СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број I.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 15. јануара 1906.

ЗВАНИЧНО.

ГАВРИЛ,

по Божјој милости српски православни епископ вршачки, белоцрквански и панчевачки и т. д

пречасном свештенству обојега реда и свој у Господу љубљеној пастви богохраниме епархије своје проси Благодат и мир у Господа, а шаље свој архипастирски поздрав и благослов.

Ово је десети поздрав, којим ти као твој архипастир поздрављам светли празник Рождества Христовог, мила моја паство духовна. Свагда сам излазио пред тебе весела лица и речи моје казиваху ти славу на небеси и радост на земљи. А о чему бих ти другом могао том приликом и говорити, него о великој милости Божјој, која се изли на род људски рођењем Христовим, о миру, о љубави и о слободи. О сретним данима не умори се човек ни говорити ни слушати, а сретнијег дана за човека нити је било, нити ће бити од онога, када се пре хиљаду девет стотина и толико година отворише небеса и анђели запојаше: „Слава на висини Богу и на земљи мир, међу људима добра воља“. Тога дана засија сунце правде и истине, тога дана падоше окови и прогласи се слобода, тога дана престаде ропство на земљи и човек прими посинаштво у Бога кроз Господа Исуса Христа

Али вас, драга браћо, онога пута морам брижна лица запитати, да ли се очи ваше отвориле за јеванђељем Христовим и уши ваше за речи Божјом? Да ли међу вама влада мир, да ли вас спаја љубав? За чим тежи срце ваше и полазе мисли ваше? Да ли вам је тврда вера, кроз коју примате благодат св. Духа, којом ће те примити и извршење обећања, — царство Божје? Дал' ходите оним путем за Исусом Христом и Његовим јеванђељем, на ком цвета врлина и куса се сласт блаженства? Ово вас за то питам, јер ми изгледа, да се данас у велико проповеда друго јеванђеље, јеванђеље човечијег ума и земаљског духа.

Брига за телесним потребама узнемирује и срце и душу; међу људима распра и свађа, пакост и мржња, превара и отимачина, клевета и опадачина, прогонство и освета; човек стење у оковима телесних страсти; ништа му није славно, ништа

свето; измева оца, руга се матери, не поштује млађи старијега; у пуној торби и у благу овога света ту му је врлина, а блаженство у пуном трбуху и телесној сласти. То су стазе, на које наводи јеванђеље овога света, то плодови духа земаљскога.

Апостоли тог лажног јеванђеља иду широм света и проповедају простодушним народима једнакост, братство и слободу.

На северу од нас зажарило се небо од огња и пламена, који сажиже села и градове; разврглe се везе у породици, друштву и држави; закон Божји и грађански потлачен, образ поништен, савест угушена, светиња се ногама гази; на дневном реду је насиље и отимачина. И то све за слободу!

На западу од нас, где је та слобода давно већ поникла и дубока корена ухватила, ево се данас протерује вера и Бог. И то се зове борба за културом и просветом и проглашује се слобода савести!

Чувајте се браћо тога јеванђеља и не пуштајте преко прага његове апостоле. Не заборавите, да и јеванђеље Христово проповеда једнакост, братство и слободу, али у другом и бољем смислу, него што то наука овога света учи. Ми смо изједначени у слави Господа нашега Исуса Христа, збратили смо се посинаштвом Божјим и уживамо потпуну слободу.

Слобода! Колико драги, колико мила, колико сласти, колико утехе лежи у тој једној речи! За њу подноси човек сваке муке, за њу пада и умире. Слобода само из крви ниче.

Али се наша слобода разликује од слободе овога света. Овај иште слободу ума и слободу воље у слободној речи. Ова слобода може да се изопачи, те да од слободне речи постане оштар мач и љути отров, који трује и убија. Погледајмо на добар део савремене штампе и књижевности. А слобода воље може да пређе у самовољу и у насиље. Погледајмо на политичко и на партијско терорисање. И таква слобода постаје напаст и оков. А да слободна реч не постане оштар мач, и слобода воље да се не изметне у самовољу и тиранију, доносе се грађански закони. Сваки је закон путо, а о спутаној слободи смешно је и говорити. За слободна човека нису нужни закони.

Наша слобода не познаје закона, не познаје окова, јер ми смо слободни у духу по Духу Божјем и у вољи по вољи Божјој: „Ако ли нас дух води, нисте под законом.“ (Гал. 5 гл. 18. ст.) И таква слобода се не изопачује и не постаје напаст за друштво, него уздиже човека и осећатва дела његова, јер је Дух Божји непроменљив и воља је Божја света, у којој не лежи зло. Јеванђеље Христово проповеда слободу душевног човека, а јеванђеље овога света слободу телесног човека. Према томе ми можемо бити у окову слободни а у слободи робови. И заиста браћо моја, ја не знам беднијег роба од онога човека, који служи своме телу и не знам љућег господара од телесне жеље и страсти.

Браћо! Не дајте те слободе до које смо без муке, без погибије, без крви дошли, јер за нас и нашу слободу поднео је Господ Исус Христос страшне муке, пролио је своју крв и умро на крсту. У одбрани ове слободе гинуше и наши дедови, за крст часни и слободу златну пролива Србин и данас своју крв. Недајте браћо те златне слободе, ништа се предајте у ропство телу, кад знате, да је све тиштина у овом веку и да је распадљиво што је на овоме свету; кад знате, како је кратак овај век и да богат и убог, и роб и слободњак и силан и нејак, и наученјак и простак мора поћи у гроб. Не тражите на овом свету ни правде ни истине; не печалите душе ваше, јер нећете наћи ни једно ни друго, осим што је истина у речи Божјој и што ће правде извесно бити с' оне стране гроба.

Још се многе друге науке шире по свету, што их гради ум човечији под притиском тела, али се ми нећемо препирати у питањима на које је довољно одговорити са да или са не. Држите тврдо веру и благодат Духа светог остаће увек с'вама, и дар Његов неће вам се узети, да без муке и науке, као умни простаци распознате добро од зла и истину од лажи.

Браћо моја! Кад будете данас ломили чесницу, сетите се и српске наше браће која још увек муке муче, крв проливају,

главе губе и у тамницама труну за крст часни и слободу златну.

А кад будете божићни колач резали, вином преливали и над њим се љубили, сетите се, да гробове мученичке и прадедовске похађате и преливате и да се кости њихове радују, што се у љубави спајате.

Честит вам Божић, драга браћо и љубазна деца моја!

Дано у ман. Месецу године 1905. а архијерејства нашег десете.

Споменути смирени епископ

Гаврил с. р.

ЛУКИЈАН,

по милости Божјој српски православни епископ будимски, пештански итд.

Свему пречасном и часном свештенству обојега реда и љубљеном духовном стаду свом: Благодат и мир од Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа, а од смирености своје архипастирски поздрав и благослов.

Веселися Іерусалиме, торжествуйте вси любящіи Сіона, днесь временный разрѣшися совѣтъ осужденія Адамова, рай намъ отверзеся.

вако поје Црква наша православна на данашњи дан, позива нас да се радујемо и веселимо, јер се на тај дан отворише рајска врата за нас, и раздрешише нам се окови, који толико векова од пада прародитеља наших држаху цео род људски у ропству греха и свакојаких зала. Данашњи дан посвећен је, љубазни моји, оном великом и по цело човечанство знаменитом догађају, када се пре толико векова родио онај, кога је у своје доба пророк Исаија, просвећен духом Божјим предсказао говорећи: **отрочя родисѧ намъ, Сынъ и дадеся намъ... Богъ крѣпкій, властелинъ, князь мира** (Ис. 9, 6), — а то је Син Божји рођени од преблагословене Дјеве Марије у Витлејему јудејском — Спаситељ наш Исус Христос, који нас је искупио од кривице за грехе и од клетве, принесавши правди Божјој крв своју као цену за откуп наш.

Кад погледамо на жалосно стање у коме се налазило човештво до самога рођења Христова, признати морамо, да нам је измирење с Богом, Створитељем нашим неопходно потребно било. Јер коме није познато да су наши прародитељи Адам и Ева у рају, преварени и заведени, окусили од плода забрањеног од Бога, и тако, преступивши заповед Творца и добротвора свога, у превелики грех пали? Коме од вас нису познате оне зле последице преступа тога, које искусише не само прародитељи наши, него и сви потомци њихови?

Разврат и неморал отели су маха, и потомство не да се поправљало, него је све дубље и дубље падало у грех, и заражено грехом све се већма отуђивало и удаљавало од Бога, тако да постадосмо у место правих синова, као што вели апостол Павле, деца гнева и проклетства.

И ово очајно стање рода човечјег трајало би још и данас, да се није преблаги Бог, из неизмерне љубави, ванредне милости и доброте према грешноме човештву смиловао на њ, те му, као што вели Јован у јеванђељу свом **Сина своего единороднаго дахъ, да всякъ вѣруяй вонь, не погибнетъ, но имать животъ вѣчный** (3, 16). Појавивши се дакле по вечноме предопределењу Божјем, Исус Христос, **Богъ крѣпкій, властелинъ**, на земљи, помирио нас је с Богом, Творцем нашим, избавио нас је од робовања греху, учинио нас је поново синовима, шта више наследницима Божјима, и тако нам дозволио, да поново можемо Бога, створитеља свога **Аввомъ**, Оцем назвати.

Радујте се дакле, љубезни моји душом и срцем, јер је дошао на ову грешну земљу Спаситељ, да начини мир и да утврди добру вољу међу људима, дошао је, да измири оца са сином, брата са братом, да утеши оне, који тугују, да охрабри оне, који очајавају, да излечи оне, који болују, и да свима нама без разлике објави спасоносну науку, коју ако присвојимо, и по њој живот наш земаљски управљамо, моћићемо се удостојити царства небеског. Ходите дакле сви без разлике стања и узраста, и стари и млади, богати и убоги, господари и слуге и **всѣдрѣмлемъ Господіемъ**! Изиђимо Му на сусрет, примимо Га свесрдно у дом свој, као што нас на то и Црква света позива.

Али како да Му изиђемо достојно на сусрет, и како да Га примимо у дом свој? — питаће ме неки. Зар да Му спремимо богате дарове, или да Му се богатом гозбом умилимо? Не то, никако. Него очистимо и спремимо чисто срца своја, и примимо Га у њих! Загрејмо тако срца своја божанственом науком Његовом, како би у њима пламтио ваздa пламен вечите истине и правде! Имајмо у сваком делу нашем пред очима Његов пример; — учимо се од Њега скромности и смирености, чему је Он баш на данашњи дан дао најлепшег доказа смиреним доласком својим међу нас. Он, цар неба и земље, господар свију тварн у овој непрегледној васељени, није се јавио у слави својој као Бог, који се негда кроз громове и муње јавио, када је дао народу избраном законе на гори Синајској, већ је дошао као убоги човек, показујући нам тиме, да Он претпоставља просту колебу и скромне јасле сваком богатству и земаљском сјају. Па није ли Он баш тиме показао велику љубав према нама? Та да се Он појавио у великој слави својој, праћен сјајном свитом анђела небесних, урешен златом и сребром, тада би се заиста многи, а особито сироти устезали и стидили били да Му приступе јер би држали били, да то могу чинити само велика господа, богато и сјајно одевена, те би изгубили били наду, да ће икада моћи доћи к' своме Искупитељу.

Видите дакле љубазни моји, како се јединородни Син свемогућега Оца у смирености јавио роду људскоме и баш том смиреношћу победио непријатеље своје! Он је истини и правди учио онај свет, који се у мору лажи, у понору најцрње неправде и најгрознијих зала давио. И цео тај свет био је против Њега и Он га ипак није мрзио, већ га је љубио. И баш та неограничена љубав Његова била Му је најјаче оружје у борби са непријатељима, и зато је и нама наложио, да љубимо непријатеље своје, да благосиљамо оне, који нас куну, да чинимо добра онима, који нас мрзе, а да се молимо Богу за оне, који нас гоне. Христос није мрзио, већ је љубио, није био горд, већ је био смирен, и баш та љубав, баш та смиреност и победише свет. А та победа љубави и смирености Христове спасла је човештво.

Више од деветнаест векова сећа се људство те победе, више од деветнаест векова се радосно клања победи тој и оним начелима, која је мудри Учитељ и Искупитељ наш положио за основ учења свога, — начелима: љубави и смирености.

Па ту радост, тај узвишени осећај хришћански празнује и данашњи празник рођења Христова. А како лепо, како узвишено слави православни Србин,

празник овај свети! Бадњаци се пале, слама се простире по кућама нашима, воштаница гори тихо и тајанствено у собама тамјаном окађенима, ломи се честница на све стране уз онај лепи и познати тропар: **Рождество Твое, Христе Боже наш**... свуда је радост, свуда је весеље....

Али та радост и то славље биће потпуно само онда, ако буде и слоге међу нама, јер на жалост, баш нам слога недостаје. Љубимо један другог, љубимо и непријатеље своје, јер то нам заповеда Господ наш Исус Христос, па ће онда бити и слоге међу нама; — а буде ли ње, тада ћемо веселије палити бадњак, радосније ћемо простирати сламу, и сама воштаница веселије ће светлити, па и тамјан лепше замирисати; — онда ће се широм целог српства друкчије, милије и задовољније слушати они лепи стари поздрави и отпоздрави данашњи: Христос се роди и ваистину роди! И дај Боже да то тако буде!

Па с тим дакле радосним поздравом: Христос се роди, поздрављам вам и ја драги моји данашњи светли празник с искреном жељом, да се у животу своме угледате на пример данас рођенога Спаситеља, и да се по примеру Његову владате, како би још за живота сваку срећу и задовољство примили, а после смрти и вечно блаженство заслужили!

У то име срећан вам Божић и нова година! Амин.

У Будимпешти пред празник Рождества Христова 1905. године.

Смирени ваш епископ

ЛУКИЈАН.

МИТРОФАН

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ ПРАВОСЛАВНИ СРПСКИ ЕПИСКОП

НОВОСАДСКО-БАЧКИ, СОМБОРСКИ, СЕГЕДИНСКИ И ЈЕГАРСКИ,

КРАЉЕВСКО-СРПСКИХ ОРДЕНА ТАКОВСКОГА И СВЕТОГА САВЕ ВЕЛИКО-КРСТНИК,

свему пречасном свештенству обојега реда и васколиком благочастивом и љубазном народу Богом храниме епархије Наше благодат, милост и мир од Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа, а од наше смирености архипастирски поздрав и архијерејски благослов.

Бог мира и Отац сваке милости, немогући гледати, како се мучи род људски, шаље на земљу посланика великога Савета свога. Посланик тај, сам једнородни Син Божји, полазећи у свет говори Оцу своме: *ево идем, да извршим вољу твоју Боже*, и ради нас људи и ради нашега спасења прима на себе тело од Духа света и Марије Дјеве и рађа се као човек у земљи Јудејској у пећини једној близу Витлејема, повија се у сиротинске пелене и полаже у јасле на сламу.

Толико Бог љуби овај свет, да је и једнороднога Сина свога дао, да сваки који верује у Њега не погине но да има живот вечни.

Рођење Сина Божјега на земљи дело је дакле дивне љубави Божје спрам рода људскога, коју љубав појмити и познати први је и најважнији услов наше времене среће на земљи и вечнога блаженства на небу.

Ту љубав Божју проповеда пастирима анђео, код им говори: јављам вам велику радост, која је намењена свима људима, данас вам се родио Спаситељ, а то је Христос Господ; ту љубав славе анђели, кад запоју ону дивну песму: слава Богу на висини, а на земљи мир и међу људима љубав, коју песму чуше, запамтише и предадоше нам безазлени пастири витлејемски; ту љубав Божју спрам рода људскога казиваше и само високо небо, истакавши на видик необичну звезду, која на разним језицима онога времена јављаше народима: да се је родило свима сунце правде, давно обећани, жељно очекивани и једва дочекани Избавитељ наш — Христос Господ.

Рођење Христа Спаситеља, које данас с толиком радошћу прослављамо, запста је дело велике љубави Божје, која превазилази сваки ум човечји и коју само тако схваћању нашем приближити можемо, ако ју са појавама нашега свакидашњега живота у везу доведемо.

Ако ми онога, кога љубимо, у несрећи и беди видимо, љубав се наша показује у томе, што нас несрећа љубљенога лица у срце дира и покреће, да му, колико нам је могуће, у помоћ притечемо.

Међу тим несрећан је сваки човек, који не познаје Бога, који код Бога ослонца и помоћи тражити не може; несрећан је сваки човек, који миле своје једног по једног смрћу губи, а нема наде, да ће се с њима икада више састати и с њима живот продужити; несрећан је сваки човек, који овај кратковремени живот на земљи, у труду, бризи и невољи проводи, и при томе извесно зна, да мора умрети, незнајући, шта ће с њиме даље бити. А такво је стање било код свију људи пре рођења Христова, такво је стање и данас свакога човека, који не зна или не ће да зна за Христа. Људи су пре Христа чамили у духовној тами, незнајући ни за што су, ни на што су на земљи. Осећајући своју беду и незнајући јој ни узрока ни лека, једни су проклињали дан рођења свога и завидели онима, који се никада ни родили нису, а други су тражили у разврату и греху, да учуткају своје немирно и незадовољно срце. То исто чине и данас људи, који не знају или не ће да знају за Христа.

Но свеблаги Бог смиловао се на цали род људски и послао је у облику човечјем сина свога, једнородног Сина, који нам је с неба донео светлост и истину, да и ходећи за њим, не идемо више по тами но да имамо живот вечни. Он нас је научио, да у Богу имамо милостивога Оца, који не да ни да нам длака косе без његове воље с главе спадне, који нам прашта све наше грехе и преступе, кад га за то синовски молимо, који сваку нашу умесну молбу испуњава, који зна шта нам треба и даје нам то пре него што га и молимо. Син Божји нас је научио, да после овога краткога живота на земљи долази вечни живот на небу, пун радости, утехе и духовнога благованља за све, који су на земљи љубили Господа. Учећи нас тако, Он нам показује пут, који води у живот вечни и не само показује него и предњачи пак на њему, како би ми, ступајући у стопе његове, тим сигурније постигли циљ живота.

Човек је бедан не само с тога, што по свом природном стању не познаје Бога, не зна своје опредељење и како би га постигао, него је још беднији с тога, што је гресима оптерећен и не зна, како би се греха опростити могао. Људи су свагда осећали и признавали, да их тишти тешки терет греха. Желели су и тражили су начина, како да се терета тога опросте, јер су били свесни, да ни времено срећни и вечно блажени не могу бити, док им се терет греха са душа њихових не скине. И баш онда, кад је то осећање код људи

било најживље и жеља, да се греха опросте, најјаче показа се љубав Божја спрам рода људског у свој својој величини. Није било доста, што је Син Божји човеком постао, што нас је на пут истине извео и на томе путу нама својим светим примером предњачи, него је још и све оно на себе примио да изврши, што је нужно било, да се са Богом помиримо, греха ослободимо и пред њим оправдамо. Дуг наш, који ми никада не би могли сами исплатити, узима на себе и исплаћује га својим бескрајним заслугама. Казну смрти вечне, коју смо ми заслужили, Он на телу своме понесе.

Но и то још није све, што је за нас учинила дивна љубав Божја. Није нас само из несреће избавила, него нас је још и срећнима и пресрећнима учинила. Замислите себи беднога роба у тамници: тешка гвоздена врата не дају приступа к њему, руке и ноге тешким ланцима стегнуте, дебели хладни зидови не пуштају до њега ни светлости ни топлоте сунчане, страшна тама као мрачни гроб са свих страна га окружава. И у један пут се појави великодушни Избавитељ, врата се од тамнице широм отварају, окови спадају, и тужни сужањ излази слободан у дивни свет Божји. Колика срећа и какво уживање! Али и срећа и задовољство то трајаше за мало, ако је ослобођени без игде ичега, ако нема чиме да живот свој одржи, ако је сам себи остављен, он може и опет пропасти.

Исус Христос, кога рођење данас славимо, кад нас је ослободио од ропства греху и вечнога осуђења, није нас оставио саме себи, без игде ичега, него нас је снабдео још највећим благом — Он нас је учинио синовима Божјим и осигурао нам вечни живот.

И тако већ овде на земљи почиње наше високо достојанство и блаженство. Син Божји, који је човеком постао, даде нам област да смо синови Божји, јер у колико у Њега верујемо синови смо Божји и можемо се на Оца нашега синовски поуздати. Ако нас гони беда и невоља, позовимо у помоћ Оца нашега небеског. Он је моћан и силан. Он ће молитву нашу услишати. Ако нам прети несрећа и опасност обратимо се на њега, па ће нас утешити. Па и сами греси које чинимо, не искључују нас више из љубави Божје, јер се сваки дан молимо: Оче! опрости нам грехе наше, и као што онај, коме се више прашта, више љуби, тако и ми тим више љубимо, што нам више грехова милост Божја опрашта и срећни се осећамо у тој љубави.

Заиста се дакле већ на земљи започиње високо достојанство и права срећа синова Божјих, а кад се из овога света, пуног борбе и труда, преселимо у онај други мирни и спокојни свет, где ће нам сам Бог убрисати сузе из очију наших, где нема смрти ни жалости ни болести, тамо ћемо Њему подобни бити и вечно блаженство уживати.

Погледајмо још, шта је морао наш Спаситељ за наше избављење све претрпети. Он, вечни Син вечнога Оца, који је божанствену славу код Оца имао, рођен је као обичан човек и то још у хладној пећини, повијен је у сиротинске пелене и положен је у јасле на сламу. Он, који је створио небо и земљу, не налази на земљи места, где би трудну главу своју склонити могао. Он, који је богат био, бива сиромахом, да би се ми његовим сиромаштвом обогатили. Он, кога на небу славе безбројни анђели, проводи на земљи тридесет година непознат и непрепознат од људи. И кад по вољи Оца свога отпочну дело, на које га је послао, није било поруге, које није претрпео, ни понижења, које није поднео. Најпосле добровољно претрпео је најстрашнија мучења и најсрамотнију смрт — смрт на крсту. Цео његов живот од часа рођења па до последњега уздаха на крсту беше непрекидни низ понижења, страдања и пожртвовања за људе.

Ако је онај, кога у невољи гледамо, нама кадгод пре доброчинство учинио, то нас чувство благодарности позива, да му у помоћ притечемо. Или ако је онај, кога несрећа гони, какве заслуге стекао, то оне побуђују великодушног, да га избави и спасе.

Па шта смо ми учинили, да љубав Божју заслужимо? Ах! не само да нисмо ништа учинили, да је заслужимо, него смо још многим гресима нашим Бога вређали, као да смо за то на свету, да се као непријатељи Божји покажемо, заборављајући на све милости и доброчинства Божја, која смо неблагодарни незаслужено уживали.

На све то не гледа Господ. Из милосрђа и љубави дошао је Син Божји на земљу, постао човеком и у свему био једнак с нама осим греха. Постао човеком, да као човек страда и умре само да избави људе од греха, проклетства и смрти и да их уведе у дворове Оца небеског.

Зар се није у свему, што смо досада чули, дивно изразила љубав Божја спрам рода људског; љубав, која превазилази сваки ум и човечји и анђелски, па стога и јест празник Рођења Христова најрадоснији празник цркве нам православне, који вам овим срдачно поздрављам нашим побожно народним поздравом: „Мир Божји! Христос се роди“. Амин.

Дано у епископској резиденцији Нашој у Новом Саду на предпразништво Рождества Христова године 1905. од рођења Христова, а епископствовања Нашега седме.

Горепоменути смирени епископ

МИТРОФАН.

ГЕОРГИЈЕ

по Божјој милости епископ Богом штићене и спасаване српске православне епархије темишварске, — у Христу браћи и деци својој премилој, свештенству и народу, у духу апостолском шаље благодат, милост и мир од Господа Бога и Спаситеља нашега Исуса Христа, а од себе архијерејски поздрав и братски целив.

Необично силна жеља обузимала је душу моју све ово Господње лето да завиђем по стаду своме, да га видим, и да га надгледам. Желео сам да завирим, мили моји, у колебе и домове ваше, да видим како вам је онде; да ли вам је обитељ ваљаном децом благословена, добрим мајкама урешена и врсним старешинама заштићена; да ли вам је кућа школа, која за сав живот сигуран темељ полаже, и црква, у којој се и у добру и у злу Богу служи; да ли вам је живот свесан и рад напредан; да ли вам је сиротиња тешка и имање честито; да ли вам домаћи непријатељ кућу раскопава... Хтео сам да развидим и школе и домове Божје, да ли су нам ти извори спасења чисти, и да ли сте им ви приступачни: да ли се опажа на вама благодет, коју та благословена места треба на вас да изливају, или су нам можда затомљена та небеска врела... Жудео сам да вас погледам и по опћинама и задругама, па да видим да ли је љубав Спаситељева постигла да вас у послу удружи, и да ли вам у заједници посао боље напредује, или су вам заједнице само на то, да се у њима свако зло ваше боље разграњава... Желео сам у свему да се уверим да ли ходите по путовима правима, и да ли сте заштићени од опасности како треба, или сте једнако самохрани и бездушно запуштани... А поред свега тога горео сам од жудње да вас, угледајући се на доброга пастира у јеван

ђељу, све упознам, и да вам живом речју поделим духовне дарове из богате ризнице науке Спаситељеве, сваком по потреби; да вас оснажим благословом Духа Светога; да вас утешим у невољама овога света, и сузе вам убришем.

Али на моју голему жалост, не могоше се те жеље моје никако испунити.

Сада пак, када на сусрет идемо најрадоснијем свечанику, мисли су моје опет уз вас, и душа моја опет чезне за вама. Како ће сваки од вас провести тај дан хришћанске радости; да ли у добру или у невољи? Како ћете дочекати свога Спаситеља, да ли са отвореним вратима срдаца својих или у немару и мртвилу? И да ли је у вас свуда све тако удесно, да ћете се тога дана сви нахранити слаткога годовања бадњега и напојити истинскога радовања божићнега, или за вас Божић ништа не доноси?

Ох! како бих желео тај мили празник са свима вама заједно провести, и у хришћанској љубави мирбожати се с вама! Како бих радо у сваки дом ваш тога дана стигао, и све вас као полажајник полазио, благословио и вас и децу вашу, све домаће и благо ваше, запојао са земаљским анђелцима вашим веселе песме божићне, чесницу са вама преломио и колач пресекао! Свака душа тежи к' своме роду на тај дан, па и моја душа к' вама роду милом, са којим ме је Дух Божји везао најјачим везама духовнога и благодетнога сродства, и који ми ваља љубити, за њ живети и делати, ронити сузе и веселити се, борити се и страдавати.

Али, када није друкчије, шаљем вам за тај дан ево реч своју, место себе сама, уверавајући вас да сам у духу без престанка с вама молећи се Богу за вас и за добро ваше, и „да би ми кад Божја воља помогла да дођем к' вама... и да вам дам какан духовни дар за ваше утврђење.“ (Посл. Римљ. I. 10.—11.)

Драга браћо и децо моја, у Господу најмилија! Пре деветнаест стотина година у једном сеоцету, далеко на истоку, одјекнула је у глухо доба једне ноћи први пут славна анђелска благовест: Христос се роди! И од то доба добијају те речи сваке године све богатију садржину и све јачи нагласак. Родио се Спаситељ! Какав слатки глас и радосна вест! Испуните се слутње и снови пророка и праотаца. Појавило се обећано спасење света, отпочето је велико дело искупљења људскога рода од многих зала, греха и казни, превара и невоља Али што та благовест управо значи, на то нам одговарају ево већ деветнаест хришћанских векова, у којима се избављење човеково наставља, и ствара појаве, какве повесница прећашњих векова није доживела. И што се више множе хришћански векови и опћи напредак у њима, све већим постаје онај дан, када је та благовест први пут оглашена, и све значајнијим оно светковање, када Црква успомену тога дана свечано обавља.

Зато, да бисмо пре свега пробудили у себи истинску божићну радост и у свези с тиме свесну захвалност Богу за избављење своје, размотримо мало дарове, којима нас је први Божић обасуо. Али почујмо прво како о том беседи светодухи орао патмоски у свом јеванђељу: „И реч постаде тело, и усели се у нас, пуно благодати и истине; и видесмо славу његову, славу као једнороднаго од оца... И од пуности његове ми сви узесмо благодат за благодаћу “ (Јев. по Јовану, I, 14. 16.) Да дивна приказа значаја доласка Христова на земљу! Ко ће побројати благодети тога јединственога историјскога догађаја? И ко сме те благодети порицати?

Доласком Спаситељевим на земљу унапређен је човек. Живот човечји после Христа постаје развијенијим, потпунијим и племенитијим. Сврха живота човечја, дотле снажена и тамом обвијена, знатно се узвишује, и видно обележана. Отварају се и прави путови, који воде сврси живота, и утиру се стопама Духом Божјим вођеним угледима хришћанскога света. Оплођавају и разројавају се мисли, запаљују се најплеменитија и по све нови осећаји у човеку. Воља човечја постаје снажнијом за дела велика и живот савршенији. Повраћа се и складност међу душевним силама, умом и вољом. Унапређењем пак човечјим ничу и нове основе

за напредак друштва. Наука и уметност добија шира и виша полета. Проналазе се права, која беху затрпана себичношћу и таштином. Слобода и једнакост пред законом се тумаче. Развијају се дужности, које беху заборављене. Рад се благосиља, а нерад прокиње. Уређују, и печатом Духа Светога освећују се главни одношаји друштвени. Ничу и савршеније заједнице и узвишеније установе. Државе добијају јаче основе у савести грађана, престоли се утврђују на вернности, скиптри јачају прегнућем синова отаџбине. Закони бивају правијима и власти праведнијима... У опће границе просветнога развијања и напретка поклапају се са границама продирања јеванђеља.

Али запитаће когод шта добијају са Христом домови, који о Божићу најваше светкују? Они добијају са Христом све што данас доброга имају. Добијају хришћанску мајку, слатко име, коју нису имали, јер оно што там именом треба разумевати, то је прави дар божитьи. Са мајком добијају брижно око, које све види и предвиди, уста освећена и пророчка, кроз која анђели храниТељи зборе, срце у љубави неизмерно, као бездан, снагу, која никад не малаксава, и која бдије, твори и гине за чедо своје. Добијају озбиљна оца, слику оца на небу, милостива и праведна. Добијају децу послушну, чељад верну, својту одану, кумство свето. Добијају угледе и заштитнике у Богомајци, анђелима хранитељима и свима светима. Добијају опленемењене обичаје, домаћу школу, која је за живот најјача и домаћу цркву, која са Богом везује.

Љубазни моји! Домови су хришћански на Божић одевени у најсвечанијем руху славском. Они пливају у таласима радости и веселости. У њима је малени Божји положајник, који их обасипа поклонима. Па немојмо ни ми сада на другу страну скретати. Домове наши нека нам буду овом пригодом средокраћа пажње наше. Дарове Спаситељеве они морају најбоље чувати. Они морају бити и остати хришћански. У њима добива своје обличје човек. У духу хришћанства мора се човек одгеговати. Јер, ако се то пропушта, ради се на нагрђењу човечјега правога обличја, а тиме на губитку свих божитьих дарова и на повратку у свет опћега дивљаштва.

Очи моје управљене су овом пригодом поглавито на оно мало стадо у домовима вашим, освећено у светој бањи крштења, и позвано да буде утеха Цркви, узданица народу и домовини. То благо рајско, дечица наша, предато је неки родитељској. Човек, када на свет долази, тако је нејак и телом и духом, да ако га старији својски не прихвате, мораће пропасти. Осим тога, како човека родитељски дом однегује, понајвише онакав ће бити. Против те силе немоћна је свака школа, па и школа живота. А са њоме је успех школе мање више осигуран. И баш зато је одговорност родитељска неизмерна. Али да би се родитељске дужности лакше и вољније сносиле, и деца боље пазила, удухнуо је створитељ у душу родитељâ љубав према деци, којима је тако зајамчена брига родитељска. Пазите зато сви ви, који се имена родитељскога од Бога удостојисте, да ни чим не оштетите тога драгоценога имања Цркве, народа и домовине! И учите се, где год вам се даје прилика како ћете децу што боље одгеговати.

А сад драги моји, метнимо руку на срце, па рецимо да ли тај свети посао иде код нас, како ваља, и да ли се ми паштимо, да на боље иде. Нећу вам затајати, драги моји, свога мишљења да би та ствар у нас требала боље да стоји. Па саслушајте зато некоје искрене савете о неким појавама, које у вас запазих, и примите их уз жељу, да нам у напредак и са те стране Божић веселији буде!

Код нас се опажа велика опасност да се ми не множимо онако, како би требало. Рођаја би могли више имати, а одојчад и малена деца не би нам смела у толиком броју, као досада, умирати. Осим тога ваљало би децу у опће боље негонати и омладину штедити и чувати, пошто нам подмладак, ако се и одхрани, кржљави, и све слабија покољења ствара. Уз то није вам требе ваља да ни напоминьати, да се у нас скоро ни мало не настојава на васпитању нејачи и омла-

дине наше, те дивљамо, тле нам под ногама тоне, и нас нестаје.

Старање за већи и бољи подмладак и по телу и по души треба да се протеже раније, него су деца на свет дошла, па чак раније, него се и женидба склопила. Коме је стало до тога да му пород здрав буде, ваља пре свега сам да је потпуно здрав, пошто се како добро тако и ало од родитеља лако наслеђује. Зато ни мушко ни женско, ако је болесно, нека не ступа у брак, док се прво са свим не излечи. Али за снажан пород није ни то доста. За то се тражи да и родитељи јаки буду. Стога навластито будуће мајке, ако хоће да рађају по избор јунаке и да уживају у снази и лепоти своје деце, нека се паште да се добро развију и очврсну, јер оне су од Бога одређене да новом створу Божјем даду живота од свога живота. Велика је погрешка у том погледу што се наше девојке слабо хране, мало раде, и завлаче се лети зими по мемланим одајама грбећи се над каквим ручним радом, место да се што више развијају и јачају у кући и пољу. Уз то долази код многих још и стезање тела, које не можемо довољно осудити, и које је за развијено и очврснуто тело по све излишна работа. Мушка пак омладина подрива своју снагу неуздржљивошћу од пића, пушења и других шкодљивих забава и уживања, од којих старешине треба да их вредно одвикавају. Нарочито жестока пића јесу узроком крвљавога и слабоумнога потомства. Уз то наглашавам да женскадија пази на себе особито у доба девовања да се не упропасти код игре и по сватови, а мушки нека су пажљиви за време солдачије, да не однесу оданде свакојаких махна и болести, које ће им кућу отровати.

Осим свега тога напоминьем вам да су учевни људи, а и Црква наша пронашли да се у сродству не треба узимати, јер таки брак даје слаботиње и накавзе.

Но да би деца, када већ на свет дођу, била ваљано негована и васпитавана, ваља де се жених и невеста за брак спреме не само телесно, него и душевно. Будући родитељи ваља пре ступања у брак да засведоче да су умно врели и отрéсени, да су уредно свршили школу, да су упућени у главне истине хришћанске науке, и да су ваљани и вредни. Предбрачни испит треба да се код нас по савести свршава, и да се за њ младеж на недељним састанцима уредно и на далека приуготовљава. Ко на том испиту не задовољи, Црква му брак не би смела благословити. За неколико дивљих бракова, који би можда отуда поникли, и које сада закон штити, имала би Црква накнаде у стотинама других честитих бракова. Грађански брак може више да нашкоди, ако због њега ослабе свесни погледи код склапања брака, те се брак понизи до обичне заједнице, која се ласно склапа, ласно и раскида, али породицу са свим уништава. Са жалошћу гледамо да домовина тражи себи прилотка од грађанскога брака. Црква у таквом породу нема ни најмање вере. Само брак по црквеној уредби може Цркву и државу осигурати, да ће узданица њихова добити не само здравље и снагу, него и ваљану родитељску школу, која одређује сав живот потоњи. Уами се даклем на ум, омладино, када примаш на се поред брачних и родитељске дужности! Да ли си спремна нарочито да будеш први учитељ дечји и тумач воље Божје; да им први загучеш име Божје и Богомајке, и у нејаку душу њихову само чисту храну уливаш? Не ће ли тй освећени анђелци, чим разумом погледају, видети на теби само ружне слике, од којих ће светињу изгубити? Не ће ли ухо њихово, чим стане разбирати речи, слушати од тебе само бесптутне и дивље разговоре? Не ће ли, чим отворе душу своју, примати од околине само отров, од чега ће већ у пупољку свенути?

Ове погодбе за ваљан пород, које треба пре брака испунити, тако су важне, да често од њих зависи потоња судбина подмлатка. Али мимо тих погодаба старање за ваљан подмладак ваља да се наставља и када се у женидбу ступи.

Још пре рођења дететова, мора се пре свега настојавати да тај племенити род

добро сваре, и развијен на свет дође. Чувајте зато ви, увенчане младе, пород, којим вас Бог хоће да украси, докле га под срцем носите! А ви старешине дома штедите чељаде, које је Господ родом благословио! Не товарите теретних послова на родом оптерећени створ, јер ће се благородна воћка тако поломити, и рода не ће донети! Штедите их исто тако од узбуне духа, страха, једа и жалости, јер таки јаки потреси хоће и род да омлате! А ви старице, рајске душице, које је Господ благословио искуством и мудрошћу, светујте младе само на добро, да род који носе, ни пошто не угине. Без искусних лечника у томе погледу ништа не чините, тако вам Господ помогао! јер ћете иначе много штете починити. А сада прекиљем оне, којих се тиче, именом најсветијим да рода свога не кидају у зелен тровањем порода, и тиме Божјега благослова не одбацују од себе. Пред Богом се оне заветоваше да ће бити не само жене, него по Његовој вољи и матере, и за то благослов од Бога приме. Па тешко њима, ако тај завет погазе, и поставу убијце порода, а с тиме издајице домовине и Цркве и неверинце мужева својих! Тешко њима, ако од брака само користи и сладости траже, а брига и болова се отресају, непоштено запремају места других, које би брак поштовале, и безочно га јалове! Није ли поштеније венац девојачки до смрти задржати, него постати не само убијцом, него и самоубијцом. Јер што хоће те отровнице да постигну, не ће постићи. Лепота, коју чувају, ишчезнуће, леп облик, који хоће да одрже, унаказиће се. Отроваће и себе, отров ће им сву снагу испити, и лепоту са лица абрисати. И болови ће им порасти. Бог ће их проклети, и ко сенке лутаће. Лишиће се родитељске радости. Ко дрво одсечено и сухо остаће без рода и украса, и не ће се имати киме поднчити. Скапаће без одмене и неге. Питамо се ко ће им очи заклопити и на гроб им изаћи? Ко ће им кућу одржати?... Али не само оне, које не ће да рађају, навлаче проклетство на себе, него и оне, које тровањем и другим недлима хоће мало да роде. Убијцама и оне постају. А где је мајка убијца, ту у кући благослова нема. Кућа ће се та раскопати. Ох! ви, које сте одликоване часним именом српске мајке, реците тима грешницама каква се рајска наслада у деци добива. Реците им да је мука око деце заслађена медом радости родитељске, и да напори око деце стоструким се родом наплаћују. Деца су благослов неба, снага кућа, дика породици, утеха родитељима, образа домовини, уздања Цркви, сила народу. Зато нема лепше родне воћке од мајке, окићене децом. То је урес, који само небо даје, и који се не да оценити.

Пазите, за име Христово! све, које у том грешите, и покајте се у сузама! Исповедите се духовнику, и гледајте да Цркву своју до године што богатијим родом обрадујете!

Али тек после рођења дететова настаје за родитеље велики задатак. Децу ваља не само родити, него и одхранити. Но у нас је то баш права пропаст. Деца нам мала умиру највише од свих народа. И, ако тако остане, о нама ће се само причати, али на сна свету бити не ће.

Зато ваља од сада боље настојавати, да се добро негују дојиље, које дају прву храну малој нејачи. Нарочито нека је храна њихова одређена по упућивању лечника! Осим тога дојиља треба да је заштићена од духовних потреса и, док је у постељи, треба да је брижно негована, јер, ако се том приликом поболе на непажње, то ће и пород јако осетити. Прва храна дечја је врло важна за живот и за потоњу судбу дечју. И. где се запуштају дојиље, онде нема здрава и снажна подмлатка. Али и сам нејаки пород има се боље чувати! Наша деца остављена су многом штетном утецају и опасностима. Назеб их тамани а догађају се и велике несреће из непажње. Но највише косе децу заразне болести. Те се болести данас већ лече. Али нам ту врачарије не помажу, него прави лекови, које само лечници могу одредити. Зато немојмо жалити издавати новаца на лечника и лекове, јер то на прилод дајемо,

пошто породица у одхрањеној деци добија велико имање. Пазите још да је и ваздух по собама, где су нејач, чист, јер нечистоћа лако зарази те нежне нападке.

Обраћајте се у свему на лечнике, и распитујте како ћете децу што боље одњеговати. Када око марве и живине толико пријашате, колико пак треба, да то око деце чините? Нико вам у том не може тако, као лечници, помоћи. Ако њих одбацујете, у опасност стављате децу, и љуто грешите.

Код неће деце и дечака пазите такођер на здравље и снагу њихову! Чувајте их од пића и дувана, туче и опасних игара! Храните их добро, и пословима их суваше не теретите!

Али, љубазни, постарајте се боље и за владање деце своје! Настојте да се не дотакне нежне душе њихове ништа, што је нечисто. Они су свеци, Богом посвећени, и грехом још неокаљани. Гледајте да им ту светињу што дуже очуваше, јер тешко оном, који први дирне у образ њихов, и први их саблазни, или даде саблазнити! Износите им пред очи само оно, што је добро и лепо. Први утисци су најважнији за њих. Одвикавајте их од зла! Навикавајте их само на добро! Како се навикну у детињству, такви ће и остати. Ако је од потребе, савијајте их силом, и исправљајте их! Казне ће их учити трпљењу и послушности, сношењу власти и штовању закона. Свето Писмо добро нам саветује: „Не украћуј кара детету; кад га бијеш прутом, не ће умрети. Ти га биј прутом, и душу ћеш му набавити из пакла". (Приче 23., 13. и 14.) „Прут и кар дају мудрост, а дете пусто срамоти матер своју". (Приче 29., 15.). Али то чините разборито, јер Свето Писмо упућује: „И ви оцеви! не раздражујте деце своје, него их гајите у науци и у страху Господњему". (Посл. Ефесцима 6., 4.) Усађујте им што раније истине Христове вере! Што дубље тај темељ дође, тим боље и сигурније! Упознавајте их што пре са животом Христовим и Богом Створитељем! Упознавајте их рано са храмом Божјим, молитвом и појањем! И вежите их тако, у детињству за Цркву сигурну котву у бурном свету овом! Ако то чините, спашћете их. Довијајте се у свему, да вам деца добра буду! Не мирујте док зле не поправите! То вам је њива, коју не смете запарложити, јер ћете за њу Богу одговарати. Кад до школе дорасту, шиљите их у школу, и школе помажите! Светлост, коју школа у њих унесе, не ће се никад са свим угасити, него ће им свега живота светлити. У школи ће се они умно развити, па ће бити разборити у животу, знаће боље свој посао удесити, с рачуном живети, чувати се од зла, радити добро, и друге том учити. Научиће се у школи и живети у љубави с другима, сносити ближње и поштовати старије.

А сада, љубазни моји, пошто ћу вам други пут више прозборити о васпитању дечјем, у време, када деца до школе дорасту, завршићу.

Али још једном позивам вас, мили моји, да нам чувате породице наше, јер је у њима снага наша. Породица је врт, од којега сви живимо. Ако се тај врт добро уреди, све ће нам на боље кренути.

Бог вам помогао да у напредак рођење Христово са свим пуњином, и благословењем кућом дочекујете, и да вам буде у кући све веселије, срећније и напредније!

Молећи вас још, браћо и децо, да се за мене искрено помолите Богу да ми даде снаге и мудрости, да вас могу својски чувати и у невољама вам притицати, водити вас по стазама правима, и одвести вас у зелене лугове среће и спасења, поздрављам вам велике празнике: Рођења Господњега, Нове Године, Светога Богојављења и светога српског просветитеља Саве са најискренијим жељама за добро ваше и утеху своју. Амин".

Дано у епископској столици нашој у Темишвару пред празник Рођења Христова године хиљаду деветстотина пете.

Горе споменути Епископ

Георгије Летић с. р.

Именовани, рукоположени и произведени.

Његово ц. и к. Величанство благоизволело је именовати патријарашког синђела *Гедеона Критовца* за професора на ц. и к. кадетској школи у Каменици; *Стефана Обрадовића* пароха у Вери за војеног душобрижника у Грацу, а *Димитрија Јанковића* системизованог помоћника у Осеку, за војеног душобрижника у Бечу.

Његово Високопреосвештенство Г. Епископ пакрачки ***Мирон Николић*** благоизволео је 25. Децембра пр. г. произвести у пакрачкој саборној цркви протосинђела и бележника конзисторијалног *Митрофана Рајића* за архимандрита лепавинског, задржавши га на даљем службовању његовом у горњем својству код епархијске управе.

Његово Високопреосвештенство Г. Епископ вршачки ***Гаврило Змејановић***, благоизволео је рукоположити у манастиру Месићу 8. Нов. пр. г. протођакона *Стевана Николића* за јеромонаха-синђела, а 19. Дец. пр. г. протосинђела и привременог управитеља манастира Војловице *Гаврила Анамијева* за војловичког архимандрита.

НЕЗВАНИЧНО.

Из чланка „К питању о црквеној реформи“ од Н. Каптерев-а.

(Богословски Вѣсникъ, св. за Новембар 1905.)

Да су монаштво и архијерејство, по својој битности, несагласни у једном лицу, то већ давно признаваху и тврђаху многи учењаци. Нама је давно био познат и тај факат, да на црквеном православном Истоку архијереји живе и раде не као монаси, ако и носе монашку одећу. Они се само у свагдањем животу слободно крећу међу свјетовним лицима, живе чак каткад по својим домовима, а не по манастирима, употребљавају као и свјетовњаци за храну месо, врше, као наши парохијски свећеници, разне обреде: вјенчавају на примјер брачне парове и уопће по начину и карактеру свега свога живота више се приближују нашем свјетовном, а не монашком духовништву. Од прве се битно разликују само једним: они су обавезно неожењени.

На основу свједочанства, и питомаца наше академије, који припадају разним православним источним народностима, морадосмо доћи до таког закључка, да источни архијереји и сами патријарси — нијесу монаси, него само неожењена лица, да је њихова монашка одјећа само униформа, која се мења на њих без икаквога одношаја наспрам монашких завјета и постриженја при посвети њиховој за ђаконе.

Кад је у московској академији ове год. био одлучен пут у Палестину у друштву, које састављаше: ректор, преосвећени Евдоким, неколико професора (међу њима бијах и ја) и студената, ја сам си ставио за задаћу, да на самом мјесту испитам стварност свога мишљења о источним архијерејима и ако буде згодне прилике, да поразговорим о томе питању и са самим васељенским константинопољским патријархом Јоакимом, с којим се имађох част упознати на Атосу још год. 1900. Прилика се даде. Патријарх Јоаким, пошто нас је (6. јунија) све заједно примио, позове преосвећеног ректора и професоре к себи у кабинет на разговор. Овдје, након разговора о разним предметима, ја затражим од патријарха дозволу, да му ставим једно питање, о коме би желио знати мишљење Његова Блаженства. Дозвола ми би дана и ја сам преко тумача, патријарашког секретара рекао патријарху ово: „Ваше Блаженство добро зна, да се у Русији мисли сазвати опћи руски црквени сабор, на коме ће се претресати разна црквена питања, о једном од којих би ја и хтио чути компетентно и авторитативно мишљење Вашег Блаженства. Код нас се у Русији, као што знате, архијереји постављају обавезно између монаха, чиме се наши архијереји стављају против воље у неправилан, и за многе од њих врло тежак положај, који многи од њих не могу не признати. Као монах, архијерej је дао пред Богом и људима свечан, заклетвом потврђени завјет апсолутне послушности, безусловне смирености, потпуног некористољубља, он се под заклетвом одрекао своје воље, личних погледа и идеала, од свијета и свега свјетског, заклео се, да ће сав свој живот провести удаљен од свијета у сиромашној ћелији, бавећи се само покајањем, молитвом и бригом о свом душевном спасењу. А међутијем, тај монах, поставши архијерејем, против својих заклетава и заклетвом посвећених обећања, тражи и дужан је тражити од свијех многобројних потчињених, у њеким пак случајевима и од цијеле пастве, безусловну послушност, чини се пред њима не смиреним иноком, него моћном поглавицом, који може и

казнити, дужан је показивати свуда у управи своју личну вољу, енергичност, своје лично схваћање ствари, обвезан је борити се чак са вишом влашћу, ако она што пропише, што је несагласно са његовим личним увјерењем о истинском добру цркве и стада. Он, који се прије под заклетвом одрекао свијета и свега свјетскога, сад живи и дјела у свијету посред свјетске таштине, немира и страсти свјетових потчињених му људи, непрестано се бави само о свјетским и земаљским стварима, које је обвезан руководити и рјешавати на извјестан начин. Као монах је он дужан строго одбрзавати сиромаштво, живјети у сиромашној па и у биједној ћелији; но као архијереј он добија огромне, нарочито за самца човјека, дохотке, живи у богатим, а често и раскошним палатама, увијек кад изађе или се извезе буде окружен посебном необичном свјетском помпом, носи скупоцјене хаљине и мење на себе драгоцјене украсе, и т. д., — Тако, да се у архијерејеу и по спољашњости коначно брише све црте правог инока, у његовој особи се смирени и убоги инок отворено претвара у свјетског могућника. Ми не говоримо више о томе што због масе послова, и то послова еминентно свјетских и земаљских, архијереј нема ни времена ни могућности, да испуњава главни монашки завјет: проводити вријеме у непрестаној молитви, у покајању, у бригама о спасењу своје душе. Ријечју, ако архијереј жели бити прави монах, он ће неизбјежно бити врло рђав архијереј, ако хоће бити добар архијереј, то ће неизбјежно бити у исти час врло рђав монах. Мени се чини да изложених разлога да су монаштво и архијерејство безусловно неспојиви. Како о томе мисли Ваше Блаженство?“

Патријарх на то одговори, „да је *по његовом личном мишљењу* монаштво и архијерејство спојиво“. Он изјави даље да су се каткад и у старој цркви архијереји бирали између монаха, те из њих излазили свеитељи узвишеног, па чак и светог живота, да *по његовом личном мишљењу* — ако се узму архијереји од монаха и не од монаха, то већи проценат божих архијереја пада на архијереје између монаха. Када се патријарху примјетило, да пак противрјечје међу калуђерским завјетима, као н. пр. послушношћу и архијерејством остаје у пуној снази, то патријарх најави, да архијереј може завјет иночке послушности као фактично несаједњив с архијерејством, скинути са себе, као и њеке друге иночке завјете, исто тако несаједњиве с архијерејством. Друга је ствар, примјети патријарх, ако архијереј као немонах жажели постати монахом; тада је он неизбјежно, као што траже саборна правила, дужан скинути са себе архијерејство; но ако је архијереј изабран између монаха, то он остајући монахом, у исто вријеме може бити и архијерејем. У оне, на крају примјети патријарх, за архијереја треба бирати најбоље људе, било то монаси или немонаси — људе дубоко побожне и високо моралне, па ма се они и не исказали особитом ученошћу, пошто наше дужност архијереја није толико у високој науци, колико у истинској благочастивости и високој хришћанској моралности. — Ми се сагласисмо с овим мудрим разлагањем васељенског патријарха, те га признадосмо бољим рјешењем интересованог нас питања.

Послије тога ја ставим патријарху још једно питање: „Кажите, Ваше Блаженство, да ли су садашњи архијереји Ваше константинопољске патријаршије монаси или не?“ Патријарх одговори: „пракса задњих година ушла је у употребу такова, да *наши архијереји — нијесу монаси*“.

Другога дана к нама у стан дођоше са узвратном визитом патријарховом секретар — тумач и архиђакон. Изнова стадосмо претресати питање о монаштву и архијерејству и г. патријаршки секретар, показујући на архиђакона, рече: „ево пред Вама патријаршког другог архиђакона у монашкој одјећи, но он је постављен за архиђакона без икакова односаја спрам монаштва и он није монах“. Тада ја упитам архиђакона: „може ли он, као немонах, постати архијерејем па чак и патријархом?“ Архиђакон одговори: „да, могу“. На крају разговора ја поставим патријарховом секретару ово питање: „из јучерашњег разговора са Блаженим патријархом Ви знате, да су по мојему убјеђењу монаштво и архијерејство несаједњиви, и кад би ја то питање предложио на рјешење патријаршког Синода, за каково би се мишљење, по вашем убјеђењу, Синод исказао — реците ми отворено и право?!“ Патријаршки секретар на то одговори: „смијем Вас увјерити, професоре, да би се сви

архијереји нашег патријаршког Синода *једногласно исказали за Ваше мнијење*. Ви треба да узмете то у обзир, да је још патријарх, расправљајући с Вама, непрестано и намјерно потцртавао своје мишљење изразом: „по мојем личном мишљењу, по мом личном убјеђењу“.

— Када сам са преосвећеним Евдокимом, посјетио бившег јерусалимског патријарха Никодима, који је живио близу Константинопоља, на острву Халки, а с којим сам се упознао још 1900. г. на путу на Исток, то смо и с њиме повели разговор о сједињењу (у једној особи) монаштва и архијерејства. Никодим рече, да Руси не треба у тој ствари да подражавају Грцима, него нека се држе свога старога обичаја, т. ј. да постављају архијереје између монаха. За примјетим патријарху: како он као немонах настоји на томе, да у Русији буду архијереји између монаха? На то патријарх живахно узвикне: „али ја сам монах, прави монах!“ Тада га ја нехотице упитах: „па кад сте Ви, Ваше Блаженство, постали монахом?“ „У Москви, одговори он, кад су ме у Москви од архимандрита поставили за архиепископа Таворског, то ме је прије произведења за архиепископа преосвећени Алексије (Лавров Александер Теодоровић, тада викар московски) претходно постригао (већ као архимандрита) за монаха, навукао на ме мантију и ја сам постао правим монахом“.

Преосвеш. Евдоким при разгледању духовне школе на Халки, из које излазе већи дио грчких јерарха, упита ректора школе, по одјећи инока, како он мисли: „може ли монах бити архијерејем?“ На то овај одговора: „ко је пошао у монахе, тај је дужан до смрти живјети у манастиру, а нетражити архијерејства“.

У Јерусалиму не имађасмо прилике говорити о томе питању са самим патријархом, него смо говорили с професорима патријаршке духовне крсне школе — по чину архимандритима. Они — архимандрити, прије свега, самих себе не признају монасима, јер никад не даваху никаквих монашких завјета и не примаху никаквих монашких пострига; затијем признадоше, да и сви њихови архијереји исто тако нијесу монаси и да се монаштво и архијерејство не мора сједињити у једном лицу.

Тако се ето показује, да је сад на цијелом православном истоку само један архијерej — монах: то је бивши јерусалимски патријарх Никодим, већ у чину архимандрита пострижен за монаха, благодарећи нарочитој ревности московског викара, преосвећеног Алексија.*

Лукијан Мирковић
Јерусалим

Допис

Будим 7. децембра.

(† Александер Богдановић.) Дана 30. новембра (13. децембра) о. г. задесио је високопреосвештеног Г. Лукијана, епископа будимског велики удар, јер је тога дана отац му Александер после дугог и тешког боловања у 77. години живота преминуо. Услед вести о тужној смрти ове уважене старине, примило је Његово Високопреосвештенство стотинама брзојавних и писмених изјава саучешћа, од Његове Светости, високопреосв. г. епископа, и многих личних пријатеља и поштоватеља својих. А 2/15. децембра о. г. на сам дан укопа лично наразише своје саучешће и укопу присуствоваху између осталих: Стеван пл. Ковачевић министар за Хрватску; Петар Салаји државни тајник, надградоначелник Маркуш, дворски саветник Др. Ото Шварцер de Бабарц — чланови горњег дома; Клобучар генерал коњаверије, Гици и Светић фелдмаршалајтоанти; Василијевић, Веровац, Гици и Лалошевић — судије крањ. курије; Зубковић судија највишег управног судишта; Петковић српски генерални конзул са свима члановима конзулата; Хусар, Михаљча, Сајдл, Собовић,

* И код нас је и у нећеској патријаршији и у карловачкој митрополији постојао обичај још и за Стратимировићевих времена, да су многи тек као архиђакони, свећени па и протосинђели ступали у монаштво. Што и код нас постоји пракса, да не може нико од мирског свештенка постати епископом, а да прво не прими монашки чин, против тога су у прошлом столећу многе проте подизали свога гласа, због чега су неки и гоњени били.

Ми од своје стране потпуно усвајамо разлоге Калтеревове, а истих је назора био и наш покојни брат Илариов, и радо ћемо примити у лист мишљења о овом питању и остале браће.

Како је руска цар Никола у свом отпису недавно писао руском Синоду: „Пошто сам прошле године изразио жељу да се сазове заједнички народноцрквени сабор, који би се бавио уређењем црквених питања, држим за потребно, да се у организацији наше народне цркве на основу васељенског закона спроведу реформе“; нема сумње, да се на њему не ће заподети и питање о сједињености или несједињености монаштва и архијерејства у једној особи.

Уред.

Сонер и Гесснер — министарски саветници; Соколовић, Санто и Тот министарски одсечни саветници; Машировић и Табаковић — министарски тајници; Стеван Јовановић — дворски саветник; Хаусман и Рац — универзитетски професори; Ахил пл. Дука техн. саветник, Фроман надконтролор, Максимовић градоначелник сентандрејски, Василијевић и Пиперковић — сенатори; Теофил Кардашевић руски прота, Јован Георгијадес грчки парох; Александер Бан рк. парох, Др. Ђорђе Зубковић — темишварски епископски тајник; Др. Фалк и Зубковић посланици; Лабуд Костић велепоседник, Тилман и Хорват краљ. саветници, Шипош директор музичке академије, Михаљфи члан народног позоришта, Брук академски сликар, Хорански, Московиц, Фридман, Радановић и многи други. Корпоративно су кондолирали и укопу присуствовали: Асистенти прве гинеколошке свеучилишне клинике, свештенство будимског протопрезвитерата на челу са Велимиром Недељковићем окр. протопрезвитером; срп. прав. црквена општина будимска на челу са председником Пајом Јовановићем, — одсечним саветником, срп. прав. црквена општина пештанска на челу са председником Др. Младеном Маћаревићем — главноварошким надфизиком; питомци Текелијина завода на челу са управитељем Стеваном В. Поповићем — краљ. саветником; женска задруга „св. Мајке Ангелине“ са интернатом њезином на челу са председницом Олгом Стевана Јовановића и будимско срп. прав. црквено невачко друштво „Зора“.

У три сата по подне отпочета је тужна свечаност у будимској резиденцији и после прелиминарија, тело је пренесено на гала кочијама друштва „Entreprise des pompes funebres“, које је укоп приредило у будимску катедралу, где је свечано опело Велимир Недељковић окр. протопрезвитер са 12 свештеника обавио уз дирљиво појање невачког друштва „Зоре“.

После св. Јеванђеља опростио се са покојником јерej Стеван Чампраг конз. бележник овим говором:

Тужни зборе!

Растати се са оним, кога смо толико љубили, који нам је такорећи срцу прирастао, то тако боли, тако је то жалосно... Срце је пуно бола, очи суза. А како се често морамо растати у животу са нашим милима — ако и на кратко време, на кућном прагу, како нам тотешко пада? А кад се још на дуже време морамо растати, кад крај гроба морамо да се праштамо са оним, кога толико љубимо .... о онда осећамо, као да нам се срце цепа, и рана тако љуто, тако трајно боли, да ју кад-кад и најбољи лекар — време неможе да излечи. И ово је овакав случај.

Драги нам покојник толико је био љубљен од своје ожалошћене супруге, као примеран муж, од своје ућвиљене деце, као добар отац, тодико поштован од својих сродника, као одани род, и својих пријатеља и познаника, као добар Србин и сугрђанин, да својим одласком на средине наше, оставља све своје дубоко рањене и тешко ожалошћене.

Осећам да би ми ојађена срца тешити ваљало. Велика задаћа! Ја да тешим, који гледајући ожалошћену удовицу и тужну децу — и сам требам утехе. Ја да утрем сузне очи, када и сам једва могу да зауставим своје сузе. Ја да разведрим помућено небо срећнога живота ове велеуважене породице, када су и моји осећаји завучени облацима туге.... Шта да чиним? камо да се обратим? Од куда да црпим и пружим утехе? Ко ће ми дати на уста згодне речи? Ко или шта ће им дати утешну снагу?... Инак се надам и тврдо сам уверен, да моје речи неће бити без успеха, већ ће умирити и утешити тешко рањена срца, не са моје скромне способности, већ с тога, што ће се моје речи базирати на вери православној, којој сам ја скромни и недостојни слуга. А да ће Вас речи св. нам вере православне збиља утешити, о томе сам тврдо уверен, јер ћу их на Вас упутити, на побожну удовицу, Ваше Високопреосвештенство, на добре хришћане, друге синове и снају и на побожну осталу родбину, пријатеље и познанике. Побожна срца морају разумети утеху, коју им св. вера православна пружа.

По природи нашој створени смо за живот и бесмртност, па с тога је сасвим природно, да осећамо неку одвратност према гробу. Па за то где год се појави смрт, она проузрокује жалост и тугу; зато и чујемо, да и богоугодни мужеви размишљајући о смрти веле: плачѣ й рыдаю, вгдѣ помышлаю смѣрть. Па и Спаситељ је наш плакао на гробу свога пријатеља Лазара, и ако га је после неколико тренутака васкрсао; но плакао је зато, што је у лицу Лазара видео сву тежину пада и ништавости грешне човечије природе. Па с тога и ја после ових примера

нећу да прекидам плач примерне супруге, узор деце и честитих пријатеља покојникових.

Али кад одужимо дуг наше природе, зар треба да заборавимо оно, чему нас учи наша св. вера? Зар треба без утехе да се предамо жалости, као неверници, који незнају за наду? Не! — Не заборављамо да је покојник не само наш, већ и Божји. Он га је узео, јер га је волео. Нека Вас утеши нада, да ћемо се једном сви тамо састати. Св. вера учи нас: да ћемо се из гроба опет видети. Дакле смрт не раставља нас за навек од наших милих, јер оне очи, које су још прекјуче тако мило гледале, а које је неумитна смрт затворила, нису се за навек склопиле; уста неће остати за навек нема, јер **гроздетъ часъ, вонмже вси сущии во гробѣхъ оусльшатъ гласъ Сына Божіа** и по обећању Господа отвориће се гробови и свако ће изаћи из њих и живићемо. Јест живићемо и то — надати се — у царству блаженства, **йдѣже нѣсть болѣзнь, ни печаль, ни воздыханіе, но жизнь безконечная.**

Да ће мили нам покојник учесником бити царства Божија и небесне радости, то лако можемо веровати. Та сви га познајемо. Рођен пре 77 г. у крају, који под Богоспасајемом епархију будимску спада, а којом његов преосвештени син мудро управља, — у Печвару, изгубивши рано своје родитеље, упућен је био сам на себе. Изучивши трговину, настанио се као самосталан трговац у Бају, у родном месту славнога Јоакима Вујића и Мите Поповића. Тада је још српски живаљ знатну улогу играо у Бају, а сад једва га и има тамо. — Кућа драгога покојника била је свагда свакоме Србину отворена; у њој се састајаху тамо угледнији грађани Срби; она је била чувар наших лепих српских православних обичаја; из ње се остваривао онај благи, а сад већ напуштени обичај о Богојављењу, кога је Милан Андрић тако лепо описао. Често је о томе и о тадашњим приликама бајским живо причао, но свагда је узданую, помишливши, како је сада тамо! Бачи и свршени Срби учитељи на т. зв. феријалном курсу биваху најискреније примљени, а сиромашнији и потпомогнути у кући драгога покојника, јер је био ретко племенита срца и дарежљиве руке; ради је је сам оскудевао, само да може другом помоћи.

У сложном брачном животу служио је примером свакоме, а да је као отац своје родитељске дужности узорно испуњавао, своју децу добрим хришћанским васпитањем на прави пут извео, није потребно доказивати. — Љубио је народ свој и цркву своју. Док је био здравији, његово место у храму никада не беше празно. Не само у дому Господњем, него и ван њега молитвом и добрим делима исповедео је Господа Исуса Христа; а сам Исус Христос је рекао, ко њега исповеда пред људима, тога ће и он признати пред оцем небесним. Како је осетио, да му се крај приближује, одмах је затражио свештеника, да се исповеди и причести; и исповедио се и причестио се, да наоружа душу своју за последњу борбу. — После таког живота и таког припремања није чудити се, што је мирно и спокојно умро. Богу је живио и Богу је умро.

А сада на овом тужном растанку, окружен од толиког света, кога је поштовање према теби, драги покојниче скупило око одра твог — накићеног толиким венцима, којима га је љубав твојих према теби окитила, кличемо ти последње с Богом! са обећањем, да ћемо ми смирени свештеници, а особито наш љубљени духовни отац, а твој мили преосвештени син, свагда приносити топле молитве и безкрвне жртве Оцу свију нас, да ти буде лака црна земља и мекућа нама нечан ти спомен, а племенитој души твојој да подари рајско насеље. Амин.

Говор је овај све присутне потресао.

После опела испраћен је покојник на табанско срп. прав. гробље, када је већ и вече наступило, услед чега је спровод праћен горућим буктињама још тужнију али величанствену слику пружио, и која је свакога потресла онда, када се зачу у вечерњој тишини из далека код спремљеног гроба дирљиво појање наших Текелијанаца. Ту је предан драги покојник матери земљи, да почива вечити санак.

Најстарији будимски грађани вели, да таког великог и дирљивог срп. прав. укопа у престоници до сада не видеше.

Тиме, што је покојник из првог брака свог одранио и свету даровао ваљана чиновника, сина Михаила; а из другог брака са ожалошћеном удовицом Милицом рођ. Летић св. цркви и народу српском даровао сина архимандрита Лукијана, и човечанству телесног лекара, сина Милоша; заслужује, да му сваки Србин ода достојно поштовање и хвалу и да му кликне: Слава и хвала ти, уважена старино Александре! ==

Прилози

историји односаја наших с Румунима у XVIII-том веку.

Од Радослава М. Грујића.

(Продужење.)

Ради боље илустрације ове потоње тачке, изнећу овде један догађај, који се на неколико година пре тога догодио у једном селу крај Лугоша, у непосредној близини Ердеља, а међу једноплеменим Румунима. Он нам необично јасно карактерише ванредно ниски ниво просвећености ондашњих Румуна, приказујући нам једно дело сујеверне народне, у неким, врло интересантним, појединостима. Да видимо!

У селу Белинци умро поп Лазар; а после четири месеца почеше разбољевати се људи у оближњем селу Груну, те неки од њих, после дво-три дневног лежања, и помреше. Тада људи почеше причати, *како су очима својим видели*, да онај покојни поп долази и тим људима крв сиса, од чега и помреше. Сељани се на то спораумеше и, „по чувању свог старог закона“, одоше на гробље белиначко, те ископаше попа, кога нађу „не само цела, него и пуна крви, као да је жив“. И по том су се, веле ти сељани, потпуно уверили, да нико други није узрок смрти оних људи, него исти поп. Стога га положише ничице натраг у гроб и закопаше. А од то доба сви су мирни, те не само да није ни један умро, него су и болесни оздравили!

Тако веле сељани села Груна, у својој молби Администрацији Темишварској, од 3. окт. 1729. год.[18], у којој моле, онда још губернатора банатског, грофа Валиса, да заповеди владици темишварском, да им даде свештеника, или да им допусти њих у друго село, да обављају своје религиозне дужности, пошто их је владика због горњег чина анатемисао и одлучио од цркве, — јер иначе, веле: „такове ради силе, хоћемо се сви расселити и село пѣсто оставити“, — пошто им је тешко подносити, да им се деца рађају без крштења, а старији умиру без исповеди и причести!

Владика Мелентијевић вратио се, сигурно, одмах по том у Београд или Карловце, да извести митрополита Вићентија о успеху свога рада међу ердељским Румунима.

Шта је касније било са тим народом — не знамо ништа подробније, јер немамо никаквих историјских података о томе. Тек сазнајемо, из једног писма патријарха Арсенија IV. Јовановића-Шакабенде, писаног из Беча 27. јуна 1741 год.[19], протопопу брашовском и свим правосл. хришћанима ердељским, да су ердељци и даље одржавали везу са српском црквом и тежили коначно подпасти под јурисдикцију карловачког архиепископа. Патријарх им тим писмом одговара на њихово писмо од 4. јуна и. г; даје им благослов, да подигну неки олтар у Брашови, а уједно их извештава, да је, од логотета Владула Малаеско*, сазнао све патње и невоље њихове, које ради своје православне вере морају да подносе, те му то задаје голему бригу — и моли Бога, да му даде времена и начин, да их узмогне утешити. Особито је важно, што из тога писма још сазнајемо, да су ти ердељски правосл. Румуни стајали у већој преписци са патријархом Арсенијем, и молили га да се постара код надлежних власти, да и њих добије под своју јурисдикцију, а он им на то одговара, сада по други пут већ, да ће та ствар изнешена бити пред оним црквено-народни сабор, као што им је о том пређе опширније писао . . . .

Мало за тим, почело је врити у народу румунском у Ердељу; и до скора, као што се вели у списима изложеним у делу знаменитог језуите Дра Нилеса,[20] поче се „шизма“ међу Румунима обнављати. — Застаћемо код ове појаве, да видимо значај њезин, јер је и она дело хришћанске братске љубави, православ-

[18] У „Додат.“ прил. I: 1.

[19] Ibid. прил. I. 6.

* Ово ће бити онај исти секретар митрополита Мојсија Петровића, који је 1721. год. послан био руском цару Петру Великом, ради руских учитеља и друге помоћи.

[20] — Symbolae ad illustrandam etc. Vol. II. стр. 556-564.

них Срба, према потиштеним и осамљеним ердељским Румунима; а у последицама својим, беше од великог замашаја, јер је велики део Румуна, који већ беху поунијаћени, отргнут од уније, те тако касније омогућено православним Румунима у Ердељу, услед њихове бројности, да добију свога православног епископа.

Ево у чему је ствар била! Један калуђер, из манастира Пакре у Славонији, по имену Висарион, рођен у Мајдану, у Босни, од оца Максима и матере Марије, који тада стаховаху у Костајници, — предао се из младости пустињачком животу; обишао је света места и гору Атонску, те се научио правој побожности и мисионарству. Кад се повратио у своје крајеве, настанио се у манастиру Пакри. Почетком 1742. г. наумио је опет, да оде на Исток, и доби препоручно писмо од патријарха Арсенија IV.[21] Том приликом патријарх га је упознао и приметио у њему напредне мисионарске способности, те му препоручи, да пође међу ердељске Румуне, који су унијом заражени, и покуша повратити их у крило православне цркве. Висарион је ту понуду радосно примио и одмах оде у Темишварски Банат, где у околини „Липе,* на граници Ердеља, на једном брдашцу, подиже дрвени крст и ту, побожним држањем својим и проповеђу, поче сакупљати око себе велике народно-црквене саборе, на које долажаху људи и из далеке околине. Прво је то чинио тихо и мирно, потајно, у својој ћелији, а после изађе јавно и његов рад све веће и веће димензије обухваташе. У проповеди својој, која је имала напредну моћ на душе слушалаца, свагда је корео оне, који се заборавише, те погазише веру отаца својих; позивао их на покајање, јер са унијом не само да ће изгубити вечно спасење своје душе, него и слободу и сва добра на ономе свету („ . . . . palam Valachis insusurravit: eos ab avita patrum suorum religione aberasse; sub Unionis specie ad ritum latinum compelli; non modo aeternam eorum salutem, sed et ipsam libertatem eorumque bona periclitari; . . .“). Особито је, као што историчар Fleury вели,[22] — нападао на папу римскога.

Силан прост народ, нарочито из Ердеља, долажаше њему и он брзо успе, да многе и многе одврати од уније; само свештеници, поунијаћени, како вели исти Fleury, — осташе верни унији. Но народ осветљен сад поукама Висариновим не хтеде ићи у цркве у којима унијатски свештеници служе, нити хтеде од њих икакав црквени обред примити. А када наступише и немири почетком 1744. год., нареди царица губернатору ердељском Фердинанду Траунију, да предузме озбиљне кораке против „шизме“, која се тако нагло поче ширити, те већ запали скоро сав поунијаћени Ердељ. Ужурбаше се и свештовне и духовне католичке власти, дадоше се свом силом на посао, да спрече одпадања од уније. Пре свега ухватише врсног мисонара православља, калуђера Висариона, који је у мисији својој и далеко у Ердељ залазио, те га бацише у тамницу; а за тим се позиваху у Сибињ и друга места старешине народа румунског, пред односне црквене и свештовне власти, где им се саветовало, обећавало, а најпосле и претило, да не одустају од уније. Шта више, тадањи унијатски епископ ердељски, барон Клајн (1730—1751.), сазва у собор представнике свештенства и народа унијатског, да ту ствар сами расправе. Али му тај собор тек показа,[23] како је све усколебано у унији, па и

[21] Види ту препоруку на латинском у Dr. Nilles, — Symbolae; Vol. II. 558—566.

* Пешти Фришњеш вели, да је Висарион дошао у сам Ердељ, у Добру и Деву, но не наводи извор, из кога то дознаје; међу тим изванични акт Двор. Рат. Савета, од 24. Јуна 1744. — изречно вели, да је то било у околини Липе. — У опште, у Фришњеша, бар у овом делу, што је штампан у срп. преводу, у „Срп. Сиону“ пуно је историјских неистина, које показују некритичност његова рада.

[22] — Histoire ecclésiastique, Paris 1840. t. 79. стр. 155—159; Ibid. 557—558.

[23] Nilles. — Ibid. 563.: „Exitus vero ejusdem Synodi hic fuit: clerus, nobilitas et plebs scripto exhibuit, quod illi obdicare velint Unionem, nisi illa omnia ipsis praestentur; quia plebis major pars se erupit, ut dixerit, „praestentur ipsis illa, vel non praestentur“, se tamen ab Unione recessuros, et ab illo tempore longe majus serpit schisma“. Акт се овај налази у архиву унијатског епископата у ердељском Београду.

сами свештеници и бољари, који писмено изјавише, да ће сви одпасти од уније, ако им се сва обећања не испуне; дочим је већи део народа довикивао: „испунили, не испунили нам обећања, ми свакако одпадамо од уније.“ — И од то доба, вели се у званичним актима о томе: „све се више шири шизма“.

Међу тим је Двор. Рат. Савет актом својом од 24. Јуна 1744. год.[24] — известио патријарха Арсенија IV. о поступку Висарионовом те како је тога ради затворен, док се та ствар тачно не испита; уједно се патријарх упозорује, да се више не усуди шиљати калуђере у таковој мисији, која је само католичкој цркви допуштена, јер ће иначе пасти код Њеног Величанства у велику немилост, а такови посланици његови би ће најстрожије кажњени. — Патријарх је на то 26. Августа[25] и. г. одговорио, да он калуђера Висариона није послао у сврхе мисионарске, него само ради скупљања милостиње, те му је у ту сврху и препоруку на народ дао; у осталом ни, Висарион није мисионарски рад разчио, јер је проповедао међу верним синовима православне цркве, а није знао, да ту има и других; што је пак бранио своју веру од уније, то сваком свештенику дужност налаже. Најпосле патријарх са пуно достојанства, позивајући се на привилегије српском народу издане, тражи, да заробљеног Висариона одмах њему пошаљу, да му он суди, *ако шта има за осуду*, јер његово је искључиво право, да суди свештеним лицима. — Како се ова ствар коначно свршила незнамо, јер немамо о томе никакових података.*

Унијатски бискуп барон Клајн, пао је у немилост код двора, ради ових догађаја, а нарочито због тога, што је савзао онај народно-црквени сабор „који је истина у обичају код Срба, али га неваља завађати и међу Румунима“, — те је стога морао абдицирати.[26]

Тако ето Србин калуђер, мисионарским радом својим, повратио православној румунској цркви, у Ердељу, многа већ давно заблудела и изгубљена чеда њена!

Рад калуђера тога прихватио је и помагао тадањи српски патријарх Арсеније IV., са својим народно-црквеним сабором. 17. децембра 1743. год.[27] пише патријарх у Брашов, протопопу и свем народу ердељском, да изаберу и пошљу своје посланике на народно-црквени сабор српски у Карловце, и да ови донесу тужбе на насиља, која им се чине. Уз позив тај, послао им је и декрет царичин на грофа Траунија, губербатора ердељског, да их пусти на сабор. И збиља дође на сабор један духовни посланик из Брашова. Али оба комесара, барон Енглехофен и гроф Патачић, протестоваху против његова учествовања; но сабор их извести, да је православна црква у Ердељу подпадала под римичко владичанство, али како је ово, у последњем рату, потпало под Турску, то је православна црква у Ердељу, по старом обичају, потпала непосредно под личну управу митрополитову, — па је по том и учествовање брашовског посланика остало ван дискусије.[28]

Тако дакле народно-црквени сабор српски прими у своја недра и ердељске Румуне, да их ојача и подигне им дух у борби њиховој за православље; а српске народне депутације тражиле су, да се српске привилегије и на ердељске Румуне протегну.[29] Но власти државне, не хтеше ни чути о том, него још пред сабор народни 1748. изађе одлука Илирске Двор. Депутације, од 7. Јуна и. г. Дворском Рат. Савету, као и касније 9. Маја 1749., да се држање српског сабора не сме објавити у Ердељу, јер се привилегије, дане српском народу, никако не могу протегнути и на православне

[24] Ориг. у М. П. Архиву у Карловци ех 1744. бр. 407.

[25] Концепат у М. П. А. К° ех 1744. бр. 420.

* Цезпти Фрињеш вели, да је Висарион ухваћен у Сибињу и ту затворен, те после неколико недеља послан у Београд, а за тим у Беч, где је, посредовањем руског конзула, пуштен на слободу. „С. Сион“ 1905, бр. 25. стр. 766. б.

[26] Nilles, — Symbolae, Vol. II. 564. и д.

[27] Конц. у М. П. А. Кар. ех 1743. бр. 339.

[28] Dr. Schwicker, — Die Vereinigung . . . екскурс.

[29] Ibid.

Румуне у Ердељу.[30] — Али не поможе та забрана, јер су српски народни представници нашли начина да позову, а румунски да се одазову, — те видимо на оба сабора 1748. и 1749. по једног световног, и по једног духовног посланика из Ердеља. На последњем сабору знамо, да је примљена и молба скитских монаха у Ердељу око Фогараша[31], у којој моле новоизабраног митрополита Павла Ненадовића, да их узме у заштиту од унијата. Има их, вели, под планинама око Фогараша, које мушких, које женских 26 скитова, а четири су опустела „отъ лютаго озлобленія уніатскаго.“

(Продужиће се.)

Два писма

ковинског игумана-проигумана.

Д. Р.

У 13. смо бр. за пр. г. навели имена три архимандрита ковинска и то 1726. Исаија Антоновића, 1728. Пахомија и 1769. Исаија Стефановића.

Овде доносимо два писма ковинског игумана и проигумана „Георђевића“ од 6. Јулија 1739. односно Георгија од 25. Октобра 1745., писата владици будимском Василију Димитријевићу.

I.

Преосвјашченији Господине, господине архипастиру и учитељу наш благиј многомилостивне о Господи здравствовати усердствуем господству вашему усамиреније умин.

Сим малим писанием моим признаваем преосвјашченству вашему: како овђе између наших братиа писато, да су од мога зла отишли они два калуера. То није право писао, зашчо и бог и људи знаду: да ја нисам ним никаква зла сотворио, неће саветовао и учио како своје млаће како и принадлежи нам старим управљати и назирати о свему. А друго у том нису могли никако другојако кауву мјетнути токмо какоће се измакнути од овје љуте болести која регируе по мјеста и градов, а ја достасе љутим и печалуем по васех дни и говорим им: братие, шчећемо да творимо да радимо и послуемо со сви странасмо се затворили, немамо ни откуду никаква доласка с чим би се могли крити, са сви страна је обтекла љута бољезн, и он, кои је писао и сам ради да измакне са манастира. Дакле када смо у добру и здравиј били заедно с полу и с Христиани код овога храма Пресвјатие Богородице, требуе нам и у нужди бити. Христиани с полу нам пастирем бившим да останимо свјату церков, јели право, носили регула Христианска или правица собом, тоговo творити. Промисл имајте о том ваше преосвјашченство: калвини, лутерани, јеретици противници церкви правовјерној, паки су једнодушни и тверди непоступни до коначнаго издихања, држесе у својој јереси, Бог је вољан с нами свагдје, испод руке Божие неможемо никуд никамо, и то неби ми жао било да бл чино отишли, него су купили немачка јапунчета и пруфлеке немачке на драге плаветне клобуке разрогачене, црвене појасеве и пушке понели собом, тако су се оправили и отишли, с нами су заедно вечпрали, а ја знао нисам како су отишли, ни трага ни гласа им ние чути. Затоли сам ја крив и винозитв, а Василие знао о нином путном шаствију, и ашче ние ктео да каже, а свјерху тога молим понизне ваше преосвјашченство немајте на мье зле воле, зашчо Бог знадје хоћемоли се видјети телесним очима како садје време тече и како је нас обтекла са сви страна ова љута болест.

И са тим поручујући себје остаем

понизни и обвјезателни служител
господству вашему игумен

Георђевић с. р.

У Ковину Јулија 6. дан 1739.

(Свршиће се)

Извештај

о седници срп. прав. митрополитско-црквеног Савета, држаној у Карловцима дне 8. (21.), 9. (22.) и 10. (23.) децембра 1905. год. под председништвом Његове Светости преузвишеног господина *Георгија* патријарха српскога.

Присутни су били чланови: преосв. господа епископи: вршачки Гаврило и будимски Лукијан, затим преч. г. г.: Јован Борота, прото-

[30] Види мишљење гроа Колера о том у Dr. Schwicker-a, — Politische Geschichte der Serben in Ungarn, Budapest. 1880., 240. и д.

[31] Оригт. у М. П. А. К. ех 1749. бр. 386. Срав. у „Богосл. Гласнику“ кн. I. св. 5. стр. 317.

презвитер старобечејски, јереј Михаило Медаковић, парох јасеновачки и г. г. Др. Стеван Павловић и Лаза Обреновић. — Бележио је г. Др. Лаза Секулић, срп. нар. црк. тајник.

У овој је седници донесено 68 одлука, од којих је 53 у бракоразводним парницама. Од ових бракоразводних парница било је: из архидијецезе 16, из пакрачке епархије 13, из бачке епархије 12, из вршачке 6, из темишварске 5, и из будимске 1. У свима овим бракоразводним парницама, изузевши једног случаја (призивна ствар А. Т. рођ. Д. из З.), потврђене су пресуде првостепеног духовног суда.

Од осталих одлука споменућемо као најважније:

На предлог преосв. г. епископа вршачког Гаврила, који је у подужем говору поводом прославе 50 годишњице свештенства Његове Светости преузвишеног господина Георгија, патријарха српскога, о св. Николи 1905. год., поздравио Његову Светост у име МЦСавета — изјављена је Његовој Светости заиснички љубав, одданост, привржености, поштовање и благодарност за добра дела Његове Светости учињена народу и цркви. — Молба епарх. конзисторије вршачке ради једнообразно начелног уређења питања о односају срп. прав. свештенства према Румунима у погледу вршења св. тајана и других црк. функција — враћена је с тим, да конзисторија у своме делокругу у том предмету изрече одлуку у I. степену и даље поступи, јер је МЦСавет призивна власт. — У мериторну расправу нису узети већ су а limine одбијени они утоци, у чијој ствари су надлежне епарх. конзисторије сумарним путем одлуке донеле. Уток јер. Г. П. из Д. против конз. одлуке, којом му је изражено негодовање због којекаквих досадних поднесака; уток јер. Т. Д. из С. у предмету његове неоснован тужбе против тамошњег пароха због одузимања црк. крста; утоци јер. М. Б. из К. и М. М. из М. против конз. одлука у предмету издавања црк. столова, пошто већ постоји начелна одлука, да издавање ових столова спада искључиво у надлежност црк. одбора или надлежне епарх. конзисторије као последње призивне власти; уток црк. одбора у Сомбору у предмету избора другог црквењака. — Поводом утока јереја Т. И. из Г. Д. против конз. одлуке, којом је због разних дисциплинарних преступа кажњен глобом од 100 круна у корист свештеничко-удовичког мировинског фонда — измењена је конз. одлука у толико, што је диктирана казна од 100 К. смањена на 50 К. — У двама случајевима, где је брак био већ пре разрешен за православну страну, па је после такове пресуде и друга странка прешла у православље и замолила развод брака и за себе, стављене су ван крепости дотичне конз. пресуде, којима је такав брак поново разрешен, са разлога, што се једном разрешени брак не може поново развести, јер после прве правомоћне пресуде такав брак и не постоји више, већ се има диспозиција пресуде једном већ разведеног брака протегнути сада и на другу брачну страну, која је накнадно постала православном. — Није уважена представка епарх. конзисторије у П., што је непосредно МЦСавету поднесена притужба јереја М. М. из Ј. овоме непосредно и повраћена, пошто је одлука МЦСавета изршена, дотична притужба није код МЦСавета и не може се од странке изискати. — Пресуда епарх. конзисторије темишварске, којом је јереј С. П. Ј. из С. због тешких дисциплинарних преступа осуђен на лишење свештеничког чина, измењена је у толико, што је исти парох осуђен на губитак места службе и стављен на расположење надлежној епарх. конзисторији.

Извјештај

о деветој редовној сједници православне српске епарх. конзисторије пакрачке, држаној 20. септ. (3. окт.) 1905. под предсједањем Његовог Високопреосвештенства Господина Епископа Дијецезана *Мирона*.

Огњан Мангуловић, срп. богослов именован конз. подбележником. — Позвано парох. звање у П. да извијести о катихизовању. — Издана наредба о вођењу разгледница у оним случајевима смрти који подпадају судбеном поступку. — Није се могло удовољити захтјеву високе владе да се у матицама крштених код А. В. из Н. забиљежи исправак о брисању њеном из матица наших као припаднице ркт. вјере, јер је иста рођена од матере православне. — Обавештен је јереј С. М. парох у Ш., да му је подељена признаница од влад. Саб. Одбора у течај стављена. — Јереј В. Л. парох у В. деле гиран је да врши душепопечительске дужности правосл. Србима у Б. — Умољен је кр. кот. суд у П. за обавештај о резултату извида тужбе против М. Б. пароха у К. — Састављена је посебна анкета по про-

топрезитератима ради подношења конкретног предлога главној анкети о редукцији парохија. — Јерeју Ј. М. пароху у Д. наложено редовно катихизирање у Ц. — Јеромонах Л. О. обавештен да је као адм. у П. уживао припадајућу му дотацију. — Јереј М. Л. ради учињених преступа кажњен усменим укором пред епарх. конз. — Умољена кр. жуп. област у Б. за сходну одредбу да се пароху К. омогући катихизовање у Ш. — Приповлани јерeју Д. Н., адм. парох. у С. тражени спискови за алманах 1906. — Умољена Њ. Св. патријарх привремено отпусти јеромонаха Г. М. — Није уважена тужба С. М. из М. проти тамошњем пароху Н. Г., — Препоручена молба житеља села Ђ. парохије Г. Б. адм. одбору ради припојења парохији В. — Узети су на повољно знање извештаји окр. протопрезитера о прописно одржаној исповиједи свештеничкој и у реду одржаним братским саборима; и на реферате свештеника издано сходно наређење. — Обавјештена је ц. о. у С. о безуспјешном испиту стечаја. — Ријешено је осам брачоразводних парница гласећих на развод брака, и осим тога ријешавано је 24 брачна и више других мање важности предмета.

Извјештај

о деветој редовној сједници православне српске епарх. конзисторије пакрачке, држаној 18. (31.) октобра 1905. под председањем Његовог Високопреосвештенства Господина Епископа Дијецезана *Мирона*.

Одговорено је високој влади да су иконе за цркву новоселањску већ овамо путем оштећене дошле. — Обавјештени су јерej Н. К. адм. у С. К., и јерej Н. М. парох. помоћник у Б. да им је са 1. окт. 1905. стављена у течај сесионална одштета. — Стављене су примједбе на нацрте иконостаса за цркву св. Ане у В. — Наложено је пароx. звању у В. П., да у матице крштених унесе додатак Ђ. о позакоњењу Ђ. О. накнадном женидбом. — Узето је на знање високом владом одобрено основно писмо стипендијске закладе М. и А. Б. — Наложено је пароx. звању у П. да у матице вјенчаних код Д. и Д. К. убиљежи додатак о разводу њихова брака. — Опоменут је јерej Л. К. умировљени пароx у П. због увредљивог писања претпостављеној власти својој. — Пожурени су окр. протопрезитери да поднесу извештаје о школству. — Јерej М. С. пароx у В. П. и др. П. Б., адвокат у Б. именовани су повјереницима у дисциплинарном предмету Т. И., адм. пароx. у Г. С. — Узета су на знање извјешћа окр. протопрезитера о овогодишњој црк. визити, и издане су на то сходне одредбе. — Јерej К. М. пароx у С. кажњен је писменим укором ради вређања и предбацивања пристрасности претпостављеној си духовној власти. — Узет на знање извјештај окр. протопрезитера С. С. о катихизирању. — Позван јерej Ј. М. да своју молбу за парохију у Ш. надопуни. — Позван на очитовање јерej Ђ. Г. пароx у Л. на тужбу тамошње пучке школе. — Опоменут је јерej М. Ђ. пароx у Л. на вршење дужности своје. — Умољена кр. кот. област у Б. за сходну одредбу да се пароху у К. пружају уредно подвози за катихизовање. — Препоручена је високој влади молба пароx. звања у Ст. Г. ради продаје ераријалног земљишта за гробље. — Упућен јерej В. С. пароx у С. за прелаз И. Н. у православље. — Јерeју Љ. Т. адм. пароx. у К. дана на одговор тужба неких парохијана његових. — Осим тога ријешено је више брачоразводних предмета и других мање важности предмета.

Извештај

о седници епарх. конзисторије бачке, држаној у Новом Саду 20. окт. (2. нов.) 1905. год. под председништвом Његова Високопреосвештенства Господина Епископа *Митрофана*.

Записник прошле седнице оверен. — Саопштена председијална расположења у погледу замене извињених чланова. — Препоручена подручју избавка код управе епархијске налазећих се црквених књига, које је издала у својој накладе Земаљска влада за Босну и Херцеговину. — Узет на знање извештај Њ. Високопреосв. Епископа о одликовању пароха виловског Ђорђа Иванића од протојереја и рукоположењу свршеног богослова Ј. Попића одређеног за капелана у Лалићу. — Публикован отпис Министарства у предмету исправке матрикула крштених у Сентомашу. — Препоручена Министарству молба удове пок. Павла Княжевића пароха крчединског ради државне припомоћи. — Према наредби Министарства упућено је парох. звање у Обровцу да код рођења Персиде Думедаи допуни клаузулу исправке с тим, да исто накнадно одобрава од стране ове конзисторије наређену допуну да су тога детета родитељи и црквени брак склопили. — Препоручена молба пароха надаљског Министарству ради државне припомоћи обзиром на оскудно стање моличево услед дуге болести и трикратне операције. — Узет на знање отпис Министарства, да се у будуће после исправљених матрикула само онда имају њему враћати сви комуникати, када то нарочито затражи. — Публикована одлука Саб. Одбора о подарењу припомоћи пароху кисачком у сврху лечења. — Узет на знање извештај бележника, да су од Митрополитског Савета потврђени десет брачоразводних пресуда странкама одма по примитку председијално саопштена и савсема расположена учињена. — Одговорено је вармеђеској области у Сомбору, да конзисторија не пристаје, да се

у некојим општинама освећени каменити или дрвени крстови преместе. — Затражена дозвола исправке у матицама крштених при храму жабаљском и храму молском као и при храму Ђурђевском. — Према молби пароха пештанског Дра Владимира Димитријевића позвато је све парох. свештенство, да на питања његова о назаренској јереси по могућству одговори. — Постављен парох шандорски за катихизту комуналних школа и учињена нужна расположења. — Обустављен поступак против јер. Н. А. из Г. пошто тужитељи нису послали предујам. — Секула Попов свршт. богослов пристављен пароху госпођиначком за капелана. — Закључак црквеног одбора у Новом Саду о издатим столовима обновљене саборне цркве некојим ктиторима и приложницима потврђен, а признак одбијен. — У ствари промене презимена Николе Крстинца из Деспот Сентивана сада полицајца у Мезетуру на „Комароми“, затражен је оводносни отпис Министра унутарњих дела од Солоњског поджупана. — Саопштено је Саб. Одбору величина плате и имовно стање привременог администратора станишићског. — Поверено је окр. пртеру сомборском, да испита да ли је јерej Милан Зурковић, са кога је надлежни суд дигао курателу, способан и за свештено служење уз обавештај конзисторије — Уништен избор црквењака у Сомбору услед апелате окр. пртера, што није споразумно с њиме обављен. — Одобрен избор препарандата питомаца Платонеума. — Од подручних парох. знања примљена извештаја о историји бивших верооп. школа достављени ЕШОдбору. — Списи у предмету исправке у матицама крштених храма бајпанског уступљени фишкалу на мњење. — Затражено од болнице земунске да назначи сврху ради које тражи износ из протокола крштених Аврама Муњана из Тителa. — Спроведен уток Тим. Димитријевића против по трећи пут уништеног избора свештеничког у Суботици. — Одбијен призив пароха кулеског против закључка црквеног одбора, што је овај једну женски сто подарио једној старици, која је много старија од његове супруге и умољен админ. одбор, да председника и перовође црк. општине кулеске уклони због неспособности доказане недостојним пискарањем и вређањем више власти. — Одбијена тужба Тим. Димитријевића свештеника против пароха суботичког, да је исти од њега брахијално одузео крст са часне трапезе, али је пароху замерен поступак небратски, што је иновернот комесара послао у стан тужитељу, да констатује, где се са часне трапезе нестали крст налази. — Донесене три пресуде гласеће на развод брака. — Спроведени исправљени изводи матица ст. сиљачких гледе Војина и Младена Николић. — Донесено још неколико решења мање важности.

Извештај

о седници епарх. конзисторије бачке, држаној у Новом Саду 29. новембра (12. децембра) 1905. год. под председништвом Његова Високопреосвештенства Господина Епископа *Митрофана*.

Записник прошле седнице оверен. — Архимандрит потпредседник Георгије Видицки закључе по пропису Јована Т. Радића од епарх. скупштине 1904. год. изабратог члана, са којим се замењује отсутни члан Др. Манојловић. — Узет на знање извештај о рукоположењу свршених богослова Бранка Милошевића одређеног за прот. капелана у Ст. Бечеју и Секуле Поповог одређеног за л. капелана пароху госпођиначком као и о президијалном расположењу о уведењу њихову у звање. — Узет на знање извештај Министарства о подареној припомоћи. — Затим извештај о проглашењу баптистанске вероисповести за признату вероисповест, и оводносна окружница саопћена подручју. — Учињено потребно расположење у ствари наређеног исправљања новог и оригиналном убележењу одговарајућег извода из протокола умрлих храма сегединског —, према захтеву Министарства. — Саопћено свештенику Т. Димитријевићу, да му саборски Одбор одбија молбу за припомоћ. — Према извештају болнице земунске наређено је пароху тителском, да одмах испани извод из протокола крштених Аврама Муњана. — Уступљени су админ. одбору списи тичућих се отправнице Дра Михајила Полита као бившег фишкала овостраног. — Затражен извештај пароха ст. кањишког у предмету прегледа школа обављеног од кр. шк. надзорника. — Пријава црк. општине, што је парох. свештенство у Ст. Бечеју обилажењем автономних власти на пут пивалне парнице ступило гледе накнаде урбаријалних трошкова 8 јанаца земље бар. Еуф. Јовшићке издато на најшпљење свештенству. — Обавештен парох јалијски, да има молбу за отсуствовање из парохије поднети дијецезану, али да допуст само на одређено време може молити. — Тужба председника црквене општине јалијске против пароха због неправедног узимања наплате, скинуто са дневнога реда, пошто је парох известно, да је примљену наплату поштом вратио. — Дозвољено Јакову Павковићу, да политички лист „Браник“ због нанесене увреде може суду тужити. — Позвато парох. знање у Ст. Паланци, да према допису архидијецезалне конзисторије убележи у матицама венчаних коначно разведење једнога брака. — Дозвољено је да се две иконе приложене од ст. паланачких житеља Кирила Слепчева и жене му могу сместити у женској препрати. — Спроведене молбе ради држање припомоћи пароха кулинског и свешт. удова Стевана Петровића и Ј. Живковић. — Тужба црквењака јегарског као ничим непотврђена а подигнута против свештеника ста-

вљена ад акта. — Наређено парох. звање у Д. Сентивану, да уведе у протоколу крштених промену презимена Крчединац према примљеној одлуци Министра унутарњих дела и о том извести градоначелника мезетурског са доставом поправљеног извода. — Спроведен уток Т. Димитријевића и Милана Бобернића пароха и црквене општине у Сомбору МЦСавету. — Молба парох. звања у Силбашу ради надјетовања дозволе за убележење у матице крштених признавања незаконитога детета, уступљено фишкалу. — Исправљен извод матица крштених у Сентомашу Стевана Јаноша спроведен Министарству. — Исто и Пересиде Думедаш из Обровца. — Наређена исправка погрешног убележења детета Јована Филиповића парох. звању сентомашком. — Одређена истрага на лицу места против пароха у Ш. и познати тужитељи Младен Мијатов и др. да пошљу предујам. — Препоручена молба Друштва Св. Саве из Петриње ради новчане потпоре. — Донесене три бракоразводне пресуде. — За пароха при храму св. николајевском у Н. Саду именован јереј Теодор Милић админ. јегареки а на његово место за администратора постављен Т. Димитријевић затечени лични капелан суботички. — На предлог једног члана наређено је подручју да се завештајни парастоси увек у идуће суботне дане држе. — Решено је још неколико мање важних предмета.

Извештај

о седници епарх. конзисторије бачке држаној у Новом Саду 22. децембра 1905. (4. јануара 1906.) године под председништвом Његова Високопреосвештенства Господина Епископа *Митрофана*.

Записник прошле седнице оверен. — Услед пожурнице Министарства решено је затражени и оригиналу потпуно одговарајући извод матица сегединских одмах по примитку одаслати. — На циркулар Министарства, да се само правилно потављеним сведоџбама сиромаштва снабдевене молбе за припомоћ њему спроводе, умољене се исто, да конзисторија и у будуће према познавању материјалних прилика својих свештеника и свешт. удова, а админ. одбор молбе црк. општина спроводи без обзира на уштпе сведоџбе, као и да високо исто досад давану припомоћ повиси. — Публиковани отписи истог о дозначењу прве половине контуре за 1906. годину неким свештеницима и узет на знање отпис, да свештенику Катићу из Жабља не подарује припомоћ. — Узет на знање извештај админ. одбора, да је према овостраном умољењу поступио строго против председника и перовође кулске општине. — Истом саопћен пристанак, да се у Мошорину нова парохија крејира. — Обавештен парох надаљски и свешт. удова Кирјак, да им саборски одбор није подарио припомоћ. — Уштпан парох пивнички, које је то лице, коме црквени одбор жели подарити сто у певница, а дозвољено црквеној општини, обзиром на сиромаштво, да багреље у гробљу може повадити али строго пазећи, да се земља остатци сахрањених не повреде. — Изјашњење пароха ст. кањишког у предмету прегледа школа од стране шк. надзорника саопћено ЕПІО. — Одбијен признп Јована Костића из Ђурђева у предмету подареног једног стола црквеног, али је препоручено црк. одбору, да молбу признавача као јако старог човека при издавању столова у обзир узме. — Замерено пароху кулском што није хтео кисачком парохијану, који је пак узимао довојку, његову парохијанку, написати молбу за диспензацију и уједно свештеника недостојно писање и изражавање о брату у Христу. — Пожурен парох тителски да одмах удовоља налогу гледе молбе земунске болнице. — Пожурпће се она парохијска звања, која нису испунила бланкете Дра Л. Поповића и дали одговоре на питања о назаренској јереси. — Извештај парох. звања у Ст. Паланци о извршеном убележењу разведеног брака саопштпће се архид. конзисторији. — Узет на знање извештај адм. одбора о заказивању епархијске скупштине. — Обавештен је Тим. Димитријевић, да спор његов са свештеником Лудајићем због приграбљења аренде за $^1/_2$ сесије не спада пред ову конзисторију, пошто је конзисторија начелно њихов одношај и плате нормирала. Уједно је наређено истоме, да админ. јегарску до 1. фебруара по нов. кал. безусловно прими, иначе се казни због упорности губитком места службе и упућује црк. општина, да са реченим даном исплату половине плате њему обустави. — Донесена једна бракоразводна пресуда. — Учињен предлог Министарству за награду чиновништва овоепархијског и ове године. — Молбе неких свештеника за државну припомоћ истом спроведена. — Према мњењу фишкаловом обустављен је даљи поступак против коморског због утицања његова на високу власт, пошто је исти свој уток вратио. — Решено је још неколико предмета мање важности.

Неистине и денунцијације.

Од како је постао неспоразум између Беча и Пеште, наше опозиционе странке а особито „банда Заставина“ и њени шефови, који су се и до сада у више прилика показали мајсторима у ловљењу у „мутној води“, не пропуштају ни једну прилику, а да се не баце каменом, ил' бар да што не натруне Његовој Светости, те нападајући је, себи код кривоносних хазафија стекну заслуга, и да се утурају и протурају у „поштено друштво“.

Они у неколико пута у својој „Застави“,

— том отрданом листу и по спољашности и унутрашности, коју да може њен оснивалац Милетић видети, *какву* је он основао и *како* је она и по спољашности и унутрашности изгледала, а *како* данас изгледа после 40 година, морао би по ново лећи у гроб и у њему се од чуда и срама превртути, видећи *ко* му је последник и *како* се пише и уређује, — тврдиме — наравно неистините —, како Његова Светост шурује с Бечом, како јој долазе у посете високе личности, не из поштовања, него на договор *како* и *шта* да се ради против Мађара и томе подобно.

На да би још већма своју љубав и привржености показали спрам својих нових савезника и пријатеља, не стидеше се притећи још и крупнијим неистинама и измишљотинама.

Тако раструбише из Пеште преко својих пријатеља глас, како је „један одличан члан коалиције писао патријарху Бранковићу, да овај приволе српску опозиц. штампу да устане одлучно против владе. Њег. Светост одбила је енергично овај позив, јер није вољна мешати се у политику и јер је и пучка странка саставни део коалиције, а та се странка љуто бори против српске црквене автономије".

У стању смо изјавити, да је овај глас са свим неистинит, и да Његова Светост није ни од кога тако писмо добио.

Како им љубав и пријатељство са новим пријатељима — међу којима је добар део „кривоносних „хазафија" — не да мира, а да се што више не покажу достојни њихове љубави, поверења и одликовања; не стиде се притицати и денунцијацијама.

Тако између осталих денунцијација, протурише у 24. бр. „*Pesti Hirlap-a*" од 12. (25.) о. м. и ову белешку:

(Хуља, који држи са Мађарима.) Лист патријарха Бранковића и св. синода пише ово:

„Била су друга времена, када се је могло како с Хрватима, тако и Мађарима заједно радити, но сад је највећа хуља, који хоће с Мађарима братимство; та у 60. годинама, када смо се раме уз раме борили, награбусили смо, и сада, када је мађарски народ један од највећи непријатеља Срба, нашли радикални попови траже пријатељство?"

„Српска штампа једнодушно одбија агитацију Бранковићевих једномишљеника и наглашује, да су Срби увек готови са Мађарима на праведном темељу за будуће добро домовине савез склопити против насиља бечког, јер Мађарска мора бити независна и права домовина својих становника".

Да је и ова тврдња проста неистина и денунцијација, и да ми никад нисмо рекли ни написали, да је сваки онај Србин хуља, који држи с Мађарима; о томе нам могу дати најбољу сведоџбу читаоци овог листа.

У осталом ми познајемо писца поменуте белешке да нам наведе дотичан број „Српског Сиона", у ком се рекло оно, што је он навео, и ако узбуде у стању оно доказати, стављамо му 2000 К. на расположење.

Не буде л', нек прими онај назив, који припада људима, који неистину говоре и пишу.

Д. Руварац
Уредник „Српског Сиона".

† Јереј Владимир Грујић.

Четврти децембар о. г. који је немилосрдно збрисао једно име из читуље живих, да га заведе у матице оних, што овај живот заменуше другим, вечним, дао ми је тако повода, да ненадно и неочекивано, пустим сузу жалосницу за добрим другом и оданим пријатељем, који је пре кратког времена изашао из школске скамије.

Ради трајнија помена светле душе јереја Владимира Грујића, бив. протопрезвитератског капелана у Вршцу, а по људском обичају што одаје пијетет покојницима, одужујем му се овим редовима.

Није био нека величина; није стекао неких нарочитих заслуга за име вере и српства, а није ни могао то учинити, јер га је смрт претекла. Она се испречила на пут човеку, који се, вршећи савесно дужности марљива и озбиљна студента, спрема да пожртвовано поради на остварењу својих идеала, који су били везани за живот нашега народа. Као што ми лик његов не може не стати нигда из памети, тако ми нигда не ће не стати ни сећања на интимноћу прожете разговоре у ђачким собицама, што га непоколебиво и силно утврдише у верованју за веру и народност нашу, који су му осећај покушавали системом својом да угуше наставници просветнога завода, који се зове гимназија белоцркванска.

Време, које је у задовољству провео у Карловцима као богослов, дало је уверења његовим

друговима, да је Влада био колегијалан, поштен, вредан, одлучан и одлукама својима доследан. Са тактом, који је одговарао његовој природи мрзио је и осуђивао притворство.

Све те његове особине биле су гаранција за његове другове, да ће Влада потпуно спреман моћи понети овај крст, што га је примио на себе св. тајном свештенства. Другови његови могу бити потпуно умирени, што се нису преварили у своме уверењу, јер је његов рад и кратки живот у Вршцу нашао на признање и хвалу оних, који су позвани да ју одају, а то претпостављене власти и грађанство, које га је пригрлило у својој средини.

Заједно са осталим друговима жалим прерану смрт Владину, јер је истина да смо ми изгубили у њему добра друга, а народ наш савесна радника.

Бог му дао блажена живота у вечност!

Марко Протић

Књижевност.

Протопрезвитера Ивана Машировића: „*Екехорте* у недељне и празничке дане преко школске год. за ученике средњих школа састављено — I. део Ср. Карловци Срп. ман. штампарија 1905. Цена К 1·50

Овом књигом добили смо у лепо рухо заодењуту добру ствар. Ја ћу се задовољити, да о овој књизи наведем само неке своје примедбе. Наглашујем реч примедбе, јер сам намеран само приказати књигу, а никако је критиковати. Свако зна, па и ја сам знам, да критика мора бити састав одређене технике, и да мора кад говори, говорити о апсолутној вредности једнога рада. Ја међу тим овде ређам мисли и примедбе како ми долазе под перо, а о апсолутној вредности ових екехорти — признајем — не могу говорити, јер је за ту ствар потребно исцрпније познавање те врсте литературе. Кад бих ја још хтео, да ми реч потпуно меродавном постане, резон би био, да могу показати, да сам практично на том пољу радио, ако не више, а оно бар не мање од г. састављача ових екехорти.

У релативном дакле смислу, према приликама наше богословске књиге, овај се прилог мора сматрати као важан и типичан у својој врсти. У мраку је светлост и варница од потковице коњске, а камо ли пламен од луча! Овим писам хтео да истакнем толико мршавост наше богословске литературе, колико добитак њезин овим екехортама.

Г. Машировић као катихета имао је за свој катихетски рад у гимназији сигурну подлогу и руководство у прописаним уџбеницима. За екехорте није имао прописано руководство. Ту су му са св. Писмом биле остављене одрешене руке. Он је добро уочио вредност екехорти. Екехорте имају по моме мишљењу значај оних примена код настављања деце у катихизису.

Оне имају у себи елемената скоро из свију богословских дисциплина (моралке, догматике, историје и т. д.) што их гимназисте уче, те донекле могу служити и као репетиторијум какав, или још боље као кондензиран материјал тих дисциплина. Но свакако је њихова главна црта и управо циљ, да у заокругљеној форми и као нека методичка јединица и као део смишљене целине делујући на ум, као што рекох, и у нети мах на срце, изазову у ученика веру и преданост у овој.

Колико је позитивна успеха постигао г. катихета са овим екехортама т. ј. колико је он постигао у назидавању ученика, сам ће знати. Најпосле то се у овај мах, кад је говор о штампаним екехортама, нас и не тиче, премда то не би било без интереса сазнати, баш за то, што су ове екехорте добре. Нама остаје да кажемо дакле, да ли су оне технички добро израђене. На то ћемо и учинити.

Под згодним мотом: „Сине мој не заборављај науке моје и заповести моје нека храни срце твоје, јер ће ти донети дуг живот, добре године и мир (Прич. З. 1. 2.)“, дао нам је г. Машировић низ екехорти. Свака је од њих — а има их 17 — целина, те говори о једном само предмету. Прва на дан призивања св. Духа говори о Божјој помоћи при раду. Остале редом говоре о пратњању; дужностима ученика према учитељима; истинитости; потреби вере; поштовању прес. Богородице; о ћачкој учтивости; неверју; значају и моћи крста; лажном стиду и страху од људи; хришћ. љубави према ближњима; позиву; молитви; раду; светковању недеље и празника; зависти и лености.

Немамо плана пред собом, а нису све екехорте штампане, с тога не ћемо за сада ни говорити о њима као о целини, него само посебно, као о извесној количини обрађених тема.

Може се казати да је свака од постављених тема исцрпно израђена, јер свака екехорта говори до танчина о теми, а обзире се на све гране и својства њезина. Згодно су на многим

местима дирнуте и истакнуте мане оних, којима су намењене, што је доказ, да имају и стварну подлогу, а то није незнатна ствар.

Свака је тема зачињена видним редом мисли и доказа из Св. Писма и свештене историје. За доказе и тврдње своје г. катихета често наводи и речи профаних, нарочито класичних писаца, што опет има свој значај. Исто тако говори о догађајима и људима из светске историје. По моме уверењу, тога је требало и нешто више да буде.

Да се истакне права вредност оних екехорти, не сме се превидети, да су оне грађене по плану, експозицији. Баш је згодно што је та експозиција уз текст наведена.

Ово се морало назначити што по овоме екехорте ове добијају и другу своју важност, коју оне имају у себи за проповеднике. И иначе оне ће добро доћи проповедницима нарочито онима на варошима, што имају образованије слушаоце. Не треба превидети ни ту добру страну, што су одмерене по обиму. Ни дугачке ни кратке. Могло би се приметити, да завршна реч није увек пропорционирата самој теми, али то не худи оним лепим странама ове књиге које смо уочили и истакли.

Вредноћа саме књиге нека јој је препорука!

А што ћу сада рећи, то се не тиче самих екехорти, него се више тиче наших друштвених односаја. Страницу каквом вероватно не би био јасан контраст двеју напомена пишчевих, једне на корицама и друге у уводу. Прва гласи: „Према *одзиву* претплатника имао сам разлога да *сасвим* одустанем од штампања својих екехорти . . .“ А друга: „О *потреби* и важности оваких књига и сувише говоре наше прилике, па не сматрам за потребно оправдавати намеру своју са овом књигом“. Нема сумње, истина је и прва и друга напомена, али како то, да могу обе у исто време постојати и не искључивати једна другу, то је јасно само нама Србима. Зар није тако?

Марко Протић.

ЛИСТАК.

Вести.

Превишња потврда. Његово је Величанство благоизволело потврдити превишњим својим решењем од 4. (17.) о. м. основу закона о вероисповедним односима у Хрватској и Славонији.

Тим ће законом престати једном и ноћ којекаквим патентима из неуставног доба, који су нашем народу и цркви грдних неправди нанели.

За исти закон треба сваки мислећи Србин да је захвалан и земаљском сабору у Загребу и влади и Његовом Величанству.

Решење овог питања ми смо први покренули 1890. у низу чланака у „Новом времену“, које смо чланке отштампали у књижицу под насловом: „О односају уједињених хришћанских вероисповести у Троједници“.

У истим смо чланцима доказали и показали неправду што наша црква трпи од којекаквих неуставних патената и декрета, те позвали и јерархију и посланике, да настоје да се исти ставе ван крепости и да се у том погледу закон донесе, који би прокламовао у том погледу једнакост међу хришћанским вероисповестима.

И од тога је доба — као што смо једном приликом напоменили — па за цело време свога заборавља — а то је било једно десетак година — посланик г. Ђока Ђурковић стављао питање на владу и предлагао, да се донесе сходан закон у погледу верских односаја и увек му је одговарано, влада ради на томе, но још није проучила ствар као што треба.

Прилике су донеле, да је влада прошле године морала донети поменути законски предлог, а ове су донеле, и да је постао законом поред свег протеста од стране неких католичких прелата и клира.

Седнице автономних власти. За 18. о. м. сазват је у седницу Архиђецезални административни одбор, а за 19. о. м. конзисторија.

Настојатељи фрушкогорских манастира код Његове Светости. Као сваке године, тако су и ове године на нову годину — на св. Василија — фрушкогорски манастирски настојатељи поздравили Његову Светости нову годину. Његову је Светост у име њиово поздравно високопречасни г. архимандрат крушедолски Анатолије Јанковић. Његова Светост у своме отпоздраву, позвала је настојатеље, да узе на себе и своје куће, па се немају бојати никога

Дарови. „*Привредник*“ је у своме 1. бр. од ове године донео ове белешке:

Његова Светост Преузвишени господин *Георгије Бранковић* патријарх српски, прославио је ово дана педесетгодишњицу свога свештениковања. Том приликом одредио је лепу суму на разне добротворне и просветне цељи, па није ни на мале српске шегртиће заборавио, већ је и у ту цељ 100 крува даровао, која сума нам је међутим и стигла.

Високопреосвештени господин д-р *Георгије Летић* епископ темишварски послао је 200 круна и ниште председништву друштва „Привредник“: — „Ценећи високо рад привредника на дивљу привредног подлатка, молим да узмете на знање, да сам вољан потпомоћи тај племенити посао са 200 К годишње...“

Нове српске земљорадничке задруге основане су у *Гаду* у Банату (у Банату има до сада 51 срп. земљорадничких задруга) и у *Великој Попини* у Лици (у Лици има до сада 15 српских земљорадничких задруга).

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Побожни српски народе!

Дозволом Високе крал. земал. Владе наше од 21. новем. број 91.440. ех 1905. потписани овлашћени су примати милодаре за нови иконостас у цркви Брувањској. А како су приходи св. цркве наше мали и незнатни, те нам само најпређе потребе покрити могу, принуђени смо овим путем најљепше замолити Високопреосвештену Господу Епископе, славне све црквене општине у Митрополији нашој, пречасну браћу свештенике и сву осталу господу и браћу нашу, да нам у овој нужној и потребној ствари у помоћ притећи изволе.

Иконостас нам је слаб, стар и готов се срушити, морамо га новим замјенити, а слабе наше материјалне околности нијесу у стању учинити то, стога и апелујемо на сав побожни српски род и молимо помозите нам од Господа Вам плата, а од нас вјечна хвала и благодарност.

Одбор за сакупљање милодара:

У Брувну (Лика) 2. јануара 1906.

Перовођа: **Данило Милојевић** учитељ.

Предсједник: **Јереј Светозар Зорић** парох.

Одборници:

Петар Ћук и Сава Јарић

Позив на претплату.

За коју недељу биће готова и II. књига којих „*Проповједи и екскорти*“. И ако ће бити по свој прилици нешто већа обимом од прве књиге, цена ће јој бити иста, као и првој — *три* круне и 50 потура, а са поштарином К 3·80. Ко ми новац унапред пошље, добиће књигу о мом трошку.

Упозоравам п. н. г. претплатнике прве књиге, да се и друга штампа у доста ограничену броју, те да се за времена јаве, тим пре, што ће другу књигу и г. г. босанско-херцеговачки свештеници требати, који су прву књигу добили као прилог „Источнику“, а друга се штампа само за мене.

Прву књигу сам распродао сву — до три комада. Зато молим, да ми се не меша новац и за њу, ако би је још ко хтео, јер би био само излишан трошак.

У Осеку свешт. **Александар Живановић** кр. професор.

Књижевни огласи.

ПРЕТПЛАТИТЕ СЕ ЗА 4 К
НА
„Српско Цвеће“
белетристички месечни часопис, што излази у Прагу VIII. под уредништвом гђе Зорке Ховоркове.
1—2, 6

„ГОЛУБ“

лист са оликама за српску младеж.

Уређује *Јов. Благојевић* управитељ српске више девојачке школе, а издаје књижарница *Мил. Каракашевића* у Сомбору.

Са 1. јануаром 1906. годином ступа овај лист нежне омладине наше, узданице народне у своју *двадесет и осму* годину живота свога. За прошло време непрекидног живота свога, „Голуб“ је стекао лепо познанство у свима крајевима где Срби живе и постао је мио гост у свакој кући српској. Рад и правац „Голубова“ живота добро је познат, па није потребно да га опширније истичемо, зато само толико велимо, да ће „Голуб“ и у будуће радити у оном истом правцу, како је и до сад радио и чега ради је и омиљен постао у народу нашем.

„Голуб“ ће и даље излазити двапут месечно (осим јула и августа) у такој истој величини са лепим и одабраним сликама, а стаје и за будуће само 3 круне, за Србију 4 динара на годину. Ко скупи 10 претплатника добиваће целе го-

дине лист на дар. Претплату је најзгодније и најјефтиније слати поштанском упутницом, а шиље се издавачкој књижарници Мил. Каракашевића у Сомбор Zombor (Bácska); рукописе пак и све што се на лист односи, ваља слати уреднишству „Голуба".

„Голуб" се ни у будуће не ће давати на вересију, јер је „дуг зло друг". Зато ко жели лист примати, нека пошиља са претплатом.

У Сомбору 1. јануара 1906. године.

Власништво „Голуба".

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

НАТЈЕЧАЈ. 3—3 93.

На темељу одлуке славног срп. прав. Епархијског Школског Одбора у Пакрацу од 26. нов. (9. дец.) бр. 102/Ш.О. 96. ех 1905., а у смислу 67 §-а Школске Уредбе од 17. јула 1872. год. расписује се натјечај за *ново установљено женско учитељско мјесто* са годишњом плаћом од *осам стотина* (800) Круна и станарином од *три стотине* (300) Круна.

Рок је од 14. натјечају (27.) дец. 1905. до укључиво 25. јан. (7. фебр.) 1906.

Натјецатељице имају своје молбенице, обложене свима потребним документима, управити на потписани мјесни школски одбор. Упозорују се напосе на 58. §. Школске Уредбе с тим, да се након правомоћног избора, јер се школска година већ отпочела, има служба у овој школи *одмах* наступити.

Дужности изабране учитељице тачно су назначене у наредбе срп. вар. црквене Школског Савјета од 26 авг. 1876. г. бр. 124/168. одс. II. §§. 2—23.)

У Загребу 12. (25.) децембра 1905.

Мјесни Школски Одбор

срп. прав. црквено школске општине.

Ad К. 1545/1214. ех 1905. 1 1—2

СТЕЧАЈ.

На ново креирану парохију VI. плаћ. разреда при цркви св. апостола Петра и Павла у Карловцима овим се стечај расписује.

Молитељи имају своје ваљано инструисане молбенице путем надлежних им протопрезитератских звања овој Конзисторији до 15. фебруара 1906. по ст. поднети.

Из седнице архид. конзисторије у Карловцима 20. децембра 1905. (2. јануара 1906.) год.

Председништво.

Ad бр. К. 1554/1242. ех 1905. 2 1—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Томе прозваног Косте Цветића из Шакотинца порез. општине Беочин, против супруге му Јулке рођ. Милановић, расписује се едикт с тим, да речена супруга у року од 90 дана рачунајући од првог увршћења овог едикта, конзисторији овој сама лично предстане или место свога пребивања пријави, иначе ће се ова брачноразводна парница и без ње наставити и окончати.

Из седнице архид. конзисторије у Карловцима 20. децембра 1905. (2. јануара 1906.) год.

Архид. конзисторија.

Бр. 16. Е. ск. ех 1906. 1—2 5

СТЕЧАЈ.

Споразумно са овоодносним Епархијским одсјецима пописује се „стечај" на мјесто конзисторијалног фискала код епархијске управе у Плашком.

Дужности с тим мјестом скопчане, прописане су овоодносним чланцима привр. уређења Епархија од 29. маја 1871. са плаћом 600 К годишње.

Компетовати могу сви православни Срби, који имаду право одвјетовања у краљевинама Хрватској и Славонији и који су положили докторат из своје струке.

Рок пријавама до 6. (19.) фебруара 1906.

У Плашком, 3. (16.) јануара 1906.

Предсједништво.

К. 957. 971. 977/748. 1905. 1—1 7.

ОБЈАВА.

На темељу наређења садржаних у §§-има 5. и 6 IV. превишњег кр. рескрипта од 10. авг. 1868. одређује се, да ће се стечајни испит са свима дијецези темишварској принадлежећим кандидатима држати јуна месеца 1906. године, да рок за пријаву ради припуштања томе испиту траје до Ускрса, па се позивају сви кандидати за парохијско звање, да се са довољно инструисаним молбама до одређеног рока овоепархијској Конзисторији пријаве; пошто се недовољно инструисане и закашњено приспеле молбе не ће у обзир узимати.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 20. дец. 1905. (2. јан. 1906.) год.

Георгије

Епископ.

Бр. 16. Еп. ск. ех 1906. 1—2 4

СТЕЧАЈ

Овиђем се споразумно са Епархијским одсецима исписује „стечај“ на место конзисторијалног бележника код Епархијске управе у Плашком са платом 1800 К. годишње.

Дужности с тиђем местом скопчане, прописане су чл. XXVI. XXX. XXXIII. и XXXIV. привр. уређења епархија од 29. маја 1871.

Компетовати могу сви православни Срби, неворочни, који су свршили гимназију с матуром и богословију, а од свештеника они, који не стоје под каквом канонском забраном или дисциплинарном казном, односно њеним пошљедицама (види §§. 83. и даље, па §. 90. дисц. правила за правосл. срп. свештенство у онсегу правосл. српске митрополије кармовачке од 29. марта 1899. год.)

Код једнаке квалификације имаће предност они, који умогу доказати ово-односну праксу.

Рок компетовању оставља се до 6. (19.) фебруара 1906.

Молбенице се подношају на потписано.

У Плашком, 3. (16.) јануара 1906.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провађено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по њоји и јако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама прозивена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђени као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

22—24, 8. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена ку је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 107. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 2.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у уторак 31. јануара 1906.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

Његово Високопреосвештенство Г. епископ темишварски *др. Георгије Летић*, благоизволео је 25. Децембра пр. г. у св. вазнесењском храму у Темишвару рукоположити свршеног богослова *Владислава Алексића* за ђакона, а 26. и. м. у свето-георгијевском храму у Фабрици за презвитера, који је одређен за администратора парохије у *Торњу*.

О назаренима у Надаљу*

— Написао Душан Петровић парох. —

У парохији надаљској имаде преко 120 душа назарена, који имају своју посебну богомољу, где своја „богослужења“ обављају. Исти дом уведен је на име Живана Сурдучког, који имаде 46|48 делова и пок. Милице Пурић, ћерке пок. Кузмана Пурића са 2|48 делова. У почетку, када је купљено земљиште, било је исто преведено на следећа имена: Живан Сурдучки, Петар Наумов, Марко Ивановић, Лазар Петровић, Ђока Костић, Јован Пејић Кузман Пурић. сваки са 7|48. делова.

Бивши бележник овдашњи говорио ми је, да су старешине надаљских назарена, приликом стварања нове грунтовнице, свима силама били прионули да дотичнога судца приволу на то, да им њихову богомољу угрундбучи на име „Назаренска скупштина.“ Али не успедоше.

Све до прошле године долазили су туријски назарени амо у скупштину, њих неких 10—15 душа. Но од прошле године чујем да имају своју засебну скупштину у Турији.

Одредити тачно дан и годину, када се је појавила јерес назаренска у месту, немогуће је. Ни сами они, који су први пошли у скупштину, не знају тачно да ми одреде дан и годину. У протоколу крштених од год. 1874., са свим на крају, стоји прибележено руком бившега пароха надаљског

* Г. др. Владимир Димитријевић, патријаршки протосинђео, припремајући друго издање својих радова о јереси назаренској, замолио је преч. конзисторије, да би од подручнога свештенства прикупили податке на извесна стањална питања. Г. Душан Петровић, парох надаљски, који је и год. 1892. у нашем листу, бр. 32., 33. и 34. штампао врло занимив чланак „О Назаренима,“ приопштио нам је и свој опширнији извештај, састављен услед дотичног налога преч. конзисторије бачке ад бр. 2211.|402. ех 1905. Ми скрећемо нарочиту пажњу својих читалаца на овај рад. Ур.

једно рођење назаренског детета: „бр. 63½ Илија, син Алексе и Савете Машић, рођ. 15. Септембра 1874. Некрштено.“ У рубрици: „Примјечавије,“ истом руком стоји и ова примедба: „Почем је налог министра богочасти и јавне наставе у смотрењу укњижења новорођене деце назаренске у протоколе матрикуларне тек 10. Марта 1875. год. овамо достављен, то се свим накнадно за 1874. годину новорођено назаренско дете у протокол крштених уводи.“

У 1875. години имаде већ три рођења назаренске деце убележена:

1.) 1875. год. I|18. Лука, син Павла и Лексе Бекваца;

2.) 1875. год. II|16. Милош, син Гавре и Круне Јелкића;

3.) 1875. 2.|14. Авг. Софија, кћи Марка и Јане Иванић.

За 1876. год. имаде само једно рођење у протоколу крштених убележено, и то, 7|19. Септ. Андраш, син Андраша Вирага и Агнеше, поводосељеника из Бечеја, који су пре тога римокатоличкој вероисповести припадали.

Први случајеви смрти код овдашњих назарена били су следећи:

1.) 1875. год. 11|23. VIII. Катица, кћи Павла и Лексе Бекваца; дете од 4. год и 9 месеца, (умрло од богиња);

2.) 1875. 13|25. Авг. Стеван, син Марка и Јане Иванића, 3 год. и 10 месеца (умро од богиња);

3.) 1875. 13|25. Авг. Омер, син Марка и Марије Пејића, 6½ год. (умро од богиња);

4.) 1875. 8|20. Септ. Славна, кћи Паје и Лексе Бекваца 3. год. (вратобоља);

5.) 1876. 20|II. (3. Марта) Сока, кћи Марка и Јане Иванић, 10 месеца (дифтеритис);

6.) 1876. 6|18. Марта, Живан, син Саве и Терезије Обрадовачки, 4 г. (дифтеритис);

7.) 1876. 6|18. Марта, Стеванка, кћи Саве и Терезије Обрадовачки, 4 г. (дифтеритис);

8.) 1876. 17|29. Марта, Милош, син Гавре и Круне Јелкиће, 1 год. (дифтеритис).

Из овога списка умрлих може се видети, да су деца првих назарена надаљски помрла од богиња и дифтеритиса, која се болест највећма одомаћила међу назаренима с тога, што састајући се као једноверници, преносише кужну болест једна породица другој.

На жалост у даљим годинама нема у матрикулама изречно прибележених ни смртних случајева, а ни рођења назаренских, све до 1893. године, када је, по налогу солгабировата уважан сваки случај рођења и смрти. Случајеве од 1893. год. редовно је пријављивало солгабироватско звање парохијском звању; а случајеве смртне уважао је дотични свештеник на основу посмртне цедуље, које су му и сами назарени својевољно доносили.

Према наведеноме списку рођене и умрле деце назареске, могло би се извести, да је назаренство у Надаљу почело 1874. године. Но по исказу овдашњега становника и бившега једнога од првих назарена, назаренство се овде било већ започело 1870. или 1871. год. Донео га собом из Н. Сада Новак Весић зидар, који је на брзо после тога и свога брата Јоцу Весића кројача и становника овдашњег превео у назарене. Трећи је прешао у назарене Гавра Јелкић, зидар овдашњи; четврти Марко Иванић, зидар, досељеник из Фелдварца; 5. Арон Јаковљевић зидар; 6. Паја Бекваац; 7. Сава Обровачки; 8. Алекса Машић. Од женских: Софија, жена Новака Весића; Марица, жена Михаила Весића црквењака; Лекса, жена Паје Бекваца; Марија, жена Марка Пејића; Терезија, жена Саве Обровачког и др.

У почетку су пошли неко време у Бач-Фелдварац у скупштину заједно са тамошњим Мађарима, а доцније у Чуруг са тамошњим Србима назаренима.

Занимљиво је, да баш први пропагатори назаренства — који су са малим изузетком били зидари — одавно нису више назарени. Један од њих буде због поновног покушаја да учини прељубу, с прва маха привремено, а за тим за увек искључен из »скупштине«, и ако се при истрази бранаше лаконском изјавом: „да беше дошао до жеравице, али се није опекао.“

Други, по занату зидар, пре похађања скупштине у младости својој био је од најгорих људи. Сва зла што могу

да се појаве на једном човеку, беху га опхрвала. Како се та његова зла догађала за време границе, док беше војена управа, тадањи официри употребише сва средства, да од њега буде човек, али не успеше. Беше ту и ариштва и батина, којих се последице опажају на њему и данас, јер од силних удараца жиле му у ногама ослабише. Најзад оде и он у нововерце. Ал једном приликом сврати у крчму и заборави на пристојну меру. Тада и њега искључише злоте. Ал се ипак не врати са свим у крило Матере Цркве православне. Кажу да још увек жали „за изгубљеном белом хаљином.“

Трећи — сада већ покојни — који је такође био од првих назарена. Двадесет и пет година био је непрекидно „веран,“ т. ј. „брат.“ Ожени првенца сина, те после венчања прекрати се као отац у радости својој, натегне чутуру венцем од цвећа окићену. Морао је дуже мало чутуру на устима држати, када му се и нехотице омакла позната наша сватовска песма: „Сви часи добри, ови најбољи.“ Ал га због тог искључише „светитељи“ из свога јата.

Четврти — такође сада већ покојни — био је у младости манастирски ђак, те се рачунао у селу међу „писмене“ људе, јер све могуће тужбе, које су потицале из Надаља, било против попа, учитеља, кнеза, бележника, председника, тутора или кога било, он је писао. У стању је био искати од бележника папира, пера и мастила, те на том истом папиру тужити бележника. Пошао је у скупштину назаренску међу првима, али није дуго истрајао. Досадило му се. Како се школе претворише у комуналне, учитељи се често мењали, а не хтедоше ни појати у цркви бесплатно, то је оп по нужди и црквени појац био. Но чим је обавио појање и плату примио, таки је новац попио! На пријавама и тужбама, које беху славено-српским језиком писане, обично се потписивао: „Аронъ Јаковљевичъ уметникъ“. Речју „уметникъ“ мислио је себе да прикаже за искусна зидара, коме нема на далеко равна. Међутим тог свог заната понајмање је разумевао. Већином су га плаћали за те његове послове у патуралијама разноврсним: хлебом, сланином, варивом и т д. Но уколико је био невешт томе своме занату, у толико је умео језиком владати као мало ко. Доскочиће свакоме у речи. Ма колико њих да га салете речима, задиркивајући га — свакоме ће доскочити. Када му доказиваху да је овај ил онај зид криво подигао, говорио би да то не може никако бити, „јер то иде са свим по гласу канапу.“ Ал најпосле му беше бесумње то, што је, крај свега тога што му је црквена општина плаћала за појање и он долазио у цркву и појао, ипак био у исто доба ревно одан уједно и назаренској ствари!! Тадањи црквени одбор олако је узимао ту ствар!!! А свештеници, по несрећи, често се мењали, те нису ни могли за дуго времена обратити пажњу на тога надрикњигу. Но кад ја дођох амо за пароха, ускратих му појање у светоме храму. Па ипак он у тајности прилажаше и срцем и душом дивноме нашем црквеном појању. Тако, кад након неког времена одох да опојем жену му Анку, која никад не одлажаше у назаренску „скупштину,“ а он, на големо удивљење своје нововерске сабраће, прегузе од мене дирљиву погребну стихиру: „Плачъ и рыдаю, егда помышляю смерть“ и опоја је до краја „с вниманијем.“ А, што му дотадашњи једноверници још и већма замерише, седе мајстор Арон и на саонице, на која људи метуше покојницу, и појаше све до гроба јој карловачко велико „сжтый Боже.“ Тиме изгуби он међу њима сваки углед и уважење. Ипак га они „сахранише“, кад на скоро за тим и он оде Богу на истину.

Као што сам у почетку напоменуо, баш ти први пропагатори назаренства не одржаше се, него „надоше под спуд.“ Управо чудити се мора човек толиком успеху тих првих пропагатора, када то беху иначе обични људи, са грубим душевним махнама. Но мени се чини, да баш та околност, што људи са тако грубим махнама и недостатцима у нравствености потрудише се да кроз читав низ година покажу известан степен моралног савршенства, — да је баш та околност допринела, те је назаренство нашло доста плодноога земљишта у Надаљу. Познавао их народ пре тога снабдевене са сваким пороком, и

за пуних 10 година умедоше се уздржати од свакога зла. Трпељиво подношење ругање и измеђање околине и све остале непријатности. Шта је то, каква је то нова вера, која је у стању тако тешке грешнике да препороди? О када би се могло завирити у душу свакога појединог назарена, који је потегао да потражи олакшања душевном притиску, који га је кињио — нашло би се заиста интересантних података за психолошку штудију.

Стари парох Ђ. К., за чијег се времена појавило назаренство, беше човек добре и благе нарави, али према свештеничком своме позиву доста слаб. Већином је — као изврстан ловац — проводио време с пушком на рамену по лову, или се налазио по биртијама са официрима на куглани или поред чаше вина са старешинама сеоским. Преминуо је 24. I. 1878. године. Од смрти покојнога старога пароха, па до 1 II. 1888., дакле за пуних 10 година, промењило се ни мање ни више него 10 свештеника, које администратора, а које пароха. За време то од 10 година једва би се могло саставити, да су два изабрата пароха становала у месту свега 2 $^1/_2$ године, а 7 $^1/_2$ година долазише администратори парохије са стране да обављају богослужења.

Но, када се узме у обзир, да и та два изабрата пароха беху болесни људи, којима не беше ни до чега, онда је јасно да за 10 година дана парохија надаљска беше готово без сталног душепопечитеља. За 10 година била су четири избора пароха; од четири избора пароха два су избора уништена због подмићивања скупштинара од стране парохијских кандидата. Ако пак загледамо у записнике црквено-општинских седница, видећемо непрестане протесте, проневере и неправилности. Борба скупштинара са председником, који је био са свим глув; учитељи комунална, скоро сваке године се мењају; перовођа и појац црквени, неки колар, напушта перовођство и одлази у назарене — ето нам слике и прилике доба и времена, у коме се у овом, иначе честитом селу залеже назаренство.

По исказу самих назарена, за првих 10 година било их је тек 7—8 душа, а за других десет година преко 150 душа. Но ко ли је свему томе крив? Појединци свештеници не толико, колико, по моме мишљењу, саме наше *несретне црквено-аутономне прилике*. Решкриптуално стање, које је у овопределној Цркви отворило врата свима могућим злоупотребама, потрајаће још дуго код нас, те ће исто по свој прилици бити и даље по нашу Цркву од недогледних штетних последица.

Него многа освајања назаренски „апостоли“ имају да захвале и својој умешности при опхођењу и начину доказивања својих. Згодна реч и поглед, бачен у безазлену душу, коју је просто пробудити ваљало, стекло је назаренству жарких привржених. Чинило се, као да сваки пропагатор зна о ономе, којег задобити хтеде, неку тајну, која је само њему поверена; или га је потсећао на какву ствар, која је овоме на срцу лежала. Доста, да њихов посао напредоваше на све стране.

У почетку су овде код нас у назарене прелазили махом незнатни сиромашни људи. Но „апостоли“ назаренски напослетку виде, да тако неће моћи далеко дотерати. Окомише се дакле на једну најугледнију и најбогатију ратарску породицу. Не прође дуго времена, а најстарији син те угледне породице пређе са женом у назарене, одакле га не могаде више вратити ни молбе ни плач стара родитеља, кога у том јаду и тузи удари капља, те на скоро и умре без последњег целива свога блудног сина.

Утисак тога прелаза на становништво беше велик и од неизмерних последица. Изгледало је у тај мах, као да ће цело село превртути вером својих прадедова. Наступио беше преврат у душевноме животу надаљских Срба. Где ли ће се зауставити овај правац вратоломни?

И некако баш у то тешко доба, као новорукоположена свештеника пошље блаженопоч. епископ бачки Василије мене на администрацију парохије надаљске, пошто је претходно морао суспендовати тадањег председника надаљске црквене општине услед учестаних пријава противу њега због разних неправилности, које је починио у општини.

Парохију затечем тада запуштену у потпуном смислу речи. Назарена без-

број! Црква у тако јадноме стању, да ја дотле у животу своме још не видех тако запуштене цркве. Од поплаве год. 1875. овлажили беху са два метера висине црквени зидови и споља и изнутра у тотоликој мери, да се на зидовима није могао малтер одржати, беше сав спао доле, те се црвенеле опеке. Столови сасвим разрушени, а место иконостаса — који је још 1848. изгорео — стоји преграда од једва нешто мало углачаних, али необојадисаних дасака. На прегради тој висе четири престолне иконе од разноврсне величине, а урамљена свака на други начин и обешена једна више, друга ниже. Место троје двери на иконостасу, беху три завесе од некога грубог пархета. На месту где би требало да је архијерејски стол, виси о зиду једна икона са натписом „свјата Христова вамилија“, изведена руком по свима околним сајмовима знаног „живописца“ Теје Машића из Фелдварца. Учитељи, као комунални, неће у цркви бесплатно да поје, а општина неће учитељима да плаћа за појање, него је најмила некога колара Филипа, који за неколико форината обављаше дужности црквенога појца и перовође. Истом колару и појцу-перовођи, кога црквена општина плаћаше, слободно беше, као што напоменух, да похађа кадгод му прилике дозволе — и скупштине назренске. Да чудне ли црквене свести у тадањих одборникâ!!! — По себи се разуме, да као свештеник то нисам могао гледати мирно, него у првој седници црквенога одбора позовем истога појца црквенога и перовођу, да не дволичи више, него да пристане ил уз св. Православље, или да оде у јато грешних јеретика. Након неколико дана пређе са свим нововерцима!

Поред тако жалоснога стања цркве, црквена општина уз све то није имала ни бразде своје црквене земље, него се поред приреза парохијала уздала у државну припомоћ, која је годишње једва износила 100 —150 фор. Данас црквена општина има добре, ново разоране земље до близу 40 јутара, која је и грунтовно уведена на име црквене општине. — Сама пак црква, и ако је још и данас без иконостаса, оправљена је, те приличи за храм Божји. Нова, хармонично удешена четири звона набављена. Парохијски дом на најугледнијем месту сазидан, те се свештеник не мора више потуцати као кирајџија, из једнога стана у други. За последњих 18 година подигао се углед и цркве и црквене општине. Црквена општина сада сложно ради, без икаква партизанства, тако, да за 18 година последњих, ни једне апелате није било противу решења црквено-општинских.

После онога растројства у цркви и црквеној општини, наступио је миран, озбиљан, достојанствен рад, који није могао а да не импонује не само православноме живљу, него и самим назаренима овдашњим, који се дотле исмевали и са црквом и црквеним обичајима и обредима, а понајвише са црквено-општинским седницама, које се пре тога обично по улицама и по биртијама настављале.

По мојем мишљењу, озбиљан рад око унапређења верскога живота и прегалаштво око црквене оцњине, најбољи је утук противу назаренства, најбољи лек противу те заразе. Дозивати поједине назарене к себи, дискутати се с' њима о догматима, о обредима црквеним, о црквено народним обичајима, значи бацати песак у море, из разлога тога, што је код њих сваки поједини назарен уједно и мисионар, те што више који назарен обрати особа у назаренство, то му се све више код његових једноверних у добро уписује. Назарен се држи само Св. Писма и буквално га тумачи. Он неће да зна за историјски развитак Цркве Христове; он незна шта је то историја црквена; он не поштује свето предање; он одбацује васељенске саборе. Њему су напунили главу његове старешине, да се „чувају оних што иду у дугачким хаљинама; све што вам рекну да држите, држите и творите, али што они чине, не чините, јер говоре а не чине“... и т. д. Предубеђењега тешко је убедити. Ступајући с њима у препирку, ми не само да не постизавамо цељи, него им чинимо част; подижемо им цену. Свет се тада интересује за њихово учење, поклања им пажњу; а и они сами постају експанзивни. Говорим то из искуства,

којем ме је толикогодишња пастирска пракса научила.

Одмах на неколико дана по моме доласку у Надаљ за администратора парохије, умре некоме тобож назарену дете од неколико месеца. Дете беше крштено; отац од скоро назарен, а мати православна. Мати детиња донесе ми посмртну једуљу и замоли ме, да опојем дете по обреду свете православне Цркве. Као нов свештеник, не знајући шта ме чека, отидем са ђацима кући, где беше самртник, обучем се и отпочнем опело. Но тек што сам отпочео, скупи се пуна соба назарена око мене, па подигоше таку вику и галаму, да сам на послетку морао прекинути опело и вратити се кући. Учинио сам пријаву код окружног суда жабаљског, а уједно сам тај случај пријавио и конзисторији, не би ли конзисторијални фискал покренуо парницу противу назарена. Но конзисторијални фискал ни пера није умочио; а ја како писам имао сведока, то је суд донео пресуду по њиховим речима, који се међутим одрекоше и оних погрдних речи, којима су ме обасипали. Шта више изјавише да мене тамо нико није ни звао и т. д.

Но међу тим су назарени сретни пресретни, ако им пође за руком да по свом обичају сахране по ког православног покојника. Једну сам таку отмицу и пријавио административној власти. Али и тамо нисам боље прошао него код суда.

Но кад нисам нашао заштите ни код суда ни код административне власти, одлучим се на другу страну. У више прилика измолио сам од политичне општине аспстенцију полиције, те помоћу исте обавио сахрану. Ускрати ли ми се помоћ полиције, то нађем неколико мојих добрих парохијана, те када се искупимо код мртваца, онда се назарени разиђу. Обично се у такоме случају повуку у двориште каквога назарена, куда ћу с погребом проћи, те онда запоју из „Харфе Сионске“. Често надвичу дечје „свјати Боже“!

У више прилика долазили су ми у стан по неколико назарена, да се препиремо о верским питањима. Једном, баш после првога гореописаног погреба назаренскога детета, дођоше њих 7—8 најстаријих назарена и замоле ме, да се ја окапем њих и да их пустим да они сарањују оне мртваце, где имаде у кући назарена, без обзира да ли је покојник пишао у скупштину или не, јер — веле — „они не могу мене пуштати у њихове одаје“! И „зашто се ја трудим те бесплатно сарањујем, када немам за то нарочито на плату?“ Ваздан је ту пало питања и доказивања од њихове стране, која су у осталом позната већ свакоме, ко је икоје имао посла са назаренима.

Далеко би ме однело међутим, када бих целу полемику, коју сам у више прилика с њима водио, овде исписао. После сваке таке полемике обично су се хвалили, како су они мени, а не ја њима доказао речима из Светога Писма. Услед тих мојих полемика и борбе са назаренима, дошло беше село у неко узбуђење, и они, који се никада нису разбирали о догматима и верским питањима, почели се интересовати за та питања. Нисам могао ни у једном друштву бити, а да се тек и нехотице не покрене питање назаренско. Но је ли могуће свакога парохијана у толикој мери богословски образовати, да може негдан поделити са сваким појединим назарепом, који се уживао у читање Светога Писма и знаде га у прсте? Свуда нисам могао ја доспети да приватим полемику, која се водила између мојих парохијана и назарена. Но од када сам ја почео био водити полемику с' њима, скочила им беше цена. Што сам ја више пажње њима поклањао, тиме су они све упорнији бивали. Дочекивали људе када у цркву или из цркве иду, те исмевали наше обреде и ваздан разних смицалица правили. Од како пак ја, како се каже, и не хајем за њих, они постадоше некако питомији, смирише се. Нема више пропаганде, нема исмевања наших обреда, икона. Многи, увидевши њихову препреденост, враћају се својој старој вери; нових преласа одавно нема. Ревност њихова у вери очевидно малаксава.

Па и сама дисциплина међу члановима назаренским олабавила је. До пре су узимали под закуп по неколико јутара земље, заједнички узорали, посејали и даље обделавали, без разлике на сталеж и на иметак.

Од продатог усева стварали капитал, те су нову скупштину сазидали. Данас тога свега нема. Сада се изговарају, да их је сромота јавно робовати. Међутим није то у ствари, него је друго нешто. Многи се почели извлачити од посла и приговарати један другом због неједнаке поделе рада, услед чега се читаве парнице изродиле међу њима, те да избегну све те неприлике, закључише да више не обделавају заједнички земљу, него да сваки прилаже на скупштину по могућству, и то тајно, по оној евангељској „да не зна левица, што даде десница“. У скупштини имаде мала каса од лима, прорезана од горе, да се може спуштати новац у њу. Сваки, који одлази из скупштине, спушта у њу колико хоће: на петролеум, огрев, послужитеља и друге ситније потребе. На сиротињу досле мало или нимало. Не чује се ни сиротињу да потпомажу као до пре. Нису то више ни попустљиви људи у свођењу са другим људима. Свађаће се три дана без престанка ради, рецимо, неколико потура. На и међу њима самима догађају се већ и свакојаки немили призори, да чак и судови имају посла.

(Свршиће се)

Опроштајна беседа*

изговорена у пештанској цркви 20. новембра (3. децембра) 1905. године.

Потресен ступам данас, мили моји, на ово свето место. Данас је последњи пут, да говорим одавде као духовни пастир ваш. Ваља ми се сада опростити с вама. Па ако сам икад молио се Богу, да ми у немоћима људске речи буде у помоћи када ступах амо да вам сведочим о свесветом имену Његову и да вам проповедам свеблагу вољу Његову, то овом приликом нарочито склапам пред Њим руке и молим се Њему, да ми уліје снаге, да вам могу, ма и угушујући сузе, довикнути: с Богом остај верна духовна ми паство, с Богом остајте пријатељи и други, с Богом остајте браћо и сестре. . . . .

* Изнимно — против програма — доносимо ону беседу с тога, што је у овом листу у бр. 48. 1899. изишла беседа г. Димитријевића, изговорена приликом инсталације његове за пароха пештанског 14. Новембра 1899.

Уред.

Ах, та ја овога тренутка нарочито осећам, како ли се претешко кидају оне духовне везе, које мене с вама везују. Та нема ваљда огњишта српскога у овом големом престоничком граду и по скоро десетак околних места, с којим ја нисам, у радости му или жалости, ступио у ближи додир. Крштавао сам и миропомазивао дечицу вашу милу, од којих мањи број дакако промени овај свет варљиви вечним блаженством, а остала дај Боже напредовала телом и напајала се Духом премудрости, Духом страха Божјега. Венчавао сам женике ваше и удаваче, и ја мислим да се они сви радују благослову мира и љубави, што га Бог подарује скромним и побожним супружницима. Залазио сам у домове ваше, по светој служби својој, и звао и незван. Шкропио сам вас свећеном водицом богојављенском и припаљивао сам воштанице пред иконама домаћих вам светковања. Болеснике ваше посећао сам по домовима и болницама, крепио их неодољивом снагом вере и светим причешћем на последњи тешки им пут и стајао сам крај самртничких ковчега покојника ваших, молећи се Творцу за спас њихових душа и тешећи вас, да вас не опхрва и не порази туга и јад. — Једном речи: васколиком снагом својом приношу бејах, да у светој ми служби остварујем све оно, што вам пред свесветим Богом обећах свечаног ми тренутка, када оно равно пре седам година стајах први пут на овом светом месту, носећи у срцу и души својој величајни подвиг, да се и животом и радом својим покажем достојним светога рукоположења, којим сам ступио у непробојне редове Христових војника, и достојним љубави ваше, којом тада мене, сина далеких крајева одавде, примисте у средину своју за духовног вам старатеља и пастира.

А јесам ли, крај свеколике добре воље и свеколиког прегалаштва, у немоћима трошна човечјег тела и у свакашњој заиста претешкој и многостраној служби свештеничкој и вероучитељској, кадгод и пропустио ил посрнуо часком; или ако — сачувај Боже — нисам ваљда кадгод у одлучном тренутку указао на злоковарне странпутице, којима једни ил други потегоше; ил ми није ваљда пошло за руком да грешнике међу вама потресем и вратим их натраг неверно напуштеном Оцу небеском — ах, опростите дојакошњем духовном старешини свом, као што, ево, и ја опраштам свима и свакоме,

који не хтедоше да чују реч пастира свога, те, служећи злоковарним навадама, жалостише свештеника свог. — Нека би дакле свеблаги Савоот, врховни Пастир стада, дао моме наследнику овде, још и више снаге, прегалаштва, орности и способности да се бори против зла, да га међу вама искорени и да сваки његов умишљај и свака његова делатност уроди жељеним плодом, коме ће те се и ви и он моћи од свег срца радовати.

И у неодољивој љубави својој к овдашњим светињама и к вама, мили моји, ја бих често да повикнем том наследнику свом: мотри добро, ако видиш, да сам ја у чему грешио, да исправљај братски, а видиш ли, да сам ја овде ил онде, ма и за ово кратко доба, добра учинио, не руши, брате, и не разоравај, већ настави и усавршн, упоредо с оним благим смеровима, који ће ницн из твоје душе. Где, ја од својих претходника, којих нестаде заједно с покољењима, којима служише, примих *свето Јеванђеље* и проповедах из њега парохијанима својим спасоносну Божју реч; *свети Путир* и храних их из њега небесном храном; *часни Крст* и сећах их њиме на победу живота небеснога над смрти земаљском. Учио сам их дичну србовању и аманету старца Патријарха Арсенија Црнојевића и Исаије Мудрога, да буду верни своме Краљу земље господару и да љубе ову домовину нам милу, која нас храни и од-а зла брани. И ја их позивах речима псалмопојнога Давида цара: *улазите на врата Господња са славом, у дворе Његове с хвалом* (Пс. 100, 4), привикавајући их, да што редовније и многобројније полазе св. богослужења и упозоравајући их на сходно владање у овом дивотном светилишту. — Чувај, брате, и ти ове аманете на мртвој нам стражи, тако ти светога позива твог! . . . . .

Ал и вама морам још нарочито да се обратим овом приликом, мили моји, молећи вас, да не заборавите ових мојих речи опроштајних. Ви, махом порекла из дољних, питомих и скромних крајева, насељавате се овуд и нађете се, неуки борби с кушатељем, у вртлозима најразноврснијих и најопакијих искушења. Чувајте се дакле света и његових варљивих сласти, да вам не убогаље тело и не оштете душу. Дајте да се чиста вера усели у станове ваше. Будите одважни у борби с мраком и призивајте вазда у помоћ свесвето име Исусово. — Ви, представници општински, председници, одборници, скупштинари, пристаните и од јако у споразуму и љубави уз свога духовнога старешину, смиренога слугу Божјег и пастира пастве, како би свето дело развоја и процвата живе Цркве што боље и што благословеније напредовало. — Омладино српска, драге универзитетлије, свагдашња узданицо народна, приањајте вољно уз свету веру дичних нам и славних отаца, како би се и тиме показали достојним потомцима њиховим. Ал зарањајте уједно и у дубине науке и знања, да једном, снабдевени истинским умењем, послужите народу свом, коме на свима пољима јавнога рада требају људи, работници умни и родољубиви. — На и вама ваља да прозборим две-три речи, дечице мила и драги моји катихумени, који сте ступили овдашњим наварима просвете и умногa напретка махом из разних крајева наше богоспасајеме Митрополије, и који се у мене учисте речима вечнога живота и примасте вољно у душе своје, семе вере спасоносне. Знате ви, да питомо стадо радо слуша глас пастира свога. Слушајте и ви напомене својих родитеља, да вам добро буде и да дуго поживите на земљи. А слушајте и науку свог будућег господина вероучитеља, као што вас ја могу похвалити да сте моји добри ученици, и усађујте у срца своја за рана науку светог Јеванђеља и храните душе своје за времена небеском храном, да је имате у изобиљу и вазда у прибору, кала вам нога буде газила стазом животном, која не води спакад кроз плодне равнице и цветне крајеве . . . . .

Мени међутим кратко беше време, да од својих претходника примљено дело вашега небеснога спасења доведем и до јачега развоја. Долазим себи као родитељ, који своје миле оставља у тренутку, када је тек све припремио био у брзи својој око њихова напретка. Ипак нека је слава и хвала Богу, што држим, да на своју нову, не мање пуну одговорности службу могу отићи мирне савести, да међу вама, мојом кривицом, нико не погибе.

А када ваља да изречем хвалу, после Бога, и људима, пре свега нека је од свег срца хвала Његову Високопреосвећенству Високодостојнејшем Господину Епископу Лукијану Богдановићу на свима оним безбројним доброчинствима, којима је мене, духовнога сина свога, у штедрости архипастирској обасипао

од дана рукоположења ми, па све до сада. Хвала Му и на данашњем изразу његова благоволења, којим ме је, рукопроизведавши ме за протојереја, одликовао ретким и високим црквеним одликовањем..

Хвала и вреч. г. Велимиру Недељковићу, окружном протопрезвитеру будимском, који ме је вазда у љубави сабрата предусретао и мене у служби ми свакад пријазно упућивао и потпомагао.

Хвала и васколиком свештенству овога краја, што имађах у њима у Христу драгу браћу и верне пријатеље.

Хвала, од свег срца хвала и вама, мили моји Пештанци, на свему и свачему, што ми добра учинисте. Хвала тебе, верна и драга моја паство, којој ти ја за мало служах, ал која си ми за срце прирасла за сва времена. — Ја, ето, нећу више ходити међу вама као пастир међу паством својом. Нећу се више поносити новим одеждама, набављеним за мога доба. Нећу се више дичити новим, дивотним и драгоценим индитијама на часној Трапези, даровањима мојих добрих ђака. Нити ћу, напојен поносним одушевљајем, ступати више у овај блистави свети храм, који овде крај тиха Дунава већ двеста година стоји као поуздаван пресбран на изиди милога нам србованља, сведочећи у овим крајевима о слави светога Православља и србињској збиљи дедова нам дичних!

Ја вас дакле, мили моји, ево последњи пут благосиљам као духовни вам старешина, као парох ваш. Али у духу бићу увек с вами и молићу се свакад Богу за даљи процват ове угледне опћине. Па молите се и ви Богу за мене и задржите ме у пријатној успомени. А живимо и делајмо сви скупа тако, да, кад једном сви одемо одавде, са земље варљиве, а ми да се удостојимо Божје милости, па да у небесним дворима, примимо за вечна времена награду од Господа нашег Исуса Христа. Амин.

Др. Владимир Димитријевић.

Прокопије Поповић.

Д. Р.

Прокопије Поповић, мирски свештеник, а за тим архимандрит ораховички (произвео га за архимандрита у Пакрацу 24. фебруара 1751. пакрачки владика Софроније Јовановић), пошто је због својих преступа одлучен био од службе и чинодејствија; тумарајући по свету, досле и у Црну гору, где га митрополит-владика црногорски Сава Петровић посвети за епископа.

О томе Прокопију Поповићу, упутио је из Беча 23. Октобра 1758. митрополит Павао Ненадовић следећи циркулар.

Павел Ненадовић — — — —

Благоговејнејшему начелному протопресвитеру Карловачкому кир Јефтимију*, преподобним монастирej настојателем и братствам, благоговејнејшим протопопом, свјашченикам и всему притчу церковному, благоплеменитородним господам воинственим, јако и помјестним всјакаго званија и достоинства лицам и всјем обште нашего Благочестија православним Христианом, в Богоспасаемој епархији нашој сремској, благодат и милост от Бога.

Прокопиј бивши мирски поп, в Славонии рожден и воспитан, и толико љет проведиј в цесаро-краљевској државе сеј, таже от почившаго Пакрачкаго архијереја Г. Софронна Јоановића во архимандрита произведени, и при том же епископје в службје бивиј, в каквом пороџе и безаконии от тогожде архијереја, под покривалом посјешченија свјатих мјест под отлученјем отправлен бил, и тако во тамошних крајах, тако свјашченим, јако и мирским познато и разглашено јест, без нашего ширшаго о том напоминанија.

Сеј исти Прокопиј Поповић в сих днех в царствујушчем градје здје показалсја Бечу, и мње писмено извјестил, како он изван држави сеја цес. кр. в чужих провинциах странствовал, таже и во Чернују Гору отходил, и ондје без всјакаго внимања свјашчених законов, канонов, и устава свјатија восточнија Јерусалимскија нашеја матере цркве, и необзиралсја на поданичество сеја всевисочајшија цесаро-крал. државе, ниже поминаја јако он Митрополи нашеја в сеј државје сушчија клирик јест, в чужих странах, т. ј. в Черној Горје ондешним архиереом Савом Петровићем во

* Радосављевићу, кога је митр. Ненадовић, кад би куд на дуже времена ишао, постављао за свога наступника.

Уред.

епископа рукоположен, и рукоположение же, под пороком сушч и отлученим, и подозрением на себе пријати усудилсја јест.

Которое противоправилное и безместное, и весма грјешное јего во епископа поставление ми преосвјашченим Господам Братиам Архиереем по уставу за разсуждение представихом, и на то согласнија гласи, мњенија, и свјашченим правилам и каноническим правилам сходни суд от всјех православних митрополи нашеја архиереев писмено пријахом, и тјем, и тому ми такожде сообразно согласуем, јеже предпомјанутаго Прокопија, јако не дверми но инудје вшедшаго, и противоправилно и безаконе чин архиерејтсва восхитити дерзнушаго, не токмо за епископа не признавати, но и за взверга имјети, и по гласу свјашених правил в цјелој Митрополи сеја цес. крал. држави, не токмо архиерејскаго, но просто свјакаго пресвитерскаго свјашченодејствија, званија и имене, и клеру нашему причастија чужда, и лишена огласити.

Сего ради всјем вам предименоватим, со сим јего Прокопија Поповића за таковаго, и во епископстве конечно не признаваемаго, но паче в всјакаго свјашенническаго и клирическаго званија и дјејствија чужда и лишена и праздна, на тој конец оглашуем, да аште гдје в кого епархију, или тоја епархии церков, монастир, варош, мјесто и село, он Прокопиј пришел би, ви свјашени јему никаковаго епископскаго или свјашеническаго званија, и свјашченодјејствија недопустите: ви же мирски от него, јако правилно всего свјашченодјејствија обнаженаго, никакова таин причастија, молитве, или благословенија примати бљудитесја, да и ви каноническое наказание со отлученим приобшчајушчаго не наслједите. Јешче же и на том опасно бљудите, аште би он гдје либо какова смушченија в народје, или раздор, или ино о нем, јако в чужих странах долго бившем онамо сан епископства пријавшем, и при поставлении своем присјагу невједомо кому положившем, сумнителнаја и подозрителнаја дјејал, старјешинам вашим абие јављајте.

Ми же вас покрову Божиеју вручајушче, молитву и благословение наше посилаем.

Дано у Бечу 23. Октоврија 1758. года.

М. П. Павел Ненадовић с. р.

Два писма
ковинског игумана-проигумана.

Д. Р.

(Свршетак.)

II.

Преосвјашченјејши и словесњејши Г. Г. нам же отец и благодјетел рдуемсја о вашему доброму здравију чути и разумјети.

Понизним малим писанием ко вам ја бивши прежде игумен ковинскаго монастира Георгие вторим писанием принужден бих писати к вашему преосвјашченству, како сам по вашеј архиерејској власти небити за више игуменом, понизно се молим Господине мој немогу овде веће от поношенија не такмо от наших но и от других јазиков не могу у варош ићи, таки ме питају мађјере (Мађари), а сада ниси ти веће вереш поп, и јако нисем у младост мајмун био, сада цјелоје, сем, а отац Василие доволно што је хтјел, то је совершил, преко зими ишол по Греци, и добил четирдесјат и пет форинти, от того дал ми је двадесјат и четири форинти, а како сте му писали књегу, таки је от мене на тракт узел, а остало на мени дуг тридесјат и седем форинти, и свем јето ваљало платити, а за друго узел ми је све, веће ми не ваља више. На послед што мало има кокошки, и то тлуче з дјаки своими, и она кора с лудом гардином изедесја, а напаче започетек сви башкалук чинити, бапти копати, снати, а мене хоће под ноги да метне, младе ноге под стари труп, да му носим, а он да рои кошнице свое, захтева да му попуем и недељчине да држим, и када не могу онда на силу, у целију баца кључ, ешче цедуљу пише, прети, а он дрвом сам з моим дјаком те пруће васдан сецал, јако ваше свидетелство питате јесмо ли шчо жита испросили, јесем сам ишол по свих селих и донесол сам педесјат и један цак и пол о свом трошку, и јшче дванаст фор., и то дал како кои дан верло ми очи надају, и главом болезнујем от несвестице, а неверујући: јако хотјеш, јако нећеш ваља да можеш, веће вас молим прео-

свјашчени Господине промотрите за ме како хоћу имати от вас милост за николико ден за игуменство, нисем за поповство слепу человјеку наш — (подерано, те је једна реч нечитка) — и јако један дан радим, други ден отлежил, веће молим, шчогод знате то чините от мене, иманет вам Божии, промотрите и за мое спасение, дасја не изгубим, душевна верују ми Господине, како си ме год и заигумено, увјек враждует на мене, и све сом покривал, и нисам нигдасе обтужил, како сами знате, а и за Најсеа он је виновен бил, и сада за Јосифа, и зато он јест виновен, он му је книгу читал, ја нисом ни у руке увајал, како је прочигал, рекал је та је добра и у руку натрак је дал, и на то ја сам вјеровал, и за то сам ја крив, и шчо сам опела имал, све сом у монастир потрошил кашто. И ја би к вашему преосвјашченству дошол, немам и зашчо и кола најмити, ако ли ваше преосвјашченство непомиловасте, небо високо, земља тверда јест, а немогу убијца себе бити, и понизно молим, ашче нехошчете ме помиловати са својом епархиом, а ви ми пошлите препоруку на кога ви хоћете епископа з вашим благоволением, да нас растанвш з новим наместником, зашто неможемо никако заједно бити, а ако мени неверуеш, питајте тамо су поп Филимон и дјакон, призовите та их испитајте.

Тим остаем в монастире Ковиље понизни слуга ваш и цјелуем вашего преосвјашченство десницу.

Јеромонах Георгие с. р.
(Само је његов потпис)

Года 1745. Мца 25. Октовриа.

* * *

Биће да је игуман Ђорђевић и прогугуман Георгије, једна личност, и да је ово друго писао какав Цинцар или Грк.

Манастир Крушедол

од 1754.—1774. год.

(ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ ФРУШКОГОРСКИХ МАНАСТИРА).

Прибрао: **Сава Петковић**, парох.
[Добановци]

(Наставак.)

6.) Јером. *Симеон Дудић* родилсја у Голубинци, училсја книзи у мон. Крушедолу, имејет лет 40, оженилсја, мирскиј свјашченик бил. Во ђаконство рукоположен Никанором епископом крушедолским во храмје св. Максима архиеп. сербскаго в Крушедоље; во свјашченство паки тјем епископом в том храмје. Жил со женоју 13 лет, парохију содержавал 22 љета со сингелијеју, одовлже по повељенију их превосходителства пришел во монастир 1756. декемврa 26. и пострижен чрез јером. Никодима в тој ден. Блаженства, тајне знајет, и заповеди от частеј знајет. Духовник јего Исаија ковилски. Литургију служи, чреду држи. Книги имејет: молитвослов, псалтир и требник. Одјеланије же имејет. Јешче постељу имејет, 2 јастука, 3 ћебаве, леген, ибрик. Умро 24. јулија (нема које године), исповједал своје согрјешенније Максиму јеромонаху и причастил ся свјатих таин христових и погребен бист во общчем гробији.

7.) Јером. *Евтимије Николић* (Николајевић?) родилсја у Бачкој у селу Брестовцу, књиги училсја у Бановци, оженилсја из касарни бановачкија, мирски свјашченик бил, во ђаконство рукоположен прећсв. еп. Синесијем септембра 15-го 1751., на свјашченство рукоположен преосв. еп. Партенијем Павловићем у горњој цркви во храмје св. Воведенија месеца марта 30. 1751. Жил со женоју 3 лета, парохију содержавал 5 лет, одовлже пришел в монастир лета 1756. месеца декембра 23. и постригласја в монашескиј чин в тој ден чрез архимандрита Никифора здешњаго. Блаженства, таинства, заповеди знајет; читати, појати, писати умејет. Книги имејет псалтир, каноник, требник, алфавит. Постељу, 2 ћебета и ћилим, два јастука, један леген и ибрик. Имјеет лет 26.

Он се није дуго скрасно у овом манастиру. „Отшел“ — читамо у 4. тачци „Репорта“ од 1. апр. 1760. — „у Турску без вејаке вике, како и писмо јего гласи послатое от него“. Постригласја во велики ангелски образ во свјатој гори атонској.

8.) Јером. *Христофор*, родилсја у Бачкој у Сентомашу, имејет лет 44, училсја књиги у мон. Хопову, оженилсја и мирски свешченик бил у Белегишу. Во ђакона рукоположен преосв. еп. Алексијем плашким во храмје свјато апостолском в Карловције лета 1739., такожде и на свјашченство вишеписатим епископом в ман. Герге тегу во храмје св. Николаја, повељенијем блаженејшаго Патријарха

Арсенија четвертаго. Овдовлже пришел в мон. Крушедол и постриглсја во монашески чин чрез оца архимандрита кир Никифора Радосављевића лета 1756. месеца јануарија 25. Блаженства, таинства и заповједи от части вједајет. Духовник јего Исаиј ковилски. Литургију служи и чреду держи. Книги имјејет: псалтир. Постељу имјејет, једно ћебе, једна пољава и два јастука. От фамилије имјејет: стару матер. Умро 13. јануара 1782.

9.) Монах *Лаврентије Милинковић*, родилсја преко Саве у Бароеву, лет имат 20, книги училсја у мон. Крушедолу код јером. Мојсеја духовника. Постриглсја чрез јером. вишеписатаго Мојсеја, не женилсја. Исповједал се код духовника Мојсеја Черного, от јегоже и цедуљу имат, причастилсја последњи крат на Рождество Христово, није пребивајет код Госп. архим. кир Пахомије Станојевића. Постриглсја лета 1760. месеца августа 7. Умро 17. фебруара 1783. во вечер у јединадесјат часов у 40. години живота.

10.) Монах *Сава Димитријевић*, родилсја у старом Влаху, художеством дуњерин, не женилсја, пришел во Крушедол 1750. лета, пребил на искушени 12 лета на Тополи и тамо воздвигао лепу воденицу са својим трудом а с монастирским трошком, и насадил два винограда са својим трудом и посадил до 500 дрва шлива млади; направио кућу на Тополи окром воденице то јест ћелију себи и пребил на Тополи 12 лет, и во всјех добрје послужил. По том пришел во общежителие, желал чина монашескаго и постриглсја лета 1760. месеца јануарија 18. чрез проигумана Стефана врдничкаго. Молитви обичнија знајет, исповједујетсја и причашчајетсја, духовник Михаил ремецки, от јегоже и цедуљу имат, у црков ходит и Богу молит се, права проста и добра.

11.) Монах *Самуил Живковић*, родилсја у Земуну, имјејет лет 17, книги училсја у Земуну код магистра Јоана Сланчанина, не женилсја. Пришел ајде в монастир наш Крушедол на лето 1763. и постриглсја месеца јануарија 19. чрез јером. Атанасија игумена ремецког, исповједујетсја, духовник јего Мојсеј Черни, от јего же и цедуљу имат; у црков ходит, читати и појати зна и пребивајет код вишеписатаго Мојсеја Чернаго. Умро као јеромонах 29. марта 1815. г. у 69. години живота и сахрањен у порти.

12.) Јером. *Исаија Мирковић*, родилсја у Пачетину, лет имат 50, книги училсја у мон. Крушедолу код хаџи Исаије Грабовчанина, женилсја и мирски свјашченик бил. Во степен свјашченства рукоположен преосв. еп. Никанором Мелетијевићем во ман. Крушедоље во храмје Благовјешченија преосв. богородици лета 1736. марта 15. Содержавал парохију чрез 33 лета со сингелијеју и благословенијем Викентија Јоановича. Одовлже пришел ајде во ман. наш Крушедол и постриглсја чрез оца архимандрита Пахомија лета 1763. месеца децембра 18. Таинства, блажелства и заповједи знајет; чатати, појати и писати вједајет. Книги имјејет: псалтир, библију, полустав, каноник, требник, часослов, тастаменте, латинска историја и јерусалимска и александријска рукопис. Постељу имјејет; 1 пољаву, 2 ћебета, 1, душек с перјем, 2 чаршава на кревету, 4 јастука, 1 јорган от два лица, 2 пара хаљина ношећи.

Умро 14. фебруара 1782. у 65. години живота. Сахрањен „у порти с деснија страни паперти".

13.) *Арон Ђурчић*, родилсја у Старом Влаху, имјејет лет 40, постриглсја ајде в монастирје нашем Крушедоље лета 1765. месеца февруарија 22. чрез Мојсеја духовника. Книги не знајет, молитве обичне знајет, у црков ходит и по слушанију имјејет. Умро 24. марта 1767.

14.) Монах *Никанор Николајевић*, родилсја у Бистраци, имјејет лет 25, книги училсја у Такову код . . . . Остоје, пришел ајде у мон. наш Крушедол 1765. февруарија 15. и бил на искушени једин год. и 8 месеци и постриглсја в монашески чин 1766. мес. септембра 23. чрез Мојсеја Поповића јером. крушедолскаго. Имјејет кревет и 2 ћебета, 2 јастука, 3 книге: псалтир, мјесјацослов и зборник. Читати и појати знајет, у церков ходит.

15.) Монах *Атанасеј Стефановић*, родилсја у нароши Ириги, имјејет лет 25, училсја книги у Ириги код магистера Димитрија. Пришел ајде у ман. наш Крушедол 1766. мес. јунија 30. Желал чина монашескаго и бил на искушени 1 год и 4 месеца и постриглсја в монашески чин чрез г. архимандрита студеничкаго кир Константина 1766. мес. новембра

21. Читати и појати помало знајет, у црков ходи и обучава се.

16.) Јером. *Стефан Секулић*, родилеја у Банату у селу Бијанлаку, љет имијет 62, книги училеја у ман. Крушедолу код Госп. свјатопочившега Никанора Мелетијевића епископа бившаго печујског, по том крушедолског, женилеја и мирски свјашченик бил. Во степен ђаконства рукоположен чреа вишепоменутога еп. Н. Мелетијевића, во степен свјашченства рукоположен во храме св. благовешченском 1730. г. априла 27. Парохију имјел со сингелијеју у Сакула 50 љет. По том пресељисја у село Батанџе и парохију држал в Батанџе 31 љето, жил со женоју 47 љет, а по преставленији попадији постригласја во монашески чин у Карловџе во архиеп.-митроп. капели чреа Егзарха Данила, а на име мон. Крушедола 1768. јануарија 31. По том пришел здје во общежитије. Читати и појати знајет, у цркву ходит, чреду држит.

Умро је 27. новембра (на другом месту стоји 6. новембра) 1773. у 70. години живота.

17.) Јерођакон *Викентије Рајковић*, родилеја у Карловци и пришел здје во мон. Крушедол љета 1772. (на другом месту пише 1777. љета), а постригласја љета 1773. јануара 19. чреа Спиридона игумана раваничког. Љет имијет 19., у цркву ходит. 25. маја 1780. отишао је из манастира. Умро је као јеромонах 9. новембра 1796.

18.) Монах *Леонтије Јаковљевић*, родилеја в генералатје карлштадском, љет имијет 25. Пришел здје во мон. Крушедол и постригласја во монашески чин љета 1774.

Осим ових онде побројаних, и оних (18) које наводи г. прота Руварац, спомињу се у поменутоме извештају игумана реметског Атанасија и беочинског Синесија од 20. јан. 1771. још четири калуђера, који су те године живели у ман. Крушедолу, а који нису забележени у „Написанију". То су:

Монах *Неофита Николајевић*, родилеја у племенитом комитату бачком у месту Футогу, љет имат 46, пришел в монастир 1742.

Јеродјакон *Павел Марковић*, родилеја у Крушедолу селу, љет имат от рожденија 19, пришел в монастир и постригласја љета 1768.

Осим њих „в сем монастирје обрјетајутеја два калуђера чужда страна": 1.) Јером. *Гаврил Стефановић*, родилеја у Херцеговини у предјелу Никшићи, у селу Кута зовомом, љет имат 73. В монашескиј чин постригласја в монастиру Бјела нарицајемом љета 1716. Из својего пострига отишел во свјатују Гору в монастир Хиландар. От туду же пришел в цесарокраљевскаго Величанства државу љета 1766. В сеј же манастир пришел, за време пребити, љета 1770. у месецу октомбру по указу високопреосв. Госп. архиеп. и матроп. Јоана Георгијевића.

2.) Монах *Вартоломеј Дешко*, родилеја в Малој Росији, в државје московскоj, љет имат 29, постригласја љета 1761. в мон. зовомом Знаменска Глинскиј. Место гдје родилеја именујет сја варош Полтава. Поменути же монастир постриг јего лежит на граници Малорусијскоj и Пољскоj. Пришел в државу цесаро-краљевскаго апостолическаго Величества љета 1769. у мес. мају и тогоже љета у мес. октомбру по указу високопреосв. Госп. Јоана Георгијевића архиеп. и митрополита в сеј монастир пребивати за време.

(Продужиће се.)

Прилози

историји односаја наших с Румунима у XVIII-том веку.

Од **Радослава М. Грујића.**

(Продужење.)

Но тек наскоро после овога наступише за православне Румуне у Ердељу ужасни дани. Симптома онога доба беше гоњење православља по свим крајевима аустро-угарске државе: тако беше у карловачком и варађинском ђенералату, тако у бихарскоj и другим жупанијама по Угарскоj, па тако ето и у Ердељу. Ужасна су дела, што их починише власти, у свези са унијатима, над јадним православним румунским народом у Ердељу!

Сачувало нам се неколико писама ердељ. Румуна, из тога доба, српском архиепископу Павлу Ненадовићу,[32] у којима му рељају муке и невоље своје, те моле за помоћ, а нарочито, да им пошаље епископа из Карловаца „нашего закона сркскаго и греческаго, восточнија цркви". Веле, да су им најбољи људи повратани и позатва-

[32] Види та писма из год. 1757 у „Додатку" — Прилози I: 3. 8 и 9.

рани, као разбојници, само зато, што не ће да напусте своју православну веру. Државни чиновници, као: фебирови, бирови и остали, долазе, са четама Мађара и Немаца, ноћу у православна села, вежу, везују, бију и свакојако муче православне свештенике, па и попадије и децу њихову; односе им из куће све што имају, те голе зидове остављају. — кад се народ диже да их брани, пуцају из пушака и бију буздованима народ, те га још после силно глобе, да је већ оголио и нема од чега живети, те многа села побегоше у турску Влашку. На Велики Петак по неким селима, с оружаним Немцима, присилише многе људе, да приме причест од унијатских свештеника. Долазе у села, до зуба оружане, катане, те народ оставља куће и бега по шумама кријући се, а они све што нађу, по кућама, поједу и попију, или однесу собом. Тако су људи из села Појана, сву зиму морали провести по шумама, у највећој невољи, — све за веру своју православну. Цркве им грдним насиљем одузимају, затварају и руше, или предају унијатским свештеницима; а без икакове кривице поведоше и позатараше многе људе и свештенике. Нико их, веле, не жали: ни Саксонци, ни Немци, ни Мађари, — него их глобе и гуле, муче и пате на свемогуће начине; па још веле да све то чине по наредби краљичиној, што неће да ступе у унију, а они не могу то да верују, јер им је митрополит толико пута јавио, да им краљица допушта слободно држати се своје вере. Шта више фебиров из Винце напао је и разрушио један скит и цркницу крај њега, у ком је живио један седи старац и обучавао 3—4 ђака књиги и науци Божјој, те се сад старац крије и побија негде по шумама, да не зна нико где је.

У томе је ето главни садржај писама ердељских православних Румуна српском митрополиту, у којима га још моле, да их бар он ненапусти, него да им и сад притекне у помоћ, као што им је и до сад толико пута притицао.

На заузимање митрополитово, послата је била 1757. г. из Беча комисија, у Ердељ, те се у Сибињу више од две недеље дана бавила. Али како је та комисија поступала — не би могао човек веровати! Она је шиљала катане по православним селима, који су ватали људе и доводили их у Сибињ у затвор, па их онда по реду пред комисију изводили. Ова их је пре свега питала: зашто не признају ондашњег унијатског владику Петра Павла Арона (1752—1764.) и његове свештенике, а за тим тек за глобе, затварања и др. И народ је редом одговарао, да ће радије дати се под мач, него што би пристали на унију и признали за владику поменутог Арона и његове свештенике, те да само због тога и подносише до данас толико невоље; сви молише комисију, да и она код царског двора поради, да им се пошље из Карловаца православни владика.

Кад је комисија то видела, она и не довршн истрагу, него нареди, да остала неиспитана села начине молбе и пошаљу их царском двору. Но, и за време те комисије, а и после ње, беху свагда на дневном реду затварања и мучења најугледнијих свештеника и људи, — ревних бранилаца вере православне [33]

У невољи таковој, и опет се обраћају митрополиту, као још јединој њиховој нади, ослонцу и заштитнику, да их утеши и постара се за њих код државних власти, јер иначе, ако их он не узме у заштиту своју, пропаће, веле, и душевно и телесно. А Септембра 6. 1757. г.[34] пише митрополиту о свим тим невољама и протопрезвитер брашовски Јевстатије Васиљев и вели: „ѣдва ѣзыкъ слезъ выговорити можетсѧ, ѣх какихъ ѣдахъ прѣбывали есмы и ѣх какыхъ ѣдствіяхъ прѣбываемъ, тако что жизнь наша есть намъ точію единаѧ печалѧ, ѣдиное нестерпимое и нѣздоконосимое грѹщіѧ скорбное иго печальнаго и ѣдствіями наполненнаго“..., моли нарочито, да митрополит изиђи шта ја са одлуком на тужбе, које је он у име народа још 1753. Губернији предао; да им се дозволи слободно цркве зидати, и да се са свештеника православни скине наметнути тепки

[33] У „Додатку“ прил. I: 9.
[34] Ibid. Прил. I: 10.

данак, јер иначе ће тешко остати у православљу, пошто им обећавају, да ће од свега слободни бити кад се поунијате. — Уз то још моли за савет, да ли да допусту једном клирику, — који је испросио био неку девојку, али ова одбегла с неким младићем у турску Влашку и тамо се венчала, — да може узети другу девојку, те да онда дође у Карловце ради посвећења, пошто је спреман за свештеничку службу, јер је осам година у том се обучавао. (Из овога сазнајемо, да је архиепископ карловачки у то доба рукополагао православне свештенике за Ердељ). — Најпосле, у истом писму, поменути прота брашовски још моли, да му по његовом посланику митрополит Павле и мало св. мира пошаље.

Било је и таквих људи, који су хтели да се користе овом невољом румунског народа и наведу своје намере. У то доба налазио се у Новом Саду руски мајор Димитрије Михајловић, који је био Србин из Угарске, али је са осталима 1752. преселио се у Русију — где су основали т. зв. „Нову Србију“. Његова намера беше, да наврбује људе, који ће се селити у Русију, те је стога путовао по целој Угарској, радећи у том смислу. У Новом Саду могао је дознати за силну жељу ердељских Румуна, да добију православног епископа; дознао је ту и за њихове невоље и тешка гоњења. Ту се лети 1758. г. упозна и са бившим екарсхом пакрачкога владике Генадијем Васићем, који је мимо митрополита и епископа покушао да буде владика пакрачки, те приграбио многи новац и ствари из оставине покојног владике свога Софронија Јовановића[35]; због тога пао је у истрагу и затворен био у карловачкоме двору, одакле једне ноћи умакне у Нови Сад, где се морао упознати са поменутим мајором Михајловићем. Овај му је сигурно напоменуо, да би могао постати владика православних ердељских Румуна, који тако жељно траже већ толико времена владику себи. И они сигурно спо-

[35] О томе су многобројна акта у митроп.-патријаршком и пакрачком владичанском архиву.

разумеше се како ће за тим циљем ићи. Створише план и одпочеше акцију.

Мајор се од пре познавао, те је и у снези стајао, са једним православним свештеником ердељским Јованом Авраамовићем из Ачнли, који је услед гоњења унијатског, морао напустити своју парохију и пошао прво по Бечу, а за тим у Русији тражити помоћи и заштите против оних насиља. Сад се он договори са овим и са Генадијем, те написаше, у име православних ердељских Румуна, молбу руском царском двору, која у садржају своме јасно показује крајњу намеру мајора Михајловића. Ево шта траже у њој: Да царица руска изради, да се из Беча пошље комисија у Ердељ, која ће испитати невоље тамошњег православног народа, а при тој комисији, да буду одређена и из Русије два комесара, јер ће у присутности ових, и они који су одступили од православља силом приморани, окуражити се и повратити. За тим нарочито траже, да им царица даде за епископа ексарха славонског Генадија „Васиљевића“, те да нареди св. Синоду, да им га посвети што пре, како би и он уз поменута два руска комесара могао учествовати у комисији, која се има њих ради што пре у Ердељу састати. И у будуће унек, да им руски двор и св. Синод поставља епископа, који ће у свим духовним стварима зависити од руског св. Синода, а не од карловачког архиепископа, јер ердељске епископе никад нису карловачки архиепископи, већ каравлашки, посвећивали; па им је стога и бечки двор одбио молбу, кад су искали, да им карловачки митрополит постави и посвети епископа. Још моле, да им онда св. Синод дозволи, да њихов епископ, са односним бројем световних и духовних чланова, може ићи на народно-црквене саборе у Карловцима и тамо право гласа имати, како за избор епископа и архиепископа, тако и за остале расправне предмете у сабору (!) Даље, да се са свештенства скине данак и одузете им цркве поврате; да се не натерују на светковање римских празника и да се подижу у највише чинове војничке и синови њи-

хове вере и народа, а не само они, који унију или католичтво приме, као што је случај са ђенералом Будај. А они од своје стране обећавају царици руској, ако то дозволи двор бечки, једну регименту од хиљаду људи и коња, за коју моле само мундир и оружје, а та регимента да буде под командом генерала и фелдмаршалајтнанта Хорвата, јер ће од те регименте и населење „Нове Србије“ умножити се. — И најпосле вели, ако се пак догоди, да нам се ове жеље и молбе наше никако испунити не могу, онда молимо, да нам царски руски двор нарди, да можемо слободно са својима преко Молдавске, у „Нову Србију“ преселити се и тамо остати под командом генерала-фелдмаршалајтнанта Хорвата.[36]

Молбу ову послаше по неком Михаилу из Сомбатхеља у Ердељ, да је потпишу што више њих, и печате своје ударе. Али ови не хтедоше то учинити, јер се надаху, да ће митрополит карловачки са својим синодом, код двора аустријског нарадити им, да добију православног епископа и престане гоњење. Они стога пошаље свога човека Димитрија Војника из Појан у Темишвар владици Винценцију Јовановићу-Видаку, да му однесе ту молбу, коју овај чим је примио, посла архиепископу у Карловце,[37] а овај двору у Беч.

У Бечу је ова молба проузроковала велико негодовање и забринутост, те царица одмах већ 18. Априла 1759. год.[38] јавља митрополиту, да јој је врло немило, што епископ темишварски није именовао онога човека, који је то писмо донео, и што није одмах јавио Администрацији, да га ухвати, те тражи, да јој се пошаље оригинал тога писма.

Какав је с тим даље поступак био не знамо; али знамо то, да је митрополит тиме, што је ово писмо послао двору, велику услугу учинио православним Румунима у Ердељу, јер аустријска влада, ожежена српском сеобом у Русији, силно се је поплашила нове влашке сеобе, те поче одмах сходне мере употребљавати, да се задовоље Румуни и узрујаност међу њима стиша. — Сви су изгледи, да се митрополит и надао томе преврату, у политици аустријске владе, према православним ердељским Румунима, те је одмах, чим је добио горњу молбу мајора Михајловића, и послао је двору, а можда још и пре него што ју је послао, преко својих људи упутио ердељ. Румуне, да је сада згодан час, да и они што пре начине молбу царици и потраже мир и епископа или слободу, да селити из земље могу. То се јасно види из молбе њихове од 29. Марта и. г.,[39] која је управљена на царицу и митрополита; а чији садржај јасно нам казује, да се журило при писању њеном, као и то, да је по поруци написана. Нема сумње, да је митрополит одмах послао и ту молбу двору, па је поткрепио својим извештајем и приказао очајно стање оног народа — у најдирљивијој слици.

У молби тој укратко су изређане све главније невоље правосл. румун. народа у Ердељу, а петитум јој је био: „... да се Римлостивитѣ краліца послати намѣ Архіерѣа, по законѣ грѣческомѣ и сербскомѣ, или да насъ оскободи Ѣрмиціи, да идемо изъ земле конь, да идемо идѣжи бы могли держати законъ, и да имамо и землю да живимо“. — Ова молба, у вези са оном горњом, учинила је такан утисак на двору, да нису више, тако рећи, ни часа часили, него се дадоше озбиљно на посао истражујући подесан начин, како ће Румуне задовољити, али ипак да их не подвргну карловачком архиепископу. И брзо смисли, јер наскоро изађе царски указ, којим и без знања и приволења карловачког митрополита и синода, постављен буде православни српски епископ будимски Дионисије Новаковић епископом викаром у Ердељу „за Вѣленіе матежей церквей ради и насилія на Вѣію ко Ердѣлѣ Влахъ“.[40]

Тако добише православни у Ердељу званичним актом одређеног им епископа

[36] У Додатку прил. I: 11.
[37] Ibid. прил. I: 15.
[38] Ориг. у М. П. А. Кар. сх 1759. бр. 455.
[39] У Додатку — прил. I: 16.
[40] Гласник VI, 66 срав.; Dr. Schwicker, — Pol. Gesch. d. Serb. 353.

за управитеља њихових црквено-управних и религиозних послова; они потпадоше тако, неким начином, под јурисдикцију будимског српског епископа, али не ушоше у састав архиепископије српске, нити добише самостално владичанство. Разуме се, да ово недоношче није могло потпуно задовољити ни Румуне, а ни епископат српски карловачке митрополије, те зато и не би дугог века.

До овога доба митрополити карловачки, све што су у Ердељу радили, чинили су то исто на своју руку и против воље државних власти, које су више пута издавале строгу забрану митрополиту, да се не сме мешати у црквене и религиозне послове Ердеља, јер он не спада под његову јурисдикцију, па то и 5. Јуна 1756. год. најстрожије обновише[41]. Но, митрополити српски, нису се много освртали на те забране, јер су осећали свету дужност спасавати онај једни народ из чељусти немилостиве уније. А као што из писма темишварског владике Винћентија Јовановића-Видака сазнајемо, православни румунски клирици из Ердеља долажаху и к њему, да их рукоположи за свештенике, што он не усуђује се учинити без дозволе митрополитове.

Факат, да је аустријски двор поверио управу над православнима у Ердељу баш будимском епископу, који је скоро најудаљенији од Ердеља, а не темишварском, вршачком ил' арадском, који су скоро у непосредној близини — јасно казује намеру владину, да је желела тим на неки начин отежтати управу православном епископу над црквом у Ердељу и чланове ове, што даље држати од заједнице са Србима. Но, епископ Дионисије није жалио труда, да и ако је тако удаљен, ипак чешће посети поверену му паству у Ердељу, и по могућству што боље уреди њихове црквене, управне и религиозне прилике. (Тако га видимо на послу том у Ердељу и 12. Септембра 1767. год.,[42] дакле на неколико месеци пред смрт своју, јер је већ 8. Децембра и. г. умро у Сент-Андрији). А Румуни опет, потпомагани искрено Србима, употребљаваху све силе, да дођу у што тешњу црквено-управну заједницу са Србима, — у чему су напокон бар донекле и успели 1783. год., када се, после смрти царице Марије Терезије, измену и систем верске политике у аустро-угарској држави.

После смрти Новаковићеве, буде одређена нарочита дворска комисија за Ердељ, пред којом је православни народ изабрао[43] за свога владику Софронија Кириловића, архимандрита грабовачког; — дакле и опет Србина. Овога презентира двору за епископа Ердељског 24. Децембра 1769. г. новоизабрани митрополит српски Јован Георгијевић, а царица га потврди 28. Јануара 1770. с додатком, да и он, као и предшасник му, потпуно буде изузет испод власти карловачког архиепископа.

Тако дакле би основано самостално православно-румунско владичанство у Ердељу, са седиштем у Сибињу, — из кога се касније разви данашња сибињска архиепископија румунска. А да је до тога дошло, имају Румуни једино српским архиепископима и српском народу захвалити, јер они су их очували, да се сви не поунијате, они су их и из уније натраг православљу повратили и постарали се, да им се даде епископ, те свагда готови били сва своја народна права и на њих пренети, — али, као што видесмо, аустријске власти никад на ово пристати не хтедоше.

Владика Кириловић није могао задовољити правосл. румунски народ у Ердељу, који је због околности, што им владика не беше потчињен митрополиту карловачком, сумњао у његово православље, те се с неповерењем према њему односно. Шта више почело се по народу шушкати, да је и унији примио, те он дође у врло непријатан и опасан положај. Стога царица, преко свога комесара барона Матеана, скоро присили архијерејски синод Карловачки, да Кириловића предложи за епископа будимског, а она га 24. Августа 1774. год. потврди.[44]

[41] Dr. Schwiker, — Polit. Gesch. der Serben in Ung. 217.

[42] Гласник срп. уч. др. 2-га од. књ. V. 287.

[43] Гласникъ VI., 67.

[44] Ibid.

Тако је Ердељ опет остао без православног епископа, и као што изгледа све до 1777. не беше у погледу њега ништа позитивно одређено; а те године наиме 22. Јуна,[45] изађе преко Илир. Двор. Депутације, царска одлука, којом се јурисдикција над православнима у Ердељу признаје само будимском владици Софронију Кириловићу, а свима осталима, под претњом оштрих каноничких казна забрањује се како постављање и рукополагање свештеника за Ердељ, тако и обављање других епископских функција. — И тако је остало све до 1783. год.,[46] када наступи нова ера у животу православне цркве у Ердељу.

Већ на сабору српском 1769. год. тражио је митрополит и народ српски, потпомогнут молбама ердељских Румуна, да православна црква у Ердељу потпадне под јурисдикцију митрополита карловачког, те се и привилегије српске протегну на народ Румунски; али је Илир. Двор. Депутација одговорила, да је то питање већ једном решено нарочитом царском резолуцијом.[47] А кад је наступило, после смрти царице Марије Терезије, ново доба у управи аустро-угарском монархијом, сигурно је народни сабор од 1781. год. поднео поново молбу у ствари архиепископске јурисдикције у Ердељу; те кад је цар Јосиф I. пролазећи по Ердељу,[48] уверио се и сам лично о жељи румунског народа, да се подвргне јурисдикцији архиепископа карловачког — тада изађе 30. Септембра 1783. год.[49] царска одлука, која установљује поново сталну епископију православних Румуна у Ердељу и подвргава је јурисдикцији архиепископа Карловачког, — али само: „in dogmaticis et pure spiritualibus". За епископа ердељског буде постављен Гедеон Никетић, архимандрит шишатовачки; а после смрти његове Герасим Адамовић, који је становао у Сибињу, али у доба кад је Рајић писао последњи део своје Историје, још не имађаше свога епископског дома.[50]

Први пут пружила се прилика ердељском епископу, да активно учествује у врховној управи, свом српском и румунском црквом у карловачкој митрополији, већ на синоду 1786. год.,[51] — на ком је поред избора епископа предузето и расправљање питања о коначном умањењу празника.

Још ћу прибележити, да су српски епископи, када се спремало за знаменити темишварски сабор 1790. г., поднели 17. Јула и. г. двору царском молбу, у којој, поред осталог, захтеваху, да се — услед тога, „што су ердељска и буковинска дијецеза подвргнуте јурисдикцији карловачке архиепископије, тако, да од ње зависе у свим духовним стварима, те тога ради стоје и у потребној преписци, а и епископи њихови овде се посвећују и одавде епископске буле добивају", — дозволи оба та епископа, са односним бројем посланика из њихових дијецеза, позвати на предстојећи сабор са потпуним правом места и гласа. На то је Угарска Дворска Канцеларија, у заједничкој седници 20. Јула и. г. са Двор. Ратним Саветом, донела одлуку, да поштo оба споменута епископа само „in pure spiritualibus et dogmaticis" од митрополита зависе, те отуд излази, да и сами могу конкурирати на место митрополита, може се, само с обзиром на то, дозволити, да се оба позову на сабор за избор митрополита. Што се пак тиче посланика на тих дијецеза, саветници су мишљења, да им

[45] Орнг. у М. П. Арх. К. ех 1777. бр. 149; а у пакрач. владичанском архиву ех 1777, под 20. Јулом, концепат одговара еп. пакрач. Атанас, Живковића — у тој ствари.

[46] Кириловић је само до краја Августа 1781. остао на еписк. столици будимској, а 10. Септ. и. г. инсталиран је за епископа темишварског; но иначе је, по казивању „Сказања" у Гласнику VI. (стр. 76.), управљао прав. црквом у Ердељу све до 1783. г.

[47] Dr. Schwicker, — Pol. Gesch. etc. 262, 263, 355.

[48] J. Pajić, — Историја разныхъ Славенскыхъ народовъ etc. IV. 65.

[49] Dr. Schwicker, — ibid. 355; Пико-Павловић, — Срби у Угарској, Нови Сад 1883. I. 170., — Пико, по Попеу, погрешно вели, да је у то доба већ био православни ердељски епископ и тада резидовао у Сибињу „али по чудној некој наредби не имађаху Румуни права суптиати у његовом избору. Њега српски митрополит одређиваше". Ми смо горе показали право стање ствари.

[50] Рајић, — Историја IV., 65.

[51] Dr. Schwicker, — Ibid. 355.

се никако не може допустити приступ на српски сабор, јер већ једном ни сам цар Јосиф II. није хтео допустити у том опсегу проширење српских привилегија на румунски народ, — пошто би тада за избор посланика, како у Ердељу, тако и у Буковини, морали се допустити народни сабори.[52]

Напомињем најпосле, да би ваљало изнаћи и проучити сособитом пажњом царске одлуке од 30. Септ и 9. Окт. 1783. год., те од 8. Децем. 1786. г., као и неке из каснијег доба, јер оне су нормирале иначине односаје наше с Румунима у поменутој црквеној заједници нашој. А интересантно је и то, да на изборима нашим 1837. и 1842. г. не учествоваху ни владике ердељске!

(Наставиће се.)

Мудрост фишкала српско-народних фондова за „ужу" Угарску.

Д. Р.

У 22. бр. о. г. пр. г. међу вестима, изишла је белешка под знаком = *„Нека се и ово забележи!"*

У загради, ми смо рекли, да ћемо коју више проговорити у идућем броју о поменутом чланку, о коме је реч у истој белешци, т. ј. о чланку: *„Саборски одбор у питању закупа манастира Бездина и св. Ђурђа,"* што га је написао г. др. Бранко Илић. и који је чланак изишао у 250. бр. „Заставе" у „Abend Blatt"-у пр. г.

Овим — и ако мало доцније, због прешнијих ствари — испуњујемо своје обећање.

Г. Илић у свом чланку не рече ни више ни мање, него, да пошто су манастири народно-црквена добра, и пошто по 6. § у V. одсеку кр. рескрипта од 1868. манастири и клирикални фонд деле чист доходак од ман. прихода; „то манастирска братства не само да нису власници и поседници манастирског иметка, већ ни уживаоци његови, пошто они као намештеници и службеници за свој рад добијају одговарајућу наплату."

Такво је, — рече — „било и пре рескрипта, што се види отуда, што манастирска добра на многим местима (!) у групповници беху обележена на име „Gr. n. u. Religions-fonda — прав. верског фонда," а не дотичног манастирског братства, на које они као службеници пису ни могли стећи право својине и поседа."

А да би то своје мудро начело — које ће без сумње наша „браћа" Румуни у својој парници због банатских манастира већ знати употребити, и на њега се позвати, које кад би и ако се усвоји од дотичног надлежног суда који ће имати да реши поменути спор, можемо унапред злати и уверени бити, да ћемо их изгубити — читаоцима „Заставе", и примером доказао и поткрепио, — рече: — „да је то т. ј. да су манастирска братства власници појединих манастира — по појмовима правне науке могуће, то би сваки сеоски бележник, или други који чиновник као службеник могао стећи право на иметак једне политичне општине."

Не можете мислити читаоци ових редака, да *ово* нису речи г. Илића, и да смо их ми у чему извртули и погрешно навели. Не, то су све његове речи!

Но, није г. Илић само поменуте „мудре" речи написао у поменутоме своме чланку, којима је свету на видику показао и доказао своје јуридичко знање, које га оспособљава не само за фишкала српских народно-црквених фондова за „ужу" Угарску, него које ће му без сумње прибавити чланство и мађарске академије наука.

Написао је он у њему још и ове „мудре" речи. „Из 5. §. V. кр. рес. и односно из §. 30. саборског устројства види се, да Саборски Одбор сам може *непосредно* манастирима управљати, манастирском имовином сам руковати, предрачуне и закључне рачуне зготовљавати, *једном речју неограничен господар бити. Нигде нема прописи, да је Саборски Одбор дужан поверити руковање манастирским имањем калуђерима.* (курсив је наш). Постоји додуше привремено упутство како се има од стране калуђера манастирском имовином руковати, но то упутство није донео сабор, још га је мање потврдила прејасна круна, дакле није **уредба**, која би имала силу закона, нити би била

[52] Ibid. 364—366.

извором права и дужности, већ су то **кућевна правила**, која је један Саборски Одбор у ту сврху привремено донео, да учини могућним руковање (манипулацију) манастирских иметака с помоћу калуђера. Но та кућевна правила могу се мењати, могу се опозвати, јер иста не могу бити извором права, да се манастирска добра морају баш *по калуђерима* руковати тим пре, што је руковање и то непосредно право руковања, управе и надзора постојећим уредбама, која сам горе цитирао, поверено Саборском Одбору "

„Кад тако стоји ствар, онда је јасно, да ман. управе немају право никакве диспозиције, а сходно овоме, још мање имају право епархијски административни одбори на права интеренције у пословима манастира . . ."

„Кад Саборски Одбор има права непосредне управе и непосредног руковања(!), онда се по себи разуме, да у питању манастирског иметка не може не само ман. братство, а још мање један административни одбор, који у самој ствари својим деловањем иде за тим, да ону власт Саборског Одбора себи приграби и ову потајно абсорбира, може пуноважно одлучивати о судбини оних правних послова, који из управе и руковања са ман. иметком проистичу. Ако је негда један Саборски Одбор то право пренео, то још не следи, да и други Саб. Одбори морају то респектовати онда, кад је позитиван закон јасан, и кад Саб. Одбор хоће и жели ту власт да сам изврши. Може ли се с правом тој тежњи и јасној намери Саб. Одбора стати на пут? — Одговор је јасан, да не може".

Да би г. Илијћ још већма показао читаоцима „Заставе" своје правничко знање, и побудио код њих чуђење и дивљење, — рече: — „Све кад би се узело, да је привремено упутство за манастире још увек на снази, *шчо по моме мишљењу није уграво случај*, (курзив је наш), мора се обазрети и на оно, што у томе погледу отпис угарске владе нарочито истиче велећи: „Та околност, што Саб. Одбор у супрот упутству 33. §. кр. наредбе од 1875. није још сачинио коначну уредбу о начину руковања ман. имањем и о оскрби калуђера, и што Сабор у овој ствари није још одлучио, не може бити повод томе, да се Саб. Одбор у вршењу својих права на непосредни надзор и управу ман. добрима, у кругу сада *постојећих уредаба* (курзив је наш) ма на који начин спречава, већ баш због недостатка ове коначне уредбе терети Саб. Одбор потенцирана одговорност у погледу *надзора* (курзив је наш) над ман. руковањем", то — рече г. Илијћ — толико значи, да Саб. Одбор терети одговорност и за свако *туђе руковање* над којим он *непосредан надзор* врши. А кад је то тако, онда из овог права контроле има права, да може сваки рад подчињених органа којима је руковање са ман имањем поверено, уништити и „status quo antea" створити, као што му то право припада и за случај жалбе или рекурса према 29. § Саб. устројства од 1875. Овако су посгупали и стари Саб. одбори, а за доказ своје тврдње позивам се на одлуку Саб. Одбора од 4. Јула 1880. бр С. О. 1676/617. ех 1880. која је обнародована у 20. бр. „Српског Митрополијског Гласника" за ову (1905.) год. на стр. 412. под бр. 264."

Е сад да видимо, да л' баш све то **тако** стоји, као што је фишкал срп. пар. црквених фондова за „ужу" Угарску г. Илијћ рекао?

Резон, или боље рећи образ српски захтева, да онај Србин, који се подухвати, да јавно у листу хоће што да пише о нашим црквено-народним фондовима, ил' о чему другоме, што спада у делокруг нашег саборског одбора, мора пре свега знати постојеће и важеће односеће се законе и наредбе на њих и за њих.

Па кад **то** мора знати обичан српски писац, у колико више мора знати све то један човек, који је био изабрат од највишег автономног тела — сабора, за фишкала српских народно-црквених фондова за „ужу" Угарску, и који је као такав референт у седницама саборског одбора, где сваки час долазе питања односећа се на разне фондове, закладе, манастире?

Но, г. др. Бранко Илијћ, фишкал српских народно-црквених фондова за „ужу" Угарску, упутство се јавно у писање о једној ствари, која се тиче и саборског

одбора и српских манастира, а не зна постојеће законе и наредбе, који се односе и на рад саборског одбора и на право манастирских управа

И, не само да он не зна те постојеће законе и наредбе, него је он у своме незнању — да не кажемо што друго, што би смо му рекли, да немамо обзира на оно тело, ког је он на жалост нашу и срамоту известилац често и у животним народним питањима — учинио и једну издају спрам српства.

А да он то у истини не зна, и да је учинио поменуту издају, ево доказа.

Г. Илијћ, рече, да настојатељи наших манастира, не само нису власници њихови и поседници, него нису ни уживаоци њихови, а до те тврдње дође: што су манастири народно црквена добра, што на основу 6. §. V. к. рескрипта од 1868. чист доходак манастирски деле манастирски и клирикални фонд, и што они — настојатељи — као намештеници и службеници за свој рад добијају одговарајућу наплату.

Овако рече Србин фишкал српских нар. црквр. фондова за „ужу“ Угарску г. др. Бр. Илијћ, кога је „мајски сабор“ на жалост изабрао за нар. фишкала, баш у оно време, кад је против њега темишварска адвокатска комора предила због неправилности и нетачности дисциплинарни поступак и ставила га под оптужбу, и кад је био у тако јадним материјалним неприликама, да ни чакшире на њему не беху његове.

И не само што г. Илијћ то рече, него за поткрепити тај свој „изум“, учини још и ову издају српству, рекавши, да је тако било и пре рескрипта, пошто су ман. добра на многим местима (?!) у грунтовници убележена била на име „Gr. n. u. Religionsfonda — православно верског фонда.“

А шта рекоше наша „браћа“ Румуни у својој тужби због банатских манастира?

Они у њојзи не тужише Његову Светост као председника само саборског одбора, за кога рече г. Илијћ, да је он на основу 5. § V. кр. реск. од 1868. и §. 30. саборског устројства **неограничени-господар** српских манастира, дочим га Румуни назваше управом срп. црквр. нар. фондова и заклада, него и Високопреосвештену г. г. епископе српске у Темишвару и Вршцу, као непосредне претпостављенике манастира Бездина, св. Ђурђа и Месића, а уз њих и настојатеље тих манастира.

Наш жалосни Србин и фишкал српских нар. црк. фондова г. Илијћ, не сматра наше управитеље манастирске ни за уживаоце њихове, него за просте плаћене намештенике и службенике, а румунски архијереји напротив сматрају их за фактичне уживаоце, који њима рукују!

Но, ако се румунски архијерејн не слажу у тврдњи г. Илијћевој, да наши манастирски настојатељи нису прости намештеници и службеници, слажу се — једна нам српска мајка — у тврдњи, **да су наши манастири били својина „Gr. n. u. Religions-fonda — православног верског фонда“.**

Разлика је пак у том њиховом слагању само та, што наш жалосни Србин и фишкал нар. црк. фондова из те своје издајничке и непромишљене тврдње, изведе то „правоучење“, да наши манастирски настојатељи нису власници и поседници манастирски, него намештеници и службеници, дочим мудри румунски архијерејн видеше то, као што рекоше у својој тужби: „по томе се ове непокретности — манастири у Банату — већ по самом грунтовном стању не могу сматрати властиништвом православне српске цркве, него као чисто верске православне вероисповести заједничке институције“, те као такове имају припасти румунској митрополији, пошто су остали православни манастири припали српској митрополији.

Та ако су Румуни нашли, да је у некакој старој грунтовници ман. Св. Ђурађ уведен као племићско добро „Gr. n. u. Religions-fonda,“ те из тога извели погрешан закључак, да су под тим именом били уведени и остали банатски манастири, које они потражују од Србаља, за које је још 1864. румунски митрополит барон Андрија Шагуна јавно у св. Архијерејском Синоду признао да су они српске установе од Србаља подигнуте; шта је гонило нашег жалосног Србина г. Илијћа, да и он

призна, да су манастири добра „гр. н. с. верозаконоведног фонда.“ ?

Та зар не знаде бољи, да је тим признањем дао најјачи мањ Румунима у руке, да нас њиме бију и убијају? И ако већ он не беше у стању то увидети, како да уредници „Заставини“, и главни и одговорни то не увидеше?

Данашњи је саборски одбор од свога постанка до данас издао хиљадама крупна на прибирање грађе за вођење парнице с Румунима због банатских српских манастира, од којих је хиљада врло велика свота бачена у мутну Марицу, прво што су шиљани људи неуки и невешти тој работи у Пешту и Беч, од којих неки и ако нису ништа привредили, напили су се бар оног лепог бечког пива, а друго што држе човека у Пешти који тобоже стално ради на том прикупљању, који такође није дорастао том послу.

И после толиког избаченог новца, излази један г. Илијић, као фишкал српских пар. прк. фондова, и то у „Застави“, органу наших своестраних радикала, чији је главни уредник недавно рекао, да су само радикали прави представници српства, с тврдњом, да су неки наши манастири уведени у грунтовницу као својина „Gr. n. u. Religions-fonda“, дочим Румуни најбоље да је само један манастир — Св. Ђурађ — под тим именом уведен, те тиме стаде на чисто становиште румунско.

Господа око „Заставе“ заједно са својим радикалским поповима, од којих многи не знају ништа друго, него на основу туђих мисли написати какав фразасто-шупљи чланчић, „обиствујући“ исмевати наш књижеван рад и лист „Српски сион“, а камо среће и њихове и нашег народа, да га помно читају и памте, јер да то и г. Илијић и уредници „Заставини“ чине, они се не би тако жестоко обрукали и осрамотили, а уз то и издају српству учинили.

Ми смо дали превести историју постанка наших банатских манастира — Бездина, св. Ђурђа, Партоша и Војловице —, која је изашла у 7. бр. 1903., а у 8. бр. н. г. навешћемо у савременом преводу привилегију царице Марије Терезије дату манастиру Бездину.

И да су речена г. г. упамтила — а то су требали упамтити — шта је у тим бројевима речено о српским банатским манастирима, не би учинили поменуто издајство српству.

Ал' што ми од њих захтевамо! Маре они и обзиру се они на наше писање и на „Српски сион“! Њима су милији они радикалски попови, који у незнању и из рачуна пишу, да је наш народ неограничен господар и у унутрашњој управи црквеној.

Такве попове и чланке они волу! И како их волу, а по несрећи они имају већину код нашег лаковерног народа: за то нам тако дивно и цветају руже!

А може л' друкчије и бити, кад видимо, *какви* су уредници „Заставини,“ која је допала у руке „вршачке,“ а *какви* су опет вршчани одавно били, а и данашњим даном какве се метаморфозе код њих догађају, и *ко* их води и *како* се раде!

Одговорни њен уредник, не свршивши започете школе, пискарао је по београдским новинама, живећи бедно, те нашом препоруком — за време болести власника „Новог времена“ — буде примљен за уредника — и ако не одговорног — истог листа, а исти је лист добијао као што је и тадашња „Застава“ тврдила субвенцију из Босне, — те кад се показао да није дорастао за уредника, буде му одказана служба, и ми смо му из милосрђа обећали наћи место у Београду, о чему имамо у рукама његову потврду.

Но, како се међу тим упразнило место одгорног уредника код „Заставе,“ то отиде к њојзи, и сада је у Новом Саду величина, која дрма судбином Н. Сада, и дотерао је и „Заставу“ до правог „Volks-blatt a“. Сирома Милетић, да устане и да види, *каква* му је данас „Застава“, и какве се у њој неистине и глупости не пишу.

Из редакције „Новог времена“ у редакцију „Заставе“ отиђи, то је радикалима слободно, а слободно је с тога, што је радикалима као таквима све слободно, па пунктум. Други не смеју им пребацивати, *какви* су били, ал' они другима смеју.

Они се држе оне изреке: што је право, право, ал' мени мало више!

О главном, не ћемо ни говорити.

Наши радикали са својом и поред своје „Заставе“ живе што по реч од сала Милетићевог, ма да је Милетић био највећи противник српских социјалиста, потоњих радикала.

Па кад је то истина, и кад га многи и многи радикали — а особито они, што се гоје од његовог сала — сваки час потрзају као родољуба и учењака, дај да видимо, како је он судио о §§. 1. и 5. V. кр. рескрипта од 1868., у којима је §§. речено, да су и манастира народно-црквена добра и како се има водити манастирска администрација.

Милетић је — као што смо већ у 5. бр. о. л. од 1903. навели — у XXII. седници сабора од 11. Маја 1870. — дакле после кр. реск. од 1868. — рекао у погледу §. § 1. и 5. V. кр. реск. од 1868. и ово: „Међутим ја сам слободан поднети један исправак: да после речи: „фондова“, дође, и манастирских и других добара“. Ово је за то, да и то из вида не би испустили, јер истина ман. су добра такође црква. народна, па и у рескрипту су као такова означена; али нужно је, да боље означимо, да сабор има право о њима расправљати“.

„У рескрипту стоји овако: § 1. црквн. пар. добра или су митрополијска или епископска, појединих цркава и појединих црквн. општина, школа и манастира“. По овоме би се — рече — могло рећи, да су већ манастирска добра призната као црквн. нар. добра; али у истом том § првом каже се и за добро појединих општина, школа, и т. д. да су и то црквн. нар. добра. То ће пак рећи то: ако гдегод општина престане бити, па има тамо добра, н. пр. црква, сесија, онда да се зна чије је насљедство; то дакле прелази на општи, народни фонд. **Али док општина постоји, та добра нису црквено-народна тако, да сабор може иоле њима располагати. Као што је с црквено-народним општинама, тако је и с манастирима.** То би се могло за основ казати. У §. 5. се истина каже „администрација ман. добара повјерава се централној управи нар. фондова ит. д.“ **али каже се само администрација се поверава, али да иначе може и располагати и расправљати с тим добрима, то неименује.** (По намети г. Илијћа фишкала срп. нар. црнв. фондова за „ужу“ Угарску, не сабор, но саборски је одбор **неограничен господар манастира.** Па реците да Милетић није био реакционар спрам Илијћа!). Рад бих дакле, да се изрвчно каже, да су манастирска добра не у другој линији народна но у првој, и да сабор о њима закључке доносити може, за то сам у то име тај исправак донео“.

По §. 5. V. кр. реск. од 1868. повјерава се администрација ман. добара централној управи нар. фондова под архиепископом српским, која ће привремени начин манипулирања одредити, и предлог о том за коначно решење идућем нар. сабору поднети.

По §. 19. саборског устројства од 1875. народно-црквени сабор установљава... штатуте о управи, контроли и употребљењу нар. црквн. добара, — овамо рачунајући и манастирска добра . . . с погледом на основне цели, као што је то одређено саборским закључком од 1865. одобреним кр. уредбом од 1868.

Све предњаведене уредбе (штатути) и одредбе сабора ступају у живот тек после потврђења од стране Њег. Величанства.

Сабором установљени прорачун у погледу трошкова на потребе црквн. просветних цељи . . . овамо рачунајући и манастире, подноси се председнику кр. уг. министарства ради надзора о томе, да ли су код руковања постојећи штатути (уредбе) обдржавани?

По §. 22. г.) саборски одбор има непосредни надзор над нар. црк. добрима, овамо рачунајући . . . и манастире . . .

Ради тога може периодично повереднке на лице места изашиљати.

3) Финалисује од дотичне епархијске власти иднесене и рачуноводством предходно испитане рачуне манастира — —.

По § 30. Дотадашња управа нар. црк. фондова укида се, и на место њено ступа саборски одбор.

По § 33. Саборски је одбор имао зготовити и сабору поднети предлоге — — у смислу § 5. V. кр. реск. од 1868. о до-

тапији манастирског братства и о начину руковања ман. добара.

И ако су појединн сабора овамо од 1875. и доносили о томе предлоге, они нису били потврђени.

Кад је 1875. први пут изабран саборски одбор, и ступио на место дотадашњих асистената и тиме постао надзорником и над манастирима, он је одмах упутио настојатеље манастирске, да се до даље надлежне наредбе имају у погледу руковања са ман. добрима строго придржавати апелаторијалне наредбе од 4. окт. 1856. и именовао за сваки манастир по два своја повереника као контролне органе, прописавши овима уједно и напутак, по ком се у вршењу својих дужности равнати имају; а под бр. 337—107. ех 1876. издао је привремена упутства у погледу администрације, руководства и рачунополагања манастира и деловања ман. повереника, целисходно допунивши и изменувши горњу апелаторијалну наредбу и снабдевши је с нужним обрасцима за ман. рачуноводство. (Види „Извештај саб. одбора о раду своме за 1875.—1879.“).

Уверивши се саб. одбор, да се институција ман. повереника као контролних органа саб. одбора није показала целисходном, да има и уза се такн орган који би с једне стране њему у предмету управе и надзора ман. добара стручно мишље давао, с друге стране пак управе ман. у пословима економије стручњачким саветом својим потпомагао, и уз повремено обилажење ман. добара руковање са истима контролирао и о својим примедбама саб. одбору извештаје подносио, изабрао је 19 Нов. 1877. привременог надзорника нар. црквн. добара у лицу Огњеслава Бурјана, који је избор Њег. Вел. 1. Јуна 1878. потврдити благоизволело. (На истом месту.)

Саборски је одбор дао иста своја привремена упутства штампати. Она су штампана и у „Тумачу“ др. Жарка Миладиновића и на крају примети г. Жарко: „То су дакле правила издана ради тачне управе са ман. имањем, те да се врше, као што треба, не би се тако несавесно руковало са ман. добрима, како смо већ напред истакли“.

И ако је г. Жарко доктор права и држи се за највећег знаоца ваших автономних уредаба, због чега га је срце и повукло да изда своја „Тумача“ — у ком у осталом има капиталних погрешака, од којих смо ми неке већ навели, а у датим приликама навешћемо и остале на своме месту — пе знајући *зашто* је, *како* је и *кад* је саборски одбор установио и поставио „поверенике манастирске“, и издао за њих „Напутак“, који је у истој књижици у целини штампан, у којој су штампана 1876. „Привремена упутства за манастире“, — што се све види из напред наведеног саб. извештаја — рече на стр. 439. свога „Тумача“ дословце ово: „по § 22: сл. г. саб. устројства, може саб. одбор од времена на време слати поверенике у поједине манастире, да изврши како се управља с манастирима, па је стога и издао овај „Напутак за привремено од саб. одбора постављене ман. повереннке“, ког је г. Жарко у целини штампао, држећи да исти „напутак“ и данас важи.

И ако је данашњи саборски одбор 1902. у срп. манастирској штампарији дао прештампати поменута „Привремена упутства од 1876.“; и ако су иста упутства потврђена од кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе 24. Марта 1876. под бр. 5511. — види „Српски митрополијски гласник“ за 1905. бр. 22. стр. 443. и 444.; и ако су се од тога доба наши саборски одбори у толико и толико пути позивали на њих, и позивали ман. управе, да их се строго придржавати имају, па и сам данашњи саборски одбор, у коме има места и саветујућег гласа и г. Илијћ фишкал српских нар. црквн. фондова, не једном се на њих позвао и позвао управе, да их се имају тачно придржавати, па тако и у наредби својој од 1. Авг. 1903. Ad C. O. 1436 зап. ех 1904. у којој дословце рече: „Извршујући онај део својега законитога делокруга, који се односи на непосредни надзор над манастирским, као нар. црквн. добрима, а на темељу своје одлуке од потписатога дана и под горњим бројем, упућује саб. одбор и овом приликом — дакле знак да је то и дотле у више пути чињно — управе ман., да се под теретом највеће

одговорности ман. настојатеља и примена најстрожијих законских мера, имају најтачније придржавати одредаба, поново достављеног им „Привременог упутства“ за администрацију, рачуноводства и рачунополагање манастира, установљеног 5. Сент. 1875. и изданог под бр. С. О. 337|107. ех 1876. (други пут 1902)“.

Ова је наредба штампана у 16. бр. „Срп. митрополијског гласника,“ званичног органа за нар. црквене автономне ствари, за чије уредништво главом одговара г. Мато Косовац, народно црквени автономни статистичар, а који излази у накладу саб. одбора; и ако је кр. уг. министар председник гроф Стеван Тиса у своме отпису од 15. Марта 1904. рекао ово: „— како пак уредбе, које ће сабор донети у смислу тачке 8. § 19. прев. кр. уредбе од 14. Маја 1875. истом после премилостивог одобрења Њег. Вел. ступају у живот, позивам саб. одбор, да се докле се по превишњем одобрењу узнемогне увести у живот коначна уредба која ће се донети, строго држи привременога упутства које је у крепости, а које је саб. одбор у погледу руковања, рачуноводства манастира под бр. С. О. 337|107. ех 1876. издао, а с тим у свезу и упутства, које је под бр. С. О. 579. ех 1878. сачињено, и које је отписом мојега претходника у звању 9. Авг. 1903. бр. 3264. и за садањега надзорника добара прописано, који је отпис штампан у 11. бр. поменутог „Српског митрополијског гласника“ (1904.), — по којима је „Привременим упутствима за манастире,“ управа манастира дата братству манастирском уз извесна ограничења и одговорност: — г. др. Бранко Илић, изабрани од сабора фишкал српских нар. црквених фондова за „ужу“ Угарску, имаде смелости и образа јавно рећи у 250. бр. „Заставе“ — том радикалском „Монитору“ —, „да манастирски настојатељи нису ништа друго, доли прости плаћени намештеници и службеници, да иста нису уредба, која би имала силу закона нити би била извором права и дужности, пошто их није донео сабор, још мање прејасна крупа потврдила, већ су — рече — то *кућевна правила* (курзив је г. Илићев) — која је један саб. одбор у ту сврху привремено донео, да учини могућим руковање (манипулацију) ман. иметака с помоћу калуђера. (Па како онда Бог Вас видео, могосте напред рећи, да настојатељи ман нису ништа друго доли просто плаћени намештеници и службеници!) Но та кућевна правила могу се мењати, (наравно, аз' могу ступити у живот тек по превишњој потврди), могу се опозвати, јер иста не могу бити извором права, да се ман. добра морају баш по калуђерима руковати тим пре, што је руковање и то непосредно право руковања, управе и надзора постојећим уредбама, које сам горе цитирао, поверено саборском одбору.“ (Волели би смо, да нам г. Илић наведе дотична наређења, која *то* право дају саборском одбору. Ми смо напред навели, *каква* права има саборски одбор над манастирима).

И није довољно наше бруке, што је сабор изабрао једног *таквог* незналицу за фишкала српских нар. црквених фондова, који не зна ни оне наредбе, које су штампане у званичном органу саборског одбора, те у незнању трабуља којешта; него на жалост поред два уредника „Заставина“ изиђе у њеном бр. 250. поменуто Илићево незнање, брука и трабуњање без икакве примедбе.

И таква једна незналица седи у саборском одбору, и њојзи се поверавају, да он води парнице и у животним народним питањима, те се не треба ни мало чудити, што је г. Илић до сада толике парнице изгубио, те реферишући о њима у саборском одбору, и не изговорив решење, а по неки члан саб. одбора тек му довикне: и тако смо изгубили и ту парницу!

Сем реченог и наведеног незнања г. Илићевог, огледа се његово незнање и у томе, што он јадник не зна ни то, *како* се данас врши врховно надзорно право крунино. Он мисли, да је само оно закон или уредба, која треба превишње потврде, ако је директно потврди круна, а не зна да по §. 6. III. зак. чл. уг. сабора од 1848. Његово Вел. врши то своје право преко кр. уг. министарства, и да исто за сваку одлуку у том погледу, мора исходити превишњу одлуку.

Но, кад г. Илић могаше поред онако јасног доказа, да су поменута „Приврс-

мена упутства за манастире" потврђена и од државне власти и да по томе имају силу закона — уредбе, јавно рећи: „Све кад би се узело, да је привремено упутство за манастире још увек на снази, *што по моме мишљењу није управо случај*"; не треба се чудити, што он не зна — као и много друго што шта, што треба један обичан адвокат да зна, што му је јавно и доказано — *како* се потврђују важнији закључци нашег сабора и саборског одбора, који требају потврде државне.

Незнање и неразумевање је своје показао г. Илијћ и у томе, што он није схватио нити разумео као што треба министров отпис од 26. Јан. 1905. штампан у 5. бр. „Срп. митр. гласника" 1905., јер он је побркао надзор са руковањем, и што није знао, да се у њему под речима: „— не може бити повод томе, да се саб. одбор у вршењу својих права на непосредан надзор и управу ман. добрима у кругу *сада постојећих уредаба* ма на који начин спречава". Он није знао, да се под „сада постојећим уредбама" подразумевају V. одсек кр. реск. од 1868., саборско устројство од 1875. и „Привремена упутства за манастире" од 1875—6., него је извео, да тобоже „саборски одбор терети одговорност и за свако *туђе руковање*." Да смо весели!

Г. др. Бранко Илијћ, написао је поменути свој чланак поводом решења саб. одбора, којим је уништио одобрену од епархијског административног одбора лицитацију ман. земаља ман. Бездина и Св. Ђурђа.

Управе манастира Бездина и Св Ђурђа, издале су под аренду на јавној дражби своју манастирску земљу, против чега је једна радикалска челенка паучевачка поднела уток административном одбору. Овај је уваживши разлоге манастирских управа, речену лицитацију одобрио, а утецатеља одбио.

Челенка радикалска, који и ако није свршио ни један факултет где се може добити титула доктора, ипак га је стекао — наравно само за што-и реч „у прометy" —, ал уме и зна да пише (!!) громопуцателне чланке у „Застави", којој је у део пала и та част, да јој и *такви* доктори буду сарадници, не буде с тиме задовољан, него поднесе уток саборском одбору, у нади, да пошто он има у њему својих „начелних" пријатеља, да ће га они усвојити.

И на велико чудо и изненађење, по и на своју и моралну и материјалну штету, саборски одбор уважи његов уток и уништи лицитацију.

Овим својим поступком показао је саб. одбор, да он не уму бити објективан, нити поштовати ону уредбу, на коју се он у више пути позивао, па и управе манастирске под последицом оштрих мера позивао, да их се у свему придржавају.

Кад се у поменутим „Привременим упутствима за манастире", која као што видесмо имаду снагу закона у § 13. јасно вели: „Сваки од таковних уговора гласећих о буди каковом под закуп дати се имајућем производу, ако закупна цена своту од 210 Кр. превазилази, има се претходно дотичном административном одбору на потврђење поднети, и тек по следовавшој потврди од стране адм. одбора, **добија правоваљану крепост**"; не треба да је човек правник, па да увиди, да после једне такве потврде, нема и не може бити апелате на саб одбор, нити да он може и да има право, један *тако* потврђен уговор уништити.

Онај разлог, што га је г. Илијћ у своме поменутоме чланку навео, као да су и пређашњи саб. одбори укидали потврђене од адм. одбора подобне уговоре, он је за гуске, а не за мислеоне људе.

Да је г. Илијћ схватао као што треба оно решење саб. одбора од 4. Јулија 1880., које је штампазо у 20. бр. „Срп. митр. гласника" за 1905. годину, и-би из њега могао извести оно, што је он извео, т. ј. као да је саб. одбор на основу свога врховнога права уништио поменуту лицитацију, него да ју је уништио с тога, што јој није претходила јавна дражба, као што прописује § 12. поменутих упустава „да се манастирска добра могу само путем јавне дражбе — под закуп издати."

Г. Илијћ пошто је држао, да је у поменутоме чланку доказао, да пошто су и манастири народно црквена добра, с којима

саб. одбор може неограничен господар бити, и да је био у праву, што је укинуо од административног одбора темишварског правоваљано одобрену лицитацију земље Бездина и Св. Ђурђа, узвикну тапко-гласовито: „Да ли је смела ман. управа и односно епар. административни одбор закупне уговоре пре коначне одлуке Саб. одбора потписивати, да ли су и закупници са оваким уговором ускоро решењу Саб. одбора могли земљу у закуп узети, и у закупни посед ући, то нека реши свако, ко непристрасно судити уме!“

Непристрасно судећи људи, који знају мало боље мислити од једног г. Илијћа, а то је надлежан суд, пред кога је г. Илијћ као фишкал фондовски поднео тужбу против поменутих закупника — по доставерном чувењу, не *онако*, као што ју требао по упуству саб. одбора и однети, него по својој памети — изрекао је, да саб. одбор у тој ствари нема право, и осудио га је на сношење трошкова.

А то је напослетку и увидео и сам саборски одбор, те је одустао од даљег процесања и оставио закупнике у уживању.

И тако је поменути чланак г. Илијћа имао тај једини успех, да је показао и у њему своје јуридичко незнање.

И *то* његово незнање с једне стране, а с друге субјективност саборског одбора с друге стране, јасно доказују, *какве* су су код нас на црк. нар. пољу јадне и жалосне прилике.

И поред поменутог незнања г. Илијћевог, ако саб. одбор има у себи правог поноса, ако му је стало до процвата српског народа; он не би смео трпети ни часа г. Илијћа за фишкала срп. нар. црк. фондова, него би га као неспособног и недораслога морао отпустити, ако му т. ј. „главни“ допусти, да *то* сме учинити, код кога г. Илијћ ужива неко необично повереље, које је постало већ сумњиво, и о коме се свашта *шуџка*.

Од фишкала срп. нар. црк. фондова зависе толики и толики животни интереси нашег народа, и кад зависе, на страну са пријатељством, на страну са партизанством, на доле с њиме, и нек његово место заузме дорастао детић.

Ваљда радикалска странка није тако пала, да у својој странци нема бољег правника од једног г. Илијћа!

Ако га не ма, онда нека га остави на садашњем месту, и нек радикалија наша ужива, ако незнањем и кривицом г. Илијћевом узбуде и даље парнице — на штету народну — губила.

Рекосмо и спасасмо душу своју, а саборском одбору Бог и душа!

Извјештај

о седници архид. епархијске конзисторије држаној у Карловцима 31. Августа (13. Септембра) 1905. под председништвом Његове Светости Преузвишеног Господина *Георгија* Срп. патријарха.

Његова Светост извештава о смрти Илариона Руварца, архимандрита и настојатеља Ман. Гргетега, на шта сви присутни чланови одају почаст покојнику устајањем, и решењем, да записнички изразе саучешће браћи покојниковој. — Узето је на знање рукоположење Константина Сепера свршеног богослова из Чортановаца за ђакона, а затим за презвитера, који је одређен за администратора пароховје у Нерадину. — За састав нове наставне основе за православну вероначну обуку у нижим основним (пучким) школама у Хрватској и Славонији, именовани су чланови из архидијецезе протојереј Иван Машировић и јереј Владимир Милутиновић. — Доставља се срп. правосл. црквеној општини у Карловцима одлука Саб. Одбора којом јој се подељује за издржавање пароха при цркви св. апостола Петра и Павла прилмоћ од 800 круна. — Доставља се православној црквеној општини у Мишколцу на сходно равнање наредба кр. уг. Министарства богочасти и јавне наставе, да парохијска звања имају матице умрлих тачно прегледати и у 4. рубрику извода I образац по упутству обранбеног закона све скупне случајеве убележити. — Узет је на знање извештај Управе ман. Шишатовца, да је тамошњи умировљени игуман Амфилофије Еремић у Мартошу преминуо. — Извести ће се управа ман. Раковца поводом њене жалбе, да писма била званична била незванична морају бити у правилу адресована осим ћирилице и латиницом те бити снабдевена печатом и бројем дотичног звања, које шаље писма. — Одобрава се зидање цркве у Новом Сланкамену, јер је свим увстима удо-

вољено, дочим се крепрање нове парохије у истом месту за сада одлаже ради недовољног броја верних и слабих материјалних средстава, те се одређује, да свештеник у Старом Сланкамену имаде по сагласју и освећењу цркве у Новом Сланкамену, једне недеље у Старом а једне недеље у Новом Сланкамену св. богослужења наизменце обављати. — *Узет* је на знање извештај окружног протопрезвитера о разрешењу администратора парохије при цркви св. апостола Петра и Павла у Карловцима и затварању исте цркве. — Одбија се јереј А. И. администратор парохије у В. е молбом ради полагања стечајног испита будући да од дана његовог рукоположења за презвитера није протекло време од 2 год., које је по пракси ове конзисторије установљено. — Упућује се парохијска звања у Земуну поводом конкретне притужбе град. поглаварства да у будуће за сваког војнообвезника достављају смртне листове град. поглаварству, те умолитити град. поглаварство у Земуну, да град. мртвозорнику нареди, да кад сваког мртваца, мушкарца у односном добу назначи, да ли је исти војни обвезаник и о одлуци овој краљ.земаљ. влади у Загребу известити. — Осуђен је В. Н. из Ш. због саблазљивог појања и по нашања за певницом забраном долажења у цркву под претњом брахијалног поступка. — Поводом конкретног једног случаја решила је ова конзисторија ова питања: да се особа по другом убијена сме прв. звонима огласити и по обредима цркве сахранити; да се самоубица сме огласити и по обредима наше цркве сахранити без помпе, рипида, чирака, барјака, ђака итд. свештеник сме самоубицу који се убио будући, да је био у абнормалном душевном стању огласити и по обредима цркве сахранити. Не сме се у цркву пре 40 дана носити „пресна жена“ која је умрла, а од порођаја није прошло на 40 дана, није дозвољено укратити црк. дужнику звоноглашење, но се мора ма најмањим звоном огласити. Исто се тако несме некоме ради црк. дуга сто у цркви укратити, нити му се подељени већ сто на крају године одузети, ако прописану годишњу таксу до конца исте године платио не би. — Поводом конкретног једног случаја решено је, да две особе које су у четвртом степену двороднога сродства, не могу склонити брак без диспензације. — Јереј М. П. администратор парохије у Г. и С. осуђен је због неморалних и саблажљивих чина суспендовањем од администрације дотичне парохије са половином плате уз обложење фискалном акцијом, дочим се администрација парохије у Г. поверава јереју Б. Ц. у Б. а она у С. јереју М. Л. у С. уз дужност, да имају наизменце једне недеље у својој, а друге недеље у дотичним новодобивеним администрацијама богослужење обављати. — Упућује се С. С. из П. да са својим одговором на тужбу супруга јој И. Ј. из Ј. у бракоразводној им парници пожури, је ће јој се у противном случају заступник на њезин трошак ex officio поставити, а бракоразводна парница и без њеног суделовања наставити и довршити. У бракоразводним парницама је донесено 63 одлуке.

† Ђорђе Радак

Народни добротвор.

Д. Р.

У Великој је Кикинди испустио 18. о. м. своју племениту душу после дужег и тешког боловања велики Србин и добротвор, одветник *Ђорђе Радак*, у својој 82. години.

Ђорђе је Радак, у својим младим годинама у народном устанку 1848./9. године играо видну улогу, а и доцније је био познат и уважен са свога јавнога живота и рада.

Немајући од срца рода, завештао је своје знатно имање на ове циљи:

За универзалног наследника свога имања поставио је Српску Матицу и наредио да иста, по одбитку легата од 20.000 круна, све имања употреби на оснивање ових задужбина: I. 40.000 круна за потпомагање српских занатлијских кћери у В. Кикинди. — II. 40.000 круна на потпомагање добрих и сиромашних српских ученика. — III. 40.000 круна у корист српског Учитељског Конвикта у Н. Саду. — IV. 40.000 круна за прилоком удадбеница кћери Срба свештеника православне вере из Далмације, и свештеничких удовица и сирочади. — V. 20.000 круна за књижевни фонд. — VI. 5000 круна на четири земљорадничке задруге. — Покојник је још за живота свога предао Српској Матици на чување две уложне књижице Центр. кредитног Завода у Н. Саду у износу од 80.000 круна. — Осим свога покојник је завештао и 40.000 круна на подизање Српске Учитељичке Школе у Великој Кикинди.

До сад је мало који Србин оставио своје имање на *овако* племените и нужне цељи, као што је Ђорђе Радак расположио са својим имањем.

С тога је и обезбедио себи у овостраном Српству вечити леп спомен, те му и ми кличемо: Слава ти и хвала честита српска душо, родољубе Ђорђе Радаче! Слава ти!

ЛИСТАК.

Вести.

Прослава крсног имена богословског друштва „Слога“. Богословско књижевно друштво „Слога“ прославило је у понедеоник 30. јануара о. г. своје крсно име св. три Јерарха са овим распоредом:

I. После св. литургије освећење водице и резање свечарског колача у гимназијској дворани.

II. После подне у 3 сахата у истој дворани Свечана седница. — Отварање седнице. 1. Молитва: Тропар Св. три Јерарха. 2. G. A. Lortzing: Арија из опере „Waffenschmied von Worms“, тенор соло пева г. Душан Чобић богослов II. год., уз пратњу гласовира. 3. Каква треба да је Хришћанка удавача, говори г. Стеван Кићански председник друштва „Слога“. 4. Edmond Viault: Одеан и Средоземно море, ор. 12. пева мушки збор скупљалаца богословије. 5. F. Chopin: II. Nocturno; F. Poliakin: Le Canari, соло-виолина изводи г. Лава Мирковић богослов IV. год. уз пратњу гласовира. 6. Ф. Базен: Крстоносци на мору, велика хорална појава, пева велики мушки збор слушалаца богословије. 7. Wolfgang Amadeus Mozart: Хор жречева из опере, „Die Zauberflöte“ пева одабрани збор слушалаца богословије. 8. Д. Јенко: Хај! пева мушки збор слушалаца богословије. — Затварање седнице.

„Ти каза“. У 11. броју „Заставе“ од ове године под рубриком „Избори на епархијске скупштине“ штампан је овај комунике: „Из темишварске епархије добијамо врло повољне гласове. Ван сваке је сумње да ће тамо радикална странка сјајно победити. Ако **непријатељи народа** схвате своју дужност и не жале мало рада и труда, радикални епархијски скупштинари биће и тамо мал' те не свуда једногласно изабрани“. — „Заставо“, **ти** каза!

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Јавна благодарност.

Михаило Мићаревић земљодељац и председник црквене општине и његова супруга *Милка* рођ. *Томић*, великодушно поклонили су нашој светој Цркви свештеничко одијељење у вредности од 160 Круна, на ком поклону долепотписати у име црквене општине топло благодаре, желећи им од Бога крепко и постојано здравље, мир, срећу, љубав и напредак, не само њима него и њиховој дјеци: Живили!

У Батоссеку у недељу 22. јан. 1906. год.

У име црквене општине:

Нестор Божин, учитељ и перовођа. — јереј Светозар Бољарић, администратор.

Одговори уредништва.

Журајевом „Заставином“ радикалском попи. Претрпите се наш златки и мили „вездјесушчи“ радикални попо — не од јуче, но од знамените 1902., која ће бити златним словима забиљежена у српској историји, ако ни због чега другога, а оно што је таква сила и величина, као што сте ви, напустила „слободоумну“ и ушла у „радикалну“ странку, чије су акције од тога доба скочиле за 1000% — са дужним вам одговором.

Дотле пак изволите и на даље пискарати по „Застави“, тобоже из разних места и крајева, а оно из забитог вашег местанцета, које ће тек у историји постати знаменато и чувено због вашег поповања у њему, и писања у њему онако ватрених и високоучених чланака, које прве енглеске и француске новине преводе и делектирају своје многобројне читаоце.

За овај мах знајте само то, да и ако ви „обичествујете“, да се на пуке урођене вам и познате на далеко смерности, не потписујете увек под све ваше чланке, но да почесто из тог разлога, непстинито наводите места, где су тобоже писати — малер је само, што као што не знате много што-шта, што треба да зна један поп, не знате ни јужног наречја, те вас ухватише браћа, да ви нисте „личанин“, — ако ико, ми познајемо сваки ваш чланак и сваки ваш допис, па ставили под њега да је писан ма у ком месту и ставили под њега ваше име, или не ставили.

А знамо то с тога, што као што се магарећи пев чује међу стотину других животиња, — не знамо само за љубав ваших прадедова према томе певачу животињском —; тако се исто познаје и ваше писање по шупљим фразама.

За то, стрпљења мало!

Књижевне вести.

Изашла је из штампе „Уредба црквено-просвјетне управа српских православних епархија (митрополија) у Босни и Херцеговини“ (Проглашена у „Гласнику закона и наредаба за Босну и Херцеговину“ од 19. августа (1. септембра) 1905., ком. XVII.) са додатком: I. Патријархова посланица са односним актима. II. Проведбена наредба са прилогом прописаних образаца (2.—7.). При завршетку књиге штампан је опширан садржај. — У Мостару, 1905. Штампарско-Умјетнички Завод Пахера и Кисића. — Штампано у формату 165×110 мм. са 200 страница, а у два издања; обичном и дивотном. Цијена је: обичном издању у меком повезу К 1.—; а тврдом енглеском повезу К 2.— Дивотном издању у меком повезу К 1·50, а у тврдом, енглеском повезу К 2·50. — Ова се књига може добити у Издавачкој књижарници Пахера и Кисића у Мостару, која уступа књижарима и свима растурачима знатан попуст (рабат).

Кога год интересује нова Уредба црквено-просвјетне управе у Босни и Херцеговини, препоручујемо му овај зборник.

Књижевни огласи.

ПРЕТПЛАТИТЕ СЕ ЗА 4 К
НА
„Српско Цвеће“
белетристички месечни часопис, што излази у Прагу VIII. под уредништвом гђе Зорке Ховоркове.
2—2. 6

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ад бр. К. 845/661. ех 1905. 1—1, 12

ЗВАНИЧНА ОБЈАВА.

Како је протођакон Ђорђе Звекић из Темишвара према одредбама државног закона, и то §§-а 3. и 5. 53. зак. чл. од 1868. а на основу §§ 5. и 23. 43. зак. чл. од 1895 — правовалано иступио из православне вероисповести, те како је услед тога према одредби §-а 8. 53. зак. чл. од 1868. престала над њим свака власт православне цркве и ове епархије, и редовни дисциплинарни поступак у том предмету непотребним постао: то овај духовни суд држи потребним да констатује, да је речени протођакон, престављи бити чланом православне цркве, престао бити и клиријком њезиним, те се сматра лишеним свих права и повластица клира у православној цркви и у овој епархији, и брише се из каталога световног свештенства ове епархије.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 1. (14.) новембра 1905.

Георгије
епископ.

Ад бр. К. 1592/1240 ех 1905. 1—3, 14.

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Милана Пушића из Прњ. Грегетега, против супруге му Нате пређе удове Кузмана Кузмановића из Лединаца, и сад непознатог боравишта расписује се едикт с тим, да речена супруга Ната у року од 90 дана рачунајући од дана првог увршћења овог едикта конзисторији овој лично предстане, или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе ова бракоразводна парница и без ње продужити и довршити.

Из седнице арх. конзисторије у Карловцу 20. децембра 1905. (2. јануара 1906.) год.

Председништво.

Ад бр. К. 1551/1242. ех 1905. 2—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Томе прозваног Косте Цветића из Шакотинца порез. општине Беочин, против супруге му Јулке рођ. Миланковић, расписује се едикт с тим, да речена супруга Јулка у року од 90 дана рачунајући од првог увршћења овог едикта, конзисторији овој сама лично предстане или место свога пребивања пријави, иначе ће се ова бракоразводна парница и без ње наставити и окончати.

Из седнице архид. конзисторије у Карловцима 20. децембра 1905. (2. јануара 1906.) год.

Архид. конзисторија.

Бр. 16. Е. сн. ех 1906. 2—2 5

СТЕЧАЈ.

Споразумно са овоодносним Епархијским одсјецима исписује се „стечај“ на мјесто конзисторијалног фискала код епархијске управе у Плашком.

Дужности с тим мјестом скопчане, прописане су овоодносним чланцима привр. уређења Епархија од 29. маја 1871. са плаћом 600 К годишње.

Компетовати могу сви православни Срби, који имаду право одвјетовања у краљевинама Хрватској и Славонији и који су положили докторат из своје струке.

Рок пријавама до 6. (19.) фебруара 1906.

У Плашком, 3. (16.) јануара 1906.

Предсједништво.

Ad К. 1545/1214. ех 1905. 1 2—2

СТЕЧАЈ.

На ново креирану парохију VI. плаћ. разреда при цркви св. апостола Петра и Павла у Карловцима овим се стечај расписује.

Молитељи имају своје ваљано инструисане молбенице путем надлежних им протопрезвитератских звања овој Конзисторији до 15. фебруара 1906. по ст. поднети.

Из седнице архид. конзисторије у Карловцима 20. децембра 1905. (2. јануара 1906.) год.

Предсједништво.

Ad. бр К. 68/53. ех 1906. 1—3, 10.

СТЕЧАЈ.

На парохију VI. плаћ. разреда у Визићу овим се стечај расписује до 1. марта о. г. по ст. кал.

Компетенти имају своје правилно инструиране молбе путем надлежних протопрезвитератских звања до горњега рока овој конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 19. јануара (1. фебруара) 1906. г.

Предсједништво.

ДРАЖБА. 1—2, 8

Дана 18. фебруара (3. марта) т. г. у 10 сати до подне издаваће се под закуп на три године гостиона код „Пророка“ (сад Кир Мита) на јавној дражби. Закупник ступа у локал 1 маја по новом кал. Локал се састоји из једанаест соба, две кујне, подрума, качаре, шупе, штала и пространог дворишта.

Услови дражбени могу се дознати код потписаног предсједништва.

Из седнице црквеног одбора, држане у Ср. Карловцима, 22. јануара (4. фебр.) 1906.

Предсједништво.

Ad бр К. 948/716. 1905. 1—1, 13

ЕДИКТ.

Позива се јеромонах Василијан Петровић, брат манастира Бездина, сада непознатог боравишта, да се у року од 15 дана, рачунајући од дана увртења овога едикта у званичном листу „Српском Сиону“, у свој манастир врати.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 20. дец. 1905. (2. јан. 1906.)

Георгије
епископ.

Ad бр К. 1375./1113 ех 1905. 1—3, 11

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на место личног парохијског помоћника у правосл. српској црквеној општини у Белегишу. Са овим је местом скопчана плата од половине свију берива осим стана.

Молитељи имају своје ваљано инструјиране молбенице путем надлежних протопрезвитератских звања овој конзисторији до 1. марта о. г. п. ст. кал. послати.

Из седнице архид. конзисторије у Карловцима 17. (30.) новембра 1905.

Предсједништво.

Ad бр К. 7/52. ех 1906. 1—3, 9

СТЕЧАЈ.

На парохију V. плаћ. разреда у Брестачу овим се расписује стечај до 1. марта о. г. по ст. к.

Компетенти имају своје правилно инструиране молбе путем надлежних протопрезвитератских звања до горњега рока овој конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 19 јануара (1 фебруара) 1906. г.

Предсједништво.

Бр. 16. Еп. ск. сх 1906. 2—2 4

СТЕЧАЈ

Овиђем се споразумно са Епархијскијем одсјецима исписује „стечај" на мјесто конзисторијалнога биљежника код Епархијске управе у Плашком са платом 1800 К. годишње.

Дужности с тијем местом скончане, прописане су чл. XXVI. XXX. XXXIII. и XXXIV. привреме. уређења епархија од 29. маја 1871.

Компетовати могу сви православни Срби, непорочни, који су свршили гимназију с матуром и богословију, а од свештеника они, који не стоје под каквом канонском забраном или дисциплинарном казном, односно њеним пошљедицама (види §§. 83. и даље, па §. 90. дисц. правила за правосл. срп. свештенство у опсегу правосл. српске митрополије карловачке од 29. марта 1899. год.)

Код једнаке квалификације имаће предност они, који умогну доказати ово-односну праксу.

Рок компетовању оставља се до 6. (19.) фебруара 1906.

Молбенице се поднашају на потписано.

У Плашком, 3. (16.) јануара 1906.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИЈ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провађено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђенаи као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торању слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

23—24, 8. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а за четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филара.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филири од једног реда ситних слова. — Непаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претпиате или других потражавања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 145. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 3.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у среду 15. фебруара 1906.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

По замолби Његове Светости Преузвишеног Господина *Георгија Бранковића* православног Архиепископа Карловачког и Митрополита и Патријарха Српског, благоизволело је Његово Високопреосвештенство Господин Епископ Бачки *Митрофан Шевић* свршеног богослова Славка Станисављевића из Војке чино и правилно рукоположити у Новоме Саду дана 30. јануара (12. фебруара) 1906. у храму св. три Јерарха за ђакона, а дана 1. (14.) фебруара и. г. у светођурђевском храму за презвитера, који је одређен за личнога помоћника пароху у Тринић.

По замолби Његове Светости Преузвишеног Господина *Георгија Бранковића* православног Архиепископа Карловачког и Митрополита и Патријарха Српског, благоизволело је Његово Високопреосвештенство Господин Епископ Бачки *Митрофан Шевић* свршеног богослова Александра Спајића из Илока чино и правилно рукоположити у светођурђевском храму у Новом Саду дана 1. (14.) фебруара 1906. за ђакона, а дана 4. (17.) фебруара и. г. за презвитера који је одређен за администратора парохије у Шаренграду.

Његово Високопреосвештенство Господин Епископ Бачки *Митрофан Шевић*, благоизволео је монаха манастира Ковиља Кипријана Радосављевића чино и правилно рукоположити у светођурђевском храму у Новоме Саду дана 4. (17.) фебруара 1906. за ђакона.

Ad M. 684. ex 1906.

Решење

о примању иностраних поданика у православне руске духовне академије.

(Копија саопћења Имовинске Управе при светом Синоду руском од 10. јулија 1905. г. бр. 16.049. Саопћено Његовој Светости господину патријарху српском.)

(Превод с руског.)

Пошто је Савет једне из духовних академија покренуо питање о томе, да ли је могуће припуштати на пријамне испите за ступање у духовну академију иностране поданике а.) који се јављају непосредно у академију без дозволе св. Синода, с писменом препоруком од својих епископа, а понекад шта више без икакве препоруке, б.) који се јављају, иако с дозволом св. Синода, позно, после одржаних пријамних испита са питомцима руских духовних семинарија; и в.) који нису у стању због

недовољног знања руског језика одговарати на усменом испиту и предавати писмене задаће, св. Синод, разгледавши ово питање у вези с активним правилима о примању иностраних поданика у духовне академије, зарад уређења овога примања, у одредби својој од 20. маја — 3. (15.) јуна 1905. год. бр. 2810. донео је ово решење: 1.) да се за сада усвојени начин примања иностраних поданика у број студената духовних академија о државном трошку а уз дозволу св. Синода у сваком поједином случају, има распростри и на оне иностранце, који моле да буду примљени у духовне академије о своме трошку. На тај начин може бити установљена извесна квантитативна норма о примању иностраних поданика у академије, а према броју слободних у академији студентских места, и према потреби у православним иностраним црквама лица са вишим образовањем. Стога сви иностранн поданици, који желе да се образују у руским духовним академијама, било о трошку св. Синода, било о своме трошку, дужни су поднети молбенице о примању у академију са свима нужним документима и препорукама од својих духовних јерарха, на начин, одређен у правилима избора и препоруке словенских уређеника у руске школске заводе, која је (правила) израдила 1897. год. у министарству спољашњих послова Комисија за образовање јужних Словена у Русији и која је примило св. Синод одлуком од 6. јуна — 13. августа 1904. год. бр. 2208., осим у оним случајевима, кад се јерарси православних источних и јужно-словенских земаља буду непосредно на св. Синод обраћали са замолбом о примању препоручених од њих лица у духовне академије. Комисија, која се сваке године састаје при св. Синоду зарад разгледања молбеница иностраних поданика, има да изабере између молитеља како кандидате за синодалне стипендије у духовним академијама, тако и оне, који би могли доћи у Русију зарад образовања у академијама о свом трошку. Затим ће од св. Синода зависити потврђивање изабраних и дозвола им да се отправе на пријамне испите за ступање у духовне академије. Они иностранн поданици, који дођу са жељом да ступе у академију без овакве дозволе не примају се у духовно-научне заводе. 2.) Применом оваког поретка за иностране поданике одстрањују се поводи, да се неко пријави за пријамне испите у духовним академијама после установљеногa рока за исте. У исту сврху т. ј. да би се предупредили случајеви позног доласка у духовне академије иностранаца, који су препоручени за примање у исте непосредно од православних источних и јужно словенских јерарха, сматра се корисним замолити споменуте јерархе, да благовремено шаљу своје замолбе и препоруке о примању младића своје народности, бар три месеца пре пријамних академских испита, који се обично почињу 16. августа особито у том случају, ако су лица, која они препоручују у свештеном сану, због можности преписке о доласку таквих у Русију. 3.) По установљеном поретку иностранн поданици не примају се у број студената духовних академија никако друкчије, него тек после положених одређених пријамних испита; уз то иностранн поданици, који су се већ образоли у руским духовним семинаријама и који су их свршили са звањем студената или бар добили оцене ученика прве групе из предмета семинарског образовања, прнпуштају се споменутим испитима под истим уветима као и Руси питомци. Што се тиче иностраних поданика, који долазе зарад ступања у академију непосредно из своје домовине, и они морају владати не само сразмерном научном предспремом, него владати у довољној мери и руским језиком, како би могли полагати пријамне, усмене испите на руском језику, и на истом састављати потребне писмене задаће. 4.) Поврх свега св. Синод признао је неопходним гореобјашњени у тач. 1. поредак примања иностраних поданика применити и на оне, који желе ступити у духовне семинарије као питомци о свом трошку; и 5.) Пошто поданици православних источних и *јужно словенских земаља долазе у Русију због* тога, да се образују, а по некад само због довршавања богословског образовања, што не могу достићи у својој домовини; сматра се излишним примање таквих у Руска *духовна училишта*, јер оно што се учи у њима, могу у такој истој мери научити у својој домовини а без оних тешкоћа, с којима је скопчан долазак у Русију малолетне деце, и без оних не малих расхода, који се издају на издржавање иностранаца у Руским духовним училиштима.

НЕЗВАНИЧНО.

Прилози

ИСТОРИЈИ ОДНОШАЈА НАШИХ С РУМУНИМА У XVIII-ТОМ ВЕКУ.

Од Радослава М. Грујића.

(Продужење.)

II.

Односаји српских архиепископа — београдско-карловачких и народноцрквених сабора према православном румунском народу у бившој аустријској Влашкој (1718.—1739).

Са пожаревачким миром припала је Аустрији и т. д. Мала Влашка. Границе тој земљи беху с југа Дунав, са истока Алута, а са севера Ердељ. Становници беху скоро сами Румуни, поред нешто Срба, Грка и Бугара. У административном и војничком погледу потпаде Мала Влашка, или како је наши оновремени списи називају: Угровлахија, Влахозаплапинска (иначе Северински Банат), под врховну управу ердељског заповедника. У самој земљи постојала је, са седиштем у Крајови, врховна грађанска власт за све грађанске управне прилике. То беше грађански савет (consilium) под председником ђенерала Ђорђа Кантакузина*, а сачињаваху га још четири изабрана и од цара потврђена саветника; ови саветници беху угледни бољари земље, као што је и први председник њихов био потомак влашке кнежевске породице и ако грчког фанариотског порекла. У црквеном погледу имала је та земље свога владику православне вере, са седиштем у Рамнику, који је до пожареначког мира потпадао под духовну јурисдикцију влашког митрополита у Букурешту. Сада пак, када је овај део румуњске земље отргнут испод власти турске, аустријска је власт забранила сваку јурисдикцију букурештском митрополиту над римничким владичанством; али за дуго времена после тога није издала никаконе позитивне наредбе у погледу црквено-правног положаја тог сада осамљеног владичанства.

Влада аустријска имала је својих намера. Са особитом агресивношћу радила је, па и успевала, она међу Румунима у Ердељу; привела их је много у крило римске цркве, кад им је владике и свештенство поунијатила, као што смо напред видели. Исту акцију мислила је одпочети и овде, па је за то тако дуго и оклевала, да се изјасни о црквено-правном положају овог владичанства.

Тој намери аустријске владе ишла је на руку и околност, што тадањи римнички владика Дамаскин, са једним делом монашког свештенства, никако нехтеде ступити под власт београдског митрополита и архиепископа српског.

Ствар је у овом била: Још Септембра 1717. год. дошао је принц Ђорђе Кантакузин са неколико својих Бољара у Београд принцу Евгенију Савојском; са њима је био и један Србин капетан Арсеније. Они су походили и митрополита Мојсеја Петровића као што се види из његова записа на једној књижици.[1] Том приликом а сигурно и касније у Бечу, изразили су бољари румунски, да би желели потпасти под јурисдикцију митрополита и архиепископа београдског. У тој намери послали су они у Беч царском двору једну депутацију, која је имала издрадити царску одлуку о сједињењу римничког владичанства с београдском митрополијом. Кад је то сазнао владика Дамаскин, он са још 4 настојатеља манастирска (архимандритом Хуреџким Јованом, те игуманима: бистричким Стефаном, арнотским Стефаном и говрањским Пахомијем[2]) уложи протест. У протесту том, писаном у манастиру Хуреџи 29. Новембра 1719., захтеваху они, да римнички епископ, као наследник „амазијског“ митрополита, — који пре пада румунских кнежевина, беше по рангу четрнаести владика, за примасом царградским, — буде посвећиван од цари-

* У дневнику владике Димитријевића, овде приложеном под II. у тач. 29, каже архим. румунски Иларион, да је мати овога ђенерала и принца румунског — била Српкиња.

[1] Споменик Срп. кр. Акад. XXXIV. 182.

[2] Dr. J. H. Schwicker. Die Vereinigung der serbischen Metropolien von Belgrad und Carlovitz im Jahre 1731. Wien 1881. Прилог X.

градског патријарха; иначе у свему да буде слободан и од њега; нипошто пак да се потчини архиепископији београдској, јер је столица београдска нижа од столице амасијске, а к томе још зависна је од столице охридске (!). Уз то захтевао је владика потпуну судску и управну власт над свима манастирима своје епархије, коју је дотле вршио сам архиепископ букурештски; захтевао је право да он са синодом поставља и збацује игумане, да се овима наложи чешће вршење литургије, ако су јеромонаси; да им се ускрати власт прогањати калуђере из манастира, него да их само према преступу казнити могу; калуђерима да се не допусти прелажење из једног манастира у други; да се ником не допусти зидати манастир или цркву без дозволе епископове и да се укине патронатско узбичајено право утицаја на избор игумана; да се странци не посвећују за епископа и игумане, јер могу покупити и продати сребрне ствари па побећи. Најпосле вели се у том писму, управљеном на главног команданта ердељског генерала Кенигсега,* да ће се епископ постарати, да свештеници мирски савесно врше своју дужност, али да се забрани како игумавима тако и боларима, да стране свештенике примају сами, него да их увек прво пошаљу на испит епископу; те да се је владика са синодом постарао већ, да се оснује румунска школа у Римнику, под надзором епископа, а латинска у Крајови под надзором земаљске управе, као и то, да одређене особе са игуманима воде тачно рачуне манастирске.[3]

Овај протест владичин, у споразуму само са тако меленим бројем манастирских настојатеља, није могао бити ни од какова ефекта ни код самог губернатора генерала Кенигсега, који је као што изгледа наручио тај протест.[4] Но ипак је генерал Кенигсег, или који од његових последника извесне тачке потврдио, а за остале је ваљда обећао израдати потврду односно одобреље у Бечу. Да су заиста неке тачке потврђене уверава нас 15 тачка приложеног дневника владике карансебешког Николе Димитријевића, где је забележена изјава румунског архимандрита Илариона о томе, како је игуман манастира Житијана одговорио проигуману светопавловском Антонију, над му је овај донео препоручно писмо архиеп. и митр. београдског Мојсија Петровића, да прими и надржава у свом манастиру овог проигумана, до доласка архиепископова у Малу Влашку. Игуман је тада одговорио:[5] „мени не заповеда г. Матроп., него ми заповеда госп. директор гроф Тиге — у којој заповести стоит, да не преватамо Грка ни Србаља — а то је и у садржају молбе владичине истакнуто.

Нема сумње, да ни архиепископ Мојсије није остао скрштених руку после овог протеста, о ком је могао дознати од наклоњених му румунских племића (болјара), с којима се је познао у Београду и Бечу. Но шта је радио, позитивно не можемо утврдити. Само знамо из писма аеп. и митр. Мојсија — аеп. и митр. Виђентију Поповићу, од 13. Јула 1722. из Темишвара,[6] да је Мојсије очекивао владику римничког у Себишу, но да га тамо није могао дочекати, те се нада да ће у Темишвар на састанак доћи, ако га болест неспречи. — Из тога изгледа, да су ипак неки ближи односаји међу римничким владиком и архиепископом београдским наступили, те да је први почео попуштати од својих захтева, да се и у Римнику оснује автокефална православна црква. А Мојсија видимо, где му архиепископ Виђентије Поповић 20. Маја 1724. г. даје титули архиеп. и митрополита „белиградскогъ и всей Сервіе и баната и *новодобите угровлахіе*,"[7] и ако ни проширеном потврдном дипломом царском од

* Швикер (Die Verein. прил. X.) погрешно вели, да је та молба била управљена на гроба Вилиса, јер овај у то доба није био губернатор Ердеља него, као што се из овде приложеног дневника види. Ердељом је у то доба управљао генерал Кенигсег (Види прил. II. тач. 35).

[3] Ibid.

[4] Ваља само прочитати претпоследњу тачку тога писма, у којој се говори о оснивању школа у Римнику и Крајови, па се јасно види, да је то учињено у споразуму са земаљ. управом.

[5] Види прилог II.

[6] Споменик XXXIV., 178. прил. XLIV.

[7] Споменик XXXIV., 107. 6.

16. Новембра 1720. — није Мојсију дата власт над Малом Влашком, него само над темишварским Банатом.[8] Тај наслов, а и касније околности, још више, дају нам уверење, да је владика римнички од своје стране и одавно му свештенства покорио се јурисдикцији архиепископа београдског, те је само још требала царска санкција тога чина.

Вредно је овде истаћнути што знамо о карактеру римничког владике Дамаскина и његовим односима с бољарима свога народа. — По општем сведочанству првака црквених и световних из Мале Влашке, владика овај не беше дорастао своме положају. Тако веле: „Дамаскин ниче по цркви и кара се на жене да не стое горе, пак му се људи смеју.....“[9] Тисменски игуман Никодим за њега каже, да га бољари нису радо имали, те га ни у савет нису звали: „зашчо ест человјек био непостојан и никакве тајне није могао обдржавати“. Исти још прича, како је покојном еписк. Дамаскину говорио, да оно што је давато цариградском патријарху, у име милостиње, ваља сад давати београдском архиеп. и митрополиту, а Дамаскин му је на то одговорио: „ми саде несмемо давати никакве милостиње у Турску . . . . . , а за госп. митрополита пчое тебе за то.“[10] А Србин Леонтије, јеромонах манастира тисменског, који је дуго међу Румунима провео, те их све добро познавао, а и они њега већ за потпуно свога човека држали, изјавио је пред посланицима аеп. и митроп. београдског, да покојни еп. Дамаскин баш никаквог угледа није уживао међу својима: „Кад би дошао Дамаскин у Краево, нико га и нечујаше, нити кои прихођаше, нити један кондир вина не приношаху“.[11] Из изјаве настојатеља манастирских пред истим посланицима митрополитовим 2. Марта 1727. види се, да је био и немаран према преким потребама манастира и калуђера; тако се прво подхватио, да ће се постарати за све потребе манастирске, те кад су калуђери положили новце, он је послао једног калуђера са својим секретаром у Беч, али они ништа не израдише, а он им тада рече: „ја што сам могао то сам чинио, а више не могу помоћи, него ћу ја гледати попове, а ви гледајте за себе како знате“.[12] Имао је 2 синовца, који су га увек подбуњивали против бољара, те је у непрестаној свађи био с њима: „Чудан (е) человек био, није умео како вала да обдржава своју Епархију“.[13]

За управе таковог владике није ни мало чудо, што је наступило онако хаотично стање у римничкој епархији. Бољари односно чланови земаљског већа, поред таквог и тако непопуларног владике, у оним још несређеним приликама, сасвим су олако пограбили скоро сву црквено-управну власт у своје руке. А кад се узме још у обзир, оно јадно и ниско стање образованости и самог вишег монашког свештенства у тој епархији, те безкарактерност и онако низак ниво моралне свести у огромне већине бољара и свештенства, — као што нам га слика дневник карансебишког епископа Николе Димитријевића; — онда тек може нам донекле јасно бити, каквих је грдних потешкоћа морао имати Мојсије Петровић, митроп. београдски, старајући се о уређењу тога владичанства, које запуштеношћу својој беше ванредно згодан терен за ширење уније.

Немамо позитивна доказа, али нам многе околности створише уверење, да је аустријска власт морала неким начином протегнути власт београдског митрополита и над Малом Влашком, још пре смрти владике Дамаскина. Из поменутог дневника сазнајемо, да је изашао царски декрет још за претходника главног заповедника ердељског генерала Фирмунда, те да га овај због болести и смрти своје није обнанио, па је то учинио тек генерал Фирмунд.[14] Шта више, игуман најзнаменитијег манастира Тисмена, јеромонах Никодим у разговору своме са вла-

[8] Dr. Schwicker, — ibid. прил. III.
[9] У „Додатку“ прил. II. тач. 18.
[10] Ibid. тач. 28.
[11] Ibid. тач. 33.
[12] Ibid. тач. 35.
[13] тач. 36.
[14] тач. 45.

диком Николом Димитријевићем изречно каже, да је на основу тога, што је изишао царски декрет, да римничко владичанство има признавати јурисдикцију архиепископа београдског — и предложио покојном владици Дамаскину, да се милостиња, која је давана цариградском патријарху — од сада даје београдском митрополиту.[15]

По томе Швикер,[16] а уз њега и прота Руварац,[17] немају право кад тврде, да је митрополит Мојсије тек 15. Окт. 1726., односно 1. (12.) Априла 1727. год. добио власт и над Малом Влашком. А и без овога, што сад знамо, њихова је тврдња била неоснована, јер и у самој потврдној дипломи за новог римничког владику Стевана, бившег игумана манастира Говора, изречно се каже, да је митрополиту Мојсију дата власт, qua sui Ritus Episcopus et Abbates *usque ad ulteriorem dispositionem nostram* in partibus etiam neoacquisticis;* — а то, нема сумње, има да значи, да је исто онако, као што је 1720. г. проширена јурисдикција митрополитова и над темишварским Банатом, такође у доба између 1720. и 1726. г. изашао још неки посебни декрет, који спомињу горе поменути игумани манастира румунских, а који је протегао власт митрополитову и над самом Малом Влашком. Па и та околност, што митрополит двору предлаже кандидате, односно одређује првог кандидата за владичанство у Римнику, већ с пролећа 1726., јасно сведочи о оправданости наше тврдње. Нема сумње да двор не би примио поднесени му предлог од митрополита београдског у овој ствари, да није већ раније признао томе митрополиту власт над том епархијом, а нити би се митрополит усудио обавити избор и поднети предлог двору да није имао на то признато право. Што се пак тиче царског рескрипта од 1 (12.) апр. 1727, јасно је већ из самог екскибита у карловачкој Митроп. Патрић Архиву под бр. 155. ех 1727., да се ту говори о томе, како сва православна црква у новоосвојеним крајевима по краљевини Србији, темишвар. Банату и Малој Влашкој, која је до сад сачињавала митрополију београдску, од сад даје у администрацију ново изабраном архиепископу и митрополиту карловачком; — јер је двор Мојсеја Петровића од 1726. год. само за карловачког митрополита сматрао.[18*]

(Наставиће се)

[15] стр. 28.

[16] — Die Vereinigung. — A. Excurs.

[17] Споменик XXXIV, 116. (6). Срп. Дим. Руварац, — Историчко-критична црта о Вићент. Јовановићу, Земун. 1886. стр. 50.

[18] *У екскибитном протоколу под бр. 155. овако се вели: „C. Carl. VI. 12. Apr. 1727. Erlassen an den Erzbischöffen M. P. ein Allerhöchstes Rescript, kraft welhen Er neuerwählter Metropolit in dieser seiner würde Allergnedigst bestättiget, und darüber das Allerhöchste Confirmation — Diplom ertheilet, das neueroberte Königreich Servien, nicht minder das Temeswarer Banat, und die Wallachey seiner Erzbischöflichen Carloviczer administration untergeordnet; dann die ganze Illyrische und Walachische Nation in Spiritualibus zu respiciren anvertrauet etc...“

* Према данашњим изворима, још се не може позитивно рећи, кад је управо припојена митр. Мојсију власт од стране државне власти над римничком епархијом.

Још треба ту преврнати по архивама, ако се умогну јачи аргумента наћи. Уред.

Наставна основа

За православну вероучну обуку у нижим основним (пучким) школама у Хрватској и Славонији.

I. разред.

Прекрстити се.

„Оченаш“ на црквено-словенском и српском језику.

„Господе Боже наш“ само на српском језику.

О стварењу света.

О Адаму и Еви.

О рају.

О Каину и Авелу.

О Ноју и потопу.

О Авраму, Исаку и Јакову.

О Јосифу (мржња браће његове, продаја, тамница, долазак у царев двор).

Браћа Јосифова долазе у Египат да купе хране.

Јаков се сели са својим синовима у Египат.

Патње израиљске у Египту.

II. разред.

Понављење света из I. разреда.

О Мојсеју.

Израиљци излазе из Египта.

Прелазак преко црвенога мора.
Лутање по пустињи.
Бог даје народу 10 заповести.
10 заповести (врло кратко на српском језику.)
Смрт Мојсијева.
Долазак у земљу Хананску.
Доба судија и царева (врло кратко).
Пророци и очекивање Спаситеља (врло кратко).

III. разред.

I. Живот Христов.

О претечи.
Благовести.
Рођење Христово.
Обрезање.
Сретење.
Цареви са истока.
Бежање у Египат и повратак.
Исус од 12 година
Крштење Исусово.
Избор апостола и проповедање.

II. Чудеса Христова.

Исус претвара воду у вино.
Исус исцељује болесника код купке Витесда.
Исус стишава олују на мору.
Исус исцељује узетога.
Младић у Наину.
Јаирова кћи.
Како је Исус наранио 5000 људи.
Слепац од рођења.
Исус ускршава Лазара.

III. Најважнији догађаји из живота Христовог.

Преображење.
Свечан улазак Христов у Јерусалим.

IV. Страдање Христово.

Тајна вечера.
Исус у Гетсиманији.
Јуда издаје Исуса.
Петар се одриче Исуса.
Исус пред поглаварем свештеничким.
Исус пред Пилатом.
Исус разапет на крсту.
Погреб Исусов.

V. Христос у слави.

Ускрс.
Исус се јавља мироносицама и ученицима.
Неверни Тома.
Вазнесење Христово.
Силазак св. Духа на апостоле и ширење цркве Христијанске.

IV. разред.

I. Приче Христове.

О неваљалом слузи.
О блудном сину.
Богаташ и сиромах Лазар.
Милостиви Самарјанин.
О смрности.
О сејачу.
О неразумном богаташу.
О талантима.
О страшном суду.

II. Заповести.

Две највеће заповести божије.
Подела и кратко тумачење.
10 заповести божјих.
Главна подела и кратко тумачење појединих заповести.
9 заповести црквених.
Кратко тумачење црквен. заповести.

III. Вероваље.

Точно читање „Вјерују“ на црквено-словенском језику.
Символ вере на науст на чисто српском језику.
Подела символа вере.
Тумачење (не сувише опширно) појединих чланова.

IV. Тајне.

Број тајана.
Тумачење (не сувише опширно) појединих тајана.

V. Литургика.

Положај православног храма.
Унутрашњост храма.
Подела храма.
Значење појединих делова храма са што тачнијим упознавањем олтара.
Богослужења.
1., вечерње
2., бденије
3., јутренье
4., литургија
} у кратком тумачењу.
Тумечење (опширније) све 3 литургије.
Кад се треба у цркви прекрстити, приклонити главу, изићи из стола, метанисати, поклонити се, ући у сто, целивати, излазити из цркве.

О
мојој наставној основи

за православну вероначучну обуку у нижим основним школама.

Већ неколико година лежала ми је спремљена ова наставна основа, и према њој без мало цео катихизис израђен. Можда је нисам требао ни сад покретати, ни износити на јавност, кад је већ толико дуго у миру лежала! Ја ћу овде навести, шта ме је руководило да је и то оваку, каква је изнесем, затим, зашто је тако дуго лежала — и на послетку, зашто сам је сад изнео на јавност.

Предавајући вероначуку у нашим основним школама, дошао сам до уверења, да се са наставном основом, која данас постоји, не може ништа постићи. Врло ретко ће бити да деца свладају прописано градиво, па и у томе случају не ће никакве хасне отуда имати, јер ће се оно, што је с тешком муком научено врло брзо заборавити — па која ваја!?

С децом у првом разреду иде врло тешко, још не знају чисто ни говорити, а морају научити молитве на црквено-словенском језику.

У другом разреду једва су нешто научили читати, па већ морају да уче на памет из штампаних књига, које нити су по реченицама нити по градиву удешене према схватању деце у другом разреду.

У трећем разреду и ако нешто боље читају — ипак им је немогуће свладати врло незгодно и опширно тумачење „символа вере".

Четврти разред, иако је најстарији, не треба изгубити из вида да су и то још деца, за коју не ће имати никакве привлачности, па ни хасне сухопарно тумачење „Оченаша" и 10 божјих заповести.

Посматрајући муку код деце, и жалећи за безуспешним радом својим, дошао сам на ту мисао да је безусловно нужно изменути наставну вероначучну основу за основне школе, те предавати деци оно *што ће кадри бити схватити, што ће радо учити и што не ће никада заборавити*. Јер, боље је и мање децу учити, па да то остане код њих, док су живи, него их много учити, па кад изађу из школе, не знају ништа.

На што оне силне молитве у првом разреду?

Зашто мучити децу с тим, кад би могли за то време друго што научити. Најбољи ђаци ће још неко време по изласку из школе знати којекако те молитве, но доцније ће и они заборавити, да ће се тешко сетити и почетка свих молитава. А зар Христос није научио апостоле своје „Оче наш" и рекао: тако се молите. Зар није у „Оченашу" све?!

По мојој наставној основи испустиле би се на основних школа све молитве, осим „Оченаша" и „Господе Боже наш" (молитва пред спавањем).

Наш народ чита „Оченаш" сваком приликом, било при седању за јело, било да леже или устаје — и та молитва треба да се учи, но не само на црквено-словенском него и на чистом српском народном језику; јер ако дете научи ту молитву и на свом матерњем језику, оно ће је увек све побожније читати, јер с годинама ће се развијати и његово схватање — и не ће је само механички очитати, него ће је у пуној побожности схватајући сваку реч и дух њен узносити оцу нашем.

Молитва пред спавањем треба да се научи још у првом разреду и то само на матерњем језику, јер предавајући се сну, врло ће радо и са осећајем дубоке побожности свако читати ту молитву, да му Бог опрости, што је тога дана згрешио и да пошље анђела хранитеља да га чува у сну,

Кад би деца само те две молитве *тако* учила, уверен сам да би знали докле су год живи, па и да би их читали. Овако пак учећи молитве, сећајући се молитава, запамтили су само да су их учили, а не сећају се ни једне, па чак и „Оченаш" не могу до краја да дотерају.

По мојој наставној основи деца се прво уче прекрстити, затим „Оченаш" и „Господе Боже наш", и онда I. и II. разред водим као по некој стази од створења света до Спаситеља.

У трећем разреду се учи о рођењу Спаситељевом и друге појединости из живота Спаситељева, па после сведочанства Бога Оца при крштењу да је то син његов миљи, прелази се на чудеса Христова, да се још боље деци предочи божанство Христово.

Држим да ће после тога са срдачним жаљењем учити страдања и смрт Христову — а Ускрс дочекати као јарко сунце јутарње. Тек сад ће им се разбудити воља за учење прича, које је четвртом разреду додељено.

„*Символ вере*" држим да ће свако уви-

дети да је преко потребно *да се учи на нашем само на српском језику*, јер то нам је вероваше, то треба да знамо и разумемо — а као облигатно би било читање „Вјерујуˮ на црквено-словенском језику. Не ћу много да браним то своје мишљење, само ћу да споменем да ме мука спопадне код кума или куме, кад при крштењу почне читати „Вјерујуˮ — откуд само измисли онаких речи?!

Не само да деца изнесу из школе неко знање из вероваше, па да наскоро забораве све, него да све научено остане дубоко урезано и у срцу и памети њиховој, — руководило ме је да пре неколико година саставим нову наставну основу, коју тек сада на јавност износим.

Пре неколико година био сам већ дошао и у штампарију манастирску, а једна угледнија личност рече ми: касно сте се сетили, већ је готов манускрипт архимандрита Летића за III. и IV. разред, скоро ће бити и прота Живковић готов са својим за I. и II. разред. Шта сам знао, него се манути свега. И доиста изађе Катихизис г. епископа др. Летића за III. и IV. разред, који беше као школска књига препоручена од свију власти, а место Живковићевог изађе од св. Синода одобрени Боротин Стари и Нови Завет.

На први поглед изгледало је да је ту све — ал се наскоро увидело да су ти катихизиси незгодни за основну школу. И, шта смо радили ми вероучитељи?! Сваки је радио како је држао да је најбоље и најзгодније. Неки се држао Боротиног, неки Вукићевићевог, неки Летићевог — а многи су по своме начину вадећи градиво из свију споменутих предавали. Дакле тек сад је настао прави дар-мар...

Бавећи се летос у бањи, говорио сам с једном високом особом о катихизису, и сагласисмо се у томе, да катихизис г. епископа Георгија Летића и ако је врло добро и марљиво израђен, *није за основне школе*, јер је сувише опширан и тешко схватљив за децу. Ту сам дознао да ће се састати анкета, која ће имати задатак да се постара за израду нове наставне вероначне обуке. Пошто се ту знало и за моју маленкост да се бавим тим радом и повео разговор о томе; — обећао сам да ћу у своје време изнети, шта сам у томе радио.

Но иако сам обећао, не знам да ли бих своју реч искупио већ сада, да није вероначна основа претресана на Вршачкој епарх. скупштини. Г. Лука Поповић, парох Панчевачки тражи ме својим предлогом, да се не уче те силне молитве — и кад уз то још видех да је архид. Конзисторија поверила састав нове вероначне основе двојици свештеника; одлучих се да изађам на јавност моју наставну основу, шта будем могао и ја што допринети тоји важној и преко нужној ствари.

Већ сада не страхујем да ће испуштање молитава наићи на општи отпор, јер вилим да у томе имам једномишљеника, с којима се никад састао нисам, нити икада о томе разговарао. Знам и уверен сам да ћу наићи можда на опште негодовање због испуштања „Богородице Дјевоˮ и због испуштања учења на памет „Вјерујуˮ на црквено-словенском језику — на ако бих и сагласно се на поздрав анђелски: „Богородице Дјево радујсеˮ.. но за „Вјерујуˮ на црквено-словенском језику у основној школи не бих био никад.

Колико сам држао да је било потребно рећи о мојој наставној основи, рекао сам, а ако буде нужно, рећи ћу још коју.

Бешка. **Светозар Дујановић**
парох.

Два писма патријарха Арсенија III. Црнојевића.

Приопћио: **Димитрије Витковић.**
[Загреб.]

Хрватски историчар Радослав Лопашић у својој књизи „Карловац. Повијест и мјестопис града и околицеˮ, расправљајући о епархији карловачкој (стр. 150—173.), нанео је садржај два писма патријарха српског Арсенија III. Црнојевића (од 1674.—1690. пећког патријарха, а од 1690.—1706. нашега архиепископа), управљена на загребачког бискупа Александра Микулића (1688—1604).[1] Вредни српски књижевник Манојло Грбић, који се у својој историји „Карловачког Владичанстваˮ много послужио тим делом Лопашићевим, у првој својој свесци (стр. 231—332.) пренео је све, што је о тим писмима код Лопашића нашао; па и с погрешком гледе датума једнога писма. Ја нисам могао даље пронаћи, а нисам

[1] Schematismus cleri Archi-Dioecesis Zagrabiensis 1905. p. XXXII: Alexander Mikulić de Brokunovec.

баш много ни тражио, да ли се још за долазак тих писама и да су она где до сада објављена. Ово потоње међу тим, с обзиром на неке историјске расправе наше, које о тим писмима ништа не говоре, држим, да није учињено. А писма су та врло важна по историјско питање свебе српског народа у ове крајеве под патријархом Арсенијем Црнојевићем, и стога држим, да их је потребно у целини приопћити и дати их нашим историчарима по звању, да их критички промотре. Особито још и поводом тим, што се последњих година код нас много писало о тој свеби и више се питања расправљало у вези с том свебом.

Истичем главније расправе: Илариона Руварца „Одломци о грофу Ђорђу Бранковићу и Арсенију Црнојевићу патријарху, с три налета о тако званој великој свеби српског народа“ (изд. срп. кр. Академије. Београд 1896.); Милутина Јакшића „Природа преласка Срба у Угарску 1690. и привилегија“ (Лет. М. С. кн. 206); Јована Радонића „Прилошци историји Срба у Угарској крајем XVII. и поч. XVIII. века“ (Лет. М. С. ка. 223 и 224). У тима ће се наћи још много других, које се истим питањем баве.

Држећи дакле, да је потребно тачно знати, шта је у тим писмима, ја сам се упутио у надбискупску архиву загребачку, где сам добротом господе свештеника надбискупске канцеларије добио дозволу, да писма та препишем. За иста је писма још Лопашић рекао: „Оба писма писана су латинштином, а на њих подписао се патријарка: Arsenius Czernovich, orientalis eccl. ritus graecorum Rascianorum Archiepiscopus, Epist. vol. XVIII“. (Карловац, стр. 159.) Лако сам их дакле могао наћи у истој свесци писама (literae missiles) и то под бр. 2. и бр. 31. Оба та латинска писма на чврстом су папиру и рекао бих — али не сасвим сигурно — да су једном руком писана, а од исте су руке, која их је писала, и потписана. Но питање је јесу ли баш руком патријарха Арсенија и писана и потписана. Иларион Руварац не дозвољева тако што тврдити. У својим „Одломцима“ наиме, говорећи о неком другом спису, он вели, да патријарх Арсеније није знао латински, већ је имао уза се у последње време свога живота писара-секретара Србина Теодосија Соколовића, кога је умирући год. 1706. у Бечу препоручио српском народу (стр. 84). Но ако се и не може знати, ко их је писао, то је сигурно, да су оба писма оригинална. То се види по њиховој спољашности, а особито по првом, на којем је и сада у црвеном воску врло лепо сачуван печатњак патријархов с грбом и натписом, који ћу посебно описати.

Прво писмо.

Reverendissime Domine Domine mihi colendissime gratiosissime.

Spero Reverendissimam Dominationem Vestram bona adhuc sanitate gaudere, quod corditus apprecor. Deus conservet et pro ulteriori consolatione nostra et omnium amicorum Reverendissimam Dominationem Vestram. Si interrogat de mea sanitate, valeo, Domino Deo sint laudes. Significare ac perhumane intimare non intermitto. Nimirum de meo itinere et adventu huc in Croatiam ad monasterium Lipovina, dum (cum?) illius intentionis adhuc ante tres annos fueram, quod me huc velim conferre, sed nullo modo citius potui movere ex Hungaria et hoc ob servitia Sacratissimae Maiestatis Domini Domini nostri Clementissimi praestita; et adhuc Deo dante praestanda dum per similia debitam contestamur fidelitatem, sub cuius protectione ego cum hac misera communitate Rasciana paratus sum vivere et mori. Quare Reverendissimae Dominationi Vestrae hisce intimare volui, dum Sacratissimae Maiestatis mandatum hoc exposcat, ut monasteria et templa visitare, callugeros et parochos Rascianos ubique constitutos secundum normam et consvetudinem graeci ritus Rascianorum subordinare et instruere non intermittam; ita ut a nullis ecclesiasticis vel saecularibus statibus molestemur, sed ubique libere conservemur, prout uberius Reverendissima Dominatio Vestra dignabitur intelligere ex privilegiis ac condonationalibus Suae Maiestatis Sacratissimae nobis elargitis, quae paria ex privilegiis ad Reverendissimam Dominationem Vestram per meos homines transmitto, qui sat luculenter orstenus possunt declarare omnes nostras circumstantias Reverendissimae Dominationi Vestrae. Ego libenter visitassem et ad servitia Reverendissimae Dominationis Vestrae comparuissem, sed causa est, quod sit malum iter, aliud Germani ubique in quarteriis degunt, nec hospitium possem in pagis habere; sed Deo dante saquen'i occasione Reverendissimam Dominationem Vestram visitare non negligam, sed studebo. Quot circa etiam Reverendissimam Dominationem Vestram quam officiosis-

sime requirendam censui, dum haec privilegia per Hungariam publicata sint sub generali congregationem tam Strigonii quam Comaromii, dignetur mihi informationem dare, per quem debeant hic publicari in Croatia nostra privilegia. Quod vero attinet vladicam monasterii Marcz (!), ex corde cupio, ut semper sit servus Reverendissimae Dominationis Vestrae obligatus, et hoc etiam optarem, ut praefatus vladica me agnoscat etiam pro suo Archi-Episcopo. Ego autem in quantum vires meae admittient, si Reverendissimae Dominationi Vestrae servire potero, gratus semper serviam, tantum mecum mandet optoque Reverendissimam Dominationem Vestram ad ulteriora videre servitia. His Reverendissimam Dominationem Vestram Divinae recommendo protectioni, et maneo paratissimus servus Eiusdem Reverendissimae Dominationis.

Arsenius Czernovich, Orientalis Ecclesiae Graeci Ritus Rascianorum Archi-Episcopus.

Datum Lipovina die 2. Januarii anno 1693.

P. S. Rogo dignetur mihi scribere ad has, ego etiam corespondentiam scribere non intermittam.

На полеђини: Reverendissimo Domino Alexandro Mikulics, Sacrae et Sacrae Regiaeque Maiestatis intimo consiliario et Zagrabiensi Episcopo Domino mihi colendissimo — Zagrabiae.

Друго писмо.

Reverendissime Domine Domine mihi colendissime.

Humillimorum servitiorum meorum paratissimam semper commendationem scripseram Reverendissimae Dominationi Vestrae Racz-Kuvino, ad quas nullum obtinui responsum. Nimirum cum elapsa in hyeme in Croatia fueram, ubi libentissime cum Reverendissima Dominatione Vestra convenissem, sed ob magna hyberna quarteria germanica non potui convenire et me ad servitia sistere. Significare etiam non intermitto, quod ab Eminentissimo Domino Cardinali á Kölönich literas obtinuerim, ex quibus intellexi, quod in Croatia decem millia florenorum acceperim et tantos boves pepulerim; miror, quod Reverendissima Dominatio Vestra similibus sinistre informatoribus credit, attamen Reverendissimae Dominationi Vestrae bene est notum, quod ego cum mea familia per unum mensem in monasterio Lipovina me pro mea pecunia sustinuerim, post hac me Domini Vaivodae invitarunt, apud quos me aliquot diebus detinui, abinde vero redii in Ungariam, cum propter Germanos nullo ulterius potui proficisci. Propter quas informationes Dominus Eminentissimus Cardinalis mihi irascitur, cum autem Reverendissimae Dominationi Vestrae innotuit, quod ex Turcia depraedatus et omnibus bonis destitutus sub alas et protectionem Suae Maiestatis Sacratissimae me contulerim, volens sub eius protectione vivere et mori; proventum nullum habeo, nec aliquos magnos fundos; terram, quam arare curavi et seminare, exinde nullum habui fructum. Deus hac aestate misit supra seminaturas per Ungariam locustas, quae omnes seminaturas consumpserunt. Propterquam causam in Croatiam exmitto unum ex meis kallugyeris per pios Christianos, ut in eleemosynam aliquantum colligat de tritico et vino; rogo Reverendissimam Dominationem Vestram, si ab aliquo offenderetur, dignetur cum protegere eique assistentiam praestare, praedicto kallugyero. Quod autem attinet Eminentissimum Dominum Cardinalem, dignetur pro me intercedere eique scribere, ne habeat iram contra me. Ego etiam Reverendissimae Dominationi Vestrae si in aliquibus servire potero, dignabitur mecum libere mandare, siquidem sum et maneo Eiusdem Reverendissimae Dominationis Vestrae ad serviendum paratissimus.

Arsenius Czernovich, Orientalis Ecclesiae Ritus Graeci Rascianorum Arhi-Episcopus.

Datum Szent-Andreae die 27. Octobris 1693.

На полеђини: Illustrissimo ac Reverendissimo Domino et Domino Alexandro Mikulics Sac. et Sac. Regiaeque Maiestatis Consiliario et Zagrabiensi Episcopo (tit. cum honore:) Domino mihi colendissimo honorandissimo — Zagrabiae.

(Свршиће се.)

Слово говорено у Земуну на ново љето 1849. Никанором Груићем, архимандритом кувеждинским.*

Браћо благочестива православна!

Данас стоимо на прагу нове грађанске године, — стоимо између прошлости и будућности. — стоимо за један корак ближе к нашој вјечности. — Чудно положење! Ако се обазремо на прошлост, она није више у нашим рукама; ако погледамо на сусрјет будућности, она је

* У 20. бр. за пр. г. обећали смо донети две беседе Никанорове, док добијемо оне далеке што их не имадосмо. Сад смо их добили, и ево их доносимо. Уред.

неизвјестна. Једна само садашњост стоји у нашој власти; али и она је врло кратка: ово једно магновење, у ком сад стоимо овдје пред лицем невидимог Бога, можемо рећи, да је магновење наше, а друго је све, или већ прошло или још није дошло, друго је дакле све туђе; само су магновења садашњости наша, јер су она управо нама дана, да их ми на добро наше употребимо. — Но ако ми магновења та садашњости, која су нама дана, уступимо нашем непријатељу, не радећи и не бринући се ни најмање о нашој будућности, и ако ми таким начином допустимо непријатељу наше будућности, да он у прсима нашима, као у каквој огњедишућој гори, распали паклени огањ смртни грјехова, и у њему отвори нам вјечиту пропаст; онда су и магновења садашњости туђа, и управо вражија, а не наша; — а наша су само онда, кад у њима, озбиљно старајући се о будућности нашој, отресемо се свега онога, што је земно и труло, што је грјешно и проклето, и тако чисти приближимо се небу и вјечности, оној вјечности на коју смо рођени, и коју нам ништа помрачити не може.

Да видимо дакле данас, каква су била магновења у животу нашем досадашњем; и како треба садашњост нашу да употребимо.

Ако хоћемо да се увјеримо, има ли у животу нашем такови магновења, која су била наша, и има ли и такови, која су била туђа; морамо најпре споменути: да се вјера, љубав и надежда морају сматрати за највећа три дара божија у животу човечијем. Као год што би све твари на овоме свјету, које осјећају и не осјећају да живе, без ваздуха, топлоте и свјетлости у неко вјечно мртвило претворити се, и у њему тако остати морале, да никаква знака ни живота ни смрти од себе не даду; тако би исто било с нама и са животом нашим, да у нама никакве вјере, љубави и надежде нема. Што је свјетлост тварима: то је нашој души вјера; што је топлота тварима: то је нашем срцу љубав; што је ваздух тварима: то је нашој вољи надежда. — Та су три дара божија, три велике силе, које живот наш развијају, крјепе, и подпомажу га, да безбједније, спокојније и лакше кроз таване, бурне, и опасне своје земне дане у вјечност протече.

Душа је наша сродна божеству; јер је она из уста вјечнога Бога изишла, да оживи створено од земље тјело праотца нашег, првога човјека. — Срце је наше и у прсима нашим горе к небу окренуто; јер из њега дух сина божијег вапије к Богу: Ава отче! — Воља је наша подчињена вољи божној; јер тако гласе рјечи великог посланика божијег, које је он у најозбиљнијем магновењу свог човјечиег живота, пред саме смртне своје часове изрекао: „Отче, не моја воља, него твоја да буде!“ — А те су рјечи вјечна истина, по којој се ми равнати морамо у животу нашем. У којој души вјере нема: та душа неможе знати за ово своје сродство с Богом; а која душа незна за то сродство: та је душа сама себи Бог, — сама себи ближњи, — сама себи цијео свјет. Па каквом се добру може надати род човјечији, каквом ли народ, каквом ли појединн људи од таке душе, која је сама себи све, и која таким начином, као каква смртоносним ваздухом напуњена пештера, смрдним задајем својим дави и заглушује сваку добродјетел у себи самој, и у околини својој. — У коме срцу љубави нема: у томе нема духа сина божијег; а у коме срцу Бога духа нема: то је срце само себи вјечити пакао. — Па какво се добро може очекивати од такога срца, на кога као из каквог вјечитог пакла најцрњи грјеси извиру, и све око себе трују. — Којој вољи не показује правац надежда: та је воља у великом овом свјету, као кавна без кормчије лађа на узколебаном мору, сама своја највећа мучитељица.

Представите себи православна браћо! такога човјека међу вама, који нема Бога, који никоме невјерује, који никога не љуби, који се ни чему не нада! Не би ли тај био највећа досада цјелом обштеству; не би ли се сваки уклањао од њега, као од какве пријепчиве болести; не би

ли га сваки презирао, и мрзио на њега, као на каквог саможивог одљуда, и себично страшило човјечности. — А кад промислимо још и то, колико је један такав кадар наудити добродјетели цјелога онога обштества, у коме живи; онда морамо признати, да је он и права несрећа, и каштига за своје обштество, и за цјео народ, на који по пореклу своме спада. — Он даје повода, да га се сви у околини његовој клоне, да га сви презиру, да на њега сви мрзе, а тим истим даје заједно повода и томе, за због њега гадни ови пороци: неповјерење, презирање, и мржња срцем свију они који се около њега налазе, овлада. — Ето, како се једним човјеком грјеси распростиру у обштеству! А шта је са оним народом, у коме такових, по несрећи, много има? Ондје нећемо бадава бранити такова магновења, која би нам била повољна и пријатна; јер она морају у таком случају бити сва страшна и грозна, једно страшније и грозније од другога. — Боже мој! Боже мој! сачувај нас од таковних људи, у којима вјере, љубави и надежде нема!

А какав је човјек, који вјере, љубави и надежде има? Он вјерује Богу, љуби га, и нада се од њега свакој помоћи; јер сматра Бога као вјечну истину, — он вјерује људима, љуби их, и нада се од њих свакој љубави; јер сматра људе као образ и подобије божије на земљи, као ближње своје и браћу своју, — он вјерује и самом себи, љуби своју будућност, и нада се својој вјечној блаженности; јер сматра себе као бесмртну душу, која кроз бједе и невоље овога свјета на своје опредјељење, к вјечној слави божјој, тежити мора. Он само онда држи себе за сретна, кад и друге покрај себе учинити, или видјети може; и онда само зна да напредује управо у добру, кад види, да и његов род и народ, његово обштество, и све човјечество у добру напредује. С таким се човјеком сваки слаже, такога се човјека сваки љепи, такога човјека сваки почитује и љуби; јер и он то све чини свакоме. Такав је човјек прави благослов божји, и права благодат божија за људе, с којима живи, јер он један повода даје, да сви у околини његовој слогу, међусобно повјерење, узајмно почитање и љубав присвојавају, и у овим љепим добродјетељима успјевају. Боже мој! Боже мој! дај нам, да сви такви будемо!

Ето нам сад правила, по коме ћемо досадашњи нам живот сматрати, и одсадашњи управљати.

У животу нашег народа има догађаја, који нас опомињу на величије и славу божију, која је просијала у нама; опомињу нас на особити промисао божји, који се показао на нама; опомињу нас на љепе добродјетељи наше, које нас уједињавају, да смо достојни синови отца нашег небеснога, и православне наше цркве били; — а има много и таки догађаја, који нас опомињу на велике грјехе наше, због којих је Бог одвратио лице своје од нас; јер је у нама величије и слава његова потамнела била. — Док се народ наш у свима својим околностима покрај чистоге свога разума ослањао на вјеру у Бога и у његову помоћ; док је њега, на свако његово дјело, покрај праве побожности подизала љубав к Богу и к ближњему; док је њега у животу његовом, покрај повјерења к својим силама, и уздања у своју јуначку срећу, управљала надежда на Бога, и на његову милост, т. ј. док је вјера, љубав, и надежда владала умом, срцем, и вољом нашега народа; дотле је народ наш српски и у свјету, и у цркви био велик народ, сретан народ. — Промисао је божји пратио узастопце све кораке његове, — благодат је божија произвођила љеп и очевидан напредак у свима његовим дјелима, и пословима: он се дичио и славио свим оним, чим се диче и славе велики и срећни народи овога свјета. — Коме не би потекла суза радости од милина, кад се опомене оних времена, кад је народ наш сам свој био! — А може ли, за народ ма који на свету, и бити што веће и пређе од тога, кад може свакоме слободно у очи погледати, и с поносом му рећи: ја сам божји, сам свој, и више ничији? — Ја незнам, шта

би било веће и пре̂че, — кад то мало рјечи много значи, значи све оно, у чему се права срећа, право величије, и права слава свакога народа садржава! Док је ту праву срећу уживао наш народ, док се с тим правим величијем дичио, и с том правом славом поносио; дотле се и скиптар његове грађанске владе висио на земљи, као што се виси кедар на Ливану: докле православна његова црква није помазивала миром светим само краљеве и цареве народу, него је у истим својим и народним краљевима и царевима помазивала заједно и Богу угоднике, и себи светитеље, који су за владе своје, и за живота свога у правди божјој тражили правду народа, у слави божјој тражили славу народа, у сили божјој тражили силу народа. — Вјера, љубав, и надежда везале су владатеље са народом, и народ између себе у лепој слози, у правој побожности, и у свему ономе, што је Богу угодно било, народу за срећу његову пробитачно. О! како су то сретна времена била! — Ту нису била само магновења наша, ту су били и дани наши, и године биле наше, и вјекови били наши; јер смо и ми били божији, сами своји, и више ничији! Па чије би срце штогод светије од таки времена и у овом светом магновењу могло себи и своме побожству зажелати!

Али суза ове наше радости претвара се у горку сузу највеће жалости и туге, кад пређемо са ови срећни времена на она црна и грозна времена, гдје никаква знака ни спомена од тог нашег народног величија, од те наше народне славе у животу нашег народа невидимо! — Неколико свети остатака од тјелеса наши краљева и царева почивају по намастирима и црквама, и опомињу нас на то, да смо онда и самом праведном Богу угоднији били, док смо сами своји били; и да смо сами своји дотле били, док смо и Богу угодни били. У осталом куд се год обазремо по животу нашем, свуда видимо, да је срећа наша под развалинама самостаности наше сарањена, — слава наша потрвена лежи, тама живот народа обузела, будућност му се испред очију изгубила, он сам лежи у робству, чами у очајанију, — страшно позорје! — и сам Бог неће на народ наш милостивим оком да погледи! — Ту нема помазаника народу, нема угодника Богу, нема светитеља цркви, — нема величија и славе божије у народу! — — А зашто нема свега тога? Зато, што је мјесто вјере невјера, мјесто љубави мрзост, мјесто надежде очајање овладало умом, срцем, и вољом народа. — Слога се претворила у неслогу, јер где је невјера ту је и неслога; повјерење се претворило у неповјерење, јер гдје је мрзост ту је и неповјерење; сила се претворила у немоћ, јер гдје је очајање ту је и немоћ: тешки ови грјеси, који искорењавају племена, завладали су били душом нашом, душа је наша заборавили, да је сродница Богу, — ми смо се сви удалили од Бога. — О! како су то несретна времена била. — Ту нису била сама магновења живота нашег туђа, ту су били и дани туђи, и године биле туђе, и вјекови тили туђи; јер смо и ми били свачији више, него ли своји и божији. Па ко не би заплакао у себи и рекао: Боже! удали од нас навјек така несретна времена, у којима влада невјера, мрзост и очајање!

Ова година, коју смо с јучерањим даном завршили, била је за нас најнеобичнија и најзнаменитија година, колико по својим особитим догађајима, толико више тога ради, што је у њој место невјере вјера, место мрзости љубав, место очајања надежда почела умом, срцем и вољом цјелога нашег по лицу земље расијаног народа српског владати. Ове су прошле године та три велика дара божија толико силе и снаге и нашем раскомаданом народном духу додала, да се он у једно скупити, и онако скупљен у грађанском свом животу првога Маја пред Богом и његовом вјечном правдом, пред царем и његовом силном власти, пред људима и њиховим смртним претњама јавно показати могао, као што се и показао. Та је прошла година била почетак нашег народног времена, почетак нашег народног живота, почетак оне

силе, која народни живот одржава, крјепи, подрањује, и у напредовању га његовом подпомаже; јер у њој нисмо само собом почели јавно живити, него смо почели и дјелом показивати, да и ми јавно живимо. Она је дакле била година новога промисла божјег о нама, и година наше вјере, љубави и надежде, јер је у њој просијало величије божије на врху наше православне цркве, и слава се божија у народном нашем животу јавно показала.

Али су нас и многе невоље у њој снашавале, и многе бједе нападале. Шта смо пута само гледали над Банатом, Бачком и над Сремом крваво небо од ватре, које је непријатељ наше вјере, љубави, и надежде од наших цркви, домова, стаја и добара безбожном својом руком наложио! — Шта смо пута слушали грмљавину од топова и пушака, које је непријатељ наше народне слободе на нас палио! Шта смо пута чули и саму јеку и звеку од крвави мачева и копаља, која је душманин нашег јавног живота на нас потрао! Многи су нам отцеви, синови, унуци, браћа, другови, пријатељи, сродници и знанци у крвавим бојевима изгинули; а многа од њих тешких рана и невоља, крајње сиротиње и бједа допали. И најпосле, кад смо у сред толики невоља у одушевљењу нашем за свету правду мислили, да с народном нашом главом, једва за сто шездесет година од Бога исплаканим нашим војводом, као цјелокупно народно тјело, пред непријатеља нашег живота изиђемо, њега победимо, и слободни са слободном нашом српском браћом, и другим народима успоредимо се; онда нам је ова иста година, која нам је војводу дала, војводу и одузела. — Страшна искушења! нечувени догађаји!

Али и најстрашнија искушења, која се од стране божије на људе шаљу, не шаљу се зато, да људе доводе у очајање; Бог неће смрти ни једном грјешнику; него се шаљу тога ради, да се људи у добродјетељи утврде, и науче у њој постојани бити, ма да их какве и колике напасти снађу; да се грјешници обрате, и живи буду. Па како се морамо згрозити, кад знајући добро ту свету вољу божију, погледимо се сами између себе, и видимо, да је на укор ове прошле године, на срамоту и жалост наше садашњости и будућности било међу нама и такови људи, који су видили, да нека невидима сила самога Бога почиње народ наш к лепшој будућности подизати и подпомагати, — и опет зато нису хтјели вјеровати, да је настало време новог божјег промисла о нама; него су у невјерству томе своме, једни затезали се народу своме помоћи оноликo, колико би по силама својима помоћи могли, а други нису хтјели никакве, тако рећи, љубави указати народу своме у овако потребитим, у овако одсудним часовима новог живота његовог; гдјекоји су с прекрштеним рукама гледали, како душмани нашег живота разваљују наше цркве, скверне наше светиње, пале, робе, и пустоше наше вароши и села, одводе нам браћу нашу у робље, бију их и муче немилице, сјеку и вјешају крвнички; и они нису хтјели бједној тој браћи својој с другима храбру своју мишицу у помоћ пружити; а гдјекоји су, — тешко је изрећи, — али кад је тако, морам изрећи, — и до те безбожности дошли, да су непријатељу нашем и у најгрознијим његовим свирепствима, којима је он против нас бјесниo, на руку ишли. Гадна немарност! проклета безбожност! — Може ли ко од нас и помислити, да није та немарност, и та безбожност и од праведнога Бога проклета, — и да неће и потомство те велике грјехе на вјек проклињати! — С каквим ће образом такви људи пред будућност своју изићи; са каквим ли лицем стојати онде, где им развалине неодбрањени божији храмова и српски задужбина, и с њима оскверњене светиње пред очи изиђу, и гдје неосвећена крв погибше, за будућност народну, браће њихове из земље пред њима проври!! — Ужасно ће бити то стање њихово! Црн ће им бити образ пред Богом и људима навјека!

Па јесу ли таки изроди народа своим себичним и проклетим поступком могли стати на пут сили божјој, која се у не-

моћи савршава? Нису! — Народ наш, наш храбри српски народ, покрај свега тога опет зато није клоноо духом: њега је вјера, љубав и надежда у свима тим невољама и бједама, у свима тим искушењима за сретнију његову будућност, за његово величије, и величије божије, за његову славу, и славу божију, за његову правду и правду божију силно одушевљавала. — И кад погледимо на оно изванредно својевољно одушевљење са којим је он толика искушења ове прошле године надржао, и толике опасности толико пута од себе одбио, и с којим и данданас још на Карловци, на Ст-Томашу, на Јарку, на толиким мјестима по Банату, и по свима крајевима војводства свога под оружјем и на овој љутој зими стоји, и задатак свога времена рјешавајући вољу божију испуњава: онда морамо признати, да то није дјело наше, — није дјело човјечије; — него је дјело божије, — и да је Бог ове године после пуни скоро пет вјекова опет на нас милостивим оком погледао! — Јест! морамо признати, да је Бог на нас погледао: — а кад је Бог на нас погледао, небојмо се браћо, никакве нам невоље и бједе досадити неће!! — Бог зна најбоље шта чини; његова се света воља испунити мора. Ја тако вјерујем, — а тако и исповједам, да је те све невоље и бједе промисао божији само зато допустио на нас, да њима и покајемо довољно грјехе наше црне прошлости, и сами себе очистимо и од најмањи, који се још међу нама налазе, остатака невјере, мрзости, и очајања; и да тако покајану прошлост за собом остављајући, и сами чисти с чистом вјером, љубави, и надеждом, дакле с много јачом народном свјести, на сусрет будућности нашој данас корачимо!

С таком невјером треба, да се сви опростимо данас са овом прошлом годином, у којој смо имали много пријатни и непријатни, повољни и неповољи наши и тужни магновења; с таком истом вјером треба да се сви поздравимо и да овом новом годином, у коју данас у име божије ступамо, и да се овдје у почетку њеном сви завјетујемо, да нећемо ни једно магновење, које ће нам она донети, уступити врагу и непријатељу наше будућности; него да ћемо сви сва магновења њена на добро и корист нашу употребити онако, као што смо видили, да их употребљава онај човјек, кога права вјера, чиста љубав, и тврда надежда у свима његовим дјелима одушевљава. — Таким начином нећемо основати само срећу нашу на овој земљи; него ћемо у тој срећи нашој основати и вјечност нашу, онаку вјечност, која ни пред Богом, ни пред будућности нашом неће бити постидна. И Бог ће сам радије гледати на нас, кад пред величеством његовим као слободан народ његов станемо, него ли што гледа, кад овако удављени од њега, као оковано туђе робље, у немарности нашој по прагу испред угњетатеља његове свете слободе пузимо. — Али су магновења садашњости кратка, — брзо пролазе, — и више се никада неврћају — браћо! — ни једнога часа неоклевајмо; — него признајмо одма сви заједно, да је време божије слободе народне, и за нас настало! — и потецимо без икаквога наговора у помоћ онима, који на том лепом, на том великом дјелу божијем неуморно раде: гдје требају оружане руке — оружаним рукама, гдје треба одушевљавајуће слово — одушевљавајућим словом, гдје треба новац — новцем, гдје треба рана — раном, гдје требају друге ма какве жртве — другим ма каким жртвама, — употребљујмо само сваки сва магновења садашњег времена нашега по могућности на добро и корист нашу, на добро и корист народа нашега, кога будућност зависи, — добро запамтимо, — од ови магновења, која сад у нашој власти стоје! — Тако треба да употребимо ову садашњост нашу. И ако је тако употребимо, онда ћемо сретно ову нову годину започети, сретно ћемо је довршити, и сретно ћемо моћи чист рачун од ње Богу и потомству увјек предати. То ће бити права наша слава: не дајмо дакле браћо! другоме славе наше! Свети патријарше! — о! како нам је мило, што те тим великим

именом можемо данас, и од данас увјек пред цјелим свјетом слободно називати! — ти најбоље знадеш, како смо ову прошлу годину завршили; јер си ти био први служитељ божји свију они дјела, која је Бог у народу нашем ове године чинио; ти си био прво оруђе његовог новог промисла: ти ћеш најбоље знати и то, шта ти и на врати ове нове године на сусрет изилази: — јер ми тако вјерујемо, да тебе, као отца, патријарха, и управитеља нашег, првога између свију нас отац будућег вјека и у ову нову годину уводи. — Ти нам ништа не казујеш о томе; али ми и сами осјећамо, колики труди и подвизи, какве бриге и невоље тебе сретају данас; но као год што то силно осјећамо, тако исто још силније надамо се, да ћеш ти те све бриге и невоље и ове године, за љубав срећи и будућности нашој, с помоћу божјом јуначки надвладати, као што си их и прошасте на удивљење наше мужествено поднесао; јер тебе вјера, љубав и надежда крјепе и одушевљавају у свима твоим пословима. Суза оне, које су првога Маја из твоји очију на божествену трапезу текле, исплакале су народу од Бога утјеху у патријарху и војводи; а мудрост она, с којом си кораке народа у овим најзамршенијим обстојателствима новог његовог живота од онога часа до данас управљао, убједила је и цара, да и он ову од Бога нам дану утјеху призва и одобри. Твоје се прси блистају од сјајног украса, којим те је праведни цар за велика твоја дјела ударио; — и нама је мило, што тебе, као нашег отца тако сјајна међу нама данас видимо; јер смо и ми некако покрај тебе и у теби сјајнији постали; али нам је много милије, што под тим сјајним царским украсом тако чисто, тако народно, тако српско и храбро срце у овим најодсуднијим часовима живота нашег само за нас и за нашу будућност куца. Ти си био ове прошле године прави Мојсеј народу нашем, јер си га извео из робства египатскога. — О! кад би Бог дао да ове нове године и потопиш све Фараоне наше, и уведеш нас у земљу објетовану, земљу наше народне слободе и самосталности; — да потомство српско у имену твоме не слави само свога Мојсеја, него да слави у њему заједно и свога Исуса Навина. — С оваким мислима, и осјећајима поздрављамо ми теби ову нову годину; с оваким мислима и осјећајима молимо се ми Богу за твој живот и за твоје здравље. Моли се Богу и ти преосвештена главо! — твоја је молитва најпријатнија жртва Богу, јер су у њој срца свију нас сједињена, — моли се Богу, да ти допусти ове нове године што скорије са помазаним новим војводом и са слободним народом на гробу доброг нашег војводе Стефана стати, и њему рећи: „лака ти сад земља војводо Стефане!“ Његова ће се блажена душа утјешити, кад тебе, свог милог друга, као слободног патријарха, са слободним својим последником, и слободним народом над пепелом својим тако сретно, и сјајно стојати види; и ми ћемо сви с њоме заједно бити утјешени, кад с тобом, и с новим нашим војводом чујемо глас народне наше слободе у овим утјешителним рјечима: „синови су моји ови мртви били, и оживише, изгубили су се били, и нађоше се“. Боже! послушај ове наше рјечи! Амин.*

Какви су радикали на писању, а какви су на делу?

Д. Р.

Ко би судио наше радикале — и овостране и остране — по њиховом писању; тај би им се морао поклонити до земљице прне, и рећи им: е, јесте људи! Кад би власници *тако* радили и *тако* били, као што ви пишете и препоручујете, никад боље по народ!

Али кад човек погледи на њихова дела; — тек онда види, да се њихово писање и говорење разликује од њихових дела и рада, као небо од земље!

И као што нема од њих већих раз-

* Патријарх Јосиф Рајачић био је 1. Јан. 1849. у Земуну. Уред.

метника са лепим речима и фразама; тако исто нема од њих у животу већих себичњака и силеција.

Где су радикали у већини — у власти, *ту престаје сваки закон, сваки разлог, и ту царује њихова самовоља.*

Кад само Србин чита, шта раде радикалске владе у Србији са својих противницима, каква безакоња чине све из партијских обзира и личних интереса; мора да очајава о лепшој будућности српској.

А тако је и код нас овде на црквено-автономном пољу.

Тешко ономе од противника, који допадне да му они суде, а на против благо ономе, ко је њихов и ко допадне да му они суде.

Први ће свабити шеве, а другом ће цветати руже.

О овом би се дала читава књига написати и навести стотинама примера, *како* су они судили и досуђивали својим политичним противницима, а *како* опет својим верним.

Та није ли брука и срамота, одредити скоро 30. годишњем фишкалу срп. нар. црк. фондова г. др. М. Политу једно-годишњу плату, тобоже што није био сталан — као да су данашњи стални —, дочим су другима који су тако исто били као и он, одредили пензије, а некима урачунали и године у мировину проведене у сасвим привременом својству.

Та не учинише ли ти наши слободњаци насиље у Земуну, захтевајући неовлаштено брахијум, да се освете једном свом противнику, али подједно и да се осрамоте.

Та не учини ли војвода радикалска г. др. Жарко у ман. штампарији насиље, отевши нам из руку благајнички дневник.

Ми смо у своје време, а и после тога дуго били и сами противни томе, што је угарска влада октроисала саборско устројство од 1875. и у прелазна определења ставила: „— — као што међу прелазним определењима ове устројствене наредбе према другом односно трећем степену суђења на саборски одбор пренесеног, желимо да се и на даље одржи могућност утока на Наше угарско министарство, као и овога право уништења“.

Пратећи пак рад наших автономних власти, у којима су радикали у већини, дошли смо до уверења и убеђења, *да је по нас Србе у митрополији карловачкој права срећа, што неправедно осуђени и пресуђени од наших автономних власти, имају права да се жале на кр. угарско министарство*, кад већ наш епископат не беше у стању, или не умеде изнојевати себи право, да је св. архијерејски синод у духовно дисциплинарним стварима трећа инстанција.

Шта хасни, што је св. Архијерејски Сабор прописао и правила дисциплинарна за свештенике, кад им пресуду изричу већином радикалске конзисторије и полурадикалски митрополијски савет, те их тумаче и примењују по својој вољи!

Најновији пример са једним радикалским „попом“, ког је митрополијски савет ослободио, и ако га је основано осудила конзисторија; показује да их радикалски судови могу у свако доба изиграти.

А права је срећа с тога, што смо ми Срби народ од срца, а не од разума и закона, те с тога не умемо да се узвисимо, и да сваку ствар хладнокрвно са свију страна претресемо и тек онда пресуду изречемо, него брзоплето по тренутним осећајима и партијским обзирима изричемо пресуду.

С тога је и узалудан сваки рад и на политичном и на црквено-народном пољу, и донашање ма како слободумних начела и закона, кад их ми не умемо поштовати и по њима се владати.

Ми сваку ствар и сваки закон сматрамо са партијског и са личног гледишта, те према томе и радимо.

Та ко се од нас још не сећа како су радикали наши на сва уста викали, да су епархијске власти и скупштине независна тела и да над њима саборски одбор нема никаквог права, те назваше „пре — мајски“ саборски одбор „хајдучким одбором“ само с тога, што је исти вршио надзорно право над епархијском скупштином вршачком и одбором административним.

А кад их „мајски сабор“ постави на меке столице саборског одбора, поред свег тога, што је међутим и њихов „мајски сабор“ донео одлуку, а круна је потврдила, да су епархијске скупштине одговорне само сабору, и да њему имају подносити своје записнике; они у својој проведбеној наредби у 10. тачци доносе, да саборски одбор контролише рад епархијских скупштина, и да извештаје и записнике седнице имају сабору преко саборског одбора достављати.

И кад неке епархијске скупштине не хтедоше то чинити; саборски одбор одузе епархијским властима одређену своту из народних фондова за њихово издржавање.

Наши радикали, где имаду већину, ту телале, како маљина треба да приступи већини, — то је вели парламентарно —, а кад је у Н. Саду имао Т. Милић већину, маљина радикалска не хтеде прећи већини. Та како би за Бога напустили свога слатког Јакона Павковића, ког чак и сами Сремци бираше за посланика саборског, кад је и онако већина њихових људи у конзисторији.

Саборски одбор знаде закључити, да нема места почасном председнику, ал то ништа није сметало једном подвојводи да се даде изабрати — извикати — за заменика потпредседниковог.

И оваковик би смо примера могли много и много навести.

„Пре — мајски“ је саборски одбор био „устарабарки“, пошто му је рок истекао био, а сад, како је и „мајском“ истекао, он није „устарабарски“!

И кад се *овако* ради, не треба се ни мало чудити, што код нас иде све силом и патрашке, и што ми 40 година уређујемо цркву и школу, па никако да их уредимо, и што власти наше немају оног уважења и поштовања, ког би требале да имају.

У осталом, ми нисмо *оваквы* само у начелним, и питањима што долазе на решења пред наше автономне власти; него смо ми *такви* и у личним питањима.

Нама је и при томе мероданно једино партизанство, пријатељство и лични интерес, а најмање сама ствар и место.

С тога и бирамо по тим разлозима и посланике и проте. и парохе и Јаконе и остале народно-општинске чиновнике, и може бити какав кандидат, ако само није „наш“, ма како ваљан и спреман, ми ћемо му претпоставити свога најпокваренијег и најнеспремнијег кандидата.

Како је код нас развијено партизанство, показује и скоро једногласан избор једног Јакона Павковића за сомборског системизованог помоћника.

Наши радикали на сва уста вичу, кад се где догоди, да се неко од упливних људи заузме за некога, или да свога рођака препоручи за које место.

А *какви* су у том погледу наши радикали?

На то питање, одговорићемо само са ова три примера, и то два ћемо навести од наших овостраних, а један од оностраних радикала.

Један од војвода радикалских, желећи свога сродника и „кућевног пријатеља“ наградити, обратио се свом моћном „пријатељу“ и „колеги“ с молбом да добије парохију, а за разлог навео му је и то „што га патријарх гони — а није га он гонио, него његови парохијани, који захтеваше и тражише, да им попа седи у парохији, а не да чим зора заплави, мој ти појка палицу у руку, па хајд сроднику и „пријатељима“, од куд се тек у вече повраћао —, а ја се надам, да би га у толико пре епископ примио у своју епархију. Убрзајте с тога отварање стечаја. Када се стечај распише, тад Вас лепо молим, да ми то до знања доставите“.

Стечај је био расписан, ал штићеник „пријатељ“ војводин, не доби парохије, поред свега заузимања „пријатељевог“.

И то није кортешовање!

Други опет један војвода желећи свога брата наместити на добру парохију, те да то постигне, знао је одуговлачити ствар толико, док се није обавила $^1/_3$ скупштинара, мислећи тиме до циља доћи.

О тој смицалици радикалској, за коју нас је известио један радикалски поп, изволео нам је исти у том свом извештају написати и ово: „Нико не може имати

ништа против тога, да неко тражи извесну парохију. Али се мора осудити *начин*, којим се за љубав једне личности поступа са општином. Јер заиста ми изгледа у неколико оправдано оно тврђење: да данас автономија постоји само за радикале и против нерадикала." *Ово* написа поп радикал о својој браћи.

И *ово* није кортешовање!

А сад да наведемо један пример из „отачаственe цркве" у Србији, који показује, *каквим* су тек српјански радикали на делу.

Познато ће бити многим нашим читаоцима, да је за време Обреновића поп Марко Петровић, потоњи прота београдски, био у скупштинама један од најжешћих радикала — није наравски био баш онакав, као што је „данас" наш чувени поп Јова Магарашевић.

И тај је радикалац знао својим путем нарадити код покојног митрополита Инокентија, да му је на самртном часу постављено сина за протиног капелана — полу пароха београдског.

Ево, *наводимо да виде наши читаоци, како* је тај поступак проте Марка немило дирнуо „отачаственo свештенство".

У октобарској свесци „*Весника српске цркве*" за прошлу годину, читамо:

„Члан главног одбора свештеничког удружења прота Алекса Илић, рече високопреосвећеном г. митрополиту Димитрију — —. Други узрок општем нетрпељивању свештенства, лежи у томе, шта је противно канонима, противно закону и постојећем реду млади клирик Богосав Петровић, син проте Марка Петровића, рукоположен на парохију Београдску у наточ толиким протојерема, свештеницима и ђаконима, који су ту парохију тражили. — — Ми можемо само жалити, што је нови г. митрополит као администратор прихватио ту немилу ствар од свога претходника и као митрополит помогао, да се тај противканонички чин до краја изведе. — За сваку је осуду и сажаљење, да је једно такво вијено свештено лице, као што је г. прота Марко, могао се послужити оним махинацијама, зарад личне користи своје и свога дома. — — — Ми знамо да је митрополит Инокентије на самртној постељи потписао то решење, које Вам је после неколико дана отац Марко поднео на извршење; зна се и цела историја како се дошло до тог решења и шта је све даље следовало: и то је баш оно, што је највише увредило свештенство, то је баш оно, што свештенству најтеже пада, да сте и Ви и остали г. г. архијерејн, знајући све то а нарочито у каквом се стању налазио митр. Инокентије, кад је то решење потписао, прихватили такво решење и извели га до краја. Могао је митр. Инокентије много којекаквих решења ставити, могао је завештати коме и митрополитство па зар би Ви, зар би Сабор архијерејски пристао да изврши такво решење? Зна се да по канонима не може бити нико рукоположен док претходно не ступи у брак, и ако нема парохије, за коју се рукополаже. Кад је митр. Инокентије ово решење потписао, овај клирик нити је био жењен, нити је било парохије на коју би се рукоположио. Тек пре неки дан, упражњена је протска капеланија постављањем г. Миливоја Петровића за пароха, и тек тада је син проте Марка могао бити рукоположен и прикомандован оцу да му послужује парохију, док му се не створи место. Сав овај хаос, и збрка и све гажење канона и правила и сва узбуна у свештенству направљено је само за то, да се сину проте Марка створи пошто по то парохија у престоници на увреду свега свештенства".

Ево радикалства поп-проте Марковог, и не показује ли и овај његов поступак, да њему ништа није било свето целога свога јавнога политичнога рада, до ли лична корист?

Он је био радикал, док се то добро плаћало, а кад је дошао у Београд прво за пароха, а потом за проту, тада му је био добар и митрополит Михаило и митрополит Инокентије.

И поред свега тога и наши и овострани радикали имају образа и смелости, да се размећу са својим радикалством, и што се они с њиме размећу ни по јада,

ал је жалост то, што ни наш ни остранн народ не види *ко* су радикали, и да је друкчије њихово писање и говорење, а друкчији њихов живот и рад.

Наш остранн народ уме да се жали до Бога, ако му попа узме коју круну приликом венчања, а што му народни људи „адвокати“ деру жином девет кожа с леђа, за то он ни мукајет, него их још бира за посланике и скупштинаре.

Један радикалски вожд — законодавац наш автономни и тумач — као што једном приликом рекосмо, наплатио се за прост састав молбе за зајам од једног бедника, који је требао новаца из народних фондова 188 К и 57 фил., *словом једну стотину осамдесет и осам круна* и 57 филира; и онда се не треба чудити, што се исти с таким рачунима вова на каруцама и шета по равном Косову, не да свети кнеза Лазара, него да му спадне мало сала, задобијена од лудог народа, који му иде на ноге, да га живог дере и шиша.

И таког *родољуба* бира наш народ. наравно тамо где га не познаје и не зна за његове рачуне, за посланика за народно-црквени сабор, а сабор у највише автономно тело!

У додатку „Заставе“ (бр. 272. 1905.) г. др. Жарко Миладиновић, члан саборског одбора, у одговору г. др. Јовану Шевићу, изволео је рећи и ово:

„— — Па још индиректно и испод жита хоћете да ми подметнете, као да се ја служим недопуштеним средствима при делању зајмова у саборском одбору“.

„А ја ево отворено изјављујем, да је то лаж и нитковско подметање. — — —“

„Ово нека служи као одговор и злогласној братији око „Бранка“ и „С. Сиона“, особито овом последњем, који је — зајамчно у споразуму са својим госом — измислио једну злураду гатку, нитковску подвалу“.

Ово је за нас рекао г. др. Жарко с тога, што смо ми у 23. бр. о. л. 1904. навели један трошковник једног члана саборског одбора, по ком је један бедник морао да му плати за просту молбу за зајам из српских народних фондова у износу од 188 Кр. 57 филира.

Да не би остала на нама горња љага једног др. Жарка Миладиновића, који је смеде јавно набацити, и ако је добро знао, да се **онај** масни рачун њега лично тиче, и да га је његова канцеларија наплатила од оног бедника, који му се обратно за састав молбе за зајам, ево га износимо овде у верном препису и нека каже, да није веран.

ВАНСУДБЕНИ ТРОШКОВНИК

у ствари Сузане Шлат из Инђије ради зајма

година	месец и дан	ПРЕДМЕТ	износ таксе и заслуга	досуђен трошак
1903.	27./VIII.			
		За упуту с Кристијаном Шлат К	8·—	
		„ састав молбе ради процене	50·—	
		„ препис молбе 1 пут	3·50	
		„ сравњење преписа .	1·80	
		„ писаћи материјал .	2·50	
		„ биљег на молбу 1/72	—·72	
		„ отправак с дангубом	—·80	
		„ носење у суд . .	1·—	
		„ интерв. ради решења молбе особне .	6·—	
		„ прочење роч. одлуке	—·60	
	5./IX.	„ упуту нову . . .	4·—	
		„ састав молбе ради зајма	15·—	
		„ препис молбе 1 пут	2·—	
		„ сравњење преписа .	1·—	
		„ писаћи материјал .	1·80	
		„ отправак с дангубом	—·80	
		„ носење на пошту .	1·—	
		„ поштарину у Ср. Карловце	—·45	
	14./X.	„ прочење списа странкиних . . .	2·—	
		„ интервенцију код оверов. обвезнице	2·—	
		„ упуту нову . . .	4·—	
		„ састав молбе ради укњижбе	50·—	
		„ препис молбе 1 пут	2·50	
		„ сравњење преписа	1.—	
		„ писаћи материјал	3·—	
		„ 2 написа	—·60	
		„ пуномоћ (2 пут) .	1·70	
		„ препис прил. А. и Б.	1·20	
		„ отправак с дангубом	—·80	
		„ носење молбе у суд	1·—	
		„ пожурење решења у грунтовнцу .	2·—	
		„ препис одлуке . .	2·—	

„	набаву грунт. изв.	4·—
„	отварање акта . .	2·—
„	сроваљање кроз кн.	2·—
„	улагање списа . .	1·80
„	обрачун са странком на њен захтев с дангубом . . .	4·—
	предујам	20·—

Остаје за исплату 168·57

Овај трошковник у свему (?!) одобравам и ликвидирам са 188 К 57 п. те након изданог предујма од 20 К исплаћујем још износ од 168 К 57 пот.

У Руми, 15./X. 1903.

Kristian Schladt v. r.

сведоци
Петар А. Гологажа
Стеван Јоргован

број рег. 3889.

Г. Кристијану Шлату за Сузану
у Инђији.

Потврђујем, да сам данас од Вас у предмету Вашем против — puncto — примио у име предујма 20 К — пот. слових двадесет К. — пот.

У Руми дне 27./VIII. 1903.

адвокатска канцеларија
др. Жарка Миладиновића

број рег. 3889.

Г. Кристијану Шлату
у Инђији.

Потврђујем, да сам данас од Вас у предмету Вашем против — puncto — зајма примио у име исплате трошковника 168 К 57 пот. слових једна стотине шездесет и осам К 57 пот.

У Руми дне 15./X. 1903.

адвокатска канцеларија
др. Жарка Миладиновића.

И износећи га, питамо сваког поштеног Србина, је л' исти рачун хришћански, и да л' је смео г. Жарко јавно рећи: „Ако пак ја као адвокат добијем хонорар за мој рад адвокатски, то ми и припада — —“.?

Да *овакав* рачун није хонорар, него нешто друго, то ће нам радо сваки беспристрастан читалац морати признати, а тако исто да се г. Жарко није вансуд бено намирио — постоји и историјца тога вансудбеног намирења —, ваистину не би му га кр. котарски суд у Руми **могао** ни **смео** одобрити.

Такав би се рачун за онакву обичну ствар могао само на банстолу у своје време од једног Рожа Шандора одобрити, а не од једног кр. котарског судца.

Досад се обично говорило: јефтино као у апотеци, а од сад треба рећи у подобним приликама: јефтино као код др. Жарка Миладиновића.

Или зар може бити чега скупљега на свету, него кад г. Жарко наплаћује за писаћи материјал, који не износи више од 2—4 филира, 3 Круне словом три круне!

Данашњи је саборски одбор замерао своме претходнику, што је сматрао себе за надворну власт, због чега га је ради дерних вршачких одношаја и назвао „хајдучким одбором“.

А данас? Он не сматра себе само за надворну власт, па и тамо где нема права, него он граби све што може себи.

Као надзорна власт, јасно је као сунце, да чланови његови, не би смели водити парнице манастирске, пошто они имају надзор над њима.

А шта раде гдекоји његови чланови? Они се примају одбране и терају за њих парнице. Раде пак ту незаконитост с тога, што је њима све слободно, а особито тамо, где поједини чланови могу што да заслуже.

У томе су они мајстори, те једни другима иду на руку, да што заслуже осим оних 10 Кр. дневнице, која је довољно сиротим протама уз њихову плату, ал није довољна по неком одветнику.

Но, они као великодушни људи, знају и својим протама наћи споредне зараде, ако ни у чему другоме, а они их шиљу да изиде како стоји на Сиригу бунар, штала, свињац, заходи и томе подобне ствари, у којима се они разумеју.

За то опет проте њима иду на руку, кад треба закључити да се води која парница, коју не би требало ни водити.

Од силних сличних примера навешћемо само овај занимљив пример.

Један је „савестан“ привремени управитељ манастирски почињо чуда и покор у манастиру.

Како је он оставио и много неиспла-

ћених дућанских рачуна, а манастир не имајући да их с чиме исплати, то му је саб. одбор дозволио, да их исплати из коренитог иметка, који ће се имати подмирити од камате од коренитог иметка.

То је лепо и племенито, али није лепо што је даље следовало.

Тај чин изгледа као нека племенитост, а у самој ствари он је учињен у интересу једног свога члана главног војводе, што се види из даље историје.

Саборски је одбор наиме подједно благоизволео опуномоћити поменутог војводу, да он у друштву са ревизором фондовским, као бившим трговцем, који се разуме у трговачким рачунима, разгледи поменуте рачуне, пошто је сумња, да у њима има и таквих пошта, које нису набављене за манастир, и које они изнађу за исправне, да их војвода исплати, у место да је упутио административни одбор, да он у споразуму са новим управитељем то нађи и исправне намири.

И ако је од тога доба прошло више од годину дана, нису исти рачуни још намирени, и што је најглавније у тој ствари, то је то, да и ако се исти војвода јавно хвалио, како ће он већ изнаћи марифетлуке неких трговаца, он их не само изнаће, него их лепо исплаћује, без да је као што је требао да чини, позвао их да заклетвом потврде, да је исти манастир баш све оно узео, што је забележено у њиховим књигама, а не и нешто друго, односно готов новац дао.

У таком је случају требало **тако**, и само тако поступати, *и само би се тиме стало на пут оним гласовима, који круже у тој ствари.*

Ми се чудимо, да фондовски ревизор није упозорио војводу на такав поступак, јер бар њему је познато, да има и неисправних трговачких књига и трговаца, због чега је без сумње и изишао из њиховог друштва и отишао у господу.

Када оно данашњи саборски одбор постаде суђајом, један од првих посала био му је, да појединим манастирима забрани да могу имати своје плаћене фишкале, тврдећи, да ако им треба помоћ фишкалска, да се имају обраћати фондовским фишкалима — наравно да им не буду дужни бадава савет давати и процесе водити.

А сад им је слободно узимати за фишкале поједине чланове саборског одбора, који као такови то не би могли а ни смели бити.

Ал радикалима је све слободно па и то!

Данашњи је саб. одбор не једном изјавио, да су припомоћи за лечење из јерархијског фонда за то одређене, да се лечењем оболелих свештеника служећих, не оптерећује фонд стављањем њиховим у мировину, ал то му ништа не смета да једном свом умировљеном присталици сваке године даје милостињу, те исти њоме иде по кућкама и тамо показује мајсторшаг у картама.

Између осталих обсенарства, којима радикали наши вуку за нос наш безазлени народ и искварену и себичну нашу интелигенцију, главно им је обсенарство хвала са својим програмом радикалским, ког сваке године мењају као оно цигани коње.

Па да л' је њима у истини њихов програм — сад био какав да је — светиња и принцип?

Боже сачувај! Њима је програм девета брига, а главно им је лична корист.

То је најбоље признала и сама „Застана“, која је у свом 18. бр. „Abendblatt-a, о. г. донела овај чланак, ког у целини наводимо.

Исти гласи:

Мучне прилике

Београд, 8. фебруара 1906.

Прилике у народној скупштини у Србији постају сваким даном све теже и несносније. На једној страни стоје законодавна питања, државне потребе, наоружање војске, градња железнице, трговачки уговори, чиновничко питање, а на другој завада и поцепаност радикалне странке. Тек застрањеном поцепаношћу доведен је положај скупштински у један ћорсокак, а овај постаје све ужи.

Док је та завада и поцепаност у радикалној страници тицала се искључиво странке радикалне и њене унутрашње организације, и кретала се у кругу странкиних питања и послова, дотле се нису осећале штетне последице њене. Али услед

тога су застали и послови, који се тичу земље и државе.

Наступила је страначка искључивост: једни с другима ни пошто не пристају да раде, а свака сама за се група не може земљом да управља. Као што су старији радикали натезали и у скупштини и у влади, исто тако данас млађи радикали муче се да наставе послове, пред којима се земља налази. Они имају тако незнатну већину, да изостанак једног јединог њиховог човека онемогућава скупштински рад.

И сад је изненадно наступило такво стање. Већина скупштинска самосталних радикала поново је доведена у питање: један посланик, Панта Туцаковић се поболео, и сад ће точак скупштинског рада бити укочен, јер ће опозиција и даље терати опструкцију. — До сада је још са том безначајном већином од једног гласа радила на законодавним пословима бар једна половина Србије, а друга не; но сад је то овим изненадним случајем застало.

Шта сад?

Самостални радикали најзад увиђају оно, што раније нису могли да увиде: да је бар у главним питањима и пословима неопходно потребан споразум између оба радикална крила. Тај је споразум на првом месту потребан ради саме земље, ради отаџбине. И ко то не увиђа, или је политички слеп или инаџија. Листови, који су непријатељски расположени према радикалној странци, уопште сипају најгрће псрде на најновије покушаје за савез, који би једини могао да извуче земљу из овог мучног положаја. Они нападају све те покушаје, јер знају да радикали, када се удруже, постају најмоћнија чињеница у свима државним пословима.

Али, као што раније нису пристајали самостални радикали на споразуман рад и заједничку владу, тако данас старији радикали одбијају покушаје, који се чине у смислу, да се створи савез и тиме отежавају стање у Србији.

Србија стоји пред многим значајним и судбоносним унутрашњим роформама и крупним питањима, која треба што пре решити; она стоји пред врло замагљеном будућношћу и судбоносним догађајима, који могу неочекивано да наступе и да потресу народе целе Европе — и Србија треба и једним и другим да се користи: изнутра да се препороди морално и економски свесним оснажи, а споља да скочи у угледу и вредности, користећи се погодним приликама, које се само тако рећи натурају. И уместо тога политика партијске искључивости, може се рећи, политика партијског ината, везала је Србији и ноге и руке и она не може ни једнога корака напред да се крене.

Влада Љубомира Стојановића на првом састанку скупштинском, поднеће по свој прилици оставку.

Да ли ће се после овога стање изменути и окренути на боље, — не може се предвидети".

Па какви су српијански радикали, такви су и наши.

Тамо је опстанак и напредак државе у питању, па не могу да се сложе два радикалска крила, која имају један програм — т. ј. ако има у српству паметног човека, да верује у програме у опште наших странака —, а све из личних побуда, интереса и мржње.

Овде је код нас и ако баш не питање саме цркве, а оно њених животних интереса и просвете народне у опште, па и самог напредовања народног, па радикали, који су показали и за ове три године, да нису у стању ништа створити, не само што не ће да се измире с другим странкама, те да се једном започне паметно радити, него се мире с највећим дојучерашњим непријатељима туђинским.

Где је њихов интерес у питању, уму они да праве компромисе и са најзатуканијим реакционарима, као оно и пр 1902. у једном изборном котару.

Заиста стидно и срамно!

Нравоучење — што би рекли наши стари — оног чланка то је, *да су наши радикали дрскчији у писању и говорењу, а дрскчији на делу и ствари*, и ко уствари да нису такви, нек се изволи пријавити и изићи са именом на мезево!

Мудрост §-лије „Заставиног" из Темишвара.

Д. Р.

Кад се удостојио павчевачки *„прометски доктор"* да пише онаке мудро-громопуцателне чланке у „Застави"; као зашто да их не би могао писати и темишварски §., који и ако није можда баш доктор медицине ил права, ал је за извесно доктор незнања и дрскости, кад је „Застава" и онако постала „народни лист", односно орган демократске странке, која је по речима велеученог и признатог говорника и беседника бродског, бори и данас „за крст часни и слободу златну", и у коју има право да пише сваки народски човек — радикал, почевши од фишкала за „ужу" Угарску, до доктора прометског.

Истина, демократска странка — радикали — не бори се данас за онај крст, за ког се

Србин борио и бори против некрста 500 година и своју слободу, да стресе турски јарам и постане свој господар, нити одлазе у српске комите, него се бори за крст на круни св. Стевана — мађарској — и за слободу Угарске, од бечког јарма, бори се за кошутовце, како би и нашем народу у Угарској сијнуло сунце слободе, те и у њојзи могао се Србин — Србином звати, служити се својим говором и писмом и код политичних и судских власти, смео истицати своју народну заставу, да се поврати новосадској гимназији државна припомоћ, а осталима српским заводима определи, да се укину пучке школе у бившој војној крајини у Угарској, а да се установе вероисповедне, да се жупаније заокруже по народностима и томе подобно, што је све утаначено на одржаној 26. Јан. о. г., „рибњој вечери“ у хотелу Фабрјевом-Заплеталовом, приређеној у знак братства између преставника српства Јаше Томића, Косте Брадваровића, др. Бранка Илијћа и преставника мађарства др. Алајдара Бале — — тога коренитог Мађара из Ирига — Јозује Мајера, Шандора Папа — сина јеврејског рабинера и подобне им браће, што би одавно уживао Србин у Угарској, *да браћи Мађарима у томе није сметао Бог.*

И кад помоћу радикалском и потпором самосталском узбуде Бог стеран и скран, — а то је већ ту —, те наступи у Угарској царство кошутовско, за којим је сирома Милетић годинама уздисао, и радио да се успостави, знајући каква срећа очекује његов народ, за који се он борио годинама и због своје борбе допао по жељи Беча вацког затвора, те уз остале величине дође до заслужног угледа познати хазафи и учењак Јожика — Јозуа — Мајер, — ком и само име каже порекло арнадовско —, и као што рече видовити дописник „Београдских новина“ „Мађар по крви и језику др. Бала“, који је видео у Н. Саду и српске барјаке најмењце порефане, као што је замишљао познати у Београду гурман Светозар хаџи Томин, који је причао, како ће он он кад узбуде свој господар, у свом ходнику тако удесити, те идући кроз дугачак ходник говорио: кука шунка, кука шунка, па повративши се натраг: кука салама, кука салама,*; тек ће тада наступити срећни дани и за српство у Угарској и за Србију. Тек ће тада потећи мед и млеко и свако задовољство у крајевима у Угарској где Срби живе.

Истина, Бале су пришки Шокци, и др. Алајдар Бала — као што рече „Браник“ не зна ни данас добро мађарски, зл' на то се у овом мамурном добу и не гледа, у њему се може свашта *шта* се хоће и жели говорити и писати. О томе ће се имати кад мислити кад прође овај мамурлук политични, и наступи јаза која ће нас — управо која би требало да нас отрезни.

Ал' као што нас нису досадашње обмане опаметиле, него смо ми и даље радили онако, како не би требало да радимо; не ће нас опаметити ма каква била јава.

Као што смо 200 година терали ветар капом, тера ћемо га и у будуће.

Један темишварски демократа — радикал, који кад већ не беше те среће да отиде на Реку на конференцију, где се искупише измирена браћа, да већају о срећнијој будућности Србиновој, Хрватовој и Мађаревој, седе те написа чланак у 12. бр. „Заставе“ о другом, такође горућем питању, т. ј. о изабору чланова за темишварску скупштину, и посладе га уредницима њеним да га штампају, што они и учиниште на своју срамоту, јер примивши га у лист, показаше и они своје незнање и у том питању.

* Светозар сирома није дочекао, да своју памећ у дело изведе, смео га је бечки пријатељ, коме је чисту мемицу потписао, дочим је дописник „Београдских новина“ лепо својим очима видео, како су биле истакнуте заставе по кућама и то на једној српска, на другој мађарска, а све у славу измирења Србала са кошутовцима.

И ако је данас и мађастрат новосадски кошутовачки, и ако влада између Србала — радикала — и Мађара новосадских љубав и слога; ипак се не усуди ни један радикал да истакне српску заставу на своју кућу из' стан, и да са дао неколе 100000 дуката да ти покаже кућу, на којој је на св. три Јерарха било истакнута српска застава, не би ти је могао показати.

Извештач „Београдских новина“ мора бити да је био у особитом расторгу — сад да ли од братимства српскомађарског или од шампањца —, кад је видео српске заставе, које други нико не виде, а не виде их с тога, што се поред свег братимства са кошутовцима радикали не усуђују истаћи српску заставу. Та не само, што не беше истакнута у целом Новом Саду поменутог дана ни једна једина српска застава, дочим се на јеврејском Мајеровом хотелу где беше „српска народна забава“ дотрпаше три велике мађарске заставе, него не сиђоше ни сами певачи београдски метуте на прса српску кокарду, а тако ни момци и девојке из Каменице и Срема, који их код куће носе.

Административни одбор темишварски знајући *каквих* има председника и перовођа у некојим црквеним општинама — о скупштинарима и одборницима да и не говоримо —, доставно је свакој црквеној општини упутство, *како* се, *кад* и *колико* се има изабрати чланова за епархијску скупштину, односно *колико* која има изабрати изборника.

Да је то са свим умесно и оправдано било и да је *тако* и до сада увек „Застава“ пред изборе за сабор чинила; то знају сви они, који знају памтити, шта се кад где писало.

Ал' поменути се поступак темишварског админ. одбора није допао темишварском §., па наравно ни уредницима „Заставе“, чим су његово разглаголствије штампали.

А није му се допао с тога: „што се у истој наредби до ситница изнело оно, што се односи на избор скупштинара, а то — рече — није било нужно, **јер је то у уредби о епархијама, коју може набавити сваки бирач, а коју сваки бирач и зна (?!).**“

Место тога рече — „требало је протумачити, зашто се бира са 17 скупштинара више, и зашто од тих долази на кикиндски протопопијат 12.“.

Чланконисац „Заставин“ назире у томе нову смицалицу административног одбора темишварског, а у ствари је — рече — ово:

„Пре три године су продрле радикалне листе у темишварском, арадском и бечкеречком срезу. У кикиндском је продрла алмажанска листа (знамо како) али су радикали у целој епархији били у већини с једним гласом. — —.“

„Да се и ове године бирало по пропису, па да су — рече — радикали победили у горња три среза, то би размер остао исти, и како би се сада радикали насигурно искупили, то би била извесна алмажанска пропаст. Дакле ваљало је кикиндском протопрезвитерату дати превагу над остала три протопрезвитерата са 12 чланова. Сад ако радикали победе у она три среза (зар наопако у то ко још и сумња, и зар се може радикалима догодити и тај мајлер!), то би они били у већини са неколико гласова са скупштинарима свештеницима и учитељима, који ће по уверењу алмажана послати само њихове присталице. — За ово се поодавно спремају, те је списком стезно свештенике, а школски надзорник учитеље, о чему је јавно већ расправљено, па преко тога сала прелазимо.“

„Горња наредба — рече — о промени бројева (место 91—106 а у 27. бр. Morgenblatt-а рече 90—117) ћути с тога, да то коме не упадне у очи и да против тако очевидног изигравања закона когод не подигне гласа (среће по радикале, што то изигравање уочи „Заставин“ темишварски — а можда и меленачко-карловачки §.). Међу тим овим је ствар бар у главном расветљена (да богме. Те још како је!), те се види прави смер алмажанског адм. одбора. — Но ову смицалицу са повишавањем броја скупштинара у кикиндском протопрезвитерату, не би требало олако пропустити. (Никако не!) Они, којих се тиче, нека учине своју дужност (ту је мудри § без сумње подразумевао сам саборски одбор.,) и нека знају, да се дуго трчкарало по епархији и епископском двору, док се народу спремала та нова подвала.“ (Е Бог те живео §. на овако мудрој речи!*)

Упозорујемо читаоце, да смо и овде, као што и иначе чинимо, са свим верно навели писање темишварског §.

А сад да видимо, какву је глупост и незнање учинио и темишварски §. што је написао исти чланчић, и уредници „Заставини“, који су га штампали без икакве примедбе у 12. броју Abend-blatt-а.

Како се у привременом устројству епархија од 1870. у XI. чланку рекло „да се у протопрезвитератима бирају на 4000 душа по два световна и један свештенички члан епархијске скупштине“, а у XII. чл. „По томе сачињавају епархијску скупштину:

У темишварској дијецези:

Општине темишварског	протопрезвитерата	10
„ кикиндског	„	16
„ бечкеречког	„	8
„ арадског	„	12

то је по XII. чланку бирано од 1870. па све до 1092. у свима епархијама, па и у самој бачкој и вршачкој епархији — гњезду радикалном. Једино су обављени избори 1902. по XI. чл. у горњокарловачкој епархији, и у рајачком протопрезвитерату.

Због тих се чланака тада изродила велика

полемика између радикала и нерадикала, у којој је учествовао и „Српски Сион.“

Саборски је одбор за очувати углед једног свога члана из пакрачке епархије, одлучио, да се одобре обављени у рајићском протопрезвитерату избори по XI. чл.

Како је данас наступила промена и у појединим општинама, па наравно и у протопрезвитератима, јасно је, да кад се већ хоће да се бирају чланови за епархијску скупштину по XI. чл., као што су и обављени у бачкој и вршачкој епархији, да онда мора бити и другчији број чланова од оног броја, што га је одредио према тадашњем броју душа XII чл.

И чим постоји, је л' чудо, што по данашњем броју душа на основу XI. чл. припада арадском да бира 16 световних, бечкеречком 12, кикиндском 28 а темишварском 8?

По XII. чл. састојао се до сада, па и 1902. број чланова темишварске епархијске скупштине из 90 чланова (не знамо где наће §. број 91.?) а сада ће се по чл. XI. састојати из 117 скупштинара.

И кад се администр. одбор позвао у поменутом своме упуству на два места на поменути XI. чл., да се по њему има обавити избор и свештеничких и световних чланова; „Заставни“ темишварски §. имаде образа и смелости, да сумњичи админ. одбор, као да је смерао спиндалицу да учини, те му замерио што тобоже није казао откуд у броју чланова оне промене, а уз то и меродавне позвао, да учине „своје“.

„Застава“ је натрчала своме чланкописцу на лепак, и осрамотила се, а да л' ће му натрчати и меродавни, сумњамо.

Да у саборском одбору не седи онај господин, што је 1902.—3. писао онако научно појетичне чланке, са оним силним цитатима, ломећи копља за XI. чл., можда би и он натрчао темишварском §. Ал' овако тешко Бога ми!

Да је тем. адм. одбор знао, да ће се наћи и такав чланописац „Заставни“, који не ће бити у стању да увиди, откуд је оволика број скупштинара одређен за сваки протопрезвитерат; он би без сумње осим позива на XI. чл., испричао и историју његову, односно борбу због њега 1903.

Да је жалост, да је поменути чланчић могао и смео изићи у „Застави“ поред њена два уредника; то је бар јасно.

И још има српских попова и српске интелигенције, који се држе „Заставе“ као пијан плота, и не стиде се називати се радикалима!

Њих то ни мало не женира, што их је „Застава“ тако хипнотизирала, да им може и сме свакојаке неистине и глупости у листу своме доносити, знајући, да ће они све то у сласт прочитати.

Да смо весели са нашим радикалским поповима и нашом интелигенцијом!

* * *

„Заставином“ §-лији не беше доста, што се осрамотио са својим чланком у 12. бр. Abend-blatt-а, него продужи своју омиљену тему и у 27. бр. Morgen-blatt-а, па како је по свој прилици први чланак морао написати у брзини — ако је чланкописац у Карловцима, а по незнању, рекли бисмо да јесте, није се томе чудити кад узмемо у рачун набачен на њега онај грдан посао, ког он мора сам да ради, што би требала два човека да раде —, није имао времена ни да сабере прави број бити имајуће темишварске епархијске скупштине, те је израчунао и нашао да ће се она састајати не из 108 чланова, него из 117.

У своме новом чланку, пошто је прво изрекао, за охрабрити своје присталице, ил што Хрвати веле, „за опсенити простоту“, како је код предстојећих избора алмажанска пропаст готова, како народ од алмажана с одвратношћу и презрењем окреће главу, те и ако су мртви, у самртном се ровцу још копрцају (не знамо само, што се темишварски §-лија толико онда бави с „мртвима“. Биће, да он добро зна право стање, те храбри своје присталице, да не посрну), и како сву своју наду полажу на кикиндски протопрезвитерат, због чега су и доделили му 28 чланова, а да *што* не падне сувише у очи, учинили су измену и у другим протопрезвитератима, „само наравно не у тој сразмери“.

За тим је навео, какав је по привременом уређењу епархија од 1870. био број епархијске скупштине, а какав ће бити по упуству адм. одбора, и дошавши до резултата, да је повишен у кикиндском протопрезвитерату за 18, дакле управо две трећине од свег повишења, — а не знајући како је до тога дошло —, те рекавши како је напред рекао, зашто су то алмажани учинили, и да се само алмажани не преваре у своме великом уздању у кикиндском

протопрезвитерату, завршн свој чланчић с речима: „Народна свест ће ускоро показати!“

И ми се уздамо у народну свест у темишварској епархији, и да је наш народ у њој до сада могао провидети и упознати, *ко су и какви* су радикали и њихове воље, а какви су на речима и обећањима, а какви су на делу, те да ће бирати за чланове људе угледне и црквене, а не којекакве ветропире и голоигре.

Те ако се тако обаве избори, ми смо уверени, да се „Заставин“ §-лија неће покорити вољи народној, него да ће по обичају радикалском увикнути, да то није изашло воље народне, него насиље епископово, школског надзорника и осталих алмажана, дочим напротив тамо, где избори испадну по вољи радикалној, па да су се при избору ма каква недостојна средства употребљавала, од којих радикали не презају, за таке ће рећи: народ је своје рекао, народ је своје учинио!

Да би „Заставин“ §-лија још већма осокољо своје верне, написао је у истој „Застави“ још један чланчић о изборима за епархијску скупштину из кикиндског протопрезвитерата — види се, да му тај протопрезвитерат не да мирно спавати —, те рекавши како се народ заталасао изузимајући Меленце и Вршац (на да шта је у Меленцима г. Мато први аутономни статистичар провео свој век, ширећи и утврђујући у њему радикалство?), и како ће радикали победити свуда, поред свег ровења Богдана и проте Влаховића, и то тако, да ће алмажанима народ несташну и непослушну децу њима плашити, с којим речима заврши своја мудра разглаголствија.

Допис

Грк 6. Јануара. 1906.

(Протојереј Коста Змејановић парох грчански 1865.—1905.) —

Прото Коста Змејановић родио се 11. Октобра 1841. у доњем Ковиљу — „Шајкашка“ где му је отац Михајло, као свршени богослов, учитељовао.

Основну школу похађао је у Добановцима и Карловцима, а онда тривијалку у Петроварадину и Карловцима. Свршив после тога вишу гимназију и богословију у Карловцима с врло добрим успехом, буде именован учитељем основне школе у Буђановцима на коме месту оста школ. године: 1865/6. и 1866/7.

Постављен дне 24. Јуља 1867. за протопрезвитератског помоћника у Митровици, предавао је на главним мушким и женским школама, нижој ц. к. реалци и постојавшој ц. к. војној школи вероиаук, на потоњој још и српски језик. У грађанској срп. читаоници обнашао је, за цело време свога службовања ту, и част тајника, те је и правила још и данас постојећега срп. црквпевачкога друштва састано и написао.

Кандидован на 12-ом месту између 30 компетената за пароха у Грку, би једногласно изабран, и потврђен и 2. маја 1871. по проти Урошу Милутиновићу, уведен у звање, које још и данас Богу у славу, роду на спас врши.

Верап узвишеноме позиву, предњачио је свагда живим примером у свему, што је проповедао. — Тако, нема дворишта, баште ни салаша у хатару грчанском без понеколико комада најплеменитијих воћака, које је он својом руком оплеменио и народу бесплатно поделио, док у кухињској му башти ено данас око 400 најизврсиијих, за расаду доспелих, крушака и јабука, које је старац у 60-им годинама калемио. — Шљивик, што га је на јутру и пол парохијалне земље, подигао — нешто је ванредно дивнога. жива књига, која сама привлачи, говори и учи.

Пош-Коста је нарадио, да је шумско-господарствени уред Петроварадинске имовне општине у Митровици подарио у Грку једну модерну зграду, у пола села за две школ. собе и два учитељска стана и тако је једноразредна основна школа у месту у троразредну проширена, а да општину ни потуре не стоји. Зграда та преведена је грунтовно на срп. прав. цркпену општину у Грку, коју је он на вечита времена материјално осигурао тиме, што је у *згодном часу* са својим људима постигао, да је на њу 450 јутара општинскога пашњака грунтовно преведено (1893. год.), а 300 јутара земље (засаћ.) од кр. финанцијалног ерара прекупљено (1902. и 1903. год.) да тако општина та преко 700 јут. земље поседује и њоме се користи.

Године 1887. видимо о. Косту међу врлима штопо траже гроб срп. гуслара *Филипа Вишњића*, подижу му спомеиик и тако откривају светињу, којом ће се Србин овога забитнога и заборављеног краја заносити и оживљавати.

Увек се живо заузимао за просвету и привреду овога места и оно има њему много да захвали.

Неуморним и пожртвованим радом и прегалаштвом свршио је на се пажњу ширих и виших кругова, па га видимо од најкада као местн. школ. надзорника, члана управнога одбора окружне јавне болнице у Митровици, многогодишњега жупанијскога скупштинара жупаније Сремске и т. д.

Зато га је и Његова Светост, срп. патријарх *Георгије Бранковић* и одликовао године 1896. црквеним појасом, а ових дана унапредио за почасногa протУ.

Старцу — кршноме старцу још'те — који највећу срећу налази у плодовима четрдесетгодишњега јавнога рада свога, ускликнимо а кличем и ја: Живио! — друзима за углед, отачбини на корист, роду на утеху!

П. С.

ЛИСТАК.

Вести.

Седнице епархијских власти. Арх. административни одбор држаће своју редовну седницу 20. о. м., конзисторија 21., а школски одбор 23. о. м.

Црквено одликовање. Његово Високопреосвештенство г. епископ далматински *др. Никодим Милаш*, благоизволио је на дан Божића одликовати високопречасног архимандрита задарске конкатедрале г. *Доситеја Јовића* архимандритском митром, и уделити му наслов и карактер *архимандрита-митрофора*.

У нашим српским јерархијама, знамо да је само у митрополији београдској био архимандрит-митрофор покојни *Никифор Дучић*, и *Кирило Јовичић*, и да им је архимандритску митру подарио св. архијерејски сабор.

У карловачкој митрополији, — колико је нама познато, а држимо, да нам је добро познато — није је имао ни један, а нема је ни сада.

У њојзи има само један прота ставрофор.

Са свим је тако! Сомборски добро уређени лист „*Слога*“, што је од скоро почео излазити, говорећи у 5. бр. у чланку: „*Српски народ и данашња криза*“, о братимљењу наших радикала са Кошутовцима, рече са свим добро и ово: „Са свим је наивно оно радикалско подметање са патријарем Бранковићем. Не наивно, него у напред добро смишљено: Знала је „Застава“ добро, да не сме отворено изаћи на средy пред српски народ са својим братимљењем са Кошутовцима“.

„Стога је дакле и опет „Застави“ добро дошло име патријарха Бранковића. Њега треба поставити дакле за оруђе „бечке камариле“, и српски ће народ на њих прогледати: камо и с ким му ваља поћи у мутном времену данашње политичке ситуације“!

О избору систематизованог парохијског помоћника у Сомбору, пише „*Слога*“ у 5. бр. ово: У прошлу недељу обављен је избор систематизованог парохијског помоћника при овдашњој великој цркви на место пок. Јована Момировића. Била су четир конпетента и то: г. г. Никола Мидић парох сантовачки, богослов'ју је свршио са врло добрим успехом, а на владања је имао оцену: примерно; Димитрије Бокшан овдашњи капелан, богослов'ју је свршио са добрим успехом а владање му је примерно било; Марко Павловић парох бајмачки, науке је свршио са добрим успехом, а на владања је имао примерно и Ђорђе Павковић овдашњи ђакон, богослов'ју је свршио са довољним успехом, а из владања је имао оцену: неуредно. Од ова четири конпетента изабран је Ђорђе Павковић“.

На ову ћемо се тему већ у своје време осврнути.

„*Jedinstvo*.“ „*Јединство*“ је, као што нам је наш пријатељ из Далмације прошле године јавио, један од омиљених листова у Далмацији, који је започео пре „речке резолуције“ проповедати мир и слогу између Срба и Хрвата у Далмацији.

Поводом смрти бискупа Штросмајера пр. г., донео је исти лист у своме 35. бр. од 2. септембра ову белешчицу:

„Штросмајеров говор. „*Нови Лист*“ допушта да онај говор, како га је он донио, није био баш аутентичан, али се позивље на гласовитог српског историчара архимандрита Илариона Руварца, тврдећи да јест и да га је донио из енглеских листова. Види се, да „Нови Лист“ није упућен, јер није историчар Иларион Руварац објелоданио онај говор, него његов брат Димитрије некад прота у Земуну, књарон, који је свашта писао и проти Штросмајеру у Земунском „Н. Времену“. Онај говор је он уједно, да Штросмајера прикаже као дволична — па је грехота, да се сада на тај говор позивљу сви, који хоће да Штросмајера славе! А истина је, да је Штросмајер говорио проти догми непогрешивости Папе и да је изнесно у јеагри већину оних разлога, али није заиста онако говорио о Бл. Госпи, није заиста на онај начин изнесно њеке цитате, нити се је у говору заклео, да неће никада пристати на догму. Пристао је. Ове ствари ваља бистро износити. Штросмајер је пре догме могао проти њој расправљати, а једном је проглашена, или је

ваљало да је пријана, или да положи митру. Или остати у цркви, или из ње изаћи. Он је остао. Је ли ту гријеха"?

Нама је наш пријатељ из Далмације још пр. г. послао ону биљешку из „Jedinstva", но забацила нам се.

Нашавши је сада, износимо је овде у целини, и у своје време, рећи ћемо још коју о поменутом говору Штросмајера бискупа, о ком је у своје време било говора у земунском „Новом времену."

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Читуља.

У Мохачу је умро 13. Јануара протопрезвитер мохачки *Гаврa Бољарић* у 63. години свога живота.

Прота се Бољарић одликовао са знањем црквеног појања и црквених правила, а уз то је био и добар говорник, те је врло често у цркви проповедао, а особито о црквеним славама.

Као свештеник и прота је био уредан и поштован и од Срба̂ла и Мађара и Немаца, с којима се радо дружио, јер је знао врло добро и мађарски и немачки.

Прота је Бољарић по свршетку богословије био неко време учитељ и катихета у Кечкемету, за тим катихета гимназије у Сарајеву, док није 1894. био изабран на проту мохачког.

У млађим својим годинама прота је Бољарић писао по богословским часописима, чланке, а у друштву са г. Тајшановићем ставио је у ноте и издао две свеске црквеног појања.

Сахрањен је 15. Јан. На укопу је заступао г. епископа Лукијана прота будимски г. Велимир Недељковић уз суделовање 6 свештеника из околине мохачке, се с њиме опроштио администратор Мађарско-Бојански г. Владимир Белеслијн.

Вечан спомен брату Гаври, с којим смо у Карловцима као ђаци више година сретне дане младости провели.

У *Руми* је 7. о. м. код своје кћери и зета умро у својој 74. години живота окружни протопрезвитер митровачки *Авакум Стајић*.

По свршетку богословије, био је покојни Стајић дуже времена учитељ у Карловцима, затим парох у Лавама и Руми, а 1890. буде изабран за проту.

Покојни је Авакум био познат као изврстан певач и церемонијер, те је био бираи и за члана нар. црквеног сабора.

Вечан спомен оцу Авакуму!

У *Трпињи* је умро 11. о. м. у својој 82. години парох трпињски и протојереј *Теодор пл. Миковић*.

Вечан спомен оцу Теодору!

Одговори уредништва.

Журајевом радикалском тону. Што се бацакате и што истрчавате „пред руду", што не приличи Вашим годинама. Та символ Вашег назива има бар то својство, да је хладнокрван и трпељив као што су и Ваши стари морали такви бити, због чега их без сумње свет и прозва данашњим Вашим називалом.

Претрпите се, дођете и Ви на ред све ако Европа с нестрпљењем и очекује, да види, шта ћемо ми на онакову Вашу учтиву, Вашем називалу достојну изјаву у „Застави" одговорити, којом посведочисте, да је основана она латинска „nomen et omen".

Оцу — Г. јеромонаху. Имате и немате право. Имате, што држите да би требало и „Правила за монахе" од 29. Марта 1899. послати на превишњу потврду, као што су послата и „Дисциплинарна правила за прав. српско свештенство", а немате, што је по учењу наше цркве, св. Архијерејски сабор властан донети правила за монахе.

У остадом, како је у нагледу да ће се на пролеће састати св. Архијерејски Синод, настојте наши браћи, те поднесите му молбу, да и њих пошље на превишњу потврду, како ни и с те стране не би могао нико ништа приговорити.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Број 14 и 51 К. в. 26 и 22 ск 1905. 1—2, 15

СТЕЧАЈЕВИ.

Испечују се и то: 1.) на место протопрезитерског капелана у Вођину са 1000 К. плате из јерархијског фонда, 200 К. доплатка и половице штолариих прихода од стране мјестног протопрезитера и пароха; 2.) на место системизираног парохијског помоћника у Вел. Писаници са 800 К. плаће, 400 К. сесионалне одштете и станом у нарави.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до стављеног рока потписаној конзисторији поднијети, небуде ли компетената мирског реда, подијелиће се речена мјеста и јеромонасима, који се искажу дозволом предпостављене своје власти да могу привремено испомагати у епархији пакрачкој.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, 24. јануара (6. фебруара) 1906. држане.

Предсједништво.

Ад бр. К. 226|17 ex 1906. 1—3, 16

СТЕЧАЈ.

На упражњену парохију V. разреда у Бач-Брестовцу. На месту што ће га заузети изабрани свештеник, налази се сада и лични помоћник, с којим ће се поступити према § у 20. 1. Б. прев. кр. рескрипта од 10. августа 1868. год. Рок пријаве до 26. марта (8. априла) о. г. укључно, до којег рока се имају послати путем надлежне власти молбенице потписаној конзисторији.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 7. (20.) фебруара 1906. године.

Председништво.

Ад бр. А. 172|вап. ex 1906. 1—1, 17

СТЕЧАЈ.

На место конзисторијалног фискала код епарх. управе темишварске са годишњом плаћом од 600 К. из благајнице срп. нар. црквн. фондова и завода и годишњим доплатком од 200 К. из благајнице епарх. фонда темишварског.

Компетенти, који имају право одветовања у Угарској, имају своје инструисане епарх. скупштине темишварској упућене молбенице до 4. (17.) марта о. г. овом одбору поднети.

Из укупне седнице епарх. админ. одбора темишварског, држане у Темишвару 11. (24) фебруара 1906.

Георгије с. р.
Епископ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС! 1—1, 18

Српска православна црквена општина у Михаљевцима рада је метнути у торањ нове козе од кованог гвожђа, и 4 нова звона; стога расписује овим дражбу на мањак.

Дражба ће се одржати 5. (18.) марта 1906. год. у школској дворани у 2 сата после подне.

У Михаљевцима, 5. (28.) фебруара 1906. год.

Душан Глумац
перовођа.

Живан Секулић
председник.

Ad бр К. 7/52. ex 1906. 2—3, 9

СТЕЧАЈ.

На парохију V. плаћ. разреда у Брестачу овим се расписује стечај до 1. марта о. г. по ст. к.

Компетенти имају своје правилно инструиране молбе путем надлежних протопрезвитератских звања до горњега рока овој конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 19 јануара (1 фебруара) 1906. г.

Председништво.

Ad. бр К. 68/53. ex 1906. 2—3, 10.

СТЕЧАЈ.

На парохију VI. плаћ. разреда у Визићу овим се стечај расписује до 1. марта о. г. по ст. кал.

Компетенти имају своје правилно инструиране молбе путем надлежних протопрезвитератских звања до горњега рока овој конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 19. јануара (1. фебруара) 1906. г.

Председништво.

Ad бр. К. 1592|1240 ex 1905. 2—3, 14.

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Милана Пушића из Прь. Гргетега, против супруге му Нате пређе удове Кузмана Кузмановића из Лединаца, и сад непознатог боравишта расписује се едикт с тим, да речена супруга Ната у року од 90 дана рачунајући од дана првог увртења овог едикта конзисторији овој лично предстане, или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе ова бракоразводна парница и без ње продужити и довршити.

Из седнице арх. конзисторије у Карловци 20. децемара 1905. (2. јануара 1906.) год.

Председништво.

Ad бр. К. 1551/1242. ex 1905. 2 3—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Томе прозваног Косте Цветића из Шакотинца порез. општине Беочин, против супруге му Јулке рођ. Миланковић, расписује се едикт с тим, да речена супруга Јулка у року од 90 дана рачунајући од првог увртења овог едикта, конзисторији овој сама лично предстане или место свога пребивања пријави, иначе ће се ова бракоразводна парница и без ње наставити и окончати.

Из седнице архид. конзисторије у Карловцима 20. децембра 1905. (2. јануара 1906.) год.

Архид. конзисторија.

ДРАЖБА. 2—2, 8

Дана 18. фебруара (3. марта) т. г. у 10 сати до подне издаваће се под закуп на три године гостиона код „Пророка“ (сад Кир Мита) на јавној дражби. Закупник ступа у локал 1 маја по новом кал. Локал се састоји из једанаест соба, две кујне, подрума, качаре, шупе, штала и пространог дворишта.

Услови дражбени могу се дознати код потписаног председништва.

Из седнице црквеног одбора, држане у Ср. Карловцима, 22. јануара (4. фебр.) 1906.

Председништво.

Ад бр К. 1375./1113 ех 1905. 2—3, 11

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на место личног пароховског помоћника у правосл. српској црквеној општини у Белегишу. Са овим је местом скопчана плата од половине свију берива осим стана.

Молитељи имају своје ваљано инструјисане молбенице путем надлежних протопрезвитерат-ских звања овој конзисторији до 1. марта о. г. ст. кал. послати.

Из седнице архид. конзисторије у Карловцима 17. (30.) новембра 1905.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИЈ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, произведено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама произведена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 произведена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

24—24, 8. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 145. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 4.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у уторак 28. фебруара 1906.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

По замолби Његове Светости Преузвишеног Господина *Георгија Бранковића*, православног Архиепископа Карловачког и Митрополита и Патријарха Српског, благоизволело је Његово Високопреосвештенство Господин Епископ Бачки *Митрофан Шевић* свршеног богослова *Александра Секулића* чино и правилно рукоположити у светођурђевском храму у Новоме Саду дана 18. фебруара (3. марта) 1906. за *ђакона*, а дана 25. фебруара (10. марта) и. г. за *презвитера*, који је одређен за личнога помоћника у Крчедину.

Његово Високопреосвештенство Госп. Епископ Бачки *Митрофан Шевић* благоизволео је ђакона *Георгија Павковића* у светођурђевском храму у Новом Саду дана 18. фебруара (3. марта) 1906. чино и правилно рукоположити за *презвитера*, који је изабран и потврђен за системизованога парохијскога помоћника у Сомбору.

НЕЗВАНИЧНО.

Слово на Св. Саву

говорио **Никанор Грујић** архимандрит кувеждински у Кувеждину манастиру 1849. године.

Православна браћо!

Данас светкује света ова обитељ крстно име своје, и сав народ српски с њоме заједно светкује о том њеном крстном имену свог првог просвјетитеља и особитог заступника код Бога, великог светитеља Саву. Ја осећам потпуну радост у срцу моме, што вас у толикој множини на овој слави нашој, у српској задужбини, пред овим светим олтаром божијим данас овдје сакупљене видим. — Као год што нема ни једнога светитеља у цјелој нашој православној цркви, кои би био већи и пречи народу нашем српском од данашњег светитеља Саве; тако исто нема ни једне околности у досадашњем нашем изгубљеном животу народном, која би се могла по очевидној својој светој важности успоредити са важности ове стари српски, народној побожности намјењени задужбина. Наша ће данашња слава тим већа и за нас важнија бити, чим већма будемо осјећали и једно и друго то обстојателство у срцу нашем. — Ја кад погледим на вас толике, кои нисте и у овом узнемиреном ратном, и бједном времену на ово наше народно свјетковање, и на ову свету задужбину наши праотаца заборавити могли, морам са задовољством признати и исповједити, да још има на свјету пра-

ви потомака славног некадашњег народа српског, и да још и данас срцем њиовим влада оно исто чуство побожности, које је владало и срцем њиови праотаца онда, кад су са своим светитељима ове задужбине своје подизали. Данас дакле, кад смо се овако овдје састали, морамо тако овбиљно, као што су и ови дани наши овбиљни, мислити о овим нашим задужбинама, о данашњем нашем светитељу, и о животу нашем народном.

Задужбине ове наши праотаца, као што су од постанка свога увјек имале особиту неку у животу нашег народа важност, тако су исто по згодном своме положењу у весељу и невољама, у срећи и несрећи, у добру и злу остале непрестано у најјачој свези са народом; — и, као права народна заведенија, у различитим тим случајевима биле су народу од велике користи и потребе служећи му сад за особито средство душевног његовог задовољства, а сад за једино прибјежиште душевне његове утјехе. — Времена она, кад се темељ полагао овим народним задужбинама, била су времена српског народног напретка; дани они, кад су постале ове свете обители, били су дани праве побожности српске. у којима су праотци наши задовољавајући се својом срећом и славом овога света, старали се и за вјечну славу, и за вјечно блаженство душа свои онолико учинити, колико се онда учинити могло. Све што су год они онда радили у ондашњем животу своме, радили су зато, да души својој мјеста код Бога задобију, а потомству своме оставе споменике и свједоке свога побожнога живота, на које ће се оно моћи увјек угледати, и сјећати, како се треба старати о себи и о вјечности својој. За душу су они сиротињу помагали, за душу су дјелили милостињу сљепима, кљастима и просјацима, за душу су зидали цркве, за душу подизали намастире, и њима богате дарове поклањали, а покрај тога и овдје на земљи у народу своме бевсмртно име оставили. Народне нам наше приповједке и пјесме казују, да су наши краљеви, цареви и деспоти држали, да ништа велико, ништа знаменито, ништа богоугодно у животу своме нису учинили, ако нису за владе своје цркву коју сазидали, или задужбину коју подигли; — а оне свете задужбине њиове, и свете књиге, које се онђе о њима читају, и данас нам ово свједоче, да су они доиста тако мислили, као што приповједке и пјесме народне за њи казују. Можемо ли се ми у овом тренутку задржати, да нерекнемо: благо њиовим душама, које су у оваким љепим споменицима за земног свог живота своје задовољство налазиле, и које су у задовољству томе и на овоме свјету напред осјећале сладост онога блаженства, из кога сад на нас са онога свјета весело погледају, и нашем се овом светковању радују. — Али задужбине ове нису служиле на радост и весеље само онима, кои су их подизали, нити су служиле за средство побожности само онима, кои су се на њи у сретном своме животу угледали; — оне су пратиле народ наш и кроз најжалоснији и најнесретније вјекове синьег робства његовога: и овдје су му оне бивале више пута једна једина утјеха његова душевна, једна једина обрана православне вјере његове, једна једина сила, која је кадра била задржати у народу побожне обичаје, и у њима чисти образ и подобје славни његови предака. Јер кад смо од наши побједитеља, од наши тирана и мучитеља код наши кућа највећма злостављени и у побожном нашем народном животу нападани бивали; онда смо узнемиреној нашој савјести савјестног покоја, ожалошћеној нашој души душевне утјехе, уцвјељеном нашем срцу срдачнога мелема само овдје у овим светим задужбинама могли тражити и налазити. — Краљева нам је, царева, и деспота нестало, нестало је њиова богатства и господства, и ништа нам из јавнога живота њиовога наа њи није остало, што би могли били очима гледати, и по чему би се могли били у тешкој нашој невољи њи опомињати; остале су нам само из побожног домаћега живота њиовога ове једне свете задужбине њиове, у коима смо се и онда, кад су најгрознији стрјеле на православну

вјеру и на народност нашу са свију страна летиле, брат с братом, пријатељ с пријатељем, друг с другом састајали, један другом се искрено јадиковали, са здруженим сузама један другоме тугу на срцу олакшавали, и тим начином одушевљавајући се сачували смо и вјеру од пропасти, и себе у вјери и народности здраве читаве држали. То је било положење ови народни задужбина у животу народа. То је положење њино и народ у срцу своме увјек осјећао, и све до данас их, као једине видне остатке своје славне прошлости, понављао, бранио, и брижљиво сачувао. — Па и дан-данас још нема ни једнога Србина, кои се неће сувама облити, кад прође кроз фрушкогорске српске задужбине; и кад гледећи у њима сачуване остатке наше свете древности, у себи може рећи: гле, ово је тјело цара Уроша, ово је кнеза Лазара, ово је рука мајке Ангелине, ово је тјело Стефана Штиљановића, из ове је чаше пио Стефан као деспот наш, из ове кнез Лазар као цар наш, у овој је хаљини погинуо на Косову, ову су митру деспоти наши носили на глави, из ове су се књиге Богу молили; — онда се душа и срце на ново роди у њему за свој род српски, мисли и осјећања на ново оживе у њему за живот народа свог српског. И између вас сами, кои сте се овдје скупили, зар би се могао ко од суза задржати, кад би ја могао сад руком показати и рећи: ово је тјело данашњег нашег светитеља Саве! Суза би ваше саме у овом часу потекле, — потекле би барем зато, да прелију свети споменик славне наше прошлости. — Али вам ја немам на што руке пружити, нити вам то могу рећи; — и ми би тога ради морали сви сузе проливати на данашњи дан, да незнамо, да је промисао божиј тјело данашњег нашег светитеља у другом виду, као њечни спомен, народу оставио. — Но ја видим по лицу нашем, познајем по очима вашима, да вас, кои сте усред толики ваши невоља и бједа, дошли да посјетите данас ову српску задужбину, — нису довукли овамо ладни они зидови, него вас је довело топло срце наше, да се овдје данас опоменете и ви оне љубави и побожности наши праотаца, која је овим зидовима темељ поставила, њи на темељу томе подигла, и све до данас вјерно сачувала, — сачувала, — и вама их предала, да их и ви чувате! — Запамтите дакле браћо православна! да су ови зидови топли свједоци љубави и побожности наши свети краљева, царева, деспота, и праотаца, и живи споменици наше славне српске прошлости, кои су нам понајвише помогли, да свјест наше народности до данас у животу нашем цјелу сачувамо, и чисту од туђе смјесе задржимо.

Али живи ови споменици били су само чувари те наше народне свјести, коју је требало у народу у почетку народног његовог живота пробудити, развити и утврдити. Тај је велики и тешки посао узео на се, и сретно довршио син првога краља српскога Стефана Немање, данашњи наш светитељ Сава. Он је цјео свој живот посветио особито на то, да православну источну вјеру, — ову вјеру, — коју смо ми од наши праотаца насљедили, и за коју смо већ толико пута досада крв нашу пролевали, и по нечему и данас још прољевамо, — у живот народа нашег тако уведе, и са животом је народним тако спои, да она буде као главна покретна сила дјејателности народа у свима околностима живота његовога. Велики је то задатак био, кога се само тако велик и одважан дух, као што је нашег светитеља био, могао подухватити, да га у сва времена, кад су народи због вјере са свију страна узнемиривани бивали, сретно рјеши. Њега то није ништа заплашило; што је наумио, то је и почео, и са слободним духом ишао је на сусрјет свакој невољи, која би му се у послу његовом на пут препречила. — С чистом науком евангељском покоравао је он ум народа послушању вјере, као што апостол Павао препоручује, уливао у срце народа чисту љубав христијанску, изводио вољу народа на правац онај, коим се човјечество божеству приближава: он је с толиком и таком важности знао духу христовом

пут у живот народни отворити, да се народ наш по науци свога учитеља за кратко време у цјелом своме животу тако доиста и показивао, као што се може показивати прави ученик христов, и прави ученик народног свога апостола; јер је свети његов учитељ цјео живот његов у област еванђелске своје науке увео. Овим начином сви скоро обичајеви народни постану и православни, нарав народна постане и православна, народни начин мишљења и осјећања постане и православни, дух народни постане заједно и дух православни христијански.

Као год што иста наука христова носи на себи печат непремјењивости; тако исто и живот народа српског спојен са истом науком христовом, добија печат непремјењивости. Тим је путем светитељ наш православну источну вјеру, и цркву претворио код народа нашег у вјеру и цркву управо народну српску, која, као таква, није више остала у власти сами црквени учитеља, него је подпала под власт цјелога народа, и овдје се с народности у једну стихију прелила. — Ово је светитељ наш и својима очима видио, и још за живота свога увјерио се, да ће плод трудова његови остати бесмртан; јер му је животом својим народним православним јемствовао народ, да ће вјеру и народност постојано задржати. И од оно доба до данас прошло је већ преко шест стотина година, па и данас још сви су нам наши побожни обичајеви, божићни, богојављенски, ускршњи, ђурђевски, духовски, иваньски, госпоински, и сви други и овдје у цркви и код куће тако мили, као што нам је и живот наш сам мио; — и данас још славу наших храмова црквени и славу сваки свога крсног имена тако љубимо, као што љубимо и нас саме; и данас још ништа непредузимамо, да нерекнемо „ако Бог да, и буде божја воља“ намислили смо ово радити, ништа нерадимо, да не рекнемо „ако нас Бог помогне и благослови“ ово смо наумили урадити, ништа несвршујемо, да не рекнемо „хвала Богу свршили смо“. — Што се то све у животу нашем показује, то је плод науке данашњег нашег светитеља Саве, који нам свједочи. да је он дух православља и дух народности наше у једној свјести народној лепо саједињио, и тим начином велики задатак народног православног учитеља сретно рјешио. — Није дакле данашњи наш светитељ Сава најпречи народу нашем светитељ, што је краљев син био, него је зато најпречи, што је син био нашег српског краља, у коме је онака иста крв текла, каква и данас у нама тече, и што је слављење Бога из цркве у цјео живот народа увео, и тим начином народ наш српски и у православној његовој српској цркви, и у животу његовом с Богом саједињио; нити нам је зато најмећи и најпречи, што нам је вјеру христијанску проповједао, него нам је зато најмећи и најпречи, што је свјест христијанског православља и свест српске народности у све околности живота нашег увео, и из ове свјести извео једну свјест, која се у један живот народни претворила. У томе је послу он цјео свој свети живот проводио, у томе је послу свој свети живот и довршио. Али је судбина, — или боље да рекнем, непостижни промисао божиј одредио, да се он ни по смрти својој од свога српског народа сасвим нерастави. — Тјелесни остатци великога духа његовога остану нетајени. Престол његов архиепископски остане и по смрти његовој престол прави народни учитеља, с кога су ученици његови духом његовим народ одушевљавали. Народ је наш под својим владатељима, гледајући на свете остатке свога просвјетитеља, тако живот свој проводио, као да је у остатцима њега самог покрај себе увијек гледао; а све оно, што му је са архиепископског и патријаршеског престола казивано, тако је у живот свој народни примао, као да му то дух самог његовог првог архиепископа казује. Овим је начином свети Сава и по смрти својој живио у народу, и свјест народа, која је била народна и православна, тако равно и утврдио у животу његовом, да га више нису могле никакве невоље и бједе, никаква нападања и насилја из њеа покренути. Кад непостижими проми-

сао божиј, кои влада судбама свију народа, допусти, да народ наш подпадне под тешко иго агарјанско, под коим је из једне бједе у другу падао, из једне се невоље у другу заплетао, и са животом своим народним у највеће опасности долазио; онда га је сама та једна свјест, коју је дух светитеља Саве у њему чувао, од вјечите смрти народне избавила. Непријатељи живота народног спале све те остатке светитељеве на Врачару; али остане престол патријаршески и на њему дух светитеља с народом. Непријатељи нападну на престол светитељев већим понижењем и робством него ли до сада, и приморају га, да се покрене с мјеста и потражи блажије небо, под коим ће слободније моћи духом светитеља дисати, али остане свјест и у њој дух светитеља над светим пепелом спаљени свои земни остатака са народом. Мнозина народа за престолом светитељевим отиде; мнозина остане на спалишту светитељевом. Невоље су и на једној и на другој страни раздвојеног овим начином народа од дана на дан све већма и већма растле и нагомилавале се. Облаци се црни над престолом ухвате, и његову свјетлост од народа заклоне; — вихори се страшни над пепелом светитељевим подигну, и њега по земљи разнесу. Али свјест народа највећа чудеса чини онда, кад се народ у највећој невољи наће. Непријатељи су народног нашег живота могли спалити тјело светитељево, јер им је то промисао божиј допустио, али нису могли спалити свјести народне; вихори су могли разнети пепео светитељев по земљи, али нису могли помрачити свјести народне: — она је у свима тим невољама све већма и већма расла и гле какво нам данас у животу нашем народном позорје показује! — Кад су непријатељи народа нашег на једној страни мислили да ће народ наш без нетљени остатака и без патријаршеског престола свога просвјетитеља, под тешким јармом њиховим, народну своју свјест сасвим изгубити, и са животом своим народним на њеки растати се; онда се народна свјест у пуној снази покаже, јарам робства са народа збаци и слободу животу народном поврати. И какво нас весело чуство сад већ обузима, кад погледамо на ону страну, гдје су пре неколико година страшне олује животу народном вјечитом смрти претиле, и видимо, да се на оном истом мјесту гдје је спаљено тјело данашњег нашег светитеља, на оној истој земљи која је посута светим пепелом светитељевим, подиже са престолом књажеске владе београдска слободна варош србска, која је за нас цјело народ србски, и за његову будућност управо света варош тако исто, као што нам је свет и онај пепео, на коме се она подиже. А кад су на другој страни непријатељи народа нашег мислили, да ће народ наш покрај потамњеног патријаршеског престола свога просвјетитеља под њиовим ногама у смртну несвјестицу пасти; онда се свјест народна у својој сили подигне, потамњеном престолу свога светитеља сјајност ону поврати, коју је он под силним Душаном добио, и изгубљеном народу војводство створи. И сад већ суза радости тече на наши очију, кад погледамо на оно мјесто, гдје је пре неколико мјесеци животу нашем народном гроб био ископан, и видимо, да се на њему уз сјајни престол патријаршески са владом србском слободно војводство србско подиже, које је за народ наш србски и за његову будућност тако исто свето, као што нам је свет и престол данашњег нашег светитеља Саве. Ко на она два знаменита догађаја у животу народа србскога данас, кад таког божиег угодника, и таког свога народнога светитеља светкује и слави, побожним оком погледи; томе мора бити данашње наша светкованье веће од сваког светитељског светкованья, данашња наша слава већа од сваке друге светитељске славе; и нема тога Србина, кои би се у оваком свом задовољству могао уздржати, да непадне на лице своје пред вјечним промислом божиим, и као на своје народно богојављење са удивљењем и благодарности неповиче из свег срца: „ѣлїй ести Господи и чѣдна дѣла твоя, и ни единаже слово довлѣетъ къ пѣнію чѣдесъ твоихъ!

Али је небо над младим војводством

нашим црним облацима од очију наши још заклоњено. Отровне стрјеле старе неправде људске још падају на нас са свију страна, још је дакле свето насљеђије наше, које нам је од данашњег нашег светитеља остало, народна православна наша свјест у искушењу, нови живот наш у опасности. Шта ћемо сада у овим нашим околностима радити? — Како ћемо садашњост нашу, која је управо мати наше будућности, од напасти заклонити, од пропасти одбранити? Достојни питомци светитеља Саве немогу клонути духом. Они ће се и сада угледати на живот свога одважног великог предка, као што су се и досад увијек угледали; и наћи ће у њему примјер и за ове околности, као што су налазили и до сада увијек и за друге. — Он је оставио навјек царевину, и све угодности живота, да народ свој спасе од смрти народне, и утврди га у свјести православног народног живота: зар ми нећемо тако исто оставити, за време наше користи и угодности, да сами себе спасемо од смрти народне и отворимо у утврђеном војводству нашем слободно поље живота нашој православној народној свјести. Он је сав живот свој жртвовао сретнијој будућности народној: зар ми нећемо тако исто наш живот жртвовати нашој сретној будућности, ако она ту жртву од нас узиште? Нама је промисао божиј дао на престолу нашег светитеља Саве патријарха, кои се садашњим дјелима својима уподобљава своме светом предшественику тако исто, као што се и он у животу своме уподобљавао оном вјечном архијереју, о коме смо данас слушали апостола Павла онако љепо говорити. Он је свет; јер на светом дјелу божијег промисла, на дјелу наше народне православне будућности чистим рукама по вољи божијој неуморно ради. Он је незлобив; јер неосњива будућност нашу на туђој пропасти, него је оснива на самом животу нашем. Он је без мане; јер га чиста свјест народне православне будућности руководи у свима његовим пословима. Он је одлучен од грјешника; јер неда приступа онима, кои свјести народној сметају, и новом животу народном о глави раде. Ко год дакле између нас данас осјећа, да у њему кри немањићена тече, ко год данас у души и у срцу своме признаје, да је и он потомак данашњег светитеља, да је и он прави Србин; тај треба да се овдје у овој задужбини свои праотаца, пред духом светитеља Саве, данас, кад њега слави и спомиње, искрено завјетује, тврдо завјери, и озбиљски закуне, да ће се отрести зависти, злобе, несложе, раздора, себичних намјера, и сваке гадне страсти, — и да ће и сам свет, незлобив, без мане, и одлучен од грјешника у овим одсудним часовима потећи к престолу светитеља Саве, да са светим патријархом своим започето велико дјело божије довриши, војводство и у војводству живот свој народни од сваке опасности обезбједи. Свјест ће нам наша народна православна помоћи, да одважност наша у овим часовима буде озбиљна; а озбиљна ће одважност наша помоћи нам, да дух наш буде већи и јачи од свију бједа и невоља. Слава данашњег нашег светитеља, на коју смо се у овој нашој задужбини сад сакупили, нека усели у срце наше јединство данашњег еванђелија, да скорим будемо и по слободној нашој свјести, и по слободном нашем народном животу као једно стадо под једним својим пастиром.

Прилози

историји одношаја наших с Румунима у XVIII-том веку.

Од **Радослава М. Грујића.**

(Продужење.)

Почетком 1726. год. умро је владика Дамаскин[19]. У Малој Влашкој настаде трвење и разви се знатна борба о владичанство. Кандидата беше више, а највише се истицао трчкарајући и митећи на све стране тисменски игуман Никодим. То беше сујетан, уображен човек, а

[19] Гласник друш. срп. слов. VI. 85. — Ту се вели, да је и Дамаскин на презентацију митроп. београдског конфирмиран.

незналица и врло лош карактер. Остарио је под фанариотском системом црквене управе, а у то доба, као што вели јеромонах тисменски Леонтије: „ова Епископија никада није празна без Епископа стајала више од месец дана. Него како Епископ кои умре, а они по троица, по четворица, устану па се надмећу кесама, кои ће бити Епископ; и кои више да онога ома поставет".[20] А сам тај игуман Никодим вели: „И ешче за бегова от Угровлахијске власти, каде се кои Епископ престави неда му се други добро ни оладити, него се кесама надметали до митрополита и бега, кои ће пређе Епископом бити. И тако ни по 10 дана, није празан Епископат био".[21]

Па кад је Дамаскин умро и одпочела хајка на епископат, Никодим је употребио све силе, да се дочепа владичанства. Проигуман свето павловски Антоније вели за њега, да се је: „изварчио и похарчио по немачки господе и по овдешњих бојаров заради Епископства; а пак житијански игуман дао му 2 кесе аспри у помоћ, кад будет владика, да он први код њега будет. — —"[22] Но ипак све то не поможе, јер митрополит је наредио правилан избор тројице кандидата у сабору римничке епархије, који беше састављен из калуђера, свештенства и бољара, — па се с митом није тако лако могло проћи. Сабор тај морао се је набрзо састати после смрти Дамаскинове, те је изабрао три кандидата, међу којима беше и митрополитов кандидат, познати нам коректор српско-румунског буквара — игуман манастира Говора — Стеван. Њега митрополит постави на прво место и предложи царском двору на потврду.

Након неколико месеци 15. Октобра 1726 изађе потврдна диплома[23] за предложеног игумана Стевана — на владичанство римничко. Овај је за тим дошао у Београд, на позив митрополитов;[24] и ту буде око Божића исте године произ веден за епископа. За тим се врати у Малу Влашку, а наскоро за њим, почетком Фебруара 1727., послани беху изасланици митрополитови: епископ карпенсебешки Никола Димитријевић, архимандрит манастира Ковина Исаија Антоновић и митрополитско-народни секретар Гаврило Јурајац, — ради инсталације ново изабраног, потврђеног и посвећеног епископа Стевана. Ови изасланици имали су, према инструкцији, и задатак, да са конзилијарима од администрације Угровлашке: Иноком Доситејем Бранло, Илијом Ширбеј, Григоријем Власто и Константином Стрибенул испитају све црквено-управне одношаје, те културно-просветно и материјално стање целе римничке дијецезе, како би се што пре могло приступити озбиљном лечењу многих рана у црквено-управном и религиозно-моралном животу у тој дијецези.[25]

Изасланици митрополитови стигли су у Крајову, у седиште земаљске управе у Малој Влашкој, 8. Фебруара 1727. год. Пред њих изађоше свечано изван вароши, за 3 сата далеко, три бољара са 2 хинтова, а у сваком по 6 коња. Ови су им донели са собом и ручак, те су на месту састанка ручали. За тим свечано уђоше у варош, где их пред црквом са свештеницима и литијом, уз брујање звона дочека многи народ и одпрати до одређеног им стана. Јавили су за тим о доласку своме председнику земаљске администрације генералу Шраму, те он посла свога посланика, као и генерал Кантакузин, још истог дана, да поздрави митрополитове посланике. Сутра дан учинили су посету генералу Шраму. Овај их је врло љубазно дочекао и испратио. Ту се упознаше и са већницима земаљске управе, који владику са пуно поштовања пољубише у руку. Идућих дана беху на ручку код генерала Шрама, где је и католички месни епископ са једним фран-

[20] Дневник прил. II. тач. 37.
[21] Ibid. тач. 46.
[22] Ibid. тач. 30.
[23] у Шикера — Die Vereinigung . . . прил. XI.
[24] Дневник прил. II. тач. 15.

[25] Забележио сам, још пре неколико година, да се у Митроп. Патријар. Архиву у Карловцима под бр 151. ех 1727., — налази „Protocoll der Corespodentien" епископа карпенсебиш. Николе Димитријевића са епископом Мојсијем Петровићем у ствари епископије римничке, те инвентар римнич. епархије и т. д.

цишканером био. Ту су се, као што вели сам владика у свом дневнику „лепо разговарали и лустиг били и великама чашама пили, и ни у чем завреи били“; за тим код неких бољара, где су лепо почашћени и марамама даривани били. Молили су их бољари да одслуже коју литургију, те су то радо учинили; а одржали су и неколико парастоса, по жељи неких бољара, зашто су их наградили дукатима и марамама. Одслужили су и једно молебствије, опће за сав народ, у присутности доброг ћенерала Ђорђа Кантакузина и скоро свих бољара.

Народу и бољарима свидео се је владика Никола, те га предусретаху са особитим поштовањем. Говорили су о њему: „и сеј г. Архијерej шчо ест дошао смерен ест и учен и са страхом служит службу Божију: и не обзирает се никуд, такмо ка Богу ванимает; а не као наш Дамаскин...“ И у опће цело посланство митрополитово учинило је на Румуне врло пријатан утисак; управо се изненадише, јер као што прича њихов архимандрит Иларион, бољари су међу собом, о посланицима митрополитовим, овако говорили: „ми смо мислили, да теке Грци имају памет и практизу и разсмотрење, а ови посланици превазидоше Греке, на ва сем, што нисмо мислили, да у них обретаетсе“; а калуђери и бољари, по речима Србина тисменског јеромонаха Леонтија говораху: „ми нисмо знали, да су Срблн овако учени, а ови што су дошли от гос. Архиеп. скроз могу человека промотрити, као кроз огледало.“[26]

Многи угледни бољари и њихове породице долажаху владици Николи и архимандриту Исавији, да им читају молитве; те једном послаше и двојицу прекрштења заклетве, да им владика опрости. Владика је на то сазвао конзисторију, у којој осим њега и арх. Исаије, позва новопосвеh. владику Стевана, архим. румунског Илариона и игумана тисменског Никодима. Пред њима испита клетвопреступнике, па онда упита за мишљење сваког појединог члана конзисторије, те према изјавама њиховим даде сам коначну одлуку.[27]

Посланици митрополитови имали су и дужност, да пре инсталације, са поменутим већницима прегледе све стање овог владичанства, те су у ту сврху почели држати заједничке седнице, о којима се може више сазнати из поменутог протокола у М. П. А. К. кр. 151. — Нами је главно истаћи то, што се већ из самог владичиног дневника види, да су како бољари, тако и представници свештенства, особито настојатељи манастира, зазирали од власти митрополитове, јер су видели, да митрополит хоће да заведе правилан ред и исправи све недостатке у црквено-управном животу њиховом, — а то њима свима, као што ћемо одма видети, није ишло у рачун.

Да би нам јасније и појмљивије било држање бољара и игумана румунских према племенитим жељама архиепископа и митрополита Мојсеја, — ваља нам прво истаћи односне карактеристичне црте њихове, према изјавама људи, који су државни званичници, и као странци међу њима многе године провели, те по казивању самих честитијих Румуна и неколицине онамошњих Срба.

Пуковник Пивода рече једном приликом владици Димитријевићу: „Свуд сам ходио и сваког народа знам обичаи, али како ови људи нисам видио; нестидесе, кад их человјек уфати у лажи. . . . за то им не ваља нигда веровати; докле стобом говори дотле ваља веровати, а како се растане, да може учинити, да и здушом и ателем пропаднет человјек“; а два капетана Мишко и Груда (биће да су били Срби, јер им је владика предао неко писмо од Архиепископа, коме су се врло обрадовали) рекоше: „неваља овим људма веровати зашче су лаже и зашчо су им уста медена, а срце погано; а паки уздахнувши рекоше: курјак у његову срдцу лежи.“. . . .[28]

И сами њихови људи износе жалосну слику њихове моралне покварености. Игуман из манастира Шегарче-Петроније при-

[26] Види о свему овом опширније у односним тачкама приложеног „Дневника“.

[27] Дневник, тач. 16. и 17.

[28] Ibid. тач. 31, 34 и др.

казује их овако: „чудни су ови бољари, како они реку, онако ваља да учини и Епископ и сваки; и сваки о себи господар, како и полаци, и све ће свое изгубити теке да другоме досаде". Новопосвећени и потврђени владика Стеван тужи се на игумана тисменског Никодима, како је на неком судском акту, ког му је он послао на подпис хотимично, да му напакости потписао се испред владичина имена на првом месту — а она да тај акт иде губернатору у Сибињ. Исти се тужи и на бољаре, како га и не позивају у савет, већ сами свршују све, па и најважније црквено-управне и судске послове; а опет бољари туже се архиепископу, да се неки духовни мешају у ствари, које не спадају у њихов делокруг, те их тужакају код разних власти и у Бечу. Архим римнички Иларион, саветује пасланицима митрополитовима нарочито, да се од конзилиара (већника) чувају, а нарочито од Илије Ширбеја вистијара, јер му је свагда обичај човека обманути: „Политиком се чини, да га болшега Христијанина нема, делом же инако ћевриште. Толико се пута и заклетном утврђивао, по томе после инако посал извади, а не како се клео". „Конзилиари и игумне поставлају и мазуле (збацују); а они сиромаси, да би се обдржавали, дају им пешкеше; а особливо на годину дишкрецију шчо им дају по 2 коња и по 2 хардова вина; дишкрецију им приказују; и све се ноћом пуче; они суде и расуђују и без нихове воље нитко ништа не може сатворити о духовне старање". То исто потврђује и проигуман свето-павловски Антоније, а и многи други, као тисменски Никодим, хурецки Дионисије, полврачаски Климент и бранковенски Инокентије — потоњи владика римнички.[29]....

Посланици су нашли и на неколико Срба, који међу Румунима у Малој Влашкој живе. Тако им је наскоро после њихова доласка дошао момак Бошко, који је ћурчијски занат код мајстора Даче Рашића у Будиму (Табани) изучио.[30] Овај им је причао, како попови имају велики страх и много их се боје, јер су чули како митрополит тражи велики данак од њи; а то су, како ћемо касније видети, изнели бољари, само да народ и свештенство одврате од сједињења с митрополијом београдском, како би они и даље могли мутити и пашовати по епархији римничкој

Првог марта 1727. г. били су посланици митрополитови у манастиру Буковцу са ново посвећеним владиком и архимандритом Иларионом. Тамо им дође и „господар Живан Србљин", који им за ужином у разговору рече о влашким бољарима ово: „Ови људи не имају душе, него наружити знаду за душу; шчо ти данас лажном политиком говоре, то сутра ништа не има, и да ме Бог сачува од них. Нити ја са њима једем и пијем, нити кои разговор имам, него и се аратосим.". . . А познати нам јеромонах тисменски Леонтије, између осталога и ово вели: „Овде су људи лукави и лажливи, не ваља им ништо веровати: данас да учине кои савет међу собом, а сутра о томе и не мисле; и шчо человеку обећчају у оно се не ваља уздати, и да може један другога зуби за изе. Не има ту человека, кои би промисла имао за народ него сваки за своју хасну гледи. Идоше у Беч и потрошише толике новце, и они кои су били сами себи правицу нарадише, а народу никакве. А врло су људи високоумни, никога ни подашто не држе, и ми коисмо Срблји зову нас блотул (то ест суровци), али каде су вас видели говорили су међу собом: ми нисмо знали да су Срблји онако учени, а ови шчо су дошли от госп. Архиеп. скроз могу человека промотрите, како кроз огледало. — — — — А прочим бојаром ест мисал и говорење да ние ово како Српска земља, да ће се у свештчо г. г. архиепископ мешати, него како и до сад от старина ест био обичај; како бег чинио, он набирао игумене и са знањем Епископовим постављали се, тако и от селе будет. Ипак и то ћу вам праве казати, они бољари, кои су биля у Бечу имају велико пошчење г. г. Архиеп. зашчо су ведели разум јегова преосв.; а ови остали шчо

[29] ibid. тач. 19, 27, 41, 29, 30, 35, 44, 49 и др.
[30] ibid. тач. 50, 18.

нису видели, нима се врло како пред очима види и мисле да владају како и код покојног Дамаскина".[31] — — — —

Земља ова беше богата у манастирима, а манастири имадоше грдна имања, те велике дохотке од десетка, давања тридесетога и приходе од соли и других намета (Regalrechten).[32] Беше 24 манастира, с 7 скита и шест капела. Међу тим манастирима беше 5 женских; од ових два носе српско име: Остров и Златибор; за први се каже, да му је ктиторка госпођа Деспина, Ћерка кнеза Лазара,* а супруга Њагула војводе; а за други госпођа Јелена супруга Александра војводе. Од осталих манастра 10 су самостални, а 9 су „преклоњени"[33] манастири т. ј. поклоњени од њихових ктитора разним св. местима и манастирима на истоку. — Међу њима особито носи српско име, манастир Буковац, а вели се да му је ктитор бан Степан .... и да је „издревле одаат под метеуре у турску страну." — Од осталих је Шегарче, са своја два скита Станешчи и Архангел, предан патријаршији Александријској; Житијан, са скитом Чутура, светопавлавском манастиру у св. Гори; Калуј и Цинцарен — Јерусалиму; Бајндерам — Хилендару, а за Титереч, Хотарани и Мало Јеничче не каже се коме су поклоњени. Од десет самосталних („начелних") манастира најстарији и најзаменитији је Тисмен, о коме смо већ рекли, да га је у доба кнеза Лазара основао српски калуђер Никодим; а и манастири Коџја, Бистрица, Говора, Садова и Бранковен носе српска имена, као и скит тисменски Топоница.

За турске владе над сним тим манастирима, као што смо већ споменули, имао је власт једино митрополит букурештски, на кога су, нема сумње, имали знатан утицај бегови (кнезови) Крајовски. Кад је престала турска владавина, нестало је и бега (кнеза) из Крајова. Кнежевску власт заменуло је сада управно веће, под председништвом прво ђенерала Кантакузина, а за тим ђенерала Шрама. Изгледа да је управа бирана, односно постављана, на четири године. Бар је тако било са првим председником и прва четири већника, који почеше своју управу почетком 1723. г., а завршише је крајем 1726. — С падом Мале Влашке под аустријску власт, изгубио је и митрополит букурештски свако право управе над епископијом рминичком и њеним манастирима. А мени се чини, на основу напред приведеног, да је аустријска власт, уређујући почетком 1723. г. сталну грађанску управу у земљи, у исто доба пренела некадању власт митропол. букурештског над рминич. епархијом — на митропол. београдског Мојсеја Петровића. За то говори оно урицање састанка рминичког епископа са митропол. Мојсијем у другој половини 1722. год.; о томе нас уверава титула Мојсијева, што му је

[31] Ibid. тач. 32, 33 и др.

[32] Швикер, — Die Vereinig. — У скескурсу; по извештају комор. саветника Игн. Хана од 12. Нов. 1719. г у цар. рат. архиву у Бечу. Из Мале Влашке увезала се на и укрцјумчивала со у Србију (Види: Глас српске краљ. акад. LXIV, 47).

* У дневнику се мисли погрешно кнеза Лазара Грбљановића, мученика косовског, а по Рајићу (Историја III, 349 прил.) то беше Ћерка Лазара Бранковића, сина деспота Ђурђа Смедеревца, а сестра од стрица архиепископу Максиму, који ју је одневолео, па и удао за влашког војводу Њагоја, — јер је мала остала сиротом без родитеља. Право јој име беше Милица, а Деспином је по венчању названа.

[33] „Преклоњење" је буквални превод румунске „închinare", а судећи по грамотама румуњских кнезова и бољара, који су своје манастире преклонили, састојало се то у овом: Они су тим начином давали своје манастире под духовни надзор, ради чистоте вере, прослављеним местима или манастирима на истоку. Тим манастирима управљали су и даље румунски игумани, по праву и обичају свога краја: доходцима издржавала се манаст. обитељ, при њима основане школе и други добротворни заводи, а тек остатак прихода шиао је у корист оног места или манастира, коме је дотични манастир преклоњен. После несретног покушаја на Пруту (1711.) загосподоваше тим манастирима у Влашкој и Молдавској Грци као игумани, а често и разни светоњици у калуђерском руху, који начињише од манастира разна чуда и покоре (Види: А. П. Лопухина издање Историје Христіанской церкви въ XIX. вѣкѣ, Петроградъ 1901. Томъ II 460—463. и срав. мој срп. превод у „Срп. Сиону" 1902.) Траг тома види се и у рминич. епархији, где се у преклоњеним манастирима Буковцу и Хотарани налазе већ Грци игумани (Приложени под I. дневник владике Димитријевића тач. 21). — Румунски кнез А. Куза, почетком друге полов. XIX. века, кад је почео „реформисати" румунску цркву и извађати секуларизацију манастира, пре свега је конфисковао сва добра преклоњених манастира (Истор. Христ. Цркви — — — стр. 472—473.)

даје епископ и митроп. карловачки Винћентије Поповић, те и све остале поменуте околности.

У доба док не беше уређене управе, приграбише многи бољари себи власт над многим црквено-управним пословима; нарочито обратише они пажњу на богате манастире, те си присвојише право постављати и збацивати игумане, руководећи се притом једино својим ћефом и коришћу, као што нам то јасно слика дневник владике карансебешког Димитријевића. Владика Дамаскин, као што смо већ видели, беше слаб човек, па и ако је покушао у два маха молити, да се на њега пренесе власт над манастирима, није кадар био истрајати и испословати, да му се то право потврди, него је клонуо код првих неуспеха, те оставио манастире на милост и немилост бољара, односно чланова земаљске управе. Чланови земаљ. управе постадоше сада скоро искључиви господари и судије манастира и игумана.

(Наставиће се.)

Дајте нам једном Шематизам!

Д. Р.

Од какве је важности добро уређен Шематизам и за једну епархију, а камо ли за једну митрополију; то бар није нужно доказивати.

Важност ваљаног Шематизма огледа се најбоље и у томе, што све уређене и наше и туђе епархије и митрополије издају га сваке године.

Само наше епархије у карловачкој митрополији, па и сама митрополија, чине у томе изузетак.

Епархије су издале до сада по 2—3 Шематизма, а митрополија овамо од 1848. један, па на том је и остало.

Од 1900., које смо године ми уредили Шематизам за карловачку митрополију, нити је изишао нов Шематизам ма за коју епархију, нити за митрополију.

А каквих се за то време промена учинило; то бар не треба доказивати.

Данашњи саборски одбор, изабравши свога старог партизана, умировљеног учитеља г. Мату Косовца за аутономног статистичара, да уз „назови“ уређивање свога званичног листа „Српског митрополијског гласника“, уреди статистичко звање и његов делокруг, и ако он није ни видео игда како су уређена иста звања, поверио му је и тај частан задатак, да уреди нов Шематизам за карловачку митрополију.

И шта је исти урадио? Он је на рачун српских нар. црк. фондова одлазио неколико пути у Пешту и Београд, те је оданде донео свакојаких тисканица, те према њима саставио туште формулара за свој Шематизам.

Какви су исти његови формулари, било је у два маха говора у „Србобрану“.

Ми ћемо за данас навести, шта нам један стари прота о г. Матиним формуларима пише.

Исти рече:

„Држим да сте прочитали или бар прегледали оне статист. обрасце од Сабор. одбора на општине и свештенство управљене, и ако јесте, ваљда сте се уверили, да је то једна збрка од питања — прави хаос, на који нико није у стању дати јасна и тачна одговора, нарочито у онако одређеном кратком року — (за који чујем да је сад продужен).

Који је н. п. свештеник у стању одговорити: колики је број рођених здравих и колико нездравих? —; колико је брачних парова здравих, мешовитих и нездравих? — На ова питања нису свештеници ни компетентни да одговарају, то могу само лекари и то по обављеном прегледу установити. Не знам како би свештеник и *смео* рећи за којег парохијанина свога да је нездрав — телесно и душевно? — Нека нам на ово г. статистичар даде разјашњења!

Па онда: колико је душа у православље превео парох, колико помоћник и колико *бакон?!* — *Зар ово није срамота, да се и овака питања од највише аутономне власти наше могу формулисати?* и т. д. Могао бих ваздан рећати, да имам времена. Против те статистике неки су свештеници подигли свој глас у „Србобрану“, но ја држим, да би „Српски Сион“ у првом реду требао и дужан био да о томе своје мишљење донесе и да покаже сву мизерију тога конфузног елабората.

Што се мене тиче, ја држим, да би то све требало бацити у кошар, па издати нове једноставније и јасније обрасце, на које се да позитивно одговорити, а не само приближно и као што се вели од ока, јер коме би и чему би то хаснило?“

И од стране једне уважене књижаре добили смо писмо, у ком нас моли да

подигнемо свога гласа, да се једном нада Шематизам за карловачку митрополију, пошто је онај за 1900. застарио.

Ми овим подижемо свој глас у интересу и појединаца а и саме ствари, и позивамо меродавне, да га што пре издаду, и нек његово уређење даду коме хоћеју — само не г. Мати, који га није у стању уредити —, и нек га награде колико хоћеју.

Ено им ревизора бачке епархије, који и онако у Н. Саду седи доколан, па нека га награде.

На саме пак формуларе г. Матине, пошто их је довршио, осврнућемо се идућом приликом и навести, каквих све лудих питања у њима нема.

Г. др. Бранку Илијићу.

Д. Р.

Г. др. Бранко Илијић, фишкал српских нар. црквн. фондова за „ужу" Угарску, који је као такав осим осталих угодности дошао и до красног Stadt-pelz-a, до ког се би никад дошао да га „браћа" не поставише на ту уносну столицу; пошто је благоизволео назвати наш чланак у 2. бр. *„Мудрост фишкала српско-народних фондова за „ужу" Угарску"*, гомилом гадних грдњи, и изјавио своју жалост, што још има људи, који читају „Српски Сион",[1]) те за то, и само за то (е где, баш само за то?!), да се не би можда неко окужио отровним дахом нашим и назвао нас пустим и лудим попом[2]), наканио се да нам у чланку *„Димитрије Руварац"* у 13. бр. „Заставе" Abend-Blatt-a одговори и побије наша злурада извртања.

На *како* их је побијо?

[1]) Има их г. Бранко те још колико, и како га многи радо читају и једва чекају да га добију, међу које спадате и Ви и Ваша браћа, — истина не из љубави и слагања ш њиме — поред свега тога, што га се јавно отресате, чему је најбоља доказ то, да се Ви и Ваша браћа тако често осврћете у „Застави" на њега, што не бисте јамачно чинили, да га у истини презирете, и да је он онакав, какког га Ви представљате народу, јер човек кад кога презире, он се на њега и не обзире. Писала је некад „Народност" друкчије о Вама и Вашој браћи, коју никад није другчије називала, него „сојатарјом", а вођда „туђинданцем", па се Ви не осврћете на њено писање, дочим се на писање „Српског Сиона" и сувише осврћете.

[2]) Од смушењака, као што је г. Бранко, који је као што је познато пропашао, да је у радикалској глави сос, — па правно и у његовој; не може се човек паметнијем назвау ни надати. Деци и луђацима је свашта слободно.

Он се не нађе побуђен да опроверзне и докаже, да не стоје оне наше тврдње: да сабрски одбор није неограничени господар над манастирима, као што је тврдио г. Илијћ; да постоји пропис и то пропис од врховне народне власти о управи са манастирима, што није знао г. Илијћ; да нису на многим местима манастири уписани као својина g. n. u. Religions fond-a, као што је тврдио г. Илијћ, него да и сами Романи то рекоше само за Св. Ђурађ; да настојатељи манастирски нису као што је тврдио г. Илијћ прости плаћени намештеници и службеници, него управитељи; да привремена упутства за манастире од 1875./6., нису проста кућевна правила, као што је навео г. Илијћ, него да она замењује уредбу, да њих не може сабрски одбор сам по својој вољи мењати и не држати их се, и да је и садашњи сабарски одбор а и пређашњи у више пути позивао управе манастирске, да их се строго придржавати имају.

И да је г. Илијћ све те наше тврдње побијо и оповргао, и то не шупљим фразама, него необоривим разлозима; онда би могао и смео јавно назвати поменуте наше тврдње „гомилом гадних грдњи".

Г. Бранко подухватио се, да проговори коју у поменутом бр. „Заставе" о уносу манастира у грунтовнице.

И камо среће по г. Бранка, да се није подухватио, да и о томе пише, јер се тиме још већма осрамотио и показао и доказао своје капитално незнање, које се слободно може назвати глупошћу.

Или зар то није глупост, кад један фишкал српских нар. црквн. фондова за „ужу" Угарску, јавно у „Застави" рече: „Ја остајем при томе, да су манастири пре рескрипта били уведени као власништво тако званог Religions-fond-a (у 250. бр. „Заставе" за 1905. рече пак: „— — што се види отуда, што манастирско добро *на многим местима* у грунтовници беше убележено на име Gr. n. u. Religions-fond-a", а у 13. бр. од о. г. рече: ја сам само то рекао (у 250. бр. пр. г.), да се манастир Св. Ђурађ убележен налази као својина т. зв. верског фонда, а не на име братства". Не показује л' и ово смушеност г. Бранкову !) јер онда још није постојао рескрипт, ни саборско устројство, *којима је јасно утврђено да су манастири својина под управом митрополије карловачке стојећег клирикалног и манастирског фонда* (курив је наш).

Е станите мало г. Бранко!

Дакле манастири су били до рескрипта уведени као власништво тако званог Religions-fond-a — наровно Gr. n. u. — ?

Кад у старим грунтовницама за манастире фрушкогорске стоји све до 1876, када се нове увеле: „Ehrwürdiges gr. n. u. Kloster Hopovo, — Gergeteg — Krušedol, — — — а овамо од 1876. до 1897. „Српски православни манастир Хопово — Гргетег — Крушедол — грчко-источне цркве", а од 1897. — Српски православни манастир Хопово — Гргетег — Крушедол — српске грчко-источне цркве", манастир Ковиљ све до 1860. био је уведен као „Kloster Kovill", а од 1902. „Kovili g. k. szerb Zárda"; манастир Војловица све до 1903. „Vojlovitzer Kaludyer Kloster", а од тога доба: „Vojlovicza gör. kel. szerb Zárda", и г. Бранко као фишкал не зна наопако ни то, него булазни, да су још и данас уведени као својина „Gr. n. u. Religions-fond-a", и да ће он предложити саборском одбору, да се уведу као својина манастирског и клирикалног фонда; онда се и из тога јасно види, какав хаос мора да влада код саборског одбора.

А ако не стоји онако, као што рече г. Бранко, онда је дужност саборског одбора да свог фишкала позове на одговорност, како је могао и смео *онаку* глупост јавно избацити.

Да овамо од рескрипта српски манастири треба да буду *својина манастирског и клирикалног фонда*; то је могао само смушени и пука незналица г. др. Бранко Илић на жалост и срамоту фишкал српских народ. црквн. фондова за „ужу" Угарску, јавно рећи.

Та кад се у 1. §. V. реск. јасно вели: „Црквено-народна добра или су митрополијска или владичанска, појединих цркви и црквених општина, школа и *манастира*, или су фондовска и фундациона, по гласу привилегија народу српском даровањих";

кад и сам г. др. Жарко Миладиновић у своме „Тумачу" на стр. 182. рече: „*Народно-црквена*" (зашто не рече „црквено-народна" као што у рескрипту стоји, то он зна, шта је под тим именом хтео да каже и мислио постићи, чиме је пак доказао, да није солидан писац ни тумач закона, код кога је први услов, да верно текст закона наводи и по њему своје тумачење равна) *добра су:* „— — —

5) Манастирска — — —

— — — —

има и данас који манастир да није уведен као српски —, и тек кад *ово* човек зна, тек онда излази у својој правој светости капитално незнање г. Бранково.

Као фишкал, у место да је до сада већ спровео поменути закључак, он излази на јавност како ће тек поднети саборском одбору предлог, да се манастири упишу у грунтовници као својина манастирског и клирикалног фонда.

Да смо весели!

Ако се не варамо, и г. Бранко је на нашу жалост и срамоту изабрат да и он уз осталу братију води парницу против Румуна због манастира, међу којом само њих двојица, управо један и то нерадикал ради својски и смишљено, и ако се у опште до сретног успеха дође, имаће се *само* њему захвалити; ал' то нимало не смета осталим члановима радикалима, да се и њима даје онакав исти предујам — ако не и већи — за њихов нерад.

Принцип је радикалски, да где други што ради, они захтевају и замерају, што се не обелодањује њихов рад, дочим они свој рад крију као змија ноге.

Крајње је време, да радикали јавно кажу народу, шта је до сада потрошено и из ког фонда и колико је ко примио за време трајања парнице с Румунима због банатских манастира.

Свет свашта зуца, и како су радикали при избору онолико силних браниоца телали, да пошто су они сигурни, да ћемо добити парницу, нека Румуни плаћају што ће судске трошкове, те се на рачун тога издају немилостиво предујмови; дај Боже да не буде и с тим процесом, све ако га и добијемо, као са оним странкама, које и ако су процес добили, више су платили судских — адвокатских трошкова — него што је њихово потраживање било.

Молили бисмо дакле мероданце да обавесте народ, шта је до сад потрошено на ту парницу, а особито, колико је издато пештанском извештачу, чиј је извештај за гуске а не за добијање паранце.

Но, био не био г. Бранко изабрат као фишкал фондовски, треба бар да зна садржај тужбе Румуна, који је у целости штампан и у „Српском митр. гласнику" за 1905. у 10. бр., у којој сами Румуни рекоше за манастире Бездин и Месић, да су их Срби августа 1901. једнострано увели у грунтовници под именом: „Бездински — Месићски православни српски манастири".

Како је г. Бранко као фишкал за „ужу" Угарску, морао сам обавити ту промену — дотле су рекоше Румуни били уведени под именом: „Бездин — Месић грчко несједињена игуманија односно манастир" —, он је то већ заборавио, те рече 4. фебруара о. г. у 13. бр. „Заставе" Abendblatt-a, како су наши манастири још и данас уведени у грунтовници на име „верског фонда", те ће он учинити предлог саборском одбору, да се преведу на манастирски и клирикални фонд!

Зашто Августа 1901. није уведен и манастир св. Ђурађ као „православни српски манастир", као што су те године уведени Бездин и Месић; ми не знамо.

А пошто је то врло крупна ствар, то позивамо саборски одбор, да то јавно у листу каже и да истражи кривца, чијом је кривицом то пропуштено учинити, јер није ваљда могао дати било г. Бранку, било неком другом упутство, да само Бездин и Месић уведе у грунтовницу као српске манастире, а св. Ђурађ да остане и надаље као манастир гр. н. верског фонда, како би Румуни могли имати што више доказа бар на тај српски манастир.

Ову је околност дужан саборски одбор испитати, и известити српство, јер ми смо с више страна чули свашта говорити о раду г. Бранкову.

Кад је у осуди кр. банског стола у Загребу од 17. Окт. 1901. бр. 23 602. (в. „Браник" 1902. бр. 103.), у којој је изречена осуда неколицини српских одветника, који данас играју војвођску улогу у радикалској странци, речено: да су неки од њих у исто време служили и својој странци и противничкој; да су известили суд неистинито о тобожње правомоћној једној одлуци, те према томе и осуђени били, а те војводе, не беху у стању, у ком беше 1902. г. Бранко; зар није основан страх и зебња свију истинских родољуба, кад виде, *каква* је важна улога додељена једном незналици г. др. Бранку Илићу?

У осталом, треба и сам г. Бранко у своме интересу да јавно проговори о овој ствари.

Даље рече г. Бранко: „Ова су два фонда (т. ј. манастирски и клирикални) саставни део митрополијског иметка, чији је заступник *ускос* (курсив је наш) 2. §. V. кр. рескр. српско народно црквени Сабор (не патријарх-митрополит!), а управа Саборски Одбор, чији је патријарх-митрополит само вирилан председник".

Дочим се у 1. §. V. рескр. јасно вели — као

што смо рекли —, да су и манастирски и клирикални фонд народно-црквено добро, у ком пак смислу, то је рекао Милетић 1870., што смо такође навели у последњем броју; г. Бранко излази са тврдњом, да су и они саставни део митрополијског иметка.

Да смо весели!

Дочим се у 2. §. V. рескр. јасно вели: „Патријарх српски и митрополит карловачки је природан и врховни старатељ и заступник свију добара црквено-народних фундација“; г. Бранко рече, да је „ускос и (он сирома и не знаде шта значи реч „ускос“, а наиме да значи: „у пркос“. Види Вуков речник. Г. Бранко је мислио да каже по §., ал' није знао да се изрази, нити је знао значај речи „ускос“,) тог истог §. заступник и манастирског и клирикалог фонда, — који су по његовој „мудрој“ и славној глави манастирски власници, — српски нар. црквв. Сабор, а у загради с поносом рече „а не патријарх-митрополит!“, а управа сабороски одбор, чији је патријарх-митрополит само вирилан председник.

И то рече г. Бранко, и ако је сам г. др. Жарко Миладиновић у своме „Тумачу“ на стр. 183. рекао: „—Колико је нама познато, у пракси се против тога греши — т. ј. г. Жарко држи да је по §. 22. сл. г.) саборског устројства саб. одбор управитељ нар. црквв. добара, а не патријарх —, јер се још по рескриптуалном наређењу означује патријарх као заступник народних црквв. добара“.

Г. Жарко је побркао старатељство и заступништво са управом.

Саборски одбор има за сада док сабор не донесе штатут о руковању са манастирима, у погледу манастира, она иста права, што их је рескрипт дао „централној управи народних фондова (5. §. V.)“; пошто је он по §. 30. саб. устројства заступно место дотадашње управе, а доцније ће имати само *„непосредно право надзора“* над народно-црквеним добрима — па и манастирима, и финилисање манастирских рачуна претходно испитаних од дотичне епархијске власти.

Па кад је рескрипт признао право патријарху-митрополиту природно и врховно старатељство и заступништво свију добара и црквв. нар. фундација, а саборско устројство није то право од њега одузело и пренело на саб. одбор; јасно је да је он то и данас.

А да је он у истини то, то су му признали и Румуни у својој тужби због банатских манастира, у којој су Његову Светост тужили као универзалног заступника српске православне митрополије у Угарској, председника синода, сабора и саборског одбора.

Ал по памети г. Бранковој, патријарх-митрополит он је само вирилан председник саб. одбора, и он није заступник нар. црквв. фондова!

Да и према данас важећим „Привременим упутствима за манастире од 1875./6.“ није саборски одбор управна, него надзорна власт над манастире; то смо већ рекли и доказали, а то се јасно види из њих сами.

Што г. Бранко изведе из 1. §. саборског устројства, у ком се вели: „Грчко источни српски нар. црквв. Сабор јест: *заступство* (курзив је г. Браков) грчко-источних верних у опсегу српске митрополије у стварима *црквв, школе и на ове односећих се заклада* (курзив је г. Бранков)“, те да је извршни орган сабора и односно управе срп. нар. црквв. фондова и фундација саборски одбор, имамо му приметити, истина, по § 22. б.) саб. устројства, „саборски одбор извршује сабором доношење, највишом потврдом снабдене и у делокруг саборског одбора спадајуће уредбе и одлуке“, ал' је истина и то, да по г) истог §., саб. одбор има само непосредни надзор над нар. црквв. добрима — манастирима, а доношење штатута о управи нар. црквв. добара и манастира спада у делокруг самог сабора.

И као што је сабор уступио контролу над органима који су саборским уредбама установљени, саборском одбору, тако му је уступио надзор — а не управу — над управом нар. црквених добара и манастира, коју има право сабор штатутом да одреди.

И кад је поред свег тога, што је у §. 14. V. рескр. речено: „Сва добра црквв. нар. и фондови стајаће под заштитом сабора народног — — —“, ипак речено у §. 2. V. „Патријарх српски и митрополит карловачки природни је и врховни старатељ и заступник свију добара црквв. народних и фундација“; није л' јасно, што је он то и данас — што је признао и г. др. Жарко — и поред § 1. саборског устројства?

Кад се у XXXIV. седници саборској од 18. Марта 1865. говорило о природном старатељству патријарховом, рекао је и сам др. С. Милетић: „Што је примљено, да је митр. природни старатељ и надзиратељ свију народних добара — — то има некога смисла, јер су они и председници у оним телима, која старатељство

над добрима сачињавају, и само им се круг президијално означује — —“.

И чим јесте, онда је г. Бранко и ако у пропији, желећи нас исмејати, имао право, да нам му поречи, да је истина саб. одбор у неколико извршни орган сабора, ал' да није управа срп. нар. црквн. фондова.

Из реченог се јасно види, т. ј. то су у стању увидети они, који имају у глави мозга, а не сосa —, да не стоји тврдња г. Бранкова, да су манастири својина манастирског и клирикалног фонда, и да саборски одбор није управа над манастирима, нити неограничен господар, и да ми све то знамо боље од г. Бранка и ако нисмо правник. А што се г. Бранко хтеде подсменути са нашом управом и рачунима штампаријним, нека се мало претрпи и он, и онај јунак што је по хајдучки отео благајнички дневник, па ће се уверити, *какви* су рачуни.

А ако им је дуго чекати, ми пристајемо сутра, да и г. Бранко с ким хоће дође у штампарију — наравно као приватни људи — те нек прегледе штампарије књиге и рачуне, ал' нек подједним и нама допусте, да ми разгледимо деловање саборског одбора, па што они нађу неисправно у нашим рачунима, нека слободно обелодане, ал' да и нама буде слободно обелоданити шта ми изнађемо у раду саборског одбора.

На тврдњу г. Бранкову, да смо га обеделили, да је он тобоже учинио издајство према Румунима, те како сам подао, види се — рече — из тога, што му подмећем, да је признао, да се под именом „Gr. n. u. Religions-fond-a“, има разумета заједничка имовина српско-румунска, и да он то није рекао, те се против тога свечано и огради против те гадне подвале, одговарамо му само то: Упитајте г. Бранко било г. др. Жарка, или г. др. Мушицког, или г. др. Николу Ђурђевића, или ону г. г. одветняке, што их је саб. одбор изабрао да бране банатске манастире у парници са Румунима, *какво* би испало решење судско, да признаду, да су у истини све до данас манастири својина „Gr. n. u. Religions-fond-a“, ил' да саборски одбор усвоји Ваш наумљени исправак, да се уведу као својина манастирског и клирикалног фонда.

Ви г. Бранко по Вашој памети у истини нисте у стању да увидите, какву сте издају српству учинили оном Вашом лудом тврдњом, да су манастири били и да су и данас уведени у грунтовници као својина „Gr. n. u. Religions-fond-a“, и да Вете Ви учинити предлог саборском одбору, да се уведу као својина манастирског и клирикалног фонда; ал' паметни људи то увиђају, и ако нам то не верујете, изволите учинити наумљен предлог о измени грунтовнице, па Вете се уверити, шта Вам Ваши једномишљеници рекли.

Та Румуни би скакали у ковитлац, да се ставимо на становиште г. Бранково у погледу својине манастира, и само нам у поменутој парници још то треба, да признамо, да су манастири својина Gr. n. u. Religions fond-a, па ћемо свабити шеве!

Г. др. Бранко доведен у процеп и теснац, а смушен као што га је Бог створио, не знајући и не могући разлозима опровргни онај наш утук, а знајући хипнотизирану читалачку публику „Заставину“, довикну им: „Поп Димитрије сматра себе неким правим знаљем. Он мисли да је правништво и рабулистика једно исто, те удри са рабулистиком те овамо те онамо! Такој пасмини вели Неман: „Schuster bleib bei deinen Leisten!“

Ми бисмо морали бити луди а да то нисмо о томе су се и г. Бранко и остали радикали, а и сви паметни људи, који знају логично мислити уверити могли и из поменутог нашег чланка да нисмо —, кад не бисмо знали разлику између правништва и рабулистике.

Да пак г. Бранко *ту* разлику не зна, показује сваким својим чланком, који да се преведе на немачки језик, и штампа у ком њиховом правничком листу, и каже, да га је написао др. права и фишкал српских народно-црквених фондова, те подједно навео и његов делокруг; морали би се хрстити и рукама и ногама — као оно поп Крупежевић —, да је *такав* незналица могао постати др. права, и да га је један сабор могао бирати за фишкала.

Пробе ради, нека преведе *ко* — ако баш нема из' не ће нико од наших ученьака, нека преведе позната преводчика г-ђа Милена Ж. Мијадиновић, поменути чланак г. Илијћев, наш одговор на њега, протуодговор Илијћев и овај наш, а ми ћемо се већ постарати за штампање; па ако не узбуде оно, што рекосмо, ми ћемо одмах ступити у радикалну странку уз остале радикалске попове и своје перо стављати им на услугу, од кога ако не узимају веће користи, ал' ће имати онолико, колико имају од данашњих радикалских попова.

Ми никад и нигде не рекосмо, да ми себе сма-

трамо за неког правника, а што долазимо у прилику да морамо по некад и о правничким питањима — управо о нашим црквено-народним установама — да пишемо, томе су криви сами наши правници, који као правници не ретко нашему тако шта, да се човек и неправник мора да осврне на њихово неистинито, па често и лудо писање, кад смо већ пали на тако партизанство, да људи учени, правници и доктори права ћуте на таква писања.

Немојте нам г. г. правници дати повода, и устаните ви у одбрану против дудог и неистинитог писања ваших колега; па не ћемо ми то морати да чинимо.

У осталом, и ако и нисмо правници, аз' тек кад се подухватимо да пишемо и о таквом питању из наших црквено-народних установа, ми прво добро проучимо дотичну ствар, и не ћемо никад нити смо се икад служили рабулистиком, него разлозима, које нису с разлозима могли побити ни први радикални правници, као што су г. г. др. Жарко Миладиновић, др. Никола Ђурђевић, др. Мита Мушицки, с којима смо се ми у више пути упуштали у полемику и њихове тврдње побијали, те не могући наше тврдње побити, правише се невешти, што нису требали већ због свога угледа чинити.

А то нису требали чинити с тога, што наше писање није било за презирање, нити је изишло у ком памфелетском листићу.

Није г. Бранко први, који нам је добацио: „Schuster, bleib bei deinen Leisten", него су нам то добацивали сви они, који не беху у стању побити наше тврдње.

Радикалским је поповима слободно да пишу политичне чланке и воде велику политику, у којој се не разумевају ни радикалске вође и правници, а кад се усуди који нерадикални поп писати што против радикала, и стера их у тесњац; онда му добацују поменуту немачку изреку.

Па као што се ни досада не осврћасмо на такве довикаче, не ћемо се осврнута ни на г. Бранков довик, него ћемо у датим нам приликама износити и његове виспрене чланке и по заслузи оцењивати их.

Може нас г. Бранко називати пустим и лудим попом, у шта ће му вероватя сви подобни њему празноглавићи, који у глави немају мозга, него соса ил' њему подобних јастија, пошто се ми и не жестимо, јер један смушењак, као што је г. Бранко, који је на срамоту народну постављен од радикалских му пријатеља на столицу фишкала српских нар. црквених фондова за „ужу" Угарску, да нас не само својим незнањем пред туђинцима срамоти, него и грдну штету причињава; такав празноглавић не може нас извести из флегме, нити нас може заплашити!

Да, г. Бранко, да Вам још и ово напоменемо на тврдњу Вашу у 250. бр. „Заставе" за пр. год., да су настојатељи манастирски прости плаћеници и намештеници, а неограничен је господар над манастирима саборски одбор.

Па кад је то тако: откуд онда, да су сви настојатељи наших манастира — бар у архидијецези — виридни чланови жупанијских скупштина? На ком основу?

Откуд то, да се и 1903. и лањске године упућтао пододбор саборски — законодавни одбор — у договарање и погодбу с настојатељима манастирским?

Изволите г. Бранко, и на ова два питања одговорити.

О глупостита г. Бранковим на епархијској бачкој скупштини другом приликом.

Два писма патријарха Арсенија III. Црнојевића.

Приопћио: **Димитрије Витковић.**

[Загреб.]

(Свршетак.)

Примедбе на прво писмо. Увод писма, у којем патријарх прво даје израза својој нади, да се бискуп налази у добром здрављу и препоручује га заштити Божјој, да га Бог одржи, јер ће и у будуће имати с њим много посла; а ако жели чути о његову здрављу, да се он — хвала Господу Богу — здраво налази, — увод тај, морам истаћи, да на мене чини утисак, да га је само православна српска душа могла замислити и написати. Прави су то изрази српског писма, које сам имао прилике много пута читати у писмима нашега народа, само што су преточени у латински језик.

Патријарх даље вели, да му је дужност, да се пријави бискупу. Сигурно за то, што се налази у крајевима његове бискупије. Он је имао намеру то учинити још *пре три године*, те доћи у Хрватску у „Липовину", у којем се намеравао настанити; али да се није могао никако из Угарске кренути, јер га је служба према цару и краљу задржавала. Троје је

важно у овом делу писма. Прво, да је патријарх пре три године — писмо је писано 1693. — дакле год. 1690. већ био у Угарској. И то је дакле један доказ, да је себа донста те године била извршена. Друго, да је патријарх желео одмах доћи у манастир „Липовину“ и ту се настанити. То је разумљиво, кад је из разних историјских споменика већ познато, да су пећски патријарси знали за овај манастир и да су у њега слали своје екархе. (Види Лопашић, стр. 153; Грбић, књ. стр. 218). А сам је патријарх Арсеније привилегијом цара и краља Леополда I. од 21. авг. 1690. добио власт над свима Србима у данашњој Аустро-Угарској монархији, дакле и над онима у Хрватској, ubi de facto existunt. (Грбић. I. 229.) Израз, quod me huc velim conferre, потврђује јасно још до сада сасвим не потврђену намеру патријархову. Патријарх је Арсеније наиме на темељу горе споменуте привилегије желео, да уреди и организује српску црквену јерархију. У ту сврху посветио је он поред старих још неколико нових епископа, одредио им седишта, заокружио дијецезе, те поднео све то на потврду с представком, датираном 28. јуна 1694. (Летопис књ. 223. и 224, стр. 192.) У тој представци није било предложено епископско лице за сав православни народ по Хрватској и по Славонији, па се Грбић домишљао, није ли патријарх то епископско место за себе мислио задржати (I. 242). Објављујући целу представку патријархову, г. Радонић се изразио, да се Грбић у том погледу „згодно домишљао“. (Лет. 223. и 224, стр. 196.) Па и истакнуте речи писма сасвим јасно утврђују намеру патријархову, који је свакако желео, да буде на најопаснијем месту и да се сам бори с унијатима. Треће, узрок, да се патријарх није могао пре кренути из Угарске, познат је. Није наиме могао добити услед разних сумњичења од стране римокатоличких црквених достојанственика путне дозволе за каноничку визитацију. Но у јесен г. 1692. добије он на Беча те дозволе за себе и за владику Исаију Ђаковића.[1] Овога пошаље на исток, да обиђе цркве по Србији, по Херцеговини, по Далмацији и т. д., а сам похита у Хрватску. (Грбић, I. 231.) О Божићу год. 1692. дошао је био у манастир Лепавину и онде остао један месец дана, као што то потврђују речи другог писма per unum mensem, а тако вели и Красић (Ман. Лепавина стр. 43.). Међутим Грбић по Шишкеру тврди, да је патријарх остао у манастиру пуна два мјесеца (I. 231.). Могуће је, али не сасвим сигурно. Колико се дуго бавио патријарх год. 1693. у манастиру Лепавини и у опће у Хрватској, то он јасно каже у другом свом писму, писаном у Св. Андрији 27. Октобра 1693.

У писму свом првом патријарх даље истиче милост цара и краља Леополда, коју је указао њему и његовом *сиромашном* српском опћинству, с којим он жели под заштитом владареном живети и умрети, да тако докажу сви своју верност. Израз писма: ego cum hac **misera** communitate Rasciana paratus sum vivere et mori, још је јачи у другом једном писму патријарховом, које је датирану у Коморану 17. новембра 1689. (?), а управљено је било на Сратмана, царског саветника у Бечу. У писму том, које је с друга два приопћио г. А. Ђукић (Лег. књ. 219.), патријарх вели, да су **извргли из немилостиви рѣкѣ** *агарянскихъ, гоми и босн, и всѣх каганаго нашиго имениа*. И у представци, донесеној на скупу, одржаном у Београду 18. Јунија 1690., а послатој цару и краљу Леополду I. по епископу Исаију Ђаковићу, вели се: „велми се молимо и умилено плачемо, да нас *сиромахе* не заборавите,... и да покажете царское и отачаское милосрдие своје на нам *убогим* христианима најмањим верним слугама **милост** и **дар** свој (Лет. књ. 184.; Срп. Сион, 1903. бр. 5.).

У писму свом патријарх даље вели, да шаље бискупу дозволу владареву за каноничку визитацију. Он је на темељу те дозволе дошао у Хрватску да уреди цркве и манастире, и поучи српске калуђере и парохе грчкога обреда, и потчини их законитој духовној власти. Патријарх даље шаље по својим људима бискупу *преписе* привилегија српскога народа, које су у Угарској већ проглашене, па га моли, да му саветује, који би начином требало те привилегије и у Хрватској прогласити. Важно је у писму, да је патријарх **paria** од привилегија послао у Загреб. Можда се та **paria** још налазе у надбискупској архиви. Потрудићу се, ако је могуће, да их пронађем.[2] Но исти

[1] По Czörnig-у (III. пр. стр. 94.) издата му је та дозвола 5. Марта 1692. Уред.

[2] Врло је потребно, да се изнађу ти преписи патријархови, те да се види, да ли му је послао

су — paria (држим) оверовљени преписи — већ објављени по мом мишљењу од загребачкога каноника и хрватског историчара Адама Крчелића у његовим Notitiae Praeliminares (стр. 433—439.).[2] Стога је то Крчелићево дело у том погледу — по мом мишљењу — врло важан историјски извор. Оригинала наше привилегије од 6. Априла 1690. нема, јер се изгубио, па се много расправљало о изразу једном у тој привилегији — lares vestros culturamque agrorum **non** deserite — да ли је наиме у оригиналу било то **non** или није. Кад сад знамо, да је патријарх Арсеније послао paria (преписе) дотичних привилегија бискупу Микулићу у Загреб, а Крчелић је те преписе нашао у архиви и у своје их дело унео, онда је текст тих привилегија код Крчелића — по мом мишљењу — најаутентичнији.[3] * Важно је још у том делу писма, како патријарх назива све то, што је цар и краљ Леополд I. дао српском народу. Он вели: ex privilegiis ac condonationalibus... **nobis elargitis**. Ко се потруди, па потражи по латинским речницима значење тих латинских речи, држим, да мора одобрити

преппс прокламације од 6. Априла 1690., или препис привилегије од 21. Августа 1690. и патент од 11. Децембра 1690. и привилегије од 20. Августа 1691., па да се види, да ли је тој прокламацији већ тада давата она важност, као после н. пр. 1706. године.

Г. писац нека изволи потражити поменуте копије у надбискупској архиви у Ecclestiastica vol. VIII. негде пред бр. 300., јер ту су под бр. 303. и 306. ове ствари из 1695. и 1696., које се нас тичу, а које је штампао Лопашић у Acta conf. III. бр. 16. и 36. Уред.

[2] Kercselich Balthazar Adamus, canonicus Zagrabiensis: Notitiae praeliminares de regnis Dalmatiae, Crotiae, Sclavoniae; Zagrabiae 1770.

[3] Види о том: Руварац „О пећским пастријарсима"; стр. 105.

* Текст, како га је штампао Крчелић (прокламације од 6. Априла 1690. и привилегије од 21. Августа 1690. (Not. prael. стр. 434—5; 435—7.) није увек на тих преписа у надбискупској архиви. То се види јасно, на тога, што (оне нису код њега штампане на стр. 433—9. На тим је странама одсек о нашој цркви, а не само та два акта). Он сам каже, да је текст та два документа сачувао по једној књижици у којој се налазе преписи српских привилегија, а ту је књигу купио од једног Србина 1751. стр. 437.).

И ти се списи међу рукописима Крчелићеве библиотеке предати 1778. библиотеци загребачке (правничке) академије. Уред.

оно, што је с правне стране писао Иларион Руварац о нашим привилегијама, а по њему и брат његов г. Димитрије Руварац.[5] И у представци својој од 18. јуния 1690. тражили су Срби **дар и милост**, па им је то заиста и подељено.

У писму свом даље патријарх се дотиче и марчанског епископа Исаије Поповића (1689. до 1700.). Он исказује жељу, да исти владика буде сваґда службеник загребачког бискупа, али да му ваља патријарха признати за свога архиепископа. Обећава даље, да ће првом приликом доћи у Загреб; сад му то није могуће, јер је пут рђав, а по местима је уконачена силна немачка војска, па ради тога не би могао бити нигде по селима угошћен.

Писмо је датирано у манастиру „Липовини" 2. јануара 1693. Двапут је манастир тако назван, а у другом писму једанпут. То је потребно истаћи. Владимир Красић описујући манастир Ленавински, на стр. 3—4 говори о постанку имена тога манастира. Име је то у историјским споменицима разнолико. Но највероватније је ово тумачење. Манастиру на југ налази се једна раван, која је с југоистока заклоњена шумом, названим *Липовина*, а скраћено се зове *Липа*. У тој је шуми градина *Вина*. Од речи *Липа* и *Вина* изашло је с временом сложено име *Липовина*; или само од *Липа — Липовица* (липов крај) *Липовина*.

Не могу да разјасним, како је могао Лопашић казати, да је писмо писано „2. ožujka 1693." (стр. 159.), а по њему то погрешно тврди и Грбић (I. 231.), кад је на писму сасвим јасно написано die 2. Januarii anno 1693.

Примедбе на друго писмо. У уводу патријарх вели, да је бискупу писао из Срп. Ковина (Kacz-Kuvin),[5] али да на то писмо није добио одговора. Патријарх држи, да је то стога, што прошле зиме, кад је био у Хрватској у манастиру „Липовини", није бискупа посетио. Он стога понавља оне узроке на првога писма, наиме зимско доба, рђав пут и велике зимске логоре немачке војске.

Међутим не пропушта прилику, да јави бискупу за писмо, које је примио од кардинала Леополда Колонића, архиепископа острогонског, а у којем се вели, да је он у Хрватској

[5] Види о том: Руварац „Одломци" (III. налет); стр. 103—154. Срп. Сион, 1903., бр. 5. и даље.

[5] Писма тога нема.

скупно и собом однео 10.000 фор., и још много волсва одагнао у Угарску; па се чуди, ако му бискуп ради тога не одговара, да је могао повероваги таковим лажним и злобним гласовима. Какво је то писмо приписно патријарх Арсеније од Колоница, не знам; јер ми није познато, да је где објављено. Али ја држим, да би то могао бити и онај одговор Колоничев од 26. Априла 1692., који је у име цара и краља Леополда I. дао срп. посланицима и у којем се вели, да патријарх глоби народ по Хрватској. Одговор је тај приопћио Гаврило Витковић у „Споменицима будим. и пешт. архива“ (Гласник, књ. 6.; стр. 7—8.) Кардинал Колонић је и после бедио патријарха Арсенија тим глобљењем, па је у свом „мишљењу, упућеном угарској канцеларији поводом представке патријарха Арсенија гледе неограничене слободе у вршењу каноничких визитација и потврде новопостављених епископа“, између осталога рекао: Dum Croatiam plus armati militis quam ecclesiastici ritu ingressus, vi brachioque militari se Rascianorum caput iaciare, hos illosve ad contribucionem cogere, subque variis installationis, ordinationis praetextibus peculium pauperum extroquere aggressus, ovium boumque grege dives, plus quam m/12 imperialium lucro auctior, praeclarus scilicet ovium custos ad insulam S. Andreae redivit. Мишљење је то цело приопћио г. Радонић у 223 и 224. књ. Летописа М. С. (стр. 205—210.). С колико ли је само борбе морао патријарх Арсеније, да штити и себе и народ свој и цркву своју од моћног римокатоличког угарског клира!

У писму свом даље патријарх брани себе против таковог сумњичења. Он је остао у манастиру „Липовини“ месец дана, али о свом трошку. После је позван био од војвода, те се код њих задржао још неколико дана, а за тим се вратио у Угарску. Да није истинито сумњичење то, патријарх доказује и тиме, што он нема каквих великих фондова, а нема ни хране. И усеви су му наиме онога лета настрадали. Бог је за искушење послао силне скакавце, који су све усеве уништили. Патријарх стога шаље у Хрватску једнога од својих калуђера, да купи милостињу у пшеници и вину; па моли бискупа, да заштити тога калуђера, ако би га ко нападао. Ко је био тај посланик патријархов, не знам. Можда је то онај екзарх Стефан, којега је патријарх — како Грбић тврди по нештампаним листинама збирке Лопашићеве — послао у Вараждински Генералат и препоручио га загребачком бискупу. (I. 229.)

Патријарх даље моли бискупа, да посредује за њега код кардинала Колонића, да му наиме пише, да се не срди на њега. Писмо се завршује с изјавом, да је патријарх свагда спреман бити бискупу на услузи.

Писмо је писано у Св. Андрији 27. октобра 1693. год.

На првом писму патријарха Арсенија III. Црнојевића, налази се један у црвеном воску врло лепо сачуван печат, за који мислим да га је потребно у јавности описати. Имам и посебна разлога за то. Ја отворено признајем, премда сам прилично књига прочитао, да још нисам наишао у којој књизи на опис печата или грба пећске патријаршије. И да ме је неко пре што о томе запитао, не бих сам му знао одговора дати. С тога ме је најени печат врло занимао и ја сам га рад описати. Можда ће се наиме наћи још понеко, кога ће занимати, како је изгледао печат пећскога патријарха, а што је још важно, како је изгледао тај печат одмах у почетку доласка патријарха Арсенија у ове крајеве.

Ево сад описа најена печата.

Печат је у величини нашега новца једне круне. Према висини је дугуљаст, није дакле сасвим правилан круг. Читав је печат, у колико ја то могу да просудим, дивно дело резбарске уметности. Милина је посматрати на маленом простору тако много предмета нараћених, а све тачно и складно. У горњем је делу печата попрсје Исуса Христа. Око главе су подаље зраке од светлости, а ближе су црквена слова ΙϹ ΧϹ; с десна и лева је по један анђео с крилима. То је горњи део печата. Испод тога је поље у облику штита, у којем је двоглави орао. У средини две орловске главе налази се круна, рекао бих да је архијерејска митра, испод које је крст, који виси на ланцу. У канџама орла нема ништа. С десне и леве стране орла је по један на две ноге управљени лав. Десни лав држи архијерејски жезао, а леви — чини ми се — књигу (јеванђеље). Око читавога печата је леп оквир у два реда, у којем је тигула патријархова. Лепо се може прочитати само ово:

Arsenius Czernojevicz.... Ser. et Bul... На крају још додајем, да сам јако сличног двоглавог орла с круном у средини видио на званичном органу Архијерејског Сабора у Београду.*

* У „*Гласу истине*“, у 16. бр. за 1885. на стр. 126. описан је печат патријарха Црнојевића од 1706., који је овако изгледао:

„Печат је у величини једног новчића, има горе поред круне с леве стране ова слова „Ар.“, с десне пак стране I. П. („Арс. I. патријарх“ Максим Луданић).

У „*Истории Црне Горе*“ од Симе Милутиновића Сарајлије, Београд 1835. на стр. 32. описао је Сима печат патријарха Арсенија Црнојевића од 1700., који је изгледао: „Печат је по све округао, и три су му кола двостручно једно у другоме, пак му је у сред печата вознесение изображено, а око њега написано чита се исти потпис (т. ј. Арсеније Чрњоевић Архиепископ Пекьскиј и Патриарх Срьбскиј), а је ли више што не могу разазнати, готово је мастило му изањало“.

Ми имамо две оригиналне потврде привилегија основаног манастира св. Георгија „иже в Расех“ — монаха Симеона Немање, патријарха Арсенија Црнојевића, и то једна је издата 12. Августа 1684, на којој је потписан само као Арсеније, а друга 17. Августа 1689. у Београду на којој је потписан као Арсеније Црнојевић.

На првој није цео печат, него само $^1/_4$, а четврта фали, а на другој је цео, доказ, да докле је био у Пећи, да печат није био само у њега, него у још неког другог, као што је обичај у Цариграду.

Печат је у пречеку 3 cmt. У средини је Христос на престолу, над главом му је у округу у наоколо **IX + XC Божіею ⁘ Мл҃тію Архіеп ⁘ ископъ II ⁘ Єкскы.**

С десне и леве стране Христа нарезане су две главе анђелске с подужим крилима.

С десне стране мањим словима нарезано је ^{ѧѕ}, косо од њега х. а с леве о и ^{ѧ}, што значи 1675.

На овог се јасно види, *да је патријарх Арсеније постао патријархом 1675.*, а не 1674. као што је Иларион рекао у „Пећским патријарсима“.

Код грчких је архијереја обичај, да су на печату стављали годину свога ступања на престо.

То је урађено и патријарх Арсеније, а то су радили и многи други српски архијереји.

У „*Беседи*“ за 1870. у бр. 10. описан је печат патријарха Калиника, последника патријарха Арсенија Црнојевића, од 1709. који је овако изгледао:

„Печат је испод имена Калиник, те се у њему читају с десне стране почињући у округ ове речи: „Божіею милостію архіепск. лескы, а горе ін. цї. у средини печата седи Исус Христос са обема рукама благосиљајући на престолу у виду полукруга, на ком стоји име Калиникъ. С обе стране престола налази се по један анђео, и над њима с једне и друге стране обичан натпис: ІС. ХС.

У „*Магазину далматинском*“, за 1850. описан

Још једна незаконитост саборског одбора.

Сећа нам је још у живој успомени хајка, коју је данашњи саборски одбор, наступивши своју нову власт, подигао против неких затечених чиновника својих, који му, што не веле, не беху „упарни“, јер не припадаху јединоспасавајућој радикалној странци, и што је главније и претежније, што је требало ухљебати неку браћу и рођаке заслужних чланова те странке и самих чланова саборског одбора. За неке се чиновнике говорило да нису стални, за друге, да их је „устарабарски“, или по другој тврдњи „дахијски“ саборски одбор приставио, а не сабор, — доста то, да најбољи и највреднији чиновници беху суспунисани и протерани да начине места новима, које је нови саборски одбор одмах прогласио за стално и вечите (?!)

Међу чиновницима тада не беше „Привр. упутством“ установљеног надзорника нар.-црк. добара. Нови саборски одбор имао је био до душе и за то место свог „опробаног“ кандидата, али по заповести Беле Талијана и угарске владе, која тада за радикале беше законити извор не само „безусловне благонаклоности“, већ и врло сваке силе и власти, мораде и против свог „бољег“ уверења изабрати за надзорника *Јосифа барона Рајачића*, држећи се при томе оне мудре изреке, да се и ђаволу мора кадгод свећа запалити. „Вољу и невољу“ радикала изабраног барона Рајачића потврдила је и круна, и он отноше своју функцију по делокругу, који му привр. упутство од г. 1876. прописује.

Но г. барон од прног дана свога званичења није им био „упаран“. Слушао сам, да су о њему говорили „мекан је“ „нема енер-

је печат патријарха Мојсија Рајовића, који је изгледао: „Исус Христос седи на престолу, око главе натпис **ІС Хр.** Испод ногу Моисѣ. **Мл҃тію Божіею Патр҃архъ Пѣски 1712.**“ (Постао је те године патријархом.)

Из ових, а и из доцнијих се печата пећских патријараха види, да пећска патријаршија није имала свога утврђеног печата и грба, него да је сваки патријарх имао другчији печат.

А тако је исто било и у митрополији крушедолско-карловачкој од 1708. па све до Мојсија Петровића, који је још 1724. као београдски митрополит почео употребљавати данашњи печат — грб.

Уред.

гије" „хоће својом главом да мисли" и т. д. Но сва кривице му беше та, што као фини и углађен човек није ни једног архимандрита ни игумана ударио буцом у главу, као што би неки то желели, но је тражио контакта са настојатељима увек у пристојној и учтивој форми.

У обичном додиру, који се једино оснивао на пристојности и бољој васпитаности обе стране, назирао је саборски одбор опасност, да се надзорник „здружио" са настојатељима, и да ће сада заједнички радити, или као што они рађе веле „ровити" против саборског одбора. На када једном надзорник, наводећи да он сам није у стању све писмене агенде, као и рачуне манастирске обављати и прегледати, затражи да му се пристави једна канцеларијска особа као помоћ; дође то добро саборском одбору да учини опет једну незаконитост, али под видом честности. Из истих разлога, које је надзорник навео, крепра сабор. одбор место *помоћника надзорнику са истом платом* коју надзорник има, но делокруг му не определи у стечају, који је расписан, мислећи да је делокруг довољно означен самим називом помоћника.

Како привр. упутство од г. 1876. зна само за једног надзорника нар. црк. добара без помоћника, а како је то упутство одлуком краљ. уг. министра председника од 15. марта 1904. бр. 4992/1903. строго прописано за мерило при манипулацији са манаст. добрима, све дотле, док сабор не донесе прописани у 4. тачци 19. §-а прев. одредбе од 14. маја 1875. год. шгатуг — то се настојатељи чудом зачудише овом новом марифетлуку сабор. одбора, и на збору своме закључише 10. (23.) нов. 1905. у Карловцима, да се против тог незаконитог поступка сабор. одбора, као и против избора помоћника представком ограде, пошто су по добивеним гласовима били на чисто, да се ту не ради толико о помоћнику надзорника, колико о томе, да се овоме и настојатељима постави једна нова контрола, који ће као детектив бодрим оком пратити њихов узајамни додир, те наравно све „благовремено и опстојателно" пријављивати својим господарима.

Споредни циљ тога поступка нак беше и то, да се и опет „ухљеби" једна добра и поштена душа, која тражи хлеба, и коју треба за стечене на политичком пољу заслуге наградити. Што то место није сабор установио, и што оно није никада систематизовано било — шта ко за то мари! Ваља се тек не ће сабор. одбор и на таке ситнице обазирати, кад је у власти, па му се може бити.

Но сакупљени на збору у Крушедолу настојатељи не беху тако широких груди, но поднеше у тој ствари сабор. одбору следећу енергичну представку своју:

„Високославни нар. црк. сабор. одбор из седнице своје држане у Карловцима 17. (30.) маја 1905. ad CO 3837/879 исписао је стечај на систематизовано место помоћника надзорнику нар. црк. добара са истом платом, коју има и надзорник нар. црк. добара, кога је Његово Величанство по гласу отписа кр. уг. министра председника од 9. авг. 1903. бр. 3264 П М. П. прев. одлуком својом од 3 авг. 1903. најмилостивије потврдило, и коме је назорнику и делокруг одређен.

„Збор манаст. настојатеља митрополије карловачке, у седници својој 10. (23.) нов. 1905. у Карловцима држаној, *огорчује се* против постављања помоћника надзорнику за тај случај ако би високосл. сабор одбор делокруг надзорника пренео и на помоћника његовог, *јер се двојици не може служити*, него би пробитачније било, да се високосл. сабор. одбор побрине, да се рачуни манастирски, *што се од више година налазе небриналисани*, једаред већ коначно финалишу и управама манастира доставе, а у будуће, да се рачуни од сваке прошле године финалишу и управама доставе пре, него што управе поднесу прорачуне за идућу годину, јер кад се од управе траже, да у року од шест недеља после сваке нове годиве поднесу рачуне од прошле године на ревизију, онда и оне *могу тражити* од надзорне власти, да те рачуне финалише и управама достави, пре него што исте поднесу прорачуне за идућу годину."

„Сапштавајући то горехваљеном наслову, учтиво молимо, да сабор. одбор, обзиром на високи отпис кр. уг. министра-председника од 15. марта 1904. бр. 4992/ех 1903. којим је исти упућен, да се има строго придржавати привр. упутства за манастире од г. 1876. изволи одустати од постављања помоћника надзорнику нар. црк. добара у оном правцу, да исти има вршити и све агенде надзорника".

На ову по све оправдану и према незаконитом поступку и сувише благу представку,

донео је сабор. одбор под бр. С. О. 8191/1843 ех 1905. ову *одлуку:* „На представку збора манаст. настојатеља од 10. (23.) новембра 1905 бр. 71. у предмету попуњавања места помоћника надзорнику нар. црк. добара, донео је саборски одбор потписаног дана под горњим бројем ову одлуку:

„Представка ова враћа се збору манаст. настојатеља с тим, да саборски одбор ову представку ни у којем погледу у обзир узети не може, јер збор манаст. настојатеља није таково тело или власт, која би имала права и могла утецати на рад саборског одбора и на то, којим ће начином саборски одбор вршити своје право надзора над управом и руковањем народно-црквених манаст. добара; најпосле се има приметити збору манаст. настојатеља, да нема права ограђивати се против одлука и рада саборског одбора."

Из седнице срп. прав. нар. црк. саборског одбора, држане у Карловцима 23. нов. (6. д. ц.) 1905. Георгије с. р. Патријарх.

Ко је у писарни сабор. одбора конципирао ову одлуку не знамо, али она открива врло мало правничкога знања, а једина јој је мотивација, да збор настојатеља *није таково тело или власт, која би имала права и могла утецати на рад саборског одбора.* То је врло мршава мотивација, јер ту и није реч о некаквом утицању, него је збор настојатеља учинио нешто, што по праву припада не само једноме телу, него и свакоме појединцу: оградио се и упозорио је нашу власт на једну незаконитост, коју ова намерава учинити, дакле утецао је, призивао у неку руку на ту власт и тражио да од намераване незаконитости одступи, а поступи по закону. Општа јудикатура и правна сигурност би врло чудновато изгледале и постале би смешнима, кад би судови апелате против својих одлука овако законски решавали као сабор. одбор, да на пр. Н. Н. који дификултира одлуку суда, није таква власт, која би могла уплашити на рад тога суда. На здравље!

А овде је пак још при томе реч о једном скроз незаконитом и неправилном решењу саборског одбора, које се тиче свих манастира, и сад ти манастири по поменутој логици саборског одбора морају то решење смирено и погнуте главе примити само зато, што су то решење наводели донети европски капацитети правнички, које је промисао божји на срећу и спас народа српског ставио у чланство свемоћнег саборског одбора, и што збор настојатеља није тако угледно и уважено тело, да би оно могло на рад његов утецати!

Но ипак има у тој одлуци једна коректна изјава, коју морамо овде истаћи, а та је: „збор настојатеља није таква власт, која би могла утецати на рад сабор. одбора и на то, *којим ће начином саборски одбор вршити своје право надзора над управом и руковањем манаст. добара*". Једва једном дакле саборски одбор и сам долази на законито становиште, кад говори само о надзору, јер право *надзора* његовог над управом и руковањем манаст. добара ми *нисмо никада* порицали. али смо увек порицали оно, што је досада сабор. одбор заступао, и што је смушени фишкал за „ужу" Угарску др. Бранко у новије доба више пута у „Застави" тврдио *да сабор. одбор има право не само надзора, но и фактичне управе над манаст. добрима,* а да су настојатељи и братства, *прости илаћени службеници* сабор. одбора. Овом одлуком својом дао је сабор. одбор свом ученом фишкалу „уже" Угарске, који је својим пирамидалним незнањем у небројено пролика бламирао не само сабор. одбор, но и цело Српство, заслужени шамар, ваљда по интенцијама вицеводе Миће, који Бранка свуда и на сваком месту (наравно где овај није присутан) опада, али му то ипак не смета да у сабор. одбору слуша и прима његове смушене и недотупавне реферате.

Карактер те наше господе је врло чудан, и ко би по њима проучавао и судио цео српски народ, тај би морао о српском народу врло неповољна појма стећи. А тек да је ко могао из прикрајка посматрати тучу, која се у очи бачке епарх. скупштине збила у редакцији „Заставе" између неког ак-радикала, иначе по све ситног адвоката Дра Лудајића и уредника Брадваровића, све због залогаја хлеба; тај би тек могао појма стећи, каква су та господа, која данас на жалост играју улогу у српском народу.

Изнео сам ово, да поткрепим и опет једним доказом ону тврдњу, да сабор. одбору није стало до закона, правде и реда, но само до тога да опсерваторством својим заведе свет, а закон, ред и правда јесу само фразе, којима се

господа радикали тек у начелу службе, а у живот их приводе тек онда, кад њима лично то у рачун иде. Агатон.

Уде среће!

Као што се оно српкиња девојка у народној песми тужаше на своју уду срећу, да кад би се руком дотакла и зеленог бора, и он би се један морао осушити; тако исто могу запевати и наши радикали, да кад би се бацили у окриље г. Ротшилдово, и он би морао банкротирати.

Или, зар то није уда срећа, кад они пре неку годину учинише погодбу са прекосавском браћом, када дођоше на власт, да ће их потпомагати, — уз остале овечеће услове — ако заступник Србије у Будим-Пешти прими на себе мисију, да настоји на томе код тамошњих мероданних, да Његова Светост — ил по њиховски газда Георгије — буде стављен у мир а на његово место дође њихов човек, поред ког би друкчије певали и вожд са војводама, а и ниже шарже.

Те пошто се неки, међу којима беше и један пречанин, не хтедоше истог сјајног положаја примити с тога, што знадоше *како* би прошли, кад би тако што споменули, напослетку се нађе један веселник, да по ту цену отиде у Будим-Пешту.

И како аустро-угарска дипломација нема бољих дошаптивача од радикала, који јој за лепе паре достављају све што се у странци ради и мисли радити, исто као што је оно 1902. и један новопечени радикалац посланик, достављао повереницу Бели Талијану намере радикалске (В. бр. 105. „Браника„ од 1902.); није чудо, што су и горњу мисију посланикову у Будим-Пешти сазнала пре, него што је исти почео у одређеном му правцу да ради, и у финој форми дадоше му омирисати, да за њу знају, те се веселник и не усуди радити на њеном оживотворењу.

И тако не само, што не беше у стању извршити поверену му мисију, него изгуби чова и место на навађивање овостраних радикала, који не хтедоше веровати, да он не беше у стању извршити је, него да се не хтеде за њу заузети.

Видећи наши радикали, да не могу ни преко преставника Србије у Будим-Пешти, а да и не спомињемо дотадашње своје пријатеље и савезнике и у мантији и капуту, оживотворити своју најврућију жељу, добро им дође заплет угарског сабора с Бечом.

И чим се сазнало и видело, да су кошутовци добили већину и изгледало да ће они доћи на власт, наши радикали у своме генерал-штабу закључише, да се баце у наручје кошутовој странци, те се почеше с њеним члановима на све стране љубити и братимити па и на саме прквене славе доводити их, заборавивши на њихову мржњу на све оно, што је српско и Србину свето, а баците се каменом на Беч.

Безазленом народу и поквареној и глупој својој интелигенцији, поче се у „Застави“ на сва уста телалити, како ће нам у Угарској са свим друкчије бити, кад дођу кошутовци на власт, те Угарска дође до своје самосталности, а тако исто и на народним зборовима, а што их је управо руководило, и што је главни узрок да се баците у наручје кошутоваца, то не хтедоше и не смедоше своме народу рећи.

И што они не хтедоше и не смедоше рећи, то ћемо ми овде рећи.

Дакле чуј народе српски. Наши радикали — вође — ступише у службу кошутоваца с тога, *што им ови обећаше, да чим дођу на власт, да ће им бити прва посао да баце у цензију Његову Светости патријарха Георгија.*

Ово је прави узрок целој оној комедији, што је тераше наши радикали са својом љубављу с кошутовцима.

И сад, кад Беч и кошутовце и здружену коалицију распуди са једном сатницом домобранаца, и показа здруженој коалицији да и његово стрпљење има границе, кошутовци се нађоше у чуду, и у свом чуду не мају кад ни да мисле на српске овостране радикале, нити им пада на памет извршење најврућије поменуте жеље њихове; наши се радикали и сами нађоше у чуду, те у чуду не могу да се нађу и не знају ни на што друго да се толико туже, као на своју уду срећу.

А држаше веселници као у воску, да ће им се поменута њихова најврућа жеља испунити!

* * *

Нравоучење из овог чланчића могу наши радикали то извести, да они треба једном да

избију из главе, да ће бити у стању Његову Светост патријарха Георгија бацити у невољу — јер све да су комутовци и дошли на власт, нити би они могли, а ни хтели испунити жељу радикалску, па задобили за то Бог те пита колико наших владика, др. богослове, проти, свештеника у своје јато, и клањали им се или звонили им.

И кад *не могу*, крајње је време, да се не праве смешнима и да једном помисле, шта су дужни свом народу и својој цркви, те да својски са Његовом Светлошћу и осталим Србима слогом приону око унапређења наше цркве и школе.

Оканимо се једном терања ветра капом, и вођењем велике политике. Та зар не видимо, *како* на све стране пропадамо, *какви* се пороци шире у нашем народу, и ми у место, да их лечимо, ми га остављамо да пропада, а уз то га увлачимо у партијске борбе и одвраћамо од паметног рада.

Памет дакле у главу, и не мојмо да нас потомци проклињу, као што ми данас проклињемо оне, који при развојачењу војене крајине водише велику политику, а народ остављен сам себи, испродавао грдан део свога имања туђинцима, те нам данас и изгледа бивша војена крајина тако шарена, дочим дотле беше чисто српска.

Д. Р.

Извештај

о седници архид. конзисторије држаној у Карловцима 21. Септембра (4. Октобра) 1905. под председништвом Његове Светости Преузвишеног Господина *Георгија* српског Патријарха.

Саопштиће се путем окружних протопрезвитера свим парохијалним звањима наредба кр. зем. владе у Загребу, одела за унутарње послове у предмету издавања мртвачких разгледница у случајевима потпадајућим судб. лечничком поступку с напоменом, да имаду исту наредбу у циркуларни протокол свога звања увести. — Кр. зем. влада у Загребу извештава, да је П. П. свршеном богослову поделила опрост година. — Архимандрит Крушедолски Анатолије Јанковић подноси извештај, да је са Уротом Вујићем чланом архид. админ. одбора по смрти архимандрита Илариона Руварца у ман. Грегетегу канцеларију и библиотеку пок. архимандрита запечатио и инвентар састављен о стварима наћеним у манастиру, на салашу као и о стварима које припадају пок. архимандриту да су архид. админ. одбору послати. — Позваће се управа ман. Р. поводом њене тужбе против јеромонаха о. М., да имаде реченога јеромонаха и остале непослушне чланове браства према њиховом греху претходно по дисциплинарним правилима казнити, а у случају поновне непослушности против таквог брата неодложно овој конзисторији пријаву поднети. — Узима се на знање правилно обављени избор јереја М. П. за пароха у Н. — Наредиће се парох. звању у Босуту, да од Његове Светости нов антимине набави. — Узима се на знање извештај протојереја Лазара Богдановића, пароха у Осеку као члана испитног поверенства за учитељску дефинитиву о броју Срба и Српкиња учитељица, који су на кр. учитељској школи у Осеку у јесењем року полагали испит из учитељске дефинитиве у год. 1905. — Одбија се јереј С. М. из Б. с молбом, да му се за личног капелана постави јереј Г. Н. из С. с позивом, да своју молбеницу поткрепи лекарском сведоџбом о својој неспособности за испуњавање парохијалних дужности. — Поводом пријаве срп. правосл. парохијског звања у П. против незаконитог поступка католичког жупног уреда у Н. при прелазу прав. М. С. из П. из православне у римокатоличку веру, решила је ова конзисторија, да се исти М. С. из П. има и надаље сматрати припадником православне вере будући да исти није своју озбиљну намеру за иступање из православне у римокатоличку веру у два маха своме правосл. парох. звању пријавио, како се то и у оба приложена дописа кат. жупног уреда у Н. видети може, као и да није ни два сведока навео, на основу којих би га података могао жупни уред у Н. у римокатоличку веру превести узев у обзир, да и кат. жупни уред горњу околност индиректно признаје. — Враћа се уток црквене општине у П. упућен на МЏСавет против решења архид. конзисторије у ствари поделе црквене стола у П. с тим, да питање о решавању поднашања истог утока изнесе црквене скупштини на уважење и по том исти скупштински закључак са утоком путем ове конзисторије поднесе. — Упућује се правосл. срп. парохијско звање у Р., да своју молбу за упутво у погледу издања пород. извештаја у сврху женидбене дозволе у матицу крштених не уписане особе пошаље високој кр. зем. влади, оделу за богоштовље и наставу уз назнаку имена

особе, која у матицу крштених унесена није. — Уступа се пријава правосл. срп. црквоопштине у С. против тамошњег јереја М. П. овоконзисторијалном фискалу Др. Гиги Авакумовићу, да је прикључи осталим списима, који су му у дотичној ствари уступљени на фискалну акцију. — Поводом конкретне молбе јереја Ј. Г. пароха у Ј. одредила је ова конзисторија, да за оглашење кћери свештеника, ношење у цркву мртвог тела њезиног, за рипиде, барјаке, чираке и звоњење за време погреба не мора свештеник црквеној општини својој платити ништа, а остало осмодневно звоњење после сахране није дужна црква бесплатно обавити и допустити. — Поводом тужбе О. Ж. и др. из Ш. против јереја Ј. Ј. пароха у Ш. одређује се истрага ex officio будући да су тужитељи од тужбе своје одустали, а у тужби има и таквих навода који такав поступак оправдавају. — У бракоразводним парницама донете су 24 одлуке, и 6 осуда, од којих се 4 брака коначно развргавају, дочим се 2 одржавају у крепости.

Извештај

о седници архид. конзисторије држане у Карловцима 18. (31.) Октобра 1905. под председништвом Његове Светости Преузвишеног Господина *Георгија* срп. Патријарха.

Узет је на знање извештај Његове Светости о рукоположењу Др. Викентија Вујића патр. архиђакона и Гедеона Критовца патр. протођакона за презвитере-синђеле. — Саопштиће се овоконзисторијалном експедитору и свим парох. званима ради увртења у циркуларни протокол допис кр. хрв. слав. далм. владе одела за богоштовје и наставу, којим извештава, да је кр. уг. министар трговине наредбом својом ставио изван крепости претходну своју одредбу, у смислу које се опсег од поштарине опроштених листова у три смера са 10, 20, 30 одн. са 5, 15, 35 cm. или, ако имају облик свитка у дужини са 30 и у ширини са 15 cm. не сме прекорачити, те да је опсег службених листова у три смера са 10, 20, 45 cm. и оних, који имају облик свитка у дужини са 45 cm. а у ширини са 15 cm. установио. — МЦСавет приноњује, да је уток јереја П. Н. умиров. пароха у Ш. против овоконзисторијалне одлуке у предмету расписа стечаја ради попуњење парох. места у Ш. одбио. — Узимају се на знање пресуде МЦСавета у бракоразводним парницама, којима су потврђене све овоконзисторијалне пресуде у дотичном предмету, од којих је за њих десет брак коначно разведен, дочим се једном од њих брак у крепости одржава. — Известиће се све овоподручне управе манастира и сва парох. звања о наредби кр. уг. министра трговине у погледу званичне употребе ћирилице на званичним писмима. — Издаје се свима манастирским управама и свима подручним парохијалним звањима сходна наредба у погледу церемонијала за прославу 50 годишњице свештеничке службе Његове Светости Преузвишеног Господина Георгија срп. Патријарха. — Узет је на знање правилно обављени избор јереја С. П. администратора парохије у Ш. за пароха у Б. те избор једногласно обављеним проглашен, будући да су 27 скупштинара, који су се од гласања уздржали, иначе били присутни гласању осталих скупштинара, чиме су њутке томе гласању и резултату његовом приступили. — Досадањи администратор исте парохије јеромонах о. П. Р. разрешује се од администрације те парохије, те се упућује у ман. К. дочим се за администратора упражњене парохије у Ш. поставља досадањи привремени администратор парохије у В., а привр. администрација се те парохије повраћа братству ман. В. Р. — За личног парох. помоћника протојерејуу Т. М. пароху у Т. поставља се С. С. свршени богослов, а досадањи парох. помоћник јеромонах о. П. Т. се од службе те разрешује и упућује у ман. Хопово. — Препуштају се избору пароха на упражњену парохију у Б. јереји Ј. Ј. администратор парохије у Т. и Ј. Ј. личи парох. помоћник у К. — Позива се јереј др. В. Д. парох у П. да о свом трошку даде штампати питања на овоподручно свештенство ради података из области јересн назаренске. — Уважена је молба јереја Ј. Т. пароха у М. да се ради болести стави у стање мира. — Узето на знање освећење цркве у К. — Упућује се јереј В. Ј. админ. парохије у Л. да се у погледу упуте за поступак при издању венчаног листа у матице венчаних неуписаних жениха обрати краљ. зем. влади, уједно се упућује исти адмнистратор, да се у будуће с овом конзисторијом у званичној форми под бројем и печатом парох. звања дописује. — Упућује се правосл. срп. парохиј. звања у Ст. Б. поводом његова упита, гледе конкретног случаја, да прије покрштења детета, рођена незаконито по матери римокатоликињи, а која хоће у пра-

вославну веру да пређе, поступи тако, да прво покрсти у православну веру матер уопште детета, а затим дете, — будући да незаконита деца следе веру своје матере — у правосл. вери крсти. — Наређује се правосл. срп. парох. звању у Р. С., да за време оправке цркве у пристојној соби уз претходно освећење водице св. богослужења обавља. — Упућује се правосл. срп. парохијеко звање у Б. да пок. Дамјана Павловић у допунителне матице умрлих накнадно убележити уз присуство двојице сведока, а код дотичног броја, где би у матицама умрли Д. П. убележен имао бити у примедбу метне: бр. . . . . допунителних матица умрлих. — Расписује се стечај на упражњену парохију у селу Крушедолу. — Одбија се молба М. М. и др. из М. да им се за админ. парох. постави јером О. В. будући да се на администрацији исте парохије већ налази јером. С. Н. — Јерej М. П. парох у П. казни се писменим укором, што је без претходног благосвова и колаудације обавио свећење цркве уз опомену, да се у будуће у званичним стварима не повађа лаковерно за речима других. — Упућује се Б. Б. да своју молбу за veniam aetatis сам непосредно кр. зем. влади поднесе, а не преко конзисторије, будући да исти није од ове конзисторије још за администратора закључен. — У бракоразводним стварима донесено је 39 одлука и 8 есуда, од којих се за њих 2 одржава брак у крепости, дочим за 6 брак коначно разводи.

Извештај

о седници епархијске конзисторије, држане у Темишвару 1. (14.) Новембра 1905., под председништвом Његовог Високопреосвештенства господина епископа *Георгија*.

Записник прошле седнице оверовљен без примедбе. — Молба Душана Замуровића, свршв. богослова из Т. Хвјоша ради получења „veniam aetatis“ подастрта кр. уг. министру просвете, и додељено му ђаконско место у Темишвару. — Молба јер. Георгија Вујића, ради получења држ. припомоћи с препоруком подастрта министру просвете. — Извештена свешт. удова пок. Симеона Станковића, да држ. припомоћ није получила. — Узета на знање дозвола министра просвете за исправке неких погрешних матичних уписа. — Узета на знање подела држ. припомоћи свешт. удов. Емилији Поповића, јер. Добр. Николићу и Јакову Михајловићу. — Узет на знање отпис министра просв., којим се вероисповест баптистанска за признату вероисповест има сматрати, и о том подручна парх. звања са потребним упутством извештена. — Извештен је јером. Платон Марковић, о решењу кр. хрв. сл. далм. владе, у предмету потраживања му од јером. Самуила Поповића. — Узето на знање, да је свешт. удов. Јелени Дражић 600 К. мировина у течај стављена. — Молба јер. А. Стојковића са тужбом Адама Перинца из Иванде, издата истражном поверенству. — Узет на знање распис стечаја на парох. месту у Иванди. — Уступљени овоепарх. шк. одбору списи о предавању срп. језика и веронауке на несрпским заводима у В. Кикинди. — Узет на знање распис стечаја на парох. месту у Кечи. — Упућено парох. звање у Т. Фабрици, да у матици крштених исправи презиме Јулија Стојића на „Бан“. — Умољено минист. просв., да у предмету исправка у матици крштених у Канаку под бр. из 1868. потребну наредбу изда. — Узето на знање да је извештен кр. ср. суд у Т. Бечеју, да дисцинл. ствар против Ср. П. Јовановића, још није коначно решен. — Умољен еп. админ. одбор да упути Јоцу Игњатова, да свету од 316.66 К. црк. општини у Ђали исплати; а јер, Јована Јовановића, да исту свету истоме врати. — Упућен Ђ. Влаховић, окр. протопрезв. вел. кикиндски, да са приступљеним компетентима избор пароха у Срп. Крстуру, и Ђ. Страјић, окр. протопрезв. вел. бечкеречки у С. Елемиру избор с. п. помоћника обави. — Умољен Преосвећени Епископ-Дијецезан да са једним пододбором поднесе предлог о поступању према Румунима, који се са Србима у заједници налазе. — Упућен јер. В. Петровић у Срп. Св. Мартону, да непрпадно примљене 4 К. Ђурици Мијатову врати. — Позвана ц. о. у Београд да поднесе извештај о промени икона на иконостасу. — Упућен јером. М. Шољмошанов, да припомоћ из јерарх. фонда за месец Август управи ман. Бездина пошаље, а црк. општ. у Моноштору, да бир јер. Пл. Марковићу и В. Петровићу исплати. — Одобрени трошковници Ст. Жупанског окр. протопрезв. арадског настали приликом увођења пароха у Н. Сентивану и заменика п. у Сиригу. — Остављена Василија Милошева у Иванди у уживању свога стола с тим, да се исти у будуће не сме више продавати. — Именован је јер. Кузмановић, за пароха у Т. Хвјошу, а

јер. Сава Стајић за с. р. помоћника у С. Елемиру. — Молба јер. Д. Николића, којом компетује на парох. врадгајску праћена са прилозима истоме. — Позвана ц. о. у С. Црњи, да поднесе уговор, којим је друга парох. сесија под закуп издата, да рест пореза за регулисање Бегеја, и доспеле рате закупнине 2. парох. сесије јер. М. Јакшића исплати. — Упућен Ђ. Влаховић, окр. протопрезв. вел. кикиндски, да изврши стање јавних терета 2. парох. сесије у Куманима. — Умољен вел. СО. да јер. Гр. Букуровићу мировн. припомоћ одобри. — Препоручена молба јер. Д. Станковића, упућена вел. СО. ради получења припомоћи — и упућена министру просв. ради получења држ. припотоћи. — Издати епарх. бележнику извештаји јер. Јефте Петровића о завршн. катихизовању 1904/5. шк. год., и Петра Агрима о започетом катихизовању од 1905/6. шк. год. — Узет на знање изв. о свешт. исповести протопрезвитерата вел. кикиндског, и позвати јереји који исповести још предстали нису, да у одређено време истој предстану. — Узет на знање изв., да су тражени податци о назарењима јер. Вл. Димитријевићу достављени. — Достављени су подаци о разним случајевима при издавању црквн. столова јер. М. Влашкалину и позван исти, да предлог за нормат. наредбу о продавању истих овоеп. власти поднесе — Упућен јер. Мил. Мишић, да пореза на парох. сесији ителејској исплати. — Извештена је епарх. ром. конзист. у Араду о неправилном поступању ром. свештеника у Кечи према там. срп. свештенику. — Уништена је продаја два црквн. стола у Кечи, и издата наредба свима парох. звањима, којом се забрањује држати зборове и лицитације у св. црквама. — Молба јер. Кори. Адамовића ради надопуне свешт. му плаће кр. угар. министру просв. с препоруком подастрта. — Одбијена молба јер. А. Стојковића, ради исплате трошка и дневница јер. М. Долги. — Узето је на знање, да је јер. Г. Вујић, презв. именован за вероучит. на држав. школи у Чоки. — Упућен јером. М. Шољмошанов да изводе из матице на оном језику, који је у оригиналу издаје. — Упућен Ст. Жупански окр. протопрезв. арадски да молитељима и јер. Гр. Букуровичу из Печке у погледу прелаза из грчко кат. у правосл. веру нужно упуство даде. — Милан Николајевић свршн. богослов именован за адм. друге парох. у Срп. Св. Петру. — Упућен Ј. Новаковић, окр. протопрезв. темишв., да спор између јер. Св. Јеврића и Вл. Торђавског учит. механског у погледу читања Апостола извиди, и у своме делокругу поступи. — Одбијена молба јер. Св. Јеврића, да се реши дужности катихизовања у држ. шк. у Вадисерде. — Узет на знање црквн. одб. закључак ц. о. у Т. Граду о наплати јерођ. Никанора Савића, за вршење ђаконских дужности при там. св. цркви. — Умољен кр. уг. министар просв., да уведе предавање српског језика на средњим заводима у В. Кикинди.— Позвана ц. о. у Куману да оправи там. пар. дом. — Молба Мите Мишића и др. из Печке, издана јер. Гр. Вукуровићу на изјашњење. — Одбијена тужба А. Божина из Деске прот. там. пароха јер. Јов. Гавриловића. — Стојан Јакшић, свршн. богослов именован за админ. парох. у Петрову Селу. — Пријаве Васе Јовановића из Меленаца против јер. М. Д. пароха там., издата еп. фискалу на мњење. — Тужба Ђуре Путића из Меленаца, против јер. М. Д. издата истом на изјашњење. — Списи у предмету пресуде кр. среск. суда односећи се на јер. Ј. П. и Ј. Д. бивш. уч. из С. Неузине, издати еп. фискалу на мњење. — Брисан из каталога светови. свештенства ове епарх. бивши протођ. Ђ. Звекић, и сматра се лишеним свих права и повластица клира у правосл. цркви и у овој епарх. — Позван је јер. М. Д. парох меленачки, да се изјасни, да ли је при примању В. Лучића у правосл. веру § у 7. 53. зак. чл. од 1868. задоста учинио. — Одбијена тужба Исе Јанкова из Кетфеља против пароха тамошњег јер. Св. Јовановића. — Решено свега 84 предмета.

Извештај

о напредној седници епархијске конзисторије држане у Темишвару 14. (27.) Новембра 1905. под председништвом Његовог Високопреосвештенства господина епископа *Георгија*.

Узето је на знање свечано заклињање јер. Ј. Петровића, члана епархијске конзисторије. — Узета је на знање одлука кр. уг. министра просвете о хоноришању правосл. срп. вероучитеља на држав. учитељској школи у Темишвару. — Услед отписа кр. уг. министра упућена су сва подручна парох. звања да с матерњалне и формалне стране са оригиналом потпуно једнаке изводе из матице издају. — Услед отписа кр. уг. министра просвете упућено је парох. звање у Хрњакову, да погрешан упис у матици крште-

них под тек. бр. 16. из 1879. исправи. — Узета је на знање одлука вел. СО., којом је Ст. Жупанском, окр. протопрезв. арадском за протопрезв. помоћника стављена у течај годишња капеланска припомоћ у своти од 600 К. — Позвани су Јоца Степанов и др. из Кетфеља, да на тужбу јер. Св. Јовановића, пароха тамошњег своје изјашњење поднесу. — Узет је на знање извештај поджуп. звања торонт., да је неке исправке у дупликатима матица спровео. — Извештено градско поглаварство у Карловцима, да се јереј А. Поповић и сада у свешт. чину налази. — Узет на знање извештај јер. М. Димитријевића, пароха из Т. Каниже у погледу цркв. столова. — Удовољено молби јер. Исидора Николића, админ. парох. у Гаду, да потраживање јер. М. Путника пароха у Срп. Св. Петру у два оброка исплати; уједно одбијен исти јер. са молбом, да исто потраживање до коначног решења овога предмета у депозит овоеп. фонда ставља. — Осуђен Ср. П. Ј. сусп. парох у С. на лишење свешт. чина и сношење истражних трошкова, на је и правосл. срп. Митрополитском Црквеном Савету подастрта иста пресуда са свима списима на одобрење. — Одређени су заступници овоепарх. конзисторије, који ће Његову Светост приликом прославе педесето-годишњице свештеничке му службе поздравити. — Решено свега 15 предмета.

ЛИСТАК.

Вести.

(**У пажњу онима, који желе изучавати војене школе.**) Његовој Светости господину митрополиту-патријаху је надлежно саопћен обнародовани стечај да се почетком шк. год. 1906/7. попуне 3 места у задужбини пок. српског народног добротвора *Саве Текелије* и то за такве младиће, који су већ слушаоци или желе ступити у морнарску академију, или у женијско одељење техничке војене академије евентуално у војену нижу реалку. Првенство имају синови оних часника (официра) српске народности и православне вере, који су служили код постојалих хрватских, славонских, српских и банатских војених регимената или тителског батаљона; у другом реду синови оних ц. и кр. часника Срба прав. вере, који су рођени у бившој војној крајини хрватској, славонској, сремској и банатској и најосле у трећем реду синови ц. и кр. часника Срба прав. вере уопће. Молбенице се имају најдаље до 30. априла 1906. поднети г. подмаршалу Јовану Цвијковићу, команданту ц. и кр. ратне школе у Бечу, а имају се инструирати по пропису, који је тачно обележен у додатку бр. 5. 1906. листа „Verordnungsblatt für das K. u. K. Heer“, а може се набавити *примерак расписаног стечаја и осталога* у ц. и кр. државној штампарији (Staatsdruckerei) у Бечу или од књижарнице „Hofbuchhandlung L. W. Seidel et Sohn“ у Бечу.

Да „цврсте“ братe слоге између радикала и самосталаца! Као год што се паметан човек мора смејати оном голаћу, који имајући у џепу две три круне, расипује, пошто је та и та кућа, која вреди брат брату 1000 К., коју би он радо купио; тако исто мора се паметан човек смејати оној комендији са „речком слогом“ између наших радикала и самосталаца, а да и не спомињемо са стеклишника и кошутошника, кад она *ко* су једни, а *ко* су други, и *како* се они и између себе мрзе.

Избор за политичан сабор у Вуковару, показао је јасно, *каква* је њихова слога на делу.

А *каква* је слога на аутономном пољу између радикала и самосталаца, може се видети на ове белешке „Новог Србобрана“.

У 43 бр. донео је „Н. С.“ ову белешку: „Избор епарх. скупштинара у пакрачком протопрезвитерату. Новосадска „Застава“ већ је два пута донијела вијест, како су у Пакрацу на избору свјетовних чланова епарх. скупштине изабрани чисти радикали, а на избору свешт. чланова самостално-клерикални попови. Први пут сво на ту вијест обутали, но кад је „Застава“ тенденциозно понавља, дужност је наша да о том кажемо своју ријеч.

У листини, коју „Застава“ зове чистом радикалном, има уз неколико радикала још и неутралних, иначе добрих Срба, који не припадају ниједној странци, а и жестоких владиних кортеша на политичком подручју. То ће констатовати свак, ко познаје оне људе, а прочита ону листину. Тако исто стоји ствар и у рајићком протопрезвитерату, само што је ту „Застава“ опресија, па и сама каже, да су у Н. Градишци изабрани радикали и „пријатељи их“.

Кад је тако, каква смисла има оно истицање са стране „Заставе“, да су у Пакрацу изабрани самостално-клерикални попови. Нарочито кад се зна, да су се ти самостални попови у крајњој нужди и дотерани до дувара одлучили за комбиновану самостално-клерикалну листину.

Наши пријатељи у пакрачком протопрезвитерату покушали су све могуће, да се склопи изборни компромис с радикалима. У том су ишли чак тако далеко, да су нудили радикалима и ћевању у листини. И тек у последњем часу, кад су радикали коначно одбили компромис, повели су они самосталну акцију. Но у последњем часу нису се могли постићи ни какви успјеси.

Да су радикали пристали на компромис, имали би једнак број својих људи у скупштини, а споразум самостално-радикални био би у сваком погледу очуван. Само би мјесто оних владиноваца дошли у

скупштину самосталци из пакрачког протопрезвитерата. То би свакако било боље и по оњу ствар корисније, него овако. Но радикали то не хтједоше и тако је дошло до сукоба и до ових и оваквих листина. Нама је то жао, али мирном савјешћу можемо то рећи, да кривља није на нама".

Не види л' се и на овог, да ће се наши радикали пре с ђаволом и с црним цигањном сложити, за кога држе да им је неопасан, него са како паметним противником.

Уредник: Димитрије Руварац, протојереј.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 1—2 27

Српска правосл. црквена општина у Крчедину расписује јавну дражбу на мањак за дан 4. (17.) априла 1906. у 9 сати пре подне, ради прављења нови црквени врата.

Прорачуном је установљена свота од 416 круна. Прорачун и нацрт могу се код перовође видети.

У Крчедину, 22. фебруара 1906.

Перовођа: Илија Радовац, учитељ.

Председник: Милутин Секиз.

Ad бр. К. 1592/1240 ex 1905. 3—3, 14.

ЕДИКТ.

На брачоразводну молбу Милана Пушића из Прњ. Грегетега, против супруге му Нате пређе удове Кузмана Кузмановића из Лединаца, и сад непознатог боравишта расписује се едикт с тим, да речена супруга Ната у року од 90 дана рачунајући од дана првог увртења овог едикта конзисторији овој лично предстане, или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе ова брачоразводна парница и без ње продужити и довршити.

Из седнице арх. конзисторије у Карловци 20. децемара 1905. (2. јануара 1906.) год.

Председништво.

Ad бр. К. 277/222. ex 1906. 1—3 24

ЕДИКТ.

У брачоразводној парници Милована Радмановића из Раче против супруге му Марије рођ Срданов, сада непозната боравишта расписује се едикт за 90 дана с тим да се има поменута Марија у горе означеном року рачунајући од дана првог увртења овога едикта или сама лично или преко свога заступника овој конзисторији јавити јер ће се иначе брачоразводни поступак и без ње наставити и довршити.

Из седнице архид конзисторије држане у Карловцима 21. фебруара (6. марта) 1906. год.

Председништво.

Ad бр. К. 131. и 287/221. ex 1906. 25 1—3

ЕДИКТ.

На брачоразводну молбу Миливоја Еремина из Черевића против супруге му Јелене рођ. Тошин, сада непозната боравишта овим се речена Јелена позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог увртења овог едикта овој конзисторији или лично сама предстане или место пребивалишта свога пријави јер ће се у противном случају ова брачоразводна парница и без њеног суделовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 21. фебруара (6. марта) 1906. год.

Председништво.

Ad бр К. 1375./1113 ex 1905. 3—3, 11

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на место личног парохијског помоћника у правосл. српској црквеној општини у Белегишу. Са овим је местом скопчана плата од половине свију берива осим стана.

Молитељи имају своје ваљано инструпиране молбенице путем надлежних протопрезвитератских звања овој конзисторији до 1. марта о. г. ст. кал. послати.

Из седнице архид. конзисторије у Карловцима 17. (30.) новембра 1905.

Председништво.

Ад бр. К. 226/17 ex 1906. 2—3, 16

СТЕЧАЈ.

На упражњену парохију VI. разреда у Бач-Брестовцу. На месту што ће га заузети изабрани свештеник, налази се сада и лична помоћник, с којим ће се поступити према §-у 20. I. Б. прев. кр. рескрипта од 10. августа 1868. год. Рок пријаве до 26. марта (8. априла) о. г. укључно, до којег рока се имају послати путем надлежне власти молбенице потписаној конзисторији.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 7. (20.) фебруара 1906. године.

Председништво.

Ad. бр К. 68/53. ex 1905. 3—3, 10.

СТЕЧАЈ.

На парохију VI. плаћ. разреда у Визњу овим се стечај расписује до 1. марта о. г. по ст. кал.

Компетенти имају своје правилно инструиране молбе путем надлежних протопрезвитерат-ских звања до горњега рока овој конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 19. јануара (1. фебруара) 1906. г.

Председништво.

Ad бр. К. 8. зап. ex 1906. 21 1—2

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај ради сталнога попуњења места окр. протопрезвитера-пароха у Мохачу. Парохија је IV. разреда. Молитељи имају своје ваљано инструисане молбенице путем претпостављених им власти потписаној конзисторији до 5. (18.) априла 1906. год. поднети.

Из седнице епархијске конзисторије будимске. држана у Будимпешти 9. (22.) фебруара 1906. г

Председништво.

Ad бр. К. 45. зап. ex 1906. 1—2 20

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај ради попуњења места конз. фискала при епархијској управи будимској. Са тим местом је скопчана годишња награда од 600 круна. Молитељи имају своје ваљано инструисане молбенице потписаној конзисторији до 5. (18.) априла 1906. год. поднети.

Из седнице епархијске конзисторије будимске, држане у Будимпешти 9. (22.) фебруара 1906. г.

Председништво.

Ad бр. К. 193, 221/145. ex 1906. 1—2 22

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњено протопрезвитерско место окр. протопрезвитерата митровачког, с којим се попуњује уједно и упражњено парохијско место I. плаћ. разреда у Митровици.

Компетенти имају своје правилно инструисане молбенице путем надлежног протопрез. звања до 1. априла о. г. по ст. кал. овој конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 21. фебруара (6. марта) 1906.

Председништво.

Ad бр К. 7/52. ex 1906. 3—3, 9

СТЕЧАЈ.

На парохију V. плаћ. разреда у Брестачу овим се расписује стечај до 1. марта о. г по ст. к.

Компетенти имају своје правилно инструпране молбе путем надлежних протопрезвитератских звања до горњ-та рока овој конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 19 јануара (1 фебруара) 1906. г.

Председништво.

Ad бр. К. 87/73 ex 1906. 26 1—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Велимира Крњете из Белегиша против супруге му Јелене преље удата Јаношевић; сада непозната боравишта овим се речена Јелена позива, да у року од 30 дана рачунајући од првог увртења овог едикта овој конзисторији или лично сама предстане или место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без њеног суделовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 21. фебруара (6. марта) 1906. год.

Председништво.

Број 14 и 51 К. р. 26 и 22 ex 1906. 2—2, 15

СТЕЧАЈЕВИ.

Исписују се и то: 1.) на мјесто протопрезвитерског капелана у Вођину са 1000 К. плате из јерархијског фонда, 200 К. доплатка и половице штоларних прихода од стране мјестног протопрезвитера и пароха; 2.) на мјесто систе-мизираног парохијског помоћника у Вел. Писаници са 800 К. плаће, 400 К. сесионалне одштете и станом у натури.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до стављеног рока потписаној конзисторији поднијети, небудели компетената мирског реда, подијелиће се речена мјеста и јеромонасима, који се искажу дозволом предпостављене своје власти да могу привремено испомагати у епархији пакрачкој.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, 24. јануара (6. фебруара) 1906. држане.

Предсједништво.

Ад бр. К. 181/226. ех 1906. 1—3 23

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Олге Самарџије из Митровице против супруга јој Косте Самарџије сада непозната боравишта овим се расписује едикт за 90 дана стим да се има поменути Коста у горњем року, рачунајући од дана првог увр штења овога едикта, овој конзисторији или сам лично или преко свога заступника јавити јер ће се иначе ова бракоразводна парница и без њега наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 21. фебруара (6. марта) 1906. год.

Председништво.

Ад бр. К. 25./74. ех 1906. 1—3 19

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Љубомира Аћимовића из Војке, против супруге му Персиде рођ. Димитријевић, сада непознатог боравишта расписује се едикт с тим, да поменута супруга Персида у року од 90 дана рачунајући од дана првог увртења овог едикта, конзисторији овој лично представе или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе ова парница и без ње продужити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 19. јануара (1. фебруара) 1906.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ 2

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, прошићено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушцима прошићена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 прошићена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или поље за сатсво од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** —

1— 3. Илустровани цјеновници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уреднишшву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 203. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 5.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у среду 15. марта 1906.

ЗВАНИЧНО.

ДИПЛОМА

Његовог Величанства **Фрање Јосифа I.** за преузвишени Леополдов ред великог крста Његовој Светости Преузвишеном Г. Патријарху **Георгију Бранковићу.**

Nachdem der Hauptzweck des von Unserem in Gott ruhenden Herrn Grossvater, Weiland Franz des ersten, Kaisers von Österreich, Königs von Ungarn und Böhmen Majestät, errichteten österreichisch-kaiserlichen Leopold Ordens darin besteht, dass die um den Staat, das Vaterland und Unser Erzhaus erworbenen Verdienste nicht nur öffentlich anerkannt, sondern auch durch eine angemessene Auszeichnung belohnt und so der Ruhm und das Andenken dieser Verdienste durch ein bleibendes Ehrendenkmal auf die Nachkommenschaft übertragen werde, so haben Wir nach dem Zwecke des Institutes beschlossen:

Dir Unserem lieben getreuen Vetter, Geheimen Rathe, griechisch-orientalischen Erzbischofe und Metropoliten von Karlowitz, serbischen Patriarhen, Mittgliede des Ungarischen Magnatenhauses und des Kroatischen Landtages, Ritter des öster-

Будући да је главна сврха аустријског царског Леополдова реда, основаног од Нашега блаженоупокојенога деде, Франца I., цара аустријскога, краљевскога Величанства угарскога и чешкога, та, да се не само јавно признаду стечене заслуге за државу, отаџбину и Наш породични Дом, него да се и примереним одликовањем награђују, и да се тако слава и успомена на ове заслуге трајном и часном спомеником пренесе на потомство; то смо према сврси установе закључили подарити:

Теби, нашем драгом и верном рођаку, Тајном Саветнику, грчкоисточном архиепископу и митрополиту Карловачком, патријарху српском, члану Угарске Магнатске Куће и Хрватског Земаљског Сабора, витезу аустријског царског реда

reichish-kaiserlichen Ordens der eisernen Krone erster Klasse, etc. etc.

GEORG BRANKOVIĆ

das

GROSSKREUZ

des österreichisch-kaiserlichen **Leopold Ordens** *anlässlich Deines fünfzigjährigen Priesterjubiläums als sichtbares Zeichen Unserer Gnade und Huld, in Anerkennung Deiner Unserem Throne und dem Vaterlande bezeugten Treue, sowie Deiner auf kirchlichem, kulturelem und humanitärem Gebiete erworbenen vielfachen Verdienste, zu verleihen.*

Da Wir Dich nun bereits am 9. Dezember 1905. zum Grosskreuze Unseres Leopold Ordens taxfrei zu ernennen und Dir die Ordens-Insignien übergeben zu lassen geruhten, Dir auch alle Rechte und Vorzüge eines Grosskreuzes dieses erhabenen Ordens und deren Gebrauch den Ordens-Statuten gemäss gestatten, befehlen Wir Dir zugleich gnädigst alle in den Statuten enthaltenen Pflichten genau zu erfüllen und hegen keinen Zweifel, dass Du dieses öffentliche Ehrenzeichen Deiner Verdienste und Unseres Landes Väterlichen Wohlwollens auf solche Art tragen werdest, damit jedermann Unsere Würdigung Deines Eifers für das Beste des Staates und Unseres Hauses kenne, und dieser sichtbare Beweis Unserer Huld und Deiner Verdienste auch in künftigen Zeiten an allen Orten und bei jeder Gelegenheit mit dem gehörigen Glanze und den abgesehenen Eindrucke erscheine.

Gegeben in Unserer Reichshaupt und Residenzstadt Wien, am 31. Jänner 1906.

FRANZ JOSEF m. p.

Der Ordens Kanzler:
M. Freiherr von Pasetti m. p.

Auf ausdrücklichen Befehl Seiner Kaiserlichen und Königlich Apostolischen Majestät.

K. K. Ministerialrath u. Ordens Greffier:
Anton Freiherr von Klaps m. p.

Гвоздене Круне првога степена и т. д. и т. д.

Георгију Бранковићу

велики крст

царског аустријског *Леополдова реда* приликом Твога педесетогодишњега свештеничкога јубилеја као видљив знак Наше милости и наклоности, признајући Твоју осведочену верност Нашем престолу и домовини, као и Твоје многоврсне заслуге стечене на црквеном, културном и хуманитарном пољу.

Како смо Ми Тебе већ 9. децембра 1905. год. изволели именовати великокрсником Нашега Леополдова реда без пристојбе и наредити, да Ти се предаду инсигнија тога реда и сва права и првенства једнога *великокрсника* овога узвишенога реда и његову употребу према правилима реда дозволили; заповедамо Ми Теби уједно најмилостивије, да тачно вршиш све дужности, које су у правилима набројене и нимало не сумњамо, да ћеш Ти овај јасан одлични знак Твојих заслуга и Наше отачаске љубави према држави тако носити, да ће сваки упознати Наше признање Твоје љубави према добру државе и Нашега Дома, и да се овај јасан доказ Наше милости и Твојих заслуга и за потоња времена појављује на сваком месту и код сваке прилике са оним сјајем, који му приличи и оним утицајем, који треба да постигне.

Дано у Нашем царском главном граду у Бечу, 31. јануара 1906.

ФРАНЦ ЈОСИФ с. р.

Канцелар реда:
М. барон Пасети с. р.

На изречну заповест Његова ц. и кр. Апостолског Величанства.

Антон барон Клапс с. р.
ц. и кр. министарски саветник и грефје ордена.)

Рукоположени.

По замолби Његове Светости Преузвишеног Господина *Георгија Бранковића,* православног Архиепископа Карловачког и Митрополита и Патријарха Српског, благоизволело је Његово Високопреосвештенство Господин Епископ Бачки *Митрофан Шевић* свршеног богослова *Јована Николића* из Петроваца чино и правилно рукоположити у Новоме Саду у светођурђевском храму дана 4. (17.) марта 1906. за *ђакона,* а у светониколајевском храму дана 5. (18.) марта и. г. за *презвитера,* који је одређен за администратора парохије у Осеку.

Његово Високопреосвештенство Г. Епископ горњо карловачки *Михаило* благоизволио је рукоположити дана 9. (22.) фебруара о. г. свршеног богослова и привременог катихету на грађанској школи у Глини *Јована Рапајића* у манастиру Гомирју за ђакона, а дана 11. (24.) фебруара о. г. у истом манастиру за презвитера.

Дана 11. (24.) фебруара о. г. благоизволио је рукоположити свршеног богослова *Радивоја Кораћа* у манастиру Гомирју за ђакона, а дана 12. (25.) фебруара о. г. за презвитера у еписк. катедралној цркви Вававеденија Пресвете Богородице у Плашком, који је одређен за админ. парохије са 1. априлом у Мутилићу.

НЕЗВАНИЧНО.

Прилози

историји односаја наших с Румунима у XVIII том веку.

Од **Радослава М. Грујића.**

(Продужење.)

Жалосно је стање манастира румунских у то доба у овоме крају; није горе било ни у оном делу Румунске, који је стењао под тешким јармом фанариотског режима. Румунски бољари одавно, а особито после несретног покушаја Петра Великог на Пруту, имали су довољно прилике, да се упознаду са духом фанариотске управе. И не само да су се упознали, него су и усвојили њихов систем, те га примењивали сваком згодом. Мислим, да се не да верније и живља слика тог њиховог рада изнети, него што нам је слика дневник владике Димитријевића. Неке делове те слике већ смо изнели, а сад да је допунимо.

По казивању самог игумана тисменског Никодима, који је вазда пријатељевао, па и сада је шуровао са бољарима, односно већницима, — за турско доба нису се ни бољари, ни епископ мешали ни у какав посао манастирски. Тек од како је Аустрија овом земљом завладала, пограбише они себи не само световну, него епископску, па и саму архиепископску власт, те су сад већ научили од манастира грдне дохотке уживати. Вуче им се из манастира вино у бачвама, дају им се коњи, и многе друге потајне дискрецији. Калуђери се надмећу за игуманство, те обећавају бољарима коме по 100, а коме и по више гроша, да једног поставе игуманом, а другог да збаце. „И бојари за свој интерес с кривом информом сплету какву годе лаж и онога омазуле, а другога метну. И тако наши бојари зде чине, они игумне скидају, они есап увимају и за мазду постављеном игуману васа у руке предају; а црква и духовни ред код них никаква поштења свога неимају, него гледају каковуће от них заповест примити онако и творет, неимајући свога поглавара и заштитителя духовнаго". Даље вели, да већ не могу више подносити насиља, која бољари манастирима чине. Терају своју марву по манастирском земљишту, те штети усеве; у своју службу узимају манастирске цигане и многе друге штете чине, а не смеју ником ни с једном речју потужити се. Доходак го-

дишњи бољарима од манастира нећи је него сви остали њихови доходи.[34] Стога се они и противе, да митрополит постави нарочитог епитропа, који ће водити бригу над манастирима и прегледати рачуне манастирске.

После свега изложеног јасно нам је, што су се отегли преговори митрополитових изасланика са члановима земаљске управе — лукавим румунским бољарима. Митрополит је тражио, да сва она права, која је за турско доба имао митрополит букурештски прећу на њега, а то су: право постављати игумане, вршити надзор над руковањем манастирском имовином и побирати приход епископски, за време док је упражњена епископска столица. Ни једно од тих права нису хтели бољари митрополиту оставити, јер би таме изгубили велик део својих прихода. Зато је и рекао већник Константин Стрибенул садовском игуману Самуилу, кад га је овај запитио зашто толико оклевају са започетим послом: „давно би се дело свршило, али како г. Архиепископ захтева, да он игумане поставља, а ми тако не ћемо, зашто ако сад попустимо 1 пед хоће се пружити на све“...[35]

Чудновато је и непојмљиво држање игумана при том послу. Све до послед њег часа долазе појединце, и у групама, изасланицима митрополитовим и туже се на бољаре; веле, да већ не могу више сносити поступак бољара с њима и с манастирима, нити хоће више на конзилиарска (већничка) врата куцати и мито им носити; састају се и саборно изјављују да према декрету царском, давно им објављеном, примају митрополита Мојсија, за свог врховног духовног поглавицу, те признају, да сва горе побројана права припадају искључиво митрополиту;... одређују шта више тисменског еклесиарха за свога посланика, који ће им однети тужбу у Беч против бољара.[36] Но на једном наступи међу њима преокрет, те почеше данас закључивати овако, а сутра онако, док напокон 14. Марта 1727. посла тисменски игуман Србина Леонтија, да јави посланицима митрополитовим, како су му конзилиари говорили: „нека они чине ништалацију пак нека иду, зашто више ми никаква с нима посла не имамо, нити г. Архиеп. може нам што више заповедати; само толико ми смо потребити од г. Аепископа да нам постави Епископа, друго ни у чему да не има власти у овој страни“.... А комедија која је одигравана 18., 19. и 20. Марта и. г.[37] врло жалосно карактерише скоро све представнике тадањег монашког свештенства у Румунији. То беху једна бића, без и најмање самосталности и енергије опрети се злу, које их је са свих страна притисло, те слепо прикланяху главу своју, понижујући достојанство личности и позива свога пред пустом вољом себичних бољара.

У исто доба развили су бољари најжишљу акцију међу парохијским свештенством и народом, у намери да и њих одврате, од жеље за сједињењем са митрополијом београдском. Они су у ту сврху проносили лажне гласове, како митрополит захтева „2 арача од попова и по 1 грош од сваке свадбине, и 1 уруп за дивницу, и каде кои умре от господара бојара шчо год нађе по смрти да уме“...[38]

Са овим завршује, односно прекида се, дневник митрополитова изасланика владике Николе Димитријевића, те не знамо позитивно, не само на чему је остало, него ни то, да ли је обављена ништалација новопосвећеног и потврђеног епископа Стевана. Само знамо из једне тачке у дневнику, да се тисменски игуман Никодим наразио: „ја не марим, ако неће бити Епископа у Римнику, докле Дунав ићи уз брдо не поће, и ми на ту ништалацију доћи нећемо, нити марамо, него данас хоћемо поћи на своја си“.....

Тако је дакле онај вредни Србин јеромонах тисменски Леонтије у душу знао и бољаре и игумане, кад је на читав месец дана пре рекао изасланицима митрополитовим, да ништа не верују тим

[34] Дневник, тач. 44, 45, 36, 34. и др.
[35] ibid; тач. 38.
[36] ibid; 45, 46. 47.
[37] ibid., тач. 51—54; 49.
[38] ibid., тач. 55.

људима, говорећи: „ја ћу право казати, ови људи су чудни, и све мисал имаду о себи како бити, и ни под кога се не подклонити, те тако разминују дан от дне, еда би се како разминуло.“

Шта је даље било са владиком Стеваном — не знамо, али знамо да је већ неколико месеци после тога — крајем 1827., или најдаље почетком 1728. год., или умро, или захвалио на владичанству. Ова потоња верзија изгледа вероватнија. На име у „Сказаніе о житіи преосвященныхъ Архіепископовъ всея Сербскія и Поморскія Земли“, које је нађено међу артијама владике Мушицког и штампано у „Гласнику друш. срп. слов. (књ. VI. 25.—88.)“, каже се (стр. 86.), да изабрани и потврђени владика римнички Стефан Гакован прежде посвященія преставился. Но ми знамо из Дневника владике Димитријевића да то не стоји; он је посвећен био, само је питање да ли је ништaлиран и да ли је као такав управљао римничким владичанством. Друга је верзија Швикерова,[39] који вели, да је Стеван на четири године уступио владичанство Инокентију Васиљевићу. Ни ово у свему не стоји, јер имамо позитиван доказ, да је за владику римничког цар Карло VI. већ 11. маја 1728. потврдио[40] Инокентија игумана бранкованског. То је потврдна диплома под поменутим датумом. Дакле, уступање владичанства, ако се у опће догодило којим другим начином, а не смрћу, догодило се је већ након године дана, а не како што Швикер вели након четири године. Ову своју верзију Швикер ничим не поткрепљује, те јој не можемо слепо веровати, али имамо других разлога, који нам говоре о могућности њеној, бар у извесном делу. На име виделисмо, да владику Стевана нису имали радо бољари, а тако исто и игумани — те је лако могуће да је осетивши непријатности које га чекају у служби због такови одношаја — својевољно резигнирао на владичанству. Тим више превлађује ово мишљење, што видимо да „Сказаніе“ не зна, да је Стеван посвећен био за епископа — те му не можемо много вере поклонити.

Новоизабрани и потврђени епископ Инокентије Васиљевић, дошао је са румунским бољарима у Београд на посвећење и донео митрополиту лепе дарове (и дары изрядными пришелъ). Митрополит га је крајем Августа или почетком Септембра посветио за епископа.[41] А крајем и. г. 1728. био је сигурно већ и ништaлиран у Римнику, јер већ 18. Октобра 1728. г. јавио је митрополит Мојсије темишварској земаљској администрацији, да је одредио владику темишварског (пређе карансебешког) Николу Димитријевића, да га заступа при инсталацији римничког владике Инокентија.[42]

Са посвећењем овога владике на епископство римничко, смирили су се Румуни и признали црквену власт митрополита београдског. Шта више, одмах су преко својих посланика и владике, на народно-црквеним саборима 1730., 1731. и 1732., почели учествовати и у управи целокупном православном црквом и народом у архиепископији и митрополији београдској. Тиме су, нема сумње, како од своје стране, тако и од стране државних власти и српског сабора, признати као пуноправни чланови српске архиепископије. И српски сабор примио их је својски у недра своја, те их је шта више упутио, да путем њега поднесу двору молбу, да „кад су већ архиепископу потчињени, то треба да се оне привилегије и на њих односе, које уживају остали од архиепископа постављени свештеници, па дакле и они.“ То учинише румунски посланици на сабору 1732. г. Новембра 15. А на том истом сабору, у ком је проглашена и потврда, прошле год. изабраног митрополита и архиепископа Вићентија Јовановића од 13 Јула 1731., поднео је целокупни румунски клир и тужбу против ердељског губернатора грофа Валиса, под кога потпадаше и Мала Влашка, да се незаконито пача у црквену управу; а епископ римнички јавно се је на сабору тужио против крајовске Администра-

[39] Die Vereinig. — у експурсу.

[40] Експб. прот. М. П. А. К. — Срав. Споменик XXXIV., 129 (б).

[41] Гласникъ VI. 86.

[42] Споменик XXXIV. 130. (б).

ције (дакле, румунских бољара, јер у њиховим рукама беше управа земље, а аустријски ђенерал само им је председавао), да се мешa у његово црквено правосуђство. Све те тужбе поднео је сабор двору, али на њих изађе царска одлука противна њиховом очекивању.[43]

Кад је аустријска влада видела, да су се Румуни осветили и приљубили сасвим српској архиепископији и народу, — тргла се је сама, јер је осетила, да ће јој „свето“ дело уније међу овим Румунима од сада тешко ићи. Румуни ти имају од сада сигуран ослонац, на кога се могу у свакој невољи ослонити, а нарочито у српском сабору наћи ће искреног и енергичног поборника и заштитника православне вере. Стога влада науми одмах што више ограничити власт Архиепископову над римничком епископијом и истиснути Румуне из заједнице са Србима. Први јавни корак томе учињен је већ приликом потврде архиепископа Вићентија Јовановића од 13. Јула 1731. Ту се на име рекло: „Напомене пак, које се односе на онај народ у нашој аустријској Влашкој с ове стране Алуте предвиђене су једном нарочитом одлуком нашом“.[44]

Поменута посебна одлука јасно означава тајне намере владине. Она наиме одређује, да се при постављању новог римничког владике има састати клир и бољари, те по „старом обичају“ да изаберу три кандидата „per pluralitatem Votorum“ за владичанску столицу. Ово тројно предлагање, не ће као до сада што је било, поднешено бити београд. архиепископу, да овај једног од њих препоручи двору за потврду, него ће то од сад чинити земаљска администрација у Крајови и врховна управа у Сибињу. Они ће поставити ред кандидати и послати цару, који ће редовно прво предложеног потврдити. Тек сада извештен ће бити Архиеп. београдски, да новоизабраног и потврђеног посвети за владику. Митрополиту се не може никако допустити испитивање избора, а још мање одрицање посвећивања, јер он нема у Влашкој никакав посао, нити власт или каково правосуђство“, те „осим чистог посвећивања римничких владика он нема тамо нити шта да ради, нити да говори“.

У допису, којим се београдском митрополиту доставља горња највиша одлука, да би се предупредила свака даља расправа, нарочито се вели: „с овим прописом треба бити у толико пре задовољан, што баш стари прописи и обичај народа влашког архиепископу одричу право владике постављати, а и сама „Правила“ не дозвољавају ништа друго, до само извештај о избору, те стога има се митрополит у будуће уздржавати од сваког вршења било каквог правосуђства у Влашкој и осим чистог акта владичанског посвећења који му припада не сме се мешати тамо ни у какове друге послове“.[45]

Тиме је ево победила позната нам жеља бољара румунских, да власт остане у њиховим рукама. Свештенство и виђенији бољари свакако да су се одупирали томе, ако нису и они поново заварани каквим лажним обећањима. То беше утирање пута успешнијем раду на унији.

Но енергични митрополит Вићентије, није тако лако хтео уступити једном већ признато право архиепископима београдским; знао је он куд се тиме смера, те је насупрот тој наредби и даље се очински бринуо за цркву, свештенство и народ у Малој Влашкој. Нису га при том водили себични интереси — јер посланици српски у Бечу 16. Авг. 1735. извавиште референту Коперу, да је покојни митрополит од Тамишког Баната и Мале Влашке врло мало добијао.[46] Њега је у том руководила, односно подстицала свест о пастирској му дужности у томе народу, коме прети унија да изврши православље. Тако знам из једног „Концепт протокола“ у Карлов. Митроп. Архиву, да је митрополит у време великог ускршњег поста 1734. год. послао пастирску посланицу

[43] Dr. Schwicker, Die Verein. у споменутом.

[44] Ibid. прил. VII.

[45] Ibid. споменуте.

[46] „Протокол о саслушању“ у М. П. А. у Карл. бр. 359., те срав. дело предмет проф. М. Јакшића: О Вићентију Јовановићу, Нови Сад 1900. стр. 39.

епископу и народу румунском у Малој Влашкој, у којој их сећа на дужности њихове хришћанске, у то доба, и ревно поучава истинама вере православне, те изјављује, да га је жао, што не може да је међу њима, па да им то све и више усмено изложи.[47] А када је 1735. г. сазван српски народно-црквени сабор, да се на њему публикује новоиздата потврда српских народних привилегија од 18. Маја 1735., тада је митрополит дао позвати и посланике из римничке епархије на тај сабор, као што су и на прошла три сабора били. Али из Влашке нити је ко дошао, нити је стигао какав одговор.[48] — Нема сумње, да је овај позив митрополитов намерно забачен код земаљске администрације, те народ и свештенство о томе ништа није ни знало, а епископска столица у Римнику тада беше празна, па је власти много лакше било сваку своју намеру извести.[49]

(Наставиће се.)

Историја

преговора саборског одбора са настојатељима у погледу градње штатуту за управу и контролу манастирских добара.

Пошто се у „Застави“ непрестано пискара, како калуђери не ће реда, но волу да лове на мутном, како харче и распишу и т. д., а саборски одбор све и сва употребљава да томе харчењу стане на пут; — то за доказати неистинитост ових тврдња, као и за доказ томе, ко не ће споразума у погледу манипулације са манастирским имењем, закључио је „Одбор манастирских настојатеља“, да изнесе на јавност сав материјал, који се тиче преговора са саборским одбором у погледу градње штатута, из кога ће се јасно видети, да је одбор све могуће учинио, да се до штатута дође, али да сам, одбору није до тога озбиљно стало, јер ево после године дана никако ту ствар да решава.

За доказ томе наводе се и износе сви подаци о овоме у хронолошком реду.

На „мајском сабору“ донешена је одлука, која у начелу изриче, да се сва манастирска добра имају под закуп издати. Ту одлуку достављено је нови саборски одбор путем епарх. власти свима манастирима у митрополији.

Поводом те одлуке саборског одбора од 29. окт. 1902. СО. 4838/2097. упутио је Њег. Светост Патријарх 11. (24.) нов. 1902. бр. М. 542/1902. на све управе манастирске овај позив:

„По одлуци срп. нар црквн. саборског одбора од 29. окт. (11. нов.) 1902. бр. СО. 4838/2097. потребно је и целисходно, да пречасна и часна господа настојатељи (управитељи) овомитрополијских прав. срп. манастира одрже збор, и на том збору између себе изберу један одбор, којем ће бити задатак, да ступи у непосредни додир и договор са оним пододбором, који је у горњој одлуци од саб. одбора изаслан, ради израде нацрта предлога за штатут о управи и контроли манаст. добара, што је саборском одбору стављено у дужност наредбом срп. нар. црквн. сабора од 3. (16.) јула 1902. бр. 4 “

„Пошто је горња саборска одлука путем надлежних администр. одбора достављена манаст. управама, те према томе овде није потребно поближе обележавање самога предмета, — то према молби саборског одбора сазивамо овим све настојатеље (управитеље) овомитрополијских манастира на збор у манастир Крушедол за дан 26. новембра (9. децембра) 1902. у 10 сати пре подне. Георгије Патријарх“.

Услед овог позива састао се реченога дана збор настојатеља у Крушедолу и изабрао је између себе одбор од четири архимандрита,

[47] Одакле је натпис те пастирске посланице: „Всѣмъ житѣлемъ обѣтающимся жйти в' Бачитѣ Отгрекалуческія земли влашскаго рода, сиповг сѣтїа каѳолическїа православнїа костеннїа цѣркви. Первo Вѣолюбезномоу Єпископѣ кто Іеофйлктво римничкомѣ во Христѣ Спасителѣ нашемъ любезнымъ сватѣ и сослужителю. Потомкъ честнымъ и Бѣгородным соловомъ малимъ и великимъ, и общи всѣмъ кого лнбо возраста и сана обѣтающимся в' той цесарократской земли“. . . . . .

[48] М. Јакшић, Ibid. стр. 94. пр. 2.

[49] Интересантан је разговор срп. народни депутираца у Бечу 12. Авг. 1731. са бароном Хилебрандом. Он им је наиме говорио, да би вадало, да митрополит, а ако сам не може њим кога пошаље у Влашку, да обиђе тамошње манастире и цркве, и боље их уреди, јер се тамо особито с манастирским добром свакојако поступа. — Депутирци су му на то одговорили: „Власи имају особите правице, и они познају добро, шта се у њима садржи. Покојни митрополит имао је намеру да их обиђе, али други пречи послови и сиротињске спречише га. А садашњи митрополит, ако одавде утекне и весело буде, настојаће онде и на другим местима да уведе ред“. („Протокол О совѣщѣнїа“ М. П. А. К. бр. 359. М. Јакшић, — О Вић. Јов. 38).

који ће са пододбором саборског одбора ступити у преговоре, а овластио је речени одбор, да у одбрану манастирских права и интереса пуновласно поступи и учини све нужне кораке да се незаконита одлука сабора укине.

По добивеном неограниченом овлашћењу томе, поднео је одбор своје протесте угарској и хрватској зем. влади против одлуке сабора, и протесте те предао је одбор лично тадашњем министру председнику Коломану Сел-у и хрват. бану грофу Куен-Хедерварију, уједно се пак обратио св. архијерејском Синоду тражећи и код њега заштите и одбране.

Представке те штампане су у „Српскоме Сиону".

Но, и ако је протест манаст. одбора био штампан и учињени кораци његови у одбрану манаст. интереса постали публичним; ипак је саборским одбором изаслани пододбор, т. зв. законодавни приступио своме раду и извршењу онога задатка, који му је у дужност стављен, т. ј. покушају, да у споразуму са манаст. одбором направи предлог нацрта за коначну уредбу.

Председник тога пододбора преосвећени Г. епископ Змијановић, позвао је одбор манастирских настојатеља у заједничку седницу у Карловце. Архимандрити се позиву томе одазваше, но, у седници на позив председника дадоше очитовање, из кег се разлога у мериторне преговоре упуштати не могу. Записник те значајне заједничке седнице, гласи до словце овако:

Записник

вођен 15. (28.) фебруара 1903. год. Према одлуци високога народно-црквенога сабора, односно високословнога саборског одбора бр. С. О. 4838|2097. од 29. окт. (11. нов.) 1902. године састао се данас законодавни пододбор саборског одбора са одбором манастирских настојатеља ради договора и преговора о установљењу штатута за управу манастир. добара.

Од стране г. г. настојатеља дођоше као одборници високопречасна г. архимандрити Анатолије Јанковић, Димитрије Бранковић и Георгије Видаковић, а од стране законодавног пододбора беху сви чланови присутни.

На позив преосвећеног Г. епископа Гаврила као председника споменутога пододбора, да господа архимандрити у својству одборника, а у горе споменутом предмету обележе своја најглавнија становишта, упитао је високопречасни г. архимандрит Анатолије Јанковић као председник одбора, високопреосвећеног г. епископа, као председника законодавног пододбора, да ли законодавни пододбор мисли да узме за подлогу при овом претресању и начела обележена у саборској одлуци о управи манастирских добара, која су на прев. санкцију поднесена, г. председник законодавног пододбора је одговорио, да се то мора учинити баш према наређењу српског народно-црквеног сабора прошлогодишњег, после чега присутна господа настојатељи дадоше ову

Изјаву.

„Пошто пододбор изјављује, да стоји на становишту саборскога закључка, то одбор настојатеља од своје стране изјављује, да се — обзиром на то, што упитно решење сабора сматра као повреду својих права у погледу самоопределења и располагања са манастирском имовином, те пошто је против тога саборског закључка поднео представку на преузвишеног г. министра-председника кр. уг. владе — у преговоре са пододбором саборског одбора упустити све дотле не може и не сме док преставка та на надлежном месту мериторно решена не буде".

На питање пак г. др Жарка Миладиновића, да ли се одбор настојатеља после мериторног решења — ма каково оно било, — мисли упуштати у преговоре са пододбором саборског одбора гледе упитне ствари, одбор настојатеља изјављује да ће се у том случају у преговоре упуштати.

После тога изјављује г. др. Мита Мушицки као члан законодавног пододбора, да он никако не сматра дотичну саборску одлуку за незакониту, а поред тога да би се за сада елиминирала начела и питања обележена у поменутој саборској одлуци која су услед представке манастирских настојатеља спорни постала, те да би требали још сада почети расправљати остала питања која засецају у управу манастирских добара, те тражити додирне тачке са манастирским настојатељима и тиме олакшати даље расправљање овог важног питања.

Али и после тога очитоваше присутна г. г. настојатељи, да се не могу никако упуштати у даље преговоре са разлога истакнутих у изјави, пошто би се и ти преговори морали

базирати на упитној саборској одлуци, и исту као излазну тачку узети, поводом чега су сваки даљни преговори за сада обустављени.

Председник закључује ову заједничку седницу с тим, да се један примерак овога записника достави до руке високопречасног г. архимандрита Анатолија Јанковића као председника одбора манастирских настојатеља, као и да се извести високославни саборски одбор о раду ове заједничке седнице и рада даљега упутства.

Довршено и потписано.

Анатолије Јанковић с. р.
архимандрит.

Георгије Видински с. р.
архимандрит Ковиљски.

Димитрије Бранковић с. р.
архимандрит Вечанчки.

Др. Жарко Миладиновић с. р.

Др. Мита Мушицки с. р.

Божидар Поповић с. р.

Гаврил с. р.

Владимир Поповић с. р.
перовођа.

Међутим је дошла одлука министра-председника, којом је исти вратио саб. одбору закључак сабора, против кога су се настојатељи жалили, и изјавио, да тај закључак није обнашао поднети круни на потврду, но упућује саборски одбор да приступи изради штатута за управу и контролу манастирских добара, као што то одређује 19. §. 4. саборског устројства.

Саборски одбор је на ту одлуку министра председника ћутао, и надао је одлуку, којом против настојатеља због неуношања сувишка одређује истраге, коју пак још ни данас није обавио, а не може је ни обавити.

Том одлуком присвојио је он и дисциплинарну власт над настојатељима, услед чега се настојатељи, путем одбора поново оградише против те самоволе, одневши своје ограде лично тадањем министру председнику грофу Стевану Тиси, а пошто је у упитној одлуци саборски одбор назвао настојатеље анархистама, покренуше кривичну парницу против чланова сабор. одбора.

Док је та кривична парница у току била, дође решење грофа Тисе на протест настојатеља, којим исти признаје сабор. одбору дисципл. власт над настојатељима, наравно само у материјалним стварима, и настојатељи одусташе од тужбе.

Одлука министрова штампана је у „Српском Сиону".

Међутим сабор. одбор, и ако је добио налог од министра, да приступи стварању штатута, није у том погледу ништа предузимао, ма да су архимандрити у заједничкој седници у записнику дали очитовање, да ће ступити у преговоре чим министар њихову преставку ма у ком правцу реши.

Прошло је више од године дана од одлуке министра председника, и настојатељи су с правом очекивали, да ће их сабор. одбор услед те одлуке, а на основу изјаве њихове, позвати, да прекинуте преговоре у ствари градње штатута наставе.

Пошто је један архимандрит у приватном разговору са једним чланом саборског одбора дознао, да они у том погледу чекају иницијативу од архимандрита; то је одбор ман. настојатеља, представком једном затражио од саборског одбора да се прекинути преговори наставе.

Услед те представке одређена је Г. епископом Змејановићем у Вршцу заједничка конференција пододбора сабор. одбора и архимандрита, у којој конференцији је пододбор изнео архимандритима један нацрт за штатут, ког су штампали доцније у Руми код Ђорђа Петровића, без да је стављено које је године штампан, и ко га је саставио, дочим је саборски одбор на остале своје предлоге ставио свој број и на којима је потписан потпредседник саборског одбора г. др. Миша Михајловић.

Присутни архимандрити прочитавши тај нацрт, и увидевши, да је исти у сваком погледу много сакатија од свих досадањих овоодносних уредаба, изјавише да тај нацрт за подлогу штатута не могу никако примити, и образложише своје мишљење мњењем које међутим чланова пододбора не хтедоше у записник заједничке конференције уврстити.

Мњење монаштва „О нацрту за манастирску уредбу".

Пододбором саборског одбора израђени „нацрт за манастирску уредбу" проглашује манастирска добра за чисто народна добра

чиме ставља ван крепости оно расположење васељенских сабора (IV. 24. VII. 13. и трулског) који категорично кажу, *да су добра манастирска црквена, и да она не смеју служити другим циљевима.*

Према расположењима васељенских сабора, да манастири одвише од дотичнога епископа, који о њима води бригу и надзор, „Нацрт“ сва манастирска добра ставља под управу Митрополијског административног савета, и не спомиње нигде епископа као природног старатеља манастира. Преко тога се прелази ћутке, из чега излази, да је једни незнатни орган једног *помесног и то световног сабора* „пододбор саборског одбора“, ставио ван крепости сва канонска права епископата, и деложирао их тако рећи из манастира.

Тај савет је све и сва, он руководи, он располаже, чак и надзор над калуђерима води он, и тиме уништава најкардиналније право дотичног епископа јединог природног старешине монаштва. Он манастире заступа пред властима, он фунгира свуда и на сваком месту, а калуђери и епископат стављени су под апсолутну курателу његову. Поставља надзорно, контролно особље, наравно све из световног елемента, па ипак свака друга реч нацрта је „тлачење“ и „харчење“, али наравно та сумничења се тичу само калуђера, који и крај тих силних контролних органа могу да тлаче и харче. О световном елементу се таково непоштење ни претпоставити не сме.

Но „Нацрт“ иде још даље. На само да духовну управу не тангира и не дефинише, но по њему тај савет чак и дисциплинарну власт врши над калуђерима, јер без његове дозволе не сме ни један калуђер ван манастира пребивати, без његовог пристајања не може ни један калуђер у други манастир премештен бити; тим расположењем лишава савет и епископа и манастирског настојатеља најкардиналнијих права њихових, јер им ето чак и духовну власт одузима, када им је имовну власт претходно сасвим одузео, но ипак зато оставља моралну и материјалну одговорност старешини, и ако му је делокруг тако ограничио и скучио, да мора и својим калуђерима и целом свету служити на срдњу, а цркви и канонима њеним на срамоту.

Курателa која се поставља над монашким сталежом управо је неограничена; поставља се додуше економ, начелник економије, али тај мора у свему се владати према расположењима надзорника, савета и бог те пита још кога, дакле понижен је до обичног писара и извршиоца страних налога, као да је старешина са целим братством малодобан или за лудог проглашен. Па чак и храну мора *на јавној дражби* продавати на подсмех целом економском свету, а у комисији, која тај частан посао има да изврши, има свега и свачега, заступљени су сви, продају сви, само не они чија је храна, калуђери — но зато ипак они одговарају.

Најпосле факултативност у начину обрађивања, по коме савет решава, да ли ће земље манастира у својој режији, или арендом манипулирати, смета једнообразију, а некоја расположења нацрта деморалишу сталеж калуђерски, јер управо потстичу калуђере на улагивање једном — ланчком форуму на рачун одности своме епископу и старешини.

Поште је овај и овакав нацрт право недоношче, које се мора сматрати срдњом и ироније свих до данас у свима православним црквама постојећих канонских определења, и које у тежњи својој за омаловажењем калуђерског сталежа, не само тај сталеж, но и надлежни му епископат понижава до крајности, јер му одузима сва она права, која му сви васељенски сабори и канони њихови ујемчавају, а преноси сву власт на световни елемент, који неограничено располаже са манастирским, дакле чисто црквеним иметком, пошто дакле један пододбор једног помесног више световног него духовног сабора ставља ван крепости сва овообносна расположења свих досадашњих васељенских сабора, који су једино компетентни, да у оваким важним предметима, који се целе цркве тичу, доносе нова правила и нове одредбе у духу једне апостолске и саборне цркве православне —; то се представници монаштва митрополије карловачке, по добивеном овлаштењу у мериторно расправљање овога нацрта упуштати не могу, но подносе пододбору од своје стране следећи *нацрт за штатут*:

ШТАТУТ

о управи, контроли и употребљењу манастирских добара, као и о дотацији чланова манастирског братства.

§. 1. Манастирска имања јесу својина појединих манастира, која се према канонском

одређењу (IV. 24. VI. 29. VII. 12. 19.) могу употребити, само на одржавање и издржавање манастира и њихових цркви. А како је §. I. V. А. Краљевског Рескрипта од 10. Авг. 1868. године, та добра проглашо као саставни део црквено-народног добра, то манастири митрополије Карловачке на црквено-просветне цели доприносе своту годишњих 62.000 К., која се на поједине манастире распоређује.

§. 2. Распорезана на просветне цели свота од 62.000 круна, употребиће се овако:

I. Клерикалном фонду	—	К 32 000
II. На издржавање м. школе		„ 20 000
III. Манастирском фонду	—	„ 10 000

а уплаћиваће ју манастири по следећем разреду.

1. Крушедол	— — —	К 8.500
2. Бездин	— — — —	„ 8.500
3. Гргетег	— — — —	„ 8 000
4. Св. Ђурађ	— — —	„ 6.500
5. Беочин	— — — —	„ 6.000
6. Кувеждин	— — — —	„ 5.000
7. Ковиљ	— — — —	„ 3.500
8. Војловица	— — —	„ 3.600
9. Шишатовац	— — —	„ 1.500
10. Хопово	— — — —	„ 1.500
11. Врдник-Раваница	— —	„ 1.500
12. Привина Глава	— —	„ 1.500
13. Бешеново	— — —	„ 700
14. Јазак	— — — —	„ 900
15. Фенек	— — — —	„ 700
16. Месић	— — — —	„ 700
17. Велика Ремета	— —	„ 600
18. Мала Ремета	— — —	„ 500
19. Раковац	— — — —	„ 500
20. Пакра	— — — —	„ 200
21. Ленавина	— — —	„ 400
22. Ораховица	— — —	„ 400
23. Бођани	— — — —	„ 300
24. Грабовац	— — —	„ 300
25. Златица	— — — —	„ 100
26. Гомирје	— — — —	„ 100

§. 3. Уплату разрезане своте у §. 2. гарантује сабор појединих братстава са својим годишњим у §. 15. одређеним платама.

§. 4. Разрезану своту уплаћују управе у благајну код црквених фондова кад и државну порезу.

§. 5. Манастирска имања деле се на покретна и непокретна;

а.) покретна су: оранице, ливаде, пашњаци, ритови, риболови, виногради, воћњаци, шљивици, шуме, једном речи све, што је у грунтовници као својина појединих манастира забележена, и на што се пореза плаћа;

б.) покретна су: готовина, вредносни папири и уложне књижице, зајмови, драгоцености и т. д.

§. 6. Сва покретна добра свих манастира, као уложне књижице, вредносни папири и т. д. полажу се на име дотичнога манастира у манастирску благајну, а имају бити снабдевене са клаузулом, да се без закључка братског сабора не могу дићи ни употребити.

§. 7. Манастирским добрима рукују управе манастирске.

§. 8. Управа манастирска јесте целокупно манастирско братство са настојатељем на челу. Делокруг је управе следећи:

А. Делокруг настојатеља:

1.) да води управу; у ту циљ стоје му на расположењу намесник и економ, који од настојатеља упутства примају и налоге његове извршују.

2.) да заступа манастир у свима приликама.

3.) да води преписку са свима властима како црквено-автономним, тако и са политичним.

4.) да чува манастирски печат, да рукује манастирском архивом и библиотеком, да информише правозаступника манастирског;

5.) да чува кључ манастирске благајне;

6.) да управља манастирским имањем на основу братским сабором установљеног прорачуна, а према 27. §. монашких правила од 29. марта 1899. св. Синодом прописаних.

7.) да председава у братском сабору,

8.) да решава оне предмете манастирске администрације, који нису у делокругу братског сабора означени.

Б. Делокруг братског сабора.

1.) да прегледа, испита и установи свакдашњи годишњи прорачун, који намесник на основу 24. §-а монашких правила од 1899. саставља и који се најкасније у месецу децембру сваке године највишем автономном административном органу ради вршења фидејкомисијског надзора подноси, а то је, да се исти увери о томе, да манастирско имање није запуштено, задужено, да се нерационално не експлоатише, и да се не прода.

2.) да концем сваке године прегледа и установи, по намеснику сачињену допуну инвентара покретног и непокретног манастирског иметка за последњу годину, од кога се један примерак највишем автономном административном органу на увид и употребу доставља.

3.) да прегледа, испита и одобри годишњи рачун, који намесник на основу дневника и осталих економских књига саставља, којега рачуна један примерак као и прорачун подноси највишем автономном административном органу, на увид ради вршења фидејн-комисијског надзора.

4.) да непокретна манастирска добра путем јавне драшбе на три или више година под закуп издаје.

5.) да о купу и продаји натурилија и других манастирских производа, којих куповна односно продајна цена прелази своту од 500 круна решава.

6.) да планове и прорачуне при зиданју или обнови манастирских здања прегледава и одобрава.

7.) да решава о плодоносном улагању манастирских капитала, као и давању зајма на обезвинце, на пупиларну сигурност са увиђењем на прво место.

8.) да од времена на време прегледа и шконтрира благајницу.

§. 9. Ради правилног и целисходног руковања са манастирским иметком, што заједчава опстанак и процвет свете обитељи, сваки манастир води следеће књиге: 1., инвентар о покретном и непокретном имању; 2., главни записник о активном и пасивном стању манастирског иметка; 3., главни новчани дневник; 4., благајнички дневник; 5., економске књиге (о обрађивању земље, о усевима, ливадама, парлозима, пашњацима, виногради, о сточарству, виктуалијама, о чељадима, шумску основу.)

§. 10. За чување готовог новца, вредносних папара, те списа од вредности употребљује се гвоздена благајна.

§. 11. Манастирски новчани дневник води намесник у прописаној важећој новчаној вредности по новом календару, а чува га настојатељ.

§. 12. Завршни годишњи рачун саставља намесник на основу новчаног дневника и осталих економских књига почетком сваке године а за минулу прошлу, и подноси га до конца фебруара братскоме савету, који га после ревизије и одобрења према §. 8. тачци 3. овога штатута подноси даље највишем автономном административном органу.

§. 13. Свака позиција прихода облаже се протунамиром, коју видимира намесник, а свака позиција расхода намиром или рачуном, коју настојатељ видимира.

§. 14. Свако, ма какве врсте манастирско примање и издавање, пролази кроз новчани дневник, који је има чисто водити, а у ком се ништа не сме стругати.

§ 15. Плата манастирских братстава јесу следеће:

1.) За настојатеља Архимандрита	К	3.600
2.) За настојатеља протосинђела	„	2.400
3.) За настојатеља игумана — —	„	1.400
4.) За јеромонаха прив. управит.	„	1.200
5.) За намесника у архимандр. —	„	800
6.) За брата у архимандрији —	„	600

§. 16. Приходи од манастирских пријаворских парохија утачу у манастирску благајну, а члан братства, који се службом налази ван манастира, не може зато време добити плату из манастира.

§. 17. Кад овај штатут ступи у живот, престају важити сва досадања определења у погледу управе, контроле и употребе манастирских добара.

§. 18. Суишак, који се на крају сваке године покаже, има се поделити на три једнака дела, од којих се један уноси у клирикални фонд, други се ради подстицања на ревносније рад дели међу братством и настојатељем на једнаке делове, а трећи се има употребити на стварање резервног манастирског фонда ради унапређења манастирске економије и отварање нових извора за приход.

§. 19. Овај штатут донесен је на основу §. 19. саборског устројства од 1875. тачка 2. и 4.“

Законодавни пододбор чувши овај нацрт за штатут, изјавио је да га не може примити ни усвојити са разлога, што саборски одбор не сме одступити од мандата, кога му је сабор у погледу градње штатута дао. А како је сабор 1902. г. у начелу нарекао генералну ексарендацију свих манастирских добара, то и саборски одбор мора при градњи штатута ту начелну одлуку респектовати, и само такав штатут направити, коме ће за подлогу служити ексарендација.

Архимандрити беху на ово становиште са-

борског одбора спремни, те када саслушаше горње разлоге пододбора, на највеће изненађење и Г. епископа и чланова пододбора, извадише и положише на сто и други нацрт, коме за подлогу служи ексарендација, и који нацрт гласи:

ШТАТУТ

о управи, контроли и употребљењу манастирских добара.

§. 1. Манастирска имања јесу својина појединих манастира, која се према канонском одређењу (IV. 24. VI. 49. VII. 12. 19.) могу употребити само на одржавање и надржавање манастира и њихових цркви.

А како је §. 1. V. А. у кр. рескрипту од 1868. године, прогласио та добра за саставни део црквено-народних добара, то један део прихода тих добара може послужити и српско-народним црквеним и просветним целима.

§ 2. Манастирска имања деле се на покретна и непокретна.

а.) непокретна су: оранице, ливаде, пашњаци, виногради, воћњаци, шљивици, шуме, ритови, риболови, баште и разни мајдани, једном речи све што је у грунтовници као својина појединих манастира забележено и што се пореза плаћа;

б.) покретна су: готовина, вредносни папири, зајмови, драгоцености и т. д.

§. 3. Сва покретна добра свију манастира као: уложне књижице и вредносни папири полажу се на име дотичног манастира коме припадају, у благајну српско-народних црквених фондова као засебни депозит сваког манастира.

§. 4. Непокретна имања осим винограда, воћњака, шљивика и шума издају се под аренду на јавној дражби на једну или више година.

Код шљивика продаваће се сваке године на јавној дражби кад је томе време и благовремено годишњи род; а код шума, шумска годишња сеча по прописаној шумској основи.

Виногради, баште и воћњаци остављају се манастирским братствима на уживање тако, да су дужни од сваког јутра винограда годишње по 50 круна у централну благајну унети.

§. 5. Сви разноврсни приходи од иметка у §. §. 3. и 4. овог штатута назначени, улазе у црквену касу манастира, која се води при благајни српских народних црквених фондова у Ср. Карловцима.

§. 6. Од целокупног годишњег прихода на првом се месту плаћа годишњи државни и општински порез и еквиваленат на целокупно имање свију манастира, на другом месту исплаћују се калуђери по штатуту о дотацији манастирског братства; на трећем месту плаћа се манастирско особље (и то шумарник-ферстер, мерник-архитекта, лугари, винцилири, баштовани и т. д.); на четвртом месту подмирују се годишњи потребни издатци око одржања у добром реду манастирских здања и св. манастирских цркви као и осталих економских зграда при манастирима на манастирском салашима, виноградима, те шумама.

§. 7. Од чистог остатка после подмирења свију потреба у §. 6 овог штатута споменутих, једна трећина иде у манастирски фонд, а две трећине у клирикално-просветни.

§. 8. Централну касу надгледа комисија, која се састоји из једног архимандрита настојатеља, и једног игумана настојатеља које бира збор свију манастирски братстава у митрополији Карловачкој, састављен из настојатеља и најстаријег по служби у монаштву брата сваког манастира на 3 године, — и из једног члана највишег автономног административног органа, кога исти из своје средине одређује.

Ista комисија фаналише рачуне централне касе и испитује и одобрава прорачуне годишње за манастире које саставља и подноси надзорник манастирских добара у друштву са манастирским шумарником и мерником на основу овог штатута као и штатута о дотацији манастирских братстава.

Комисији овој председава сваке године други епископ дијецезан по старешинству, да се тиме сдговори каноским одређењима у IV. 4. VII. 12.

§. 9. Све лицитације које се у овом штатуту спомињу, обављају се у дотичним манастирима чија се својима лицитира, а у присуству манастирског настојатеља или његовог заменика, надзорника добара и фискала фондовског, који обавља и писмене послове при лицитацији.

§. 10. Овај је штатут донесен на основу §. 19. тач. 4. саборског устројства од 1875. године, а ступа у живот само у свези са штатутом о дотацији манастирских братстава, који се такође по том § 19. тач. 2. доноси

Прелазно опредељење.

§. 11. Овај се штатут уводи у живот на следећи начин:

Најпре ће се оранице под закуп издати, и чим се то обави, распрода ће се фундус инструктус економски.

Новац од фундуса инструктуса економског водиће се за сваки манастир засебно при депозиту манастира у §. 3. овог штатута споменутом, а годишњи интерес од тог новца улази у централну касу.

§. 12. Од одобрења овог штатута рачунајући прву идућу економску годину, морају се сва добра манастирска експарендирати, а дотле се све води по затеченом начину.

Са овим нацртом у вези и у исти мах имао би ступити у живот и штатут о дотацији чланова манаст. братстава у митрополији карловачкој, који гласи:

§. 1. Чланови православно-српског монаштва у митрополији карловачкој двојаки су: 1.) једни су подељени по манастирима и сачињавају *унутрашње* чланове манастирских братстава; 2.) а други су подељени по епархијама на разним службованьима, на име при дворовима архиепископа — митрополита и епископа дијецезана, при наставним заводима, при црквено автономним властима и канцеларијама, на парохијама и т. д., а рачунају се у *ваньске* чланове манастирских братстава.

§. 2. Унутрашња братства манастирска груписана су у појединим манастирима на следећи начин: у сваком манастиру има сталан или привремен (управитељ) настојатељ, намесник, еклисијарх, ђакон и монах.

§. 3. Плате унутрашњих манастирских братстава установљују се овако:

а.)	настојатељ ако је Архимандрит добива — — — — —	К 7.200
б.)	настојатељ ако је игуман	„ 1.000
	а ако је управитељ — —	„ 800
в.)	намесник — — — —	„ 600
г.)	еклисијарх — — — —	„ 500
д.)	ђакон — — — — —	„ 400
е.)	монах — — — — —	„ 300

§. 4. Настојатељи архимандрити раздељени су по епархијама и додељени су на службованье појединим епископима дијецезанима и према чл. XX. уредбе о епархијама од 1871. год. заузимају место сталнога потпредседника конзисторије. Место настојатеља архимандрита управља манастиром привремени управитељ.

§. 5. На издржаванье св. цркве (звоњи, тамјан, свеће, једеци за звона), даље за одеваньe једног искушеника и два ђака, добива сваки манастир из црквене касе годишње по 1000 К.

§. 6. На издржаванье куће и кухиње, за кувара, паракуварицу која је уједно и прала, за разно месо, живину, брашно, шећерај, и рибу, дрва и подвоз, за осветленье и одржаванье намештаја у добром реду, добивају из централне касе следећи манастири: Гргетег, Крушедол, Бездин, Св. Ђурађ, Беочин, Кувеждин, Ковиљ. Војловица, Месић, Хопово, Шишатовац, Врдник, и Привина Глава по 6.000 К, а манастири: Бешеново, Јазак, Фенек, Велика Ремета, Мала Ремета, Раковац, Пакра, Ораховица, Лепавина, Бођани, Грабовац, Златица и Гомирје по 4.000 К годишње.

§. 7. Кад настојатељ архимандрит ма из ког разлога заузме дјејствителну управу свога манастира, отпада привремени управитељ, а плата архимандриту смањује се за то време, док је у манастиру на половину тј. на 3.600 кр., дочим се за издржаванье куће за то време из централне касе додаје већ опредељеној своти од 6.000 К. још свота од 2.000 круна годишње.

§. 8. Све овде изложене потребне своте добиваће управе појединих манастира из централне касе манастирске у Ср. Карловцима у тромесечним ратама у напред. Централна каса манаст. пак установљује се засебним штатутом о управи манастирских добара.

§. 9. Ваньски чланови манастирских братстави не могу уживати поред плате коју за своја звања добивају, никакве плате из централне касе.

За одело новоме члану братства, кад се исти калуђери одређује се из централне касе 200 Круна.

§. 10. Овај штатут ступа у живот само заједно са штатутом о управи, контроли, и употребљеву манастирских добара, и доноси се на основу §. 19. тач. 2. саборског устројства од 1875. године".

По прочитању ова два, односно три нацрта, које архимандрити пододбору предложише, састављен је овакав *записник*:

„У седници су присутни чланови законодавног пододбора и чланови одбора манаст.

настојатеља. Председник законодав. пододбора вир. г. Гаврило Змејановић, отворио је седницу, на што је прочитан допис саб. одбора Ad C0. 981./458. ex 1905. Иза тога је прочитан нацрт манаст. уредбе, што га је саставио члан законодавног пододбора Др. Ж. Миладиновић. Поменути допис и нацрт прилажу се овде под ·/· и ·//. После прочитања реченог нацрта, чланови одбора манаст. настојатеља изнели су два предлога у погледу манастирског устројства, која су оба прочитана.

За тим се приступило претресу поменутог нацрта и оба предлога, који се овде под 3) и 4) прилажу, и претресом тим постигнут је споразум у овоме: Да се већ сада привремено управа у погледу манастира тако уреди, да чист приход од имања свеколиких манастира има износити бар 62.000 К годишње, од којих има ићи 32.000 К, у клирикално школ. фонд, 20.000 К на монашку школу а 10.000 К у манастирски фонд. Ту своту доприносе манастири по овом кључу: Крушедол 8.500 К. Бездин 8.500 К. Грегетег 8.000 К. Св. Ђурађ 6.500 К. Беочин 6.000 К. Кувеждин 5.000 К. Војловица 3.600 К. Ковиљ 3.500 К Шишатовац 1.500 К. Хопово 1 500 К. Врдник 1.500 К. Прив. Глава 1 500 К. Јазак 900 К. Бешеново 700 К. Фенек 700 К. Месић 700 К. В Ремета 600 К. М. Ремета 500 К. Раковац 500 К. Лелавина 400 К. Ораховица 400 К. Бођан 300 К. Грабовац 300 К. Пакра 200 К. Златица 100 К. Гомирје 100 К.

Поред плата нек да се уведу доплатица настојатељима и осталом братству тако, да би архимандрит као настојатељ имао 2.400 К. плате и 1200 К. доплатка, протосинђео као наст. 2.400 К. без доплатка, игуман као настојатељ 900 К. плате и 500 К. доплатка, јеромонах као привр. управитељ 900 К. плате и 300 К. доплатка, јеромонах као намесник 500 К. плате и 300 К. доплатка, јеромонах као брат 400 К. плате и 200 К. доплатка, а толико исто има и сваки остали члан манаст. братства. На даље имао би се под ставком „инвестиције“ створати резервни фонд за унапређење манаст. економије и стварања нових извора за манаст. приход. Што се тиче коначног уређења манаст. управе, усвојено је облигаторно издавање манаст. земље у закуп, изузевши интравилане, одређени број манаст. братства према §-у 3. предлога одбора ман. настојатеља, а исто тако, да архимандрити имају доћи у седишта епарх. власти, којима ће придељени бити на темељу XX. чл. епарх. уређења од г. 1871., а уједно да буде у том случају уређена дотација према §. 3. другог предлога о дотацији“.

Као што се види, овај записник није верна слика онога што се збило, јер ограда односно мњење архимандрита о нацрту пододбора није ушло у њега, а исто тако није речено, да је усвојен нацрт одбора манастирског, односно, да је споразум на основу њиховог нацрта постигнут.

За чудо, да поред свег тога, што је исти записник написао г. др. Мита Мушицки, уз приномоћ остала два члана, не ставише ни место где је састављен.

Архимандрити учинише своје опаске већ на лицу места на исти записник, но да се не би рекло, да хоће да се вуку клиника, потписали су тај крњи записник, у том уверењу, да ће пододбор поднети сабор. одбору о свему тачан извештај. И ако је прошло од те заједничке седнице већ година дана, саборски је одбор тек пре кратког времена, донео на тај споразум следећу своју *одлуку*:

Ад С. О. 4332./1058. ex 1905.

Ваше Преосвештенство! У вези са извештајем г. Др Жарка Миладиновића, члана саборског одбора о разу седнице законодавног пододбора држане у Вршцу дне 28. и 29. априла (11. и 12. маја) 1905. године у предмету израде нацрта за уредбу о управи и контроли манастирских добара, — донео је саборски одбор у седници својој држаној подписаног дана под горњим бројем ову одлуку: — „Извештај овај узима се на знање а изаслани пододбор овлашћује се да према до сад утврђеним начелима изради и саборском одбору на даљи поступак прикаже нацрт уредбу о управи и контроли манастирских добара, односно манастирску уредбу, уз ту нарочиту напомену, да се у истој има узети као начин обрађивања манастирских поседа факултативно издавање под закуп, да се број чланова братије у појединим манастирима има одредити према имовном стању дотичног манастира и да саборски одбор сматра да је предложена плата архимандритима сувише висока; односно горњи предлог за привремено уређење узима се такођер на знање и узеће се у обзир приликом саста-

вања манастирских прорачуна, уз сад већ уведено начело: да ће се овим привременим уређењем предвиђени допласци настојатеља и остале братије, истима моћи исплаћивати тек у том случају, ако дотични манастир исказе и у благајници српско-народно-црквених фондова и закада на рачун чистог прихода унесе бар своту, која је за њега овим привременим уређењем установљена". — О томе имамо част Ваше Преосвећенство као председника истог пододбора цењеног знања и дужег благохотног поступања ради известити с' тим, да су овопредметни списи уступљени г. Др Жарку Миладиновићу члану саборског одбора као известиоцу у овој ствари. — Из седнице српско-православно-народно-црквеног саборског одбора, држане у Карловцима 3. (16.) јуна 1905. год. Георгије с. р. Патријарх.

Преосвећеном господину Гаврилу Змајановићу, православном српском епископу у Вршцу.

Ко из овог закључка може бити памећан, тај мора бити редак син у мајке, јер је тако питијски написан, да га може човек и овако и овако узети. Што се тиче сувишка од 60.000 К, тај по томе закључку одмах ступа у живот, без обзира на то, што је сувишак тај по нацрту калуђера условљен многим околностима, без извршења којих се извести не да. У начелу пак нарече се ексарендацији манастирских добара, али *факултативна*, и ако су се архимандрити баш против факултативности најенергичније оградили, јер назиру у томе опасност по монашки сталеж и по његов карактер, јер би се тим факулт. начином, који би наравно увек зависио од сабор. одбора, отворила широм врата улагивању и подвалчењу појединих старешина члановима сао. одбора с једне, а протекцији а можда и спекулацијама тих чланова са тим поменутим старешинама с друге стране.

Из седнице одржане у манаст. Крушедолу 12. (25.) фебруара 1906.

Одбор манастирских настојатеља.

О назаренима у Надаљу.

— Написао Душан Петровић парох. —

(Наставак)

Скромност у оделу такођер је попустила. Прича ми једна бивша назеренка: „Када сам пошла у скупштину, ништа се није смело носити што је било шарено или везено. Све моје одело, које није одговарало пропису, раздала сам и испоклањала другом: свилене сукње, мараме, везене јастуке и т. д. Данас да поново пођем у скупштину, морала бих све те ствари наново накуповати. Моја сусетка, која је иначе имућнога стања, а која је тако исто учинила као и ја када сам пошла била у скупштину, — данас мора поново да купује по скупе новце што је пре неколико година испоклањала и будзашто испродавала. Данас је ретко која имућнија назаренка, млада жена или девојка, а да не носи „мидер", скупоцене „блузе", шарене доње сукње и беле везене сукње. Пре неки дан гледам једну постарију имућну назаренку девојку, где се ухватила за сукњу и тако издигла и затегла састраг, да сам мислила е је каква варошачка. Чисто нисам могла да верујем, да је то назаренка, па још „верна". Истина, не могу лагати, старешине у скупштини увек говоре противу раскоша и ношњи, али то слабо помаже; слабо се на то женске обзиру. У ношњи дотерале су дотле, да се од наших само у томе разликују, што не носе лукате и прстење. Исто тако је и код мушкараца. Сви се листом погосподиште. Недељом када се изобличе — све сами капуташи. Ћеће се од женскиња по која гошћа и у шеширу, и та је наравно предмет опште пажње од стране назаренских домаћица".

Будућности назаренство не може имати, већ с тога, што подмлатка врло мало имаде. Деца обично, са малим изузетком, не следе вери родитеља, него се друже с нашом младежи; иду у коло, воле свирку и игру. Кад дорасте до женидбе и удадбе, даје се крстити од свештеника; но често бива и пре. Ако су родитељи напустили назаренску веру, таки дају и сву децу своју крстити.

Имадем једнога имућнога назарена, који је и општински вирилац, — већ 20 година како иде у скупштину, али никако „не може веру да добије". А зашто? Нема иначе никаквих јавних страста, те му друго што спречава да добије „веру". Отворио је читаву трговину с новцем, те се много

меницама занима. Коме треба новца у зајам, нека иде њему, он ће му већ, по добру камату, набарити. Чим је меница платежна, а он дужнику на ухо дошапне: „скочила камата; поскупио новац“! Он је чак свију околних чивутских ловчаних завода. Међутим никада неће у лудо дати новац; зна сваког човека у прсте. Ако је поле сумњив, таки он укњижи своје потраживање на непокретност дотичнога дужника. Приликом удаје своје кћери дошао и он на испит са пријатељем новим и младенцима код свештеника. Обичај је, да свештеник том приликом каже поуку младенцима како се имају владати једно према другом у будућем брачном животу. Чујем после да ме је пред назаренима хвалио ради дотичног мога говора; но понајвише му се допало то, што за свој труд нисам хтео ништа примити. Чудновато је и то, да исти назарен и ако својој свакој ћерки дозвољава да се у цркви венча, опак нерадо плаћа парохијал. Деца су му, поред свега тога што он иде у скупштину, опак сва крштена у вери православној.

Врло је незгодан положај свештеников у каквој сиромашној црквеној општини, где не само свештеника, него и иначе све потребе црквене мора црквена општина прирезом парохијала да издржава. Међу таке општине спада и Надаљ. Нашем народу ништа није тако тешко алећати као парохијал. Због парохијала често омрзну и на свештеника. Да бих се опростио те неприлике, замолим среског надначелника, да би с препоруком подастрео жупанијској скупштини закључак овдашње политичке општине о уступању 50 катастралних ју тара земље црквеној општини на културне цељи за 15 година, у намери тој, да не буде више приреза парохијала. Но у репрезентацији општинској имаде три варилна члана назарена и један Чивутин. Исти назарени, удружени са Чивутом, не само што гласаху против предлога, него уложише призив на жупанијску власт. Жупанија одбије протест и потврди закључак општински. Но назаренима, удруженим са Чивутом, не би то доста, него и противу решења жупанијског уложе призив на највиши форум — који најзад уништи закључак општински! Ето ти дакле, брате Србине, ко ти је исковао око! До јуче браћа твоја рођена, назарена, удружени с Чивутом! И Чивут је назарену ближи него брат рођени!

Неки назарен овдашњи, по занату кројач, а по занимању трговац, иде већ 19 година у скупштину са женом, па је онамо повео и женско дете своје, чим је изашло из школе. Но тешко је младост спутати у окове нововерских моралних назора, те како је жива природе била, напусти скупштину. Као и сви назарени, тако и ови гледаху своме детету кроз прсте, што је напустило скупштину; било из разлога тога, што знају да су и они кад год у тим годинама били, било пак из разлога тога, што неће својој деци срећу да убијају, имајући довољно примера пред очима, да су назарески родитељи, водећи своју децу у скупштину, убили им срећу за навек. Имаде овде примера, да су женска деца назареска и с миразом од својих 10—15 хиљада форината остала неудомљена, или ако су и удомљена, обично полазе за своју неприлику. Лично познајем једну лепу ратарску девојку назаренску, која се са миразом од готових 6000 фор. удала за неког окорелог назарена, коме је сва глава од удараца избележена и који је силне године провео на робији, које због својих изгреда док није био назарен, које пак доцније као назарен, што није хтео пушку у војништву да прими.

Споменути назарен кројач-трговац дозволи својој ћерци да изостане од скупштине. Наравно као занатлијска односно трговачка ћерка, понела је и шешир и дала се, како се каже, „на моду“. Шпекулантски карактер назаренски избио је и овде. Да би својој кћери што бољу прилику нашао, разгласи, да она има 5000 фор. мираза. Но не лези враже — и „не воведи нас во искушение“! Између многих просиоца нађе се — на жалост, и један богослов, који запроси руку ове назаренке!! Назаренке велим зато, јер она дотле не беше крштена, и ако беше напустила назаренску скупштину. Па и ако, после просидбе, од разглашених 5000 фор., спаде мираз на 2000 фор., опак се ствар свршила: Ђуре гија даривао девојку! Узбунило се читаво село. Православни с презиром осуђише

такога богослова, који хоће једном назаренком да се ожени. Назарени пак попрећиће родитељима девојачким, да ће их искључити из скупштине, ако она пође „за попу“! Мати девојачка већ замишљала своју ћерку као будућу попадију. За све то време није ћерку своју друкчије ни звала него: „попадија“, „где је та наша попадија“! И тако би дакле по свој прилици наш богословац и поред свију протеста како од стране православних тако и од стране назаренске, узео био нововерку за жену, да му се, када ствар постаде јавном, не стаде с меродавне стране на пут. Те само дакле тако не постаде српском попадијом девојка, која је васпитана у секти назаренској, која и незна за српске народно-црквене обичаје, и ако, између осталог, баш свештеничка кућа ваља да је расадник, пример и чувар лепога нашега православља.

Ево и један пример чудне доследности назаренске. Једнога овдашњега тридесетогодишњег назарена сви довуче девојку. Ону назарену по вољи је избор синовљев, али вели он: „не смем примити девојку у кућу, јер је то крадена ствар, него нека иде она својој матери натраг и нека стоји дотле, док не стигне женидбена дозвола и не венча се. Девојка, а наравно и Ђувегија, морадоше отићи девојачкој матери, сиромашној удовици, и стајати тамо све дотле на стању и на храни, док женидбена дозвола није стигла и док се нису венчали. Ђувегија, бојећи се да га драга због тога не изневери а пуница не отера, скинуо беше девојачке дукате с врата, однео ону своме на чување „ради сваке сигурности“. Отац примио дукате и стрпао у сандук. Дакле девојка је крадена ствар, а дукати нису крадена ствар!

Имена садашњих надаљских назаренских вођа су следећа: Живан Сурдучки, Лазар Петровић, Иван Грујић и Бока Костић. Какав степен „свештенства“ имаде који од њих, нисам могао дознати. Толико сам могао дознати, да назаренство имаде три главна степена „свештенства“: ђаконство, свештенство и епископство. Од споменутих старешина назаренских Лазар Петровић и Живан Сурдучки често путују у верским стварима; особито Лазар Петровић. Овај последњи беше отпутовао прошле године баш за време жетве на неколико дана. Иначе је од сиромашнијих људи, коме се баш не пресипа тако, али жито је дао „на рис“ да се уради, а он отишао некуда на страну у верској ствари „да сеје реч божју“.

Местне старешине бира скупштина „верних“ из свога круга. Обично узимају оне за старешине, на којима примете да имају дара за проповедање и који су иначе безпрекорног моралног живота. О даљем устројству њихових општина нисам могао ништа дознати. Међу 9 старешина Срба нововераца, осим оне тројице које г. Др. Владимир Димитријевић споменуше, т. ј. Милоша Невиног из Лока, Илије Смиљанског из Чуруга и Милана Дунђеровог из Футога, чуо сам да су тој тројици равни по достојанству још ови: Паја Којић из Ст. Врбаса и Лазар Марић из Каћа.

(Наставиће се.)

Школа и народно здравље.

— Драг. Драгојевић —

На наше очи бакају страховита појава, а нико им не тражи урока и лека. Народ умире, наша гробља су пренуна највише децом, наши моћни и девојке очигледно крњавне; како које поколење све је слабије и болешљивије. Нико не умире од јектике као Срби. Даборите да је свему томе узрок беспримерна затупаност нашег народа у нгијенским стварима Више жртвује детету кад умре, него док је живо.

Оваковим речима обележио је наш један паметан Србин и родољуб народни здравствено стање нашег народа. Ове речи мора потписати сваки паметан Србин, који зна у истину „безпримерну затупаност нашега народа у нгијенским стварима“. Тим пре кад зна, да има много т. зв. шарлатана, који немајући ни појма о лекарској науци, варају прост свет и лаковерни народ и лече га разним начином, а то чешће не само да не помаже болеснику, већ може и да му грдно наштоди, па и смрт да му донесе.

Тако се дешавало, да се је неки од тих шарлатана разгласио, како лечи људе од пијанства. Он је давао таквим да пију

ракију, у којој је била умочена марама, која је пре тога пуна 24 сата покривала лице каквог мртваца. И доиста многе се пијанице на тај начин „на веки“ излечиле.

Једна жена, кад јој се дете разболело, по наговору неких глупака, давала му је малом кашичицом воде, у којој је био неки мртвац окупан.

Једној жени пак разболе се дете, те кад јој свештеник рече, што га не лечи и доктора не зове, она му одрешито с убеђењем забринуте матере одговори: „О господине, та куд га нисам на жене водила, па не вајди, напослетку сам му и „земичке“ давала, па све узалуд“.

Ето на тај се начин лечи већина наших особито простог народа, па није чудо, да је број смртних случајева код нашег народа, сразмерно према другим народима највећи.

* * *

У „Лечничком Веснику“, књижевном органу лечника краљевина Хрватске и Славоније, у броју 11. од године 1905. написао је кр. котарски лечник у Иригу г. *Др. Сава Мирковић* чланак о заразним болестима, где се дотиче равнодушности и хладнокрвности нашег простог народа према свакој болести у опће, а нарочито према заразним болестима.

Нашем простом народу су богиње и мрасе и шарлах и гушобоља (Diphteria) и срдобоља и колера и тифус и трахома и кашаљ и све друге болести од „Божје воље“, те долазе на народ „ради људског греха“, а човек ту помоћи ништа не може, јер „Бог дао, Бог узео“, „Божја је воља тако била“, „тако му је било суђено“.

Учени доктор говорећи о узроцима и сузбијању заразних бозести, износи између осталог и једну врло паметну идеју која се мени вапредно свидела, те која не би смела неопажена остати и код оних фактора, коју би ту идеју и реализовати могли.

Она гласи:

„У учевне књиге пучких школа, нарочито читанке, требало би сврстати штива с описима појединих заразљивих болести, дифтерије, шкрлета, добраца а и осталих, дакако лако разумљивим начином, како то тражи развој духа детињега. То би требало уважити кр. земаљ. влада при издавању нових учевних књига за пучке учионе. Само на тај начин подигло би се знатно познавање прилепчивих болести, а тиме и чување од њих, јер занимљиво по себи штиво, усадило би дубок дојам у душу детињу, који би се наслеђивао у каснијем нараштају. Тако би се пучка просвета ширила, допринело би се успешном лечењу и одбрани од заразљивих болести, а сачувало много дете од болести и смрти“.

Ја сам ову идеју ученог доктора назвао врло паметном на разлога, што знам нешто и из искуства, а и слушао сам и учио сам у мојих врло уважених учитеља и професора, да ко би хтео да препороди човечанство, тај би морао по саветима славних педагога почети с децом. Јесте. Будућност је дечја и васпитање њихово у свим корисним наукама, у овом случају у здравственом погледу, услов је препорођаја, а с тим спојеног и опстанка једног народа. Зна се, да снажни утисци било које науке, усађени у нежну млађану душу дечју, остављају дубока трага и никад се не губе савим, него и после многих заблуда и порока лако се пробуде. Човек ће обично онако живети, како у детињству научи. Детиње је доба најзгодније да се у њему сеје семе корисних наука, да би стоструким плодом уродило. Дечја је природа као восак, од којега се разни облици дају правити. Она су као танка стабла, која се дају по вољи савијати. Добро васпитана деца постаће добри родитељи и старешине, који ће својим примером и речју утецати на своје домаће и друге ближње, а преко њих на њихове садашње и будуће домаће и ближње, да се добро свуда рашири и донесе стострука плода. Само једно поколење требало би добро васпитати, оно би после друга поколења само васпитало.

Кад знамо дакле, да је душа дечја лако пријемљива за све што је лепо,

племенито и корисно; онда ће нам јасно бити, зашто учени доктор вољује, да се хигијени посвети особита пажња у школи. Школа треба да води борбу против туберкулозе, пијанства и других болести. Она је и лечнику и свештенику и учитељу најзгодније место за ширење игијенских принципа за народ.

Пошто се ове 1906. г. најзбиљније надамо промени школског закона за комуналне школе у Хрватској и Славонији; то би нам жива жеља била, да се место многих некорисних или мање корисних штива у читанкама унесу штива са описима заразних и других болести, разуме се писана језиком дечјим, лако разумљивим.

Радовали бисмо се кад би и наше највише автономне школске власти прихватиле овај предлог, те у свим вероисповедним школама, како у основним, тако и у средњим школама: гимназијама, вишим девојачким школама, препарандијама, па и у нашем највишем заводу — Богословији, посветиле особиту пажњу народној игијени, која би у њима добила озбиљне заточнике, и пијонире народног здравља, знајући, да само онај народ, који је умно и телесно здрав, има будућност.

А Др. Сави Мирковићу желимо, да што пре дочека ову своју замисао и остварену.*

О манастирским рачунима и сувишцима.

Д. Р.

Не само од „Привременог упутства за администрацију рачуноводства и рачунополагања манастира“, што га је саборски одбор на основу одредбе апелаторијалне од 1856. издао 1875./6. год.; него и много пре тога, погрешно се праве и воде рачуни манастирски.

Погрешно се пак воде с тога, што се благајничка примања уводи као чист приход.

А то је са свим погрешно. Друго је благајничко примање, а друго је прави приход.

Ја могу имати благајничког примања само 100 К, а правог прихода 1000 К. Имам н. пр. виноград и роди ми у њему 25 хкт. вина. Да то све вино продам по 40 К хектолитар, добио бих за њега 1000 К. Но, ја сам продао само 2·50 хкт. и добио сам 100 К.

По томе, не бих могао казати имам прихода од винограда само 100 К, него 1000 К. Продао сам само 2·50 хкт., а остало ми је у подруму 22·50 хкт. по 40 К, чини 900 К.

А да не продам ништа, него да све добијено вино оставим, не бих сам могао рећи да немам од винограда никаквог прихода, пошто имам у виву 10 0 К.

Тако исто стоји и са рачунима манастирским, односно њиховим приходима по досадашњем вођењу њиховом.

Може један манастир имати прихода годишњег 50000 К, а примања благајничког само 30.000 К, и кад исти има издатака 29000 К, не може се казати, да он има само 1000 К сувишка — чистог прихода. И кад се такав изпоси чист приход, наравно да је лако правити разне вичеве и управитељ се његов сумњичити као лопов, као што се код нас чини, него је иста имао сувишка 21000 К.

А тај се сувишак може састојати у непродатој храни, у неплаћеној аренди, у непродатим дрвима и т. д., и да се све то на крају године продало и у новац претворило, и дуг утерао, изишао би сувишак 21000 К, а не само 1000 К.

У приход се има урачунати све оно, што манастир једне године добије или треба да добије. Н. пр. добио је жита, јечма, зоби, кукуруза, вике, проје, грашка, пасуља, кромпира у вредности 30000 К, но, он није све то продао и уновчио, него је само 10000 К уновчио, остало је остало у магазину, а за аренду је имао добити 1000 К, а он је добио само 200 К, остало је остало на дугу.

У манастирски приход не може се узети све оно што се добије за продату храну или аренду, пошто од продате хране и добијене аренде има хране од прошле године, односно старог дуга.

У расход пак има се не само узети

---

* Не би згорег било, да и наши политични листови у место протеривања и којекаквих бесмислених чланака и дописа, доносе у сваком броју по нешто из игијене и других наука. Уред.

издат новац, него и све оно, што се у кући потроши, односно изда млађима као депутат, погоре, поједе и попије, посеје итд.

Манастир н. пр. има 5 бирошa и плаћа им укупно у новцу 1000 К. годишње, а уз то им даје у депутату, — у храни, дрвима, вину и т. д. — 1400 К. и тако не ће се моћи рећи, да он плаћа поменутим бирошима само 1000 К, него 2400 К.

И кад се у приход стави све оно, што манастир добије и треба да добије у једној години, а у расход све оно што изда и потроши, а не само новац тек онда кад се расход од прихода одбије, излази прави чист приход односно сувишак.

У стање пак манастирско, има се ставити све што манастир на крају једне године има у непродатој храни, пићу, дрвима, на дугу, ил што је дужан и т. д. и кад се то годишње стање сравни са прошлогодишњим, види се у колико је веће.

И то умножење стања мора износити онолико исто, за колико је сувишак од прихода већи од расхода. У томе се огледа и види прави сувишак, а подједно и исправност рачуна.

Да се до овога дође, мора се у благајнички дневник заводити све оно, што се прими новца и што се изда.

У другу књигу има се заводити све оно што манастир има за што да прими и што је добио, и да се то може тачно водити, мора се за сваку рубрику одредити известан број листова, те назначи се од чега се што-шта прими и нашто ти издаје.

Н. пр. за рубрику: *земља*, ставиће на месту *код жита*, добијено на оволико и оволико ланаца оволико мтц., мтц. по оволико, *зоби* толико и толико и по то, а тако исто и код других производа. Где је и на што је од тога што-шта издато или продато, а колико је заостало, то ће се видити у дотичним рубрикама.

Н. пр. добијено је 1000 мтц. жита, од тога је продато 500 мтц. и добијена је свота уведена у благајничком дневнику, 50 мтц. посејано је и то дође у рубрику земља, поједено у кући 40 мтц. и то дође у рубрику кућа-кујна, 60 мтц. издато депутат млађима, и то дође у рубрику млађи, а заосталих 350 мтц. дође у стање 31. Децембра те и те године.

У издавање пак има се уводити не само што се изда у готовом, него и у храни и другим виктуалијама, па и што се поједе у кући.

И кад се тако рачуни воде, а осим тога и шта је шта остало — стање —, а тако исто и шта је прошле године на крају заостало; мора изићи рачун чист, и на филир сазнати прави сувишак ако га је било, односно стање дуга.

Да се види погрешност досадашњег вођења манастирских рачуна, навешћемо за пример манастир Гргетег.

По рачунима имао је ман. Гргетег на крају 1905. сувишка само 5422 К 40 ф коју је своту унео у фондове.

По њима је имао прихода у 1905 г. 77.280 К 77 ф. а расхода 71 858 К 37 ф.

Но, то не стоји. А не стоји с тога, што је на крају 1905. заостало у вину 188 хкт., ракије 87, жита 1019 мтц., јечма 131, зоби 382, кукуруза 1027, граорице 67, грашка 28, сена и вике 170 возова, сламе 100, волова за орање 65 пољске марве 63, свиња 91, оваца 145, коња 15, цигала 7050 комада, црепа 61.600.

И да се од те своте продало онолико, колико се могло продати, заиста би сувишак много већи изгледао, а да се није продало онолико од хране колико се продало, него да се оставило, могао је назови приход још много мањи изићи, па и никакав, у ком би се случају могло „народу“ довикнути, како богати Гргетег није већи сувишак показао од 100—200 К. и то поред свег тога, што Гргетег има, у државним обвезницама и новчаним заводима улога и на дугу у износу од 76.750 К 64 филира.

У рачунима н. пр. износи приход од земље и аренде 52 611 К, т. ј. толико је примљено и то већином за продату храну заосталу од 1904. и само нешто од 1905. пошто је од те године већином остала непродата у магазину, дочим је приход од земље и аренде те године по напред нашем излагању износио 101.012 К.

Из овог се дакле јасно види, да досадашњи начин вођења рачуна манастирских

није добар, јер се из њега види само примање и издавање, те се заостатак наводи као приходски сувишак, што у истини није, него је сувишак благајнички, а то је са свим нешто друго од чистог прихода.

У поменутом се рачуну подједно наводи и покретно стање манастирске имовине, и кад се већ износи поменути тобожњи чист приход, треба подједно изнети и покретно стање манастирско, јер онда би се видело, да један манастир може показати само 100—200 К сувишка, а у покретном имовном стању манастирском да има 20—30000 К.

Ми се чудимо, да данашњи саборски одбор поред надзорника црквено-народних добара, а и поред ревизора, који као бивши трговац и свој господар мора знати, како се изналази чист приход годишњи, и разлику између благајничког сувишка и чистог сувишка, може да трпи да се тако погрешно воде манастирски рачуни.

А и сами његови чланови нису баш невешће у вођењу рачуна, односно у њиховом прављењу, а особито г. др. Жарко Миладиновић, који је показао свој ексцелентни дар у прављењу рачуна, те су могли увидети њихову погрешност.

И кад би се манастирски рачуни водили по напред изложеном нашем предлогу; тек тада би се видело колики приход наши манастири избацују, те се не би могло „народу“ по сувачама и новинама говорити, како се по манастирима краде и арчи.

Доле дакле с досадашњим погрешним вођењем манастирских рачуна!

Извештај

о седници арх. епарх. конзисторије држаној у Карловцима 17. (30.) Новембра 1905. г. под председништвом Његове Светости, преузвишеног господина *Георгија*, срп. Патријарха.

Узето је на знање: рукоположење јеромонаха о. Геннадија Бугарског за презвитера, Владимира Максимовића, суплента-професора на срп. правосл. богословском училишту у Карловцима за ђакона а потом за презвитера; затим рукоположење јеромонаха о. Саве Марића за презвитера, а монаха о. Леонтија Степановића за јеромонаха. — Извештава се кр. зем. влада, одео за богоштовље и наставу поводом њеног упита, да су аналогно поступку код римокат. учитеља и учитељица и учитељи Срби православне вере, ил други учитељи дужни замењивати у вероучењу православне вере, ако су вероучитељи болешљу или службом спречени. — За члана испитне комисије за учитељску службу на нижим пучким школама у Осеку за трогодиште од 1906. до 1908. као посланика ове конзисторије и испитача за прав. науку вере предлаже се кр. зем. влади протојереј Лазар Богдановић, парох у Осеку. — Одбија се молба архимандрита Г. М. настојатеља у К. за продужење рока од месец дана ради састава ман. рачуна, будући да је ова конзисторија с одобрењем узела на знање решење админ. одбора о изашиљању комисије у тој ствари на трошак тога настојатеља. — Потврђује се избор јереја В. Ј. админ. парохије у Л. за пароха на истој парохији. — Извештује се кр. кот. суд у Земуну поводом његовог упита, да је по канонима наше православне цркве запрека за склапање законитог брака особе једне са посторком свога оца, а њерком мајке своје ансолутна. — Услед замолбе кр. кот. области у Шиду упућују се пароховања у М. и И. дво по истој кот. области затражене изводе из пописа младића, рођених 1887. и ректификације пописа рођених год. 1885. и 1886. у року од 14 дана истој области уступе. — На упражњену пароховију у М. поставља се за администратора П. П. свршн. богослов, дочим се молба другог компетента И. А. админ. пароховије у М. одбија. — Позива се јереј Ј. Ч. парох у М. и кр. кот. суд у М., да саопште овој конзисторији резултат у казненој парници истога пароха против И. Б. из М., ради фалсификата против дотичнога пароха поведене, а до свршетка те казн. расправе in suspenso стављене, дисциплинарне истраге. — Будући да је рок едикту на несталим јеромонахом ман. Б. Ј. Ч. истекао, то се позива овоконзисторијални фишкал др. Гига Анакумовић да против поменутог јеромонаха фишкалну тужбу поднесе. — Упућује се П. Ј. свршн. богослов из З. да се са својом молбом за постра фикацију ансолуторне сведоџбе богословског училишта у Задру обрати на Високопреосвећеног господина епископа др. Милаша, будући да ова конзисторија сматра Високопреосвећеног господина епископа као врховног патрона истог училишта, једином компетентним за замољену ректификацију ансолуторне сведоџбе у том смислу, да се по богословском училишту у Карловцима дефинитивно добивене оцене накнадно и у ансолуторну сведоџбу срп. правосл. богословског училишта у Задру унесу. — У бракоразводним парницама донесено је 46 одлука. — Одлучено је, да се ова конзисторија при прослави 50 годишњице свештеничке службе Његове Светости срп. патријарха Георгија придружи архид. админ. одбору и на дан св. оца Николаја, у знак захвалности и признања привржености, корпоративно преда са потписима чланова конзисторије и осталих епархијских одсека споменицу Његовој Светости и да му се тога дана поклоне сви чланови ове конзисторије, те је за састав исте адресе изабран окр. протопрезвитер карловачки г. Јован Јеремић. Уједно се позива архид. школски одбор, будући да се не ће

скоро у седницу састати, да и он у тој ствари своје становиште и решење донесе, те да и чланови истога одсека тога дана лично дођу Његовој Светости и са осталим члановима архид. конзисторије и архид. админ. одбора предстану и предаду уз честитку и својеручно потписану адресу.

Извештај

о седници архид. епарх. конзисторије, држаној у Карловцима 20. децембра 1905. (2. јануара 1906.) год. под председништвом Његове светости преузвишеног господина *Георгија*, срп. Патријарха.

Увело је на знање извештај Његове Светости, да је поводом 50-то годишњице своје свештеничке службе, а у знак признања и ревносног и савесног свештеничког рада одликовао чином почасног протојереја свештенике: јереја Младена Ћирића, пароха из Доњсина; јереја Косту Змејановића, пароха у Грку; јереја Миливоја Милошевића, пароха у Шиду. Црвеним појасом јереје: Драгутина Протића, пароха у Боботи; Миливоја Петровића, пароха у Негославцима; Симеона Аранђицког, пароха у Ст. Пазови; Душана Магарашевића, пароха у Даљу; Младена Ђекића, пароха у Лаћарку; Светозара Марковића, пароха у Огару; Атанасија Тошића, пароха у Бесаније; Дина (Луку) Мишића, пароха у Иригу; Јована Марииковића, пароха у Апатији. — Увело је знање постављање протосинђела Данила Пантелића, досадањег привр. управитеља ман. Привине Главе за управитеља ман. Гргетега; јеромонаха Данила Бранковића досадањег привр управитеља ман. Раковца за привременог управитеља ман. Привине Главе, те јеромонаха Никанора Чалашевића, досадањег намесника ман. Хопова за привр. управитеља ман. Раковца. — Узет је на знање постриг у чин мале схиме протојереја и бившег пароха пештанског др Владимира Димитријевића, који је са чином протосинђела примљен за придворног калуђера, те му је поверена управа богословског семинара у Карловцима. — Узето је на знање произвађење за протојереје јереја Саве Теодоровића, професора-катихете на земунској кр. реалној гимназији и јереја Лазара Богдановића пароха у Осеку. — Узето је на знање рукоположење монаха Вел. Ремете Кирила Секулића, монаха ман. Раковца Дамаскина Борјановића, те монаха ман. Мале Ремете Лукијана Младеновића за јеромонаха а јеромонаха ман. Гргетега Виктора Љубичића и јеромонаха ман. Раковца Митрофана Видаковића за презитере-јеромонахе. — Високо кр. уг. министарство богоштовља и јавне наставе известило, како се имају истинити сведоџбе свршавања у погледу подношења молбе ради државне признаности појединих свештеника и свештеничких удовица. — За испитача за науку вере при испитима за учитељско оспособљење у учитељској школи у Осеку за тргодиште т. ј. за године 1906—1908. предложе се накнадно високој кр. вем. влади професор и катихета јереј Александар Живановић. — Узет је на знање једногласан избор јереја Јована Јаношевића, личног парох. помоћника у Крчедину за пароха у Беркасову. — Припуштају се набору пароха на упражњену парохију у Крушедолу-Шатринцима јереја Душан Отлокан, админ. парохије у Мал. Радинцима и Драгутин Драгојевић, админ. парох. у Крушедолу. — Позивају се сва окр. протопрезв. звања, да у што краћем року, а најдуже за 20 дана овој конзисторији поднесу искаже о стању срп. православне парохије и подручних свештеника у свраху прослања кр. статистичком уреду у Загребу. — Спроводи се кр. вем. влади с препоруком молба да venia aetatis С. Ђ. срп. богослова који је доделен за личног парох. помоћника у В. — Дозвољава се јереју Н. Н. пароху у П., да може ради увреде части поднети против Ђ. Н. каи. пријаву. — За администратора парохије у Осеку за место досадањег систем. парох. помоћника Димитрија Јанковића, који се као војнички душобрижник на допусту налази, постављен је срп. богослов и епарх. подбележник у Темишвару Јован Николић. — Услед утока Н. Ч. и др. на Б. против овоконзисторијалне одлуке којом је набор јер. С. П. админ. парохије у Ш. за пароха у Б. потврђен, обуставља се до решења тога утока извршење горње одлуке, те се за то време поставља за привр. админ. парохије у Б. јереј Б. И. досадањи администратор парохије у В. а администрација се парохије у В. поверава братству ман. В. Р., дочим се досадањи администратор парохије у Б. јеромонах П. Р. од досадање дужности разрешује и поставља на администрацију места систематизованог парох. помоћника у О. — Одобрава се крпарење нове парохије VI. разреда при цркви св. Петра и Павла у Карловцима те се на исту парохију и стечај до 15. јан. по стар. календ. 1906. расписује, а до попуњења исног места сталним парохом поставља се за администратора окр. протопрезв. карловачки Јован Јеремић. — За администратора парохије у В. поставља се Ј. П. срп. богослов из Ј. — У бракоразводним парницама донесено је 49 одлука и 2 осуде, којима је брак коначно разведен.

Извјештај

о сједници Епарх. Конзисторије горњо карловачке одржвној дана 15. (28.) децембра 1905. у Платком под предсједништвом Његова Високопреосвештенства Г. Епископа Дијецезана Г. *Михаила*.

Игуман о. М. В. положе заклетву на чланство Епарх. Конзисторије. — Узети су на знање извјештаји пароха у Г., Гх. и Ог. о спроведењу св. Саве и о том обавјештен протопрезвитер И. М. у О. — Наложено по нове проти Н Е. у Г, и ј. Г. Ж. у Б., да позову свједоке Ђ. В. и Ђ. Ц, те да положе већ једном понуђене присегу у истражном предмету ј. Р. Л. у Сл. п. и Р. М. и др. на Сл. п. — Тужба конз. фашкала против ј. М. О. у Д., уступљена истом на одговор. — Наложено ј. М. М. у Ј., да изда свједоџбу М. Р. о обављеним пиповједима. — Тужба предсједништва ц. о. у Д. против ј М. О. у Д., дата истом на најшњење. — Позван пред сједницу

Еп. Конзисторије ј. М. В. у Љ. — Пријава парох. звања у П. против кр. кот. области у О., што није иста област подузела никаквих корака, да се крсти дијете назарена Н. Р. у П., уступљена кр. зем. влада на брзо званичење. — Тужба Д. Е. у Д. против ј. М. О. у Д., дата истом на изјашњење. — Пријава П. В. у Ј. против парох. звања у Ј., уступљена водитељу истог звања на изјашњење. — Молба Д. К. на Н. Винодола за прелаз у православље, уступљена на сходно званичење парох. звању на Р. (Ф.) — Протопрезвитеру Н. Е. у Г., обређени трошковник што је имао у М. Г. осветивати цркву. — Узета на знање приноредаја парохије у С. са ј. Ј. Р. на ј. Н. Р., овд. повјеренику ј. Г. В. у П. с. л. обређен трошковник. — Тужба председништва ц. о. у П. против ј. Р. П. у П., уступљена истом на изјашњење. — Узета на знање молба Еп. Адх. Одбора у Пл., да се јером. о. М. М. не поставља никад на администрацију које парохије. — Тужба Ј. Ч. и др. на М. против ј. Н. Ж. у М. уступљена истом на изјашњење. — Завјерено ј. М. Г. у П. што је обавило своју претпостављену власт. — Пријава Д. и Ј. П. против ј. Ј. Д. у Р. уступљена истом на изјашњење, а на сходно званичење сам предмет. — Наложено парох. звању у Л., да нађа без изговора крсне листове С. и Д. Х. у Пр. — Завјерено ј. А. О. у Бр. п., што је обавио своју претпостављену власт. — Јереј Р. Л. у Сл. п. позван пред сједницу епарх. Конзисторије. — С. Л. и др. на П. туже ј. М. Л. у П., који је позван, да се изјасни. — Тужба Ђ. К. против проте М. С. у К. у предмету неиздавања свједочбе о безбрачности, уступљена истом на изјашњење. — Тужба жупног уреда у Д. против парох. звања у У. уступљена ј. М. П. у Ј. на изјашњење. — Уважена молба ј. А. М. у Б., да га може у катихизирању замјенити учитељ, с тим, да је ј. А. М. свакако одговоран за успјех. — Достављена питања о назаренима ј. Dr. В. Д. у Б.-П. свештеницима, гдје имаде назарена и то П. и Т. — Позвано парох. звање у Т. на поправак матица. — Поправљене молбе неких свештеника за потпору на зем. средства, јер су на 1905. год. закасниле. — Парохија у Св. дата у администрацију ј. Љ Б., адм. парох. у М., а истом ј. Љ. Б. у изгредну адм. и парохија у Г., досадањем адм. парохија у Св. и Г. јером. о. Ј. Н. дата експонирана капеланија у Ж., парохија у М., дата у изгредно опслуживање ј. М. В. у О. — Припуштен у кандидацију на парохију у Вр. једини компетенат адм. там. парохије ј. Ј. К. и одређен дан избора. — Припуштени у кандидацију на парох. у Б. ј. Г. Ж., тамошњи адм., ј. Н. М. парох. у Ст., није припуштен ј. В. С. у Ст. с., подједно је одређен дан избора. — На парохију у Св. у кандидацију није припуштен ни један од компетената и то ј. Ј. Ж. у П. Љ., ј. Н С. у Ч. и ј. В. С. у Ст. с. и о том обавјештена црк. општина. — Потврђен за пароха у Т. ј. Ј. М., овд. повјереник И. М. у В. обређен трошковник. — У кандидацију на парохију у Ч. припуштен ј. Н. С. у Ч. и ј. В. С. у Ст. с., одређен дан избора. — Искав одсељеника на ове дијецезе у Босну, циркулиран пограничном свештенству. — Умољена кр. зем. влада, да њеро учитељ у О. ј. Ј. Ј. буде у status-у учитеља више грађ. школе. — Уништава кр. кот. област у Дв., какова је владања М. З. у Т. и је ли судбено кажњен. — Припуштен у кандидацију на парохију у Сл. једини компетенат ј. Ј. М. у Сл., одређен дан избора. — Одредбе пр. г. бана краљ. Хрватске, Славоније и Далмације за што брже и тачније побирање парохијала, саопштено свему парох. свештенству. — Наложено проти Ст. М. у К., да извиди, за што неће у Ч. пашколске младежи. — Извјештаји појединих окружних протопрезвитера о обављеном испиту са пашколском младежи и о успјеху истога, дати су на реферату члану ј. Н. Р. у С. — Саопштено архијепископу Тихону у Сан-Франциску, да је ј. С. В. одио одавде само „отпусну грамату". — Послан крсни лист Д. Ј. на Ш. дабро-босанској митрополији. — Изјашњење ј. Св. Г. у Бр. на тужбу Ђ. Д. у Б. узето на знање. — Дати су на реферату по ново прегледи парохија протопрезвитерата личког, корепичког и костајничког. — На основу немарности истакнуте у прегледу парох. у М. и других некоректности (у истом прегледу) позван је пред сједницу Еп. Конзисторије ј. Д. Ш. у М. — Умољена кр. зем. влада да дошта награду катихети проти С. К. на Р. (Ф.) на кр. научитској школи у Б. — Изјашњење ј. Ј. М. на Т. на тужбу М. Л. у Т. у предмету сараде дјетета М. Л-е. узето на знање и упућен ј. Ј. М., да истог М. Л. тужи суду на основу наредбе ц. кр. хрв. сл. намјесништва од 10. VII. 1860. бр. 11724. — Припуштен у кандидацију на парохију у Ш. К. ј. Ј. М. у В. и одређен дан избора. — Умољена кр. зем. влада да обустави од сес. опште ј. М. М. у Ј. 60 К ради исплате повјеренствених трошкова. — Поново умољена кр. зем. влада на премештај учитеља И. К. у Р. — Умољена кр. зем. влада, да својим путем и начином достави парох. звању у Пл. смртни лист Р. В. на Ј. — Умољена кр. зем. влада за подвоз катихети у школи у Ц. — Јављено епарх. Конзисторији у Пакрацу да је крсни лист М. Ђ. послало парох. звање у Ј. директно опом у В. П. — Умољена кр. зем. влада, да дозволи катихети у Љ. радати с дјецом пећења два пута, а сваки пут по 2 часа. — Наређетсн за капелана у Г. Г. ј. Ј. К — Рјешено је 21 комад бракоразводних парница.

О овој сједници рјешено је свега 119 комада.

Извјештај

о ванредној сједници Епарх. Конзисторије горњокарловачке одржаној 18. (31.) јануара 1906. у Плашком под председништвом Његова Високопресвештенства Г. Епископа Дијецезана Г. *Михаила*.

Суспендиран ј. М. О. у Д., парохија у Д. дата у администрацију ј. Ј. М. у С. уз половицу законитих берива. Поново позван пред сједницу Конзисторије ј. М. Г. у М. Г. под претњом суспензије. — Позван срп. богослов у Р. катихета у Г. на рукоположење.

— Дат писмени „укор“ ј П. О. у Д. (л.) ради немарности у званичењу. — Узет на знање извештај о стању цркве и народа, те о раду пастирском ј. С. В. у М—Ра у Америци. — Дат „укор“ ј. П. В. у Х. ради лова, осуђен на спознање истражних трошкова: други напади тужбе М. Ш. и др. из Х. као неистинити забачени. — Узета на знање примо предаја парохије у Вл. са ј. Г. Ж. на ј. В. Ж., обређени трошковник овд. повереника протопрезвитеру Н. Е. у Г.; парох звању у Вл. наложено, да набави неке предмете потребне за парох. звање. — Узета на знање примо-предаје парохија у Б. са ј. В. Ж. на јер. Ј. Д. у К.. овд. поверенику С. М. обређени трошковник на рачун ј. Ј. Д. — Узето на знање најављење протопрезвитера М. С. у К. у предмету ненадзног увређења слободног става Ђ. К. у Ђ. — Позван ј. С. О. у О., да јави, је ли доковчао парницу с К. М. — Тужба Н. И. из Ср. г. против ј. А. М. у Ср. г. дата истом на најављење. — Најављење ј. Р. Л. у Сл. п. на тужбу М. В. узето на знање, и упућен ј. Р. Л., да тужитеља тужи грађ. суду ради клевете. — Именован је повереником овдашњи при оспособљавању учитеља нижих пучких школа у Петрињи протопрезвитер Ст. М. у К., а испитачем на вјеронаука ј. Л. В. катихета у П. — Обређен трошковник протопрезвитеру Н. Е. у Г., што је освећивао цркву у В. Г. — Пријава ј. Ј. М. у С. против ј. М. О. у Д. дата истом на најављење. — Узето на знање ј. Д. К. у К. ради непосредног обраћања у једном случају на кр. зем. владу. — Позван ј. В. Ђ. у Ј., да се писмено овако обрати ради неуредних просфора. — Обављењем ц. о. у О., да на тамошњу парохију нико није компетовао. — Узет на знање распоред Богослужења у парох. у Х. за вријеме болести тог пароха ј. П. В., уједно поздано протопрезвитерско звање у Г., да одреди кога и за катихизирање. — Дат допуст ј. С. Ј за прелаз у Америку и умољен Саб. Одбор, да и тамо нети јереј може уживати своју мировину. — Писано кр. кот. области у С., да сходно поступа при накнадном увађању једног случаја крштеног у матице и о том обављењем парох. звање у Б. — Узета на знања примо-предаја парохије у С. са ј. Н. Р. на ј. Ј. Р. — Одвријеми од оптужбе ј. Р. Л. у Сл. п. и упућен да тужитеље Р. М. и др. тужи грађ. суду; овд. повјереницима проти Н. Е. у Г. и ј. Г. Ж. у Б. обрсђени трошкови на рачун тужитеља. — Најављење ј. Р. П. у. П. на тужбу В. Б. у П. узето на знање. — Позван ј. Р. П. у П., да даде мишење и предлог, како би њој ници могли долазити односно њати св. литургију. — Тужба П. Ј. и др. против ј. Н. Ж. у М. дата истом на најављење. — Тужба Н. П. у Г. против протојереја М. М. у Г. дата истом на најављење. — Умољена кр. зем. влада за подвоз катихета у школи у С., а позван ј. Н. С. у Ч., да не прекине катихизирање. — Пријава ј. С. С. у Б. против учитеља Р. у Б. уступљена кр. зем. влади на званичење. — Тужба Д. М. из К. против там. ц. о. у предмету издавања црк. стелова, уступљена ц. о. председнику у К. на најављење. — Ј. Н. Р. у С. лишен пошења црвеног појаса. — Најављење ј. М. М. у Ј. у предмету наводног нападавања свједоџбе о обављењем пиповиједима М. Р. уступљено кр. зем. влади на увид с тим, да је ј. М. М. у Ј. у овом предмету коректно поступао. — Позвана ц. о. у Ј., да поднесе нацрт инсопастаса, како би се исто учинити распоред иконз. — Позвана ц. о. у Ч., да прегледа по стручњаку фил. цркву у М. П., да ли се још у њој може служити. — Позван Д. Е. у Д., да пошаље предујма 100 К за вођење истраге против ј. М. О. у Д — Ријешено је 12 брачноразводних парница. — Осим тога ријешено је још 19 комада мање важности.

Извештај

о раду седнице епарх. конзисторије будимске, држане у Будимпешти 9. (22) фебруара 1906. године под председништвом Његовог Високопреосвештенства г. *Лукијана Богдановића* епископа будимског.

Узима се тугом на знање смрт Гаврила Бољарића окр. протопрезвитера мохачког и услед тога учињено председништво расположење, да се парохија мохачка повереава јермонаху Спиридону Спасићу у администрацију, а да се администрација протопрезвитерата не ће никоме повјерити, пошто ће се место окр. протопрезвитера набрзо попунити, чега ради се расписује стечај. — Уступа се молба свешт. уд. Рахиле Мађаревић из Арада епарх. кова. темишварској ради доставе молитвења, која има молбу своју правилно инструисати и поновo путем ове конзисторије министарству поднети. — Известиће се ј.м. Спиридон Спасић, да му министарство државну прилоком није даровало. — Поново ће се умолити министарство богочасти и јавне наставе, да ј. Петру Весићу конгруу у течај стави, и ако је он само администратор парохије. — Узето је на знање председништво публиковање отписа надлежног министра о стављању у течај конгруе подручним свештеницима за прву половину ове године. — Према испрошци надлежног министра исправиће се односна наредба о баптистама. — Публиковање се пресуда МП Савета, којом је одбашена пресуда у брачноразводној парници Павла Богдановића против Марије Терезије рођ. Шолцајер потврђена. — Узето је на знање председништво публиковање одлуке саборског одбора, којом је прилоком из јерархијског фонда неким свештеницима у течај стављена. — Умоли се саборски одбор, да издавање прилоком из јерархијског фонда ј. Петру Павловићу као администратору чиноке парохије са 1. јануаром о. г. обустави, односно јереју Јовану Пачарићу у течај стави. — Известиће се ј Св. Бољарић, да му саборски одбор није подељно прилоком на лечење. — Публиковање се подручним парохијским звањима и управи манастира Грабовца, да је протофакон Ђорђе Звекић престао бити чланом православне цркве и да је брисан из клира надлежне му епархије. — Поново ће се пожурити црквена општина у Пешти, да поднесе овако навештај о томе, је ли Антонија Максимовић парохијанка пештанска. — Узето је на

звање през. расположење, којим је поджупанско звање бараљске жупаније извештено, да случај венчања Ане Шаркези у црквеним матицама оних парохија, које се у Бараљи налазе, није убележено. — Узет је на знање пресуда из римокатоличке у православну веру Марије Кришко из Сечуја и Георгија Паунића из Ланчуга. — Узето је на знање најављење ј. Димитрија Рајића у Ст. Београду у стварн једнога укопа. — Упућен је јерej Петар Весин у Дуна Сечују и Рада Сигетлија из Херцег Сушома, да се ради исправка матице имају обратити на министарство богочасти и јавне наставе. — Издата је на фишкално мњење бракоразводна молба Софије Верић против Николе Шимуновић. — Узет је на знање извештај духовника пашке казнионе о раду свом у 1905. години с тим, да за предавање има популарније и лако схватљиве теме бирати и уједно је поверен духовник казнионе у Илави, да овопредметни свој извештај за прошлу годину што пре поднесе. — Узето је на знање през. расположење, којим је оболелом протојерeју Радославу Андрићу пристављен личан помоћник, а подједним је нети протојерej упућен, да се за другог помоћника сам постара, пошто му се садашњи због велике оскудице у свештенству неможе даље оставити, но само до краја ускршњих празника. — Услед извештаја ј. Св. Бољарића, да је одрављено, остављена му је до конца текуће школске године катихизација прав. њака у Пачују, Капошвару и Бољаду. — Поднеше се на надлежно решење саборском одбору молба свешт. удовице Мастановићке из Батовска. — Узета је на знање уплата протојереја Ђорђа Голуба приноса од 20 круна у епарх. фонд поводом тим, што је за протојереја произведен. — Узето је на знање през. подарење сведочаба млађим свештеницима у стварн воjено обвезности. — Узето је на знање през. расположење, којим је администрација литобске парохије ј. Славку Николићу поверена. — Узето је на знање публиковање дае коначно довршење бракоразводне парнице. — Молба мохачке црквене општине, да се протопре питеру додели капелан, као беспредметна стављена је међу списе. — Расписаће се стечаj ради сталног попуњења парохијског места IV. разреда у Шиклушу. — Одређен је избор пароха у Мађар Бођи и за повереника ове конзисторије изаслан је ј. Стеван Михаљчић. — Одређен је избор пароха у Вемену, и за повереника ове конзисторије изаслан је игуман Адријан Станишић. — Узето је на знање повлачење молбе ј. Максима Вујића, којом компетује на пештанску парохију; сви остали компетенти на ову парохију прикупштени су избору; за овоконзисторијалног повереника одређен је Велимир Недељковић окр. протопрезвитер будимски. — Није уважена молба ј. Лукијана Михајловића адм. у Вемену, да се парохија стално не попуни. — Усвојен је извештај конз. бележника о раду ове конзисторије од последње епарх. скупштине до данас и поднеће се епарх. скупштини. — Расписан је стечаj ради попуњења места конз. одветника.

ЛИСТАК.

Вести.

Рођен дан Његове Светости. У понедеоник 13. о. м. ступила је Његова Светост Преузвишени Г. српски Патријарах *Георгије* у 77. годину свога живота.

Том приликом су честитали Његовој Светости лично Високопреосвећена Г. Г. Епископи Гаврило Змејановић, Лукијан Богдановић и Митрофан Шевић, предстојница и преставници свију просветних завода и установа из места, месно свештенство, градског поглаварства, кр. котарског суда, народно-црквених автономних власти, и многи лични пријатељи и поштоваоци из места и са стране.

Уз то је Његова Светост добила врло много телеграфских поздрава са стране од високих личности и својих пријатеља и поштоваоца.

Тог је дана приређена у двору сјајна тафла, на којој су учествовали преко 40 званица и дворјана.

Кад је дошао ред здравицама, устала је Његова Светост, те је у својој здравици насцоменуо, како је данашњим даном навршио милошћу Божјом 76 година и ступа у 77. годину. Ја се — рече — не противим и Вашим жељама, и свију оних, који су му при данашњем своме честитању пожелили, да у здрављу дочекам и 78. годину, и ја Вам се на честитци искрено захваљујем, и верујем у милост Божју, да ће се та Ваша жеља и испунити.

Истина, наш народ сматра 77. годину за немирновну годину, јер вели „две седмице, то су две косе, које носе“, и мој је отац умро навршивши 77 година и 3 дана; но, ја тврдо верујем у Бога, да баш не морају увек две седмице косити, те кад је и Ваша и моја жеља да се та народна нада-а мном не испуни, него она друга народна, која вели: „кога не однесу две седмице, однеће две осмице“, то дај Боже, да и до године овако скупа дочекамо и прославимо и моју 78. годишњицу.

И у то име, подижем чашу у славу Божју са жељом да услиша и Вашу и моју жељу и молитву.

Протојерej и парох шидски одпоји својим громким гласом: „Услиши Господи желанија наша. . .“

У име присутних гостију и званица устао је Високопреосвећени Госп. Епископ вршачки *Гаврило*, те је у својој здравици рекао, како смо сви ми, који смо за овом софром благодарни Богу, што је Вашу Светост десница његова одржала у потпуном здрављу и телесном и душевном, а с нама се — рече — радују и хиљадама хиљада српских синова и кћери.

Велика се — рече — благодат Божја показивала одавно над Вашом Светости, која се обично излива над онима, који су своје родитеље љубили. Па она се показала и показује у годинама старости Ваше Светости, и то дубоке старости, у којој се Ваша Светости налазите, и у којој по тврдњи филозофа почиње природан процес да ради, те да жиле почињу да малаксавају, да срце и мисао отупе, те не знају више ни оценити, шта је добро, шта је зло.

Па како смо — рече — ми срећни, да Вашу Светост видимо у кругу нашем у крепком телесном и душевном здрављу, и како Ваше срце живахно бије и осећа и како је родољубиво спрам српског народа, ког је промислио Божја одредио да га води лепшем животу и будућности, и како сте Ваша Светост и појединцима, а и српском народу много добра учинили, а српски народ није неблагодаран народ, и ја бих могао рећи, да нема ни једног члана у Српству, који није благодаран на доброчинствима што их је Ваша Светост учинила српском народу и нашој цркви, и ако није та оданост довољно исказана од појединаца, ја Вам је нарочем у име своје и своје сабраће, Ваших синова духовних захвално благодарних и молим Вашу Светост да нам не ускратите Вашу очинску милост и у будуће, и да нам останете и надаље добар отац и саветник, а ми ћемо гајити и на даље спрам Ваше Светости дужну љубав и поштовање.

У то име желимо Вашој Светости живота и здравља.

После тога наздравила је Његова Светост у здравље присутних својих гостију, и оних који су му писмено и телеграфски честитали 77-годишњицу.

Римокатолички месни жупник пречасни г. Вилим Бич, наздравио је Његовој Светости у име своје и својих жупљана са жељом да га свемилостиви уздржи још много година у животу и повољном здрављу.

Његова Светост наздравила је преставницима и сарадницима на просветном пољу; народном посланику за град Карловце високоученом г. др. Лази Секулићу; градоначелнику г. Душану Милићу; свештенству оба реда; преставницима суда и одветничком сталежу.

Г. др. Секулић захвалио се у име своје, градоначелника и градског заступства, напоменувши, како је настојавањем Његове Светости у згодан час, постигнуто то, да се је из земаљских прихода одредила припомоћ од 30.000 К за регулисање потока, за чим су Карловчани одавно тежили, и што није могао испословати ни покојни пресветли г. Данe Станковић као ово-котарски народни посланик.

Даље је напоменуо, како ће се скорим испунити и друга жеља карловачка, да дођу једном до достојног школског здања.

А као први автономни чиновник, напоменуо је, како је Његова Светост највећи бранилац и поштовалац народно-црквене автономије, и како он једнаком љубављу љуби све њене чиновнике, због чега му он у име своје и њих и честита данашњу славу.

За тим се повукло у споредне собе на кафу и пушење, те су се гости задовољни разишли око 5 сахати.

Седнице автономних власти. За 20. о. м. сазвата је седница арх. административног одбора, а за 21. конзисторија.

Штрајк богословских семинариста. Поред осталих штрајкова, није чудо што су и бог. семинаристе њих 49 — а свега их има 50 — 13. о. м. изјутра напустили семинар и разишли се по Карловцима.

Не ћемо за сада до свршетка престојеће истраге ништа говорити о томе, шта је био повод штрајку, и како су се и зашто су 14. о. м. сви до једног повратили у семинар.

Не можемо пак а да не упозоримо наше читаоце само на ту околност, да је у „Застави“ бр. 44., која је штампана 13., у допису из Карловаца од 11. о. м. јављено, да су сви до једног напустили семинар, дочим га они напустише тек 13. на јутра, дакле на сам рођен дан свога добротвора, и они му својим штрајком први честиташе!

Памет'но је и *ово* доста.

Истрагу ће обавити Високопреосвећени Г. Епископ Гаврило Змејановић.

Како Румуни раде, а како ми! Конференција делегата у погледу крепрања нове румунске Епис-

конције са седиштем у Темишвару, састала се у Епископском двору у Араду под председништвом митрополита Јована I. Пава. Учествовали су у њојзи: Јосиф Гал, члан великашког дома, Филарет Муета, архимандрит, Августин Хамза, архимандрит и Илија Трапча управитељ појчаног завода.

А ми? Нама је много 6 епископија, те да је било до наше воље, не би их данас било више од 2—3, јер кад их не би било више, остало би за „народ“ више.

Радикалска тачност. Позната је хвала наших радикала, како су они једини, који свугде хоће ред, рада и тачности, и од те њихове хвале заглувиле нам већ уши. О њиховој тачности у општинама, где су они господари, могли бисмо читаву књигу написати, но ми ћемо се данас ограничити само на сомборску општину.

Сомборску су општину црквену отрабили радикали у своје руке за време и после мајског сабора, у чему им је велику услугу учинио и дотадашњи самостални а од тада радикални посланик поп Јован Магарашевић.

Какви су све људи ушли у општину, није питање — да је ушао у њу прави народ, т.ј. онај што бистри политику по сувачама и рогљевима, то се разуме, — но главно је да су ушли у њу сами радикали, и да такој скупштини није било тешко узети за општинског књиго и деловођу познатог у српству Стеву Павловића, бившег чиновника народних фондова — пријатеља покојног Паје пл. Еремића, радикалног заштитника.

Па како стоји са рачунима у тако чисто радикалној општини са радикалским књиго и деловођом?

Ево шта о томе пише сомборска „Слога“ у 5. бр.

Она у белешци „*Закључни рачуни црк. општине од 1904.*“ вели: „За месец два дана треба да се изготове већ и рачуни од 1905. год; а до сад нису још готови ни прекљиски закључни рачуни од 1904. год. Административни одбор епархије бачке позвао је у својој седници од 30. новембра т. г. црквену општину да те рачуне неодложно изготови и без одлагања њима на ревизију поднесе. Општина је и са тим добила респиро, јер је та одлука адм. одбора тек пре неколико дана уручена. Но поред свег тога рачуни за 1904. год. још ни до данас нису изготовљени, нити су одбор нити скупштину пасирали, нити су грађанству на увид стављени, нити на јавност изнесени.“ Ово је написано 29. Јан. о. г.

Не види л' се и на овога, да су наши радикали друкчији на писању и говору, а друкчији на делу!

Али на то се све радикалски народ и интелигенција не осврће, и што се не осврће, за то нам и иде тако добро по општинама.

А шта да кажемо на причање автономног статистичара г. Мате о тачности радикалној? Он у 46. бр. „Заставе“ за о. г. рече: „Ништа се не реферише — у саборском одбору — писмено, ни један предлог не формулише, нити се одлука прогласи и ту је онда тешко реферисати“.

Кад се *овако* ради у саб. одбору, где су сами правници; онда се не треба чудити *што* се ради по радикалским скупштинама.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Одговори уредништва

Тобоже одговорном уреднику „Заставе“. Ако брат Којо — овако данашњег *одговорног* уредника „Заставе“ у шали називамо, докле он беше *неодговоран* уредник земунског „Новог времена“, и као такав примаше од властништва лепе „босанске паре“, да у њему слави и хвали Калајеву управу — у своме веку икада рекосте у једном маху — једном стану — и истину и неистину; то је рекосте у уводном чланку у 43. бр. „*Једна мрља*“, посвећеном нама и „Српском сиону“.

У њему у једном стану рекосте: „да се човеку смучити мора кад види „С. с.“, тај лист нашег синода, и да га не може друкче узети у руке него машицама“.

Да сте у место „човеку“ рекли „радикалу“, ил још боље Вама, кога наше жалосне и несретне прилике и ујкино благоволење постави за тобоже одговорног — а кад дође до густа, а Ви се крије за ујкина леђа — уредника некада славне Милетићеве „Заставе“, а сада дотеране Вашом познатом неписменошћу и другим „похвалним“ својствима до простог чивутског револвер-*блата*, која је ставила себи у задатак да све што је Србину свето каља, напада и разорава, да своје противнике свима могућим начинима каља, срамоти, денунцира и лаши, очиту и најглупљу неистину својој публици за истину продаје, и тиме безазлен свет трује, ил Вашој сојатарији, познатој са своје глупости, себичњаштва и похлепе за славом, до које је могла доћи само помоћу „Заставе“ код своје једноверне слатке браће радикалске, који на што друго и не гледе, до ли на обожавање „Заставе“ и њеног пророка; то би Вам брат Којо веровали.

А веровали бисмо Вам с тога, што и Ви и Ваша славна сојтарија са страхом узимате у руке „С. с.“, бојећи се да у њему нема каквог чланка или белешке против Вас, који Вас гвозденим и необоривим доказима туку у главу и износе на јавност Ваша опсенарства, дела и неистине, служећи се *увек* истином, а не неистином и денунцијацијом, као што Ваша „Застава“ ради, те од стотине примера што бисмо их могли навести, навешћемо само овај најновији пример Вашег писања.

„Застава“ је недељама доносила дописе и чланке — тобоже из темишварске епархије и кикиндског протопопијата, а у истини писане у Карловцима од познатог автономног леништане и тунејадца —, у којима се најжешће и безобзирно напада и денунцира и г. епископ Летић и административни одбор темишварски, познати родољуби, а понајвећма школски референт г. Лотић — тај је у граду карловачком „вредном“ автономашу —, и то због тога, што је тобоже фалсификован попис бирача у кикиндском протопопијату, односно како је г. Лотић терорисао при избору за епарх. скупштину учитеље.

А кад овамо, оно се испоставило на скупштини да су пописи у кик. прот. верно обављени и наведени, што су морали признати и сами радикали, те је скупштина (72 против 28) „најенергичније осудила неправедни рушни нападај „Заставин“, а 10 учитеља из тем. епархије потврдише, да су све оно неистините измишљотине, што је „Застава“ против г. Лотића писала.

Ал' то не ће ни мало Вама брат Којо сметати, да Ви и на даље нападате темишварске Алмажане.

Да пак и Ви брат Којо, а и нико од Ваше сојтарије с машицама узимате у руке „С. с.“, то сте том својом тврдњом такву неистину рекли, да можете бити мирни бар по године да више никакву неистину напишете, ако сте то у стању издржати.

Узимате и Ви а и Ваша сојтарија „С. с.“ — неко с чистим, а неко с *умрљаним* — рукама, и ми Вам потпуно верујемо, да сте на његов управо на нас тако љути, и управо бесни, да сте у своме бесилу обневидили и не знате већ што да против нас пишете, што се види и из поменумог Вашег чланка.

На кад сте обневидили, даћемо Вам прилику у Сегедину код тамошње пороте да прегледате, и то не само о тобожњем нашем катихетству у Земуну — што ми никад нисмо ни били —, него и о благајничком дневнику српске манастирске штампарије, из ког ћете се очигледно моћи уверити, да л' у њему има празних листова, на које се може уводити што се хоће, да л' смо ми кр. јавном бележнику поднели који други а не онај дневник, ког је имало у рукама изасланство саб. одбора, кад и како је узет књиговођа и о осталом Вашем писању, управо денунцирању против нашег управљања у штампарији.

Јесте брат Којо, о свему ћете се овом Ви у Сегедину уверити, и ако нам у више пути добацисте, да Вас не сметмо тужити.

Но, како стоји брат Којо с Вашим штићеницима — војводама автономним?

Та не рече ли некадашњи Ваш брат Харминц, да он мора добити градњу новосадске цркве, — као што је и добио — *пошто он има у цену саборски одбор, а међу њима ако коју Божидару Поповићу покаже само десетчић, он ће му све учинити.*

Када је ову „чисту“ ствар изнео „Нови Србобран“ у своме 68. бр. за 1905., а ми по њему у 7. бр., рекао је: „Овај се догађај не сме сматрати као маленкост, преко које ваља ћутке прећи. Српски народ с правом захтева, а тако исто и ауторитет самога саб. одбора, да нико не сме посумњати у његову чистоту. Кад је јасно обелодањено, да је одиста Харминц оваке клевете разносио, онда је ред. да га др. Мита Мушицки, др. Илијћ, др. Јовановић, а парочито поп Божа позову на одговорност“.

„Застава“ је на то донела вест, да су поменута г. г. поднели тужбу против Харминца.

Па *шта* је са том тужбом, одговорите нам брат Којо?

Ево, већ је година од тога доба прошло, а од тужбе ни од корова! И то је јунаштво радикалско!

На остала Ваша ћаврдања брат Којо о нашој спреми, писању и уређивању „С. с.“, Ви сте тако мали и непознати да и о томе пишете, да није вредно ни речице да о томе проговоримо, а подједно запамтите и Ви брат Којо и Ваша сојтарија, да се ми не плашимо омиљених ваших револверских метака, којих довољно и ми имамо, и бирстен абдрука.

Брат Мати автономном статистичару. Какво име и веру заслужујете као автономни чинов-

ник, кад се усудисте у „Застави“ јавно устврдити, да у „Шематизму“ за 1900. ког смо ми приредили има 327 погрешака само за темишварску дијецезу, дочим у њему нема више од 3 и то да је Гавриловићу име Петар у место Јован; у место године рукоположења за ђакона Хаџије стављено рођења и да се парох итебејски није родио 1867. него 1864.; упитајте садругове.

На остала Ваша булажњења добићете заслужен одговор. Ми смо Вам поручили да се оканете вадити кестење за друге, а кад нас не хтедосте послушати, видеће сриство *какав* сте Ви званичник.

Послате књиге на приказ.

Пацифистички покрет у XIX. веку и хашка конференција од Светомира Николајевића. (Отштампано из XXV. Чупићеве „Годишњице“.) Београд 8° 70 стр.

Мисли о бадњаку и божићу, написао *Јован Јанко Б. Јосић*. Велики Бечкерек, 16° 25 стр. Цена 40 потура.

Књижице за народ, I. *Наше село* или догађаји, слике и приликe у селу Сиротињци. Написао *Јован Ж. Бута*. Митровица 16° 36 стр. Цена 40 ф.

Летопис матице српске, књ. 235. I. св. за 1906. Нови Сад 8° 144 стр. Цена 1 К.

Рад и именик матице српске за 1903. Нови Сад 8° 146+68.

Мјешовити брак у православној цркви. Написао протонрезвитер Димитрије Јанковић, редовни члан сарајевског духовног суда. Сарајево 12° 65. Цена 70 потура.

Штиво за историју српске књижевности. Прикупио Јован Грчић. I. Нова Сад 8° 536. Цена 5 К.

Рад епархијске управе темишварске од 1872. до 1905. Прва књига. Карловци 8° 396. Друга В. Кикинда 8° 238. Обе 10 К.

Мала библиотека. Бр. I. за 1906. Св. 115. Само Матавуљ „Цар Декијан“.

Један српски добротвор. Написао М. П. Издање уредништва „Мале библиотеке“. Мостар, 32°.

Нов лист: **Нов Наратај**, лист за суботње алкохолних пића за школу и дом.

Власник и уредник: *Никола Т. Ђурић* учитељ, одговорни уредник; *Лазар Бекић* учитељ.

Излази месечно једанпут. Цена на годину 4 К.

ОБЈАВА.

Молим господу, која су ми послали новце за II. књигу мојих „Проповеди и екскорта“, да се стрпе до половице маја, јер ради разних непредвиђених неприлика у штампарији неће моћи књига бити пре готова.

У Осеку. свешт. **Александар Живановић,**
кр. професор.

Књижевне вести.

Због техничких неприлика у штампарији, као и због тога, што је потписани тек сад добио све потребне податке за учитељски шематизам, неће објављени **„Учитељски календар“ за годину 1906.** изаћи сад, него ће пред почетак идуће школске године изаћи **нов**

Учитељски Календар
за школску
1906/7 годину

и на са свим новој основи, ма да је већи део календара већ сад готов.

Јављајући ово, молим г. г. претплатнике, да ми изволе јавити, да ли желе да послата претплата важи и за нов календар или желе да им новац вратим натраг.

Земун. фебруара 1906.

Богдан Ж. Ђурђевић
учитељ.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad бр. К. 87./3. ex 1906. 26 2—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Велимира Крњете из Белегиша против супруге му Јелене пређе удата Јаношевић; сада непозната боравишта овим се речена Јелена позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог увртења овог едикта овој конзисторији или лично сама предстане или место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без њеног суделовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 21. фебруара (6. марта) 1906. год.

Председништво.

Ad бр. К. 277/222. ex 1906. 2—3 24

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Милована Радмановића из Раче против супруге му Марије рођ Срданов, сада непозната боравишта расписује се едикт за 90 дана с тим да се има поменута Марија у горе означеном року рачунајући од дана првог увртења овога едикта или сама лично или преко свога заступника овој конзисторији јавити јер ће се иначе бракоразводни поступак и без ње наставити и довршити.

Из седнице архид конзисторије држане у Карловцима 21. фебруара (6. марта) 1906. год.

Председништво.

Ad бр. К. 131. и 287/221. ex 1906. 25 2—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Миливоја Ереминог из Черевића против супруге му Јелене рођ. Тошин, сада непозната боравишта овим се речена Јелена позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог увршћења овог едикта овој конзисторији или лично сама предстане или место пребивалишта свога пријави јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без њеног суделовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 21. фебруара (6. марта) 1906. год

Председништво.

Ад бр. К. 226/17 ex 1906. 3—3, 16

СТЕЧАЈ.

На упражњену парохију VI. разреда у Бач-Брестовцу. На месту што ће га заузети изабрани свештеник, налази се сада и лични помоћник, с којим ће се поступити према §-у 20. 1. Б. прев. кр. рескрипта од 10. августа 1868. год. Рок пријаве до 26. марта (8. априла) о. г. укључно, до којег рока се имају послати путем надлежне власти молбеније потписаној конзисторији.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 7. (20.) фебруара 1906. године.

Председништво.

ДРАЖБА 28 1—1

Дана 22. марта (4. априла) у 2 часа после подне одржаће се у манастиру Беочину јавна дражба на мањак, а у предмету зидања новог магазина за рану на манастирском салашу према утврђеном плану и прорачуну.

Прорачунска свота је: 1.379 К 28 ф.

Жалбина 10%.

Управа манастира Беочина.

Ad бр. К. 40. зап. ex 1906. 29 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај ради сталнога попуњења упражњеног парохијског места IV. (четвртог) разреда у Шиклушу. Молитељи имају своје ваљано инструисане молбе путем претпостављених им власти до 17. (30.) априла 1906. год. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епархијске конзисторије будимске, држане у Будимпешти 9. (22.) фебр. 1906.

Председништво.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 2—2 27

Српска правосл. црквена општина у Крчедину расписује јавну дражбу на мањак за дан 4. (17.) априла 1906. у 9 сати пре подне, ради прављења нове црквене врата.

Прорачуном је установљена свота од 416 круна. Прорачун и нацрт могу се код перовође видети.

У Крчедину, 22. фебруара 1906.

Перовођа: Илија Радовац, учитељ.

Председник: Милутин Секиз.

Ad бр. К. 3. зап. ex 1906. 21 2—2

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај ради сталнога попуњења места окр. протопрезвитера-пароха у Мохачу. Парохија је IV. разреда. Молитељи имају своје ваљано инструисане молбеније путем претпостављених им власти потписаној конзисторији до 5. (18.) априла 1906. год. поднети.

Из седнице епархијске конзисторије будимске. држана у Будимпешти 9. (22.) фебруара 1906. г

Председништво.

Ad бр. К. 45. зап. ex 1906. 2—2 20

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај ради попуњења места конз. фискала при епархијској управи будимској. Са тим местом је скопчана годишња награда од 600 круна. Молитељи имају своје ваљано инструисане молбенице потписаној конзисторији до 5. (18.) априла 1906. год. поднети.

Из седнице епархијске конзисторије будимске, држане у Будимпешти 9. (22.) фебруара 1906. г.

Председништво.

Ad бр. К. 193, 221/143. ex 1906. 2—2 22

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњено протопрезвитерско место окр. протопрезвитерата митровачког, с којим се попуњује уједно и упражњено парохијско место I. плаћ. разреда у Митровици.

Компетенти имају своје правилно инструисане молбенице путем надлежног протопрез. звања до 1. априла о. г. по ст. кал. овој конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 21. фебруара (6. марта) 1906.

Председништво.

Ад бр. К. 181/226. ех 1906. 2—3 23

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Олге Самарџије из Митровице, против супруга јој Косте Самарџије, сада непознатога боравишта, овим се расписује едикт за 90 дана стим, да се има поменути Коста у горњем року, рачунајући од дана првог увршћења овога едикта, овој конзисторији или сам лично или преко свога заступника јавити, јер ће се иначе ова бракоразводна парница и без њега наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 21. фебруара (6. марта) 1905. год.

Председништво.

Ад бр. К. 25./74. ех 1906. 2—3 19

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Љубомира Аћимовића из Војке, против супруге му Персиде рођ. Димитријевић, сада непознатог боравишта расписује се едикт с тим, да поменута супруга Персида у року од 90 дана рачунајући од дана првог увршћења овог едикта, конзисторији овој лично предстане или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе ова парница и без ње продужити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 19. јануара (1. фебруара) 1906.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ. ФАБРИЦИ 9.

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, произведено са кругом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђени као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

2— 3 Илустровани цјеновник и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За страни земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 238. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 6.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у петак 31. марта 1906.

ЗВАНИЧНО.

Одликовани.

Његово Високопреосвештенство Г. Епископ темишварски *др. Георгије Летић*, благоизволео је одликовати црвеним појасом пароха куманског *Стевана Мирковића*, поводом 25. годишње ревне свештеничке службе.

НЕЗВАНИЧНО.

Прилози

ИСТОРИЈИ ОДНОШАЈА НАШИХ С РУМУНИМА У XVIII-ТОМ ВЕКУ.

Од Радослава М. Грујића.

(Продужење.)

Владика римнички Иноћентије умро је крајем 1734., те сада поче потпуно извађање горе поменуте царске наредбе — у пракси. По прописаном начину буде бистрички игуман Климент од Администрације и губернатора предложен на првом месту, те га цар 1. Окт. 1735. потврди за епископа римничког; а у исто доба би позван митрополит Виђентије, да новоизабраног посвети за епископа.

Сада је и опет наступио моменат у ком је митрополит Виђентије имао да покаже своју самосвест и одлично схватање своје архипастирске дужности. Он то и учини. — Њега су свакако, већ пре потврде, родољубиви бољари и свештеници известили о незадовољству међу њима због избора бистричког игумана Климента за епископа римничког и јавили му, да тај избор није текао правилно, него је изведен под силу само од неколицине бољара, који су слепо слушали и извршивали жељу земаљског већа крајовског, односно жељу губернатора сибињског грофа Валиса. Ту вест донео му је сигурно игуман манастира Козја Генадије, по коме је он писао писмо свему свештенству и народу румунском, под 31. Авг. 1735. г., како је чуо да се неке конфузије међу њима догодиле, те неки покушавају да се симонијом степена свештеничког дочепају, а то да је противно св. правилима и цркви православној, као и власти његовој од Бога му и цара даној. Тим енергичним писмом, а још више усменом поруком по Генадију, позвао је и окуражио митрополит румунско свештенство на опозицију;[50] и

[50] Глас срп. крал. акад. LXII. 195.

они збиља, у споразуму са незадовољним бољарима поднеше тужбу Дворском Ратном Савету против избора Климентова за владику, тражећи уједно, да се избор владике изврши по правилима православне цркве. У тој тужби изјавише још да је избор игумана бистричког обављен без њихова пристанка, да је он непогодна личност, и да је како њега, тако и остала два кандидата изабрала само тамошња земаљска управа, те моле да им се Климент силом за владику не намеће.

У исто доба 15. Окт. 1735. управио је и митрополит двору једну споменицу, у којој каже, да би он донста радо послушао наредбу односно посвећења игумана Климента, постављеног за владику римничког, али је извештен „од свију првих влашких манастира, бољара и људи истог обреда“, да наименовани владика није изабран од целокупног клира и народа, већ противно њиховим привилегијама и црквеним законима, једино од врховне управе; стога тог неможе признати и посветити, док се клиру и народу не допусти нов избор и док овај од њих не добије једногласни пристанак, а у то он тим више сумња, што поменути клир и народ хоће да изабере другог игумана, који ће боље да служи Његову Величанству.[51]

Што је у овим тужбама наведено, би ће да је у свему истинито било, јер познато нам је већ из тужабâ владике, народа и свештенства румунског српском сабору 1732. год., да је губернатор гроф Валис силовит човек био. Покојни владика Иноћентије беше ваљан човек, искрен родољуб и предан вери православној, па је свагда стао енергично у обрану својих и народних права, која је гроф Валис почео кршити у корист уније. За то је Валис, после смрти овога, и настојао свим силама и средствима, да његова креатура седне на престо римничког владике. И он је успео.

На горње тужбе одговорио је Валис Дворском Ратном Савету, да је митрополит конспиратор свега тога, да ствара факцију од незадовољних бољара, да има једног тајног агента у Крајови; а своје поступке правда тим, што тобоже ред и правила уобичајена при избору владика у Србији не вреде и за Влашку, где је то право припадало Господару, па сада прешло на цара.[52] Дворски Ратни Савет и Дворска Комора споразумни са истим губернатором у спровађању згодних установа за ширење уније — одобрише поступак Валисов, а митрополитов покушај, да „ваљано“ свршени избор незаконитим престави и порече — љуто осудише.

О тој одлуци извести Двор. Ратни Савет 14. Јан. 1736. год. грофа Валиса, а уједно и митрополита,[53] коме се сада наложи: „да изабраног владику Климента сам, или посредством кога, без даљег одлагања има посветити“, јер иначе ће га и „другим путем већ знати како да посвете“. И опет се је том приликом митрополиту напоменуло, да он осим посвећења нема никаквих других права нити над владиком римничким нити над његовом епископијом, те да је о томе и влашка врховна управа добила изречна упутства.

Као што смо већ видели митрополит је крајем 1735. послао с владиком Никанором Мелентијевићем депутацију у Ердељ. Та депутација имала је задатак, као што гроф Валис дворске власти известиша, да уђе и у малу Влашку, да тамо покрене живљу акцију против владике Климента, — те да јој је стога он забрањено тамо отићи. Немамо других позитивних доказа, који би ову тврдњу Валисову подкрепили, али свакако биће, да је нешто било у ствари.

И изабрани владика писао је митрополиту Вићентију и молио га да га посвети; а митрополит му је на то одговорио, да га не сматра за законито изабраног. И то је писмо гроф Валис употребио, да поново оптужи и оцрни митрополита, као рентитна и арогантна човека. У писму свом од 28. Дец. 1735. Двор. Рат. Савету[54] вели он, како

[51] Dr. Schwicker, — Die Vereinig. — у скекурсу.

[52] Орig. у Kriegsarchiv-у у Бечу. Ср. Швикера, — Ibid.; те Гласе LXII. 195.

[53] Ковцепта у Kriegsarchiv-у. Ср. Швик. Ibid.

[54] Протокол Субделегац. од 19. Јан. 1736. Kriegsarchiv — ср. Гласе LXII. 196.

се боји, да митрополит не позове римничког владику у Београд, што он, наравно, без више наредбе неће никако допустити. Уз то предлаже: „да као што је владар митроп. београдског учинио независним од пећког патријарха (!), исто тако може и једног владику од њега узети и самосталним га учинити, а посвећење једног владике од друга три владике исто је тако ваљано, јер се то чини по њиховом обреду и са митрополитом. А у Молдавији и турској Влашкој не пази се ни на какав избор и формалности, већ тамошњи владари постављају владике по вољи, а митрополит несме ни да се усуди да посвећењу ма и најмање шта противуречи".

Из свих тих извештаја Неоакнистичка Субделегација у седници својој 19. Јан. 1736. најављује: „да је потпуно уверила се, да се митроп. Јовановић труди, да своје правосудство све више и више прошири, те да противуречи и противи се и најмилостивијим царским одлукама и позитивним наредбама; дакле што се то више од њега тражи, то он све већма заузима опаснији положај.[55] А односно од бијеног посвећивања Субделегација предложи, да се усвоји предлог Валисов, те римничког владику посвете три владике његова обреда; београдском пак митрополиту да се одузме свака власт у Аустријској Влашкој.

После тога опоменут је митрополит и по трећи пут строго, да је дужан посветити од цара конфирмираног римничког епископа. Ту се већ и претило. И митрополит није имао куд, те је напокон после упорне борбе подлегао и најавио, да кад је већ тако, он ће посветати римничког владику, али се ограђује од тога, да је то правилно, боји се овчког прејудицирања и моли, да се његова јурисдикција очува неокрњена.[56] Што је подлегао узрок је понајвише то, што у Влашкој, међу онаковим свештенством и представницима народним, као што смо напред видели, није имао ни мало подесан терен за такову борбу, као што је то у српској цркви и народу налазио. Иначе је знатна заслуга његова том приликом, што је усталасао влашки народ и у овом крају, као што је то већ учинио у Ердељу и арадској дијецези, те тиме помрсио конце унији, која се са особитом агресивношћу спремала и онде.

Тако дакле, кад већ није било куд, одлучи се митрополит Вићентије, да посвети Климента. Из писма митрополитова од 10. Окт. 1736. влашком принцу Радулу Кантакузину, у ком му честита, што га је Двор. Рат. Савет поставио пуковником „Илирске регименте" — сазнајемо, да је сам намеравао отићи у Влашку да тамо посвети Климента, само је вели, сад још слаба здравља па неможе.[57] — Познато нам је, да му се здравље касније само нешто побољшало; али зимско доба, уз таково здравље сигурно му је препречило полазак на тако далеки пут. Стога је писао Клименту, да дође у Карловце ради посвећења, што овај и учини након добивене дозволе од врховне власти. По Мушицковом „Сказанію" Климент је дошао у Карловце Велике Недеље са два бољара и једним секретаром од Администрације земаљске, те једним игуманом и једним јеромонахом. Донесоше и лепе уобичајене дарове. Митрополит, са 2 епископа, посвети Климента за епископа трећи дан Ускрса 12-ог Априла 1737. г., а игумана произведе за архимандрита.[58] Клименет је остао по том још неко време у Карловцима да се поучи, те за тим са својим пратиоцима врати се у Крајову, а одатле у Римник.*

[55] ibid.

[56] Глас LXII, 196.

[57] У том писму вели митрополит Кантакузину — да би ваљало да дође да се споразуме с њим у ствари дуга и управе „Илирском регименту", јер он би сам тога ради дошао у Беч, али је слаба здравља, а уз то како му мало лакше буде мора у Београд (Писмо је датирано из Карловаца), а отуд у Темишвар „и даљше за Кашљбо ити, и онамо направљеного шпофајла Климента ко бишкопа осватити" (Конц. протокол од 1736. г. у М. П. А. К.)

[58] Гласникъ VI, 86—87. — Швикер је, немајући ни каквих података о том држао, да расиа између двора и митрополита у овће се није ни свршила, услед брзо наступивше смрти Вићентијеве ни разбуктелог се рата с Турцима. (Die Verein. 120—121).

* Интересантно је да је овај Климент био Србин и презиван се Радовић, па је ипак митрополит онако енер-

Они се повратише кући, а митрополит наскоро 6. Јуна 1737. у Београду опрости се смрћу свих мука и брига за добро цркве и народа свога. У то букне и рат наше монархије с Турцима, који се врло нерегретно вођаше, те турска војска већ под јесен 1737. г. прогна војску генерала грофа Валиса из Мале Влашке, пустошећи крајеве све до Оршаве.[59] Рат овај заврши се миром у Београду 1739. год.,[60] по ком Мала Влашка потпаде опет под власт турску, те тако и римничка епархија престаде задавати бриге потоњим архиепископима и митрополитима карловачким.

Додатак.

I.

Прилози за историју односаја наших с Румунима у Ердељу.

1.

1729., Октобар 3.

Молба Румуна из села Груна, темишварској Администрацији, да наложи епископу послати им свештеника, од кога их је одлучио анатемом, што су ископали вукодлака попа Лазара из Белинаца.

Светле цесарске Администрације
поштени гроф Јекселенције.

Светлој цесарској Администрацији дајемо ми на знање шчо се међу нашем попу случило именем Лазар, да каде он пред седам месеци умрео у селу Белинци у дишчрикту Логошком закопали. И у малом прошлом времену, да јесу многи људи у болест пали; чрез два три дна да јесу лежали, некои и самрт получили. И како ми сочима видели јесмо да они исти мртви поп јесте био причина самрти они људи и да им он јест крв попио. И по чувању нашего старога закона пошлисмо гробљу от села Белинца на гроб онога попа; јесмо ископали, кои већ био јесте пред 4 месеца погребен; и нашлисмо га јешче цела и пуна крви сушча, како да би жив био. И зато нашлисмо, да оним људма нитко није причина самрти него исти поп. После тога јесмо опет у гроб га метнули ничице и пак закопали. И от онога времена јесмо сви мирни били и ни један несмо умрли, него јешче и болесни оздравили. И за то смо на знање господину владики тамишварском дали, а они јесу на нас анатему учинили и заповедили, да нити они иду попу ни пак нима да ни у чем поп от божествене службе дејствује. За које нам сад тешко јесте, где деца се рађају без крштенија и људи умирају без исповеди и без причештенија и без друге службе црковне. Зато унижено светлу цесарску Администрацију молимо, да истом Епископу заповедају, да нам даде једнога попа или у друго село гди поп има, да допусте да нам попује. Ако ли такову милост не получимо, а ми такове ради силе, хоћемо се сви расселити и село пусто оставити.

Со тим ми понизно остајемо, сл. ц. Администрацији понизне слуге села Груна логошкаго дишприкта.

У Логошу 3. Окт. 1729.

(Савремени превод — М. П. А. К).

2.

1735., Август 27.

Писмо митроп. Викентија Јовановића ердељским православним Румунима, у коме им обећава, да ће их примити под своју јурисдикцију, ако се римнички владика поунијати.

Викентије Божијеју милостију православнији Митрополит Бјелградскиј, и всего христијанскаго народа под властију пресијетлаго и непобједимаго Имератора римскаго обрјетајушчагосја Архиепископ и цесаро кралевскаго величества совјетник; такожде их ц. в. нарежденаго катанскаго

гично протестовао против незаконитог њеног постављања за римничког епископа; а то значи, да му је интерес православ. цркве и правда више свега њима била. О задржавању Калиситова у Карловцима види писмо митрополитово грофу Валису од 28. Апр. 1737. у М. П. Архиву Кар. бр. 504.

[59] Цинкајзен, — Geschichte des Osman. Reichs in Europa V, 726.

[60] ibid., те Hammer, — Geschichte des Osmanischen Reichs IV, 330., Fessler. — Geschichte von Ungarn V. 243 и др.

илирическаго регимента Сербскаго величајши защичитник.

Настојашчим нашим Архипастирским отвореним писанијем всјем закона грческаго сјатија цркве нашеја восточнија јерусалимскија синовом во кралевстве херделском в державје „Кърсій“ обрјетајушчисја, нинье и в напред родовом православних Христијан, и спомен и содержаније неизменоје предлагајем. Чрез јакоже от вас послатих полномоћних честнеј јереј Евстатеј Гридович, господар Радул Гочман и Господар Георгиј Херсеј именем всјех вас, јакоже клеру, тако и жителству православному многу тјагобу без мјери и нужди, подобне и за Епархију ону вдовствујушчују, и за будушчаго Епископа римничкаго, нам понизно предложили коим образом и страхом оного величества окружени јесте, и како Христијанским и теплим усердијем благочестија ради жити и умрети желајете. Јасно показујушче нам сим разумјенијем, јакоже прежде в прошедшаја љета бивиј Епископ Атанасиј, иже в начаље себе православнија цркве грческаго закона сина показивал и пастир овцам тојажде цркве, по том с црквом римском и католичанском сојединилсја и самоволје прилепилсја. От којего не ино, разве истошчаније, и непостојанства, и велик трошак и процеса ималисте, јакоже и тогда било. Понеже присноблаженаго спомена цесарокралевскаго величества Леополд, и тогожде силу никако не желал, вам милостивне кесаро кралевско писаније дал, јако да в мирје конждо народ при своих црквах да живут. Которое истиноје кесарокралевскоје писаније тогда бивши комендант Генерал Тиге, после тога и нинье ков комендант у Сибињу Генерал Гроф от Валис конфирмират, јако сице нинье неизвјестни јесте, како и каков человјек будете се наредити, постојан или непостојан будет, над догмате и правила сватија цркве греческија, — двоите.

Ми же паки с милостивне издатих цјелому народу нашему от блаженоспоменитих римских цареј привилегијами, такожде и нинье добрим благополучијем царствују их кесаро-кралевско величество наш милостивиј монарх вторицеју доброхотње потвердилисја нерааздељне держими. Под которими обе стране, свјашченическе и мирске, под властију јего цес. крал. вел. обрјетајемиј народ окружени и содержими сут законом греческим. Того ради, ашче восхошчет кто поставитисја из нова Епископ в Римнику, своју заклатву и обвјазаније од јего свјатињи дана, не содержат, и за њекују собственују своју волју сојединитеја и римској католическој подчинитеја цркви, васи же православних ашче восхошчет отлучити от цркве и закона греческаго без ваше воли — (ми же) силоју милостивих привилегиј обшчеством по вашему желанију нашеј Архиепископији и Митрополии Бјелградској, јаже в Сервији, соједињаем и примами. И вас в дјељех и јуреседенциах (!) црковних, како нам дано от Богоносних отец, нам и после нас кои будут намјестници, подчинених и вас имами по силе обшченародних привилегиј, јакоже и иниј народ, кои сут под нашеј Епархији и под сим привилегијам живут. В нареженији црковном в всјех рукоположенијем и зашчишченијем достоинством о вас попечители всјем сердцем објешчаемсја. И по нами кои будут Архиепископији и Митрополији сеј престолу нашему намјестник, тако рукоположенијем и попеченијем за вас всјех непоколебимо содержатисја препоручајем. Јегоже ради ми и намјестници наши должнују покорност и заповеди наши в духовних наредбах держатисја всегда от вас, јакоже от клерикох, тако и от мирских надјеемсја непреклонних вас имјети, и присно јурисдикцији нашеј духовнеј подклањајушчихсја вам примајем.

Дано в Архиепископској и Митрополитској реаденцији нашеј Бјелиградској, јаже в Сервији, љета 1735., мјесјаца Августа 27.

М. П. Викентиј Јоаннович

(Савремени превод с румунског* — М. П. А. К.)

(Наставиће се.)

* Влашки преписо са Оригинала — налаза се у М. Патр. Архиву Карловачком под бр. 301. ех 1735.

Манастир Крушедол

од 1754.—1774. год.

(ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ ФРУШКОГОРСКИХ МАНАСТИРА).

Прибрао: Сава Петковић, парох.

[Довршење]

(Продужење.)

III.

Унутрашњи живот манастирски.

1.

Кућевни ред. — Подела дужности међу манастирским братством. — Правила за живљење и владање калуђера у манастиру и ван њега. — Одело. — Ношење косе и браде. — Лична својина.

На братском „сабору“ 23. јан. 1758. овакав се договор учинио„: 1.) Господину оцу архимандриту во всјем повиноватисја како предстојатељу; а отец архимандрит да имејет братство у равној љубви, како правило гласит. 2.) Црков по уставу и благољепију да извршујетсја и чредник, которому чреда случитсја, да никуда не отходит из монастира без великија нужди обштија. 3.) Трапезу да имамо уредну. Тако за ручак на празднике и недељније дни: по три јела со јелејем и два сатљика вина, а на вечери по једин сатљик. В суботу и јегда је славословије со јелејем, а в прочија дни разно јело и по холбу вина на дан. Вино за братство које изберу заклети старци, а хљеб да буде од жита како нам је Бог дао. А за млађе, слуге — ини, како се им пристоји“.

Ову је тачку допунио и поштрио архим. шишитовачки Викентије Поповић, када је 23. окт. 1758., по заповести митрополитовој дошао у ман. Крушедол и са братијом „учинио сабор“. Тада је закључено: „Трапезу да имамо во всја дни обичнују. Петак и среда ручку два јела посна без јелеја и без вина кроме чаша ракије; за вечеру једно јело и чаша ракије кроме празника. Понедељник, вторник, четвертак и субота за ручак: два јела, чаша ракије, сатљик вина. Недељом и празником: три јела, чаша ракије, холба вина ручку; вечери: једно јело, сатљик вина.

4.) За госте и који јесу ктатори велики и мали — одређује се даље на сабору од 23. јан. 1758. — да могу се контентирати по достоинству љубо гдје на конаку буде, да не поносимосја по вилајету, тако и сродника нашја.

5.) Болничара да имамо по наредби господина архимандрита.

6.) За одјејање братскоје — кому буде нужда от одјејанија да извидитсја, тому да узмлетсја. На тое г. архимандрит со заклетими старци љубокановим образом да пристарајутсја.

7.) Како правила гласе, да нам се издаје 12 форинти за годишњи трошак, тако за зиму по три фата дрва на киждо брата.“

Исто је то одређно на поменутоме сабору и Викентије с том допуном, да се архимандрит има постарати: „како ће се дерва по три фата поред сваке ћелије сложати“ и да има „по две оке свећа на келију да да“.

8.) „Који на коју службу брат наредитсја, да му сам архимандрит не узима службе, но аште погрјеши, да со заклетими старци накажетсја и да исправит согрешајушчаго.

9.) Дјела внутренаја и вњешнаја, како воденице, салаш, марва, виногради, сенокоси, слуге и прочаја дјела манастирскаја, с приговором оца архимандрита, да дјелајет отец намјесник, а когда је чго купити, продати, или новце позаимати, со заклетими старци и с допушченијем оца архимандрита, да може намјесник творити и испољзавати.

10.) Когда није оца архимандрита и оца намјесника у монастиру, да остављајет, који остане на команди, како у аресту вења, како кључе от ствари куинскија и за пошчене госте кафу, шећер и прочаја да изручит тому, који остане на команди, с чим може, када се случи, пошчене госте дочекати. И млађим да издаду заповест, да повинујутсја во всем како и предстојатељу.

11.) За коње, како видимо који су у обшчини да липсавају, понеже мало коња, а дјела монастирских доволно, а слабо сја ране, нити сја им зоби даје, — но до осам коња, кромје оца архимандритова, да имамо у шчали. При том два момка да се најме, који ће ранити, зобити и чистити их“.

„Коње, кола и слуге“ — читамо даље у записнику од 23. окт. н. г. — „да монастир држи у обшчеству и кад се кои пошље на дјело обшче, да му се да на чему ће ходити, а по себе да не дерзнет ни један држати хаљине и прочах потребах братских. *Трапезар* да има трапезу всегда чисту, зими и угрејату; хастали очишћени, чаршаве и пешкире опрате,

тако бокале и чаше пред сваким братом и гостом постављено: тањир, пешкир, ножеве, мертиг с вином и чаша Свима да служи једнако без роптања. Хлеб да имају братија и гости један, слуге и посленици други. Тако и вино и ракију: братијско и гостинско вино, а слугам ино. Приходе и расходе одшћагод буди, да не ходе преко архимандрита, или кого другог, кромје намјесника. *Протоколисти* да воде хесап; протокол један да је. *Кључар* да има своју службу добрје извершивати и на всему позор имати, како у нутра, тако и на пољу, на башчу, на амбар, на жито и на зоб, да се што не уквари; на чардаке и кукурузе, на раквициницу и пециву, на брашно и мјешаоницу, на судове винске, чаброве, каце, на вино, ракију — без архимандритова и намјесникова знања да не има начети; на купус и хомину да се не укваре. Судове бакарне и калајне, на кујну највише кад се што даје и јела праве, на свему да има назор, највише на момке да се он стара њиховим јелом да нису гладни, — и све без роптанија. Наипаче без питања да не чини по својој волји, нити коме што раздаје, кромје момке намирити, у јутру кад раде по чашу ракије, у подне и у вечер сатьик вина. Сам да не има сести у подруму, или у ћелији јести и пити под велики шћроф, кромје трапезе".

Пошто је ове, као и друге, почасне дужности делило братство између себе на братским „соборима" сваке године, то ћемо ми ову поделу дужности извести по записима од год. 1761. па до 1774.

Године 1761. био је:

Намесник: јеромонах Јосиф

Параеклисијарх: јеромонах Теофан

Типикар и протоколист: јеромонах Мојсеј Поповић.

Клисарх: јеромонах Христифор

Трапезар: ђакон Лаврентије

Гостилник: монах Неофит

На Кувалову: Проигумен Леонтије[1]

Године 1762.

Намјесник: Јосиф[2]

Параеклисијарх: Христифор

Типикар: Порфирије, да помаже параеклисијарху, Пређаворце да учи молитви и закону Божију, протокол парохијални добро да записује, добро да позорствује, живу ли Пређаворци законо.

Кључар: Симеон

Трапезар: ђакон Лаврентије

Гостилник: монах Неофит

Монах Саватије на све воденице да позорствује и на кошнице.

Те је године било 10 јеромонаха, 1 ђакон и 2 монаха.

Године 1763.:

На Кувалово је одређен јером. Симеон. Остало се не спомиње. У манастиру је било 9 јеромонаха, 1 ђакон и 2 монаха.

Године 1764.:

Параеклисијарх: јеромонах Теофан

Типикар и протоколист: јеромонах Мојсеј

Клисара: монах Неофит

Гостилник: јеромонах Христофор

Трапезар: јеромонах Симеон

Те је године било 8 јеромонах, 2 ђакона и 3 монаха.

Године 1765.:

Намесник, по указу митрополитову остао је стари. Но он је молио собор да се због болести реши те дужности. „На кое ожидавамо повеђенија, или извјенити или ни".

Параеклисијарх: јеромонах Јосиф

Типикар и протоколист: јеромонах Мојсеј Поповић.

Клисара: ђакон Лаврентије

Пећенићка поп: монах Саватије

Иконом на салашу: јеромонах Симеом

На Кувалову: јеромонах Христофор.

Те је године било 10 јеромонахъ, 2 ђакона и 3 монаха, који „в љубви пребивајут, све нареждене службе испољњавајут".

Година 1766.:

Било је 10 јеромонаха, 1 ђакон и 3 монаха. Остало се не спомиње.

Године 1767.:

Намесник: јеромонах Максим

Заклети старци: Хаџи Исаија, хаџи Никодим, јеромонах Симеон и јеромонах Мојсеј

Еклисијарх: јеромонах Лаврантије

Типикар: хаџи Исаија

[1] Те је године 16. децембра умро Леонтије (Радојчић) „без испоједанија и причашченија", јер „когда јего нудно намјесник, он оттоварал: јошч није време".

[2] Међу тим у братским седницама од 31. дец. 1762., 7. фебр. 1763. и даље спомиње се као намесник јеромонах Максим, ма да се пре тога нигде не говори о тој промени у дужностима.

Протоколист: јеромонах Теофан
Ключар: монах Сава
Иконом: јером. Христифор
Гостилник: монах Никанор
Трапезар: монах Атанасије
На Кувалову: јеромонах Мојсеј
На воденици надзиратељ: монах Неофит.

Те је године било „10 јеромонахов, 1 ђакон и 4 монахов, а постригли с' 2 монаха: Никанор и Атанасије". Умро је један монах „један брат старец Арон монах, исповједалсја и причастилсја св. таин и погребен 25. марта". Духовник је братији био Теодор (Теодосије) јазачки и Леонтије реметски. Архимандрита је те године исповедио Авакум придворни духовник, а намесника Максима, архимандрит студенички Константин.

Године 1768 и 1769:

Намесник: Максим
Еклисијарх: Лаврентије
Ключар: монах Симеон
Трапезар: јерођакон Самуило
Гостилничар: јеромонах Стефан
На Кувалову: јеромонах Мојсеј
Иконом: монах Саватије
Протоколист: Теофан

Година 1770.:

Намесник: Максим
Еклисијарх: јеромонах Мојсеј Поповић
Параеклисијарх: јеромонах Теофан
Заклети старци: хаџи Исаија, јером. Мојсеј Милиновић, јером. Јосиф, јером. Максим
На Кувалово: јером. Христофор
Иконом: јером. Лаврентије
Гостилник долњи („да прима просте госте): јеромонах Стефан
Гостилник (горњи?): ђакон Самуил
Протоколист: ђакон Павел
Ключар: монах Неофит

Те је године било 12 јеромонаха, 2 ђакона и 1 монах.

Године 1771.:

„Братие у некоторое времја, јакоже прежде двадесет или тридесет љет, бивало по двадесет пет или вјашче. Није находитсја госп. архимандрит, 10 јеромонахов, 2 ђакона, један монах". Како су дужности међу њима биле раздељене, не спомиње се.

Године 1772.:

Намесник: Максим
Еклисијарх: Мојсеј Поповић
Параеклисијарх: Самуил
Гостилник: јеродјакон Павел
Ключар: Пантелија
Доњи гостилник: јером. Стефан.

Године 1773.:

Заклети старци: хаџи Исаије, јером. Мојсеј, јером. Максим, јером. Јосиф.
Намесник: јеромонах Лаврентије
Типикар: јеромонах Теофан
Параеклисијарх: ђакон Павел
Гостилник: јером. Јероним
Ключар: Пантелија
Протоколист: јерођакон Павел

Печате вручих паки хаџи Исаију, јако назиратељ над паћенијаши.

Године 1774.:

Било је 12 јеромонаха, 2 ђакона и 3 монаха. Те је године (25. марта) епископ бачки Мојсије Путник који је тада дошао у манастир у госте са епископом пакрачким Атанасијем Живковићем, рукоположио за ђакона Леонтија постриженика крушедолског. О подели дужности међу братством не спомиње се.

Како треба калуђери да *живе и да се владају у манастиру и изван њега*, одређено је такође на братским „соборима" у томе периоду времена. На сабору 28. дец. 1758. извештава архимандрит братију, да му је Њ. Екселенција „сказал заповјест да ни један не усудитсја с господствујушчими и с иновјерними каковје коресподенције, или разговора, или правице имати, дондеже не јавитсја у двор архиепископски". Собор од 6. авг. 1759., на коме је — по налогу митрополита — присуствовао архимандрит шишатовачки Викентије, донео је овакав закључак: „Что би ми всјаческиј правила, издата от Њ. Екселенције Г. архиепископа, обдержавати будемо, и по чину монашескаго житија водитсја будем. Скитати се и просити по сели да престанемо, веће орати, сејати и радити, винограде копати за своје уживљење и окормление и економију стројити"....

„Сваки да узимље поучителне књиге из ризнице и да обучевајутсја свакога празника и недељне дне. Датое от Њ. Екселенције Г. архиепископа в цркви народу да прочитајетсја и народ да обучевајет сја, что би приходјашчии ко монастиру с ползом возвращчали

се в дому своја. Наипаче помежду собоју љубов да стижу и ни један да не дерзнет у чему буди обштеству разоравати и с комшијами мирно живити".

„*Одјељаније*" — одређује исти собор од 1759. г. — „како игумен, тако и проча братија, что не приличествујет нашего званија, под лишение чести безчинаго наказанија да не дерзнет ни један носити. Капу от кадифе, неће светогорску; на халина капке, плити залиске от кадифе и свиле, тако и поставе кроме платна и црне коже; око руке гајтан и ширит, тако и појасе усмене и от чоје двоструке и лике — никакоже. Палице сребром оковате никако. Шешир и другу капу у монастиру, и двору у варошп, градови и по сели никакоже, окром на путу и на пољскому дјелу, неће у свом чину. У двор без чина, то јест манторос и камиланка, да не завитсја ни једна".

У погледу ношења *косе и браде* заповедно је г. 1767. митрополит: „Что би братија, како јеромонаси, дјакони и монаси, својих коса не стригли, или браду подбријавали. Понеже ако би се који у напрйдак познао, који би против заповести Њих. Екселенције и уредбе чинио, онај оће навек от својего монастира отлучен бити".

О публиковању ове наредбе међу братством извештава архимандрит митрополита у „Репорту" од 27. октобра 1767., у којем је уједно, поводом једног конкретног случаја повреде опћет начела монашког у питању личне својине монаха од стране јеромонаха Симеона, братски собор обележио своје становиште о *приватној, личној својини* калуђера. Ово је тај случај: „Отац Симеон покусисља от домаћег винограда његових синоваца отбројил до 30 верста под грожђем и на своју страну именовао и обрао и особито кроме монастира свезао кљук у Перњавор". То је дакако изазвало код братије негодовање. Сазива се собор, на коме он свечано обећава, да „от сего дня оће виноград продати и да се више неће његов назвати, које објешчаније његово он сам својим писмом потверждујет". Исти собор своје-ћава у поменутоме „Репорту" овакан закључак митрополиту: „Од сад ако би се у напредак брат покусио да би шчо најмање по себи имао или кроме обштества, коега брата назвало шчо, (или који би своје косе стригао, или подбријавао), — тако објешчавамо се, да онакога не ћемо тајити, но оћемо абије Вашој Екселенцији јавити".

„У церкви болесником шчо се чита", — одредио је „собор" од 23 јануара 1758. — „молбани, да се меће у једну шкатуљу, и от масла свјашченија по један марјаш и что се проси по церкви с тасом и то да се *подели* у години дана по четири крат *свима једнако заради обуће*". За остале пак потребе „за дерва за свјешче и прочаја потребитаја", нека се по одредби „собора од 6. авг. 1759." побрине Игуман.

(Свршиће се.)

Како економски стојимо?

— Драг. Драгојевић, парох —

Да смо ми Срби у сваком погледу заостали за другим напреднијим народима; о томе већ нико не сумња. А да економски пропадамо, о томе је сваки беспристрастан Србин одавно уверен. Има неких, који не познавајући добро народа, пишу и на сва уста говоре, како смо ми Срби економски напредан народ и да смо бар у Срему господари ситуације.

И збиља, кад би нас ко само ценио по спољашности; тај би морао рећи, да пливамо у добру. Али кад би мало дубље загледао, видео би да грцамо у тегоби. Док некад добро економски стајасмо, нисмо тражили блиставу спољашност, али чим почесмо пропадати, тада иконике и дукати и мода и све зло наше, бајаги да запушимо свету очи, да не види пропаст нашу.

А кад би се сви, који су позвани, озбиљно латили да темељно пруче економско стање народа нашег, ја сам уверен, да би се уплашили од пропасти, којој наш народ на сусрет иде. Да ово докажем, изнећу овде без икаквог коментара економско стање једнога места, у коме нема ни једне душе иноверне, где су све прилике згодне и повољне за економски напредак, па ће се видети, шта учинише околне Швабе за непуних 20—30 година.

Бројеви нека говоре. По извештају кр. комасацијоног повереништва жупаније сремске, комасирана је у општини Чортановци површина земљишта у износу од 2580 јут. 312 □°. Сва та земља била је пре 20—30 година у рукама житеља Чортановачких, овејаних Срба. Мало по мало почеше бешчанске Швабе пре-

купљивати јутро по јутро од Чортановачких Срба тако, да је већ почетком 1903. године било 234 учесника комасације са споменутих 2580 јутара 312 □°. Али што је најстрашније, од 234 учесника комасације, било је ни више ни мање него 104 Швабе а само 14 Срба страна, док Срби, житељи Чортановачки, спадоше само на 116 учесника. Дакле Швабе са Србима странцима добише *надполовичну већину*. Од српских *некад* 2580 јут. 312 □° поседује *данас*: 104 бешчанске Швабе површину у износу од 852 јутра 1071 □°, 14 Срба странаца површину у износу од 168 јутра 199 □°, а 116 Срба праужитника површину у износу од 1559 јутра 642 □°.

Дакле Срби праужитници изгубише за непуних 20—30 година 1020 јутара 1270 □°. Па ко покупова? Швабе!

Кад се зна, да наш народ није се толико задуживао пре 20—30 година као данас, зачудиће се читалац, како је за то кратко време могао се овај оволики дуг нагомилати. Евога.

Целокупан укњижени дуг на укупно горе означено земљиште износи данас 450.676 кр. 42 филира. Од тога отпада: 1.) на Швабе (њих 45) 219.637 круна 86 филира, 2.) на Србе странце (њих 10) 56.682 круна 46 филире 3.) на Србе праужитнике (њих 86) 174.356 круна 10 филира.

Ето, то је слика једног места, у ком ниједан Шваба не живи! А шта да кажемо за Бешку, Крчедин, Инђију, Руму и румску околину? Није Срем више рај!*

* И ако смо знали, да од оно доба, како је у 1860. годинама капетан бешчански Тесла дозволио да се Швабе населе у Бешци и Крчедину, до ког доба у тим селима не беше ни једног Швабе, исте покуповаше доста српских кућа и земља; ипак писмо могли ни слутити, да они у чисто српском селу Чортановцима прекупише 852 јутра од Србаља.

Овако од 1860. ни Срби терасмо велику политику и градисмо свакојаке фантасте и неиводљиве програме, те увлачисмо у политику не само интелигенцију, него и трговце и занатлије — у ново доба увукосмо и земљоделце —, а народ сам себи остањен, продавше „лудим Швабама" своје куће и земље.

Чортановци су познати са свога радикалства; та у Чортановцима је угледао света и данашњи председник главног радикалског одбора; а из горњег навода видимо како Срби стоје у Чортановцима.

Шваба не тера политику — тек у најновије доба и они почеше водити је —, него купују земљу, а Србин тера политику, а продаје Шваби куће и земљу.

И ако је наступило већ 12. час, ми никако да се опаметимо и да једном почнемо *паметно* радити и живети.

Познато нам је, да г. Радослав Марковић[1] одужег времена ради на статистици Подунавља, и ми са страхом очекујемо његов рад, јер смо уверени, да ће он сваког паметног Србина ожалостити.

Тек ће се из њега видети, како рђаво стојимо материјално у најбогатијем крају Срема. Уред.

Допис

= Карловци, 15. фебруара

Често се данас хоће да истакне разлика између данашњег нашег богословског нараштаја и оног пре 20—25 године.

Ако се то чини у корист садањих богослова, с правом се чини; јер заиста постоји велика разлика између оне богословије у којој је било довољно имати леп глас, у којој се из литургике давала н. пр. овака питања: каква је икона у ађанској цркви на том и том месту, и ове која је на томе степену, да може данас сутра постати факултет или академија.

Има и друге разлике, за коју можемо захвалити Филоксери. Глас данашњих богослова истина још трпи због „славе" предака им; но надајмо се, да ће семинар учинити томе краја.

А разлика је међу данашњим и пређањим богословима и у спољашности. Ко је знао старе богослове, који беху на подобије путујућих глумаца у мртвој сезони, и познаје данашње; тај ће то признати. Истина је да спољашност не чини човека, но често је мерило за висину интелигенције му и васпитања, а и лепше је видети чисто и пристојно одевена младића.

Тако бисмо могли и ову последњу разлику са задовољством констатовати, да она није у крајној линији узрок једном чудном појаву у животу нашег свећеничког нараштаја. Интересантно је видети, како та ствар може да је узрок појави, која се ни са интелигенцијом, ни позивом свећеничким, ни са многим чиме не слаже, те ћемо је зато издаље посмотрити.

Људи се одају појединим струкама или зато, што су им драга, или што морају и не могу на ино. Тако је и са регрутовањем наших богослова. Једни су дошли у богословију осећајући се позваним да буду свећеници, а други зато, што им материјалне прилике не дозвољавају, да се отисну на универзу, — што су сироти. Но и

[1] Познато нам је, да г. Радослав Марковић дужег времена ради на статистици Подунавља, и ми са страхом очекујемо његов рад, јер смо уверени, да ће он сваког паметног Србина ожалостити.

међу онима првима ћемо ретко наћи боље ситуираних, — можемо на навесно утврдити да % сиротих младића у богословији износи 80—90.

Чим је таки један младић ступио у богословију, може се сматрати обезбеђеним, без по муке може свршити богословију јер ту су стипендије, ту до скора благодејаније, ту од скора семинар, и ту је оно што се односи на нашу ствар; ту је скоро и неограничен — *кредит*. Што га не би трговац давао кад је сигуран — за четири године мора се дужник женити, мора по позиву своме частан ући у живот, а процент је леп. Младим људима, међу којима има и таквих који никако не стоје под родитељском контролом, који се једва у 3—4 године виде с кућом, не треба много, они употребљавају тај кредит у корист своје спољашњости — јер су као што рекосмо иначе обезбеђени — а на рачун — на чији, кад је сирома, него — женин.

Можда се то баш не би смело тако замерити, јер бити дужан није срамота, а сирома човек и мора бити дужан до бољих прилика. Ни ми не бисмо то замерили, да наш богословски нараштај, онај пропис по коме спољашњост клирика треба да је пристојна, не тумачи тако, као да он захтева да буде кицош — гигерл. Но факта говоре, да га многи тако схваћа, и ми замерамо, њих самих ради, последица ради, које су као што ћемо видети кобне.

Терање моде на меницу, на рачун женин, да, то је узрок многом злу, и врло жалим, што не могу ток којим се у овој ствари долази до кобности приказати ређањем меница, трговачких рачуна, писама за време свадбених преговора, посмртних цедуља, и бракоразводних аката, као што је неко на духовит начин од лечничких рецепата саставио историју болести и смрти једног човека. Мислим да би читаоци силније били убеђени у штетност. — Моја рачунања су у овој ствари тачна, а примери истинити, с тога мислим, да ћу и тиме задовољити.

Познавао сам једног богослова, који је за четири године задужио кројачу 600 фор. Многи, врло многи су били, или су сада дужни по 100 фор. Мање, а можда и више. Невероватно, јел те? Коме су познате прилике, није то ништа чудно; ко познаје људе, који су обућару за исто време задужили по 300 фор. [можда су то они исти]. тај се не ће чудити. Наравно ту се мора узети у вид, да се мора имати за сваку сезону ново одело, које се друге године не носи [махом због лошег квалитета скупе материје], 2—3 иберције за четири године, а кад и кад и два зимска капута за једну годину, којима астрагански перваз и јаке дижу и онако високу цену.

Споменусмо и ципеле, да, и на њих много оде. Није могуће тачно одредити колико, но редак је случај где је испод 150 фор. а врло, врло чест, где достиже 200 па и 300 фор. Е, али ту су заступљене све могуће фазоне и најфиније коже, пред којима би се многи Пештанац посрамио. — Шешири и још доста ретки цилиндри, за које ваљда треба више одважности, јер су у опће у Карловцима ретки, као и рукавице, које зар чувају нежност руке, којом ће се будући пастир не ретко лаћати и сељачког посла, узимају се такође на меницу и могу изнети за четири године око 150—250 фор.

Овамо онамо, који почне од прве године да се одева на меницу (што није ретко), може у најмању руку да задужи 600 фор.; хоће ли више да се кицоши, или мора ли коју годину понављати, онда може дотерати (што је врло често) до 1000, 1500, па и више форината дуга. Страшно, јел те? Ал, није то још ништа, знали смо ми таквих који се поред горњег на меницу хране, па није ни то све, знали смо таких, који се на меницу хране, али добивају од куће за кост, — страшније, ајде рецимо нема.

Да, да, црне хаљине, бели прелуци, астрагански и од самура перваз, златни ланци, лак, шевро, бокс, цилиндар, глазе и на крају крајева — 1000—2000 фор. (хиљаду до две хиљаде форината дуга за четири године). Ко не верује да је могуће, нека рачуна. Ево му података:

Цена Иберцијеру	40—45	фор.
„ оделу јесењем . . .	30—35	„
„ „ летњем . . .	30—35	„
„ капуту зимском . .	50—60	„
„ пар ципела	8—12	„

Интерес, код обућара 15%, код кројача 10%, а код — ајде морам и то ради потпуности рећи — код „банкара“ 15—20%.

Кад се сетим свега, на онда и оних лепих нада, која се на семинар полажу, нада, да ће се много поправити; а мени онда у ушима зазвони груби смех обућара богословског, којим ми је пропратно извештај, како су му и семинарци муштерије, (кројач је шваба и није тако негалантан да отворено исмева своје најмлађе муштерије) кад се велим сетим свега, а ја се згро-

зим на том — не није неозбиљност.... у опће сумњам да има речи која означава то.

Жалост је то тим већа, што то многи чине, а грозна је кад је чине они, за које се Текелија побринуо.

На свеједно, оженише се, добише новаца одужише... хоће, хоће, — ал сада дозаи онај у почетку споменути *чудни чојек* — при женидби не ће сметн мислити на канон, који му забрањује други брак, мораће заборавити да је интелигентан човек и поступиће по песми, коју сада нева:

Узећу је макар каква била
. . . . . .
Само нек имаде
три четир хиљаде сребра.

Чисте менице са потписима предате трговцу за време, школовања нестајање, гурају га per Dampf и мора пројурити сва места у којима је чуо да има девојака, заборавиће на горе речени канон, мора ма и бодесну узети јер: „имаде три четир хиљаде", не сме као интелигентан човек тражити по васпитању себи равну прилику, *не*, може бити и „дукаторка" јер и она *имаде*, не сме се сетити да му треба Хришћански васпитана православна девојка, јер прва на коју је наишао, а *има три четири хиљаде*, римске је вере а можда и из назаренске куће.

То је видите оно што је страшно у целој ствари. Феширање за четир године створи млада попа удовца, дâ му жену, која не може дати деци његовој онога, што не ма — васпитања, дâ му жену туђе вере, дâ многима бракоразводне парнице.

„Што ти радиш, мисли млађи да је и њему слободно радити", вели свећенику бл. Јероним, а једном опет свећенику који је узео девојку римске вере, добацује један парохијан, кога он опомиње на начело „свој своме" „проћите се попо, и ви сте узели неверију".

Не ћу даље говорити, јер ко мисли тај ће видити и из реченога све даље последице којих ће бити све дотле, док се год буде чула из богословије песма „и нека имаде шта", док се год буде онај шустер онако смејао.

Често се упоређује стара богословија са данашњом. Ко је буде и надаље упоређивао, нека узме и речено у обзир.

Утисци

са епархијске бачке скупштине.

Епархијска скупштина бачка била би започета и сршила достојанствено, да није било неколиких недисциплираних свештеника, који су заборављајући на достојанство њезино, потрзали лична питања. Тако отприлике вели „Застава". Сасвим невино написано и удешено — да позајмимо од браће Хрвата тај израз — за „Заставе" телиће.

Али молићемо, какво је то било лично питање? Са гледишта Кајинског, ситница а с гледишта недисциплованих свештеника, питање чистоће Цркве. Радило се о том: да ли може неко, чије се руке и данас још пуше од крви брата и добротвора свог. — јер са његовог чела Црква још није скинула Кајински жиг, пошто јој се никад није обратио с покајањем — можда чак и судити у Цркви?

* * *

Најивни и непоправљиви идејалисто Теофановићу Васо! Какав си био као млад гимназиста такав си остао видим и данас. А колико пута сам те саветовао и говорио ти. Роду овом „Заставашком" не помаже ни пост ни молитва. У гресима својим изумреће, јер родио се у гресима, живи у гресима, и храни се гресима.

* * *

Не одлучују код свештеника заслуге и способности, него да ли је с народом или се цепа од народа. Тако пише „Застава". Свештенство међутим не може да разуме, како то да се оно цепа од народа, кад вршећи своје право бира између себе у скупштину оне, које сматра за најподесније и најспособније и тражи да се између тих најспособнијих бирају у епархијске одсеке. А ствар је проста. У народ спада само онај православни Србин, који је прави радикал. А прави је радикал према томе и прави православни Србин само онај, који верује у стваралачку моћ Јаковљеву, мудрост Косте Брадваровића и силни дух Бранка Илића. А све то троје излива се у „Заставу". Дакле ко верује у „Заставу", тај је прави радикал, односно прави православни Србин.

* * *

Како су Јаков, Коста и Бранко идеал правог православног Србина, то су најбољи православни Срби они, који су им најближи. Најбољи су према томе православни Срби они, који не знају своју струку као Бранко, или довршила своје науке као Коста, и који су на накнадно васпитање у Вац као Јаков. Сасвим је природно дакле да су „народни“ свештенички посланици проте и пароси они, који не знају своју струку, нису довршили или су никако довршили своје науке, и били кажњивани од својих духовних власти за разна дела.

?

Извјештај

о једанаестој редовној сједници правосл. српске епарх. конзисторије, држаној у Панчеву 23. новембра (6. децембра) 1905. године, под предсједањем Његовог Високопреосвештенства Господина Епископа Дабићезана *Мирона*.

Узето на знање да су освећене и за богослужење отворене прве у В. и П. — Наложено јереју Т. И., адм. парох. у Г. С. да испуни податке за шематизам. — Истражени списи у дисциплинарном предмету јереја Т. И., админ. парохије у Г. С. и јереја С. Б. пароха у Л. уступљени конс. фискалу на вршење. — Пожурена су нека парох. звања да поднесу извештаје о школовању правосл. српске младежи. — Упућена једна црквена општина на редовити пут ради попуњења мјеста парох. помоћника. — Јереју М. С. пароху у В. П. наложено да има у два изворника водити матице истодобно. — Наложено окр. протопрезвитеру Ј. Ш. да паши на домаћи живота јереја П. Т. пароха у В. — Упућен јереј Ђ. Г. парох у Л. да без пријеке потребе не под наша тужбе против тамошњег учитеља Н. Б. — Умољена кр. жупс. област у Б. за сходни поступак да се омогући катихизирање у Ш. — Узет на знање извјештај јереја Р. М. Г. катихете у Б. о раду и успеху своме. — Препоручена високој влади молба свешт. удове Н. Б. за припомоћ. — На наруџбу у М. исписан стечај. — Поздрављена Његовој Светости Патријарху нашем Георгију писменом честитком педесетогодишњица свештеничке службе његове. — Наложено парох. звању у Р. да убиљежи у матице крштених код „Пецикозе“ пређену преписана у „Војновић.“ — Н. М., парох. помоћ. у Б. и јереју М. Ђ., пароху у К. стављена у течај сесполална одштета. — Обавјештен је јереј М. Ђ., парох у К. да му је високославни Саборски Одбор подијелио потпору за лечење. — Обавјештен је јереј В. М., парох у М. да му није могао високославни Саборски Одбор подијелити потпору. — Обавјештен је јереј К. М., парох у К. да је кр. котарска област у Броду издала сходну одредбу за подвоз ради катихизирања. — Узето на знање да је јереј Т. С., парох у С. накнадно приступио св. исповијести и причести. — Осим тога рјешено је више брачноразводних предмета и других предмета мање важности.

Извјештај

о дванаестој редовној сједници правосл. српске епарх. конзисторије, држаној у Панчеву 21. децембра (3. јануара) 1905.—6. под предсједањем Његовог Високопреосвештенства Госп. Епископа Дабићезана *Мирона*.

Повраћена је молба јереју М. В., пароху у В. ради мјеста за војног капелана. — Узета на знање најава банова да не прима честитке о новој години. — Узето на знање да се Г. М., јеромонах манастира В. Р. не може отпустити на архиђецезе. — Узет на знање извјештај да је парох. дом у Ветову оправљен. — Повраћена је неуважена молба јереја Ј. М., пароха у Г. на мјесто пароха у Н. С. — Поново су пожурена нека парох. звања да поднесу извјештај о школовању. — Опомењути су неки свештеници да имају водити матице у два примерка истодобно. — Узето на знање, да је црква у Д. осмећена и за богослужење отворена, поводом тога падате су наредбе да се цркве не смију палати ни иконостаси оправљати без дозволе конзисторије. — Јереј С. Г., парох у К. и др. П. Б., адвокат у Б. одређени су за повјереннике у дисциплинарном предмету против јереја Т. И., адм. парох. у Г. С. — Уступљени су конс. фискалу истражни списи у дисциплинарном предмету против јереја Т. И., адмипарох. у Г. С. — Комуникирани су свештенству нови формулари за статистичке извештаје. — Исписан је стечај на место парох. помоћника у В. П. — Упућен је јереј Љ. Т. админ. парох. у К. да не даје животом својим повода тужбама против себе. — Упућен је јереј С. Ј. парох у О. да установи ред богослужења у Б. — Узет је на знање распоред богослужења у Ч. — Осим тога рјешено је више брачноразводних предмета и других предмета мање важности.

Извјештај

о раду пленарне сједнице епарх. конзисторије вршачке, држане у Вршцу, 16. фебруара (1. марта) 1906. под предсједништвом Његовог Високопреосвештенства г. епископа-дијецезана *Гаврила*.

Чланови положили заклетву. — Установљен распоред држања конзисторијалних сједница у 1906. год. Одлучено, да се одлуке само из легално овереног записника могу издавати, с тога да се записник у што краћем року после сједнице састави и оверови и онда тек одлуке издају. Оверовљава записник председник, бележник и један члан.

Извештај

о раду седнице епарх. конзисторије вршачке, држане у Вршцу 16 фебруара (1. марта) 1906. под председништвом Његовог Високопреосвештенства г. епископа-дијецезана *Гаврила*.

Спровешће се МЦС-у правдобни признаци јер. Г. П. и Т. Д. из Добрице против овдашње одлуке, којом је ј. Г. П. на једномесечно одлучење од места службе пресуђен, достављене се кр. ср. суду у Алибунару списи по пријему пресуде МЦС-а, а јер. Г. П.-у умољени искази у препису. За заменика ј. Г. П., јер. М. В. из М. М. донеће се решење по пријему решења М. Ц. С. — Извештава се ово-епарх. админ. одбор, да је овдашња одлука бр. Е. 1323. I. 84. ех 1905. правоснажна постала, и да се према томе од Ј. Ј. и др. могу истражни трошкови утерати — Уступа се жалба Т. М. из Добрице против јер. Г. П. овом на изјашњење и повратак у року од 8 дана. — Доставља се списак чланова овоепарх. одсека, епарх. чиновништва, свештенства и учитељства кат. шк. удружењу за Аустрију. — Одговорено кр. шк. надзорништву торонт. жупаније, да жалба истог кр. шк. надзорника у ствари поделе рђавих оцена из веронауке не терети српско већ румунско правосл. свештенство у Долову. — Кр. уг. статистичко звање у Б. П., извештено, да ће податке за епархију према упитном листу саставити епархијски бележник и истом поднети, а упитне листове Б., нека непосредно парох. звањима достави и то српске. — Достављају се поднесци управе ман. Војловице и јерох. П. Г. адм. п. у Борча у ствари потраживања последњег од ман. уз прилози свих списа М. Ц. С. у. — Уступљена признаница јер. К. Л. адм. п. у Парти, црк. општини уз позив, да поднесе тачан извештај, да ли је исти јерej до 19. јануара (1. фебр.) 1906. г. намирен. — Црк. општини у Белој Цркви достављају се молбене одлуке. — Молба јереја: М. В. из М. М. и Д. Г. на Д. за држ. припомоћ, враћају се молительима да их према окружници адм. одбора инструишу. — Узета на знање дозвола кр. уг. мин. просветних и црк. дела за исправак погрешних убележака у матици крштених при цркви храма Благовести у Идвору од год. 1887., уз упутство парох. звању, како да изведе исправак. — Извештавају се црк. општине ватинска и вел. маргитска, да је ствар становања адм. тих двеју парохија већ решена одл. одлуком тако, да адм. има у вел. маргитском парохстану становати, у ватинском онда, ако ватинска општина нађа свештенику потпуну плату. — Извештен Ј. М. из Алибунара, да је окр. протопр. Б. П. из Вршца с правом узео од њега наплату за венчани лист, јер су изводи само за парохијске бесплатни. — Узимају се на знање предм. расположења, којима је јер. Ст. Д, изабрани и потврђени парох парњански, упућен да то место заузме 19. I. (1. II) т. г. као и администрацију парохије у Орешцу; јером. М. Б. пр. кап. из Б. Цркве постављен за адм. парохије у Ватину и Вел. Маргити; јер. Д. С. за привр. пр. кап. у Б. Цркви; јереју Г. О. пароху у Загајици поверена у опслуживање парох. у Потпорњу и пр. ј. М. Е. решен дужности опслуживања пар. у Потпорњу. У свези с тим умољен С. О., да и на даље испомаже припомоћ црк. општини у Орешцу. — Уступа се жалба А. В. на Добрице против ј. Г. П. овом на изјашњење и повратак у року од 8 дана. — През. расположење, којим су молбе јер. В. С. с. п. п. из Уљме и С. В. из Омољице поднесене на получење парох. места у Б. П. епарх. конзисторији будимској, узето на знање. — Узето на знање саопштење епарх. конзисторије темишварске, да је протођакон Ђ. З. из Темишвара иступио из православне вероисповести, те тиме лишен свих права и повластица клира прав. цркве и на каталога свештенства те епархије брисан, и о томе извештена сва подручна окр. протопрез. и парох. звања. — Узет на знање извештај црк. општине у Суботици, да је там. црк. скупштина правилно организована и извештај референта, да је упитана црк. општина у Суботици, да ли прима једног компетента на там. парохију С. Ж. Ђ. за свог пароха. — Упућена поновно молба министарству просвете да повуче своју наредбу у погледу катихизирања на мађарском језику на кр. уг. држ. реалиџи у Вршцу и кр. уг. држ. гимназији у Б. Цркви. — Између Д. М. из Борче и Ј. Т. из Опаве, разведен брак. — Компетент на место вршачког протопреза. капелана М. П. припушта се, а С. Ј. не припушта се избору. — Извештени црк. општина и парох. звање у Вел. Маргити, да се за пошење мртваца у цркву даје прилог од воље, свештенику награда од 4 К., за свако стајање пак при опроводу са помен 1. К. — Умољено кр. уг. министарство просвете, да донесе и овој конзисторији што пре достави решење у погледу уклањања учитељице Румункиње са комуналне школе у Гају. — Узети на знање пресуда М. Ц. С. у бракоразводној парници И. Ј из Борче као т. протин Ј. рођ. Ј. из Црепаје као о., којом је пресудом потврђена овдашња пресуда, гласећа на развод брака. — Узети на знање извештаји парох. звања у Златици, Свињици, Суботици, Луговету, Ст. Молдави, Лесковици, Д. Љупкови и Соколовцу, да у тамошњим матицама венчаних није забележен брак А. Ш. и Ф. Б. и упућена парох. звања у Белобрешци, Мачевићу, Радамни и Дубовцу, да исти случај у тамошњим матицама нађе. — Узета на знање пресуда М. Ц. С. у бракоразводној парници Ђ. С. из Врачевгаја као т. и Д. С. рођ. Р. из Луговета као о., којом је потврђена овдашња пресуда гласећа на развод брака. — Узета на знање пресуда М. Ц. С. у бракоразводној парници П. П. из Паланке као Т. и Ж. П. рођ. Ј. из Луговета као о. којом је потврђена овдашња пресуда гласећа на развод брака. — Упућен јер. Г. П. пароx ј. Добрици, да нађа крштено писмо С. К. ромокат. парох. звању у Ујпечу и овој конзисторији поднесе као о учињеном, тако и о том зашто то на молбу тога звања није учињено. — Узет на знање извештај ман. В. да црк. општина у Јарковцу не шаље према овогашњој одлуци 40 К. месечно од плате ј. Н. М. благајни тог ман., већ да речени јерej сам уплаћује а конто свога дуга ме-

сечно по 20 К. — Ставља се у писмохрану завештај окр. протопрезв. звања у Панчеву, да је кр. држ. одветништво у Панчеву обуставило истрагу против јер. Л. У. пароха у Сакулама, у ствари оптужбе Б. П. против реченог јереја, због насилног полног општења са Т. П. и да је кр. срески суд у Перлезу осудио на његову тужбу Ј. Х. због увреде части и клевете на 3 дана затвора и исплату судских трошкова, пошто речени јереј није због тог дела пресуђен. — Узета на знање пресуда М. Ц. С. у брачноразводној парници М. Б. рођ. Ј. из Панчева као т. и Ж. Б. из Панчева као о., којом је потврђена овдашња пресуда гласећа на развод брака. — Узето на знање пресуда МЦС. у брачноразводној парници Љ. В. из Плочице као т. и Д. В. из Гаја као о., којом је потврђена овдашња пресуда гласећа на развод брака. — Позвана црк. општина у Б. Цркви, да за распис стечаја на место протопрезв. капелана пошље пристојбу. — Подељена дозвола ј. Г. П. пароху добричком, да може тужити крвавичном суду Т. Д. бирташа из Добрице; жалба пак истог ј. у ствари избора 1/3. скупштинара уступљена адм. одбору. — На молбу срп. прив. друштва „Привредника" за сталну годишњу приполоћ за његов „шегртски фонд" издат проглас на подручно свештенство и управе манастира ради потпомагања истог фонда. Умољен уједно адм. одбор уз уступак молбе „Привредникове", да сличан проглас и на црк. општине иде. — Потврђен једногласан избор јер. Д. Ј. личног пом. из Врачевгаја за пароха у Крушчици, на место лич. пом. у Врачевгају расписује се стечај са роком до 12. (25.) априла, до попуњења пак тог места поверава се опслуживање парохије у Врачевгају јер. П. М. пароху на Соколовца. — С похвалом узет на знање закључак срп. црк. општине у Старчеву и одобрено, да може задати св. цркву и парох. дом, но наражена жеља, да црква буде у византијском стилу. — Узето на знање решење вис. С. О.-да је одобрио и у течаји ставио мировину од 800 К. Хр. Г. рођ. Ј. удовој иза јер. В. Г. протопрезв. капелана вршачког, уз наплату од 111 К као дуга истога јереја у име 6% прилога и затезних камата за време до 31. дец. 1905. — Узет на знање отпис кр. уг. министарства просвете и црк. дела, којим је одобрен исправак у матицама крштених у Вршцу од 1886. 1891. и 1894. г. и умољено градоначелничко звање вароши Вршца, да изнод на исправљене граф. матице крштених од 1898. врху О. Н. овој конзисторији достави. — На молбу вршачке црк. општине, да се учини потребно расположење за интернирање умоболног јер. М. Т. обратила се ова конзисторија на високосл. С. О. ради припоноћи истом јереју за лечење, на варошку капетанију да на реченог јер. припази и на министарство унутрашњих дела, да исти у који завод за умоболне интерниран буде. — Уступљена фишкална тужба гласећа на лишење свешт. чина против јер. К. Л. бившег адм. парћанског, истом јереју на њајављење у року од 10 дана и заказано рочиште о тој ствари код ове конзисторије за 20. март (2. април.) т. г. у 10. ч. пре подне. — Одобрена молба јер. К. Л. за получење администрације парохије у Борчи, пошто је исти јер. овдашњом одлуком суспендован од епитрахиља; до решења његове дисциплинарне ствари одређено му у ниже половице припадајуће му плате и сесије 700 К. — Решено свега 47 предмета.

Табла и таблица помоћнице катихетине у основној школи.[1]

Парох Владимир Милутиновић.

Историја педагогије доказује, да су почела о очигледности наставе никла још код старих Грка. Никла су и постојала, али нису била јасно изражена, нису била сведена у неки ред, јединство, систему. На њпак та начела, премда расута као поједина зрнца, беху за педагогију злата

[1] Под мојим последњим чланком штампаним у „Српском Сиону" од прошле године (броја не имам, јер сам то годиште на увез послао) саветује ми вишеч. г. уредник, да се не служим премного страним речима, да не би читаоци морали загледати у речник страних речи. И ако сам те, а поготово добре и од искусних људи рађе примам, њпак овај са захвалношћу одбијам, јер је у мени јако уверење, да академски образовани људи разуму, па и сами посведневно са страним речима операшу. А читаоци С. С. а понајвећи веронаучних чланака јесу махом свештеници академски образовани (?!), а у колико то није случај, њпак све сами људи од лектире (?!). А ако се баш гдекоја ређа реч, обично ће јој сам контекст њачење казати (?!). Уповораван вишеч. г. уред. на недогонке листове писане за читаоце стручне спреме, која је на истом степену са средњошколском. Што се тиче читљивости, ту потпуно одобравам г. уреднику, разумем га и савет његов примам. Али и он ће несме разумета када му речем, да смо ми млађе генерације одрасли у доби паре и електрицитета, у доби брзине. Да је она наша премедба била уместна и основана, сво Ваш г. Милутиновићу доказа.

Ми смо на ову Вашу примедбу довикали к себи три најбоља богослова из IV. године, и написали смо им ове речи из Вашега чланка: 1) алудирају, 2) хередитација, 3) интелект, 4) абстиненцера, 5) темперенцера, 6) обеценитета, 7) ласцивности, и од тих је речи један знао значај речи 1) и 2); други 1), 2), 3) и 4), а трећи 1), 3) и 4).

Да се уверите о умесности поменуте наше примедбе, учиниће пробу са страним речима са „академски" образованим свештеницима баш из новијег доба.

Ми смо такође са некима учинили, па шта наше са једним који сам употребљава стране речи, па је проба врло рђаво испала. У осталом, кад г. писац дође у Карловце, спремили смо неколико страних речи, из једног штампаног чланка, те ћемо се и на њему уверити о истинитости поменуте наше тврдње.

Њпак и Вама и свима српским писцима велимо: пишите чисто српски и разумљиво, тиме ће Ваше писање бити од веће користи, а не ће Вам оно ни мало побити цену Ваше учености.] Уредн.

вредна. У току времена почело се на та начела заборављати, са пута очигледности прешло се на изучавање пуки речи, вербализам. Вербализмом се одликовао особито средњи век, век надмудривања, цепидлачења о појединим речима. На концу тога века оживљава енглески филозоф Бакон Веруламски начела очигледности изјавом: да све треба посматрати и испитивати властитим чулима, све знање треба да извире из искуства. Ова изјава је вредала за науку, а Јан Амос Коменски ју пресади у поље опће наставе. Његова велика дидактика диван је подарник начела очигледности у настави, а „Orbis sensualium pictus“ раширио је по педагошком свету уверење да се сликама очигледна настава унапређује. Славни словенски педагог нађе сљедбеника у овој науци. Енглез Џон Локе, Француз Русо, па „отац очигледне наставе“ Песталоци и многи други прокрчише пут очигледној настави по целом свету, отворише јој врата свију школа, унесоше ју у све наставне предмете, а Немци Denzel и C. Wrage и у катихетичку наставу.

Па као што у свима наставним предметима, тако се и у веронауци у данашње време високо цени очигледност. Помоћу очигледне наставе добивене наставе јасне су, појмови су бистри. Катихетичка теорија нас учи да се очигледношћу користимо као помоћним средством при стварном тумачењу. Ако деци пружиш предмет да га непосредно гледају, буди уверен да ћеш тако у души њиховој најбоље створити појам о њему. Ако предајемо о створењу света, укажимо деци на поједине створове који им пред очима стоје, тиме ћемо већ при почетку катихизовања пробудити у деце интерес за катихезу. Ако предајеш о храму Божијем, св. одеждама, сасудима и утварима, о црквеним књигама — одведи децу у св. цркву, покажи им све то у нарави и тако ће добити јасне појмове о предаваном.

Но непосредно гледање не може се у веронауци тако и толико провести, колико н. пр. у реалним наукама. За то ћемо се ради очигледности послужити сликама, па упоређењем познате ствари са непознатом, указујући на једнаке и неједнаке биљеге. Ради успешног провађања очигледности у веронауци, употребљавају Немци Хердерову Bilderbibel. Ми овакове библије у сликама на жалост још немамо, а у колико катихета не би при руци имао ни других слика, нека се послужи са школском таблом, коју свака школа има.

1. Школска табла.

Приговорће ми можда ко год, да свако катихета не мора бити вешт цртању па да ће се према томе слабо моћи школском таблом користити. Истина је. Но овде се не тражи и вештина. Са неколико потеза даће катихета контуру ствари коју деци приказати жели, а бујна ће дечија фантазија све друго испунити. Ко од нас није гледао како мала деца цртају по нешто, па говоре како је то човек, кућа, коњ и т. д. међутим одрасломе тај цртеж мало личи на ствар коју оне да прикаже. Најневештији у цртању катихета ће дакле ипак моћи и имати толико вештине, да жељену ствар доста верно представи. Наравно да ствар мора најпре пластички описати, па тек онда ју цртати.

Говоримо примерима. Предајемо о створењу света. Том згодом описујемо што очигледније видљиво небо и земљу, говоримо о бреговима н. пр. у равноме Срему, а слике немамо при руци да катихумена покажемо. Можемо о висини брегова приповедати колико оћемо, катихумени нам неће ни пошто стећи јасне представе о њима. Табла ће нам помоћи. Неколико кривих црта на табли, са неколико цртица сёне (шатирунг) и представа је у души дечијој створена. Пропустимо ли то, нисмо ударили потребан темељ. Како ћемо онда у другом разреду говорити о гори синајској, како о јелеонској, о Тавору, о Голготи кад нам деца у опће и немају представе о брегу, о гори.

Предајемо исту катихезу па спомињемо море. Ја сам се потрудио да у својој шестој катихези „Бог је створитељ неба

и земље“ очигледно деци прикажем море. Рекао сам: „.... море и у њему пуно воде, а дубоко, јако дубоко. Кад би наша црква заједно с кулом у море ушла, не би се из воде ни крст видио, тако је море дубоко. И широко је децо море. Кад би се по њему дуго, дуго на лађи возио, не би ништа видео, само горе небо, а око себе свуда воду“. Ту су описане две димензије мора држим очигледно, па ипак нисам сигуран да би деца, која ни Саву не видеше, стекла већ овим бар прилично добру представу о мору. Но потрудимо ли се после овог описа, да им са неколико потеза на табли прикажемо и валовиту површину морску са лађом и димњацима на њој, уверен сам да смо душу дечију обогатили са једном новом представом. А код предавања о преласку преко црвеног мора биће им представа о мору већ позната, и даваће се и поклонити свемогућству Божијем, које Израиљце невлажними стопама преко црвеног мора преведе.

Цртањем на школској табли послужићемо се дакле кад год нам је потребно да створимо у души дечијој представу о конкретима која им ни непосредно, ни на сликаној слици не можемо показати. Примери: змија, река, Мојсијеве таблице и т. д.

Осим горе изложене помоћи може катихета у своме трудном послу имати користи од школске табле још у једном правцу. Психолози и физиолози доказују, да скоро девет десетина свију наших опажаја одпада на вид. Опажања су вида најважнија, најјаснија, она нам стварају у души трајне, тако рећи неизбрисиве слике. Многи ће се између нас сетити, да је у много случајева упамтио страну и место где је читао ово или оно. Одите да се и ми користимо том психолошком истином.

На сваком кораку при катихизовању сретају се катихумени са по где којим страним — особито јеврејским именом и називом. Ту су имена места: Витлејем, Египат, Јерусалим, Назарет, Кана Галилејска, Наин, Витанија, Гетсиманија и т. д. Ту особна имена: Крститељ Јован, Јаков и Јован синови Заведејеви, Јуда Искариотски, Јаир, Кајафа. Понтијски Пилат и т. д. Именице: пасха, волеви; на грчке: евангелије, апостол и т. д. Ту опет црквенословенске речи, изрази, реченице. И све то имају да упамте мала деца од седам и осам година. Заиста тешка ствар. Сви знамо из искуства колико безброј пута морадосмо дати хорално поновити коју од тих речи, док ју деца не утубише. Но користећи се горе изложеном психолошком истином, савладаћемо ову тешкоћу много, за 50% лакше и пре. У првом разреду још не читају деца добро. У другом ће већ моћи катихета на школској табли крупним, разговетним писменима написати нову страну реч, рецимо: Кајафа. Сад ће запитати једног ученика: шта сам ја на табли написао Н? Тако другог, трећег — док се не увери да и најслабији знаде прочитати. За тим ће управити погледе дечије на таблу и дати да сви заједно изговарају слог по слог: Ка-ја-фа. Неколико пута тако и ствар је готова. Овде су два чула радила, вид је слуху помогао. Написано на табли написаће се у памети дечијој, и то трајно.

Неколико година трудио сам се да у школи научим децу одговор на 60. питање из катихизиса преосвећеног Летића: „Спаситељ је дошао на земљу, када је Бог спремио људе, да Га дочекају, а то се збило послије 5508 година од створења свијета“, и пошло ми је за руком, али само за онај час, идућег часа нису већ катихумени знали годину. Употребљавајући увек таблу где се год то даде, сетих се али тек ове школске године, да и годину 5508. напишем на табли великим бројкама, и гле, чуло вида учинило је дивну услугу, идућег сата сва су деца годину тачно знала, помоћу које су онда и сама на табли израчунавала коју годину од створења света данас бројимо.

У нашем катихизису и ако нема много али ипак има таксативних набрајања, тако н. пр. код питања 112. каква је црква? — имаде 4. Код п. 116. како нас спасава Дух св. кроз цркву? —

имаде 3. Код п. 137. — имаде 3. Код п. 141. четири и т. д. Овако ћемо набројати набрајање заповеди Божијих, црквених, па свете тајне, дарове и плодове дарова Духа св. Све ово се обично деци предаје деиктичким обликом наставе тако, да катихета просто напред говори (или по Бел-Ланкастровој методи један од бољих ученика — монитор), а катихумени за њим. Но далеко је лакши начин послужати се и овде школском таблом. Када испредајемо методичку јединицу опредељену за известан час, онда ћемо на табли направити згодну и прегледну схему о оној материји коју ученици имају меморирати, а у катихизису се таксативно наводи. Подај да ученици ову схему неколико пута са табле у глас прочитају, а онда нека ју на својим таблицама испишу. Процедура ће до душе нешто дуже трајати, но успех је осигуран, а што је главно трајан. Н. пр. стр. 4. Др. Летићева катихизиса: Подела св. Писма. Схема:

Св. Писмо

Стари Завет	Нови Завет
22 књиге	27 књига
Мојсијеве, Давидове, Пророчке.	Јеванђеља, Апостоле, Откровење Јована Богослова.

Схема на питање 112:

Црква: једна, света, опћа, апостолска

Схема на питање 144.

Спрема за св. тајну покајања: Питај се шта сам сгрешио? Покај се. Науми поправити се. Све грехе исповеди. Изврши заповести свештеникове.

и т. д.

II. Ученичка таблица.

Коменски наводи у својој „Великој Дидактици“, да Чеси кажу: „школа без дисциплине, воденица је без воде“. А сви ми који се у практичке катихете бројимо у глас одобравамо: тако је! Па ипак је са том дисциплином мучна ствар, особито код малене деце живахна темперамента. Пита се како да дисциплину уведемо у школу, да ли казном? Руком не сме казнити, ни дисциплину уважати катихета-свештеник. Његова је рука осве-ћена, она треба да дели благослов, тр ба да се спушта милујући на главе дечије, тих љубимаца Христових. А шиба је скоро прогнана из школе. Остаје нам да дисциплину стварамо пластичким предавањем, буђењем интереса у души дечијој, сликом, цртањем, сарадњом од стране катихумена. И ако све ово држи запетом пажњу дечају код оног разреда којем предајемо, не може ју запетом одржати и код онога, којем у тај мах не предајемо. А ми обично катихизујемо у комбинованим разредима. Док деца н. пр. првог разреда са највећим интересом учествују у настави, дотле се II разред мушки, разговара, јер му је оно што се у I. разреду предаје већином познато, а психички је разумљиво да познате већ ствари не могу у великој мери пажњу запетом држати. Шта дакле да се ради, и како да створимо дисциплину у комбинованим разредима?

Шта учитељи у овом случају раде? У правилу дају једном разреду тиху радњу, док с другим на глас раде. Чинимо и ми тако. Користимо се ученичком таблицом и дисциплина је ту. Добитак ће нам тим начином бити и то, што ћемо у времену штедити, радићемо паралелно с два разреда. Док једном разреду предајемо ново градиво, дотле ће други на својој таблици понављати старо. При томе морамо добро пазити, да задатак не премаши снагу и моћ мишљења ученика.

Ми у пракси овако поступамо.

У II. разреду учила су деца чудеса Христова и научила и дефиницију чуда. Задаћа дакле овако гласи: Наброј ми на твојој таблици сва Христова чудеса, која си упамтио, али само по имену. Пазећи за време часа да деца самостално раде (да не преписују), прегледамо после часа

таблице, и тиме осим постигнуте већ дисциплине дознамо, колико је поједини ученик од свршеног већ градива упамтио.

На моје заузимање набавили смо за школу Биничков „Свјетозор". Предавао сам у II. разреду „Исус благосиља малу децу"; после предавања гледала су деца слику у „Свјетозору". Идућег сата била је задаћа: Напиши ми на твојој таблици шта си видио прошлог сата у „Свјетозору". Деца су с весељем пошла на посао, јер им је пред очима лебдило све што су видела, и што сада имају написати.

Други пут смо у истом апарату гледали колорисану слику „Свечани улазак Христов у Јерусалим". Идућег сата гласила је задаћа, као и она горе. Но успех је био још сјајнији. Нисам могао вероватн да деца II разреда могу онако у појединостима написати све што су видела. Од 18 мушкараца, 10 њих није изоставило ни једну ситницу. Ред набрајања био је у свакога друкчији, што ми доказује самородњу. Огроман успех овај приписујем бојама слике. Прва није била обојена.

Учили смо у II. разреду „Исус на свадби у Кани Галилејској", а с тиме у свези о пресушастављењу на св. литургији, и о звонењу великог звона на кули црквеној у тај час. Идућег сата гласила је задаћа: Напиши ми на твојој таблици за што звони у три пут на кули велико звоно за време св. литургије? А друга опет овако: Шта бива у св. цркви, кад на кули звони у трипут велико звоно.

Примери задаћа за III. разред: Напиши на твојој таблици о коме си учио у I., у II—VIII., у VIII. IX. X. XI. XII. члану символ вере!? Или: Које је видљива страна код св. тајне куштења, миропомазања и т. д.? У чему се разликују степени свештенички: епископски, презвитерски и ђаконски? и т. д.

Примери задаћа за IV. разред: Шта се догодило кад је Бог даровао заповести на гори синајској? Ко нам је показао пример постојане молитве, и како је то било? — Наброј ми све освећене ствари које ти знаш! и т. д.

Јамена н/С 15. II. 1906.

Матине статистичке таблице.

Вис. сл. Саборски Одбор одредио је, да се и код нас води статистика

Већ у овом листу било је нешто о том у опште говора, те појединце о неким тисканицама, које се имаду испуњавати за ту статистику.

Мени је дошла до руке једна тисканица под насловом III. Епархија. — Само људи, који нијесу ни чули за статистику, могли су овакови формулар штампати и послати га, да га „испуни одређени орган епарх. управе, да удари печат те управе и да га потпише".

Кад би се тачка по тачка тога „обрасца" подвргла строгој критичкој анализи; не би свршио дуже времена.

Један дио овога „обрасца" односи се на податке о епархији, а други (мањи) на податке о жупанијама, које се налазе у тој епархији. Ко не вјерује нека набави формулар, па ће се увјерити.

Док би се испунио у том „обрасцу" наслов „Име епархије", требали би деценији. Јер се ту ништа мање не тражи него историја дотичног владичанства. Ко је за то способан, није тешко — одговорити. — „Постанак и развитак епархије: које године је основана, ко је основао... Важна писма која се на оснивање и развитак епархије као такове односе... Навести... за сваког појединог (т. ј. епископа, који је био на управи те епархије) године управе и главније о раду за епархију као такову".

Не знам, како ће ти подаци испасти код које епархије, а знам у напријед, да ни приближно (и стотину пута приближно) не ће бити ни најмање истинити.

Згодно је рекао један брат свештеник, да ће биљежник епарх. управе у Плашком лако одговорити на ово питање у „обрасцу", јер ће рећи „прилежеће под ·|· три књиге (уз повратн истих recomando) проте пок. Мане Грбића „Горњо-Карловачко владичанство" и „Шематизам" од год. 1897. (1 књига) дају приближан одговор на питање у обрасцу „Име епархије", а шта ће бити с другим биљежницима, ја не знам.

Зар ти људи хоће, да од „одређеног епарх. органа" начине једном својом одлуком најкритичнијег историчара? Њихов је тај поступак добар и могу већ на њега патенат добити, јер су они таким својим одлукама „стварали" и „створили" историчаре. Зар ником не пада на памет,

да су људи à la Бранкове багре ишли у бечке и пештанске архиве истраживати српјске документе? Само су тамо били масни трошковници (гдје се је можда и за папир, на ком је трошковник написан, искало 3 круне), а овдје „одређени орган епарх. управе“ имаде пуне хаљине и груди — прашине.

У том обрасцу имаде један пасус наслов „Црква“. Овдје се опет тражи од „одређеног епарх. органа“ и нешто археолошког и архитектурног знања (наравски историјски се и испитивачки дух предпоставља)!

„Када је зидана (т. ј. црква), у коме *стилу* и из каквих сретстава. Имали у њој *старина* и *какових* на иконостасу, олтару, књигама, звањима и т. д.“ Што је састављач обрасца мислио под „звањима“ у овој рубрици, то можда ни он не зна.

Не може се тачно испунити ни наслов пасуса у обрасцу „Имовина у епархији“, јер не зна се, што се је мислило рећи: са Имовина а) Епархијска, б) Епископије. Што мора под ставку „Епископије“ доћи т. ј. какова и чија имовина мора ту потпасти, не може се из овог у обрасцу разабрати.

Наслов „Фондови, закладе у епархији“ јест и тај нераузумљив, јер није јасно, да ли ту спадају само фондови и закладе епарх. благајне, или и фондови и закладе црк. општина, а и то су фондови и закладе у епархији. — Ту треба много посла, кога није у стању за дуго времена испунити „одређени епарх. орган“, а треба да имаде појма о рачуноводству, јер треба саставити биланс. — Ту је једна ријеч, коју сам сад први пут чуо и прочитао и то *„примак“*. То је незгодна и неспретна ријеч, а имаде друга згодња и то *„прираст“*, а код нас је добила право грађанства.

Ријеч „примак“ ја сам тако разумио. Многи су други рекли, које сам питао, да под том ријечи треба разумјети „примитак“, јер стоји јој у обрасцу насупрот „издатак“. За автентично тумачење овога израза имаде ријеч г. Мато Косовац.

Није то све! Имаде ту још много лијепијех ствари.

Епархијска писарна, архива и библиотека. „У каквом је стању писарна, јесу ли сви списи ту, који су по годинама заведени. Које године архива заведена, у каквом је стању, јесу ли сви списи ту који су у књигама заведени. Најстарији документи из којих су година и на што се односе: на оснивање епархије, протопрезвитерата, општине, цркве, школе, повластица, имања вере и народа“. Такова су питања (ако и не сва) одређена и за библиотеку! Ма какав ће се одговор дати на ово питање *„имање вере и народа“? „Имање вере“!* Ја то друкчије никако не могу разумјети, него да је то глупост.

На сва горе наведена питања могли би одговорити људи и у њима се знаћи, који су били у бечкој и пештанској архиви. Колико ли муке и труда, па џабе ти вријеме, треба уложити, док се на ова питања одговори. Ко то може свршити? Нека г. Косовац, односно који члан Саб. Одбора (па макар и Бранко!) прави пробу. Ја их упућујем на нашу митрополијску архиву, јер мислим, да је сличан образац и за њу издат. „Одређени епарх. орган“ имаде, господо, и другог посла, а не само испуњавати овакове обрасце, које је саставио смушењак. А да може к овом обрасцу приложити какав масан трошковник, ајде де!

Манастири у епархији и то је наслов једног пасуса у „обрасцу“.

Баш би волио, да сам „одређени епарх. орган“ за испуњавање овога обрасца у архидијецези. Бар би годинама био у фрушкогорским манастирима, „превртњен и истражујући“, ту би се лепо частио, вукао плату „одређеног епарх. органа“, правио трошковнике, а образац би остао онакав, каки је изишао из штампарског строја. Заборавио сам рећи, да образ захтјева најисцрпнију историју дотичног манастира и сведургу.

„Одређени епарх. орган“ као „декретални“ историчар то не може испунити, за то треба знања, вјештине и времена. Ја смјело тврдим, да је мало „одређених епарх. органа“ способно за тај посао. На што се је хтјело казати са другом алинеом у наслову „Протопрезвитерат?“ — „Средити по алфабети (треба исправити то мјесто, па рећи по „азбуци“ јер се ми Срби тога држимо!) *приполате (!)* општине, а по текућем броју њихове списе. Даље тако сређене општине ваља средити по протопрезвитератима, а протопрезвитерате средити оним редом, којим су сређени код епархијске управе“.

Домишљам се, што се је хтјело с овим рећи. Ваљда податке добијене од црк. општина треба средити тим редом и послати г. статистичару. Што је хтио састављач „обрасца“ рећи с оним „средити приполате“ (!) општине?“ Ма ко ће за Бога, приполатя општину из Зрмање у Плашки?

Ни једно ни друго не иде у прилог „нашем“ статистичару.

Сад долазе подаци о „жупанија!“ Гласом овога „образца“ наш ће статистичар преузети на се дужност вођења статистике појединих жупанија. Одмах у почетку то му је много.

Жупанијска власт, сиротински стол (ваљда сто), финанцијална дирекција, водена друштва, дирекција пошта, брзојава, телефона, дирекција железница, пароброда; колико у жупанији имаде политичких срезова и који су то, колико општина и које су то, колико у жупанији имаде школа и каквих, колико библиотека и у којој би се нашло важних списа и књига по наш народ (ваља ма приближно рећи по групама, шта би се нашло за невесницу, цркву, школу, автономију и т. д.).

Ко на ова питања може одговорити и како? Не знам, да ли знаде састављач овог обрасца, да на територијуму краљевине Хрватске и Славоније нема „сиротинских столова“ него само „надзуторстве области“, а ови обрасци нијесу ваљда састављени само за „ужу“ Угарску, него ваљда и за оних осам жупанија „Велике Угарске,“ у којима има три дијецезе са скоро 700.000 душа.

Па каква је тек „напомена“ под 2? Без коментара је наваћам: „На свако питање ваља одговорити реченицом (ваљда реченицом) која ће исказати оно што се пита, или ваља на питање исписати име или број ако се то тражи“. У кратко сам рекао о томе обрасцу, а види се и из овог, колико је имаде способности наш статистичар за тај посао.

Најбоље ће бити, ако Саборски Одбор ово све баци у кош, јер ништа не ваља, а бадава г. Мати правдање по „Н. Србобрану“, кад и слијепи код очију виде, да је ово све смушено.

Мило нам је, што је г. уредник „Н. Србобрана“ на питање: „како је могао пустити у лист онаку глупу одбрану Матину“, одговорио: „то је учинио с тога, да читаоци виде каквог је смушењака и незналицу саборски одбор поставио за статистичара“. *И. П.*

Извештај

о раду пленарне седнице епарх. адм. одбора Вршачког, држане у Вршцу 20. февр. (5. марта) 1906. год., под председништвом Његовог Високопреосвештенства г. епископа дијецезана *Гаврила*.

Чланови одбора полажу заклетву. — За потпредседника изабран Др. Славко Милетић. — Утврђен распоред за држање седница у г. 1906.

Извештај

о раду седнице епарх. адм. одбора вршачког, држане 20. фебруара (5. марта) 1906. год. под председништвом Његовог Високопреосвештенства г. епископа дијецезана *Гаврила*.

Призив ј. Ј. М. пароха вршачког против решења црк. скупштине вршачке, враћен истом, да га поднесе путем првостепене црк. општинске власти. — Одобрена црк. општини у Панчеву продаја неких земљишних поседа из разлога целисходности. — Издата дозвола за брисање неупотребног парохијала црк. општини у Панчеву. — Спроведен поднесак ман. Војиловице у стварн засебног шумара за ман. шуму саб. одбору с препоруком. — Узети на знање закључци: саб. одбора о крепрању једног чиновничког места при епарх. управи са платом од 1000 К., овоепарх. скупштине о установљењу привр. подбележничког места и постављању у привременом својству на то место вршачког ђакона С. С. и извештај референта, да је председијално о том постављању извештен саб. одбор и умољен, да упути благајну и књиговодство срп. нар. црк. фондова, да му плату у течају стави. — Расписује се стечај на подбележничко место. — Снабдевен клаузулом одобрења списак рестантног парохијала црк. општине у Панчеву за 1904. г. и достављен нар. магистрату на истеривање. — Упућена епарх. благајна по молби овоепарх. шк. одбора да исплати Л. К. изасланику тог одбора у М. и М. Ж. своту од 20 К. — Узета на знање председијална расположења у стварн објављивања окружницом подручним протопрезв. и парох. звањима, управама манастира и црк. општина свих дописа саб. одбора у стварн прикупљања података потребних за „Шематизам“ срп. прав. митрополије Карловачке и одашиљања свих потребних образаца и листића за исти. — Снабдевен клаузулом одобрења и поднесен надсолгабировском звању у Анталфалви на утеривање списак дужника вероз. приноса и приреза за зидање црк. куће у Томашевцу, а исто тако и рест. парохијала за 1905. црк. општ. у Белобрешци-Дивићу надсолгабировском звању у Н. Молдави. — С препоруком спроведена молба управе ман. Златице министарству пољопривреде за набавку лозе. — Упућена црк. општина у Парти. да записнике одборских седница нема подносити епарх. админ. одбору. — Уништени закључци ванр. скупшт. седнице у Вел. Гају, због прекорачивања делокруга црк. скупштине, узурпирања права црк. одбора и противљења позитивним наређењима кр. рескрипта. — Узето на знање изјашњење црк. одбора у Црепаји на жалбу председника тамошње црк. општине и упућен одбор, да дужности своје под новим председником савесно врши. — Снабдева се клаузулом одобрења „изјава“ црк. општине у Денти о преносу једне куће и баште на исту.

— Обуставља се извршење одлуке саб. одбора у ствари „неприкосновеног фонда“ црк. општине у Златици и подноси се саб. одбору предлог овог одбора у тој ствари као целисходнији; умољава се уједно овосепарх. школ. одбор, да списе, који се на ову ствар односе, чим их од школ. савета прими, овом одбору уступи. — Узет на знање закључак ванредне одборске седнице црк. општине у Суботици за сазив ванредне скупшт. седнице са поднесеним дневним редом. — Снабдева се клаузулом одобрења купопродајни уговор којим црк. општина у Вел. Гају купује од М. М. један јањац земље за 620 К. — Не снабдева се клаузулом одобрења купопродајни уговор, којим црк. општина у Крушчици купује од И. Ј. 300□° за 200 К. док се присвојено право укњижено на корист М. Ј. на тој ораници грунтовно не брише. — Узет на знање закључак ванредне одб. седнице црк. општине у Сефкерину за сазив ванредне скупшт. седнице са поднетим дневним редом. — Узета на знање и циркулирана свим подручним црк. општинама одлука саб. одбора у предмету одређивања трошкова за храмовске и друге црквене славе, којој одређивање тих трошкова припада црквеним општинама уз напомену да ти трошкови буду што мањи. — Узет на знање закључак редовне одб. седнице црк. општине у Малој Маргити за сазив скупшт. седнице са поднетим дневним редом. — Одобрен закуп песка ман. Месића за своту од 606 К. — Упућена црк. општина у Брестовцу, да поднесени купопродајни закуп у првом реду скупштини на решење поднесе и затим овом одбору. — Упућује се црк. општина у Ватину, да намири потраживање бившег адм. парохије ватинске ј. С. Д. и исти јереј, да уложену књижицу од новца добивеног за парохијску сесију у Ватину, одмах преда црк. општини. — На пријаву привр. председника црк. општине у Дежану, да изабрани црк. општински чланици неће да се приме поверене им дужности, умољено надсолгабировско знање у Вршцу, да достављени му списак рестантног парохијала што пре истера и позвана црк. општина, да чим буде толико чланова уплатило рест. прирез, да се може црк. скупштина изабрати, одмах о томе известе члана овог одбора г. Димитрија Клицина, који ће избор спровести. — Узимају се на знање закључци ванр. скупштинске седнице у Т. Ковину, односно одобрава се куп куће од К. и ж. М. Д. рођ. К. под поднесеним условима. — Узет на знање закључак ванр. скупшт. седнице у М. Жаму о избору председника, а одбијени остали закључци због некомпетенције. — Упућен епарх. ревизор да испуни обрасце за шематизам и статистику у црк. општини у Радимни на трошак те општине, пошто по пријави те општине тамо нико нема, ко би то спровести умео. — Снабдевен клаузулом одобрења и поднесен надсолгабировском звању у Т. Ковину на истеривање списак рестантног парохијала за год. 1900—5. црк. општине у Гају. — Узета на знање и циркулирана свима протопрезв. и парох. званима и ц. општинама одлука саб. одбора у предмету селидбених трошкова за новоизабране свештенике. — Уважен уток јер. В. Б. против закључка црк. општине у Орловату у предмету путног трошка тога јереја у Вршац по св. миро уз повратак 40 пот благајни општинској. — Узето на знање, да је презид. извештен саб. одбор, да су течајем 1905. г. изабрани: ј. Б. П. за окр. протопрезв. вршачког и ј. М. В. за пароха у М. М. — Узети на знање закључци ванр. одборске седнице у Малој Маргити и Делиблату који пријављују сазив ванр. скупшт. седнице са поднесеним дневним редом. — Упућена црк. општина у Избишту, да купи нову гвоздену касу ако стара не одговара, и у њој скупљени парохијал држи. — Одобрено црк. општ. у Дубовцу сазив. ванр. скупшт. седнице са поднесеним дневним редом. — Упућена црк. општина у Вел. Гају, да под личном одговорношћу председника намири потраживање учитељице Е. А. — Узета на знање одлука саб. одбора у предмету одређивања простора за овосепарх. канцеларију. — Поднешен саб. одбору на надлежно решење извештај епарх. фишкала, да председништво црк. општине у Вел. Средишту није дало дозволу, да се тамошња залишна сесија грунтовно на јерарх. фонд укњижи. — Издата управи ман. Златице на извешће молба епарх. фишкала, да му се дозначе судски установљени парнични трошкови у парници против пријавсрача ман. Златице. — Праводобни призив председника црк. општине у Вел. Средишту Лазара Скокина против овд. одлуке, којом је са председништва скинут, подноси се са свима списима саб. одбору на надлежно решење. — Узима се на знање, да је услед оставке и подпредседника и рачуновође у тој општини председништво позван члан овог одбора Дим. Клицин да избор подпредседника и рачуновође обави и подпредседнику председничко звање преда. — Издат на прочење и предлог епарх. фишкалу, законски предлог мин. просвете о фундацијама. — Узет на знање извештај надсолгабировског звања у Б. Цркви, да је рестантни парохијал у црк. општини у Крушчици енергично утеран и црк. општини предан. — Издата жалба М. Н. из В. Маргите против председника те црк. општине на засебно изјашњење црк. одбору и председнику. — Уништен је црк. скупшт. рад у Новом Селу услед поднесеног утока и услед изјашњења црк. одбора, да је скупшт. седница пре истека 8 дана од дана објаве у цркви одржана. — Одобрава се закључак ванр. скупштинске седнице црк. општине у Панчеву, да се расписне стечаји за израду нацрта за украшење унутрашњости св. преображенске цркве и да се издаци око тих радова на своту од 100.000 К. фиксирају. — Упућена црква. општина у Вел.

Маргити да ради потврде новоизабраних чланова црк. одбора, пошље извод из записника оне скупштине, на којој су чланови ти изабрани. — Позвана црк. општина у Парти, да закупнину од парох. сесије одмах у целини преда тамошњем пароху ј. С. Д. — Узима се на знање и циркулира се окр. протопрезв. и парох. званьима и црквено општинама одлуке саб. одбора о поднашању утока против одлука народно-црквених автонотних власти. — Спроведена је молба управе ман. Војловице у погледу прорачуна тог манастира са 2 уложне књижице саб. одбору на даље званичење. — Упућена црк. општина у Дежану, да ради црк. прилогом пошље своју на министарство богочасти и јавне наставе према окружници овог одбора ваљано инструисану молбеницу преко овог одбора, тако исто и молбу ради прилогом од срп. нар. фондова. Дозвољава јој се скупљање добровољних прилога од срп. црк. општина. — Спроваја се извештај управе ман. Војловице о парницама, које је манастир тај са појединим странкама водио, саб. одбору. — Од миниет. просв. и црк. дела повраћено основно писмо законитих наследника Ане-Нине Николић из Иланџе, издаје се епарх. фишкалу Др. К. Х. као поднашаву истог осн. писма на даљи поступак према наредби тог министарства. — Узима се на знање и циркулира се свима окр. протопрезв. званьима и црква. општинама одлука саб. одбора у ствари прираса на црквено-општинске и шк. потребе као и раираса парохијала и на она имања, која су ван црква. општине, у којој неко живи. — Узета на знање одлука саб. одбора и о истој извештена црква. општина у Вршцу, да је саб. одбор одбио молбу вршачке црква. општине, да се овдашња одлука у предмету плаћања Јулке дра Б. И. парохијала на имање своје у Вршцу измени, и да је упутио црква. општину у Новом Саду, да имање исте, које у Вршцу поседује за год. 1905. у обзир узме при разрезу парохијала и осталих црква. општ. прираса. — Упућена је по молби црква. општине у Вел. Маргити тужба те општине против бившег вел. маргитског пароха овоепарх. конзисторији. — Препоручено окружницом свима црква. општинама и ман. управама уписивање за члана „Друштва св. Саве“ у Петрињи. — Упућена жалба С. П. и др председнику црква. општине у Златици Ж. М. на најзањење. — Узет на знање налог саб. одбора и саопћен братству ман. Војловице, да за превођење на мађарски језик одлуке саб. одбора, којом није дозвољено ман. настојатељу Гаврилу Ананијеву 600 К. на лечење, и против које је одлуке братство рекурирало на министарство, пошље овом одбору 5 К. у року од 3 дана, и да се исти превод уз прилоп свих списа пошље С. О-у на даље поступање. — Поднет извештај ман. Војловице у ствари потраживања Др. Љ. Г. адвоката из Панчева од истог манастира у име адвокатске заслуге за време од 1894—1898. саб. одбору на надлежно поступање. — Упућена епарх. благајна да пошље Администрацији Шк. Листа 12 К. у име претплате на Шк. Лист[а] за год. 1906., и у будуће да сваке год. 1. јануара претплату обнови. — Узето на знање решење овоепарх. скупштине, да је узела у претрес извештај о раду овог адм. одбора за год. 1905. и да је решила да се извештај тај узме на знање уз клаузулу, да у тај извештај од сада ваља да уђу још неки моменти из рада, живота и стања све епархије, према чему је овај одбор за будуће упутио своје органе, да се и то у извештај донесе. — Узето на знање решење овоепарх. скупштине, да се на бележничко место при епарх. управи поново распише стечај а дотле у привременом својству да је за бележника постављен синџел С. Н. Рок је стечају до 1. јуна т. г. по нов. к. Исто тако расписује се поново стечај и на место епарх. фишкала до истог датума и према решењу овоепарх. скупштине даје му се доплатак од 400 К. из епарх. фонда од 1. јануара 1906. почевши. До стечаја у привременост својству поставља се за фишкала Др. К. Х. — Узима се на знање решење овоепарх. скупштине, да је послужитељу К. П. позвишена плата са 80 К. и извештена о том епарх. благајна. — Такође се узима на знање, да је повишена плата и В. Т. дневничару са још 120 К. и о том се књиговодство и епарх. благајна извештавају. — Према закључку епарх. скупштине, да овај одбор изради предлог о уређењу епархија, поверено свима члановима овог одбора, да то питање учине предметом размишљања и своје односне предлоге у своје време овом одбору приопће. — На позив саб. одбора поднеће се истом сви списи, односећи се на уток јер. П. М. против одл. саб. одбора у предмету црквеноодборског чланства свештника. — На жалбу ј. В. О. из Мраморка против тамошњег председника црква. општине, умољен члан овог одбора Д. Р. који је друге извиђаје имао у Мраморку обавити, да због болести своје све списе уступи члану П. М. који ће и у овој и у претходним стварима извиђаје учинити. — Од два поднесена примерка инвентара ман. Месића, један се шаље саб. одбору, а други остаје овом одбору на званичну употребу. — Упућује се црква. општина у Кајтасову, да депоновану код кр. среског суда у Б. Цркви од Дп. В. Р. адвоката у Б. Цркви своту од 657 К 07 п. као потраживање те црква. општине од К. Д. подигне и на те своте у првом реду потраживање тамошњих бивших администратора намири. — На извештај јером. П. Г. адм. пароx у Борчи, да је морао платити приватан дуг бившег адм. те парохије сада монаха ман. Војловице Е. С. од 200 К. позвана поново управа ман. Војловице да од дијурне реченог монаха уваљује месечно по 5 К и јером. П. Г. одапише, уједно се умољава и саб. одбор, да своту 62 К 22 п. коју би имао рећени монах у име припомоћи до 15. (28.)

маја 1905. примети, јером. П. Г. пошаље. — Уништен рад две скупштинске седнице црквене општине у Ченти ради неправилности како формалне тако и ради обилажења јасних одредаба нарочитих кр. рескрипта. — Упућена црквена општина у Влајковцу, да потражи нарочитије јер. С. Д. намири. — Узето на знање, да је црквена општина у Партиној према свагдашњој наредби подмирила потражено нарочитије удове М. С. рођ. К. тестаментарне наследнице иза пок. ј. В. М. тамошњег пароха. — Дозвољено ј. С. Д. адм. пароху у Орешцу, да остатак тамошње парохијске сесије он продаје и новац у црквено општинску благајницу унесе. — Према решењу епарх. скупштине дозвољено ман. Златици, да може дуг свој епархијском фонду за 10 год. без камате платити и умољен саборски одбор, да омогући истом манастиру подизање још 8 лозаних винограда према предлогу изасланика овог одбора Д. К. — Уступљен конзисторији предлог изасланика о афилирању села Златице манастиру а нак. одбору предлог за отварање вероисповедне школе у ман. Златици. — Извештено кр. уг. порезно звање у Панчеву, да је даровни уговор И. Ж. примио бивши председник црквене општине алибунарске Ђ. К. — Изаслат епарх. рачуноревизор, да изврши стварно црквеног фонда у црквеној општини у Јарковцу. — Позват јер. А. М. пароха у Сефкерину да свој дуг миропомазног фонду до 1. (14.) априла исплати. — Позвана црквена општина у Иланци, да закључке овог одбора као њој претпостављене власти без одлагања изврши има, поднешени нак записник као недовршен и такав који садржи закључке противне позитивним наређењима кр. рескрипта, уништава се и црквена општина упозорује, да чува свој досад неокаљан углед. — Поверено члану овог одбора Д. М. да спроведе истрагу у Иланци на тужбу С. С. и захтев С. Ј. председника. — Поверено члану овог одбора Д. М., да изврши стварно председништва у црквеној општине у Црепаји, и ако је исти крив, да га одмах према пређашњем решењу овог одбора суспендује с тог места. — Узет на знање извештај Др. К. Х. као заступника ман. Месића у парници против румунске сибињске митрополије и у погледу предујма за парничне трошкове од управе ман. Месића, упућена представка на саб. одбор, да он потребну за њење парнице суму вотира и на крају исте на заинтересоване манастире разреже. — Одобрени и на знање узети рачуни и предрачуни црквених општина у Панчеву, Сефкерину, Црв. Цркви, Великом Гају, Кусићу, Доњој Љушкови, Малој Маргити, Фаркашдину, Опави, Дупљаји, Избишту, Паланци и Ченти. — Снабдевен клаузулом одобрења и на истеривање надсолгабировском знању алибунарском уступљен прирез црквеној општини у М. Маргити. — Одбијен призив црквене општине у Лескавици против овде одобреног предрачуна односно утврђене награде од 40 К. за једног певца, због закашњења. — Узет на знање обрачун Др. С. Н. правозаступника у парници епарх. фонда против Др. Х. К. и издата му са признањем опросница. — Узето на знање решење кр. уг. грунтовне власти у Вршцу по ком је екзекутивним путем спроведена интабулација на непокретнине Д. Ј. ркт. 110 К дуга. — Узет на знање извештај епарх. рачуноревизора, да црквена општина у Ватину од 1. сент. 1905. год. добија прилоком и из нар. фондова, те према томе упућена епарх. благајна, да за 1906. год. одузме од своје прилоком тој општини 100 К. и само јој 160 К. исплати. — На молбу Ђ. К. да му се изда остатак од 120 К. за рад на школи ц. општине у Влајковцу, прећекати извештај изасланика М. К. — На молбу црквене општине у Панчеву, да јој се изда специфицирани рачун од извињајних трошкова, упућен рачуноревизор да га изда, и позвана црквена општина да своје одн. примедбе на исти учини и овамо на коначно решење пошље. — Узети на знање закључци записника ванредних и редовних седница црквене општина у Панчеву, Старчеву, Долову, Томашевцу, Дупљаји, Сефкарину, Златици, Опави, Влајковцу, Парти, Ст Молдави, Белој Цркви, Луговету, Баранди, Делиблату, Ченти и Фердину.

О назаренима у Надаљу.

— Написао Душан Петровић парох. —

(Наставак)

О дисциплинарном поступку код суђења кривица дознао сам следеће: Ако „пријатељ“ згреши, води се истрага јавно пред целом скупштином, те ако нађу да је крив, мора јавно исказати своју погрешку пред целом скупштином и изјавити да се каје. Пресуду доноси после претходне јавне истраге, искључиво друштво „верних“ које одмерава општину какве према величини самога преступа и других околности. Ако преступник припада друштву „зерујућих“, истрага и одмеравање казни бива само у њиховоме кругу тако, да оглашени или такозвани „пријатељи“ тек по последицима казне могу да наслуте да је који брат преступ учинио. Казне су разноврсне: опомена на само, одлучење од похађања од скупштине на неко време, лишење благослова“. Шта је то „лишење благослова? Сви верни поздрављају се међусобно поздравом: „Господ нек' те благослови“! Коме је одузет благослов, несме се тим поздравом ни служити, нити га ико од назарена сме тим речима поздрављати.

— Даље, седење у последњим клупама у скупштини. Јавно покајање.

На питање моје, како „пријатељи“ знају кад је који брат осуђен, одговорила ми је једна назаренка, да то није ни тешко дознати. „Осуђеници обично први излазе из скупштине пре свију; дакле пре него што и „пријатељи“ излазе. Ако је мушки, спустио је главу, снуждио се. Нити он кога, нити њега ко поздравља. Ако је женскч, навукла је мараму на очи, погурила се и у ходу једва мили; поздрава не говори, него када прође поред какве друге своје, као из дубљина проговара: „шта ја адиш, другго? А ми, њене друге, гурамо једна другу и очима упозорујемо на преступницу“.

Него имаде и тешких преступа, на пр. који учини грех противу Духа светог, или грех вапијући на небо. Такога грешника искључе са свим, да више никад не може скупштину похађати.

У брачним споровима такође суде и расуђују. Један „правоверни“ који се по смрти прве своје жене по други пут ожењио такође са „правоверном“ удовицом, живи непрестано у зашетом одношају. Услед те несугласице тако му је тешко, да није могао а да се не потужи једном своме неверном суседу. „То нисн видео чуда од језика што имаде та моја жена, да ме увек сапре пред старешинама у скупштини. Више пута смо се тужакали и ја увек мислим, но сада ће суд мој бити и — опет парницу изгубим! Што да је њена реч увек старија?“

По досада познатим изворима о назаренском учењу тог назарена нема више само две тајне т. ј. крштење и евхаристија. Но ипак покајање у њиховој вери имаде чајвећу улогу и ако га не признају за тајну. Нека су „брат“ или „сестра“, „пријатељ“ или „пријатељица“ ма и најмање што згрешили, дужност им је неодложно преступ свој пријавити старешинама назаренским. Често пута бива и таких случајева, да дотичнн у ствари и није крив али је учињена јавна саблазн и неко мора испаштати. Нека послужи и за ово један пример: Н. Н. назаренка срете се са „неверним“ човском, како они наш народ називају. При сусрету том без икаквог предумишљаја — како је стаза била узана — обгрли је човек ско струка и ословивши је: „како је Јело?“ отиде даље. Видео то неки назарен и већ је брже боље пријавио старешинама. Назаренка буде осуђена због тога, јер вели они: „морала је она њему дати повода!“

Њиховом оку не може се омаћи никакав преступ у ближњега свога. Подозривим очима све они то прате и са неким душевним задовољством пријављују и своје најрођеније, а чисто им радост сија из очију када су кога могли дотерати дотле, да буде осуђен и да испашта грехе. Но они се извињавају тиме, да, ако не пријави грешника, и сам греши, јер покрива зло.

Један мој парохијанин, који и сам беше негда назарен рече ми, да воде тачан списак свију оних који похађају скупштину. и да код свачијега имена имају прибележена зла и добра дела његова. Књигу ту држе у столу који стоји на средини скупштинске дворане, а који иначе служи као катедра за њихова „проповедника слова божјег“ Та књига имаде важну улогу у њихову црквеноме животу. На основу оцена, које су у тој књизи прибележене, одабирају лица, која ће бити предложена за крштења. Крштењу безусловно претходи испит, који оглашени мора пред „владиком“ назаренским да полаже. Одговори ли оглашени на сва питања без погрешке, тада је достојан крштења; не одговори ли он остаје и даље у реду оглашених. На питања — и ако су код свих „владика“ тако рећи иста — ипак није кадар сваки оглашени да одговори! Верним је са последицама искључења најстрожије забрањено саопштити и научити оглашене тим одговорима. Нека сваки ту мудрост својим сопственим умом и разумом докучи из читања Светога Писма. Пошто је претходно сваки исповедио и покајао грехе, које је у „неверији“ починио: н. пр. ако је кога покрао, дужан је крадену ствар или вредност исте вратити дотичном и молити га за опроштење. Или ма какво зло да је учинио, дужан је то старешинама признати и изржати епитимију, коју му они одредили буду. При руци ми је и ниже саопштавам једно покајничко писмо,

Младена Дунђерова, брата Милана Дунђерова, познатога „владике“ назаренског из Старога Футога, с којим се у футошкој назаренској скупштини препирао др. Владимир Димитријевић и о томе год. 1903. у Бунимистији и популарно написану брошуру издао под натписом „У назаренској скупштини“.

Исто Младеново писмо гласи:

„Писано у Футогу 4/10. ме еца (нема године.)

1.) У И. Г. Н. И. Х. (т. ј. У име Господа нашег Исуса Христа) поздрављам вас господине ја Дунђеров Младен из Футога кои сам требо доћи код вас да пред вама будем, али због далеког пута ја вас молим за опроштење.

2.) Ја сам разумо да је вашега покојног шогора Андрије Ранковића из Футога ћи код вас и ваша сестра и ћи поздрављам да ми опросте.

3.) За његова живота шио је он мени и мојој браћи аљине и ми смо имали због аљина и посла разговора и код мене остане 1 фор. и 70 кр. он после није иско, а ја писам дао а сада ја вама то шијем, јербо писам рад да остане код мене а ви примите и девојки подајте или јој купите што нека подере.

Сотим остајте сви здрави и нека вас ово моје неколико речи у најбољем здрављу затече, и м лим Вас господине када примите мој поздрав ја вас милостивно молим да ми одговорите и опростите јербо писам рад да ми спречава пута и новце обашка шијем. — Дунђеров Младен ср. Ст. Футог“.

(Свршиће се)

ЛИСТАК.

Вести.

Великошпикова денунцијација. „Заставин“ великошпи политичар светског гласа, уз остала своја својства, пичарио се, управо и јавно се показао као денунцијант, надајући се, да ће тим путем пре доћи до жељеног мандата.

Како он обчествује, да под своје умотворе (ради већег ефекта и славе „Заставине“, како тобоже она има са свију страна дописника) не ставља место где су писани, него мења место као цигански коње; то је под један свој састав ставио Нови Сад.

У 56. бр. у белешци исприча веселник како се Његова Светост док је био изглед да ће коалиција доћи на власт, показивао као сиромашни пријатељ Мађара и њиховог устава, а кад је тај изглед престао, како се преко нас радује што је Беч растерао угарски сабор, те објави својим пророчким духом, да ће се он опет показати као пријатељ Мађара, ако опозиција дође на власт.

Свој је умотвор завршио веселник: „Како ето нагледају шпекулантске природе“ [И не провали се земља под њине рекавши то, оличена шпекулантска душа!]

Да је то просто денунција, која ће без сумње бити достављена и на надлежно место; о томе нема нема сумње.

Но, да ће и она, као и остале денунцијације „Заставине“ промашити свој циљ; о томе може бити уверен и дугоуши политичар и сва сојатија радикалска.

Његова се Светост није никада мешала, нити се меша у политику, што је са свим и умесно и он има доста посла око управе цркве.

С тога нема ни нужде да се боји за свој положај, пошто му је због његовог коректног држања и указано *онако* велико одликовање и признање.

Брините се дугоуши политичару за себе, и настојте да поштеним путем дођете до жељеног мандата, до којег лажју и денунцијацијом никад и ни во неки вјеков не ћете доћи, па ма се како копрцали да до њега дођете.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Послате књиге на приказ.

Летопис Матице српске. Књига II. за год. 1906. Нова Сад. 8° стр. 130. Цена 1 Кр.

Књиге за народ. Свеска 116. Разговори у долници. Саставио *Бока Михајловић* учитељ. II. Нови Сад. 16° стр. 82. Цена 40 филера.

Последњи дани земног живота Господа нашег Исуса Христа. За народ написао *Стеван С. Илкић* учитељ сомборски. Ср. Карловци. 8° 56. стр. Цена 40 фил.

Одговори уредништва.

Главном уреднику „Заставе“. Шта се испрсавате као Муса Кесеџија! Нама је све једно, одговарао пред судом назови или главни уредник или цигански.

Ал да ће неко одговорати, то стоји. Живи били па видели.

Но, како стоји са оном пређеном тужбом главешина радикалских против Харминца? На то одговорите славна господо ришћанска, иначе ће наш народ имати и на даље мњење о њима, да се код њих за новац може све постићи.

Г. Матији Косовцу статистичару-уреднику. (?!) Као што крунисане главе, имају дужу и

крађу титулу, тако исто и г. Мато има две титуле, једну дужу, а једну краћу.

Дужа му је — права — титула: „М. К. народно-црквени автономни статистичар и уредник „Сриског Митрополског Гласника“, а краћа: „М. К. статистичар-уредник“.

Да л' у опште има смисла г. М. ова краћа титула; то остављамо другима нека и из тога процене писменост г. М.

Како је г. М. претрпан силним послом, те нема кад ни да најнужнији посао на тенани доврши и изврши, па ни на тенани да руча, него све мора на врат на нос да врши, да се само не замери својој власти и покаже достојан благонољења својим добротворима, који га изнеше на видело; није чудо, што му баш сваки посао не може да испадне по његовој вољи.

И кад човек помисли на натоварен на њега онај грдан посао, све више и више долази до уверења, да овај Карловчанин има право, који сваком приликом, кад види г. М. како се жури у ивање, рекне: овај ће човек пропасти, ако му се не да помоћник.

Дакле од силног посла, г. М. једва доспеде да напише одговор „*У своју одбрану*“, штампан у 45. и 46. бр. „Заставе“ од о. г., у ком одговара на наш одговор посвећен њему, који је изишао у 15. бр. о. л. за 1905., који је изишао 31. Јулија.

Дакле г. М. је требало управо $8^1/_2$ месеци, да напише одговор.

Па ако је за „пециво“, могао је г. М. баш љупки испећи свој одговор, попут оних весељака, који по 10—20 „пеку“ медицину, да што печенији доктори буду.

Но, г. М. боље би урадио, да је одмах написао свој одговорно, те би се бар могао извинити са силним послом и журењем са одговором, ако би му испао несавршен или смушен. Овако се не може на то извињавати, пошто је имао и суване времена да га љуцки напише.

Па какав је тај одговор: г. М., на ком је пуних $8^1/_2$ месеци радио и купио грађу?

Ево, какав је!

Прво да почнемо са омиљеном темом г. М. т. ј. са бројевима.

Г. М. одговор кити од навода званичних бројева, мислећи њима „опсенити простоту“.

Па како их је наводио?

Ево навешћемо само неколико примера.

Г. М. у свом је одговору пеpорисао највише са бр. С. О. 7209|1823.; 4708|2270.; 4308|1308.; 6861|2295.; 1358/899.; 5557|1477.

Да почнемо с бр. 7209|1823.

У 45. бр. „Заставе“ о. г. на једном месту рече г. М. в. бр. С. О. 7204|1823. ех 1905., на другом 7204|1823. ех 1904., а у бр. 127. пр. г. 7204|1823. ех 1904.; у „Срп. Митр. Гласнику“ за 1905. бр. 18. на стр. 381. бр. С. О. 7204|1823. и 9794. ех 1903.

Један и исти број наведе г. М. под три године! Па која је година исправна?

Е, сад долази најомиљенији број г. М. т. ј. 4708|2270.

У 45. бр. „Заставе“ за о. г. на два места рече г. М. бр. С. О. 4704|2270. ех 1904., а у „С. М. Г.“ за 1905. на једном месту 4708|2170. ех 1904. (384.), на два друга места 4708|2270. ех 1904 (стр. 381. и 387.), на трећем 4708|2170. ех 1903. (стр. 383.), а у „Застави“ 1905. 4708|2290. ех 1904.

Која је година и број г. М. исправна?

Е, сад долази бр. 4308|2308.

У 45. бр. „Заставе“ о. г. рече г. М. 4308|2308. ех 1898., а у „С. М. Г.“ на стр. 381. 4308|1308. ех 1898.

Који је број г. М. исправан?

Е, сад долази бр. 6861|2295. ех 1903.

У „Застави“ бр. 45. о. г. и у „С. М. Г.“ на стр. 384. рече г. М. 6861|2295. ех 1903., а у 127. бр. „Заставе“ за 1905. 6801|3295. ех 1903.

Који је број г. М. исправан?

Е, сад долази бр. 1350|199. ех 1905.

У 45. бр. „Заставе“ за 1906. рече г. М. бр. 1350|199. ех 1905., а за пр. г. бр. 127. на једном месту 1356|199. 16. Маја ех 1905., а на другом 1358|199. ех 1905. 16. Маја.

Који је број г. М. исправан?

Још ћемо узети бр 5557|1479.

У „Застави“ 127. бр. за пр. г. на једном месту рече г. М. 5557|1479. ех 1898., а на другом 5557|1474. ех 1898.

Који је број г. Мато исправан?

Држим, да се и на ових наведених бројева јасно види, какав је назови статистичар г. Мато Косовац, то чедо радикалске великодушности, а подједно и да смо имали право, што смо рекли, да је он наводом оних силних бројева хтео „опсенути простоту“, као оно по богу Лука Дождић, када је на испиту пеpорисао са својим тобожњим знањем математичким пред нестручњачким председником испитне комисије, а са дозволом свога професора.

Кад је г. М. у полемици с нама, спремајући се $8^1/_2$ месеци за одговор, *тако* несавесно и смушено наводио бројеве, може се мислити, *каква* мора бити статистика што је он води!

И *такав* се несавестан шарлатан усуђује критиковати наш „Шематизам“ од 1900. и у њему тражити погрешке!

Па *како* је и у томе савестан, види се из овога.

Позвавши се на бр. 13. општне — Еремићеве — „Србадије“ од 1903. рече г. М. у 46. бр. „Заставе“ за о. г., да у нашем „Шематизму“ за 1900. на 20 листи има само у темишварској дијецези 327 погрешака, те наведе 26 погрешака.

Да је г. М. савестан критичар, он се не би усудио позивати на поменути бр. „Србадије“ — ког нисмо својим очима ни видели — пре, него што би се осведочио, да л' су они наводи у њојзи истинити — осим ако није писао сам онај

приказ, кога се сада одриче, и ако јавно у „Застави“ рече, да је он био њен уредник, — навео би свих тобожњих 327 погрешака.

Како ми не имадосмо у руци поменути бр. „Србадије“, а не мамо га ни данас; то дај да видимо, како стоји са наведених 26 погрешака.

Од њих су само 3 односно 4 истините, и то парох у Десци не зове се Петар него Јован; парох у Сри. Итебеју није рођен 1867. него 1864.; код Сри. Пардања наведен је број деце у повторној школи, у место да је наведен по редовне; К. Хиџија није се родио 1845. него се те године заћаконио, а све су остале неистините, и ми их наведосмо онако, како смо их добили од епархијске власти, неке исправљене у штампаном „Шематизму“ за 1897. год., а неке по штампаном.

Тако н. пр. у штампаном стоји на стр. 45. да у Кетфељу има за сада две парохије, а г. М. рече да има само једна; на 47. да се Св. Поповић у Мађ. Чанаду род. 1830. а рук. 1848., а г. М. рече да то не стоји; на 53. да је Санад II. кл., а г. М. рече да је III; на 74. да је Мојош I. кл. а г. М рече да је IV. И да се филијала зове Чавоша, а г. М. рече Чавош.

И кад *ово* стоји, а да стоји, може се сваки уверити; како ме заслужује г. М., кад се усуђује тако јавно лагати и извртати и ово, што се може црно на бело доказати да не стоји онако, како је он навео.

Г. Мато рече између осталога, како су Саб. Одбору стизале пожурнице за пожурницама од министарства за инвентаре, како је министарство С. Одб. повраћало као неисправне рачуне инвентарске од 1898., а не наведе и дотичне бројеве. Молили бисмо г. М. да наведе за ту своју тврдњу дотичне бројеве и то тачно, а не по свом начину неистинито и смушено.

Ми рекосмо, да су код министарства још 1903. уведени инвентари у главну књигу, а г. М. рече да су 1904. Изволите званично доказати ту своју тврдњу, а ми и опет велимо да су уведени 1903., дочим код нас нису још ни данас уведени.

Г. Мато као стари „адут“, од првог дана свога доласка у Карловце, није никад радио оно, што је требло да ради, него је Саб. Одбору све морске извештаје подносио у намери, да само добије луфта те је тако више од две године заваравао С. О. са својим предлозима и за „Шематизам“, јашући непрестано на некој широј — управо лудој — основи, и својим обрасцима навео С. О. на танак лед, да се сви паметни људи не могу да начуде, како су се онаке лудости могле доставити властима.

Та његови су обрасци ремек незнања, лудости и глупости, за које мора да носи одговорност Саб. Одбор.

Да не влада код С. О. слепо партизанство, не би се г. М. скратио ни 24 сахата на својој столици. Аљ' код данашњих наших прилика, може све и сва да буде.

Рекосмо, а и опет велимо, да г. М. нити је што радио, нити ради на правој статистици. Оно нешто што се радило и ради то су радили и раде други, а г. М. проведе већину радних часова у писању дописа, писама и седења ван своје канцеларије у познатом овде месту.

О тобожњем уређивању „Срп. Мит. Гласника“, доста нам је напоменути то, да он код њега нема другог посла, до ли до однесе у штампарију примљене рукописе, води коректуру — а *како*, то виде његови читаоци —, и да напише извештај о седницама саб. одб, но и ти не иду у штампу пре, него што се исправе.

А који су ушли у лист без претходне цензуре, у њима има баздан неистинитих и сакатих одлука и закључака, због чега се често странке жале кад добију решење, које је супротно наведеном решењу у листу.

Тако н. пр. у извештају о последњој седници рече г. Мато да је оверовљен записник Децембарске седнице од 1904., дочим је одобрен онај од 1905 год.; да су уважене молбе ман. настојатеља и дијурне им повишене од 900 — (?!) 1200 К годишње за годину 1906., у место да је игуманима повишена плата од 900 К на 1200 К, и т. д.

На тврдњу г. М., да му је један концепт о извештају седница С. О нестао, и да смо ми рекли да је исти код нас, те нас овлаштује да га за 8 дана можемо сваком показати, јер у њему нема ништа неоправданога(?!), а после тог рока да му га имамо повратити, јер ће га иначе судски потражити, ево вам г. М. одговора.

Што се бенавите и правите наивним, кад Ви нисте наиван, и ако Вас многи за наивног држе. Ви сте велики „мајстор“ г. М. поред свег Вашег болећивог плачевног гласа.

Ви сте г. М. написали извештај о седници С. О. одржаној 2.—7. Марта 1904., без да сте га прво дали на ревизију и донели га у штампарију — г. М. сматра доношење рукописа у штампарију „вођење техничке стране“ — за лист!

Ми смо га сложили, и као што се дотле увек радило, а ради се и данас, а не може се друкчије ни радити, нити се игде друкчије ради, заједно са штампаним извештајем послат Вам је г. М. и Ваш рукопис, без кога не бисте могли обавити коректуру. По обављеној коректури, Ви сте обично редовно доносили — да само не седите у звању — коректуру и све остале рукописе, које Ви нисте ни писали, него их готове добили, а једноставне себи задржавали Ваше концепте о извештају седница С. О.

Кад је поменути штампан извештај дошао на ревизију, јер не беше достављен као обично пре штампања, и кад се видело, да се оне силне и крупне погрешке никако не могу исправити; то се написало нов извештај, туђом а не Вашом руком г. М. — који је и данас код Вас и ког нам и сами показасте —, и исти је послат у штампарију и по њему је штампан у 5. бр.

Кад смо ми примили са свим нов рукопис и

видели да га по ново морамо слагати, а сложена три велика шифа да морамо растурити, наредили смо — знајући добро старог „алута" г. Мату — да се пре растуривања слога учини још један отисак, ког смо у каси задржали, и то с тога, да не би било у стању доцније рећи, како је погрешно сложен његов извештај, као што чини кад превиди при коректура какву погрешку, те хоће да баци одговорност на штампарију, а она га лупи по глави рукописом.

И г. М. имаде образа, да јавно тврди да смо ми задржали један његов извештај!

Каквог је смисла имало шиљати нам његов погрешан извештај, кад је штампарији послат са свим други извештај. И кад је г. М. задржао код себе све остале извештаје, зар би он трпео, да поменути рукопис остане у штампарији?

Кад г. М. јавно рекосте, да ћете ако Вам не повратимо тобоже код нас заостали извештај, судским путем потражити, *не ћете бити човек од речи, ако то и не учините.*

Мореку Вашу господин Мато поуку како смо ми требали поступати са добијеним материјалом за „Шематизам" за 1900, задржите за себе и гледајте, да ми што пре дођемо до „Шематизма", а оканите се ламотавања са „широм основом", који би изишао по оним Вашим смушено-лудим обрацима најмање 200 табака штампаних и био уником од Шематизма.

Но, ради Вашег умирења г. М. знајте, да је нама Саб. одбор поверио 14. Јунија 1899. Ad бр. С. О. 3580/26. ех 1899. да саставимо митрополијски Шематизам за 1900.; да смо му ми поднели на потврду кратки нацрт односно распоред како да се уреди, што је саб. одбор 14. Децембра 1899. бр. С. О. 7382/1806. ех 1899. и одобрио.

Признајемо, да је г. секретар др. Л. Секулић предложио 1904. а не 1903. да се изда нов Шематизам. Сад да л' је у нашем одговору било при писању, било при штампању учињена та погрешка, шта ће пре бити ово друго, јер кад смо већ знали да је учињен поменути предлог, биће да смо знали и кад је учињен. Ми сад немамо дотичног рукописа.

Тврдњу Вашу г. М. да смо ми све оно што смо навели у своме одговору, узели из званичних списа, који нису публиковани и да до оних података, које смо уз то неистините изнели, нисмо могли доћи редовним путем, одбијамо с индигнацијом, као просту лаж и недостојну једног народног чиновника и назови уредника званичног листа, а подједно Вам велимо: не ће те г. Мато бити човек ако не уништете против себе — као што рекосте — дисциплинарну истрагу, те да побијете оне наше тврдње. Ал' знајте, да ако сте *момак*, позовите да и ми будемо присутни, да не буде опет онако, као што одређене чланове сабор. одбора за преглед Вашег званичења, и не пустисте да прегледе Ваш рад, него им болећиво плачевним гласом довикнусте: „свё је готовё, и Шёматизам и штатистика и йнвёнтарй, на што Вам они возвратише; е право брат Мато!, те похваљаше Вашу тачност и савесност!

Нисмо г. М ми издали у „С. С." званичне тајне саб. одбора, него их Ви издадосте. Ми их не издадосмо, а не могосмо их ни издати, кад ми немамо приступа да их видимо, дочим Ви као известилац саб. одб. седница, можете да сазнате шта се ради и како се ради у њима.

Као такав бесте у стању да онако осрамотите саб. одбор тврдњом својом, „да се у њему ништа не реферише писмено, ни један предлог не формулише нит се одлука прогласи, и ту је онда тешко бележити".

Ако је ово г. Мато истина, онда је то жалост да се тако ради у највишем телу, а ако није, треба Вас за јаку, па на улицу.

Ми знамо, да је саб. одб. још 1902. изабрао пододбор за израду свога пословника, ког и ако није до данас саставио, ипак би било за крајњу осуду, ако се у њему *онако* поступа као што г. М. јавно рече, и то не једанпут, него двапут.

Прво у „Застави" у 46. бр, за о. г. а други пут у 56. бр.

Како ми при препису те његове тврдње рекосмо у место „бележати" „реферисата", што је у осталом једно и исто; то се г. М. нађе побуђен да под „Нове неистине" напише у 56. бр., како смо ми изврнули поменуту његову тврдњу, те у наводу своје тврдње и нашег навода, учини у нашем наводу једну мало већу погрешку, наиме место нашег „формулише" стави своје „реферише", и имаде образа да каже: „Као што се види, ишчупано је једно место из мога одговора и онда је то место изврнуто за то, да се шкоди угледу саб. одбора. Оваким средством се није послужио још ни један српски лист, па нека је и то за сада, јавно прибележено".

Кад би и саб. одбор био памети — управо дрескости — г. М., те веровао да се шкодило његовом угледу, што ми у место „— и ту је онда тешко бележити", рекосмо: „— и ту је онда тешко реферисата (т. ј. за лист о седници), а не тврдњом г. М. да се у саборском одбору ништа не реферише писмено, да се ни један предлог не формулише, нити се одлука прогласа; с пуним правом могао би се и за њега рећи, да је и њему врана попила памет као и г. Мати.

Ви г. М. за цело време Вашег новог званичења у Карловцима, већ и саб. одб. а и јавно у „Застави" напунисте уши с Вашим извештајима, предлозима, а о Вашем раду не читасмо ништа. Оно, што је у Вашем звању урађено, то су други урадили, а не Ви.

Ви све очекујете од „предстојника звања", а да нашто сте Ви изабрани, и зашто вучете плату?

Зар Вам је мало, што вучете бадава плату за тобожње уређивање листа, добивањем готовог материјала, осим извештаја о седницама са-

борског одбора, него да Вам други уради и статистику и Шематизам!

Ви г. Мато шанцате и о неком повраћају рачуна инвентарског од министарства, и то с тога, што није био добар.

Ми о томе не читасмо нигде у извештајима рада саб. одбор. и ако — као што рекосмо — не изнесете дотични број саб. одбора, ми ћемо сматрати ту Вашу тврдњу за опадање и уносорујемо мероданне да се о томе уверс и изјасне. То захтева њихов углед.

О безобразно лажној тврдњи г. М., да смо ми у Шем. за 1900. донели нешто историчке грађе о митрополији, а о епархијама то је изостало, јер ипште мало више и посла, могу се читаоци Шем. уверити, да је то пресна лаж, пошто је и о њима наведено онако исто, као и о митрополији.

Да сте г. М. ћутали, боље би прошли. Овако су и сами слепи увидели, да Ви нисте у стању сигурно и брзо рачунати, и да због тога саб. одб. мора да плаћа човека, који уместо Вас ради тај посао.

И опет Вам довикујемо г. М.: не вадите за другог кестење, не пите и Ви „цукервасер“ у место вина, да уз наслов фабриканта — предлога, не добијете и наслов цукервасера.

Јавна захвала.

О прослави крсног имена нашег св. Три Јерарха, даровали су добровољна прилога ови племенити приложници:

50 круна: Њ. Св. патријарх Георгије Бранковић; 22 круне: синђел Др. Викентије Вујић; 20 круна Њ. високопреосв. Гаврило Змејановић; по 10 круна: Њ. високопреосв. Митрофан Шевић, Њ. високопресв. Др. Георгије Летић, високопреч. Исак Дашев архим. ман. Бездина. високопреч. Јован Јеремић. Јован Вучковић, Димитрије Рупарац, Иван Машировић, преч. Владан Максимовић. Др. Јоаким Чупић, Никола Ђурић. Др. Владимир Димитријевић; 6 кр.: Јован Савић ведетржац; по 5 кр.: г. г. Илија Добродолац, Дим. Радивојевић, гђица Јеца Милошевић, гђица Тереза Торерова, гђа Ђорђа Красојевића, проф. Глиша Лазић, преч. Јосиф Јовачић, Др. Лаза Поповић, високо преч. проф. Јован Живковић, високо преч. Ј. Перкаћански прота у Вуковару, Милош Летић, протођакон М. Гавриловић; по 4 кр.: Ђока Стефановић, гђа Пере Ивановића, Ђорђе Поповић школски референт, управа ман. Шишатовца, Пеко Јерковић (Госпић). Милева Станић Пекина (Диво-Село-Госпић); по 3 кр.: гђа Ана Берчан, Душан Милић, преч. Григорије Јовић, гђица Зорка Максимовић, Лаза Обреновић, Др. Миша Михајловић, гђа Марија Малушевић, преч. Герасим Петровић, високо-преч. Сава Стојшић прота у Панчеву; Вацлав Беранек, Никола Максимовић; к. 2·20: гђа Илије Павловића; по 2 кр.: г. г. Пера Јовановић, Марко Поповић, Ђура Јанић, гђа Марија Кнргић, гђа удова Жарка Ђукића, гђица Анђелија Павловић, гђа Даринка Шајковић, Славко Поповић. Никола Радосављевић, Паја Геренчевић гђа Косте Николића, гђа М. Класарића вл., Александар Николић, гђица Љуба Јовановић, Дим. Кољевић, гђа Пере Класарић, гђа П. Лазић, гђа С Штрасера, гђа Софија Стојадиновић Панчево, сестре Малетић, удова Зорка Стајић, уд. Матејић, Ђока Милутиновић, Св. Коларовић проф., Милан Будисављевић проф., Паја Балубџић, гђица Јулка Фридрихова. Димитрије Кошић, Влада Јовановић проф. Милан Недељковић, Никола Севдић, Мита Севдић, Максим Облачић, Седер Либерат, уд. Емилија Чокић, Пера Ршић, Јакоп Дамаскина Борјановић, проф. Ђорђе Магарашевић, преч. Митрофан Павловић игуман ман. Шишатовца, Пера Лукач, Обрад Црњанин. Ј. Бакаловић гђа Јулијана Кулунџић, браћа Јовановић — Нићифоровић, Јован Бољковац, Св. Ф. Огњановић, Ђ. Матић, високо преч. Вилхелм Бич, Н. Карасовић, Јакоп Методије Суботин, управитељ Рад. Врховац, Алекса Данојановић, преч. Викентије Себишановић; к. 1·20: гђица Јулка Чобанићева; по 1 кр.: гђа А. Кипсарић, гђица Медаковићева, гђица Даринка Томашевић, удова Вл. Веселиновић, гђица Веселиновићева, гђа Ђорђа Секулића, гђа Милутина Јанкозића, гђа Јована Живановића, гђица Јефтићева, Марија Живановић, Јелена Бурна, Славко Видаковић, Жарко Живановић, гђа проф. М. Недељковића, Марија Стефановић, Павле Шарановић, Св. Лалић, Ђорђе Брановачки, Феодор Пајдак, Ст. Милић, Мил. Тео доровић, гђа Зорка Максимовић, Либерат Папишић Петар Тошић, Милева Војновић, Станко Илијћ, гђица Даница Црнојачки, гђица Ангелина Сувачаревић, Марија Прњаворчева; по 60 ф.: гђице Љубица Мијатовић, М. Боровац, Олга Мирилова; 20 ф. Никола Шакић.

Свима племенитим приложницима најтоплије захваљује Богословско Књижевно друштво „Слога“.

У Ср. Карловцима 2 марта 1906 године.

Милан Милованов
благајник.

Стеван Каћански
председник.

Позив на претплату.

По жељи многе браће свештеника одлучио сам се из „Богословског Гласника“ у засебну књигу отштампати моје готове и потпуно израђене

Катихезе за I. разред основне школе.

Овом књигом добијају гг. катихете на основним школама велику олакшицу у својој тешкој катихетској служби а поред тога сигурну гаранцију за успех, јер катихезе одговарају схваћању дечјем, а израђене су у занимљивом приповедачком облику.

Православни родитељи ће помоћу ових књижица моћи и сами своју малу децу катихизовати, срце им облементи, ум образовати, а све у приповетци пуној интере-

са, тако да деца пут наставе ни осетити неће.

У нашој прав. срп. богословској литератури ова је књига новост.

Књига ће изнети око четири табака велике осмине. Цена јој је у претплати 80 потура, а ван претплате 1 круна. За поштарину 10 потура више.

Претплата се шаље на мене.

Парох *Владимир Милутиновић*
Јамена а/S — Срем.

Од администрације.

☞ Молимо поштоване претплатнике да дужну претплату подмире, и нову обнове, јер ето наступа већ и друга четврт 1906. г. а многи претплатници наши нису подмирили своју претплату на овај лист ни за 1905., а да не би смо морали никоме лист обуставити моле се г. г. дужници да свој дуг плате.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ад бр. К. 131. и 287/221. ех 1906. 25 3—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Миливоја Креминог из Черевића против супруге му Јелене рођ. Тошин, сада непозната боравишта овим се речена Јелена позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог увртења овог едикта овој конзисторији или лично сама предстане или место пребивалишта свога пријави јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без њеног суделовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 21. фебруара (6. марта) 1906. год

Председништво.

Ад бр. К. 40. зап. ех 1906. 29 2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај ради сталнога попуњења упражњеног парохијског места IV. (четвртог)-разреда у Шиклушу. Молитељи имају своје валано инструисане молбе путем претпостављених им власти до 17. (30.) априла 1906. год. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епархијске конзисторије будимске, држане у Будимпешти 9. (22.) фебр. 1906.

Председништво.

Ад бр К. 404/329 ех 1906. 1—3, 30.

ЕДИКТ

У бракоразводној парници Елеоноре Алпуш из Петроварадина, против супруга јој Јосина Велеца сада непозната боравишта, овим се расписује едикт за 90 дана с тим, да се има поменути Јосип Велеца у горњем року, рачунавајући од дана првог увртења овога едикта овој Конзисторији или сам лично или преко свога заступника јавити, јер ће се иначе ова бракоразводна парница и без њега наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 21. марта (3. априла) 1906. г.

Председништво.

Ад бр. К. 277/222. ех 1906. 3—3 24

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Милована Радмановића из Раче против супруге му Марије рођ Срданов, сада непозната боравишта расписује се едикт за 90 дана с тим да се има поменута Марија у горе означеном року рачунајући од дана првог увртења овога едикта или сама лично или преко свога заступника овој конзисторији јавити јер ће се иначе бракоразводни поступак и без ње наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 21. фебруара (6. марта) 1906. год.

Председништво.

Ад бр К. 87.78. ех 1906. 26 3—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Велимира Крњете из Белегиша против супруге му Јелене пређе удата Јаношевић; сада непозната боравишта овим се речена Јелена позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог увртења овог едикта овој конзисторији или лично сама предстане или место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без њеног суделовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 21. фебруара (6. марта) 1906. год.

Председништво.

Ад бр. К. 181/226. ех 1906. 3—3 23

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Олге Самарџије из Митровице, против супруга јој Косте Самарџије, сада непозната боравишта, овим се расписује едикт за 90 дана стим, да се има поменути Коста у горњем року, рачунајући од дана првог увршћења овога едикта, овој конзисторији или сам лично или преко свога заступника јавити, јер ће се иначе ова бракоразводна парница и без њега наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 21. фебруара (6. марта) 1906. год.

Председништво.

Ад бр. К. 25./74. ех 1906. 3—3 19

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Љубомира Аћимовића из Војке, против супруге му Персиде рођ. Димитријевић, сада непознатог боравишта расписује се едикт с тим, да поменута супруга Персида у року од 90 дана рачунајући од дана првог увршћења овог едикта, конзисторији овој лично предстане или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе ова парница и без ње продужити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 19. јануара (1. фебруара) 1906.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, прошћено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по води и лако могу кретати, ако би се на једном месту излунало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушцима прошићена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 прошићена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

3— 3 Илустроване цењовнике и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 238. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 7.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у суботу 15. Априла 1906.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

Његово Високопреосвештенство Господин Епископ Бачки *Митрофан Шевић* благоизволео је свршеног богослова и конзисторијалног бележника епархије бачке *Владислава Јанкулова* чино и правилно рукоположити у Новоме Саду у светођурђевском храму дана 26. марта (8. априла) 1906. за *ђакона*, а 2. (15.) априла и. г. за *презвитера*.

НЕЗВАНИЧНО.

Прилози

историји односаја наших с Румунима у XVIII том веку.

Од **Радослава М. Грујића.**

(Продужење.)

3.

1735. Новембар 18.

Посланица митроп. београдског Викентија Јовановића ердељским правосл. Румунима, у којој им јавља, да им шиље крушедолског владику Никанора Меленцијевића, да покупи милостињу за издржаваље новоустројене илирске регименте.

Викентије, Божијеју милостију, и прочаја.

Благоговејним свјашчеником свјатјеј цркви брашовској и вашему господству честним, звклатим, и вејем православним Христианом — нашим во Христје синовом љубезним, от всесилнаго Бога благадат и мир да будет с нашим господством, от нас же молитва и благословеније.

Понеже силниј наш цар благоизволил (како не двоим да и в. г. јесте разумели) оставити нам да сотворим от нашего рода Илирикорасцианскаго једин регимент реголирт за своју царску службу, иже не малу чест и добитак временом может донести всему нашему православному народу, — потребовало нуждоју и усердијем радити, да исполним оно что познаем бити нам јако рјехом на ползу. Но трошак на потребу и службу сицевују, будући паче сили нашеја, надлежит нужда воспоможенија всему нашему православному народу. О којом собранији воспоможенија сего, их царскоје величество умилостивилисја подати декрет да может учинитисја оноје собраније, јакоже и здје в државје в. г. послаше их ек-

селенцији Генералу Губернатору да даст слободу. Того ради нарочње посилајем в г. нашего в Христа брата Богољубезнаго госп. Епископа Крушедолскаго кир Никанора Мелетијевича, которій јегда достигнет там в. г. желајем јако љубезних синов Васа, да добрје јего примите уердјем понуждајеми. А у свем в. г. да сотворите оноје потребноје собраније воспоможенија; купно со всјеми во всеј државје колико скорјеје и спорно посиље может бити, понеже издивеније и долг јест велик и мног. Подобне да соберете и от свјашченикон оноје обичноје дајемоје преко године Архиепископу, јако подчињени сушче под послушанијем сеја свјатија и Богохранимија Архијепископији, јејаже окрмитељ волеју духа Свјатаго јесм ми. Идјеже тако поступајушче и увјешчајемиј пошљем всјем вам молитву и благословеније.

Бјел. 1735. Новемр. 18.

М. П. Викентиј Јоаннович

(Савремени превод с румунског* — М. П. А. К.

4.

1735. Децембар 18.

Владика крушедолски Никанор Мелентијевић — уређује односне црквено управне односаје међу православним Румунима у Ердељу.

Никанор Божијеју милостију свјатија восточнија, апостолскија и католическија цркве православнаго Епископ Крушедолскиј.

Смиреније наше пишет в Богоспасемују варош Брашов, сирјеч в „Шкеј", храма успенија пресвјатаја Богородици, и свјатому Архијереју и чудотворцу Николају, такожде и иним церквам и селам в Државје „Ердељ", јаже держатсја от сеја свјатија цркве Брашова и подчињене сему протопопијату: перво благоговејним јереом и благородним господам Гочманом, честним закљатим и купцем, и всјем обшче православним Христијанам, синном свјатија Апостолскија и католическија цркве восточнија, нам в дусје свјатјем приснољубезним синовом, милост, мир, и всеблагополучије от Господа Бога вам желајем и молитвујем.

При том обзнањујем ваше госпотство всјех, понеже преосвјашченјејши и премудрјејшиј госп. Архиепископ и Митрополит наш госп. Викентиј Јоанович восхотјел и наредил нас в сих странах за всју наредбу и оправљеније свјатија цркве и свјашченикам да посмотрим и совершим по правилам и обичајем свјатија цркви восточнија. И сице посмотрив, со всјеми обшче, купно со свјашченики и честними трговци обрјетајушчимасја в сеј честној веси Брашова, такожде доброју волеју благоговејнејшаго протопрезвитера кир Флора, посмотрев и видев старости и немошчи јего, да није мошчен от није и в напред старатисја црковију и службоју, јаже надлежит протопопу; и тако он сам молилсја прошченије и благословенје от нас, да отступит протопопства. И сице, самовољне и хотјенијем ових јереов и варошанов, посмотрили, и избрали, и наредили, и благословили сего честнаго и благоговејнаго свјашченика кир Радула Тјеми, да будет вам протопрезвитер от није в будушче, јакоже ждје јереом и мирскимподобње и в сеј државје Берсеј. За всја дјела и оправљенија црковнаја и свјашче, ническаја подобње и мирскаја, которија судове надлежит свјатјеј цркви, да старајетсја и добрим благоговјенијем и усердијем по правилам свјатих апостол и нареженим Свјатих Отец. И добрим смотренијем да исправит всја та јаже прилику јут протопопу; такожде и свјашченик всјех, јакожо ждје в вароши Брашова објетајушчихсе, сице и котори сут в ових црквах в државје Берсеј. И да познајете от није и в пред сего вишеименованаго протопопу кир Радула, тако вас увјешчајем и повељевајем вам, всјакоју честњу и благоговјенијем да почтите јего, јако настојателја и старјејша между вами попечителја. И аше случитсја, да кто против јего станет протопрезвитеру, један сицевиј будет лишен чести свјаш-

* Под бр. 301. ех 1735. — у митроп. патр. Архиву у Карловцима — налази се овај акт у савременом влашком препису са оригинала.

ченства. Протопопу же повељевајетсја от нашего смиренија, никако да не дерзнет протопоп сам без свјашченика судити једнога свјашченика или мирска, развје купно с нарежденим епитропом кир попом Теодором и иним свјашченики от варошу и гочмани црковними. И ашче случатсја њекаква дјела велика, котораја не возможет протопоп со свјашченики разрјешити, за сицевоје дјело подобајет обзнанити Архиепископа или Епископа. Такожде доходак и дар обичњиј что подобајет Епископу на годину от јереов, протопопа на обичное времја, да может собрати и издеже приликујет да пошљет. Такожде паки что јест бил обичај за доходак на страну протопопску, како бил до ниње, сице заповедамо и от селе напред да будет исполн без всјакога умаленија. Ино мир Христов и покров пресвјатија Богородици и наше Архијерејскоје благословеније, да будет со всјеми вами.

Дато во варошу Брашов в лето 1735., Декемвр. 19.

М. П. Никанор Мелетијевић

(Саврем. превод с румунског* — М. П. А К.)

5.

Владика крушедолски Никанор. пред полазак свој из Брашова, поучава правосл. народ румунски у Ердељу, како да чува своју православну веру и живи по науци Спаситељевој.

Никанор Божијеју милостију, и проче.

По заповједех и поученијах Господа Нашего Исуса Христа и наставленијах, что вам и прежде јесм дал, ниње хотјај ити помоштију Божијеју, паки наученије и заповјед вам остављају, не нову заповјед, но заповјед стару, коју сте имали от почетка и може бити и слишали ју.

1. Вјеру православнују јакоже до ниње и от сеље в будушче да држите крјепко.
2. Љубов да имате један к другому, перво свјашченици, паки и инии.
3. Инати, зависти, вражди, оклеветанија и вас да не находјатсја, јако тјех ради приходит гњев Божији к синовом противним.
4. Без љености свјатују и Божествену ју цркоп да чувате, понеже љеност на сицеваја дјет грјех смертиј.
5. Инаја дјела зла, гордиња Среброљубије, блуд, завист, љеност, пијанство, мерзост и прочаја да оставите; ашче кто та имат, и в место тјех, понудитесја исполнити добрими дјели.
6. На всјако времја исповједанија јест потребно, и најпаче в времја свјатаго поста, нарједнејже великаго, да промотрите мали и велици от 8 љета да неостанет ни један не исповједан.
7. Такожде ученија свјатаго Евангелија и Свјатих Отец, која будут вас научити и заповједати вам свјашче ници, свја да сохраните.
8. И кто от свјашченикоп, или от мирских сиј жител здешниј Брашовскиј, и в всју земљу Берсеј, црквам јаже содержатсја от цркви Брашовској, не будут послушати, ниже хранити ученија више реченаја, и ина поученија јаже правила повељевајут, сиј аз послат лице јего свјатини оцу митрополиту, и аз остављајут пречестнаго протопопу кир Радула тјемже да научит, да испитујет всја дела закона православнаго, и оних коториј несохрањат и непослушат праве заповједи, да их может наказати и исправити, јако правила повељевајут.
9. Знаменија свјатаго крста, да научите љепше изображавати на себе.
10. Веја деца от 4. или 5. љета, да их родитељи научајут приходити в цркy и да их учат да знајут Оче наш и Вјерују и инија молитви и ученија Божественнаја, која приликујут правим Христијаном.
11. Ино за сије злоје и Богомерскоје дјело чарованија, бајанија, везанија дјаволскаја, која јесм разумјел да обретајутсја и зде, да та оставите и покајавшесја и исповједавшесја, и оставше та, да будете прошчени. Но котории будут се држати таковим дјаволским художеством, тако-

1735, Децембар 28.

* Преписс оригинала налази се под бр. 301. ех 1735 у М. П. А. К.)

них кленем и отлучајем, а послушајушчим заповједи наше и исполњајушчим, благодат, мир и все благополучије желајушче молитствујем С сим остају вам всјем благохотниј.

В Брашовје 1735. Декем. 28.

М. П. Никанор Мелетијевич

(Савремени превод с румун. — М. П. А. К.)

6.

1741., Јуни 27.

Патријарх Арсеније IV. Јовановић, одговара православним румунима у Ердељу на њихове молбе: да ће се постарати невољи њиховој лека наћи; да ће писање о јурисдикцији његовој над њима, коју они тако желе, изнети пред народно-црквени сабор и т. д.

Арсеније Четвертиј Божајеју Милостију Архиепископ Пекскиј и Патријарх всјех православних Христијан Славеносербских. Болгар. и прочаја.

Всјем Благоговејним протопопу и иним свјашченикам, купно и общче братајами, честним жителем от Волгарији Брашовској, нам в Дусје Свјатјем љубезним синовом, благодат и мир буди в. г. от Бога вседержитеља, от нас же молитва и благословеније. Писаније в. г. от Јунија 4. нам послатоје, ниње пријахом, и јазке в њем содержимаја, добрје јесми равумјели. За свјатиј олтар что се нудите свршити, похваљају усердије, и радујуса ожидаја оноје свршеније, да знам, како глаголете по должности, коју имате, и ми вам абије будем послати благословеније да се может служити Божествената жертве. Подобње за депендецију онија свјатија цркве, јакоже вам сотворихом извјестије прежде, будет јављено на общчеје наше собранје, посљедујушче, јакоже и написахом вам, за друге тјагобе и страданија что там терпите, доволно јесми извјестни от нашего сина во Христје гос., логотета Владула Малеска, за које не малу бољезн имами, и молимо Бога. да нам да времја и начин, да возможемо вас утјешити. По сих молитствујушче вам от милостиваго Бога избављеније душевноје, и благополучни сукцесори — посилајем вам отеческоје благословеније всјем общче.

В Вп'ење 1741. Јун. 27.

(Саврем. превод с румун. — М. П. А. К.).

7.

1757.

Писмо православ. ердељских Румуна митрополиту Павлу Ненадовићу — у коме му сликају бедно стање своје и невоље луте, које од државних власти и унијата подносе ради своје православне вере, — ше га моле, да им пошаље православног епископа српског закона из Карловаца и да их заштити од насиља њихових непријатеља.

Преосвјашченејшиј госп., госп.,
и прочаја.

О сем жалимо и плачемо ми Власи обрјетајушчиса у Ердељу и труждајемса содержати закон восточни и от толикаго наказанија невјеми и что да сотворимо, от которих будем и писати понеже всја неможем писанију предати. Јако во сије љето во Цвјетоносиују Недељу в полуноштчи послал јесте фебиров от Винци за једно 20-т Мажара, и ударили прежде у Себишел и свезали стражку, која чува крајну селскују, да би нејавили кому; и отишли неунитскому попу, а необрјетшега все что в домје нашли отнели: 74-тири ведра вина и 2 вола и 2 сандука с халинами оставивше саме видове голе и отишли на Сешчор будући да су близу куће. И паки свезали стражу от крајне селске, да не изјаве. И отишли једному попу неуниту, и њега ненашли дома, и глобили га вземше 100 ведра вина и все что су нашли. И отишли другим двум попоном неунитом, обадва во једином двору. И обоих свезали и били и разбили им фуруне и били их во смерт и жени их, и вукли их за косе по земли у путу до бировског дома, и свезали им руке наопако, мале шчо се нису распали. И није им то било доста, но и везаних били, и видјевше они такови немилостивиј бој почели викати, да су Хрсуви дошли у село и људи скупили се. А мажари видјевше људскоје

собраније дали ватру на људе из пушака и викали солгубирова: Јиждел, и почели ударати с буадованими и ћулумџи на људе. Они же видевше, да на них ударају взели каменије и на них бацили и двоицама разбили главу и тако побегли и нас оставили мажари. И синови унитских попов убуклисја у плаветне халине и помешали се с Мажари. Потом отишли људи до солгабирова и помирили се, да му даду 50 фор. После тога дошао фибиров с 60 Мажара и два дни јели и пили, колико им воља била. По том послал реченој фибиров и дигнул 400 или 500 људи и дошли на она два села, и свезали 7 људи от Сечора и 5 от Себишла и свезаних руки и ноги послали у арест у Рвор и тамо срјели се с множеством људеј, которији вратили се натраг. И паки послал тој биров 60 људи на она два села и јели и пили један ден и ноћ. И паки послал 36 Немаца у Пјаток Пасхи и људе насиловали и взјали причашченије от унијатских попов. И пушками стали над нама до Вторника. Ишчет многу глобу от људеј фи бирон речениј. По том у Жини столици Сибинској Марта месеца 3 ден послала велика Дикастерија Сибинска Волтхитер две катане у Жину и ухватили људе колико могли. Разбијали врата у три човека: Мано Брча, Мога Брсл и Филимону Боје и гдје нашли врата затворена отворили и пустили унутра пси и свиније и кварили што су находили по кућах. И то да се зна како Жина служи половину у вармеђу Белиградску, а полак Сибињу. И послали от вармеђе на цвјетоноснују недјељу Солгабиров от Сагатин Јанеди 20 катана; сваки имјел једну пушку, два пишчоља и сабљу и све стрељали и јели шчо су нашли, понеже људи побјегли вси из села страха ради темничнаго, и шчо не могли јести и пити отнели са собом. И паки да се зна у месецу Јануарију что било у Меркур и Појан у 14-т дни; ухватили Букора Опра и отнели га у Меркур у арешч и 7 недјел држали га. И приходили слуги от Столици у Појан ухватити људе, да них у арест отведу, и сву зиму људи бегали по шуми, тешко њима. И потрошили 20 фор., и све сије поднели за закон наш грчески. И молимо се и паки молимо, да се умилостиви височајша наша кралица, в. преосвјашч. Архиеп. и Митрополит Павел, да нам даду Архијереја из Карловца нашего закона Сербскаго и Грческаго, восточнија цркве, или да нам отворе митарства, да идемо гдје кто может, да држимо закон наш; за не шчо год приходи нама от височајше наше кралице все с радостију примамо, и паки будемо примати, точију да се умилостиви, да нам даст Архијереја Грческаго нашего закона из Карловаца. Друго: бившиј једин инок неунит у предјелу Чора от вармеђе Белиградске; начинил тој калуђер малиј скит между шумом за једину миљу далеко от села. Тамо обитал и молилсја Богу о својеј души. Ни сије могло се терпити. Но на недјељу цјетоноснују у очи понедељника дигао се фи биров от Винци с 12 Мажара и пришел силом у ноћ с ташчанијем, и свезали у Тертар бирова и заклете. И пришли у Чора и паки свезали бирова и заклете, и насиловал их и плашил. И отишли на онај скит, а калугер имал стражу и опчутив стража вознестила и отишао у шуму и тако избавио се. С ним же били троје или четворо деце ученија ради за душу; и једно дете вратило се да узме свјатија икони, а гонители терчали и бацали пушке за ним и једва измакло се у пустињу и нису га ухватити могли. И дошли у цркву и почели најпре кварити свјатиј олтар и вид, и уљезли у цркну и тамо покварили; после тога у келији и тамо тожде учинили. После тога дошел исправник онога мјеста идеже била та црков, котороје јест немешко госпоски Солцој из Темишвара, и их величество метнули протекцију да недира никто, ни погази оно мјесто, и да неимаду никакву ненољу, само к њеј да иду у двор. И кад је стигал исправник и питал них, којим повеленијем кваре и чесо ради. Они отговорили: да по заповеди краљевској кваре. И тако остала Божаствена свјатаја црков разсипана и покварена до днешнаго дне тако находисе. А калуђер јако немошчен

от старостм, и има јако 70 љета, и тако лежи сокровен, да не знаду за њега ни пријатељи страха рада врагов и завистников. (Наставиће се:)

(Саврем. превод с румунског* — М. П. А. К.)

* Влашки ориг. налази се под бр. 72. ох 1757.

Говор

протојереја **Димитрија Руварца**, на погребу скружног земунског протопрезвитера и пароха **Јефтимија Вукадиновића**, у св. богородичној цркви земунској 6. (19.) Априла 1906.

Вечном закону Божјем: да ко се једном роди, да тај и умрети мора, — неко раније, а неко доцније —, који закон не познаје ни у ком случају, нити зна за какав изузетак, као што врло често бива код закона што их појединац човек или људи или власти доносе, да их обично ни сами или савесно не врше, или их примењују по својој вољи, личностима и користи, и изигравају, због чега се у свету и догађају толике силне неправде, незадовољства, несреће, па не ретко и изазивају ужасне побуне, крваве ратове са ужасним последицама по читаве народе и државе; и ти се миља наш покојниче, добра и честита старино, високопречасни Господине окружни земунски протопрезвитеру и пароше овог св. храма Божјег Јефтимије Вукадиновићу покори други дан васкрса у вече.

И као што ти беше мили покојниче живот тих и миран, тако те и смрт по стиже са свим тихо, мирно и изненадно, без икаквих болова и мука, као што многе с њима постиже, у чему се према твојим годинама и приликама огледа само милост Божја, и као награда за оно, што си давно изгубио, т. ј. свога верног друга, која би те у случају дуге и тешке болести могла неговати својски и искрено, што је у стању мужу учинити само добра и паметна супруга.

И ако ико, а оно Ви поштована децо милог нашег покојника, имате повода и узрока да сте благодарни тој Божјој милости, прво с тога, што Вам је мили родитељ дочекао тако леп век, увек здрав и чио, а друго што ви сви имајући своје позиве и места, да га у случају дуге и тешке болести његове, не бисте могли неговати и дворити и бар у неколико заменути ону негу, коју би му Ваша поштована умрла мати могла пружити, да јој суђено беше, да га преживи.

Мили наш покојник, рођен 20. Јануара 1833. у бачком селу Силбашу од спромашних родитеља, ковача, још као мало сеоско ђаче показиваше вољу и љубав к свештеничком чину, те по свршетку основне школе у месту рођења, даду га родитељи — усиљавајући се — у гимназију врбашку, у којој беше у то доба знаменити директор и професор Годра, коју с одличним успехом сврши, и још као гимназиста појао је у цркви за певницом.

По том сврши са одличним успехом 5. разред у Осеку, 6. у Бају, филозофију 7. и 8. разред у Пешти.

По свршетку филозофије, дође мили наш покојник у Карловце у богословију, коју такође с одличним успехом сврши.

Дошавши у богословију, одликовао се мили наш покојник како својом озбиљношћу, животом и сиремом од осталих својих другова школских и уживаше особично поштовање и од својих професора и од другова и од карловачког грађанства.

Као дете, који сам дошао оне исте године у Карловце у немачку основну школу, које је дошао и мили наш покојник у богословију, сећам се и данас живо, како смо и ми малишани имали велики респект од њега и са страхом скидали му капу кад бисмо га где срели и на часу пјенија, већином гледасмо у њега, чудећи се његовој озбиљности и достојанственом седењу.

Мили је наш покојник још као богослов изишао на глас и о њему је још од оно доба сриство водило рачуна, а томе је допринео доста и његов говор, што га је говорио 1853. при погребу јединца Васе сина бачког владике Платона Атанацковића, који је говор штампан био у „Седмици".

По свршетку богословије, буде мили наш покојник изабрат у Кању за учитеља, за тим после кратког времена постављен за професора у српско новосадској гимназији, коју је дужност на велико задовољство у-

праве и патронатa од 1857. па све до 1862. отправљао.

1860. 7. Нов. буде рукоположен за ђакона, затим за свештеника и по напуштању професуре за администратора прво мошоринске, а за тим врбашке парохије, где је отправљао и катехетску дужност у нижој гимназији.

Када се оно 1870. смрћу овдешњег протопрезвитера Аврама Живановића, упразнило место окружног протопрезвитера и пароха овог светог храма Божјег, које се имало избором попунити по недавно ступившем у живот кр. рескрипту од 10. Авг. 1868., и ако се на то место пријавило много тражилаца, а међу њима и један озбиљан му ривал, који је више година овде и као учитељ, ђакон и капелан, а и својом умиљатошћу, изванредно лепим појањем и певањем и својим дивним служењем стекао врло велики број угледних грађања за своје пријатељеље и поштоваоце, а уз то и играо на народном сабору и аутономном пољу једну од првих улога међу свештеницима; ипак већина изборне скупштине, не хтеде се на све то обзирати, — што нам данас у добу данашњег нашег партизанства, где се при сличним изборима поглавито и скоро једино гледи на „своје људе“, изгледа чисто невероватно —, него од најчеститијих 2. Априла 1871. изабра најчеститијег, нашег милог покојника за протопрезвитера и пароха.

И тим својим избором — првим у карловачкој митрополији по ступању у живот поменутог кр. рескрипта — јасно показа земунско српско свесно грађанство — скупштинари —, свештенство месно и из протопрезвитерата и изборници општина из протопрезвитерата, да је наш народ достојан, што је наша јерархија и народни сабор тако велико право пренео на народ српски карловачке митрополије, који је избор у српству изазвао велику радост и поштовање спрам изборне скупштине.

Дошавши мили наш покојник овамо у Земун 1871. за протопрезвитера и пароха, од првог дана свога протопрезвитеровања и пароховања па све до своје смрти, не само да је и у овом св. храму Божјем и осталим земунским храмовима, врло често — а особито у млађим својим годинама — проповедао реч Божју, те тиме вршио једну од најважнијих свештеничких дужности, него и по селима свога протопрезвитерата у датим приликама, а тако исто, није ни једну прилику пропуштао где је и кад је требало какву високу личност или ког знаменитог Србина кад би овамо дошли, да их поздрави, било у име српског свештенства и народа, било у име овдешњег грађанства, или где се требао чути и српски глас, а да их није достојанствено поздравио и дао маха чувству свога српског осећаја, што је све ишло само на понос и похвалу како нашег српског свештенства а особито земунског протопрезвитерата, тако исто овдашњег српског грађанства и у опште и нашег српског народа, који имађаху онако спремног проповедника и говорника и који га знадоше поставити на онако узвишено место, за које се иште спреман и дорастао човек.

А тако је исто мили наш покојник много и много пути са овог св. места износио врлине и заслуге не само овдешњих заслужних умрлих Србаља и Српкиња и добротвора, него и појединих српских заслужних великана и добротвора, којима би овдешња српска црквена скупштина приредила свечани парастос.

А мили је наш покојник, вршио ту своју свештенички-проповедничку дужност и као свештеник бачке епархије, што му је такође допринело, да је извишао уз остале своје књижевне радове за рана на глас.

Мили је наш покојник уз многе говорене беседе и чланке, што су излазили у повременим богословским листовима, написао и издао „Одбрану православија“, у којој је књижици оповргао нападање отпадника од православија бившег српског свештеника Јована Чокрљана; „Молитвеник на потребу православним српкињама“, превод са црквено-словенског језика на чисто српски, у ком је он био извртан зналац. А од свију његових књижевних радова, најзнатнији му је и најтрајнији рад „Духовне беседе“, што их је издао у посебној књизи.

Какав је пак био вешт говорник и про-

+ Ђ. Павић с. 1866. Мисли о отварању школе на [illegible] бр. 625, 642 + 673

поведник мили наш покојник; то понајбоље знамо сви ми, који смо га чули говорити.

Какве су пак његове беседе и каквим су чистим језиком састављене, показују његове штампане „Духовне беседе".

Мили наш покојник знао је ове језике: црквено-словенски, немачки, мађарски, латински, грчки, а знао је доста добро и руски, што је заиста у данашње доба велика реткост међу српским свештеницима.

Дошавши овамо мили наш покојник у најмужественијим и најбољим својим годинама, пун одушевљења за рад а уз то потпуно спреман за окружног протопрезитера и пароха, имао је одмах из почетка доста посла око уваљања у живот поменутог кр. рескрипта. Те како је дата нашем народу истим рескриптом автономија на црквеном и просветном пољу, била нова установа, за чије уваљање у живот и спроваљање не беше много ни дораслих свештеника, а камо ли по сеоским општинама световњака, а и сам његов претходник блажене памете честита душа Аврам Живановић, ком нека је као многогодишњем пароху овог св. Храма Божјег вечити спомен и слава, као стар човек и одрастао у добу абсодустичко-јерархијском, не беше у стању да га у живот уводи и спроваља, уз то пак како наше средишне власти, па ни сам сабор не постараше се за спроваљање у живот поменутог рескрипта, те не издадоше скоро никакве проведбене наредбе за онако многа нејасна наређења у самом рескрипту; није чудо, што је по публиковању поменутог рескрипта наступио у земунском протопрезвитерату прави хаос, из ког је морао мили наш покојник да створи ред.

Примивши мили нам покојник у своје руке управу протопрезвитерата, први му посао беше да се по рескрипту уреде по селима црквене општине, чије је председнике и свештенике сваком приликом упућивао како треба да у њима раде, те би све опажене мане и неуредности лепим начином исправљао, и врло је ретко и то кад се не хтеде из пркоса његов савет и поука послушати и извршити, пријављивао неуредне надлежној власти.

Због тог лепог својства, а и с тога, што наш мили покојник не беше онакав протопрезвитер, као што их је бивало, да што год где што чују, да то одмах дојаве своме дијецезану, а попешто кад-кад и дометну, не би л' им се само што већма умилили и додворили, због чега је многи невини свештеник — и не знајући зашто и крз што — био гоњен од свога дијецезана и запостављен.

Мили наш покојник није то никад чинио, прво с тога, што је он био карактеран и поштен човек, те му поштење и образ не допушташе да такав буде и да то чини, а друго с тога, што је и на себи искусио последице таквог дошаптавања од разних бездушних дошаптивача, на којима Земун није никад оскудевао.

И због те лепе црте милог нашег покојника, сви данас живећи свештеници земунског протопрезвитерата и црквено-општински часници за време његовог протопрезвитеровања, сећа ће га се целог свога живота с благодарношћу, пошто он ако не беше у стању да коме помогне, није шкодио никоме.

Као парох овог св. храма Божјег, у ком скоро пуних тридесет и пет година приношаше Богу безкрвну жртву, и обављаше више од двадесет година сам све свештеничке дужности, беше мили наш покојник савестан и тачан свештеник, и ако су се на њега потужити његови парохијани да их је глобио и узимао за обављене им дужности и оно, што му не припадаше, поред свег тога што је врло често бивао у незгодним материјалним околностима.

Мили наш покојник дошавши овамо за протопрезвитера и пароха из села са врло слабе парохије, са ситном децом а и са дугом, уз то пак не имајући слободног парохијског стана, до ког тек пре неку годину дође, а за ким је тежко за цело време свога протопрезвиторавања, не имађаше много година више од 200 Круна у име станарине, а за ту своту не могаше подесног њаки стана, него мораде од своје мале плате за њега дометати; сесија пак парохијска много година не пошаше више аренде од 400 Круна, а плата му за цело време не беше више од 1400 Круна, ра-

није се мучио и злопатио с великом породицом и школовањем деце, него да га парохијани прозову грабљивцем, и не хтеде тражити бољи и већи протопрезвитерат, до кога је лако могао доћи пошто су га неки пудили и молили да им дође за протопрезвитера.

Несебичност милог нашег покојника огледа се и у томе, што и ако је и он имао право по рескрипту на прописану пуну сесију парохијку, не хтеде тужити општину и тражити накнаду за онај мањак, а тако исто и ако као окружни протопрезвитер с правом могаше тражити да ужива парохију прве класе, као што је у сличним приликама уживају остали протопрезвитери; он проведе век свој са првобитном класом трећом, а та је разлика износила годишње 600 Круна.

Па не само то, него мили наш покојник не могаше за скоро пуних 20 година добити ни помоћника протопрезвитерског, као што га по рескрипту треба да имају сви протопрезвитери и већина их и имађаше, него мораде сам да уз своје протопрезвитерске дужности врши и парохијске, а то све с тога, што он беше човек смеран, неумешан и нерадо мољаше да му се учини и оно, пашто је имао право.

Уз остале своје званичне послове, а и уз материјалне невоље, с којима се имао често борити, постиже милог нашег покојника пре 17 година још и та жалост, да изгуби своју милу супругу, те остаде са неизведених на пут и неудомљених шесторо сирочади, да им буде и отац и мати.

И да не имађаше наш мили покојник у своме животу невоља, те да се безбрижан у бољим материјалним приликама могаше сав посветити своме позиву и књижевности, показао би он још много већи и корисији рад и народу у своме протопрезвитерату и српској књизи, а особито свештенству.

Но, и поред поменутих невоља и неприлика, мили је наш покојник у пуној мери оправдао поверење и свештенства овдешњег и оног из протопрезвитерата, а тако исто и овдешњег српског грађанства и оног у протопрезвитерату, а тако исто и својих претпостављених духовних власти и црквених поглавица, којих је за време протопрезвитеровања, које привременских које сталних, њих 6 променуо, од којих је ради савесног вршења својих дужности поштован и уважен био, а од садашње црквене поглавице Његове Светости српског патријарха Георгија и одликован био надбедреником, а тако је исто увек уживао и поштовање од овдешњег грађанста без разлике вере и народности, а тако исто и месних, земаљских и државних власти, који му поштовање ево и при вечитом овом растанку својим овако лепим присуством указаше. Овдешње пак свештво одликовало је милог покојника избором за управитеља овдешњих српских школа и посланика на народно црквеном сабору 1890.

За своје пак књижевне радове био је мили наш покојник одликован од нашег књижевног друштва „Матице српске" у Н. Саду избором за члана књижевног одељења, а од краља српског Александра орденом св. Саве трећег степена.

Мили наш покојник по својој природи, као што рекох беше човек мирне природе, смеран а и неумешан, те с тога се и не истицаше у јавним општинским и народним стварима, зашто се захтева сасвим друга природа, и колико ми је познато, само се једанпут јавно истакао, а то беше тада, када оно 1881. г. приликом избора посланика за народно - црквени сабор, који имађаше задатак да обави избор српског патријарха, именовани црквени одбор искључи из списка бирача сасвим неоправдано и незаконито преко 60 првих најугледнијих и најцрквенијих грађана само с тога, да буде изабрат за посланика онај, који би гласао за администратора и бачког владику Германа Анђелића.

А када се оно у супрот јасном постојећем наређењу ипак изабра такав човек за посланика, стави се мили наш покојник на чело својих овдешњих независних и родољубивих грађана српских, те упутише против избора сабору протест, који протест уважи, избор уништи,ал подједно и милом покојнику навуче на врат гоњење од стране именованог патријарха Германа Анђелића, а уз гоњење увећаше му се и његове материјалне околности, јер и он

скоро пуних пет година не добиваше уредно ни ону уду плату.

А у исто време ставио се на чело оних Србаља, који настојаше да се уведе у овдешњој црквеној општини редовно стање, што је после пет годишње борбе и постигнуто, а уједно и спашен огромаи фонд школски.

Као лепу црту милог нашег покојника морам споменути, да он знајући, шта је то сиромашан ђак, сваком се приликом заузимао за њих, и многи данас у сриству човек од положаја, има доста за њега захвалити његовој препоруци.

У друштву, а особито у поверљивом друштву, беше мили наш покојник расположен и волаше оне, а особито од своје браће свештеника, који га знадоше својим причањем развеселити, те тиме му ма и за час бригу умалити.

Ето о в а к а в беше мили наш покојник окружни протопрезвитер и парох овог св. храма Божијег високопречасни Господин Јефтимије Вукадиновић, и пошто беше такав, због тога ће и остати име његово у лепом и милом спомену код свију нас, који смо га познавали и поштовали

Мили је наш покојник дочекао леп век, који и ако није провео у онаким срећним приликама и задовољству, као што га неки проводе, ипак му је за утеху могло служити а и служило то, што је поред све своје несреће и невоље, оставши за рана удовцем, дочекао децу своју — пет синова и једну ћерку, коју он ретком љубављу љубљаше удомљену а већином и сретну, те уживаше у њима и својим унучадима, те како честитој и благодарној деци родитељи писац нису дуго живели, Ви децо милог покојника не треба да грешите Богу и да на њега жалите, што Вам немилостива смрт отрже из Ваше средине Вашег милог и доброг оца, но треба да сте му благодарни, што је дочекао да Вас види као људе и удомљене.

Мили покојниче и незаборављена наша духовна старешино! Прими од нас твоје духовне сабраће при овом вечитом земаљском растанку искрену хвалу и благодарност на оној љубави и доброти твојој, с којом си нас увек предусретао не као твоје потчињене, него као млађу браћу, и ми ћемо докле год узбудемо у животу, при свршивању сваке божанствене литургије из поскурице одређене за вађење честица за умрле, једну честицу наменути и за покој твоје добре и племените душе и ради вечнога сећања на тебе; прими искрену хвалу и благодарност од твојих захвалних парохијана, међу којима има доста њих које си ти крстио, а врло многе венчао и многе им радосне и жалосне свештеничке дужности обављао, а тако исто и од подручних ти општина твога протопрезвитерата и присутних овде њихових изасланика и заступника, који ће те се дуго и дуго времена с благодарношћу сећати и спомињати; прими искрену хвалу и од целокупног овдешњег грађанства, без разлике вере и народности, који су те и за живота поштовали и уважавали и с љубављу предусретали, те који не могоше пропустити а да се и овом приликом у овако лепом броју овде не искупе и последњу ти пошту одаду, а тако исто и од овдешњих власти, чији су те преставници за цело дуго време твога живљења у овом граду такође с поштовањем и љубављу предусретали и ишли на руку у твоме званичењу, кад имађаше с њима посла, те и они у овако лепом броју дођоше, да ти кажу последње збогом и отпрате до вечне куће.

Прими мили покојниче искрену хвалу и од твоје духовне поглавице и твога школског друга Његове Светости преузвишеног Г. нашег српског патријарха Георгија, који је из поштовања и уважења твојих заслуга изаслао посебно изасланство, да те отпрати до вечне куће.

Прими мили покојниче искрену хвалу, и од твојих поштовалаца свештеника београдских и Његовог Високопреосвештенства Г. митрополита Димитрија, који такође дођоше да те испрате до вечне куће и који изасла посебно изасланство на твој погреб.

Прими напослетку мили покојниче искрену хвалу и од привременог заступства овдашње српске црквене општине на свима оним силним добрима и прпртвности твојој, а као мала награда за њих уверен сам да ће говети твојој племенитој

души, као што и нама свима гове његов закључак, да смрт твоју огласи — што учиниште из поштовања и верске и грађанске спомљивости и наша браћа и сугрђани католици, те и они у својим црквама огласиће твоју смрт, — у свима овдешњим српским црквама, да истакне црне заставе на црквама, да јави убичајеним партама српском народу смрт твоју, да бесплатно дадо при твојој сахрани не само ритиде из свију цркава и остале утвари величанствене, него и да те и сахрани на општински трошак и приложи по 100 кр у школски фонд и фонд св. Саве.

Но, уза све то мили наш покојниче, уверен сам да ће твојој племенитој души највећма говети, ако ти приликом попуњења твога места изаберемо достојног последника, и да нас при том избору руководе они исти обзири, који су нас руководили, када смо тебе бирали и изабрали.

А сад мили покојниче, прими искрено хвала и од мене твога млађег брата, који ти је доста приномагао твоме избору, и као истинитог поштоваоца, с којим си више пути имао договора и разговора о разним црквеним и народним стварима и стварима односећим се на твоју званичну дужност, а заједно и црних дана имадосмо за време тако назване Германове владавине. Опрости ми, ако сам те кад у чему и увредио, и праштајући се с тобом, кличем ти из чистог срца и ожалошћене душе: вечан ти спомен честити и племенити свештениче и Србине. Слава ти!

Манастир Крушедол

од 1754.—1774. год.

(ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ ФРУШКОГОРСКИХ МАНАСТИРА).

Прибрао: **Сава Петковић**, парох.

[Добановци]

(Продужење.)

2.

Религијозно-морални живот манастирски.

На каквом су ступњу религијознога васпитања стојали калуђери овога манастира у овом времену, видело се већ у прегледу живота појединих калуђера. Но томе се послу и слаба пажња поклањала при свом том, што се од стране духовних власти надавало често пута опште заповести, да се калуђери настављају у основним истинама вере и морала хришћанског. Тако је 13. марта 1758. дошла преко архимандрита шишатовачког заповест, по којој имају калуђери: „научити ортодоксос и поучение свящ[енническое] и седм таин с толкованијем“. Тада је, на предлог архимандрита крушедолског, исти „собор“ одлучио, да сви калуђери „идут во једину келију учитисја внимательнѣ и да будет надзиратель Мојсеј јеромонах Поповић“. Следеће године (4. сент. 1759.) прочитан је и митрополитов циркулар „которий приказујет нам монастирожителем изучавати књижицу „Православное исповѣданије вјери вкратце“, и Перваворци да изучат Вјерују, Оче наш, Богородице Дјево и всјех заповједеј божиј“. Но колико су тада и сами калуђери били упућени у науци вере, види се из 8. тачке „Репорта“, ког је архиман. Пахомије 29. сент. 1759. послао митрополиту Ненадовићу. „Обшче братију совокупи в трапезје и преслуша ортодоксос. Которн знајет, которн не знајут. Проигумен Леонтиј знајут до вопроса; јером. Никодим не знајет; намјесник Јосиф до символа; Мојсеј знајет; Мојсеј знајет до Богородица роди једину Ипостас; Гаврил јером. до ниже хошчет спастисја; Иларион и Неофит знајут“.

Бригу око религиозно моралног васпитавања братије водили су архимандрити. Они су на братским саборима по каткад саветовали братију „шчо би обхожденије њихово чино било и љубав нијели између себе и прочаја подевнаја“; расправивали су „како обходјатсја, исповједајут ли сја и нијејет ли кто на кого поречење?“ Уз велики пост позивали су духовнике из оближних манастира да исповеде братство. Тако су се 30 марта 1764. „братија сего св. поста исповедали код духовника Леонтија ремецкаго“, а 31. марта 1767. „код духовника Теодора јазачкаго“.

Но при свем том каково је религиозно-морално владање неких калуђера у овоме периоду времена било, види се на ово неколико примера:

На собору 12. марта 1754. „наложихом Кирилу јеромонаху“, — за казну због његова неуредног понашања — „20 ударенј жезлом; Јосифу ђакону наложихом 12 ударенј жезлом“. Но како су они били расположени према овакој

пресуди, види се из даљих речи овога записника. „В том же часје оба дерзост своју показаша, да хоштчут постриг свој оставити, за кое у арест отелати јесу за болшеје их исправленије“.

Братски собор од 30. јунија 1757. расправљао је мало брутално аферу опа Гаврила. Ствар је у овом. Отац Гаврило „опијеја“, па дошао у цркву на повечерњу. Када је „господин пресвјашчени Јоан“ (ваљда вршачки), који се тада десно у цркви, заповедио да се поји „молебен пресвјатија Богородица“, „вишеречени Гаврил“, место да поји, „почел говорити попу Симеону: чати ти, или иди на поле! Али нисн ти за читање, но иди те чувај говеда и свиње! Мојсеј рекал Гаври: Не вичи, Гавро, по церкви! А Гавра отговори: Мучи ти, и ти се уздаш у проигумна. А Мојсеј: Остави се проигумна, ето владике при церкви. А Гавра: П..... ти ја за владику и за проигумна и за те! Знаш ти какав си? А Мојсеј отговорил: Какав сам? А Гавра: Ти сам знаш какав си, что отговараш овога магарца за тога Симеона. То је глумленије по цркви сам господин владика чуо, и за таковое безчиније јест наказан Гаврил соборне жељиом 15 крат“.

Исто су тако кажњени на сабору 18. маја 1758. и јером. Јоасаф и монах Иларион и то „жељиом 12 крат, что из трапеси безчинствовали и јело по трапеси просули и измежду себе једни другом опсовали оца и мајку“. „Паки в тој дев“ — читамо у записнику исте седнице од 18. маја 1758. — „на ручку бањшу отцу архимандриту с братијама и мирно ручали и по два мертика вина сваком, а једни и по три попили, како јером. Гаврил пак. По свршенији ручка почел поп Гаврил попу Христофору говорити: „Зашчо теби дали два пара халина, а мени у двадесет година ни једног пара нису дали? Али то је по милости, из тефтера се даје, зашчо је твој проигумен“. За која прагоовор измежду попа Гавре и попа Христофора устал отец архимандрит от астала, а проигумен почел говорити Гаврилу: „Остани ме се, Гавро, нисам ја ни једном из тефтера дал без договора, нити сам ја херсузин ове свете обштељи“. А поп Гаврил: „Јеси ти херсузин, и зашто тако чиниш фалшиво као лисица“? И пошав проигумен у ћелију, а Гавра за проигумном говорећи: „Не чините право!“. И пљунувши на проигумна каже: „И на вашу правду!“ За које отец проигумен двакрат ћупил по глави. По том паки непрестано поп Гаврил, викајући, говорил: „Знам ја ко је проигумен-лисица! А братство је казивало, да је за његове новце купил јему отец архимандрит, а није проигумен; не знам ја, и архимандрит је проигуменов ортак“. А превраћајући руком више: „Лисица! и паки говорим лисица!“ Тако поп Јосиф почел говорити проигумну: „Метните га у арест!“ И тако архимандрит заповедил, и метнули га у арест, и тамо бил цјелу ноћч. И паки сутра дан искал проигумен собора и сатисфакцију. И заповедил отец архимандрит бити собору и веја братија кромје попа Никодима заклетаго старца. И братија говорила да дође поп Никодим, кто хоштчет судити. И послал два крата отец архимандрит, да дође поп Никодим, и — не хотјел доћи. Сказал: „Ја нећу доћи, пак нека ме туже на митрополита“. И тако сја разишли и не совершили собора за противленије Никодимово“.

„Јером. Јосиф“ — читамо у записнику од 17. фебр. 1761. — „которај погрешил г. архимандриту и противно отговарал, и тако предпознал себе да је погрешал и с разужденијем братским опредјелише јему шчрофа. Паки јером. Гаврило, которај пијанствовал и по церкви безчинствовал, а и прежде погрешивал, сим образом и совјетован и наказиван, и не хотел престати, и тако паки жељиом наказан, и објет свој дал, что у напредак не хоштчет творити на пијанствовати. Аштче ли у напредак паки преступит свој објет, да возмут сја от јего кључи церковни и по јего кривици да тероити будет шчраф“.

На собору 20. јуна 1761. осуђен је јером. Никодим „за некоја обличенија, која нису се могла посвједочити, нити је истина била, на епитимију: један месјац у општој кујни послужити“. Том је приликом одлучено, да „у напредак без всјакија милости котори први љубо каков порок, или укорјану, или псовку на кого учини, тој или да изиђет из монастира, или цјели год општу кујну држати“.

Но тај се закључак братски није у дело приводио, ма да се и после тога међу братијом догађале разноврсне „укорјане и псовке“. Тако је монах Никанор (29. септ. 1767.), „за његово дерзновеније что он дерзнул и на попа Христофора келији ногом обио врата и

ђака у келији бйо и за проча његова погрешенија 6 крат жезлом ударен бист. — Такожде попа Христефора и Неофита монаха во арест судихом за 24 сата ради тога, что поп Христофор по братских келијах, а наипаче во вечер и ноћом, пијан ходи и себе правяще тражи, попа Симеона принуждавал да по њему сведочи. — Неофита монаха погрешенье ово: что он попа Христофора у два крат за ши вукао у попа Симеонової келији и јешче псовао попу Христофору матер, оца, веру материну и душу материну, — за то 12 крат шпапом ударен бист."

На собору од 24. јула 1768. „бист присуждение за Никанора (Николајевића) наречената монаха за његово дерзновение и упорство и злаја изреченија с различними лици многократно нападајући ономе при самом обеду и трапези общчеј не само с млађим да је упоран но и старцем уста отварати не даде и в гостилници пред гостима, а и самоме г. архимандриту убиством претио и говорио: „Тако ми Матере Божје оћу га убити." Христофору јеромонаху књигу Молитвослов узео и нити платити, нити пак књиге вратити. На башчована Пантелију трикрат до сад нападао и каменьем и цигљами на њега метао се. Лазара параскувара такођер на Сошествије св. Духа у кухини дрветом ударио и прокорвавио, потом паки цигљом у леђа ударио. А сад у прошавши вторник, јулија 22., код толиких јабука далше што народ и људи беру и крадут, нехотјео брати, но под пенцер Симеона јеромонаха дошао јабуку брати, за које г. отац архимандрит много крат говорио: „Које су јабуке блиа келија и пенжера да би се могле барем сачувати." Он, Никанор, ако неки силеција, трикрат доходно млатити, а зато Симеон јеромонах јему говорио: „Остави се јабуке, не млати, шчо би се зашчедило поради честних гостеј и задержало!" Но Никанор не хотјел оставити се. Тогда Симеон по трикратном говорењију, и Никанору не хотјевшу послушати нити покорити сја, ожесточио се и Никанора турио руком, а по том ударио шчапом. Тогда Никанор усуди сја и јером. Симеона за косе узети и трзати и главу земљи притегнути и једном руком држао за косе, а другом с једним кочићем по потиљку и по леђи доволно ударао, за које Симеон викао и помагао. Тогда братија, која су се ту трефила, повикали и развадили. Јешче тако сказују, да је било могуће Никанору колац извући, би Симеона и убио. Зато им обојици епитимију или каштигу наложисмо. Симеону, како свјашченој персони, зато что (нечитко) простерти руку и ударити, да до недеље грјадушче то јест 4 дња и келии пребити и псалтир со сухојаденјем читати, а никуд не ходити, по том и у напредак објешчал сја, да више ктому не дерзнет бити сја. А Никанору шест дне у аресту са сухојаденјем пребити, наконец... (не пише колико) крат со жезлом јего ударити и ктому јешче завешчание против његове толике противности и упорства, које све ађе славити нужно јест по реду дати да у напредак от свега више споменутих речи, гордости и дерзновенна хоће престати и боље оће поступити, јакоже ниже написано јест:

„Аз низу именовати завешчавају се пред свемогућим Богом и пречистом Дјевом Богородицом и свјатими ангели и прочим свјатим Богу угодившим, објешћавају сја и заклињају сја, да к тому никоего дерзновенна, или прекословна, упорности и укорзни како старшим, тако и млађим не хотчу ни једином им противити сја, но једно гледати, на шчо пошао јесам то јест: на терпјење, нишчету, чистоту, братољубие и покорност и на прочаја добра дјела по силе мојеј показивати, а от оних злих и богопротивних дјел от ниже бљуста сја и хранити сја буду, које и у протоколу обшчом написато јест. А ашче би сеј мој завјет љубо и чем потрао, да будем под каштигом свјаком подлећи, а јакоже ни чина раззје халина примио писам, тако без сваког суда или правице из монастира изгнан да будем, ашче вишереченије преступим. За кое и своједручно подписах сја на собору у обшчој трапези у обшчежителном монастиру нашем Крушедолу месјаца јулна 26. 1768.

Понизни слуга Недељко наречени
Никанор монах.

(Свршиће се)

ЛИСТАК.

Вести.

Одобреље св. Арх. Синода. По резолуцији Његовог Величанства од 22. Марта о. г. одобрено је држање св. Архијерејског Синода.

Отварање његово одредиће се доцније.

Сединице автономних власти. За 17. о. м. сазват је у сединицу арх. адм. одбор, а за 18. о. м. конзисторија.

Радосна вест. У парници румунске јерархије против српске јерархије и настојатеља српских манастира Бездина, Месића и Св. Ђурђа, донела је кр. Курија коначно решење, по ком је дато место пригонору са српске стране против компетенције кр. пештанског суда да доноси решење у тој парници.

Обе првостепене пресуде су укинуте, и тужитељи су осуђени на сношење судских трошкова.

За овакав срећан исход у овој ствари, ком се сваки Србин обрадовати мора, чима се у првом реду захваљити Његовој Светости и кр. земаљској влади у Загребу, а у првом реду пресветлом бану Преузвишеном Г. грофу Теодору Пејачевићу, који је настојао на надлежном месту да се са угарске стране призна самосталност и надлежност судова у Хрватској и Славонији у оним судским стварима, чије решење спада пред компетенцију земаљских судова у Хрватској и Славонији.

Овом је коначном пресудом признато, да се против српских манастира у Хрватској и Славонији парница може подићи код земаљских судова у Хрватској и Славонији а никако код угарских судова.

Шта ми оно рекосмо. Када оно непозвани и недорасли људи у Босни и Херцеговини подузеше да наш православни народ у тим земљама дође до своје народно-црквене автономије, те за израду штатута узеше човека који с брда с дола ваправи им га, и не познавајући људе и прилике, ми смо у неколико пути подизали свога гласа против тога, и напоменули смо, шта ће напослетку бити од исте автономије. Наш се савет и глас није послушао, штатут је ступио у живот, и већ се јавно тврди да с њиме није нико задовољан, па ни сами прваци народни, који су га градили, те се појављује жеља, да се у њему чине измене, „иначе, она ће — уредба — бити увијек камен спотицања и у мјесто правилног живота и рада у нашој автономији, даваће нам повода за међусобан раздор и неслогу“ (бр. 54. „Српске ријечи“).

Кад се поништи, с каквом је пажњом и трошком створен и потврђен штатут; не треба се варати да ће се и намена моћи другчије спровести.

А дотле? Дотле ће владати међусобан раздор и неслога.

А то смо ми знали да ће наступити и за то се и дао исти штатут.

Штрајк словослагачких помоћника. Због не оправданог захтева, каквог је штрајк у нашој штампарији, због чега лист излази на табаку.

Штрајк је решен одказом службе непослушних словослагачких ученика.

Управа штампарије.

Уредник: Димитрије Руварац, протојереј.

Књижевне вести.

Српска Књижевна Задруга,

Изишло је најновије коло Српске Књижевне Задруге са овим изданьима:

1. *Људевит Вулићевић:* **Моја мати и Сила савјести.**

2. *Стојан Новаковић:* **Турско царство пред српски устанак 1780—1804.**

3. *Шандор Ксавер Ђалски:* **Под старим крововима.**

4. *Бранислав Ђ. Нушић:* **Пучина и Обичан човек.**

5. *Радоје М. Домановић:* **Приповетке.**

6. *Сава Д. Мијалковић:* **Из немачке лирике.**

7. *К. М. Станьуковић:* **Први кораци** Роман. Превео П. П. Ђорђевић.

Цена је целом ову колу 6 К за претплатнике. Све поруке из Аустро-Угарске, Босне и Херцеговине, Црне Горе најтачније извршује потписана

Српска Манастирска Штампарија
у Срем. Карловцима
као главни комисионар Српске Књижевне Задруге.

„Мађедонија и Мађедонци“
Књига Ивана Ивањћа

Са тим натписом изашло је велико дело Ивана Ивањћа, опше земље и народа, са географском, етнографском, статистичком и привредно-трговинском грађом. Књига износи 21 штампан табак великога формата, има 43 слике. Издање је врло луксузно. Цена му је 6 динара. Поруџбине се шаљу штампарији Савића и Комп. у Београду. У књизи има 23 одељка, а садржина јој ова: Предговор. Из Солуна у Сереш; У Сереву; О вароши Серезу; Душанов град Серез; Округ серешки; Задужбина цара Душана код Сереза; На струмском (Гахинском) језеру; Пут у Драму; У кавалу, ксанти и Дедеагач на Марици; Из Драме у Дојран (Полин); У Полину (Дојрану,

Довиру); У варошн Кукушу; Кукушка околина и Карадак нахија; Струмица; Струмска област; Град Солун; Из Солуна у Демир-Капију; У доњем делу Солунског вилајета; У Пели, Јечице-Вардару (Пазару) и околини; Воден и околина; Мегленъ и Острово; Лерин, Костур, Свечиста, Кожани и Србија. Извод изд статистике становништва у Маћедонији и Старој Србији. Извод из статистике српских школа у Турској. У овој књизи има 43 ових слика: Град Солун; Дуж жељезничке пруге Солун-Серез; Варош Серез и остатци Душанова града; Предграђе Береза и шетнице; Разналине цркве св. Николе. Пазар у Мелнику; Група сеоских девојака у И. Маћедонији; Група Цигана на тахинском језеру; Жељез; станица на пруги Серез-Драма; Сеоски хан у Маћедонији; Група са пазара у Драми; Варош Кавала на Маћедонском приморју; Варош Драма; Група са Маћедонског пазара; Српски сватова у Маћедонији; Народна ношња у Маћедонији и Старој Србији; Срби варошани из Повардарја; Поглед на Солун с мора; Стари „Капан“ – пазар; Турчин пијаћ на пазару; Српски конзулат у Солуну; Отоманска Банка у Солуну; Улица у Солуну; Српска виша девојачка школа у Солуну; Оркестар српских гимназиста у Солуну; Бела кула у Солуну; Црква св. Димитрија у Солуну; Рушевине цркве, потом џамије, св. Софије у Солуну; Српкиња из битољског вилајета; Демир Капија; Хиландар у Светој Гори; Страна манастира Хиландара; Вардар близу свог ушћа у море; Апсана у Турској; Поглед на Воден; Група српских учитеља из Маћедоније и Ст. Србије; Група Срба Маћедонаца; Стара надгробна плоча код Острова; Маћедонски рибари на језеру; Пожар у јужној Маћедонији; Свештеничка породица; Српкиња из јужне Маћедоније; Јужни Арнаути.

Књига се продаје у свима књижарама. — Књижарима рабат. — Цена 6 динара. —

Штампарија *Савића и Комп.* у Београду.

Од администрације.

☞ Молимо поштоване претплатнике да дужну претплату подмире, и нову обнове, јер ето наступила већ и друга четврт 1906. г. а многи претплатници наши нису подмирили своју претплату на овај лист ни за 1905., а да не би смо морали никоме лист обуставити моле се г. г. дужници да свој дуг плате.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

А. 23363/2041. 1905. 1–1, 82

ОБЈАВА

Ради сталног попуњења места једнога грађевинско-надзорног органа при управи епархије темишварске, расписује се офертска расправа, која ће се одржати дана 1/14. маја 1906. у писарници епрхије темишварске, до кога се дана понуде имају предати. Рефлектовати могу само дипломоване архитекте из Угарске. Потписана епархијска управа задржава себи право да без обзира на исход офертске расправе ма којега рефлеканта понуду прими или офертеку расправу за безуспешну прогласи. Са рефлектантом, којег понуду ова епарх. власт прихвати или буде склопиће се уговор. Погодбе могу рефлектанти прегледати у званичним часовима у писарници епарх. управе темишварске.

Председништво

Број 191. ех 1906. 1–2. 33

К. в. 103.

СТЕЧАЈ

Исписује се на парохију у Шуметлица, VI. разреда са роком до укључиво 17. (30.) априла 1906. године.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице до стављеног рока надлежним путем потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 22. фебруара (7. Марта) 1906 године држане.

Председништво.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 34. 1–1.

Срп. прав. црквена општина у Беркасову (Срем) расписује јавну дражбу на мањак за дан 30. априла (13. маја) у 2 сата по подне ради зидања нове капеле на извору св. Петке. Прорачун је 9000 к. који се заједно с нацртом може код председника видети.

У Беркасову 7. (20.) апр. 1906.

Председник:

Сима Михајловић.

Бр. 289. ех 1905/6.

ЗВАНИЧНА ОБЈАВА.

Оригинал Сведоџбе о свршеним богословским наукама, издан 21. јула (2. августа) 1887. бр. 23. за Владимира Обрадовића из Адашеваца проглашује се овим уништеним, а 26. марта 1906. издан је дупликат исте сведоџбе.

Управа правосл. срп. богословског училишта у Карловцима 29. марта 1906.

Ј. Вучковић, ректор.

Ад бр. К. 40. вап. ех 1906. 29 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај ради сталнога попуњења упражњеног парохијског места IV. (четвртог) разреда у Шиклошу. Молитељи имају своје ваљано инструисане молбе путем претпостављених им власти до 17. (30.) априла 1906. год. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епархијске конзисторије будимске, држане у Будимпешти 9. (22.) фебр. 1906.

Председништво.

Ад бр К. 404/329 ех 1906. 2—3, 30.

ЕДИКТ

У бракоразводној парници Елеоноре Алиуш из Петроварадина, против супруга јој Јосина Велеца сада непозната боравишта, овим се расписује едикт за 90 дана с тим, да се има поменути Јосип Велеца у горњем року, рачунавајући од дана првог увртења овога едикта овој Конзисторији или сам лично или преко свога заступника јавити, јер ће се иначе она бракоразводна парница и без њега наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 21. марта (3. априла) 1906. г.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ 21

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, прошћено са кругом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са створеним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђена, као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

3— 3. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 281. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 8.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 30. Априла 1906.

ЗВАНИЧНО.

Закон

од 17. јануара 1906.

О ВЕРОИСПОВЕДНИМ ОДНОСИМА.

МИ ФРАЊО ЈОСИП ПРВИ,

по милости божјој
цесар аустријски, краљ чешки и т. д.
и
апостолски краљ краљевина Угарске, Хрватске, Славоније и Далмације
потврђујемо
предложени нам у основи по хрватско-славонско-далматинском сабору
закон
о вероисповедним односима.

I.

О вероисповестима.

§. 1.

Свака законито призната црква или верозаконска заједница овлаштена је свој верозакон јавно исповедати.

§. 2.

На празнике и свечане дане било које законито признате цркве или верозаконске заједнице не сме нико у непосредној близини места, где се и за време док се служба божја држи, вршити послове и радње, којима би се свечаност сметала или умањивала. Исто вреди за улице и места, којима иду свечани опходи, док они пролазе.

§. 3.

Црквене или богоштовне општине не могу ускратити на свом гробљу место за пристојан гроб припадника друге вероисповести:

а.) ако се на гробљу налази породична гробница покојнога иноверца.

б.) ако у подручју управне општине, где је иноверац преминуо или где је нађена лешина, нема гробља за чланове цркве или верозаконске заједнице, којој покојник припада.

§. 4.

За богоштовне потребе цркве или верозаконске заједнице дужне су непосредно доносити особе, које тој цркви или верозаконској заједници не припадају, само у толико, у колико та дужност извире из стварнога патроната, из

других реалних терета, или је основана на приватноправној подлози, или је наслетку грунтовно осигурана.

§. 5.

У колико су намети, пристојбе, приноси и издавања у корист законито признатих цркава и верозаконских заједница њихових општина и службеника основани на закону или обичају или на признатом штатуту, или су установљени с одобрењем надлежне управне области, утерива ће се путем политичке оврхе уз обдржавање прописа постојећих за поједину врсту тих дања.

Исто тако даваће управне области своју помоћ при оврхи одлука надлежних области законито признатих цркава и верозаконских заједница према свећеницима, службеницима и управним органима њиховим, којима се они са службе и надарбине, односно плаће или с управе црквеном имовином одстрањују, или свргавају, или на њихово место успостављају, или којима буду пресуђени на ношење трошкова поведена против њих поступка, или којима се предузимају мере за осигурање уредне управе црквеном имовином, у колико су такове одлуке у складу с постојећим грађанским законима и с црквеним у краљевинама Хрватској и Славонији важећим прописима.

§. 6.

У општинама или градовима, где би се из општинских средстава давала помоћ у богоштовне сврхе, треба да у таковој припомоћи према исказаној потреби учествују у праведном размеру све вероисповести, које у подручју града или општине постоје.

§. 7.

Претстојници, службеници и припадници једне цркве или верозаконске заједнице не смеју вршити функције богослужења ни душобрижништва над припадницима друге цркве или верозаконске заједнице, осим тек у изнимним пригодним случајевима, ако буду по душобрижнику или службенику друге цркве или верозаконске заједнице замољени, да обаве чин, који њима припада, или ако им је вршење таковых функцима и без нарочитог позива допуштено по правилима те друге цркве или верозаконске заједнице.

Функције извршене унаточ тим одредбама немају правне важности, па имају области на молбу повређене приватне особе или верозаконске заједнице пружити сходну помоћ.

§. 8.

При женидбама међу припадницима разних хришћанских вероисповести може се привољење на женидбу очитовати пред душобрижником вереника или верениче.

При таким женидбама имају оглашења бивати у цркви једнога и другога заручника.

§. 9.

Надлежни душобрижници дужни су, ако намераваној мешовитој женидби нема запрека основаних на женидбеним прописима, обавити оглашење, чим буду за то замољени и потребите им исправе предложене, те о томе заручнику своје вероисповести издати уредовну сведоџбу.

§. 10.

Неће ли душобрижник једног заручника да обави оглашење намераване мешовите женидбе, или не започне ли с оглашењем у року од 14 дана, од како буде за то замољен, то су у случају, ако оба заручника бораве у истој управној општини, довољна оглашења тек од душобрижника другог заручника уз писмену сведоџбу два сведока о томе, да је дотични заручник пред њима замолио свога душобрижника за обаву оглашења, а потоњи је то ускратио.

Ако пак заручници не бораве у истој управној општини, обави ће на темељу такове сведоџбе оглашење она управна област I. молбе, у подручју које има уредовно седиште душобрижник, који неће да обави оглашење.

§. 11.

Не буде ли један од душобрижника издао заручнику своје вероисповести писмену сведоџбу о уредно обављеним оглашењима за његову страну, овлашћен је душобрижник другога заручника, обавивши оглашење, предузети венчање на темељу писмене сведоџбе два сведока о томе, да је дотични заручник пред њима замолио свога душобрижника за сведоџбу о обављеним оглашењима, али му је таква сведоџба ускраћена.

§ 12.

Сведоци, који не знају писати, могу своју изјаву у случају прве алинеје §. 10. те §. 11. дати у записник код душобрижника, који има да обави венчање. На место писмене сведоџбе по другој алинеји §. 10. довољна је свагда записничка изјава сведока код дотичне управне области.

Сведоци треба да су пунољетни мушкарци и дотичноме душобрижнику познати.

§. 13.

Против вереника, женидбених сведока и душобрижника, који суделују код венчања особа разних хришћанских вероисповести, а да пре тога нису обављена оглашења по пропису §. 10. или да није предлежала сведоџба предвиђена у §. 11., поступа ће управне области по §. 24. овога закона.

Истој казни потпадају и сведоци напоменути у §. §. 10. и 11. ако се огреше против прописа истих параграфа.

II.

О прелазу из једне вероисповести у другу.

§. 14.

Прелаз на коју од законито признатих хришћанских вероисповести слободан је по властитој одлуци свакоме, ко је навршио 18 година живота.

§. 15.

Ко намерава прећи, има ту своју намеру очитовати своме надлежном душобрижнику у два пута и то први пут сам, а други пут осам дана после првога очитовања у присутности два пунолетна сведока, те од душобрижника затражити писмену сведоџбу о својим очитованьима.

Ускрати ли надлежни душобрижник издати затражену сведоџбу или у оне саслушати прелазнике, доста је, ако сведоци у присутности прелазниковој очитују код надлежне управне области I. молбе, да је дотичник пред њима изјавио надлежному душобрижнику намеру своју, да жели прећи из његове вероисповести односно да дотичника није хтео саслушати надлежни душобрижник. У последњем случају има на то прелазник очитовати намеру своју.

О тој записничкој изјави управна ће област одмах обавестити како душобрижника оне вероисповести, из које дотичник смера иступити, тако и душобрижника оне цркве, у коју жели ступити.

§. 16.

Пошто онај, који прелази, покаже од надлежнога душобрижника издану му сведоџбу душобрижнику оне вероисповести, у коју жели прећи, или пошто потоњи душобрижник прими од управне области обавест о записничкој изјави (§. 15.), дотична је црква потпуно овлаштена, да прими у своју свезу онога, који жели прећи.

Прелаз је довршен, чим душобрижник дотичне цркве изјави прелазнику, да га прима.

§. 17.

Душобрижник, који прими у своју цркву новога члана, дужан је путем управне области I. молбе одмах о томе обавестити надлежног душобрижника оне вероисповести, којој је прелазник дотле припадао.

Душобрижници имају оне, који су на њихову вероисповест прешли, уписати у књигу прелаза уз назнаку дана, кога су примљени.

Изводима из ове књиге исказује се вера онога, који је прешао.

§. 18.

С њиховим обављењем прелазом престају унапредак сва на верозаконској свези основана права и дужности онога, који је прешао, према цркви или верозаконској заједници, којој је дотада припадао.

§. 19.

Прелаз предузет мимо одредбе овога закона нема правне њиховости. Осим тога имају се сви учесници у таковом деловању казнити по пропису §. 24.

III.

О вероисповести деце.

§. 20.

Законита или законитом изједначена деца следе веру својих родитеља ако оба родитеља припадају истој вероисповести.

Незаконита деца следе веру материну.

Находима и у опће таковој деци, којој родитељи нису познати, одређује веру ако је непозната, онај, који их бесплатно узме на отхрањење иначе тутор.

§ 21.

Код мешовитих бракова могу супруги пре или после венчања уговорити, да сва или поједина деца следе веру материну.

Такав уговор могу супруги само између себе њиховано уговорити. Уговор губи снагу, ако један или оба родитеља пређу на другу вероисповест.

Обвезе једнога или оба родитеља, дане ма коме трећем, немају правне снаге.

Ако уговора нема, следе деца вероисповести очевој.

§. 22.

Верозаконска припадност детета установљена по 20. и 21., не може се мењати пре навршене 18. године живота, осим у следећим случајевима:

1. У мешовитим браковима могу родитељи код деце испод 7 година споразумно у границама §. 21. променити вероисповест, којој су до тада припадала по закону или уговору.

2. Кад један или оба родитеља или кад незаконита мати пређе на другу вероисповест, поступа се с децом испод 7 година, као да су после прелаза рођена.

3. С позаконьеном децом, која нису навршила 7 година, поступа се, као да су рођена у законитом браку.

4. У изузетним и особита обзира вредним случајевима, а нарочито у интересу јединства верскога одгоја, може надтуторетвена власт на молбу родитеља, тутора или других особа, којима припада право одгоја, допустити промену вере деце изнад 7 а испод 18 година.

§. 23.

Родитељи и тутори, који узраде против ових прописа, казни ће се по §. 24.

У случају повреде тих прописа, имају области поступати по §. §. 25. и 26. и одредити, што закону одговара.

IV.

Прелазне и заглавне установе.

§. 24.

Прекршаји овога закона казни ће се глобом до 300 К. У случајевима особито тешким или случајевима повратка, може се уз глобу изрећи и казан затвора до 30 дана.

§. 25.

За поступак по овом закону надлежне су управне области у редовитом молбеном течају.

Рок утоку је 14 дана.

Поступа се редовно уреда ради.

§. 26.

Препори о верозаконској припадности детета из мешовитога брака установљеној уговором родитеља, решавају се њиначе само на захтев оца, матере или тутора. Такав со захтев може ставити, докле год дете не наврши 7. годину живота.

§. 27.

Кр. хрватско-славонско далматински владин одео за богоштовље и наставу, одреди ће до потребе ова правомоћности одлуке, да се дете упише у матице оне вероисповести, којој по одлуци припада.

§. 28.

Упис у матице једне вероисповести, обављен на темељу правомоћне одлуке, није одписан од брисања из матице оне вероисповести, у матицама које је дете било пре уписано.

§. 29.

Верозаконска припадност особа, које нису припадници краљевина Хрватске и Славоније, просуђује се као год и особни њихов статус у опће по законима њихове домовине.

За начин верозаконскога прелаза њихова обављена у краљевинама Хрватској и Славонији, вреде установе овога закона Тек ако они не припадају ни једној од цркава или верозаконских заједница признатих у овим краљевинама, имају они своју намеру, да желе приступити у коју законито признату цркву или верозаконску заједницу, очитовати код управне области I. молбе, која ће о томе обавестити душобрижника оне цркве или верозаконске заједнице, у коју они желе ступити.

§. 30.

Закон овај стаје на снагу даном проглашења.

Тога дана губе снагу сви закони, наредбе и прописи, који су у опреци с овим законом.

§. 31.

Проведба овога закона поверава се бану, који се подједно овлашћује, да изда потребите за проведбу наредбе.

Дано у Бечу дана седамнаестог јануара године хиљаду деветсто и шесте.

[М. П.] ФРАЊО ЈОСИП в. р.

Стјепан Ковачевић в. р.

Др. Теодор гроф Пејачевић в. р.

НЕЗВАНИЧНО.

Одлука високе кр. Курије у манастирској парници.

3022. број 1906. гр.

Краљевска Курија.

У име Његова Величанства Краља.

У редовној парници, коју су Јован Мецијан романски прав. митрополит, Јован Пап, арадски и Никола Попеа карансебешки прав. романски епископи као тужитељи покренули против Георгија Бранковића православног српског патријарха и митрополита, Дра Ђорђа Летића, темишварског, Гаврила Змејановића вршачког прав. српског епископа, Исака Дошена архимандрита и Стевана Николића игумана као тужених ради установљења заједничке својине на манастире и манастирска имања, налазећа се у поседу и под јурисдикцијом (правно подручје) српске прав. цркве у угарској, пошто је парницу будимпештанска крал. табла одлуком својом под бројем 10571/ex 1905. ревидирала, услед утока тужених краљевска Курија је у свом јавном заседању одржаном 18-ог априла 1906 год. донела следећу

Одлуку:

Крал. Курија, — мењајући решења обадва доња суда, — проглашује ненадлежним кр. судбени сто судити у овој тужби из разлога недостатка делокруга, те наређује, да се тужба тужитељима натраг поврати; уједно обвезује тужитеље солидарно, да у року од 15 дана под теретом екскуције имају платити и то: Георгију Бранковићу срп. прав. патријарху и митрополиту I-редном утуженику 700 круна, Дру Ђорђу Летићу темишварском прав. епископу II. редном утуженом 300 круна, Гаврилу Змејановићу вршачком срп. прав. епископу III-редном утуженом 400 круна, Исаку Дошену архимандриту IV-редном утуженом 300 круна и Стевану Николићу V-редном утуженом 300 круна.

Разлози.

Крал. Курија пре свега установљава, пошто је приговор против територијалног делокруга крал. судбеног стола учињен, да према томе против, — у овој ствари донесене одлуке другостепеног суда, — у смислу 4 тачке 59 §-а 59. зак. чланка од године 1881. има места даљем утоку.

Што се пак учињених самих приговора тиче: према разлозима одлуке другостепеног суда немају истина основе они приговори утужених, да је услед застарелости престао судски делокруг и надлежност; даље да се делеговање суда у опште не односи на манастире; и напослетку да се овом тужбом за тим иде, да се о верском карактеру ових, под делокруг грађанскога суда неспадајућих установа суди; али је међутим основан на основу XXX зак. чланка из 1868. год. учињен онај приговор утужених да у делокруг делегованога судбенога стола предмет ове тужбе не може спадати зато, што се у истој тражи судско установљење заједнице и на оне непокретнине, што леже на земљишту Хрватске и Славоније, које државе у правосудству уживају право самоуправе, те се према томе делеговање суда на њих не може односити.

Тужитељи у својој тужби то износе, да како се јединствена православна црква, која је постојала у земљама угарске круне, на двоје разделила, те према томе оних 27 манастира, који се и сада у поседу и под јурисдикцијом утужених налазе, а од којих поједине побројаних 19 леже у земљама Хрватско-Славонске краљевине — такођер спадају под деобу, то онда они у првом зачелу прве тачке петитума своје тужбе, траже: да суд призна, да сви православни на простору угарске круне, дакле и они у Хрватској и Славонији лежећи манастири сачињавају заједничке православне верске установе обе источно православне цркве, а имање истих сачињава заједнички имегак обе цркве на који иметак услед хијерархичке раздеобе те две цркве, румунска православна црква има иста права као и српска прав. црква, те према томе има права поделу тих некретнина тражити; а у другом зачелу исте тачке своје тужбе, као и у молбама садржанима у 2. и 3-ој тачци траже само као резултат горе означеног судског установљења, да се црквена јурисдикција над прав. манастирима, који леже на просторији Угарске, — међу две митрополије тако поделе, да они манастири који леже у крајевима онде где су Румуни у већини, са читавим својим иметком припадну великосибињској прав. митрополији и да се ставе под њену јурисдикцију и према томе у име њиховог дела, који им од заједничких манастира припада, да се бездински, сентђурађски и месићски манастир са свим својим покретним и непокретним иметком и правима досуде у својину и посед румунској православној цркви и да се ставе под њену јурисдикцију.

Из овог садржаја тужбених молби јасно се види, да исте једно са другом стоје у непосредној вези и односно да су молбе садржане у другом зачелу прве тачке и даље у другој и трећој тачци, изнете само као последица овог судског установљења, које се траже у првом зачелу прве тачке: то се тужба само укупно и само као целина може пресудити, дакле мериторно судско расположење морало би се по природи саме ствари протегнути и на непокретности, које леже на територију Хрватске и Славоније.

Како пак Хрватска и Славонија по 48. §-у XXX. зак. чланка од 1868. год. имају судску самоуправу; то је несумњиво, да се превишњом одлуком од 3. маја 1902. добивена делегација будимпештанског судбеног стола, као у ужем смислу уметог угарског суда не односи на непокретности, које леже на земљишту споменутих краљевина, и краљ. судбани сто, на основу ове делегације није надлежан да у меритуму суди о тужби, која се односи и на непокретности у Тројединци.

†

Др. Герасим Петрановић.

Епископ Боко-Которски.

1820.—1906.

Нестор српско-православних епископа високопреосвештени Господин Боко-Которски епископ *Др. Герасим Петрановић*, испустио је после кратког боловања у 86. години свога живота своју племениту душу у својој резиденцији Котору 18. овог месеца, а сахрањен 21. о. м. у цркви манастира Савине.

Ако је икоја конзисторија, објављујући смрт свога архијереја, могла с образом рећи, да се њен архијерej преселио у вечност у тој и тој години свога *примерног и побожног живота;* то је с пуним правом могла рећи православна епископска конзисторија Боко-Которска у својој посмртници за свога архијереја Герасима.

„*Дубровник*“ је донео о животу, раду и сахрани епископа Герасима следеће податке и извештај:

„Од када је стао на снагу, посветио је цео живот књизи српској и добру народном. Обиман му је књижевни рад; он са својим пок. братом чувеним Др. Божом Петрановићем и блаженопок. митрополитом сарајевским Ђорђем Николајевићем, уређивао је овдашњи далеко чувени часопис: „Српско-Далматински Магазин“, те су великијех заслуга стекли, будећи са њиме народну свијест Срба Далматинаца. Око часописа тога били су се окупили сви најбољи и бољи књижевници онога доба. Преосвештени владика Герасим са својијем радом стекао је врло лијепо и завидно име. Дарежљив и благе нарави био је и многу је сиротињску сузу осушио, а живот му је пун добријех дјела. Помагао је свештенике и учитеље у њиховом родољубивом раду, а исто тако и књижевнике.

Основао је фонд из кога ће се издржавати на наукама занатлије на напредним и вјештачким занатима. И што је најглавније, приходи су му били мали, и оно што је давао закидао је од уста својијех.

Родио се у Шибенику 23. Априла 1820. године. У своме родном мјесту свршио је основну школу, гимназију и богословију у Сремским Карловцима, филозофију у Загребу. Много година био је професор у задарској клерикалној школи, затијем архимандрит и подпредсједник Конзисторије из кога је својства именован Епископом новоустановљене Епархије Боко-Которске, Дубровачке и Спичанске, у којој је до смрти своје остануо, премда су била нуђена многа виђенија мјеста.

Примио је објет у Ман. Крупи 14. Окт. 1844; рукоположен за ђакона 9. Дец. 1844. 20. Јула 1846. за свештеника; произведен за архимандрита 6. Дец. 1855.; именован за Епископа 25. Фебр. 1871.; потврђен 9. Маја 1874; интаљиран 26. Маја исте године.“

„Сав Котор освануо је у прилици и оживио у неком тужном миру и на особит начин. У 8 сати спровод се упутио из Конзисторије, гдје је и стан владичин, око цијеле вароши до цркве св. Луке, гдје се часком уставио. Пред црквом је говорио прото Душан Васиљевић о животу и раду покојникову у кратким цртама. Од цркве се је спровод упутио према обали, гдје је мртво тијело унесено и на лађу положено, па одатле пренето на Мељине. Један дио изасланика, војничких власти и чиновника превезао се с лађом, коју је војничка власт добровољно уступила за ову прилику. Сила друштва и корпорација било је заступљено. — У Мељинама је мртве остатке дочекао владика Милаћ, који је по сата прије приспио с Кирилом Митровићем, новоименованим епископом црногорским. С Мељине се упутио спровод према манастиру Савини гдје је одржато опијело, које се је свршило у 2 часа по подне. Из цркве манастирске изнесоше тијело и пронесоше га око цркве, па га спустише у гроб који је покојни Герасим сам још 1878. саградио“.

И ако је блажене памети епископ Герасим дочекао леп век, ког је већином провео живећи умерено у здравом крају у здрављу, у ком се дугом веку што-но реч сит нарадио и у школи и у цркви и на књижевном пољу; инак је отишао Богу на истину с једном великом тугом и раном на срцу.

А та његова туга и рана састојала се у томе, што је он желео и молио се Богу, да му се дијецеза придружи матери цркви српској митрополији карловачкој.

И не дочека је сирома испуњену, а како је желео да још то дочека!

Но, што њему не беше суђено да дочека, дај Боже, да је његов последник дочека испуњену, што већ данас није тако немогуће, као што беше за његовог живота.

А могућност остварења те жеље, и то не само његове, него и сваког православног Србина, назиремо ми у „новом курсу“, који је ставио себи у задатак, да се Далмација здружи са својим посестримама Хрватском и Славонијом, и чим се то помоћу моћне „здружене браће“ учини, по себи ће се решити и питање, куда да потиндну и две српске епископије у Далмацији.

На глас о смрти блажене памети епископа Герасима, благоизволела је Његова Светост наредити да се на резиденцији патријарашкој истакне црна застава и смрт је његову дао огласити великим звоном.

Као званично гласило српске јерархије у митрополији Карловачкој, најављујемо прочасној конзисторији Боко-Которској своје учествовање у туги за њеним добрим архијерејом

Герасимом, ком нека је слава и хвала, а за вечан спомен код српског народа побринуо се он својим бесмртним делима.

Д. Р.

Манастир Крушедол

од 1754.—1774. год.

(ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ ФРУШКОГОРСКИХ МАНАСТИРА).

Прибрао: Сава Петковић, парох.

[Доваповпи]

(Свршетак.)

Навешћемо још неколико класичних примерака „дерзновенија, прекословија, упорности и укоризни“, што су забележени у записницима тога времена.

Како је јером. Симеон Дудић „безвремено отходил у Перњавор и паки себе повина не признавал“, то су му на сабову 10. марта 1765, „дали каштигу за три дни три псалтира у цјели очитати и 1000 метанија во цркви у 4 дне.“

„Бакон Лаврентије“ — тужи се братство у своме „Репорту“ од 29. марта 1766. — „неће своје ђјаконске службе да извершива, но прети да ће ићи у Турску. За које јего питал г. архимандрит: „Шчо ти је, те хоћеш да идеш у Турску?“ На кое одговорил ђјакон, да вси знаду братија. И призвал отец архимандрит братију и по једнаго испитивал и ни један не знајет, но само хоће да буде поп.“

„Свињар Радоје“ — читамо у записнику од 2. маја 1766. — „дотерао свиње са свињама монастирским на салаш от Шелевренаца и затворио у обор. Десет глава били утекли и паки дотерали и казали монаху Саватију у вече. Саватије заповедил или да се отерају куда и продају, или да се потуку. Тако су утукли троје, а прочи пустили. Саватије от онаго меса отнел своје снаји у Перњавор врећу меса. Када су Марадичани ошчутили, да су потучене свиње на салашу, они људи чије су свиње хтели тражити, а Саватије послао человека слугама да месо сакрију, и сакрили, и тако се било зашчутило.

Радоје пак каже, да је свиње дотерао и за Саватија, да је он заповедно побити и да је снаи однео врећу меса у Перњавор, за које ми долу потписати во собрани обште у трапези призвавши Саватију монаха и прочитаном јему, како што је показал по својој совјести Радоје, и Саватије да је кривац и свима да плати полу шчете и претензије марадичке 35 фор. Саватије не покорил сја испатити. Тако по расзужденију обшчем дали јего затворити у тамници 18 дана. У томе један ден јего пустили и отишел у Ђелију что би платил, и паки не хтел, за кое јего паки г. архимандрит заповедил и метнули га под арест. Из ареста сказал, да је јему остало у Ђелији 28 дуката у вошпаници. Отишли отец архимандрит и хајдуци Никодим и тражили и преметали по Ђелији и не обрели ниште. Једа пришел г. оберлајтнант Александр от Рашковић, и госпоја Ефимија оберлајтнантовица и измолили јего пустити, а што би он, Саватије, испатил монастиру 40 фор., что је за него монастир платил. И пустили га. Г. архимандрит наредил намесника, духовника и Мојсеја визитатрат јего и Ђелију, да би нашли оно 28 дуката, и отишли и оних дукатов не нашли, но други 18 дукатов нашли за иконом више врата и узели и у обшчину метнули код намесника до даљшег испитивања: откуд њему они дукати, и где су јерче они 28?“

На собору 29. сент. 1768. суђено је оцу Христофору „за његово упорство, что он продал једно кљусе у Перњавор Пауну Малом за 13 фор. Отец архимандрит от попа Христофера изискивал на среду, да за ти 13 фор. купи Христофор чоху за ћурдију, или напшаче да он сам себе купи за оно 13 фор. Тако он, поп Христофор отговарал, что он новце потрошил, кекуд и „немам откуда дати“. Тако посмотрихом, что новце потрошил, а на себе ништо не узео, но паче монастир притужује. Паки во арест затворен, докле или новце на среду не даде, или написмено даде, да монастиру неће досађивати.“

Међу овим многобројним тамним странама унутрашњега живота у овом манастиру, забележена је у сачуваним записницима тога времена једна једина светла појава, коју на завршетку износимо, а о којој се претресало у братској седници од 9. јунија 1764.

Јером. Никодим одлучио, да иде у св. места, да се поклони Гробу Господњем. Разуме се да је то изазвало код братије велику радозналост, јер поред незнатне калуђерске плате (12 фор. годишње), није могао сметати грдан трошак за тако далек пут. Да би се ова сумњива ствар расчистила, сазива архимандрит братски „собор“, на којем испитују Никодима:

„С каквим трошком хоћчет поћи поклонити се и откуда притјажал себи трошак?“ На што је Никодим одговорио: „что от стрине 18 дуката имијет и у Сентиван једин господар Недељко именом, објешчал 75 фор. дати, аиче поједет у Јерусалим, и паки, аиче благословение с допушчением Њ. Екселенције добијет поћи, надјејание имијет на господаре јешче, с поможенијем.“

Додатак.

Односи манастира Крушедола према пријавору и селу Крушедолу.

Пријавор је припадао манастиру. До год. 1761. састојао се из 19, од год. 1762. до 1773. из 25, а г. 1774. из 28 кућа. Становника је имао 1767. г. 163 душе. Те и идуће године повјерена је ова парохија Лаврентију еклисијарху „да добро позорствујет, да не би која душа умерла без крштенија и исповједанија“. Духовник јој је те године био Христофор. Лаврентије је морао „во всјакују недељу и празничније дни учити Пријаворце обичним молитвам, то јест: Оче наш, Богородице Дјево, Вјерују во јединаго Бога и десет заповједи“.

И сам се архимандрит брину за њихово религиозно-морално васпитавање. Тако још 30 нов. 1758. „призвати су Пријаворци к сајетова отец архимандрит јешче да иду у церкон за пост и молитву, за исповједание и воздержание поста сего“. (Тада „наредисмо и метнусмо кнеза у Пријавор Јовицу старог кнеза“). Но како су Пријаворци према цркви и религиозној настави били тада расположени види се из „Репорта“ од 30. септ. 1763., у коме се братија тужи, да „Пријаворци у церков слабо ходјат; молитве обичне неки знајут, а више их не знајут, но сад учат сја“. То је расположење трајало код ове вешање и следеће године, када братство опет рапортира: „Једни знајут, а једни сад учат сја“, но зато ипак „исповједајут сја и причашчајут сја и безаконика не имијет“. Да ли су кадгод уопће научили и они други прописане молитве — не налазимо потврде и не знамо, само видимо да се још и у год. 1765. констатује, да „молитве: Оче наш, Богородице Дјево, Вјерују во јединаго, једини знајут, а једини не знајут“.

Пријаворци су радили за манастире и плаћали му десетак. Осим тога добивали су од манастира и по који комад земље за обрађивање. Услед тога долазили су по каткад и у сукоб са манастиром. Тако је 20. маја 1767. изаслао митрополит у манастир архимандрита шишатоваčког Викентија, да реши један спор, који је, по исказу Пријаваоца, потекао између њих и манастира услед тога „шчо је архимандрит три њиве испод ханте Марцилине узео бил, и Марадичаном објешчал дати“. У своме извештају реферише Викентије „да они (Пријаворци) земље имају задовољно и нигдје ни у једном Пријавору толико нема. А г. архимандрит склонио се Марадичане отбити и Пријаворцем оне њиве дао полак под аренду да даду од свакога јутра по један посленик, а полак им опраша и то за ову годину докле жито скину, зашчо она земља испод ханте Марцилине даје се по обичају досађањему под аренду људма с ким се погоде, а они у напредак, то јест Пријаворци, да буду довољни са оном земљом, что им се дă. Господин пак архимандрит у напредак да им казује от стране добродолске до гаја двије њиве себе да начине; а у долу добродолском от западне стране к Шатринцем да чувају зарад ливада и један крат кад се им поделе да держе онако; треће њиве више салаша да им се соједине и тако да буду со тим довољни. А за поничке марве, гдје Крушедолци сељани поје марву своју тамо и они, а код куће на бунару старом даље да не чине штете, да цо ноћу и гају забрањеном марају не пушчају, *а когда који скрије, господин архимандрит са заклети старци и неколико старих Пријаворцев да га суде*, и шчо му донесе суд, у протоколу соборном да ставе; непокорјајушчи сја суду, да репортира двору Архиеп. митроп. и от туду да ожида резолуцију“.

На ово су Пријаворци пристали и потписали под тим извештајем оваку најаву: „Паки потврђујемо горње писмо и престајемо и подписујемо се болшаго ијерованија и крсте полажемо“. Наум Атанацковић кнез пријаворски с прочи ниже именовати кметови:

+ Јован Николић
+ Милија Шеваница
+ Јован Илић
+ Живан Васи.

Односи манастира према селу Крушедолу

несу били особито топли и пријатељски. И сељани су, као и пријаворци, радили манастирску земљу, ради чега су долазили са манастиром често пута у конфликте, који су решавани међусобним договорима. Тако је 27. маја 1759. склопљен између манастира и сељана овакав уговор: Сељани не смеју у напредак без нашега (манастирског) знања и допушчења нигде почети орати, докле отац игумен у поље не изађе и њима скупа не договори сја, колико ће коме земље дати за орање. Тако како је лане поделио покојни архимандрит оне њиве које су сада под житом, онако и да остану. Ако не буде који хотео орати и остане му њива, по царској резолуцији, игуман да узме и другом да даде, за сада што су њиве поорали озгор от виногради до гаја, оно тако да и остане; а што је било забрањено неколико јутара помежду оном малом шумом, за сад им се оставља; а у напредак коначно оданде да изиђу што би сја могла онде шума подигнути испод они њива; и мале шумице, што су стермоглавнице перњаворске њиве до сада биле, тамо и да и остане перњаворске и до после. Они који су сељани ушли у перњаворске њиве да изиђу сада на поле испод перњаворски њива стермоглавнице пак даде сја сељаном за оне горње керчевине до Петра Раилића њиве да они ору во век".

„Тако и Марко Шијачки, који је узорао ливаду на ново без допушчења где су биле лигаде, да да шћрофа две оке воска, зашто је без допушчења орао и у напредак да оданде изиђе. И ктому учини сја мир између сељана и манастираца. От стране сељана био је: Атанацко Леонтијевић кнез, Раписав . . ., Петар Велицки, Лука . . ., Петко Коцкарић, Јоани Мешаја и јешче више от двадесет људи."

И сељани су, као и Пријаворци, плаћали манастиру десетак. То видимо на седничког записника од 28. септ. 1772., где је убележен закључак братски по коме „у напредак от попа Николаја Шијачког[1], пароха села Крушедола десетак како вински, тако и житни и прочи, а за јего упорство и непокорност, узимати сва кога љета хоћемо. А сего љета за вински десетак промисмо у новцу 12 фор. готови и јешче 6. фор. о св. евангелисту Луки да хоће дати."

[1] Никола Марковић (Шијачки) парох крушедолски уконоложен 1750. год.

Више пута је између сељана и манастираца било неких спорова и распри. Често су ии се интереси укрштавали, због чега је долазило и до тужаба Тако су се г. 1766. потужили сељани спахилуку илочком и митрополиту Ненадовићу на манастирце. Овај је изасло 17. јуна 1766. на лице места комисију у лицу протопрезвитера карловачког Јефтимија Радосављевића и митроп.-народног секретара Павла Ненадовића, која је са сељанима склопила овакав уговор:

1.) Сељани крушедолски могу своју марву пуштати на поток зовалски да пландује, али само „до хендека, кога ће копати от потока горе под бердом, а даље никуд и никада. Но ако би покусили с' преступити, подлежу себе сељани сви за једног а један за све кашчигу, кромје напасте шчете, која се за право неће терпити."

2. „Манастир реченим сељаном у поменутом зовалском долу поишче и пландиште остапља. Тако и сељани себе крепко обвезују, свеколике њиве, и от стране и от скора бивше онде, оставити и под траву држати и никакви усева, каквог год лица и вида били, не почињати; а сад у напредак на неки онај цели зовалски дол под ливади држе и марва не пушча под шћраф који је у царској заповеди положен и уговорен у комесији графа Фекете. персонала јего Екселенције на кома ливадама обшчева (?) мон. Крушедол оним крушедолским сељаном, кои су њиве и ливаде у зовалском долу имали от старине сено косити, под аренду на пласт како је у персоналовој комисији погођено по марјам от пласта и то тако, да су дужни у сваки пут сељани манастиру јавити се и допушчено искати на колико пласта сена треба, и кад после пластови пребројц се, да манастиру исправно без всјаке преваре плате и на томе да је дужан кнез и народни кметови покупити и манастиру новце изручити."

3.) „Уговорено је, да сељани крушедолски у ниваx своих, на грунту монастирском сушчих, трње и складове изкрче и њиве очисте.

4.) „Извоз нина ни најмењег терна, или нове какове ливаде, или ноне ниве без допушчења писменог от манастира Крушедола сељани крушедолски да се не усуде под шћраф који је у фекетиној комисији закључен на оне који шчету чине."

О томе су уговору известили манастирци митрополита у своме „Рапорту“ (4. тачка) од 28. јуна 1766. године.

Извештај

о седници архид. епарх. конзисторије држаној у Карловцима 19. јануара (1. фебруара) 1906. под председништвом Његове Светости, Преузвишеног Господина Георгија. срп. патријарха.

1., Узето је на знање президијално расположење Његове Светости, да је на молбу Грабовчана и Свилошана постављен за администратора тамошње парохије јеромонаха ман. Гргетега о. Гедеона Нетанека с тим да може и надаље уживати на ман. Гргетегa приполоћ од 400. кр. годишњих.

2., Узет је на знање извештај Његове Светости, да је на уток против избора јереја С. П. за пароха у Б. президијалним својим решењем in suspenso стављено извршење одлуке преч. архид. конзисторије донесене у тој ствари а да се дотле речени јереј има сматрати администратором те парохије а уједно да је ради успостање мира и реда у тој црк. општини упутно опамо на тромак те црк. општине надлежног окр. протопрезвитера, да мир и ред у тој црквеној општини уз евентуалну асистенцију политичке области успостави.

3., Узет је на знање извештај Његове Светости о рукоположењу патр. протосинђела и настојатеља ман. Гргетега Данила Пантелића, затим атр. протосинђела и управитеља ман. Хопова Дра Августина Бошњаковића у чин архимандрита; произведење јереја Косте Змејановића, пароха у Грку за протојереја, те рукоположење свршеног богослова Јована Поповића из Јакова за ђакона, а за тим за презвитера, који је одређен за администратора парохије у Врдинку, затим рукоположење јерођакона ман. Вел. Ремета Кирила Секулића за презвитера јеромонаха и рукоположење монаха ман. Гргетега Илариона Живановића за јерођакона.

4., Публиковање се интересованим странкама пресуда донесена у II. инстанцији по МЦ. Савету у бракоразводној парници М. Ј. из Д. пр. С. рођ. П. из Д. којом се овдашња пресуда у тој ствари у крепости одржава.

5., Узето је на знање президијално расположење Његове Светости, којим је за испитача веронауке у испитном повереништву за год. 1906 — 1908. на учитељској школи у Осеку предложио кр. зем. влади јереја Александра Живановића, катихету у Осеку.

6., Уступа се М. Ц. Савету извештај епарх. конзисторије Темишварске, да је протођакон Ђорђе Звекић из Темишвара иступио из православне вероисповести, те услед тога брисан из каталога свештенства те епархије.

7., Није одобрен закључак ванредне скупштин. седнице срп. правосл. црк. општине у Б. у погледу немира и нереда у тој црк. општини, будући да Архид. Админ. одбор није рад те ванредне скупштинске седнице одобрио ради незаконитости, јер та црк. општина није у смислу рескриптуалних наређења исходила од админ. одбора дозволу за држање те ванредно скупштинске седнице.

8., Позвано је срп. правосл. парох. звање у В. Р. да уведе на основу исказа двојице поуздани људи у „допунителни протокол умрлих“ смрт пок. К. М. и извод из истог протокола овој конзисторији на претходни увид пошаље.

9., Поднета је министарству војном преставка, да за читав гарнизон у Петроварадину постави срп. прав. свештеника, будући да садањи заменик „душепопечитеља“ на том месту не може без штете среће редовне душепопечитељске и капеланске дужности, ту службу обављати.

10., Уважена је молба јереја М. Ж. пароха у Н. К., да се ради телесне немоћи и старости стави у стање мира, те се за администратора те парохије именује јереј Ж. В. досадањи катихета на гимназији у М. с правом на половину с том парохијом скопчане дотације, а досадањи се лични капелан тога умировљеног пароха С. К. од те дужности разрешава и поставља за администратора упражњене парохије у В. На упражњено катихетско место на гимназији М. поставља се у привременом својству тамошњи сист. парох. помоћник јереј Д. Р. дочим се молба јереја М. Ж. за препоруку саб. одбору ради поделења приполоћи из јерархијског фонда одбија, будући да се исти јереј налази на парохији I. класе, где ну је могуће држати личног капелана, а по потреби и администратора, и да јерархијски фонд није пензијони фонд, већ да служи једино за дотирање слабије дотираног, а уз то болесног и немоћног свештенства.

11., За личног парох. помоћника с правом на половину свих берива осим стана, пароху Стевану Јанковићу у Крчедину постављен је на молбу тога пароха Александар Секулић, свршени богослов.

12., Уступљена је архид. адм. одбору молба јереја Јована Гомирца пароха у Јакову, да се та парохија из IV-тог у III. плаћевни разред подигне.

13., На притужбу срп. православне црквене општине у Брестачу против кр. кот. и жупанијске области због неуредовања, да се там. припадници назаренске секте присиле, да своје дете у срп. правосл. вероисповести крсте, умоли се кр. зем. влада, одео за унутарње послове, да сходне кораке у тој ствари предузме.

14., Расписује се стечај на упражњену парохију V. разреда у Брестачу и на парохију VI. разреда у Визићу.

15., Уступа се црквеном одбору у В. на пијашњење жалба протојереја У. Ђ. пароха у В. против поступка там. црквеног одбора у ствари продаје првог црквеног стола с десне стране у жен. препрати.

16., За администратора парохије у Шаренграда постављен је свршени богослов Александар Спајић из Илока а досадањи администратор те парохије јеромонах е. Гаврило Зарић додељен је братству ман. Хопова.

17., Уступају се конзисторијалном фискалу Др.

Гиги Авакумовићу, одветнику у Земуну на мњење и предлог сви списи у спору између јереја П. М. из М. и там. учитеља С. В. због неоправштеног узимања школске деце за облачање при сахрани.

18., У бракоразводним стварима донесено је 34 одлука.

Извештај

о седници епархијске конзисторије бачке, држане у Новом Саду 7/20. фебруара 1906. године под председништвом Његова Високопреосвештенства Господина Епископа *Митрофана*.

Пошто је претходно одржана пленарна седница, на којој је бележников извештај о раду конзисторије за минуле три године епарх. скупштини са малим изменама усвојен, одредило је Његово Високопреосвештенство редовну седницу, у којој су присуствовали: г. г. потпредседник архимандрит *Георгије Вујацки*, *Љубомир Кујунџаревић*, окр. протер сомборски, *Милан Тирић*, окр. протер новосадски, *Василије Стојадиновић* сист. парох. помоћник у Чуругу, *Др. Бранко Илић* адвокат новосадски, *Јован Т. Радић* железничар суботички, и фискал *Др. Тоша Гавански*. Извештава и бележи *В. Јанкулов* конз. бележник. Услед отписа високог Министарства издато упутство целом подручју, како се молбе за државну припомоћ имају инструјирати. — Прочитан отпис Преосвећеног Епископа Дијецезана о произведеним чтецима, о рукоположењу монаха Мин. Ковиља Капријана Радосављевића за јеромонаха. — Саопћена јереју Н. Арсеновићу с. п. п. у Госпођинцима одлука Саборског Одбора гледе уступање реактивиране сесије истоке на уживање. — Публиковане некојим свештеницима и удовама одлуке Саборског Одбора, којима се одлука одбија молба њихова за припомоћ. — Публикована свима интересованима поново потврђена одлука конзисторије од стране Преч. МЦ. Савета у предмету јер. Т. Димитријевићем нападнутог свештеничког избора у Суботици. — Поводом смрти пароха брестовачког јер. М. Влашкалића уведена је тута у записник за покојника, за администратора постављен лични му капелан М. Лесковац и предузета дала расположења за попуњење то парохије. — Узет на знање извештај бележников, да је по примитку отписа високог Министарства, којим се ђакон Ђорђе Павковић примушта к избору с. п. п. у Сомбору, предидајално наређено обављање избора тога свештеничког места, те по прочитању извештаја конз. повереника о обављеном том избору ђакон Ђорђе Павковић потврђен за изабраног сист. парох. помоћника и учињено нужно расположење, како за рукоположење реченога за презвитера, тако и за администрацију Кирјакове парохије. — Услед извештаја окр. протера сомборског, да је јер. Милан Зурковић по опорављењу од тешке болести на основу дужега опажања потпуно способан, да предузме своју парохију односно са истом спојене све свештеничке дужности да врши, разрешен је привр. администратор његов јер. Жарко Злоколица и као прот. капелан жабаљски на своје место враћен, а окр. протер сомборски упућен, да јереја Зурковића у парохију станишићску уведе. — Одређен избор на место сист. парох. помоћника (Кирјакова парохија) у Сомбору. — Обзиром на пријаву једну из Рац Милитића, да је тамошњи парох оболео и да службе нема, позвата је црквена општина, да о здравственом стању парохову журно извештај поднесе. — Узет на знање извештај бележников о предмет. расположењу у предмету прикупљања статистичких података. — Одбијена је молба црквене општине Чурушке да парох Теофановић оболелог парска надаљског даље не замењује, јер душепопечитељство у Чуругу услед ове замене умрба није трпело.

Извештај

о седници епархијске конзисторије бачке, држане у Новом Саду 6/19. марта 1906. год. под председништвом Његова Високопреосвештенства Господина Епископа *Митрофана*.

После претходне одржане пленарне седнице, у којој су прочитана имена у последњој епарх. скупштини ново изабраних чланова конзисторије, те списак чланова саопћен М. Ц. Савету и свима подручним црквеним општинама, затим прочитан отпис Преосвећеног Епископа Дијецезана о постављању Милана Ћирића окр. протера новосадског за потпредседника конзисторије, одлука епарх. Скупштине о избору бележника и фискала, и њихове сталности, сви чланови који заклетву нису положили исту прописано положили, установљен распоред, по којем ће се чланови у седницама обреновати, те месеци Јули и Август за одмор проглашени —, мартовски турнус је одржао редовну седницу, у којој је *председавао* Преосвећени *Епископ Дијецезан* а присуствовали следећи приседници: *Милан Ћирић* потпредседник, *Милош Пашић* прота жабаљски, *Никола Теодоровић* парох обровачки, *Ђорђе Павковић* с. п. п. сомборски, Др. *Јован Вујић* адвокат сомборски, Др. *Живко Продановић* лечник сентомашки и Др. *Тоша Гавански* фискал. Извештава и бележи *В. Јанкулов* бележник. — Узет на знање отпис Преосвећеног Епископа Дијецезана о рукоположењу ђакона Ђорђа Павковића за презвитера као и извештај бележников о председничком расположењу за увођење истога у његову парохију. — Услед окр. наредбе вис. Министарства, да се називи места имају ради отклоњења забуна у званичњу употребљавати у званичном називу, издато је упутство подручју, да се у будуће поред старог

назива места, који се досад употребљавао и који је и на званичном печату, у загради испише мађарским словима званични назив, те поновљена наредба, да се при издавању извода из матица и нови календар назначи. — Узет на знање отпис Министарства, којим једну исправку у матицама молским не дозвољава; о подарењу државне припомоћи канцеларијском особљу. — Залучено је, да се конзисторијални бележник рукоположи. — Саопћене три одлуке Прем. М. Ц. Савету поводом разних утока интересованим странкама. — Прочитано је 12 коначних бракоразводних пресуда. — Одбијена молба Димитрија Рапинеци др. из Лучке спроведена јерејем Т. Димитријевићем адм. јегарским ради пријема у православље, јер исти уништи нису правилно инструјисали молбу и несумњиво доказали могућност надржавања школе и цркве, свештеника и учитеља према нашим автономним уредбама. — Стављен ад акта брзојав црквене општине станишићке, да се парох Зурковић у звање неповрати, јер је општина апелирала на Министарство, пошто брзојав није званичан акт. — Достављен је вис. Министарству извод из протокола умрлих Милоша Милошева из Сегедина и поднесен извештај истом о забуни пароха при уважању клаузуле исправке у црквене матице с молбом, да високо исто дозволи накнадну исправку погрешно уведене клаузуле исправке. — Умољено високо исто, да једну исправку у матицама новосадским чим пре реши. — Узет на знање извештај црквене општине у Рац-Милитићу, да се парох способним изјавио дужности своје вршити, но је стављено у дужност општини да у случају трајне неспособности одмах извести. — Извештен личи капелан у Мошорину, да тамошњи житељ С. П. има платичевском пароху платити за извод ону своту, коју исти парох потражује, или пак сам пријавати дотичнога пароха надлежној му власти, ако мисли, да је исти парох награду неправедно захтевао. — Издато парох. звању у Д. Сентиванy упутство, како има једно посињење у црквеним матицама да забележи. — Услед извештаја пароха парабућког, да у Хоџачком женском клостеру има православне деце без наставе у вери, замољено је школ. надзорништво у Сомбору, да списак те деце набави и амо пошље. — Истом пароху издато упутство ради тражења исправке у црквеним матицама, а на молбу Раде Кобиларева из Жабља затражена дозвола за исправку. — Одбијена молба црквене општине у Чуругу, да се у погледу наредбе за држање парастоса завештајних искључиво у суботне дане учини изузетак за завештаје којих су завештатељи још у животу. — Једно свештено лице као компетенат на парохијско место упућено, да има бар од окр. протера оверене преписе исправа поднети, јер од опћ. бележника и кнеза оверене исправе ова духовна власт не прима. — Молбе некојих свештеника и свешт. удова за државну припомоћ препоручене. — Извештен учительски збор у Новом Саду, да конзисторија не може забранити да се одбију од св. причешћа старији, када се основна школа причешћује. — Одбијена молба црквене општине у Пивница, да може сто један у певници једном тамошњем житељу поклонити. — Одбијена тужба црквене општине у Ст. Бечеју против парохијског свештенства због ступања ових на пут цивилне парнице. — Извештен је високи чурушки, да је статистичком звању у Будимпешти дужан дати тражене податке. — Узет на знање проте сомборског извештај о спровађању обрачуна између Лудајића и Димитријевића те исти упућени, да овостраном изасланику трошковник солидарно плате. — Узет на знање извештај јереја Др. Јована Радивојчева о уведењу у звање админ. јегарског Т. Димитријевића и разрешењу Т. Милића. — Узет на знање извештај бележника о председништвом постављеним члановима катехетама пол. месних школских одбора у Жабљу и Чуругу. — Умољен Саборски одбор да удовиди пароха брестовачког стави у течај припадајућу маровину. — Одлука епарх. конзисторије вршачке о одбијању молбе за полученье места прот. капелана у Вршцу публикована свршн. богослову С. Увалићу. — Донесено свега 74 решења.

Извештај

о раду седнице епарх. конзисторије вршачке, држане 20. марта (2. априла.) 1906. под председништвом *г. Саве Стојшића*, окр. протопрезвитера панчевачког, као опуномоћеног заменика епископа дијецезана.

Поводом конкретног случаја у Иланци, донуђена су т. з. „Правила за надавање столова у епарх. вршачкој од год 1889.“ тако, да се певнични столови могу заслужним председницима ц. о. на почасти на употребу уступити, дотле, док су исти на чељу црк. општине. — Одобрен закључак црк. општине у Белобрешци у сатари надавања једног

стола уз напомену, да столове издаје црквено одбор а не скупштина. — Одговор министарства просвете, да не може издати наредбу у ствари крштења назаренске деце, уступљен св. арх. Синоду уз молбу за упутство. — Узето на знање решење епарх. скупштине о томе, шта све има да уђе у извештај конзисторије, који се епарх. скупштини подноси. Поводом тих умољен епископ — дијецезан да се у св. архијерејском Синоду заузме за измену наставне основе у погледу предавања вероучке у основним држ. и ком. школама. Даље умољен св. архијерејски Синод, да на надлежном месту поради, да срп. деца у основним државним школама оних места, где искључиво Срби живе или бар где је српски живаљ најјачи, све заповедне прописе светкују. — Окр. протопрезв. и парох. звањима издата упутства за поступак при испитима из вероучке, за објављивање у цркви сваке Нове Године броја рођених, венчаних и умрлих прошле године, за подношење извештаја о Назаренима, ман. управама за извештај о духовним утегцају манастира и т. д. — Издата на најављење ј. В. О. пароху праморачком тужба црквено општине праморачке. — Одбијена тужба Ј. У. роф. П. из Јарковца, против ј. Ђ. пл. Ђ. као безпредметна. — Прикључен списима допис Њ. Светости — патријарха достављени поднесак дра Ешнлијана Радића. — Саопћена подручним протопрезв. и парох. звањима уз сходно упутство одлука министарства просвете у ствари означења имена општине у изводима из матице и ван. дописима званичним именом и у ствари стављања датума по нов. кал. — На позив М. Ц. С. у ствари одношаја срп. прав. парох. свештенства према Румунима у погледу прешења св. тајана и других црк. функција, решено је, одбити луговетске и ујманске Румуне с њиховом молбом, да буду прикљученн у српску црквену заједницу. — Одбијена је молба црквено општине у Врачевгају, да се за личног повереника тамошњем пароху постави ј. Д. С. протопрезв. капелан белоцрквански са разлога што је на то место стечај расписан. Учињено је расположење за службу у тој општини преко Ускрса. — Узета на знање одлука МЦС., којом је одбијен приговор ј. Г. П. против одлуке ове конзисторије и извештен о истој и речени јерej. — Изаслати ради истраге у Добрину против там. пароха Г. П. чланови Б. П. и Др. М. М. — На молбу епарх. конзисторије бачке достављена је коначна бракоразводна пресуда М. Ц. С. М. Б. у Јарковцу и упутство парох. звању панчевачком. — На молбу црквено општине Лесковачке умољено надсолгаборовско звање у Јаму, да учини нужне кораке за затварање крчме, која се преко пута од цркве налази. — Враћена молба православних Румуна из Луговета надсолгабировском звању у Н. Молдави са извештен, да ова конзисторија нема ништа против адфилирања истих Румуна, белоцрквапској прав. румунској парохији. — На пријаву председника црквено општине у Суботици изашиље се ради санирања переда у тамошњој црквено општини и обављања избора пароха протопрезв. Б. П. — Поводом молбе срп. црквено општине у Свињици, да тамошња комунална школа добије Србина за учитеља, обратила се ова конзисторија поново како у овом, тако и у свима истопредметним случајевима на министарство просвете за коначно решење. — На допис римокатол. црквено општине у Фејертелену упућена ће, којој је прав. црквено општине најближа тамошња правосл. виногрздска колонија. — На пријаву парох. звања златичког упућена црквено општина златичка да умоли тамошњу полит. општину да одреди за сахрањивање досељених Чеха засебно место, уједно пријављена горња ствар и поджупанском звању у Лугошу. — На пријаву црквено општине малоканске, да тамошњи администратор због болести не може да врши црквене функције, учињено потребно расположење. — Узет на знање извештај парох. звања у Радимни, Дубовцу, Белобрешци, Срп. Пожежени и Мачевићу, да у тамошњим матицама венчаних није забележен брак А. Ш. и Ф. Б. — Узета на знање одлука вис. сл. С. О. о надавању приномоћи из јерарх. фонда црквено општини у Потпорњу и подели исте на јерем. К. П. и јереја А. М. и друга одлука о подели приномоћи јерем. М. Б. и другa одлука о подели приномоћи јерем. М. Б. адм. ватинском и јерејима г. О. адм. потпораљском С. Д. админ. орешачком и Д. С. протопрезв. капелану белоцрквапском. — Узет на знање извештај окр. протопрезв. белоцквапског К. Ц., да је увео у парохију и звање ј. Ж. О новоизабраног паланачког пароха. — Но наредби министарства просвете упућена парох. звања у Добрици и Паланци, да убележе исправке у тамошњим матицама крштених. — Узето на знање најављење ј. Г. П. из Добрице, да у тамошњим матицама крштених није могао да нађе тражење случај рођења и позвао исти, да о томе и жени случај рођења и позват исти, да о томе и жени случај рођења и позват исти, да о томе и жени случај рођења и позват исти, да о томе и жени случај рођења и позват

ЛИСТАК.

Вести.

Сазив св. Архијерејског Синода. Његова Светост сазвала је високопреосвештену Г. Г. Епископе српске православне карловачке Митрополије у седницу на недељу св. Отаца 14. (27.) Маја о. г.

Седнице Митрополијског Црквеног Савета отпоче ће 16. (29.) Маја о. г.

Учитељско деоничарско друштво. У Новом Саду оснива се деоничарско друштво под именом: *Српска Учитељска повчана задруга, деоничарско друштво.* Досадашња учитељска задруга уписује сад деонице (акције). Досадашњим члановима урачунаће се уплаћени удели (честице) у деонице. Нови деоничари моћи ће врло лако уплатити деоницу, месечно све по 5 и 10 круна. *Деоница износи 50 К.* а биће уписано хиљаду односно две хиљаде деоница. Деонице се могу одма од данас уписивати, а крајњи је рок упису 31. децембар 1906. Управа моли другове учитеље и пријатеље своје, да се својски зауму за уписивање. Уписнина је 1 К. по деоници. Ко жели да се упише, управа Српске учитељске повчане задруге у Новом Саду радо ће му послати проглас и уписни табак.

Напомена. Због нагомиланог посла у штампарији излази и овај број само на табаку.

У будуће ће лист излазити уредно на два табака.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Читуља.

Окружни прота Јован Штековић.

У Беловару је умро у 69. години свога живота окружни протопрезвитер беловарски *Јован Штековић* 1. Априла.

Поставши 1886. окружним протом, за цело то време свога протопрезвитеровања био је посланик на земаљском и државном сабору, и као такав није чудо, што није могао вршити *онако* своје протопрезвитерске дужности, као што је дужан био, а особито у онако наложеном нагали унијатској протопрезвитерату.

Ми се радујемо, што код најновијих избора није ни један наш протопрезвитер ни парох изабран за посланика — једино нам је жао, што чешнички поп Јово не уђе у сабор, који би својом политичном спремом осветлао образ српском свештенству.

А радујемо се с тога, што сваки од њих има и сувише посла у својим парохијама и протопрезвитерату.

Прота је Штековић био од интелигентнијих српских свештеника, те је био и одликован златним крстом за заслуге.

Вечан спомен проти Јовану!

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 36. 1—1

Управа манастира Бешеновa расписује јавну дражбу на мањак за дан 7. (20.) Маја 1906. г. у 3 сата после подне, ради оправке унутрашњости цркве.

Прорачунон је установљена свота за зидарски, дунђерскч и разни посао 8348 Круна а за уметнички (сликарски) посао по погодби од прилике 5000 Круна или за укупни посао 13348 Круна. Прорачун и нацрт мо.у се видити у канцеларији манастирској.

У манастиру Бешенову 16. (29.) Априла 1906.

Управа манастира.

Ад бр. К. 419/398. ех 1906. 37 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на место каделана окруж. протопрезвитера Карловачког са годишњом платом од 1000 круна коју ће свету изабрани на благајнице срп. народ. црк. фондова и закдада добијати на у обичајени начин.

Компетенти имају своје правилно инструисане молбенице путем окр. протопрезв. звања овој конзисторији до конца Маја по ст. к. поднети

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 18. Априла (1. Маја) 1906.

Председништво.

Број 191. ех 1906. 2—2. 31

К. в. 103.

СТЕЧАЈ

Исписује се на парохију у Шуметлици, VI. разреда са роком до укључиво 17. (30.) априла 1906. године.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице до стављеног рока надлежним путем потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 22. фебруара (7. Марта) 1906 године држане.

Председништво.

Ad бр. К. 499./424. ex 1906 38 1—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Марије Мигић рођ. Радотић из Осека против мужа јој Фрање Мигић сада непознатог боравишта, овим се речени Фрања позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог увршћења овог едикта овој конзисторији или лично сам представе или место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без његовог суделовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 18. априла (1. маја) 1906. година.

Председништво.

Ad бр К. 404/329 ex 1906. 3—3, 30.

ЕДИКТ

У бракоразводној парници Елеоноре Алиуш из Петроварадина, против супруга јој Јосипа Велеца сада непознатога боравишта, овим се расписује едикт за 90 дана с тим, да се има поменути Јосип Велеца у горњем року, рачунавајући од дана првог увршћења овога едикта овој Конзисторији или сам лично или преко свога заступника јавити, јер ће се иначе ова бракоразводна парница и без њега наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 21. марта (3. априла) 1906. г.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена — као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

5— 3. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уреднишшву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 300. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 9.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у понедеоник 15. маја 1906.

ЗВАНИЧНО.

Ad бр. К. 547. ex 1906.

Пренше

Кр. хрв. слав. дални. земаљска влада одел за богоштовље и наставу

У Загребу, дне 24. травња 1906.

Предмет: Раздиобе потпора грчко источним црквеним општинама, парохијалном свештенству, свештеничким удовам и сиротам за годину 1906.

Бр. I. — 51. — 1906. — 1.

Преузвишени господине!

Земаљским прорачуном за потребштине краљевинах Хрватске и Славоније за годину 1906. осјегурана је годишња дотација на поглавље IV. наслов 2. ставка 8. број 2|а „за тако звани стари провинцијални дио земље“, а за уздржавање грчко источних богоштовних зграда, своту од 28.000 К; а под ставком 8 2|б. за набаву

Преузвишеному господину

Георгију Бранковићу

Његова цес. и краљ. апостолског Величанства правом тајном савјетнику, патријарху, архиепископу и митрополиту, витезу реда жељезне Круне I. разреда.

у Карловцих.

црквених потребштина, оправак парохијалних цркви и новоградње у бившој те године 1881. „утјеловљеној војној Крајини“ свота од 16.000 К. Осим тога ће се свота од 16.000 К. за бивше крајишко подручје опредијелит из прихода „крајишке имовне узгојне и образовне закладе“ године 1906. тако, да ће свега скупа стојати на расположењу свота од 60.000 К.

Осим свега тога стајат ће на расположењу још око 10.000 К. од залишних „парохијалних одштета“, предвиђених и земаљском прорачуну године 1906. на поглавље IV. наслов 2|Б. ставка 7. са износом од 84.690 К. која ће се моћи на свештеничке сироте и удове, те оскудне парохијалне свештенике овостраних тријух епархија поразделити.

А пошто ми је жеља, да се раздиоба ових земаљских прииоса обави по досада уобичајном начину, част ми је Преузвишеност Вашу умолити, да би чим прије извољела издати сходне позиве на подчињене епархијске конзисторије и административне одборе у овим краљевинама, да од појединих грчко источних црквених општина *напосеб*, а од грчко источних свештеника те свештеничких удова и сирочади опет

напосеб ради полученья земаљских приномоћи или потпора односне молбенице њихове покупе, те Преузвишености Вашој предложе, која ће доброту имати свој односни главни предлог скупа са свим потребним исправама и подацима мени коначног одлученья ради приполати.

I. Молбенице појединих грчко источних црквених општина за подијељење земаљских приномоћи, а ради изведења потребитог оправака или градње богоштовних зграда морају *безусловно* обложене бити:

1.) са односним скупштинским закључком у погледу нужног посла и начина, како се кани грађевни трошак подмирити; тај закључак *мора* бити провиђен одобравајућом запорком по претпостављеној духовној области;

2.) са грађевним оператом, састојећим се из техничког налаза, грађевног нацрта и трошковника те доказницом мјера;

3.) са исказом црквене имовине, готовине и некретнинах, актива и пасива;

4.) са исказом о броју душа парохијана, њиховог земљишног посједа те њиховом годишњом дужности на државним изравним порезима.

II. Молбенице грчко источних свештеника ше свештеничких удова и сирочади морају обложене бити сведоџбом о њиховим материјалним и фамилијарним околностима; а на покон свака мобеница клаузулирана бити: е да ли молитељица ужива каку мировину и у којем износу и одакле; те да ли је течајем године 1906. већ добила какву потпору можда из народних фондова и у којем износу; јер би се иначе врло лахко могло догодити, да једна те иста особа из два вријела надарена буде, док друга, можда и много оскуднија, ништа недобије. За свештеничке удове и сирочад пак треба још и о њиховом моралном понашању приклопити сведоџбу.

Молбенице, које тако инштрумиране небуду, неће се ни под којим увјетом у обзир узети моћи.

Примите Преузвишени господине израз мога особитог велештовања.

Гр. Т. Пејачевић с. р.

Ad бр. К. 432./379. ex 1906.

У Загребу, дне 6. травња 1906.

Бр. П. — 584. ex 1906.

Основа наредбе

кр. Хрв. Слав. Далм. Земаљ. владе одела за богоштовље и наставу, од 6. травња 1906. год. бр. П. — 584,

којом се уређују празници под школском годином оних средњих завода, у којима има знатан број ученика грчко-источне вјероисповијести.

У неким овоземаљским средњим заводима број ученика грчко-источне вјероисповести надилази трећину па и кад и кад и половину свих у дотичном заводу уписаних ученика. У тим заводима школски празници заповиједаних и иних црквених благдани римо-католичке и грчко-источне вјероисповијести запремају толик број дана, да се прописана научна грађа не може у одређеном размаку времена оним мирним током и оном темељитошћу предузимати, како је то за успјешан напредак у наукама пријеко потребно. С тога је нужно, да се за те заводе празници под школском годином напосе уреде и да се за њих у том погледу изда једнолична наредба.

На темељу тога налази кр. земаљска влада, одјел за богоштовље и наставу одредити да у кр. гимназији у Госпићу, и кр. реалној гимназији и с њом спојеној вишој трговачкој школи у Земуну, у кр. малој гимназији у Митровици и у кр. мушкој учитељској школи у Петрињи, имају сви ученици без обзира на вјероисповијест под школском годином празновати ове дане:

1. Имен дан Његова цес. и кр. апостолскога Величанства дне 4. листопада;

2. Дан смрти благопокојне царице и краљице Јелисаве дне 10. рујна свечаним задушницама и дан св. Јелисаве у прославу спомена на благопокојну царицу и краљицу Јелисаву дне 19. студенога;

3. Дан, којим се закључује прво полугодиште, дне 31. сијечња;

4. Поврх недеља заповедне и ине црквене благдане цијели дан и то:

а.) римокатоличке: Малу Госпођу 8. рујна, Све Свете 1. студенога, Безгр. зач. бл. дј. Марије 8. просинца, Бадњи дан и

два дана Божића 24.—26. просинца, Ново љето 1. сијечња, Богојављење 6. сијечња, Свијећницу 2. вељаче, Благовести 25. ожујка, о ускрсу од великога четвртка до укључиво ускрснога понедјељка, Спасово, други дан Духова, Тијелово, дан св. Алојзија дне 21 липња, Петрово и Павлово дне 29. липња и дан заштитника жупне цркве;

б.) грчко-источне: Рођење бл. дјеве Марије 8. (21.) рујна, Крстов дан 14. (27.) рујна, Увод Богородице 21. рујна (4. просинца), Бадњи дан и три дана Божића 24—27. просинца (6—9. сијечња); Ново љето 1. (14.) сијечња, Богојављење 6. (19.) сијечња дан, св. Саве 14. (27.) сијечња, Сретеније 2. (15.) вељаче, Благовијест 25. ожујка (7. травња), о ускрсу од великога Петка до укључиво уторка иза ускрсне недеље, Спасов дан, други дан Духова, дан заштитника мјесне цркве.

Само прије подне и то:

а.) римокатоличке: Душни дан 2. студенога, и оне дане, кад можда присуствују којим процесијама;

в.) грчко-источне: Усјековање главе св. Ивана Крститеља 29. коловоза (11. рујна), дан св. Петке 14. (27.) листопада, Митров дан 26. листопада (8 студенога), Архан Ђелов дан 8. (21.) студенога, дан св. Николе 6. (19.) просинца, дан св. Јована 7. (20.) сијечња, три јерарха 30. сијечња (12. вељаче), Ђурђев дан 23. травња (6. свибња), Константин и Јеленин дан 21. свибња (3. липња).

Св. причест имају ученици римокатолички сваки пут обавити у недељу или којега благ дана, а св. исповјед на исти тај дан у јутро или у очи дана св. причести послије подне; у потоњем случају (на дан св. исповиједи) има се без икакве прикрате одржавати редовна обука.

Ученици грчко-источни имају се причестити о божићном, ускрсном и св. петровском посту и то тако, да св. причест обаве свагда у јутро, о ускрсном и св. петровском посту прве суботе поста, а о божићном посту на дан Воведенија претходећи т. ј. 20. студенога (3. просинца).

За одржавање ускршњих духовних вјежби римо-католичке вјероисповјести одређује се. да се исте имају обавити у суботу пред Цвјетницом, на Цвјетницу и у понедељак у великом тједну, па се у ту сврху, ако је потребно, дозвољава, да се обука у суботу и у понедељак прије подне од 11—12 сати прекине.

Осим наведених празника имају се ученицима у сваком тједну дати још по два послије поднева слободна или пак у четвртак цијели дан.

За трајања усменога испита зрелости у летњем року, може се у свим разредима прекинути обука у сврху, да тому испиту сви учитељи могу присуствовати.

На све остале дане под школском годином има се у поменутим заводима без прекидања или прикраћивања одржавати редовна школска обука, па се с тога равнатељима тих завода одузима право, да на своју руку могу дати два дана у школској години слободно.

Одржавање учитељских седница у ма коју сврху те пријамних, поправних и приватних испита, има се увијек пренијети на вријеме, које није школској обуци намијењено, — а уписивање ученика и одржавање речених испита на почетку школске године има се обавити до 31. коловоза тако, да се дне 1. рујна започне школска година сазивањем духа светога и свечаном службом божјом те читањем дисциплинарнога реда, а дне 2. рујна да се у свим разредима започне редовна обука.

Друго се пошеће у тим заводима има започети дне 1. вељаче; а завршити дне 30. липња.

Установе свих доселе у том предмету одавде изданих наредаба, у колико се установама ове наредбе противе, докидају се.

Ова наредба ступа на снагу даним оглашења.

К. 480, 513/370. ex 1906.

Наредба

архидијецезалне конзисторије о ступању у живот интерконфесионалног закона од 17. Јануара 1906.

Позивају се пречасна протопрезитератска звања, да сва подручна парох. звања известити не пропусте, да је дана 27. ја-

нуара 1906. године ступио у живот интерконфесионални закон од 17. јануара 1906. у Тројединој краљевини и да су у погледу I. вероисповести, II. прелаза из једне вероисповести у другу, III. вероисповести деце наређења тога закона обавезна.

Из седнице архид. Конзисторије одржане у Карловцима 18. априла (1. маја)

Георгије с. р.
Патријарх."

К. 416./401. ex 1906.

Наредба

архиепископске конзисторије у погледу женидбе малодобника.

Поводом притужбе високе кр. земаљ. владе одела за правосуђе, да неки пароси обављају венчања мушких малодобника само ако ови исходе дозволу војног министра без да исходе и дозволу суда као власти надзорствене; налази архид. конзисторија овим путем протопрезв. звања свима подручним парохијским звањима наложити, да у сваком случају венчања мушког малодобника, имају претходно испитати, да ли је исти добијао не само женидбену дозволу министра војног, која је само војно административне природе, него и дозволу власти надзорствене, без које се венчање обавити не сме.

Из седнице архиепископске Конзисторије, одржане 18. Априла (1. Маја) 1906.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНО.

О назаренима у Надељу.

— Написао Душан Петровић парох. —

(Свршетак.)

Када је дотични оглашени довољно признао своје грехе (и то само ситне, а крупне оставио за страшни суд!), те пошто се више њих показало да су достојни крштења — долази „владика". Кандидатима за крштење пак две недеље дана пред крштење забрањено је полно општење са својим брачним паром све дотле, док евентуално крштење не прође.* А буду упозорени и на то, да се и иначе „добро чувају и пазе, јер ће их сотона парочито сад здраво искушавати и наводити на зло."

Назаренске „владике" обично по двапута у години званично похађају подручне им „скупштине", и то око наших Духова и од Божића па до после Богојављења.

Осим велике дворане где назарени држе богослужбене састанке своје, постоји свугде обично још по једна мала собица, где се држи петролеум, ћупе с водом, метле и друге потребне ствари. У тој малој соби смештени су и они, који имају испит пред „епископом" да полажу. Једно по једно лице изводи се пред „епископа". Чим је обављен испит са једним лицем, изводе га напоље, али не у ону малу собу, где се налазе они, који имају још испит да положе, да не би случајно казао онима који још испита положили нису, каква се питања стављају и какав одговор треба дати. Питања, која ставља епископ назаренски, од прилике следећа су:

„Епископ": „Како Ви мислите, чиме би се Ви крстили?"

Пријатељ: „Водом и духом".

Е. „А јесте ли се Ви покајали да примите крштење?"

П. „Ја сам се покајао и примио сам од Господа, да могу примити крштење водом и духом".

Е. „Али ако човек није усмртио своје страсти, на што ће му бити крштење?"

П. „Ако човек није усмртио своје страсти, није му крштење на оправдање, него на осуђење."

Који су одговорили на стављена питања добро, ти ће бити крштени, а који нису, ти морају чекати, док свети Дух сиђе на њих и улије им то мало знања у главу, да могу и они примити крштење.

Крштење је до сада било тајно, но чујем,

* Овај је закон штампан у посебној књижици и може се добити по 20 фил. примерак у српској ман. штампарији. Уред.

* Полно општење код назарена забрањено је у очи недеље и у очи четвртка када ће држати богослужбене састанке.

да сада и не таје баш тако јако. Крштење бива у реци каквој, или ако нема реке у близини, може се свршити и у каквом великом буретy. само мора бити „у слободи“. Буре мора бити поведнко, да се онај, који се крсти, може загњурити добро, да му вода преко главе пређе. Крсти се у дољњим хаљинама. Мушки скину кошуљу, те у гаћама загазе у воду, а женске у кошуљама. Када изађу из воде, таки се пресвлаче и враћају у скуштину. Док се „тајна крштења“ обављала, дотле су ови немо ћутали. Стварешина је положио руку на главу онога који се крсти и тринут загњурно га под воду, изговарајући речи: „крштава се н. н. у име Оца, Сина и св. Духа. Амин.“

После крштења долази се у скуштину, где отпочињу појање са песмом 9. из „Харфе Сионске“:

Мир и радост.

1. Слава Богу у висини!
У даљини у близини,
Њег'ва влада љубав, моћ;
Њему хвала дан и ноћ!
Њему хвала дан и ноћ!
Алилуја! Алилуја!

2. Мир и радост сад на земљи!
Њег'во стадо нек с' весели;
Сав род стада нека сад
Творцу своме поје рад:
Алилуја! Алилуја!

3. Пођте, пођте рода синци,
Његови сте ви љубимци;
Кличите у један глас:
Богу слава, Богу част!
Алилуја! Алилуја!

Даље следују појања бр. 41., 42., 70., 162, 187. из „Харфе Сионске“, клечања, молитве с поукама, које сваки „апостол“ говори онако, „како му Дух Свети даје“.

Непосредно после крштења, само не тога дана, долази „тајна причешћа“, која се уз појање песама из „Харфе Сионске“ бр. 128., 184, 185, 195. и других још песама обавља. Између појања долазе проповеди и молитве. Новокрштени том се приликом први пут са браћом и сестрама причешћује: хлебом и вином. Добива сваки верни парченце хлеба (од прилике величине толике, као наша напора) и сркне сваки по мало вина из оне чаше. Даље појединости односно ове „тајне“ нисам могао дознати. У оне од самих назарена тешко је што дознати, јер они то јако таје. Ни муж жени, ни жена мужу неће ништа рећи што, ако нису обоје „верни“. Назаренски „апостоли“ уче своје следбенике овако: „Пази! не одаји се ни ономе — или оној — с киме — с којом — лежеш; неће те покрити, него открити“.

Чудновато је, да се при крштењу ни мало не обзиру на зиму. Баш када је најјача зима, тада они обично крсте. Један пропали назарен рече ми: „ја сам ишао под лед и загњуривао се, а тај лед имали су посла док су сикирама провалили и одушку начинили.“ По себи се разуме, да таки поступак врло често имаде својих кобних последица. Баш се и овде у Надаљу догодило, да се после такога крштења наскоро 2—3 назаренке разболеле и умрле.

Од самих назарена нисам чуо, али сам читао, да брак не сматрају за тајну. О појединостима њихова верског обреда нисам могао докучити много. Оно што сам дознао, то се више односи на поступак пре склапања брака.

Жених, ако му се допала која девојка или удовица те је намеран да је узме за жену, саопћи то старешинама назаренским, који се тада у своме кругу посаветују о томе, да ли би то прикладна прилика била, те ако нађу, да одговарају захтевима који се по њиховим назорима о браку траже, тада тек посредством једне проводаџике, која мора бити такође из круга верујућих, саопће девојци, да је тај и тај момак проси. Обично се такоме скуштинском решењу удаваче и покоравају. По себи се разуме, да бива и противно, да девојка неће ништа тога ћувегију којега јој намећу, и тада бива и повуци и потегни, сви се ту сада уплећу и звани и незвани, те ако никакав савет не помогне, силом наравно да немогу, тада долази епитимија, коју мора издржати. Родитељима слабо дају учешћа у тој ствари; са њима се тек материјална страна тога питања расправља. По себи се разуме, да материјализам игра

и овде важну улогу; а када им се од стране наших људи прими и примером покаже, зашто ова имућна назаренка девојка не пође за тога, иначе честитог али сиромашног младића, они одговарају: „Хе, није ципела за опанак“!

Када жених и невеста изјаве свој пристанак, тада их старешина прикаже целој скупштини као будући брачни пар, и ту пред целом скупштином изговори им поуку, како да се у брачном животу владају. За то време, док старешина говори, дотле младенци седе са осталима у клупама, свако на своме месту. Припреме се нужне учине, да се грађански брак склопи, и по склопљеном грађанском браку долазе „свати по ђевојку“. Отуд одлазе онда у скупштину, где се назаренски обред венчања свршава. Молебствије бива и пре подне, па се наставља и после подне, а траје богме готово и целу ноћ до 2—3 часа пред зору. Сутра дан оправшта се девојка при поласку са „браћом“ и „сестрама“, „пријатељима“ и „пријатељицама“, које дођоше кући девојачкој, да је испрате.

Погреб им је једноставан. Ако је умро „пријатељ“ или „пријатељица“, облачи их њихово друштво т. ј. „пријатељи“ и „пријатељице“, ако је пак „брат“ или „сестра“, облаче их „браћа“, односно „сестре“. При погребу пријатеља нема никаквога појања, дочим када се „брат“ или „сестра“ сахрањује, отпоје му по једну песму код куће, а једну при отвореном гробу. Целим путем од куће па све до гроба ћути се, и тек кад код гроба спусте мртваца на земљу, отпоје песму из „Харфе Сионске“, затим га одмах спуштају у гроб и ћутећи закопавају. Обележја на гробу никаква не мећу, нити их веже икаква успомена за гроб онога, који им је до јуче био мио и драг.

Ако је одрастан умро, поје се из „Харфе Сионске“ обично песму бр. 100:

1.) Бог је с' нама! Не бој се: Жића венац Христос даје! — Буд'те верни до смрти: Са престола Христос зове. — У бој труба зове нас, Браћо, сљед'те њезин глас!

2.) Напред иде вођа наш, Победа му корак прата: — Одваж'те се, браћо, сви, Смело за-њим корачити! — Ма бој био до смрти: Тим се јунак не плаши.

3.) Јуришаће на нас враг, Јунаци ће многи пасти; — Ал' ко падне, вечитог уживаће царства сласти, — За Исуса ту умрет', значи вечно блажен бит'. и т. д.

За тим бр. 105:

„Буди веран до смрти! Ако желиш жића круну,“ и т. д.

При детињем укопу: бр. 20. (Додатак „Харфи Сионској“).

„Радосно, радосно путујем ја! к' земљи блажених, мирног покоја“;

За тим бр 19.

„Кад' ће куцнут' час, да смем ићи ја? том дому мом! — Желим мог Спаса видит' у небу, у дому мом!

Распитивао сам се о молитвама назаренским. Штампаних молитвеника немају, него сваки по својој интелектуалној способности моли се Богу и саставља молитве. Ако је „апостол“ ил „проповедник слова божјег“ начитанији или природном речитошћу обдарен, то, по себи се разуме да ће дужу и лепшу молитву изговорити; дуже и лепше тумачити Свето Писмо. Наравно да такога сви онда уважавају и за такога обично веле: „њему је дано то од Бога“! Ја не верујем, а и они сами кажу да немају утврђених речи, „формуле“ с којом би освећивали тајну евхаристије; или рецимо када венчавају. Ту је свакоме њиховом старешини отворено поље, да покаже своју красноречивост; наравно у смислу назаренском. Тражити у њиховим говорима логичне везе, то би био излишан труд. По себи се разуме да у говорима назаренских „апостола“ имаде таме и збрке. Ал док је за образована човека жива мука слушати таки један говор и неколико минута само, — слушаоцима назаренима па богме и иначе нашем простом народу то је говор над говорима! Сви јецају и гуше се у тешком плачу. Није у осталом чудо никакво. Он говори оним језиком којим и његови слушаоци, а начин мишљења његова исти је као и у слушаоца његових.

Куриозума ради навешћу овде две молитве, које је овдашња госпођица учите-

лица Цвета Гавриловић на моју молбу преписала од једнога бившег назарена, који међутим пре него што је отишао у скупштину беше појац црквени. Он је диктирао, а она је писала. Из те две молитве може се јасно видети утицај наших некојих црквених молитава, које је пети назарен на свој начин прекројио за разне прилике.

Молитва пре ручка: Господе Боже свесилни и свемогући, ево мене пред пресвето и пребожествено лице Твоје склопљеним мојим рукама и срцем и умом теби подигнутим, даруј ми пресвете небесне духовне снаге, да могу бранити се од нападаја злих духова, а теби да могу пребиаги Боже наш, свим срцем мојим, свом душом својом, свом снагом својом, свом мислију својом, у страху твоме да се могу наћи, у кротости и тихости, у смерности, у разборитости, у целомудрију тебе служећи дању и ноћу без престанка. И ово јело, које си ми допустио приготовити за храну тела мојега, пре него узмем у себе, божественим небесним благословом твојим освети и мене благослови, освети благи наш Отац небесни, јер је твоја власт и твоје је царство и твоја је сила и слава, сада и увек века, Амин.

Пред вечеру: Свесилни и непостижими и без почетка и без свршетка благи Боже и Отче наш, ево мене пред пресвето и пребожествено лице твоје, склопљеним мојим немоћним рукама, срцем и умом теби подигнутим, даруј ми пресвете небеске твоје духовне снаге да могу рат водити са непријатељском теби војском и да могу победити све оружјем правде Твоје божествене. Недај ме супарнику да мноме овлада, да ми се не наруга и не рече да сам ја његов, Бог нека ми поможе. Ти си Бог мој и Господ мој, у твоје руке желим Дух свој предати. Чуј ме из светога Двора Твога небескога, и ову поткрепу тела мојега, и пиће које си ми допустио приготовити пре него узмем у себи, небесним божественим благословом твојим, благослови и освети, и мене благослови и освети благи наш Боже, јер твоја је власт и твоја је сила, и твоје је царство сада и увек века — Амин.

Једна проста жена, бивша назаренка, овако ми рече да се молила Богу док је ишла у назарене:

Пре јела: Молимо, Господе, за храну телу своме, Оче наш и Боже наш.

После јела: Захваљујем, Господе, теби на твоме дару, који си дао храну телу твоме (!).

Пред спавање: Господе! Молим те за ову постељу коју си ми дао да одморим тело моје.

Након свега овога, чиме сам драговољно одговорио на стављена питања, рад сам да наведем овом приликом и ствар похађања цркве и учење веронауке код назаренске деце, која овдашњу школу похађају.

Што се тиче учења веронауке, то назарени својој деци, која комуналну школу похађају, ћутећки дозвољавају, може бити и зато, што немогу да нађу начина како да одерате децу од учења веронауке али похађање цркве никако неће да дозволе својој деци, и свима силама гледе како би то спречили. Ако би учитељ комунални настојао за тим, да назаренска деца морају похађати цркву, и ако бих их ја због изостанка од цркве и казнио, тада ево одмах назарена учитељу на врат с молбом, да њихову децу никако не присиљава на похађање цркве. У почетку школске године пишу обично једуље учитељу, а затим и лично долазе учитељу због те ствари. Ако и тај покушај не постигне своје циљи, тада ону половину дана, када знају да ће у цркви бити богослужења, не пуштају децу због цркве ни у школу Ако би се случајно и нашло дете у школи, неће ни на који начин у цркву да иде, изговарајући се учитељу, да ће бити кажњено код куће од родитеља. Једна имућна назаренка видећи где њено дете иде са осталом школском децом у цркву на вечерње, дотрчала је као без душе пред цркву и дигла урнебесну галаму, позивајући своје дете да изиђе из ђачкога реда и да иде кући. Доцније због цркве у извесне дане није хтела ни у школу пиљати дете.

Већ годинама тражио сам пут и начина, како бих назаренску децу да придобијем за цркву. Добротом г. пароха из Ујме, В. Спершака, добио сам у препису једно решење министарско, које је

сено поводом молбе некога Симе Харанова и другова, ульманских назарена, који услед иступања из вере православне обратише се на министарство богочасти и јавне наставе с молбом, да пошто су они иступили из вере православне и постали назарени односно безверници, да им се њихова деца не приморавају на похађање цркве. Као што се из истог решења министар ског може видети, Министарство богочасти и јавне наставе својим решењем бр. 1380 од 14. децембра 1900-те год., не само да молби тих назарена није удовољило на основу закона 1868. год. и 1895. год. и на основу Највишег решења од 16. окт. 1877. год. за школе у бившој војеној граници, него је шта више изјавило, да је обучавање у вери обавезно за сву децу, те пошто је похађање цркве саставни део религиозне наставе, то се за непохађање цркве могу присилна средства употребити, те би се дакле поводом овога решења министарског могло путем једне представке конзисторијалне или којег вишег нашег автономног духовног форума измолити општа наредба министарска, по којој би административне власти биле упућене, да присилним мерама принуде назарене да децу своју морају (н пр. под последицама новчане globe) шиљати у цркву.

Но у истоме решењу министарском имаде још нешто, што неби требало да постане не опажено, а из којега би се могла и поука за наше парохијско свештенство извести. Поводом ступања закона о безверју у живот, сви назарени пријављивали су листом своје и ступање из заједнице црквене оне вероисповести, којој су дотле припадали. Пошто ни један парох није издавао од себе сведоџбе, да су дотични назарени у прописаном размаку времена пријављивали своје иступање из вере, то су они, назарени, редовно сами остављали та сведочанства на основу сведоџбе од двају сведока: да су у законом прописаном размаку времена надлежноме пароху пријавили своје иступање из верске заједнице. Сведочанства та махом су неправилно остављана, о чему сам се лично уверио баш код мојих парохијана. Па видимо то и у случају речених ульманских назарена. Из прилога, прикључених њиховој молби, упућеној на министра, испостављено се, да су назарени погрешно иставили сведоџбе о пријави код пароха за иступање из вере, и услед погрешно постављених тих сведоџаба министар је поништио то иступање и повратио их у заједницу оној вери, којој су пре иступања свога припадали.

Зар се дакле неби могао наћи пут и начин, да се сва дојакошња „иступања" назаренска подвргну ревизији? Ил ако би ова моја примедба за оне, који су већ иступили из вере православне била закашњена, ипак мислим да би било целисходно сходно упутство, издато од надлежних преч. конзисторија парохијском свештенству, да приликом иступања парохијана из верске заједнице, имаде надлежни парох разгледати, како ли су истављене сведочбе о пријављивању, те да за случајеве, где се нађу неправилности, одмах за времена свој призив противу тога поднесе.

Уопће пак дужност је васколикога нашега свештенства, да, колико сваки у границама своје службе, у толико уједно и смишљено уједињеним силама беспрекидно и неуморно дела и ради на обезбеђењу и развоју светога нам православља. И овде важи премудра Соломонова реч: истрај номе Бог даје помоћи! И: у слози је спас!

Прилози

ИСТОРИЈИ ОДНОШАЈА НАШИХ С РУМУНИМА У XVIII-ТОМ ВЕКУ.

Од **Радослава М. Грујића.**

(Продужење.)

8.

1757, Мај 21.

Православни Румуни из Појана, Сибијела, Преана, Жина, Карпенища и сва крајина од Брашова до Добра у Ердељу — моле митрополита карловачког Павла, да их заштити од насиља унијатског и пошаље из Карловаца православног епископа.

Другоје писмо.

О сем молимсја и плачем срдечно сљеамн ми Власи от земљи Ердељскија, који се држимо грческог закона и служимо

царју свакоју вјерностију, како смо служили прежде и другим царем прежде бившим. Нисмо били непријатели високчајшој империји, но всегда вјерностију јесмо служили. Обаче толика невоља, шчо је нам дошла за наш закон грчески, нити прежде кад су били жидовствии суровии царје и Максимилијан и Диоклецијан, јошче нису чинили веће озлобленије закона ради, что они у та времена нињешна с нами. Дошло је оно време, да смо отишли ко гробом мртвих и реклисмо: изађите мртви на гробова, да уљеземо ми живи, јако неможемо веће терпити озлобленија от попов унијатских и от землних господеј, да не знамо что неће творити. Јако никто за нас нежали нити господије Саксонскије, нити Немачкије, нити Мажарскије, понеже све темнице јесу пуне от наших за веру нашу грческу. И толико нас глобили, да не знамо и како платити царскују порцију и њихове глобе. Но молимо и паки молимо високчајшују и свјетлују нашу краљицу и преосвјашченејшаго госп. Архиепископа и Митроп. Павла карловачкаге, и све Епископе и Архијереје, који се находе под властију високчајше наше краљице, да сотворит милост високчајша краљица, да се даде Архијерej нам из Карловаца грческаго закона, да престанут унијатски попови, да нас глобе и вежу. И пре кратко шчо је било у марта 25-го с великом дикастериом от Шебиш: послал јест Вердер заповјед једнога господара Мартина Солдора у Дјал и све зао два человјека, јако да узмет силом кључи црковнија, које на силу и узео, и попадију свезао, кад попа није нашао А у Столици паки Себеша у Ломан узели унијатски попови с господствујушчими купно црков и затворили, и тако стоји пуста. После тога отишли у Ракит и тамо паки цркву затворили; после у Вишиј Пијан и паки затворили црков и стојит без моленија; и паки у Нишној Пијан црков затворили. И у Ланкрим отишао велики судија Вердер от Шабиш и затворил, и казао да то чине по краљевској заповести и толико озлобленије против нас, а ми невјерујемо, јако от слова Ваш. Преосвјашченства имамо мира от високчајше краљице. И ето шиљемо четири човека и за доста пошиљемо с великим страхом от земљних господеј. И како јеси сотворил милост многократ с нами, и нињe да се умилостивиш над тима људма имјенем: Димитра Војника от Појане, Столици Меркурић, и Опра Урде от Сибијела, Столици Селишчи. Писали смо ми ниже подписати именем судија от Појани Стан Бжен, купно и Залет Букур от Преан и све село; и от Жина, Столици Сибин, именем судија Коман Дорце, и Букур Дорце и све село; и от Карпениш, Столица Меркурији Јосиф Плите и Јон Черч и све село, и сва краина колико јест от Брашова, даже до Добра и сва земља, — да учините милост Ваша Екселенцијa, јако ми погибајем и тељесње и душенње. Јако по Бозје сну надежду имали на Ваше Преосвјашченство и ишчемо милост от Бога и от Бога и от Вашега Преосвјашченства, да нам даш Архијереја из Карловаца восточнаго закона. Љета господња 1757. мца Маја 21-о дне.

(Сврем. превод с рукун. — а оригинал рукун. у М. П. А. К. бр. 72. ех 1757.)

9.

1757, Мај 21.

Кнезови и старешине румунске из Селишча, Какова, Вали, Сибијела, Толишка, Галеша и др, — извештавају митрополт. Неђадовића о раду комисије, која је по интервенцији митрополитовој ради њих у Сибиљ дошла; те га моле да им пошаље из Карловаца епископа, кога су сви и пред комисијом царском искали.

Третије писмо

Молимо се милости и доброти Вашего Превасходителства ми Столица Селишче, купно с свом крајином, и јако си нам казал В. Преосвјашч., да приходи комисија у Ердељ и питати нас будет подробну. Пришла јест честна комисија и стајала две недеље и више, в граде Сибиње и није никому никаква отвјета дала. Потом послала катане и ухватила 5 људи

из Галеша и отвела их у затвор и пореду их пред собом представила. И тако нас вопросила о свачему редом: зашчо недржимо владику Аарона и његове унијатске попове. Ми смо отговорили, да никако нам нетребује унија. И нас питали зашчо смо дали бир и глобе, и зашчо смо лежали по аресту, а мисмо на то отговорили, зашчо се нескланьамо на унију, за то сија всја пострадахом. И најали нам всја у писму шчогоде смо отговарали. Вториј крат одвели старце из Тилишка паки под арестом. И паки нас питали, јакоже и више речено село; и после тога нас оставили. По том ишли смо ми столица Селишче и молили смо пред честном комисијом, да кад нас зовет, да нешиљу под арестом, зашчо смо уплашени, но кад нам заповједа ми будемо готови. И кад нас призвала пред себе комисија, ми смо отишли и нас питали о в сем подробну, јакоже и више речена села, будући и село Вале, и село Сибиел, и село Какова купно с нами. И ми смо тако отговорили: да ми никако непримамо унију, болше подамо себе под меч ези, а Епископа Аарона унита и његовија унијати попове держати не будем. И тако смо искали пред частну комисију, да пишет височајшеј кралици, да сотворит милост послати нам Архијереја из Карловаца неунита. И паки звала честна комисија село Појан и село Жина; и паки нас питали, јакоже више речена села. И људи прихождаху от свих села да иду комисији да кажу, а комисија њима возбранила, да никто неприходит, да пошљу писма к царем от оних осм села. Незнамо јесули послали или ни, јако више нису хотјели пословати окром тога. И посилал великиј Дикастериум ходножа и ухватили попа Јоана из Галеша, из двора комисији, и отвели га с Немцима у пути жељезними у арест и никога непустили к њему дати му јасти или пити. Само хранитељ темници смиловалсе. И држали га от Пасхи до Успенија пречистија једнако; по том узели га ноћом и незнамо где су га отнели. Само смо чули, да је отведен у граду Дева и никога јему допушчају внити. И ухватили многе људе, и њекије отјали смо силом от рук господеј, а другија по три месеца и више у темници држали; други чувамо своје главе. И сије обзнањујемо Ваш. Преосв. да су побјегли у Турску Валахију два села Себишени и нихове граничне стране сад по Воскресенију, и то все ради гоненија и озлобленија за веру нашу православну. И ниње падамо и молимосја Милости Ваш. Преосв. да нас неоставите у толиких озлобљенијах. Понеже ми усиловалисмо и ушли смо у цркве с неунити попови и держимо се само милости Божија и ва надеждје Ваш. Преосв., да нас не оставиш, но милост да сотвориш, да нам пошљеш Архијереја, кога ми ишчемо са свом крајином от Брашова до Добра. Јако ми јесмо се крјепко утвердили, и ако Ваше Преосв. несотворит милост, погибајем и тјелесње и душевње, понеже унијати непрестајут својими злобами против нас. Послали смо и писма 6 крат к Ваш. Преосв. но незнамо јесу ли дошла или ни, понеже били су затворене Армиције, и ми нисмо могли пренти, и нису нас пушчали. И писали смо ми ниже подписатиј имено: судија из Какова Дан Жогорен, Опре Бурђу, Думитру Стојан и све село; и от Сибијела имено: Стан Сбарај, и Коман Оприш и Дан Оприш, и све село; и от Вале; Судија Опре Саломиј и Бурђу и Јоанеш Уреј, и све село; и от Тимишка: судија Дан, Миклеуш, и Букур Брсан, и све село; и от Селишча имено: судија Банчу Борча, и Алман Барбу, и Кнда и све село; и от Галеша имено: судија Апре Чорчел, и Букур Сас и Јон Плоаш и све село. Љето господње 1757. Маја 21-о дне.

(Савр. превод с румун. — а рошк. у М. П. А. К. бр. 72. ех 1757.)

10.

1757, Септембар 6.

Писмо проте брашовског Евстатија — митрополиту Ненадовићу, у ком га извештава о невољама народа румунског, моли за заштиту и иште за савет у ствари женидбе неког клирика који беше исповесно

девојку, али ова с другим одбегла и у Турској се венчала. — — —

Јасњејше во Христје Преосвјашченеј шиј Православниј Архиепископ Карло вачкиј и всего в державје их цесаро кралевскаго величества обрјетајушчагосја Славено Сербскаго и Влахијскаго народа Митрополит и обоих их цесаро-кралев. величеств тајниј Совјетник, госп., госп., Павел Ненадович, високомилостивиј наш патрон и многонадежднј Благодјетељ.

Једва без слез виговорити можетсја, в каких бједах пребивали јесми и в каких бједствијах пребивајем, тако что живн наша јест нам точију једнаја печал, јединоје нестерпимоје и неудобосимоје грвзеније скорбноје ига печалнаго и бједствијами наполненаго, које препјатствијем било нам литерално по сије времја к Вашему Преосвјашченству прибјегати, которое возможно буде ураумјетисја из копији, коју препосилајем Вашему Преосвјешченству, чреа сего нашего нарочнаго посланика кир Симеона Херс, ибо недеранули јесми чреа почту посилати, что би не возпоследовало, како новоје бједствије. Того дља Преосјашченејшиј Архипастир наш всеподданејше и всенскрењејше молим вашего Преосвјашченства, да би неостављали нас во сих бједствијах погибнути, но отраду подавати и защишчата, и под крилами вашеја милости содержати.

1. Припоминајем и просим милост и благодјејаније о тјажестах или гравамінах, котораја дали јесми 1753-го года в Губернију с доношенијем. и тихжде копију посилали јесми к Вашему Преосвјашченству 1753-го года.

2. О созиданији свободном церквеј, ибо запрешчајут.

3. За наложенују јереом дан, ибо јеже ли не будет како је облегченије, једна пребудут во православију, ибо обманајут их и лстјат словами сказајушче, јеже ли отступљат от нас, свобождени будут от дани и от подвоз случајушчихсја.

4 Всенижајше доносим о једином клиричје именујушчемсја Андреј от Херманкој чреа осм љет обучалсја и надлежашчоје званије церковноје исправно поњал и њејакоју дјевицеју от тогожде мјеста Херман, по надлежашчему обичају засватался. Но онаја дјевица по малом времени отректисја начала, но по повељенију нашему крјепкому к проиавсжденију их в совершенеј брак, убјежала от родителеј своих с њеким јуношем совершенаго возраста в Влахијскују страну и тамо совершили брак по обичају. Но више именовани Андреј остаслја посмјеваниј того дља подвергајет себе под високочувствителнују милост Вашего Преосвјашенства, всепокорњејше просјашче, да би (взјавши инују дјевицу себје в брак) позволеније и благословеније удоудостоилсја получити от Вашего Преосв. да би могл приходити к Вашему Преосвјашченству дља прињатија дара јерејскаго ибо више именованиј Андреј, достојниј видитеја бити сего свјашченаго чина, понеже кромје званија своје́го, које добрје и исправно вједајет, от времени малога своје́го возраста или паче сказати њеког да не бранил и гњелозе слово от уст јего неизшло. В прочем всенижајше о сем просјашче и нас всеподањејше и всенскрењејше подвергајушче под високочувствителнују милост Ваш. Преосв. пребивају.

Вашего Преосвја-шенства всенижајшиј и всепокорњејшиј слуга

Брашов 1757., Септемврија 6.

Протопрезвитер Евстатије Василијев пренг. куто. соборул Нр. Бисјереч.

P. S. Всенижајше молим чреа сего нашего посланика присилатисја нам мало свјатаго мира.

(Ориг. — М. П. А. Б.)

11.

1758., Октобар 28.

Молба руској царици, коју су имали ирваци православ. народа румунског у Ердељу подписати и печате ударити, на хословати руском мајору Димитрију Михајловићу, који ју је и написао у споразуму са бившим ексархом славонског епископа

Генадијем Василем и свештеником румунским из Ачнли — Јованом Аврамовићем.

Како смо и прошлих годов јединоми сленом согласијем православнаго исповиданија всјех нас обшче в тјажкој нуждје законје в порољенстви венгерском в предјелу трансилванском обрјетајушчимсја чреа полномошчнаго в дјејстви честнаго јереја Јоана, иже нам законој потребје нскомој всеподањејше и всепокорњејше попрошенији нас и чадов наших пред свјатјејшим троном јеја Императорскаго Величества извјестило се јест.

Того ради ијак держајем и вопијемо не отрињути нас јединоверних своих, и конечному погубљенију непредајте сво јего же благочестија лишитисе и в поглошченије не насиченим непрепустите.

Како недавно из покорњејшаго нашего прошенија в законје и црквам нашим православним насилија имушчаго следователно чреа обшчаго согласника нашего всеподањејше за једну комисију предложилисмо, и пак просимо у којој комисији просимој особствена два комисара благочестиваго царства Всероссијскаго на трошак наш особственији нам отдаровати всеподањејше просимо.

А вини следовательнија ради њеројатно крјепостију состојанија в православној вјерје, иже би в присуствији благочестиваго царства Всероссијскаго (комисаров) отступивших от благочестија својего, чреа немалаго насилија себје пак правовјерне слободно исповједати возмогли би.

Отнељеже обшчутихом повод унитетва помежду нас, многии православни вођујушчии на против унитскаго обичаја, по узах и темнацах разни мучими смерт вкусили, а својего благочестија отступити нехотјели, а и в заточенијах за вјеру православнују разслатих, јелико свјашченних лиц, сице и мирских доволно, которих нам и до днес неслишни, камо разсјејати сут отци и братија наша.

И сије всеподањејшеје и плачноје прошенији наше во јеже би нам законаго пастира и Архијереа правилно посвјашченаго из невзјењенија материја милости јединоверним својим подарованти јегоже наш полномошник обшчиј јереј Иван предјавит а то јест честњејшаго ексарха Славонијскаго Генадија Василијевича, који је при православному Епископу Софронију Јоанновичу Славонијскому јешче из дјетства в службу Епископску најат и всјакому доброму искуству, вјери, благочестију же и црквам свјатим бодри подвижник и обхождиније же јегово честноје житије, и вјерноје закону православному служеније всјем нам добро извјестно јест. Јегоже ми јединодушно просимо нам за Епископа законнаго посвјашчати и всемилостиво подарованти нам, с коим без далшаго во вјерје православној сумнителства утјешатисја будем.

И в напред Епископи наши, котории нам бивати хошчут всепокорно просимо что би непремјено из благочестија Всероссијскаго јеја императорском величествном дарованти се могли.

И тој Епископ наш православниј и духовних својих вешчах в сих от свјатјејшаго Синода Всероссијскаго правителства своје да имат, а не от карловачкаго Архиепископа, вини сицевија ради: что Епископи наши православнии, котории бивали у Трансилванији, карловачким архиепископом непосвјашчалисја, но Архиепископом Каравлашким Епископи нам посвјашчавати. С којим обрааом и државни цари нам у прошенију нашему јесу отрекли, что нам Епископи не бивали от Архиепископа карловачкаго, тако и в напред да не будет. За које ми иному кому припасти, и зачињенија болшаго просити невјеми развје јеја Императорскому Величеству, милосердствовати на нас јединоверних своих.

И да би просимиј Епископ наш посвјашчен на време отредитоје с комисари у истому числу вкупје находитисе могао, и јелико свјашченство, а и Христијанство својом собственом вољом и њему Епископу хотјашчеје всеусердно припасти, да би могл примити Свјатјејшиј Синод в том всјех нас јединогласно вопијушчих услишати усердствујте, да би и ми у својему животу православнаго и зако-

наго Епископа својего видјети могли, јегоже желаемо.

Свјашченство, которује со својими домовними отступали от благочестија својего, кои би познао истину и својему православију пак притекао с покајанијем просимо да се примет и на начин у свакој слободи и чести без данодајанија, како цесарско државному, тако и земаљским господам; и да не би на ново најменше обтјажени утвердити били, и са своими в домје под покровом имућним, но слободно како и досље, тако и и напред да будут.

К тому да би Епископ наш православнић с дозвољењем Свјатјејшаго Синода Всероисијскаго с њекоими члени духовними и помјестними чрез год имућем Собранији в Карловцје такожде своје предсједаније имјети; а к тому и на вакант Епископства, а такожде и Архиепископства согласовати да может. Обаче и тоје со указом свјатјејшаго Синода Всероисијскаго да сљедујет.

Цркве наше православне, да нам поврате се натраг, а и в напред, да не украти нам на украшеније к славје Божјеј цркве правити и украшивати и у закону својему по обичају Христјанскому обдржавитисе слободно, да дарујетсе.

Тако и праздники по својему календару праздновати да можемо, а не по новому како нам налажут. Такожде и по Епархијах других, паче же архиепископској карловачкој Епархији дјејствујетсја.

И да би тоје плачноје и всепокорноје моленије наше непродолживалосе како во Епархии Велико Варадскоj, јешче пред три љета отредитаја комисија, а до днес стоит; узрока каковаго ради невјеми, обаче добру не сљедујет. Зашчо у сје време јединовјерни наши братија кров нешчадно за вјеру и церкви свјатија проливајут, а после војни и закљученија мира пак гоненије на нас сљедовати јешче горше будет и наша ношчедневнаја и вјернаја служенија в никаковом счастији небудут.

А да ни једнаго јединовјерних наших Генералами нехошчут промовирати. А јеже ли своје благочестије санжирал, како и њекој бившој зовомиј Будај примишни закон римски Генералом промовират, а сад без команди никаковија во Војње у подхрањенију стојит во јеже би далше у благочестије своје к покајанију неприбјегл, понеже папа римскиј у немалому студу и срамотје стал би.

Јешче же за таковоје вјечној памјати уердствованије нам јединовјерним имућије даровати се мл волностију својеју во вјечноје подаиство и службу вјерују Јеја Импер. Величеству једин Регимент усарски 1000 људи и 1000 коња в Транзилванији находајшчихсја издати хошчемо, обаче с вједомостају и допушченијем државних цареј без працјатности и умањенија царских приходов, котории несут подани дајанијем царским: само мундур и оружје Јеја Императ. Величества всемилостивјејше подарувати просимо. Сбори хотјашчи бити и свој шорш офицјери поскорбје бити (?), и тој Регимент Транзилвански да будет под командоју госп. Генерала и фелдмаршаллајтнанта Хорвата всепокорно просимо, понеже от истаго Регимента населенијe Новој Србији за болшеје умноженије и подаиства вјечноје јеја Императ. Величеству будет.

Аше ли би всја покорњејшаја до ниње прошенија наша, а и јавна пред чрез нашего полномошчнаго в дјејствији јереја Ивана истинито и спроведливо прилагајемаја и законье насилја имућнаго и покорнаго прошенија и защишченија в нуждје паче же взискујемој Комисији и својего православнаго Архијереја чрез сего надежднаго предложенија с подписатими именами Нашими утјешенија јакоже чајемо получити несподобимо се, паки всеподањејше Јеја Импер. Величество просимо, что би нам пут незаграђен подајте чрез Молданију в подаиствији вјечноје всјех нас и с чади нашими предложити Јеја Импер. Величеству в Новују Србију населитисе, и по желанију нашему в законье без припетствија Јеја Импер. Величеству вјечному подаиству, а под командоју Госп. Генерала фелдмаршаллајтнанта Хорвата

предати се. А како је нам чрез Ивана јереја всемилостиво предјављено шчо би ми нужде и насилија в законье јеја Имп. Величеству всепокорњејше представљали, которое ми такожде и досеље чрез Г-на високоблагороднаго пример мајора новосербскаго Г-а Димитрија Михаиловича потшчали се. Обаче и в том за ревност благочестија својего страху предајемсја по не малих ревностеј, всеусердно припадајушче просимо Јеја Имп. Велич. и в напред что би не отрекла се во всјаких нуждах назрјеније имјети занеже ми николи болшаго здје в таковых дјелах вјерњејшаго неимјејем вјери и благочестију нашему, кромје предпомјанутаго Г-на пример мајора Димитрија Михаиловича.

За које весма здје болшему вјеројатију собственами именами, како свјашченни, тако и помјестнии своједручними именами подписујемо се и печати потврђујемо. Писато у Селишче 28-о Октомврна.

(Препис — М. П. А. К.)

(Продужиће се.)

Калуђери манастира Каленића и других манастира у Хопову.

Д. Р.

По тврдњи г. Милана Ђ. Миличевића *(Манастир Каленић*, Београд 1897. стр. 14.), Турци су за време Кочине крајине 12. фебруара 1788. запалили манастир Каленић у јагодинској нахији.

Калуђери каленићски и други пређу по том са својим игуманом Јосифом Вукашиновићем и са црквеним стварима и утварима у манастир фрушкогорски Хопово, — те неки су непрекидно били у њему, а неки само за време, од куда су их пренели натраг у Србију тек 5 Марта 1795.

Из наведених прилога, види се каква је о њима и за њих вођена кореспонденција између карловачких митрополита Мојсија Путника и Стевана Стратимировића и игумана хоповских Василија Недељковића и Самуила Нешковића.

Подједно наводимо и тачан инвентар ствари пренетих у Хопово 1788. године.

За ове податке благодарни смо високопречасном Г. архимандриту хоповском др. Августину Бошњаковићу, које нам је уступио на употребу.

Прилози.

I.

Преподобњејши Игумен!

Два ова јеромонаха монастира Ђелие в Сервии сушчаго именем Пајсеј и Мојсеј за ниње посилајутсја к вам в тој конец, воеже би их в мон. ваш примили, на их входи и исходи добрје позорствовали, им братское препитание издавали, како да с тјем в бједних их обстојателствах им спомоштествоватисја может, докле и их игумена в мон. Фенекје находјашчагосја далше о том вопросиће буду. А занеже они свое коње имајут, дозволите убо им на мјесту коему пасти.

В Карловџе 29. Апр. 1788.

Мојсеј Путник с. р.
Архиепископ.

Игумену ман. Хопова Василију Недељковићу.

II.

Преподобњејши Игумен!

Игумен Јосиф из мон. Каленика с једним старцем своим именем Спиридоном (Вујановићем) и с треми дјетми из Турецкија на ову страну избјегнути потшчалисја, котора по навјестију ниње даному при нињешнем военом обстојателстве немалија услуги сему аустријскому двору учинили сут, и заго за време трајушчеј сеј војни, предпомјанути ниње препоручени јесу. Того ради на тој конец вашему преподобију старец Спиридон с треми дјетми да би једињују келију опредјелите, неменшеже препитание, и љубов јако странопришедшим отдати неотринете, занеже предречени игумен Јосиф в намјерении јест, паки на њекое краткое время возвратити се в монастир свој, јеже препоручају, јесм

Вашего преподобија Благожелателни

В Карловџе 4. Маја 1788.

Мојсеј Путник с. р.

Истом игуману.

III.

Преподобњејши Господин Игумен!

Во отсутствии Јего Превосходителства Г. Митрополита нашего, игумена Викентија Јовановића и свјашченика Радослава Чорбића из мон. Љубостине како и преждња два Јеромонаха прежде њеколико седмиц из Вашего мон. изшедшија до возвращенија Их Ексцеленции из Земуна препоручају, во јеже би их мон. Ваш до далшаго о их уређенија примити неотреклисја.

В Карловџе 27. Маја 1788.

Д. Плевицки с. р.
Арх. Гргетешки.

Истом игуману.

IV.

Преподобњејши Г. Игумен мње почитаеми!

Како прежде во отсутствии Јего Ексцеленции Г. Архиепископа и Митрополита у Ваш мон. Јеромонаха Викентија и мирскаго свјашченика именем Радослава послати непропустих, тако и нинье паки по високому налогу Ј. Е. предречени натраг к Вам посилајутсја, с тјем Вашему Преподобију упутствованием, ве јеже би Вя им једину келију особитују опредјелити, не меншеже поред тога за време пребиванија их в монастирје Вашем, препитание дати неотреклисја. А занеже они в прилиџе пребиванија своего, пред Ј. Е. потребнаја в монастирје внутр, или вње монастира по опредјеленију Вашем изслатисја им имушчим, надзирати објешчалисја; в прочем сија јављаја, с почитанием пребивају

Вашего преподобија

Д. Плевицки с. р.
Арх.

Карловџе 2. Јунија 1788.

Истом игуману.

V.

Преподобњејши Отец Игумен!

Листодавец сеј Јеромонах именем Мардариј Месаровић из Сервије, котори пришел к мени с паспортом своим, и желание јего да би в њекое времја в монастирје вашем пребивати, на кои конец он посилаетсја вашему преподобију и братству, да би јего в мон. ваш приали и јему келију опредјелили јакоже и прочим отуду приходјашчим калугером.

Дано в Карловџе 2. Августа 1788.

Мојсеј Путник с. р.

Истом игуману.

VI.

Преподобњејши Игумен!

Правда да в битности вашеј, на прошение ваше ради скоро пришедших из турецкија страни јеромонахов, и у мон. ваш за преме от сјуду послатих вам објешчано било јест, да они из мон. вашего в мон. Крушедол премјештитисја будут, и да ви недавно младаго Мразовића у число собратство примили јесте; колико обаче от једне стране вам и а мон. вашему отлагшање учинити надобно јест, толико вјешче ваврајушче, да и прочи монастири кои не онако, јакоже мон. ваш в болшем состојании находитеја, равно терпити морајут, а мон. Крушедол кромје всјех монастиреј фрушкогорских, разне трактене, и приходјашчих људеј дочекивати и угошчавати морат.

Зато приликом том и закључилосја, да помјанути јеромонаси у мон. вашему јешче за време остати могут, дондеже и другаја наредба невоспосљедует.

Иже јесм Вашего преподобија

всјех благ желател

Мојсеј Путник с. р.

Истом игуману.

VII.

Преподобњејши Отец Игумен!

Јован Миловић протопрезвитер јагодински с доволним пасошом устроен, из турецкаго предјела сушчи преподобију вашему на тој конец посилаетсја, да ви јему једину келију опредјелите, и јелом и пићем јакоже и прочу братију снабдјете, и всем тој порјадок устроите, да ови нешчастни и бједни человек за њеко времја мирно и безбједно житие в обители сеј имјети может.

Иже в прочем покрову Божију вас отсилају јесм

В Карловџе 14. Окт.. 1788.

Мојсеј Путник с. р.

Истом игуману.

VIII.

Преподобњејши Г. Игумен!

Понеже да њеки страни из Сервие сјемо пребјегши мон. Каленића калугери свое монастирске вешчи за сохраненија в мон. ваш принесли јесу, и покрај тјех вешчеј, и они за време в монастирје вашем пребити желајут; в ступленију же обаче ниховом, из днешнаго јеромонаха тогож мон. Каленића Леонтија Црепулића устменаго доношенија видјетисја могло, да преподобне ваше ви јего није помјанутаго, ни прочее братство в мон. ваш примити хошчете; в призрјении сие вајавши, честњејши сеј Арх. Еп. Митр. епархиални консисториум вашему преподобију со сим препоручает тако, да ви јего листодавца јрм. Леонтија примите, јему келију ради пребиванија опредјелите, и прочаја сему к препитанију јему дати невозбраните дотле, докле и игумен јего сјемо невозвратитсе, и потом о далшем их пребивании наредба друга несотворитсе.

В Карловције 11. Окт. 1790.

Из консисторијума Арх. Епис. Митрополитскаго.

Истим игуману.

IX.

Преподобњејши Г. Игумен и цјелое Братство!

Ваше преподобие опоменутисе будете, како листодавец сеј јрм. Јоаникиј Милутиновић из мон. Каленића чрез Блаженопочившаго Арх. и Митр. Г. Мојсеја Путник експелеуции у мон. ваш Хопово с прочиме братијами своими намјешчен бист, и како он, с благословением Ј. Е. вашегоже вједомостију код сервианскаго фрај-кора за фелдкапелена пристављен сталсе, и там чрез цјело лето службу капеланску чинил. А занеже тојже фрај-кор распушчен јест, слеђовательне и служба капеланска реченаго јеромонаха престала; зато јему в мон. свој Калениħ возвратити се немогушчу, јего по первој наредби паки в мон. ваш Хопово, до далшој сверху страних калугерох наредби, отправити, вашему преподобију и цјелом Братству јего воспријемление препоручити консисториално закључено јест; јакоже в слеђ сицеваго закључења и отправљаетсја с надеждоју и уфанием, да от страни в. пр. и братства, никакова противност јавитисе небудет, но паче послушание и человјекољубие к странствујушчим мјесто дати се хошчет.

В Карловције 12. Нов. 1790.

Пантелејмон Храписављевић с. р.
Арх. Крушедолски.

Матиј Чапловић с. р.

П. ш. От сего листодавца писанија т. ј. пасоше и прочаја к рукам вашим примити, и при протоколах монастирских в сохранении таја приложити изволите.

X.

Преподобњејши Игумен!

Заше из Турецке сјемо пришедши, и није в нашеј св. обители обрјетајушчијеја јеромонаси, а имјаноже Викентиј Јованович, Јоаникиј (Кириħ, Кириловић), Јосиф Вукашиновић и Спиридон Вујановић, поразумителње с прочими јеромонаси ништанцију Их Ц. К. величеству предали јесу, сверху кое резолуција всевисочајша на мене отпушчена јест.

Того ради препоручаетсја преподобију вашему да би вишеименованим јеромонахом от лица моего наложили, да они по пријатију сего налога в Карловције пријти имут.

Иже в прочем јесм

Преподобија вашего
всјех благ желател

Стефан от Стратимировић с. р.

В Карловције 30. Јунија 1791.

Истом игуману.

XI.

Преподобњејши Игумен!

Јеже касаетсја оних церковнах вешчеј кое из мон. Каленића турецкаго предјела во ваш мон. принесене сут, сверху тјех налагаетсја преподобију вашему, да инвентариум устроите и ноја вешчи прилично оцјените, а потом тај Нам поднести потшчитесја.

В Карловције 28. фев. 1793.

Стефан от Стратимировић с. р.

Игуману хоповском Самуилу Нешковићу.

XII.

Преподобњејши Игумен!

Зане в сообразии интимата от кр. мјестобљудителнаго Совјета под 13./24. месеца Маја љета 1793. N. 12284. издаваго, дозвољено јест пренешенија в прилиције посљеднија турецкија војни сјемо из монастирјех в Сербији сушчих Драчи, Каленића и Раваница вешчи, на реверс от пријемљушчих тија датисја имушчи, возвратити. Того ради преподобију вашему налагаетсја всја в мон. вашем находјашчајасја мон. Каленића вешчи по сушчем инвентариуму прегледати, и по прошенију их, ради тјех пријемљенија от помјанутаго мон. прислатисја имјеушчим лицам в присутствии јединаго официра вручити, сверхуже того преданија аутентицирави реверс от них взјати, и сјемо поднести непропустити.

В Карловџе 30. Дец. 1794.

Сгефан от Сгрегимировић с. р.

Истом игуману.

XIII.

Лазар Ракић — пришки кнез — издао је 15. Јануара 1795. на немачком језику уверење, да су поклоњене калуђеру калеништем Јаничију Кириловићу олтарске двери из цркве св. теодоровске.

XIV.

Инвентариум.

Свјатаго Ваведенскаго монастирја Калиническаго в' Сервији сушчаго вешчеј церковних, во општежителни Монастир наш Хопово в' 1788. году принешених. Јакоже следует:

Написание Фелонов.

1 Фелон свилен зелен по њему сребрне и червене гране около синчеф червен са златнима гранама полован — 30 фор.

1 Фелон зелен свилен с' различнима гранама синчеф червен с бјелима гранама полован — 15 фор.

1 Фелон черне свиле с' различнима гранама ветхи, синчеф червен с' бјелими гранами — 10 фор.

1 Фелон зелен свилен ветх са златнима гранама, синчеф червенога атласа — 10 фор.

1 Фелон од картона са шчрфтами по њему червене гране, синчеф жут од платна ветх. — 6 фор.

1 Фелон од памучна платна по њему шчрафти плаветни, и синчеф од плаветнога платна ветх — 2 фор.

Написание Стихаров.

1 Стихар диаконски черне свиле, с' различнима гранами ветхи, синчеф червен по њему бјеле свилене гране — 3 фор.

1 Стихар бјели свилен ветхи са златнима гранами, синчеф червен од атласа 3 фор.

Написание Епитрахиљев.

1 Епитрахиљ од жуте свиле и червене, с' грана сребрним, се 4 крста од жута порта оздол с' ресама червене свиле, полован — 6 фор.

1 Епитрахиљ ветх од червене свиле са златнима гранама, около и по среди жутим портом опточен, на њем 23 дугмета сребрна мала, оздол 5 кита свилени — 6 фор.

1 Епитрахиљ ветх от жуте свиле, по њему гране сребрне с' ресами червенима — 2 фор. 30 кр.

1 Епитрахиљ ветх златоткани, около жут порт, с' двјема жутима китама и червенима ресама 2 фор.

1 Епитрахиљ червене свиле полован с' четири креста бјелога порта, зелен синчеф, с китама двјема жутима — 1 фор.

1 Епитрахиљ ветхи од червене кадифе са златним портом, на њему 2 зелене а једна червена кита, свилене — 1 фор.

2 Епитрахиља ветха подерана од свиле, један са шчрафти жути и зелени, а један епитрахиљ од картона подерати á 15 кр. — 45 кр.

Написание Орара.

1 Орар диаконски од червене свиле подерат — 15 кр.

Написание Наруквиц.

1 Наруквице черна грунта, свилене, по њима сребрне гране опточене свиленим червеним гајтаном, подерате — 16 кр.

1. Наруквице од червене свиле, по њима жуте гране златне, опточене зеленим гајтаном подерате — 9 кр.

1 Наруквице од червене свиле по њима жуте гране опточене червеним гајтаном и по њима крсти жуте чипке ветхе. — 12 кр.

Написаније различнијех вещеј.

1 Покров с' престола од червене свиле, с' транама различнима, на около опточен различними ресами ветхи — 2 фор.

1 Антимис ветхи посјашчен блаженејшим Патријархом Арсением IV. у 1743. лету.

Марама од червене свиле, на около опточена зеленим платном, у којим антимис стоји — 10 кр.

1 Воздух од зелене свиле, са златним гранама, наоколо опточен жутим атласом ветх. — 15 кр.

1 Дарак на потир од зелене кадифе, на около опточен червеном чипком полован — 18 кр.

1 Дарак с' дискоса златоткан, на њему крст од жутога порта, опточен плаветном свилом ветх — 10 кр.

3 Дарка с' дискоса свилена подерата à 5 кр. — 15 кр.

Написаније Појасев.

1 Појас ветх полусвилен на њем сребрна и позлаћена пафтета, с' червеним простим каменијем и 42 цифрице сребрне и позлаћене, у којима има 6 лота по 18 кр. — 1 фор. 48 кр.

1 Појас од червене свилене пантљике ветх, са сребрнима и позлаћенима пафтама 5 лота по 18 кр. — 1 фор. 30 кр.

1 Појас вунен ветх постављен кожом на њему једно пафте и 2 мале кончице сребрне 3 лота — по 18 кр. — 54 кр.

1 Појас од червене пантљике ветх постављен кожом зеленом, на њему једно пафте сребрно с' цифрами позлашченими и 3 мале кончице сребрне 2 лота — по 18 кр. — 36 кр.

1 Појас од зелене свиле ветх, на њем ординарнога сребра пафтета, у њима 10 лота по 18 кр. — 3 фор.

Написаније сребрних вещеј.

1 Кивотић сребрн у којему стоје мошти Свјатаго Саве Освјашченаго и једна частица Свјатаго великомученика Пантелеимона 32 лота по 30 кр. — 16 фор.

1 Путир сребрн ветх, изнутра позлаћен у њему 34 лота по 30 кр. — 17 фор.

1 Дискос сребрн позлаћен ветх 7 лота — по 30 кр. — 3 фор. 30 кр.

1 Звездица ветха сребрна 2 лота — по 18 кр. — 36 кр.

1 Кашика сребрна ветха $1^1/_2$ лота — по 30 кр. — 45 кр.

1 Чашица проста сребрна са стопицом ветха $4^1/_2$ лота — по 12 кр. — 54 кр.

8 Кандила сребрни простога дјела и сребра ординарна, 5 на крајеви позлаћени, а 3 непозлаћена 120 лота — 15 кр. — 30 фор.

2 Таса сребрна средња а 2 мења 50 лота — по 30 кр. — 25 фор.

1 Чаша сребрна мала ветха покварена, и по 12 кр. 2 лота — 24 кр.

1 Кандилница сребрна Венецијанскаго дјела у њој 60 лота — по 30 кр. — 30 фор.

Написаније Крстов.

1 Крест средњи просто сребром окован са стопицом, и позлаћен каменијем червеним и зеленим украшен ветх — 20 фор.

1. Крест средњи ветх са стопицом, сребром окован и позлаћен, с' каменијем червеним и зеленим простим украшен — 10 фор.

1 Крест мали ветх, са стопицом окован са сребром и позлаћен и каменијем простим украшен — 6 фор.

1 Крест мали нов, просто окован и позлаћен стопицом и каменијем простим украшен — 4 фор.

1 Крест ветх, мали сребром окован са стопицом каменијем и бисером украшен — 3 фор.

Написаније књига.

1 Евангелие на велико коло московске шчампе несковано 6 фор.

1 Евангелие страстно на велико коло московске шчампе — 1 фор.

1 Толкованије Еванђелско, московске шчампа велико коло — 1 фор. 10 кр.

2 Апостола на велико коло московско шчампе 1 нов а 1 стари — 6 фор.

1 Псалтир велики московске шчампе стари — 2 фор.

2 Триода постна московске шчампе по 2 фор. — 4 фор.

2 Пентикостара московске шчампе по 2 фор. — 4 фор.

11 Минеја половни московске шчампе по 2 фор. — 22 фор.

2 Октоиха московске шчампе половни по 1 фор. 30 кр. — 2 фор. 60 кр.

1 Октоих на 8 гласова московске шчампе ветхи — 2 фор. 30 кр.

2 Тестамента 1 нов, а 1 стари, кијевске штампе. на мало коло по 1 фор. — 2 фор.

1 Требник велики московске штампе ветхи — 1 фор. 30 кр.

1 Устав московске штампе полован — 2 фор. 30 кр.

2 Пролога московске штампе половни, по 3 фор — 6 фор.

2 Минеја празничка на мало коло московске штампе половне по 1 фор. — 2 фор.

1 Псалтир на средње коло ветхи — 1 фор.

1 Књига Српских просветителеј правило — 30 кр.

1 Служебник на средње коло ветхи — 30 кр.

Сума 344 фор. 51. кр.

На славено српском је инвентару написано: Да предпаведенија вешчи чрез јеромонахов Спиридона Вујановића и Јозникија Карловића пострижников мон. Каленића в Сервии сушчаго, в наш обичежителни мон. Хопово принешенија, чрез нас долу подписатих прилично оцјенели сталисја.

В мон. Хоповје 5. Марта 1793.

(Нема потписа.)

Отслат в Карловце сеј инвентариум марта 6. 1793.

*

На немачком инвентару на крају стоји написано:

По гласнику предати вешчи манастира Каленића 1787. (?), лету (треба 1788. као што и у немачкој потврди стоји,) у монастиру Хопову господину отцу игумену Василију Недељковићу хоповскому предате ствари јесмо у целости по гласнику примили прегледати преко команданта у Земуну и преко армвцине у лету 1795. Марта 3.

Вукашиновић, јеромонах игуман и

Јосиф калениђски.

От курие кметова Спасое Топаловић, Станко Арамбашић, Петко Радуловић, Григорије Јовановић.

Inhalt des obigen Inventarium sind die darind begriffenen Kirchen Ornate dann andere derley Geräthschaften nach vorgegangener Mauth und 30-igst Revision durch den H. Igumau Samuel Neschkovics an die obstehend unterschriebene von Stück zu Stück in Gegenwart des Unterfertigsten richtig und ohne allen Abgang übergeben worden; Ein welches andurch bekräftiget wird.

Sig. Semlin den 16. März 1795. K. k. Semliner Militär Gränz-Commando Kanzley

L. S. J. Mittesser m. p.

Platz — Hauptmann.

Отварање

св. Архијерејског Синода.

У недељу 14. (27.) о. м. у 9 сахати пре подне упутила се Његова Светост Преузвишени Г. Патријарх *Георгије* са свима високопреосвештеним Г. Г. Епископима карловачке Митрополије, обучени у свечаним ружичасто-плаветникастим хаљинама са црним панакамилавкама на глави, а Његова Светост са белом, идући Његова Светост напред а за њим све по двојаца г. г. епископа по старешинству, у саборну цркву на св. литургију.

По свршетку св. литургије, обављено је под началством високопреосвештеног Г. Епископа будимског *Лукијана* призивање св. Духа, а за тим се отишло у синодску дворану.

Ступивши Његова Светост са високопреосвештеним г. г. Епископима и благословивши присутне у дворани, заузме Његова Светост и г. г. Епископи своја места, а г. патријарашко-народни секретар др. Лаза Секулић — као поверења синодски — своје место, поздрави Његова Светост присутне у дворани овим говором:

Преосвећена Господо Епископи,

Драга Браћо у Христу!

и

Многопоштована Господо и Господе!

Његово ц. и Ап. кр. Величанство наш премилостиви Господар и краљ *Франц Јосиф* први, високим одписом и решењем својим од 22. Марта о. г. благоизволело је, на смирену и у поданичкој верности и дубокој понизности поднесену молбу моју, најмилостивије одобрити и дозволити, да се св. Архијерејски Синод, та највиша духовна власт овопредјелне српске православне цркве наше, на данашњи дан у Карловцима састати, и о предложеним предметима, који у делокруг његов спадају, већати и правомоћна решења доносити може, и то засад одступно од дојакошњег обичаја, без

краљ. комесара, као што ћете то из високог одниса Његове Преузвишености Министра-Председника Господина Александра Векерле на мене управљеног, поближе разумети моћи, који ће нам господин Секретар, најпре у оригиналу на мађарском, а затим одма и у доставерном преводу, на нашем пословном српском језику прочитати.

Секретар прочита следећи високи отпис, који буде с великом пажњом саслушан, и за време његовог читања, устаде и Његова Светост и г. г. Епископи са својих места.

Високи отпис гласи:

ПРЕВИШЊА ДОЗВОЛА

за сазив св. архијерејског Синода

(Превод с мађарског изворника.)

Краљевски угарски министар-председник.

1557./М. П. И.

Преузвишени и Високопречасни Господине Архиепископе и Митрополите и Патријарше!

Његово царско и апостолско краљевско *Величанство* благоизволило је превишњом одлуком Својом, изданом 22. марта ове године, најмилостивије дозволити, да се православни српски архијерејски синод сазове овога пролећа у Карловце ради решавања предмета, садржаних у реду предмета, који је Ваша Преузвишеност поднела. Његово царско и апостолско краљевско Величанство благоизволило је овом приликом најмилостивије мимоићи изношење краљевског повереника.

О том — позивајући се на Вашу представку од 14. новембра 1905. године бр. М. 563. — извештавам Вашу Преузвишеност ради даљег расположења с тим, да ми изволите претходно саопћити дан, који је Ваша Преузвишеност одредила за састанак прав. српског архијерејског синода.

Будимпешта, 23. априла 1906. год.

Векерле с. р.

Преузвишеном и Високопречасном госп.

Георгију Бранковићу,

правом тајном саветнику и карловачком архиепископу-митрополиту и патријарху српском

у Карловцима.

По прочитању настави Његова Светост: Чулисте Преосвећена и велепоштована Господо и Господе високи одниче, са којим се подељује превишња дозвола св. Архијерејском Синоду, да може пријављене предмете у расправу узети, па да би могли одма расправу и одпочети, умољавам Господу и Господе, да се изволе удалити, пошто седнице Синодалне — нису јавне.

У отвореној синодској седници, благоизволела је Његова Светост поздравити чланове св. Архијерејског Синода овим говором:

Преосвећена Господо Епископи,
Драга Браћо у Христу!

Као што сте из прочитаног високог одниса разумети могли, Његово ц. и ап. кр. Величанство премилостиви Господар и краљ наш Франц Јосиф први, милостивим решењем својим, не само да је моју препонизну молбу уважити и одобрити милост имало, него још и одступно од дојакошње праксе, по којој је по пристојењем Му праву, скоро свагда нарочитог комесара свога испошиљало, а сада изузетно милостиво дозволити благоизволело, да се седнице Синодалне без икаквог ограничења и без нарочитог комесара свога, држати могу.

Ја у томе милостивом расположењу Његова Величанства налазим, нов доказ очинске љубави и благонаклоњења, и неограничено поверење, не само према мојој смирености као Патријарху и председнику св. Синода, него и према свима члановима св. Синода; с тога ми је част, а и дужност, да на почетку већ ове прве седнице, коју за отворену проглашујем, ставим овај предлог:

„Нека изволи св. Синод овај закључити, да се на овој великој милости и наиредном одликовању, поред изјаве хомогијалне верности и непоколебиме подајничке оданости, најтоплија захвалност и благодарност наша, засебном Адресом Његовом Величанству изјави, и путем Министра-Председника на подножје престола Његова Величанства положи".

Нацрт те Адресе, прочита ће нам г. Секретар, што је и учинио и који гласи:

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Премилостиви Господару и Краљу!

Превишњом одлуком Својом, изданом

22. марта ове године благоизволило је Ваше царско и апостолско краљевско Величанство најмилостивије дозволити, да се православни српски архијерејски синод сазове у Карловце овога пролећа ради расправљања и решавања послова, који спадају у његов делокруг.

Непроменљивом поданичком верношћу и оданошћу прожети, овај најпонизнији архијерејски синод састављи се данас у српској патријарашкој резиденцији карловачкој у седнице своје, усуђује се у најдубљем страхопоштовању ступити пред светло лице Вашег царског и апостолског краљевског Величанства и најскромније положити на подножје превишњега престола скромну изјаву своје највеће захвалности на превишњој дозволи за састанак овога архијерејскога синода

Овај верно-одани архијерејски синод, гајећи пазда у себи најчистије осећаје најтоплије поданичко синовске љубави, привржености и непоколебиве верности према освећеној особи Вашега Величанства, осећа се захвалним још више, када види, да је Ваше Величанство и овога пута благоизволило најмилостивије мимоћи изашињање краљевског повереника у седнице архијерејскога синода. Тај превишњи чин слободан је овај најпонизнији архијерејски синод ценити управо изванредним владалачким даром и основаним знаком превишњега благовољења милости и поверења према њему, те се осећа пресретним изјавити Вашем Величанству на том своју најтоплију, најискренију и најдубљу захвалност.

Овај верно одани архијерејски синод трудиће се и овом приликом, да своје послове тако обави, да отуда буде трајне вредности за нашу православну српску цркву и њезине верне, за добро миле наше отаџбине, а нарочито и на потпуно задовољство Вашега Величанства.

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Верно одани архијерејски синод овопредеоне православне српске цркве сходно живој потреби душе и срца својега, усуђује се обратити се и овом приликом Вашем Величанству, својем земље-господару и врховном заштитнику наше свете православне вере, цркве и народа са том најпонизнијом молбом:

да Ваше царско и апостолско краљевско Величанство благоизволи горњу изјаву непоколебиве поданичке верности и оданости и најдубље захвалности овога најпонизнијега архијерејскога синода према освећеној особи Вашега Величанства најмилостивије примити и архијерејскоме синоду превишњега благовољења и владалачке милости ни у будуће најмилостивије не ускратити.

Из седнице православног српског архијерејског синода, држане у Карловцима 27./14. маја 1906. године.

Вашем царском и апостолском
краљевском Величанству
верно одани и најпонизнији
православни српски архијерејски синод

Георгије Бранковић с. р.
Патријарх.

По прочитању наставља Патријарх:

Примате ли Господо и Браћо? — кад примате то проглашавам: да је предлог једногласно са одушевљењем и усклицима живело Његово Величанство примљен.

И са овим затварам ову седницу, а другу заказујем за сутра у 10 сати пре подне. Живило Његово Величанство Франц-Јосиф први!

Његова је Светост уз чланове св. Архијерејског Синода позвао на обед и карловачко српско свештенство и професоре богословије, те кад је дошло време здравицама, устао је и наздравио прву здравицу у здравље Његовог Величанства рекавши, како је — као што нам је познато — на његову понизну преставку Његово Величанство благоизволело допустити држање св. Архијерејског Синода и то мимо досадашњег обичаја без кр. повереника, у чему он сматра велико одликовање и поверење према члановима св. Архијерејског Синода, те не можемо — рече — а да се томе не радујемо, и да се на том великом одликовању и поверењу не захвалимо Његовом Величанству, и у тој мојој великој радости дижем ову чашу у здравље Његовог Величанства са жељом да му свемилостиви подари крепког здравља, како би мо-

гао и на даље са крепком вољом и снагом управљати поверењем му од Бога народима и земљама, на и на понос и дику и наше домовине.

Живело Његово Величанство!

На ову се здравицу одазваше присутни гости са урнебесно: Живело Његово Величанство и отпеваше громовито: многаја љета!

Другу је здравицу наздравила Његова Светост у здравље Преузвишене Г. Г. министра председника др. Александра Векерле и министра просвете грофа Алберта Апоњија и бана троједне краљевине грофа Теодора Пејачевића, које као мудре саветнике Његовог Величанства нека свемилостиви пожини, да у могну на својим местима што више одлакшати тешко бреме владавине Његовом Величанству и што више нашој домовини својим радом користити и добра јој донети.

И ова је здравица пропраћена са многаја љета.

А трећу је здравицу наздравила Његова Светост својој сабраћи и духовним синовима Високопреосвештеној Г. Г. Епископима, пожеливши им крепког здравља и добре воље, те да узмогну и по смрти његовој управљати својим епархијама и митрополијом на корист наше цркве и народа.

И ова је здравица пропраћена са: ис пола ети деспота.

Његово је Високопреосвештенство Г. Епископ пакрачки Мирон устао у име своје сабраће — Архијереја — те је наздравио Његовој Светости рекавши у својој здравици, како су он и његова сабраћа, као млађа браћа Његове Светости захвални му на бризи и старању, што су се могли и данас састати да се договоравају о благу наше цркве и народа, и да су се могли састати *овако, како* су се састали, и што је он у стању био задобити код Његовог Величанства тако велико поклоњено поверење и одликовање, с тога је — рече — дужност наша као млађе браће Ваше Светости, кад сте се удостоили тога поверења, да желимо да Ваша Светост што дуже будете на патријарашкој столици, како би у стању били стећи све то веће и веће поверење Његовог Величанства и његових мудрих саветника, а тиме и што веће користи прибавити нашој цркви и народу, и што Ваша Светост узбуде на њојзи седела што дуже, с тим ће и све већа љубав растити спрам Ваше Светости и код нас и код свештенства и код народа, а ми ћемо радо и вољно све радосније чинити услуге Вашој Светости које од нас устребате.

Живела Ваша Светост!

На ову се здравицу одазваше присутни гости с урнебесно: живела Његова Светост и отпеваше: ис пола ети деспота.

По свршеном ручку, повукли су се гости у споредне собе, где су се позабавили до $4^1/_2$ сахата у веселом расположењу.

Како је високопреосвештени Г. Епископ горњо-карловачки Михаило заказао епархијску скупштину; то је с вечерњим возом отишао дома, откуда ће се у течају о.е седмице повратити.

Остали чланови св. Архијерејског Синода продужиће своја саветовања. **Д. Р.**

Порекло назива „назарен.“ — Верски правци, који се назваше тим именом.*

Назив „назарен“ има свога корена у самом древном јеврејском језику. Има ту два глагола, с којима се тај назив може довести у свезу. То су глаголи: נזר „назар“ и נצר „нацар.“

1. Глагол נזר „назар“ значи: посветити, приказати, заветовати, уздржати се, постити, одвојити се, одступити (Ос. 9, 10; Зах. 7, 3; Јез. 14, 7). Деривати су му: נזר „незер“ (м. рода): посвећење, помазање свештеничко (3. Мојс. 21, 12) и נזיר „назир“: благословљени, посвећени, помазаник (1. Мојс. 49, 26; 5. Мојс. 33, 16).[1]

Овим се потоњим називом обележаваху старозаветни испосници, т. зв. נזירים אלהים „незирйм Елохйм“, заветници Божји (Судије, 13, 5. 7; 16, 17), или краће назиреји, по црквен. слов. преводу **назѡреи** (4. Мојс. 6, 2. 13 и сл; Амос 2, 11. 12).

Правила за ове заветнике Божје набројена су у 6. гл. четврте књиге Мој-

* *Др. В. Димитријевић*, спремајући друго издање своје књиге „Назаренство његова историја и суштина“, уступио је нашем листу овај занимљив одсек из те књиге, која ће и сама скорим у штампу ући. — Пр. ур.

[1] Wilhelm Gesenius, Hebräisches u. aramäisches Handwörterbuch über d. A. Testament, 12. Aufl., Leipzig 1895, стр. 489.

сејеве. Назорej се морао уздржавати од вина и сваког силовита пића. Докле трајаше његово назорејство, или другим речима, докле трајаху дани за које се заветовао Богу за назореја, морао је оставити и косу на глави да му расте. Не беше му, даље, дозвољено приступати к мртвацу, па ма то и његов најрођенији био, нити је у опће смео присуствовати погребима.

Оскврни ли се близином ког мртваца, оскврнило му се назорејство његово, завет је његов с места изгубио своју важност, те се је морао, одрезавши косу и принесавши одређену жртву, поново заветовати Богу. — Истече ли пак на миру време заветовања му, кад се навршe дани назорејству његову, назорej има да принесе такође жртву прописану, одрезавши уједно и косу својега назорејства и метнувши је у огањ, који буктијаше под жртвом захвалном.

Младићи се у Израиљу често за читавога свога века заветоваху на овај подвиг назорejски. А радо су и матере своју децу, још пре рођења им, одређивале за тај подвиг, у коме су случају саме оне до рођења детета им морале држати све наведене прописе назорejске (Судије 13, 4). Тако је н. пр. Самуила првосвештеника мати му Ана пре рођења његова наменила на тај завет. А пророк је Амос забележио (2, 11), како је у најстаријим временима сам Господ подизао себи између младића Израиљевих, као и саме пророке, тако и ове назореје. Самсона је дива анђео Господњи, такође пре рођења му, одредио на подвиг назорejски (Судије гл. 13).

Једном речи, ти назореји беху у првашњим временима све сами Богу угодни људи, образци правог израиљћанског, Јехови угодног живота, те и од јака утецаја на читав народ.[2]

Доцније међутим постаде овај назорejат обичним обликом штовања Бога, када појединац ради ма какве личне сврхе, хтеде да стече пред Господем нарочитих каквих заслуга. Па је с тога дакле и углед ових заветника у очима народним временом тако ниско пао, да је на скоро и сам назив נזרים „нозерим“ добио у талмуд-равинској употреби значење пробисвета, дошљака, скитнице, бескућника. А назорejем или назареном звали су доцније Јудејци и верске одступнике, нарочито оне, који би се настанили у мрској им Самарији ил би иначе ступали били са Самарјанима у ближи дотецај.[3]

2. Глагол נָזַר „нацар“ пак значи: пазити, чувати н. пр. кућу, виноград (Јов 27, 18); предводити, бранити, стражарити, откуд מִגְדַּל נְצָרִים „мигдал ноцерим“, кула стражарска (4. Цар. 17, 9; 18, 8); терати шибљике, отуд נֵצֶר „нецер“, младица (Исаија 60, 21), грана (Исаија 14, 19), цвет, изданак, летораст, шибљика. Ово потање значење има נֵצֶר нарочито у Исаије 11, 1, као пророштво о Месији, који ће једном понићи из дубоко понижена дома Давидова: али ће изаћи *шибљика* из стабла Јесејева, и *изданак* из корена његова изникнуће.[4]

3. У Новоме Завету сретамо се с именом галилејске варошице *Назарет* נָצְרַת, који се иначе ни у Старом Завету, ни у Талмуду, ни у Древностима Јудејским Јосифа Флавија нигде не спомиње. Осим тога галилејскога облика „Нецарет,“ зваше се то место још, по јеврејско-јудејски Назорет, по сиријски Назорах, по халдејски Назарах или Назара, а биће да су га скраћено и נֵצֶר Нецер звали.[5] У грчком се тексту пише: Ναζαρέτ, Ναζαρέθ, Ναζαράθ, Ναζαρά. Данашњим се даном зове ен-Назарă.[6]

Назарет лежи три дни хода од Јерусалима, на једном живописну брежуљку крај Генисаретскога језера, недалеко од

[2] H. Ewald, Die Alterthümer d. Volkes Israel, 3. Ausg., Göttingen 1866, стр. 113—118; C. F. Keil, Handbuch d bibl. Archäologie, 2. Aufl., Frankfurt a. M. 1875, стр. 346—351; I. de Oneiul, Manuale de archeologia biblica, Cernauti 1884, стр. 464—466; Dr. J. Benzinger, Hebräische Archäologie, Freiburg i. B. 1894, стр. 428—431.

[3] Johann Buxtorf, Lexicon chaldaicum, talmudicum et rabbinicum, с примедбама издао у две књ. В. Фишер у Лајпцигу 1866—74, стр. 1384.

[4] W. Gesenius, Wörterb., стр. 511.

[5] E. W. Hengstenberg, Christologie d. A. Testaments, Berlin 1858, 2. изд., стр. 124—129.

[6] Dr. S. Ch. Schirlitz — Eger, Griechisch-deutsches Wörterb. z. N. Test., 5. Aufl., Giessen 1893, стр. 276.

Капернаума, неку миљу удаљен од горе Таворске, и већина тумача држи да је име добио од самог тог свог умиљатог положаја, према горњој јеврејској имениици „нецер“, цвет.[7]

А што се Јосиф и Марија, вративши се, по налогу анђеоском, после смрти Иродове из Египта у земљу Израиљеву, не хтедоше с Дететом настанити у Јудеји, где после оца свога седе на престо сурови Архелај, већ дођоше у Галилеју, где владаше брат му Ирод Антипа, па се ту настанише у Назарету — у томе Јеванђелист Матеј види дословно извршење горњег месијанског пророштва Исаијина, говорећи, да се то с тога тако догодило, да би се Исус Христос назвао *Назарећанином*: ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται, јако **Назорѣй наречется** (2, 23), те да би дакле и самим тим назовом својим непобитно доказао своје Месијанство.

Спаситеља нашег и Господа међутим у опће, чим је ступио са својом небесном науком на јавност, поче народ — то лежи у самој природи ствари — махом називати по оној области, одакле је Он међу њега зашао. Називају Га дакле *Галилејцем* (Мат. 26, 69), *Назорејем*, **Назорѣй**, Ναζωραῖος (Мат. 2, 23; 26, 71; Јов. 18, 5. 7; Дела, 2, 22; 3, 6; 4, 10; 6, 14; 22, 8), или *Назарјанином*, **Назарянинъ** Ναζαρηνός (Марко, 1, 24; 14, 67; 16, 6; Лука 4, 34; 18, 37) — према томе, еда ли се у изговору слеловало сиријском или халдејском наречју, и на коју разлику св. Јеванђелисте свугди обраћају нарочиту пажњу. Тако је дакле назив Ναζωραῖος употребљен свугде у оним случајевима, где се они, који га изговарају, обраћају Јудејцима, или су они сами Јудејци (упор. Мат. 2, 23; 26, 71; Марко 10, 47; Лк. 18, 37; Јован 18, 5. 7; 19, 19), а назив Ναζαρηνός узет је свугди у оним случајевима, када се они, који га изговарају, обраћају Галилејцима, или су и сами Галилејци (упор Мк. 1, 24; 14, 67; 16, 6; Лк. 4, 34). Савремени дакле Галилејци зваше Христа Ναζαρηνός, **Назарянинъ**, а Јудејци Ναζωραῖος, **Назорѣй**; што је Вук Караџић, и једно и друго, превео са Назарећанин.

Под тим дакле називима, а особито под првим (Назорej), што га је и сам Господ себи придао (Дела 22, 8), славише Га као чудотворца (Лк. 18, 37), извикаше Га за цара јудејског (Јов. 19, 19), проповедаху Га, по пророштву (Мат. 2, 23), као Исуса, Спаситеља света (Дела, 2, 22; 6, 14; 22, 8; 26, 9).[8]

(Продужење се.)

[7] Тако бл. *Јероним*: Ibimus ad Nazareth, et juxta interpretationem nominis ejus, florem videbimus Galilaeae. — Ср. Dr. Aug. Bisping, Erklärung d. Evang. n. Matthäus, Münster 1864, стр. 80—83.

[8] *Нѣкое Трофимскаго* разпрѣа у „Срп. Сиону“ за год. 1892. бр. 27, 28 и 30: Постанак и значење у Евангелијама и књизи Дела Апостолска и имену Господа Исуса Христа додатог назива „**Назорѣй**“ и „**Назарянинъ**,“ с руског превео Глиторије Николић.

Резолуција

царице Марије Терезије митрополиту Вићентију Јовановићу Видаку, у којој се поваљају пређашње резолуције, да се он не сме сматрати и држати за главу народну, и о конзисторијама.

Д. Р.

Марија Терезија — — —

Пречестнѣјши, вјерни Нам Благољубезни!

По учињеном возванији на прежднија високачшија резолуции в тоежде вешчи на вјерности вашеја в достоинстве Архиепископском бившија Предшесари изданија под 20. Окт. 1750. и 29. Јунија 1753. Павлу иногда Неваднович равно Архиепископу Греческаго закона неуиитов с објављением тјажкаго негодованија Нашего, и под угрожением жестокаго наказанија запрешчено бист, јеже недерзати титло глави народнија јако високачшеј власти Нашеј убиточное никоимже образом себје присвојати, ниже јако верховнѣјшаја народа илирическаго в церковних точиј предстател в дјела свјетскаја тогожде народа вмјешати се, но своего закона људи ради дјел свјетских к придержашчим надлежателствам мирским упутствовати до њест.

Љетаже 1751. предпомјанутому митрополиту Ненадовичу средством того времене илирическија Хофдепутацин презеса графа от Коловрат објавити сотворихом, јако да в предјелех данија јему јурисдикции церковнија дер-

житєја, и ниже в напред в дјела свјетскаја своего закона људеј да вијешаетсја.

А љета 1727. област митрополитскаја предјели своими ограниченја, и клир неунитскиј јелико вешчеј криминалних и грађанскех касаетсја, суду мирскому подвержен сталсја, что самое ово височајшими резолуцијами посљедователње изданими часто потврђено, овоже чрез височајши рескрипт на вјерност Вашу под 7. Апр. 1778. експедирани јасними терминами такође возповторено бист, маложе после, јегда вјерност Ваша неунитов в вароши Пешчанској обитајушчих инстанцију за безпредјелное домов и грунтах, јакоже и за ревное с римокатолици в путрени и вњешни сенат в тојже вароши пријатие под видом належашчаго себје страниња и бодраго охраненија свободах своего закона људеј к југустному трону путем канцеларие мажарске дворне премовира, и сотим истим зависимост народа и в свјетских дјелех тол часто отречену, паки себје присвојати дерзнул, тоејжде вјерности вашеј прјамо објављенија негодованија нашего царскаго отуду почерпнутаго, и с поврашчением в помјанутом дјеље поднешенија инстанции, под 1. Маја предпомјанутаго љета интимирати повељехом, да не что подобное, либо сим, или иним путем, јежели горшаја искусити нежелаете, покуситисја недерзнете.

Потомже года 1756. под 31. маја и 19. Окт. 1759. предпомјанутому Павлу иногда Ненадович на височајши указ наш царски објављено бист, да височајшија резолуции љета 1734., 1735. и 1743. о разумје привилегии народу илирическому дарованих ишедшија за непремјенное руководство служити имут, и јему остро и неослабљено запретихом, чтолибо противу тјех унапред порицати да непокуситсја.

Посљедже љета 1743. из милости и благоутробија нашего цесарокраљевскаго, народне привилегие, оним, имже чрез благочестиваго споминанна љубезњејшаго родителја нашего Карола шестаго потврђишасја, начином милостивно потврдихом, прибавивше, да јегда би јелико до разума, употребленија и неупотребленија тјехже привилегии каков проникл вропрос, такав имат по височајшими резолуцнами 1735. года в протокол конференције изданими рјешитисја.

Сими обаче невнимаја вјерност ваша, в мјесто јеже в послушание високаго рескрипта нашего на вас под 7. Апр. љета прешедшаго експедираиаго, план расправленна консисторијумов от љета 1770. и 1774. посдати, толикократно уничтоженоју клаузулу привилегиалну, да митрополит глава јест народа, возжимљати, јурисдикцију консисторијумов неунитских точију на духовнија и церковнија предмјети востјагиутују, и на дјела грађанскаја и криминалнаја протјазати, народ илирически уставом кралевства небити подложен утврђати, висока ја резолуции от љета 1727. изданија и привилегие народне частију опредјељајушчија, частијуже у некоеј от части из основателних вин уничтожајушчија, клаузулами убиточними нарицати, толковање привилегии от велија памјати Леополда императора и краља изданих себје неправилно причатовати, напосљедок к поношенију височајших резолуции јешче от љета 1727. наданих доводи неудобобегати могушчими, јакоже и приклади непристојнија, неменше и љевое повјествованје резолуции Каролине под датом 21. Септ. 1734. и нинја чреа нас 1743. года милостиво изданија, дерзостију отњуд неповолноју употребити неустрјељса; прјамо коих жестокаго изобличенија и возвращенија предложенија с наглажденјем в нем вијешених чрез вјерност вашу под 2. Марта љета текушчаго поднешенаго, со сим вам јавити судихом, да јеже би от нише јелико касаетсја глави народнја, или иних прошенај часто с непријатним досажденјем августному престолу чрез вјерност вашу и ваших в достоинстве Архиепископском бившија предшесари возпоторених, и всегда отречених, что либо возбуждати покусилсја, пензиона от ерариума нашего в годишних 4000 фор. уживаемаго, в самом дјеље лишити се, напчеже по нахождењију вешчи горшаја јешче средства принудителнаја употребити се будут, воеже вјерност вашу в границје поданическија покорности, и должнаго височајшему земледержцу послушанија и должности содержати, а занеже извјестија о консисторнах неунитских чрез епископи неунитскаја частију љета 1773. частијуже 1774. бившеј тогда депутации дворној во илирических посланја, начин расправленна речења консисторијумов от љета 1770. даже до 1774. не показујут, а и тако, иземе је једино, велми сут худа и безплодна; сего ради да имат вјерност ваша себје в том дјеље под 7. Апр. прошлаго года повељења јелико-

скорше напълнити, ми же потом јелико форме поступка в тјехже консисторнах, јако состојанија личнаго тамо приставити се имућаго касаетја височајшују резолуцију нашу дати будем.

Јеже в прочем милостију и благоутробијем нашим цесарокраљевским милостиво и всегда бльгонаклони пребиваем.

Дано во архидукалном градје нашем Виење аустријској дне 4. Јунија 1779.

Марија Тересија с. р.

Граф Франциск Естерхаз с. р.

Јосиф Гаснер с. р.

(Види о овој резолуцији у Шикеру „Politische Geschichte der Serben" стр. 340—343.)

Дозвола

митрополита Стевана Стратимировића да секретар кнеза Милоша Обреновића, Павле Јовановић може бити постављен за митрополита.

Д. Р.

По смрти митрополита београдског Мелентија Павловића († 13. Јунија 1833.), обрати се кнез Милош Обреновић митрополиту Стратимировићу, да му препоручи спремног калуђера за митрополита.

Стратимировић му одговори, да бољег не ће наћи од свога секретара Павла Јовановића.

Павле је Јовановић по свршетку филозофије, ступио у богословију, а по њеном свршетку буде постављен за професора у карловачкој гимназији, на ком је месту остао 10 година.

За тим је 1831. прешао у Србију и постао прво секретар у народном суду, а за тим кнеза Милоша.

Кад га је кнез Милош попудио да га постави за митрополита и рекао му, да му га митрополит Стратимировић за то место препоручује; обрати се с молбом за савет на њега, да ј' би се он могао примити тога места, односно ступити у калуђерство.

Стратимировић му одговори да може, и он буде од кнеза Милоша постављен за митрополита и буде под калуђерским именом Петар у Чачку од ужичког владике Ниђифора Максимовића рукоположен за ђакона, и за јеромонаха, а затим произведен за архимандрита.

6. Дец. 1833. буде у Цариграду од патријарха Григорија посвећен за епископа-митрополита.

Дозвола Стратимировићева гласи:

Павлу Јовановићу, секретару књажеском у Сербији.

В Карловце 1. Септемврија 1833.

На писание Ваше под 29. Авг. сего года съедујушчаја отвјетствовати Вам за благо сужду.

Поведение Ваше в здјешњеј битности, напначе последних времен не за то что первиј крат в брак со вдовоју ступисте, но зато напначе что и прежде того брака имјесте распри со жепским полом и пред судијеју расправљасте тија, и по что по браџје том помишленијами јеже о втором браџје противу обичаја цркве заљати бисте, Вас би недостојних учинили пријатија чина и потом последственаго произведенија на високија степени церкве.

Но Ваше рјешителное отверженије, јеже изторгнути себе от таковых безаконих помишлениј, и негли на благоугодњеији пут наити, подавает надежду јако Ви обратившесја ко пути доброму в будушчаја твердое постојанство во благих намјеренијах показати хошчете.

И зато ми судим, да Ви, јест ли поступили будете образом произшествија от Нас Јего Сијателству сообшченому, благочино в клер примлени, и во чини постепенија церкве нашеја произведени бити можете.

В прочем тако поступите, и оних вседневно и на всегда ошавајтесје, која досеље Вашему шчастију и покоју преповоју биша, и једину мисл во ум и сердце Ваше вњедрите, јеже свјатој церкви, коеј Вас жертвовати желаете, и народу, коего благочестију служите, преполезни бити. Тако поступајушче, твердо уповаем да Ви соотвјетствовати будете Вашему намјеренију.

Извештај

о седници архид. епарх. конзисторије држаној у Карловцима 21. фебруара (6. марта) 1906. под председништвом Његове Светости, Преузвишеног Господина Георгија српског патријарха.

Ушло је на знање председијално расположење Његове Светости којим је на молбу протојереја и

администратора протопрезвитерата Вуковарског Илије Перкаћинског поставио за администратора упражњене парохије у Тршићи јереја Владка Станисављевића досадањег протопревз. капелана у Вуковару, а на његово место за капелана тога протопрезвитерата свршеног богослова Славка Станисављевића из Војке, који је међутим био одређен за администратора парохије у Тршићи.

Узето је на знање рукоположење свршених богослова: Александра Спајића из Илока и Славка Станисављевића из Војке за ђакона а потом за презвитере, од којих је први одређен за администратора парохије у Шаренграду, а други за протопрезвит. капелана у Вуковару.

Узет је ка знању извештај Његове Светости, да је председијалним својим расположењем за економа у срп. правосл. богословском семинару у Карловцима поставио јеромонаха ман. Јаска о. Лукијана Грчића, а досадањег економа, јеромонаха о. Викентија Себишановића на његову властиту молбу од те дужности разрешио и упутио га у ман. Раковац

Узете су на знање и публиковање интересованим странкама пресуде МЦСавета донесене у II. инстанцији у бракоразводним парницама, којима се 12 брачкова коначно разводе, а 3 у кренотя одржавају.

Узет је на знање отпис кр. уг. минист. богочастни и јавне наставе, упућен свима парох. звањима односно свештеницима као водиоцима матица, да како у матичним изводима тако и у званичној кореспонденцији назначују имена општина тачно по званичном им називу, те да поред датума Јулијанског календара међу и датум грегоријанског календара.

Издато је протојерејУ Ивану Машировићу проф. китихети у Карловцима, као већ делегованом члану ове конзисторије за састав научне основе из веронауке на мишљење и предлог „Научна основа за средње школе" поднета по кр. зем. влади, оделу за богоштовље и наставу.

Издат је парох. звању у З. на најшишње извештај кр. кот. суда у З, преко кр. зем. владе одела на богоштовље и наставу овој конзисторији послат, којим се исти суд притужује против тог парох. звања ради обаве венчања малодобног П. У. без дозволе надзуторствене области под изговором, да та дозвола није од потребе, будући да је кр. уг. министарство за земаљ. образу поменутом малодобнику дозволило да се жени.

Позват јеромонах о. С. пл. В. као бивши управитељ ман. Х. и јеромонаси о. А. С. и о. Г. К., као бивши намесница тога манастира, да под претњом најстрожијих последица оду у ман. Х. и овде изасланицима архид. одбора при саставу манрачуна за време њихове управе на помоћи буду и потребне информације у тој ствари пружају.

Узет је на знање по кр. жуп. области у Вуковару послати извештај кр. кот. преступника у Илоку о преслушању странака у ствари немира и нереда у срп. правосл. црквеној општини у Бингули с тим, да је мир и поредак у тој црква. општини већ успостављен.

Потврђен је правилно обављени избор јереја Драгутина Драгојевића за пароха Крушедолско-Шатриначког.

За састав шематизма архидијецезе карловачке у одсек „за школске ствари" изабран је главни школ. референт Ђорђе Поповић а на место другог члана тога одсека протопрезвитера карловачког Јована Јеремића изабран је за члана архим. Иларион Зеремски. професор срп. прав. богословије у Карловцима.

На извештај бележника конзисторијалног о смрти пок. протопрезвитера митровачког Авакума Спајића, одајући сви присутни чланови почаст покојнику устајањем и решавањем, да се за покојником уведе у записник израз жалости.

Узето је на знање председијално расположење Његове Светости, да је за администратора упражњеног протопрезвитерата Митровачког поставио протопрезвитера карловачког Јована Јеремића, а за администратора упражњене парохије у Митровици јереја Душана Страхинића, досадањег капелана на том месту, те је уједно решено, да се на место окр. протопрезвитера и пароха митровачког у „Српском Сиову" стечај до 1. априла по ст. кал. ове године распише.

Поводом спора, насталог између јереја Д. Р. сист. порах. помоћника и јереја Д. С. администратора парохије у М. о старешинству, упућена су оба та јереја, да у цркви и другим богослужбеним приликама припада старешинство јерејУ Д. Р. као старијем по рукоположењу, а у осталим парохијским дужностима припада старешинство јерејУ Д. С. као администратору парохије I. класе.

Потврђен је правилно обављени избор јереја Владимира Вичанског за пароха у Беочину.

Узет је на знање извештај протојереја Лазара Богдановића, пароха у Осеку, као повереника на испиту тим. учитељске школе о обављеном испиту на тој учитељској школи.

Узет је на знање извештај протојереја Уроша Ђурића, пароха и катихете у Винковцима о оцени из владања и веронауке ученика срп. правосл. вероисповести на ср. великој гимназији у Винковцима за зимски семестар школ. год. 1905./6.

Упућен је јерej Ђ. И. парох у М. В. поводом његовог уиита да диспензација за склапање брака, полељена Р. В., не може уредити, ако би он с другом женском брак склопио, а не с оном, за коју је диспензација замољена.

Узет је на знање извештај срп. правосл. црква. општине у Габошу о прелазу двеју особа из римокатоличке у православну веру.

Одобрена је у начелу молба срп. правосх. црква. општине у Новим Карловцима за крепање места системизованог парох. помоћника, па је претходна та црква. општина позвана, да скупштинским закључком реши да се исто место крепра са платом IV. плаћевног разреда, како то прев. рескрипт одређује према броју душа, и да уједно уз тај скупштински закључак поднесе и изјаву своју, да ли може набавити зато помоћничко место сесију односно да осигура и гарантује накнаду за ту сесију.

Уважен је уток Јована Здравковића из Беочина,

поднесен против одбор. закључка те црк. општине, који му је забрањен приступ за црк. певницу, те је речени одборски закључак као крепости стављен будући, да нема црк. одбор већ једнако свештеник право располагати у погледу појања при богослужењу, а по појави там. пароха Владимира Бичанског не постоји никакав разлог, да се утецатељ том каном каже.

У брачнорасводним парницама у којима је 73 одлуке и 12 осуда, од којих њих 10 брак коначно разводи, а 2 у крепости одржавају.

Извештај

о раду седнице архид. епарх. конзисторије, држане дне 21. марта (3 априла) 1906. под председништвом Његове Светости, Преузвишеног Господина Георгија српског патријарха.

Узет је на знање набор јереја Мирка Булића за пароха у Борову.

Узето је на знање рукоположење свршеног богослова Јована Николића, за ђакона, а по том за презвитера, који је одређен за администратора парохије у Осеку, затим рукоположење свршеног богослова Александра Секулића за ђакона а потом за презвитера, који је одређен за личног капелана јереју Стевану Јанковићу, пароху у Крчедину.

Узет је на знање извештај Његове Светости да је јеромонаху ман. Вел. Ремете поделио приврежени одјуст на архидијецезе ради вршења свештеничких дужности у епархији пакрачкој.

На молбу високе кр. зем. владе, одела за богоштовје и наставу, да јој се у сврху реорганизације више девојачке школе састави и пошље нова наставна основа из веронауке, умољен је проф. катихета на гимназији карловачкој, протојереј Иван Мајсторевић, да за та нова три разреда тј I. II. и III. више девојачке школе свој предлог евентуално и план наставне основе састави, и овој конзисторији поднесе.

Узет је на знање извештај високе кр. зем. владе, одела за богоштовје и наставу, да је вршење катихетских дужности на кр. малој реалној гимназији у Митровици поверила јереју Драгомиру Радошевићу, там. систем. парох. помоћнику уз месечну награду од 10 круна за сваки недељни сат, почев од 1. Априла 1906. рачунајући при том ексхорту за два сата обуке. Поводом тим умољена је кр. зем. влада да у сврху коначног попуњења тога места стечај у званичном листу зем. владе а и ове конзисторије расписне, те да уједно овој конзисторији пошаље податке о бервима тога места и да уједно назначи, да компетенти своје молбе овој конзисторији пошаљу, која ће тада од пријављених компетената једног изабрати и зем. влади ради именовања и стављања у течај плате и осталих берива предложити.

Умољен је протојереј Сава Теодоровић, катихета и проф. у Земуну, да сабере терминологијску грађу за средњошколску науку вере, те је алфабетски среди и тако сређену овој конзисторији поднесе.

Усвојен је нацрт протокола за умрле, а некрштену те мртворођену децу, састављен по окр. протопрезвитеру карловачком Јовану Јеремићу, будући, да је исти приликом обављања своје протопрезвитерске визитације, опазио, да се код свих подручних му парох. звања у матице крштених уводе и умрла а још некрштена, а тако исто и мртворођена деца, што се противи значају и сврси тих матица, а противи се такође и овом предмету наредби прич. архид. конзисторије од 23. августа 1890. број К. 363./244., по којој се умрла, а некрштена и мртворођена деца имају, ради статистичких података и евиденције, уводити у засебни протокол умрлих.

У брачнорасводним парницама донесено је 43 одлука и 4 осуде, од којих две брак у крепости одржавају, дочим га две коначно разводе.

ЛИСТАК.

Вести.

Одликовање. Високопреосвештени Г. Епископ далматински *Др. Никодим Милаш*, одликован је од руског цара Николе II. орденом св. Ане прворга степена. Г. Епископ Милаш добио је то високо одликовање за своје савесно вршење епископске службе и за своје црквено-књижевне радове.

Придружујући се и ми жељи његових епархијана и свештенства, кличемо Г. Епископу: Живео и носио дуго подарено му високо одличје уз остала одличја, на понос у дику свога народа и цркве!

Свршени избори! Прођоше бурни дани избора посланика за земаљски и државни сабор.

Срећа, што избори — бар у Хрватској и Славонији не трајаше дуже од 3 дана, и што од распуста сабора до набора беше кратко време, а иначе би наборна борба била још много жешћа и још би се више радених дана потрошило у бесповесници, ил право рећи у празним и пустим обећањима и с једне и с друге стране. Јер шта је друго наборна борба, до ли обећање шта ће се постићи ако се изабере Павле, а шта ако Шавле. Уз то се не бирају увек ни часна средства, а не жаца се ни од претња и застрашивања, како да се протури кандидат. А светина је светина, и кад јој се на чело стави и несавесна интелигенција; не треба се ни мало чудити, што је овде изабрат овај, а тамо онај, који није достојан ни дорастао за саборског посланика.

Како је наш народ познат са своје доброћудности и заборава, изабратима ће посланицима бити лако, ако ни десети део својих обећања не испуне. Паметни пак знајући шта се све и од стране опо-

зиције у листовима обећавало народу и замерало владајућој странци, и како ће по свој прилици опозиција постати владајућом странком, имаће већ прилике да је потсете на своје обећање и замерање.

Као приликом сваког избора посланика, тако је и код не давно обављених избора на много места наступила завада и мржња међу браћом, пријатељима и познаницима. У осталом томе се не треба ни чудити, јер кад је тако и код других народа, како да не буде код нас страстних Србаља.

Но, како код других народа по свршеном избору наступи стари мир и љубав, тако треба да буде и код нас. Не треба због тога да се мрачимо, гонимо и светимо, јер нико од нас није тако чист, а да му се не би могло пребацити: како си ти те и те године могао гласати за Петра пл Павла, и кад је тебе било слободно да гласаш — као интелигентан човек — за владиног посланика, па и за не — Србина против Србина, не бил' само помоћу његовом дошао до адвокације; зашто сад замераш онима, који се надају својим гласањем нешто постићи?

Руку на срце, па признајмо своју ништету, и да само свестан и имућан народ и људи могу бити доследни и независни.

С тога нека је мир и слога међу завађеном браћом због избора, а особито међу нашим свештенством и народом.

Неумесно пребацивање. На пребацивање, „Новог Србобрана“, — који ће данас сутра постати полуслужбеним органом, — да чланови вирилци, Његова Светост и високопреосвештени Г. Г. епископ Мирон не дођоше, а Михаило да је само био у првој седници при отварању сабора, тобоже с тога, што виде да се дави лаља — да престоји пропаст „мађаронској“ страници, — имамо одговорити: Његова је Светост у то време била болесна, а Г. епископ Мирон због порушеног здравља налазио се у Абацији.

Г. епископ је Михаило дошао да буде при отварању сабору, и био је у седници, и кад се **онако** недостојно понашала и публика и неки посланици при прозиву имена архијерејских Намесника и других имена; питамо уредника „Н. Србобрана“: *јели он могао и смео доћи у другу седницу!*

Сад је доба „Н. Србобрана“ и његових нових пријатеља и пустићемо их нека уживају у успеху и у „добробиту“, ком се нису ни надали — сад није питање њиној помоћу и зашто; — но проћи ће и ови мамурни и медени дани и доћи ће озбиљни, и тада ћемо се запитати за јуначко здравље и за доследност и политичан карактер.

Дотле стрпљења господо хришћанска!

Не можемо пак, а да се већ сада гледајући *какви* људи изнађоше на површину и *за кимe* се некадашњи „лавови српски“ поводе и „братске савезе“ склапање, не сетимо речи пророка Исаије: „— — Тада ће хромац скакати као јелен, и језик нијем пјеваће — и сухо ће мјесто постати језеро и земља сапшени извори водени — — —“ (35, 6 и 7.), и себајућих се, и сами да не верујемо у чудеса, што их и обични људи могу да учине и чине. Или зар није чудо, да се лавови „Србобранови“ даду предводити од једног Дрaховецког, а да и не говоримо за сада о другим подобним стварима!

Девети конгрес српских земљорадничких задруга. Девети Конгрес Српских Земљорадничких Задруга, одржаће се у Осеку, доњем граду (у сали Тачковићеве гостионице), у уторак и среду 16. (29.) и 17. (30.) Маја 1906. Распоред рада. У уторак 19. (26.) Маја: У 10 сати пре подне посело на коме ће расправљати др Младен Лисовац: О привредном унапређењу нашега народа. После подне у 2 сата: Разгледање изложбе пољопривредних справа и машина Славонског Господарског Друштва, којом приликом ће се с неким машинама и справама радити. У 8 сати на вече: Саветовање главних пољопривредних повереника Савеза. У среду 17. (30.) Маја: Призивање Св. Духа у 8 сати пре подне. Главна скупштина Савеза у 6 сати пре подне. Главна скупштина Централне Касе у 10 сати пре подне.

Нове српске земљорадничке задруге. У *Петровчићу* у Срему установљена је нова задруга.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојерej.

Главни Савез Српских Земљорадничких Задруга у Београду.

Одбор за припремање XI. конгреса српских земљорадничких задруга у Пироту.

Пирот 12. априла 1906. г.

Београд 21. апр. 1906. г.

Једанаести конгрес Српских Земљорадничких Задруга држаће се у граду *Пироту*, августа месеца текуће године.

Поред пословних питања, која се тичу самих Земљорадничких Задруга, на овоме конгресу расправљаће се и друга важна питања, која стоје у вези са привредним и друштвеним животом нашега народа.

Расправљање ових питања није ограничено само на задруге и чланове Савеза; на то имају права сви пунопрани српски грађани. На конгресима Земљорадничких Задруга свакоме је допуштена пот-

пуна слобода: да суделује у дебатама, да подноси и чита расправе, да ставља умесне предлоге итд.

Само чисто пословна питања, по правилима, решавају пуномоћници Земљорадничких Задруга и чланови Савеза.

Земљорадничке Задруге својим дванаестогодишњим радом потпуно су засведочиле своју подобност и корисност, а ове су могле постићи, поред осталога, највише сарадњом најистакнутијих привредника и родољуба, који су узимали живога учешћа на конгресима и, расправљајући поједина питања из привреде, потпомагали напредак Земљорадничких Задруга, а тиме и побољшање целокупне народне привреде.

Имајући ово на уму, Привређивачки Одбор обраћа се овим прогласом свима српским родољубима и пријатељима Земљорадничких Задруга, да своју родољубиву пажњу поклоне и XI. конгресу, као што су то и досада чинили.

Та пажња може се указати на два начина: личним суделовањем на конгресу и читањем расправе о ма коме питању из привредног и друштвеног живота наших земљорадника.

Лица, која би хтела, да поред личнога учешћа на конгресу, расправљају и које питање у облику расправе или предавања, треба да се писмено пријаве Главном Савезу Српских Земљорадничких Задруга са назначењем: како ће се звати њихова расправа или предавање, а сам рукопис треба на исту адресу да пошаљу *најдаље до краја јуна ове год.*, како би се исти могао штампати на време за конгрес.

Сва лица, која желе да да дођу на овај конгрес, треба да се писмено обрате Главном Секретару Привређивачког Одбора Г. Николи М Ракићу, директору Пиротске Гимназије, како би се на време могао учинити правилан распоред потребних станова за учеснике конгреса. Такве пријаве могу се чинити до *15. августа.*

Верујући у то, да ће Краљевина Србија, као Пијемонт целога Сриства, остварити српске идеале само онда, ако се и сама што пре ослободи и препороди у привредно — културном погледу — Привређивачки Одбор објављује држање XI конгреса и нада се, да ће овај позив примити к срцу сви они, којима лежи на срцу напредак наше Отаџбине и остварење српских идеала.

У том уверењу Привређивачки Одбор шаље свој задругарски поздрав свакоме оном коме овај позив до руку дође, и уверава га о своме одличном поштовању. — Привређивачки одбор: — долазе потписи:

Послате књиге на приказ.

Београд од 1717—1739. године.

По архивским изворима написао *Тодор Стефановић Виловски.* (Прештампано из „Нове Искре".

Београд 1906. 8° 47 стр. Цена 1 динар.

Милан Будисављевић **Тмури дивови.** Приповијести.

Мостар 12° 211.

Посмртне песме, које је спевала *Станислава Коча* у Осеку 1905.

Земун 1906. 12° 84 стр. Цена 1 К.

Izvještaj o svilogojstvu sriemske županije u god. 1905.

Будимпешта 1906. 8° 281 стр.

Годишњи састанак скупа српске кр. Академије 22. фебр. 1906.

Београд 1906. 12° 66 стр.

Митрополија Београдска око 1735. године.

Прописпто по архивским списима *Димитрије Руварац.*

Београд 1906. 4° стр. 101—205.

Летопис Матице Српске књ. 237. св. III. Н. Сад. 8° 136 стр. Цена 1 К.

Књиге Матице Српске. Бр. 16. *Саул* драма у 5 чинова од *Драгутина Ј. Илијћа.*

Н. Сад 12° 159 стр. Цена 2 К.

Књиге за народ из задужбине *Петра Коњевића.* Свеска 120.

Брдо и човек од *М. Л. Јовановића.*

Н. Сад 12° стр. 31. Цена 20 фил.

Стојан Новаковић. **Средњовековна Србија и римско право.**

Прештампано из Архива за правне и друштвене науке.)

Београд, 8° 20 стр.

УПРАВА СРПСКЕ КЊИЖЕВНЕ ЗАДРУГЕ јавља својим члановима да ће XIV. коло разаслано бити после Духова, оним члановима, који до сада књиге нису примили. — На увезу у књиговезници књиге су треће партије задоцнеле.

Објава.

Због техничких тешкоћа, због дугог страјка слагачког, а сада већ и због касног времена, морао сам прекинути штампање мог свештеничког календара за 1906. годину, па сам одлучио, да исти календар, са нужним изменама, издам и штампам за 1907. годину. Јављајући то

својим претплатницима молим их, да ми изволе јавити, да ли их могу сматрати претплатницима упитног календара и за 1907. год., а који ми претплату пошаље, још и то, да ли да им претплату задржим или вратам. Цену календару одређујем исту (1 круна). Уједно могу сад позадано јавити, да ће календар већ октобра месеца о. г. из штампе изићи. Молим г. г. свештенике, учитеље, богослове, препаранде, сл. епарх. власти, црквене општине, манастире и све друге корпорације и пријатеље наше цркве, да ме претплатом потпомогну у издавању упитног календара.

У Сенаду, (торонт. ж.) 11. (24.) марта 1906

Јереј Добривој Николић,
админ. парох

Читуља.

†

Тома Мандић

парох горњо-Грачачки.

Дана 7. априла о. г. у 11 сахата ноћу испусти своју племениту душу вриједни и честити свештеник-парох *Горњо-Грачачки Тома Мандић*, који је узорно служио Богу, цркви и народу пуних 57 година, на дику и поное рода и племена свога.

На глас о смрти доброг овог пастира, полетјело је и мало и велико, да још пошљедњи пут цјелива десницу честитом „*Папану*“ свом.

Заиста дирљив бијаше призор — камен би сузу пустио — кад си у кућу ушао, ђе покојник лежаше, па погледаш, како му сирота јединица Милица цвили до неба се чује; плачу унучад, зет и остала својта и родбина; плаче народ, људи и жене, — жали великог добротвора свог.

Ах Боже велике ли жалости те, голема ли јада; а дивне поворке оне, која га до ладног гроба испрати, јер сви и сваки из парохије његове, знаоци, родбина и својта тужи и жали за нашим добрим, вриједним и честитим Оцем, братом, дједом, другом и пријатељем, за нашим „Папаном“, чим му попљедњу почаст указаше.

Добри мој „Папане“ мир пепелу твом; вјечна ти успомена међу свима, који те познаше! Благо души твојој, јер те народ благосиља, моли се Богу, да ти даде рајскоје насеље, „идјеже праведници пребивајут“. Велик губитак, тежак ударац осјећамо сви, срце нас боли за тобом, сузе лије над хладним гробом твојим. Вјечна ти памет!

Најстарији унук Светко.

Објава.

На Духовски понеделак дана 22. маја о. г. обдржавати ћу место-нећелни парастос у Гор. Грачацу свом добром и никад незаборављеном Оцу, блаженопокојном

ТОМИ МАНДИЋУ

бившем пароху Горњо Грачачком

што овим путем јављам свој родбини, пријатељима, штоватељима и знанцима покојниковим.

У Гор. Грачацу 7. маја 1906.

тужна и ојађена кћи

Милица Зорић
рођ. Мандић.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр. 165. ех 1906. 1—3, 40

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњених професорских места на овдашњој *срп. правосл. вел. гимназији* расписује се овим стечај за *два* професора класичне филологије, евентуално латинског и мађарског језика.

Основна плата редовног професора је 2400 К, станарина 560 К, петогодишња повишица 200 К, са законитим поступањем на вишу плату и правом на закониту мировину. Плата суплент-професора је 1600 К без икаква додатка.

Молитељи нека поднесу своје молбенице и потребне исправе потписаној управи до 30. јуниа 1906. по нов. кал.

У Новом Саду, 25. маја 1906.

Управа срп. прав. вел. гимназије.

Ад бр. К. 291|191. ех 1906 1—2 39

СТЕЧАЈ

На упражњено место пароха у Сиригу IV. плаћевног разреда.

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 18. (31.) јула о. г.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 18. априла (1. маја) 1906. године.

Председништво.

Ad бр. К. 419/898. ex 1906. 37 2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на место капелана округ. протопрезвитера Карловачког са годишњом платом од 1000 круна коју ће свету изабрани из благајнице срп. народ. црквн. фондова и завода добијати на у обичајени начин.

Компетенти имају своје правилно инструисане молбенице путем окр. протопрезв. звања овој конзисторији до конца Маја по ст. к. поднети.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 18. Априла (1. Маја) 1906.

Председништво.

Ad бр. К. 499./424. ex 1906 38 2—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Марије Мигић рођ. Радотић из Осека против мужа јој Фрање Мигић сада непознатог боравишта, овим се речени Фрања позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог увршћења овог едикта овој конзисторији или лично сам представе или место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без његовог суделовања наставити и довршити

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 18. априла (1. маја) 1906. године.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излучало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђенаи као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торању слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

6— 3. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописа се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 332. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 10.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у среду 31. маја 1906.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

По замолби Његове Светости Преузвишеног Господина *Георгија Бранковића* православног Архиепископа Карловачког и Митрополита и Патријарха Српског, благоизволело је Његово Високопреосвештенство Господин Епископ Вршачки *Гаврило Змејановић*, 21. о. м. при божественој св. литургији у патријарашкој капели рукоположити јеромонаха манастира Мале Ремете *Лукијана Младеновића* за презвитера-јеромонаха, а за јерођакона монаха манастира Фенека *Мирона Лавића*.

А истога дана у саборној цркви благоизволело је Његово Високопреосвештенство Господин Епископ Будимски *Лукијан Богдановић*, рукоположити за презвитера-јеромонаха јерођакона и намесника семеништа манастирских питомаца *Димскина Борјановића*, а за јерођакона монаха манастира Вел. Ремете *Евгенија Ристића*.

НЕЗВАНИЧНО.

Синђелија

митрополита београдског Дионисија Поповића.

Д. Р.

Дионисиј Божиеју милостију Православнаі Архиепископ Бјелградски и всего в Сербии обрјетајушчагосја Христианскаго Народа Митрополит: По Благодати и дару Пресвјатаго и Животворјашчаго Духа, даном Божественим учеником и Апостолом, от нихже даже и до днес другопримателње и Ми тојаж благодати Наслеђници бивше постављати различнија чини и Степени церковнија раздајати удостоившимсја служити свјатому Олтарју, сего Благоговејнаго Јеромонаха *Јоаникија Кирича* пострижника монастирја Калиник зовомаго в Нахи Јагодинскоі обрјетаемаго, произведше прежде чтеца, иподиакона, диакона же и свјашченика, восхотјехом со сим извјестна сотворити, јако да познан будет от всјех за совершеннаго свјашченојереја; он же да держитсја по Преданију Свјатих Апостол и Богоносних Отец, иже на Седм в Селенских и Православних помјестних Соборах нам Сушчим в Православњеј вјерје изложивше предана, како учити, тако и творити, јако да образ будет всјем во всјаком дјеље блазје: и дондеже в Сих, и званни своем пребивати будет, дотоле и чести свјашченоЈерејскија участник бити имат.

Дано в Митрополии Нашеј Бјелградје дне 28. мјесјаца Августа љета Господња 1785.

М. П. Дионисиј Поповић с. р.

(Печат у величини данашњег 5 круната.

Печат је изнутра онакав, какав је и данас исте митрополије.

У около стоји: + Дионис. Поп. Б. М. Правосл. Архіе. Бѣлиг. и Митр. Сер. 1784. (доказ, да је постао те године митрополитом).

Из овог се печата види јасно, да је Дионисије постао митрополитом још 1784., а не 1785. као што смо ми — не имајући нужних података — рекли у 5. бр. о. л. за 1904. на стр. 114.

Прилози

историји односаја наших с Румунима у XVIII-том веку.

Од **Радослава М. Грујића.**

(Продужење.)

12.

1759., Јануара 20.

Писмо мајора Михајловића румунском свештенику из малог Аполта — Самуилу, којим му доставља поменуту молбу под бр. 11. — да је даде подписати, с печатима провиђени и њему натраг послати, да је он даље одреми руском царском двору. — —

Благоговејнији презвитер Самуил от Аполта Малаго, да се радуете во Христје.

Како примите моје писаније, абије да се потпишете, на сије писаније идјеже јесм положил редом крстови, и колико возможете неће да се потпишете от оних болши и да мње пишете от времена кад је напшал из Ердеља отец поп Јон Авраамович, от наших братиј Христијан вјерујушчих црков восточнују, которији како невољу имали или от попов, или от мирских о законје. Да ми пишете всја таја и у каково време јесу били, да знам и ја за ње. Таконују заповјед имам от високчајшаго Империја Московскаго. Каково либо досажденије имате да им пошљете внутр во Империји Московској, јако там јест и отец протопоп Јоан Авраамович от Ачил, которој трудитсја за Христијанство. И имају надежду у кратко време да хоћете имати Архиереја послата от Империји Московској, с коим не будете имјети досаду, дондеже будет Ердељ. Ешче молимсја за попадију попа Јоана, да имате о њеј бригу, и да ју неоставите у невољи, понеже он трудитсја за всја Христијани. И человјека којего шиљу ти, да се бринете да не упадне у какову невољу с писанијами. И моје писмо јешче пазите, да не упаднет но зле руки, и кад что пишете мене, пошљите по человјеку здје у Суботел, близ Арада, у попа Новака, и он мене обрјашчет идјеже ашче буду. Остају вам благожелатељ. Написасја у Субосељ месеца Јануара 20. 1759

промор мајор
Димитриј Михајловић

(Прешао савр. превода — М. П. А. К.)

13. и 14.

1759.

Два писма румунског свештеника Јона Авраамовића, којим извештава сабе другове у Ердељу о раду свом, прско руског посланика у Бечу и мајора Михајловића, да се руски двор побрине за њи, ше како ће и сам ићи у Русију — — —

Честнић и мње љубезнић брате попе Самуиле, попе Јоане от Појане, попе Јоане от Селишча, Константине Петрик от Жива. Ето обзнањујем всјем братијам вјерујушчим в цркву восточнују, да зна те, да и ја јесм ходил миром до Беча, и у Бечу јесам се састал с митрополитом и владиком, и видјел лукавство велико у Канцеларији о законје, абије отишал сам Елчији и другим официјером московским. И видјевши и они лукавство велико да они творјат, абије послаша мја у Империју. И тако вам обзнањујем, јако имам заповјед, да вам дам извјестије у кои час примите моје писмо, абије да се сбупите и да се подпишете всја села у скорости. И како ли бо досаду имали би от вармеђе, абије да дате человјеку, који буде донео моје писмо, јако он будет бринутисја за писма, и да пошљете гдје требује. И какву год невољу и досаду имали би и слишали би, за обрстваxтмајстера московскаго да му кажете. И јако услишите за његово господство,

он будет за нас бринутисја за вција, что год тужитисе будете. И по сих да будете здрави. Ваших господств благожелатељ.

Поп Јоан Авраамович от Ачпли.

(Препис савр. превода — М. П. А. К.)

1759.

Честниј и љубезниј мој брате попе Самуиле от Аполд Нижшаго, попе Јоане от Појане, Константине Петрики и Јоане Ђуреје и вам свим пријатељем. Обзнањујју вцјем братијам, да ја поп Јоан Авраамович обрјетајуся здрав, а да знате, да јесам путник врло далеко. И молју братију, да имате бригу и за моју попадију да не будет досаждена, но да имат почтеније и милост от вцјех, повезке ја много труждајуся за вцјех. И от ниње у напред каку год досаду имали будете о законье, абије да пошљете у Арад обрстваxтмајстеру Московскому официру. Какову год невољу будете имали братије попови, да сотворите скупштчину, да смотрите, да пошљете у Арад. И от Арада послатисја будет посланику у Беч. Тако да творите абије. И молимсе брате попе Самуило, абије како примиш моје писаније да отидеш у Ажил, да молиш село, да имат попадија милост за дрва и за вција потребнаја да ју помогут. Вашего господства благожелатељ:

Поп Јоан Авраамович

(Преп. савр. превода — М. П. А. К.)

15.

1759, март 7.

Викентије Јованович Видак, епископ темишварски, доставља митрополиту Павлу под бр. 11. наведену молбу руском двору, коју му донесе један православ. Румун из Ердеља, јер је не хтедоше потписати, пошто се уздају, да ће им митрополит карловачки израдити, да добију свога епископа. . . —

Високопреосвјашченјшиј и превосходителњеjшиј Госп., госп., Архиепископ и Митрополит мње Господине и оче милостивјејшиј.

— — — — — — — — — — — —

Февруарија 28-о из Ердеља један Христијан ово прилагојемоје к Росијскому двору молебноје писмо (јакоже он сказујет) у оригиналу принел, которое им, чрез једнаго человјека, от некаква официра московскаго, а мњу да ће Дима мајор бити, послато јест, да се они подпишут и јему пошљут, он же би у Москву послал. Обаче тамошнии Христијани надјејушчесја чрез Вашеја Ексел. и свјатејшаго синода нашего ходатајства код благополучно царствујушчих цес. кралъ. велич. милост просимују получити, принесли сјемо мње вовјерити, а ја учиних уредбу, да би јешче каковоје писмо поменутога Диме, ексарха Генадија или попа Ивана у оригиналу получити могао. И аштче получу, то Вашеј Ексел. послати не пропушчу.

Њеџи Диаци из Ердеља сјемо ради рукоположенија приходјат; того ради милостивјејшаго указа прошу рукополагати ли мње их или ни. И аштче рукоположу, давати ли им Сингелији или свидјетелноје писаније јако правилно рукоположени сут.

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

Вашего Високопреосв, и т. д.

В Темишварје 7-о марта 1759.

поданејшеје подножије:
Викентиј Епископ.

(Ориг. — М. П. А. К.)

16.

Представници свештенства и народа правосл. у Ердељу моле цариицу, митрополита и сав архијер. синод карловачки, да се смилују на њихове невоље и даду им, по закону српском, архијереја из Карловаца, или дозволу, да се селе из Ердеља. — —

Пречестњејшаа и Богољубива мати наша краљице Марија и преосвјашченому и благородному Архијереју Епископу и Митрополиту Павлу, купно и вцјем Архијереом, припадаем слезами теплими от глубини нашего сердца к ногам Вашего

Преосвјашченства и облобизајем преосвјашченују Вашу руку, и всјем архиереом купно.

И осем тужим ми Власи кои јесмо в земьи Ердељској и служимо височајшему царству прандоју и всјем господам Ердељским, и держимосја за закон Грчески и Сербски, и јесмо досаждени от Ердељски господеј и от протопопов, предани и ухватени за закон, и неимамо никакву правицу ни од кого. И јако требујут катане височајшеј кралици Власи идут, идјеже требујут људи все Власи идут, а Сакси неидут, и друга племена паки неидут, само все Власи. И Сакси говоре, да земьа јест њихова, купно и она племена. И взимајут нам виногради и мјеста, да не имамо гдје препитатисја. И порцију дајемо ми Власи већу нежели друга племена која сут у Ердељу и говоре, да јест њихова земьа. Квартире мнози већ ми Власи держим и форшпон нежели она племена всја. И вси јесмо ожидали терпјашче милост от височајше кралице, да нам пошље Архијереја по закону Грческому и Сербскому, и да се умилостивит послати нам Архијереја, или да нам освободи Армиције, да идемо из земье вон, да идемо идјеже би могли держати закон, и да имамо и земьу, да живимо.

Писалисмо ми онии Власи, који ниже будем подписатисја слезами теплими от сердца, малии и велици именем от Столици Меркури, от села Појан Опре Оприан, кнез; Јон Бан, Думитро Бојника, јегоже и посилајем с писмами, от Аполд, он је ћурчија и опорштан. От Столици Сибине от Жина мјеста кнез селскиј Опре Проде, Јон Барба; от Столици Шабиш, именем от Дел. Авраам Негре, Домитру Боде; от вармеђе Белиградскија, именем от Жина Константин Петрик, Опре Ротар; от Столици Орештије: Матеј Георгиј, купно и неунитиј попове, који се потписујемо имено: Ја поп Јоан от Пајани; Ја поп Ману, поп Павел от Род, поп Самуил от Аполд, поп Петр от Крињиж, поп Јон от Ракити. Љета господња 1759. месеца Марта 29-о ден.

И паки молимосја Вашему Преосвјашченству за сије дјело, јако би се пријатили за један скит дрвениј, на једно чуждо мјесто два чекоџека имено котории потписујутсја Константин Петрин, Дрогил Сербин, Опре Ротар. И он паки да сотворите милост и подушије, ако јест возможно, да дате благословеније. И о сем паки обаиањујем В. П. за Селишчани, да отнељеже послали калугера, дошал узрок между нами, да није послушано слово, да није послат; и от онога времене онии человјека не посилајут и ниже трошком нам помагајут; и что су дали прежде и оно се хвале да платимо, а от заксна держатсја јелико вјашчше и крјепчае. Писалисмо ми, кои више подписахомсја.

(Прев. савр. прев. — М. П. А. К.)

17.

1759., Октобар 15.

Одломак примедаба о унији ио Аустро-Угарској, — неког посланика ердељског јеромонаха Никодима, који је побегао из Беча у Петроград.

— — — — — — — — — —

Пункт 19.

Вишепомјанутиј њест первиј пандур папин, сирјеч Павел Ненадович, тој јест всјех последњејшиј. Декамила первиј мухачки пријесел сију вјеру новују первјеје во Венгерију — и тако смерт јего бист подобна Арајевој, проторжесја утроба јего и палијасја и тако скончасја во Еперјејше. И погребоша јего в љето 1705. в једном монастирје еперјешком римском. И таковоје бист начало унијатов, новија вјери; и објављајетсја всјакому православному Христијанину, да хранит себе от таковија мрачнија вјери.

20.

По смерти Декамила в тој Епископији мухачкој постављен бист Епископ абие из Византији. И Бог показа чудо на њего, јакожде пријат славу и душевнују и тјелеснују начагош и Јерој, и взјатсја руками и ногами. И таковиј бист јего вес живот и до смерти.

21.

1734: љето. Тарговци Диосечки и от окресних весах, собрашасја во единомислији, и испросили себје привилегију да будут јавнии унијати, а покровено да имејут бран јакоже и они источнија цркве противници; умислиша лгати царју небесному и земном и одијеаша душу своју мрачним одјеанијем. — — — — — —

22.

1740. Владјела сија новаја њера и во Ердељ со всјаким мученијем и до днес јавно јест Арон, коториј страждал купно со своими клеврети, да наследит первих мучителеј Максимијана и Диоклитијана споручников Диаволских.

23.

1748. Неословно дадоша помнителноје писаније, њекоториј Токојаниј во Венгерскују канцеларију, да буду подобни Диосегијаном и своим рукописанијем потвердиша первии: Јоан Сакилариј, тро и два брата Кондорусии, четвертиј Јоан Зефала и инии дванадесјат сними.

24.

1750. Маја 25-го предах аз Никодим и господар Георгије Буно со иними 16 персони царства турскаго и московскаго, и из венгерскаго бјеху њекотории посланици, православноје изповједанији вселјенскаго на немецком диалектје, и с ним 7 м пунктов и једину инстанцију ради ослаби нашеја њери у палатих именујемих Шен-Брун, на аудијанцију попустиша нас и предано бист Императору Францишку первому руками моими в руки јему, присудствујушчим же прочим и устнами јему за тоје глаголахом.

25.

— — — — — — — да всажду мја в темницу, јакоже всадиша и прочих во Ердељ и во Виење, и да не пострашду јакоже и прочи избјегох в Петербург и процесом борју сја и до днес под властију всемилостивејшија Императрици.

Сија написашасја в Петербургје 1759: уврија 15-го.

Јеромонах и посланик херделскиј
Никодим.

(Ориг. — М. П. А. К.)

(Продужиће се.)

Записник

епископске конференције држане у патријаршеској резиденцији у Карловцима 24. Априла (6. Маја) и след. дана год. 1875.

Д. Р.

Присутни: Његова Светост госп. патријарх српски Прокопије Ивачковић; и преосвештена г. г. епископи: Арсеније Стојковић Будимски, Емилијан Кенгелац вршачки, Герман Анђелић бачки и Георгије Војновић темишварски.

Бр. 1. Његова Светост г. патријарх позивајући се на свој, под 26. Новембра (8. Децембра) 1874. Бр. М. 1008. на сву г. г. епископе управљени допис истекли делом усљед закључака архијерејског синода од 20. Октобра 1874. делом пак на основу високог одниса преузв. г. кр. уг. министра богочасти и јавне наставе од 20. Нов. 1874. бр. 31.056. којим је за задатак овој конференцији опредељено, да узме у приватну расправу питање успостављења крбавског протопресвитерата, уређења парохија и протопресвитерата с обзиром на операте сабора од год. 1870. у овом предмету, и да у погледу ових питања предуготови своје предлоге ради расправе у идућем епископском синоду, да учини предходна расположења ради отварања богословског завода у Карловцима, и поглавито, да примивши известија појединих епископа о добром или хрђавом дјејствију садашњег привременог уређења епархија и МЦСавета на основу истих сачини свој формулирани предлог у погледу коначног уређења епархија и МЦСавета, који ће се високом кр. уг. министарству богочасти и јавне наставе поднети и од истог с можебитним примедбама синоду на расправу доставити и затим по синодалном установљењу српском нар. црквен. сабору као предлог синода достављати — саопштава, да су известија у погледу уређења епархија и МЦСавета од свију г. г. епископа стигла, а осим ових још и многи други поднесци, који ће од чести — као молба свештеника из

горњо-карловачке, темишварске, вршачке, бачке дијецезе и карловачке архидијецезе ради укинуња наредаба донесених по срп. нар. црквсаб. сабору од год. 1870. и 1871. — односе на предложена питања, од чести пак других предмета тичу, и који сви ишту синодалне расправе и решења; саопштава даље, да су се г. г. епископи пакрачки и горњо-карловачки на управљени и на њих под 26. Марта (7. Априла) т. г. М. 219. позив, да у конференцију дођу, писмено извинили због свог недолазка у конференцију, први болешћу а други одлазком својим у Рјеку на поклоњење Његовом царском и апост. кр. Величанству и позива за тим конференцију, да одмах приступи расправи најглавнијег предмета, т. ј. уређења епархија и МЦСавета, а за тим уређења парохија и протопресвитерата као и по наособ крбавског протопресвитерата и отварања богословске школе у Карловцима.

„Одсуство г. г. епископа пакрачког и горњо-карловачког узима се на знање; односно изложених предмета изриче конференција своју готовост, да одмах приступи расправи истих у предложеном реду придржавајући свакојако за себе право, да се и о осталим, синодалног решења потребујућим предметима овим приватним путем посаветује и синодално решење истих предузготови, у колико се то — с обзиром на краткоћу високим кр. уг. министарством богочасти и јавне наставе за саветовање конференционално опредељеног и у позиву Његове Светости од 26. Марта (7. Априла) т. г. Бр. М. 219. означеног рока — времена остане".

Бр. 2. Његова Светост предлаже конференцији, да при саветовању овом води перо г. Исидор Ћирић патријаршески тајник.

„Предлог овај усваја се".

Бр. 3. Прелази се за тим на први предмет расправе, и то: *уређење епархија и МЦСавета*, и прочита се најпре садашње привремено уређење епархија и МЦСавета потврђено превишњом одлуком Његовог царског и кр. апост. Величанства од 29. Маја 1871., а затим извештаји г. г. епископа о истом уређењу и предлози за коначно уређење, и то: г. епископа горњо-карловачког од 5. Јануара т. г. бр. 1439. ех 1874. г. епископа бачког од 16. Фебруара т. г. Nr. пр. 207. ех 1874. г. епископа вршачког од 14. Марта т. г. Е. 600 ех 1874. г. епископа темишварског од 2. Марта т. г. бр. пр. 20., г. епископа пакрачког од 16. (28.) Априла т. г., и г. епископа будимског од 25. Априла т. г. бр. 778. ех 1874.

„По дужем саветовању изриче конференција, да садашње привремено уређење епархија и МЦСавета као начелима православне цркве и изискивањима уредне црквене управе неодговарајуће за основу своје расправе узети не може, и усваја једногласно формулирани предлог г. епископа будимског у погледу устројства црквених власти православне цркве у опсегу митрополије — патријаршије српске за основу расправе".

Бр. 4. По свестраној и исцрпивој специјалној расправи предлежећег предмета,

„Усваја конференција већином гласова, и то гласом Његове Светости г. патријарха и г. г. епископа будимског и темишварског овај, записнику овом под ./· приложени предлог за устројство црквених власти православне цркве у опсегу српске митрополије — патријаршије".

Бр. 5. Г. Г. епископи вршачки и бачки подносе одељен предлог у погледу неких у истом означених §§-а предлога усвојеног од конференције под бр. 4. овог записника, и жеље да се и овај одељени предлог поднесе високом кр. уг. министарству богочасти и јавне наставе.

„Одељени овај предлог прилаже се записнику овом под ²/, и поднеће се заједно с предлогом конференције споменутој високој области".

Бр. 6. Прочитан је спроводни извештај Његове Светости г. патријарха од 3. (15.) Маја т. г. Бр. М. 315. на Преузвишеног г. кр. уг. министра богочасти и јавне наставе управљени, садржећи мотивацију предлога конференције донесеног под бр. 4. овог записника.

„Мотивација предлога усваја се".

Бр. 7. Прелази се на други предмет расправе, а наиме у предмету уређења парохија и протопресвитерата с обзиром на уредбу од сабора од год. 1870. и 1871. о уређењу и дотацији парох. свештенства донесену и прев. решењем Њег. ц. и ап. кр. Величанства од 4. Јулија 1874. сабору повраћену с тим, да се у предмету уређења парохија и протопресвитерата има предходно саслушати мњење епископског синода.

„По дужој расправи предмета овог изриче конференција — ограничавајући се на главна питања — да се већ с редукцијом парохијског свештенства наређеном саборским закључцима од год. 1864|5. односно прев. кр. уредбом од

10. Авг. 1868., слагати не може, а још мање с оном у уредби сабора од год. 1870. опредељеном, пошто је број парох. свештенства и првом уредбом, а и другом још више смањен тако, да душепопечење, служба и правило црквено и дисциплина усљед толике редукције великог уштрба трпи, а тиме се и само чуство религиозности и православља подрива. Наиме оно опредељење §. 5. уредбе саборске од год. 1870., по коме се просечно на 2000 душа поставља један душепопечитељ, не може се усвојити с тога, што поред установама наше цркве прописане црквене службе и правила црквеног које се далеко разликује од правила постојећих у том погледу код других вероисповести, један свештеник на 2000 душа или од прилике 400 кућа никако не може тачно одправљати још и своје душепопечитељске дужности. При тако великој редукцији нема свештеник, који би се поболео или другим околностима препречен био фунгирати, готово никакве замене, пошто се у огромној већини општина — примера ради нека се узме архидијецеза, — поставља само по један парох. свештеник, који дакле свога сабрата у другој општини у случају нужде не може заменити; при толикој редукцији трпи и дисциплина међу свештенством, јер се свештеник не може у случају, кад то заслужи, одлучити од парох. звања с обзиром на то, што му се заменик не може дати; најпосле толика редукција води по себи адхилирању многих парохија другима, усљед чега се многе цркве и општине лишавају редовне службе и душепопечења; сним тим наведеним незгодама пак подрива се чувство религиозности у опште, а православља по наособа.

Као главна начела у питању редукције парох. свештенства ваља да важи 1.) то, да се редукцијом не сме нанети душепопечењу никакав уштрб, 2.) то. да свакој општини, која је кадра и хоће да даде душепопечитељу минимум одредити се имајуће дотације, ваља дати душепопечитеља.

Досљедно томе конференција држи, да разређења свештенства опредељено у исказу приложеном уредби сабора од год. 1870. под АА. модификовати ваља:

I.) односно архидијецезе тако, да у Иригу, Руми, Карловцима, и Земуну имају бити по *три*, а у Буђановцима, Шиду, Крчедину, Сасама, Голубинцима, Војки, Митровици, Лаћарку, Мартинци, Кузмину и Боботи по *два* душепопечитеља;

II.) односно дијецезе бачке тако, да у Н. Саду и Сомбору имају бити по *чет*, у Ставару, Ст. Бечеју и Чуругу по *три*, а у Футогу, Товаришеву, Турији, Сенти, Суботици, Жабљу, Бурђеву и Кању по *два* душепопечитеља;

III.) односно темишварске дијецезе тако, да у В. Кикинди и В. Бечкереку имају бити по *чет*. у Срп. Итебеју *три*, а у Кзарији, Т. Хиђошу, Новом Бечеју, Елемиру, Срп. Ст. Петеру, Бали и Битањи по *два* душепопечитеља, у Сарaволи пак с обзиром на учињену досаду с Романима један душепопечитељ;

IV. односно вршачке дијецезе тако, да у Вршцу и Панчеву имају бити по *чет*, у Црепаји и Делиблату по *три*, у Павлишу, Денти, Ујми, Врачевгају, Кусићу, Хомољцу, Севкерину, Опову, Баранди, Сакулама, Идвору, Јарковцу, Ботошу, Томашевцима, Ченти, Перлезу, Долову, Иланџи, Добрици и Самошу по *два* душепопечитеља, а у НСелу с обзиром на догодишњу се досаду с Романима *један* душепопечитељ.

Што се тиче редукције парохијског свештенства у пакрачкој и горњо-карловачкој дијецези, конференција не може се упуштати у расправу тога предмета с тога, што не учествују истој ни г. епископ пакрачки ни горњо карловачки и оставља расправу тога предмета синоду самом, у коме ће г. епископ горњо-карловачки учествовати.

Протопрезвитерати у бачкој, вршачкој, темишварској и будимској дијецези имају остати они, који су опредељени у прев. кр. рескрипту од 10. Авг. 1868. године, с том једином изменом односно дијецезе будимске, да се протопресвитерату мохачком утеловити имају још и парохије у Грабовцу-Силки и Козару-Хидошу.

У архидијецези пак има бити с обзиром на потребу службе и целисходније заокружење пет протопресвитерата, и то: *карловачки* с опсегом у кр. рескрипту од 10. Авг. 1868. г. опредељним, но с изузетком општина Војка, М. Радинци, Путинци и Визић; *земунски* с опсегом у вишехваљеном рескрипту опредељеним, но с изузетком црквене општине Кленка, а додатком Војке; *митровачки*, којега ће

се обесг распростирати на општине Митровицу, Лаћарак, Мартинце, Шашинце, Јарак, Руму, Краљевце, Добринце, Буђановце, Брестач, Сибач, Суботиште, Вогањ, Стефановце, В. Радинце, Бешеново, Шуљам, Гргуревце, Манђелос, Лежимир, Кузмин, М. Радинце, Путинце, Петровце и Кленак; *шидски*, који ће се распростирати на општине Шид, Товарник, са обоји Бановци, Беркасово, Илок и Моловин, Мохово и Шаренград, Опатовац и Сотин, Чалму, Дивош, Бингулу, Бачинце, Ердевик и Љубу, Иливце, Вашицу, Адашевце, Јамину, Моровић и Петровце, Рачу и Босут, Грк и Визић; и *дањски*, којега ће опсег сачињавати општине рескриптуалног протопрезвитерата вуковарског с изузетком општина: Шида, Товарника с обоји Бановци, Беркасова, Илока и Моловина, Мохова и Шаренграда и Опатовца и Сотина.

Конференција не може усвојити постављену како у Прев. рескрипту од 10. Авг. 1868. г. тако и уредби сабора од год. 1870. разлику између *пароха* и системизованих *помоћника*, него држи, да се сваки у једној општини стално намештени душепопечитељ има звати *парохом*, зато, што православна црква таке стално намештене душепопечитеље назива *парохма*, а помоћника (капелана) у том смислу не познаје, и што је та подела сталних душепопечитеља на пароха и системизоване помоћнике излишна и с обзиром на дотацију, која има за све у једној општини налазеће се сталне душепопечитеље једнаке бити већ и зато, што једнаку службу врше.

Пошто питање редукције и дотације свештенства у тесној вези стоји једно с другим, као што то већ из оног горе постављеног начела, *да се свакој општини, која је кадра и хоће да даде душепопечитељу минимум одређен са имајуће душепопечитељске дотације, ваља дати душепопечитеља*, — следује, то конференција питање дотације парох. свештенства никако не може искључити из свога саветовања.

При уређењу парохија и протопрезвитерата и с тим скопчане дотације мора се имати пред очима прво, да се циљ црквена не промаши, друго, да се свештенство боље снабде, и треће, да се народ одвећ не тереги.

Досадашња рескриптуална уредба промашила је прву тиме, што је свештенство односно парохије свела на толико низак број, да су усљед тога наступиле оне горе наведене незгоде око душепопечења и дисциплине.

Другу циљ није постигла ниста уредба, јер уведена њоме дотација остала је више мање на папиру, јер са свију крајева стижу тужбе свештенства због неуредног издавања плате.

Трећу циљ промашила је зато, што је давање бира у рани, на што је народ нарочито по селу, који већину састаља, од вајкада навикнут, напрасно у давање новчано претворила, што му одвећ тежко пада, не узимајућа овде још у обзир и оне неприлике, које се између општинара приликом разреза често догађају, од куда је посљедица међусобни раздор, омраза на свештеника и непоштење овога.

Те хрђаве посљедице, каквих пређашње у погледу дотације постојавше уредбе, а наиме декларатораијална, нису за собом повукле, не тичу то из те околности, што је дотација пароха поглавито опредељена у готовом новцу, односно, што је плата, све да и биром редујира, распоређена у класе, односно што су парохије рескриптуалном и уредбом сабора од г. 1870. већ у напред класификоване.

Класификирање има пред очима поглавито две последње од горе наведених циљи, и с тога повлачи за собом неизоставно редукцију што већу, а тиме промаша најпоглавитију прву циљ, а не постизава друге две.

Пређе постојавше парохије не класификирају парохије већ у напред, но припуштају да се оне саме класификују у току времена па и редуцирају по мери опредељене квоте, коју парохијани или по земљи или по брачном пару плаћају.

При таком начину поступања постизавале су се све три горе наведене циљи; парохијанима је свеједно било, што се тиче терета, имали они једног или више свештеника, више плаћали нису, а имали су уредног душепопечења; свештеника је више било, и могаху један другог у нужди заменити; редукција је по нарави саме ствари усљед умањења или осиромашења парохијана свагди следовала, где се само у корист снабдења свештеничког, а без штете парохијана и црквене цели произвести дала.

Исто тако само по себи имало је места и растење и множење парохија по мери

растења и множења благостања и броја парохијана.

По томе дакле начину поступања не би имало места изричио, опредељено класификирање парохија већ у напред; него би се имали парохијани паредбом већ сад распоредити по кључу пореском, т. ј. на колико који изравног пореза плаћа, изричио у класе *сиромашну, средњу* и *имућну*, те определити именито своту, какву би свака од тих класа од брачног пара имала у известно време пароху своме, било то у рани, било пак редуцирањем у новцу по цени ране у време жетве — издати у име бира.

Вредност тога бира не би нигди смела мања бити од 300 фор кад би се у новац претворио, и тах 300 фор. поред уживања парох. стана, сеоске или пакнаде за њу, и огрева, био би онај *минимум дотације једног пароха*, поред кога се и најмањој општини, која би кадра и вољна била, исту дотацију давати, има дати душепопечитељ.

Висина плате пак у већим и могућнијим општинама зависи од величине труда око душепопечења, а овај од броја душа, величине и положаја места и других околности, с обзиром на које ваља да се свештенику осигура така плата, која с једне стране превазилази онај горе постављени минимум дотације, с друге стране би пак сходна била величини труда пароховог.

(Свршиће се)

Патријарах Рајачић и кнез Александер Карађорђевић.

Д. Р.

Када се оно у почетку 1857. кнезу српском Александру Карађорђевићу родио син Ђорђе; тада му је патријарах српски Јосиф Рајачић писао следеће писмо.

Свјетлом Књазу Србском Александру.

У Карловци 14. Јануарија 1757.

Свјетљејши Књаже
Милостивјејшти Господару!

Не могућа лично моју радост приликом благополучнаго порођаја пресвјетле Госпоже Књагиње изразити, узимам си слободу то средством пера и папира учинити, и на подножие превисоког престола Вашега положити.

Нитко несумња, да је после 400 и више година от порабошћенија Сербие храбри Чернај Ђорђе темељ положио избављенију њеном.

Ја сам онда био овде младић от 19 година, и да ме није љубов к наукама везала, ништа ме друго уставило неби, да не отидем под Његову у Шумадији вијују се заставу. Ничим мање молио сам се крјепко Богу, и питао сам у мом срцу ватрене жеље, да му Бог да на враги побједу и одољеније.

От оно доба име овога сербскаго Вождa и Јунака било ми је мило и драго, и могу рећи, свето. А кад је Бјеоград на јуриш узео, желио би му био круну Душанову на глави видјети.

Кад 1813. године Он са Бјеоградом паде, нитко тужнији и жалостнији от мене! онда сам већ био Архимандрит, и осећао сам живо и Његово и народње нещчастие. Ја сам свагда грозне сузе проливао, кад би се год жалостна пјесма у друштву пјевала:

„Покрај Саве крај бедема
„Бјеограда нагубљена,
„Прни Ђорђе суве лне,
„И за родом пр'са бне";

А кад би она, мислим, задња строфа запјевала:

„Теч ће вода, куд је текла,
„Штоно Сербска пати рекла";

онда би ми лакше на сердцу било, и нека драка благе надежде синула би ми у души мојој, и вапио би из дубљине сердца: „Дај Боже и среће јуначка!!!

Ево хвала Богу! тече вода, куд је текла; сједи на сербскам књажеском престолу храброга избавитеља Сербије Црног Ђорђа рођени син Александер; расте и плоди се по милости Божијој Његова славна лоза, и објећава красној Сербии бољу, љепшу и славнију будућност!!!

Ја се из свега сердца радуем о рождеству и трећега књажевића Георгија; желим, и Богу се молим, да му Бог да свагда постојано здравље, јачан возраст, једину храброст, отчину мудрост, материну љубкост; да буде крјепка потпора престолу, у бољу за отечество силан и непобједан!

А Вама Сајетљејши Књаже! и Сајетљејшој Књагини желим совершено здравље и задовољство, мирну и шчастливу владу, искрену превереност свију Србаља, да свевишњи благослови сва Ваша блага намјеренија и предпријатија; да Вас сьодоби видјети избављене и оне тужне Србље, кои још под тешком агар-

јанским игом стењу, и савермити оно, што је Ваш велики Отац започео!!!

Примите Ваша Свјетлости! ова искрена и сердечна чувства и жеље моје у Ваша милостива њедра, и будите увјерени о моем високом страхопочитанију, с којим до гроба пребивам.

Ваше Свјтлости покорњејши
слуга и молитвеник
Јосиф Рајачић с. р.
Патријарх.

(Концепт овог писма писат је руком на тријарховом.)

На овај је поздрав патријархов одговорио кнез Александар следеће:

Ваша Сајатост!

Између свију поздрава, кои су ми приликом рођења сина мог Борђа поднешени, ако је икои мене сердечно обрадовао и срдце моје дубоко потресао, то је за цело био поздрав Ваше Светости.

За мене није ово прво доказателство племенити чувстваа. кои Ваше добро срдце обима све што се односи на моју фамилију и на народ, коме принадлежимо.

С чувствама најердачније радости исповедам Вам, да ми је неисказано мило и пријатно било гледати Вас, Благословени Отче! при свима обстојателствама, и као младића и као мужа и као старца, све оног истог доброг и верног пријетеља мога Дома и православног Народа српског.

Ваш искуствама и добрим дјелима пребогати живот, у кога круг спадају и тешке оне и крваве борбе за препорођење Србије, даје Вам право к бољим надеждама за будућност, јер промене судбине, кои је подлегала моја фамилија и добри народ наш, нису Вас поколебале, и Ваше досадашње поверење по милости Божијој оправдано је.

Да, највећег високопочитанија достојни Свети Отче! Из Ваши речи, из Вашег Богом освјетљеног срдца црпим ја ново ободрење за будућност и имам поверење к молитвама, кое Ви за нас Богу шиљете.

У овим чувствама лежи моја најтоплија благодарност, с којом ускораван одазвати се на Ваше Светости прељубезно писмо од 14. о. м.

Ја молим В. С. најусрдние да и у напредак мене и моје примите у Ваше свете молитве, и као верном сину наше православне цркве, да ми сохраните она чувства љубови, у кома ја највећу радост и утјеху налазим.

Светог Патријарха освећену десницу, која Србију благосиља, са свима моима цјелујући, пребивам

Ваше Сајатости благодарни
А. Карађорђевић с. р.

У Београду 25. Јануара 1857.

Синђелије

епископске за парохе и протопрезвитере, и грамата за намеснике протопрезвитерског.

Д. Р.

Овамо од ступања у живот кр. рескрипта од 10. Августа 1868., не добијају ни пароси а ни протопрезвитери епископске синђелије, као што су их дотле добијали кад су именовани били од конзисторије за парохе или протопрезвитере.

Данашњим даном по потврђеном од конзисторије избору пароха или протопрезвитера од општине или општина округа протопрезвитерског, односно њиховом именовању, буду дописом конзисторијалним из записника седничког обавештене само општине, а дотични пароx или протопрезвитер не буду обично ни њиме обавештени, те данас има доста пароха и протопрезвитера који немају у својим рукама ни таког дописа конзисторијалног.

И кад већ данас не могу епископи издавати паросима и протопрезвитерима онакве синђелије, какве су до ступања у живот поменутог рескрипта издавали; требало би направити формуларе за нове, према данашњим изменењним приликама.

Тек свакако треба да сваки изабрани или именовани парох или протопрезвитер има у рукама званичан акт да је парох или протопрезвитер, те и те општине или протопрезвитерата. А такав би акт требао да има у рукама и системизовани и лични помоћник, па и ђакон.

Ми ћемо овде навести епископске синђелије за парохе, протопрезвитере и намеснике протопрезвитератске, употребљаване у карловачкој митрополији.

I. Синђелија свештеничка.

По благодати и дару пресвјатаго и живо-

творјашчаго Духа даному Божественим учеником и Апостолом от ниже даже до днес другопримателье тојаж Благодати и Ми Наследници бивше поставльати различнија чини, и степени церковнија раздајати удостоившимсја служити свјатому Олтарју, сего Благоговејнаго Јереја Н. Н. восхотјехом сим известна сотворити, јако да познан будет от всјех за совершеваго Свјашченика, и опредјелихом јему пароxију при церкви храма Н. в мјестје Н. Богоспасаемија Епархији Н. Он же да держитсја по преданију св. отец, иже на седми вселенских и православних помјестних соборјех изложивше Нам сушчим во православној вјерје предаша, како учити, тако и творити, да будет образ стаду всјакаго добраго дјела, и дондеже в сих и звании своем пребивати будет, дотоље и чести свјашеническаја и пароxии сеја участник бити имат. — — —

II. Симбелија протопрезвитерска.

По Благодати и дару пресвјатаго и животворјашчаго Духа свјатим и Божественим Апостолом данои, Ми Наследници и преемници бивше, јеже чини церковнија установљати, и степена раздајати удостоившимсја служити свјатому Олтарју, ничто тако к сердцу имјеем, јако онаја лица, јаже при свјатеј Божиеј Церкви в славу имене Господња, и в созидание душ вјерних добрје послужила в мзду и достојное награждение трудов их, а иних к поощренију подвига, в болшија степени производити: тјемже убо Благоговејнејшеми муж сеј Н. Н. по уставу Свјатија Нашеја восточнија и Апостолскија Церкве в Свјашеносца, Иподиакона, Диакона и совершеваго Свјашенника чино произведени звание свое свјашеническое со вјакоју бодростију, тшчанием и вјерностију отправљаја свјатеј Божиеј Церкви за добрија нрави, и похвалнија к созидању вјерних служашчија добродјетели заслужен и способен показалсја тако, јако в смотрении сицевих јего отмјених качеств и способностеј и на степен Протопресвитерски обичноју молитвоју возведен бити заслужил, и достоинство Протопресвитерское јему Н. при церкви храма Н. в Богохранимом мјестје Н. сушчеј, и сего имене Протопресвитерату принадлежашчих пароxии јакоже сут Н. Н. Н. вручити, и јего сим соутвердити восхотјехом: силоју коего всјем в наименованих нињe пароxиалних мјестах обрјетајушчимсја свјашеником, диаконом и всему причту церковному како милитарскаго, тако и провинциалнаго чина, по сану, степени, достоинствуже и званију Нашим православним Христијаном јего помјанутаго Благоговејнејшаго Н. за протопресвитера Н. поставлена и соутверждена оглашуем, постављаем и соутверждаем; а купно и прикажем јего за таковаго имјети, признавати, почитовати, по заповједем Божиим, уставу православнија церкве нашеја восточнија, и нашему наставленију чрез јего нарежденије с послушанием испољнати и уроки дозволени и должни јему безприкословно отдајати. Он же Протопресвитер Н. да держитсја по преданију св. Апостол и Богоносних Отец, иже на седми вселенеских, и православних помјестних соборјех изложивше, Нам сушчим в православној вјерје предаша, како учити, тако и творити, да будет образ всему себје подручному свјашенству и словесному стаду всјакаго добраго дјела; и дондеже в сих и звании своем тшчателно, мирно и послушно пребудет, дотоље и чести Протопресвитерскија и Протопресвитерата вручаемаго участник бити имат.

— — — — — — — — — — — —

III. ГРАМАТА

*за намесника протопрезвитерата.**

По должности и званију, јеже о благостојании свјатих божиих церквеј и вјерних и ревностних тоја свјашенослужителех имами непрерывно, јакоже и по непресјечному желанију же и усердију Архипастирскому, јеже достојнаја лица духовнаја, јаже себе ово честностију житија, ово же способностију и благопристојностију во всем отликоваша, и отликују, им в награждение, в прочим же к поощренију подвига, и в примјер благополезни, болшим саном, и честију вјашеју отликовати; изволихом сего Благоговејнејшаго Јереа Константина Грунча пароха Белиначкаго, и сл. темишварскија нарамењ табули судејскија сосједателја, на призренија напаче, что он ово способностију своеју ово ве благопристојним и мудрим своим поведением толикаго и таковаго благоволенија и љубве своего земљодержца и многих високих му удостоисја, јако јему на тјех нарочное прошение же и препоруку, љета

* Ову је грамату издао 30. Јунија 1832. епископ будимски и администратор темишварске епархије Стеван Станковић.

јешче 1830. предшественикомъ нашимъ, во вјеки Намъ незабвеним. блаженија памјати иногда Епископом темишварским, Преосвјашченејшим Јосифом от Путник, чрвлено морастим цојасем одарену, и почествовану бити, за дјејствителнаго Намјестника Богохранимаго Протопресвитерата Хасијашкаго консисторјално наименовати, и за таковаго сим огласити и соутвердити

По чему во освидетелствование тогожде предпомјанутаго Благоговјејшаго Намјестника Хасијашкаго Константина Грујича настојашчују Грамату Нашу ему одаем, да признан будет от всјех за таковаго, и да дјела со званием тјем законо сопряженаја, благочинно отправљати и по потребје и обстојателством мјеста Протопресвитера своего замјењити может и имаг, пристојашчеју Нам властију Архијерејскоју дозволјем.

Хошчем же при том и повељеваем да и он честопомјнаеми Намјестник честности и званија своего точно держитеја; вље дотоље токмо, донељеже в сих јакоже и во вјерности прјамо нашеја православнија Греко Источнија Церкве, и Јего ц. к. величества нашего всемилостивејшаго Царја и крља Господара Франца I. и Августејшаго Дому Аустријскаго пребудет, вручаемаго јему сана и чести учасник бити имат. — — — — —

Неприлике

Лукијана Мушицкога у Плашком.

Д. Р.

Архимандрит је шишатовачки Лукијан Мушицки, поставши 1824. администратором горњокарловачке епархије, имао од првог дана своје администрације горких дана.

А имао их је с тога, што он није био човек, који би се знао и умео наћи у Плашком међу људима, с којима је требало имати мало веће светске мудрости и лукавства од песничке природе Мушицкове.

Уз то је у Гомирју био архимандритом Јосиф Рајачић, који се тврдо надао, да ће он бити постављен за администратора, а Рајачић је био Лучанин и имао великих веза у његој епархији.

Уз остале неприлике Мушицкове у управи епархије, а и новчане, о којима је било говора у „Писмима Лукијана Мушицкога“, што су изишла прошле године у овом листу, а из њега отштампано у књижицу; 1826. године потегоше благочастиви плашчански „фелдвебели“ с тужбом на самог цара, а безимењаци — денунцијанти — на дворски војени савет против Мушицкога.

Плашчански „фелдвебели“ тобоже у име плашчанске општине поднегоше тужбу цару 21. Марта; неки Симеон 2. Априла, а Н. Н. 15 Јулија 1826. дворском војеном савету.

На основу царског решења од 24. Маја и 5 Августа 1826., буде позван митрополит Стеван Стратимировић да са једним генералом, ког ће одредити дворски војени савет обави истрагу на основу поменутих тужаба.

Како се митрополит Стратимировић због слабости, није могао одазвати томе позиву; то одреди архимандрита ораховичког Стевана Стратковића да га у томе заступа, а дворски војени савет одреди генерала барона Вајдера.

10. Новембера 1826. буде од поменуте истражне комисије архимандрит и администратор Мушицки позван, да у најкраћем року одговори шта има да одговори на поднешене против њега поменуте три тужбе, доставивши му у кратко њихов садржај.

Мушицки умоли истражну комисију да му се у верном препису доставе исте тужбе, што му се и учини.

Шта се све садржавало у њима, види се из одговора Мушицковог на њих, што га овде у оригиналу наводимо.

Одговор је Мушицков значајан не само с тога, што нам показује једну жалосну епизоду из повеста карловачке митрополије, којих је на жалост било више, него што се на њега види подједно и то, *како* је Мушицки био момак у одбрани своје нападнуте части и одлучан.

Мушицков одговор гласи:

An

löbliche Allerhöchst angeordnete Untersuchungs-Commission zu Plasky.

Lucian Mussitzky Abt, und Karlstädter gr. u. u. Bisthums-Administrator erstattet zu folge Auftrags Ddt 10. u. 30. Nov. l. J. 1826. Nr. 4. und Nr. 2ð. ingedachte Beantwortung der wieder ihn, Allerhöchsten Orts eingereichten Anklagen vom 21. März, 2. April und 15. July l. J. 1826.

Praesent. Plaßky den 24. December 1826.
Br. Veyder m. p.

G. M Stankovics m p.
Abt.

An

Eine löbliche Untersuchungs-Comission zu Plasky!

Über die wieder mich Allerhöchsten Orts vorgekommene Beschwerde der hierortigen Gränzer Theodor Kraguliacz, Vasil Vukelich, Vujo Peschuth, Stevan Skorupan, Lazo Gerba, Elias Gerba und Radosch Kraguliacz vom 21. März l. J, dann eine spätere Anonyme mit dem Nahmen Simeon unterfertigte ddt. Karlstadt 2. April l. J. und endlich eine dritte gleichfalls Anonyme mit N. N. bezeishnete Anklage ddt 15. July l J. — nachdem mir solche unterm 30. v. M. Nr 25 in rückfolgenden Abschriften A. B. C mitgetheilt worden sind, erstatte ich nunmehr gemäss der verehrtesten Aufforderung vom 10. v. M. Nr. 4. und in untertänigster Befolgung der daselbst bezogene Allerhöchsten Entschliessungen vom 24. May und 5 August d. J nachstehende

Beantwortung.

Ehe ich aber solche in specieller Hinsicht der Anklags-Punkte beginne, glaube ich zuvor einige zur näheren Beleuchtung, und sohin Würdigung des Ganzen sehr nothwendige Bemerkungen voraus lassen zu müssen.

Ich will diess in möglichster Kürze thun.

Der Inhalt und rücksichtlich der Gegenstand allerdreyen Anklagschriften ist offenbar der nämliche, durchaus gleiche Tendenz, und dasselbe Vorhaben. — Da nun die zwey letzteren sub B. u. C vom Niemanden gefertigt sind, wirft sich die Folgerung von selbst auf, dass sie aus derselben Feder wie die Erste sub. A. geflossen seyn müssen. — Es wären demnach die 7 Unterzeichneter dieser Ersten nothwendig auch für die Verfasser, und Einreicher jener zweyen Anonymen zu halten.

Allein es bedarf einer sehr geringen Mühe einzusehen, dass diese 7 gemeine Gränzer, blosse Werkzeuge eines höheren Verschwörers, Anführers und Komplottstifters seyen; und sohin dieser allein für den eigentlichen und wahren Verfasser und Beförderer aller dreyen Anklagen gehalten werden müsse. Der Wunsch, denselben offen und im Angesichte der Welt zu können, ist bey mir eben so natürlich, als es auch dem Staate aus mehreren wichtigen Gründen und Regierungs-Maximen gelegen seyn muss, dergleichen geheime Ankläger, und Beförderer anonyme Schriften zu entdecken. — Fest und unerschütterlich ist mein Glaube, dass dieser kein Anderer, als der Gomirier Archimandrit Herr Joseph Rajacsich seyn könne. — Seine blinde Herrschgier, seine Ehrsucht ohne Gränzen, Listgewandheit, Heybeley, Verstellung, endlich seine Tücke und Anmasung sind allen bester Unterrichten wohl bekannt. — Im Gefolge solcher niedrigen Leidenschaften, und vom Durste nach Bischofswürde (oder wenigstens nach deren Administratur) so sehr getrieben, dass er die Stirnlosigkeit hatte, noch bey Lebenszeit des verstorbenen Bischofs v Miokovich, als dieser Bischof nehmlich seinem Ende zwar schon nahe, aber noch nicht tod war, alle Herrn Regiments-Commandanten in der Karlstädter und Banal Gränze mittelst eigener Cirkular Briefe um diesfällige Anempfehlung, und Unterstützung zu bitten, sah er sich durch meine Ernennung zum Administrator, in seinen Entwürfen furchtbar überrascht, und von diesem Augenblicke an war er mein Hasser, mein unversöhnlicher Feind, mein geheimer Verfolger. — Beherrscht von diesen unwürdigen Gefühlen, vergass er die kalte Beurtheilung auf einen Augenblick anzustellen, dass ich mich zu diesem Amte nicht selbst erhob, sondern hiezu aus Rücksicht meiner Verdienste von Seiner Exzelenz dem Herrn Metropoliten und Erzbischofen vorgeschlagen und hiernach von Seiner Majestät allergnädigst ernannt worden bin. — Er glaubte vielmehr zu meinem Sturze und sohin zu seiner Gelangung zum Administrator alle noch so niederträchtige Mittel in Anwendung bringen zu müssen, wozu ihm überdies zwey besondere Triebfedern gar mächtig ansporntеn, nehmlich sein grezenloser Ehrgeiz, dessen Befriedigung er alle Wahrheit und Gerechtigkeit mit völliger Hindansetzung seiner Würde aufzuopfern im Stande ist, dann die geheime Furcht vor den Mitropolitan Amte im Betref der Verwaltung seines Klosters, welches er nach allgemeiner Notoriaetet in den erbarmlichsten Zustand gebracht, und über dessen Verwaltung er die Rechnungen ohngeachtet mehrmaliger nachdrücklichen Befehle bereits seit 10 Jahren nicht erstastattet hat, glaubend zum Bisthume, oder dessen Administration emporgeschwungen davon befreyet zu werden — Demzufolge war ihm meine Administration unerträglich, ein ewiger Dorn im Auge, und die bleibende Ursache seiner Verläumdungen, seiner Ränke, und Komplotstif-

tungen gegen mich — die mir zwar keineswegs unbekannt blieben, von mir aber nur im Stillen betrachtet wurden. — Es waren wenige Monate seit meiner Ankunft dahier verflossen, als derselbe aus Anlass, dass der Kaplan und vice Erzpriester Johann Budisavl,evich ein Hauptmannssohn und übrigens ein geschikter und eifriger Geistlicher zum Pfarrer ernannt wurde, die übrigen Kapläne des Korbavier Proto-Presbyterats wider mich aufzuwiegeln und zur Anbringung einer Anklage zu verleiten trachtete, wie dies durch seinen eigenhändigen Aufsatz sub D. und das darauf angefertigte Original Zeugniss des Karlstädter Bürgers Vaszil Koszanovich hinreichendst bewiesen wird. Dieser Verschwörungs Versuch ist zwar nicht zu Stande gebracht worden; der böse Vorsatz des Anstifters war aber da, und ist eben so sträflich, als wenn selber ausgeführt worden wäre. — Im Laufe des v. J. 1825. sendete er eine Anonyme Denunciation wieder mich an S. Exzellenz den H. Metropoliten nach Carlovitz, wurde aber vom Hochdemselben erkannt, und ihm solcher niedriger Schritt mittelst eines Antwortschreibens, welches dieser erhaben Oberhirt an ihm ergehen liess, eingreifend verwiesen. — Indess wirkte diese Verweisung bei einem Manne, den nur der einzige Gedanke, mich von der Administration dieses Bisthums zu entfernen, und dann selbst dazu zu gelangen, beseelte, und dem zum Erreichnung dieses Zwecks kein Mittel zu niedrig schien, gar nichts. — Er ruhete nicht, er sann Täge und Nächte auf die Erfüllung seines Vorsatzes, dies merkte und wusste ich. Endlich glaubte er durch die gelungene Verführung jener 7 Gränzer die Werkzeuge seines schwarzen Vorhabens gefunden zu haben, und so schritt er zur Verfassung der ersten Anklagen A. vom 21. März 1826. — Schon an 24. April d. J. machte mir der hiesige Wirth Nico Schumonja aus frommer Anhänglichkeit die volle Entdeckung, indem er mir anzeigte, dass die frägliche Klagschrift im Hause des hierortigen Erzpristers Bunschich geschmiedet, und vom H. Archimandriten Rajacsich (Schwager des Ersten) verfasst worden seye; dass derselbe den hier stationirten Gränzverwaltungs Oberleiutenannt Wiczkowich zu sich berufen, ihm die Klageschrift mitgetheilt, und selben um Besorgung der Abschrift, dann um Werbung mehrerer Unter-Offiziere, und der Orts-Ältesten zur Unterfertigung ersucht habe, — dass endlich dieser es versprochen, sonach die Klage vom Stephan Skorupan abschreiben, und von ihm, und von den übrigen obgenannten Sechsen fertigen liess. — Bald hierauf wurde mir vom Korporalen Damjan Strika hinterbracht, dass ihm Niko Schumonya dieselbe Entdeckung gemacht habe, und ebenso gab mir Theodor Skorupan die Nachricht, die Entstehung des ganzen frägliehen Komplotts vom Stephan Skorupan, der die Klage A. schrieb, gehört zu haben. — Durch Vernehmung und gehörige Konfrontirung dieser dreyen, nehmlich des Niko Schumonya, Damian Strika und des Theodor Skorupan und des gleichfalls volle Kenntniss haben sollenden Dmitar Stepanovich, dann des obgenannten Erzpristers Bunschich und des Oberlieutenannts Wiczkovich, wie auch des Proto-Diakons Terkulya, welche die wackersten Anhäger meines nunmehr offenen Gegners Archimandriten Rajacsich sind, und dessen Parthey zu vermehren, sie eifrigst bemühet waren, ferners des Korporalen Vaso Bocza, Vaszil Schumonya, und Theodor Vukellich, welche von gedachter Werbung Wissenschaft haben, wird der gewünschte volle Beweis hergestellt werden. — Und ich bin es meiner Ehre, und meiner Würde schuldig, um diessfalls eingreifende Untersuchung und sohin *um eidliche Abhörung* aller vorbenannten Individuen zu bitten, damit über alles, was auf diesen unerhörten Komplott, und dessen mittel- oder unmittelbare Theilhaber, Bezug nimmt, ans Licht gebracht, und die hellste Wahrheit erhoben werde. — Auf diese schändliche Weise versehen mit niedrigen Anhängern leitete Archimandrit Rajacsich diese in ihrer Art eigene Verschwörung gegen mich. Nicht in den sub A. unterfertigten 7 verführten Gränzer, nicht in dem Ankläger Simeon sub B., nicht im jenem N. N. sub C. erkenne ich meine Gegner, meine Feinde und Ankläger. — Dem Archimandriten Rajacsich gebührt allein diese Auszeichnung. Er allein ist nunmehr mein offener Feind und der entlarvte Ankläger. — Jene sind bloss seine elende Werkzeuge, die er selbst bei gewisser Gelegenheit im Kreise der Seinigen, wie ich glaubwürdig vernahm, bellende Hunde nannte. — Doch wie erbärmlich sind die Mittel deren er sich zur Ausführung seiner Verschwörung gegen mich bediente? — Sieben Menschen von der niedrigsten Klasse, und von der schlechtesten Conduite sind seine geheimsten Vertrauten, und diese Ruchlosen lässt er im Nahmen der ganzen Gemeinde figuriren. Über deren Aufführung bitte ich von dem Compagnie Commando die Conduitlisten abzuverlangen in Betref der angeblichen Bevollmächti-

gung von Seite der ganzen Plaskaner Gemeinde aber strenge Untersuchung anzustellen und hiernach diese Unverschämten, die sich die Eigenschaft, als Machthaber der ganzen Gemeinde, welche doch ihr Verbrechen offen tadelt, und verabscheuet, beizulegen erfrechen, bloss schon deshalb verdientermassen bestrafen zu lassen — Wäre nur n ch ein einziges Individium von diesen Plaskaner, oder allenfalls auch von einer anderen Gemeinde für das Verbrechen des Komplottstifters und Leiters Archimandriten Ra acsich, und sobin für die Mitfertigung der Klagschrift A. zu gewinnen gewesen, so ist sehr leicht zu begreifen dass man eine solche Acquisition um keinen Preis würde ausgelassen haben. Es ist nun also der redenteste Beweis vorhanden, dass dem Arch. Rajacsich und seinen obgenannten 3 Haupt-Anhängern bei all ihren Ränken, und Künsten nicht gelingen konnte, mehrere, als bloss jene 7 zur Unterschrift sub A. zu verführen; und selbst diese sind, wie ganz einleuchtend, nur durch Band der Verwandtschaft und durch thätigste Einwirkung des Erzpristers Bunesich, Schwagers des Arch. Rajacsich dazu vermocht worden; denn der Thodor Kraguliacz ist Vater des Mitgefertigten Radosch Kraguliacz und diesem Letzteren Vetter sind Stephan Skorupan und Vujo Peschut, endlich Lazo und Elias Gerba sind gleichfalls Blutverwandte, und zudem Gewatter des Rajacsich und des Bunesich. — Es erscheint demnach die Klagschrift A im strengen Sinne nur von 2 verschiedenen Individuen unterschrieben zu seyn, und dieser Umstand der Verwandschafts-V rbindung der untersucht werden wolle, und die Conduitliste über die sittliche und dienstliche Aufführung aller Sieben, liefert wohl den grössten Beweiss, welchen Glauben, und welche Berücksichtigung die heutigen Anklagen, falls sie auch wirklich von den Unterzeichnern ohne allen Einflusse des Arch. Rajacsich angebracht worden wären, verdienen könnten. — In jedem Falle sind sie offenbar nur ein Gewebe niederträchtiger Verläumdungen, giftiger Lügen und der künstlichen Boshaft, und Tücke. — Archim. Rajacsich muss auch bald das Grobe seiner Intigue, und sobin die Zweckverfehlung seines Komplottes eingesehen haben, indem er in den fräglichen Denunciationsschriften zu gleicher Zeit mich anklagte und für sich um die Adminsitrations Verleihung bath. Er ergrif daher, um jeden Verdacht wider sich auszubeugen, eine ganz andere Wendung in seinem Verschwörungs Plane, und verfasste sobin ein neues Bittgesuch für sich an Seine Majestät sub E, welches die Gränzer verschiedener Regimenter unterfertigen sollten. — Zu diesem Ende übergab er selbes dem Erzpriester Slavnich, und dieser liess es vom Kaplan Vuchkovich abschreiben. — Es konnten aber nur 3 Orts Älteste der Kerstinianer Compagnie zu deren Fertigung gewonnen werden. — Vuchkovich trug hiernach dasselbe Gesuch Zufolge höheren Auftrags des Arch. Rajacsich mit dem Kaplan Gabriel Maistorovich nach Udbinia im Likaner Regiment zum Gränzhandelsmanne Omchikus. — Allein dieser verweigerte die aufrührische Fertigung, und von ihm erhielt es ein vertrauter Geistlicher der es dann mir zugesendet hat. — Dies ist der dritte, und rücksichtlich der 6-te Versuch des Arch. Rajacsichsches Komplotts gegen mich. — Allein auch damit wurde sein unruhiger, und böser Geist noch nicht gedämpft, denn er soll wieder an alle Erzpriester des Diözes geheime Aufforderung erlassen haben, dass sie mittelst eines eigenen Gesuches bei S Majestät um meine Entfernung von hier, und dagegen um seine Ernennung zum Administrator bitten sollten. — Eine hierüber im geheimsten Wege einzuleitende Untersuchung wird hoffentlich die Aufhellung der Sache herbeiführen — Aus allen diesen Thatumständen, und aus deren genauer Gegeneinanderhaltung und Prüfung, dann aus obaufgeführten Zeugenschaften geruhe nun eine Löbliche Untersuchungs-Commission die volle Überzeugung zu schöpfen, dass der Verfasser und der Beförderer der heutigen 3 Anklagsschriften wie es auch schon in der ganzen Diözes allgemein für bekannt gehalten wird, kein Anderer als der Archimandrit Rajacsich seyn — Aber auch schon der blosse Inhalt fräglicher Anklagen verrathet, dass nur er der Erzeuger davon seyn könne, denn wie lässt sich denken, dass jene 7 gemeine Gränzer solche Angaben, und mit so künstlicher Bosheit angebrachte Verläumdungen als sie darin vorkommen, ohne seiner Anführung aufzustellen im Stande seyn könnten. — Arch Rajacsich allein ist dem nach mein Ankläger, und ich sollte nun wohl von dem moralischen Karakter dieses Anklägers Einiges erwähnen, denn der einige der andere boshaft beurtheilt und verläumdet, darf nicht ohne Rüge bleiben. — Gleichwohl enthalte ich mich aller diesfälligen Schilderungen, und persönlichen Bezeichnungen, indem sie sich mit meiner Würde eben so wenig vertragen, als sein sittliches Be-

tragen ohne dies genug bekannt ist. — Genug! Er ist Zögling des verstorbenen Bischofs Miokovich, ich des erhabenen Metropoliten Stratimirovich. — Von jenem will ich nicht sprechen, weil der Spruch: de mortuis, nil nisi bene besteht; von diesem darf ich nicht sprechen weil meine Lobrede für ihn dessen ausgezeichneten und welt bekannten Tugenden doch immer weit nachstünde. — Jener machte Plasky nach dem Ausdrucke des verstorbenen Obersten Ogrizovich zur Schule des Verderbens; dieser pflanzt im Bereiche seiner Kirche, Schulen der Weisheit und der Tugend. — Die Zöglinge dieses letzteren sollen, und können daher wohl Jene des Ersteren nicht aber umgekert beurtheilen.

Nach solcher zur Entlarvung des geheimen Komplottsstifters, zur Aufdeckung seiner Absichten und zur Enthüllung der dazu ergriffenen Mittel, Ränke und Umtriebe nothwendigen Voraussetzung, schreite nunmehr zur speciellen Beantwortung der in Frage stehenden 3 Anklagschriften.

Mein Ankläger Rajacsich lässt im Eingange der ersten Klageschrift A. die geworbenen 7 Unterzeichner unter Ablegung des Geständnisses, dass sie den verstorbenen Bischofen Miokovich beinahe 6 volle Jahre vor seinem Tode nur dem Nahmen nach hatten, mit der Beschwerde auftreten: während dieser Zeitlänge die ihren Seelen unentbehrliche geistliche Nahrung vermisst zu haben. Zur Rügung des ersteren finde ich mich nicht berechtigt, die letztere kann mich nicht betreffen, weil ich blos für meine erst im Laufe 1824. angetrettene Administration verantwortlich seyn kann. — Gleichwohl kann ich die Bemerkung nicht unterdrücken, dass diese 7 Unterzeichner, wenn sie nur einen ächten Frömmigkeitssinn besässen, die geistliche Nahrung (um bei ihrem Ausdrucke zu bleiben) an allen Sonn und Feyertagen reichlich geniessen konnten, indem die Orts-Pfarrer ihre geistlichen Funktionen während jener von meinem Gegner mit seiner Bosheit genügten 6 Jährige Unthätigkeit seines Erziehers, ohne Zweifel, und um so gewisser verrichtet haben mussten, als im entgegensetzten Falle zu vermuthen ist, dass der Ankläger und dessen heutige Repräsentanten oder Werkzeuge von dem nunmehr bezeugten Eifer getrieben, gegen jene angebliche Pflichten-Vernachlässigung der Orts Pfarrer allerdings Beschwerde geführt haben würden. — Durch diese Eingangs-Beschwerde verstrickt sich demnach der Ankläger in offenbaren Wiederspruch. — Ihm und seinen Werkzeugen ist die ächte Frömmigkeit fremd. — Heuchler können keine Tugend, keine Religion, und keine Gottesfurcht. — Ihnen ist nichts heilig. — Sie sind schlechter und gefährlicher als Staatsverbrecher, Tempel und Strassen Räuber, als Meuchelmörder und Meineidigen. — Auch der Unschuldigste, der das Unglück hat, in ihre Schlingen zu fallen, wird durch ihren Umgang, und Lockungen der Verführung bald ähnlich und gleich geschaffen. — Mein Ankläger macht mit nun durch seine elenden Werkzeuge und Banditen den Vorwurf: dass Sie an mir einen stockfremden Administrator erhielten, dass mir auch kein guter Ruf vorging, und dass ich wie es heiss, nicht einmahl mein Kloster ordentlich dirigiren konnte, dasselbe verschuldet und deshalb mehrere Jahre suspendirt wäre. Diese niederträchtige Lüge und Verläumdung verdient wohl keine andere Wiederlegung, als die Berufung auf den würdigsten Herrn Metropoliten, der mich aus gerechter Rücksicht meiner Verdienste für die hiesige Administratorsstelle in Vorschlag brachte, und sohin auf die Allerhöchste Gnade Seiner Majästet des Kaisers, Allerhöchst welcher mir solche zu verleihen befunden hat. — Die Ankläger sagen dann weiters, meine Handlungen durch zwei volle Jahre beobachtet, und mich sonach können gelernt zu haben — Welche grenzenlose Anmassung, welche Kühnheit dieser Elenden! Sie mich beobachtet, meine Handlungen prüfen, meine Verdienste beurtheilen? — Endlich werden von dem Ankläger, und dessen würdigen Werkzeugen verschiedene Anschuldigungen wieder mich specifisch aufgeführt. die ich dacher zufolge des Eingangs bezogenen Auftragsvom 10. und 30. v. M Nr. 4. und Nr 25. in der daselbst vorzeichneten Ordnung beantworte:

Ad. 1. dass ich meinen geistlichen Pflichten stets mit allen Eifer nachgelebt, und in deren pünktlicher und strenger Erfüllung unablässig die höchste Glückseligkeit gesucht habe, beurkundet mein ganzes seitheriges Leben, dass ich nach meinem Wissen und Gewissen niemahls mit meiner unedlen, oder des Standes und dessen hohen Berufes unwürdigen Handlungen befleckte; und ich kann daher die Worte des Schillers getrost auf mich anwenden: „Rein trägt der Tod mich zu den reinen Strahlen". Meine Erziehung, und die höhere Bildung erhielt ich unter welcher Leitung Seiner Excellenz des Herrn Metropoliten. — Dieser Erhabene Prälat, dieses Muster aller

Tugenden könnt mich, könnt mein ganzes Wesen, könnt meine Eigenschaften, und meine Verdienste. — Es seye demnach hinreichend, mich auf Ihn, dann auf den ausgezeichneten Ruf, der mich stets begleitete, und endlich auf die Reinheit meines eigenen Gewissens zu beziehen.

Dass die Bauten die ich an der hiesigen Residenz vornahm, dringend nöthig waren, ist allgemein bekannt, und wird zum Überschlusse durch die wegen des äuserst schlechten Zustandes der Residenz, und sohin Bewilligung diesfälligen Herstellungen bereits vom verstorbenen Herrn Bischofen Miokovich an Hochlöblichen K. K. Hofkriegsrath unterm 11. Feber 1822. eingesendete Vorstellung sub F. dann durch die hierwegen vom Hohen k. k. General Commando ddto 26. Aug 1822. R. 3486. 7. November 1822. Nr. R. 4456. 26. April 1823. R. X. 1538. 11. März 1825. R. 1158., 27. Feber l. J. R. 697. und endlich ddto 4. April l. J. R. 1343. erflossenen Bewilligungs Verordnungen stattsamst bewiesen.

Dass ich während meines hierortigen $2^1/_2$ jährigen Aufenthalts nur wenige Mahle die Messe lesen konnte, hat seine Richtigkeit. — Allein die Unterbleibung dieser heiligen Pflicht kann denjenigen, die nur mich, und meinen thätigsten Eifer, und meine innigste Beseelung für die wahre Religions-Beförderung können keines weges auffallen; weil sie sich im ersten Augenblicke ein wesentliches Hinderniss vorstellen werden. — Aus einem milden Klima kam ich nach Plasky — eine von Gebirgen umkreiste schluchtige Gegend, deren Himmelsstrich von der Rauheit, des sibirischen wenig abweicht, und wo überdiess alle bekannten Winde nicht nur täglich, sondern wohl auch stündlich abwechseln. — Sehr bald zeigten sich bei mir die Folgen dieses Klimawechsels, es stelten sich schon im Monath März 1824. rheyumatisch Kopf-Leiden ein, begleitet von fieberhaften Bewegungen, und heftigen Brustkrämpfen. Die Schmerzen nahmen grösstentheils nach Mitternacht den Anfang, und währten gewöhnlich bis 10 Uhr Morgens. — Wegen Abwartung einer allgemeinen Transpiration durfte ich dann das Zimmer ohne Verschlimmerung des Krankheits-Zustandes den Vormittag nicht verlassen. — Dieser traurige Zustand dauerte unverändert bis zum heurigen Sommer, und erst vor wenigen Monaten fühle ich einigen Nachlass; leider aber, noch immer keine völlige Befreyung davon, weil ich die mir dagegen angerathene Mineral-Bad-Kur, der häufigen Berufsgeschäfte wegen, für heuer nicht gebrauchen konnte. — Ob nun in diesem während meines ganzen Hierseyns angehaltenen Krankheits-Zustande mir möglich gewesen, die Messe öfters zu lesen, dann an grösseren Feyertagen in der Kirche selbst zu prädigen, überlasse ich es Jedermanns kalter, und unbefangener Beurtheilung. — Von dem mich einzig, und allein beseelenden Eifer für die heilige Religion, und für die Pflichten eines Oberhirten, dessen Amt von mir versehen wird, hingerissen, that ich mir einige Mahle in währendem Zustande obiger Leiden die Gewalt an, und ging in die Kirche, allein die Natur siegte, und ich unterlag den wüthenden Schmerzen. Solche Versuche hatten immer bedeutende Verschlimmerungen des Übels zur Folge. — Übrigens habe ich stets vorzüglich dafür gesorgt, dass der Gottesdienst hier so, als in der ganzen Diöces an Sonn- und Feyertagen von den Orts Pfarrern und Kaplanen regelmässig verrichtet werde, und es ist mir bis nun von keiner Pfarrgemeinde dieserwegen eine Klage vorgebracht worden.

Belangend die vom Ankläger zum Vorwurfe gemachte Demoralisirung des Volkes — möge folgendes zur Antwort hinreichen. — Ich habe sie bei meinem Administrations-Antritte allerdings in einem auffallend hochen Grade getroffen, aber auch gleich darauf zur Hebung dieses durch Mangel an erforderlicher Bildung des Klerus, und durch die unter der vorigen diöcesan Amtsführung nach allgemeiner Wissenschaft bestandene widrige Sachenlage nothwendig herbeigeführten Sitten-Verfalles die gröstmöglichst kräftigen Massregeln genommen. — Die Verwahrlosung der Diöces war auffallend, das Feld der Religion und Moralität ganz mit Unkraut bewachsen, die grösste Sittenverderbheit fand ich eben hier in dem bischöflichen Sitze der Diöces herschen, und sich von da in diese letztere, wie ein ansteckendes Übel verbreiten. — Es hat mich tief, sehr tief geschmerzt, bei meiner Ankunft diese Erfahrungen gemacht haben zu müssen. — Allein es konnte ja bey vorherigen Verhältnissen des bischöflichen Amtsführung nicht anders seyn, denn für die Ausbildung des Klerus wurde nicht das mindeste gesorgt, viemehr nach obgezogenem Ausdrucke des Obersten Ogrizovich hierorts die Schule des Verderbnisses unterhalten. — Gute Beispiele mangelten durchaus, um so mehrere der bösen waren an der Tages Ordnung. — Der an der Spitze der Geistlichkeit stehende

Hirt (hier darf es nicht verschwiegen werden) führte im Angesichte derselben ein Sardanapalisches Leben. — Dieser Held predigte zwar mehrere Mahle, allein die Zuhörer hielten dies bei entgegengesetzten Beispielen seines eigenen Lebens Wandels natürlich für ein Spielwerk und hiengen fortgesetzt ihren Lastern eben so nach, als der Prediger seinen Lasten. — Zudem das Haus — —, des hiesigen Erzpristers Buncsich ist die stete Quelle der Sittenverderbheit, indem die Gattin desselben, Schwester des Abtes Rajacsich, durch immerwährende Unterhaltung ihrer ——— der Verbreitung des Übels und aller übrigen daraustolgenden Laster vortreffliche Nahrung zu verschaffen weis. — Sie soll hierin vorzüglich geschickt seyn. — Das Publikum hat Kenntniss davon, und der Pfarrer Peter Vukelich und der Gefreyte Rade Komadino können darüber vernommen werden. — Ferners die Schwester dieses Erzpristers Buncsich Maria, verheirathete Merkonich führt sammt ihrer Tochter ein unzüchtiges Gewerbe wodurch das Ärgerniss umso grösser wird, weil solches vor den Augen des gedachten Erzpriester geschieht. — Endlich der Zögling des zur Warheit geschiedenen Oberhirten, Proto-Diacon Simeon Terkulja artete gleichfalls bis zum Sittenverderber aus. — Der Gemeinde ist dies bekannt. — Solche Beispiele mussten natürlich alle Übel schnell herbeyführen, und je tiefer die Wurzeln schon geschlagen haben, um so schwieriger war die Unternehmung dem Übel zu steuern, und es nach und nach ganz auszurotten. — Allenthalben traf ich dacher auf Hindernisse die theils das gedachte Wurzeln, theils Roheit, und Boshaftheit im Weg legten. — Ich musste demnach bei der Ausführung meines Sittenverbesserungs-Planes mit völliger Anwandlung der so sehr verpesteten Denkungs-Art, und sohin mit Einpflanzung eines ganz neuen Karakters bei dem Volke den Anfang machen. — Ich wandte also zuerst das Augenmerk auf die Jugend, diese war durch aus vernachlässigt. — Die Katechisation fast unbekannt, und bei den Müttern hörte ich sogar ein enpörendes Vorurtheil herrschen: dass ich ihre Töchter, so lange sie ledig blieben, in die Kirche schicken dürfen, und dass sie geheimen Gebrechen, oder Krankheit unterworfen wären. Ein herrlicher Beweis der früheren Bemühungen um die Kultur der Gemeinde, und des armen Volkes. — Ein junges Volk bis zum 30–40 Jahre ohne religiöser Belehrung herangewachsen zu lassen, und dann an dasselbe eine Predigt in der Kirche zu halten, heisst soviel, als einen guten Samen auf einen schlechten und verödeten Boden zu streuen. — Ich erachtete nun besonders für angemessen, vorläufig eine Pfarr Schule zu errichten, in die jedes Haus einen lehrfähigen Knaben zu senden hätte, um darin mindest die Religions-Grundsätze lesen zu lernen, und sohin einen zuverlässigen Vorleser der ganzen Hausgenossenschaft abgeben zu können. — Dann wurden die zur Ehe geeigneten besonders zur Katechisation gezogen. — Und hiernach hiess ich die Geistlichkeit der ganzen Diöces vor dem Konsistorio zu erscheinen, um ihr von den hohen und schönen Zwecken der Bildung und g eichsam Veredlung des gemeinen Volkes, und sohin der allgemeinen Glückseeligkeit entsprechende Vorträge zu machen. — Man musste ihr hiebei eigene Makeln vorstellen, und sie zur Ablegung derselben bewegen, dann ihr den eigenen grossen und heiligen Beruf zu Gemüthe führen, kraft dessen sie gehalten ist, die moralischen Übel zu vermindern, und auszurotten, die Liebe des Nächsten und die Tugend siegen zu lassen. — Diese ein greifende Strenge, und bis in das kleinste Detaill gehende moralische Revue sind beinahe 300 Geistliche durchgegangen. — Und nun wäre eine praktische Prediger Schule, aus welcher nehmlich die nachdrücklichsten Kanzel Reden wider die so sehr überhandnehmende Unmoralität, und vorzüglich die herschenden Laster ergehen solten, an der Reihe. Allein die Realisirung dieses meines Wunsches, überschreitet die Vermögens Gränzen eines Administrators. — Doch ich that was meine Kräfte vermochten — Eine Klerikal und praktische Schule für K pläne führte ich mit beifälligster Genehmigung des hohen k. k. General-Commando ddt. 4 Feber 1824. Q. 2388. sub K. und des Hochlöblichen k. k. Hofkriegs-Rathes laut L. nach Besiegung unzähligen von Roheit und Boshaft aufgeworfenen Hindernissen. — Die mit Errichtung einer solchen Anstalt in moralischer und physischer Hinsicht verbundenen Erforder nisse und Anstrengungen sind allen Sachverständigen bekannt, und ich habe sie in der kurzen Zeit zu Stande gebracht, denn sie besteht — diese zur Volksbildung unentbehrliche Schule bereits zwey Jahre. — Sie ist das ausschliessliche Werk meiner unermüdeter Sorgfalt für den so hohen Gegenstand; worüber eine nähere Überzeugung aus meinen jüngsten, diessfalls dem Hohen k. k. General-Commando erstatteten ausführlichen Berichte

M., sowie aus dem summarischen Ausweise N. dieses durch mich bewerkstelligten moralischen und physischen Baues, das nähere zur Würdigung meines deshalbigen Verdienstes geneugtest entnohmen werden wolle. — Der Nutzen dieser Anstalt ist schon daraus einleichtend, dass sie der beste Prüfstein der Kapläne sey. — Sie gibt die Gelegenheit dem Konsistorio, selbe näher und genauer können zu lernen, dann nach ihrem Verdienste die Fähigkeiten zu Pfarrern zu erheben. — Sie hat mich vorzüglich überzeugt, wie sehr viele von ihnen als unfähige Arbeiter in den Weingarten des Herrn zugelassen wurden, die das Volk offenbar mehr zu verderben, als zu bilden geeignet waren. (Наставиће се)

Порекло назива „назарен.“ — Верски правци, који се називаше тим именом.

(Наставак).

4. С називима међутим, што их тадашњи свет даде самоме Учитељу, обележаваху ти Његови савременици и саме Његове ученике и присталице. Зваху их дакле у првом реду *Галилејцима* (Јов. 7, 52).

Но како већина Христових ученика беше *и родом* из Галилеје (Дела 1, 17), те се и с тога могаху звати Галилејцима (Мат. 26, 73; Мк. 14, 70; Лк. 22, 59), то их, да би тиме што тачније означили нарочиту нову њихову веру, радије називаху *Назорејима*, у толико пре, што с тим именом беше, као што мало час видесмо, у то време спојен већ и неки појам омаловажавања и презирања (ср. Јов. 1, 47).

Само пак то ново учење убрајаху јудејски књижевници и свештеници у ред оних, прилично многобројних, верских партија и праваца, који, ничући баш у доба најтежих народних искушења, вери јудејској, нарочито под утицајем грчке философије, претише највећом опасношћу.[9]

Верске те партије и правце звађе *јересима*, αἱρέσεις. Тако дакле: αἱρεσις τῶν Σαδδουκαίων (Дела 5, 17), αἱρεσις τῶν Φαρισαίων (Дела 15, 5). А само *учење о царству Божјем* (Мр. 1, 14) разликоваху од осталих верских праваца називом: *јерес назорејска*, αἱρεσις τῶν Ναζωραίων.[10]

Тим је називом и беседник *Тертил* означио св. Апостола Павла, када га је оно, као правозаступник поглавара свештеничког Ананија и осталих старешина, оптужио пред судијом Филиксом. Он рече за Павла, да је: πρωτοστάτης τῆς τῶν Ναζωραίων αἱρεσεως, коловођа јереси назорејске (Дела 24, 5).

А тим називом звађе ученике Христове који с прва маха постајаху мал' те не искључиво из редова народа јудејскога, њихови саплеменици не само за доба, докле и једни и други, противници Христови и Његови сљедбеници, још заједнички одлажаху у синагоге и у храм јерусалимски, него и доцније, када се Христови ученици од Јудејаца са свим оделише.

Ал када, око 40. год. после Христа, ревновањем св. Ап. Павла и ученика му Варнаве, пониче у Антиохији у Сирији на Оронту, прва хришћанска општина *из незнабожаца* (Дела 11, 20. 21), који се и самим својим начином живота разликоваху од Јудејаца, то се на ове дакако већ не могаде више с разлогом примењивати назив једне *јудејске јереси*.

Еле ваљаде за њих, који ни пре тога не имађаху с Јудејцима никаквих верских веза, наћи какво ново име, па да се и о њима знаде да су сљедбеници Исуса из Назарета.

И тако их дакле — док се сљедбеници Исусови међу собом, по Делима Апостолским и Посланицама св. Апостола, најрадије звађу браћом, вернима, ученицима, избранима, светима, или по Јевсевију Памфили (Истор. 8, 10) и посланицама Игњатија Богоносца, теофорима, христофорима, јер Христа Бога носише у срцима својим — овде у Антиохији, јер се Христовим учењем разликоваху од Јудејаца, према Јелинском наречју називаху: χριστιανοί, христиани, хришћани.

[9] Joh. v. Döllinger, Heidentum u. Judentum, Vorhalle zur Geschichte d. Christentums, Regensburg 1857, стр. 745—760.

[10] Dr. Joh. Bapt. Wirthmüller, Die Nazoräer, Regensburg 1864, стр 7. и даље.

Истина дакако, да се овај назив налази само у два канонска списа и у читавом Св. Писму свега на три места (Дела 11, 26; 26, 28 и 1. Петр. 4, 16) — али на скоро се и сами верни привикоше на овај назив и заволеше га тако, да су н. пр. св. Оци, као, међу осталима, Василије Велики, и тога ради корели јеретике, што су одступили од опћега назива, хришћани, па се називали аријанима, донатистама и тому слично.

Еле име хришћанин постаде наскоро искључивим називом за свеукупне ученике Христове и разнесе се с Ј ванђељем и ван Палестине, и у крајеве несемитске, на све стране света. Има сведочанстава, да о сљедбеницима Христовим под тим именом већ за доба светих Апостола водише рачуна тадањи народи, политичке власти, научењаци.

Беше ли пак разлога и узрока, да оне, који су из Јудејства прешли у Хришћанство, нарочито означе, то, временом, већ ни њих не називаху више *назорејима*, него *јеврејима* (Дела 6, 1; Јов. 19, 20; П. Кор. 11, 12; Филипљ. 3, 5). Па је тако дакле Посланица Павлова, упућена нарочито вернима јудејскога порекла, добила натпис: *Посланица Јеврејима.*[10]

И тако се дакле назив „назорци", „јерес назорејска", којим с почетка почеше у Палестини називати Христове ученике, набрзо изгубио и скоро са свим отишао у заборав; тим се именом не називаху више прави ученици Христови.

5. Св. Епифаније, око 315. године рођен у селу Безандуке близу Елеутеропоља у Јудеји, с прва маха јеромонах и настојатељ једног манастира, кога је он сам подигао близу места свог рођења, доцније (г. 367), митрополит у Саламини (Константији) на острву Кипру, знаменити Црквин борац против јеретичких струја тадањега доба († 403. год.), написао је, између осталога, око год. 375., своје монументално дело: Παναρίων εἴτ' οὖν κιβώτιον κατὰ αἱρέσεων ὀγδοήκοντα.[11]

У тој својој дакле домаћој лекарни или кутијици, „која садржи у себи мелема и лекарија против змијских уједа" ма које од оних осамдесет јереси, што их је он ту набројио, наилазимо и у глави 18-тој и на једну јерес, коју он назива именом: ἄρεσις τῶν Ναζαραίων, *јерес назарејска.*[12]

А није сумње, да су ови назареји ил назореји име своје позајмила од назива, којим су у првашња времена обележавали саме ученике и сљедбенике Исуса из Назарета. Ал вероисповедање њихово беше у самој ствари скроз јеретичко.

Они беху скоро махом остатци оних хришћана јеврејскога порекла, који се пре разорења града Јерусалима Веспазијаном и сином му Титом год. 70. оданде склоните у крајеве с оне стране Јордана, у Келесирију, Декапољ и Васан, прекинувши тиме уједно и свезу с осталим хришћанима.[13]

Главно им обележје беше то, што су с примљеном вером у Христа спајали уједно и извршење Мојсејева закона. Овом потоњем настојању своме, нарочито задржаном обрезању, имају да захвале, те су их међу собом мирно трпели они Јудејци, с којима помешано живеше у тим крајевима. Из Светога Писма читали су и поштовали цео Стари Завет, а из Н. Завета само Матејево Јеванђеље, у сирохалдејском, т. ј. свом наречју, ал с толиким изменама и додатцима, да га је бл. Јероним, под назívом Τὸ κατ' Ἑβραίους Εὐαγγέλιον, Evangelium juxta Hebraeos, као што је то учинио и св. Епифаније и убројао у ред апокрифских списа.[14]

[10] A. Maier, Kritischhistor. Untersuchungen über den Hebräerbrief, Freiburg 1851; Dr. J. Langen, Grundriss d. Einl. in d. N. Testament, 2. Aufl., Bonn 1873, стр. 126—136.

[11] J. — P. Migne, Patrologiae graecae tomus XLI, стр. 174 и даље; нади још: Richard A. Lipsius, Zur Quellenkritik d. Epiphanios, Wien 1865.

[12] Migne, стр. 257—260.

[13] Dr. Joseph Hergenröther, Handbuch d. allgem. Kirchengeschichte, 3. Aufl., Freiburg 1886, стр. 170 и сл.; Wirthmüller, Die Nazoräer, стр. 12. и сл.

[14] Franz Kaulen, Einleitung in die hl. Schriften A. u N. Testaments, 3. Aufl., Freiburg 1893, стр. 399 и 400.

Христа су називали свецем, светитељем Божјим и тврдили да је Он у своје доба написао Мојсејеве законе. Свети Дух виши је од Христа. Сишавши на Њега и уселивши се у Њега приликом крштења Му у Јордану, Св. Дух покретач је свега живота и делања Спаситељева на земљи. Христос је проповедао Јеванђеље царства небеснога само у земљи Завулоновој и Нефталимовој, дакле онуда где они живеше.

Колико се још та јерес таворила после Епифанија, не зна се. Ње је нестало неприметно, као што о њој ни прето стотинама није водио рачуна. Једни држе да се временом претопила у праве хришћане, други опет, да је, кад је на те крајеве надошла бујица исламска, прешла у мухамеданство, па да је онда из њезиних чланова постала онде ултрашијитска секта *назаирска*.

6. При крају четвртога века заподело се на истоку научно објашњавање питања о сједињености, о узајамном односају божаствене и човечје природе у Господу нашем Исусу Христу. У томе расправљању падоше неки у јерес, тврдећи, да Исус Христос не беше Бог, него човек, у коме борављаше Бог, и да се Мати Божја не може називати Богородицом, него Христородицом итд.

Главни представници овога настранога учења беху: *Диодор*, епископ тарсијски († 394. год.); ученик његов *Теодор*, епископ мопсвестски († 429. г.) и *Несторије*, родом из еуфратске Сирије, по свој прилици ученик тога Теодора из Мопсвестије, једно време у Антиохији јеромонах и знаменит црквени проповедник, а за тим, од год. 428. архиепископ цариградски.

За несторијево становиште у овом питању с прва маха дакако да не знађаше нико ништа. Но кад верни виде ше, куда је он застранио, а они најодлучније подигоше против тога гласа свога под вођством *св. Кирила* епископа александријског, човека, богословски образована и ревна заштитника св. Православља. Он непобитном аргументацијом доказиваше, да је божаствена и човечја природа у Господу Исуту Христу нераздељиво сједињена, да је дакле Он Богочовек и да је Преблагословена Дјева Марија, према томе, Θεοτόκος, Богородица.

Спор овај узео беше таке големе обиме, да је дао повода држању васељенског трећег Сабора у Ефесу год. 431. На томе сабору буде учење несторијево проглашено за јерес и осуђено, сам пак Несторије свргнут и послат у свој постриг крај Антиохије.

Ал борба између православних и Несторијевих привржсника постајаше све огорченијом, нарочито у Сирији, те се ови сиријски хришћани све то већма удаљиваху од учења православног. Богословска им школа с почетка беше у Едеси, у Месопотамији. А када противници ову школу год. 489. разорише, учитељи се несторијански с ученицима заједно иселише у Персију и основаше онде у Нисибији нову школу, која временом постаде расадником несторијанске јереси у далеким крајевима азијским.

Ови се несторијани стадоше у своме богослужбеном језику називати *халдејским хришћанима*. У Индији пак, где их такође има, зову се *Томини хришћани* или *томите*, по учитељу им Томи. Ал се међу собом најрадије називају *мешихаје*, т. ј. ученици Месијини, или *назрени*, т. ј. назарени.[15] (Продужиће се.)

Манастир Велика Ремета 1772.

Д. Р.

У манастиру Великој Ремети добротом садашњег игумана пречасног г. Јосифа Јовичића нашли смо на рукопис, на ком је митрополит Стеван Стратимировић својеручно записао: Писање ово обрѣтено Накратко Господиномъ Игуменомъ Аѳанасијемъ Исајевичемъ 1819. Априлія 16. (Митрополит Стратимировић и ако је сматрао себе за наврсног знаоца црквенословенског језика, није знао ни најобичнији правопис његов, што се види и из овог записа и осталих његових списа. Он је по 2—3 речи писао уједно.)

[15] Евграфъ Смирновъ, Исторія христіанской Церкви, Рязань 1873, стр. 293—303; Wilhelm Germann Die Kirche der Thomaschristen, Gütersloh 1877.

Сам рукопис гласи:

1. Монастир Наш, когда и коего лѣта создан јест знати неможемо, будући да о том писменаго извѣстија немамо. Обаче да јест церков и келие от запада сушче старозданија, видитсја а и у книзи рукописној, која зовесе Панагирик јест написано, да нѣкоториј епарх сремски именем Леонтиј, исцѣлење приемши у Солуну код мошчеј св. Димитрија, когда се вратио отуду јест созидао церков во своем отечеству у Срему, во имја св. Димитрија близ церкви св. Анастасии, а о тој св. Анастасии церкви говоритсја и от древности влечетсја слово, да јест више нашего Пръвавора.

2. Ктому свидѣтелствујут рукописне книге здје писате, да јест старо здание, јакоже Минеј мјесеца Септемвриј кои написан јест лѣта от битија ⁄ѕѣѕ, а от рождества Христова 1568., лѣт имат до ньње — — 204. (Из овог се види, да је овај рукопис писан 1772. године. Исаијевић је био у Ремети игуман од 1742—1776.)

Евангелие, которо обрјетаетсја у монастиру Крушедолу писато от битија лѣта ⁄ѕѣѕ, а от рождества Христова 1579., до ньње 193. лѣта.

На дувару от полудене стране с поља изображенье св. Димитрија написато от битија лѣта ⁄ѕѣѕ а от рождества Христова 1568., до ньње 204 лѣта.

3. Економии никаковија немјеем кромје виноградов и шливников, будући да наш грунт состоитсја у шуми и брди виноградски.

4. Поразумјение между Началними и Подначалними јест в Нас таковое: Понеже сгоенолно набрали јесмо чин монашески и в монастир пришли, и свое објете дали на нишчету, чистоту и послушание, и тако своју вољу јесмо отсјекли, и под волу Настојателеву себе потчинили, и что он Нам повелит, то должнисмо дјелати. Настојател же должен тако о своем, тако и Нашем Спасении пешчисја и о Нас проминљати.

5. Дисциплина или стега такова јест: Ашче коториј брат погрјешит против своего чина, оного Настојатељ со заклетими Старци испитавше, и по заслуженом погрјешении каштигу наложет јему, и колѣноклонение или сухојадение на нѣколико време, или ньо поварни или пекарни или прочатанием псалтира на дењ колико јему определитсја. А иногдо с вједомостиљу Архиепископа и в другиј монастир преселением или за време или за всегда.

6. 7. 8. Расположение времене и упражнение в том состоитсја: Должност Наша јест, ходити в церков трижди чрез ношч и ден и молитсја Господу Богу. Ношчу читати полуношчницу, утрењу и первиј час. Предполудне читати час трета, шести и обједницу, тогдо служит свјашченик једин или с дијаконом а прочи слушајут Божествењуј литургију. Пред вечер читаем 9-ти час и вечерњу, повечерие и канон Пресвјатија Богородици.

По совершении общчија молитви биваемија в церкви, киждо своеј нарежденоj служби прилежит и правилу келејному и на дјелание исходим, а имушчи каково рукодјелие, в том упраждњајутсја и свјашченаја писанна учителеј церковних и житија свјатих прочитаваем, когда времја нам допустит.

9. 10. 11. 12. Науке в нас необрјетајутсја, кромје читати, писати, појати, будући да школ в нашем народје нјест, но что кои изучит у миру, в монастирје више науке имати неможемо кромје прочитанија свјашченаго писанија и различних книг, а наипаче читаем что нашему званију потребует.

Новицијатов у нас не обрјетаетсја, сљедователње учитисја неможемо. А конец или школус нашего чина нјест учити и учитисја в монастирје, но о своих и всего мира грјесјех плакати и Господне второе страшное пришествие с трепетом ожидати и чекати.

13. и 14. Милостиња није уречена или репартирата на Христијане, но что кои от своеја воли даст, или испросиј или сарандар, или проскомидиј, и когдо сами Христијани доходе в монастир и дадут, а иногдо објешчајут, посјешчајушче свјатија монастири, потом шиљалисмо једнога от братии донети објешчаное. От древности било до сд Христијани сами нас звали отити к нима у село о великих праздници и тамо служили и литие носили, они же нам милостињу у новцу, у марви и житу давали, то се разумјева у нашој Епархии.

А кад смо нужду имали отходити у друге Епархие, тогдо имали смо препоруку от Г. Архиепископа к оному Епископу чија је Епархија и прочим Христианом, с назначением термина колико ћемо времена онамо находитисја.

Нуждно разумјети должно: Ашче когда попушчением грјехов ради нас град побил, или оскудјение у плоду виноградскому или шливика било, или какову репарацију чинисмо,

тогдо у друге Епархіе отлазити милостињу обичај ималисмо.

Примедба Стратимировићева:

Помињети монастирх Б. Ремета. кѣпно го цркковію сооржала у 1060. лѣтѣ Інсѣса Христа Єпархомх Іларическимх Леонтіемх. Историѣ у которихх бы шире увѣдомилисм могли, при Тѣрскихх бывшихх ратовх попалѣни сѣтъ.

Долгота Сошлтаромх и торономх церкове и шѣплина 11 фати, ширина 4, Пѣквица $4^1/_2$ фата, ширина у Прпрати 3 фата и 4 шѣхт. Висина церкве скрекомх 5 фати, с Трѣломх $11^1/_2$ фати.

* * *

Састав овај игумана реметког Атанасија Исаијевића, био је кратак одговор на стављено питање од митрополита Јована Ђорђевића и државне власти одређеног мешовитог поверенства за прегледање фрушкогорских манастира.

У „Шематизму“ архидијецезе Карловачке за 1892. годину у члану „Православни српски манастири у Срему“, ког је написао покојни Илариов, за манастир Велику Ремету, рекао је:

„Држало се у прошлом веку (г. 1753. и 1772.) а држе гдекоји још и данас, да је Ремета најстарији манастир у Срему. Но то се оснива само на ријечном разумевању места једног у Панћирику св. Димитрију мироточцу Солунском, које се место не тиче цркве реметкe, посвећене св. Димитрију, већ старе цркве у Сирмијуму св. Димитрија, данашњој Митровици, по којој је цркви и прозвано тако то место“.

По овоме не стоји оно што је Стратимировић митрополит забиљежио, да је манастирска црква постала 1060. године.

Извод

или краткое содержание турских свидјетелств и доказателств калугерскаго монастира Опова касајушихсја.

Д. Р.

„По нашим се неким фрушкогорским манастирима налази, где мањи, где већи број турских докумената.

Тако се налази у ман. Опову четири таква турска документа, чији садржај го преводу Франца от Клецл ц. к. тумача источних језика, овде доносимо.

Nr. 1. Ферман или турски императорски указ, да монаси монастира Опова, понеже они отоманској Порти (владјенију) подложили се, и вјерност објешћали ради нихових у Срему притежаемих добрах и грунтова никакова данка плаћати немут, но свободни и изјати бити имут. В љето хегири 1128. т. ј. љета Христова 1712.

Nr 2. Ферман, да поданици и бивателі оповски, ако су комори должное платили, и к тому порти подложни покажутсе, ни от војске ни от хорд татарских напатствовани или увређени не будут. В љето хегири 1105. т. ј. љета Христова 1689.

Nr. 3. Такови ферман, которя за персоналну свободу монахов оповских от нихова добра и имијенија гласит в љето хегири 1106. т. ј. љета Христова 1690.

Nr. 4. Судејское свидјетелство, да по гласу учињенаго испитанија (инквизиције) и послушаних сведоков четири јаничарина именем Исмаил Баша, Мустафа Баша, Омер и Мануел Баша како страни путница у мон. Опову једному стару монаху у једној соби силоју вино отјали, опили се, и кавгу почели и јешче договорили се њекија сих монахов убити, и зато сераскирју или команданту предани, во јеже их по за заслуге казнити. В љето хегири 1081. т. ј. љета Христова 1665.

Да ова краткаја содержанија старих турских свидјетелств и доказателств чрез мене на концу подписаного из самих оригиналов изваћена и сочињена јесу, свидјетелствују силоју моего подписа и притиснутием печата.

М. П. Франц от Клецл
цесаро крал. долмач восточних језиков.

Извештај

о седници срп. прав. митрополитско-црквеног савета, држаној у Карловцима дне 16. (29.), 17. (30.) и 18. (31.) маја 1906. под председништвом Његове Светости, преузвишеног госп. Георгија, патријарха српског.

Присутни су били чланови МЦСавета: преосвећена господа епископи: архиепископ Гаврил и будимски Лукијан, затим преч. г. г.: Јован Борота, окр. протопрезвитер старобечејски, јереји: Јован Јовановић, парох рајићски и Михајло Медаковић, парох јасеновачки, те: г. г. Др. Стеван Павловић, адвокат

у Новом Саду и Лаза Обреновић, велики бележник у Карловцима.

У овој седници био на дневном реду 81 предмет, на које је донесено 76 одлука. Бракоразводних парница било је 56, које су готово све тако решене, да су пресуде првостепеног духовног суда потврђене, једино је уважен приказ М. Б. из К. против конз. пресуде, којом је брак између њих признавача и жене му Ј. рођ. Ј. сада у З. у крепости одржан, па је брак разрешен због злобног остављања. — У бракоразводној парници Ј. Р. из В. и жене му Ј. рођ. С. из К., окончаној са одржањем брака у крепости, враћени су списи надлежној конзисторији, јер нема места подношењу парнице ex officio МЦСавету, пошто је брак одржан у крепости, а против пресуде није уложен правни лек у прописаном законитом року (§. 18. одс. II конзисторијалне системе од 1782.). — Сви остали приказ против конз. пресуда у бракоразводним парницама одбијени су, једино је у једном случају поводом приказа укинута изречена епитимија. — Утоци Ј. К. из Ђурђева и црк. општине у Поповицима против конз. одлука у предмету надзирања црк. столова одбијени су а limine као сумарно решење ствари, које као такове не спадају пред МЦСавет, јер надзирање црк. столова спада у компетенцију црк. одбора уз надзор епарх. конзисторија. — Уважен је уток Н. Ч. и др. из Бингуле против конз. одлуке, којом је потврђен избор јереја С. П. за пароха у Бингули, те је сав поступак проглашен ништавним и конз. одлука стављена ван крепости с тим, да се има расписати нов стечај и нов избор пароха обавити. — Допис архидијецезанске конзисторије о брисању протођакона Т. Зв. из Т. на каталога свештенства епархије темишварске узет је на знање, те ће се архид. конзисторији повратити ради даљег поступка у својем делокругу. — Услед непосредно поднесеног утока И. Ј. и др. из К. против конз. одлуке, којом су утегатељи одбијени са својом тужбом против јереја С. Ј., пароха у К., наискање се од надлежне конзисторије сви списи заједно са извештајем. — Одбијена је молба управе ман. В. да буде ослобођена од исплате одлуком МЦСавета јеромонаху о. П. Г. досуђене своте од 471 К, јер МЦСавет нема разлога да мења своју правоснажну одлуку, него нек се П. Г. обрати на надлежну епарх. власт, да дође до свога потраживања. — Одбијен је уток Н. Т. из Д. против конз. одлуке, којом је утегатељ одбијен са својом тужбом против јереја М. Г., админ. парохије у Д., пошто је конз. одлука донесена сумарним путем те нема места правном леку. — У предмету утока М. Л. из Т. против конз. одлуке, којом је јереј Ј. М., пароч у Тушиловићу, упућен да тужи утегатеља полит. власти због сметања погреба, затражиће се најпшњење пароха и још који списе, ако има. — Одбијени су утоци јереја Г П., пароха у Д., Т. Д. из Д. и Н. С. М. из Ј. против конз. пресуде, којом је речени парох осуђен на једномесечно одлучење од места службе. — Услед утока: јереја Д. Б., протопреов. капелана у С., и В. Б. и др. из С. против конз. одлуке, којом је јереј М. П., пароч у Б., именован сист. парох. помоћником у С., стављена је конз. одлука ван крепости с тим, да се има обавити нов избор са истим кандидатима, али другим конз. повереником. — Одбијен је уток јереја Н. С., пароха у Д., против конз. одлуке, којом није припуштен к избору пароха у Свиници, а исто тако и уток јереја В. С., админ. парохије у С. С., због непримштања к избору пароха у Бачуги. — У дисциплинарном поступку против јереја К. Л., бившег администратора парохије у П., потврђена је односна конз. пресуда, којом је речени јереј кажњен коначном забраном свештенодејства, ну с тим додатком, да се та забрана односи на опсег карловачке митрополије. — Одбијен је а limine уток М. удове Д. из Ст. М. против конз. одлуке, којом је јереј Вл. Н., пароч у Молдави, невином проглашен.

Извештај

о раду седнице архид. епарх. конзисторије држане у Карловцима дне 18. Априла (1. Маја) 1906. под председништвом Његове Светости, Преузвишеног Господина Георгија срп. патријарха.

Саопћено је путем окр. протопрезвитерских звања свима овоподручним парох. звањима, да је дана 27. јануара 1906. ступио у крепост у подручју краљевина Хрватске, Славоније и Далмације „Закон од 17. јануара 1906. о вероисповедним односима.“

Узето је на знање председијално расположење Његове Светости, да је за администратора протопрезвитерата земунског, упражњеног смрћу окр. протопрезвитера пок. Јефтимија Вукадиновића, постављен протојереј Никола Савића, пароха у Земуну, те да су о тој промени све црк. општине тога протопрезвитерата већ извештене.

Узето је на знање, те о том обавештено протопрезвитерско звање у Карловцима, да је ц. и кр. министарство војно у Бечу известило на молбу ове конзисторије, да се број срп. православног војног свештенства не може повисити, но да је за обављање душобрижничких дужности у Петроварадину наложено 13. корпс-команди, да се брине, да се месечно богослужење и др. обавља.

По кр. зем. влади, оделу за богоштовље и наставу састављени и овој конзисторији на ревизију послати нацрт нове научне основе из науке вере у средњим школама, након је на надлежно решење светом архијерејском синоду као једином надлежном највишем форуму у религијско догматским питањима с том молбом, да св. синод образује једну стручну анкету и истој у задатак стави, да то питање свестрано претресе и научну основу из науке вере коначно утврди, а за тим да према тој новој науч-

ној основи и учбенике за вероучку наставу, јер, би то био једини пут, којим би се једном успешно и најбоље дошло до правилног решења тих врло важних питања.

Узета је на знање основа прописа о светковању православних празника, одређена по кр. зем. влади, оделу за богослужење и наставу за припаднике правосл. вероисповести на гимназијама у Госпићу, Земуну, Митровици и Петрињи, те је уједно умољена кр. зем. влада, да тај пропис и на нашу девојачку школу — у Земуну — протегне.

Одобрен је правилно обављени избор јереја Мирка Булића пароха у Борову, те јереја Григорија Јовића за пароха при цркви храма св. Петра и Павла у Карловцима.

Избору на упражњена места окр. протопрезвитера и пароха митровачког присуствовали су ови компетенти: протојереји: Иван Машировић, катихета проф. на срп. вел. гимназији у Карловци; Миливоје Милошевић, парох у Шиду; те јереји: Григорије Николић, парох у Иригу; Антоније Апостоловић, парох у Кленку; Василије Латинчић, парох у Јаску; Јефта Матић, парох у Сурчину; Драгомир Радошевић, систем. парох. помоћник у Митровици; Емануил Радошевић, парох у Буђановцима и Јован Бута, парох у Бачинцима, док су окр. протопрезвитери Вршачки Божидар Поповић, те јереј Радослав Марковић, парох у Ињији своје молбе патраг повукли.

Расписан је стечај на место протопрезв. капелана у Карловцима.

За администратора упражњене парохије у Моловину постављен је свршени богослов Драгомир Глумац из Илинаца.

У бракоразводним парницама донесено је 39 одлука.

---

† **Милош Николић**

адм. парохије у Кнеж.

Милош *Николић*, администратор парохије у Кнежу у темишварској дијецези, преминуо је 18. Децембра 1905. године у најбољем мушком добу, у 34. години живота свога. Покојника је тешка болест у постељу свалила, пет недеља, те јој је јереј Милош у темишварском санаторијуму лека тражио, подвргао се операцији, али му је овде неизлечива болетица млађани живот покосила.

Тело покојниково пренесено је на санаторија 19. Дек. у саборну цркву, где су помене држали, јеванђеља читали вапреч. господин прота Јован Новаковић; синђел Др. Георгије Зубковић и јереј Милан Долга. Одавде је тело покојниково пренесено у Кнеж, где је 20. Дек. у цркви опојано, а затим на српском гробљу сахрањено.

На опелу су учествовали високопречасни господин окружни протопрезвитер Јован Новаковић, јереј Александер Грујић парох варјашки, јереј Светолик Јовановић парох кетфељски, јереј Милан Долга протопрезвитерски помоћник темишварски и јеромонах манастира Светога Ђурђа Никанор Савић Опроштајну реч говорио је прота Јован Новаковић.

Јереј Милош Николић родио се у Кнежу год. 1872., учио је српску велику гимназију у Новоме Саду, где је био школски друг свог дијецезана високопреосвећеног г. епископа темишварског Др. Георгија Летића, учитељску је школу свршио у Сомбору, а богословију у Београду.

После довршених богословских наука одмењо је свог остарелог оца протојереја Николу на парохији кнежкој, где је и уједно постављен за привременог учитеља, коју је службу све до своје смрти бесплатно вршио, а плату учитељску заштедно и подигао нову лепу школску зграду. Црквени тас свештенички поклањао је сваке године о Светом Сави свом љубимцу српској школи. Омладину је поучавао у црквеном осмогласном и коралном пјењу. Народ је учио привреди, био патрен Србин, и добар чувар српства у тој малој српској оћини, која броји само 180 српских душа, а Румуна има шестпута толико. Осим тога је покојник живо учествовао на темишварским протопрезвитерским свештеничким зборовима, на последњем је збору читао своју лепу расправу „О црквеним и манастирским славама“, а на манастирској слави у Бездину год. 1904. говорио је народу „О злим навикама народним“. Ето такав је драгоцени, млађани живот покосила неумитна смрт, живот с' најлепшем надама, пун способности на рад.

За покојником је остала уцвељена љуба Катица рођ. Марковић, осадесетогодишњи старац протојереј Никола Николић, стара мајка и две сестре.

Нека је покој честитој души и вечан му спомен!

М. Д.

ЗАВРШНИ РАЧУН „епарх. фонда“ срп. прав. епарх. темишварске за г. 1905.

ПРИМАЊЕ	Износ кр.	пот.
Остатак 31. децембра 1904. год.	913	25
Приносе протопрезвитерата темишварског	294	44
„ „ арадског	1093	33
„ „ вел. бечкеречког	102	38
„ „ вел.-кикиндског	1257	14
„ „	300	—
„ од манастира	1750	—
Прилози од добротвора	770	—
„ „ осењивача	202	—
„ „ прилагача	1120	15
„ „ разних такса, дисциена, % а од грађев. угов. и од разних дарова	1076	24
„ „ % од доходака упражњених парохија	7119	09
Отплата зајмова (главница)	1690	65
Камате од подељених зајмова	3879	37
„ „ улога	60	—
Купони од акција спиритус-рафинерије у Темишвару	100	—
Прилог % од манаст. штампарије за продате тисканице	999	—
Паушал за епарх. канцеларију од благајнице нар. фондова	1586	29
Прилог % од осигур. друштва „Franco Hongroise“	12	36
„ „ „ електр. друштва за осветљење	1390	48
Накнађени предујмови	3034	—
Камате од порезног звања за ман Бездин	678	11
Разни ини приходи	11552	—
Према потреби вађено из штедион. течајем године	40980	28

ИЗДАВАЊЕ	Износ кр.	пот.
Плаће чиновника	4926	09
Епарх. бележник додатак	600	—
Миров. приномоћ бившем канцелисти Ш. Јовановићу	480	—
За израду рестанције	390	—
Приномоћ школама	1493	99
„ школи у Торњи	1400	—
Зајмови	1500	—
Канцеларијски реквизити	1193	96
Ручни паушал	75	—
Порези	260	—
Огрев	313	40
Осветљење	179	18
Набавка књига	40	10
Новине и стечајеви	26	48
Канцеларијски намештај	106	—
Оправке у канцеларији	98	61
За вођену истрагу у епарх. канцеларији	251	60
Камате манастиру Бездину	3034	—
Након обрачуна преостала сума ман. Бездину	534	—
Разни предујмови	2092	92
Разни издаци	258	86
Чек, улог, јамчевине и набавка уплатних листова	280	—
Користоносни улог у штедион. течајем године	20521	85
Свега	40056	04
К тому остатак дана 31. XII. 1905.	924	24
Приходом једнако	40980	28

ИМОВНО СТАЊЕ „епарх. фонда“ срп. прав. епархије темишварске за г. 1905.

ПОТРАЖИВАЊА	у износу кр	пот.	ДУГОВИ	у износу кр.	пот.
Дана 31. децембра 1905. готовина у благајници . . .	924	24	Претплата за годину 1906.	4	—
Вредносни папири и улози новчаних завода	76381	89	Право стање дана 31. децембра 1905.	126645	99
Зајмови (главница)	31204	52			
Камате на дуг	4417	98			
Заостали на прирезу . . .	10809	68			
Предујмови од плаћа . . .	636	68			
„ путни	388	02			
Потраживања прописана на терет других благајница . .	557	60			
Трошкови извиђаја	696	92			
Накнаде од појединих општина	36	52			
Потраживања од залишних сесија	469	94			
Потраживања од обећаних дарова	126	—			
	126649	99		126649	99

Упоређење овогодишњег имовног стања са стањем у прошлој години:

Године 1904. било је имовно стање . . . . . 119.668·11

Концем 1905. износи . . . . . 126.649·99

Према томе епархијски се фонд умножио у години 1905. са 6.981·88

У *Темишвару* дне 31. децембра 1905.

За књиговодство:
Лукијан Бранковић, с. р.
еп. ревизор.

За благајницу:
Др. Георгије Зубковић с. р.
конз. бележник.

ЛИСТАК.

Вести.

Св. Архијерејски Синод завршио је своје седнице и Високопреосвештена г. г. Епископи разишли су се у своје резиденције.

У своје време донећемо рад његов у колико је за јавност.

Испити богословски у карловачкој богословији започети су прошле недеље.

Румунско мњење о пресуди краљ. Курије. Румунске аradске политичне новине „Трибуна“ и црквено школски „Бисерика си школа“ доносе у погледу познате пресуде кр. Курије у ствари подигнуте парнице због банатских српских манастира Бездина, Св. Ђурђа и Месића ову занимљиву белешку:

Дана 19. априла кр. Курија из Будимпеште донела је одлуку ради парнице између митрополије грчко источне и патријаршије српске, због она три манастира које Румуни од Срба потражују т. ј. Бездин, св. Ђурађ и Месић, задужбине на земљишту румунском (?!)

Курија је решила, да парницу треба покренути на земљишту где се манастири налазе(?!)

До сада се зна, после дебате које је Његово Величанство наредило, парнице ове врсте решавао је делегирани суд из Будимпеште. Овај је недавно и краљ. Табла за надлежан прогласила.

Вредност оних 27 манастира по инвентару износи 10.162.676. К. Између њих, патријаршија дала

нам је (?!) само један овај Ходош-Бодрог у вредности 215.860. К. —

Српски родитељи (старатељи) који желе да упуте своје ваљане ђаке од 12 до 15 година на изучавање разних, корисних заната и осталих привредних струка; нека се пријаве што пре код својих месних учитеља, свештеника или писмено управи „Друштва Привредника“, у Загребу, па ће добити одмах даљна нужна упутства.

Исто важи и за ваљане здраве српкиње (макар и сиромашне или без родитеља, које управа Привредника у српске породице склања и намешта — а преко српских женских добротворних задруга

Неумесно чуђење. „Браник“ се чуди, како је могао „осећени“ сомборски систематизовани помоћник г. Павковић о духовским празницима остављати цркву и тумарати са мађарским новинарима по Београду.

А нема право, што се томе чуди. Та он бар треба да зна, *каква* је и *чија* је данас суђаја у Н. Саду.

Исти је осећени „господин“ и велике недеље и о ускршњим празницима тумарао по Београдској околини, надзиравајући свој „крваво“ стечени салаш у београдској околини.

У епархији, где удови свештеници *јавно* праве сватове и теревенке; одсуство „осећеног“ господина, вапстину је маленкост.

Сомборска „Слога“ у 22. бр. доноси о томе ову белешку: *„Нек се зна“*: „Сомборска српска православна црквена општина изабрала је месеца Фебруара ове године за систематизованог парох. пом. при св. Ђурђевској цркви овдашњој, бившег ђакона г. Ђорђа Павковића. Од како се руконоложио за свештеника, није ни једну своју читаву чреду у Сомбору провео, и иначе врло анатан део свога осталог времена, проводи он на одсуству. Тако је одмах целу прву чреду своју провео ван Сомбора. Половину страстне седнице, које је такође чредан био, провео је опет ван Сомбора. О малом Ускрсу, када се код нас носи свечана литија, он није био у Сомбору, већ је отишао са уредником „Заставе“ у белоцрквански срез да кортешује, и остао је на том путу 17 дана, а од протопрезвитера је само осам дана допуста добио. За време духовских празника опет није био у Сомбору, него је без дозволе протопрезвитерове, отишао наравно са мађарском тробојницом декорисан у Београд са мађарским новинарима. Народ кад га је бирао — бирао је себи попа, који ће своје дужности стално и лично обављати, а не вечито које с урлаубом, које без урлауба одсутан бити.“

Награда. У бр. 83. „Заставе“ у Morgen-блату, изишао је чланак под насловом: *„Како да познамо правог народног свештеника“*, под који није нико потписан, нит је стављен какав знак. С тога би се могло држати, да га један од уредника „Заставиних“ писао.

Но, то не ће стојати. Биће да га је писао какав радикалски поп или прота.

У осталом, нас се не тиче толико ко га је писао, него шта је у њему речено.

Истину да кажемо, ми исти чланак писмо у стању разумети, а то с тога, што нема ни реча ни ушију. С тога расписујемо награду у књигама нашим — у вредности од 20 кр. —, да ћемо је дати оном веселнику, који јавно каже — ма у комедисту — да је он разумео поменути чланак, а особито шта је писац његов мислио да каже цитатом: „Желимо слободни — сами своји бити:

Што је у нас цењена, да нас само кити“.

Србијанска писменост! *„Правда“* орган напредњачке овладине, коме је „покровитељ“ Паја Мариковић, неко време бивши министар просвете, у своме 128. бр. на глас, да ће се састати у Карловцима св. Архијерејски Синод, донесе ову веома „писмену“ белешчицу:

Питање о српској народности. Из Будимпеште јављају, да ће 14. о. м. колошарски грчко-оријенталски српски Синод држати седницу, чија је најважнија тачка дневнога реда питање о увођењу једнога новога положаја једног српског коадјутора крај српског патријарха Георгија Бранковића“.

„Личност за тај нови положај неће се одмах именовати, јер је влада уверена у значај тога положаја, који је у непосредној вези са питањем о српској народности и зато ће избор за тај положај извесно време остати у неизвесности“.

На здравље!

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Читуља.

У Новој Градишци је умро 5. о. м. у 66 години свога живота окружни протопрезвитер и парох ново-градишки ***Кирил Турало,*** послуживши верно Богу и народу 42 као парох од којих 15 као протопрезвитер.

Вечан спомен брату проти Кирилу!

У Мађарском Чанаду у темишварској епархији умро је 10. о. м. у 76. години свога живота парох мађ. чанадски ***Светозар Поповић,*** послуживши верно Богу и народу као свештеник пуних 58 година.

Вечан спомен брату Светозару!

У Хајтиђу у горњокарловачкој епархији умро је 23. о. м. у 66 година свога живота парох хајтиђски **Петар Велебит**, послуживши верно Богу и народу 40 година. Због своје честитости и спаремености био је поштован јако у Банији, и бивао је бираи и за посланика на нашим народно-црквеним саборима, па и на последњем.

Вечан спомен брату Петру, с којим се лично упознасмо 1888. приликом славе у Бачтагка, те упознали га као ваљана Србина и свештеника.

Одговори уредништва.

Господину што се стиди свога презимена. Јесам Вам рекао: бадава се крије́те! Ја сваки Ваш састав познајем, а по чему, знате и то, јер Вам и то рекох. Зловољни не само на своју странку, што не хтеде послушати Ваш напијући глас, да се благовремено одржи у Вашем изборном месту повереничка конференција, кад Вас жели и мало и велико у њему нетаћи за свога кандидата — *осим правих бирача, који и при избору то потврдише* —, због чега ма л' да је не ћете напустити и прећи у *старо коло*", које има будућности, него и на цео свет, што Вам се измаче тако лепа прилика да добе́те и Ви до масног залогаја, као некадашња Ваша сабраћа, а држећи мене за главног виновника тој Вашој недаћи; је л' чудо, што на мене ни крива ни дужна излите сав свој јед и сву жуч, што се купио и накупио у Вами од дана избора до дана писања чланка: „*Српски избори*", који изиђе у духовском 78. бр. „Заставе — у Моргеп-блату", и то без изаког знака, тобоже да се мисли, да га је само „славно" уредништво писало, те да тиме чланак код читаоца „Заставних" што већу важност добије, а у истини с тога, што сте Ви кукавица политична — политрон, — који се боји јавно изићи на мезево са својим мислима, што пунокрвни радикал не би требао ни смео да гаји.

„Заставни" је *„презименостидац"*, (писам филолог, те ако ова реч не буде добро сложена, нека ми мој пријатељ и друг Јован Живановић не замери, и нека каже како би је требало рећи т. ј. како се у једној речи може рећи како се зове онај, који се стиди свога од својих старих наслеђеног презимена) поштo је прво избацио „мудру" тврдњу, да осим мене „ни један поштен човек и иначе који би знао писати, не може писати у „Српски сион", назрео у оној мојој невиној белешци *„Српски избори"* у 9. бр. ни више ни мање, него моје „политично неваљалство", те скинувши са себе одговорност за тај израз, да није он крив „што моје неваљалство св. Синод трпи и *мора* да трпи"*, развезе фразанеко-шушљу литанију о досадашњој владавини у Хрватској и Славонији, те је зачини магарећским сосом, како се данашњој промени сви други радују „само орган св. синода кука што време од расписаног избора до дана изборног не траје само три дана!!!", те умоли г. г. епископе Мирона и Михаила „нека изволе то начело (?!) заступати и у законодавном телу. Треба да буду људи од речи — као што је н. пр. „презименостидац", који је јавно пљунуо на програм и странку —, треба јавно да бране и одбране политички правац свога листа".

Ко је с пажњом прочитао ону моју белешку, тај је морао увидети, да у њојзи лема не само никакве кукњаве, него у опште ни спомена о каквом политичном програму. А што је у њојзи „Заставни" „презименостидац", и једно и друго напао, то је учинио намерно у цељи да и мене и Св. синод денунцира као противнике данашњег „светог стања", што је он то и досада у више прилика чинио, јер видећи како је један његов рођак „во времја оно" до лепог положаја и залогаја дошао само тиме што се умео „наћи" код владајућих и жеље им испунити; зар може и он, желећи и сам доћи до бољег положаја, а да и сам не буде такав, и да изостане за својом подобном браћом и пријатељима, којима се тај занат добро рентирао и рентира и данас, те с добрим апетитом умеју и знају да лижу кашике, што им падоше у мед!

Ја сам у више пути изјавио, а велим и опет, да *оно*, што изиђе у „Српском сиону" у незваничном делу, не може носити одговорност св. архијерејски Синод односно његова чланови, *него да је посим* ја.

И **тано** мора сваки поштен човек да мисли, ал не мисли и не ће да мисли „Заставин" „презименостидац" и његова сојтарија, а то с тога, што им је моје писање што но реч кост у грлу,

* Како су писци и подли моји противници и клеветници у „Застави" и око „Заставе" види се и из тога, што су ире тврдили, да сам ја **морао** да се примим уређивања „Српског сиона" и да га уређујем онако, како га уређујем, а сада тврде, да ме св. Синод **мора** да трпи да га уређујем. О јадници и несретници! Та ако ништа треба то да знате, да сам ја од оних људи, који се не продају, нити имају нужде да се продају, јер ја немам нужде да што молим било за себе, било за своје, а и познат сам као човек издашне руке а не грабљивац, који је научио на смеран живот а што имам плате, то и заслужам својим радом, као и то, који потпомаже и сиромашне браће и путнике и на свакү народну потребу даје прилоге, у чему ми ни Ви а ни Ваша сојтарија ни близу не можете доћи, нити се са мном сравнити.

Рекао сам и опет и опет ћу рећи, да што год сам кад писао, писао сам по свом уверењу, а никад за морање, нити сам икад бранио пријано дело и стварј, и позивам све моје противнике, нека наведу један такав пример на „Српског сиона" од како га ја уређујем, ајда ма и иначе на којих дела.

А да је не нискост и подлост тврдња „Заставиног" „презименостидца", да мене св. Синод **мора** да трпи да уређујем „Српски сион", него да ја не знам правог имена тако смушено тврдиш, довољно ми је напоменути само то, да кад је он могао јавно у листу пљунути на учење своје матере цркве, не беше само довољно свештеник и странац; није ми тешко било, добацити и тако ниску лагу и увреду св. Синоду.

те с тога и потичу све оне јавне — а и тајне денунцијације — против „Српског сиона“, којима је главна циљ, *да се одузме од мене његово уређење и повери извесној данас њима милој и драгој, а негда омрзнутој од мене личности.*

На кад се **то** хоће и жели, ево ја тој удруженој с брда с дола сојтарији — сојтаријом а не дружином називам је с тога, што дружину сачињавају људи једних извесних начела, људи од уверења и карактера, а сојтарију људи себичњаци, људи без начела, преврћљивци, које је или злоћа и пакост или лична корист сабила у гомилу, те постадоше ко-бајаги једномишљеници и пријатељи — довикујем: *изибите удружена господо хришћанска отворено с именима било с молбом, било с предлогом пред „меродавне“, и усвоје л' га они, ја ћу с драге воле* **одмах** *одступити од његовог уређивање и радо га предати ма у чије руке.*

А дотле, док **то** и **тако** не урадите, ја ћу га уређивати и од сада, као и до сада, и не ћу се обзирати на све ваше јавне и тајне денунцијације.

На „мудре“ испаде „Заставиног“ „презименомрсца“, прелазим с презрењем, јер бих морао имати велику порцију лудости, да се браним још и од његовог нападаја и испада, као да се ја одричем свога народа и да не знам да га чувам, и других његових безобразно глупих испада.

Ја не знам да га чувам и одричем га се, који сам га у толико прилика јавно и у „Српском сиону“ и у другим признатим листовима и књигама бранио и своју љубав спрам њега у толико прилика показао и који сам увек и на сваком месту заступао мушки и отворено своје мисли, а нисам их по ветру мењао и склоњао компромисе и везе са дојучерашњим највећим противницима и својим и своје цркве и народа за љубав саборског мандата, због чега сам и одликован био од угледних тела.

А „Заставин“ „презименописец“ ком је девиза целога века била и јесте лично **ја**, те од ступања у јаван живот, главна му је циљ била да што више за себе постигне и изиђе на глас — наравно код њему равне браће и светине — у чему није бирао средства, те је мењао принципе и начела — ако у опште може бити говора о начелима код њега и његовог рода — као циганин коње, он брани свој народ и љуби га!

Тешко нашем народу од његове одбране и љубави!

У осталом, будућност ће беспристрасно показати, кад не узбуде данашњих сићушних, злобних, себичних и покварених српских душа: **но** су били Руварци, на **но** је био и **наказ** је био Срби и Митар Руварац, као што ће показати и то, ко су били „Заставиног“ „презименостидца“ презимењаци, а и он сам и сојтарија му, а Ви сикћите и на даље и једни и други свој отровни јед против мене, који ме не ће ни омести ни заплашити да не будем и на даље онај, који сам био до сада, нити дочекати да мењам своје уверење и правим компромисе са онима, о којима сам уверен и осведочен, да им је Сриство девета брига, и да ће се с ђаволом сложити, да своју себичну циљ постигну.

Руварци пису никад били подељени у сто страначка, као „презименостидец“ и сојта му.

С Богом остајте, мој слатки „презименостидце“ и увесељавајте и на даље читаоце „Заставине“ висприсним Вашим умотворима, док Вас једног јутра не видимо да увесељавате њима читаоце „Новог Србобрана“, ако Вас т. ј. усхте примити у своје јато по ново.

Ја се више не ћу ни на Ваше, ни сојтарије Вам грдње осврнати.

Ad. ЦО. 23. ex. 1906.

ЈАВНА МОЛБА.

Потписана црквена општина најучтивије умоља за црквене великодостојнике и управе манастира и црквене општине, добротворне женске задруге, новчане заводе, преч. гг. свештенике, гг. учитеље и сву осталу господу, којима је потписана табаке ради прилагања, односно ради скупљања прилога на оправку оидашње св. цркве и школе у своје време послала, да ради коначног обрачуна изволе исте табаке било с прилозима или без тога потписаној црквеној општини што пре послати.

Срп. прав. црквена и школска општина у Рибњци (Бачка), 30. марта (12. апр.) 1906. год.

Слева Вајкопић, Д. Ћирић, Младен Проданов, учит. и перовођа. парох. председник.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad број К. 711|553. ex 1906. 44 1—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Милице Марић рођ. Станишић из Вуковара против мужа јој Душана Марић сада непознатог боравишта овим се речени Душан позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог објављења овога едикта овој конзисторији или сам лично предстане или место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без његовог суделовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 24. маја (6. јуниа) 1906.

Председништво.

Број 404 и 451. К. в. 288. ех 1906. 1—2, 45.

СТЕЧАЈ

Исписује се на мјесто пароха са сједиштем у Граовљанима, плаћом V разреда и 200 К станарине, а роком до укључиво 8./21. јула 1906.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до стављеног рока потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу 24. маја (6. јуна) 1906. држане.

Предсједништво.

Ad бр. К. 291/191. ех 1906. 2—2 39

СТЕЧАЈ

На упражњено место пароха у Сиригу IV. плаћевног разреда.

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 18. (31.) јула о. г.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 18. априла (1. маја) 1906. године.

Председништво.

Ad Број К. 387., 399. и 419. в. 263. ех 1906. 42 1—3

СТЕЧАЈ.

Исписује се на мјесто пароха и окр. протопрезвитера у Новој Градишци са плаћом III. разреда, а роком до укључиво 8. (21.) јула 1906.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем потписаној конзисторији до стављеног рока поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 24. маја (6. јуна) 1906. држане.

Предсједништв .

Ad бр. К. 691./552. ех 1906. 43 1—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Велимира Пајића из Баноштра против супруге му Дариње рођ. Цветић, сада непозната боравишта овим се речена Даринка позива, да у року од 90 дана рачунајући од првога увртења овога едикта овој конзисторији или сама лично предстане или место пребивалиште свога пријави, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без њеног суделовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 24. маја (6. јунија) 1906.

Председништво.

Ad бр. К. 728./473. ех 1906. 41 1—3

РАСПИС НАТЕЧАЈА.

У кр. малој реалној гимназији у Митровици има се почетком школске године 1906./7. попунити место грчко источног вероучитеља.

С тим су местом скопчана следећа берива:

1.) За неспитанога намјесног вероучитеља годишња приступба од — 1200 К.

2.) За испитанога намјесног вероучитеља годишња приступба од — 1400 К.

3.) За правога вероучитеља годишња плата од 1200 К, с петогодишњим доплатцима у износу од 200 К. те станарином од годишњих 480 К. или станом у нарави.

Дужности вероучитеља у погледу обуке јесу ове:

1.) За намјесногa вероучитеља: до 20 сати недељне обуке, у коју се урачунава држање ексорте са два сата;

2.) За правога вероучитеља: до 10 сати недељне обуке, у коју се урачунава држање ексорте са два сата. Сваки сат обуке преко казаног броја награђује се посебном за учитеље средњих училишта систематизираном наградом.

У погледу осталих дужности (надзора, прибивања седницама и т. д.) потпада вероучитељ истим прописима као и остали учитељи у овоземаљским средњим училиштима.

Ваљано обложене молбенице имаду се путем надлежних протопрезвитератских звања поднети архидијецезалној конзисторији у Карловцима до 15. јулија по нов. 1906.

Бр. 165. ех 1906. 2—3, 40

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњених професорских места на овдашњој *срп. православ. вел. гимназији* расписује се овим стечај за *два* професора класичне филологије, евентуално латинског и мађарског језика.

Основна плата редовног професора је 2400 К, станарина 560 К, петогодишња повишица 200 К, са законитим поступањем на вишу плату и правом на закониту мировину. Плата суплент-професора је 1600 К без икаква додатка.

Молитељи нека поднесу своје молбенице и потребне исправе потписаној управи до 30. јуниа 1906. по нов. кал.

У Новом Саду, 25. маја 1906.

Управа срп. прав. вел. гимназије.

Ad бр. К. 419/398. ex 1906. 37 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на место капелана окруж. протопрезвитера Карловачког са годишњом платом од 1000 круна коју ће своту изабрани из благајнице срп. народ. црквн. фондова и завода добијати на у обичајени начин.

Компетенти имају своје правилно инструисане молбенице путем окр. протопрезв. звања овој конзисторији до конца Маја по ст. к. поднети.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 18. Априла (1. Маја) 1906.

Председништво.

Ad бр. К. 499./424. ex 1906 38 3—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Марије Мигић рођ. Радотић из Осека против мужа јој Фрање Мигић сада непознатог боравишта, овим се речени Фрања позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог увртења овог едикта овој конзисторији или лично сам предстане или место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без његовог суделовања наставити и довршити

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 18. априла (1. маја) 1906. година.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, проширено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по води и јако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама проширена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 проширена, као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или моље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

7— 3.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 366. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 11.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у четвртак 15. јунија 1906.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

По замољби Његове Светости, Преузвишеног Господина *Георгија Бранковића*, православног Архиепископа Карловачког и Митрополита и Патријарха Српског благоизволело је Његово Високопреосвештенство Господин Епископ Бачки *Митрофан Шевић* свршеног богослова Драгомира Глумца чино и правилно рукоположити у светођурђевском храму у Новоме Салу дана 29. маја (11. јуна) 1906. за ђакона, а дана 30. маја (12. јуна) н. г. за презвитера, који је одређен за администратора парохије у Моловину.

НЕЗВАНИЧНО.

Порекло назива „назарен.“ — Верски правци, који се назваше тим именом.

(Продужење и свршетак.)

7. У крајевима доњега Еуфрата, које на земљишту турском, које персијском, живи још од најстаријих времена једно малобројно племе, који себе називају Мандејцима. Европејски мисионари запазише их тек око половине седамнаестог века. Како се о њима пронесе тада глас, да имају неких необичних верских књига то се научењаци са запада почеше одмах врло живо разабирати за њих. Ту онда утврдише стручни испитивачи, да је језик ових Мандејаца сличан језику вавилонског талмуда, те их почеше сматрати занимивим остатком семитских Вавилоњана.

Знаменитије су им књиге, из којих се дознаје њихово вероучење: Гонца (блâго); Коласта (њихов службеник); Сидра ди Јоханна (књига о св. Јовану Крститељу.)

Св. Јована већма поштују него Христа. Спаситељ света и није Исус, него Јован. Он је с помоћу свога крштења многе спасао од извесне пропасти. И Христа је он крстио. После смрти његове примио га је Манда Хâје (оличено сазнање; „манда“ значи колико у грчком γνῶσις, γνωστικός) у своје перивоје, и онде се он стално моли за своје присталице.

Крштавају само у текућој води, које од реда називају једним именом Јордан. Члановима дозвољавају да живе у полигамији. Имају свештенство. Цркве су

им мали кућерци, с вратима к северу, одакле долази светлост. Причешће им се састоји из хлеба и воде.

Било је западних мисионара, који су у овој збрканој верској мешавини хришћанског гностицизма, персијанског дуализма, прехришћанског јудаизма — гледали остатке Епифанијевих назореја, те почеше одмах и те Мандејце називати *назорејима*. Тако је дакле и један шведски научењак, Норберг, године 1816. издао у Лондону списе мандејске у три књиге под натписом: Codex Nazaraeus, liber Adami appellatus. А биће да је испитиваче у томе завело и то, што у језику мандејском приметише и реч „назораја“, па не знајући јој с почетка права смисла, мислише да тиме обележавају своју веру. Међутим „назораја“ значи у језику мандејском човека „одлична знањем и начином живота“.[16]

8. У римо-католичкој цркви, у многобројноме низу оних калуђерских редова, којих се чланови заветују, да свога века врше дела покајања у необично строгу виду и да нравствено ниско палима дају склониште и упућују их и подстичу их на покајање, поникао је у Саламанци у Шпанији 1752. године Ordo religiosus de poenitentia.

Непокретности не могу набављати, већ живе искључиво од милостиње. При ступању у ред, мењају калуђери своје крштено име. Управа им се мења сваких шест година. Носе загасито одело и плав појас. Обућа им сандале. Обично иду гологлави; само би при путовањима носили шешир. Најрадије се баве унутарњим мисионарством међу нижим народним слојевима.

У Италији их зову *Scalzetti*, јер с почетка ишаху босоноги, или *Nazareni*.[17]

9. Почетком прошлога столећа заснивао је *Јован Јаков Вирц* у Швајцарској и Виртембергу нову секту, која се у први мах назвала „новом црквом“, а доцније узе име „*назаренска општина*“: јер јој постаде задаћом, да Христу Назарећанину следи у животу и делању.[18]

Оснивалац њен, Јован Ј. Вирц, родио се у Базелу 22 јан. 1778. У младости је својој учио ткати свилу, али то брзо напусти, па стане у војнике, одакле опет умакне. Како је свакако био лен на послу, патио се јако, те је помишљао чак и на самоубијство. Но у то му се поче јављати, као што се прича у његову животопису,[19] Исус Христос, вића анђеле и т. д.

Тада се придружује неком „хришћанском друштву“ (свакако каквим пијетистама), чије састанке савесно походи. Око 1730. почиње он да ставља на хартију све, „што му казује у перо сам Св. Дух“, и одаје се на путовање. „Где“, рече му Господ, „до сада беше твој отац Фараон, али од сада сам ја Господ, твој отац, који заиста имаде среставa, да тебе издржава“[20] — а живео је бедно од милости оних, које је успео да заведе. Године 1850. напушта Базел, па одлази у кантон Аргау, где је и умро 1858. год.

Вирц заузима међу својим пристаницама тако место, какво још ни један оснивалац какве секте није достигао, нити га тражио. Они га славе као какво ново оваплоћење Божаства.[21] Његова писма сматрају за откровења више неке мудрости, и верују у њихову страшну збрку заиста слепо и с правом обожавајућом преданошћу.[22] Већ и на саму помисао на њега, пролази их нека небеска дрхтавица и снажи их, као што то они веле, у добрим делима,[23] и т. д. и т. д.

Учење Вирцово садржи се, крај спо-

[16] W. Brandt, Die mandäische Religion, ihre Entwicklung u. geschichtl. Bedeutung, Leipzig 1889.

[17] Wetzer u. Welte's Kirchenlexikon oder Encyklopädie d. kathol. Theologie u. ihrer Hülfswissenschaften, 2. Aufl., II. књ. стр. 1450—51.

[18] Wilhelm Rohnert, Kirche, Kirchen u. Sekten sammt deren Unterscheidungslehren, 4. Aufl., Leipzig 1888, стр. 241.

[19] Biographie von Joh. Jakob Wirz. Ein Zeugniss der Nazarenergemeinde von der Entwickelung des Reiches Gottes auf Erden, Barmen 1862.

[20] Biographie, стр. 568.

[21] Ewald Dresbach, Die protestantischen Sekten der Gegenwart im Lichte der heiligen Schrift, Barmen 1888, стр. 107.

[22] Christian Palmer, Die Gemeinschaften und Sekten Württembergs, Tübingen 1877., стр. 143.

[23] Rohnert, стр. 254; Palmer, стр. 145.

менуте биографије, у неколико још списа, што су их његове присталице издале после његове смрти.[24]

По том учењу мора после оба домостроитељства Творчева, после Старог и Новог Завета, наступити још и треће домостроитељство Његово, доба, када ће Господ основати своје 1000-годишње царство на земљи. »А то се остварује баш у Вирцовој цркви, која је скроз чиста и у којој нема лажи". Њојзи ће се прикључити сви храшћани свих разних вероисповести, изузев једино свећенство и богослове, који су са своје службе цркви и науци затворили себи врата царства небеснога.[25]

У једном „откровењу", које се чува као тајна и налази се међу вернима у препису, тврди Вирц, да му је на велики петак 1850. Ап. Јован писао са неба, како, између осталога, Христос није на крсту издахнуо, остало је било у њему још нешто живота, па је после његовим друговима испало за руком, да Га оживе.[26]

О св. крви Христовој имађаше Вирц такође са свим настране појмове. Из ње су постала сва бића земаљска, па и само човештво. Древна воља Божја, љубав, која се тако радо изјављује, утиче непрестано на човештво кроз ту крв. У њојзи је и једина материја за препорођење природе, коју је Адам искварио. Ту крв може „света супстанција" у човеку некако магнетски к себи да привуче. А ко пушта, да сила те крви на њега утиче, тај нема ни душевних, ни телесних болести.[27]

У погледу учења о св. Тројци ти назарени — или како их њихова околина радо зове **Neukirchliche**, или **Neukirchler** — одбацују лица, тумачећи то аналогијом духа, душе и тела. „Исус-Јехова" њима је једно биће са Оцем и св. Духом.

О страхотама у паклу не могу доста да се напричоведају, а исто су тако с друге стране неисцрпиви и у описивању красота у рају. О тој светој мајци цркви на небу (Гал. 4, 26) држе, да је родила њихову на земљи. Међу обема постоји одношај, као међу матером и ћерком; прва посредује између друге пред Богом, али и она се од ове храни молитвама верних.

Што се тиче учења им о будућем животу, то је и оно происход њихових мистично-апокалиптичних сањарија, груб хилијазам о будућем хиљадугодишњем царству Христову на земљи. Господ ће доћи, и живи ће се светитељи (т. ј. присталице те секте) преобразити и живети у Јерусалиму; а који буду већ умрли, нека се теше са Мојсејем, који је такође обећану земљу само тек видео из далека.[28] Прича се, да се ти назарени ради тога већ више пута спремали, да се преселе у Јерусалим, и само су их њихове жене од тога задржале.[29]

У погледу морала најглавније им је начело крајња трпељивост. Ипак се они често према осталима понашају и при најмањем поводу врло осорно. — Целибат (нежењено стање) цене врло високо. Заклетву држе за велик грех.

О њихову култу не може се много шта рећи, јер они не пуштају у своју средину оне, који им већ не припадају, и држе све своје обреде и обичаје у највећој тајности.

Како Вирц причаше, да је из једнога нарочитога откровења дознао, да анђели сваки дан у 6 сахата у вече доносе пред престоље Божје дела и молитве човечје тога дана, то ти назарени држе своје молитве увек тога часа. Приликом тих скупова само се моле, а никако не певају, и то из два разлога, прво, што не ће са својим молењем да обраћају на себе пажњу, а друго, што у посланици Павловој к Ефесцима 5, 19 стоји писано: „певајте и припевајте Господу у *срцима*

[24] Zeugnisse und Eröffnungen des Geistes durch Joh. Jakob Wirz, heilige Urkunde der Nazarenergemeinde, II. Bde, Barmen, 1863—1864.

[25] Biogr., стр. 434.

[26] Palmer, стр. 143.

[27] Zeugnisse u. Eröffnungen des Geistes, I. књ., стр. 176. и сљед.

[28] Biographie, стр. 83.

[29] Rohnert, стр. 246; Palmer, стр. 150; Dresbach стр. 116.

својим“. При крштавању употребљавају неки формулар, што га је саставио сам Вирц, али га ником не показују; име, које новокрштени добија, „проглашује у тренутку крштавања свима присутнима сам св. Дух“. *Дресбах* (стр. 117) и *Палмер* (стр. 153) тврде, да се причешћују хлебом и млеком, што опет *Роперт* (стр. 246) назива простом фабулом.

Међу те и таке назоре увукли су они по нешто и из православнога обичаја и исповедања. Тако се између осталога љубе приликом својих сборова; у молитвама својима призивају и светитеље; држе, да молитве живих много могу да учине за душу умрлога грешника; употребљавају јелеосвећење. Како су они до свега тога дошли, неда се поуздано извести. Но биће, да је то унео у ову секту неки *Њњатије Линдл*, испрва, око год. 1819., римски свештеник у Баварској и гласовити проповедник; за тим, због неких својих исповедања калвинскога садржаја, изгнаник у Русију, где је својим сјајним, одушевљеним проповедима, пуним смелих слика, и у Петрограду сиратио на себе опћу пажњу; најзад вративши се оданде у Бармен, један од првих присталица Вирцових.[30]

Они имају неку врсту устројства, у колико су подељени у три округа, сваки са по једним предстојником. Ови предстојници стоје под надзором једнога надпредстојника, који их походи трипут у години, да испита све општинске ствари, а нарочито да расправља поједине дисциплинарне случајеве. Имају 3 своје школе, чије учитеље испитује држава. Вероначу уче из неке писане свешчице, коју нико стран не добија пред очи.

Секта из дана у дан опада. Год. 1857. беше их 423; 1869. г. 366 чланова, а данашњим даном има их још далеко мање.

10. Осим ових наведених верских заједница и верских заблуда, само се још она јерес назива *назаренском*, о којој у даљем говори ова књига.

Но како су *угарски назарени* дошли до тога имена, не зна се за извесно. Једни, заједно с Кардом Етвешом у описежној му историји постанка и прваших времена јереси назаренске, тврде, да ову јеретике у прво доба ни у Угарској не називаху назаренима, него да им је то име остали свет доцније наденуо. У потврду томе наводи се, како јеврејска реч „назир“, као што и ми овде видесмо, значи и дошљака, пробисвета, скитницу, верског отпадника, издајицу. Еле, није искључено, да је такав, погрдан назив приденут и овим јеретицима, који се међу собом тако не називају.[31]

Али ја мислим, да је ласно могуће и то, да прваши мађарски „апостоли“ назаренски, крстарећи по Швајцарској, дођоше у дотецај и с Јованом Вирцом, ил иначе којим његовим присталицама, те од ових, ако не и само верско учење, бар име позајмише.

Оснивалац назаренства, Самуило Хаинрих Фрелих, дао је својим присталицама назив: die Gläubigen in Christo. Немци их међутим по Швајцарској, Елсас-Лотрингији и Аустрији називају: Taufgesinnte, Fröhlichianer, Schismatiker, Strampler, Betisten, Neutnäfer.[32]

Срби се назарени међу собом радо називају „вернима“, „крштанима“, „спасенима“, „обраћенима“. Наш их свет међу тим зове, осим „назаренима“, још „нововерцима“, у Бачкој и „бугерима“.

Назив „нововерци“ поникао је да богме с обзиром на нови постанак ове јереси. А назив „бугери“ биће да има свезе с историјским фактом, да су источњачке, по преимућству бугарске, манихејско-гностичке (καθαροί) јеретике, када им се учење, за време крсташких војни, пренело с истока у Италију, Француску и Швајцарску, прозвали овуд па-

[30] Види о том Линдау: Herzog, Plitt u Hauck, Real-Encyklopädie für protestantische Theologie u. Kirche, 2-te Aufl., XVIII. Bd., стр. 650; Joh. Heinr. Kurtz, Lehrbuch der Kirchengeschichte für Studierende, 12. Aufl., Leipzig 1892., II. књ., стр. 113.

[31] Eötvös Károly, A nazarénusok, Budapest 1904, стр. 20—23.

[32] A. Froehlich (Pfarrer in Härtigheim, то није оснивалац назаренства), Sectentum u. Separatismus im jetzigen kirchlichen Leben der evang. Bevölkerung Elsass-Lothringen, Strassburg 1889, стр. 26 и 27.

таренима (од patalia, одрпаница), публиканима (према источњачком називу: павлићанима), албигензима (према покрајини Albigeois у јужној Француској, где им беше средиште), па и Бугарима, Bulgari, из кога се потоњега назива развила у француске језику такође погрдна реч bougre (читај: бу́гр) у значењу: обешењак, лола, вуцибатина.[33] Биће да су дакле овај потоњи назив пренели у наше крајеве Французи, за Наполеонових ратова, или су га ваљда Шајкаши, ратујући по западним странама, оданде са собом у Бачку донели.

Др. Владимир Димитријевић.

Прилози

историји односаја наших с Румунима у XVIII-том веку.

Од Радослава М. Грујића.

(Продужење.)

II.

Прилози за историју односаја наших с Румунима у Аустријској Влашкој.

1727. Фебруар 8.

Дневник, митрополитова изасланика у римничкој епископији, владике карансебешког и вршачког Николе Димитријевића, за његова бављења у Крајови, ради инсталације изабраног и посвећеног епископа римничког Стевана и уређења других црквених послова. . . . .

1. . . . . придосмо февр. 8. дан, у који дан јесу нас дочекали троица ваван вароши бољари сва 2 хинтова по на 6 коња, тамо смо и обедовали, који јесу сами они принесли ручак ваван вароши за 3 часа. И кад се приближихом вароши и от прочих Христијан са свјашченици јесу изишли на сретеније и срели пред црквом са звонми и слитијом и от цркве проводили до квартила. К тому и ноћу постигла јест; и како ти по должности нашој приказати наше дошаствије господину ћенералу слали јесмо секретара поздравити се и приказатисе, и он тому несаизволисе говорећи нешикујесе мене ити пленипотенцијал будући у персони господина Архиепископа, ако ли вечерас отидем сутра шћоћу ити.

2. И ми тако виђенши определисмо на то дело онђешнега протопопу и логофета Иподиаконија и отидоша господину ћенералу Шрому презесу от светле Администрације за које му је мило било и говорио, да се радује нашем пришаствију (и по том таки послао своја канцелиста к нами и подобно поздрављеније учинио) такожде и господин ћенерал Кантакузин Ђеоргија посланика својега послао и честитао дошаствије наше; а от прочи бојара и конзилиара никто није се огласно.

3. По том заутра то јест 9. сего дана пришал јест ка нам господин ћенерал Кантакузино посетити нас, и за господиново здравије запитати. У кому смо састанку и много разговора имали и човек Христијанин с наравију и са свом добротом. И у том продолженом разговору стигла карета от господина ћенерала Шрома на 2 коња у којој карети сви троица јесмо отишли његовој екселенцији на прву обеденцију. И лепо нас јест са решпектом дочекао на први мердавени како смо ис кола изашли . . . . . са честију проводно до ва путрне собе, где смо обрели сва четири конзилиара и по изречени нашему и учињеном куплименту господину ћенералу јесу пришли сва 4 конзилиара и поцеливали нам руку. По том поканио нас ћенерал горним местом на десну руку сести и до нас архимандрита (а секретара не покани), а конзилиари на ниву седше; и по запитању господина ћенерала о здрави господина госп. Архиепископа и митрополита и где обретаетсе и ми смо по реду изјавили и предали писмо от господина госп. Архиепископа принесеноје на високославнују Администрацију угровлахискују, а другоо обрдиректору господину ћенералу граф Тишу. И запиталисмо за писма госп. госп. Архијепископа и Митрополита које је послато више реченому обердиректору у ком јест препоручено поред наши послова: то јест инпчалирања понизбранога и преко ц. величанства милостивно

[33] Dr. Joh. Heinr. Kurtz, Lehrbuch d. Kirchengeschichte, прва књ., стр. 205—206.

конфирмиратога господ. Ипопсифија Стефана Говорана какву је негова Екселенција резолуцију прислао на високославну Администрацију поред ине препоруке госп. госп. Арх. и Митрополит. И такије госп. Ћенерал заповедио концелисти да принесе писмо от госп. обрдиректора с копиом от писма госп. госп. А. и М. и доно је; госп. ћенерал дао је сам руком нашему секретару и чатио је нам тол мачећи по србски. Гдесмо уврели велике дификултете како за попечатате ствари покојнога Епископа Дамаскина тако и за негове сароднике како се јасно види у првој нотацији. И у том свршивши нишча нисмо се тели више говорити, какосмо и от конзилиара прежде вест примили..... говорена ни о какву..... и у том паки с должним куплементом усталисмо и пошли ва своја си. Ипак нас јест госп. ћенерал подобно до места испратио где нас је и примио и у исти коли до квартира свога отишли.

4. И потом до пол сахата дођоше сва 4 конзилиара к нами на квартир и по позпању и за здравије упитању разговор јесмо имали за надлежешчи нам посал, у ком смо приговорили, да би нам дали копију от онаго писма прислатаго от господина обрдиректора говорећи, да нисмо се добро известили како рааум пореду у оном писму стоји и обешчаше се сви четворица да хоће таки по подне по канцелисту у 2 сахата послати. И со тим разидошесе ва своја си.

5. И по отшаствији конзилиаров поче секретар срдећи се говорите: писам ја за овако пошчене да неимам столице код ћенерала будући от госп. Архиепископа пленипотенциал и свенародни секретар, али ако мене невиаду они пошчена јаћу сам себе учинити пошчена и пређе другога сести а то вас и от вас дотиче, а наш одговор секретару: ми неможемо госп. ћенерала натерати да ти столицу да, а тое нихово пошчене.

6. И после обедњега часа навечер дође канцелиста от госп. презеса ћенерала Шрома и по изговореном поздравлену рекао је да зактеват госп. ћенерал от јурамента формулу да му пришлемо (а није нам принео копију от писма госп. обрдиректора, како су нам се конзилиари били обећали), и ми отговор учинисмо канцелисти, кад дође нам копија от писма госп. обрдиректора и мићемо копију от формуле јурамента дати и изишао је канцелиста на поле и за ним секретар и много су се напољу с ним разговарали и пошчо су се растали и улезао к нами секретар унутра и поносио се конзилиаром говорећи какви су они конзилиари у администрацији да кад нису вредни копије дати шчосу обешчали.... ништа без ћенерала... него вала искати от них копију да видим шчоће чинити, а ја знам да неће ћенерал дати копије, теке нека знаду. И ми разуменши у том поношенију, да је смушчење нисмо ништа отговорили нити конзилиаром споминали.

7. И заутра сего 10 дан, паки дође канцелисти от госп. ћенерала ради споменуте от јурамента формуле говорећи, да зактева госп. ћенерал речену јурамента формулу шчо би послао госп. обрдиректору грофу Тишу. Ми смо отговорили, да како је госп. обрдиректор на светлу Администрацију писао шчо је рад иншчалации новаго Епископа и по иншчалању и јурамента поставлену, да би сам ново конфирмирати и иншчалирати у Сибин к нему дошао и формулу од јурамента да му пришљу за које пореду идет. Да ново конфирмирати постави свој јурамент и иншчалирасе потом ћесе и и копија од јурамента дати како сам госп. обрдиректор пише. И ново иншчалирати вала да отиде свој дужни куплемент учинити. Него за рад оне книге госп. обрдиректора да би нам дали копију какосмо и конзилиаром говорили зашчо смо рекли да се нисмо добро информисали да би нам посао надлежешчи нестојао. И по том ответом отишао васпет.

8. И по том навечер јесу позно дошли сва 4 конзилиара и известише нам, да ни један начин нису могли извадити копије от писма госп. обрдиректора зашчо не саизволава тому госп. ћенерал презес. Елма мало смо имали разговора понеже преко детета Стефана неможно нам бист у дишкурс улести, једно дете да не

зна ствари, а друго не може све ни изговорити — у кому је рекао конзилиар Доситеј инок неможетели боле веровати оном Свјашченику него преко детета — — — — по истина да пишу — — — свјашченику него у детету — — — — ограисао је и инок Доситеј зачудивши се запитао шчо је ограисао и ја реко уела га пчела из бокала за језик. И по том мало разговоривши се разидошесе.

9. И ва сеи дан више писати бисмо код госп. Ћенерала Шрома на ручку скупа са дружеством, на којеј трапези ашче био и ондешни римске цркве бискуп именем Николај и госп. Ипоспифије и бојарин Будескулу. Спатару и цесарски толмач, и 3 официра и 1 француски, т. ј. с Ћенералом 12 персона. И лепо смо се разговарали и лустиг били и великима чашама пили и ни учем заврени били; за које се и сами официри међу собом разговарали и преко служешчих госп. Архиепископа похваливали, а и нам будући при астату на трапези Ћенералској запитао Ћенерал преко секретара одакле је Архимандрит и он секретар противу нашега извешчења сказао јест да је от Ковина изпод принципове власти, а ми смо сказали да је г. Архиепископа. И сије слово секретарово учинили да у обрдиректорову писму пише Администрација . . . с некаковим Архимандритом немогавши погодити ковинским него некаквим, како се у копији види у првој нотацији.

10. И заутра сего 11 паки придоше сва 4 конзилнара и надолго разговор имасмо како се јасно види у првој нотацији под числом 11 ог дана. И по свршењу разговора отидосмо у бојара госп. — — — објећана обришана зета конзилиара Доситеја, где је био и сам Доситеј конзилиар и Кантантир Стрибену конзилиар и прочии за 15 особа свега. И лепа трактација господска и дароваше ми 1 мараму и молиште о нас да сутра у недељу службу Божију савршимо и усашние сародници их да споменемо за које смо се обећали.

11. И заутра делом исполнили и по закгевану и парастос учинили. — — — молитву по прошенију — — — овим именима: Косми, Марији, Константину, Михаилу и Јордању, за које су после их госпоће дошле фебруара 13 дан.

12, 13 и 14. Са детми своими и слугами по имену сви: Илинка, Константина, Станка, 2 Станка, 2 Константина, Марија, Корна, 3 Константина 2 Марија, Радуслав, Теодор и Исанда себи молитву просити и за речени труд контентирати; и кад смо свршили дали су нам за сав труд 4 дуката и 3 мараме, и архимандриту обрекоше, да ће и њега контентирати за шчосмо сад је заборавили. И тај дан исти кад смо службу чинили били смо у старца Голеска на ручку — спатара бившаго конзилијара и дара ни какво не воспријехом но учрежденије љубавно имехом и на верни обшчеародњују молитву сатворисмо у саборној цркви где су сви били госп. ћенерал Кантакузин и конзилнари и прочи бојари и молитви ради ничим нас не подараваше. . . . . .

15. Сего 17 дана Архимандрит Иларион сказивал нам да госп. Ипоспифије дао јест Портару бољарину, који је са шним онамо ходио 500 фор. — и мисмо га упитали: како ти знаш, и он нам јест рекао тужиоми се Ипоспифије, како је Партар искао од њега ти 500 фор. за негов труд и дангубу и на тому и дишкрецијa негова, и ја сам му рекао, кад си га молио да иде зато те не знам шчо научити. И тај час пошао Ипоспифије до Портара бојарина и даоми 250 фор., а за прочих 250 фор. дао му је облигацију, каде се врати натраг, да му и то издаст. И јешче сказивао нам Архимандрит Иларион шчо зде бојари говоре: мисмо мислили да теке Грци имају памет и практну и размотрение — — — — посланици консу — — — Епископа превазиоше Греки на васем, шчо нисмо мислили, да у них обретаетсе. — И ешче сказует Архим. Иларион, каде је принесао писмо проигумен свјато Павалски Антоније от госп. Аеп. и Митроп. игумену манастира Житијана ради пребиванија својего до пришаствија госп. А. и М. и прочитавши игумен писмо госпо-

диново рекал јест: мени не заповеда г. Митроп., него ми заповеда господин директор грсф Тиш-у којој заповести стоит да не преватамо Грка ни Србала. И тим речма сведетели сут кои тамо прилучише се игумен из Садова Самуил, игумен Урецки . . . . и Архимандрит Иларион кои исказивал сија. И ешче казует Архимандрит Иларион шчо нему Ипопсифије досаду чинил речма и говорио: ти си учинио код госп. Архиепископа, да ја тамо идем на посвјашчење и толико да се трошим, такожде и сваке ствари еси исказивао што се овде чини; и после тога молио се Архимандрит, да и он поће са шним заједно овамо и он му јест ваздбранио да не иде са шним. . . . .

16. Сего 20 дана приде Архимандрит Иларион у вечер у 7 сахата и пол и почео говорити: того ради есам дошао какоти по обешчанију моему от госп. Архиеп., васа слишешча и видешча објавлати, того ради ваш. господ објављујем: ови људи, кои су данас приходили и заклетво преступление молитву просили, коим смо суд данас духовни чинили. Може бити, да и е послао госп. Доситеј наипре них за едну пробу . . . . . ако ћете в. с. разсуждение у том и раздрешение учинити, да шчо би и они ради от клетво преступлениј раздрешение приети, поне ест, кад е пошао у Беч и покупио толике новце от народа и заклео се да хоће код ц. двора радити за свакое утврждение народне и ешче за утврдити администрацију, да се у неј не умешна никто от иноверних него нашега закона да будут конзилиари васегда, и ешче вечито утврдити господина Кантакузина Презесом. И с таким положеним своим јурамептом пошао у Беч. И каде је отишао у Беч ние пословао за утврждение него за повређение народне, а за свое приобретение и интерес и не за утвердити госп. ћенерала Кантакузина презесом и администрации, него извадати и он место оно наследити и того ради имат мисал от клетви раздрешити се...

17. У Краови 1727. февр. 20. дан послани от господина конзилпара Доситеа Инока сеи Владул у стан, котори они пришли из оне стране Холте испод турские протекции и свои јурамент положили пред Николаем воеводом и просет раздрешенија. . . .

Кезамен: Прво питане Владула и ответи его.

Окле си родом: Из цесарске Угровлахие из горнега Жија из села Пресна.

А која е причина тужби ваше: Послатсам био одавле от господе наше на 1720. лето но ону страну Холте таиним послом, за које опазно Николај воевода и уфатиоме и арешчовао и 1 дан сам на арешчу био. — — — — поставио на испит и ја нисам смео право — — — — за шчо би многи овдешни бољари погинули. При којем су ме испитанију и заклели на частном крсту и свјатому Евангелију и ја сам се заклео, да сам истину говорио, а нисам право казивао.

По шом кад си се заклео шчо си учинио: По том по моеј заклетви веровали су ми и определили су 3 катане покрај мене и препратили су ме преко Холте овамо. За кое приступление клетви пришал есам просити раздрешение от суда црковнаго и власти Архиерејские.

А *Вашој тужби, која ест причина господару Стано*: И ја сам прешао на ону страну Холте на 1725. лето и био сам исправник код Николаја воеводе над једним барјаком коника чауш испод когае барјака утекло неколико људи на ову страну Холте у цесарску страну прешло. И мисмо таки обзнанили Николају бегу и Николај бег послао је тајнога свога бољарина и заклео нас ест свију редом како нећемо веће ни један на ову страну Холте прећи, на кое смо се заклели твдо обдржати, и мене особито запретно за изгублене живота, ако би ошче кои човек у цесарску страну прешао испод мога барјака) и после тога паки е побегло неколико људи из истога мога барјака овамо у ц. страну и ја когда таки случај видо убоја се смрти и сам побего на ову страну под цесарску протекцију. За кое клетво преступление пришал есам просити раздрешение од суда црковнаго и власти архиерејские.

Почетак суда — — — — није више

рече. — — —: Свјатаго Василиа Великаго 60-е правило самоволнаго клатво преступника на 10 лет от свјатаго причештенија отлучает.

Вотум Ипоспсифија Стефана Говорана: За прежна времена многи отметалисе Хв., и возвратившимсе ка покајанију восприемлени били умаленоју епитимијеју. Подобно и сим надлежит.

Вотум Архимандрита Исаије: Како говори исти Апостол Павал: по нужди и закону променение бивает и сеј видећи себе смрт приближившујусе за нужду јему бест; а сеј и свое смрти боећи се и толиких душах Христјанских за невигубити се достојни сут разрешенију:

Вотум игумена тисменскога Никодима: Како свјата правила повелет.

Вотум Архим. Илариона: за ђеликују нужду им сија прилучившесе: и са покајанием в. с. приходећи да се раздрешет.

Вотум преосвјашченаго госп госп. Архиереа кир Николаја Караншебишкога и пленипотенциала госп. Архиепископа: За Владула шчое послушание обшчаству учинио, на обшчаство и епитемија назносится; а за сохранение оволико Христијанских душах и пролитиах их крви, обон пол Холта: несамо да е епитимију добио него и заслугу јест учинио; и обшчаство ка цркви Божием приносом да епитимију чистит (а за господара Стоја, за сабљудение своего живота) клетвопреступничаство учинивши (ка духовному оцу да идет и епитимији примит) и потом оба архиерејске молитви са раздрешением да сподобетсе; а духовник им определаетсе госп. Ипоспсифие.

18. — — — — дана пополдне .... приде ка нам момак бив..... учио у господара Даче ћурчие занат у Будимској вароши Табани. И поче нам казивати како господари бојари похваљујут на васем поступак и разум манеркнално (!). само толико им јест тешко шчосе незнају от уст разговарати и ешче говоре, шчо ови посланици господина Архиепископа кои су сад дошли, кое с трошком, кое с чим, ћеће изићи лапше одавде от 2 или 3 кесе аспри; и ешче говоре бојари, и сеј госп. Архиереј шчо ест дошао смерен ест и учен и са страхом служит службу Божију: и не обаирается никуд. такмо ка Богу занимает, а не како наш Дамаскин виче по цркви и карасе на жене да не стое горе, пак му се људи смеју: — — — И сие сказивал имајут от вас попови велики страх и боетсе; (и ми питасмо его како, тогда он поче им казивати какомуе казивао негов духовник поп Божа, да и е звао Ипоспсифие сие попове и говорио, заповеда господ. владика да дает на годину по 12 гроша, а да узимлете венчанице по 2 гроша: а ми ћећемо тако, него какое и досад било: да даемо на годину по 3 гроша; а венчаницу нам 10 новаца) паки момка упитасмо колико има у овој Епархии попова, и он каза 1800. . . . .

19. Сего 21 приде игумен из Шегарче Петрошие у 4 сахата пополдне и сказа нам шчо хошчет поити до Сибина господину ћенералу обрдиректору ради мошија (?) монастирски тужећи се на конаклијаре да им избијају их из руку. Ва том разговору почео говорити, да би госп. преосвештењејши госп. Архиеп. и Митроп. учинио наредбу и поставио своје журате овде да приседе суду, от свих монастира стране, а не би сваки монастир жалио дати за год по 20 или тридесет гроша — — — нтиране негово на ноге да доносимо теке да стои за наши послови, да се нетрудимо и нетрошимо, такосмо се сви разговарали — — — Зашчо су овде чудни они болари, како они реку, онако нала да учини и Епископ и сваки) и сваки о себи господар, како и полаци и све ће свое изгубити теке да другоме досаде.

20. Сего 22. дана приде нам госп. ћенерал Кантакузин. у коему разговору јест дошла реч шчо се упродолжиште наши здешни послови, на то госп. ћенерал ест отговорио, таки су наши овдешни болари: едан посал почну пословати а пак онај оставе, а другога се приме и тако у обоим несавршенство ....

(Продужиће се.)

Сме ли парох вршити још какво споредно звање?[1]

Конкретан један случај дао нам је повода, да се позабавимо овом ствари. Г. др. Ј. Р. *парох*, гложанско-чепски компетовао је на *чиновничко* место рачуноревизора код епарх. управе бачке у Н. Саду. (Види стечај у . . . бр. С. М. Г.) Он је на то место и изабран. Епарх. скупштина је — с правом, или не, сасвим је свеједно — прогласила све чиновнике код епарх. управе *сталним*, дакле и рачуноревизора. У осталом не морамо узети у обзир ни ту сталност, за нас је довољан факат то, да је г. парох *из Гложана*, изабран — ма на 3 године — за чиновника *у Н. Саду*. Од одлучне важности је овде то, што г. парох нема свога заменика за парохијске дужности, ма да он мора као чиновник провести *читаву седмицу* у канцеларији рачуноревизорској у Н. Саду.

Парохијска служба је у нас уопће никомпатибл ма са каквим другим звањем или службом. Из обзира *целисходности* (н. пр. да се очува интерес цркве; фактични интерес народа; да се побољша лоше материјално стање парохово и т. д.) још се може дозволити, да парох врши какво, свештеничког чина достојно, споредно звање, и то *само у опсегу његове парохије*. О целисходности ће разуме се одлучивати претпостављена виша дух. власт.

А да парох без личнога помоћника може вршити још и једно — стално звање у другој парохији, и које му не даје могућности, да *сваки дан* буде у својој парохији; то се у нормалним приликама апсолутно неда замислити.

Да докажемо, како то не сме бити, нећемо се позивати на дисциплинарна правила за свештенике од 1900. г. Не ћемо то чинити зато што знамо да она нису популарна, а и због њихове А.) Опште уредбе §-а 3. који нам даје права, да се у свему ослањамо на каноне наше цркве.

Ма да је тежиште наше радње данас само то, да укажемо на апсурдност констатованога факта према јасним одредбама каноним, ипак нам то не смета, да устврдимо, да је тај факат и са религијозно моралног становишта апсурдан или тачније несавестан. (Сетимо се само оних из Јована: Азъ есмь пастырь добрый. . .)

Диспенз, да парох може вршити и таково звање уз своје парохијске дужности, па још без личнога заменика за парохију, просто је неканоничан; а поставка да: парохијска дужност не трпи тиме никаква (зар?) уштрба" (Извештај са епарх. скупштине бачке у „Бранику" и „Застави") у најмању је руку погрешна.

Можда ће неко помислити, да се из обзира целисходности може тако шта дозволити. Све да је исти г. парох нуждан за то место у Н. Саду, он га не би могао *ни под каквим ни оправданим изговором* заузети, док не би нашао заменика себи у парохији. Али када целисходност још стоји на противној страни; онда је тек разумљиво, како то не сме бити. Или зар није тако? Који интерес тражи да баш парох г. др. Ј. Р. буде рачуноревизор?[2] Можда интерес св. цркве, српског народа у Бачкој, лоша његова плата . . . или томе слично?! Ништа ни налик на то.

На основи канонских наређења: Апост. к. 62; I. вас. саб. 11., 15 и 16. Петра Алекс. 3, 10. епископ др. Н. Милаш у најновијем издању свога кан. права на стр. 488. каже „као што је епископ. . . тако је исто дужан и парох *беспрекидно становати* у оном мјесту по којем се на-

[1] Овај је чланак изишао у 3. сп. IX. књ. „Богословског Гласника" за о. г.

Доносимо га овде с тога, да се види како радикалска епархијска скупштина бачка награђује своје пријатеље.

Њој је слободно било да остави село без попа, а земунски радикали повредиле против нас читаву хајку, што смо дошли у Карловце, оставивши место себе личног помоћника.

О овој смо ствари хтели и ми писати, за што би ни што обичествује реч наш пријатељ против Васа Константиновић „ухлони паука, а не части паучину"; то смо се уздржали, знајући да ће други о тој ствари писати.

И овај је пример један доказ више, какве су жалосне прилике код нас, и како и позвани не уму да стану на бранік учења своје цркве.

Уред.

[2] Партијски, односно „Застави". Уред.

рохија његова зове. Из тога се мјеста он се смије самовољно удаљити ни под каквим изговором, а најмање тада када влада у мјесту случајно каква епидемичка болест или је *уопће* његова парохија изложена какој опасности. *Ако има потребу* да се удаљи за *неко* вријеме из парохије, он може то да чини само услијед писмене дозволе од стране надлежне власти; удаљи ли се без тога подлежи казни.“ Из истакнутога се јасно види да учени канониста у духу св. канона ни не помишља на то, да се неко *без нарочите потребе* може уопће удаљавати из парохије дуже или стално на дуже, или дуго време. А никако се не може дозволити да ер. Милаш под „неко вријеме“ разумева можда и стално периодично напуштање парохије. Јасно је то из контекста, а нарочито оног „беспрекидно“.

Наш парох је још по Милашу и „сталнн званичник са одређеном јурисдикцијом у својој парохији, *мора* парох да има своје засебно звање у нарочитом за то мјесту у кући својој, и то звање *мора* бити уређено по законским прописима, који важе и *за свако друго звање*. Јасно је дакле да парох. звање за парохијане мора бити приступачно *сваког* дана. Како то пак може бити када је парох у другом месту званичник?!

Што смо сада навели, то је управо један мотив за она кан. наређења, која по Милашу цитирасмо напред. Тај мотив потиче из једне гране делатности пастиреве, а то је оне што се односи на његову управу у парохији. Но још већу важност тим канонима даје мотив, што извире из пастиреве обредне, свештеннослужитељске делатности. То је сасвим оправдано. Или зар се сме нпр. јавно и под заштитом дух. власти имплиците озаконити то, да парох није дужан вршити свакидашња богослужења?! (Милаш стр. 446.)

Или што је још горе! Зар то није очевидан грех против *дужнога* **потпуно могућнога** и **добро плаћенога** душебрижништва, када се ствара прилика, да парохијанин можда умре без исповеди, причешћа или крштења? (Милаш на стр. 447. каже: Парох је дужан обављати на захтевање својих парохијана *одмах* и без *и најмањег* одлагања свако свештенодејство.) Ради труса, тучe или друге које невоље, када би парохијани хтели у цркви да зборе с Богом, било би им немогуће. А тек се неће толико забраздити, да као јереји тврдимо, да је молба сваког парохијана истоветна са молбом директног посредника људи с Богом, у својој соби а у цркви!

Парох мора још бити реван у учитељству, свештенопастирству у ужем смислу, које му спада у особити круг рада. Доста је нагласити да парох мора: катихизирати; проповедати; чувати чистоту вере и учења у строгости; бранити се од ширења протуверских књига и идеја и т. д. па да се види колико је и то допринело томе строгом каноиском схватању: *да парох може бити само парох у свој парохији.*

Рекли смо кад и како се може одступити од строге те норме каноиске, а на завршетку понављамо да:

парох без пристављања себи личне помоћи ради обављања душебрижништва у његовој парохији не сме апсолутно никакво звање вршити ван домашаја своје парохије, тим пре ако је то место стално.

Canonicus.

I.

Описание основанија монастира Хопова.

Д. Р.[1]

Монастиријa Хопова фундатор први јест св. Максим Бранковић, Архиепископ деспот српски, иже водрузил и создал церков во нија Архиереа Христова Николаја, и именовал Хопово, и монахи собрал, јакоже свидјетелствуетсја в житии Преподобнија Матере Ангелини деспотици сербскија, около љета Христова 1490. котораја церков в посљеди по љету 86. разорена.

[1] Ова два описа манастира Хопова и манастира Крушедола, добивсно до'ротом високопречасног г. архимандрита хоповског др. Августина Вошњаковића.

Нека и они послуже за историју наших манастира.

Записе је на књигама манастира Хопова осим под бр. 1.) и 2.) навео г. др. Љуба Стојановић у својим „Записима“

Љета от битија ,ѕ й ѯ от Христова же Рождества 1576. в котором темељ паки иньешнија церкве воздвигнут, болшеју висотоју и широтоју, ктитори от горњега Ковина Лацко, Марко Јовшик (Јовшић), Јоан Божаник, (Божанић), Ана, Тома, Катарина и син им Георгии, такожде во имја св. Архиереа Христова Николаја, сију иньешњују церков воздвигли и создали, јакоже подпис на камену над вратми церковними западними гласит.

Книги рукописни:

1. Книга зовома Панагирик списана јест јакоже подпис на концу тија книги гласит сице: Наволением отца и воплочшением сина, и сошествием свјатаго духа, совершисја сија и Божествената књига, глаголемаја Панагирик, при игумену Кир Стефану[2] от битија љета ,ѕ ѯ ѓ Мца Маја 13. от Христова же рождества љета 1555. при духовнику Авраму и при еклисиарху Максиму, в монастири глаголемом Хопово, во храмје свјатаго и дивнаго Архиереа Христова Николи, в немже почивајут мошчи св. великомученика Теодора Тирона.

2. Книга зовома Минеа списатаја, јакоже на концу тоја свидјетелствуетсја: Совершисја сија свјатаја и Божествената књига глаголемаја Минеи, от битија в љето ,ѕ ѯ ѕ а от Рождества Христова ,ѕ ѳ й ѯ (1559.) Сој Минеи монастира Хопова.

3. Книга рукописна глаголемаја толкование Апостолско мон. Хопова, списаја јакоже на концу тоја книги подпис гласит сице:

Сија книга толкование Апостола, списасја от битија љета ,ѕ тисушчно ѳ ѯ (1563.) при игумену хоповском кир Аврамију, еклисиарху Изаријону и списа ју многогрешна рука и дивајех Станко диак, у монастиру Хопово во храмје св. Архиереа и чудотворца Христова Николи, в немже и мошчи почивајут св. великомученика Теодора Тирона.

4. Книга Студит, списасја, јакоже на концу подписано: Совершисја сиј Божествени канони 8 гласова, храму св. Николи у мон. Хопову, при игумену кир Евсевију јеромонаху, и при еклисиарху и всему Братству в љето ,ѕ ѯ ѓ ѕ (1618.) и преписа ју худи и грајешни Јефрем монах.

5. Једно Евангелие рукописно на окову подпис имат сице: Сие Сѧ. Евангелие оковасе мон. Хопову, храму св. Николи при игумену хоповском кир Стефану јеромонаху з љето ,ѕ ѯ ѯ й (1630.) во дни патријарха сербскаго кир Пајсеа.

6. Једна книга рукописна Канон Пресвјатија Богородици на повечерних прочитаеми списана јест в љето миробитија ,ѕ ѯ ѯ ѓ, а от рождества Христова 1654.

7. Једно Евангелие сице на окову подпис имат: Сие св. Евангелие совершисја в љето ,ѕ ѯ ѯ ѕ (1657.) при проигумену Неофиту мон. Хопову св. Николи и св. великомученику Теодору Тирону.

II.

Описание фундамента монастира Крушедола в кратције.

По преставленију Волка Бранковића славено-сербскаго сремскаго Деспота, јегоже Огњени позивајут, в љето 1484. по иних же описанију 1488., тогда Ангелина деспотица са синами своими Георгием књазем, Јоаном књазем Бранковичи пренесла мошчи супруга своего Стефана деспота от Италије в Сирмију, и во град Купиник в созданој от њего церкви свјатија мошчи јего положи. Посем књаз Георгии пријат на сја чин монашески Максим преименован бист, и пребиваше прочее при мошчах отца своего, идјеже во диакона и пресвитера посвјашчен бист, рукоју Преосвјашченјешаго Митрополита Софијскаго Калевита, котори в Сремје тогда многија посвјатил во свјашченство и диаконство. Јоанже књаз со уговором сербских велможев, в место от старија брата своего Волка деспотом постављен, и премјестив двор свој от Купиника в Беркасово во фрушчеј горје, Максим же јеромонах начат церкви здати, первјее воздиже церков в Подкрилни фрушкија гори во имја свјатитеља Христова Николаја, јеже и монастир Хопово именова, идјеже и келие воздиже и монахов собра, потом умислив ину церков воздигнути, и у своих сватов или пријателеј Јакшича Стефана и сина јего Марка мјесто испросив красно видјением, Крушеи дол именуемо, и тако со уговором роднаго брата своего Јоана деспота, и прочих бољар и велмож сербских

[2] У „Поучэта кратой о Фрушкагорскомъ общежателномъ монастиру Хопову", коју је написао Иринеј Радић, игуман Хоповски и штампао у Будиму 1847. погрешно се на овом месту наводи Теофан игуман, а треба Стефан, као што се и овде вели, а као што је и Изаријон прочитао и забележио у свом примерку.

церков водрузиша, и фундамент положиша во имја Пресјатија Богоматере, славнаго Јеја Благовјешченија, јеже деспот предварил и привилегију одарил, в којој седам на десјат сел монастиру Крушедолу даровал, јегоже и Митрополиту Срему нарече, в лето 1496 во јеже би с тјеми селами монастир тој основати и воздвигнути возмогли, и в препитание монахом биги во вјеки, обаче в маљевремени по том деспот преставилсја, турскајаже сила на Срем наступивши, Максим јеромонах Бранкович взем мошчи свјатија отца и брата своего, и матер. остави Купиник и отшед во Влахо запланинскују земљу, и тамо љубезно воспријат бист Радулом воеводоју, и на престол Архиепископства влахијскаго возведен бист.

Семуже војеводи преставлшусја, Михна по нем наста, котори зависти ју на митрополита злобствовати начат, јеже видјев митрополиг и чрез неколико јему љубимих бољаров: дјело посолства ко унгарскому краљу, јему митрополиту исходатаивше зане в дјеље сем добрје искусство ведушчему, понеже и прежде посилаем бист, јако во Молдавију, тако и во Унгарију во времја Радула воеводи и Богдана Молдавскаго воеводи, тјемже дјелом посолства, јако унгарскија обичаи добрје знајушчему, отпушчен бист митрополит Михноју воеводоју, о мирје с краљем добрје устроити, иже веја своја отај вземжи краља достизает, и о мирје с ним добрје устрои и посланија краљевска Михни отсилает, и к тому прочее к Михни, ниже паки своеј обители возвратисја, но в Купиник приходит, остављаем бист посем во времја тое секелски народ в седмоградских тамошних планинских горах пребивајушчи, вбспротивистасја краљу унгарскому Лашу, или Лудовику втором, јегоже посланике данка ради неког ораго присовокупленија пришедших от краља, Секели поемше побиша. Того ради крал на них ратиј востал, гдје вељено и сербском воеводи Стефану Јакшићу на бран изити, Секели же видјевше унгарскију силу на себе грјадушчују, просиша Михну воеводу влахозапланинскаго в помошч им на бран прити, јегоже пришедша во брани тој Стефан воевода сербски смерти предаде, по нем воеводоју Наг ое наста, котори паки Максима митрополита во влахо-запланинскују земљу, к своему престолу возврати. Присјевши же митрополит с Братоничноју своеју, јемуже повељено бист с собоју привести, и в место Бистрица достигше, идјеже воеводоју и бољари с великоју честију воспријат бист, и тамо браку сочетана бист братинична митрополитскаја с Њагоем воеводоју, и деспотица наречена, јако деспотскаго племени сушчи, таже отшед воевода со супругоју своеју деспотицеју во престолно свое место Арџиш, посем умољен бивает воевода супругоју и тестом, в монастирје Бистрици, идјеже браку сочетана бист воеводје, церков тамо воздвигнути при тамошњеј рецје Арџиш тјемже именем Арџиш нарекоша, идјеже и Митрополију водрузивше, таже воеводу с бољари с тестом в древнее место престолное Терговишче зовомое преселитисја понуждајут, идјеже паки тестом и супругоју умољен бист воевода им монастир на високо холмије воздвигнути, јегоже Дјндал нарекоша; воспомјануже митрополит Максим, во своем отечествје пред початују церков и келије, и тако со уговором зега своего воеводе Њагоја, и инаго в место себе епископа им посвјатив, и престол настави своеја јему вручив, посем со многими дари и милостинеју воевода во отечество јего отпусти.

Присјевши же митрополит Максим во свое отечество Сирмију, идјеже вишеломјанутују церков крушедолскују и келије от запада воздвиже, монахов собра, ихже уча, и настављаја страху Господњу. По малом времени отходит ко Господу јегоже возљубн в лето 1516.

От више описатаго предлога сего, вједомо буди, јако церков и монастир Хопово первјее основа и воздвигнут Архиепископом Максимом Бранковичем, около љета 1490.

Последна в лето 1495. монастир Крушедол основа в лето 1495. привилегиеју одарен, а конечно совершен тјемже митрополитом Бранковичем около љета 1512.*

Внутр назнаменана Василием Недељковићем игуменом Хоповским.

Љета 1490. монастира Хопова фундатор первн јест свјати Максим Бранковић архиепископ, деспот сербски, иже около того љета созидал церков.

Посем ктитори от горњега Ковина у љету от рождества Христова 1576. сију церков созидали.

* Манастир је Крушедо подигао владика Максим који се покалуђерио после 1495. и то између 1512.—1515. и то помоћу влашког војводе Јована Њагоја, а тобожња дворница деспота Јована од 4. Маја 1496. апокрифна је. Уред.

1728. келие от востока созидате.[1]
1749. келие от полудне с горне стране изидате.
1750. горни конц и горон почет задатисја.[2]
1761. шчала созидата, 5 клофтери ширинoју со зидом.
1763. Качара созидата 6 клофтери ширяноју, 26 долготоју.
1768. темпло у церкви справлено.
1770. трапезарија изидата.
1774. препрата у церкви пробиена.
1774. келие от полудне с долне стране созидате.
1776. темпло моловато.
1786. ракижиница созидата.

Записник

епископске конференције држане у патријаршеској резиденцији у Карловцима 24. Априла (6. Маја) и след. дана год. 1875.

Д. Р.

(Свршетак.)

Као што се из 3. тачке епископске конференције види, усвојила је она једногласно предлог епископа будимског Арсенија Стојковића о уређењу црквених власти у митрополији карловачкој, за основу расправе.

Ми га овде у целости доносимо, заједно са учињеним изменама и допунама од стране епископске конференције.

Исти је предлог епископа Стојковића, значајан и с тога, што је и њиме Стојковић показао, да он није био онакав слободњак, за каквог су га наши народњаци држали, што је показао да није и на сабору народном 1865. године, и да је он постао 1870. год. патријархом, као што је могао и требао да је било ијоле памети и родољубља код наших народњака; не би сабор донео *онакво* устројство саборско 1870., нити *онако* уређење епархије.

А подједним и не би све оно наступило, што је наступило.

Исти предлог Стојковићев показује још и то, како је проблематично народно хвалење или грдње појединих људи за време њиховог живота, и народ бадава не вели: мртвом се курјаку мери реп.

Наш је народ — бар народна странка — држала Стојковића за најслобоумнијег владику, због чега га је у своје време *онако* и уздизала и славила и шиљала му поверенице. А из овог се предлога његовог види, какав је он у истини био слободњак, а друкчији није као владика ни могао бити.

Што се пак 1870. и 1872. показивао као слободњак, то је чинио с тога, што је видео, *какво* је време, те да постане Арсеније V. морао се претварати, што су му сви истинити синови православне цркве и родољуби и тада замерили, а што ће му историја још већма замерити, јер тадашњи савременици његови нису могли ни наслутити, да ће *онакве* последице наступити од епархијског уређења од 1870. год., које су наступиле и које трају и дан данас.

Поменути Стојковићев предлог гласи:

Предлог

*за устројство црквених „и школских власти" православне цркве у онсегу патријаршије српске.**

Број 1. — На основу св. писма и правила св. сабора сва црквена власт усредоточена је у епископству, коме по томе врховна управа цркве припадлежи.

Број 2. — На челу управе православне цркве у монархији аустро угарској, а области патријаршије српске, стоји патријарх српски, архиепископ карловачки и митрополит, коме су подвластна дијецезални епископи: Бачки, Будимски, Вршачки, Карлштатски, Пакрачки и Темишварски.

Број 3. — Патријарх управљава власт и управу црквену, уколико предмети не би припадлежали искључивој власти његовој, у највишем степену посредством Синода.

Број 4. — Синоду је председник сам свагдашњи патријарх, или кога он само у неопходно нужним случајевима од епископа постави, а чланови су му сви дијецезални епископи.

Број 5. — Синод држи се редовно сваке године једанпут између празника васкресенија и сошествија, а по околностима и више пута преко године, а сазива га патријарх.

За време управљене митрополитско-патријаршке столице Синод се држати не може.

[1] Трошком Никифора Стевановића, потоњега владике пакрачког. Уред.

[2] Трошком Софронија Јовановића, потоњег владике пакрачког. Уред.

* У загради наведено, није од Синода усвојено. Изостављено навештамо под знаком „— —".

(Епископи су обвезани кромје законог прекатствија сви на Синод долазити).

Број 6. — У дјелокруг Синода као „врховне законодавне и управне власти“ спадају све чисто духовни и црквени административни предмети, и оне, расправља и решава Синод сам, а ове споразумно са црквено народним Сабором.

Почетницу, иницијативу, у овим послед њим стварима, може узети или Синод или Сабор.

Број 7. — Синод, као суд трећа је инстанција у свима судским и црквеним административним предметима; друга и последња у дисциплинарним парницама, против званичника консисторијалних повођенима.

„Синод у првој и последњој инстанцији суди епископе и чланове митрополиско црквеног Савета у дисциплинарним стварима“.

Странама нездовољнима са изреком синодалним, уколико се ово не тиче чисто духовни предмета вјере и обреда, остаје отворен пут рекурса на високаје место.

Рекурс пречи извршење пресуде синодалне.

Синод има свога бележника (које званије одправља патријаршески секретар) „кога патријарх поставља“ и (послужује); „Синод се служи“ печатом патријарашким.

„Пословни језик Синода је црквено славенски“.

Број 8. — У нижем степену, али равноправно са патријархом, управљавају црквену власт и управу у свима дијецезама, уколико предмети не би искључивој власти епископа припадлежали, дијецезални епископи посредством дијецезалне управе, са опредјеленим бројем чланова од монашеског, свештеничког и мирског реда.

(Код §. 8. одељени глас г. г. епископа бачког и пришког).

Број 9. — Дијецезалну управу саставља дијецезално надлежетенство, које је или црквено или школско.

Број 10. — Дејецезални црквено надлежетелство, (тако звани) консисторијум, састоји се из епископа дијецезалног као предсједника, једног подпредседника од црквеног реда, „и пет редовних присједника и то“: једног присједника од монашког чина и два присједника од свештенства мирског и два присједника од мирскога реда; једног бележника без различија чина „који је уједно и референт по струци духовној“, и једног фишкала, који има бити цензурирани адвокат, који је референт по струци црквено административној. Како нотар, тако и фишкал дужни су „све преавидјалне ствари од епископа им наложене израђивати“, са потребним бројем канцеларијског особља.

Број 11. — Подпредседника именује сам епископ, присједнике пак на тројствени предлог епископа именује у први мах патријарх, а после, опет на тројствени предлог епископа бира сам консисторијум.

(Исто тако бира консисторијум и фишкала). Нотара, фишкала и (друго) особље канцеларијско (именује) „поставља епископ“.

(Присједници свештеног чина морају имати довољно способности и знања потребних језика, а мирски имају још и правно изображени бити). „Мирски присједници имају се — колико је могуће — постављати од правника“.

„Редовни“ присједници (се постављају сви заједно са фишкалом стално, и) могу због неиспуњавања дужности „или другог преступа“ епископом од званија одлучити, а по околностима и путем дисциплинарне парнице од званије дигнути.

Подпредседника, бележника „и фишкала“ као (лица) „чиновнике“ од епископа именоване, може епископ сам, ако за добро и нужно нађе, другима лицама заменути, што се и о прочем особљу канцеларијском разуме.

Број 12. — Кромје (сталних) „редовних“ присједника могу од сваког реда бити и почастни, (који се по предложеном начину бирају) „које именује епископ“ (а епископу се задржава и даље право, да достојнима одличије ово дати може).

Присједници почастни (долазе на консисторију по реду, који се за њи определи и участвују у расправама али решителног гласа немају) „замењују — кад се на то позову — редовне присједнике у случају том, кад су ови запречени“.

Почестни присједници (држе се да су звање своје оставили), ако тринут једно и за другог на опредјелени им рок без довољног узрока на консисторијум нису дошли, и тада се и отличија, са званијем овим сајуженог, лишавају) „могу се са звања свога уклонити на исти начин као и редовни.“

(Присједници по отличију само позвани долазе на консисторијум, и ползују се овде оним преимућством, које и почастима присједницима пристоји).

Подпредсједник и присједници (стални, имају умерену плату с пуним паушалом, који су изван места резиденције епископске, коју ће плату Сабор опредјелити) „врше своју дужност бесплатно“. (Фишкала је плата по досадашњем 300 фор., нотара, који је уједно и секретар епископа 800 фор., а писара 300 фор.) „фишкал има плату 1000 фор., нотар 1000 фор., писар 500 фор.“

(Служитељу канцеларијском опредјељује плату Сабор. Трошак канцеларијски подмирива се по досадашњем употребљењу паушалом од 300 фор., који се сваке године подпуно издавати, и кромје потреба канцеларијских и на подмирење трошка званичних комисија употребљавати има према рачуну, који нотар конзисторијални водити и конзисторијуму давати има).

„Епископу се додаје 500 фор. као паушал за подмирење послуге и потреба канцеларијских“.

Број 14. — Дјелокруг конзисторијума је онај, који је кр. рескриптом од 10. авг. 1868. односно епархијском уредбом од 1871. год. за конзисторијум и административни одбор опредјелен).

„Конзисторијум подпомаже епископа а) у одржању вероучења у чистоти својој, б) црквених потреба у целости, в) расправљању свију међусобних распра између манастирских настојатеља, јеромонаха, јеђакона и монаха; даље и т. д. као у рескрипту од 10. авг. 1868. IV. А. §. 14.,

г)

д)

е)

ж) бира на тројни предлог епископа ђаконе,

з)

и)

ј)

к)

л) — у (из п. одсека пресето у I.),

м) — б („ „ „ „ „ „).

Број 15. — При расправи (чисто духовних) предмета „набрајаних под §. 14.“ мирског реда присједници не присуствују, но на њихово место приставља епископ, ако се за нужно нађе од почастних присједника свештеничког реда двојицу, и тада и они имају рјешителни глас. Расправу (црквена административних) предмета, одсуство мирских присједника не пречи.

Број 16. — Седнице конзисторијалне држе се редовно сваких четрнаест дана, изузимајући велику и светлу недељу и даље од Божића до Богојављенија, а изванредну седницу може епископ по потреби свагда заказати.

Број 17. — Предмети се решавају већином гласова. Ако би се гласови на једнако преполовили, онда рјешава глас предсједника.

Ако се у предметима (чисто духовне природе) „набрајеним у §. 14.“, гласови тако поделе, да на једној страни с једним гласом мање буде, и овој страни предсједник епископ, са својим гласом приступи, онда се рјешење по овој страни изриче, на којој је предсједник.

Број 18. — Изреке у §. 14. наведеним предметима, у одсуству епископа донесене, могу се онда само извршити, кад епископ то одобри.

Број 19. — Епископ има власт предмете одлагања не трпеће, и председничким путем обавити, но то се свагда идућој седници знања и протоколирања давати има.

Број 20. — Подпредсједник и сви присједници конзисторијални како (стални) „редовни“, тако и почестни при ступању у званије полажу заклетву, коју ће св. Синод опредјелити.

Исто се разуме и о фишкалу, бележнику и „писару“ конзисторијалном, за које (ће Синод такође сходну заклетву прописати) „се прилежећа форма заклетве прописује“.

Број 21. — Сви се предмети у конзисторијуму пресуђују:

а) по св. писму старог и новог завета;

б) по канонима апостолским;

в) по канонима седам васељенских и девет поместних од православне цркве примљених Сабора;

г) по канонима св. отаца, који су у втором канону трулског Сабора изложени, и у опште по законој књизи, такозваној кормчији у колико грађанског садржаја опредјелења њена неби у сукобу била са државним законима;

д) по већ постојећим и у напредак установити се имајућим уредбама св. Синода српске патријаршије;

е) у дјелима управе и дисциплине манастирске постојећим, и установити се имајућим правилима монашкима, и на послетку

ж) по највећајима краљевскима и министеријалнима уредбама и државним законима.

Број 22. — Поступак судски опредјељује се другом уредбом, а дотле важи поступак у системи конзисторијалној од 1782. прописани.

Број 23. — Консисторијум ће се и од сад (ползовати) „служити“ печатом највишом уредбом од — прописаним.

Број 24. — (Ко са изреком консисторијалном, било то у судским, било пак у црквено-административним предметима задовољан није, тај може за десет дана рачунајући од дана пријема изреке те призив учинити на митрополитско-црквени Савет).

„Против изреке консисторијалне, било то у судбеном, било то у црквено-административним предметима може незадовољна странка за 10 дана рачунајући од дана пријема изреке те уложити призив односно рекурс на МЦСавет“.

Ако се за десет дана призив „односно рекурс“ не пријави, поступа се к извршењу (пресуде) „изреке“.

Број 25. — Митрополитско црквени Савет или (тако звани) апелаторијум јест друга инстанција у свима судскима и црквено административним предметима (код двјецезалних консисторијума мериторно пресуђенима).

Број 26. — (Председник је митрополитско-црквеном Савету) „Митрополитско црквени Савет има два председника. Први му је председник митрополит-патријарх, а други један двјецезални епископ, кога патријарх са Синодом опредјели, а (чланови) „присједници“ су му: (један епископ, један архимандрит, два протопресвитера, два мирска свештењика) „два лица од монашког чина, четир од мирског свештенства“ и два од грађанског стања, са бележником без рјешавајућег гласа.

Број 27. — Чланове митрополитско-црквеног Савета у први мах именује патријарх на тројствени предлог (председника) „председника епископа“ овога Савета а после их исто тако бира сам Савет.

Бележник је Савета овог патријаршески секретар, коме у послу помаже бележник архидијецезалног консисторијума. „Осим ових има нужно писарско особље“.

Број 28. — (Чланови митр.-црк. Савета јесу стални) „Чланови МЦСавета намештају се стално и могу се само путем дисциплинарне парнице са звања уклонити. У том случају суди им Синод. Како председник тако и присједници и бележник МЦСавета имају“ за време седница своје дневнице (са путним трошком ако су) „и то (председник 12 фор., а остали по мери саборских чланова и путни трошак, ако су“ изван места патријаршеске резиденције.

(Бележник са помоћником такође прима дневнице. Све ове дневнице опредељује Сабор).

Број 29. — (Митрополитско-црквени Савет држи седнице једанпут у години, и то месеца Октоврија, а по нужди и више пута).

„Седнице МЦСавета заказује и отвара Митрополит, а држе се у правилу под председништвом епископа — председника — једанпут у години и то месеца Октоврија, а по нужди и више пута. Међутим приуготовљава митр.-патр. секретар све оно, што се за мериторно решење за нужно нађе“.

Број 30. — Чланови митрополитског Савета дужни су подпуним числом у седницама присуствовати; а ако то законог узрока ради не би могло бити, (председник) „митрополит“ је властан из чланова архидијецезалног или других консисторијума потребни број чланова приставити, којима у овом случају дневнице са путним трошком припадају.

„За случај потребе субституише председнику епископу заменика патријарх“.

Број 31. — (Председник и сви чланови митр. црк. Савета полажу званију своме сходну заклетву, коју ће прописата св. Синод). „Присједници митр.-црк. Савета, а исто тако и чиновници полажу званију своме сходну заклетву по формулару *).“

Број 32. — Дјелокруг овог Савета јест онај, који је системом консисторијалном односно кр. рескриптом од 10. авг. 1868. за архиепископско-митрополијски апелаторијум опредјелен.

Број 33. — Митр.-црк. Савет јест суд прве инстанције у дисциплинарним предметима над (званичницима) „присједницима консисторијалним, кад ови против званија свога згреше“.

Број 34. — Предмети се решавају већином гласова, односно тако, као што је у тачкама устројства овог под числом 17. и 28. речено.

Број 35. — Сва закона опредјељења, која су под числом 21. устројства овог наведена, важе и за митр.-црк. Савет.

Присједници мирског реда не могу присједавати при решавању оних и истих предмета у којима и у консисторијуму не присједавају.

Број 36. — Ако ко са изреком митр.-црк. Савета не би задовољан био, у течају десет дана рачунајући од дана публиковања (пресуде),

може учинити призив „односно рекурс“ на архијерејски Синод.

По истеченију десет дана, ако се призив „или рекурс“ не пријави, изрека добива закону силу, и приступа се к извршењу ове.

Број 37. — (Предмети, који најпре пред дотичним конзисторијумом пресуђени нису, не могу се у Савету овом у расправу узети но упућују се на дотични конзисторијум).

„МЦСавет скупља се и свршује своје послове у месту где митрополит-патријах пребива“.

Број 38. — МЦСавет (ползоваће се) „служиће се“ оним печатом, који је за ово надлежателство већ уведен, и закључци ће се под овим правилно издавати моћи.

Број 39. — Дијецезално школско надлежателство под именом епархијалног школског одбора занима се (само) око „српско-народно вероисповедни“ школа, учитеља и око свега, што се за школу и наставу у сваком погледу односи.

Број 40. — Дијецезалном школском надлежателству је председник дијецезални епископ; а кромље председника, подпредседника и епархијално-школског референта има надлежателство ово још седам чланова: два свештеника, без различија чина, два учитеља, и три друга, у делу школском искусна лица. Службу бележничку одправља ће бележник, који је код дијецезалног конзисторијума, и (овај се ползује), „школско надлежателство служи се“ у свима званичним експедицијама печатом, који је за конзисторијум прописан, са одговарајућим школском овом надлежателству надписом.

Број 41. — Подпредседника од грађанског реда поставља за први мах патријарх на тројствени предлог епископа, а после тога у свима другим случајевима бира само то школско надлежателство на тројни предлог епископа.

Исто тако постављају се односно бирају остали чланови надлежателства овог.

Надлежателство ово, ако за добро наће, може предложеним начином поставити и бирати почестне или замењујуће чланове.

Референта основних и главних народних школа бира Сабор; а плата му је 1200 фор. на годину с попутницом од 300 фор.

Број 42. — Седнице дијецезалног школског надлежателства држе се у месту резиденције епископске четири пута у години а по околностима и више пута.

Чланови стални обвезанису кромље законог председатствија точно седницама присуствовати а почестни кад им ред буде, и они за време дјелања свога примају дневнице са трошком путним, ако су изван места резиденције епископске, а ови тек онда, кад сталне чланове замењују.

Број 43. — Предмети се и овде решавају већином гласова сталних чланова, а кад се гласови преполове, решава глас председника.

Чланови почестни гласају само онда кад замењавају сталне чланове.

Референт има глас као и други чланови, но мнење његово нема обвезне силе за надлежателство.

Број 44. — Ко се закључком или изреком дијецезалног школског надлежателства наће увређеним, тај може призив учинити на народни школски Савет.

Број 45. — Зато кромље дијецезалног школског надлежателства постоји народно-школски Савет, као највиша школска власт, а у спорним предметима као друга и последња инстанција.

Број 46. — Народно-школски Савет је народна управа и надзор свију основни и повторни српски народни школа, као и надзор они виши учевни и просветни завода, који потпору из народних фондова уживају.

Број 47. — Народно-школског Савета председник је патријарх српски, а чланови су му главни референт српски народни школа и шест других лица, између којих су два свештеника без различија чина.

Број 48. — Сабор бира чланове Савета овог на тројствени предлог патријарха као председника Сабора, а Савет сам бира себи подпредседника, бележник је пак патријаршески секретар.

Број 49. — Дјелокруг је народно-школском Савету онај, који је по уредби Сабора од год. 1865. и односно краљевском решкрипту, од 10. Августа 1868. под IV. В. §. 21. другом одсеку митрополитског црквено-школског Савета у школским стварима означен.

Број 50. — Непосредни надзор над свима горе реченим школама и заводима вршиће арховни референт српски народни школа. Плата му је 2000 фор. из клирикалног српско-народног фонда, осим тога попутнина од 400 ф. годишње.

Број 51. — Остали чланови обављају своју дужност бесплатно, но са правом на дневнице и подноз из клирикалног фонда по мери саборски чланова.

Број 52. — Народно-школски Савет као и референт школе одговорни су Сабору за своје дјелање.

Број 53. — Народно-школски Савет полаже се печатом за ово надлежанство већ уведеним.

Број 54. — Сва предпаведена надлежателства могу имати свој пословни ред, који сама сачињавају.

Број 55. — Пословни је језик код свију ови надлежателства српски са ћирилицом.

У Карловци, 25. Априла 1875.

Боко-Которска епископија

и Кипријан Стануловић бивши архимадрит ковиљски.

(Два писма.)

Поводом смрти блажене памети епископа Бококоторског Дра Герасима Петрановића, неће бити без интереса, да изнесем на јавност два писма, која сам нашао у архиви Ман. Ковиља, и која се односе на попуњење те новооснованог српске епископије, а за која се досада није знало.

Превишњом одлуком царском од 6. нов. 1870. крепирана је у Далмацији поред већ постојеће епископије задарске још једна са седиштем у Котору, а делокругом који се простире на Боку и Дубровник. Приликом попуњавања те нове епархије обраћена је пажња двора на архимандрита ковиљског, *Кипријана Стануловића*, који је више година служио у Задру на клирикалној школи Он је понуђено му епископско достојанство с благодарношћу одбио, услед чега је 25. фебр. 1871. именован сада умрли Герасим Петрановић.

Писмо, које је од аустр. министра просвете упућено на архимандрита Кипријана, написано је врло учтиво и ласкаво, а гласи дословце овако:

Eure Hochwürden!

Seine k. und k. Apostolische Majestät haben mit Allerhöchster Entschliessung vom 6. november 1870. die Errichtung eines, die gr. or. Glaubensgenossen der Dalmatiner Bezirke Cattaro und Ragusa umfassenden griechisch-orientalischen Bisthums mit dem Sitze in Cattaro allergnädigst zu genehmigen geruht.

Es ist bezüglich der Wahl einer, zur Verwaltung dieses neuen bischöflichen Amtes berufenen und befähigten Persönlihkeiten die Aufmerksamkeit Seiner k. und k. Apostolischen Majestät auf Eure Hochwürden gelenkt worden, zumal Ihnen, der Sie viele Jahre in Dalmatien zugebracht haben, die dortigen Verhältnisse aus eigener Erfahrung näher bekannt sind, und Sie aus Ihrer dortigen Wirksamkeit das beste Andenken hinterlassen haben.

Nachdem Euer Hochwürden jedoch im Jahre 1852., die bis dahin innegehabte Stellung an der Clericalschule in Zara aus dem Grunde zu verlassen sich genöthigt gesehen haben, weil Ihnen das dalmatiner Klima nicht zuträglich war, musste sich vorerst darauf beschränkt werden, an Eure Hochwürden die Anfrage zu richten, ob sich Ihr Gesundheitszustand gegenwärtig so weit gekräftigt hat, dass Sie in dieser Beziehung kein Bedenken tragen würden, im Falle der Allerhöchsten Ernennung das bischöfliche Amt in Cattaro anzutreten.

Ich ersuche Eure Hochwürden mir hierüber mit thunlicher Beschleunigung unmittelbar eine schriftliche Antwort zu geben, um diesfalls weiteren allerunterthänigsten Vortrag an Seine k. und k. Apostolische Majestät erstatten zu können.

Genehmigen Eure Hochwürden den Ausdruck meiner besonderen Hochschätzung.

Euer Hochwürden ergebenster

Stremayr m. p.

Wien, am 13. November 1870.

Одабраним немачким језиком написани одговор на ово ласкаво писмо, приказује нам са најлепше стране скромност Кипријана Стануловића, којом је понуђену му са царског престола митру благодарно одбио. Исти одговор дословце гласи:

Euere Excellenz!

Das hochverehrte Schreiben Ew. Excellenz vom 13. Nov. l. J. das ich erst gestern erhilt, hat mich in doppelter Richtung freudig berührt. Erstens ist es die Allerhöchste Gnade Seiner k. k. apost. Majestät welche mir zu Theil wurde, und ist es die Gelegenheit welche sich mir darbietet, dem Allerhöchsten Throne und der Kirche in erhöhter Weise, als bis jetzt, dienen zu können. Beides verstehe ich im vollen Umfange zu würdigen, — und wenn ich gleich jetzt den tiefempfundenen Dank für die allerhöchste Gnade

in Beziehung auf den Bischofsposten in Cattaro auszudrücken mir erlaube, so folge ich nur der Eingebung meines von unbegrenzter Erkenntlichkeit überströmenden Herzens.

So gross indessen dieselbe ist, ist es nicht minder die Prüfung an mir selbst, ob und inwieferne ich der mir Allerhöchst zugedachten Aufgabe auch zu entsprechen vermag?

Abgesehen von allem Anderen, konnte ich mich bei dieser Prüfung der Überzeugung nicht entschlagen, dass ich durch viele Jahre im Lehrfache beschäftigt und auch sonst am geistlichen Felde thätig, nun bei vorgerücktem Alter jene Rührigkeit und jene Leichtigkeit im Schaffen vermisse, ohne welcher ich die mir zugedachte Stellung nur schwer und mangelhaft behaupten würde.

Ich muss daher — so sehr es meiner unbegränzten Dankbarkeit für die mir in Aussicht gestellte Auszeichnung widerstrebt — mich als hiezu *nicht mehr geeignet* erklären, und Ew. Exc. ganz ergebenst bitten, hievon Akt nehmen zu wollen.

Genehmigen Ew. Excellenz hiermit die Versicherung meiner ausgezeichneten Hochachtung und tiefster Ergebenheit, mit welcher ich mich zu zeichnen die Ehre habe.

Euer Excellenz

ganz gehorsamster Diener

Cyprian Stanulovics m. p.
Arhimandrit von Kovil.

Klost. Kovilj, den 2. Dec. 1870.

Овај одговор најбоље карактерише мудрост и скромност архим. Кипријана, кога „народњаци“ седамдесетих година, и свештенички и световњачки, радо приказују као луда и сујетна старца, само зато, што се и он овдашњој струји, која је на манастире и калуђере јуришала, јуначки одупро, те тиме увредио неизмерну сујету неких „народних великана“.

Евала му и за то, и за ово писмо, којим је побио тврдњу, да калуђери не бирају средства којима могу до власти и положаја доћи. То су сјајно побили Рајић и Руварац, а ево и Кипријан, који одбијају сјајне митре и раде остају у својим скромним ћелијама, а власт остављају другима, који теже за митром, па ма она „од рогоза“ била, што рекао покојни директор Пантелић.

Ман. Ковиљ 1906. Арх. Г. В.

Декрет

царице Марије Терезије

од 29. Августа 1752.

Д. Р.

Када је оно у почетку шесте десетине 18. века српски народ из бивше потијске крајине и околних крајева почео да се сели у Русију, које због насртања на веру, које због несносних спахијских и државних чиновника, терета и других гоњења, а доста и по наговору којекаквих бездушних агената и протува, да се тамо прелије у Русе; тада су аустријске државне власти по свом начину удариле у разна обећавања, при чему су главну улогу играле српске привилегије.

Значајан је декрет царице Марије Терезије од 29. Августа 1752. године, што га је упутила митрополиту Павлу Ненадовићу, који га је овом својом пропратницом обзнанио српском народу.

Павел Божиеју милостију Православни Архиепископ карловачки, и всего в державах их цесаро кралевскаго величества обрегающчагосја Славено-сербскаго и залахијскаго Народа Митрополит.

Честьејшим архимандритом, преподобьејшим игуменом — и всего нашего восточнаја цркве греческаго закона Благочестија, во епархији Нашој сремској обрегающчимсја православним христианом и дусје сватом чадом Нашим возљубленим, Благодат и Мир от Бога. от Нас же молитва и благословение.

Како их ц. к. величество Наша всемилостивејша монархина чрез високославну своју дворну Илирическу депутацију на Наше, честнаго клера и славнаго Народа нашего от неколико Саборах Народних их величеству предложене тежбе и тужбе на ослабу тегот и утјешение общества Нашего благоутробьејше резолвирати изволили јесу, Христољубија ваша из прилагаемаго отписа и превода Нам издаваго под 29. Августа сего љета по новом календару декрета ширше разумјети и јавно видјета могут, коим начином всевисочајше поменутое их величество промотриве да многе незгоде и к тужбам узроци досад јесу из мерзости и разногласија между кралевства мажарског бивателми и нашим народом пропаходили, чрез своју славну кр. мажарску дворну канцеларију и конзилиум локумтенеционали равно

и на Господу стате краљевине Хорватске остро заповједоша, да би клер и народ наш у своих привилегиах неутеснаваше, но всегда по тенору их трактирал. А господа католически Архиепископи и Епископи цјелог краљевства мажарског и к њему инкорпорираних земљеј, клер и народ Нашего православија ни под један начин у вјери и закону да несметају, ни преветствују, нити какогод на унију силом приморивати (слабо и ништа!), тако истим начином све варење, магистрате и спахие Нашего закона људе у налагању данка и осталих дацинах како у изискивању грундхером дужног данодавања ни у најменшем преко правде и правице и собременазваном или више неголи католиком налагају, но и кад суду каквом предстоет, отложивше сваку злобу и мерзост тихо да трактирају.

Коему такожде да сви и сваки Нашего закона подложници не само у оних свободних краљевских варошах, где су они прежде пребивали и сенаторске официе имали, него јешче у осталих привилегиратих варошах и мјестах (јегда изберутсја) за чланове магистрата или сенаторе, и у остале пургерске официје и службе приемљутсе и правица пургерства без сваке далше препоне кад год закгевајут дастсе им. К сему же всевисочајшим милостем и милостивјешу заповјед прилагајут их ц. кр. величество, да би у напредак закона Нашего људи с осталима краљевства мажарског бивателми ради народа и закона мерзости и разногласија у напред узроци тежбе и тужбе небивали, но у постојању и добру слогу и опасну уједињену вољу поставили се.

А јакоже напред наведене и из в начаље поменутога декрета видимо всевисочајше их ц. кр. величества к честному клеру и славном народу Нашему више неже материнске милости и благоутробија само од себе превеликаго и крајњејшаго благодарапија и отслуженија, или паче услуженија от нас изискују, тако всевисочајше они от честнаго клера и славнаго народа по примјеру досеља различна и всегда показаним постојаному благоговјенству, покорности и вјерности надјејутсја.

Но почеже в њекоих наследних краљевинах и земљах их ц. кр. давно остријеше заповједи и публикације запрешченое таjное и јавное у чужде стране и иноземске војничке службе вербование на ново случаватсе, и разпространаjати се зачиње: тако јесу их ц. кр. величество по свих своих краљевствах и провинциах овакво вербование и тражение чуждих служб у иноземских државах, под смертном каштигом запретити изволили, како на овдје приложеног патента initiamanora и преводом јего јавно видјети имут христољубија наша.

Јединоже их ц. кр. величество свое всемилостивјешее на Нас полагајут повјерение, толико паче Наша за вес клер и народ Наш православни данаја их величеству присега и заклетва изискует, напред реченому под смертноју казниjу запрешченому вербованиjу или изисканиjу иноземских служб поподановениjу предерјести, и таково начинание конечно истребити моћни. Того ради честностем и христољубиам вашим уже јављеним начином на Нас експедираната на немецком, нашим јазиције адје на тај конец прилагаем, да ви честни клере и славни народе читајући и слишајући сија на вас управленаја оглашенија добро извјестивше се и разумјејушче величину безмјернија их ц. кр. валичества и честному клера и славнаго народа Нашего обшчеству показанија досље показуемија и показоватисја все милостивјешее објешчаемија милости, благоутробија и полнија матерских шчедрот склоност опасно смотрите, коликаго подвига во отслужении тјех требуем, и того ради во примјерех нашем споменете се предков благочестија церкве и народа Нашего, коликаго скоростиjу, готовостиjу, послушанием, постојаноjу и непреборимоjу вјерностиjу без пошчаденија последњејшија капле крови, всевисочајшиjу службу цесарску отправљаху в земљах или при исходје из сјемо назначених неподвижно пребиваху, и под меким и благоутробњејшим владјением своих државних цареј их ц. кр. величеству покриваеми зашчишчаемих и богаљејшими милостми одарован, неуклони и непоколебими јавишасја и таковија добродјетели, постојанства и нерушимија вјерности в нас потомаках своих славу и хвалу оставити подвизахусја, с немалим токмо крове своја проливанием.

Потреба убо и должност всјех Нас јест, предком Нашим в благохвалном примјеру посљедовати, и државних царем Нашим их ц. кр. величеством покриваеми и зашчишчаеми и богаљејшими молитвами дарованим неуклони и непоколебими јавишасја и таковија добродјетели постојанства и нерушимија вјерности в

нас потомках своих славу и хвалу оставити подизахусја с немалим проливанием крове своеја, потреба убо и должност всјех нас јест, предком Нашим в благохвалном примјеру посљедовати, и державним царем Нашим их ц. кр. величества августњејшему дому аустријскому за препозабилија роду и народу Нашему дугољетно показаемија милости покровителство и защишчение бодро, приљежно, охотно, ревностно, вјерно и постојано служити, службу и височајши интерес всјаким мјерами в нарашчение производити, правовјерно о благопођкрепљаемој державје ц. кр. величества мислити, мирно и послушно жителствовати, неклоњати се ни љево ни десно, напачеже неупушчавати себе превари, наговору или ином каком прелашчењу, каковихлибо људеј у земли с нами живушчих, или со стране приходјашчих, нити и прилатију чуждестраних и иноземских служб кромје служб их ц. кр. величества преклањати се или сами тражити, на конечно из главе извадит се, и остали совјетовати да такова из памети и помисла нагледат, и свагда у памети имут жестоки за то издати патент и по тому себе водет и управљајут.

Бјегајте православни христиане таковихвербовников, предстатников, наговоров, соблазнителеј и злоковарних људеј и вједите, јако вам и роду нашему зла и пагуби желајут, вјестеже јако всјак оставлши ва једином царствје требование свое, в другом аможе отидет всегда подозрителен, да и от онуду, јакоже прежде непостојан сиј отидет и изневјеритеља.

Будите постојани, непрелшчајте се никниже и ничимже, но неподвижно пребивајте на домовинах и мјестах от дјед и отцев и предков наших утверђенихъ, и утверђајте себе в непоколебимој вјерности и служби царској непошчадивше посљедњују капљу крове пролиат, јако да и вјанчших милостеј и даров сподобимсе и древле хвалима наша вјерност непоколебима останет за услужение царскаго благоутробија.

Вјем сим от честностеј и христољубја вашего надјејушчеја вам, домом и чадом вашим молитву и благоволение Наше повторителње присилаем.

Дано в Виени аустријскоj 2. дне октомврија 1752.

(М. П.) Павел Ненадовић с. р.

(Свршиће се)

Неприлике

Лукијана Мушицкога у Плашком.

Д. Р.

(Продужење)

Der Erfolg zeigt bereits zum Theile, und wird allmählich noch mehr zeigen, von welchem grossen Nutzen die Errichtung dieser Bildungs-Anstalt für die Religion, und zunächst für den Staat sey. — Aus allen diesen erhellet, dass der gegnerische Vorwurf der Volks-Demoralisirung allenfalls wohl nur allein die vormahlige Diöcesan-Amtsvorstehung, die — ohne ihr übrigens nahe tretten zu wollen — für die Ausbildung des Klerus und sohin auch für jene des Volkes wie die allgemeine Notorietät und die Erfahrung genügend bezeugen, während eines so vieljährigen Zeitraumes gar nichts that, treffen könne, nur aber für die obdargestelliterweise zur Verbesserung der Sitten und zur höheren Bildung der Geistlichkeit getroffenen Verfügungen, eine dankbare Anerkennung der ganzen Diöces offenbar gebühre. — Ich könnte wohl noch manche Beweise von der vorigen Sittenverderbheit, und dagegen von den unter meiner kurzen Administration bereits mit Erfolg mitgetrettenen Verbesserungen anführen, will es aber aus Gründen der Bescheidenheit, und in dem schmeichelhaften Vertrauen unterlassen, dass sich die löbliche Commission hievon selbst die Überzeugung verschaffen, und so nach mir die gerechte Würdigung nicht entziehen werde.

Ad 2. Es ist noch von keinem der bei den Baulichkeiten an hiesiger bischöflichen Wohnung verwendeten Arbeiter, eine Klage wegen nicht erhaltener Bezahlung des Taglohnes wider mich vorgekommen. Ob aber Einige derselben ihre Bezahlung gleich oder etwas später erhalten haben sollen, kann nicht der Gegenstad einer fremden Anklage seyn. — Genug! Ich blieb keinem schuldig; sonst würde Selber das Seinige und zwar mit Recht fordern. — Auch ist es eine Lüge, dass ich jemahls Einem dieser Arbeiter den verdienten Lohn nicht ganz bezahlte, oder die Fordernden mit Grobheiten begegnete. — Die Kleinlichkeit dieser Anklage — zu der übrigens als einer blossen privat-Klage, die Gesetze nur den angeblich Nichtbefriedigten berechtigen — beweiset die Ohnmacht des gegnerischen Unternehmens.

Ad 3. Dieser Beschwerde-Gegenstad ist bereits in dem 1. Punkte enthalten; daher ich die dortige Widerlegung auch hier in volle Anwen-

dung bringe, und nur noch bemerke, dass meine obbezeigten rheumatischen Kopfleiden eben am Geburtsfeste Seiner Majestät unsers Allergnädigsten Kaisers, wie ich mich mit tiefer Wehmuth erinnere, grenzenlos wütheten, und mir daher die Möglichkeit raubten, an diesem Tage das Bett zu verlassen und sohin mein innigstes Gebeth für das Wohl, und noch lange Erhaltung des kostbaren Lebens des besten, des geehrtesten, des einzigen Landesvaters in der Kirche öffentlich zu verrichten. — Doch in Mitte der wüthenden Schmerzen richtete ich mit dankbarsten Gefühlen meine Augen auf den Allmächtigen, und verband damit im Stillen jene Andacht. — Dass übrigens mein fräglicher Krankheits-Zustand um Mittags-Zeit aufhörte, beweisen die obangeschlossenen ärztlichen Zeugnisse. — Es hätte daher möglich seyn können, dass ich an demselben Nachmittage in Folge des ärztlichen Anrathens spacieren gefahren, oder zu Fusse gegangen wäre, obschon ich mich nicht erinnern, vielmehr versichern kann, dass solches an eben diesem Nachmittage nicht geschehen ist. — Und hier nun scheint die Gelegenheit zur Äusserung des gerechten Wunsches zu seyn, dass in der hiesigen Residenz, sowie es in den meisten katholischen der Fall ist, eine Kapelle angebracht, oder doch wenigstens ein Verbindungs-Gang von da zu der Kirche errichtet werden möchte, was hier unter diesen so rauhen Himmelsstriche für die Bischöfe, oder deren Administratoren eine ausgezeichnete Wohlthat wäre. — Würde dieses bis nun der Fall gewesen seyn, so hätte ich öfters selbst im mindern Krankheits-zustande den heiligen Dienst verrichten können, ohne dabey die Gesundheit der offenbaren Gefahr aussetzen zu müssen, wie es sich am Ostertage ergab, als ich während des abgehaltenen Gottes-Dienstes vom Fieber befallen wurde, und kaum nach Hause kommend, mich zu Bette legen musste, worüber der damals hier gewesene Pfarrer Peter Vukellich, und der Klerikal-Lehrer Lazar Mihailovich volle Zeugenschaft geben können. — Übrigens, obschon mich mein oberwiesener Krankheits-Zustand gebieterisch hinderte, den Gottesdienst öffentlich in der Kirche zu öffermahlen, als es geschah, abzuhalten, hatte ich doch nicht das Predigen des Guten und Wahren in dem innerem Sinne keineswegs vernachlässiget; denn ich habe bei so vielfältigen, theils gesuchten, theils sich zufällig ergebenen Gelegenheiten, in ein jedes Haus der hiesigen 2 Pfarren, theils unmittelbar durch die Hauswirthe, theils mittelbar durch die Pfarrschüler und Klerikalzöglinge, dann durch die zur Ehe geeigneten Katechumenen so manchen Strahl des wahren Lichtes, vorbereitet, und den Samen des Guten gestreuet, endlich durch meinen unbefleckten, und der hohen Würde entsprechenden Lebenswandel die Religion und die Moralität achten gelehret. — Die Pfarrgemeinden wissen diess eben so gut, als sie von dem vorherigen Gegentheile die traurige Überzeugung haben. — Aus diesem Anklags-Punkte nun lässt sich der hohe Grad der Bosheit meines Anklägers mit Fingern greifen, in dem er dadurch die Absicht: sogar meine Anhänglichkeit an die geheiligte Person des Allergnädigsten Monarchen in nachtheiliges Licht zu stellen, an den Tag legte. Ich, der die Erziehung, Bildung und sodurch die grössten Wohlthaten, die dem Menschen im wahren Sinne zu Theil werden können, endlich gegenwärtige ausgezeichnete Würde durch Allerhöchste Gnade Seiner Majestät erhalten, soll nicht die grenzenloseste Anhänlichkeit und Dankbarkeit für die geheiligte Person hegen? — Mein Leben, meine Handlungen, und alle meine Schritte beurkundeten stets dieses heilige Gefühl. — Nur ein Ruchloser, nur ein Verruchter und ein Unmensch kann entgegengesetzt denken und handeln. — Mein Bewusstseyn ist rein, meine Seele ist nicht fähig eines unrechten Gedankens, um so minder einer gleichen Handlung.

Ad 4. Warum beweiset man nicht von mir zur Vornehmung der Bauten angeblich gemachten Schulden? Warum tretten die diesfälligen Gläubiger, denen doch allein das Klagerecht zustehet, nicht selbst auf? — Oder warum legt der Verschwörer wenigstens die Vollmacht derselben nicht bei, indem er wissen soll, und muss, dass er ohne solcher Bevollmächtigung nicht nur als Winkelschreiber, und unbefugter Kläger, sondern auch als offenbarer Aufwiegler erscheint, und sohin doppelt strafwürdig ist. — Die dringende Nothwendigkeit, und sonach höhere Bewilligung der Bauten an der hiesigen bischöflichen Residenz, ist bereits im 1. Punkte laut F. und der daselbst angezogenen General-Commando Verordnungen vollkommen dargethan worden. — Die Rechnungen hierüber habe ich nicht dem Arh. Rajacsich oder seinen elenden Werkzeugen, sondern Seiner Excellenz dem Herrn Metropoliten zu legen. — Die Bauten sind nach eigener Überzeugung der löblichen Untersuchungs-Commission noch nich

vollendet. Der Fond des dazu erforderlichen Kosten-Aufwandes ist bekannt, und aus obzitirten hohen General-Commando Verordnungen ebenfalls ersichtlich. — Was will nun also der niedrige Ankläger mit dieser so nichtigen als bosshaften Beschwerde? Dank soll er mir im Nahmen der ganzen Diöces wissen, dass ich diese, zur Erhaltung der bischöflichen Wohnung, dann zur Gründung der so sehr gemeinnützigen Clerikal Schule und des Konwikts höchst nöthigen Bauten, und so manches Andere zum Wohle der Diöces in der kurzen Zeit bewerkstelligte, wovon vor mir weder gedacht noch minder etwas geleistet wurde.

Dass ich von mehreren Pfarr-Administratoren sogenannte Syngelia Taxen abgenommen und anstatt solche Seiner Excellenz dem Herrn Metropoliten für die Anstellungs-Dekrete einzusenden, — zu jenen obbefragten Bauten verwendet habe, ist eben so unwahr und erdichtet, als es seine Richtigkeit hat, dass von zweyen einzigen Pfarr-Administratoren, nehmlich von Johann Budisavljevich und Stephan Poschuscha die sogenannten Syngelia Taxen, welche Beyde zusammen nicht volle 100 fl. betragen, erlegt, und hievon Seiner obgedachten Exc. auch schon der Bericht erstattet worden. Es ist nicht zu zweifeln, dass diese Herabsendung der fräglichen Syngelia nächstens erfolgen, und sodurch der Wunsch jener 2 Pfarr-Administratoren erreicht werde. — Im übrigen aber leuchtet auch aus dieser Anklage die Bosheit des Gegners lebhaft hervor: denn zu deren Anbringung ist er offenbar weder berufen, noch ermächtigt, sonst würde er den Beweis vorgelegt haben. — Dies und der weitere Umstand, dass von den gedachten 2 Pfarr-Administratoren keine Klage gestellt worden, dient hinlänglichst zur Überzeugung von der Nichtigkeit dieser Beschwerde, die sich übrigens auch dadurch ganz lächerlich darstellt, dass sie den Vorwurf enthält, als wären die obgedachten 2 Syngelia Taxen verbant worden — wodoch der gemeinste Verstand einsieht, dass eine Summe von 93 fl. 30 kr. in Hinsicht der hierortigen zu Stande gebrachten Baulichkeiten nie kaum erwähnungswerther Vorschuss wäre.

Ad. 5. Was ich nach meinem reinen Wissen und Gewissen auf diesem Fragpunkt antworten kann, ist dieses: — zu Mittag Mahle bei mir 1824. waren Hauptmann Budisavljevich, Oberlieutenannt Stanisavljevich, Lieutenannt Csoporda und Fähnrich Sturlich. — Der Erste warf die Frage auf, welcher Anzug der feyerliche eines Bischofen von unserem Ritus wäre, — ich sagte es ihm, und setzte hinzu: derselbe sey blos kirchlich, das heisst nur bey kirchlichen Funktionen ausser solchen aber nicht gebräuchlich — hiebei kam ich durch Vergesellschaftung der Ideen auf den Fall, da zwey Bischöfe von unserem Ritus, nehmlich Herr v. Putnik und der selige von Miokovich 1817. im Gradiscaner Regimente zu Novska Seine Majestät unsern Allergnädigsten Kaiser, Ersterer im äuserkirchlichen-feyerlichen Anzuge, letzterer aber im kirchlichen Kleide beglückwünschten, und hierauf der verstorbene Feldzeug-Meister Baron Duka dem Herrn v. Putnik gesagt hätte, dass er dem andern Bischofen deuten solle, die Mütze mit dem Flor abzunehmen. — Sonst kam kein Wort von weiterer Bezüglichkeit vor. — Alles übrige ist eine niederträchtigste Verleumdung, wodurch der unter den Nahmen Simeon verkappter Ankläger und Verschwörer, alle Macht, und das ganze Gift seiner unglaublichen Bosheit ausgelassen, indem er durch derley Erdichtungen, mich nicht mehr, nicht weniger als des Verbrechens der Lästerung Seiner Majestät beschuldiget. — Über diesen höchsten Grad der Lüge, Bosheit und Niederträchtigkeit muss der Verstand allerdings stillbleiben. — Ich glaube daher am besten und würdevollsten zu thun, mich deshalb — unter Beziehung auf das bereits im 3. Punkte gesagte — dann auf die reine Wahrheit der obangeführten Thatsache — aller ferneren Rechtfertigung enthalten, und da der Ankläger hierwegen die obgenannten Offiziere, und den Proto-Diacon Terkulya zu Zeugen anführt, und deren eidliche Vernehmung selbst dringedst bitten zu sollen, übrigens aber mich auf die Reinheit meines Gewissens, auf den festen Willen für alles Gute, — auf das Hoch-Gefühl der Tugend — auf die hohe Begeisterung für Alles, was edel, schön und göttlich ist — auf das unermüdliche Streben, fromm und Gott und meinem Monarchen gefällig zu leben, auf meinen nie bemakelten Ruf, endlich auf die stets erprobte Treue und dankbare Anhänglichkeit für meinen Allergnädigsten Landes-Vater und Wohlthäter getrost zu berufen und mit voller Hingebung zu stützen. — Es ist nun zwar unter meiner Würde, und mit meinem geistlichen Stande eben so, als mit meiner Denkungs-Art unverträglich um verdiente Bestrafung dieses moralischen Mörders anzuhalten. — Indem aber die Grösse des Verbrechens, so er mir einzig in der vorgefassten Absicht, mich von der hiesigen Bisthums-

Administration zu stürzen, und sich selbst darauf zu schwingen, auf eine so künstliche, als mit unerhörten Niederträchtigkeit erdichteten Weise aufbürden will, die ganze Aufmerksamkeit des Staates zu erregen geeignet ist, kann auch dessen Erdichter und Anschuldiger darum aus dem Auge der Regierung nicht gelassen werden, weil ein solches Individuum ähnlicher Ersinnungen, auch gegen die Höchsten Landesfürstlichen Beamten und Stellen und zuletzt selbst gegen den Staat mithin aller carbonarischen Umtriebe offenbar fähig ist. — Aus Nachsicht und Straflosigkeit dergleichen Verläumdungen, und aufwieglerischen Erdichtungen, könnten die nachtheiligsten Folgen entspringen. — Solchen Menschen verzeihen, hiesse, die moralische Denkungs-Art der guten und getreuen Staats-Bürger schwächen, und ähnlichen Vergehen, die durch Nachsicht bis ins Unendliche sich vermehren würden, die Thore öffnen. — Durch deren Straflosigkeit würde die ganze Kraft der erhabenen Gesetze vereitelt werden. — Hier verlangt selbst die Menschheit, volle Genugthung. — Ich für meine Person verzeihe ihm, dies will meine Denkungs-Art, mein Stand, meine Würde. — Dem Laufe der öffentlichen Gerechtigkeit aber kann, und darf ich nicht entgegen seyn.

Ad 6. Erdichtung, dass ich Jeden, der nicht zur gr. n. u. Religion gehört, verachte, und über andere Religionen schimpfe, widerlegt sich durch meine Grundsätze — die auch wohl jeder vernünftige Mann hegen soll — durch meine bekannte höhere Bildung, endlich durch entgegen stehende Erfahrung. — Warum liefert der Ankläger keine Beweise zu dieser seiner elenden Ersinnung? Ich soll andere Religionen verachten? Wie verträge sich dies selbst mit gemeiner Vernunft? Allenthalben, wo ich bis nun lebte, sah ich mich von fremden Glaubensgenossen eben so, als von den meinen geschätzt, weil auch ich sie in gleichem Grade, wie die letzteren, achtete. — Der hierortige Compagnie Commandant Hauptmann Draschenovich, und der katolische Orts Pfarrer, dann die übrigen hierortigen so, als benachbarten Katholischen Inwohner haben auch den vollsten Beweis von meiner Achtung für ihre Religion. Ich selbst habe während der ganzen Zeit meines Hierseyns mehrere Dienstbothen von dieser Religion, und der Koch im Klerikal-Konwikte ist ebenfalls römisch-katholisch.

Ad 7. Es ist eine niederträchtige Lüge, dass ich an gebothenen Feyertagen jemahls habe arbeiten lassen. Ich kann mich aber noch lebhaft erinnern, dass am Paraskeva (einem mindern) Feyertage, ein Regenguss fiel, als eine noch ganz frische Maurerarbeit offen dastand. — Besorgt, dass dieselbe vom gedachten starken Gusse nicht vollends beschädiget werde, gab ich Befehl, diese Mauer so schnell als möglich, mit Schindeln zu bedecken. — Die Eindeckung war, wie Niemand gezweifeln wird, eine höchst dringende Notharbeit, und forderte kaum eine $^1/_2$ stündige Zeit. — Wahrscheinlich meint nun der Gegner diese Arbeit. — Hätte er aber überdacht, dass derley dringende und keinen Aufschub leidende Notharbeit selbst an grössten Feyertagen erlaubt sind, so würde er sich bestimmt geschämt haben mit seiner gegenwärtigen Anklage aufzutretten.

Ad 8. Wenn in der Administration des Bisthums mit Befolgung der Consistorials Systems, nach dem höchsten Erläuterungs-Reskript, nach den canonischen Grundsätzen, nach Weisung des H. Metropoliten und mit immerwährenden Einverständnisse der Consistorial-Beisitzer verfahren wird, wie ich es stets gethan, kann keine Verwirrung entstehen noch minder stattfinden. — Ich habe bereits oben ad 4. erklärt, die Legung der Rechnungen über die Bisthums-Administration blos S. Exs. H Metropoliten schuldig zu seyn; folglich steht das Recht, mich zu dieser Legung zu verhalten, auch bloss nur Seiner gedachten Excellenz zu. — Übrigens kann ich versichern, dass diese Rechnungen in der gehörige Ordnung seyn, und ich schmeichle mir im voraus, das S. Exc. damit vollkommen zufrieden seyn wird. — Dass aber in meiner Administration nur weit bessere Ordnung, und Gebahrung als selbe vor meinem Antritte bestanden ist, in ökonomischer Hinsicht sowohl als in Ansehung der Consistorial Geschäfte, und überhaupt der ganzen Diöcesan Leitung herrsche und eben so der Fundus-instructus in seinem unveränderten Zustande sich befinde, bedarf keines Beweises. Meine so viele nützlichen Verfügungen sprechen laut — und die augenscheinliche Überzeugung gibt den entschiedenen Ausschlag. — Eine löbliche Commission geruhe diese Überzeugung schöpfen, und mit vormahligem Zustande gegeneinander zu halten. — Durch solche nun im Wiederspruche mit den augenfälligen Gegenbeweise stehende Lüge, zeugt sich das tiefe Herabsinken meines Anklägers in der moralischen Entwertung wieder ganz handgreiflich.

Ad 9. Ich stehe mit dem hierortigen Compagnie-Commandanten Hauptmann Draschenovich in keiner besondern Freundschaft — Auf die Achtung, die ich für ihn hege hat bei mir auch jeder andere rechtschaffene, ehrliebende, und sich seines Standes würdig betragende Mann von dessen Karakter Anspruch. — Sein angeblicher Umgang mit einer gewissen Anna Burctich, so wie auch seine übrigen Familien und häuslichen Verhältnisse sind mir eben so unbekannt, als sie mich auch nicht angehen. — Er ist von katholischer Religion, ich konnte demnach mich wohl niemahls berechtiget ansehen, dessen Betragen in Bezug auf seine Religionsvorschriften zu rügen, und ihm sohin den obgedachten Umgang mit der Burcich zu verbiethen. — Dieses allfällige Recht kann nur dem hiesigen Orts-Pfarrer von seiner Religion zustehen, der es daher allein auszuüben schuldig und folglich auch für die Duldung des fräglichen Umganges allein verantwortlich seyn kann. — Bei dieser Gelegenheit kann ich die Bemerkung nicht unterdrücken, dass es von Seite des Anklägers, dann seines Haupt-Anhängers und Schwagers des hierortigen Erz-Prister Bunesich, ihrem Berufe, ihrer Pflicht wohl entsprechender wäre durch eigene religiöse und sittliche Handlungen mit gutem Beispiele vorauszugehen und dann auch dafür zu sorgen, dass die Gattin des Letzteren (Schwester des Ersteren) von dem niederträchtigen Gewerbe des Kuppeley, und desselben Schwester Maria Merkonich sammt ihrer Tochter vom ihrem höchst unzüchtigen Lebenswandel, so sie Beide, wie ich bereits oben zu erwähnen Gelegenheit hatte, und wogegen ich vermög meines hohen Amtes ohnedies nachdrückliche Mittel ergreifen muss, zum öffentlichen Ärgernisse treiben, ablassen mögen und hiedurch das letztere verhütet, somit der diesfällige Anlass zum Sittenverderbheit verschwinden gemacht werde.

Ad 10. Die Niedrigkeit dieses Anklags-Punktes ist offenbahr. — Ich soll den hier auf Arbeit gewesenen Leuten die Schüssel samt Essachen mit eigenem Fusse absichtlich umgeworfen haben, damit sie derweil hätten arbeiten sollen! — Welche grobe Lüge, welche bosbafte Erfindung. Ich hatte ja meine Aufseher die für die ordentliche Verrichtung der Arbeiten zu wachen beauftragt waren. — Indess könnte ja möglich gewesen seyn, dass ich beim Nachsehen an eine solche Schüssel angekommen, und sie dann unglücklicherweise umgeworfen worden wäre. — Doch eine gleiche absichtliche Umwerfung einem vernünftigen Manne, oder gar Einem von meinem Stande und Würde zuzumuthen, ist einerseits eben so boshaft, und niederträchtig, als es andersseits lächerlich ist.

Ad 11. Meine Achtung für fremde Religionen, vornehmlich aber für die katholische, die ich in der Wesenheit gleich mit der Eigenen ansehe, ist allen bester Unterrichteten bekannt, und ich beziehe mich deshalb auf dasjenige, was von mir bereits auf den 6. Punkt eingewendet worden ist. — Meine Circularien an die Geistlichkeit, die der Ankläger zum Beweise anzieht, können geprüft werden, und ich schmeichle mir, dass sie ohne aller Rüge und vielmehr mit dem, eines Oberhirten würdigen Religionseifer, und mit auf ächte Bildung des Clerus, und sohin auch des Volkes abzweckenden Geiste geschrieben befunden werden. — Wie könnte nur gedacht werden, dass ein Mann vom Verstande und Bildung, schweige, ein Oberhirt, oder dessen Verweser in ähnlichen Circular-Erlässen, fremde, oder gar die im Staate herrschende Religion zu beleidigen im Stande wäre? — In einem einzigen dieser Circulare ddt. 26. März l. J. a. St. worin ich im Einklage mit der sub O. anliegenden General-Commando Verordnungen ddt. 31. December v. J. 310 ', den Befehl ertheilte, bei der Jugend auf die strenge Beobachtung des Kreuzmachens nach der g. n. u. Religions-Vorschrift zu sehen, indem mir Anzeigen zukamen und zum Theile durch Erfahrung bestättigt wurde, dass hierfalls besonderes in den Grenzschulen häufig abgewichen, und die g. n. u. Jugend zur Kreuzmachung nach dem römisch-katholischen Gebrauche angehalten werde, erinnere ich mich des Ausdruckes: Päpstliche, statt römisch-katholische Kirche bedient zu haben; und dieser Ausdruck wahrscheinlich wird von meinem Ankläger aufgefangen, und als beleidigend gemeint worden seyn. — Wenn nun derselbe wirklich für beleidigend angesehen werden wollte, so würde ich über meinen unschuldigen Irrthum einigst Reue empfinden, und mich nicht schämen, selben offen zu erkennen. Allein ich kann auf meine Ehre, und auf die Reinheit meines Gewissens versichern, fräglichen Ausdruck bloss, und allein als den synonimen des Wortes: römisch-katholisch verstanden zu haben. — Jedermann, der mit logischen Lehren gründlich bekannt ist, wird diesen synonymen Begriff zulassen. — Die vortreffliche Schrift, unter dem Tittel: „Harmonie der morgenländischen und abendländischen Kirche,

oder Entwurf zur Vereinigung beider Kirchen", herausgegeben vom Hermann Joseph Schmit, Wien 1824. gibt hierüber die genügendsten und beleuchtendsten Erklärungen.

(Продужиће се.)

ЛИСТАК.

Вести.

Извештај о богословији карловачкој и богословском семинару. По 17. књиги извештаја за 1905/6. уписано је било у све четири године 96 богослова, и то на архидијецезе 22, на горњо-карловачке 12, из шакрачке 11, из бачке 31, на вршачке 9, из темишварске 8 и будимске 3.

Од 96 уписаних припуштени су испиту и пријавило се 73, а положило га 70; одложили испит и одбијени 23. од којих је само из II. године — семинараца — њих 13, од којих 8 ради болести, а 5 су одбијени на јесењи рок.

У богословском семинару у I. и II. години било је свега 49 и то за горњокарловачку 15, шакрачку 13, вршачку 8, темишварску 8, будимску 4 и бачку 1.

Извештај о гимназији карловачкој. По 47. извештају за 1905/6. уписано је било 358 ученика од којих је на крају године заостало 335, и то добили су сведоџбу:

I. реда с одликом — — —	40
„ „ — — — — — — —	255
II. „ — — — — — — —	9
III. „ — — — — — — —	7
Сведоџбу са поправком — —	20
Непеспитаних — — — — —	4

Српски православни свештенички Конвикат у Ср. Карловцима. Овај најлепши културни српски завод отпочео је почетком шк. год. 1905/6. са 40 питомаца ученика у срп. вел. гимназији карловачкој, од којих су ушли у завод са одликом 2, са I. р. 16, са II. р. и поправком из једног предмета 11, са III. р. 1 ученик.

На свршетку шк. г. 1905./6. оцењено је од 40 питомаца овога завода:

I. редом с одликом	7
I. „ — — —	32
II. „ — — —	1

Према овакову повољном резултату могао је овај завод са својим управитељем, проф. Ђ. Магарашевићем одговорити свом тешком задатку тим више, што је и здравље код свију ученика задовољавало.

Ниједан озбиљан случај болести није се у заводу појавио.

Ово су дакако последице доброг и здравог стана, добре хране, воде и ваздуха, који имају питомци у заводу.

Управа гимназије карловачке стога је и саветовала у најновијем гимн. извештају, да ће најбоље своју децу сместити у овдашњи свештенички конвикат, који се и с наше стране српским родитељима препоручује. Како дознајемо цена ће бити питомцима нечланова родитеља 44 К, а чланова 38 К, месечно.

Нове српске земљорадничке задруге. У *Грабарју* у Славонији је основана српска земљорадничка задруга са неограниченом одговорношћу.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Послате књиге на приказ.

Шематизам православне епархије Далматинске и Истријске за годину 1906. Задар. 8° стр. 64.

Сирота далматинско-истријска епархија редовно за сваку годину издаје свој Шематизам, а ми у богатој митрополији не можемо ево већ 6 година да дођемо до Шематизма за митрополију, а камо ли за поједине дијецезе.

Извјештај о православном српском богословском училишту и прав. срп. богословском семинару у Ср. Карловцима за школску годину 1005/6. Књига 17. Карловци 8° 60 страна.

Извештај српске велике гимназије карловачке за школску годину 1905/6. Књига 47. Карловци 8° 117 страна.

Предлог закона о плаћама и осталим парохијским приходима српског православног свештенства Добробосанске Епархије. Сарајево, fol. 17 страна.

Закон од 17. Јануара 1906. о вероисповедним односима. Карловци 12° 16 стр. Цена 20 филира.

Позив

на редовну скупштину Архидијецезалног православног српског свештеничког Конвикта, која ће се одржати у Ср. Карловцима у уторник 11. (24.) јулија о. г. у 9 сати пре подне у згради Конвикта.

Дневни ред:

1. Призивање св. Духа.
2. Извештај Патроната о управи Конвикта 1905/6. школске године.
3. Извештај Патроната о удовичком фонду.

4. Избор одбора за надпредглед рачуна.
5. Прорачун за школску годину 1906/7.
6 Предлози Патроната.
7. Примање нових чланова.
8. Избор Патроната и часника.
9. Избор питомаца.
10. Избор надзорника.
11. Евентуални предлози.

Из седнице Патровата Архидијецезалног правосл. срп. свештеничког Конвикта држане у Ср. Карловцима 9. (22.) јунија 1906.

Тајник: Радослав Марковић

Председник: Јован Јеремић

Извештај

о сакупљеним прилозима за добротворну сврху уместо венца

† Архимандриту Илариjону Руварцу.

После последњег извештаја, штампаног у 23. броју „Срп. Сиона“ пр. г., који се завршио сводом од 215 Круна и 30 потура, приложио је још јеромонах Неофит Сабадош 4 Круне.

Сума свих прилога до данас чини 219 К 30 потура.

Ту сам своту уложио у „Сремско-Карловачку задругу за међусобно помагање и штедњу“ и то:

5. дек. 1905.	К 200·—
на коју своту је прирасла камата до 1. јануара 1906.	К —·34
а 6. јунија 1906. уложио сам остатак од	К 19·30
Сума	К. 219·64

Како није унапред одређена добротворна сврха којој се намењују ти прилози, сматрао сам као најзгоднију прилику, да умолим славни професорски збор карловачке богословије, да он прими ту своту и да њоме расположи и рукује.

Исти збор се молби мојој одазвао и дана 4. (17.) јунија о. г. предао сам уложну књижицу под именом: „*Фонд Илариjона Руварца*“ са свотом од 219 Круна и 64 потура на даље располагање.

Извештавајући о томе приложнике сакупљене своте, сматрам се разрешеним од исте.

4. (17.) јунија 1906.

Иван Машировић

Позив на претплату.

Намеран сам да дадем у штампу *друго коло* својих проповеди под насловом: **Глас Пастира.**

С тога молим браћу свештенике, богословску омладину и све своје пријатеље, да ме претплатом потпомогну, како бих намеру своју извести могао.

У другом колу биће 71 проповед, а штампаће се у формату велике осмине.

Цена ће бити другом колу 2 Круне (2 дин. и 50 п. дин.)

Цена је првом колу 1 круна 40 потура, а за оба 3 круне 20 пот. са поштарином.

Претплату ваља слати или пријављивати потписаноме до краја Августа о. г.

Уједно молим сл. уредништва српских листова, да би доброту имали овај позив бесплатно у својим листовима прештампати.

У Иригу 10. Јуна 1906.

Григорије А. Николић
парох.

Књижевни огласи.

Изашла је из штампе нова школска књига, под насловом:

ШКОЛСКА ДЕЦА
НА
СЛУЖБИ БОЖЈОЈ
УПУТСТВО
ЗА
ПРАВОСЛАВНЕ УЧЕНИКЕ СРП. ОСНОВНИХ ШКОЛА
како да у св. цркви на богослужењима суделују

Издање Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. — Цена је књизи 20 потура.

Изашла је из штампе, и може се добити код потписате управе књига:

ОПИС
СРПСКИХ ФРУШКОГОРСКИХ МАНАСТИРА 1753.

Приопштио: **Димитрије Руварац.**

Књига је штампана на лепом белом папиру и има 488 стр.

Цена је књизи увезаној у платно — сва — 5 Кр, а неувезаној 4 Кр.

Управа српске манастирске штампарије.

Изашла је нова књига из штампе:

„ВЕЛИКИ ТИПИК“

који се може добити само код издавача Српске Манастирске Штампарије по 4 круне од брошираног примерка. Укоричен 5 — К.

Српска Манастирска Штампарија.

ПРАВОСЛАВНА ЛИТУРГИКА
ЗА УЧЕНИКЕ СРЕДЊИХ ШКОЛА

САСТАВИО
Александар Живановић.

Цена је књизи К 1·20 — Обраћамо пажњу г.г. православним катихетама на ову школ. књигу која је прописана као школски уџбеник на средњим школама.

Српска Манастирска Штампарија.

ИЗВОД
ИЗ
СРПСКЕ ГРАМАТИКЕ
ЗА I. И II. ГИМНАЗИЈСКИ РАЗРЕД
САСТАВИО
ЈОВАН ЖИВАНОВИЋ

изашла је на штампе. Цена је књизи 1 круна. Школска књига је ова одавно понестала, и ђаци наши пису је имали, те се јако осећала потреба да се приреди ново издање што је и учињено. Г. автор није жалио труда, да ову књигу допуни и на ново преради, а српска манастирска штампарија нада.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр. Е. К. 260. ех 1906. 1—1 48

K. und k. Feldsuperiorat des Seelsorge Bezirkes
у Загребу подноси поднесак ове садржине:

Prečasnom biskupskom Ordinarijatu
u Plaškom.

Conte Moises pl. Ljubibratić (Liubibratich) грчко источне вјероизповијести; родјен око године 1724. у Дубровнику, бијаше год. 1756. Unterleutnant у граничарској Grenzinfanterieregimenti Nr. 8. год. 1762. 1774. капетан и Kompagniekommandant код исте регименте. У некој листини ове регименте навадја се год. 1767. као оженјен, те је год 1786. као Titular major умировљен. Исти је 25. српња 1802. у Petrovaradinu умро.

Udova njegova Elizabeta, veli se, da je sa tri sina, Petrom, Mihaljem i Jovanom, živjela iza toga u Osijeku.

Prečastni Feldvikarijat u Beču traži:

1.) Krstni list istoga Conte Mojsije pl. Ljubibratića,

2.) njegov vjenčani list;

3) Krstne listove, njegovih gore rečeni triju sinova, eventualno, ako bi se našlo gdjegod ubilježeno još koje njegovo dijete, krstni list istoga djeteta.

Ja sam se obratio glede toga na 18 stranom rimokatoličkih, stranom pravoslavnih župnih ureda, ali nijesam, van od dva, dobio odgovora.

Stoga sam primio nalog, da se obratim još i na Prečasni biskupski Ordinarijat sa najsmjernijom molbom, neka bi okružnicom najblagohotnije pozvao sebi podčinjene župne urede, da u matrikulam gore rečene slučajeve potraži, i ako se bud vjenčani, bud kojigod slučaj krštenja ubilježen pronadje, da dotični list, providjen biljegom, uspostane.

Pristojba i biljeg biti će plaćeni.

Matija Rihtarić v. r.
feldsuperior.

По прочитању поднеска би

Ријешено:

овај поднесак штампати у „Срп. Сиону“ и по звати тим начином све подручно свештенство да по матицама потражи затражене податке и достави их овамо у што краћем року, евентуално, да поднесе извештаје, да у тамошњим матицама нема никаквих података за горе наведена лица.

Из сједнице Епарх. Конзисторије држане у Плашком, 16. маја 1906.

Михаил
Епископ.

Ад Број К. 387, 399. и 419. з. 263. ех 1906. 42 2—3

СТЕЧАЈ.

Исписује се на мјесто пароха и окр. протопрезвитера у Новој Градишци са плаћом III. разреда, а роком до укључиво 8. (21.) јула 1906.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем потписаној конзисторији до стављеног рока поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 24. маја (6. јуна) 1906. држане.

Предсједништво.

Ад бр. син. вад. 72. ех 1906. 1—3 47

СТЕЧАЈ.

На темељу одлуке прав. срп. св. архијерејског синода од 23. маја (5. јунија) 1906. овим се отвара стечај ради попуњења стипендијског места са год. 1200 круна, установљеног у § у 103. одс. III. прев. кр. наредбе од 10. августа 1868. за изображавање професора богословије.

Компетовати на ову стипендију могу свршени прав. срп. богослови, који имају исказати осем тога, да су здрави и сиромашног стања.

Декретом ће се одредити, где ће питомац имати наставити и довршити прав. богословске науке као обвеза у погледу на службовање по свршетку наука.

Ваљано инструјисане молбенице треба поднети потписаном митрополиту и патријарху најдаље до 1. (14.) августа 1906. године.

У Карловцима 3. (16.) јунија 1906. године.

Георгије с. р.
Патријарх.

ОБЈАВА. 1—1 46

Православни српски богословски семинар у Карловцима отвара се питомцима с наступајућом школском годином 1. (14.) Септембра.

Нових питомаца примиће се 25, који ће ступити у прву годину богословије.

Молбенице за питомачка места ваља *лично* поднети *управи богосл. семинара у Карловцима* 31. августа (13. сепг.).

Молбеници треба прикључити:

а.) писмену дозволу свога *дијецезана Епископа*, којом се кандидат припушта избору, а која се дозвола има с ваљано инструисаном молбом течајем великих школских ферија најдаље до Велике Госпоине код Епископа *лично* затражити;

б.) крштено писмо;

в.) сведоџбу о положеном гимназијском испиту зрелости;

г.) сведоџбу о религиозно моралном владању од свог пароха;

д.) сведоџбу лечничку о накалажењу богиња.

Сви молиоци биће истога дана лечничком прегледу подвргнути; а 1. (14.) септ. после подне објавиће се свима, који су у семинар примљени и *којој су епархији исти додељени на службу* по свршетку богословских наука, при чему се имају у обзиру мештанско порекло и опраздане жеље молилаца. — Примљени молиоци одмах после овога проглашења ступају у семинар.

Примљени питомци имаће затим у року од десет дана поднети управи од своје и од стране својих родитеља или скрбника потписани *реверс*, у ком се обвезују, да ће по свршетку богословских наука најдуже за две године ступити у свештенички чин и у дијецези Н. (за коју буду примљени) безусловно најмање *шест година* као свештеници служити; ако пак својом вољом или својом кривицом у семинару не би остали, или по свршетку богословских наука својом вољом или кривицом у року од две године дана у свештенички чин не би ступили, да ће на њих у семинару потрошену своту, семинарској благајници вратити.

Питомци су дужни при ступању у завод донети, и целог свога боравка у истом непрестано на броју имати: 6 кошуља, 6 гаћа, 12 огрлица, 12 пари запонака (манжета), 12 марама за нос, 6 убруса (пешкира), 12 пари чарапа (или обојака), 4 кошуље пресвлачице и (ко је уобичајио да носи) 2 дуксера. Даље има сваки питомац донети са собом још и: прибор за прање зуба (чисту четкицу, прашка ил каку пасту и појачу стаклениицу, чашу), четку за хаљине, четке за обућу (оштру четку за блато, мазалицу и четку за сјајење), кишобран и пар папуча. — Без потпуногa броја ових ствари не може се ни један питомац у завод примити. — На рубље питомачко удариће се у економату заводском дотични број, који ће се сваком поједином питомцу доделити; с тога ваља на загасите ил прне ствари пришити четвероуголан комадић бела платна, да се број на исте стави.

Књиге и писаћи материјал набављају питомци сами. Сваки питомац мора имати потпун прибор свих нужних уџбеника, књига и скрипата. Првогодишњи питомац треба ради набавке тих ствари да донесе са собом 50 круна. Иначе имају питомци у заводу бесплатан ужитак, одело и прање рубља.

Управа.

СТЕЧАЈ. 49 1—1

У Архидијецезални православни српски свештенички Конвикт у Ср. Карловцима примиће се идуће школске године 1906/7. 40 питомаца.

Компетовати могу православни Срби ученици у српској православној великој гимназији карловачкој *без обзира на сталеж својих родитеља.*

Питомци ће имати у Конвикту стан, постељу са постељином, доручак, ручак и вечеру, огрев, осветљење и прање, за месечну цену од 38 К за чланове Конвикта, а 44 К за нечланове, што се има месечно унапред плаћати.

Питомци се морају покоравати реду и надзору прописаном за питомце свештеничког Конвикта.

Сваки питомац долазећи у Конвикт дужан је имати најмање потпуно одело (зимско и летно), са обућом, 6 кошуља, 4 гаћа, 4 пресвлакуше, 6 пари чарапа (или 12 пари обојака), 6 џепних марама, 6 пешкира, чешаљ, четку за зубе, четке за хаљине и чизме, сапун, виле, 4 сервијете са бесочугом, означеним почетним словима његова имена.

Молбе са последњом школском сведоџбом ваља поднети потписаном Патронату најдаље до 9. (22.) јула о. г.

Пре примања у Конвикт сваки питомац биће прегледан од гимназијског лечника.

Упозорују се родитељи деце, која буду у Конвикт примљена, да ће се ове године за питомце увести униформисано одело, па да децу доведу у Конвикт само са најпотребнијим јесењим оделом.

Патронат Архидијецезалног православног српског свештеничког Конвикта.

У Ср. Карловцима 9. (22.) јуна 1906.

Тајник: **Радослав Марковић** парох у Инђији.

Председник: **Јован Јеремић** окр. протопреса карловачки.

Број 404 и 451. К. з. 288. ех 1906. 2—2. 45.

СТЕЧАЈ

Исписује се на место пароха са седиштем у Граовљанима, плаћом V разреда и 200 К станарине, а роком до укључиво 8./21. јула 1906.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до стављеног рока потписаној конзисторији поднијети.

Из седнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу 24. маја (6. јуна) 1906. држане.

Председништво.

Ad бр. К. 728/473. ех 1906. 41 2—3

РАСПИС НАТЕЧАЈА.

У кр. малој реалној гимназији у Митровици има се почетком школске године 1906./7. попунити место грчко источнога вероучитеља.

С тим су местом скопчана следећа берива:

1.) За неиспитанога намјесног вероучитеља годишња пристојба од — 1200 К.

2.) За испитанога намјесног вероучитеља годишња пристојба од — 1400 К.

3.) За правога вероучитеља годишња плата од 1200 К, с петогодишњим доплатцима у износу од 200 К. те станарином од годишњих 480 К. или станом у натури.

Дужности вероучитеља у погледу обуке јесу ове:

1.) За намјесног вероучитеља: до 20 сати недељне обуке, у коју се урачунава држање ексорте са два сата;

2.) За правога вероучитеља: до 10 сати недељне обуке, у коју се урачунава држање ексорте са два сата. Сваки сат обуке преко казаног броја награђује се нособном за учитеље средњих училишта систематизираном наградом.

У погледу осталих дужности (надзора, прибивања седницама и т. д.) потпада вероучитељ истим прописима као и остали учитељи у овоземаљским средњим училиштима.

Ваљано обложене молбенице имаду се путем надлежних протопрезвитерских звања поднети архидијецезалној конзисторији у Карловцима до 15. јулија по нов. 1906.

Бр. 165. ех 1906. 3—3, 40

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњених професорских места на овдашњој *срп. правосл. вел. гимназији* расписује се овим стечај за *два* професора класичне филологије, евентуално латинског и мађарског језика.

Основна плата редовног професора је 2400 К, станарина 560 К, петогодишња повишица 200 К, са законитим поступањем на вишу плату и правом на закониту мировину. Плата суплент-професора је 1600 К без икаква додатка.

Молитељи нека поднесу своје молбенице и потребне исправе потписаној управи до 30. јуниа 1906. по нов. кал.

У Новом Саду, 25. маја 1906.

Управа срп. прав. вел. гимназије.

Ад број К. 711/553. ех 1906. 44 2—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Милице Марић рођ. Станишић из Вуковара против мужа јој Душана Марић сада непознатог боравишта овим се речени Душан позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог увршћења овога едикта овој конзисторији или сам лично предстане или место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без његовог суделовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 24. маја (6. јунија) 1906.

Председништво.

Ад бр. К. 691/552. ех 1906. 43 2—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Велимира Пајића из Баноштра против супруге му Даринке рођ. Цветић, сада непозната боравишта овим се речена Даринка позива, да у року од 90 дана рачунајући од првога увршћења овога едикта овој конзисторији или сама лично предстане или место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без њеног суделовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 24. маја (6. јунија) 1906.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем
од мене изнађена и много пута одликована
са отвореним одушкама провиђена звона,
која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

8— 3. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 397. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 12.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у петак 30. јунија 1906.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

Његово Високопреосвештенство Г. епископ вршачки *Гаврило Змејановић*, благоизволео је рукоположити свршеног богослова *Петра Јовановића*, дана 28. маја (10. јунија) т. г. за јерођакона а 29. маја (11. јунија) т. г. за презитера, који је одређен за личног капелана у Врачевгају. Дана 29. маја (11. јунија) т. г. благоизволео је рукоположити свршеног богослова *Марка Протића* за јерођакона а 30. маја (12. јунија) т. г. за презитера, који је изабран и потврђен за протопрезв. капелана у Вршцу.

К. 550./637. ех 1906.

Окружница
Архидијецезалне конзисторије.

Архид. админ. одбор у Карловцима дописом од 17./3. априла 1906. бр. А. О. 597./290. ех 1906. подноси одлуку високе кр. зем. владе одела за богоштовље и наставу, донесене поводом представке високослав. саб. одбора од 10. окт. 1901. бр. С. О 5526./1402. ех 1901. у предмету давања помоћи по управним областима при овр̀си одлука надлежних области законито признатих цркава, да је ово питање решено другом алинејом 5. §. закона од 17. јануара 1906. „О вероисповедним односима у кр. Хрватској и Славонији“, те да ће се у будуће у овом погледу поступати према сада наведеном закон. уређењу, које дословце овако гласи: „Исто тако даваће управне области своју помоћ при овр̀си одлука надлежних области законито признатих цркви и верозакон. заједница према свештеницима, службеницима и управним органима њиховим, којима се они са службе и надарбине, односно плаће или управе црк. имаовином одстрањују или сврганају или се на њихово место успостављају или којима буду пресуђени на ношење трошкова поведена против њих поступка или којима се предузимају мере за осигурање уредне управе црк. имаовином, у колико су такове одлуке у складу с постојећим грађанским законима и с црквеним у кр. Хрв. Слав. важаним прописима*.

Решено је:

горњу одлуку високе кр. земаљске владе путем окр. протопрезв. звања публицирати подручним срп. прав. парох. звањима и у циркуларни протокол увести.

Из седнице архид. конзисторије

У Карловцима 20. јунија (3. јулија) 1906.

Георгије
Патријарх.

К. 804./636. ех 1906.

Окружница

Архидијецезалне конзисторије.

Епарх. конзисторија у Вршцу извештава, да је кажњен Константин Лазић бивши администратор парохије парћанске због фалзификовања менице коначном забраном свештенодејствовања и лишењем свих бенефиција свештеничких; исту пресуду потврдио је високопречасни митропол. црквени Савет пресудом својом од 18. (31.) маја т. г. бр. М. 285. М. Ц. С. 75. ех 1906. с тим додатком, да се том пресудом изречена коначна забрана свештенодејства изриче за подручје срп. прав. митрополије карловачке.

Р е ш е н о ј е:

узети на знање и путем окр. протопрезв. звања циркулирати срп. прав. парох. звањима и у циркуларни протокол увести.

Из седнице архидијецезалне конзисторије
У Карловцима 20. јуниа (3. јулиа) 1906.

Г е о р г и ј е
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНО.

П р и л о з и

историји односаја наших с Румунима у XVIII-том веку.

Од Радослава М. Грујића.

(Продужење.)

21. Знати се здешни у Краови конзилиари кои су били от ц. величаства најпре нареждени какое постала светла Администрација на 1723.

1. Презес у администрации госп. Ћенерал Теорћие Кантакузино.

Конзилиари:

2. гсп. Григорие Балјанул, кои умерл.
3. госп. Радул Голескул,
4. госп. Илиа Шћрбеи,
5. госп. Стајко Пенцескул.

Си били сут конзилиари 4 года и пол а них писари у администрации били сут имено:

1. Михул Логофетул,
2. Атанасие Логофетул,
3. Прнул Логофетул,
4. Михаил Лугофетул.

Такожде обршпани при више речених конзилиаров у 5 дишћрнита.... имено:

1. Константин Поенарул,
2. Константин Арџетајанул,
3. Илија Отетилишанул,
4. Константин Браилоил, тој умерл 1726.
5. Стеван Приковенул.

22. На 1727:

1. Наставши госп. ћенерал Шром у администрации презес.

Конзилиари:

2. Доситеј Браилов иноК,
3. Илиа Шћрбеи, шћо и прежде бил,
4. Григорије Власто, зет кантакузинов,
5. Константин Стрибенул.

Писари у администрации:

1. Михул Логофетул, шћо и прежде бил,
2. Атанасије Трновац, шћо и прежде бил,

Обршпани при више речени Конзилијаров:

1. Константин Обеданул,
2. Шарбан Фаркашанул,
3. Шарбан Шћрбеи,
4. Матеј Логовенул,
5. Милко Лупојанул, Милка Бајаша син.

23. Паки починаетсе писати како кои бојарин стоит по фамилии:

1. Госп. ћенерал Теорћие Кантакузин,
2. „ гроф. Јоан Балачан ванук Кантакузинов,
3. „ Јоан Боланов, велпортар,
4. „ Илиа Шћрбеи, Конзилиар,
5. „ Радул Голескул, велпортер,
6. „ Стајко Бенцескул, шћо бил конзилиаром,
7. „ Манта Канпинан вел. комесар
8. „ Константин Будескул,
9. „ Доситеј Браило монах конзилиар
10. „ Григорие Власто, сердар, конзилиар,
11. „ Константин Стрбенул, конзилиар.
12. „ Константин Обедан, обршпан,

13. „ Матеј Логовенул, обршпан,
14. „ Мирко Лупојанул, обршпан,
15. „ Матеј Поенарул капитан закалрат(?),
16. „ Константин Поенар бивши обршпан,
17. „ Константин Ардитојанул, бивши обршпан,
18 „ Теорђие Сокотенул, бивши велкомесар,
19 „ Стратие Уредранул,
20. „ Илиа Отестелишанул, бивши обршпан.

24. . . . Монастира у цесарској Угровлахии, начелнии ис каждова и их подание, и ктосу им хтитори и кои су сад игуменми: Такожде и средних монастиров, коим су хтитори бојари подавали у турску страну метохе чинећи светим местам. Такожде и девичаски монастири и ктосу им хтитори.

1. Монастир *Тисмен*; Храм успенна пресвјатија Богородици. Игумен Никодим јеромонах. Хтитор сему монастиру свјати Никодим . . . .

а) подати ему скити са мошнами монастир *Тоионица*, храм . . . .

б.) у Чрнцу, црков храм са машиом..

2. Монастир *Коза*, храм свјата троица. Игумен Михаил јеромонах. Хтитор сему монастиру Мирчета Воевода . . . .

а) Подат ему скит с мошиом монастир *Корнета*, храм рождество свјатаго Јоана Продтечи .. Мирски свјшченик у нем владеет. . . .

3. Монастир *Бистрица*, храм успенна пресвјатија Богородици. Игумен Стефан јеромонах. Хтитор сему монастиру Барбул бан крајовска . . . .

а) Подат ему скит са мошиом монастир *Манаилешие*, храм вазнесение христово, мирски свјашченик на нем владеет.

4. Монастир *Хуорез*, храм цар Конст. и царица Јел. Игумен Дионисије јеромонах. Хтитор: Константин Бранкованул.

а) Подат ему скит са мошиом монастир *Долварача*, храм успенне пресјатие Богородици. Игумен Климент Јеромонах.

5. Монастир *Говора*, храм успенна пресвјатие Богородици. Хтитор сему монастиру Радул воевода.

6. Монастир *Садова*, Храм свјатаго Николаја. Игумен Самуил јеромонах. Хтитор сему манастиру Матеј воевода. . . .

а) Подат скит монастир *Попаробул*. Храм. . . монах из више реченога монастира тамо начелствует.

7. Монастир *Арноша*. Храм сабор свјатаго Архистратига. Игумен Стефан јеромонах. Хтитор сему монастиру Матеј воевода . . . .

8. Монастир *Бранковен*. Храм успенне пресвјатие Богородици. Игумен Иноћентие јеромонах. Хтитор сему монастиру Матеј војевода прежде, а по том Константин воевода, разорив и изнова сачинил.

9. Монастир *Мотрул*, храм свјата Петка. Игумен Стефан јеромонах. Хтитор сему манастиру Матеј воевода. . . .

10. Монастир *Стрехај*. Храм Свјати Троице. Игумен Партеније јеромонах. Хтитор сему манастиру Матеј војевода.. . . . . Монастири, коии су . . . и подали их под . . . места како аде последуе:

1. Монастир *Шегарче*. Храм успен. пресв. Богородици. (Издревле подат под патриаршију Александрискују) нињи Игумен Петроние Архимандрит. Хтитор сего монастира игумен Берман. . . .

Скити нињи того монастира:

а) Монастира *Станешчи*. Храм. . . Игумен Пимен јеромонах.

б) Монастир *Архангел*. Храм сабор стаго Архистратига и с мошчиами (и из древле особито под Александрију бил) а не под Шегарчу, токмо Петроние сад своим конарством учинио) Игумен сего монастира. . . .

2. Монастир *Житњан*. Храм свјатаго Димитриа. (и издревле у свјатују гору подат под монастир свјатато Павла: (Нињи игумен Ананија јеромонах. Хтитор сего монастира госпожда Балаша Константина, воеводе стараго домна . . .

Скит подат сему монастиру: а) монастир *Чушура*: храм . . . .

3. Монастир *Буковац*. Храм свјатаго Николаја (из древле одат под метоуре у туреску страну: Нињи игумен Митрофан, јеромонах грек . . . Хтитор сего монастира бан Степан . . .

4. Монастир *Калуј*. Храм стаго Николаја (из древле подат Јеросолиму) Игумен Николај јеромонах. Хтитор . . . Будескул бојар . . . .

5. Монастир *Цинцарен*. Храм стих архистратиг (издревле подат Јерасалиму) Игуман Григорио Јеромонах. Хтитор . . . . Барбул Сердар, брат Доситеја Инока конзилиара . . . . . .

6. Монастир *Типикреч*. Храм свјатаго Јоана Златоустога. Игуман Јоан Урсаћие, јеромонах. Неподклонен ниједному монастиру. Хтитор Михаил спатар Кантакузин . . . . .

7. Монастир *Бајадеарон*. Храм ста..... (издревле подклонен у сватују Гору под Манастир Хилендар). Игумен Василије Схимнику.... Хтитор стаго монастира.....

8. Монастир *Хотарани*. Храм.... Игумен Грек..... близ Олта. Хтитор сего монастира . . . . .

9. Монастир *Мало Јенишче*. Храм.... Игумен Никодим јеромонах. Хтитор сего монастира Стефан Пршковенул . . . . .

Оти зде починајут се дјевичаски монастири:

1. Монастир *Дингрулем*. Храм рождаства пресв. Богородици. Игуменија Ана . . . Хтитор сего монастира Матеј воевода . . . . .

2. Монастир *Остров*. Храм рождаства пресв. Богородици. Игуменна Јелисавета... Хтиторка сего монастира госпожда Њагула воеводе (а дпчи свјатаго кнеза Лазара иже ва Равапице) Домна Деспина.

3. Монастир . . . . *Мул*. Храм свјатаго . . . . Игуменија . . . . Хритор сего монастира . . . *Константин* воевода Бранковап . . . . .

4. Монастир *Сурпате*. Храм свјата Троица Игуменија Ефимија. Хтиторка сего монаст. госпожда Марна, домна Константин воеводина . . . . . .

5. Монастир *Слатибор*. Храм свјатаго Николаја. Игуменија Јелисавета..... Хтиторка сего монастира госпожда Јелена Домна Александра воеводе.

У свем монастира мали и средни и велики: 31.

25. А се протопопие и кои су сад протопопи имено:

— — — —

смо ми заклети и под јурамептом стонмо за сваку верност госп. госп. Архиепископа, како ја тако и архимандрит, тако и секретар и шчо кроз наше уши проће то господину архиепископу обзнанити и шчо будет заповест от господина Архиеп. ва тајно сабљудавати, оно ва тајне и останетсе, того ради госп. архиепископ има нас за свое верне, за свашчо егову преосв. обзнанивати, ако није могуће, да ви сами пишете госп. Архиеп. ми ћемо наше речи писати и преко нас васа госп. Архиеп. обзнанити, зашчо како сам вам и казао да е рекао госп. Архиепископ, да сам ја наша књига и шчо будете из мои иста чули, того ради ако ћете бити у верности то и у великој милости будете,..... на сие отговор.... ти госп. госп. Ахиеп. обешчао се.... послужити како заклети едан служител ниова прео. у свакој верности и на фанду моја служба шчо би произишла код господина госп. Архиеп и како сам примио писмо заповедателно от господ. Архиеп. да би могли егову преосв. у делех послужити кое писмо ведателно ест и конзилиаром. От тога часа радим на сваки интерес Јегова Архиеп .... Наше слово ка тисменскому Игумену говорити ми онде обичаја незнамо како где потребито ест нам чинити будући најпре онде дошли по заповести госп. госп. Архиепископа за делом определеним, а пак ни онде ниове мисли незнамо; видимо овде к нами да доходе с политиком, али интенције вануторне не знамо шчоли за нас говоре. Тисменског Игумана отговор: Ја сам свагда зде код бојаров; у сваких ствапов прилучештих се мне призивајут и савета требајут, такожде ако кои и распру имеет между собоју ка мне приходет мирити се. Понеже ест монастир наш зде старејши и нас по монастиру пошчујут и доста з господаром бојаром есмо сваки пут у разговору, а зашчо покојнаго Епископа Дамаскина нису у савету имали, зашчо ест человјек био непостојан и никакве тајне није могао обдржавати. Зато су мене више миловали и ћенерали и бојари и у сваки савет призивали, а и у цесарскому декрету пише, да имајут наше цркве ..... православија от госп. Архиеп. и ми смо говорили покојном Дамаскину ради милостине, како е био обичај патриарху давати цариградскому, а саде ест потреба да се она милостина госп. Архиеп. издае. И на то Дамаскин отговорио, ми саде несмемо давати никакве милостине у Турску страну будући под цесарском протекцином, а за госп. Митроп. шчое тебе за то.

Наш вопрос ка игумену Тисменскому: а шчое ова земља давала своему госп. Митрополиту до сад. Игумен отговара: шчо, ништа нису давали госп. Митр. у Букорешче, него су давали патриарху васеленскому, от Митроп. букурешчанского давато на годину дана по 100 гроша, а римнички епископ 40 гроша, а бузејски (?) Епископ 30 гроша, а од вилаета никаква прихода ние било, нитие до сад обичај био давати. Него како митрополиту ест доходак био от свои свјашченика из свое митрополитске Епархие, тако и Епископом сваком от свога Епископства био приход само от попова, а от људи протопопе шчо глобе, за која која безакона дела и то Епископу приказују. А Епископ свакаго Воскресенна своему Митрополиту по дужности своју част и дишкрецију учини; а каде се престави Епископ, то госп. Митрополит сав приход от оне Епархие у Митрополију узимлет до поставленија новаго Епископа. Ја сам био исправник тада у Митрополији и на то дело отређен. Когда ешче ние био покојни Дамаскин посвећен ја покупио сам от свјашченика приход по уручеком обичају где ми су били протопопе..... до 30 свјашченика..... имао шнима разговора ..... сад да неће смети сакрити на бивше помисливши. Зато ја могу госп. преосвећеному послужити верно по заклетви моеј, какосам је обећао, зато ми је и писао госп. П. и заповедао да би скинуо тај приход от свјашченика и послао јегову Архиеписк. И ја сам оно писмо приказао онде господаром конзилиаром, и конвилиари су казали да је то добро и право и пристоји се да покупи и изда, само потребује да се прикаже госп. обрдиректору. И у оно

време пошао је госп. конзилиар Илиа Шчрбеј у Сибин госп. обрдиректору, за ниште потребне послове. Ја сам пропоручио от своје стране, за те госп. Архиеп. послове да спомено и када је споменуо госп. обрдиректор није се противан тому јавио. Само причина закасненију јест била за приход писмо госп. госп. Архиеп. да хоће доћи, и ниово дошаствије ожидајући шчоби приличном милостином шчаке ради и овај приход покупивши заједно госп. Архиеп. приказали. — Госп. Архиерej: И ми смо почели говорити, да није то отлагање по уредовленију било, него шчо је должно госп. Ахиеп. побрати, да се одаво попи сатому учинио то се надлежало, а за шчаку или ти пристојну милостиньу то на воли господара конзилиара и остали духовних и мирских (то нам говорећи игумену, почео његов поп шчо нам јест и толмачио говорити о себе (Ја ћу право казати ови су људи чудни и све мисал имаду о себи како бити и ни под кога се не подклонити, те како се разминују дан от дне еда би се како се разминуло) то каде је нам изговорио онда је игумну по влашки казао и кад му је исказао ..... игуман јест ..... и паки ..... нам сказавати, да је данас био код господ. конзилиара Илие Шчрбеа и говорио му за покупление обичное от свјашченика; а Илија Шчрбеј отговорио докле се иншчалира нови Епископ и поставит у Римник у Епископију онда ће се расписати и ласно покупити. А и ми смо почели онда говорити, како толико времена дангубимо; мисмо мислили да пођемо патраг са савршеним делом до сад дома оправити се, а ово цели месец дана како смо дошли никаква посла нисмо упословали, а доста и окром сего дела нам потреба великих, какоти сад је прво шчо овде залуду седимо, а особливи нам надлежешчи послови отрагу остају, такожде и све народни, кои се опредељују от госп. Ахиеп., а каде ешче на то останемо чекати док се ново избрати иншчалира и Епископију отведе, и докле се расшише и покупи достаће ту отлагања бити: Иноспифије отлагати на светлу администрацију а администрација на Иноспифија, а ми очекујући у монастиру нашему калабалук чинити и досаду (а ни тамо овамо ходећи труд поднети напаче дангубу у ово послено време) Мислимо да ћемо и Васкрсенија дочекати, него докле сам ја овдека потребује вам настајати за тим послушанијем, да би се новци извадили, за чшо је овде Иноспифије, а онде светла администрација, а онде протопопе не може један испред другога изветовати се и ви у скорому времену можете своје послушаније извршити. И на то Игуман ответова, кад је тако, а ми ћемо гледати с Иноспифијем и с протопопами, да се овде где нађу новци и то да се намири докле се покупи от попова. И ми рекосмо хаа тако и вала и на том беседу окончасмо и растасмо се.

29 ..... приде архимандрит Илариoн.... нам казивати за тисменскога.... е летос писмо от господина принео..... .. за игумни и бољари однесао и каде су прочитали оно писмо било је од њега за неке от духовних написато оваким глаголом (будући бојари тужили се писмом на неке овдешше духовне госп. господину Архиеп. шчо се мешају у ствари које се њима не надлеже, пишу по господствујућуи и по бегу и на по отвеђући госп. госп. Архиеп.) то јест саветовао је госп. госп. Архиеп., да от духовних неиграју књиге по Бечу. На то је тисменски говорио да се та књига изда ћенералу, и заклонением Иноспифијевим и Архимандритовим остала је и није издата ћенералу. И сад исти Тисмењан са сва 4 конзилиара корешпондирујет, једно с мошнамису (?) у коншилуку, а друго у сваке ствари пристаје, аше и сапротив духовноме реду: он каже такое, како му и сама дела показујут, шчое противно господина ћенерала Ђеорђиа Кантакузина говорио да је: блотул будући му мати Србкиња, на које се и суд купио и исти се Игумен после молио и прашчао и господар ћенерал, будући благ и добар опростио му је. От конзилиара се чувајте, а најпаче от Илие Шчрбеа вистијара зашчому је обикновение свагда человјека обмануги. Политиком се чини да га болшега Христјанина нема, делом

же инако ћевриште. Толико се пута и са заклетвом утврђивао потом после инаки посал извади, а не како се клео. Он је и игумна Ананију у монастир Житијан поставио зашчо му је дао 150 гроша. Они то јест конзилиари и игумне постављају и мазуле, а они сиромаси кога ..... не мили (се ..... пешкеше да би се .... обдржавали а особливо на годину дишкрецију им приказују; и то се све ноћом вуче; они суде и расуђују и њихове воле никто нишча не може сатворити о духовне старање.

30. Того дна и числа доће проигумен свјато Павалски Антоније и почели смо га питати шчо зде учинио. Тада се он почео нам тужити и говорити: Како сам овде дошао с писмима о господ. госп. Архиеп, кое је писато било на све бојаре за моје уде пребивание препорука до пришаствија госп. госп. Архиеп. и однео сам најпре то исто писмо конзилиару Доситеју Иноку, и он оно писмо прочитавши и ископијавши послао ме је с писмом ћенералу Шрому говорећи то на мене не пише, ни пак као други сме то узети. По том отнесао сам конзилиару Илии Шчрбеу висшиару и он прочитавши рече ми да однесем ћенералу и када се сви скупимо онда ћемо прочитати зашчо без ћенерала бити неможе (и ја када сам тако чуо от конзилиара писам ћенералу отишао, него сам отишао Ипоспсифију и запитао ме Ипоспсифије шчоси учинио с књигом, и ја сам казао какови ми је отговор био от конзилиара, да идем ћенералу, а мене писмо нешише на ћенерала него на бојаре и онда узе от мене книгу Ипоспсифије и отнесао ћенаралу, и рекао му ћенерал: какое препоручио господин господин Архиепископ тако чините по препоруцу. И зато када је чуо Игумен Ананија дотрчао како бесан ка Илии Шчрбеју молити чтоби мене неодпустили у Житијан ..... сена и ешче нешчо ..... звао илија лепе речи говорити начео ове: кадетесе .... господину Митр. ми савасаким респектом примамо, толико не можете се у Житијану обдржати за шчо је монастир сиромах, не могу се ни она братија крмити. И ја сам почео говорити госп. Илии, кад не могу онде бити, а оно барем у Садову и рече ми Илија добро гледаћемо, такмо после доћи. И ја како сам изишао таки је Ананија замном ка Илии улезао. По том Илија послао за мене и ја уљезо к нему и каза ми, да не могу ни онде бити него да идем у Монастир Бистрицу и тогда сам з господином Ипоспсифијем у Бистрицу отишао и сад ожидам пришаствије госп. госп. Архиеп. И сија сказует више речени проигумен, да су се свадили игумени то јест бистрички и козјачки и иду на процес конзилиаром судити се, — и ја сам њима рекао идите своју тужбу чините код госп. владике, који је сад дошао плеипотенцијал госп. Архиеп. и оними отговориште ми нигда не смемо тога учинити от конзилиара и сие мисал имаду да сам ја шпион от госп. Архиеп. послан, да гледам шчо се чини овуда зашчо су ови људи лукави скроз, они гуле монастире, шчо кои игумен стече, то све њима дает, да би даље игумновали и толика се конзилиаром дишкреција носи све ноћу и ко полноћи, да никто не видет. А тисменски игумен изарчио се и похарчио по немачки господе и по овдешних бојаров за ради Епископства, а пак Житијански игуман дао му 2 кесе аспри у помоћ, кад он будет владика, да он први код њега будет и велику тајну међу собом они два имаду ....

31. Сего 28. дана бисмо код господ. обришчера Пиводе нагледати га и поздравити се с ним, зашчо јест и он к нами доходио 2 и нас нагледао на нашем квартиру.... говору пожали.... говорити жао ми је ... квартир имате ... нам говорито шчо ови људи лажу преко и не ваља им ничто веровати. Свуд сам ходио и свакога народа знам обичаи, али како ови људи нисам видио; нестиде се, кад их человјек уфати у лажи зашчо су се веће научили и истином имају политику али лажну. Има и у учени људи политика, али се не познаје, а ови се ома познаду и стигну улажи, за то им невала нигда веровати, докле стобом говори дотле вала веровати, а како се растане да може учинити, да и здушом и ателом пропад-

нет человјек. И ми би смо могли такве ствари чинити, али человјеку имајући душу грех јест то чинити и ја нигда к нима не ходим, само у годину дана 2 пута и ван ако коју особиту потребу имам, а они и мени често долазе.

32. Марта 1. дан. Бисмо у Монастиру Буковцу з господином Живан Србљин. И бившим нам тамо у цркви на часови и на ужини и у разговору, почели смо се разговарати ради здешни бојара и почео Живан Србљин говорити, ови људи не имају душе, него наружити знаду за душу; шчо ти данас слажном политном говоре, то сутра ничша неима и да ме Бог сачува од њих. Нити ја са шнима једем и пијем, нити који разговор имам, него и се аратосим . . . . . .

33. Сего 2. дана заутра приде отац Леонтије поп игумена тисменскако, послан от игумена своего како би и сам рад био доћи, али има посла . . . . . почели смога питати . . . . . вине от вде шчо се разговарају . . . и бојари и конзилиари. Тадае он почео говорити: ја ћу истину правују казати, какви су овде људи. Овде су људи лукави и лажливи невала им ништчо веровати, данас да учине кои савет међу собом, а сутра о томе и немисле; и шчо человеку обешчају у оно се не вала уздати, и да може је дан другога зуби да изе, и не има ту человека кои би промисла имао за народ, него сваки за своју хасну гледи. Идоше у Беч и потрошише толике новце и они који су били сами себе правицу назадише, а народу никакве; а врло су људи високоумни никога ни подаштo не држе и ми консмо Србљи зову нас блотул (то јест суровци), али када су вас видели говорили су међу собом: ми нисмо знали да су Србли овако учени, а ови шчо су дошли от госп Архиеп. скроз могу человека промотрати, како кроз огледало: (И ми почесмо говорити сему калуђеру како смо овде дошли, незнамо овдешним људма обичаја, да нисмо у чим шчо замерени и шчо ли се за нами говори, какан ли савет имају одешни между собоју и игумени и прочи). Нам калуђер отговара: Сице ја знам овим људма сву мисал и обичај и од мене се они ни мало не сумњују, него слободно код мене свашчо говоре, и ја ћу право казати зашчо сам од природе Србин и рад сам послужити госп. Архиепископу: (Нам слово ка калуеру говорећи: када сте рад госп. Ахиеп. послужити, то от госп. милости не ћете удалени бити . . . (калуђер отговара, ако буде от Бога суђено може Бог дати: (..... Ови игумни..... како ће се покоравати и господину..... стране ком буде, тешко то . . . . . помоћчи, и тако препроведет дане . . . . . доселе, зашчо, кад би госп. Архиеп. почео узимати . . . . . от игумна, от добара монастирски, колико они ствари пож . . . . . не теке шчо би изметнуо от игуманства, него протерао много, како чине, зашчо су ови људи чудни они се страха боје докле их человек држи за кику донде имаду, ако ли им мало попустити после ако би и хтео не може и покорити. А каде дође госп. Архиеп. да узме хесап от једнога или двојице и каде се нађе у кривици да узме хлеб онда би сви имали страх и бојали се, зашчо каде изиће игуманства, кои воле да је мртав а не жив — и да ће шчо год има до голе своје душе теке да не изиђе из игуманства. А прочим бојаром јест мисал и говорење, да ние ово како Србска земља, да ће се у свашчо госп. госп. Архиеп. мешати, него како и до сад от старина јест био обичај, како бег чинио, он избирао игумене и са знанем епископовим поставлали како и от селе будет.) И пак, и то ћу вам право казати, они болари, кои су били у Бечу имају велико пошчење госп. госп. Архиеп. зашчо су видели разум јегова преосв., а ови остали шчо нису видели, нама се како врло како препоручима виде и мисле да владају како и код покојнога Дамаћина. Кад би дошао Дамаскин у Краево никога не чујаше, нити који прихођаше, нити један кондир вина не приношаху, а ако Бог да, те дође госп. госп. Митроп., те отпочне уређеније чинити све ће другојачије бити: (И наш отац игумен Тисменски врло је рад госп. Митроп. видети, зашчо и прежде му је год писао

господин му пише лепо, и каде му дође от госп. Писмо оволико је рад, како на ваздух да се вазнесе, и рад је послужити господина) зашчо ја ћу право казати и нећу лагати ни у чему, овај наш отац игумен чудан јест чловек и високо уман, али кад се кому обећча послужити до своје крви хоће верно послужити, а може бити да се мало зазрео код госп. Архиеп. шчо је тражио овдешни Епископат, зашчо би истином по старешинству и потребно било да он буде, зашчое начелнејши монастир Тисмен, али шчоје фајда, каде човек не зна књиге ни мало и оно шчо зна језик му не служи (на то ответ наш ка калуђеру: Господ. Преосвјашчени зато никако није зазрео, нити о том отац игуман, коју мисал да има, него у оној милости јест от госп. госп. Архиеп., у којој и прежде и може бити, да ће и оштче боље имати, само толико мислили како смо и прежде оцу игумну говорили, да покупи ..... Архиеп. стран у и да нађемо ..... препорученом службом от госп. госп. Архиеп. и друга .... варучити. Тада калуђер нам отговара: он за то има велику мисал, како и прежде јест говорио и радиће за то да се не замери пред господином, него да би готово било.) И со тим говоренем јест пошао .....

(Свршиће се.)

Високопреосвећени господин

ДР. ГЕОРГИЈЕ ЛЕТИЋ

темишварски епископ

на канонићким визитацијама у својој епархији.

Канонићке визитације епископске свагда су биле од највеће важности и користи по народ. Ту имају прилике гг. епископи да познају народ и живот његов на самоме извору, да виде његове цркве, школе и друге установе, да га поуче у свима његовим потребама, а у беди и невољама охрабре.

И визитација випреосв. г. др. *Георгија Летића*, коју је предузео баш у најсевернијим општинама не само своје епархије, него уједно и у најсевернијим општинама целога Српства, од врло великог је значаја, маха и утецаја на тамошњи народ наш.

Тамо се укрштa доста малени елеменат српски са јаким таласима туђинских стихија, па тамо будити свежији живот, долевати нове бујније снаге, љубави и одушевљења за све оно што је српско, значи спажити дуб опстанка нашега народа.

Поход випреосв. госп. дра Георгија Летића заиста је имао тај значај. Рећи ћемо због тога коју по ближе о њему.

Овом приликом прва општина беше *Кетфељ*. Г. епископ је 8/21. јунија стигао из Темишвара на својим кочијама после два часа после подне на границу кетфељског хатара. Ту су га чекали многи и многи Кетфељци на колима и коњици на коњима и у име политичке власти вингански надсолгабиров г. Понграц. Пошто је председник црквене општине поздравио г. епископа и по том и надсолгабиров, на које је поздраве г. епископ појединце одговорио, кренула се цела пратња на челу са колима надсолгабировљевим а иза њих кола г. епископа, окружена хитрим коњаницима у само место. Ту је дочек био врло срдачан. Народ је прекрилио трг пред црквом, пранџије пуцају, звона звоне.

У цркви је поздравио г. епископа свештеник Светолик Јовчановић лепим поздравом, а по том је г. епископ говорио врло лепу беседу, која је имала неодољива утецаја на народ. У беседи је г. епископ учио народ да се држи своје св. вере православне и цркве и школе; да се влада по божјим заповестима и да ради само оно што је добро, лепо и поштено; да потпомаже свештенство и учитељство у раду и да се са поверењем обраћа њима и другим угледним људима у народу и да и омладину утврђује у страху господњем, поштењу и послушности; да децу уредно шаље у школу и да пази на њихово здравље, јер је грдна жалост, како у нас, као ваљда ни у једном народу више, у грдном броју умиру мала деца и омладина; да се народ одвикава од пијанства, које наноси велике моралне, материјалне и здравствене штете, а које тако много шкоди и омладини, јер је од алкохолизма који влада у народу, и она сваки дан све слабија и

кржљавија; да се чува раскоши: да штеди па да и омладину штедњи привикава и нарочито је упућивао г. епископ народ, да снажи и ојачава свој рођени суд, о свему оном што је Богу угодно, лепо, добро, право и упутно, те да у животу своме умеју свагда радити оно што се слаже са божјим, човечанским и државним законима, и онда је ту јемство, да ће у народу све добрим путем ићи.

Народ је ову лепу и пријатним звонким гласом говорену беседу с највећом пажњом саслушао и на крају исте поздравио је г. епископа бурним и одушевљеним усклицима „живео"!

Из цркве се уз појање дечије пошло прво у мушку, па у женску школу и ту је пред г. епископом држан с децом мали испит из науке о вери и још неких предмета, те декламовања и певања. Г. епископ је и деци изговорио врло лепу поуку, да буду у сваком погледу ваљана и примерна и да слушају своје родитеље и поштују све старије.

После испита одржана је свечана седница црквено-школске општине. Прво је г. епископ прегледао званичење у свима огранцима општинским као и званичење парох. звања и изразио задовољство у оном што је добро било, а дао потребна упутства у оном, што је још требало. Поучио је народ, да послове своје цркве и школе сматра као светиње и да све и сва чини, да унапређује општину морално, материјално, и просветно. У седницама да избегавају свађу и протеривање, наго да се лепо и озбиљно, својски и братски саветује о свима општинским и школским стварима, и да као мудре старешине дају леп пример и осталим људима у селу, како треба да се понашају синови једнога народа један према другоме. Г. епископ је лепим речима метнуо народу на срце, да избегава бескорисно тужакање в парничење. У многим општинама људи се свађају због ситница, а дотле општа ствар страда и пропада. Са својим тужакањем наносе много посла и епарх. управи, која, морајући да расправља многе ситничарске спорове, одузима драгоцено време од многих других врло важних и корисних послова, од којих би било много више користи за опште ствари.

У свима општинама, где је г. епископ био, и беседе у цркви и поуке у школама и у свечаним седницама кретале су се у напред изложеном кругу идеја и савета. Но и ма да су поуке доста сличне биле, ипак је свака беседа била по подели и у форми друкчија. Говорила их је све ватрена, хришћанска и родољубива душа правог народног архипастира, која се прво ставља у сагласје са струјањем мишљења и осећања слушалаца и онда тако излевала, како би интересовање у публике свагда све живо пратило и примало. Утисак је свагда био потпун, јер леп, округао и јасан глас и течан говор даровитог говорника, добро психолошко око некадањег вештог предавача-професора, који зна докле је будна пажња у слушалаца и који познаје тајне, како се оживљава та пажња и згодним модулацијама гласа и занимљивим извађањем теме — све је то допомогло, да су беседе и поуке, — поред свега тога, што су трајале скоро свугде преко једног часа и садржавале савете и поуке, који и које су иначе терет понекима, јер их кад што за прекор па и опадање сматрају, — ипак свугде с највећом пажњом саслушане и с одобравањем примљене.

После овако обављеног званичног дела визитације, у свакој општини бивали су обеди, вечере или закуске, — обично у парохову дому — па тако је и у Кетфељу било. Г. епископ, у чијој су пратњи били ту г. др. Георгије Зубковић, патријар. синђел и и епарх. бележник и Љубомир Лотић, пр. шк. референт, одморио се ту за кратко време, па онда се у великој пратњи Кетфељчана уз пуцњаву прангија и звоњење звона кренуо према манастиру Бездину, где је било одређено конаковање првога дана. Пут овај води кроз село Мунару. Ту се до скора једва знало да има — Срба — услед немара старих, били се готово сасвим пороманили — а сад се заузимањем братства манастира Бездина на челу са вредним архимандритом вприч. г. Исаком Дошеном а уз помоћ и епарх. управе и нарочито од кад је савез узео манастирску земљу и дао је под закуп околним срп-

ским задругама, те се и мунарски народ меша са добрим Србима из Нађфале, Батање и др. места, и мунарски Срби све већма враћају своме стаблу. То су сјајно показали и овом приликом, кад су дочекали свога љубљеног епископа. Ваљда ни једна кола, што их честити Срби у овом месту имају, нису остала код куће, него су сва изашла пред г. епископа. Па и народ, делом на колима, делом у самом месту листом је изишао из својих скромних кућа и свесрдно дочекао и испратио свога црквеног поглавицу.

На граници мунарског хатара опростио се с г. епископом и пратњом му винчански а дочекао је и поздравио госта новоарадски надсолгабиров г. Шефер, који је такође ноћио у Бездину и сутра дан пратио г. епископа у Нађфалу. Пред овај полазак врсни Мунарци опет су дошли до самог манастира пред г. епископа, — манастир лежи на по часа даљине колима од Мунаре — те су га допратили у своје место. У Мунари нема срп. цркве, манастир им служи за богомољу — него само лепа новосазидана школа за Српчиће, од којих многи тек ту уче и науче српски језик. Г. епископ са старом пратњом, која је сад нарасла са вереч. госп. Исаком Дошеном, архимандритом и дром Пером Трбојевићем, свршеним богословом, кренуо се уз пратњу више коњаника и кола из Мунаре 9. јунија зајутра, ушао је у школу где је одржан прво краћи испит с децом а потом је госп. епископ изговорио народу и деци лепу беседу с поукама за разуман живот.

После Мунаре дошла је на ред Нађфала. И нађфалски Срби-Нађфалци, како они себе називају, лепо су дочекали свога епископа. После званичног дела у св. цркви и школи и ту је одржан мали одмор уз закуску у дому свештеника г. Саве Ћосића, па се онда цело друштво кренуло према Срп. Св. Петру.

На граници перјамошког хатара, кроз који се, као кроз сам Перјамош, угледну немачку општину мора проћи, дочекало је велико изасланство перјамошке политичке опћине г. епископа и поздравило га, а г. епископ их отпоздравио. Ту је пратњу напустио надсолгабиров Шефер, јер је ту граница и другог среза и жупаније.

Иза Перјамоша на граници срп.-св. петарског хатара, силна кола чекала су, да дође г. епископ. Из велике мноштине народа из далека се указала стасита слика поч. перјамошког надсолгабирова г. Петер дина, који је дошао пред г. епископа у мађарском гала-оделу. После уобичајених поздрава друштво се крене у великом низу кола у Срп. Св. Петар. Ту је прво у кући политичке опћине у врло лепој пространој дворници исте, одржат ручак, којем је домаћин био парох г. Миша Путник. Будући да је по програму г. епископ ту требао да ноћи, то је поход св. цркве и школа остао у доба вечерња, које је овде свечано одслужено, а после вечерња одржат је у школама окружни испит и свечана седница црквене опћине, све уз беседе и поуке, као што је напред већ изложено.

У вече је опет у великој дворници политичке опћине а под домаћинством вредног и угледног опћ. бележника срп.-св. петарског г. Богољуба Татаровића — чији гост је и г. епископ био — одржата велика вечера, на којој је било око 50 особа. Вредно је споменути за бележника г. Татаровића, да је он и његова породица једна права свештеничка својта. Он сам свештенички син, три кћери је удао за свештенике, сина Јоцу, ђакона мокринског дао за свештеника а сина и још једну кћер, коју такође жели удати за свештеника, а сина још једног опет спремити за свештеника. Цела је породица била на окупу и сви свесрдно предусретаху госте и стараху се, да се лепо проведу.

И ту, као и свугде дотле, пало је много лепих здравица г. епископу, домаћину и његовој породици, сваком члану свите г. епископове, а певано је и много лепих црквених и световних песама. Ловачко удружење из Српског и Немачког Св. Петра, пре вечере приредило је уз свирку немачке музике бакљаду и председник истога друштва са одборницима дошао је у стан г. епископу и поздравио га.

Сутра дан у суботу 10/23. јунија пре подне кренуо се г. епископ из Срп. Св. Петра у Сараболу. Велик низ кола пратио

га је на том путу све до у саму Сарајевску. И Сарајевци су изашли на много кола на границу свога хатара. Коњаници сарајевски нарочито су ушли у очи. У највећем тргу јашу као да су срашћени за коња, прави банатски козаци. После званичног дела ту је био ручак у дому г. Милоша Челекетића пароха, а после ручка кренуло се око двадесетак кола и много козака у Срп. Вел. Св. Миклуш.

На граници хатара дочекало је и поздравило изасланство црквене општине срп. вел. св. миклушке и у име политичке власти г. Хадфи надсолгабиров. Које српских, које романских и немачких кола било је ту око стотину и требало је много времена, да се тај велики караван гостију и пратилаца сиђе с кола. Од Срп. Св. Петра и Сент-Миклуша порасла је пратња са протама гг. Јованом Новаковићем, темишварским, Станком Жупањским, арадским и Стеваном Николићем игуманом манастира Св. Ђурђа и с много свештеника.

У Срп. Вел. Св. Миклушу прво је у српској цркви био дочек, а после је г. епископ одсео код пароха г. Петра Агриме. То вече срп. пев. друштво вел сент-миклушко које је славило двадесетпетогодишњицу свога опстанка, приредило је серенаду и бакљаду г. епископу у почаст. Коровођа друштвени вредни и заузимљиви г. Д. Јанковић изрекао је том приликом леп поздрав г. епископу, а г. епископ је друштву усрдно захвалио и лепо отпоздравио друштву и присутном многом народу.

Сутра дан пре литургије г. епископ је у присуству представника црквене општине срп-вел-св. миклушке одликовао црвеним појасом пароха г. Петра Агриму, који је стекао много заслуга за народ и право славље у своме месту.

На архијерејској литургији, којој је у лепом и пространом храму присуствовао велик број народа, прво је појало месно срп. певачко друштво, па онда је даље прихватило вел.-кикиндско на далеко познато друштво, „Гусле“, које је заиста право уметнички изводило све најлеше.

Г. епископ је овде изговорио дивну беседу народу у напред означеном кругу идеја, која је с највећом пажњом саслушана. Још је г. епископ у бираним речима лепо поздравио славу двадесетлетогодишњице свога опстанка певачком друштву тамошњем, које је тога дана ту славу славило.

После литургије ишле су званичне депутације црквене општине, политичке власти, среског суда, свештенства, учитељства и свију конфесија, те су поздрављали г. епископа, на што је г. епископ свима појединце усрдно захвалио.

У 2 часа после подне био је свечан заједнички банкет у великој дворници гостионичкој, на којем је било око 150 учесника. Ту су осим званичних здравица изговорене и многе друге лепе и родољубиве здравице а надсолгабиров г. Хадфи напио је леп здравицу братству српског и мађарског народа.

У вече је била свечана беседа певачког друштва срп. вел. св. миклушког, на којој је суделовало и вредно кикиндско друштво „Гусле“. Пошто је прво председник с микл. пев. друштва у кратком и језгровитом говору се сетио заиста лепих и ретких родољубивих трудова и подвига г. Д. Јанковића, тамошњег званичника, који је кроз 25 година био душа певачком друштву, вршећи сасвим бесплатно коровођство дужности у њему, — певала су оба друштва најмање више лепих песама врло складно и са финим нијансирањем. Друштво „Гусле“ певало је четир врло тешка мешовита збора: један духовни концерат, V. и X. руковет од Мокрањца и „Крстоносце на мору“, и својим заиста уметничким певањем је и нашу и страну публику задивило.

12/25. јунија посетио је г. епископ још Срп. Чанад, где је силан свет прикрилио улице. И овде је дочек као свугде био срдачан. После званичног дела овде је старина парох г. Андрија Путић угостио госте ручком, после подне у 3 часа г. епископ се са својом свитом и у пратњи много кола и коњаника кренуо у Срп. Вел. Св. Миклуш, одакле се у пет часова после подне требало жељезницом вратити натраг у Темишвар.

На тргу је силан народ поново дочекао г. епископа и у непрегледном низу кола

испратио га на станицу. Певачко друштво на станици је певало више лепих и складних песама, и кад је воз кренуо се, још за дуго се видело махање убрусцима у знак опроштаја.

Поред тешког и напорног пута г. епископ се иначе потпуно здрав и чио вратио у своју резиденцију.

Треба да се спомене да је г. епископ уз пут свугде походио романске православне и унијатске као и католичке цркве и свугде је био дочекан. У романским крајевима дочекиван је по пропису за дочек архијереја на најсвечанији начин, где је на поздраве романских свештеника свуда на романском језику отпоздравио.

* * *

Има већ скоро двадесет година, како народ овај није видео у својој средини свога архипастира, па и сад, кад га је заиста раширени руку и отворена срца дочеко и препусрео, испратио га је с том надом и чежњом, да до другог доласка и до другог виђења што краћи размак времена протече.

—н—.

Неприлике

Лукијана Мушицкога у Плашком.

Д. Р.

(Продужење)

Ad 12. Hier spricht laut das eigene Gewissen des Anklägers, und seiner Anhänger. — Die eigene Überzeugung von ihrer Strafwürdigkeit wegen dergleichen Anklagen lässt sie mir ein Urtheil in Mund legen, dessen sie sich sellbst schon in Voraus bewusst seyn müssen. — Sie sagen ich hätte eine Drohung, wegen künftiger scharfen Bestrafung derjenigen, die, die heutigen Anklagen wider mich einreichten, ausgesprochen. — Diess ist zwar allerdings eine Lüge, wenn ich aber diesfalls meine Meinung auch wirklich vor Jemanden erklärt hätte, was wäre denn dagegen anzuklagen? — Der Urheber eines so künstlichen moralischen Mordversuches verdiente wohl samt seinen Anhängern und Helfershelfern eine erspiegelnde Strafe, allein ich habe sie niemahls begehrt und begehre sie nicht; wohl aber hege ich das vollste Vertrauen, dass Seine Majestät unser allergnädigster und gerechtester Kaiser und Herr, in Folge der gegenwärtigen Untersuchung, und der sich daraus ebenso von meiner Unschuld, als von der gegentheiligen boshaften, und verläumderischen Denunciation verschafften Allerhöchsten Überzeugung eine vollkommene Genugthum werde wiederfahren lassen.

Ich habe also die mir zur Einrede vorgelegten 12 Anklags-Punkte nach meinem besten Wissen und Gewissen, und wie ich mir schmeichle, dergestalt licht und würdevoll beantwortet, dass daraus die Fälschlichkeit der Anklagen eben so auf der einen, als auf der anderen Seite meine reine Unschuld und erworbenes Verdienst im ersten Augenblicke ersehen werden können. Und zum Schlusse dieser Beantwortung glaube ich nun ausser den bereits obangeführten — noch einige mehrere Beweise hinsichtlich der Person des Verfassers dieser so verläumdungsvollen Anklagen nebst einschlagenden meiner Bemerkungen an die Hand geben zu müssen. — Der hiesige Normal-Schüller Joseph Terbucvich soll bestimmt die Aufsätze der fräglichen Anklagen vom Gränz-Verwaltungs-Oberlieutenannt Wiczkovich zum Archimandriten Rajacsich, und von diesem wieder zu Jenem mehrere Male hin getragen und gelesen; dann der Gränz-Verwaltungs Korporal Dmitar Stipanovich insbesondere von der Verfertigung der ersten sub A. volle Kenntniss gehabt und selbe auch auf die Post getragen haben. — Über die nächtliche Zusammenkünfte des Erzpriesters Buncsich mit dem Oberlieutenant Witzkovich zur Begünstigung des Archimandrit-Rajacsich-schen Verschwörungs-Planes gegen mich, kann der Bediente des Erstern Damian Obsenicza entsprechende Zeugenschaft abgeben. — Dass ferners Protodiakon Terkulja Leute wider mich aufgewiegelt, und sich sohin als werkthätiger Theilnehmer des Komplotts benohmen habe, können Korporal Theodor Skorupan, Damijan Striko, Radosch Schupieza, Theodor Vukellich und Vaszil Schumonya bezeugen. — Das die hiesige Pfarrgemeinde, in deren Namen die erste Anklage A. von denen 7 Unterzeichnern angebracht worden, davon keine Wissenschaft, und sominder einen Einfluss diesfalls genommen hatte, dient der Thatumstand zum befriedigensten Beweise; dass sogar die Söhne, zugleich Hausgenossene, dess daselbst Mitunterzeichneten Vujo Peschut, nehmlich Simo und Michael Peschut, von den geheimen Umtrieben ihres Vaters nichts wussten. — Endlich soll der Verfasser

und Urheber der 1. Klagschrift A. Arch. Rajacsich von den geworbenen 7 Untertertigern einen eigenen Verschwiegenheits Eid abgenommen, und diese ihm wirklich dahin geschworen haben, dass sie ihm als Verfasser und Urheber mehr erwähnter Klagschrift A. niemahls, und vor keiner Behörde oder Commission angeben, und d n Inhalt davon stets bestättigen werden.

Wenn nun dies, wie es sich nach Kombinirung aller Umstände wohl höchst warscheinlich darstellt, wirklich der Fall ist, so erscheint hier ein eigenes unerhörtes Verbrechen. — Die Sache so, als meine Ehre, und Würde fordern laut die strengste Untersuchung hierüber, die ich daher vorzunehmen, und eben auch alle obgenannten Zeugen eidlich zu verhören, dringendst bitte — Übrigens dürfte hier nicht am unrechten Orte auch jene Bitte gestellt werden, womit eine löbliche Commission sich gleichzeitig von dem moralischen und politischen Betragen des Arch. Raj csich als Haupt Anklägers, wie auch von jenem seines Schwagers Erzpriesters Bunesich und des Proto-Diacons Terkulya als dessen Haupt-Mithelfer, und zwar hinsichts des Ersteren durch Vernehmung der 4 Orts-Ältesten aus jeder der 4 Pfarrern des Klosters Gomirje (als da sind: Gomirje, Drexnicza, Ponikve und Moravicze) welche zugleich über den Zustand des von ihm regierten Klosters öffentiche Meinung aussprechen sollen, dann in Hinsicht aller dreyen, des besseren Theiles der hiesigen Gemeinde (indem ich, dem das Recht über dieselben Conduit-Listen auszufertigen, alllein zustehet, derzeit als befangen angesehen werden dürfte) und namentlich auch des Korporalen Damjan Striko und Theodor Skorupan, Gefreiter Radosch Schupicza und Rade Komadina, resignirten Korporalen Theodor Vukellich alsauch Stojan Knezevich, dann der Orts-Ältesten Vasil Schumonya, Milosch Vukellich und Nikola Ralich (und diese werden noch mehrere Andere angeben können) den Beweis verschaffen wolle um hiernach die voll-te Überzeugung von der Individualität meines Anklägers und dessen vor nehmster Anhänger, sohin auch von dem Werthe ihrer Anklagen zu erlangen. — Diese drey sind die Empörer gegen mich und eigentlich gegen meine Admistration. Sie sind es, die alles Gute, was ich zum Wohl der Diöces seither unternommen, durch verschiedene geheime Wege zu hemmen suchten, sie sind es endlich, die durch meine Entfernung von der Administation ihren eingewurzelten Vorurtheilen, ihren Umtrieben und Lastern wieder ungescheut und ungehindert leben und das ganze Volk nach ihrem Beispiele umwandeln zu können wünschen. — Und solche Menschen, diese Aufwiegler, und ihre elende Werkzeuge sind stirnlos genug, im Namen der christlichen Religion, die sie nicht können, im Namen der Sittlichkeit, die ihnen fremd ist, die Allerhöchste Milde seiner Majestät und die Allergnädigste Gewährung ihrer Bitte (nehmlich um meine Enthebung von der Administration, und um dafür Ernennung des Arch. Rajacsich) zu flehen. — Dies ist doch eine Frechheit ohne gleicher. — Wie, wenn ich nun in demselben Namen der Religion die mir stets heilig ist, der Sittlichkeit, die ich nie verletzte, und der Menschheit deren Wohl mir vorzüglich am Herzen liegt, dringendst bäthe (welche Bitte aber, als das Gepräge des unwürdigen Rachegefühls tragend, und ohnehin weder mit meinem Karakter noch mit der Würde die ich bekleide, vereinbar, fern von mir seye, denn Seine Majestät sollen über meine Unschuld, und über ihr verdientes Schiksal Allerhöchst entscheiden) eben diese Menschen als Aufwiegler, Komplotsstifter, Verläumder, moralische Mordversucher, als Einreicher und Beförderer anonymer Schriften, Winkelschreiber, unruhige und gefährliche Köpfe, und mit einem Worte, als eine zur Stiftung und Ausführung Alles Bösen sich eignende Rolle mit verdienten gesetzlichen Strafen zu belegen.

Der Urheber, der Anführer, und Leiter dieses Komplots will also per fas et nefas hierortiger Bisthums-Administrator werden. Wohlan! Er werde es, und mit ihm werde Plasky, und sodurch die ganze Diözes wieder, was es vor meinem Administrations-Antritte zur allgemeinem Kenntniss gewesen ist. Es sollen die biedersten und rechtschaffenster Männer der hierortigen Gemeinde, ja die ganze Diöces aufgefordert werden, zu bezeugen, was die hiesige bischöfliche Residenz vor meiner Ankunft war, und was sie nun seye. — Im Flusse der kurzen Zeit meines hierortigen Daseyns, obgleich einen grossen Theil davon auf die Sorge für die so dringend nöthigen Bauten rafte, widmete ich doch alle meine Kräfte der strengen Erfüllung der hohen Berufs-Pflichten, worunter ich auf die Bildung des Clerus, und des Volkes, welche bisher darnieder lag, die vorzüglichste Aufmerksamkeit richten zu müssen glaubte. — Der Erfolg meiner diesfälligen rastlosen Be-

mühungen ist bereits oben gezeigt worden. — Und ich bitte in Betreff meines gedachten Eifers für Alles Gute, und dem hohen Berufe entsprechende, zum mehrerem Beweise auch die vornehmsten g. n. u. Gemeinden der Diöces, als: die Karlstädter, Fiumer, Triester, Zengger, Petrinaer und Kostainitzer zu vernehmen, und hiedurch sich die Überzeugung zu verschaffen, ob diese Haupt-Gemeinden mit meiner Bisthums-Administration in moralischer so, als in geistlicher Hinsicht nicht zufrieden sind.

Dem allen zufolge — beseelt von grenzenlosen Vertrauen zu der unendlichen Gerechtigkeits-Liebe Seiner Majestät des Kaisers — hege ich ehrfurchtvollst die beruhigende Hoffnung, dass Allerhöchst Selbe die Kränkung, die mir durch gegenwärtige so verläumdungsvolle, so boshafte, so empörende Anklagen verursacht worden, väterlichst zu würdigen, meine Unschuld und erworbene Verdienste anzuerkennen, und sohin mir volle Genugthung Allergnädigst zu erweisen geruhen werden, wofür ich demnach in tiefster Unterthänigkeit bitte, und somit diese meine gegenwärtige Äusserung beschliesse.

Plasky den 22. December 1826.

Lucian Muschiczky,
Archimandrit und Karlstädter
Bisthums Administrator.

(Продужење се.)

Извештај

о седници епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 27. априла (10. маја) 1906. год. под председништвом *Његова Високопреосвештенства Госп. Епископа Митрофана.*

Присутни су били од свештенства: г.г. Прота *Јован Борота*, јереји *Никола Теодоровић* парох из Обровца, *Александер Томић* парох из Парага и *Јован Вујин* парох из Бегеча. Од световњака: *Др. Ж. Продановић* лечник из Сентомаша, *Др. Јован Вујић* адвокат из Сомбора, затим конз. фискал *Др. Т. Гавански*. Реферише и бележи: јереј *В. Јанкулов* сп. бележник.

Записник последње седнице редовне и пленарне оверен. — Изјављено је саучешће цркв. општини у Беловару приликом смрти проте Јована Штековића. — Узет на знање отпис Преосв. г. Епископа о рукоположењу сп. бележника. — Спроведени списи Његовој Светости услед утока јер. Т. Димитријевића на високу владу у предмету избора свештеника у Сомбору. — Враћен један отпис у предмету исправке у матицама св. успенског храма у Новом Саду да га високо Министарство поправи. — Наређене су допуне у предмету исправке матица крштених деце Николић у Ст. Сивцу, те је поднесен Министарству сходан извештај, — парочито је умољено исто, да епархијску власт не пожурује, што се сви предмети путем седнице решавају, а епарх. власт никакав предмет код себе не задржава. — Наређена исправка матице крштених код рођења Васе Коларског у Пирошу. — Један отпис у погледу исправке матица крштених у Обровцу враћен вис. Министарству да га претходно исправи. — Наређена је исправка у матицама крштених у Д. Ковиљу и издато пароху упутство, да у огласивље бланкета изврши као година има се забележити она година из матичке књиге у којој се налази убележење дотично, а никако не година с којом дотична књига почиње. — Исто тако наређена је исправка у матицама крштених деце Богишић у Ђурђеву. — Узет је на знање отпис Министарства о поделењу припомоћи. — Уважен је признив Антоније Максимовић у погледу једног стола у Сомбору. — Позвати су према позиву вел. Саб. Одбора окр. пртери да поднесу исказ о уплаћеној порези и еквиваленту од стране овоподручних свештеника на њихове сесије. — Умољено је школско надзорништво да учини расположење код управе хопачког клостера, да се идуће школске године од православних катихумена убира извесна свота за наплату путнице катехете, који би из оближње општине постављен био. — Удовољено је двема замолбама епарх. конзисторије темишварске у погледу публиковања брачноразводних пресуда, као и архидијецезалне конзисторије у истом предмету. — Затражена је исправка матице крштених Ане Каћански. — Примљен са захвалношћу Шематизам архиепископије калочке. — Одбијена је молба парох. звања у Молу ради исправке матица венчаних, јер допринесени документат није довољан био. — Позват парох рац-милитићски, да се споразумно са црквеном општином изјасни конзисторији гледе личности која да се за личног капелана пристави. — Одбијена је тужба црквењака и појца из Јегре због одпуштања из службе. — Одбијена је тужба Раде Грбића из Ж. против окр. прот. М. П. и јер. М. К. из Ж. — Није уважена молба црк. општине у Петровом Селу за дозволу, да старо гробље може под аренду за

пашу издати, јер повољно материјално стање општине не чини потребним обесвећење гробља. — Пријава пароха сенћанског против црквене општине, да му не издаје писарнички паушал, уступљена на надлежно решење админ. одбору. — Узето на знање саопштење Преосв. г. Епископа, да се услед жалбе пароха и катихете на свима средњим заводима у Сегедину због украћивања хонорара, ако не предаје веронауку на мађарском језику, благоизволео од своје стране представку поднети вис. Министарству. — Узет на знање извештај бележников о издатим сведочбама у војно-обвезној ствари свештеницима као и о председничалном расположењу гледе одаслате молбе катехете сомборског Ст. Стратимировића за полученье места окр. проте у Мохачу. — Није уважена молба парох. звања у Силбашу ради ректификације матице крштених Павла Николића, пошто је убележење добро. — Обустављен је поступак против пароха у С. јереја Т. В. у предмету пријаве, да није хтео сапароха за време болести у катехетским дужностима заменити. — Јереј М. П. у Ш. кажњен је писменим укором преко окр. проте због свађања и упутребе свештеника недостојних речи. — Одбијен призив јереја Ђ. Павковића с. п. п. у Сомбору, да се парохије св. Ђурђ. храма поново заокруже, јер се на молбу једнога свештеника не може наредити нова подела свих парохија нити чија *стечена* права укрштити. — Одбијен призив против чина избора свештеника у Сомбору и именован за сист. п. п. сомборског пароха у Бајши Марко Павловић. — Наређен избор пароха у Бач Брестовцу. — Донесено 12 бракоразводних пресуда. — Узет на знање извештај пароха молског, да је превео у православље једну римокатоличкињу. — Спроведене молбе за држ. прилоком. — Затражена ректификација матица крштених у Бегечу за Милицу Гајдобрански. — Одређена нова истрага против пароха у П. — Донесено свега 61 решење.

Извештај

о седници епархијске конзисторије бачке, држане у Новом Саду 1. (14.) јуна 1906. год. под председништвом *Његова Високопреосвештенства Госп. Епископа Митрофана*

Присутни од свештенства: г. г. *Јован Вујин* парох бегечки, *Др. Ј. Радивојчев* админ. парох гложан. чебски, *Стеван Николић* парох ст. футошки и *Ђорђе Павковић* с. п. п. у Сомбору. Од световњака: *Др. Јован Вујић* адвокат у Сомбору, *Нико Б. Ђорђевић* умировљен председник сирочк. стола у Бају, затим *Др. Т. Гавански* к. фишкал. Реферише и бележи јереј *В. Јанкулов* еп. бележник.

Записник прошле седнице оверен. — Два члана положили су прописану заклетву. — Узет на знање отпис Њ. Високопреосв. госп. Епископа, да је јерејУ Радивоју Бикару катихети сомборске препарандије подељен канонички отпуст из клира ове дијецезе и уједно прочитан допис епарх. конзисторије будимске, да је исти за пештанског пароха на основу правилног избора потврђен. — Публикована је парох. звању у Обровцу дозвола за накнадну исправку потребна код рођења Персиде Думедаш. — Исто тако накнадна дозвола код смртног случаја Душана Милошева парох. звању у Сегедину. — Публиковане одлуке Саб. Одбора о подарењу прилоком свешт. удовица и о мировини једној свешт. удовици као и год. прилом. адм. јегарском. Исто тако одлука о стављању у течај прилом. адм. брестовачком и пароху станишићском — Одговорено је центр. стат. звању у Будимпешти, да у овој епарх. управи нема јавне епископијске библиотеке. — Узет на знање извештај бележников, да су услед извештаја управа више. дев. школа о испитским терминима изаслати дотични окр. протери, да при истима из духовних предмета председавају и поднесу школ. Савету потребан извештај. — Узет на знање извештај о председијалној МЦС-у спроведеном утоку протопр. капелана Д. Бокшана из Сомбора против конзист. одлуке у предмету свешт. избора тамошњег као и о истопредметном утоку В. Бајића. — Спроведени су Министарству исправљени изводи из протокола крштених Стевана и Алексе Богишић из Ђурђева, као и исправљен извод од Миленке Етински у Доњ. Ковиљу са потребним обавештајем на пријаву Министарства због неправилно истављених извода. — Није дозвољено црквеној општини у Ади, да столове у певници сме као и остале здавати, јер певнички столови са свим другу сврху имају. — Молба јер. Т. Ј. у Ђ. да му се брак са супругом, пошто је код грађанских судова правомоћно разведен и од духовне власти разведе, уступљена фишкалу. — Потврђен је за пароха бач брестовачког на основу извештаја, изасланикова л. капелан кулпински Ст. Протић, а призив администратора М. Л. у недостатку

доказа за тужбене наводе одбијен, извршише се ово решење тек по правоможности. — Пристављен је за л. канел. пароху рац-милитићком свршб. богослов С. Увалић. — Уважен је призив П. Лугумерског из Сомбора против закључка о изласту једном женском столу по све младој женској. — Упозорена црквена општина у Ст. Керу да није власна истерати из певничког стола оно лице пристојно, које би за време литургије у сто ушло, ако то улажење ником не смета и никаква нереда не чини. — Одбијена тужба јер. Т. Д из Ј. против јер. И. Л. из С. због тужакања суду, но осуђен обојице поступак због небратског добацивања ружних речи једно другом. — Спроведене су молбе за државну припомоћ министарству и повчану припомоћ Саб. Одбору. — Изречена је потреба крејарања другог свешт. места у Кању и ова одлука саопћена админ. одбору. — Прихвећени одговори парох. свештенства на питања Др. В. Димитријевића протосинг. о назаренској јереси одаслати су истом на употребу путем архид. конзист. — Одговорено је црквб. општини у Молу, да конзисторија држи да је свештенство ослобођено од таксе за звоноогласење и употребу црквб. утвари приликом разних треба свештенику или његовој породици. — Спроведене се министарству молба парох. звања у Силбашу за дозволу накнадног убележења потребног код рођења П. Н. у матицама крштених. — Донесено свега 40 решења.

Извештај

о раду седнице епарх. конзисторије вршачке, држане 25. априла (8. маја) 1906. под председништвом Његовог Високопреосвештенства г. епископа-дијецезана *Гаврила*.

На саопштење г. епископа-дијецезана о смрти блаженоупокојеног епископа бокоторског Герасима Петрановића и админ. парохије у М. Жаму, јеромонаха Лаврентија Живковића, чланови одају последњу пошту успомени њиховој. — Одбијена је жалба А. В. против ј. Г. П. из Добрице у ствари напљаћивања реченог јереја за венчање и предбрачни испит. — Одбијена је жалба Т. М. против ј. Г. П. из Добрице у ствари нечовечног поступања реченог јереја са унуком Т. М. на најану управитеља добричке државне школе. — Према решењу ово епарх. скупштине, упућени су сви чланови конзисторије, да питање о уређењу епархија предметом размишљања и своје предлоге и примедбе о том предмету пред најближе заседање епарх. скупштине конзисторији приопће. — Узето на знање најаштење ј. В. О. на тужбу А. Г. и црквб. одбора из Мраморка. — Узето на знање, да је уток Н. М. из Јарковца против овдашње одлуке у дисцапл. ствари ј. Г. П., из Добрице председијално упућен М. Ц. С.-у. — Одбијена тужба В. С. и др. из Д. Љубкове против ј. Е. Т. уз мотивацију, да конзисторија поднеске таких особа, које чин и личност свештеникову најгрдијим речима нападају, не може у обзир узимати. Уједно је тим дата и ј. Е. Т. сатисфакција, коју тражи у својој тужби против В. С. — Узета на знање извештаја окр. протопрезв. белоцрквапског о уважању у парохију и предаји парох. звања ј. Д. Ј. новоизабраном пароху крушичком и извештај ј. Д. Ј. да је послао 20 К. срп. нар црквб. фондовима као унос у свешт. удов. мир. фонд за свој избор у К., молба пак ј. Д. С. којом компетује на место личног помоћника у Врачевгају, уступљена ц. о. у В. на најаштење, да ли у споразуму са парохом прима ј. Д. С. за личног помоћника. — Узет на знање извештај референтов, да је председијално спроведена архидијецезалној конзисторији молба Б. П., којом исти компетује на место протопрезв. и пароха у М. — Узет на знање извештај ј. Г. К. и протопрезв. звања вршачког о смрти ј. Л. Ж. као и председијално расположењу у погледу администрације пароха у М. Жаму и Марковцу, уједно умољен С. О за стављање у течај припомоћи новопостављеним свештеницима. Установљен такојер и разрачун прихода маложамске парохије. — На одговор министра просвете, да не може повући своју одлуку у погледу катихизовања на гимназији у Б. Ц. и реалци у В., закључено поново се обратити представком на исто министарство у горњем предмету и састав исте поверити епарх. фискалу Др. К. Хадији. — На молбу црквб. општине ватинске одређено, да ј. М. Б. станује у Ватину, али по потреби службе администрира и парохију и В. М. Позвана ц. општина ватинска, да на место пароха распише стечај. — Извештено јужно-угарско учитељско удружење да ова конзисторија није компетентна решити њихову молбу у погледу уређења црквб. појачког хонора за учитеље комуналних и др. школа. — Поверава се окр. протопрезв. панчевачком С. С. да у Старчеву на лице места изиђе, према месним околностима овој конзисторији предлог поднесе, где да се зида црква, пошто су тамо о томе мишљења различита. — Узето на знање саопштење управе манастира В., да је одредила 100 К. годишње шегртском фонду привредниковом. — Између С. Н. из П. као Т. и Д. Р. као О. разведен брак на основу злобног напуштања. — Одговорено управи римокат. епарх. чанадске, да се у добричким матицама крштених према извештају тамошњег свештеника не налази случај рођења С. К. — Умољен магистрат вароши В. за интернирање умоболног

ј. М. Т. у завод у Липот мезе. — Циркулиран проглас на свештенство и ман. управе ради припомоћи ц. о. у Ђ. — Окр. протопрез. звањем панчевачким подношени „списак срп. прав. парох. свештенства протопрезвитерата панчевачког" ставља се у архиви на евентуалну употребу и позвана остала протопрезв. звања, да сличне спискe и они поднесу. — Узето на знање саопштење окр. протопрез. звања панчевачког, да је министарство културе дозволило, да се срп. прав. ученицима на панчевачкој држ. гимназији предаје од 1/2 9. — 9, сати пре подне сваке недеље црк. појање у заводској згради. — Повраћена ј. М. В. молба с решењем епарх. конз. темишварске на полеђини, којом је исти ј. конзистово на место пароха у К. — На извештај архивара, да кр. срески суд у Ковачици још није повратио списе, одаслате му 12. авг. 1903., решено изискати их. — Узет на знање закључак ц. скупштине вршачке, да је примила за капелана једног конпетента М. П. с тим да своје место у интересу службе до 15. (28.) маја наступити има. — Није узета на знање пријава Др. Е. Р. да због болести и одласка у иностранство неће моћи примити овдашње одлуке и позват референт, да у едикту упућеном на Др. Е. Р. тачно назначи, које све одлуке има примити. — Позвата парох. звања, која нису удовољила овдашњем налогу у погледу пиљања података о историји осн. школовања срп. прав. деци, да тем налогу до 15. (28.) јуна удовоље имају. — Разведен брак између У. А. из М. М. и Д. К. из Ф. на основу злобног напуштања. — Тужба ј. Ђ. С. на против М. К. умировљ. учитеља, у ствари држања надгробних говора, издата ј. Ђ. С. на ближе извешће. — Узети на знање програми о обављању испита из катихизиса, црк. слов. језика и појања окр. протопрезв. панчевачког и белоцрквапског и постављени им за то време заменици у протопрезв. звањима а вршачком и у парох. дужностима. — Узет на знање и саопштен ј. Г. П. пароху добричком одговор кр. шк. надзоништва торонталске жупаније у ствари броја часова и хонорара за катихизацију на тамошњим комуналним и економној пофторној школи. — Уступљена црк. одбору у Фердину жалба А. Л. из Фердина на тамошњег председника у ствари издавања столова. — На молбу епарх. конзисторије темишварске позвано парох. звање у З., да достави А. рођ. О. другостепену бракоразводну пресуду М. Ц. С.-а. — Поднешен је признан М. Д. из Ст. Молдаве, са свима списима М. Ц. С.-у. — Од два извода из исправљене матице крштених, послатих од парох. звања у Иланџи, доставља се један кр. уг. министарству просв. и црк. дела а други надсолгабиров. звању у А., исто тако и извод из исправљене матице крштених у Дубовцу. — Умољен С. О. да припомоћ црк. општине у Парти од 17. јануара (1. фебр.) т. г. упути ј. С. Д. пароху парћанском. — Одобрено црк. општини суботичкој, да може избор пароха са једним компетентом без конзист. изасланика спровести и познат члан конзисторије Б. П. да спише на тај избор односне достави црк. општини суботичкој. — Уништен је закључак црк. одбора у Перлезу о издавању једног црк. стола услед утока и речени сто уступљен најстаријем молиоцу. — Учињено је расположење за плату ј. К. Л. до краја његове дисциплинарне ствари. — Враћен црк. општини у Дупљаји извод из записника, који је нескључен из певнице појаџ С. К. да га поднесе преко парох. звања које ће тај извод пропратити. — На изјашњење ј. С. Д. одбијена је тужба црк. општине у В. Маргити, у ствари свећења богојављенских водица. — У ствари наређеног извиђаја у Добрици има се сачекати предујам ј. Г. П. — У дисциплинарној ствари ј. К. Л. донесена је пресуда, којом је усти јерej због фалзификовања меница казњен коначном забраном свештенослужења и лишен свих бенефиција. — Покушаће се уручење овдашњих пресуда Н. М. путем полицајске капетаније у Б. П., не успе ли, позваће се едиктом, да исте пресуде прими. Исто тако Н. А.-у З. имају се овдашње пресуде уручити путем магистрата варошн Земуна. — Позвана црк. општина вршачка, да исплати признаницу од 14 Кр. К. Ц. окр. протопрезв. белоцрквапском, као и конзисторијом одређеном увођењу у звање новоизабраног окр. протопрезвитера вршачког.

Покушај унијаћења Срба у Коморану.

Приопћио: **Димитрије Витковић.**

(Загреб.)

До сада се највише и знало и писало о покушајима унијаћења Срба у Хрватској. И заиста, ту је била борба најдужа и најжешћа. Но било је тих покушаја и на другим странама; н. пр. у Славонији, у Пакрацу, у Срему, у Угарској између Дунава и Драве и т. д. Нисам међутим знао, да су загребачки бискупи хтели чак и Србе у Коморану да заведу у унију. Дошло ми је до руку једно писмо, па сам из њега полешто о том сазнао. И пошто је оно још важно по историју нашу, приопћујем га у овом листу, који је ових година прибирао грађу особито за црквену историју Карловачке Митрополије.

Писмо је писао 7 маја 1678. г. загребачки бискуп Мартин Борковић (1667—1787.) некоме „патеру" у Коморану. Из писма сазнајемо, да је патер Петар Агош-

тон већ три писма послао бискупу о труду своме гледе уништења Срба у Комарану. Томе пастојању особито смета неки лукави калуђер, који јавно за „шизму“ ради, но пашао се један свештеник, који је склоњен унији и коме би требало дати потврду или даровницу (collatoriae) за комаран ку парохију. Тај је свештеник Димитрије Монастерли. Двоје је ту важно. *Прво*: презиме тога свештеника по којем сазнајемо, да је био члан познате породице, из које су Срби г. 1691. добили своја подвојводу Јована Монастерлију, који се особито одликовао на челу српских војника у рату против Турака код Сланкамена 19 августа 1691. Та се породица по Czoernig-y доселила у Угарску 1525.[1] *Друго*: загребачки бискуп подељује право на комораиску парохију. Како, по којем праву? То је све ишло — држим — покоју Марче. Марчански је епископ био викар или суфраган загребачкоме бискупу. А за тога Марчанскога владику у каноничком погледу предило је ово: патријарх му је био у Острогону, митрополит у Калочи, а дијецезан у Загребу. Према томе сви Срби (Rasciani) који су у том патријархату, имали би потпасти под једнога унијата викара епископа у Марчи. Другачије не могу да растумачим то право загребачкога бискупа већ по горњем казивању загребачкога бискупа Петра Петретића (1648—1667.), које сам узео из једнога његовог писма, а које приопћујем на другом месту. — Бискуп Борковић даље пише, да је услед такове информације патера Агоштона послао коларторије за Димитрија Монастерли, али је тражио, да исти мора положити заклетву, да ће бити одан унији и да ће у њој васпитати и повјерени му народ Пошто је на несрећу патер Агоштон био отпутовао у Трнаву, сва су та писма дошла у руке презвитера Димитрија и без заклетве. И сад се бискуп јада, што ће му се писмо читати, па тражи, да се то све отме од „доброга“ Димитрија, како га иронично назива, па макар sum assistetia brachii militaris, и изјављује још неке св је жеље гледе казне криваца.

[1] Ethnographie II. 156. u. 158. Um's Jahr 1525 wanderte ein gewisser Monasterly aus Monaster in's ungarische Reich ein.

Ево писма:

Epistolae episcoporum zagrabiensium, scriptae ad diversos. Tom. III. N. 30. 1678 d. 7. Maji.

Admodum Reverende in Christo Pater, salutem et mea servitia.

Praeterito anno ternas litteras accepi Reverendi Patris, Petri Agoston, in negotio Rascianorum Comaromiensium, signanter de Hippochrisi calugeri ibidem existentis et sacerdotis Demetrii Monasterli; suadebat igitur praedictus Pater, ut segregato calugero, qui nihil boni facit, imo manifeste ad scisma sequendum populum induit, Demetrio autem collatorias illius parochiae transmitterem, ut pote ad unionem catholicae fidei magis inclinato ac prompto, quibus prospektis ad informationem praenominati Patris elapso autumno misi collatorias eius parochiae Demetrio Monasterli sacerdoti, quas inklusi in litteras Patris Agoston firmissime obsignatas et scripsi expresse eidem Patri, ut nullatenus praedictas collatorias daret Demetrio, antequam proffesionem catholicae fidei emitteret, seseque obligatoriis obstringeret, quod S. Unionem cum sacrosancta Romana Ecclesia et ipse tenere ac servare vellet, et ad eandem sibi commissum populum docere et inducere adlaboraret; interim ante adventum illarum litterarum mearum Pater Agoston Comaromio discessit Tyrnaviam; litterae vero meae omnes devenerunt ad manus sacerdotis Demetrii, quas ille (vel ob id ipsum, mihi graviter supertus, imo violator mearum littereum et proditor secretorum) diu apud se retinuit, ut ipse scribit neque transmisit Patri Agoston neque transmittendas dedit suae admodum Reverendae Paternitati, sed skribit mihi, quod cum iisdem accesserit Reverendus Pater Cavaloci magistrum scholarum et exposuit ipsi, quod suae collatoriae sint inclusae in litteris Patris Agoston, et quid faciendum superinde Patrem Cavaloci interrogavit, et quod idem Pater eidem dixerit (quod ego non credo), ut excipiat suas collatorias ex inclusas, si aliquo modo potest; unde bonus Demetrius litteras Patris Agoston aperuit (ut ipse scribit) et collatorias accepit, nulla habita ratione conditionum praemissarum, et quod maxime me crucitum est, quod secreta confidenter scripta solis Patribus, ille haud dubie perlegit, et hactenus non solum ipse millies perlegere potuit, verum enim vero, aliis quibuscumque communicare voluit, potuit, tanto tempore litteras apud se retinendo; unde rogatam volui esse Admodum Reverendam Patrem nitatem Vestram, quatenusa liquod remedium huic

negotio procuraret, si non aliter, cum assistentia brachii militaris, et ut litteras tam Patres Agoston, quam etiam collatorias ab illo violatori sigilli et literarum mearum acciperet, quis enim manifestam proditionem hic non prospicit? Illorumque perditam hippochrisim damnabilemque audaciam, qui mel in ore fel in corde gestant et nutriant, unde vel expellendus est totaliter inde, vel ad me mittendus, ut condignam animadversionem subeat, et si emendare se voluerit, conditionibus et obligationibus firmissimis obstringendus necessario esse debet.

Illum alium calugerum nunc revoco ad istas partes et si obedire renuerit, statim expelli debet, nam in eadem Hippochrisi totus quantus reperitur. Mea servitia Domino Vice Generali aliisque omnibus amicis queso nunciare et recommendare sua Paternitas dignetur. His maneo Admodum Reverendae Paternitatis Vestrae.

P. S. Aliquoties scripsi suae R. P. sed nunquam possum habere responsum, si igitur scribet mihi aliquid tantum ad collegium Zagrabiense societatis Jesu dirigat, inde certo ad me pervenient.

Манастир Раковица и Велика Ремета.

Д. Р.

С патријархом Арсенијем Јовановићем Шакабентом пребегли су на ову страну и калуђери манастира Раковице.

С дозволом патријарховом, сме.те се калуђери истог манастира са својим игуманом Михаилом у фрушкогорски манастир Велику Рем.ту.

14. Септембра 1739. направе и пот пишу уговор игумани и намесници ман. Раковице Михаило и Герман и Вел. Ремете Данило и Мојсеј с претходним одобрењем братства њихових манастира, да ista два манастира буду као један манастир т. ј. да се сједине, а игуман заједнички да седи у ком хоће од оба манастира.

А ако ко од начални.х, или од братије усхте разрушити то сједињење, „да раздвоит јего Бог и разлучит от царства небеснаго“.

Уговор је тај штампан у „Гласнику“ XX. на стр. 332—3. а објавио га је др. Јанко Шафарик, без да је рекао где га је нашао.

Код назнаке године, приметио је Шафарик: „Број 39. у години је поправљан“.

На оригиналу истог уговора стоји потврда Атанасија од Рашковића обштера, потписана у Митровици 17. Марта 1752. и митрополита бео радског Вићентија Стефановића у Београду 20. Јунија 1752.. у којим потврђују истинитост истог уговора.

Од куд и зашто је учињена ета потврда, не вели се на дотичном месту. с тога нам она и загонетна долази, јер у то време није могло бити говора о заједници каквој.

Судећи по наведеним и описаним печатима, Шафарик је преписао исти уговор са оригинала.

Такав се оригинал по свој прилици морао налазити и у ман. В. Ремети или бар веран препис. Данас нема у њему ни оригинала, нити преписа, а 1845. морао је постојати.

А да је у то време морао постојати ево доказа.

7. Децембра 1845. је поднео игуман манастира В. Ремете Јован Јовановић „всенижајше прошение“ руском цару Николи.

Исто је прошеније саставио Никанор Грујић архиђакон и бележник конзисторијални — за извесно по упуству митрополита Јосифа Рајачића.

Исто гласи:

Великоможајши Император!

По приложеној овде здје ./· во автентическој копии Граматје великаго Праотца Вашего Петра Алексијевића*, имјела братија монастирја Сербскаго Раковици, високое дозволение и свободу в Државах под благополучним Скиптром Вашего Величества сушчих милостини и помошчи искати, којој помошчи не тољко одержание, но и благоукрашение свое многи православни свјатости и безмолствију посвјашчени домове наши благодарјат. Нашествием обаче иноплеменикох, љутих врагов Христијанских турков, цјелое братство

* И иста је грамата штампана у поменутом Гласнику. У одостовереној копији са оригинала у Бечу 22. Априла 1802. од статског саветника Ивана код бечког руског посланства, стоји да је Петар издао исту грамату у 20. години свога владања, дочим се у Гласнику вели у 10., што је исправније.

сказанаго мон. Раковици во монастир сеј зовоми Велика Ремета јешче года 1739. пресељилосја, и с нами, јакоже из придаваго благоутробној Граматје писанија ·/. ·/. јавствует, сојединилосја, и таким образом принесенаја сјемо тјемже братством горје-хваљаја високаја Грамата во притјажание сего монастирја пришла. — Окретности нашја непозвољали нам от онаго времене до днес високоју сеју Милостију великаго онаго и незабвенаго Рачитеља православнија вјери нашеја позоватисја; и того ради лишенним сеја помошчи, аки главњејшаго иногда источника субсистенции нашеја, Монастир сеј в крајнее убожество и скудост впал тако, да уже недалече от пропасти отстоит. — Уразумјевше ниње, что В. В. сјуду путешествуете, а слишавше отдавна уже коль велија ревности ко благочестију и Православној вјерје преисполнени јесте, осмјелихомсја к великому благоутробију Вашему, аки синове православнија восточнија церкве всепокорнјеше припасти, просвјашче, что би нам по оному всехвалному благовјерију которим вси великија Росии Государи всегда одушевлени били, милостини подарити и тјем убоги Монастир сеј из пропасти изторгнути благоутробно изволјели.

В В. Реметје дне 7. Декемврија 1845.

богомолец и игумен
Јоан со братством

Истог је дана унутно игуман Јован прошеније и на свјатејши правителствујушчи Синод, које гласи:

Свјатејши Правителствујушчи Синод!

Как из прилежашчаго здје покорњејшаго на Јего Величество великомоћнејшаго Государја Николаја управљенаго Прошенија нашего, и прикљученија тому во аутентическој копии Грамати Петра Алексијевића великаго иногда Императора и Самодержца всех Росиапов увидјети може, братија монастирја Сербскаго Раковици, имјела високое дозволение во Државах благочестивија Росии милостини совокупљати, которој они не только одержание но и благоукрашение свого дому всегда восписовали. Нашествием обаче иноплеменников, љутих врагов Христијанских турков, цјелое братство сказанаго монастирја Раковици, в сеј наш Монастир зовоми велика Ремета, јешче года 1739. пересељилосја, и с нами, как из приданаго благоутробној Грамотје преписи ·/· условија јавствует, сојединилосја, и таким образом принесенаја сјемо горехваљаја високаја Грамота во притјажание сего нашего Монастирја пришла. Соединением таким не только воздвигли ми великољепнују церков и келејное четвероуголное здание, но и благоукрасили тија здања тако, что православни наш Народ утјехи духовнија в них искал и обрјетал всегда со задоволством духовним. Окрестност обаче нашја — непозвољали нам от онаго времене до сего часа високоју сеју милостију великаго онаго и незабвенаго Государја, и Рачитеља православнија нашеја вјери пользоватисја, а тјем лишением милостини, лишилсја свјатаја обитељ наша одного главњејшаго источника субсистенции своеја и тако церков и келејнаја здања, котораја велика сушче, великија репарации трébоваху, а скудост обители нашеја непозвољаше нам такија репараций предзимати, ибо предзјатое дјело ко концу привести не могли би, от православнаго нашего Народа окрест обитајушчаго, аки скудост всјакују с нами вкупје терјајшчаго, никакија помошчи неимушче, в тољ жалостное состојание пришла, јако кров церкве, и куи либо звоница вес уже изгнил, и самија стјени различним погодам времене изложени сушче разсељилсја, и жељезними только шипками связани от паденија храњатсја, равње же и келејное здание от трјех стран не только никакаваго крова неимјеет, но и стјени того к паденију клоњатсја, с однија только страни дваје-три келии находјатсја, в которих за малое јешче времја глави подклонити возможем, во кратчје да обитељ наша тепер в тољ жалостном состојании находитсја, что приходјашчи сјемо православни наш Народ в мјесто утјехи душевнија, которија ишчет, обрјетает бољезн, ибо с горестију духа, огорчением сердца и душевним собољезнованием согласдајут ју, и немогиј крајнему убожеству нашему сам помошчи, со воздиханием неутјешен отсјуду возвращаетсја.

Крајеское обаче уповање имјеем что великија Росиј Государ непозволит нашеј православној обители пропасти, непозволит православному здјешнему Народу душевнија сеја утјехи лишитисја, паче же богатија щедроти своеја, которија не тољко на востокје, но и на западје превозноситсја, и от нас јединовјерних и једноплеменних неутант.

Дља того припадаем к свјатјејшему Синоду и унилно просим, что би покорњејшее сие наше прошение на благое истиним благочестием и православнују вјерују преисполненое сердце Јего величества возложити, и у тогоже великоможнаго Государја и Самодержца всјех Росиапов Николаа скорија помоћи свјатој обители нашеј милостивјејше исходатајствовати благоизволил, тјем бо одним средствием возможем ју из чељустој вјечнија пропасти исторгнути, и православни наш Народ от маледушија сохранити.

В великој Ремете дне 7. Декемврија 1845

Свјатјејшаго Синода богомолец и игумен
Јоан с. р. с братсвом.

На ова је прошенија упутило министарство спољашњих послова, бечком руском посланству следећи допис:

Министарство иностранних Дјел.
Департамент внутренних сношенији.
Отдјеление 1.
Стол 2.
Октобрја 24. дња 1846. г. Н. 9172.
Милостиви Государ
Граф Павел Ивановић!

Присланија при отношении Вашего Сијателства од 9. (21.) Јуља под Н. 422. проса игумена обители „Великија Ремети" на имја свјатјејшаго Синода, прошение его на Височајшее имја и упоминаемаја в оном копија с грамати Императора Петра Великаго били препрaвождени, дла надлежашчаго по оним расположенијам, к Обер Прокурору Сватјејшаго Синода.

Ниње Г. Генерал Адјутант Граф Кратасов сообшчает мње, что свјатјејши Синод по разсмотрении означених бумаг, нашел нужним имјет допонителное свједјение, сушчествует ли в настојашчее времја в Сербии показани в Палестинском штатје Архангело-Михајловскиј монастир, и если несушчествует, то не соединен ли они с Реметским монастирем.

Покорњејше просја Вас милостиви Государ, доставит мње означеное свједение, возобновљају увјерение в совершеном моем почтении и преданости.

Граф Несељроде с. р.

Кад је ово решење достављено управи ман. В. Ремете, тада је управа одговорила св. Синоду следеће, који је одговор такође написао Никанор Грујић.

Свјатјеши Правителствујушчи Синоде!

Из копии милостивага писанија Министарства иностранних Дјел от 24. Окт 1846. љета N. 9.172. видјели Ми, что просба наша под 7. Дек. 1845. љета на Јего величество великоможњејшаго Императора всеја Росиј нашим междутјем упокоившимсја игуменом Јоаном поднесенаја воистину благоутробно пријата јест, и что тољко изјасненију тојаже взискуетсја допонителње свједједние ешче сеја јединија окрестности: сушчествует ли сирјеч в настојашчее времја во Сербии Архангело Михаиловски монастир, и јест ли несушчествует, то несоединен ли оној с нашим монастирем. В сљед сего милостиваго требованија, следујушчее Свјатјејшему Синоду сверху означени окрестности подносим изјасненије.

Јакоже из приданаго благоутробној Грамотје уже под 7. Дек. 1845. во копии сообшченој условнаго, между нами и братиеју мон. Раковици 1739. года сотвореннаго, и от обоју стран соутвержденаго писанија видјети јест, мон. Раковица помјанутаго года немогиј вражним бранем одољети вес разорен и пуст сталсја, поелику братија тогоже монастирја вземше со собоју частици от свјатих мошчеј, утвари церковнија и одјејанија и инија, тако решчи свјатују обител состављајушчија и велми трудње собоју спасенија вешчи между которими и словутују благоутробнују Грамату, переселилисја к нам и с нами соединилисја, болше никогда нераспрјагаеми, мон. Раковица нашествием врагов разореној и опустошеној оставшеј.

Из сеја окрестности јавје видитсја, јако братија мон. Раковици со всјеми своими правами и вешчми монастир состављајушчими со нашим монастирем и 1739. соединилисја, а пустија, разорењја никим необитаемија стјени мон. Раковици поставше развалинами, престали бити монастирем.

Можно что во посљедствии времене на развалинах реченаго монастирја наздан нови монастир под именем Архангело Михаиловскаго, и можно, что под тјемже именем сушчаствует и во настојашчее времја какови монастир в Сербии, јакоже и у нас здје во Фрушкој Горје два сут монастирја Архангело Михаиловска, обаче тој неможет смотритисја јако оној мон. Раковици, котораја с нашим монастирем соединиласја.

Прочее Ми неосниваемсја толик на правје означеним уже соединењем нашу двоју монастирју снисканом, колико уповаем на шчедроту и благоутробие онаго великаго Императора, которој православне повсјуду зашчишчает, враги тогоже побјеждаја, вредњаја искорењаја, падшија воздизаја, разслабленија укрјењаја, и котори јакоже крјепко надјеемсја по сердечному одушевленију своему за православлују вјеру нашу неповзволит нашеј свјатеј обители чуждој всјакија помошчи пропасти.

В великој Ремеџе дне 22. Апр. 1847.

Свјатјејшаго Синода богомолец игуман Пахомиј (Будић) с. р. с братством.

* * *

Кад смо већ код манастира Раковице, навешћемо од 12. Јан. 1700. писмо игумана Михаила, писато владици будимском Јефтимију Поповићу, које је значајно с тога, што се из њега види, или да је он 1700. био игуман и да је под њиме у то време зидана трапезарија, или да је у то доба био неки други игуман Михаило.

Како је и 1730. био игуман хаџи Висарион, а по поменутом писму, био је и пре 1700. хаџи Висарион; биће, да је било два Михаила и два хаџи Висариона, игумана у Раковици.

Исто писмо гласи:

Преосвјашчењејшии и Богољубезњејшии Г. Г. нам же милостивјејшии Благодјетељу.

Сим нашим општим писанием, на знание творимо и молимосја вашему преосвјашченству ради једнога монастирскаго казана, кои јест био остао у покојнаго нашего старца Арсенија, у селу Калазу, те се јест шним крмно до конца живота своего. Пак после негова преставленија по случају јест отишао тамо поп Исаија наш, обаче без воле покојнаго хаџи Висариона и без допушченија монастирскаго сабора, те јест обдржавао и тамошни монастирски виноград и казан. А саде јесмо разумјели, да га јест био заложио у једнога Немца за петнадесјат форинти, а В. П. јесте разумјели зато, пак јесте дали Немцу 15 форинти и казан узелисте к себје, да небисја монастиру шчета учинида, за кое велико благодарствуемо шчо сте ту милост учинили. А саде по заповједи Господина Архиепископа, будући да иде наш поп кир Леонтиј у Беч, јесмо му соборно заповједили, да сја наврати у В. П. да провиди за тај монастирски казан, и ако ћете ктети В. П. да га купите, да држите ово наше писание за сведочбу, и да дате новце попу Леонтију. А ако ли нехоћете га ви купити, ви да прохесапите по правди, колико врјеме сте држали казан, и ако се неисплати сума за 15 фор, шчосте дали Немцу, а ми јесмо дали воли нашему више помјанутому попу кир Леонтију, да прода другим казан, где би могао и В. П. благодарно да наплати трошак, зашчо саде Бог вјест колики трошак имамо зашчо зидамо трапезарију из нова, пак неимамо шчим. А поп Исаија неима никакве плаке с казаном, зашчо тамо он ние послан от монастирскаго сабора но ние ктео да се покори покојному хаџии, но много му се јест противио и скрб приносио, и отишао само да самоволствуе, а ми овде Бог вјест колики труд имамо, зашчо стара братија сва су се преставила, и теке се трудимо с њеком младом децом и радимо да бисмо шчо поповили, ал смо празне руке, сего ради молимосја В. П. непрезрите сего нашего молењја. А брат Исаија ако хоће доћи здје у монастир ми му небранимо. С коим совершением препоручуемосја на свјатија и архипастирскија ви молитви.

Генваріа 12. 7208. (1700.) в Раковиџе монастирје.

Вашего Преосвјашенства маншее чедо

М. П. Михаил игуман раковички
с васем братством

* * *

Овде наводимо и тестаменат игумана раковичког хажи Висариона, из ког се види, шта је све манастир Раковица 1730. имала.

Како ја ниже именовани, видешчи себје в великој немошчи будући јешче в цјелости совершеваго ума моего, сего ради по должности моеј објавити височајшој и начелној глави церковној, нам отцу и Г. Г. Архиепископу, что монастирског добра нишье засталосја, како проуказует.

Прво вина: 215 хакова, ракије 13 х., 5 казана, кои сваки вмјешчает по 100 ока, шербета 40 х. Меда 16 х. Марве кое какве ситне 31 главу. Книг: минеја 12 месечнић московских, октоих на осм гласов руски, пролози на 12 мјесјацов московских, триод постни и пентикостни, апостола 2 московска, евангелија 4 сребром и между их сербское и ијато Евангелие оковато сребром, иже јест у Рановцу, псалтира московска два и рукописани један, тестамента, библија, труба, охтој сербски ијатогласник, велики требник Петра Могили киевски. Крест једни окован сребром, древа свјатогорског, позлашчен. Паки један такође древа свјатогорска, велик, окован сребром и позлашчен лацуверли и с камением, изрједан и ђен. Паки трети поменши древа свјатогорска, окован сребром и позлашчен. Такође 1 крест како сами сказујут, на честнем дрене изображен образ успјенија пресвјатие Богородице, а на другој страни изображен лик преподобни отец, окован сребром и позлашчен лацуверли и с камением; ручка сребрна и позлашчена; дарки на свјатие сосуди т. ј. над св. путиром и над дискосом и аер велиј на кадиви црвеној и зеленој везени златом; паки аер на венецианској материи со златним чипками. Голпие 3, древа св. горског, сребром оковане и позлашчене, лацуверли. Паки лацуверли панагиар, иконица от туча с ланцом сребреним; једна материја свилена за епитрахил; фелон от дибе венецианске црвеј; омофор от свиле жуте. Паки фелон от свиле жуте, фелон от плаветне свиле с гранами, фелон от црвене кадифе ординарни, нов. Паки фелон от жуте свиле с гранами, одежда от свиле црвене стара, стихар от кадифе црвене, полован, стихар от морасте свиле стар, от свиле морасте нов, стихар прутараст, от свиле праони, два стихара от свиле бјеле половни. Пак одежда от свиле жуте половна; епитрахили: от свиле црвене с чипками сребрними, от келеч кафтана, с дугмети сребрними, 52 дугмета; от свиле црвене везен златом, полован; црвене материе златне, половне; прутараст, материе златне, полован; от црвена дабина с белим сребрним галоном, полован; от плаветна дабина полован; три от жуте свиле половни; от алеце нов; от црвене свиле полован; от морасте полован; от кадифе црвене со златними печати, стар; орари: от црвене кадифе, на коем 18 крестова сребрни и позлашчени; от жуте свиле; наруквице: от црвене кадифе 5, половне; от зелене кадифе нове: са златним гранама нове; са златном материом старе; покривач на налоњу от свиле црвене со златним гранама, полован; јастука: 2 на червеној чохи, везени златом, половни; от келеч кафтана, со златом; от црвене свиле с плаветними гранами; завесе 4 испод икона от свиле шчо какве старе; покривало от црвене свиле старо на свјатују трапезу. Кандила сребрни 12, ибричић окропни сребрн с капком. Пак ибричић без носа сребрн. Паки чаша сребрна николског монастира и крест велик сребрен и позлашчен кои је горе именоватог монастира и више мало писани ибричић без носа николског монастира јест. Паки наше крест сребрн что на врату носитсја.

Паки книг: 2 октоја, неделна само и катадневна служба в[еликих]; 2 псалтира, сербски рукописани со синаксаром; једна тикара и акатист рукописани; требник мали; книга в коеј апостоли и евангелија недељам и празником господским; требник московски мали; полуустав руски сочинен со тестаментом; цароставник; псалтир киевски; три исповеданија православнија вјери; ијат руски литургија; октој неделна; зако-

ник, рукописани; алва вита два духовна; ермолој лавовски; 2 књиге богомисље; једна књига молитви поправилние; 2 мала требника; псалтирић киевски; полустав рукописани; паки ермолој лавовски; требник лавовски; охтика књига јерополитика.

Кошуља нови 5, гашча 2, пешкира 24, махрама 18, платна 15 аршина, чаршава астална 3, крест иеоковат у казафи древа свјатогорскаго; једне дукатне теразице; санитие једно на платну; парче инорога; 5 мали тенџера, велики 3, тепсије 4, сахана бакарни 6, ћугим, таве три, хоранне две, свака от хакова; воска 50 ока, кошница 70 пресада; јастука служабни 5; халине ординари две, ћурдие ветхе 3, једно јапунце плаветно, један сиповник, мантија једна, ћебета 9, јорган. 2 ношаве, кожа јелена.

Паки книга: маргарит московски; апостолска бесједа; толкование евангелское; поучение рукописаное и другое московское.

Појас сребри црковен позлашчен; путир сребрен и дискос, кадилнице сребрне две; новаца 20 дуката, бјели новаца 42 фор; аер по црвеној свили, златом везен; икона велики 11, а мали 53; 2 барјака, на мусул безу и в келии моеј јест 4 образа и панаћиар дервен.

Виноград монастирски 100 мотика; плуг со 8 волова.

За кое више памјатију достигнути немогу, но како зде состоитсја, а окром что имеем в монастиру Треси и Рановцу.

Из сего монастир должен Јоану слуги 7 фор. Паки в Бјелиградје Раки Болтации за халине детине 2 ф. 75 нов. Авраму Мокановћу за ексере 3 ф. 5 н. Паки Ђоргију абаџии за дјачке халине 4 ф. 50 н., Богосаву слуги нашем 13 ф. 50 н. Сими слуги монастирском 15 ф. Паки горе именованому Јоану 10 ф. Пак Богосаву 10 ф. Пак Сими 8 ф. Пак Јови чимбурџии 5 ф. и свјашеником сего храма служашчим овде братиам по обичају за сарандаре 40 фор. наиме по 1 ф.*

Јанку казанџии колико буде должно докле се проесапимо.

А нами должен јест Петр Јованчев 20 ф. 25 нов.

* По овом је било у ово доба 40 калуђера у Раковици.

За кое все овај тестамент мој последни препоручасја за преосвјашчењејшаго Г. Г. митрополита и Архиепископа, како братију св. храма сего, тако и вешчи обрјетајушчијасја монастирскија, у всему, кое затеких и кое приждивением своим и трудом предобих, тако и за подушие мое милостивне и умилне молим в час кончине моеј да не лишен буду милости и благословенија Архипастирскаго, и да прошчен буду, ашче в чем јако человјек п'лт носјај согрјеших, словом, дјелом и помишлением, и всеми моими чувствии, с коим за более вјеројатне имја своје здје предлагаем, и печатом своим потверждујy.

От више именована јастука два, један от келеч кафтана ткан златом, а други от цервене свиле с плаветним гранака Г. Г. Архиепископу за Благословение да будет.

М. п. Хажи Висарион с. р.
јером. игумен архангелские обители

(печат мали као данашњи филир, на њему + и хаџи висаріонь)

Тому свидјетели

М. П. Исаија Антоновић с. р.

М. П. Παυλος ιερεος ἡ προτοπαπας μαρτυρω — — — нечитко

М. П. Јосиф Стојанов с. р. диакон

Мца Генфара 19. в лето 1730.

* * *

Да нису ни црква реметкса ни келије подигнуте тек после 1739. помоћу руском, види се и из штампаног у о. л. „Описа фрушкогорских манастира од 1753.“ Кулу је подигао 1735. поштански фервалтер Андрија из Петроварадина и Јаков, брат му из Бешке постмајстор, а црква је много пре тога постојала и келије, а на истом месту наводи се и ко је и кад је које келије подигао.

У поменутом „Опису“ наводи се и шта је све пренето 1739. из ман Раковице у В. Ремету.

Игуман поменути раковички Михаило, умро је у В. Ремети 24. Марта 1741.

Не знамо, како да се у поменутој грамати цара Петра вели, да ју је дао на

молбу игумана Григорија 1701., а 1700. да је био игуман Михаиле.

Да није Григорије за рапије отишао у Русију и тек 1701. измолио грамату?

Из напред реченог дописа види се, како руски правителствујући Синод 1846. није знао ни то, да ли, постоји у Србији манастир Раковица, а тадашњи митрополит Рајачић, видећи то незнање, одговорио је да је онај манастир Раковица од 1739. разрушен и да не постоји, а ако који постоји под тим именом — Архангелско-Михаиловски, то је са свим други неки манастир!

А бар је манастир Раковица био што но реч под носом руском посланику у Србији, те је он могао Синод известити да постоји.

По причању Јоакима Вујића у своме „Путешествију по Србији", Београд 1828., манастир Раковица био је тек за време ратовања цара Јосифа с Турском од Турака сав попаљен, а ћелије до темеља разорене.

Наскоро је ман. Раковица поправљен. 1806. већ је у њему служено и те године код цркве сахрањен је познати јунак из српског устанка Васа Чарапић.

1822. начинио је ћелије кнез Милош Обреновић.

Зашто то?

В. М.

Реч је о наставном плану и градиву науке о вери у српским вишим девојачким школама у Новом Саду, Панчеву и Сомбору.

Наставни план и градиво овог наставног предмета за све три наше више дев. школе, прописани су наставном основом утврђеном у седници Нар. Школског Савета од 10 (22.) августа 1898. број Ш. С. 208|138 ех 1898, која и данас важи. По тој наставној основи градиво из веронауке о вери овако је распоређено: *I. разред* — Пространи катихизис. Увод. О Божјем откривењу. Св. предање и св. писмо. Три главне хришћанске добродетељи: вера, љубав, надежда. Символ вере никео-константинопољскиј. Разјашњивање и катихизирање символа вере од 1. до закључно 7. члана.... у вези са дотичним библичним повестима. *II. разред* — Продужење првог дела православног катихизиса. О вери 8, 9, 10, 11 и 12 члан символа вере, са особитим обзиром на науку о цркви и о св. тајнама, св. литургији и вечном животу. *III. разред* — Пространи катихизис православне источне цркве. II. део. О надежди. III. део. О љубави (к Богу, ка ближњем и себи самом.) *IV. разред* — Изјашњење св. литургије.

Књиге, по којима се има изучавати наука у вери, јесу: 1. *Хришћански катихизис* православне цркве. Саставио Михаило Миловановић. 2. *Библијске приповетке* старог и новог завета од Јована Петровића. 3. *Изјашњење свете литургије* — написао Н. Ђ. Вукићевић. или *Литургика* од Н. Гр. Живковића.

Но шта видимо из извештаја ових школа за 1905-6. школску годину? Видимо то, да се гореизложене наставне основе придржавају само новосадска и панчевачка виша дев. школа — а *сомборска не*. Наставно градиво из науке о вери распоређено је било у сомборској срп. вишој дев. школи у прошлој школској години овако: I. разред: Библ. повести старога завета (*из катихизиса ништа*). — II. разред: Библ. повести новог завета (*из катихизиса ништа*) — III. разред: Хришћански катихизис православне цркве (*сва три дела*). — IV разред: Литургика (по књизи од *Александра Живановића*).

Сомборска српска виша дев. школа не придржава се, дакле, ни прописаног распореда градива, ни свих прописаних књига за науку о вери. Да ли је то са знањем и дозволом Школског Савета? Колико је нама познато, новије наставне основе од оне из 1898. године нема, а није нам позната ни каква одлука или наредба Школског Савета, која би дозвољавала одступање од постојеће наст. основе и од горенаведених учбеника.

Како је, дакле, и зашто је нарушена једнообразност наставе у овом предмету?

Ако се ово одступање догодило тога ради, што постојећа наставна основа не би згодна била; — онда би ми обратили пажњу свију оних, којих се ово тиче, на

образложено стручно мишљење и предлог у овом питању, што је донесен на заједничком састанку наставника свију наших виших дев. школа одржаном у Сомбору 1. и 2. јулија 1905. Предлог тај заједно са образложењем му штампан је у „Школском Одјеку“ и „Богословском Гласнику“ за 1905. годину, а стручна оцена тога предлога у „Богосл. Гласнику“ за 1905. г. (књ. VIII., стр. 196.) По томе предлогу за реформу наставе о вери заиста би се имала учинити промена како у градиву тако и у распореду градива по разредима, а у вези с тим имали би се написати и нарочити, *нови* уџбеници. Али сомборска наставна основа не подудара се *ни с тим предлогом*.

Шта је, дакле, постигнуто овим и оваким одступањем од постојеће наст. основе? Какво унапређење наставе *заиста не*. Али је међутим постигнуто то: да се ученице I. и II. разреда сомборске срп. више дев. школе, кад би се строго узело, не би могле без пријемног испита примити и уписати у II. и III. разред срп. виших дев. школа у Новом Саду и Панчеву. А не би се могле примити и уписати због тога, што нису у I. и II. разреду свршиле из науке о вери све оно, што је за те разреде прописано, а без чега оне не могу *наставити* оно што управо нису *ни почеле*.

Ето, *то* се постигло одступањем од заједничке и уз то *још увек изнова важне* наст. основе. А то нити има смисла, нити оправдана разлога.

Надамо се инак, да ће идући Извештаји ових школа показивати више једнинства и једнакости међусобне, што друкчије управо не би ни смело бити.

Хвала Богу!

Д. Р.

У каквој је опасности или што би рекли браћа Хрвати погибели био приликом изборне и као што рече „Нови Србобран“ народне скупштине у Валпову, омиљени од небирача у Даљском изборном котару г. Јован Магарашевић, парох чепинско-мартиначки, несуђени посланик коалиционаша у Даљском котару; могу се читаоци уверити из следећег.

У недељу је 11. о. м. одржана у Валпову изборна скупштина, која је имала истаћи др Ивана Лорковића за посланичког кандидата за котар валповачки.

На исту је дошао цвет коалиционашки, као кандидат Лорковић, па др Шурмин, па др. Франко Поточњак, па Светозар Прибићевић, па Јован Бањанин, па Љуба Бабић Бањски све по избор коалиционашки посланица но оба сабора; и је л' чудо, што тако лепу прилику није мо гао пропустита отац Јова као парох мартиначки“, да се и он не нађе у тако лепом друштву хрватских напредњака, пошто је и он српски напредњак — не попут србијанских напредњака, него хрватских.

И ако је г. Јово знао, да је омиљена личност у своме селу и радикалском народу; није знао, да је тако исто омиљена и позната личност због свог „чврстог“ политичног начела и уверења и љубави спрам свога милог народа и у „Шокадији“ камо спада и Валпово.

А о томе се уверио реченога дана у Валпову, где су га из валповачког котара шокци данашњи Хрвати — угледавши га као оно белу врану међу опорбењачком господом, дочекали са урнебесним живео, ил' као што „Pokret“ рече „ударио је сав народ у дуготрајно клицање: Живио!“, заборављајући, да га је до јуче називао „влашким попом“ и њувао за њим, као и за осталим српским поповима, а кад је г. Јова довршио свој говор, сељаци га бурно поздравише, вичући му: „Тако говори народни поп!“

И од веће радости и восторга ма л' га што но реч не појеше, и да то учинише, шта би наопако ми сирочад радили без нашег поп Јове! Ко би нас на зборовима заступао и бранио и ко би нашем народу рекао чисту истину „*да је у нашој цркви господар народ*“, ко би пред шокадијом — молимо читаоце, да се овај израз не узме за исмевање, јер као што је наш народ и до данашњег хрватства у Славонији, тако и данас зове народ око Валнова шокадијом — као што треба из руку „Даљског“ патријарха одузети црквена имања и дати их народу, а њему нека се даде плата, пошто то интерес народни захтева, а тако исто и манастирска добра од калуђера, и дати их такође народу, *пошто они више нису расадници народне свести*, те их због тога више и не поштујемо, те ћемо и њих уредити! и како треба одделити цркву од државе те цркви дати што је црквено, а држави државно, и наравно да г. Јова под црквом подразумева народ, а не јерархију која је но учењу наше цркве позвана да управља црквом.

Како и „Нови Србобран“ и „Застава“ за добро нађоше, да пређуте од својих читаоца говор поп Јовин у погледу даљског спахилука и манастирских добара, сад било што се сељиште оне народне „без дудог брата нема осе

* „Pokret“ назива га по филијалу Мартинцима, који сада у валповачки изборни котар парохом мартиначким

те", из' због чега другога, то ћемо ми донети говор његов по „Pokret" у, заједно са утиском који гласи :

„Многоч. Магарашевић каже да му је тешко говорити под утиском такког одушевљења које хоће да створи народну слободу. (Живио!) Жали да у Мартинцима нема него 6 кућа, али да их има и 6 хиљада, он би све урадио, како би све биле за дра. Лорковића. (Бурно одушевљено клицање: Живио!) Он познаје овај котар и људе, каковог има у њему. Њихове су шајке потонуле, на као парцови настоје. да се другуде увуку, гдје би могли штету правити. (Дуготрајно одобравање, Живио!) Што се тиче растава цркве и државе, тому се нема што приговарати. (Живио!) Ми хоћемо оно црква што је црквено, и оно држави што је државино (Бурно одобравање: Живио!) Нас је православне на то пракса довела. Државна се власт хтјела увући у нашу аутономију, а ми смо против тому најжешће устали. (Дуготрајно одобравање: Живио!)

Кад се ради о црквеним добрима и властелинствима, ми отворено кажемо, да се на руку даљског пагрпјарха уаму црквена имања и даду народу, а њему нека се даде плаћа и то, јер то интерес народа хоће. (Силно одобравање.)

Слично је и са манастирима. Док су они били расадник народне свијести, дотле смо их поштовали, а кад су престали да то буду, онда смо рекли: Ми ћемо и вас уредити! (Дуготрајно одобравање.)

Али то је још споредно, главно је, да је ово збор, на коме се хоће манифестирати слога Хрвата и Срба. (Живила слога! Живио Магарашевић!) Ми од те идеје не попуштамо, за њу смо приправни и на жртве. Руку под руку хоћемо да идемо за остварењем народних идеала. (Тако је! Живио!)

Коначно и као српски православни народни свећеник препоруча избор дра. Лорковића.

Одобравање које је сада настало, не да се описати. Преко пет минута викало се: Живио Магарашевић, живио Лорковић, живила слога! и слично. Мужари су грмјели чешће него прије".

И кад овако стоји ова поп Јовина работа: за л' немамо повода да хвалимо Бога, што га шокадија не поједе! Ваистину имамо, но, подједно имамо повода да мероданнима и довикнемо: на докле ће се и сме л' се то трпети да један српски свештеник јавно у листу под својим потписом каже, како „у римској је цркви суверен папа, *у православној цркви пак жива црква Христова сам народ*" („Застава" за 1905. бр. 190.), а на јавном збору пред шокадијом, које се ни мало не тиче ни дањски спахилук, нити пак српски манастири, и који се толико избегумио, заборавио и понизно — а све из жеље да се дочепа саборског мандата — да је пред шокадијом изустио, *како наши манастири нису више расадници народне свести и како смо их због тога престали поштовати.*

Верујемо, да поп Јови нису наши манастири светиња, њему је светиња „Застава" и радикали, јер од њих не може имати никакве користи, höchstens ако би по његовој замисли дошли у управу народну, могао би његов какав сродник са 6-7 деце доћи у који манастир за надзорника, а нашем су народу они и данас светиња, те их стога и поштује, што је показао и ове године приликом славе у Раваници, где се искупило хиљадама наше народа са свију страна српства.

Поп Јови се врзе по глави мисао како би требало уредити и манастире, т. ј. одузети у праву од калуђера и пренети је на народ — какву је народ имао од њих користи, то смо видели 1871 2. за време „саборских надзорника — а можда под њиховим „уређењем" замишља и поделити их народу, због чега му је без сумње шокадија зато и викала живео, јер кад је римокатолички свештеник Анђело Руспини рекао: „Господа — напредњаци — хоће секуларизацију црквених добара", народ му је одвратио: тако је! на што му је нети одговорио:. Ја не желим бити пророк, са црквом се почело, наставиће се властелинствима, а свршиће се с вама сељацима".

И кад се поп Јова није стидео *тако* што тврдити пред шокадијом ; можемо мислити *како* он своме народу говори о дањском спахилуку и манастирима, те се не треба чудити, што је и један поп Јова Магарашевић постао нека политична личност, о којој се води рачуна!

Поменута римокаолички свештеник рекавши како су напредњаци — хрватски — ставили у свој програм и укинуће вероисповедних школа, и растану цркве од државе, рече, да није истина, да је народ извор свих права и да извор права цркве није у народу, те се изјавио против раставе цркве од државе.

А наш поп Јова, српски свештеник у свему је противног мишљења, и кад је поменута римокатолички свештеник довикнуо напредњачкој — Pokretovoj — господи : „Мислим да господа не мисле провести растану цркве од државе као у Француској", народ му је одвратио, а без сумње и наш поп Јово: „Само кад би то могли".

А то је могао и без сумње рекао с тога, што зна за мишљење једног свога ученога сродника, који и сам „највермује" и нада се правилном решењу црквеног питања — бар у Русији, — кад се црква одели од државе *онако* као што је Француз оделише законом својим од 6. Децембра 1905.

Наш г. Јово без сваког стида и зазора рече пред шокадијом „пошто су наши манастири престали бити расадници народне свести, дотле смо их поштовали, а кад су престали да то буду, онда смо рекли: Али ћемо и вас уредити !", а шта ово рече митроносни песник Никанор Грујић за наша манастире?

Ево шта рече!

„Задужбине наши праотаца манастири —, као

што су од постанка свога увијек имале особиту неку у животу нашег народа важност, тако су исто по згодном своме положењу у весељу и невољама, у срећи и несрећи, у добру и злу, остале непрестано у најјачој свези са народом; — и, као права народна заведенија, у различитам тим случајевима биле су народу од велике користи и потребе, служећи му сад за особито средство душевног његовог задовољства, а сад за једино прибјежиште душевне његове утјехе. — Времена она, кад се темељ полагао овим народним задужбинама, била су временима српског народног напретка; дани они, кад су постале ове свете обители, били су дани праве побожности српске, у којима су прваци наши задовољавајући се својом срећом и славом овога света, старали се и за вјечно блаженство душа својих онолико учинити, колико се онда учинити могло. Све што су год они онда радили у онданашњем животу своме, радили су зато, да души својој ђјеста код Бога задобију, а потомству своме оставе споменике и свједоке свога побожнога живота, на које ће се оно моћи увијек угледати, и сјећати, како се треба старати о себи и о вјечности својој. За душу су они свештену помагали, за душу су дјелили милостињу сљепима, кљастима и просјацима, за душу су зидали цркве, за душу подизали манастире, и њима богате дарове поклањали, а покрај тога и овдје на земљи у народу своме бесмртно име оставили. Народне нам наше приповједке и песме казују, да су наши краљеви, цареви и деспоти држали, да ништа велико, ништа знаменито, ништа богоугодно у животу своме нису учинили, ако нису за владе своје цркву коју саздали, или задужбину коју подигли; — а оне свете задужбине њихове, и свете књиге, које се овдје о њима читају, и данас нам ово свједоче, да су они доиста тако мислили, као што приповјетке и пјесме народне за њи казују. Можемо ли се ми у овом тренутку задржати, да перекинемо: благо њиховим душама, које су у оваким љепим споменицима за неког свог живота своје задовољство налазиле, и које су у задовољству томе и на овоме свијету напред осјећале сладост онога блаженства, на кога сад на нас са онога свијета весело погледају, и нашем се овом светкованьу радују. — Али задужбине ове нису служиле на радост и весеље само онима, кои су их подизали, нити су служиле за средство побожности само онима, кои су се на њи у сретном своме животу угледали; — оне су пратиле народ наш и кроз најжалосније и најсретније вјекове сињег робства његовога: и овдје су му оне биване наше пута једна једина утјеха његова душевна, једна једина одбрана православне вјере његове, једна једина сила, која је кадра била задржати у народу побожне обичаје, и у њима чисти образ и подобје славни његови предака. Јер кад смо од наши тирана и мучитеља код наши кућа највећма злостављени и у побожном нашем народном животу нападани бивали; онда смо узнемирењој нашој свијести свијестиног покоја, ожалошћењој нашој души душевне утјехе, уцијељеном нашем срцу срдачнога мелема само овдје у овим свјетим задужбинама могли тражити и налазити. Краљева нам је, царева, и деспота постале, нестало је њихова богатства и господства, и ништа нам из јавног живота њиховога наз њи није остало, што би могли били очима гледати, и по чему би се могли били у тешкој нашој невољи њи опомињати; остале су нам само из побожног домаћега живота њиховога о с једне свете задужбине њихове, у којима смо се и онда, кад су најгрознијег стрјеле у православну вјеру и народност нашу са свију страна летјеле, брат с братом, пријатељ с пријатељем, друг с другом састајали, један другом се искрено јадиковали, са одрживши сузама један другоме тугу на срцу олакшавали, и тим начином одушевљавајући се сачували смо и вјеру од пропасти и себе у вјери и народности здраве читаве држали. То је било положење ових народни задужбина у животу народа. То је положење њино и народ у срцу своме увијек осјећао, и све до данас их, као једине видне остатке своје славне прошлости, поштовао, бранио, и брижљиво сачувао. — На и дан-данас још нема ни једнога Србина, кои се неће сузама облити, кад проће кроз фрушко-горске српске задужбине; и кад гледећи у њима сачуване остатке наше свете древности, у себи може рећи: гле, ово је тјело цара Уроша, ово је кнеза Лазара, ово је рука мајке Анђелине, ово је тјело Стефана Штиљановића, на ове је чаше пио Стефан као деспот наш, на ове кнез Лазар као цар наш, у овој хаљини погинуо на Косову, ону су митру деспоти наши носили на глави, из ове су се књиге Богу молили; — онда се душа и срце на ново роди у њему за живот народа свог српског. — Запамтите дакле браћо православлана! да су ови задови топли свједоци љубави и побожности наши свети краљева, царева, деспота и праотаца, и жива споменици наше славне српске прошлости, кои су нам по највише помогли, да сјест наше народности до данас у животу нашем цијелу сачувамо, и чисту од туђе смјесе задржимо."(„Срп. Спон" 4. бр. о. г.)

Овако рече митрополиа Никанор о нашим манастирима, а отац Јова Магарашевић, једна права пиштаца и незналица, који је напшао на глас код себи равних некад самосталаца а данас радикала, једино тиме, што је и њега обдарио Бог добрим језиком и дрскошћу, те шупљим фразама клука своје присталице и испрсио се као нека политична величина; није се стидео јавно рећи пред шокадијом, да наши манастири нису данас расадници народне свести, те да ће их он и његова братија већ уредити!

Он јадник, као што није за време свога школовања ништа научио, а ступивши у јавни живот, започео је пискарати по новинама служећи се туђим мислима а својим фразама, нит је знао правни значај наших манастира, нити знао њихов правни одношај спрам државе, њихове привилегије и последице кад би се од њих одузело њихово имање, односно ко би га наследио, нити зна за најновији „Нацрт за манастирску уредбу", што га је нарадно данашњи радикалски саборски одбор, у коме се не вели оно, што је рекао поп Јова, имаде као што рекосмо то.

лико смелости и дрскости, да јадно пред шокадијом изусти: како су наши манастири престали бити расадници народне свести и како ће њих радикали већ уредити!

Срамота и по сто пута срамота да *такву* глупост, издају, један српски свештеник у несрпском друштву изусти.

По тој логици поп Јовиној, најбоље би било динамитом разрушити наше манастире, ил' од њих направити фабрике, а земљу њиховну поделити народу.

Народну пак свест ширите у српству „Застава“ и народни попови Јова Магарашевић, Пера Крајновић, Ђорђе Павковић и њима подобна братија, и то много боље од наших манастира.

И кад то време наступи, тада ће протећи широм српства мед и млеко, зашто ће српство и подићи споменик главном виновнику те благодати попу Јови Магарашевићу.

* * *

Какав је утисак учињио поменути говор попа Јовин код католичких свештеника, може се видети из тога, што му је Гаша Платц капелан осечки, његов политички једномишљеник у 140. бр. „Хрватства“ упутио ово писмо: „Прочитајте молим Вас, извештај „Pokreta“ о скупштини у Валпову, те последњте имате ли што онде исправати. Не исправите ли онде ништа, то ћу судити одселе о Вама, како као свештеник могу и морам судити о свим онима, који потписаше духовски програм „напредњака“. Ако незнају други, то држим да ћете, уваживши како, где, ради чега и учему смо се сложили били, Ви сами бар моћи схватити зашто сам Вам ово редака написао; да сам имао на то право, али да ми је то била и дужност.“

На ово је поп Јова одговорио, да нема што исправљати из извештаја у „Pokretu“ о изборној скупштини у Валпову.

Како ће се даље ова ствар развити, јавићемо.

ЛИСТАК.

Вести.

Седнице автономних власти. Саборски је одбор сазван у напредну седницу за сутра 1. Јулија, у којој ће се решавати питање о „новој беочинској каји“.

Да л' ће и ова набацити оволику прашину на површину, као оно она прва; време ће показати, а то ће се и видети.

За 3. о. м. сазват је нар. школски Савет у седницу.

Нови добротвори српске школе. Панчевачки српски умировљени учитељ г. *Сава Петковић* и супруга му г. *Милица* 26. о. м. предадоше у руке председника црквене општине панчевачке г. др. Павлу Марјановићу књижицу „Панчевачке кредитне банке“ од 10000 кр. као закладу за издржавање „више женске школе панчевачке“.

Овако за свој народ учитељ, а колико наших богаташа оставише својим непаметним наследницима грдног имања, да им га синова за кратко време страће што-но реч на куле на куле и на жедене колачиће, а школе и народних потреба ни сетише се, те им за то ниже и ничеве на брао као дим. дочим ће се име родољубивог учитеља Саве Петковића и супруге му спомињати док је српства у Панчеву.

То је родољубље а не голе речи ил' давање по неколико круна на партијске цељи или за личности из партије, као што их ми имамо и сватрајо.

Живео Сава Петковић и супруга му Милица!

Уредник: Димитрије Руварац, протојереј.

†

Братство манастира Гргетега овим путем јавља, да ће се годишњи помен (парастос) за многозаслужнога настојатеља и ученога архимандрита Гргетешког

Илариона Руварца

у манастирској цркви у суботу 8. 21. јула о. г. у 10 сати пре подне одржати.

Братство
манастира Гргетега.

Исправци. У 8. бр. на стр. 215. речено је да је владика Герасим потврдио 9. Маја 1874. а треба *посветио*.

У 9. бр. на стр. 250. речено је да је митрополит београдски Мелентије Павловић умро 11. Јунија а треба 8. Јунија.

А на стр. 253. у место Драхобецки, треба Дрохобецки.

У 10. бр. у извештају о седници архидијецезалне конзисторије од 18. Априла изостао је међу присутнима компетентима за митровачког протопрезвитера парох у Адашевцима *Владимир Обрадовић*.

11. бр. на стр. 307. први ред од горе на другој колумни, треба да дође на 308. стр. прве колумне.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad. K. 923./669. ex 1906. 50 1—3.

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се стечај на упражњену парохију V. разреда у Суботишту до конца месеца јулија по ст. к. о г.

Молитељи имају своје ваљане инструисане молбенице путем надлежних окр. протопрезитерских звања овој конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловци 20. јунија (3. јулија) 1906.

Председништво.

Број К. 601/а. 378. ex 1906. 51 1—2.

С Т Е Ч А Ј.

Исписује се на парохију у В. Зденцима V. разреда са роком до укључиво 12. (25.) августа 1906.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до стављеног рока потписаној конзисторији поднијети.

Из седнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, 22. јуна (5. јула.) 1906. држане.

Председништво.

Ad бр. К. 728./473. ex 1906. 41 3—3

РАСПИС НАТЕЧАЈА.

У кр. малој реалној гимназији у Митровици има се почетком школске године 1906./7. попунити место грчко источног вероучитеља.

С тим су местом скопчана следећа берива:

1.) За неиспитаног намјесног вероучитеља годишња пристојба од — 1200 К.

2.) За испитаног намјесног вероучитеља годишња пристојба од — 1400 К.

3.) За правога вероучитеља годишња плата од 1200 К, с петогодишњим доплатцима у износу од 200 К. те станарином од годишњих 480 К. или станом у нарави.

Дужности вероучитеља у погледу обуке јесу ове:

1.) За намјеснога вероучитеља: до 20 сати недељне обуке, у коју се урачунава држање ексорте са два сата;

2.) За правога вероучитеља: до 10 сати недељне обуке, у коју се урачунава држање ексорте са два сата. Сваки сат обуке преко казаног броја награђује се посебном за учитеље средњих училишта системизираном наградом.

У погледу осталих дужности (надзора, прибивања седницама и т. д.) потпада вероучитељ истим прописима као и остали учитељи у овоземаљским средњим училиштима.

Ваљано обложене молбенице имаду се путем надлежних протопрезвитератских звања поднети архидијецезалној конзисторији у Карловцима до 15. јулија по нов. 1906.

Ad Број К. 387., 399. и 419. в. 263. ex 1906. 42 3—3

С Т Е Ч А Ј.

Исписује се на мјесто пароха и окр. протопрезвитера у Новој Градишци са плаћом III. разреда, а роком до укључиво 8. (21.) јула 1906.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем потписаној конзисторији до стављеног рока поднијети.

Из седнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 24. маја (6. јуна) 1906. држане.

Председништво.

Ad бр. сим. пап. 72. ex 1906. 2 3 47

С Т Е Ч А Ј.

На темељу одлуке прав. срп. св. архијерејскога синода од 23. маја (5. јунија) 1906. овим се отвара стечај ради попуњења стипендијског места са год. 1200 круна, установљеногa у § у 103. одс. III. прев. кр. наредбе од 10. августа 1868. за изображавање професора богословије.

Компетовати на ову стипендију могу свршени прав. срп. богослови, који имају исказати осем тога, да су здрави и сиромашног стања.

Декретом ће се одредити, где ће питомац имати наставити и довршити прав. богословске науке као обвеза у погледу на службовање по свршетку наука.

Ваљано инструјисане молбенице треба поднети потписаном митрополиту и патријарху најдаље до 1. (14.) августа 1906. године.

У Карловцима 3. (16.) јунија 1906. године.

Г е о р г и ј е с. р.
Патријарх.

Ад број К. 711|553. ех 1906. 44 3—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Милице Марић рођ. Станишић из Вуковара против мужа јој Душана Марић сада непознатог боравишта овим се речени Душан позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог уврштења овога едикта овој конзисторији или сам лично предстане или место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без његовог суделовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 24. маја (6. јуније) 1906.

Председништво.

Ад бр. К. 691.|552. ех 1906. 43 3—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Велимира Пајића из Баноштра против супруге му Даринке рођ. Цветић, сада непозната боравишта овим се речена Даринка позива, да у року од 90 дана рачунајући од првога уврштења овога едикта овој конзисторији или сама лично предстане или место пребивалиште свога пријави, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без њеног суделовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 24. маја (6. јуније) 1906.

Председништв[illegible]

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излунало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крупама** од кованога гвожђа. —

9— 3. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 420. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 13.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у суботу 15. јулија 1906.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени и одликовани.

По замолби Његове Светости, Преузвишеног Господина *Георгија Бранковића*, православнога Архиепископа Карловачкога и Митрополита и Патријарха Српскога благоизволело је Његово Високопреосвештенство Господин Епископ Бачки *Митрофан Шевић* чино и правилно рукоположити у светођурђевском храму у Новом Саду свршеног богослова *Димитрија Кошлића* дана 5. (18.) Јула 1906. за *ђакона*, а 6. (19.) Јула н. г. за *презвитера*, који је одређен за личнога помоћника протојереју Василију Константиновићу, пароху карловачкоме; свршеног богослова *Теодора Момировића* дана 6. (19.) Јула 1906. за *ђакона*, а 7. (20.) Јула н. г. за *презвитера*, који је одређен за администратора парохије у Брестачу и свршеног богослова *Богољуба Бошњаковића* дана 7. (20.) Јула 1906. за *ђакона*, а 10. (23.) Јула н. г. за *презвитера*, који је одређен за администратора парохије у Сибачу.

Његово Високопреосвештенство Г. Епископ Темишварски др. *Георгије Летић*, благоизволео је одликовати црвеним појасом пароха сент-миклушког *Петра Агрипу* за његове заслуге за народ и православље у своме месту.

НЕЗВАНИЧНО.

Писмо једном свештенику српском.

Драги господине! Мени је познато да су ваши појмови доста збркани и да сте сујетна играчка у рукама ваших пријатеља из Новог Сада. Усуђујем се с тога, цењећи ваш положај као свештеника српског, да се на вас обратим са једним покушајем досљедности.

Ја сам уверен да ће те се источетка срдити, но после ће те ми сигурно рећи хвала, пошто досљедност за вас није обавезна.

Положај нашег народа је бесправан тиме, што моћ и сила даје право, а наш народ нема силе и моћи. Он има сувишак рађања, добар му је и физички састав, но то је само за бројно одржавање; културна надмоћност као посљедица те природне снаге није још настала. Зачеци економских сила су незнатни. Школа немамо. Војске немамо.

Једина сила, коју наш народ има, јесте јерархија, та је сила готова, она је призната, она је моћна, и јерархија има дакле и права (1868.)

Та јерархија мора постати српском, народном, народу и његовим интересима пријатељском. Онда има народ један моћан „сталеж," једну организацију, и то је увек кадро да народу користи.

Како ћемо ми јерархију направити српском и народном? Људи у јерархији нису већ сталеж ил' каста на основу рођења наслеђа, они се врбују из простог народа, они су дакле за народ везани континуитетом живота. Ми морамо претпоставити да су они дакле делови српског народа, дакле Срби. Или бар, ако су исти неваљали, морамо узети, да исто тако јесу и могу бити неваљали, као и ми изван јерархије. Но они збиља могу пре постати неваљали (себични и издајници) зато, јер их ми толике године нападамо, грдимо и мразимо.

Пре свега треба да престане грађански рат, дакле борба између нас и јерархије, треба сложним и мудрим радом да јерархију не одгурнемо од себе, него да је задобијемо, дакле у оне да умртвимо ону борбу што се зове борба аутономна. И оне странке, што једино од те домаће борбе живе, треба пошто-пото уништити.

Као добро залеђе нама, као свемоћну опозицију влади и држави где живимо, као извор културног блага за нас, нужна нам је и потребна јерархија, једна, моћна и силна. Такој морамо постати пријатељи. Од неваљали људи морају постати добри. А ако ни онда не, ни овако сигурно немамо користи, него само штете.

Оставимо дакле аутономију и аутономну борбу као залишан и штетан посао, а кренимо новим правцима социјално националне политике српске, под геслом: економским, просветним и културним оружјем све за српски народ!

Драги господине! Слободан ћу бити да вас потсетим на оно страшно и крваво време четрдесет и осме, кад су се народи почели будити. Онда је и у нас свитало. Дотле пребегличе и гости, православно стадо са милостињама и привилегијама, постао је народ, и тај народ је проглашен политички слободним и независним под домом аустријским и општом круном угарском, и Срем с границом, Барања, Бачка с бечејским дистриктом и шајкашким батаљоном, Банат с границом и дистриктом кикиндским, проглашен је војводином српском, та војводина стоји на темељу слободе и савршене једнакости у политичком савезу са троједном краљевином, и један одбор има за ту војводину да изради устав, и поднесе на потврду српском народном сабору (1848. у мају).

1870. године, на мајском сабору, сва морална и интелектуална снага српског народа упрта је да победи свештенички сталеж (јерархију), створена је народна и клерикална странка, израђено је саборско устројство, са неком очајном и тужном огорченошћу унешено је све у борбу о превласт у цркви, и свим одушевљењем и способношћу играло се народног конгреса, а тај је у ствари већ био само црквени конгрес, и сво „дисање и живот" српског народа стегнуло се у тај уски обруч.

Друго је светска борба слободног хришћанског духа против свештенства и црквена, као принципа силе, који има своје, туђе и одређене интересе. Назначен културни преблем апсолутно не стоји у свези с народњацима и клерикалима на саборима нашим, јер православна вера је вера индоевропска, слободоумна и демократска.

На нашим саборима, као на правом ограшју тако зване „аутономне борбе", ради се чисто о превласти, успеси су у томе да народ од цркве и свештенства преотме имовину и ослободи просвету, оквир је борбе узак, принцип је негативан и пуст, и као вечита претња стоји над целом „аутономном борбом" врховно право надзора од стране владе, као и законски чланак о самоуправи цркве и школе. Зато посао наших сабора не сме бити ни десети део народног посла нашег.

Ваља упоредити идеје о самосталном политичком народу српском године 1790., 1848. и 1861, са идејама умањене културне борбе у самом народу 1870. и црквено-скупштинским идејама последња три, четир сабора! Ваља упоредити борбу о самосталност и слободу српског народа, са грађанским ратом о црквено-народно имање, црквено-народну школу и управу! Ни по цену да отмемо сво црквено-народно имање и употребимо га у чисто нацијо-

налне сврхе, ни по цену да сасвим ослободимо просвету од попова, несме сва плашња и брига и жеља народа бити забачена у узак и мрачан крај сабора садашњих наших. И ко то ради, ко то жели, тај је издајник српства.

Народ је суверен, а не просјак и отимач! Народ се не сме задовољити са законским чланком о самоуправи црквено школској, и тај јарам трпети. Треба бити јак да се тај параграф сруши! Народ се не сме задовољити да угради туђа имања, милостињу и поклоне, народ треба да је јак, да из себе створи неисцрпљива средства! Народ се не сме задовољити да ослобађа просвету од цркве, он мора створити и слободу и просвету сам из себе!

Дуго се спавало! Први ступањ пробуђеног из нова националног живота нашег јесте уверење: да су српски народно-црквени сабори секундерна ствар, да црквено-школска аутономија чини мртву тачку живота народног, и да је сав посао народни, утрошен за 30 година у ту унутрашњу борбу, у тај домаћи раздор, апсолутно узалудан.

Ми Срби морамо поћи новим путевима, и зато нека је у кући мир! Није истина да је судбина нашег народа српског да буде и остане просјачка, пакосна, међусобно завађена верска гомила, одређена да робује свему и сваком! Нови путеви нас Србе чекају, и зато нека је у кући мир! Ситноћа и расцепканост људи наши и мисли потонула је као откинута котва у аутономни мутљаг, оставимо је, дижимо се сви заједно, сложно и мудро као један народ, и пођимо путевима новим!

Драги господине! Моје је писмо заузело срдит и одушевљен тон, и треба га прекинути. Писао сам вам га у доброј намери, да вас побудим да почнете друкчије мислити, него што сте обично чинили. И писао сам вам анонимно зато, јер ви ретко умете одвојити личност од мисли

С одличним штовањем ваш

1. Јулија 1906. године. Н. Н.

Потврдне дипломе

за митрополита Вићентија Поповића.

Д. Р.

Како се код нас још нико није одао на то, — а није се могао одати, што они, који су били дужни да то учине, не учинише — да проучи све историјске изворе, бар за историју карловачке митрополије, и да их изда у целини, него појединци износе историјску грађу где што нађу у разним листовима и списима; није чудо, што ми доста што-шта још ни данас не знамо из њене историје.

Међу таква незнања спада и то, да ми још ни данас не знамо тачно, кад је који од архијереја изабран и потврђен био и кад је умро, бар за многе не знамо, као н. пр. за митрополита карловачког Вићентија Поповић-Хаџилавића, рекосмо у „Шематизму митрополије карловачке за 1900.“, да је изабран 23. Априла 1713., а у „Српски народни сабори у Угарској од год. 1690—1889.“ да је изабран 6. Маја, и да је и на том сабору морао бити комесар царски Христофор Игњат пл. од Гарињана и Рала, што не стоји.

Да је исти изабран за митрополита 6. Маја н. р. 1713. т. ј. 25. Априла, и да су на сабору били комесари заповедник Петроварадина Карло Фрања Солар и заповедник брдске батерије Теодор Хенрих барон Нехем, види се из потврдне дипломе дворског ратног савета од 2. Августа (22. Јулија) 1713., која гласи:

Nos *Carolus* sextus Divina favente Clementia electus Romanorum Imperator — и даље титула велика — notum facimus, et tenore praesentium memoriae commendamus quorum interest universis. Posteaquam loco nuper, nempe die 18. mensis Januarij Anno 1711. defuncti venerabilis atque devoti Sophronij Podgorizanin, orientalis Ecclesiae Ritus Graeci, Gentis Illyricae seu Rascianae Metropolitae et Archi Episcopi, devotus ac fidelis Nobis Dilectu, smemoratae Religionis atque Nationis Clerus et populus, praevia Nostra clementissima concessione in Domino congregatus, die Sexta nuper decursi Mensis Maij in praesentia egregij fidelis Nobis dilecti Caroli Francisci Solner Petrovaradini

supremi vigiliarum Praefecti, utpote a Magnifico fideli Nobis dilecto Theodorico Henrico Libero Barone de Nehem, supremo Nostro rei Formentariae Campestris Praefecto Colonello, et praedicti fortalitij Commendante, tanquam ad gentem hanc vigore Decreti. 21. Januarij Anni currentis emanati, a Nobis clementer deputato Commissario benignissima Nostra cum permissione, ad praefixum Electionis actum, Nostro nomine subdelegati Commissarij, unanimi voto et consensu Honorabilem, Devotum, fidelem Nobis Dilectum Vincentium Popovich Episcopum Budensem et Albo-Regalensem, in verum ac legitimum suum Archi-Episcopum et Metropolitam elegit, Nobisque pro benigna Nostra huius Electionis Confirmatione humillime supplicavit, quod Nos dictum Vincentium Popovich, Nostra permissione et assensu a praefato Clero et populo rite Electum in hac Archiepiscopali dignitate, et statu Metropolitano ob conspicuas illius virtutes, scientiam, atque experientiam et reliquas tali Antistite condignas animi dotes et ornamenta, nec non ob constantem ipsius erga Nos devotionem, fideique Zelum in diversis occasionibus optime comprobatum, ratione etiam habita arctissimi de fide Nobis perpetuo servanda in facie Ecclesiae, praefatique Commissarij Nostri, et Deputatorum totius Nationis solennissime praestiti, pro fiducia Nostra accuratissime observandi jurisjurandi, ex certa Nostra scientia, sano consilio, animoque bene deliberato, deque potestatis Nostrae plenitudine, ac authoritate suprema, iuxta tenorem priorum cum a colendissimo Domino ac Genitore, tum a dilectissimo Domino Fratre Nostro, praedecessoribus ejus Archiepiscopis et Metropolitis, omnibusque Graeci ritus Ecclesiasticis, ac universae Nationis Illyricae seu Rascianae clementissime concessorum, et a Nobis confirmatorum Privilegiorum benigne approbaverimus, et constituerimus, prout Eum vigore praesentium clementer approbamus, constituimus et confirmamus, ita quidem, ut tanquam legitime Electus, atque a Nobis rite constitutus, et confirmatus Gentis Illyricae seu Rascinae Graeci ritus Metropolita, sen Archiepiscopus plenaria facultate omnes Ecclesiae et Religionis suae Metropolitanas, functiones peragendi, omnibusque alijs Consuetidinibus, Iuribus, Statutis, Indultis, Libertatibus, Praerogativis, Exemptionibus et Privilegiis, qua ejusdem Antecessores cum tota fideli Nobis dilecta Natione Illyrica seu Rasciana, a felicissimae Memoriae Augusto Domino, ac Parente non minus, quam a dilectissimo Domino Fratre Nostro obtinuerunt, et qua Nos ipsis clementissime confirmavimus, pariter ipse Successor, nimirum praedictus Vincentius Popovich rite Electus, atque á Nobis hisce benigne confirmatus dictae Ecclesiae atque Gentis Archiepiscopus et Metropolita, quam diu in debita erga Nos, et Augustam Domum Nostram, ut plane confidimus, devotione, et fidelitate persistet, absque ullo impedimento, aut contradictione libere, et pacifice per totam Diaecesim suam Metropolitanam, uti, frui, et gaudere possit, ac valeat, non obstante etiam, quos sapedictus Neo-Archiepiscopus, ratione impetrandae huius Nostrae Caesareo Regiae Confirmationis ipsemet, ut alias oporteret, in persona coram Majestatis Nostrae solio non comparuerit, utpote super quo officio eidem pro hac vice singulariter, absque tamen consequentia, clementer dispensavimus, ac relevantibus de causis omnino dispensamus. Harum testimonio literarum manu Nostra subscriptarum, et Sigillo Nostro Caesareo, Regioque maiori munitarum. Quae dabantur in Civitate Nostra Viennae, die secunda Mensis Augusti, Anno reparatae Salutis supra millesimum, septingentesimo, Decimo tertio, Regnorum Nostrorum Romani secundo, Hispanicorum Decimo, Hungarici vero et Bohemici tertio.

L. S. Carolus m. p.

Ad Mandatum Sacrae Caes. Regiaeque Majestatis proprium

Jacobus Ernestus Nobis de Plöckner m. p.

Митрополит је Висентије Поповић потврђен од угарске дворске канцеларије 8. Октобра (27. Септембра) исте 1713.

Како је ова потврдница друкчија од дворског војеног савета, то ћемо и њу навести.

Иста гласи:

Nos *Carolus* VI. — даље велика титула

— Memoriae commendamus tenore praesentium Significantes, quibus expedit universis: Quod Fidelis Noster Venerabilis *Vincentius Popovich*, Graeci Ritus Episcopus Budensis, et Alba Regalensis, medio humillimi Memorialis Sui Majestati Nostrae demisse repraesentaverit; Quomodo decedente, et ex hac vita sublato Sophronio Podgoricsanij, orientalis Ecclesiae praefati Graeci Ritus Archi-Episcopo et Rascionarum Metropolita, adeoque modo dicta ejusdem Sophronij Podgoricsanij functione vacante, idem Vincentius Popovich per universam Gentem Rascionam, Populusque Servianum, Vigore benignorum Indultorum, et Concessionum, ijsdem per Serenissimum condam Principem, Dominum Leopoldum Primum Romanorum Imperatorem, et Regem Hungariae, Praedecessorem videlicet, et genitorem Nostrum desideratissimum gloriosae recordationis, diversis temporibus, notanter vero sub dato in hac Civitate Nostra Vienna Austriae die vigesimo Augusti, Anno Domini Millesimo sexcentesimo nonagesimo primo elargitarum, et tam harum quam caeterarum etiam per alterum serenissimum quondam Principem Dominum Josephum similiter Romanorum Imperatorem, a Regem Hungariae, immediatum utpote Praedecessorem et Fratrem Nostrum beatae memoriae, virtute benignorum Literarum Suarum omnino in hac Civitate Nostra Viennensi die vigesima nona mensis Septembris Anni Millesimi Septingentesimi Sexti, jam evoluti clementer confirmatarum, in antelatae Orientalis Ecclesiae Graeci Ritus Archi Episcopum, et Rascianorum Metropolitam, adeoque praefati condam S. P. immediatum Successorem, cum omni facultate, et Jurisdictione functioni hujusmodi tenore praedeclaratorum Caesareo Regiorum Indultorum, et Concessionum competentibus Petro-Varadini ipsa die quarta praeteriti Mensis Maij, Anno modocurrenti Millesimo Septingentesimo Decimo Tertio, praesente Commissario Nostro Regio, per Majestatem Nostram ad id specialiter deputato, ad benignum tamen ratificationem, et confirmationem Nostrum, electus, et denominatus exstitisset; Supplicando idem V. P. Majestatij Nostrae debita cum submissione humillime, quatenus Nos praedeclaratum Electionis suae actum, Authoritate Nostra Regia ratihabere, approbare, et confirmare, adeoque Ipsum modo praevio in repetitae Orientalis Ecclesiae Graeci Ritus Archi Episcopum et Rascionorum Metropolitam electum, pro tali per Universum eiusdem Graeci Ritus Populum agnosci, et honorari jubere, et mandare, dignarem Nos proinde humillima hujusmodi antelati V. P. supplicatione, Nostrae modo quo supra porrecta Majestati, Regia benignitate exaudita, clementer et admissa: Benigne etiam attentis, et consideratis debita, et constanti ipsius Neo electi Archi Episcopi et Metropolitae erga Majestatem Nostram fidelitate vitaeque integritate, ac alijs praeclaris animi dotibus, et gralitatibus, a quibus se Majestati Nostrae commendatum reddidisset, sed et habita clementi ad antelatas gloriosoque Praedecessorum Nostrorum Hungariae Regum, liberam ipsi Populo Rasciano, inter se, et ex Natione Sua Archiepiscopum, et Metropolitam constituendi facultatem admittentes concessiones et Indulta, per praelibatum etiam Dominum Fratrem, et immediatum Praedecessorem Nostrum benigne ratihabitas, et confirmata reflexione, praedeclaratam Ipsius V. P. in repetitae orientalis Ecclesiae Graeci Ritus Archi-Episcopum, et Rascionorum Metropolitam modo praevio, vigore nimirum dictorum Privilegiorum institutam, et factam electionem ratihabemus, approbamus et confirmamus, consequenterque Ipsum V. P. quamdiu in debita erga Nos, et Augustam Domum Nostram fide ac devotione, Ipse, et Populus Rascianus, cuj praeest perstiterit, pro tali per universum Populum repetiti Graeci Ritus Rascianum agnosci, et honorarj jubemus, et mandamus. Quocirca Vobis universis et Singulis Ecclesiasticis, et Saecularibus, totique communitati Saepefati Graeci Ritus Rascianorum ubicunque sub Juris dictione Sacrae praenotati Regni Nostri Hungariae Coronae degentibus, et commorantibus, praesentibus, et futuris, harum serie firmiter praecepimus, et mandamque quatenus antelatum V. P. a modi imposterium, pro vestro vero et indubitato Archi-Episcopo et Metropolita habere, tenere, et recognoscere, debitamque: ipsi pro exigentia Ritus Vestri obedientiam, honorem, et reverentiam exhi-

bere debeatis, ac teneamini. Nec secus facturi, Praesentibus (quibus secretum Majus sigillum Nostrum, quout Rex Hungariae utimur, appendi jussimus) perlectis exhibenti restitutis. Datum in civitate Nostra Vienna Austriae, die octava Mensis Octobris, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Decimo Tertio, Regnorum nostrorum Romanj Tertio, Hispaniorum undecimo, Hungariae vero Bohemiae et reliquorum Anno Tertio.

Carolus m. p.

L. S. Comes Nicolaus Illeshazy m. p.
Ladislaus Hunyady m. p.

* * *

Наводимо овде и диплому цара Карла VI. од 19. (8.) Јулија 1719. дану митрополиту Вићентију Поповићу преко дворског ратног савета на Срем повраћен од Турака, која гласи:

Nos *Carolus* — велика титула — Notum facimus et tenore praesentium memoriae commendamus, quorum interest universis. Caetera inter quibus Divina benignitas superiore Bello Turcico ditionem Nostram exauxit, alteram quoque eamque maiorem Syrmiensis Ducatus paitem, quae Turcico hactenus parebat Imperio, Nobis adijcere placuit. Huic tanto supremi Numinis bonitati, ut ne ingrati essemus, inter primas semper curas habuimus, ut quae ad Populorum nuper Nobis subjectorum salutem ac Religiones imprimis pertinent, Caesareo Regia authoritate Nostra procuraremus, ac tutaremur. Cum autem Syrmij Ducatus pars maxima Ecclesiae Graeci Ritus sequatur ac praeterea venerabilis atque Devotus Vincentium Popovich in Slavoniae Regno et Syrmij parte, quam ante Bellum per Carlovicensis pacis tabulas iam firmatam tenueramus, Metropolitae et Archiepiscopi orientalis Ecclesiae Graeci Ritus dignitate ornatus, ac Carlovicium illi pro stabili Archiepiscopali sede designatum fuerit. His inquam Rebus permoti, ac quod insigne Divini honoris promovendi studium in Regem juxta ac gregem suum fidem, morum integritatem, perspectam habemus singulariter vero ex Caesareo Regia Nostra clementia, eundem pro altera item recens aquisita Syrmiensis Ducatus parte ex certa Nostra scientia, sano consilio animoque bene deliberato, deque potestatis Nostrae Caesareo Regiae plenitudine ac suprema authoritate juxta tenorem priorum illi, aliisque Archiepicopis et Metropolitis, omnibusque Graeci Ritus ecclesiasticis ac universae Nationi Illyricae, seu Rascianae per Nos concessorum et confirmatorum Privilegiorum vigore praesentium clementer nominamus, et confirmamus, ita quidem, ut tanquam jam prius legitime electus atque a Nobis Rite constitutus et confirmatus Gentis Illyricae seu Rascianae Graeci Ritus in Slavoniae, Syrmijque partibus Metropolita seu Archiepiscopus omnes pariter Ecclesiae et Religionis suae Metropolitanas functiones in memorato neoaquisito Syrmij districtu peragere, omnibusque alijs consvetudinibus, Juribus, Statutis, Indultis, libertatibus, et praerogativis a Nobis ejdem V. P. et fideli Nobis dilecta Nationi Illyricae alijs in ditionibus Nostris clementer concessis et pro ipso eatenus quoque benigne confirmatis, quam diu in debita erga Nos et Augustam Domum Nostram, ut plene confidimus, ipseque solemni intuitu etiam hujus novae accessionis et collationis juramento se rursus adstringet, devotione ac fidalitate persistet, absque ullo impedimento sicut in alijs Diaeceseos Suae Metropolitanae districtibus ibidem pariter libere ac pacifice uti, frui, et gaudere possit ac valeat. Harum testimonio literarum manu Nostra supscriptarum, et Sigillo Nostro Caesareo Regio munitarum, qua debantur in Civitate Nostra Vienna die decima nona Mensis Julij Anno Millesimo septingentesimo decimo nono, Regnorum Nostrorum Romani octavo, Hispanici decimo sexto, Hungarici vero et Bohemici nono.

Carolus m. p.

L. S. Eugenius a Sabaudia

Ad mandatum Sac. Caes. Regiaeque, Catholica Majestatis proprium

Antonius Josephus ab Öttel.

(Један је мали одломак ове дипломе, штампан у „Шематизму архидијецезе карловачке“ за 1884. на стр. 12. у чланку Илариопов „Кратки исторички нацрт епи-

скопата у Срему у опште и на посе Сремско-карловачке Архидиецезе“.)

А од дворске је угарске канцеларије на Срем. потврђен Вићентије 18. Апр. 1720.

Декрет

царице Марије Терезије

од 29. Августа 1752.

(Свршетак.)

Сам декрет царичин гласи:

От римскаго цесарскаго, в Германиниже, Хунгарии и Бохемии, кралевскаго величества Архидукеси, аустријскија нашеја всемилостивејшија Госпожи високодостојному Г. Архиеп. и Митрополиту Павлу Ненадовићу греческаго закона неунитов, со сим в милости да јавитеја: како да јесу их п. к. величество оне от Г. Архиепископа и јему подложеногаго клера греческаго закона неунитов и от всего илирическаго Народа, како и неменше от различних комитатов мажарских на против навласшто и посљедних недавно прошлих љета повторителне донешене тужбе и тежбе с' всевисочајшим негодованием примили, и за то часто остријеше указе давати морали, занеже да су такове обоих стран тежбе како от стране илирическаго народа, тако и от стране осталих подаников и бивателеј кралевине хунгарске највише између обоих стран, уже, от многих љет укорененаго разногласија, и часто пак такође от различија законов обоих народов произишле, познало се, кое может бити и узроковало, да једни или други народ свое донешене тужбе с вјашчеју жестокостију предлагал и вјашчија важности бити мислил, нежели после в развидјении в дјељех тако важно бити нашлосе.

Но занеже их ц. к. величества всевисочајше в воли намјерение и крјепка резолуција јест, сва такво между ниховими наслеђними поданици и подложници укоренена раздвоенија и нејединости, откуд најпосле жесточајше тужбе происходити обикоше упразднити, и в таков устав воложити, да би добра слога, и опасно воле јединство целог илирическог народа и осталих подаников и бивателеј кралевства мажарског утвердилосе непремјено трајати учинилосе, занеже обоих без всјакаго различија народа и закона их ц. к. величеству, како своеј всевисочајшеј земледержци једнаком дужностију обвезани јесу, и један како други, за њерне подложнике держетсе.

Тако: јесу их ц. к. величество со тим подвигнисе всемилостивејшеје резолвирати, и под 27. истекшаго недавно мјесеца Јулија чрез своју ц. к. мажарску дворску канцеларију и свој кр. мажарски намјестнически совјет, како и на Господу стате кралевине Хорватске остре заповједи всемилостивејшеје послати учинити, да се клер греческаго закона неунитов купно с целим вјерним илирическим народом у ниховим от стране добиених и от их ц. к. величества славнејшихпредков благоутробнеје полученних, а от их величества самих всемилостивејше потврђених привилегијах неудручајут ни стесн-ајут, него свагдар по мјерје и содержанију тјех (привилеги) трактирајут како неби вјерному илирическому народу на нихова ц. к. величества височајше негодование к праведној тужби у напред повод даосе, но паче да они како вјерни поданици ко обчувању нихове постојане дужности и вјерности поощравајутсе, а не из узрока шчо грчески закон исповједајуг часторечоном народу више шчогод него другим 'католическим подаником и бивателем кралевства мажарског носити налагателсе, а навластито католическа Г.Г. Архиепископи и Епископи цјелаго кралевства и к нему инкорпорираних земља клер восточнија церкве греческаго закона неунитов и цјели овај закон исповједајушчи народ, ни под један начин у дјејствију вјери, или им добро заслужениим привилегијами допушченом закону, ни у најмањшим да не сметајут ни препетствујут. Апче же мање кога год на унију остратом или каквом силом натерајут, него паче свако умјерение и духовну кротост к многопоминаемому клеру греческаго закона неунитов и цјелому илирическому народу употребљујут. Равним начином и све вармеђе, магистрати и спахие поданике греческаго закона неунитов у распису контрибуције или земском налагању, како и у других к тому надлежашчих, и дацијах остлих равчо и изискиваљу тога, шчо су они своим спахиам давати дужни, ну у најменшем преко правде и правице да необремењавајут ни отежујут, и кад пред суд познани будут или другојачие престати их имаду, тихостију и отложивше сваку злобу и мерзост их да трактирајут.

И занеже такође јесу тежбе от илири-

ческог народа овамо дошле, да от сенаторства или осталих бургерских официјах и служб искључајутсја, и већ баш у неких варошах бургерства недопушчаетсја: тако јесу их ц. к. величество сматрајући и всемилостивјејше да би верло неправо било, кад би нихови с једнаком службом и вјерностију, каки и сви остали обвезани поданици и подложници грческог закона неунитов от горје речених официјах (на колико би кад би или верстни били носити) участници бити искључилисе, благоутребљејше резволвирали и к онима гореченима отпушченима заповједма от 27. Јулија приложили, да сваки и сви поданици и подложници грческог закона неунитов не само у оних свободних и кралевских варошах гдјесу они већ от најприје пребивали и сенаторске официје имали, него још и у остали привилегиратих варошах и мјестах (но кралевским свободним варошам и осталим привилегиратим варошима допушчено свободно избрание невредимо и цјело задержавше), за чланове магистрата или сенаторе и у остале бургерске официје и службе примљутсе и им такође правица бургерска без сваке даље препоне кад год зактевају, даетсе, и једним словом у сваких догађајах клер и народ грческог закона како унитског тако неунитског (коему милостиве привилегије и допушченија от кнегда их ц. к. величества Леополда љета 1691. и после от их всевисочајших престола преемников славнејшаго помена, како је кои посљедовао благоутробљејше дарование и от њиљеве славно царствујушчаго ц. и к. величества всемилостивјејше дарованих привилегии потверждене и повишене јесу) у мирном уживању всемилостивјејше дарованих привилегии и допушчении без ничие сметње и препетствија и без различија унитског или неунитског закона оставетсе и притом зашчишчаватисја долженствују.

Даклем чрез овај знак особите всевисочајше ц. к. милости хоће се Г. Арх. и Митрополит увјечбати да их ц. к. величество у напред и свагда всемилостивјејшу мисал носет от илирическаго народа пресвјетљејшему дому аустријскому и самим им таки при започетку нихова преславнаго царствованија вјерно учињено службе повторителними милости возмаздити.

Али напротив тому пак хоћеју и их ц. к. величество, да Г. Арх. и Митрополит ц јели клер грческаго закона и народ илирически, како свагда досад, тако и у напредак у должној вјерности и покорности неуклоно пребудут, друго пак от нихове стране у земљах гдјесу наместени мирно и по уставу или по правици оне земле да се обходет комитатом, или вармеђам и осталим духовним и светским спахилуком, или властем земским никаков прави узрок тежбе, и ашче мање чрез носиму народа или законородиву злобу к разногласију у напред најменши повод да недају, но крајњејше трудати се да имут с осталима бивателi и жителi кралевства мажарског и к нему надлежашчих земљах у постојану добру слогу, и опасно уједињену вољу себе поставет, и потом тако содержавајут, како се не само к оправку всевисочајше службе, но и из Христианске љубови к ближнему пристоит, и между бивателми једне и исте земле потребно јест.

А будући равно сад у њеких насљедних кралевинах и земљах их ц. к. величество већ пред тим чрез остријејше заповједи и земља државна оглашенија запрешчено тајно и јавно вербование у насљедних поданикох, или другојачије у насљедних земљах придержајушчих се људеј у чужде војничке службе, како и от себе ние у друге чужде их ц. к. величество из највише материнске бриге принуждени били, ово кашчиге достојно и нихови насљедним земљам пре многошкодно начинание препречити или задержати; того ради јесу они остријејше заповједили поновити и сверху такових потајних вербователља и емисариах (или кои у земљу на вербование пошљусе) жесточајше поступити, чрез шчампата оглашенија и патенте по свих насљедних кралевинах и земљах сљедователње и у кралевству мажарском а особито сад 21. Јулија о. г. у Банату темишварском огласити дати за своју всевисочајшу службу бити нашли. У овом важном догађају полажут их ц. к. величество, на јего Г. Арх. и Митрополита вјерно покорњејше службе ревност особито милостивјејше повјерение допушчајут, сопзвољајут, заповједајут и очекујут даклем, да он чрез пристојно употребленија јему Г. Арх. и Митрополиту на тој конец овде приложити се имушчих 36 ексемпларев таквог всемилостивјејше изданог и како у других земљах учињено тако и у поменутом Банату већ публицираном патенту подручним себје Г. Г. Епископом и клеру грческаго закона неу-

нитов (вкупје с начала овог дворског декрета јавленима на утјешење клера и народа под 27. скоротекућичег мјесјаца Јулија чрез всевисочајше рескрипте у Мажарску и Хорватску, отпущченима всемилостивјејшима укази (заедно и ово всевисочајше земледержавно под казнију запрешчење и патент на тој конац и повор вједому учинити и имат, да с ним и по нему Г. Арх. и Митрополиту и по неговом должном службеначителства примјеру и руководству сви ему подчинени Г. Г. Епископи и клер јего закона себе на то крајњеје приложет и уреднујут, да би (како их ц. к. величество от них нове нерушиме вјерности несумњено надјејутја) цјели вјерни илирически народ греческаго закона неунитов, познајући из горе речених заповједеј от 27. Јулија све више показујући се превелике ц. к. милости и материнско попечение, толико више от себе позорствовати, колико би оному највеће каштиге достојному вербованију к пријатију чуждих војничких служб или тражењу таких (служб) и исељенију у чужде их ц. к. величества држави неподложне земље, чакођер и код цјелог илирическог народа спречило би, и он (народ) у смотрењу негових, код всесветљејшег дома аустриског долгољетно и нерушимо вјерностију прибављених преславних заслугах, и за то придобијених превардјадних привилегиах от сваког у напредашњег отселенија и тражења чуждих служб, воздержалсе, и у пристојних предјелах обдержалсе, чрес кое Г. Арх. и Митрополит, Г. Г. Епископи и цјели клер восточнија церкве греческаго закона неунитов особливо како неменше и цјели илирически народ, таковим једним новим законом нихове нерушиме вјерности и истине к служби вјерности себе код их ц. к. величества и всесвјетљејшаго дома аустрискаго толико више заслужене учинити будут.

Их ц. к. величество јесу истино прежде учињене публикације реченог поновленог запрешчења патенти разликом изименателно у овој овдје пригнутој шпецификацији именованим њеким лицам militarom от илирическог народа преко хофкригратскаго пасоша у цесарске росиске службе отити моћи, всемилостивјејше допустили, и нису их всевисочајше помјануто ц. к. величество намјерени, него су далеко от тога да би допушчене пасоше натраг узели, не хоћеју многовише, да они, кои су оне (пасоше) достали и по нима у цесарске росиске службе ступали, всјачески совјетоване имати, да у их величеству императрици всероссиској (с којом их ц. к. величество у крјепчајшеј пријателства свези стојат особито у тјешење имут) пријежно и вјерно службе и на тој конац скоро у Росију отходе с ниховим њекоже толико долгим непотребним упређених по морицкој и потиској крајинах задержаванјем негубљећи време, кое би они у Русију на отправак онамошних служб употребити имали.

Али пак према тому их ц. к. величество сад немисле кому год допустити, или саизволити да могут у чужде војничке или граждјанске службе отходити, и у чужде земле отсељаватисе, но само оним кои хофкригратске пасоше имајући, у горје призакљученој шпецификацији именовани јесу, како к тому и предреченија пасоши само на оне персоне гилтују и разумјевајусе, кое су у каковик пасоши нарочно именовани, тако, да ако би тко год за себе своју фамилију један пасош и добио бити но наименование само јему и јеговом женом и децом из земле изићи моћи допушчено, али ни по један начин на сроднике, пријателе, слуге, нити друге људе подразумеватисе или раширити недаст, кое се јему Г. Арх. и Митрополиту на тој конац јавља, да он толико више пријежати знаде, да се не би у тој мисли преварити дао, како да могут они, кои пасоше имаду, и друге људе со собом узети.

В прочем остајут всевисочајше поменуто их ц. к. величество Г. Арх. и Митрополиту греческаго закона неунитов Павлу Ненадовичу милостију багонаклони.

Дано у Бечу по ниховим овде притиснутим ц. к. тајним печатом.

М. П. Карол Фердинанд граф от Кенигсег-Ерис с. р.

Чрез ц. кр. величества из депутације дворске у банатских илирических дјелах 29. Августа 1752.

Јоаким Карол Циглер с. р

* * *

Овај декрет царице Марије Терезије спомиње и др. Ј. Х. Швикер у својој „Politische Geschichte der Serben in Ungarn“, на стр. 143.

Дочим Швикер тврди, да су 21. Јулија 1752. издати строги налози од угарске дворске

канцеларије угарском намесничком већу и хрватским сталежима, да се не даје повода оправданим тужбама српског народа, овде се наводи, да је такав налог издат 27. Јулија и. г.

* * *

Синсак официра из потиске и моришке крајине, који су добили највишу дозволу, да се могу одселити у Русију и кад је ко добио пасош.

Хорват, обрштер	— — — —	5	7. 1751.
Јован Шевић, обрстлајтнант	—	24	10. „
Рајко Прерадовић „	—	19	6. 1752.
Марјановић ритмајстер с породицом		29	6. 1751.
Никола Чорба, капетан	— —	5	6. „
Јован Шевић, „	— — —	24	6. „
Дим. Михајловић, бивши капетан		20	12. „
Ђорђе Филиповић капетан	— —	18	2. 1752.
Максим Зорић „	— —	„	„
Петар Вујић, капитан-лајтнант		12	7. 1751.
Жива Миковић „ „		18	1. 1752.
Јосиф Цветиновић, лајтнант	—	13	5. 1751.
Максим Вујић „	—	12	7. „
Ђука Поповић „	—	„	„
Михал Хорват „	—	„	„
Петар Пајаја (?) „	—	„	„
Ј. Давидовић, лајтнант с породицом		29	7. „
Јоза „	— — —	12	8. „
Михаило Вуркапић, лајтнант	—	4	10. „
Шевић „	—	24	10. „
Маринко Милутиновић „	—	18	1. 1752.
Теодор Штрба, корнет	— —	13	5. 1751.
Живан Михок, „	— —	12	7. „
Лазар Церкли, „	— —	„	„
Миша Новаковић	— — — —	12	8. „
Алекса Константин	— — —	„	„
Игњат Миковић корнет	— —	18	1. 1752.
Сова (?) Радачић „	— —	„	„
Емануил Винчић „	— —	„	„
Коста Јувбашић „	— —	„	„
Риста Херић, фендрих	— —	12	8. 1751.
Филип Марковић квартирмајстер		„	„
Ђорђе Поповић	— — — —	„	„
Ђорђе Борлов	— — — —	„	„
Мија Бабин вахтмајстер	— —	15	7. „
Тие (?) Ива „		„	„
Јован Костић	— — — — —	4	10. „
Јован Адамов	— — — — —	„	„
Јован Варгин	— — — — —	„	„
Штражмештер из Мола	— —	„	„
Штетиер (?)	— — — — —	„	„
Јован Биваро вахтмајстер лајтнант		12	8. „
Михаило Чорбамо, капрал	— —	4	8. „
Јанко Вуков „	— —	„	„
Риста Пандуров „	— —	„	„
Рака Бошков „	— —	„	„
Јован Терзија „	— —	„	„
Живан Тодић „	— —	„	„
Дракулић „	— —	„	„
Менко (?) Величков „	— —	„	„
Ђорђе Прелић лајтнантов син		18	1. 1752.
Коста Бошњак, корнетов син		„	„
Васа Зорић с багажијом и једним послужитељем	— — —	„	„

Записи
о смрти неких српских архијереја.

Д. Р.

У једном рукописном протоколу манастира Шишатовца, налазе се ови драгоцени записи, из којих се сазнаје много што шта, што се досад није знало.

Тако н. пр. да је Јевтимије Поповић, владика будимски — митрополит био родом из Срема из села Комноуша, близу ман. Шишатовца, које село одавно не постоји, да је и он већ био митрополит пре прелаза Црнојевићевог, и да је умро 1704. г. у Шишатовцу, где је и погребен; да је митрополит београдски Елеферија био такође Сремац из Лежимира, да је био монах шишатовачки, да је заиста пшао у Русију ради милостиње, што и Руси наводе под 1684. г. и да је умро у Шишатовцу 1689. Фебруара 5. и у њему погребен; да је Јоаникије митрополит пожаревачки, такође био Сремац из Свилоша, где је био и мирски поп, за тим монах шишатовачки, да је и он пређао са патријархом Црнојевићем, настанио се у Футогу, те живео од неколико села, над којима је владиковао, и да је умро у Шишатовцу 1702. Марта, и напослетку, да је архимандрит шишатовачки Јоаникије још 1689. отишао у Русију ради милостиње, где је остао до своје смрти 1725. године.

* * *

Арсеније Черноевич, Божијеју милостију православни Архиепископ Пекски и всјех Сербов и Болгаров и всего Илирика патриарх.

Иже на позваніе римскаго цесара Леополда оставив свој пекски, јегоже 35 љет добрје содержал, престол на сих странах во области цесарској вселисја и по 73 љетје житија своего ко Господу отиде, мца Окт. 28. дне 1706. года во Виени аустријској, оставивже славному своему и православному роду сербскому, достопамјатнија свободи и привилегии, ихже великим своим и благонарочитим трудом у цесара кралевскаго величества исходотаіствова. Тјело јего настојаніем преосвјашченљішаго Исаии Диаковича, митрополита јоанополскаго, от Беча в монастирје Крушедоље принесено, во гробниције свјатаго Максима положено.

* * *

1708. Во блаженој памјати Исаие Диакович, Арх. и Митрополит Славено Сербски и Совјетник ц. к. величества Јосифа цесара, престависја у царствујушчем граду Бечу, и отуду принешен Г. Епископом Софронием Подгоричанином славонским и погребен в мон. Крушедолу. Родом биз из Срема села Грабовца близ Сланкамена. Тамо поп бил и парохију имјел, потом монах крушедолски, Епископ јоанополски и арадски, по смерти же патријарха Арсенија Черноевича патријарха изабрат от клера и народа и поставлен Архиепископом и 5 мци бил Архиепископ. Много исправленија народу сербскому учинил и привилегие с Черноевичем више реченим патриархом от Леополда цезара исходатајствовал.

* * *

1711. Во блаженој намјати Софроние Подгоричанин, Архиепископ Славено-Сербски и ц. к. совјетник, преставно се в Карловци и погребен в саборњеј церкви св. Николаа. Родом бил от Ерцеговине града Подгорице, монах пекскаго монастира. Епископ славоніски. Архиепископом изабрат от клера и народа и 2 љета по мало болше (?!) содержавал престол. (Софроније је постао митрополитом 28. Маја 1710. а умро је 7. Јануара 1711).

* * *

Престави се Евтимие (Поповић) Архиереј иљти митрополит Будимски, родом из Компоуша села, близ монастира (ово село одавно не постоји, не знамо, да л' се у околини шишатовачкој назива тим именом који потес), монах и постриженик мон. Шишатовца. У време ешче турско тамо Архиереи бил, потом и за време Леополдово Архиерејствовал митрополит будимски и Столно-Београдски, у време Чарноевича патријарха пришел в мон. и здје преставио се љета ѕа҃ѯ҃д҃ (1704.) Погребен в препрати пред церквом с десне стране јакоже и надписание на камену било.

* * *

Престависја Елевтерие митрополит Белиградски здје в мон. Шишатовцу љета от созданна мира ѕа҃ѯ҃ѱ҃ѕ҃ (7197.) от Рождества Христова ѕа҃ѯ҃ѵ҃ѕ҃ (1689.) мца Февруара 5. Родом бист из села Лежимира близ мон.. монах сего монастира Шишатовца митрополит Белиградски, ходил в Москву при цару Алексии, отуду принесал 1 округ Архиерејски, увједевши свое преставление прежде смерти из Београда пришел у монастир, њекое време молил се Богу, прежде смерти на 3 дана сазвал ниште и убоге и братију, отпевше јему канон на исход души, и са свима се опростио, преставио им и трапезу и одарио ниште и убоге и братију, и затворио се у келију, по трие дне когда отворили келију, обрјели јего посредје келие мертва,отпевше надгробное погребли пред церквом у фторој припрати идјеже и на камену надписание обретено, обаче у оно време Турци садржавали овај предјел. Патриарх сербски у то време бил хаки Арсение Черноевич, и римски цесар Леополд ешче у то време царствовал.

* * *

Престависја Јоаникие епископ иљти Архиерej пожаревачки родом из Свилоша, близ монастира, тамо бил мирским попом, потом монах мон. Шишатовца, потом Архиерej пожаревачки у Сервии, когда Немци узели Београд и Сервију, от Турчина у љету ѕа҃ѯ҃ѕ҃ (1687.) и мало време держали, повративши се Турци назад, паки взјали Сервију, у то време патриарх Арсение Черноевич и прочи Архиереи пришли отуду в сии странах во области цесара Леополда,

и више речени Архиереј в предјелу бачком у вароши Футогу, и јешче неколико мјеста дато јему за препитание, разболевши се тамо, пренесли јего у монастир, где и преставио се, и погребен пред церквом у второј припрати от леве стране лѣта (1702) мца Марта — (издерано) дан, остал иза њега 1 крест окован и неколико књига рукописни и проча јего мобилиа, тако и на камену било надписато.

* * *

1725. Октомвриа 28.*

Во блаженој памјати Викентие Поповић Архиепископ и Митрополит Славено-Сербски и совјетник ц. к. Карола шестаго. Родом бил от Косова вароши Јањева, монах пекскаго монастира, Епископом бил будимским, изабрат от клера и народа. Архиепископом бил 11 лет неколико мјесјац (мало више т. ј. од Априла 1713. — 28. Октобра 1725.). При Каролу привилегие обшче народне потврдио, многа исправленија церквам, по плексих уранен бил, повређен јего језик и проче членови, за три лета страдао тоју болестију. Преставио се в Карловце, и погребен у мон. Крушедолу. В Карловце он первi резиденцију сазидал.

* * *

1725. Јоаникиј архим. здјешни, преставио се сего лета више писатаго в царствје московском котори отишал у Москву јешче у лете 1689. спискапија ради милостиње монастиру, и тамо задержат, дат јему једни монастир у епархие Черниговскоj. Отуду пошиљао монастиру своему један путир сребрен, дискос, звездицу и ложицу и покровце, један пар фелона изредни, тако и епитрахила пар, и стихар са ораром, једну икону оковату сребром и то послао у свој монастир, шчо би незаборавден био на вјечни спомен.

Извештај

о раду седнице епарх. конзисторије вршачке, држане 24. маја (6. јунија) 1906. год.

Узето на знање, да епископ дијецезан опу

* Овог је дана морао бити сахрањен, пошто је он умро 28. Октобра. За чудо, да се смрт његова неједнако наводи на много места.

номоћава окр. протопрезвитера вршачког г. Б П., да председава данашњој седници. — Узета на знање навина члана ј. С. В. пароха омољичког, да због болести не може седници присуствовати. — Према закључку епарх. скупштине позвана је црк. општина у Л. да пошље пристојбу ради расписивања стечаја на тамошње парох. место; одговориће се на питање епарх. скупштине, зашто тамошњи администратор ужива цео приход од парох. сесије, да он тај приход ужива по праву, односно решењу еп. скупштине од 1898., јер је администратор само једне парохије, а само администратори две парохије уживају од друге сесије половицу; поднеће се предлог еп. скупштини, да то своје решење промени. — Издата је на извршење ј. В. О. пароху мраморачком жалба А. М. из Мраморка, да му није на време сахрањено унуче. — Узет је на знање извештај референтов о намирењу ј. К. Л. бившег адм. парохије у Потпорњу и Др. Н. П. из Вршца. — Узете су на знање одлуке С. О., којима је стављен у мир ј. Ј. М. бивши адм. парохије у Орешцу и извршено поделења припомоћи од 200 К. ј. С. Д. адм. парохије у Орешцу. — Поднет је кр. уг. министарству културе извод из исправљене граф. матице крштених из 1898. г. односећи се на О. Н. на увиђење. — Између Ј. Ј. из Омољице и Д. рођ. Ј. из Омољице разведен је брак и по истеку рока за призив има се ова пресуда са свима списима митроп. црквеног савету на више расуђивање подастрти. — Узет је на знање одговор С. О., да је одбијо овдашњу молбу у предмету поделења припомоћи за лечење умоболном ј. М. Т. — Позвана је ц. општина суботичка да поново распише стечај на тамошње парох. место. — Извештена је ц. општина, парох. звање и М. И. из Лесковице, да је надсолгабировско звање у Јаму констатовало, да крчма, која је близу тамошње цркве не смета богослужењу. — Расписује се стечај на парохију V-ог плаћевног разреда у Вел. Средишту. — Узета је на знање и саопћена је ј. К. Л. бившем администратору парохије у П. и публикована је свима парох. звањима, управама манастира и конзисторијама пресуда митроп. црквеног савета, којом је потврђена овдашња пресуда, којом је речени јерej због доказаног злочина фалзификовања меница осуђен на коначну забрану свештенослужења и свих свештеничких бенефиција с том изменом, да иста забрана вреди за подручје срп. митро-

полије карловачке. — Враћене су јерејима С. В. пароху омољичком, О. Д. прир. капелану панчевачком и В. С. свет. парох. помоћнику ујманском молбе, којима су компетовали на парох. место у Б. Пешти, уз извешће, да је то место другим лицем попуњено. — Узет је на знање извештај референтов, да је окр. протопрезвитер вршачки Б. П. лично примио молбу са свима прилозима, којом је компетовао на место протопрезвитера и пароха митровачког, која је молба с прилозима враћена овамо од архидијецезалне конзисторије, да се реченом протопрезвитеру уручи, пошто је одустао од компетовања на споменуто место. — Између И. М. из С. и М. рођ. В. из Б. разведен је брак и по истеку рока за призив има се пресуда ова са свима списима подастрти митроп. црквеном савету на више расуђење. — Позвано је парох. звање у Избишту, да извести ову конзисторију, да ли је Избиште најближа срп. прав. црквена општина Фејертелепу, да би се тамошњи припадници срп. прав. вероисповести могли Избишту афилирати. — Удовољено је молби ј. М. Д. из Избишта, да парох. сесију може под закуп на јавној лицитацији продати, новац у црквени општ. благајну унети и одатле месечно унапред новац и он и капелан му на равне делове примати. — Узета је на знање пресуда митроп. црквеног савета, којом је потврђена овдашња пресуда, којом је разведен брак између А. Х. из Црепаје и К. Г. из Сефкерина тако, да А. Х. као православна може у други брак ступити. — Издан је црквеном одбору у Брестовцу на изјашњење призив М. И. из Брестовца против одборског решења у ствари издавања једног стола. — Уступљена је епарх. адм. одбору на надлежно решење пријава М. Ж. из Добрице с 2 прилога, да је захвалио на председништву тамошње црквене општине. — Од кр. уг. министарства културе достављени исправак матице крштених, саопћен уз упутство парохијском звању Загајичком. — Од кр. уг. министарства културе достављена допуна исправку матице крштених, саопћена парох. звању у Идвору уз упутство. — Позвана је С. Н. из Панчева, да ради уручења бракоразводне пресуде пријави боравиште свога мужа Д. Р. ако га нак незна, да пошље таксу за едикат. — Молбе А. М. и С. С. компетената за стечајни испит уступљене окр. протопр. и пароху панчевачком С. С. као председнику испитне комисије, да одреди рок полагања испита и заинтересованима рок пријави. — Враћено је Г. П. пароху добричком 30 К. као продујам за вођење истраге, пошто је новац касно послан и позван је речени јерej, да на тужбе М. Ж. и Т. Д. против њега изјашњење пошље. — Одбијен је предлог јереја Б. Д. пароха фердинског, да се резање свечареског колача укине по домовима и у будуће реже у цркви. — Решено је свега 24 предмета.

Прилози

историји односила наших с Румунима у XVIII-том веку.

Од **Радослава М. Грујића.**

(Свршетак)

34. Сего месеца тај дан више писани придоше господари капетани, госп. капитан Мишко и госп. капитан Груда и предасмо им писмо от госп. госп. Архиеп. и велми благодарише и у даљему разговору почелисмо говорити: радисмо о вашем виђењу, зашчо како смо овде дошли неколико времена незнамо ешче обичаја овдешним господаром бојаром свакому своју част даздати. Тада капетани почели су говорити: невала овим људма веровати зашчо су лаже и зашчо су им уста медена, а срдце погано. И паки уздахнувши рекоше курјак у нихову срдцу лежи; колиюсмо им ми добро учинили: хотео Николај воевода кога посећи, кога каком смртију предати, а ми како своју браћу Христијане не таке нужде избавили смо, а саде шчо би нам зато част и пошчене учинили то доста лажу на нас код господствујушчих и како се учиниште господари заборавиште наше добро — — —

35. Март .... придоше ка нам игумени: Тисменски Никодим, Уревски Дионисије, Полврачаски Климент и Бранковенски Иноћентије.

По обичају разговора ради у којем разговору почеше се тужити да им се украћује от монастирски тварн и доходкон, а ни откуд руку помошчи неимаду, что би добра монастирска потврдили. И мисмо их запитали оне старе Хрисовуле јесули цесарском конфирмацион потврдили, и они сказујут, да от тога пишча не имаду). Паки смо и пи-

тали у општом декрету шчо је на вас народ дат, что у нем има покрај монастира и монастирски добара. И они сказују, како су ишли у Беч госп. конзилиар Илија Шчрбеј и Радул Голескул, кои су исти декрет на сву цесарску Угровлахију извадили. Ема у нем за монастире овако пише: да цесарски двор у оно време ништа неопредељујет, такмо обећава отложити на ћенерала обрдиректора что би им он за то прегледавши, и чрез јего милост да ће им проуказана бити. На кое смо се трудили и ходили и трошили, и госп. покојни ћенерал Кинексег бил нам се обећао да хоће за тим патронствовати за које је дело от коморе ондешни начелник разумео . . . . и отишао горе у Беч и покварио они наш почети посал и на тому паки остало (тисменски говори.) Паки сам ја сам намерение имао ка цесарскому двору поити о свом трошку за монастирске потребе и ктео сам прежде же госп. госп. А. и М отити и науку просити, каквим би поступком могао свое дело окончати. За то је чуо покојни Дамаскин и писао је ћенералу у Сибин и мене ћенерал писао је, да би неишао до пролећа, а о пролећу и сам (т. ј. ћенерал) да хоће поћи у ц. двор и ми шним заједно да пођемо. И јест нам обећао ако неимамо новаца, да нам хоће дати (то ћенерал) 8000 фор. и да хоћемо добити шчо закгевамо и шчо нам јест офкоморат покварио.) По том ми слоге неимајући неоправисмосе на врме, а ћенерал отиде у Беч, миже остасмо с неслоге и договора; и сагласисмо се с покојним Епископом Дамаскином, что би смо провиђали о манастирских потребах и он се подхвати да хоће исправление учинити: и новце положисмо от монастира по вредности и он посла калуђера именом — — — — — — и секретара именом — — — — и ништо неоправише и сам покојни Епископ сказа говорећи: ја шчо сам могао то сам чинио, а више не могу помоћи, негоћу ја гледати попове, а ви гледајте за себе како знате.) И после тога ћенерал умре, а сеј наста, који је сад. И тако изнова трошимо, помоћи же никакве не имамо: нити знамо на чемусмо и шчосмо, такмо сад на Бога упование имамо и науку от в. с. просимо: како је сад госп. госп. А. горе у царском двору, да и ми људе оправимо с трошком нашим, да иду, е да би које за монастирско обдржане исправление учинили под руководством и по помоћи госп. госп. Архиеп.) Ми на то им ответ учинисмо, да добру мисал и намерение имаду, елма неизвестно нам јест колико се буде задржао госп. госп. А. горе, за то је потребно најпре то огласити писмом код г. г. А и по савету ка делу поступак начети. И на то су они приволили и сказали, да је врло добро и отишли су писмо начинати, које хоће господину оправити.

36. Сего 3-и дан приде ка нам поп тисменскаго игумна Отац Леонтије називајући добар вечер от оца игумена и како се екскузира шчо није могао данас доћи и своју по дужности учинити службу, а сутра доиста хоће доћи и међу тим почелисмо говорити оцу Леонтију: Драгоје нам што тако чисто знаш и лепо истолмачити сваку реч и имаш леп концепт у глави и кад Бог сподоби, те придет зде госп. госп. Архиеп. мислимо шчо нећеш бити удален от јегова Пр. . . Госп. г. Архиеп. смотрит человека на правују беседу, да се после неуфати фалишан. Того ради и ми тебе видећи, како самислена и разумна, и знамо шчо из тебе реч не произидет и мислимоте приварући оцу игумену да будеш ва васех делех савестан јему и чрез тебе и писма господинова и отписане и сваке ствари, да происходет зашчо госп. госп. Архиепископ тако љубит шчо сваке ствари, ко и за чим и за коим делом придет и шчо је пришао и каде је пришао, и каква је сведочба, и кому се веруе, и каде је било, и от куде, — то сне на писму да имате и сваке ствари такове јегову А. да обзнањујете. И не теке то, но и где шчо чуете и видите, да будете васа отписивати. И не теке узети једно име на себе и назвати се епитроп госп. г. А. а интереса и службе никакве непоказати, него и делом потреба јест показати, да будет контент г. г. Ар. са службом оца Игумна. Того ради немогуће он сам све

и сва исправите да будете му сапомагатељ, зашчо многа дела будусе вам приручит от стране г. г. Архиеп., а пак хоћетели ви оче Леонтије у тим послужити зашчо си ти наш. (Леонтије на то отговара: захвала моја таковој љубави и на савету, мисмо једни манши људи, а под властију г. г. А. и М. радибисмо по служити, али ми за то нисмо шчо ми ешче знамо има стари коису пред нами). И ми му рекосмо: шчо незнаш будеш се научити зашчо и ми какосмо овде дошли у мало времена и сами незнамо и какова обичаја, какавли је кои и какву мисал међу собом имају. (На то Леонтије помлча пол фртала часа и рече: мене сад нужда и говорити и пак млчати, али крв моја мене понуждава зашчо сам српскога рода, и најпре чин дијаконства от руки п. г. г. А. јесам примио и на једној херетонији госп. владику на свјашченство поставио, а мене на дјаконство, и нећу тајати зашче све знам које какав и шчо кои чини; али ове речи, ако се произнесу и ја пропаднем и протеран будем то кроз вас буду, и на вашу душу оставлам да се не произнесе, зашчо ми није жао шчоћу одавде бити протеран, него шчо ми неће нико у напредак веровати.) Наш ответ ка калуђеру: за то немисли, нити ће кои чути, само толико да знаш шчо кроз наше уши прође, то будет из наших уст изговорено пред госп. госп. Архиепископом, а другому лицу никако. (Калуђер отговара: зашчо хоћу и говорити да будет ва услишание госп. госп. А. зато и казуем, како сам прежде рекао нужда ми је млчати, а пак и говорити) како прежде јесам криво говорио и игумена фалио и сад би могао тако, али мислим да ће мо се паки видети, а пак ове мое речи госп. г. А. отнести и може бити да ће се веровати и ја после посрамити, зато вала ми право казати) шчо сам дојако хвално и говорио за тисменскаго игумена нашего јесам лагао, зашчо сам млађи и вала ми старијега слушати, али игуман ва тај посал није, зашчо нити му иде от разума, ни от слова, ни от дела. А пак шчо се хвали, да га болари призивају и ствари са шнима доконава — то све лаже, зашчо ја хоћу право казати у нему никаква постојанства не има, ако се може човек на сен чловечански наслонити, тако и на негове речи, и колико је неучен толико је грделив и поносит и никога прећу себе не држи и хотео би на све стране да доспе, а не може најмању ствар управити, онамо хоће с игумни, да се држи, а овам з бојари, а не стиже му памети ни тамо ни онамо. А тако от сбадве стране изгубио и част и пошчене, оамо једном политиком лажном држега и то за неко време. Није се потреба хвалити, да му ја и отац еклисиарх не помажемо не знам како би досад било; и ешче каде му ја или еклес. шчо говоримо, а он вели неишчем ја наука никаква от нас, — зашчое човек тврдоглав, (а ако мислите, да ће он коју фајду г. г. А. показати ту неима ништа, нити се уздајта. И прежде шчо се пред вами обешчао да ће он оне новце наћи докле скупе протопопе от попова и како је онда пред вами рекао, а после како је изишао от вас о тому и не спомиње, не госмо му ми говорили, те је звао протопопу... на ручак и говорио за новце и протопопа отговорио мићемо таки новце наћи докле от попова покупимо) а какву ће он г. г. Архиеп. хасну и службу учинити, каде је он човек неучен, и како ви кажете, да се свашчо г. г. Архиеп. обзнањује и какав ли је суд учињен и коли је и кад ли је — то у његовој глави не има, а ако би и могао у многе се ствари меша и ни једној конца оцелена (?) има нити зна шчо послује, и каквуће он хасну и службу госп. госп. Деп. учинити, каде он сам себе неможе да поможе нити свога пошчена чува, а другога неслуша, а сам незна. (Обешчао једанпут покојном ћенералу 2 коња и он му захвалио, а он му послао неке 2 дртине, шчо неби ја манему от себе дао и после се ћенерал ујазбио и толика срамота. И толико се молим, шчо сам саде изговорио нека Бог пита од ваше душе, ако то изиће наполе, и јако ја понешен буду по језику, зашчо би боле било да сам мртав него жив, ако се то чује;

зашчо нисам рад, да се обрешчем лажа пред лицем г. г. Архиеп. зато кавујем докле га није поставио и утврдио г. г. А. и М. своим епитропом и докле се није шчо пригодило, за шчо му је врло мило то на себе узети, само да је похвален. И како сам год казивао да ми имате веровати, и по својеј души духовно вам кажуем.) Наш ответ калуђеру: како ви то кажете оче свјатя то су чудне ствари, а незнам какова будет заповест от г. г. А и промисал јегова Пр., а ми по вашој заклетви верујемо. (Калуђер на то одговара: нема овде такова човека кои може право и верно и врсно г. г. А. и М. послужити како тисменски еклесиарх поп Никодим; он је учена и разумна глава, како га и сви бојари милују поради негове науке и доброте. Сам госп. конзилиар Илија Шчрбеј каде се кои меморијали хоће шилати ћенералу зове еклесиарха и говори негова глава добро на то служи и ешче бојари се договарају, да га и тисменским игуменом поставет) и он јест за службу г. г. А. и он је са неговим писмима писатими сладкими и умилителними привлекао милост от г. г. А., на игумна, а игуман би камен знао једну реч љуцки уписати, него све еклисиарх, зашчое човек вредан и како годе ви кажуете онако може он послужити. За шчо други како он нема овде, нити ни ја могу са шним и то није да ми је шчо род или шчо да га хвалим, него истину праву говорим и молим вас ради Бога како пређашне речи, тако и то духовно примите. И ако мислите кога другога да је вредан службу учинити г. г. А., кои от игумона: како сам и прежде исказивао шчо чине игумни от монастирски добара, само једнога, да ти теке кажем. Садовски игумен има сина и снаху, толико добро монастирско, што је нима одњкао и дан данашњи вуче. Тако чине и прочи, каде им не има господара над главом. Зашчо је покојни Дамаскин чудан человек био, није умео како вала да обдржава своју Епархију. Имао је 2 синовца, и саде су живи, те су га они подбунивали и он них слушао, и тако увек у конфузии з бољари био и бољари са шним. И на то игумни гледећи узеше сваки своју вољу и до данас чине шчо хоће. А каде почне г. заповедати онда ће све лепше бити: него от тога говоримо да бољега человека немамо, како еклесиарх тисменски. И колико тај человек чини игумну фајде и посла и јешче га ненавиди кроз јегово ученије. Каде г. г. А. у игуменову писму пришље благословеније еклисиарху, а он онде узме перо, те измрља да се не види; а кад ми да писмо да претолмачим, и каде дођем до онога шчо је помрљао, а он тргне книгу из шака од мене да ја невидим — — — И молим вас имајте духовно шчо сам говорио зашчо су они људи чудни, доста на сиромаха архимандрита Илариона враждују каде је ишао до господина, а нису чули да је говорио; а да мене чују куд би пропао. И простите и добра ви ноћ. И са тим пошал.

37. Сего текушчаго марта 7. дан бившему асесиону како у првој нотацији по реду исказаусте . . . . и васи дан на вечер приде Леонтије јеромонах поп игумена тисменскаго и почео је нам сказивати говорећи: како видим овисе бољари опиру, нити дају реп, ни главу, али каде им шчо прижеже онда се сав да, а то све конзилиари чине за свој интерес. А шчо они говоре, да није дојако обичај био каде се Епископ престави, докле се други намести, да ни митрополит ничто узимао от попова: али зато није узимао за шчо ова Епископија никада није празна без Епископа стајала више од месец дана. Него како Епископ кои умре, а они по троица, по четворица устану те се надмећу кесама, кои ће бити Епископ; и кои више да онога ома поставет. А каде би више празна била, то би госп. митрополит владао и от свјашченика шчо надлежи узимао, него они туда су нашли те лажу. А ради епитропа, ако они неће игумне сви хоће и каил су и говоре: ми не можемо више трпети от бојара обиде, нити на конзилиарски врати кућати и мито им носити: И ошче се игумни договарају, да хоће за то и г. г. А. писати. А ви оним људма ништа не верујте, зашчо они све лажу и ко им незна

њине лаже зло пропада. А ове све моје речи, ако не буду истина онда ме не држите за човека, зашчо како говори пророк Давид: Погубиши васеглагољушчие лажу, зато ти говорим истину. И сотям јест пошао.

38. Сего текушчаго 8. дан. — Иларион архимандрит сказујет, како јест бил игумен Самуил Садованскога монастира код конзилиара Константина Стрибенула и почео му говорити што оволико овде седимо, зашчо непослуете шчоћете пословати, да се толико небавимо. И конзилиар на то јему отговорио: давно би се дело свршило, али како госп. аеп. зактева да он игумне поставља, а ми тако нећемо, зашчо ако сад попустимо 1 пед хоће се пружити на све, — за то ми нећемо тога.... И сије речи више речени игумен сказивао архимандриту Илариону.

39. Потому паки придоше ка нам Ипоспифије и с њим игумени Бистрички, Садовски, Калојански — и у разговору дошло слово до запечатлења и почео игумен бистрички говорити: а шчоје запечатлено, шчоје било боле оно је изнешено, а под печатом мала работа стои.

40. По том паки приде архимандрит Иларион и каза како је чуо он, шчо је говорио конзилиар Доситеј: ми архимандрита Илариона никако между собом да држимо, зашчо је веће он тамо био код госп. Археп. и тамо је речи приносио такође и од селе одовуда сваке ствари писати, зато да се извади из монастира. Илија Шчрбеј отговарао Доситеја: Ми тога сада не можемо учинити, за које госп. А. оглашено свим писао, него нека буде, али да му није нишча у руци до госп. Археп. пришествија, а каде дође госп. Аеп. онда ћемо гледати како ћемо га извадити.

41. Сего текушчаго 9 дан приде Ипоспифије и почесмо му говорити зашчо негледате шчо ћемо чинити и шчо се договарају бољари за дело надлежешчеје. Ипоспифије на то нам отговара: мене бољари не примајут ва савет, нити ја знам њино дело, нити шчо они послују, тако они имају обичај, а каде ме у савет непримају и предамном нишча нејављају незнам шчо ни отговарати...

42. Потом приде Игуман Садаван и Бранкован, благословити се поити до монастира својего. И почеше говорити шчо је г. г. Аеп. у ништчрукцији нам епитропа наредио, ми га драговољно примамо, какосмо и са игуменом Тисменским и са остали игумени за то реч имали и подписивали се јесмо и печате ударили, шчо год доконају и мисмо каил, и ми епитропа примамо, него конзилијари не позволивају....

43. Васи дан више писати приде ка нам Игумен тисменски кир Никодим, и показа нам писмо от игуменов сачиненое госп. Аеп. поради ствари монастирских, како само разум показујет, у којем разговору доидосмо и до ништчрукције за пунктове, које бољари непримајут, то јест за епитропа, а друго за поставленије игуменов, а третије за попце от свјашчеников и дијаканов приход колико су дужни на годину Епископу дати а празан Епископат будући надлежит Архиепископу дати: Игумени на то говори:

44. Шчо узрокују за епитропа, да не будет, од стране госп. г. Аеп. и Митроп., то хоће да привлеку на себе власт духовнују, како и мирску, зашчо су се научили от какоје светлост цесарска ову земљу осново они архиепископскују и епископскују и мирскују власт и владање садржат и научили су се от монастиров уживати и толике доходке от монастиров имају на своју страну на сваку годину: вино бачвами и проча, такожде коње и остале дискрецијe шчо потаено от калуђеров узимљу, надмекући се један на другога, кои ће бити игумен, и бојаром кому 100 гроша, кому и више обешчавају да га учини игуменом, а другога да смегне. И бојари за свој интерес с кривом информом сплету какву годе лаж и онога омазује а другога метну. И тако наши бољари вде чине, они игумне скидају, они есап узимају и ономе за мазду постављенаго игумена њему васа у руке предају; а црква и духовни ред код њих никаква

пошчена свога неимају, него гледају каковуће от них заповест примити онако и творет, наимајући свога поглавара и заштитника духовнаго).

45. Друго нам се умножила неправда од наших бојаров и веће неможемо трпети; где би монастир имао коју хасну от својего грунта, ту бојарска марва ходи за њин интерес, а за монастирску штету; и на своју службу монастирске цигане узимљу и велику шчету чине, а несмемо никому ни једне речи рећи и од те наше нужде, и прочие неправди нам чинећи се. Ктели су монастири подписивати се под комору, да им се та обида не чини, или пак хотели смо искати једнога провинциала, кои ће нас бранити. Того ради они сад видећи каде се постави от госп. г. Аеп. епитроп, да им се украћује толики приход, зато контрадикцију да не будет епитропа, него да они чине по своме обичају, како су и дојако чинили. А шчо се они крепе издавнашним обичајем, док су бегови овом земљом владали, бојари се нису у монастирске ствари мешали, нити пак Епископ, но митрополит из Букурешча, мешчо кога је нам указат от светлости цес. Преосвјашч. г. г. А. и М. Мојсеј Петровић от Белиграда, да нам влада духовною властију и заповестију заповеда. То је издато у милостивијешему декрету ц. в. ешче при Шчанрилу (?) ћенералу. И будући ћенерал болестан, от које болести није ни устао, нити се декрет ц. в. при његову животу отворио. И по њему настао је ћенерал Фирмунт, који је исти декрет отворио и пуплицирао, да се ми депендирамо от г. г. Аеп. белиградскога, како смо на више рекли. И желимо и заштевамо и љубазно примамо ми сви и начаљствујушчи, како смо из начела обичај имали от госп. г. Аеп. и Митрополита депендиратисе. И то је Бог и на срдце г. г. Аеп. положио, који својего епитропа поставља и ми га примамо, ако је бајаром и супротивно. Њихон доходак от монастиров украћује се, више љубазно приемљем, и хоћемо и писмо с нашим печати положити, и по том тужбе наше у Беч јегову Архипастирству послати по нашему еклисиару тисменскому, такосмо се сви обшче игумени договорили други пункт за постављење игуменово. То мирско дело њест, да они чине ради својего интереса зашчо колико доходка и окрмленија имаду то јест највише от монастиров; а шчо стари обичај повлаче и говоре то није истина, да су се мирски у духовне и монастирске ствари и официје мешали скидати и друге мешати и от монастира хесап узимати него је то митрополитско дело...

46. А за трећи пункт прихода ради от празднаго Епископата што се противе недати и обичај помињући, ја за то добро знам. И ешче за бегова от угровлахијске власти, каде се који Епископ престави неда му се други добро ни олабити, него се кесама надметали до митрополита и бега, који ће пређе Епископом бити. И тако ни по 10 дана није празднан епископат био.

47. А што говоре бојари, да је покојни Дамаскин Епископ на прошадшу месту годину напред от свјашченикоп доходак узео будући дужан, то није истина, почто ешче и от пете године остало је кусура от дохотка, које је отложено на еклесиарха римническаго Доситеја, да покупи. А после преставленија покојнаго Дамаскина... И са тим изреченим речма јест пошао.

48. Сего текушчаго Марта 14 дан. Сказует архимандрит Иларион, како је јучер био з бојарином Радулом Сокошанулом у шећњи и почели се разговарати ради отпечатлења и рекао Радул: то на вољи стојит конзилиаром, за шчо је мене криссекретар рекао, ако узбуду контенти конзилиари да се отпечате таки неками пишу, а ми ћемо учинити да се отпечати и тако сам ја казао конзилиаром....

49. Сего више писатаго приде поп Леонтије послан от игумена Тисменскаго нам казати, како су му конзилиари говорили за нас, т. ј. нека они чине инчалацију пак нека иду, зашчо више ми никакна с њима посла немамо, нити госп. Аеп. може нам что више заповедати; само толико ми смо потребити от господина Аеп. да нам постави Епископа дру-

го ни у чему власти да не има у овој страни. . . . .

50. Сего више писатаго приде ка нам момак Бошко, кои је учио у госп. Даче занат у Табани и почео нам говорити, какве сте неке пунктове читали от госп. Аеп., пак много нешчо закгевате, те су се људи и попови узбунили и говоре до наше главе нећемо ми то допустити. Тада ми упитасмо момка шчо људи говоре, какве смо пунктове читали. Момак нам на то рече, то људи говоре, да ишчете от сваког сваке године дивницу, такожде и от попова 2 арача, такожде от венчанице сваке по 1 грош, — и то говоре никад ми то недамо. . . .

51. Сего више писатаго приде ка нам поп Леонтије Марта 18. дан от игумена тисменскаго послат нам говорећи сице: поклањајетсе отац игумен в. с. и говори како сам се родио и како је Тисмен постао није ми се тако безчастије прилучило како данас и да зна госп. Архијерej госп. госп. Иноспсифије у цркви ја тамо неимам посла: а шчо се он хоће да учини владиком може бити ради мита, али га ја непознајем да је римнически владика, нити су тому игумни контенти. И како сам овде дошао имам велику шчету и у понеделник таки хоћу поћи и на сабор нећу доћи. И дојако сам имао велику љубов и послушаније госп. госп. Архиеп., а от селе отричем се и у напредак и код в. с. неимам никакна посла. И то изрекавши калуђер пошао.

52. После тога непрошадши 1 сат приде игумен тисменски екскузирајући се, да јест сагрешио со каким речма и просио прошчење. И на конак пошао.

53. Сего текушчаго Марта 19. дан дође игумен тисменски с игуменом бранковским и показаше хартију, на којој хартији беше подписан игумен садовски и бранковански, и нам почеше говорити: на овој харти хоће са и прочи игумени подписати и писмо ово госп. госп. Аеп. послати, како ми примамо епитропа от госп. Аеп., кои будет нарежден једин от игуменов, зашчо смо се сви сложно договорили без епитропа бити не можемо, и таки сутра, ако Бог да, хоћемо се сви савакупити и кои се није подписао подписаће се и госп. Архиепископу писмо послати. . . . Иза тога јесу пошли на конак.

54. Сего текушчаго 20 дан рано приде поп Леонтије нам говорећи: послали су ме оци игумени да вас, то јест наш игумен тисменски, бистрички, оредски, полврачански, и тако говоре да кажем в. с. како се јесу сабрали и за епитропа договарали, али кад наши господари бојари и конзилиари несаизволавају и епитропа непримају — и ми такожде несаизволљанамо и неприамамо. И пак мој игумен тисменски говори: ја немарим ако неће бити Епископа у Римнику докле дунав неи уз брдо не пође и ми на ту ишчалацију доћи нећемо, нити марімо, него данас хоћемо поћи на своја сп.

55. По том почео нам поп Леонтије казивати шчо бојари и конзилиари какве речи у народ међу и говоре, да закгева госп. госп. Аеп. себе имати 2 арача от попова и по 1 грош от сваке свадбине и 1 грош за дивницу, и каде кои умре от господара бојара шчо год нађе по самрти да узме. . .

(Орнг. у М. П. А, К.)

Не смемо!

Д. Р.

Царица је Марија Терезија издала 21. децембра 1746. рескрипат на патријарха Арсенија Јовановића — Шакабенту, који се по наводу г. Милутина Јакшића (в. „О Арсенију IV. Јовановићу Шакабенти“ стр. 142—3.) налази у митрополијској архиви само у екскибитном протоколу.

Г. Јакшић је навео, шта се у истом морало садржати, те између осталог и то, да се депутирти народни не смеју шиљати у Беч.

Тај је рескрипат царични издан 21. децембра 1746., а већ 2. фебруара 1747. позива царица рескриптом патријарха да пошље народне посланике у Беч с пуномоћи ради уређења дуга бившє „илирске регименте“.

Како се брзо заборавило на поменуту

забрану, а заборавило се с тога, што је Беч хтео да уреди поменуто питање.

Ну, патријарах Арсеније није био онако забораван као Беч, и ако му није говео поменути рескрипат, те је достојно одговорио Бечу.

Добивши поменути рескрипат, а за тим и други у истој ствари 22. априла исте 1747., сазвао је епископе и народне прваке на договор у Карловце, и шта је на њему доконато, види се из овога:

1747. Маја 30. в Карловачкој Патриаршескої резиденции, в присуствии Блаженьешаго Патриарха, Архиереев же: Темишварскаго Георгиа Поповића, Арадскаго Исаиа Антоновића, Бачкаго Висариона Павловића, Карлштадскаго Павла Ненадовића, Славонијскаго Софронна Јоановића; обристлајднантов Рајка Прерадовића, Секуле Витковића, Вука Исаковића; капитанов: Стефана Зака и Петра Ђулинца.

На I. сесији предполудне.

Прочтени Јеја ц. к. величества в материи долгов бившија и редуцираниja илирскија регименти послани на Блаженьешаго Патриарха рескрипти, и убо I. от 22. Февруара 1747., II. от 22. Априла тогоже љета, поред коих к начатку дјела потребитаја дишкурсиве трактирата, и оставлена до будушие сесии.

На II. сесији в доме Калићевом 1. Јунна в присутствии всјех горје речених Архиереа и к ним досшедшаго осечкако Јоана Георгиевића, и двух точију обристлајднантов Прерадовића и Исаковића.

Втоjже материи даше поступилосе и ексаминират первиј всевисочајши Јеја ц. к. величества рескрипт, коего понеже сила јест, депутирте или мандатарне к двору цесарскому послата с инструкцином или племипотенцином от Блаженьешаго Патриарха и Народа подписаном под Клаузуами rati et grati, или да народ драго и пријатно имјети будет, что они заключат. А от народа на сие дјело потребитоj депутирти против от Јеја ц. к. величества под 21. мца Декемврија 1746. изданаго запрешчења созиватсја не могли, пи пак на позване своих диецезан Архиереев без шпецијалних указов, властоj своих пријти смјели, сљедователње њест от Народа, иже би по височајшеj Јеја величеста воље племипотенцију подписали и крјепкý учинили, к тому мандатарнам потребни трошак пристарали, самиже о себје Патриарх и Архиереи порезе трошка чинити против тогоже решкрипта несмјејут.

Того ради једногласно мњение јест всјех собравшихсја Архиереев: Вција сија пријатства да по височајшеj воље мандатарии в материи долгов регимента илирическаго послати, и уполномошчити невозможно бист, во всемилостивјејшу рефлексију Јеја императорскому величеству предложити, и всесмиреньеше извјествовати се. Тако закључисја по датуму, мјеста, мца и љета, јакоже верху

(М. П.) Арсеније Јоановић с. р. патријарх.

Долази потпис свију наведених епископа.

Настојашчују копију истиному оригиналу во всем сходну и согласну бити свидјетелствују крјепостију прилагаемија меншија Патриаршескија печати и моим уготовением.

В Карловце, 10. Јунна 1747.

(М. П.) Павел Ненадовић с. р. патријаршески секретар.

* * *

О дугу „илирске регименте“ било је говора и на народном сабору 1748. односно на договору српских штабс — официра, одржаном за време сабора, као што се види из следећег писма митрополита Исаија Антоновића, које гласи:

„Господам обрстером Рашковићу и Монастерли, обрстлајтнанту Јоану Хорвату у поморишку, капитану Ђулинцу Петру у потиску крајну.

Висококоблагородни (обрстеру)

Високоплеменитородни (обрстлајтнанту)

Благородни (капитану)

Уповаем, да ваше — от Г. обрстлајтнанта Секуле (Вука) извјестилисе јесу, а и ја јавити непропушчам, како у последње бившем овдје састанку Господеј шчабс — официјеров за необходну потребу обрјелосе јест, да Г. обрстлајтнант Рајко Прерадовић у знаемом долгов региментских дјелу како најискусњејши паки к двору цесарокраљевскому пође, а будући у сад рече-

ном дјелу врло рѣтко комисије бивају, како и овог пјелог љета само осам држато, тако за ушпедити трошак, приговорисмо, да он Г. обрстлајтнаит Раіко с Нами у Беч за депутирта в мјесто Г. обрствохтмајстера Продановића пође, занеже и тако их Ексцеленција недопушчаіу, да обоица пчабе — официри от свое регименте удалетсе, но или један или други да пође, а пак и он Г. Продановић будући у овом дуговах регименткских дјелу не информират, ни у започетку бил, тако сам јест уступио Г. обрстлајтнанту Раіку и саизволио, да у једном и другом за депутирта пође с Нами

К тому јешче могу вашему — јавити, да от времена мое иишчалаіие сваки дан вишу бригу имам, да незнам како стоим и что дјелати, а наипаче ради дл'га, котори како ми Г. генерал авдиторлајтнант Костка приказал, велико нарашчует, а кромје тога, чини претензију Г. постферваптер Андреовић на 11.188 фор. 48 кр. Тако бојати се јест, да ашче до уреченога термина 20. Окт. потребпаја к возрашченшу непредузмем, хоће се лицитација субстенције Архиепископске предузети, кое би на крајњу печал народа нашего било и недоброе до посљедка сљедоване. Того ради да бихом могли что скорше к ц. к. двору отправитисе, и овакву лицитацију молитепно отвратити, и за проча потребито просити, молим ваше — — да бисте оно новаца за помошч путешествиа нашего и депутације самопроизводно от славнаго регимента (или кранше ваше) вашего Господеј офицјеров објешчаних что скорше инкасирати, и послати изволили, да от дне на дан от пута незаостаем, у коем могло би се что незгодно и неповољно обшчеству нашему случити.

О сем паки препоручајушче и что скорше примити чајушче, вручају вас милости Божиеј и покрову пресвјатија Богоматере и јесам Вашего

слуга усердњејши
Исаије Антоновић

В Карловце, 15. Септемврна 1748.

А о њему је било говора и у синодској седници од 29. Јунија 1755. у којој је прочитан царски налог за репартицију истог дуга.

Како је дошао манастир Хопово до пустаре на Међешу?

Д. Р.

На једном табаку, у ком се налазе разне белешке, које ћемо доле у целости навести, налази се и ова белешка:

Пак за ливаду која је на Међешу: био на Међешу един христианин богат челепчина и тамо га ухватили на путу мачари гонећи волове на море и уцепили га дуговање много, тее продао ону ливаду у монастир за 18 гроша.

У „*Опису фрушкогорских манастира од 1753.*“ се на стр. 256. наводи, како манастир Хопово има: „Двје резолуције од обердирекције осјечке, једна издана 16. Авг. 1720. а друга 2. Септ. 1721. за ливаду на Међешу и пиве на Радинци.“

„Атестацију од општенароднаго сабора во Хопову манастиру држанаго 5 Јан. 1722. за ливаду на Међешу и пиве на Радинци“. (Ми смо већ у 2. бр. о. л. за 1904. на стр. 47. исправили, да је овде требало ставити 1721. у место 1722.)

Резолуција од 2. Септ. 1721. гласи:

Copia einer auf das unter 1. Sept. 1721. wegen der Wiessmad Megyes von dem Kloster Hoppova eingereichte Memorial gegebene Ober Inspections Resolution.

Denen Supplicanten wird hiemit auf Ihre gethane Vorstellung, auch in facie loci Beschehene Examinirung deren unterthanen deren — — — dörferen Radincze, Petrovczy, und anderer mehr, hiemit zur Verbescheidung ertheilet, dass gleichwie Sie sowohl den mit Marcksteinern umbesetzten Fleck Wissmad Mediesch genennet, dass auch das nach hergestellten frieden mit deren Türcken occupirte Terrain vor ihr Baares gelt Berejts vor mehr dann 100 Jahren gekauft zu haben, erwisen, und gar glaublich durch obbenamsete ortschaften vorgestellet haben, also thuet man auch intuitu vorstehender Motivorum Sie Supplicanten bey ihrem in Besitz habend und nächst dem Dorf Radinczy gelegenen Wissmad und ackerfeld biss auf weitere gnädige Confirmation Einer Hochlöblichen Hofkammer in unperturbirt und ruhiger Possesion zu lassen nicht allein vor

Billig erkennen, sondern man wirdt auch dieselbe von Oberamtswegen dabey obvorstandener massen allerdings Manutiren.

Sign. Carlovicz den 2. Sept. 1721.

L. S. Alexander Johann v. Kaleneck m. p.

Kays. Rath, Procurator fiscalis, Judex Regius, wie auch Cameral Ober-Inspector

L. S. Nicolaus Ignatius Seng m p.
Inspector Controlor.

Како се у наведеном запису вели, да је ман. Хопово дошао до пустаре на Међешу тиме, што је дао у зајам једном Међешанину 1000 гроша, а у овој резолуцији, да ју је купио од Турака; биће вероватније, да је до ње дошао оним путем, као што се вели у запису.

Калуђери ман. Хопова биће да су држали, да ће им бити јачи навод, кад кажу поменутом Калеиеску, да су је купили од Турака.

Атестација народног сабора за пустару на Међешу гласи:

„Ми јединство (universitas Nationis Illyrico Rascianae, као што се вели у латинском тексту) ва се саборне у монастиру Хопову собравшинам се, совим писмом сведетелствуемо, свим и свакому кому би се достојало, како сељани от села Радинаца и от вароши Ирига, Нешко Колебило, Субота Цвеин, Станко кнез, и поп Марко и јегов стриц Мато, Гаврило Херић, Мачванин Петар, Миладин Радинчанин, Нина ковач, Стојко ковач, Марко Степановић, Теодор Радинчанин, Јован Радошевић пред нами на сабору народному посведочише, да је ливада зовома Међешка монастира Хопова, и да се знаду и сад белеге каменните поставлене истога монастира и ешче сведоче говорећи, како и остала околина села посведочити могут, како је монастир Хопово у њихову селу јошче у оно врјеме старо држао мајур и монастирску марву, овце и другу живину, и јошче имали свое ниве и орали и амбаре држали у реченом селу Радинци, тако из свое душе сведоче, и ми на њихово сведетелство, сим нашим писанием посведочити хотесмо.

Дато у народному сабору у монастиру Хопову држаному мца Генвара 5. дне. љето господње 1721.

Печат митрополита Вићентија Поповића.

Атестација је ова саборска преведена и на латински језик и под њом су својеручно потписани са својим печатима Вићентије Поповић orientalis Ecclesiae Graeci Ritus Archiepiskopus et Rascianorum Metropolita; Софроније Томашевић Episkopus Bacsiensis и Сава Николић Obarkapitan.

* * *

Остале белешке на поменутом табаку: „Пак да весте како има на монастиру гргетегу от нас узајмлено шиндре двеста, то плаћено ние.

Пак у Карловци је на попу Станоју и на свих христиани кои приходе ка храму св. апостол цигле монастира Хопова шчо су узајмили или за новце ѧ и ѯ то оставит невала.

В лето ѧѵѱѯї (1719.)

Из овог се види да је црква доња карловачка зидана око 1719. године.

Да се зна како је привилегиа дата манастиру Хопову за земље от пресветлаго дома цесарскаго в лето ѧѵѱѯ (1702.) у Бечу, при цесару Јосифу и при патриарху кир Арсенију Црноевићу.

Пак да јест ведомо за ливаду под гргетегом кад је хотео монастир опустети те му они калуђери дали ливаду у залогу за ѕ (6000) аспри и расули се и тако ливада оста монастиру Хопову до Исаие (дакле до 1708.)

Пак ливада на врднику један христианин у селу Врднику био ва болезни и принесен ка светому Теодору и примио исцеление и тако је ливаду монастиру писао до века, а било му је име Јован.“

Дневни ред

за синодске седнице 1755.

Д. Р.

За време митрополисања Павла Ненадовића су се скоро редовно сваке године одржавале седнице синодске.

Тако је одржана седница и 29. Јуниja — на Петров-дан 1755.

Митрополит је Ненадовић одредио овај дневни ред за исту седницу.

К синоду на 29. Јуниja 1755. љета созваному.

1. По гласу всевисочајшаго ц. к. рес крипта за редуцирану илирическу регименту и јеја долг и того репартиције пројект учинити.

2. Повторити прошлаго 1754. љета синодални протокол и видјети:

1. Ашче ради свјашченических фамилиј каково исправление у данку и негли гдје какова нова и преко обичаја погодба учинила се.

2. Занеже при прошлом синоду не представлено от сваке епархие како за малефиканте состоитсја, да би није знаносја.

3. Зашчо по синодалном закључењиј конскрипције Епархии недадоше, и котори дадоше, зашчо по формуларју полно не сотвориша.

3. Објавити синоду, како по закључении синодалном 1753. за привилегиј и духовнија јуриздикции протезание у Ердељу и Велико-Варађу предложено, и какове паки тужбе донешене на Арона и попове уните.

4. Распис в монастире всјех епархии ради мјесојастија, трајушчу синоду, из синода да послетсја.

5. Објавити хулу от черногорскаго Блажењејшему Патриарху србскому посланују, и на то патриарху отписати от синода.

6. За дегредацију протопопе Вечејскаго Максима, и како официјери Банатски власт духовну похотивше, инаго поставили.

7. Тужба Тајчева из Осјека противу ексарха осјечкаго Герасима, что за милостињу од церкве отлучен.

8. Тужба сиклеушког свјашченика Гаврила против ексарха сечујскаго Софронија.

9. Комуницирати објавление епископа Костајничкаго, како су Христиани своеволно от Марче отступили навјек и приволели да пиариси ондје уселетсе.

10. Објавити за колектуру ради церкве и резиденције у Варадину.

11. Вопросити темишварскаго, ашче с јего приволением епископ гречески у Темишвар пришел, и бавитсја, и ашче что свјашченодјејствовал и проче о сем.

12. От темишварскаго узрок искати, зачто јего клер скеле и хармиције плаћа, и содјелати, да то отравитсја, јако да тјем примјером и прочи клер тај мирски данак неплидет.

13. Извјестие од Г. темишварскаго искати, какова комписна била, и что свршила за свободу клера и јего фамилии.

14. Напоменути јему јемство за архимандрита Бездинскаго, что вдовој Арсенија намјестника панчевачког и свјашченству должних 25 ‖ неплаћено и да синоду положит, занеже ишчут људи новце. (Са стране написао Ненадовић NB.. да се пише поново и да донесе новце.)

15. От Г. епископа Бачкаго копију јешче 6. Јулија 1754. објешчану привилегие дишчтрикта Потискаго искати.

16. Тужба јереја Стефана Свилокосе против своего епископа Г. Јосифа Стојановића из Костајнице.

17. Јоакима молера тужба против Г. Славонијскаго архијереја.

18. За Фоку и Филимона калугере из Ковина от епископа Будимскаго искати извјестие, и по тому изрешчи на молбу их, ашче свјашченическуију литургију служити могут.

Закључак

народног сабора 1748. о администрацији Висариона Павловића карловачке митрополије.

Д. Р.

После смрти карловачких архиепископа-митрополита, обично су новосадске владике администрирали митрополију.

Тако је после смрти патријарха Арсенија Јовановића Шакабенте († 7. јануара 1748.), администрирао митрополију све до избора новог митрополита Исаија Антоновића (27. августа 1748.) бачки владика Висарион Павловић.

Како исти није предао рачуне као администратор; то је народни сабор из своје седнице од 31. августа 1748. упутио на њега овај закључак.

„С именем всего здје на сеј генерални собор в Карловије собравшагосја честнаго

клера и славнаго Народа закључено јест за Епископа Бачкаго Г. Висариона Павловића, что би он сверху чрез сие времја ваканции бившија Архиепископо Митрополитскиа всех примањах и издаваньах в готових новцах изволел нашему ново изабраному Архиепископу митрополиту Г. Исаији Антоновићу писмени рачун и разлог дати и что јест за праведно примити, а что је без разлога и по самоволију, бонифицирати обществу да јест должен, такожде всја Г. Патриарха Блаженија намјати вешчи, буд тиј в сребру, злату, каменијах, церковни или домовни били би при јему, високопоменутому Г. Архиепископу до најманше ствари изручит цјело; такожде от претендиранија јегова чрез толикаја времена и со собори бившија при високчајших дикастериах и паших конгресов ургиратаго и солицитиратаго шполиума, кои ми такову у том претензију праведну бити непризнаем, ј-дин за всја крати предстати в Г. Арх.-Митр. у сваком миру оставити, честни же клер и славни Народ, таковим изтјазанием ва будушчаја пошчадјети изволил би. Иначе же јеже ли јего Преосвјашченство от таковија претензии небудет престали, то ми общенародно јединомислием и јединодушием преосвјашченјејшему Г. Арх. и Митр. пашему полномошние в том даем, да они код их ц. к. величества всевисочајшаго трона именем честнаго клера и славнаго Народа противу такове неправедне претензие нетокмо соленитер протестирати, но такожде до тоје агирати, донељеже понужден будет по духовних и мирских правах и вес уникост и дангубу около тога до сад, и во будушче имејушчу платити.

Дано в Карловције 31. Августа 1748“

Долазе имена народних посланика на сабору 1748.

Исти је списак штампан у „Гласу истине“ за 1890. на стр. 173., осим имена:

Софронија Јовановића, епископа Славонијског; Михаила Продановића, обрствохтмајстора, K. v. Ljubibratin, obristwachtmeiter, Петра Кнежевића, старог бирова будимског.

У место Мартин Гржа (?) обркнез логошки, стављено је Мартин Гроза.

* * *

Како је владика Висарион понео са собом и шатор, то му је митрополит Исаија писао ово писмо 12. септембра:

„Преосвјашчени — —

Како извјестих се, да код В. П. находитсе шатор Архиепископске резиденције, а нам сад у бербу јегда у виноград отишли би от потребе јест, тако препоручаем Вашему братству, да ако би био тако, овамо изволите послати, и чудим се зашчо је тај шатор отнешен, те ние с другима ствармa овђје остао, јеже ли будет шатор тај у инвентариум положен, тако прошу да ово писмо Г. генералавдитору-лајтнанту Костки изволите послати, и да будет в мјесто реверса приемлено“. — —

* * *

Како је новоизабрани митрополит Исаија био уредан, види се и из писма, писаног епископу осечком Јовану Георгијавићу.

Преосвјашчени во Христје Г. Брате љубезни!

Јакоже и прежде јавил јесам П. В. ради стихара Архиепископскаго, кои у вас јест, јешче ктому омофор, трикери, дикери, потир један и фелом свештенички. и то кое су лучше вешчи, и без реверза вазесте, а худше остависте. А ашче што от такових вашему братству јесу потребита, ми неотречем вам что се прилика видит, на реверс дати, а тие лучшие вешчи церковне кое су при вас сушче, мене самому јесу потребите, зато молим, изволте по истому писмодатељу Нам сија послати; а окром сего что бисте и ако бисте Арх. Митрополитских ствари јешче код себе имали, да би Нам изволили шпецифице писмено комуницирати, за добро би узнал, како и дл'жност моја о сем знати јест.

Са сим јесам

В Карловције 17. Септ. 1748.

брат и слуга

Исаија Антоновић с. р.

Преосвјашченому Г. Јоану Георгијевићу, православному Епископу, ва Христе брату љубезному

у М. Крушедолу.

Нов радикалски стипендиста.

Д. Р.

Поред радикалског стипендисте поп Стеве Миловића, умировљеног пароха пришког, који од 1902. т. ј. од избора данашњег саборског одбора, добија годишњу припомоћ из јерархијског фонда редовно од 300 К на лечење; изишао је на површину још један штипендиста у особи поп Пере Крајиновића, умировљеног пароха широко-кулеског, ком је такође из истог фонда одобрена припомоћ од 300 К за лечење.

Кад се узме у обзир, да поп Перо има месечно 200 К као унутрашњи сарадник „Заставе“, што се и на „Застави“ види од како је он постао њен унутрашњи сарадник (!); кад се узме у обзир да он стоји у некој истрази и да се још није опрао од оне оптужбе, због чега га је оптужио административни одбор; кад се узме у обзир, да је баш данашњи саборски одбор донео решење, да се припомоћ из јерархијског фонда може дати само служећим — у служби — свештеницима, како би оздравивши, могли служити и сачувати фонд од давања им мировине; — молимо да нам се одговори: на ком основу даје саборски одбор тим својим поповским челенкама припомоћ?

Да л' даје првом да може проводити зиму у Црквеници и одавде писати у „Застави“, дочим сиротим свештеничким и учитељским удовицама одређује годишњу припомоћ од 120 К, или из каквих других разлога.

Треба знати, да тај исти саборски одбор многим потребнијим умировљеним свештеницима, међу које спада и поп Која Милутиновић, не даје припомоћи, или и ако кад што и даде, даје им врло мало.

А што је најкарактеричније у тој ствари то је то, да је саборски одбор дао припомоћи на лечење пароху у Бјелопољу Стојану Савићу 200 К, а поп Перу 300 К.

А знате ли ко је тај поп Стојан? То је онај, што га је приликом свећења овогодишње св. јованске водице завезао снег и једва остао у животу, и кроз пропао у ногама, да не ће више никад оздравити.

А *како* је страдање поп Перино у редакцији „Заставиној“, то нека опише који његов једномишљеник и солоједац, те да увиде бар радикали, да га је због тог његовог страдања требао *онако* наградити, јер нам многи радикали изјавише своје чуђење и осуду, да се и њему могла дати поменута припомоћ поред толико потребних свештеника.

Не види л' се и из поменутог навода, како наши радикали умеју да награђују своје партизане, и то не својим новцем, него народним.

С тога ми подижемо свога гласа против тог очитог радикалског партизанства и неправде, и позивамо меродавне да изврше ово безакоње и учине задоста правди и правици.

Да се види, *шта* је претрпео сирома поп Стојан, наводимо овде опис његовог страдања, који нам је послан у своје време, но се некако случајно забацио.

Исти опис гласи:

„Тежак ли је, мучан ли је, Боже драги! живот и служба свештеника дијецезе гор. карловачке!

Куд се борити мора за насушни хлеб, као ниједан брат митрополије патријаршије наше, неуредно добивајући своју мучно заслужену плаћу — која и по 13 мјесеци заостати знаде неисплаћена — туд је служба му парохијска у овим врлетима и у љети, а камо ли у зими, ђе је студен и бура слична оној у Сибирији тако тешка и напорна, да су браћа наша у сретнијим епархијама митрополије-патријаршије наше једва и замислити кадра службу ту!

Жртвом те напорне службе у мало што не постаде — а Бог би дао још да не постане — прошлих дана парох бјелопољски у протопопијату кореничком, Стојан Савић са своја два црквењака, од којих један инак изгуби у снијежним сметовима главу своју а други кроз изнемогао налази се још у животу али у рђаву.

По св. Јовану сутра-дан, кад се враћаше са службе парохијске, затече поменутог пароха и помоћнике му снијежна олуја на сред пространог поља бјелопољског тако, да од никуд помоћи не би и читав 21 сат у леду и снијегу, ђе се ни прст пред оком видјети не могаше, мораде парох Савић с помоћницима својим да издржи у мукама грозним, у очајању највећем гледајући сваког часа смрт у очи.

Није слабо перо у стању описати муке њихове, које по приповиједању њих двојице, који у животу некако остадоше, поднесоше јадници та.

Само неизмјерна милост Божја изнесе из леда и снијега пароха Стојана оца 6-торо дјечице и црквењака му Милу, оца 5-торо нејаке пиљежи.

Чудом се чудимо и крстом крстимо, како могаше парох Савић онако тјелесно слаб издржати напоре силне цијелог дана и ноћи.

Нити видиш неба више себе, нити можеш ногом коракнути осим кроз лед и снијег а од страшног фијука оштрог сјевера ни 2 корака у даљину не чујеш ни сама себе.

Но и ако тјелесно слабачак, покаже се парох Стојан овог пута душевно врло јак, пун вјере у Бога и помоћ Његову.

Пет је тек сати послије подне у мећави и вијавици грозној, кад ће она двојица изнемогла већ тјелесно и душевно уништити пароха свог: „ма које је доба оче, не можемо већ надржати“? а он забашурујући да рече праву истину — како не би још више малаксали — одговара: „не бојте се ето дана. Богу се молите, даће нам Он помоћи“!

И једног по једног од помоћника својих

јачих од њега тијелом, све онако слаб држао их је парох Стојан на рукама, тражо их, навалјивао на њих да се мичу, тресу један другог, само да не заспу, јер ако заспу — знао је добро — више се ни пробудити неће.

Након 21 сата очајног стања тога размаче се вијавица, престаде бура, изведри се као мало, али само за часак, минуту једну и у том кратком времену опазише једни човјека у даљини гдје руши сијено са стога да нахрани марву своју, опази и он њих и пушком иза паса даде знак селу и комшилуку, да се у пољу, у мећави, налазе људски створови у погибељи живота.

Чим даде знак за помоћ, завијуче опет сјеверац, мећава наново просу као из рукава и опет настаде за патнике оне грозно стање но сад само имађаху још више у Бога наде, која им и посла помоћ у овом човјеку.

Велик ли си Господе и чудна ли су дјела твоја!

Сакупи се неколико људи те у мећави оној грозној једва нађоше пароха Стојана само жива, црквењака му укочена а другог и не нађоше него тек другог дана и то мртва. Хтио јадник, кад је чуо пуцањ из пушке, пречим путем изаћи из мећаве, па малаксавши у снијегу и леду остаде, док га други дан не нађоше и о трошку парохову сахраните. Једивац је био у родитеља.

Другог након двосатног трљања дозваше у живот некако и тако исто и пароха Стојана, који не буде ли љечничке добре помоћи, може у ногама скроз немоћан остати, пошто му се у леду, води и снијегу смрзоше тако, да једва нешто живота у њима осјећа. Гроза хвата човјека кад и прича ово, а камо ли кад по несрећи поднијети мора зло оваково.

Но онако остати не смије! Брза помоћ нуждна је страдалнику и врлједном слузи олтара Божијег попу Стојану.

Он плаћа лијечење своје и црквењака свог, платно је погребе трошкове другога црквењака, има да плати и 2 коња, који се том приликом угушише под ледом, мора напокон чим вријеме допусти тражити кућатила и то не једне него кроз више година узастопце, ако се хоће, да за службу парохијску колико-толико способан остане.

Нуждна му је потпора новчана, потпора за лијечење.

Подижемо гласа свога да га чује и слави Саборски Одбор и висока Влада.

Подижемо гласа свог, да га чују и оци наши у Сабору црквеном, па да пораде о том, како би се мучна и теготна служба горњо карловачког свештеника колико толико побољшањем његовог материјалног стања поправила.

Колико год уређењем мировине свештеничких удовица и сирота, толико би се исто уређењем мировине свештеника самих много и много суза сиротиње свештеничке утрла.

Јер шта би са 66 круна мјесечних данашње мировине наимегли свештеник без иначе ичђе ништа почети могао? Та то је у данашњем добу ни за умријети ни за живити!

Први сабор кад се састане, помислите посланици сабора тог на тешки и мученички живот свештеника гор. карловачке епархије!

Бог Вас а душа вас!

О.

ЛИСТАК.

Вести.

Његова Светост. Преузвишени Г. Патријарах Георгије отишао је 6. о. м. са својим дворским лечником г. др. А. Давкуцем у купатило Гастајн, да се мало одмори и опорави од пролетњег боловања, где ће остати четир недеље.

Желимо да се Његова Светост здраво опорављена и окрепљена поврати, како би могао и од сада као и до сада својом крепком руком водити и управљати бродом црквено-народним.

Његова Светост и зко је ушао у 77. годину и ако је пролетос дуже времена патио од пертушља коже по телу, ипак је данас хвала Богу са свим здрав и расположен, и не стиди се у надржливости и енергији ни од много и много млађих од себе, о чему су се могла уверити и г. г. чланови наших највиших автономних власти.

А што не само наши радикали, управо вођд радикалски, који пати од фиксе идеје — ово нам признаше и неке подвојводе радикалске — да он **мора** оборити Његову Светост, због чега је видећи да и сва нападања не показују успеха и не доносе жељеног плода, са својим солоједицима под предводительством новопеченог пресветлог пријатеља радикалског, не давно одлазио „горе", и поднео меморандум изјављан на буњишту вршачком, где је лепо подобних меморандума, да новом курсу понуди своје услуге, уз једини услов, да му се испуни горња жеља (какав је одговор добио, нашао је за добро да га не саопшти својим солоједицима, као и то, да је у опште и одлазио „на ћабу"), него и неки мађарски листови и неки обскурни кореспонденц бирои раструбише, како је Његова Светост наумио да због старости и болести на јесен отиде у мир; томе се не треба ни мало чудити.

А не треба се томе чудити с тога, што они не познају наше прилике, те примају већ због сензације све што им се саопшти, и какве су поуздане њихове информације види се из тога, што они раструбише, како је министеријални саветник г. Павле

Јовановић долазио у Карловце и имао подужег разговора с Његовом Светошћу о „бити изајућој оставци“, дочим је исти господин као заменик долазио у седницу патроната Текелијине задужбине.

И ма да је вожд радикалски све то добро знао, као и то, да о оставци Његове Светости нема ни помена нити повода; он се направио наиван, те у чланчићу „Патријархова оставка“ у 111. бр. Morgenblat-а, саопштти својим верним вест брзојавну из Пеште о умишљеној оставци Његове Светости.

Сам пак чланчић заноче речима: „Да ли да верујемо?“, а њима заноче с тога, што зна добро, да је толико и толико пути донео вести о оставци Његове Светости, те да би своје верне уверио, да тога пута баш истину доноси, исприча им, како ће болест и старост учинити оно „што друкче није пошло“, (а што је под „друкче“ мислио, наиме је за добро да прећути и не саопшти својим верним, шта је све чињено само од његове стране да се то постигне), и како он овога пута верује брзојавној вести из Будимпеште, да ће Његова Светост захвалити. Својим верним је могао то рећи, да се и они надају и радују, дочим неверни врло добро знају, да је и ова вест потекла из његове куће ил бар његова пријатеља Јожује.

Вожд у свом чланчићу исприча својим верним, како он држи, да ће наумљеном оставком Његова Светост само добро учинити и народу и цркви, којима је нуждан мир због сређивања уредаба народно црквене автономије, јер је — рече — данас време да се среди нар. црк. автономија, како би се народ могао окренути и на другу страну, те бацивши сву кривицу на Његову Светост, што никако не могосмо доћи до мира и сређености, својим ће силаском са патријарашке столице учинити народу велику услугу.

Да ће вождови верни веровати у ово његово причање, о томе нема сумње, јер они му верују све и сва, без да помишљају и размишљају, да ѝ' оно може бити што он прича и јел' истинито његово причање. Па да нису *такви*, зар би се могли називати његовим присталицама, поштo сваки паметан, а уз то и поштен — бар интелигентан — човек, не може бити његов присталица.

Неверни пак, не ће ни моћи ни хтети да верују ни у исто његово причање, јер они добро знају, да не лежи кривица на Његовој Светости због данашњег немира у цркви и народу, а тако исто и несређености у нашој црквено народној автономији, него да она лежи потпуно на вожду и његовој страници, који се бацише свом силом, што им је прећутило и гласило самостадско „Нови Србобран“, на црквено-народно поље, и не дадоше да дође до мира и слоге поред свег мољења и преклињања Његове Светости, који је сваком приликом показао и доказао да је пријатељ црквено народне автономије са очувањем кардиналних права цркве и јерархије.

Ако је ико позван и надлежан да среди нашу црквено-народну автономију, најмање је за то позван вожд и његова странка, који „матер цркву“ само с стога носе на језику — а не и у срцу —, што она није сирота, и што код ње и око ње налазе доброг ухљебија, што показује и то, да дојучерашњи голиђи радикалске војводе, којима дућанџије не могоше ни чакшире запленити, јер не беху њихове, нити 100—200 кр. имати кредита у новчаним заводима на 4—5 потписа, данас царски живе и стварају нове новчане заводе, што све не би постигли а ни били, да су се држали политичног поља, на ком нема ћара ни шићара.

А да народ и то не онај радикалски по сувачама и којекакве пропалице и себичњаци, него јеагра нашег народа не жели, и да се не би радовао, да Његова Светост захвали, може се сваки беспристрастан Србин уверити из „Споменице о педесетогодишњици свештеничке службе Георгија Бранковића српског патријарха“, што ју је издао г. професор Ђорђе Магарашевић и у њој навео *ко* је све честитао Његовој Светости 50-годишњицу — међу којима је повелик број и уваћавних радикала — и *шта* су о њој писали поједини угледни листови.

Нека наволи вожд у својој „Застави“ навести имена оних Срба̂ља, који би се радовали оставци Његове Светости, па ће видети каква је грдна разлика између оних, који јој се не би радовали, и оних, који би јој се радовали, и докле то не учини, нек остави на миру народ, и нек говори само у име своје и својих партизана.

Парастос Илариону. У суботу 8. о. м. одржан је у ман. Гргетегу годишњи помени-парастос архимандриту гргетешком Илариону Руварцу, што га је приредило братство ман. Гргетега.

На парастосу је начаљствовао високопреосвећени Г. епископ бачки Митрофан Шевић, уз асистенцију високопречасне г. г. архимандрита крушедолског Анатолија, беочинског Димитрија, гргетешког Данила; игумана: раваничког Сергија и вел. ремет. ског Јосифа; јеромонаха: Милутина јазачког и Лукијана економа бог. семинара, Атанасија, Никодима и Виктора гргетешких; Владе Јанкуловог конз. бележника из Н. Сада, администратора нерадинског Косте Сенера и јерођакона гргетешког Илариона.

На парастосу је био искупљен леп број интелигенције, грађана црквених и околице и ратара из Ириљевора и Нерадина.

Међу осталима беху присутни г. г. Михаило Мишић, протојереј и парох бечки, и српски књижевници др. Лаза Костић, Сима Матавуљ, Васа Вујић умировљени управитељ карловачке гимназије и патрон њен.

У 1 сахат по подне приредило је братство богат ручак у трпези, на ком је било до 50 особа, за народ и сиротињу било је у ануији на два места постављена трпеза, те је сваки отишао задовољан кући и пожелео покојном Илариону вечну памет, што му и ми довикујемо.

Батали! Један наш пријатељ из Београда, који је био одређен за председника бирачког одбора приликом последњих скупштинских избора у једном забитом крају, видећи бираче како нагледају, поче им тумачити изборни закон и како се поступа с кугламa, пошто му они одговорише: батали господине! Знамо ми то врло добро.

На питање, а од куд знају, одговорише му: а како не би знали, кад скоро сваке друге године бирамо посланике, а кметове по неколико пути.

И заиста, исти веселници, истину рекоше. То знају, а не знају, нити их уче позвани *оно*, што треба да знају.

Какових има и данас ратара у Србији, види се из писма једног нашег пријатеља економа, који је на лечењу у Врњцима.

Исти нам пише у писму: „— — а код њихови сељака још по старом, они се нити мичу нити крећу за временом, они жању жито и на волови вршу, један човек води два вола а други тера остраг волове. Кад овршу, они вију лопатом на ветар, па се хвале, како је један овршио и извејао на дан 2, други $2^1/_2$ а трећи 3 вреће жита, и како им је баш било доста док су то урадили."

„А ми Сремци и Бачвани смејемо се њиховој вредноћи и њиховом раду, и кад станемо им говорити како се код нас ради, они веле, то не може човек издржати. А винограде подижу све сметлиш радом и никако да дођу до вина, није година, за то нема грожђа, а ми им велимо: код таког рада не ће вам бити никад добра година, нити ће вам виногради икад родити."

Ето плода „српског" политизирања и увлачења ратара у политику.

Ал' друкчије није могло ни бити, кад се и у Србији као и код нас по српски почело од политике. Ми по гласању ратарова процењујемо и оцењујемо свест народну, од које нијају користи којекакви голиње, који се помоћу његовом дочепаше мандата, да ратар живе, а ратара се сећају само кад су избори.

Нови чланови. За редовне чланове Архидијецезалног свештеничког Конвикта у Ср. Карловцима до 10. јулија о. г. уписали су се: г. г. прота Иван Машировић са уплатом два оброка 40 К, Григорије Јовић парох из Карловаца са уплатом 100 К, Јосиф Драгишић парох из Рујевца 20 К, Павле Зековић парох у Карловчићу са уплатом 100 К, протојакон Макарије Гавриловић са 200 К и прота и проф. богосл. Јован Живковић са 10 К на рачун своје чланарине од 200 К.

За члана приложника уписао се г. Коста Николић адвокат у Карловцима са уплатом 40 К на рачун свога прилога од 200 К.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Одговори уредништва.

„Pokret-у". У 186. бр. донесе „Pokret", гласило хрватске пучке напредне странке, чланчић с наслова: „Прото Руварац о ваљовачкој скупштини", под знаком § §., у ком се писац његов осврће на наш чланчић „Хвала Богу" (в. 12. бр.)

Да је исти чланчић написао поп Јово Магарашевић, одао се између осталога и тиме, што се позива на „Нови Лист", у ком је он — наравно безимено-одговарао на наш чланчић „Само се цепкајмо!"

Г. Јово упиње се у својим чланцима да нашу јерархију престави браћи Хрватима као противнике слоге између српског и хрватског народа, углављене и прокламоване речко-задарском резолуцијом, а то изводи на основу наших чланака — које је он извирио.

Да г. Јово није рачунџија и чедо „рачунског рода", он у својим умотворима не би потрзао нашу јерархију, пошто смо ми изјавили у више прилика, да смо за наше питање ми сами одговорни. Ал пошто му то иде у рачун, он би силом да изазове против ње мржњу код Хрвата и да је представи као противнике слоге.

А да и ми нисмо противници слоге између српског и хрватског народа, то смо толико и толико пута показали, а показали смо и у књизи: „Ево, шта сте нам крили!"

Што смо пак тога уверења, да се слога између та два народа не да постићи резолуцијама, то знају они, који памте *какве* све резолуције нису донашане у том погледу и то од *каквих* људи, од којих није *ни једна* постигла оно, што се у њој истицало, те да према томе *не ће* постићи ту слогу ни најновија речко-задарска резолуција, створена и донесена од сувише што-но реч шарених људи, међу којима има и најжешћих дојучерашњих противника те слоге.

А не ће је иста поћи не само у општте, него ни на политичном пољу, *пошто је друга политика српска, а друга хрватска*, те се исте не могу никада уједнати, што ће се на брзо и у делу показати.

Узимимо само за пример Босну. Срби држе ту земљу за српску, звати за хрватску, и као што није прави Срби који тако не мисли, тако исто није ни оно прави Хрват, који је не држи за хрватеку, све ако ни до једних не стоји, чија ће она бити.

А таких питања има и сувише.

Ми — лично — матрамо ово данашње коалиционашко пријатељство, као дело амбициозних људи, који потим геслом хтедоше ући у сабор, што им и паде за руком, а на самом сабору показаше се да је умишљена слога зидана на песку.

Ако се мисли истинска слога између српског и хрватског народа — и то не на политичном пољу, на коме је не може бити; мора се она другим средствима и начином стварати, а не резолуцијама.

Да ће будућност, и то скора показати истинитост ове нашегврдње; у то ми и не сумњамо.

Поп Јово у свом чланчићу, не из незнања, него из рачуна, заведе како је тобоже свештенство поменутимашим чланцима, схваћајући их као миг од гор водило народ у Куенов логор, чему се има рецисати да су у Срему онако избори испали и ако добро зна, да је и Његова Светост патријарх Георгије јавно рекао, а то су изјавили и г.г. епископи Мирон и Михаило, да сваки свештеник може имати *какво* хоће политично уверење, ал на црквеном пољу, треба да су сви сложни.

А што су у Срему испали *онако* избори, томе су кривеједине странке, које су већином истекли и *онаке* кандидате, које бирачи познају, и познавајући их, и не гласаше за њих, међу које спада и поп Јово.

Ми нисмо денуцијант ни били, нити ћемо бити, те смо с тога отворено и позвали мородавне да стану једном на пут „измотавању“ једног поп Јове, који јавно проповеда учење проти учењу наше цркве и вреда народно осећање и прави пометњу међу народом својим делагошким писањем, а до њих је, хоће ли и смеју ли то трпети и допустити.

Да ми нисмо одрод, нити чији агенат, и да би се ми много више радовали слози између Срба̃ла и Хрвата, него што се показује поп Јова; то је познато онима, који нас познају, те с тога с презирењем одбијамо тврдњу поп Јовину, да онако, као што ми пишемо, могу писати само одроди народни, а тако исто и тврдњу, да ми хоћемо да будемо српски историчар.

Ми смо по својим силама до сада на књижевном пољу урадили онолико, колико смо могли. А какав је наш књижован рад, то су познани други да га оцене и оценили су га, а да поп Јова, поред осталих брига за народ, не би лупао главу и тиме, да ће временом, ко узбуде писао наш животопис, имати шта о нама и написати (ово је наравно речено у иронији, односно који ће нас преставити као одрода народног), упућујемо га на „Годишњак“ XIX. кр. српске академије, где се на стр. 428—457. налази наш животопис и рад.

Ну, дела поп Јово, опишите нам Ваш досадашњи живот и рад.

Читуља.

† Прота Адам Муждека.

Прота и катихета на кр. великој реалној гимназији у Карловцу, *Адам Муждека*, после дуге несносне живчане болести, прекратио је себи живот, искочивши из вагона у провалију, где је нашао смрт, а подједно и лека својој опакој боли, која га је годинама мучила и живот му огорчавала.

Покојни је Муждека био савестан професор, њежан супруг и добар отац својих 6 синова и 2 кћери, од којих је само једна ћерка удомљена, и добар друг и пријатељ, због чега га сви они, који су га познавали, жале, и то не само због његове трагичне смрти, него и због његових ретких врлина.

А особито ће за њим жалити и с благодарношћу га спомињати и сећати бивши његови ученици, којима је он такође био отац и бранитељ у свакој прилици, а особито кад је верски и народносни шовинизам кидисао и на српске ђаке, који не хтедоше своје српске осећаје прикрити, и усудише се своју милу народност сврстда и на сваком месту истицати, због чега често пиадоше неприлика, које је честити катихета знао отклонити и изгладити.

Вечан спомен брату проти, Адаму Муждеци!

Д. Р.

У *Свилошу* је умро 4. о. м. администратор парохије свилошке-грабовске јерох. Гедеон Петанек.

Отац Гедеон је једини калуђер у фрушкој гори, који није нешао свој манастир и не даде му се да у њему и кости остави.

Вечан спомен оцу Гедеону!

Послате књиге на приказ.

Извештај о српској вишој девојачкој школи у Сомбору за 1905./6. Приредио *Јован Благојевић* управитељ. Сомбор 8° 58 стр.

Извештај о српској вишој девојачкој школи у Панчеву за 1905./6. Саставио *Милан Мандровић* управитељ. Панчево 8° 56 стр.

Извештај о срп. вишој девојачкој школи у Н. Саду за 1905./6. Саставио *Мита Борђевић* управитељ. Н. Сад 8° 66 стр.

Издање Српске Кр. Академије у Београду: *Споменик* XLII. цена 6 динара и XLIII. цена 3 динара; *Насеља српских земаља*. Књ. III. Атлас, уредио *др. Јован Цвијић*; *Дијалекти источне и*

јужне Србије. Написао *А. Белић.* 8° 715 стр. Цена 10 динара; *Приповетка о девојци без руку.* Од *Павла Поповића* 8° 123 стр. Цена 2 динара; *Глас* LXX. Цена 2 динара; *Годишњак* XIX. Цена 1·50 динара.

Извештај о српској великој гимназији у Новом Саду за 1905/6. Нови Сад 8° 101 стр.

Споменица о педесетогодишњици свештеничке службе Георгија Бранковића, српског патријарха. Написао професор Ђорђе Магарашевић. Карловци 8° 348. стр.

Нов Лист. У Земуну је почео излазити нов политичан лист: *Народни Гласник.* Власник издавалац др. Јован Радивојевић Вачић, а одговорни уредник др. Миливоје Бабић, адвокат земунски.

Лист излази сваке среде и суботе у вече, а стаје годишње 12 круна.

На челу листа стоји: „*Српски демократски лист за политику, просвету и привреду*“, и кад тако стоји, не знамо: како се онда могло на страначкој конференцији у Вуковару рећи, да је исти лист *радикалски лист.*

Ми држимо, да је демократија нешто друго, а нешто друго радикализам, и с тога би смо молили нероданде, да нам протумаче тумбрку појмова и то у толико пре, што су се многи обрадовали, па и сами, кад смо видели на челу листа да је демократски лист, и чим је то, много му је шири и програм и број читалаца, него што би био као радикалском страначком листу.

Напомена. Код управе српске манастирске штампарије могу се добити 3—4 примерка „Проповедника Теофана Живковића“, који се не може данас нигде добити. Цена је примерку 8 круна.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ад бр. К. 517/363. ви 1906. 1—2 55.

СТЕЧАЈ.

На упражњено место систем. парох. помоћника у Вел. Кикинди I. односно II. плаћевног разреда.

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 1. (14.) септембра 1906.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 20. јуније (3. јулија) 1906.

Председништво.

Ад бр. сан. нав. 72. ех 1906. 3 3 47

СТЕЧАЈ.

На темељу одлуке прав. срп. св. архијерејског синода од 23. маја (5. јуније) 1906. овим се отвара стечај ради попуњења стипендијског места са год. 1200 круна, установљеног у § у 103. одс. III. прев. кр. наредбе од 10. августа 1868. за изображавање професора богословије.

Компетовати на у стипендију могу свршени прав. срп. богослови, који имају исказати осем тога, да су здрави и сиромашног стања.

Декретом ће се одредити, где ће питомац имати наставити и довршити прав. богословске науке као обвеза у погледу на службовање по свршетку наука.

Ваљано инструјисане молбенице треба поднети потписаном митрополиту и патријарху најдаље до 1. (14.) августа 1906. године.

У Карловцима 3. (16.) јуније 1906. године.

Г о р г и ј е с. р.
Патријарх.

Ад бр. К. 517/363. ви 1906. 1 2 56.

СТЕЧ Ј.

На упражњено место црквено-општинског ђакона у Темишвару са годишњом платом од 1200 кр. и слободним станом

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 1. (14.) септембра 1906. год.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 20. јуније (3. јулија) 1906.

Председништво.

Ад. К. 923/669. ех 1906. 50 2—3.

СТЕЧАЈ

Расписује се стечај на упражњену парохију V. разреда у Суботишту до краја месеца јулија по ст. к. о г.

Молитељи имају своје ваљане инструисане молбенице путем надлежних окр. протопрезвитерских звања овој конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловци 20. јуније (3. јулија) 1906.

Председништво.

Број К. 601/а. 378. ех 1906. 51 2—2,

СТЕЧАЈ.

Исписује се на парохију у В. Зденцима V. разреда са роком до укључиво 12. (25.) августа 1906.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до стављеног рока потписаној конзисторији поднијети.

Из седнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, 22. јуна (5. јула.) 1906. држане.

Председништво.

Бр. Е. К. 279. ех 1906. 1—3 60

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на парохије и то: *Хајтњбу* I. плаћевног разреда у протопрезвитерату Кирано-Гзинском, у *Лучанима* I. плаћевног разреда у протопрезвитерату Вилићком, у *Доброселу* I. плаћевног разреда у протопрезвитерату Кореничком, за све ове рок компетовању оставља се до 22. августа (4. септ.) 1906., те на парохију у *Г. Грачацу* I. плаћевног разреда са двије капеланије у протопрезвитерату личком, рок компетовању оставља се до св. Преображења Господњег.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 22. јуна 1906.

Предсједништво.

Ад Ш. С. 407|361. ех 1906. 1—1 59.

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног *професорско-катихетског места у српској учитељској школи сомборској* отвара се стечај.

Катихета ће имати дужност предавати вероначу, црквено појање и црквено-словенски језик, а према приликама и други који наставни предмет тако, да испуни седмично 20 часова.

На ово место могу компетовати Срби православне вере, који су успешно свршили науке у православној богословији, ну првенство ће имати оно свештено лице, које је уредбом прав. срп. св. архијерејског синода од 21. септембра 1895. бр. М. 618|Син. 33. ех 1895. за средње школе прописани вероучитељски испит оспособљења с успехом положило. За случај, ако таквих оспособљених компетената не би било, имаће дотични постављени за годину дана положити горњом уредбом прописани вероучитељски испит.

Оспособљени ће се катихета у смислу Уредбе за српске народне школе од 1872. год. сматрати за две године дана службовања као привремено постављен, а суплената се уопће поставља у привременом својству.

С горњим је местом скопчана годишња плата од 2000 круна и 10% исте плате у име станарине; после сваких пет година успешне непрекидне службе годишња повишица од 200 круна, а после 30 год. службовања мировина у износу постигнуте плате. Ако постављени није у горњем смислу потпуно оспособљен, имаће суплентску плату од годишњих 1600 круна.

Молбенице своје, којима се имају приложити: крсни лист, сведочанство о свршеним наукама и односно о религиозно-моралном владању ваља да компетенти поднесу срп. прав. народном Школском савету најдуже *до Преображења 6. (19.) августа 1906. године.*

Из седнице срп. прав. нар. Школског савета, држане у Карловцима 3. (16.) јулија 1906. год.

Предсједништво
срп. прав. нар. школског савета.

1—1 53.

ДРАЖБА.

Дана 23. јула (5. авг.) о. г. по подне у 3 сата одржаће се дражба ради оправке просторија у гостиони, куће број 837. — Прорачуњено је са 359 К 60 п.

Истога дана продаваће се и растове козе (скела) од звона саборне цркве.

Из седнице црквеног одбора, држане у Карловцима 9. (22.) јула 1906.

Предсједништво.

Ад бр. К. 517|863. ва 1906. 1—2 54

СТЕЧАЈ.

На упражњено место пароха — систем. парох. помоћника — у Рудни V. плаћевног разреда.

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 1. (14.) септембра о. г.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 20. јунија (3. јулија) 1906.

Предсједништво.

К. 578. ех 1906. 1—2 58.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно упражњено место у стипендијској закладе Петра Божића са стипендијом од годишњих 400 К.

На ту стипендију могу компетовати Срби источно-православне вере, припадници епархије темишварске, који се уче у карловачкој српској великој гимназији, на којој академији или на којем универзитету.

Првенство имају оснивачеви рођаци, ако су источно-православне вере.

Са потребним сведоџбама о свршеним наукама, о имовном и здравственом стању, као и са крштеним листом молиоца снабдевене молбенице, ваља поднети овој конзисторији до 18. (31.) августа 1906. године

Епар. конзисторија у Темишвару 7. (20. јула 1906. год.

Предсједништво.

Ад бр. К. 517./363. из 1906. 1—2 57.

СТЕЧАЈ.

На упражњено место пароха у Немету VI. плаћевног разреда с напоменом, да ће изабрани парох, ако се са избором његовим најстарији члан породице Дамаскинове сагласио буде, уживати годишње камате од закладе (5129 фор. 77 новч.) пок. Стевана Дамаскина.

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 1. (14.) септембра 1906.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 20. јунија (3. јулија) 1906. год.

Председништво.

Бр. 285./906. 1—2 52.

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења *упражњеног професорског места за природописне науке* расписује се овим стечај.

Основна плата редовног професора је 2400 К, станарина 560 К, петогодишња повишица 200 К са законитим поступањем на вишу плату и правом на закониту мировину. Плата суплент-професору је 1600 К без икаква додатка.

Молитељи нека поднесу своје молбенице и потребне исправе потписаној управи *до 6. (19.) августа 1906.*

У Новом Саду 15. јулија 1906.

Управа срп. правосл. вел. гимназије.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона** са крунама од кованог гвожђа. —

10—3 Илустровани цјеновници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 449. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 14.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у понедеоник 31. јулија 1906.

Путовање патријарха Арсенија Ш. Црнојевића у Хрватску.

Приопћио: Димитрије Витковић.
(Загреб.)

Познато је, да су Срби крајишници два генералата — горњокарловачког и варађинског — у Хрватској у 17. веку много борбе морали да издрже због своје православне вере[1]). Та је борба особито везана за једно име, за манастир Марчу, који је до некада у Хрватској постојао и био славна стратегијска тачка у плану унијаћења српскога народа.

Као највећа сметња унијаћењу сматрала се веза српског народа односно његовог свештенства с Истоком, с источним православним светом, а посебице његова духовна веза с пећком патријаршијом. Стога се у Загребу, од куда је унија потакнута, свагда на томе радило, да се та веза с пећком патријаршијом сасвим раскине. Но српски народ се томе јако опирао. Он није хтео никада да прими и призна за епископа лице, које није било посвећено у Пећи. А и сами пећки патријарси бринули су се за одржање те везе, јер су често слали своје егзархе, који су обилазили овамошњи српски народ и распитивали се о потребама његовим.[2]) Ти су егзарси свагда лепо дочекивани и српски би народ приликом таких канонических посета мало одануо и духовно ојачао. Може се дакле замислити, какова је радост била обузела овамошње Србе, кад су сазнали, да је многобројни српски народ вођен самим патријархом Арсенијем III. прешао у земље њихова хришћанског цара и господара и да су тиме бројно појачали. А како ли је тек радост обузела срца њихова, кад су чули, да ће сам патријарх доћи у манастир Лепавину и обићи и овамошњи део своје духовне пастве. То је било о Божићу г. 1692.

Ја сам о том путовању патријарха Арсенија у Хрватску већ приопћио два архивска прилога у 3. бр. „Срп. Сиона“ од ове године. То су два писма патријархова, која је он писао тадањем загребачком бискупу Александру Микулићу (1688—1694). Но после сам у загребачкој надбискупској (митрополитској) архиви нашао још неке прилоге који о том пу-

[1]) Види Грбић „Карлов. Владичанство“ (I. 194—217.)

[2]) Ibidem (I. 218—220.)

товању више података дају, па их стога такође у овом листу приопћујем.

Први је прилог (I) писмо марчанског владике Исаије Поповића (1689—1700.), које је написао 11. дец. 1692 г. загребачком бискупу Александру Микулићу. Он јавља бискупу, да му је патријарх писмом од 6 га новембра — сигурно из Св. Андрије — јавио, да ће о Божићу доћи у ове крајеве. То писмо патријархово примио је он 9-га децембра. Народ се радује доласку патријархову. А патријарх њега сматра јеретиком. Пошто је у Бечу посвећен, неће нико да прими рукоположења од њега, већ неки чекају долазак патријархов, а неки и одлазе патријарху ради рукоположења. Ових дана — вели се у писму — дошао је један рукоположен од њега, па му је дао парохију, која припада моме манастиру. — Писмо дакле сведочи о радости српскога народа поводом доласка патријархова и уједно о бризи патријарховој за своју паству, а против уније.

Други је прилог (II) писмо И. Максимилијана, подгенерала у граду Крижевцима,*) које је написао 31. дец. 1692. г. такође загребачком бискупу Александру Микулићу. Он се бискупу прво захваљује на поздраву приликом Рођења Христова и извињује се, што га није у том претекао. У осталом жели му, да још много таквих светковина сретно дочека. Биће, да је бискуп поводом писма владике Исаије Поповића упозорио власт у Крижевцима на долазак патријарха Арсенија у манастир Лепавину, као што то потврђује остали део писма. Стога се и пожурио са својом честитком! У писму се даље вели, да је патријарх заиста дошао у Лепавину. Он међутим не назива себе патријархом, већ само архијепископом. Заиста се тако патријарх и у потписима својим називао, као што се то види из она два приопћена писма.**) Патријтрх има уза се позната епископа, којега је с писмима послао, сигурно да се пријави његов долазак и намера његова за каноничку визитацију. Тај епископ је Исаија Ђаковић, који је с патријархом те године путовао, особито да обиђе југо-источне крајеве.[3]) Писма су пак путна дозвола од цара и краља Леополда I., попратница кардинала Колонића и лично писмо патријархово. Те документа шаље Максимилијан бискупу на увид. Бискуп је сигурно тражио, да се патријарх не пусти међу крајишнике. Но подгенерал пише, да то поводом аутентичних докумената, које је сам владар милостиво надао, не може учинити; већ да је само преко посланика опомену патријарха, како је садашње доба незгодно за визитацију. Уједно је упозорио епископа посланика, да се патријарх има бискупу пријавити, јер под његову власт подпада марчански владика. Патријарх је то и учинио писмом из манастира Лепавине, које сам већ приопћио и у којем између осталога вели: Quod vero attinet vladicam monasterii Marcz, ex corde cupio, ut semper sit servus Reverendissimae Dominationis Vestrae obligatus, et hoc etiam optarem, ut praefatus obadica me agnoscat etiam pro suo Archi-Episcopo.

Напред сам споменуо, да је владика Исаија Ђаковић с аутентичним путним дозволама носио собом и писмо патријархово, упућено на великога капетана крижевачкога Ив. Максимилијана од Тури и Вэлесасине. Пошто је исти то писмо послао бискупу у Загреб, оно се сачувало и ја сам га нашао у једној збирци писама, те га приопћујем као трећи (III) прилог. Писмо је писано истом руком и садржајем је скоро исто, као и оно, писано у манастиру Лепавини 2. јануара 1693. које сам већ приопћио у 3. бр. овога листа. Види се по томе, да је патријарх, примивши преко владике Ђаковића поруку капетанову, одмах писао бискупу у Загреб након три дана, да му јави о својем доласку и о својој намери гледе визитације.

И владика Исаија Поповић се пожурио, да обавести бискупа о доласку патријархову. У писму (IV. прилог) од 1. јан.

*) По Лопашићу он је био велики капетан крижевачки од 1685—1695. (Спом. хрв. краљине III. 471).

**) Међутим је после пред смрт своју истицао и име „патријарх", као што то потврђују потписи на писмима, која ћу посебно приопћити.

[3]) Грбић, I. 231.

1693. г. он му шаље одговор вицегенерала крижевачког Максимилијана, а уједно му јавља, да је последњега дана месеца децембра и сам примио писмо од патријарха преко калуђера, које му је у сусрет послао. У писму се патријарх срди, што му владика неће да дође и позива га, да што пре стигне у манастир Лепавину, и он намерава то учинити у Понедељак, да чује, шта ће му патријарх казати. Но патријарх поручује да ће свакако и у Марчу доћи. — Владика даље јавља, да патријарх има уза се 30 људи и 46 коња. Биће, да су то били војници, као што се после види из једног писма. Њих је патријарх имао уза се свакако ради своје телесне сигурности, а сви су они путовали јашећи на коњима, на челу патријарх Арсеније и владика Ђаковић. Мало необична слика за садашње доба! Но Паја Јовановић је то већ својом уметничком кичицом предочио на слици „Сеоба Срба“. Уметникова замисао тачно се слаже са историјом.

Бискуп Микулић, чим је што примио од патријарха или о патријарху, одмах је све послао кардиналу Колонићу, као што сам се о томе из писама бискупових уверио. Но то се види и из два писма кардиналова, која је бискупу писао и која приопћујем као пети (V) и шести (VI) прилог. У тим се писмима казује, шта се све намеравало и чинило, да се утисак, што га је учинила посета патријархова, у народу ослаби, те да се унија од њега опорави. Та су два писма и врло важна и врло занимљива.

Патријарх је остао у крајини преко месец дана. „И ова једина патријархова посјета — пише Грбић — била је од неизречене користи, и по Сриство и по Православље, на овијем странама. И народ и свештенство разабере се од онога страха и насиља, што но га почини владика Зорчић с ђенералом Херберштајном[4]) прије двадесет година. Све се то окријепи и оживи, кад виђе свога патријарха, ревна и неустрашива око своје вјере. Од једном пуче и народу и свештенству међу очима, да је и брада и мантија и штака и митра на марчанскијем владикама гола варка и шљепарија! Са збора, код Свете Петке у капитанији крижевачкој, поручи и народ и његово свештенство владици Исаији и његовијем калуђерима у Марчи горопадну поруку. А владика се препао, па брже све јави бискупу у Загреб“[5]) Шта је било на ствари, показује писмо владичино од 7. јуна 1693. г. Један део тога писма наводи и Грбић по хрватском историчару Лопашићу.[6]) Само што Грбић није добро схватио Лопашића. По његовој стилизацији наиме изгледа, да је владика писао бискупу писмо, а владици опет да је писао писмо подгенерал вараждински барон Макар. Међутим све што Лопашић наводи, из једнога је писма, и то из писма владике Исаије Поповића. То је писмо седми (VII.) прилог.

I.

Писмо марчанског владике Исаије Поповића загребачком бискупу Александру Микулићу.

Epistolae missiles originales ad episcopos Zagrabienses scriptae. Tom. XIX. N. 73.

Illustrissime ac Reverendissime Domine Domine salutem et servitiorum meorum humillimam commendationem.

Percepi litteras ad me datas Patriarchae 9-na Decembris, quas mihi scribit 6-ta Novembris, in quibus significat mihi futurum suum adventum huc ad has partes, ad festum Nativitatis Domini, quem libenti animo aliqui schismatici expectant; qui me existimat tanquam unum ex haereticis. Ideo quod sim Viennae consecratus, propterea nullus vult ad me venire pro suscipiendis sacris ordinibus, sed aliqui praestolantur adventum illius; aliqui vere, ut ordinentur, eum adeunt; his diebus unus venit ab illo ordinatus, cui etiam dedit Parochiam pertinentem ad meum Monasterium. His maneo et me favori et gratiae Illustrissimae ac Reverendissimae Vestrae Dominationi recommendo.

Commendo me etiam Illustrissimae ac Reverendissimae Vestrae Dominationi, ut sit

[4]) Карлов. Влад. I. 209—217.

[5]) Ibidem I. 232—233.

[6]) Краљевац, стр. 159.

memor mei apud Suam Eminentiam ratione meae procusionis ex litterarum protectionalium ad officiales in partibus Posegiensibus.

Datum Marchae die 11 Decembris Anno Domini 1692.

Servus et filius
Isaias Popovich
Episcopus Svidnicensis Vallahorum.

На полеђини: Illustrissimo ac Reverendissimo Domino Domino Alexandro Ignatio Mikulich, Episcopo Zagrabiensi, Abbati B. M. V.[1]) de Thopuszka, Comiti de Bresencze supremo Comiti sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis consiliario Domino Domino patrono mihi gratiosissimo — Viennam.

II.

Писмо крижевачког вице-генерала И. Максимилијана загребачком бискупу Александру Микулићу.

Ibidem N. 76.

Illustrissime ac Reverendissime Domine Domine mihi collendissime.

Eiusdem Reverendissimae ac Illustrissimae Dominatonis Vestrae litteras ad me exaratas, una sum nimis cordiali apprecatione festorum Natalizantis Domini nostri gratiose percepi, muneris mei fuisset, ut praevenissem, ast, ignorantia Reverendissimae ac Illustrisimae Dominationis Vestrae adventus[1]) id impedivit, illud vero his praesentibus adimplere volo, apprecando plurima talia festa subsequentia felicissime iuxta desiderium supervivenda. De reliquo certum est, advenisse in Lepovina Patriarcham (qui se autem non Patriarcham verum tantum Archiepiscopum appellat), mittendo ad me certum Episcopum, apud se habentem, cum quibus dam litteris (uti adiacentes in originali patent) et testimonialibus, quas perlegendo non aliter iudicare potui, quam quod de vera fide Basilicā sit,[2]) et quod Eminentissimus Cardinalis à Kollonitsch de eiusdem transitu ad istas partes notitiam habere debeat, exinde etiam visis his passibus authenticis, et a Sacratissima Sua Maiestate elargitis, eidem transitum ad confinia (licet eundem admonere sat permiserim, ut ob tempora moderna importuna reditum moveret) denegare haud potui, sed ut libere visitationes suas prae manibus habentes instituat, admisi, quod eidem supra fato Archiepiscopo per ablegatum ad me Episco pum hodie antemeridianum intimavi penesque significavi, ut se apud Reveredissimam ac Illustrissimam Dominationem Vestram, ad quam Episcopus Valachorum Marchae assignatus est, ratione visitationis conde center insinuat; an vero illud faciet, tempus docebit. Quod Reverendissimae ac Illustrissimae Dominationi Vestrae iuxta notum intimare et me eidem gratiae obnixe commendare volui, permanens Reverendissimae ac Illustrissimae Dominationis Vestrae.

Crisii[3]) die 31 X-bris 1692.

paratissimus et obligatissimus servus
J. Maximil: Comes a Thurri et Valesassina.

(Адреса као и на пређашњем.)

III.

Писмо патријарха Арсенија III. Црнојевића крижевачком великом капетану Ив. Максимилијану.

Epistolae ad diversos. Tomus X. N. 100.

Illustrissime Domine Domine Patrone mihi colendissime gratiosissime.

Spero Illustrissimam Dominationen Vestram bona sanitate gaudere, quod corditus apprecor. Si interogat de mea sanitate, valeo. Deus conservet ex utraque parte. Significare ac perhumane intimare non intermitto Nimirum de meo itinere et adventu ad monasterium Lypovina dum illius intentionis adhuc ante tres annos fuerim, quod me huc ad aliquot breve tempus velim conferre, sed nullo modo citius potui movere et hoc propter servitia Suae Maiestatis Sacratissimae Domini Domini Nostri Clementissimi praestita, et adhuc Deo dante praestanda, dum per similia debitam contestamur fidelitatem.

[1]) Beatae Mariae Virginis.

[1]) По пређашњем писму се види, да је бискуп био у Бечу.

[2]) Каква све имена нису називали источну веру. Овде је чак Василијанска. Но вицегенерал ту сигурно мисли на св. Василија Великога, по коме су у Хрватској све ваше калуђере звали „Василијанима".

[3] Crisium, Крижевци. Град у беловарској жупанији Ту је близу и манастир Лепавина.

Quare Illustrissimae Dominationi Vestrae hisce notum facere volui, dum Sacratissimae Maestatis mandatum hoc exposcat, ut monasteria et templa visitem, callugeros et parochos Rascianos ubique constitutos subordinare et instruere non intermittem, secundum normam et consvetudinem ritus Graeci Rascianorum, ita ut a nullis seu ecclesiasticis vel saecularibus statibus molestemur, sed ubique libere conservemur, prout uberius dignabitur inteligere ex Privilegiis vel condonationalibus Suae Maiestatis Sacratissimae nobis elargitis, quam etiam a Reverendissimo Episcopo Jenapolitano, quem ad Illustrisimam Dominationem Vestram transmitto cum privilegiis, qui sat luculenter oretenus Illustrissimae Dominationem Vestrae omnes circumstantias nostras humillime declarabit.

Quamobrem Illustrissimam Dominationem Vestram quam officiosissime requirendam censui, dignetur mihi tantam gratiam praestare et condonationales ac privilegia a Sacratissima Maiestate nobis elargita, hic in Regno Croatiae publicare, quae et in Regno Hungariae tam Strygonii, quam Comaromii in Generali Congregatione publicata sunt. Spero, quod Illustrissima Dominatio Vestra et hic curabit publicari. Ego etiam in quantum vires meae admittent, si Illustrissimae Dominationi Vestrae in aliquibus servire potero, gratus semper serviam, tantum mecum mandet optoque Illustrissimam Dominationem Vestram ad ulteriora videre servitia. His Illustrissimam Dominationem Vestram Divinae recommendo protectioni et maneo Eiusdem Illustrissimae Dominationis Vestrae.

Actum Lipovinae die 30—10 bris,
Anno 1692.

Paratissimus servus
Arsenius Czernovich
Orientalis Ecclesiae Ritus Graeci Rascianorum Archi-Episcopus

На полеђини: Illustrissimo Domino Comiti Maximiliano a Thurry et Valsasina, Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis Camerario, Generali Campi Marchallo, et actuali Colonello, supremo Capitaneo praesidii Crisiensis, nec non Confiniorum Sclavonicorum et Petrinensium Vice Generali Domino mihi colendissimo.

IV.

Писмо марчанског владике Исаије Поповића загребачком бискупу Александру Микулићу.

Epistolae missiles . . . Tomus XVIII. N. 1.

Illustrissime ac Reverendissime Domine Domine salutem ac servitiorum meorum humillimam commendationem

Litteras, quas misit sua Reverendissima Dominatio Domino Excellentissimo Comiti Vice Generali a Turri, quid respondit ad litteras, iam responsum mitto per meum hominem, mei callugieri autem a Patriarcha ultima Decembris, quos misi obviam illi, qui male habuit, quod ipsemet ego non venerim, sed nunciavit, quam primum ut venirem ad illum in Lepavina, et cogito die lunae eum adire, ut audiam, quid loquetur, tamen per meos nunciavit mihi, quod sit etiam in Marcha venturus. Qui secum habet universim triginta homines, equos autem quadraginta et 6. Plus nihil scio, quod sidnificandum foret Suae Reverendissimae Dominationi, nisi quid mihi plus innotuerit. His maneo et me recommendo Reverendissimae Suae Dominationi

servus et filius
Isaias Popovich
Eppus Vallachorum

Datum Marchae die 1-ma Januarii An. 1693.

Адреса је као на другом писму. На овом је писму још добро сачуван печат, у којем је доле птица с грančицом у кљуну, а над главом је митра (католичког облика), око које су латинска слова: *I.*(saias) *P.*(opovich) *E.*(piscopus) *Sv*(idnicensis).

V.

Писмо кардинала Леополда Колонића загребачком бискупу Александру Микулићу.

Ibidem N. 4.

Illustrissime ac reverendissime Domine Nobis observantissime.

Ex datis 1. et 11. Jan. percepimus repetitas querelas contra subreptitium seu Psendo-Patriarcham, qualiter ille et sacris quosdam initiaverit, et alios ad curam animarum

promoverit. Quod ordinatos contingit, cum dubio sit de eius in episcopum ordinatione, consequenter de potestate, iurisdictione et caeteris, neque in dubio procedendum sit, canonice cum omnibus agere oportet per prohibitionem exercitii, imo etiam per poenas statutas, si id exigunt circumstantiae ordinatorum. Super Pseudo-Patriarcha inquirat Illustrissima Dominatio Vestra, ubi, a quo et quando ordinatus fuerit, sique facile deprachendetur nullitas, de illicitudine enim dubium non est. Quod deinde promoti sint aliqui ad animarum curam, pariter cum illis agendum, cura scilicet prohibenda et privandi beneficio; deinde si abfuit in collatione ordinum malitia, scientia illicitae collationis, et mala fides, arbitrio ordinarii, debito tamen tempore reassumantur, si aliunde aliud non obstet. Idem exercendum cum conformatis Catholicae Romanae Ecclesiae per professionem fidei. Insuper si non constet, quod ordinans fuerit legitime ordinatus et legitimus episcopus, et consecratus, ab eo ordinati sub conditione iidem ordinentur, et ita factum est per episcopum Munkhatziensem in superiori Hungaria cum 70 et pluribus sacerdotibus. Quod si iam interim constat de nullitate consecrationis eius in episcopum, ordinati ab eo, liberi ad ordinationem permittantur, sed volentes sponte ordinari absolute ordinentur. Si autem ex conversis praefecti sunt quidam curae animarum et exercuerunt invalidos actus, convenienter operari oportet, ne oves spiritualiter patiantur. Observetur diligenter, nun in quibusdam fuerit bona vel mala fides, quae faciet discrepantiam poenarum. Pseudo Patriarcha illi, seu subreptitio Graecorum, aut, ut aiunt Rascianorum Patriarchae mittat Reverendissima Dominatio Vestra hoc decretum, et in hoc ac terminis ex decreto percipiendis maneat. Quod si non alia via ponetur remedium. Interim noster episcopus Platensis non curet, minus timeat. Ita pusilaminis ad diaboli tentationes esse non debet. Defendemus illum pro ecclesia agentem, et omnem assistentiam praestabimus. His zelo Illustrisimae et Reverendissimae Dominationis Vestrae ferventer commendatis permanemus.

Viennae 28. jan. 1693.

Illustrissimae et Reverendissimae Dominationis Vestrae

servus et parens

Leopoldus Cardinalis a Kollonich

VI.

Писмо кардинала Леополда Колонића загребачком бискупу Александру Микулићу.

Ibidem N. 17.

Illustrissime ac Reverendissime Domine observantissime.

Datas a Reverendissima Dominatione Vestra sub 5. Aprilis una cum actis super Pseudo-Patriarcha non sine cordis dolore percepimus, ex quibus cum eundem contra omnem iurisdictionem, iustitiam, voluntatem, et permissionem illius superioris, tam ecclesiastici quam saecularis status, sacrilege et plane, ut iudicamus ex actu damnatum, vel nulliter (cum non constet eum esse ordinatum, aut eius antecessores ordinarios) vel ad minimum illicite ordinasse intellexerimus, mirari licuit sine fine, quomodo ille tam sancta administrare praesumpserit. Sed nec hoc tantum, verum etiam Dominum Episcopum Popovich, quod hic una cum suis acceserit, super quod quo videat ille, an non sit excomunicatus, si non corde, saltem signo exterioris obedientiae praestitae, qua absque dubio suos subditos scandalizaverit graviter, ab quod citatus nec ad conversationem, nec ad particularia colloquia prudentibus suspecta comparere debuisset, minus dicere: agnosco tanquam seniorem, cum id in multis partibus superioritatem sonet. Quoad illos vero qui ordinati fuere iudicatur, non agnoscendos ullo modo ex dubio verae ordinarii, et validae ordinationis, quod debitis modis procurandum, usque dum constet de valore collationis, ad quod adhibenda venit debita diligentia. Immo ipso actu iure, etiamsi valida esset ordinatio, suspensi sunt ab executione ordinis susceptí suspensione soli Pontifici ad absolutionem reservata.

Domine Episcopo Popovich seu Platensi nomine nostro dictum cupimus, quod si minimam imposterum obedientiam aut correspondentiam habuerit cum Pseudo-Patriar-

cha vel eius subditis, episcopatum, solutionem et omnia perdet. Interim autem petat is veniam cum suis, et absolutionem de errore commisso sive ex metu, sive ex ignorantia, et eandem Reverendissima Dominatio Vestra impertiatur. Quantum vero militiam concernit, qua Pseudo-Patriarcha minatur, non dubitamus id notum esse, quod S. Maiestatis nihil aliud ei concesserit, quam ut ille una cum suis, qui ex Turcia venerant post captum Belgradum,[1]) possint vivere sub potentione S. Maiestatis in locis designatis, et ibi quiete vivere, fideliterque servire S. Maiestati contra Turcas. Unde restat, ut non praesummant se immiscere in alia negotia, vel saeculari vel ecclesiasticae iuridictionis, sed imposterum intermittant similia, dum nec nos nec S. Dominatio Reverendissima eundem in dessignatis locis vel quoad vitam, vel quoad sustentationem incommodamus. Et haec sunt, quae pro nunc respondere possumus super delatis. Quoad alia vero S. Dominatio Reverendissima nihil timeat innocens, cum semper simus inclinati et favere et facto monstrare, quod perseveremus.

Illustrissimae et Reverendissimae Dominationis Vestrae

Viennae 15. Aprilis 1693.

servus et parens

Leopoldus Cardinalis a Kollonich

VII.

Писмо марчанског владике Исаије Поповића загребачком бискупу Александру Микулићу.

Ibidem N. 21.

Huius curentis quinta die fuit solemnitas in confinio Crisiensi apud ecclesiam sancto Petke, ubi fuit congregatio Vallachorum, inter quos fuit meus Pater Georgius Kusich, per quem nunciaverunt mihi: zakai szam sze isal zopet znovich[2]) (kako ie Patriarka prosal odovud) muchiti u Zagreb, i da ia osztanem sze Zagreba i Zagrebachkoga gna Biskupa i da snima nistar ne szlasem i ne dersim ia, niti moi kalugeri; ako li ia budem tamo derzal sze y pokoran bil, da sze mene odmetnu calugeri, ako li netehe oni mene odvergnuti, da sze hote vlahi imene y kalugera, y da hochemo vszi jedno iutro osztati mertvi u Marchi, i da ia pisem Patriarki molbeni liszt, da mi posale blagoszlov y dopuschene, da bi zopet kalugeri popovali na fara[3]), y kada bude od Patriarke Liszt y nemu pokornoszt, da hote radi kalugere prieti na fare, a pervo nete, ako hoche vszi glave pogubiti; y gosz. vice general rekal ie patru Georgiu (koi ie za nim liszt noszio u Koprivnicu, pokih dob [3]) da ga ia niesam mogal naiti u Krisevczie), da sze mora liszt poszlati k Patriarki, non propter obedientiam, sed propter populum ar[4]) sze nigdar nie bilo ovak uzburkalo, kako sze szada szuproti nami liudstvo, y sztanovito, ako ne bude kakovagodi utisenia liudstvu naszkorom, hochemo vszi ali izginuti, ali sze preszipati. Zato prosim od gna dobroga navuka y odluchka, kai sam chinechi.

His maneo Marcha 7. Junii 1693.

Filius et capellanus

Isaias Popovich,

Episcopus Vallachorum.

I. Синђелија

митрополита валевског и санџака зворничког Пајсија.

Д. Р.

Пајсеј Божиеју милостиjу православни митрополит валевскиј и санчака зворничког и проч.

Смирение наше пишет в' нурију Бродачку село бродац, село свињаревац, село велико, село обарска. Благородним кнезовом и Благословеним кметовом и всем общчем христијаном великим же и малим мир и милост от Господа Бога вседержитела от нас же молитва и благословение обилно да будет, со всеми доми и чеди вашими, поси извјествуемо вами како дасмо и благословисмо попу Луки да вам попуе и закон совершуje и ви њега са

[1]) Ето још једног савременог сведочанства, кад је особа аустрискога Усмље је тај део писма све до краја врло важан.

[2]) Поново.

[3]) По немачком = парохија.

[4]) Пошто.

[5]) Јер.

всеми усердно пријмите и што је његово мирие све му липое плачујте и да неима смјети ни један от свјашченика у његову пурију и тако да знаете и прочее.

Милост Божија и покров пресвјатија Богородици да пребивает са всеми вами бојашчесја Бога. Амин.

М. П. 1752

потпис грчки нечитак, мца декемврија
само се може прочитати 3. дан.
валевски. Печат величине данашњег 20 филирца. У наоколо Паісіе Митрополіт валевскі, у средини турски натпис.

За овог митрополита Пајсију (који се спомиње 1751.), рече се у штампаним беседама владике ужичког Јоаникија (Нешковића) Београд 1868., да се не зна поуздано, али се по језику у синђелијама које је он издавао може закључити, да је био родом Грк.

То се исто види и из ове синђелије, коју је грчки потписао, и ово је јасан доказ, да су грчке владике и пре укинућа пећске патријаршије седели на српским владичанским столицама.

Овај се митр. Пајсије наводи и у „Записима“ г. Љубе Стојановића и то под бр. 3002., у ком се наводи да је био у Ваљеву митрополит 11. феб. 1751. и бр. 3022. 27. Јунија 1752.

П. Синђелија

митрополита зворничког Герасима.

Д. Р.

Герасим милостију Божиеју православни митрополит зворнички и прочих санђак патрон.

По благодати и дару в'ласти в'свјатаго и живоначалнаго духа, данојУ нам в'ласт сију свјашченики поставлати на степени по преданију свјетих апостол и Богоносних отец, тјемже пришедши же к смиренију нашему диак Григорије чрез духовническаго и поставихом јего иподиакона, диакона и совершена свјашченика вручисја же јему, сија Наша Грамата свидјетелства ради и вјерованија рукоположенија нашего.

1781. Мца Априлија 4 ден.

Грчки нечитак потпис.

За чудо, да се у овој грамати не спомиње место, где има поповати запољен Григорије.

По потпису се види, да је митр. Герасим био Грк.

Стеван Стратимировић.

Д. Р.

Како се и у „Шематизму митрополије карловачке“ за 1900., ког смо на брзу руку уредили према предатој нам грађи, погрешно наводи и животопис Стратимировићев; то ћемо за сада овде да га исправимо и допунимо.

Стратимировић ја изабран за епископа будимског једногласно 15. Маја 1786.

Митрополит је Путник ставио Синоду за исто место ове кандидате:

1) Стевана Стратимировића архимандрита крушедолског.

2) Генадија Димића, архимандрита раковачког.

3) Кирила Живковића архимандрита гргетешког.

У Синоду су били присутни: Петар Петровић, владика темишварски; Јосиф Јовановић Шакабента, владика бачки; Павле Анакумовић, владика пакрачки и Јован Јовановић, владика карлштатски.

Стратимировић је изабран за Митрополита-Архиепископа на народном сабору у Темишвару 28. и 29. Октобра (8. и 9. Новембра) 1790., инсталисан је у Темишвару 21. Новембра (2. Децембра) 1790. Умро је 23. Септембра 1836.

Салва гвардија

дата манастиру Прибиној глави од генерала Валиса 1739.

Д. Р.

Из „*Описа српских фрушкогорских манастира 1753.*“, види се, да је само манастир Хопово добио и имао те године „Салва гвардију“, дату му од цара Леополда 6. Марта 1692.

Како смо добротом управитеља мана-

стира Прибине главе г. Данила Брзаковића дошли до Салве гвардије, издате истом манастиру од генерала грофа Валиса, то је овде у верном препису наводимо.

Салва гвардіа.

Гевриъ Ѡлиферъ Графъ Валлисъ, Барѡнъ на Кар'рнкмайнъ римского величанства коморнікъ дворній, воинственный саветникъ генералъ фелдмаршалъ и военачалникъ, началникъ и вѡевода кралевине Сервіе и тамошнія администрації Первій и началаій подобнѣ вѣсѡко кралевскій реда Бѣлаго ѡрла гавалиръ, въ нинѣшнее времѣ въ Маѣарскѡй цесарскѡй армандн коммандирати Генералъ, и прѡч. и прѡч.

Понеже въ римского цесарскаго іако ва Хишпаній, Маѣарской, Бѡхемскѡй, кралевскаѓ каѳолическаго величаства нашеѓ всемилоставѣйшаѓ Господина всобливѣю протекцію владателствоже и Салва гвардію, монастиръ Привина глава, со принадлежащимъі ѡранїами и нивами и ливадами, винскимъі и вѡощнимы заградами вр'тѡградми или винограднмы и башчамы всеми принадлежащими іако вънѣтаръ, сіце и вѣне монастира имѣнованними и неимѣнованними вешчмы васприяся.

Затѡ бѣдѣтъ вси и всакій во високчайше помянѣтѡ: Свитѡ цесарскаго и кралевскаго каѳолическаго величаства: поставленный, вишный и нижный воинственыи ѡфицири и солдати, пѣши и коники со сымъ воспоменутыи ѡбщый сей коммандѣ въ нинѣшнее времѣ подрѣчный, ѡбаче честнѣ заповѣдати да васпомянѣтый монастир Привина-глава въ кѣнѣ со всеми движимими и недвижимима вещмы и принадлежещими сѡбственнѡвластними внутерними ѡбиталицми, повчаними, казани и прѡчимъ еѳторзинѡномъ пеитягготитися, ниже каковимъ нинмъ, начинѡмъ чрезъ силнѡ ѿитіе, тамѡ ѡбретающихся лѣтныих сподобленіахъ, пищъ и препитанїа, малаго и великаго скота и всеихъ прѡчих вещехъ крѡмѣ изятіа, іаковалибѡ тѣди та вещъ звати и имѣноватисе, ниже за себѣ самаѓ каковія либѡ сотворити ѡбиди, или чрезъ вашія подрѣчнія таковія ѡбиди и тщети допѣстити и творити повељети, за несмѣненѡе и невставленнѡе наказаніе и казнъ предступникомъ сеѓѡ пѣлаѓѡ и постоянно твердаго оуказа да оустѣпаютъ, ѡднакѡжъ всакемѣ сію постѡанвѣю Салвѣ гвардію чествовати и испл'няти решпектирати надлежит и дл'жанъ естъ. С конмъ ѿ ѡрафа и казни себе сочѣвати и сохранити будетъ.

Дато во велдлагѣрѣ при Каменици Jѣніа ѣ. по римскому 1739. года.

L. S. Vallis.

Заклетва протопрезвитерска.

Д. Р.

Патријарах Јосиф Рајачић, видећи да нема прописане заклетве за протопрезвитере, а знајући њихов делокруг, наложио је своме придворном архиђакону Герману Анђелићу, да састави за њих заклетву, што је исти и учинио.

Ми исту доносимо по концепту Германовом, те с тога и не знамо, да л' је она у опште ступила у живот, или је остала само као концепат.

У осталом, било једно, било друго, могло би се по њој саставити заклетва за протопрезвитере, који ни данас не полажу заклетву при ступању у звање.

Во имја Отца и Сина и свјатаго Духа.

Аз Н. Н. новопоставлени Протопресвитер Н. кленусја Богом живим, пречистоју Богородицеју и всјеми свјатими божијми, јако аз преданија св. Апостолов и Богоносних Отец, ниже на седми вселенских и помјестних православних Соборјех изложивше и иними пути учение и наставление нашеја православнија Церкве основавше сушчим нам во православној вјерје предаша, како учити и како творити неуступно держатисја, образ всјакаго добраго дјела стаду и всему подручнаго мње протопресвитерата Н. свјашченству сотворитисја буду, јако аз всја дјела, котораје мње со званием протопресвитерским поверена сут, совјестно, охотно и точно отправљати; никому ни по љубави, ни из мерзости, ни из чаемија награди или користи каковија, или во неправедном каковом требовании или дјеље ниже спомоществовати, ниже во праведном по положенију моему препони

дјејати, но паче во всјех моих должноствених отношенијах и обстојателствјех правду, общчу корист, благостојание церкве и народа, и достоинство, чест и положение моего Господина, Јего Свјатости милостивјејшаго Господина Патријарха Јосифа, звание сие протопресвитерское мње ввјеришаго, пред очеси имјети и по тому всја моја дјела како јавна тако и приватна управљати моја мњенија о всјех' во протопресвитерскују моју должност спадајушчих предметјех искрено моему Господину, Јего Свјатости откривати, — ничего что до високија њедомости Јего Свјатости прији имјеет неутаивати буду —, далше кленусја јако аз всјаки во врученом мње протопресвитератје прикључившисја непорјадак или сам без отложенија двигнути потшчусја, или тој моему Господину принесенија ради сходнаго отеческаго увраченија објавити, и тако должностем моим удовлетворјати, јакоже честност, љубов, искреност и приверженост ко Господину моему и свјатој церкви моеј налагала, а право и корист церкве моја пискивала будут, кленусја јако законија Господину моему, Јего Свјатости законо припадајушчија прихода тако зоновују конвенцију и сидоксију от народа и свјашченства подручнаго ми протопресвитерата прилежно и совјестно прикупљати и к руки Господина моего точно и во своеја времја предавати, јако не точију високија Налоги Јего Свјатости или непосредственаго или средствием касајушчагосја Архидиецезалнаго Консисторијума извершенија ради мње сообшчаемија сам тшчателно исполњати, но и им у подручнаго свјашченства исполненим бити настојати, но и извјестија в круг должности моеја протопресвитерскија спадајушчаја во времја точно и њерно подносити буду.

Кленусја на конец, јако аз во поданическој моеј вјерности и приверженості к моему законому Монарху, имјеноже нињe шчатлино владјејушчему Императору, крљу и великому воеводје Господару нашему Францу Јосифу I. и Јего законим прсемником, а к Јего Свјатости, милостивјејшему моему Господину и законому моему пастиреначалству во њерности и синовном послушании до последнаго моего издиха, непоколебим пребуду, јако к никаковому тајному содружеству ниже во державје Аустријској ниже вње тоја не стоју, нити стојати буду во каковом отношении и споразумјении с каковим содружеством.

Јакоже глаголах, сице и мислих и тако ми Бог, пречистаја Богородица и вси свјати помогли.

Амин.

Неприлике

Лукијана Мушицкога у Плашком.

Д. Р.

(Продужење)

Мушицки у овом свом одговору на једном месту рече: „— нека се позову најбољи и најправедији људи не из места — Плашкога —, него из целе дијецезе, те нек посведоче, *шта* је до мог доласка била епископска резиденција, а шта је данас".

Истинитост те тврдње Мушицкове, доказују следећа акта.

Митрополит је Стратимировић писао владици карлштатском Мојсију Миковићу 11. Априла 1819. следећа писма:

I.

Превосходителњејша — — — —

С великим сожаленијем и сердечним собљезнованијем принужден јесм В. П. њекаја в тајне, обаче искрено открити, и вас, јакоже по должности званија и љубви Братској вса поправљајушчеј, тако и нарочито по всевисочајшему налогу писмено опомјанути, јаже би с болшим шчадјенијем и лучше устмено сотворити желал бих.

Между прочими, јаже противу вас Јего ц. к. величеству тужителње донесена сут, и сие нарочито објављено јест: „Да В. П. со супругојзу валахо — илирическој Регимента обрстера Г. Мамули, непристојное и сами саблазн подавајушчее обхождение препроводите."

Знаја, да глупост и злоба в сицевих случаех злое поношенае увеличавајут, и јакоже глаголетсја от мухи елефанта творјат; не мен-

ше не уважаја ниђешнее П. В. бједное здравија состојание, рад би ја таковое непристојное обличение јединој токмо злобје ваших непријателеј приписати, обаче, поелику от долгаго уже времене непресјечно и от онакових људеј слух такови и писмено и устмено проноситсја, кои никаковим образом пристрастни нарешчисја могут, и, поелику само В. П. и во самом том бједном здравија состојании разговором вашим, аки шуточним, пред многими разнаго чина и званија људи таковаја о плотских похотеј устам Архиерејским всјачески непристојнаја и неподобнаја глаголи произносите, иже они слух по премногу совјеровати могут; и на конец, поелику више речена госпожа обрстеровица в самој Резиденцији вашеј, и во самих ближајших до особи вашеја Архиерејскија собах обитает и со своими дјелми, аки в своем собственом дому непресјечно от долгаго уже времене тамо находитсја и живет, и потребноју пишчеју и иними в дому снабдјеваетсја; то весма легко сами В. П. признати можете и уповајуу будете, јако таковое с тојуже Госпожеју ваше обхожденије, ашче би оно в себје в прочем и невиђејше било, јест безпримјерно Архиерејскому дому неподобно, и зато уже самое без всјакаго сомњенија соблазн подавајушче.

Не хошчу ја далше сљедствија сего вашего обхожденија производити, јакоже њеци тужители творјат, увеличајушче соблазн; аки би сирјеч отсјуду происходило и истино било, да В. П. никаковаго свјашченаго лица, које би консисторијалним дјелом предстојало, јуни клир руководило и во обшче Архиерејскому дому знак показивало, тојаже Госпожи обрстеровици ради зато држати не можете, што она цјелое правдење дому по своему користољубију руководствует; а такожде и никаковаг инаго консисторијалнаго в Системје прописанаго человјека, јакови сут: Нотариј, фишкал и пр. не имјеете, сљедователне да вса Епархија тоја вашеја дјела в крајнем непорађаје находјатсја, и да самое свјашченство ни радости, ни охоти не находит во своих нуждних дјељех в Резиденцију Архиерејскују вашу тоја истина Госпожи обрстеровици ради приходити. Ја невјерују сему тако бити. Но ашче онија токмо горје опомјанутија истина сут, да она Госпожа во Резиденции вашеј живет, јакоже јест; то соблазн такови пресјечни нуждно јест. Того ради по љубви Братској совјетују, по должности же званија моего и по всесисочајшему повељенију налагају П. В., до тујуже Госпожу обрстеровицу из тојаже Епископскија Резиденции без далшаго того дјела толкованија и удержанија или извиненија неотложно отправите, и еј совјетуете, да она своему Г. супругу отходит, идеже еј пребивати должност јест. Никаково извинение не может дозволити, да она далше тамо пребудет, поелику речена соблазн иначе неможет истребитисја, развје с ења отуду удаленијем. В. П. сами легко разсудити можете, какови би и за вас, и за тујуже Госпожу неугодно сљедства произити могло, ест ли би ни сему моему тајному, а при том искреному, и к особје вашеј, и за чест церкве љубве преисполненому совјету и налогу неповинујушчеја, повод подали, и далше противу нас к нишим мјестом, и ко самому Јего величеству в такових непристојних предметјех зачатаја уже тужба продолжати? И за то совјетују поспјешити в сем дјеле; ибо самое удаленије наше разстојание повод подано продолженију времене, и вјеројатно и ко продолженију тужбам подати будет.

Ја нехошчу П. В. Божијаго закона преишчение: „Горе иже соблазн бивает!“ на памјат приводити; обаче во искрености љубве увјерити имјеју В. П., јако никаковим иним лучшим и честнијим путем зачатое уже дјело пресјечи и изгладитисја не может, развје, јакоже вам совјетозати не мимопушчају: и увјерјају при сем, јако хотјели В. П. или нехотјели повиноватисја сему моему совјету и опоминанију; то без всјакаго сомњенија оно от инија страни точно во дјејствие приведено будет. Изволите разсудити, да Архиерејскаја Резиденција тожде јест, что и монастир, идеже надлежит обитати Архиереју со своими за уважение високаго сего званија нуждними и со клиром а не со женами.

Помните како вас бивши ваш Архиереј взјавши вас из мон. Раковцас особоју аки диакона во Плашки и васпитал јест, и каков вам образ подаваше. Помните, како предшествен ваш бивши Епископ Видак, имјеваје со собоју паки диакона. Зашчо В. П. не послеђуете стопам их, имушче болшија от них приходи? Сиискасте ли откуду и из кого монастирја каковују свјашченическују особу? Јест ли Димовић можаше вас способних учинити, то по

истинне и ви онакових, каков ви млади били, довољно обрјетете, и их еще лучше способних учинити би могли. Сија зато токмо приведох, да вспомињанете, кол далеко от пути праваго, вам познаваго, удалилисја јесте.

В прочем ожидаја от вас скораго и точнаго о исполнении налагаемих отвјета, во исполнении љубве с высокопочитанием пребивају В. П.

В Карловце 11. Априлиа 1819.

покорнејши слуга
Стефан от Стратимировић с. р.

II.

Между прочими, јаже о В. П. Јего величеству нашему всемилостивјејшему монарху и вишим мјестом донесена сут, и за сие тужени јесте, да легко и без всјакаго удержанија непригуговленна и необученна особи в причет церковни приемлете, рукополагаете и благодјејанијами парохиалними снабдјеваете.

Истина, да в тамошних странах Гимнзиа не имјем или школ такових, идјеже би во причт церковни пријатисја имушчи благообразитсја могли, обаче Предшествениии В. П. обичај имјена, всеможное старание о том носити, да би желајушчи чин всјашченически получити каковим нибуд начином прежде рукоположенија званију своему будушчему предварителье добрје навикли, или многе лет учителствујушче, или учашчеја в школе при себе учрежденој и под наставленне единаго от своих свјашченикова, каков бје умерши Архимандрит Хажић под блаженопочившим Г. Видаком, тамошним иногда Епископом; или поред кого протопресвитера или добраго свјашченика должнее времја нјеколиких лет бављашчеја и видјашче практически, в сем состоит и како отправљаемо бивает свјашченическое звание, каковом правом, и каковому начину катихизирања, обученија народа и с тјем обхожденија навикнути имут.

Того ради, да би поступак ваш в словје сушчи, нам совершени извјестем биа, В. П. непропустите начин ваш, в смотрении пријатија в чин свјашченически, пригуговленија к тому, рукоположенија же и раздајании парохиалних, нам достаточно објавити, а нарочно по приложеному формулару нас извјестити каковија особи от 1817. 1818. и 1819. лета в дјакони и пресвитери рукоположисте, и синделиами снабдјесте?, гдје они своја науки и с каковим успјехом совершишта?, во публичних ли школах или приватно? При вам ли, в школе от вас уређеној или поред протопресвитера, или поред иногo кого свјашченика практически негде настављаеми биша: чтенију, писанију, пјенију, правилу церковному и прочему отправленију званија свјашченическаго и дјел парохиалних, и за кол долгое времја? Сут ли они, гдје и колико лет учителствовали и катихизирали, и с каковим успјехом? Сут ли они способност своју потребним свидјетелством доказали и от касајушчагосја консисторијума екзаминираеми били?

В прочем — — —

В Карловције 9. Априлиа 1819.

С. от Стратимировић с. р.

III.

Донесено нам јест, да В. П., аки ударом поражени Божественују литургију в церкви совершати не можете, и да по сеј причине в собах ваших, тако речи на одрје сушче, рукополагаете, каковим начином предвзјатое рукоположенне јако безаконо, а особи рукоположи, јако неправилни взиратисја имјели би.

Того ради не препустите нам искрено и душевно објавити, есте лн в состојании Божественују литургију совершати, и ест ли истина, да В. П. гдјекоих вње церкве и причет церковни приемлете, и вње Божественија литургии в собах ваших необињујуся рукополагаете, стојашчу тому, да ни иподиакон, коими паче диакон, или свјашченик вње церкве и вње литургии рукоположен бити не может; и аше кија сицевим начином рукополагали јесте; то неизоставите между тјем их от свјашченодјејствија удержавше, таковија по имени и когда рукоположисте сјемо вједому сотворити.

В прочем протосингелу Станковћу из Пакраца вашего ради дјела тамо путешествовав шему, на путнија трошки исплатите.

Иже — — —

В Карловције 9. Априлиа 1819.

С. от Стратимировић с. р.

На ону оптужбу Мушицкову, одговорио је архимандрит гомирски Јосиф Рајачић ово:

Hoche Untersuchungs-Commission!

Auf die, von der hochen Untersuchungs-Com-

mission mir vorgelegten Klagepunkte des Schischatovatzer Archimandriten und Karlstädter Bisthums-Administrators H. Lucian Muschitzky: dass er fest und unerschütterlich glaube, dass ich sein geheimer Ankläger und Beförderer anonymer Schriften, respective Urheber sei, habe ich mich gehorsamst zu äussern: das ich diesen festen und unerschütterlichen Glauben, welcher zum Verderben seines Nächsten, und seines ihm stets ergeben gewesenen, und thätigst (wenn er es auch nicht sehen will) mitwirkenden Amtsgehilfen mörderisch abzielt, bloss für eine Fantasie und eine Chimere halte, welche mein Kläger aus einem übertriebenen Misstrauen einer unerklärlichen Schüchternheit gegen mich, womit er den Boden dieses Bisthums betrat, vorgefasst hat, derselben nachjagt, und sie in seinem priesterlichen Busen, zur Schande seiner Würde, und seines geistlichen Charakters nährt, und sie als unumstössliche Beweise einer so schweren Beschuldigung der hochen Untersuchungs-Commission, und durch dieselbe dem Allerhöchsten Orte vorzulegen nicht erröthet. Von welchem Gehalte die Beweise-Gründe meines Herrn Klägers sind, worauf er seine vorgefasste Meinung gegründet hat beliebe die Hohe Untersuchungs-Comission aus der nachstehenden Darstellung zu beurtheilen.

Ad a.) Es ist wahr, dass ich nach der Bischofswürde durste; wohl aber ist es wahr, dass ich den Wunsch nach dieser Würde, aber nur der apostolischen Lehre gemäss, hege, welche sagt: „Wenn jemand die Bischofs-Würde wünscht, der wünscht ein gutes Werk“ Timoth 3 1., Ich wünsche sie, weil mit ihr ein Amt verbunden ist, kraft dessen man auf die Verbreitung der wahren Lehre Jesu Christi, des Glaubens, der Nächstenliebe und der seligmachenden Hoffnung an Gott und seine Verheissungen unvergleichlich mehr als in meinem gegenwärtigen Stande wirken könnte; ich wünsche sie, weil ich ungemein mehr guter und gottgefälliger Werke zur Ehre Gottes, zur Linderung der menschlichen Leiden im Stande wäre zu verrichten; ich wünsche sie, weil ich durch sie zu einer weit grösseren geistigen und moralischen Vollkommenheit gelangen zu können hoffe. Ein schlechter Soldat der nicht General zu werden wünscht.

Dass ich aber noch bei Lebzeiten des seligen Herrn Bischofs von Miokovics, als nehmlich dieser schon seinem Ende nahe war, alle Herrn Regiments-Commandanten der Karlstädter und Banal-Gränze mittelst eigener Ersuch-Schreiben um die diesfällige Anempfehlung und Unterstützung zu bitten mich unterfangen habe, ist eine Erdichtung. — Der Herr Kläger ist davon schlecht unterrichtet, und irrt sich sehr, wenn er die Handlungen des seligen Bischof mir beymisst. Jene Ersuch-Schreiben sind von dem verstorbenen Bischof ausgegangen, und von ihm eigenhändig unterfertigt; so wie auch der verstorbene Bischof selbst bei Seiner Majestät dem Kaiser, wovon auch Se. Excellenz der Herr Erzbischof und Metropolit die genaue Kenntniss haben, um meine Beförderung gebeten hat. Meine Verdienste, wie gering sie auch seyn mögen um die Kirche, um das Diöcesan Geschätt, um dieses Bisthum, und um seine Person, gaben ihm, hoffe ich, den Grund dazu, mich aller Orten, wo er es für gut fand zu empfehlen. Und wer kann dem Vorgesetzten verbiethen, für seine Untergebenen da oder dort fürzusprechen? Soll dieses Fürsprechen dem Untergebenen zum Verbrechen angerechnet werden? Soll man darin den Beweis zu einer nach 5 Jahren begangen haben sollenden Handlung suchen? Mir wenigstens sind diese Gedanken-Schlüsse unbegreiflich.

Durch die Ernennung des Hern Archimandriten Muschitzky zum Bisthums-Administrator habe ich meine Entwürfe nicht vereitelt gesehen, weil ich garkeine gehabt habe: denn hätte ich solche gehabt, und auf diese Art, welche mein Kläger sich einbildet, bewerkstelligen wollen, so war es die beste Gelegenheit dieselben gleich nach dem Tode meines Bischofs zu verfolgen wo beynahe 50 Geistliche und Erzpriester, der ganze Ogulíner Staab, und viele andere meiner Freunde all-hier versammelt waren. Ich hätte ein solches durch die zwey Monathe meiner Interims-Administration und vor der Ankunft dieses Administrators, als ich nehmlich sicher war, dass Jedermann meine Entwürfe begünstiget hätte, am füglichsten thun können

Dass ich nach dessen Ernennung zum Administrator dieses Bisthums sein Feind, sein Hasser und Verfolger geworden wäre, begreife ich nicht, woher er dieze Behauptung genommen hat; indem meine Handlungen ihn des Gegentheils überweisen können. Überhaupt hasse ich keinen Menschen auf Gottes Erdboden bin keines Menschen Feind, vielweniger Verfolger. Ich hasse nur und bin Feind der bösen Handlungen der Menschen, mit ihnen aber habe ich ein wahres chri-

stliches Mitleiden. Auch wird mein Gegner aus meinem ganzen Leben nicht ein einziges Beispiel aufzuführen im Stande seyn, dass ich Jemanden gehasst, angefeindet oder verfolgt habe. Vielmehr könnte ich, wenn hier der Ort dazu wäre eine Menge Beispiele anziehen, dass ich meinen wahren Feinden und Hassern verziehen und dasjenige, was ihnen nicht nur schaden konnte, sondern dieselben ganz unglücklich gemacht haben würde, unterdrückt, und in meinem Busen verschlossen habe, dass ich dadurch manchen zur Besserung geführt ja sogar zum Freunde gemacht habe. Und warum sollte ich meinen Kläger gehasst, angefeindet und verfolgt haben? Er hat ja mir weder die Bischofs-Würde noch die Administration entrissen, dass ich ihn desswegen hassen könnte; denn er ist selbst das erste noch nicht, und zum zweyten ist er wie Pilatus ins Credo gekommen ohne, dass er davon ein Wort gewusst hat. — Im Gegentheil habe ich ihn brüderlich geliebt, ich habe ihm manchen mit meinem Nachtheile verbundenen Freundschafts-Beweis gegeben. Man erlaube mir ferne von jeder Prahlsucht einige Thatsachen hier anzuführen. So habe ich ihn auf meinem Wagen in einer strengen Kälte nach Ottocsacz ein andermal nach Zengg, ein drittes mal zu den Plitwitzer Seen auf meinen Pferden geführt. Er soll als Ehrenmann sagen, ob er auf meine Pferde und Diener je einen Kreutzer ausgelegt hat? Was ein Feind, ein Hasser und Verfolger gewiss nicht thut, habe ich ihm mit baarem Gelde in der Noth ausgeholfen, für ihn gutstanden, häufige Commissionen übernommen und verrichtet. Was aber den Dienst anbelangt, habe ich ihn mit allen Individuen, und mit allen Verhältnissen des Bisthums getreulich bekannt gemacht, so zwar, dass er meine Information noch nie getadelt oder das Gegentheil an ihr gefunden habe. Alle nur etwas wichtige Correspondenzen mit dem hochen Iudicio Delegato, Fundum episcopalem betreffend, mit den Regimentern und dem hochen General Commando hinsichtlich der Errichtung der Schulen des Baues und der Reparatur der Residenz und des Stalles, hinsichtlich der besseren Subsistenz der Geistlichkeit in mehreren Rücksichten einiger auf den ritus und die Kirchenfreyheiten Bezug habenden Gegenstände, des neuen Petrinjaer Erzpriesterthums etc., ist ausschliesslich meine eigene Arbeit. Ja sogar habe ich einige seiner Privat-Geschäfte wie z. B. wegen jenem von der Wiener Polizey in Beschlag genomenen Aufrufe an die Nation kurz vor der Ankunft der hochen Untersuchungs-Commission besorgt und bearbeitet. Ich habe seiner Freundschaft meine eigene Pflicht geopfert und hintangesetzt, für welche er mich nun klagt und der Verantwortung anssetzt. Er hat mit meiner Arbeit nirgends Schande, wohl aber Ehre und Ruhm aufgehoben. Mit welchem Danke er aber mir dieselbe lohnt, ob diese meine Handlungen, Handlungen der Feindschaft, des Hasses und der Verfolgung sind, überlasse ich der höcheren Beurtheilung. — Wenn ich sein Feind, Hasser und Verfolger gewesen wäre, unmöglich hätte ich durch 3 Tage, geschweige Wochen und Monate lang mit ihm bleiben, für ihn arbeiten, viel weniger ihm andere Gefälligkeiten erweisen können. Ich wäre gleich nach der bewirkten Übergabe weggegangen und um so mehr, als ich vor dem 18. (30.) novbr 1825. durch keinen höheren Auftrag an ihn gebunden war. Hätte ich dieses gethan, wie weit glücklicher wäre ich itzt!

Wäre ich von jener Triebfeder, dem gränzenlosen Ehrgeize — um ihn zu stürzen so mächtig angespornt gewesen, so hätte ich ihm unmöglich so viele wichtigen und erspriesslichen, oft unter meiner Würde stehenden Dienste, wovon seine in meinen Händen befindlichen Briefe zeugen, erweisen können: weil von einem solchen Ehrgeize Hochmuth und Stolz, welche mit keiner Dienstbarkeit sich vertragen, unzertrennlich sind. Im Gegentheile würde es mich nicht viel Mühe kosten, diese einem Priester höchst unanständige Untugend — den Ehrgeiz — bey meinem Geguer zu finden, und um diesen seinen Götzen zu fröhnen, sich weit mehr unerlaubter Mittel gegen mich bedient zu haben.

Was er von der Anderen, *besonderen Triebfeder* — der geheimen Furcht vor dem hochwürdigsten Erzbischöflichen Metropolitan — Appellatorio rücksichtlich der Verwahrlosung meines Klosters, welches er gesehen hat, und den rückständigen Rechnungen spricht, verdient keine Beachtung; indem dieses nicht um ein Haar mehr Gewicht seinen vorgefassten Meinung giebt. Diese Berührung verräth vielmehr seine Kurzsichtigkeit in dem Geschäftsgange, sein lieb und gefühlloses Herz, und bewährt jenen evangelischen Spruch: dass er im fremden Auge ein Haar und im eigenen nicht einen Wandbaum sieht. Er sage der hochen Untersuchungs Commission ob er seit der Zeit, als er Bisthums-Administrator ist, über

die Intercalar-Proventen des Bisthums, über die Clerical-Schulgelder und deren Verwendung die Rechnung gelegt hat. Auch hat er dadurch seine Bosheit, und seine Neigung zur Unwahrheit kund gethan; indem sich seit dem 11-ten v. M und Jahr, folglich vor der Übergabe seiner Klagschrift gegen mich, Rechnungen des Ktosters auf 8 Jahre in seinen Händen befinden. Dass mein Kläger an dem Rückstande meiner Kloster-Rechnungen eine bedeutende Schuld mittrage, beliebe sich Eine hoche Untersuchungs-Commission aus dessen gegen Rückschluss beigebogenen 15 Stück Original-Briefen, durch welche er mich, so oft ich die Hand aus Werk legte, von demselben wegzog, die Überzeugung zu verschaffen. Das ist dasjenige, was ich oben sagte, dass ich seiner Freundschaft und seinen Geschäften meine eigene Pflicht, wofür er mich nun der Verantwortung unterzieht, geopfert und hintangesetzt habe.

(Продужење се.)

Разни печати у манастирима Раваници и Манасији у Србији.

Кад сам 1902. године путовао по Србији, посетио сам тада и две лавре српске: манастире Раваницу и Манасију, од којих је прва задужбина кнеза Лазара, а друга његова сина деспота Стевана високог.

Добротом тадањих старешина њихових: Јосифа и Мирона (Ђорђевића, који је дотле био игуман манастира Ковиља у епархији бачкој), прегледао сам, проучио, снимио и на месту описао неке старе печате, који се у та два манастира налазе, а сад сам ево стигао, да их описане јавности предам у овом листу.

I. Печати у Манастиру Раваници.

1.) печать ман. Раваницъ.

а) Први печат је од туча, без дршка, са ушицом за вешање. Он је правилно округао, у промеру има 45 mm. Слова су и слика на печату удубљена, према томе је служио и служи за печаћење воском. Али притиснут на восак врло се слабо отисак види, јер је слика слабо дубоко урезана. Прављен је г. 1620. те је према томе стар 286 година. На печату је исе чена слика храма — вазнесења Господња. У врху је Исус Христос, окружен облаком, испод њега постранце 2 анђела (један десно други лево), а испод ових пак апостоли на гори Јелеонској. Око главе Христове има запис: с десне стране: ІС, с леве ХР; а око главе анђела урезана су слова аггли (ангели). На месту, где су изображена лица апостола, једно је парченце туча искочило из печата, те отисак на том месту не може ништа да покаже. Слика вазнесења заокружена је танаком правилно изведеном округлом ивицом, а иза ивице се налази урезан натпис правилним минејским словима српске редакције: + ѡбразъ вазнесенїа хва и печатъ манастира раваницѣ. и мощи почивающїи.

На горњој страни има запис, који је местимице изгребен, а гласи: писа іѡаннъ + діакъ — ка лѣто ѕ҃рнкѳ..... ѡмнны.... ерева (што значи можда: родом из Смедерева?)

б) Други печат је такође од туча и без великог дршка. И он је сасвим округао, у промеру има 5 ст. На њему су слова и слика испупчени али врло слабо тако, да пит' се види отисак тинтом пит' у воску. Међутим се на самом печату јасно види и слика и натпис. Слика је готово копија првог печата. Озго је Исус Христос окружен облаком но без натписа око главе, испод њега анђели (2) и у дну апостоли. И овде је слика заокружена правилном цртом, а око слике је овај натпис: + ѡбразъ вазнесенїа хва : печатъ манастира раваницѣ : изде почивакетъ мощи стго кнѧзѧ лазара. На овом печату није означена година постанка му, као на првом; но судећи по изради и писму рекао бих, да је млађи од првога, али свакојако да и он спада у 18. век.

Овај печат је скоро поправљен у свој манастир, а кад га је и ко га је из Раванице пре тога однео, не зна се. Пре неколико година донео га је амо игуман Мирон Ђорђевић. Сам ми је он причао, да га је као игуман ковиљски добио од Марије удове Алексијевић из Сентомаша, а ова да га је добила од њене неке тетке, која је била удана за неким сликаром

2.) Печат Венедикта Краљевића бившег владике далматинског.

Печат је од туча са дршком. Овалан

је, те мери у промеру 43 : 39 mm. Емблем му је вешто израђен грб тадање далматинске епархије. Грб је подељен у два исправљена овална поља, која су у дну завршена у облику полумесеца. У десном пољу је грб Далмације: 3 крунисане главе, у левом је лик св. Николе у архијерејском орнату, с митром на глави, са архијерејском палицом у десници и еванђељем у левици — руци. Изнад оба поља је анђеоска глава међу крилима и са ауреолом, а поврх ње је круна са крстом на врху, која поља поклапа. Између оба поља виси повећи крст са 4 крака. Иза поља укрштена је архијерејска палица и крст са 6 кракова. Свако поље пострапце држи по један анђео са крилима и главом обрнутом наполе. Ти анђеоски ликови изображени су само до појаса. Емблем није заокружен овицом, него се одмах око њега налази овај, ситним, доста лепим и читљивим минејским словима, исечени натпис: в. м. православни епископъ далматински истрски поконкотерски венедикъ краљевич. који је оивичен подебелом цртом.

Зачудио сам се, кад сам овај печат нашао у Равапици, а питао сам: откуда он ту? Одговорено ми је од стране игумана Јосифа, да он има читаву своју историју. Њега је после несретног поунијаћења владике Краљевића донео овамо неки калуђер из Далмације, који се звао Никанор Княжевић, који је хтео да убије Краљевића, што је превртпо верои и постао унијатом, и који је око 1822—23. године био и старешином манастира Равапице.

II. Печати у манастиру Манасији.

а.) печат ман. Манасије.

Печат је од туча, сасвим округао и без дршка. Озго има ушицу за вешање. Емблем је: св. Тројица старозаветна. Свако лице изображено је у облику анђела с крилима и свако држи по 1 крст са дугачким држањем. Седе за пуним столом. Ликови су доста чисто и уметнички израђени. Слика је уоквирена правилном кружном цртом. Између те црте и црте на ивици печата налази се следећи старом србуљском буквицом израђен натпис, који гласи: + сан печат : манастира : манасие рам сѣ трца.

Година није забележена, но и без тога сме се слободно сматрати, да је ово печат ман. Манасије баш од постања му. Права, да то верујемо, дају нам колко сама слова у натпису толико више слика старозаветне св. Тројице, сликање чије спада у давну прошлост. А манастир више и нема својих печата сем овога. (Тешко. Уред.)

б.) Печат манастира Дечана.

Облика је округлог, у промеру има 44 mm. Од туча је. На њему је изображена слика новозаветне св. Тројице. На облацима седи: Бог Отац с десном руком благосиљајући а левом држећи скиптар, Бог Син с крстом у десној руци. Над њима лебди Дух свети у виду голубијем и зраке светлости Своје баца на све стране. Исус има обичну ауреолу око главе са познатим натписом у њој ὁ, ὢ, и; али чудна је светлост, што јој има Бог Отац око главе. Ауреола се састоји из два — једног другом противно окренутог — троугаоника, у форми познат г Соломоновог слова — у којој се такође налазе она три грчка слова.

Слика је лепо оивичена правилном кружном цртом, између ове црте и руба чита се овај запис: + сѣы · свитель · дечанска . . . сѣыа · троцѣ.

И овај ће печат бити веома стар. Јамачно је из XVI. или XVII. века. Натпис је мало нејасан. Не могу да се довијем, што значе она три слова између речи дечанска и свјатија: . . . Ко је, кад, и којом приликом донео овај печат у Манасију, не зна се. Јамачно ће бити и то један печат, који су негда калуђери дечански, купећи милостињу по Србији, собом носили те њиме примљену милостињу потврђивали, па у једној таквој прилици или га који калуђер ту заборавио, или је ту смрт нашао, па га по себи оставио.

в.) печати манастира Бођана.

У Манасији се налазе два печата манастире Бођана у бачкој епархији.

1. Први је од туча и правилно округао. Дршка нема, него ушицу о коју се може обесити. У промеру има 47 mm. На њему је изображена слика наведења Богородичина, коме је црква бођанска посве-

ћена. На слици је видно 6 примитивно израђених лица. Она је окружена правилном кружном цртом. Око слике је изрезан натпис доста лепим испупченим минејским словима: + сіи печать монастира косанци хрма каквдніе стен вгорнди: Озго има запис: говор.

2.) Други је од сребра, потпуно округао. Озго има мали дршчић, који се може савијати. И на њему се налази слика заведенија али примитивнија од оне на првом. И на тој слици има трага од неког храма и неких лица, али све то није чисто израђено. Овај је мало већи од првог, мери 50 mm. у пречнику. Слика заведенија је уокривена двоструком кружном цртом, али не правилно изведеном. Око слике је мало ситнијим доста лепим и укусним словима исечен овај натпис: + сиа печат монастира косанд храмь каквднна престве кадчце наше еще.

Оба су печата стара. Нема додуше године њихова постанка, али слова, правопис, израда, све сведочи, да су доиста врло стари. Сребрни ће, чини ми се, бити старији от тучапог. Јамачно ће ово бити први печати овога манастира. Мислим, да старијег од њих нема.

Откуда ови печати у Манасији? На питање ту је и одговор: донео их собом игуман Мирон Ђорђевић, кад је дошао у Манасију. Као игуман ковиљски био је он и управитељ ман. Бођана, па је лако могао доћи до њих. Зашто их је донео овамо, то не знам, а валда није ни он сам знао; а да их је баш он донео, причао ми је сам, кад сам био у Манасији (4 јула 1902. год.) Ја сам искао те печате, да их понесем и вратим тамо, од куда су и узети. Најпре ми их је обећао, а после, кад сам од њега полазио, изговорио ми се речма: „нека их, понећу их сам, и онако ћу ускоро ићи у Бачку“. Но на том је обећању и остало. Ја позитивно знам, да о. Мирон од то доба није долазио у наше крајеве. А не верујем ни да му је пало на памет да печате ма којим начином Бођану поврати. Управа ман. Бођана требала би да их или милом или силом добави, ако их до данас добила није. Ако су они још у манастиру Манасији, лако ће их бити отуд добавити посредовањем високопреосвгосподина митрополита београдског Димитрија. Ако ли их је о. Мирон собом поне из Манасије, ваља их тражити од њега; и узда ли их лепим, ваља употребити пото њ мере. Печати тек нису његова својина!

Осек, о Видов-дану.

Л. Богдановић.

Летопис

старца игумана хоповског Ћирила.

Д. Р.

У 20. бр. о. л. за 1904. ми смо навели „Житије св. Теодора Тирона“, што га је списао 1721. у манастиру Хопову старац Ћирило, игуман хоповски.

Овде доносимо и Ћирилов летопис, који се налази у оној истој књижици, у којој се налази и житије Теодорово.

Нешто је из овог летописа навео Иларион у својој књижици: „О пећским патријарсима“ Задар 1888. на стр. 91—2. и у „Гласнику“ XXIII.

Сам летопис Ћирилов гласи:

Сказание в кратце о крещени славено србскаго народа.

Българи прежде приеше светое крещение, но българи по 4 лет приеше Срби св. крещение от царствующаго града грчаскаго закона. по крщених Срби неимуще своим езиком Епископов и свещеников но грчасци Епископи и свещеници беху правеще србским землиами и народом. Србиже неимуще писмен своим езиком, но еще некрщеним сушчем резаху нека дрвета реките рабоше. и бронаху по ним шашчуще са прозеванием. По крщени же светем ваздвиже васесилни бог Славеном и Србљем и васем иже от афета сушчим племенем, прензелна философа именем Кирила Епископа, тоиже философ божим произволением составив буквар славеном, србљем, българом, хрватом, москалом и иним езиком от афетова колена бившим. почто бо език наш славан и простран ест.

Пишет ва светем Еваггели от три езика бист написане титле на распетии христовем от пилата: еврески, грчаски и латин-

ски, а ине језик не било тамо. Евреинскии језик свети језик беше, грчаски језик премудрости начални језик ест, латински језик едино начелствует на земли.

Славено србски језик на место евреискаго езика вместисе. славнеиши и светеиши от евреискаго. Оние приношаху жртву са крвију телечеју и козијеју. ми же бескрвнују жртву приносим господу. Потоже србски крали пообичаше божиеју милостију и многие страни пообладаше небесилием и до самаго Солуна васу арбанију, зохлмију, босну, хрвате, западње поморие. бело подунавие и васу угровлахију и прочие Езики тако богу благоволешчу. Потоже сабравше царски и свешчени сабор, немошчно беше носити ини језик владичествујушч, и поидоше в царствујушчи град ка цару и патриарху мануилу и поставише от царска колена сина немашина Савву св. архиепископом србские земли, васеленскиже патриарх мануил обдари св. Савву митру светују возложии на преосвешченују главу его, и светое еваггелие и жазал архипастирски в руку его са крстом и омофор, и васу власт архиепископску вададе св. Савве да поставлиает митрополите и епископе ва своеи ему архиепископии, крали и царе да венчает самовластно, и по нием бивших твердо даже довека.

Се же бист при царе благочестивих алексии дуце и Теодоре ласкаре, ва лето ѕѯѱаї (6711=1203.) в царствујушчем Константино поле.

Свети Савва први архиепископ србски бист и по нием мнози бише:

Арсение свети	а	—	ѣ архиепископ
Савва	ѣ	—	ѓ „
Евстратие	а	—	д „
Никодим	а	—	е „
Данил	а	—	ѕ „
Јоаникие	а	—	ѕ „
Ефрем	а	—	и „
Спиридон	а	—	ѯ „
Јаков	а	—	і „
Евстратие	ѣ	—	аі „
Савва	ѓ	—	ѣі „

От зде почеше се поставлиати патриарси у пећском престолу и титул патриархски от толе имеше. И то бист при благочастивому цару Стефану првом от неже в цркве и именем царским прозвасе и то бист силни Стефан кралиа светаго иже на дечане Стефана син. и то бист некие ради вини. беху ешче неки епископи грчасци ва србсцеи земли и нечто обретесе от ни и тако благочастиви и христољубиви цар Стефан отгнав те епископе грчаске от србские земли. и того ради бист клетва от патриарха васеленскаго, до самога кнезе *Лазара* и посла кнез лазар исаију хиландарца ка цару и патриарху просит прошченија усапшим и живим и тако посла патриарх два мужа светолепна Тому и Матеа і отслужише летургију у патриаршии пећкои са патриархом србским и бист прошчение живим и усапшим ва сем и тако бист.

Паки обратим слово напрвое.

Јоаникие	ѣ	—	а патриарх
Савва	д	—	ѣ „
Ефрем	ѣ	—	ѓ „
Спиридон	ѣ	—	д „
Данил	ѣ	—	е „
Савва	е	—	ѕ „
Кирил	а	—	ѕ „
Никодим	а	—	и „
Никодим	ѣ	—	д „
Арсение	ѣ	—	і „

При сем патриарсе примше агаране србскују земљу и царство србско поправо бист, безбожни агаране и наложише турци велику дацију на престол србски даже и до данас на свако лето.

Макарие	а	—	аї патриарх
Павел	а	—	ѣї „
Антоние	а	—	ѓї „
Герасим	а	—	дї „
Саватие	а	—	еї „
Никанор	а	—	ѕї „
Јоан	а	—	ѕї „
Паисеи	а	—	иї „
Гаврил	а	—	ѯї „

Сеи свешчено мученик сконча се всеудавлением от турак неправедно и оклеветан пришадшу ему от москви

Максим		а	— ѣ патриарх
Арсение Черноевич		а	— ѣа „

Сеи блаженекши Арсение Црноевич

беше крме престол србские патриархие и надувсе велик турчин султан мехмед в лето ѧ҃ѯ҃ѳ҃ (1683.) и поиде на беч и тамо љуто разбиен бист и сеи господин патриарх многа зла подвет тогда от проклети агарен именна отетием и ва сего лишаем, и ва мале угонем са главоју васего лишивсе. ва полуноштчи низ стену из патриаршие свешен бист и прибег ва чрнују гору и у никшиће самотрећи а прочи ексархи разбегошесе кои камо једни ва светују гору забегоше, а нии инамо. кад у јутру турци васташе консу чували патриарха али град празан. хотелисе между собоју сешчи, патриарха неима, калуђера неима што да творе. патриарх же повел вечер вином упоити их и сиа тако бише. и по горе светеишиже патриарх пребист в племенех дондеже вазеше немци белиград от турак и придоше србли са ратију до патриаршие и тако патриарх Арсеније Чрноевич приде у патриаршију пошленену и разорену и васего украшенна своего престол србски кроме беше. и ту канему сабрасе васе србско воинство на поклонение пихову блаженству своему архипастиру, желет чеда отца видети, а отац чеда своја и тако велика радост бист ва дни тие от савакуплени и соединени србскаго народа и сиа бише тако месеца ноемвра. Пак месеца генвара ѕ҃ (6.) и вас месец удрише турци и татари а воиска србска и немачка пала на зимишче от белград до пећи, от пећи до скопиа, и тако васе побеже ка белграду и сам патриарх ва мале убеже ва белград, а мнози иноци и ексархи изгибоше близ патриарха и висарион шчо се звао велики близ патриарха погибе, и мнози христиани изгибоше тогда и ва плен заведени бише сија тако бише и горше.

И тое зими паки оста престол србски пуст никтоже ва нем оста и по разбиени том бише татари у патриаршии на зимницу и коне ва црков заведоше всу зиму увии увии сиа бише грех ради наших.

Паки того лета придоше турци на белиград и вазеше белград от немац. свеченишиже патриарх убежав будиму са васеми православними јакоже назад писано и сиа тако.

И ва то лето ѧ҃ѯ҃ѳ҃ (1696.)* приде патриарх калиник грк и седе у престол по одшадших татаров обрете пут и са царевим бератом утврђен бист на престол приде два архиереа грчаска и поставише Его патриархом србским.

Патријарх Каллиник ѕ҃
„ Атанасие ѕ҃
„ Моисеи ѕ҃
„ Арсение

(Другом руком)

Сеј Патриарх Арсении именом, а прозвишчем четверти, во времја брани турецкија с Каролом шестим Императором Аустриским, ускочи из Патријаршие в немецкују земљу или државу во град Белиград, на великое попрание и опустошение оние свјатие Патријаршии, и вјечное изглађдение от оние катедри своих насљедников Србскаго рода, и даешче на погубление и во плен отведение, Егова Блаженства убјежанија ради до сто тисјашч душ христијанских кое изгубисја на теђех кое и на душах дља пријатија турецкија мохометанскија сљепотнија вјери, и по его приходје которисја случи в љето 1737. велми жалаго почен и кромје всјакија утјехи рат њемцем бист зање многу армаду погубише и турком славни во Европје град Белиград разориште и предаже 1740.

* * *

В лето ѧ҃ѯ҃ѳ҃ (1683.) поиде турчин на Беч султан Мемед и тамо разбиени бише. паки придоше на лето немци на Будим и и бише месеца ѳ҃ и не вазеше Будим и одоше васпет. и того лета поробисе архангелски монастир зовоми грабовац месеца Јулија ѕ҃ї на мученицу Марину дне ва петак шестаго часа, и васе пошленише неверни род мачарски и васе отнесоше монастирско имение, упрегоше двоја кола волов и конска троја и пуну отнесоше монастирско и селска. а беше хајдука седам стотина и они пуни одоше, а калуђере кога мучише а кога посекоше, а ми неки в мале спасохомсе шума ти мати

* На овом је месту била друга година, па је брисано и неправилно. Патријар се Калиник сјомиње већ 1691/2. године. Д. Р.

Захвалница

владике Никанора Грујића бечкеречкој општини.

Д. Р.

Када је оно на Духове 1861. патријарах Јосиф Рајачић посветио архимандрита „народног“ Никанора Грујића за епископа посвећења; све наше веће црквене општине честитале су Никанору његово посвећење.

Између осталих црквених општина, честитала му је и велико бечкеречка општина, на коју је честитку одговорио Никанор овом значајном захвалницом.

Високопочитајема Господо и Браћо!

Одкако сам примио на себе дјело Апостолства у цркви и у народу нашем, имао сам већ више пута прилику чути гласе радости и напосебне и заједничке, кои су управљани били са више страна к мени да ме увјере, како је повољна и угодна народу нашем промена, што се збила у црквеном животу и положају моме.

Ја сам се одзивао на те гласе радости, с једнаком радости, и ти одзиви мои можда и нису одговарали у подпуној мери жељама и надеждама према мени израченима; али они су излазили зацело из они прсију које одушевљава искрена љубав према народу и враћали су се и у том несавршенству своме с пуним повјерењем к оним прсима из кои је допирао глас радости до мене.

Данас ево имам опет прилику слушати и чути такав један глас, и почитати таку једну сведочбу заједничке радости ваше о мом Апостолству у високопочитаном Допису вашем под 13. Авг. на мене управљеном.

Мене је потресао необичном радошћу душу и срдце глас радости ваше: он иде од срдца к срдцу, и колико је речи у њему, толико је и сведока љубави и повјерења вашег к мени; а сматрао га спола по симболичком народном знамењу, или изнутра по садржају мисли, осећаја, жеља и надежда, и по подписима толики одабрани чланова народа Србског, свакојако морам признати, да он носи на себи и у себи значај народне свести и свесне народности. Ја сам казао у првој архијерејској беседи мојој, да сам налазио „над благословеном црницом у широкој пучини Банатској код народа нашег за чудо постојане воље живити и мрети за православље и народност“, и те речи моје оправдао је и драгоцјени Допис ваш духом мисли и речи, жеља и надежда ваши.

Је сам ли привредио доиста и ја развијању те народне свести, кво што ми ви то по љубави вашој приписујете, штогод, то немогу ни судити ни пресудити; али да је било доиста у мени увек особиње воље привредити и од моје стране у тој струци народу онолико, колико се могло привредити, и да су се бавиле непрестано мисли и жеље моје с правом љубави око тога посла; то могу признати, и то нећу се стидити ни устручавати и исповедити без запињања и сад и увек пред вама, пред Богом, и пред целим светом.

Ја се надам, и у тој надежди живим да нећу трпити ни одсада никада оскудице у озбиљној вољи и правој љубави онде, где ми запане у срећи бавити се око народни послова; и ако су отвориле те две постојане спрежнице живота мога у срдцу вашем изворе љубави и повјерења вашег к мени, то онда ништа ми несмета и у овом тренућу увјерити вас да ти извори неће усанути кривицом мојом за живота мога.

Али то су све мале заслуге према оним необичним мислима, кoима се преливају жеље и надежде ваше, а за друге какве веће нити ја знам нити оне имају живота у свести мојој.

Може бити, да сам погодио кадшто у мислима и жељама моима мисли и жеље ваше и да сам пристајао чешће за вама оним истим правцем, кои вам је показан споменом прошлости и надеждом будућности народне, и то би била управо једна једита заслуга моја, но и она ишчезава овде, где вас толико у једној свести, с једном намером, једним правцем корачате заједно, к једној цјели народној, и том слогом, тим јединством и заједничким корачањем својим дајете повода и мени погодити тај правац и пристајати на њему за вами и за народом.

Међутим ви мени признајете с најлепшим осећанима досадашњу малу радњу моју на пољу народне свести, а ја морам признати вама од срдца ојачану вашу самосвест, с којом ћете привредити много врло много лепшој брдућности народној.

У таком узајмном признавању налази и узајмна љубав и међусобно повјерење ону јаку и постојану свезу, која непопушта, недре-

шисе и непрекида се ни у највећим опасностима живота народног.

Најпосле мени је свеједно, предњачио вам или пишао за вама или уз вас, ја налазим за мене највише утјехе и задовољства у томе, што сам с вама и што сте ви са мном на једном путу к једној цјели народној.

У том њежном и милом осећању утјехе и задовољства налазим се и сад кад вас молим, да примите најњежнију благодарност моју на тој особитој почести коју сте ми учинили, учествујући заједничким срдцем и душом тако свесрдно и тако сјајно у судби мојој, и будите увјерени, да ће ми остати у драгоцјеном Допису вашем најмилији спомен љубави ваше, кои ће годити и пријати увек по спољашности својој очима, а по јеграи својих душа и срдцу моме.

Поздрављајући вас све с отмјеним високопочитањем јесам

ваш обвезани слуга

Никанор Грујић с. р.
посвештени епископ.

У Карловцима 1. Септ. 1861.

Приложак о егзарху Герасиму Радосављевићу.

Досад је о егзарху Герасиму писао г. прота Димитрије Руварац и епископ бачки високопресвештени господин Митрофан Шевић као архимандрит хоповски, те су обојица тврдила, да је Герасиму презиме Радосављевић. И ја овде пристајем уз горереченy Господу на тврдим, да се он одиста презивао Радосављевић, и ако се обично скраћено највише потписивао Радосав. То не тврдим тек онако на сумње, него имам зато писмених доказа.

У записницима црквене општине осечке на год. 1766. и 1767. вели се у глави, да је у седницама председавао егзарх Герасим *Радосављевић*.

У рачунској књизи цркве села Будимаца на два места потписао се Герасим: *Радосављевић* (у год. 1754.)

Но презиме Радосављевић биће сигурно створено од имена оца Герасимова, који се звао Радосав. Право презиме Герасимово је *Лебенски*.

Ово презиме Лебенски нашао сам у мало час поменутој рачунској књизи цркве будимачке. 6. Новембра 1754. г. заверавају се црквени општинари будимачки записнички егзарху господину Герасиму Радосављевићу или *Лебенскому*, да ће зидати нову цркву у Будимци. Ту је ето први пут споменуто име Лебенски у записнику. У истој књизи — записујући у њој дан троношење нове будимачке цркве (3. VII. 1766. г.) власторучно потписује Герасим оба своја презимена: Радосављевић Лебенски. Ту је други пут споменуто презиме Лебенски. А трећи пут се у истој књизи потписао само Герасим Лебенски егзарх, кад је 30. Новембра 1767. г. прегледао рачуне будимачке.

За чудо, да ја тог његовог другог презимена на списима цркве осечке из тога доба нисам могао нигде да нађем.

Герасим је дуго година живио у Осеку као егзарх владике Софронија и митрополита. Становао је у архиепископско-митрополитском дворцу, који је био српској цркви осечкој на истоку на месту, где је данас комунална школа — у доњој вароши. Он је надзирао цркве и свештенство у такозваном осечком пољу.

Њему и његовом усталаштву има се највише благодарити, што су у осечком пољу дотадање плетаре-цркве замениле зидане од тврда материјала и што су оне снабдевене црквеним књигама и утварима. А мислим, да је он завео и добар ред у богослужењу и вођење црквених тефтера, где их дотле није било. Као егзарх потоњи се пут потписао он на тефтеру цркве осечке 29. I. 1768. г. Тада је сигурно Осек за навек оставио. После његова одласка на Осека нису црквени рачуни прегледани за пуних 6 година. За тих 6 година прегледао их је у једаред у Марту 1775. г. егзарх Данило Богдановић наследник Герасимов, који је био потоњи егзарх у Осеку. Већ идуће — 1776. — године укинуто је нађа звање егзарха, те надзор над црквама и свештенством у пољу осечком поверен протопрезвитру, који је носио титулу „протопрезвитер осечки“.

Нисам могао да уђем у траг, какве је дохотке имао егзарх Герасим за своје издржавање. Мислим да му је владика а доцније и митрополит неки део своје димнице давао. А живио је и од милостиње. У тефтеру цркве осечке за г. 1762. нашао сам као прву тачку годишњег расхода ово: 1. Марта. Мйтинћ и

дминице что : ѿ Хрѵсанѳ прко цѣкѳвныи синода сѵднс на странѣ Ныхъ Ѳѳцѣлснѣѣ Ар. Митр. и Гдина Ѳѳарха припадающие 37 фор. 50 кр. — а год 1764. Гдинѣ Ѳѳархѣ мѧтинѣ прочаго трошка 45 фор. 83 кр.

Главни пак приход брао је егзарх од тако зване „егзархове земље“, које је, како сам од старих Осечана слушао, у атару осечком имао 16 јутара.*

При потписивању важних званичних аката ударао је егзарх Герасим и свој печат поред свог имена. Имао је 3 разна печата за ову сврху. Сва три су била маленог облика. Видио, да је сваки био другчији, али жалибоже не могу их описати, јер се на сачуваним отисцима њиховима (у осечким тефтерима) слабо што може разабрати. Особито се не виде емблеми печата. Постараћу се, да дођем до ког лепог отиска, а тада нећу пропустити прилику да га опишем. **Л. Богдановић**

* Ове земље и данас су познате осечким Србима под искварени именом „екзерове“ уместо „егзархове земље“. Оне су данас саставни део властелинства даљског. Примедба писчева.

ЛИСТАК.

Вести.

Његова Светост Преузвишени Господин српски Патријарах Георгије, повратио се у потпуном здрављу у Даљ, где ће неко време провести.

Нов епископ боко-которски. Његово Величанство је благоизволело именовати архимандрита и потпредседника задарске конзисторије високопречасног г. *Доситеја Јовића* за епископа боко-которског.

Г. Јовић је рођен у Дрнишу — у Далмацији — 16. Октобра 1856.

По свршетку гимназије и богословије у Задру, 1877. рукоположен је за јеромонаха а 1878. за јеромонаха.

По смрти епископа Стефана Книежевића управљао је далматинском епархијом.

Прошле године на Божић одликовао је високопреосвештени г. епископ Милан Јовића митром.

Јовић има орден србијански св. Саве III. степена, црногорски Даниловa III. реда и аустријски гвоздене круне III степена.

Посвећен ће бити Јовић у Бечу септембра.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ад бр. К. 521./366. из 1906 1—2 61

СТЕЧАЈ.

На упражњено место пароха и систем. парох. помоћника — у Срп. Црњи IV. и VI. — плаћевног разреда.

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 1. (14.) септембра о. г.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 20. јунија (3. јулија) 1906 год.

Председништво.

Ад бр. К. 359./зап. из 1906. 1—2 62

СТЕЧАЈ.

На упражњено место пароха — у Бега Св. Ђурђу V. — плаћевног разреда.

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 18. (31.) августа о. г.

Из седнице епарх. Конзисторије држане у Темишвару 20. јунија (3. јулија) 1906. год.

Председништво.

Ад бр. К. 495./343. из 1906. 1—2 63

СТЕЧАЈ.

На упражњено место пароха — у Чоки VI. плаћевног разреда.

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 1. (14.) септ. о. г.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару, 20. јунија (3. јулија) 1906. г.

Председништво.

К. 578. ех 1906. 2—2 58.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно упражњено место у стипендијској закладе Петра Божића са стипендијом од годишњих 400 К.

На ту стипендију могу компетовати Срби источно-православне вере, припадници епархије темишварске, који се уче у карловачкој српској великој гимназији, на којој академији или на којем универзитету.

Првенство имају оснивачеви рођаци, ако су источно-православне вере.

Са потребним сведоџбама о свршеним наукама, о имовном и здравственом стању, као и са крштеним листом молиоца снабдевене молбенице, ваља поднети овој конзисторији до 18. (31.) августа 1906. године

Епар. конзисторија у Темишвару 7. (20. јула 1906. год.

Председништво.

Ад бр. К. 517|363. из 1906. 2—2 55.

СТЕЧАЈ.

На упражњено место систем. парох. помоћника у Вел. Кикинди I. односно II. плаћевног разреда.

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 1. (14.) септембра 1906.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 20. јунија (3. јулија) 1906.

Председништво.

Ад бр. К. 517|363. из 1906. 2 2 56.

СТЕЧАЈ.

На упражњено место црквено-општинског ђакона у Темишвару са годишњом платом од 1200 кр. и слободним станом.

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 1. (14.) септембра 1906. год.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 20. јунија (3. јулија) 1906

Председништаво.

Бр. Е. К. 279. ех 1906. 2 - 3 60

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на парохије и то: *Хајтуку* I. плаћевног разреда у протопрезвитерату Кирино-Главском, у *Лучанима* I. плаћевног разреда у протопрезвитерату Вилићком, у *Доброселу* I. плаћевног разреда у протопрезвитерату Кореничком, за све ове рок компетовању оставља се до 22. августа (4. септ.) 1906., те на парохију у *Г. Грачацу* I. плаћевног разреда са двије капеланије у протопрезвитерату личком, рок компетовању оставља се до св. Преображења Господњег.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 22. јуна 1906.

Председништво.

Ад бр. К. 517|363. из 1906. 2—2 54

СТЕЧАЈ.

На упражњено место пароха — систем. парох. помоћника — у Рудни V. плаћевног разреда.

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 1. (14.) септембра о. г.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 20. јунија (3. јулија) 1906.

Председништво.

Ад. К. 923.|669. ех 1906. 50 3—3,

СТЕЧАЈ

Расписује се стечај на упражњену парохију V. разреда у Суботишту до конца месеца јулија по ст. к. о г.

Молитељи имају своје ваљане инструисане молбенице путем надлежних окр. протопрезвитерских звања овој конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловци 20. јунија (3. јулија) 1906.

Председништво.

Број К. 601|з. 378. ех 1906. 51 2—2,

СТЕЧАЈ.

Исписује се на парохију у В. Зденцима V. разреда са роком до укључиво 12. (25.) августа 1906.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до стављеног рока потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, 22. јуна (5. јула.) 1906. држане.

Председништво.

Број К. 671.|зап. 480. ех 1906. 1—3 64

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Милке Поповић рођ. Сужњевић из Војаковца против мужа јој Љубомира Поповића ратара из Војаковца, сада непознатога боравишта, овим се Љубомир Поповић позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог увртења овога едикта, овој конзисторији место пребивалишта своја пријави, јер ће се у противном случају бракоразводна парница и без његова судјеловања водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу 18. (31.) Јула, 1906. држане.

Председништво.

Број 651. К. в. 446. ех 1906. 1—3 65

СТЕЧАЈЕВИ.

Исписују се на парохије и то: у Давору VI. разреда и Мељанима V. разреда са роком до укључиво 16. (29.) септембра 1906.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до стављеног рока потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу 18. (31.) јала 1906. држане.

Председништво.

Ад бр. К. 517/363. ив 1906. 2–2 57.

СТЕЧАЈ.

На упражњено место пароха у Немету VI. плаћевног разреда с напоменом, да ће изабрани парох, ако се са избором његовим најстарији члан породице Дамаскинове сагласно буде, уживати годишње камате од закладе (5129 фор. 77 новч.) пок. Стевана Дамаскина.

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 1. (14.) септембра 1906.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 20. јунија (3. јулија) 1906. год.

Председништво.

Бр. 285/906. 2–2 59.

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења *упражњеног професорског места за природописне науке* расписује се овим стечај.

Основна плата редовног професора је 2400 К, станарина 560 К, петогодишња повишица 200 К са законитим поступањем на вишу плату и правом на закониту мировину. Плата суплент-професору је 1600 К без икаква додатка.

Молитељи нека поднесу своје молбенице и потребне исправе потписаној управи *до 6. (19.) августа 1906.*

У Новом Саду 15. јулија 1906.

Управа срп. правосл. вел. гимназије.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** —

10— 8. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 484. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 15.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у уторак 15. августа 1906.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

Његово Високопреосвештенство Г. Епископ Бачки *Митрофан Шевић*, благоизволео је чино и правилно рукоположити у светођурђевском храму у Новом Саду свршеног богослова *Слободана Увалића* дана 7. (20.) августа 1906. за *ђакона*, а дана 8. (21.) августа и. г. за *презвитера*, који је одређен за личнога помоћника Милошу Бачлићу, пароху у Рац Милетићу.

НЕЗВАНИЧНО.

Преставка

Уроша Милутиновића проте митровачког св. Архијерејском Синоду.

Д. Р.

По избору румунског митрополита Прокопија Иваčковића (19. Јулија 1874.) за српског патријарха, одржан је Септембра и. г. св. Архијерејски Синод, ком је Урош Милутиновић, прота митровачки упутио ову преставку.

Светјејшем Архијерејском Синоду српске православне цркве у Карловци.

Урош Милутиновић, протопрезвитер митровачки, у име свог и духовно подручног себи свештенства и честитих Христијана, клања се и подноси представку ради спасења цркве од опасности, са свију страна њој грозеће. — Како унутра.

Светјејши Синод!

Као што су апостоли у опасности кораблекрушења завапили ко Господу: Господи, спаси ни, погибаем; тако исто данас свештенство наше уобште са благоразумним вјернима своим вапие к прејемнику Господа: Господи, спаси ни, погибаем.

С више и од ниже, олуја и таласи спопали су са свију страна корабљ цркве наше православне, да га упропасте; а глубина из које оркан тај долази јест сам државни Закон IX-и од 1868. год. Закон овај, кои је без нас, а за нас донешен, и кои цркви нашој пружа тобож аутономију, пружа фактично у средину њену анархију, утискиваљем у саборе наше црквенопросвјетне 50 световњака, а 25 само свештеника; јер поставља тим абсолутно и искључно господарство свјетине над црквом; чини господарити тјело над душом, сина над отцем и ученика над учитељем,

Добродјетељ христианска сваким даном све више страда, а порок се шири; храмови Божији и у најсветије дане све празнији бивају, а крчме и развратна мјеста све пуније; млађи старијега не почитује, и свештеник, кои је по уставу Христове цркве само слуга божиј и проповједник истине божије, постао слуга свјетине и поклоник светских заблуда и страсти. Закон исти, кои тако суноврат отискује све установе цркве Христове и прети корабљ њен упропастити, нити се слаже, као други ваљан закон, са природним, нит са историјским, а још најмање са црквеним правом.

Са природним не стои у складу с тога, што цркву нашу православну не сачињавају двје третине световњака, а једна третина свештеника, већ њу сачињавају два равномоћна сталежа: свештенчески и свјетован. Свештенчески сталеж, он је представник самога Христа и заступник свију светих мужева и благочестивих христиана, патрона, ктитора и приложника цркве, коих тјела у гробовима, а душе њихове на небу станују; он је и заступник живих свију оних чланова цркве, жена, младежи и дјеце, кои у стању нису сами себе заступати и бранити свое православне мисли и дјела; дочим светован сталеж, односно саборски чланови тога, јесу заступници само свои и оних, кои су их изабрали.

Ако ове истине не би остале у почитању, онда не може у почитања остати ни обште грађанско право слободног располагања са својом сваки имовином, па православни Христианин бадава ће остављати дјео један тековине своје на православне цјели, кад сутра може већина световњака оставити се православија, па легат његов са собом одвући на са свим противне њему цјели; као год што је већина дружтва књижевног „Матице Српске“ одвукла са собом аманет блаженог Саве Текелије, кои је истом дружтву знамените легате оставио искључно под тим условом, да друштво исто чисту кирилицу равно Русима негује и сачува у књижевном свом раду.

Но хваљени закон IX-и противстои и нашем Српском историјском праву; јер никад нису у саборима нашим сједиле двје третине световњака, а једна третина свештеника, већ су сједила три равномоћна сталежа: свештенчески, воени и грађански; а сједила су сва три сталежа ова с' тога, што се у саборима нашим црквенонародним није бирао само митрополит и патриарх, већ и војвода, поглавар воени и грађански, и нису се у њима претресале само ствари црквенопросвјетне, већ и све друге на воени и грађански живот народа нашег Српског одн сеће се.

Још најмање саглашава се честохваљени закон са правилама цркве, која и над просвјетом, као и над имовином црквеном постављају само епископе и пресвитере. Тако правило евангелско Матејево гл. 28. ст. 19. и 20., правило 64. всел. VI. сабора и правило 26-о всел. IV. сабора. Ово последње поставља пресвитере за икономе над имовином црквеном, као што су још и св. Апостоли поставили диаконе, да им у помоћи буду при примању и раздавању приноса црквених. Тако је још од постанка цркве христове свештенство имало одлучно мјеродаван глас и над имовином црквеном; јер као што се у живом човјеку неможе тјело од душе дјелити, тако се исто и у живој цркви божијој не може административна и просвјетна њена струка од духовне дјелити.

Но против честохваљеног закона IX. стоју и ове истине:

1.) Што нигди у свјету тога нема, да у христианским црквенопросветним саборима сједу двје третине световњака, а једна само свештеника; осим што је у овој краљевини Угарској појавило се таково што пре неке године код римокатолика, ал је и тамо брзо исчезло, па код нас и код Романа православних; а свуда само jure fortioris, и ни по каквом другом праву. Но у самим најдемократичним републикама састое се црквенопросвјетни сабори из толико свештеника, колико је световњака; јер опет као што су у живом човјеку двје једнаке руке и на свима раван број прстију; тако су исто и у живој цркви христовој свештенически и свјетован сталеж двје једнаке моћи, заступљене у саборима једнаким бројем чланова своих. С тога је

2.) У сабору једном, у ком су из свје-

товног сталежа дје третине, а једна само из свештеничког, овај други сталеж са једном својом третином са свим излишан и илузоран, по самој и оној суречици нашој Српској: „Два лоша, избише Милоша“.

3.) Што се и сами државни сабори састое из два равномоћна сталежа, односно из народних посланика и великаша. У противном случају, гди би из једног сталежа дје третине било, а из другог једна, па оба скупа радили, тамо би заџело сабори такови имали исте оне посљедице, кое имадоше државни Сабори француски од 1789. до 1799. у кое је ушао тако као код нас грађански сталеж са дје третине већим броем од клера и племства, па, кои доведоше народ Француски до нечувеног преврата, да је краљ и краљица и да су небројена прва и најодабранија лица под гилотину бачена, да је христианска црква са свим уништена, земља опустошена, и да напослетку мораде одважан солдачки мач доћи, да такој несрећи, међусобном клању и немиру крај постави.

Даље против хваљеног закона IX ог стои и ова истина:

4.) Да се закон ни један пређе не доноси, већ што се је мњење од тицајућих се лица или дружтва поискало. Тако видимо и данас при намјери кр. владе о новом уређењу Жупанија, гди се мњенија ишту од свијх дотичних муниципија. Исто овако требало је и од Свјетјејшег Синода мњение поискати пређе, већ што је честохваљени закон и у предлог дошао, кое ние учињено. И

5.) Што под саборима таковим, у кои ма је дје третине свештењака, а једна само свештеника, никаква дисциплина и никакав ред мјесто имати неможе у цркви, и свештеник сваки принуђеним се налази ласкати страстима свјетине, мјесто да овима противстои, навластито мора угађати оним из народа нашег људма, кои у цркву не иду, неисповједају и непричашћивају се, кои све што је божие и црквено јавно изсмјејавају, никога непоштују, ал су најбезстиднии и најбезобразнии, па знају само користити се мирољубием, кротошћу и уступљивошћу честитих Христиана и себе намјетнути за предсједнике, одборнике и заступнике своих црквених обштина.

Зачта сав овакав преврат проистиче из честохваљеног законског чланка IX г и изазива данас сваког разумног христианина, кои род свој српски својски љуби и жели њему да у заједници са стотином милиона православних остане и навјек се одржи, да против таковог закона глас свој подигне. Навластито држим, да је на то позвано свештенство.

Усљед тога и ја понизно подписани, у име мое и подручног ми свештенства, а и добрих вјерних протопрезвитерата мог за строгу дужност моју најох поклонити се с' дубоким благоговјењем Светјејшем Синоду и најпонизние замолити, да би Светјејшиј Синод данас, кад су сви противници цркве устали и неусинно о пропасти њеној раде, премилостиво благоволио непоштедити ни труда ни средства, па код највишег мјеста настојати о том, да се више хваљени закон поправи тако, да толики број има у сабор наш црквенопросвјетни доћи из сталежа свештеничког, колики се год буде одредио за сталеж свјетован; па да се ово правило простре и на епархијске скупштине и на протопрезвитерске и изборне срезке сборове, нигди да не буде већи број свјетовних од свештеника; а при том да се донде, докле се честохваљени закон не поправи, никакви Сабори црквенопросвјетни, а тако и скупштине епископатске не држу, па и престану садашњи још досад нигди у христианској цркви невиђени и нечувени Одбори Административни и Школски; јер сви ти само пљене и упропашћују клирикалну и црквену имовину, и све веће саблазн у цркви производе и распростиру, а ништа доброг не доносе.

„Sero medicina paratur, cum mala per longas convaluere moras“. Време је још, да се црква спасти може. Светјејшиј Синод још никад од времена донешеног закона IX. од 1868. г. ние се тако састајао, ни прилике имао, да к спасењу цркве многомоћну снагу своју развие.

Но ако би се још и сад нутало, то би, по немјеродавном мњењу мом, пристао у цркви нашој Српској Христос и

истина Његова царствовати; завладало би са свим ученье њеких журналиста наших, кои веле, да је народ велики господар, да је свештенство син и слуга народа, па с' тога да свештенство мора слушати народ и за народом ићи; дух христиански морао би тако са свим из народа нашег исчезнути, кои казује, да је свештеник обвезан подобно Христу предњачити народу у науци и добродјетели, па и дати се прење, као и Христос, распети, већ што би за народом, а против Христове науке и установа пошао. Ауктоpитет Светјејшег Синода могао би највише допринети томе, да се сваки обавјести, да је свештеник само слуга божиј, а не народа, и да је он син само оног народа православног Српског, коег се чланови са тјелма своим у гробовима налазе, но духовно само са мислима и дјелима своим православним на земли још живу; но народа овог, кои тјелесно још на земли живи, да је свештеник Отац, учитељ и воља духовни, и по томе да народ овај мора ићи за свештеником, а не свештеник за народом; дочим свештеник мора опет ићи за оним народом православним кои је преминуо, тјелесно на земли више не живи.

Заиста ако би и сад Светјејшии Синод благоволио на спрам данашње олује, на спрам очевидног преврата, равнодушним остати; то би и Он показао се сатрудбеником оних, кои систематично на том раде, да свештенства и православија у народу нашем Српском нестане и да се њека народна вјероисповјест у њему подигне. С' тога већ одузет је клерикални фонд од клера, разбацује се тога фонда новац на све стране, само не на подизање моралног и материјалног стања клера, како би овај све сиромашнии будући јавном порутом свјетском, од дјакона до епископа постао, и како би сваки младић на свештенчески чин сгадити се и кору хљеба пре у дјетоучитељском звању, већ у свештенческом, тражити морао.

Из обзира на ове очевидне истине, понизно подписани налазим још за необходиму нужду и неодлагајему:

1.) Да Светјејшиј Синод премилостиво благоволи рјешити и код највишег мјеста исходајствовати, да се из клерикалног фонда никуд ни новчић један више не издае на страну, док се год клерикални карловачки гимназиум и клерикално сјемениште не подигне и довољно не снабдје. И сама школа преправничка за учитеље и учитељице да се у Карловци под надзором највише духовне власти построи; јер искусити и ту несрећу имадосмо, да долазећи из Сомборских учитељских школа преправници са собом атеистичне и сваковрстне против христианске идее и увјерења доносе. Тако Земунски дјегоучитељи пређеке године на јавном испиту продуцираху се с' тим, што су дјецу школску са свим противно црквеним и божјим Заповједима учили. Тако и ни једном дјегоучитељу одтуд ние мила црква и богослужење.

2.) Да се чрез Светјејшиј Синод не припозна ни једна она школа за вјероисповједну, при којој ние свештеник ex officio вјероучитељ и управитељ.

3.) Да је свуда по општинама црквеним дотичан настојатељ цркве, односно парох или протопрезвитер, заступник духовне илити црквене власти, да се без њега никакве сједнице црквених обштина држати не могу и да сви црквенообштински закључци или дописи имају преко њега достављати се вишем мјесту, као што и преко њега да имају и сви налози на обштину црквену долазити; јер и у државногрђанском животу обштинска поглаварства само преко државних чиновника са вишим властима дописују; а при том искуство је показало, да свјетовни предсједници и одборници, кои никаквој одговорности неподлеже, свакојаке изгреде и саблазни у цркви чину без контроле и уплива свештенства на дјела црквенообштинска.

4.) Да се §. 14. II. превишњег „Рескрипта“, тако растумачи, да само они могу од христиана за скупштинаре и одборнике изабрани бити, кои у цркву примјерно иду, и најмање двапут у години кои се испоиједају и причашћују; јер осим вршења ових дужностиј друге свједочбе нема, да је ко од црквене свјести; а и небесни учитељ и Господ баш тога ради установио је евхаристију, да се знаде, ко је његов

прави посљедователь и ко је од црквене свјести. На посљедку

5.) Да благоволи Свјетјејшиј Синод побринути се и о уредној дотацији свештенства; да се свуда по обштинама парохијални домови построе поред црквиј, као и код свијух других народа, гди ће моћи и дијецезан при каноническим визитацијама главу свију подклонити, — у обштем дому, а не обвезним се чинити приватним свјетовним лицама — па да се са сваком обштином као и друге вјероисповједи што чине, писмени уговори уговарају, по превишњем рескрипту или по позднним саборским закључцима; затим да се нигди свештеник непоставља прије, већ што је уговор са обштином сачињен и од дотичних власти потврђен.

Благостање и ауктоpитет нижег свештенства јест темељ аукторитету и благостању предпостављеног вишег свештенства, епископа, архиепископа и патријарха. Оборил се аукторитет правих, то држим, да нико нетреба да се нада, да ће и аукторитет и благостање других дуго се обдржати моћи, па с' тога држим и то, да би Свјетјејшиј Синод сад посједочио да је Отац и покровитељ подручног себи клера, кад би код највишег мјеста исходатајствовати постарао се: а.) Да свештеник сваки равно осталим чиновницима плату своју мјесечно унапред прима, а гди не би примио, тамо да има политична власт, на прву пријаву свештеничку, плату његову утерати; б) Но гди би опет преко исплатног рока плата свештеничка заостала, тамо да имају они, кои плату задржаше, платити овршбене трошкове и 12% камате на исту; јер и свештеник ако није данак и прирезе, из коих се чиновници плаћају, на време свое издао, мора 12% камате и овршбене трошкове да плаћа, а и кад плату своју у време не добије, мора да тражи зајам, кои опет не може ниже дванајст перцента добити. Напосљедку

6.) Необходима је нужда и та, да се дисциплина и у свему ред, у цркви, међ свештенством и христианима, успостави, са изданьем једног дисциплинарног кодекса, а не у појединим циркуларима кои као вјетар прозују мало само, па исчезну.

Бога и душе ради, као четрдесетогодишњи свештеник и искушеник, па као одани, свом душом и срдцем, својој прадједској цркви и своме народу Српском, нашао сам за дужност моју најстрожију, да у име мое и свештенства и христијана у ени духовно подручних, предстанем, поклоним се до земље Свјетјејшем Синоду и представим предходне необходиме нужде и потребе цркве, ради што скорије спасења њеног од олуе и таласа. Кои у осталом са најдубљим благоговјењем и страхопочитањем изумирем

Свјетјејшег Синода

У Митровици, 18. Септ. 1874.

всенижајши слуга
Урош Милутиновић
Протопрезвитер Митровачки.

Прилози

за историју народног сабора 1744.

Д. Р.

И ако је г. Милутин Јакшић у својој расправи: „О Арсенију IV. Јовановићу Шакабенти“ Карловци на стр. 74—150. описао историју народног сабора од 1744., држимо, да не ће бити на одмет, ако и ова три прилога наведемо, који се односе на историју истог сабора.

I.

Г. епископу — митрополиту — Костајничком Алексију Андрејевићу.

Преосвјашчени Г. Митрополит и Епископ
Нам о Христје брат љубазни.

Сија прилика дадесја нам, несамо в давно протекшему мјесјацу Марту, числа 30. народствовану В. П. и православному стаду, всемилостивјешу тогда учињену за потвержденије привилегијско кралевскују резолуцију поменути, но паче к тому и плоди зрелија совершенства оноја сњести, јегда под покровом десници Божија и милостију јеја кр. величества доволное времја в царствујушчем јеја градје бавившајасја славнаја обшче народнаја депутација сего 12. на обшчују честнаго клера и славнаго

народа нашего радост и утјешение к Нам приспје, и по зактеванију обштенародному веја свободи и привилегии в точном и право толкуемом гласу јеја кр. величества всемилостивјеше потвержденија принесе: которија, јеже в болше милости кралевскија увјерение, народу нашему славному, јако и даље обичајно, в соборје народном публицирати потребно и весма должно не само нам, но и високославному двору кралевскому милостиво признадосја. На тое бо и парочити кралевски комисар јего експеленција Г. барон от Енгелсхофен декретом и подобајушчеју инструкциеју учрежден, от јеја кр. величества народу нашему внутр собора нареженд јест; откуд сљедует, да он Господин тако нареженди комисар в сих странах, јешче парочитоже в Славонии бављасја желати будет, от страни народа того собора термин.

Того ради, занеже церков и клер народу предходит, необходително нужда и потреба в первих снитија собору Архијерејскому, аштче не в' иних дјељех, то поне јакоже всегда обично бист, о наредбје того собора и термина јего, имже би могал се на поискание и Г. комисеру на глас дати. Да не будет убо нам совопрошатисја о досадашних Вашего Братства с Нами несастанках невједомими нам узроки бившим (за време патријарховања Арсенијева, не хтедоше епископи долазити у седнице синодске), једино точију љубви вашеј отдавајем, једипоју или другоју, партикуларними персонами, узрокованја или под тими бивајемаја презрјети, а общчаго добра, пользи, напредка, прирастјенија и последка попечение к сердцу узети, и на сие познание Наше неотеготитасе, или кими либо приликами неприпетствовати се на прежде бити подобајушчем архиерејском собрании сосједание братства вашего присудствием и дјелом исполнити мјесто: но да термин и Г. Г. Архиереем назначени осмаго дне т. ј. по сем сљедујушчаго Ноември мјесјаца, љета текушчаго, зде обрјестисја; в случајуже да би весма на пиње речени термин код Нас зде указати се не могли, тако до четирнадесјатаго дне јавленаго мјесјаца потшчати се изволите овдје бити, како не би су прочаја Г. Г. Братиа на первиј термин пришедша, много и долго Преосвјашченство ваше ожидати нужду имјели.

В тој надежде и ожидании непремјенном пребивајем

Вашего Преосвјашченства

Благ желател

В Карловиче 15. Окт. 1743.

Арсенији четврти с. р.

II.

Истом Епископу.

Арсенији Божијеју милостију православни Архиепископ пекски, всеја Сербии, Болгарии, Поморија, Далматии, Босни, Хорватскиа, обоп пол Дунаја и цјелаго Илирика Патриарх.

Преосвјашченому Г. Алексију Андреевичу православному митрополиту Ахилскому и Епископу Костајничкому, Зринополскому, Лике и Грбавија, Честному клеру церковному, монастирскому и помјесному, потомже и всјем тојажде епархии и предјелов благородним Господам военачалником, штабс- обр и унтер офицјером, и цјелому Христианскому воинству: равно јако и коморским официалом и всјакаго состојанја, мјеста, званија и художества, восточнија јерусалимскиа церкве православним Христианом. Нашем возљубленому о Христје Брату и в свјатом Дусје чадом љубезним, милости и мира с молитвеним поздравлением от Господа Бога просим и желим.

Братству и христољубиам вашим досље доволними мјерами в јавление доведено јест, на колико јеја освјашчењејшее кр. величество Наша всемилостивјејшаја монархиња и земли Госпоја, ово от древности водимују сербскују к своему двору Августному и насљедним царствам јеја вјерност, овоже пак в скоро протекших и јешче текушчих љетјех за крјепост и благословение праведнаго, јеја против непријатеља оружија от свјатија церкве нашеја и честнаго клера вознешенија молитви и моленија Богу, вјернаго своего воинства илирическаго храбраго подвига и на враги побједоноснаго ополчења и в сего рода и народа нашего

вјерньејшее, подајничество и службы, всемилостивјејшіе к сердцу примивше, послатују в протекшем јешче годіе именем всего честнаго клера и славнаго народа депутацију, и мозби јеја в благоутробиа матерњаго њедро, примити всевисочајше изволили јесу, от предков јеја славњејших римских императорej и царej кровију и постојанoју вјерностију услуженија привилегии, свободи, права, допушчения и милости своим кралевским верховњејшим авторитетом потвердити, и по тенору тјех за обранение церкве и закона, народнују же ползу и отишие рукодержати, невредиме сохрањати и в дјејство привести, свјато објешчати.

Сверху сеја милости к тому, јако да сие јеја величества прешчедрое и народу своему вјерному благоутробиа и благости пространство на общее наше утјешение всему народу јавлено и публицирато будет, и всја прочаја помеждособнаја внутрењаја наша дјела, тежби и тужби донесутсја и расправљати, недостаточнаја и непоредњаја обшчаја и партикулярнаја уредовленнем возполнетсе и наградјат, јесу Их кр. величество всемилостивјејше судили, допустили и нарочним декретом повељели держати генерални собор народни здје в Карловци на уговореное време с кралевским ктому собору наименованим комисаром, иже јест јего ексцеленција кралевски дворно-војени совјетник фелдмаршалајтнант и Баната темишварскаго намјестни губернатор Г. барон от Енгелсхофен.

Со сим же ниње високојављеним Г. комисаром в малих сих днех термин сего генералнаго собора народнаго уговорен, закључен и резолвират јест 20. Јануариа ново настојашчаго 1744. љета по нашем восточном календару.

Того ради все сие Ми братству и христољубиам вашим јавити и огласити творим (занеже на то и от двора кралевскаго на всја оброканди и команди, администрации, ландесдепутации и ордирекции дерети во своеј свободје за отпуск на собор, распослашасја), јако да преосвјашчени Г. Брат изволет сами у персони па ниње јавлени термин здје указатисе и доћи, и ктому пак чрез своју Боговрученују Епархију сим будушчи собор огласити, приложивше тому своја собственија расписи, и јако от монастирежителеј, протопресвитеров и пресвитеров, тако и милитарскаго и камералскаго чина, по два лица, најлучшаго взора, чести, сана, степене и достоинства, мужи мудрија и свјед мија, могушчија за ползу и прирастјение свјатија церкве и народа своего, благо и разсудно слово дати, изберет, паредит и повелит от начелних мјест, и дишчтриктеј таковија на собор депутирти, подобајушче уполномошчити, и сјемо в Карловце собору народну на термин горје јавлени послати Незабивше в том нареждени досадашни обичај, краински же. Господа шчабс официјери ниедним образом от сего позванија да неизостајут, по их са останими поташчитесе оправити; задавше им при том, ашче кое мјесто, вес, село, танач, жителство, или која партикуларна персона против всемилостивјејше дарованих привилегии претерпје досаду, ашче в законье, власти церковнеј, во правах своих воених, камералских, или ва ином видје обидимо бје, состроенија своја тежби же и тужби на собор с добрими фундементалними пробами и достовјерними доказателстви, да тјеми би за повреждение своји правиц увраченање могли получити.

Како на последнее сие позивание, в јавлени термин, и ожидаем Братства вашего и всјех епархии вашеја депутиров, неотложнаго пришествија, иначеже сотворши, и от собора изоставши, между собором пред кр. комисаром сатесфакцију народу воздадут.

Тако дадесја в Карловачкој Нашој резиденции Дек. 14. 1743.

М. П. Арсенији Четверти с. р.

III.

Истом епископу

Преосвјашчењејши Г. Архиереј
во Христје брате љубезни.

Кроме сего Нашего напоминанија крјепко вјеруем, јако В. П. извјешчено будет, јединогласно при посљеднем здјешном всенародном соборје учинени завјет, да вси Г. Г. Архиереи на образ древле бившаго

при духовном престоље Словено-сербском, обичају, в праздник вознесенија Господа нашего Исуса Христа, здје по всја годи при нам собирајутсе, слеђователње и ожидати будем таковому општему Архиерејскому завјету, и от В. П. возполненија, и втоіже ден здје присуствиа, јако в таковом всјех Г. Г. Архвереев собранији, за дјела честному клеру и славному народу, прислушајушчаја досље предвзјатаја, и предвзјатасе имушчаја, и договорилисјаби. На котори конец да изволите В. П. с собоју ашче која вједали будете, по соборје всенародном, клеру или народу напешенија бједи, или досади, всему понести, како би от сјуду соборно врачевание таковим пристарати се могло (из овог се види, да је у то време св. Арх. Синод решавао и световно-народне ствари и заступао народни сабор).

В случаи, да би далекости ради резиденции своеја, в наречени ден прибити, сјемо невозмогли В. П., ми и до сошествија св. Духа, на пришествие ваше несумнено ждати будем.

При сем напоминаетсја П. В., и ону по народнеј репартации на клер вашеја епархии наложену суму подполно с собоју донести и остаем

Вашего Преосвјашченства

В Карловци 27. Апр. 1745.

Арсенији Четверти с. р.

Пр. 5. Јунија у Комоговини и ответовано Јулија 8. Комоговина.

Два писма

владике карлштатског Мојсија од Мијоковића.

Др. Августин Бошњаковић.

У библиотеци манастира Хопова, нашли смо и на два писма владике карлштатског Мојсија од Мијоковића, писато једно неком босанском — турском — капетану, а друго задарском проти Јовану Дијаковићу, која је писма по свој прилици морао донети са собом архимандрит хоповски Севастијан Илић, дошавши из Гомирја у Хопово.

I.

Племенити Господине Капетане мои драги и мили комшија!

Колико ми је жао за несрећу, која се на Цесара мога кордуна кроз немирне главе догодила, толико више жалим, да јучер и тебика на диван доћи писам могао, јерсам морао с моим Генералом о несрећи кордонској дуванити, и вашем великом везиру књигу писати, и јавити оног невјерника и зулумчију, кои међу два велика Цара смутњу зачиње, мирни комшилук квари, своју свету вјеру гази, и светца срамоти.

Промисли сам мили Г. Капетане! каква велика несрећа може из оне паљевине изаћи; колико би крв заман пролити се могла; и колико би пошчени Турака мали и велики, морали већ' до сада Богу, и светцу Мухамеду, миле свое главе погубити; и свое жене своју дјецу, и сву своју старину на вавјек изгубити; само да ја не будем пред мога светлога Принца на кољена пао, и са сузама његакар просио, да не шаље свое силне војске, и да вас не затире, како што ви мирне великог мог Цара Наполеона људе ово сада по трећи пут затирете, и проклетство и самог ва шег великог светца мухамеда на себека, и на сву вашу земљу навлачите; богу вјеруи капетане! да ће вас мој светац Илија, кога сте већ двапут на миру двију велики Царева палили, даће вас он сапети, и да ће вас сам ваш светац Мухамед побити, подавити, и затрти тако силно, да се вам с' ове стране лепога града Травника ни имена чути ни трага више знати неће, само ако до два дана Цетин неоставите, и неповратите свега штосте пустајски узели и квара против и божие, и обадвију царева правице учинили. Кажи твоим Турком капетане! нека се спомену оне жалости, коју су од силне руке гласовита Генерала Мармонта пред' два љета терпјели! пак још ондае могло све ово бити, што вас сада очекује, ако само мене непослушате, и до два дана Цетин неоставите, и неизвршите све што вам ова књига моја поручује, и недођете граду Цетину на тврду моју

вјеру помиритисе, и поклонити моме великом Генералу и меникар.

Ербо знај добро мили Господине! да у мога великог Цара Наполеона, ние само един Мармонт, него е сваки Генерал и памети и силе Мармонтове, пак небоисе ни един зулумчиа како правицу божију, и двију царева пријателство љуби; јер и сам светац Мухамед невољала човјека, и зулумчие не трпи, и затире.

Ово све и сам ти знадеш, нити ја треба да ти више кажем; Него буди ми лиено здрав са свима твоима пошченима Турци, а непошчене и зулумчие затири, ако желиш миран бити у твом добру кога ти је бог дао; и звати се стални и вјечни пријател владике римљанскога, у славној држави великог цара Наполеона по имену Гавалира Моисеа Племенитог от Миоковића*.

Писано у Плашом 1. Маја 1813. год.

II.

Љубезни Јоцо!

Насмеја сам се сит и до суза твое писмо о Краљевићу читајући више пута. Исте шкандале и лажи грчке из Беча, писали су ми велики људи. Нашег доброг Цара ласно је могао варати, јер Губернијум Далматински од њеки подмићен све добродјетели и све заслуге њему је приписао; дакле цар добри веровао, и . . . ? (неразумљиво.) по тајно и на У — подписао се, за то перстен носи. Кроз грчке суетне фале сијет е више пута кашњаван, царства су пропадала, многи су мјатежи и немир међу људми и народа царствовали и такође и сиромашка Далмација с Краљ — страдати; него млада Терезија, она ће му и кесу и џигерицу извадити, сада е врага к себи у кућу довео. — — —

einen Wohlstand herbeizuführen, und auch in dieser Rücksicht seinen Namen in diesem Bisthume zu verewigen. Uebrigens ist mein Kloster nicht in einem so gar erbärmlichen Zustande als mein Kläger es glaubt, und glauben machen will, und in keinem schlechteren, als derjenige war, in dem ich es übernommen habe. Die Unglücksfälle, welche seit der Mitte des vorigen Jahrhunderts auf diesem Kloster nacheinander waltaten, konnten keine besseren Resultate herbeyführen. Diese machten es arm. Das alte ursprünglich schlecht aufgeführte, durch zwey Feuerbrünste hart mitgenommene Gebäude des Klosters, kann ohne ausserordentliche Mittel nicht besser aussehen. Hingegen ist die Wirtschaft des Klosters, und die dazu gehörigen Gebäude in einem weit besserem Zustande, als ich angetroffen habe. Mein Herr Kläger hätte in drey Jahren wenigstens einmal mir die Visite erwiedern, das Kloster sehen, und sich von allem überzeugen sollen, nicht aber von allem unkundig, nur in die Luft reden, und mich ohne Grund und Ursache beschuldigen. Wenn hier der Ort wäre, dürfte es mir nicht schwer fallen, meinem Kläger zu beweisen, dass bloss durch seine Gehässigkeit gegen mich mehr als Tausend Gulden C. M. Nutzen dem Kloster entgangen sey. — Zum Schlusse dieses Punktes glaube ich, dass es überflüssig wäre meinen Gegner zu wiederlegen, dass mich die geheime Furcht vor dem hochwürdigsten Appellatorio — diese seiner Einbildung nach besondere Triebfeder — mächtig angesport habe, ihn zu stürzen; weil ich zu gut weiss, dass mich vor der Rechnungs-Legung nicht die bischöfliche Würde, viel weniger die Administratur lossprechen könne. Hiemit schliese ich den ersten Punkt, und hoffe erwiesen zu haben, dass ich weder Feind, noch Hasser und Verfolger meines Klägers wäre, und dass ich nicht um ihn zu stürzen, sondern um ihn auf diesem Posten zu erhalten, alle in meiner Macht gestandenen Mittel mit Hintansetzung meiner eigenen Amtspflicht aus wahrer wahrer Achtung zu ihm angewendet hätte.

Ad b. In wie weit der zweitangeführte Beweggrund der wieder mich gerichteten Klage meines Gegners eine Beachtung verdient, geruhe die hohe Unters.-Commission aus der nachstehenden Beleuchtung zu entnehmen.

Schon in den letzten Tagen des verstorbenen Herrn Bischofs von Miokovics, mehr als 2 Monate vor der Ankunft des Herrn Archimandriten Muschitzky wurde die in dem Licaner Erzpriesterthume liegende Pfarre Divo Szelo durch das Ableben des Pfarrers Michail Poesnesa ledig geworden. Um diese Pfarre zu erhalten, schrieb mir der damals gewesene Caplan und Viceerzpriester Johann Budissavljevics des korbavaer Erzpriesterthums, und trug mir 200 fl an, wenn er diese Pfarre bekäme. Dieser schmutzige Versuch mich zu bestechen, und zu einer schreyenden ungerechten Handlung zu verleiten, empörte mein Innerstes. Ich würdigte diesen galanten Herrn nicht einmal einer Antwort, sondern verwies ihm dieses sträfliche Attentat mittelst des Herrn Hauptmanns Johann Koszanovics des Licaner Regts der sich ebenfalls für denselben verwendete, möglichst empfindlich. Das unter meinem Vorsitze gehaltene Consistorium ernannte den im Licaner Erzpriesterthume ältesten, und mit einer zahlreichen Familie belasteten Caplan Stefan Poesnesa zum Pfarrer in Divo Szelo mit Uebergehung des um 15. Range in beyden Erzpriesterthümern üngeren Caplans Johann Budissavljevics, über welchen ohne diess in Folge des Licaner Processes unter dem Offzs-Korps von dem hohen Mil. Appellations-Gerichte eine Kriegsrechtliche Untersuchung zu verhängen anbefohlen, und bis dahin, vielleicht auch bis zum heutigen Tage noch nicht abgehalten wurde. Als ich dem Herrn Administrator Muschitzky das Bisthum übergab, wurde natürlich die Ernennung des Pfarrers zu Divo-Szelo zur Sprache gebracht, wobei er von dem schmutzigen Verfahren des Caplans Budissavljevics gegen mich, und von jener verhängten Kriegsrechtl. Untersuchung, wie auch von dessen anderwaitigen Conduite in genaue Kenntniss gesetzt wurde, und meine Ansicht und Benehmen gegen ihn billigte. Demohngeachtet trat er davon, und von dem von ihm selbst aufgestellten, streng zu beobachten verheissenen und auch den gesammten Caplänen bekannt gemachten Grundsatze, wornach diese befördert werden sollen, bey dem Budissavljevics und bey der ersten Gelegenheit, als nähmlich der Pfarrer zu Mutilics korbavaer Erzpriesterthums Abraham Derlyan, gestorben war, ab, und ernannte ihn mit Uebergehung vieler älteren und verdienstlicheren Capläne unter 8. 20. Decem. 1824. in meiner Abwesenheit zum Pfarrer in Mutilics. Als ich von meiner Untersuchungs-Reise in die Banal-Grenze zurückkam, tadelte ich jenes Factum, und richt vergebens zur Abänderung desselben um so mehr an, als solches bey keiner

höheren Stelle bis dahin bekannt war. Vergebens bath um diese Pfarre der älteste Caplan Peter Kossanovics, dessen Sohn Caplan Michael Kossanovics Sr. Excellenz der Landes-Commandierende Herr General bey hochdero Gräntzbereisung dem Consistorio nachdrücklichst empfohlen hatte. Vergebens verwendete sich dessen andere Sohn, Namens Basil, nun ein bankrotirter Kleinhändler in Carlstadt, für seinen Vater beim Herrn Administrator. Nachdem alle Bitten und Verwendungen für die gerechte Sache deren Kossanovics die für den Budisavljevics sprechenden Argumente nicht aufwiegen konnten, entschlossen sich jene Kossanovics, hierüber bey Sr. Exzellenz, dem Herrn Erzbischofe sich zu beschweren. Dieser Basil, Sohn des Caplans Peter Kossanovics, ersuchte mich einst mit Thränen in Carlstadt, womit ich ihm zu der Beschwerde seines Vaters und Bruders einige Gründe an die Hand geben möchte, wodurch die ungerechte Präterirung seines Vaters redressirt werden könnte. Durch die Thränen des für seinen Vater bittenden Sohnes wurde ich gerührt, und in dem Bewustsein des denen Kossanovics geschehenen Unrechtes, aus Mitleiden gegen sein Alter und kümmerliche Subsistenz, schrieb ich ihm in der Geschwindigkeit einige in der Wahrheit gegründeten Beweggründe, aber keine Klagsschrift gegen den Herrn Administrator, wie der diesfällige Aufsatz selbst beweiset, und zwar ohne allem Interesse, dessen mich der Bas. Kossanovics fälschich beschuldiget, nieder. Ob die Kossanovics in der Folge eine Beschwerde führten, weiss ich nicht, wenigstens kam keine derbey zum Vorschein und zu meiner Kenntniss. Gesetzt aber auch, dass sie einen Gebrauch davon wirklich gemacht hätten, wäre dem dadurch der Sturz des Herrn Administrators herbeygeführt? Im schlimmesten Falle wäre er für die Praeterirung des alten Kossanovics verwiesen, und mit der besseren Handhabung der Gerechtigkeit, und mit der baldigen Gutmachung des ihm geschehenen Unrechtes beauftragt worden. Ja, ich getraue mir zu behaupten, dass es für den Herrn Administrator besser gewesen wäre, wenn die Kossanovics ihre Beschwerde angebracht hätten; denn schon damals wäre der Herr Administrator in sich gegangen und nicht geschehen gelassen, dass in der Folge mehrere ähnliche Fälle der Ungerechtigkeit bewerkstelligt würden.

Der Herr Administrator machte bei der ersten Vacanz — des Viszucher Pfarrre — das dem alten Kossanovics widerfahrene Unrecht also gleich gut, und ernannte denselben zum Administrator, bald darauf zum Pfarrer in Viszuch. Auf die zwischen ihm und seinem Sohne Caplan Michael entstandene Klage, die ich mit beyden Herrn Erzpriestern und Konsistorial-Räthen Pricza und Budissavljevics aufgenommen, und dem Consistorio unterlegt habe, wurde in einer Konsistorial-Sitzung beschlossen, beyde Kossanovics, und zwar den alten als Pfarrer, und den Sohn als Caplan nach Viszuch zu übersetzen. Dieser Consistorial Beschluss blieb von April bis Oktober 1826. in seiner Kraft, als auf einmal das Blatt gewendet, der arme Kossanovics als unfähig zum Pfarrer erklärt, und der Caplan Theodor Vurdelya unbedingt zum Pfarrer in Viszuch ernannt wurde. Während meines letzthierigen Hierseyns erfuhr ich, dass von dem neuernannten Pfarrer Vurdelya ein Revers gefordert wurde, wodurch er sich verbindlich machen sollte, dass er dem alten Caplan, ernannt gewesenen Pfarer Peter Kossanovics ein Drittel von allen Einkünften der Viszucher Pfarre entrichten werde.

Aus dieser getreuen und gewissenhaften Darstellungen glaube ich folgende Schlüsse ziehen zu können: 1., dass der Inhalt jener von mir für die beyden Capläne, Vater und Sohn Kossanovics aufgesetzten Beweggründe wahr sey, und nicht entkräftet werden könne. 2., dass die Ernennung des Caplans Budissavljevics zum Pfarrer in Mutilich mit Praeterirung des ältesten Caplans Kossanovics nicht in der Ordnung gewesen sey; 3.. dass die beyden Capläne Kossanovics eine gerechte Ursache zur Beschwerde gehabt haben; 4., dass ich zur Niederschreibung jener Gründe durch nichts anders, als durch das Bewustseyn des Unrechts, welches ihnen zugefügt wurde, und mein Zartgefühl über das Elend meines Nächsten mich umso mehr bewogen fand, als dadurch für den Archim. Muschitzky kein Unglück erfolgen konnte, und der augeblicklich vorübergehende Verdruss, den der Herr Administrator darüber hätte bekommen können, das dadurch für einen altgedienten Priester, und seine zahlreiche arme Familie mit vollem Rechte zu erzweckende Vertröstung keineswegs aufwiegen kann. 5., dass das mit dem alten Kossanovics seit dem letzten frühjahre getriebene Spiel auf mich gewälzt wurde, wodurch sein Sohn Basil sich aus Rache bewogen fand, meinen Aufsatz herauszugeben und jene falsche Anmerkung, die einen in Geschäften ge-

übten Mann verräth, darauf zu schreiben; wesswegen man seine Dienste nun mit $^1/_3$ der Viszucher Pfarr Einkünften belohnen will.

Demnach irrt sich mein Herr Kläger sehr, wenn er daraus eine Aufwiegelung der übrigen Capläne des korbavaer Erzpriesterthums gegen denselben herzuleiten sucht. Mir ist eine Aufwiegelung nie in den Sinn gekommen, ich habe gar keinen korbavaer Caplan, nichteinmal einen Kossanovics weder gesehen, noch gesprochen. Darum bitte ich die hohe Untersuchungs-Commission alle korbavaer Capläne, jedoch von dem H. Administrator entfernt und ohne seinen Wissen hierüber zu vernehmen.

Uibrigens um ausser allen Verdacht der eigennützigen Absichten der Bestechung oder sonst was immer für eines Interesse, welcher mich Basil Kossanovics beschuldigt, zu kommen, trage ich sowohl diesem Basil, als seinem Vater Caplan Peter und Bruder Caplan Michael Kossanovics den Haupteid auf, sie sollen sagen, warum ich ihnen jene Punkte aufgesetzt habe? ob sie mir je einen Kreutzer, oder was immer anders dafür gegeben haben? Uibrigens behalte ich mir von diesen Kossanovics bey jener Behörde hierüber zur Rede zu stellen und von ihm Beweise über seine Beschuldigung der dabey gehabten eigennützigen Absicht zu fördern.

Ad c. Was mein Kläger in diesem Punkte mir zumuthet, und behauptet, als hätte ich im Laufe des Jahres 1825. eine anonyme Denunciation an Sr. Excellenz den Herrn Erzbischofen und Metropoliten von Karlowitz eingesendet, und desswegen eingreifend verwiesen worden wäre, ist eine reine Lüge und Verläumdung. Es wäre demnach genug meinen H. Kläger zur Aufstellung der rechtsgiltigen Beweisen aufzufordern, allein, da er dies zu thun nie im Stande seyn wird, und doch auf diesen Punkt den gleich darauf folgenden stützt, so sehe ich mich wieder meinen Willen nothgedrungen, über denselben eine geschichtliche Beleuchtung der hohen Unters. Commission zu geben.

Gegen die Mitte des Monats September 1825., erhielt ich von Carlowitz unter meiner Adresse ein mit dem erzbischöflichem Sigel petschirtes, einen ganzen Bogen langes Schreiben dto Carlowitz den 11. August 1825. *ohne Unterschrift*. Die Schrift verräth den erzbischöfl. Expeditor Lazarevich. Aus diesem Schreiben ersah ich, dass eine anonyme Denunciation über den hiesigen Herrn Administrator Muschitzky Sr. Excellenz der Herr Erzbischof dto Carlstadt den 11. July 1825. überkommen hätten, und dass dieselbe von Sr. Excellenz mir zugeschrieben werde. Sobald ich nach Plasky kam, machte ich den H. Administrator mit dem Inhalte jenes anonymen Schreibens vom 11. August und mit der Denunciation, soweit man aus demselben entnehmen konnte, bekannt. Und mir lag nichts so sehr am Herzen, als wie ich jenen, mein ganzes moralisches Wesen tödtenden Verdacht Sr. Excellenz benehmen und den erhaltenen Brief wiederlegen sollte. In dem ersten Ausgusse meiner Gefühle, machte ich an Sr. Excellenz eine 5 Bogen — starke Vertheidigungsschrift oder eigentlich Wiederlegung jenes namenlosen Karlowitzer — Schreibens vom 11. August bereit. Allein da er mittlerweile auf den hungarischen Landtag nach Pressburg abgegangen, mithin mit öffentlichen Geschäften überladen war, zog ich vor, jene Wiederlegung auf eine andere Zeit zu verschieben, und unter der eidlichen Betheuerung, dass die mir zugemuthete Denunciation gegen den Archimandr. Muschitzky von mir nicht ausgegangen sey, Sr. Excellenz um die strengste Untersuchung unter 10. 22. Novb. 1825. zu bitten. Allein statt der sehnlichst gewünschten und gehofften Untersuchung, welche einzig und allein meine Unschuld dargestellt haben würde, erhielt ich allhier in Plasky, in gegenwart des H. Archimand. Muschitzky ein. auf Befehl Sr. Excellenz, von dessen Herrn Proto-Syncells Iustin Iovannovich dto Pressburg den 18. 30. Dec. 1825. an mich erlassenes Schreiben, welches ich der hoch. Unter. Commission in Originali vorweise, und das in der deutschen Uebersetzung also lautet; „Hochwürdigster Herr Archimandrit, mein Hochverehrtester! Das an Sr. Excellenz, den Herrn Erzbischofen und Metropoliten von Ew. Hochwürden unter 10. Nov. l. J. aus Plasky erlassene Schreiben ist von Sr. Excellenz rechtens empfangen und mir gnädigst aufgetragen worden, Euer Hochwürden hiermit zu antworten, dass Sr. Excellenz mit Ihrer Entschuldigung zufrieden seye, und nichts Weiteres von Ihnen brauchen, ausser dass Sie Ihre Schuldigkeit genau erfüllen, und dem Administrator des dort. Bisthums Herrn Archimandriten Muschitzky in jedem Falle besonders aber in etwelcher *Unklugheit* mit Rath und That behilflich seyn sollen. Indem ich hiermit den mir gegebenen gnädigen Auftrag erfülle, mich aber Ihrer Liebe und Freundschaft empfehle, geharre ich etc.“

Nachdem ich diese Zuschrift durchgelesen, gab ich sie auf der Stelle auch dem H. Archimandriten Muschitzky zu lesen. Er las sie, und gab sie mir ohne ein Wort zu sagen zurück. Ich erfüllte den mir gegebenen Auftrag pünktlich und half dem Herrn Administrator Muschitzky in jedem mir gegebenen Falle und Fache zu seiner Zufriedenheit, wie solches seine Briefe bewähren, bis zur Ankunft der hohen Untersuchungs Commission ohngeachtet seiner, seit dem letzten Monathe May gegen mich ohne Unterlass dauernden Machinationen, prompt und getreulich.

Aus dieser thatsächlichen Darstellung erhellet, dass es nicht wahr sey, dass mich Sr. Excellenz der Herr Erzbischof und Metropolit wegen jener Hochdemselben zugekommenen Denunciation eingreifend verwiesen hätten; dass jener Verweis bloss von einem dem Herrn Archimandriten Muschitzky zugethanem Freunde ausgegangen wäre, dass die Dreistigkeit jenes Verfassers des anonymen Schreibens vom 11. August, sich bei solchen niederträchtigen Correspondenzen des erzbischöflichen Sigels zu bedienen, wohl eine scharfe Rüge und vielleicht auch Strafe verdient habe; dass ich von dem Verdachte, in dem ich deswegen bei Sr. Excellenz vielleicht gestanden bin, völlig losgesprochen worden sey. In wie weit also die Beschuldigung meines Herrn Klägers gegründet, und von welchem Geiste derselbe beseelt ist, geruhe Eine hohe Untersuchungs Commission hieraus zu entnehmen.

Ad d. Nach einer solchen Wizigung, nach dem stets genährten Vertrauen auf Gott, auf den allergnädigsten Monarchen, und höchstdessen allergnädigsten Zusicherungen, nach dem Vertrauen, sage ich auf die unverkennbare Gerechtigkeitsliebe unseres Oberhirten, welches mir sowohl das obangezogene, in seinem Nahmen von Pressburg erlassene Schreiben, dann dasjenige, was mir Hochderselbe kurz darauf von Wien durch meinen Neffen hat sagen lassen, dann die traurige Erfahrung, dass grösstenteils durch ähnliche Klagen und Verwirrungen die Besetzung der ledigen Bisthümer mehrere Jahre hindurch verhindert worden sey; nachdem endlich nicht allein dieses, sondern noch 3 andere Bisthümer vacant sind, und, wenn mich ein so heises Durst nach der Bischofs-Würde getrieben hätte, und ich jenen Grundsatz unserer heiligen Kirche, dass bei der Bischofswahl der heilige Geist mittelbar wirken und den Ausschlag geben soll, zu verkennen mich erdreistet hätte, ich als der dritte oder höchstens der vierte im Range beynahe sichere Rechnung machen, oder wenigsten gute Hoffnung auf eines dieser Bisthümer haben konnte: könnte es nur einem verstandlosen Menschen einfallen, neues Feuer anzufachen, ein so gutes, gottgefälliges, der gesammten Kirche und unserem Oberhirten erwünschtes, für den Staat selbst und die Wohlfart einer grossen Menge seiner getreuen Unterthanen höchst erspriessliche Werk zu seinem eigenen Nachtheile zu hindern, oder in die Länge ziehen zu wollen. Denn wenn ich auch kein Bischof werden sollte, dürfte ich wenigstens eine der besseren Archimandriten Pfründen verhoffen, und wenn auch nichts Besseres mir zum Theil werden soll, werde ich noch dann mit der grössten Zuversicht zu meinem Schöpfer sagen: „Vater, dein Wille geschehe!“

Mag der hiesige Wirth Nico Schumonya, mögen hundert andere für den Herrn Kläger interessirte Menschen, und seine Anhänger ihm entdeckt, auch vor der hoh. Unters.-Commission ähnliche Aussagen abgelegt haben, dass die Klagsschrift vom 21. März 1826. und die zwei späteren Denunciationen in dem Hause des hierortigen Erzpriesters Buncsich durch mich verfasst, dem G. R. Oberlieutenant Wiczkovich zur Besorgung der Abschrift übergeben worden seye: so bleibt seine und ihre Angabe dennoch insolange falsch, bis er durch rechtskräftige Gründe und ehrliche unpartheyische, nicht aber jene Zeugen, die Tag und Nacht sich bei ihm befinden, essen und trinken, mich überwiesen haben wird. Ich halte fest dafür, dass selbst die hohe Untersuchungs-Commission mit eigenen Augen sich überzeugen konnte, dass die Unterofiss. Corpral Damian Strika, Corpral Theodor Skorupan, Gefreite Radicza Komadina und Shupitza, dann der ausgeschriebene Corpral Theodor Vukelich, dessen Sohn Rade, der Gränzer Stojan Knezsevich und andere mehrere beym Tag und bey der Nacht bey meinem Kläger sich befinden, oder einander ablösen, dass sie dort schmausen, Unterredungen halten, und Belehrungen empfangen. Auch glaube ich fest, dass die hohe Untersuchungs-Commission diese Unart, dieses Verderbniss des Volkes, welches alles dieses siehet, und sich darnach richtet, meinem Herrn Kläger nicht ungerügt und unverwiesen gelassen haben dürfte. Obschon ich daran nicht zweifle, so geht die Dreistigkeit meines Herrn Klägers und jener Verführten so weit, dass sie, während die hohe

Untersuchungs-Commission zur Tafel sitzt, diese entweder in dem Kuchelzimmer, oder auf dem Zimmer meines Klägers mit Speisen und Trank ihre Gaumen laben. Mir ist sehr leid, dass ich mich diesfalls auf die eidliche Aussage der unpartheyischen Zeugen, der Dienerschaft der hohen Unters.-Commission, Francz und Nikola zu berufen gezwungen sey.

Zum mehreren Beweise, dass ich an der Verfassung jener Klagschriften keinen Antheil genommen habe, diene auch dieses, dass ich besonders zur Zeit, als die zweyen ersteren verfasst worden sind, weit von hier, nehmlich in der Untersuchung der Viceerzpriester Radakovichischen Streitigkeiten mit dem Hern Lieutenant Lemaich zu Grachacz, Serb und Oszredke mit dem Herrn Obristlieutenant von Vishnich 12 bis 15 Stazionen vom Loco Plasky entfernt war.

Was aber insbesondere die Angabe oder die Entdeckung des hierortigen Wirtes Nico Schumonya betrifft, muss ich bemerken, dass er zu dieser falschen Angabe wirklich aus Anhänglichkeit an den Hern Kläger, wie er in seiner Klage selbst andeutet, verleitet und angespornt seyn mag, weil ihm mein Herr Kläger gewisse Hoffnung gab, dass er ihm durch den Abkauf seines höchst verschuldeten Hauses, weswegen auch Unterhandlungen wirklich stattfanden, aus seiner Schuldverlegenheit helfen werde.

Ad e. Obwohl ich die obberührten Klagschriften nicht gelesen habe, und die darin vorkommenden Ausdrücke nicht kenne, so glaube ich doch, dass diese mich nicht verrathen, der Verfasser jener zu seyn. Nur die höchst ungegründete Vermuthung und exaltirte Einbildung meines Klägers kann diese Behauptung, wie auf dem Sande begründen. Seine Syllogismen dürften ungefähr diese seyn: Schriften, welche Ausdrücke aus der heiligen Schrift enthalten, müssen von dem Archimandriten Rajacsich verfasst worden seyn; die in Frage stehende Klagsschriften und Denunciationen enthalten Ausdrücke aus der heil. Schrift: also sind diese vom Archim. Rajacsich verfasst worden. Oder: Schriften mit Ausdrücken aus der heil. Schrift sind von Schriftgelehrten verfasst worden; die fräglichen Klagsschriften aber enthalten Ausdrücke aus der heil. Schrift: also müssen diese den Archim. Rajacsich zum Verfasser haben. Oder: Wenn Schriften, wie die vorliegenden Klagschriften, Ausdrücke aus der heil. Schrift enthalten, müssen sie von Schriftkundigen ausgegangen seyn; allein Niemand in Croatien, als blos der Archimandrit Rajacsich ist der heil. Schrift kundig: also ist der Archim. Rajacsich Verfasser der vorliegenden Klagschriften und Denunciationen. Quod erat demonstrandum. Sic! Beweiset mein Kläger die Regularität und die Wahrheit dieser Syllogismen, so bin ich der Verfasser jener wider ihn gerichteten Klagschriften, in denen sich biblische Ausdrücke befinden. Kein Wunder also, dass dieser Herr Administrator die Croaten auf die niedrigste Stufe der Moralitet setzt, (Siehe das Circulare an die gesammte Geistlichkeit von 3. Novb. 1824.) wenn er ihnen die Bekanntschaft mit der heil Schrift ganz abspricht.

Ob ihm ein guter oder schlechter Ruf vorangegangen, kümmert mich sehr wenig. Ich bekümmere mich meistens um meinen guten Ruf. Genug an dem, dass ich zu seinem damaligen guten oder schlechten Rufe garnichts beigetragen habe, und dass ich dem guten Rufe meines Nächsten wo nicht hinzugefügt, doch nie das Mindeste abgenommen haben dürfte. Nichts ist so verborgen, das nicht an Tageslicht kommt. Bin ich denn allein, der es wusste, dass der Herr Kläger sein Kloster bedeutend verschuldete? dass er mehrere Jahre deshalb suspendirt gewesen? Diess ist eine Tausenden und Tausenden bekannte Sache. Eine Sache, welche zu jener Zeit sehr viel Lärm in der Nation gemacht, und welche der Herr Kläger selbst nicht einmal öffentlich an seiner Tafel mit allen Umständen erzählt hat. Zu dem reisen die Menschen hin und her, selbst unsere gemeinen Gränzer, sind nach Slavonien, Syrmien und Banat gegangen, hören Verschiedenes und erzählen was sie gehört haben. Und auf diese und andere Art theilen sich die Menschen das Gute und Böse einander mit. Man sehe nur bei einem Regimente, wie viele Pässe jährlich in die untere Gränze ertheilt werden, und man wird die Möglichkeit einsehen, wie sich jenes Gerücht auch bis hierher verbreiten konnte. Ich hüte mich sehr von meinem Nächsten übel zu reden, und bete zu Gott, dass er die Thüre der Verschwiegenheit an meinem Munde setze. Auch lehre ich diejenigen, auf die ich Einfluss habe, ein gleiches zu thun. Uibrigens wer kann der Welt verbieten, von anderen Menschen gutes und böses und besonders die Wahrheit zu sprechen? Wir hören, was in den äussersten Weltwinkeln geschieht, soll man nur durch mich hören können, was

3—4 Tagreisen weit vor mehreren Jahren geschehen war? Die Welt und die Geschichte spricht allerley von jeder Klasse der Menschen: Wer soll ihr verbiethen, von einem Archimandriten zu sprechen?

Was die Angabe über die Zahl der Seelen, und der Geistlichkeit, die Entrichtung oder Nichtentrichtung der Syngelia-Gebühren betrift, muss ich bemerken, dass die Central-Schüler und die Clerici, besonders dijenigen welche Tabellen hierüber schreiben, also der junge Pfarrer Philipp Maistorovich, der gewesene Schulgehilfe Alincsich und mehrere andere dieses alles genauer und besser wissen, als ich oder einer von den Consistorial-Räthen. Auch muss ich weiters bemerken, dass bey unserem Consistorio nichts so geheim verhandelt war, was nicht auch an der Tafel des H. Administrators, ohne Rücksicht der Tischgenossen besprochen wurde. Es mus in dem Consistorial Protokolle aufgezeichnet seyn, dass, als ich an einem Sitzungstage einen, Vormittags in der Session verhandelten, und noch nicht publicirten Gegenstand auf der Gasse hörte, ich über diesen Unfug in der gleich Tags darauf gehaltenen Sitzung dagegen meine Einwendung machte und mich erklärte, den Sitzungen nicht beiwohnen zu wollen, wenn diesem Uibel nicht gesteuert werden wolle. Der Gegenstand war: Die Ernennung des Viceerzpriesters Liesina zum Administrator des Licaner Erzpriesterthums. — Zum Schlusse dieses Punktes, wie die Geheimnisse unseres Consistorio verschwiegen bleiben, bin ich durch diesen rücksichtlosen Ausfall meines Klägers gegen mich bemüssigt zu sagen, dass der Herr Administrator Leute bei sich hält, die ihm ein oder das andere Geheimniss abhaschen, und solches durch Briefe an die Betreffenden gelangen lassen. Ein solcher Mensch ist der unter dem Nahmen eines Clerical-Lehrers sich bei ihm befindliche Laye Lazar Michailovich, welcher sich unterstanden hat, dem Viceerzpriester und Pfarrer zu Petrinje Stephan Csucskovich vor der Publication und vielleicht vor der erfolgten erzbischöflichen Bestättigung zu schreiben, dass er ihn um einen Grad erhöht habe und das er Consistorial-Rath geworden sey. Zum Beweise, das solche Schwachheiten nur von dem H. Administrator ausgehen, diene diese Bemerkung, dass dieser Viceerzpriester nicht vom Consistorio zu seinem Rathe erwählt wurde, da die Rede nur von den Erzpriestern war, sondern auf die blosse Fürsprache dieses Michailovich ohne Wissen des Consistorio, und wider das allerhöchst erlassene Consistorial System, von dem Herrn Administrator einseitig den erwählten Räthen beigefügt und Sr. Excellenz, dem Herrn Erzbischof und Metropoliten zur Bestättigung vorgelegt wurde. Zeuge hierüber das Consistorial Protokoll und alle in der Sitzung gewesenen Beisitzer. Von jenem Briefe des Michailovich haben genaue Kenntniss der Herr Erzpriester Stephan Meangyis, der Herr Proto-Diakon Terkulya und der Empfänger desselben, der ihn vielleicht noch besitzen mag, Viceerzpriester Stephan Csucskovich, und wie mir scheint der Herr Erzpriester Szlavnich. — Weiters ist nicht höchst wahrscheinlich, dass eben dieser Michailovich als er im Herbste 1824. mit dem Herrn Administrator sich so sehr überworfen hatte, dass er darüber in eine Todeskrankheit verfallen war, dieses und noch mehreres über seinen Principalen und Beleidiger gesprochen und unter das Plaskauer Publicum gebracht haben mag?

Nach diesem beliebe die hohe Unters.-Commission zu erwägen, welchen Bestand die in diesem Punkte **e** angeführten Gründe meines Klägers haben, und welchen Glauben sie verdienen. Auch glaube ich, das die hohe Unters.-Commission ohne besondere Mühe entnehmen könne, dass dieser Hr. Administrator seine eigene Schwachheiten und Mängel mir und anderen Menschen anzuhängen wünsche und als muthwilliger Kläger gegen mich auftrette.

Ad f. Dieser ganze Punkt, insoweit er mich betrifft, ist durchaus falsch und erlogen, und bleibt insolange, bis ihn mein Gegner rechtsgiltig nicht beweisen haben wird. Auch ist dieser von ihm sub E., zum Protocoll gegebene, und von dem Schulgehilfen Alincsich abgeschriebene Aufsatz nicht mein Werk. Wohl aber weiss ich, dass der Herr Administrator im Monate Juny oder Anfangs July in meiner Anwesenheit eine geheime Sitzung mit dem Herrn Erzpriester Gabriel Popovich, und dem hiesigen Pfarrer Peter Vukelich abgehalten, mich und den Consistorial-Notaire davon ausgeschlossen, und mit denen zween Caplänen Vucskovich und Maistorovich Verhöre abgehalten und zu Protokoll genommen habe, welches beide diese Capläne unterfertigen mussten, und wobey der Herr Administrator den Actuarius machte. Um sich davon zu überzeugen, geruhe die hohe U.-Commission dieses Actenstück von ihm abzuverlangen. Nachdem jene Geistlichen von

dem so gestalteten Super-Consistorio verhöhrt waren, wurden sie entlassen, und ihnen anbefohlen, sich sogleich wegzubegeben, d. i. sich weder bei mir, noch bey dem Proto-Diakon an zumelden. Als wir nach dem Tische spazieren gingen, begegneten uns jene Geistlichen und erzählten das Vorgegangene.

Das ist vielleicht der erste Fall unter einer Monarchischen, oder jeder anderen geregelten Regierung, dass die Parthey zugleich auch Richter in eigener Sache sey. Aus diesem kann die hohe U.-Commission auf die andere, im Laufe dieses vergangenes Sommers gemachten Umtriebe schliessen. Genug an dem, dieses hatte zur Folge, dass eben dieser Caplan Vucskovich, der mit 250 fl. freiem Quartier und Holz nach Fiume als Lehrer und Cooperator abgehen sollte vermutlich nach dem Beschlusse jenes Super-Consistorii eine andere Bestimmung — nehmlich in seiner Heimath leer abzugehen — erhielt.

Ad g. Auch dieser Grund, worauf mein Kläger seine Klage stützt, ist von gleichem Gehalte mit dem vorgehenden und verdient auch gleiche Würdigung.

Aus allen Vorstehenden glaube ich die Folgerung ziehen zu dürfen, dass sobald alle Stützpunkte auf welchen der Hr. Administrator sein extra vagantes Luftgebäude, seine ungegründete Klage gegen mich aufgeführt hat, durch meine Darstellung untergraben und entkräftet worden sind, das chimärische Gebäude selbst einstürzen müsse; nehmlich, dass weder ich allein, noch in Verbindung mit meinen, von meinem Kläger sogenannten Anhängern: Erzpriester Buncsich, Gränz-Verwaltungs-Oberlieutenant Wiczkovich und Proto-Diakon Terkulya, als der eigentliche Ankläger und Verfasser jener Klagschrift, respektive Hofbittgesuches vom 21. März und der später nachgefolgten Denunciationen betrachtet werden müsse.

Jeder vernünftige, und besonders jeder gelehrte Mann muss für jeden seiner Ausdrücke haften, d. i. er muss genügsame Ursache haben, warum er sich dieses oder jenes Ausdruckes bedient habe. Weil er mich nun als den Verführer jener 7 in dem Hofbittgesuche unterfertigten Menschen, sie aber verführte und elende Werkzeuge nennt: so glaube ich das Recht zu haben, von ihm darüber Beweise fordern zu können; widrigenfalls ist er ein mutwilliger Kläger und Verläumder. Ferners: wer eine Unwahrheit zum Nachtheile und zum Verderben seines Nächsten schreibt oder spricht, weisst man, was er ist. — Der H. Administrator Muschitzky schreibt aber in seiner gegen mich gerichteten Klage, dass ich im Kreise der meinigen 7 Hofbittsteller *bellende Hunde* benannte; was nicht wahr ist: Ergo. — Vielmehr schätzte ich jene Menschen in mancher Rücksicht.

1. Weil sie meine Landsleute und Glaubensgenossen sind;

2. Weil sie brave und geschickte Unter-Offzs und geschworne Dorfältesten seit jeher sind;

3. Weil sie für Kaiser und Vaterland ihr Blut vergossen und ihr Leben dafür nicht einmal hingegeben haben;

4. Weil sie noch immer dem Kaiser und Staate rechtschaffen dienen;

5. Weil sie die Nachtheile, die aus dem Mangel an einem Oberhirten entspringen, gleich allen Uibrigen eingesehen, jedoch vor anderen im kindlichen Vertrauen auf die väterliche Huld des Monarchen den ersten Schritt zur Verfassung jener Schrift gethan, die Kunde von dem Uibel auf die Stufen des Thrones gebracht, und um einen wirklichen Oberhirten geflehet haben;

6. Weil sie Sr. Majestät den Kaiser gerade um mich bathen; obwohl sie mich dadurch in den Verdacht brachten, dass ich sie hiezu angestiftet hätte.

Selbst mein Kläger hätte, wenn er den Gegenstand gründlich erwogen, und alle ihm von ihnen erwiesenen Dienste gehörig zu würdigen wüsste, genug Ursache, diese Leute aufrichtig zu schätzen und ihnen alles Gute zu wünschen; nicht aber dieselben als böse und schlechte Menschen, eines Seelenhirten unwürdig zu verschreyen, und ihre Vorgesetzten zu verleiten, dass sie ihnen eine schlechte Conduite ausschreiben.

Was den Herrn Erzpriester Buncsich, den Herrn G. V. Oberlieutenant Wiczkovich und den Herrn Proto-Diacon Terkulya anbelangt, welche der Herr Kläger als meine Anhänger und Mitarbeiter an jener Bittschrift vom 21. März und der später Nachgefolgten Denunciationen bezeichnet, muss ich zu meinem grössten Vergnügen gestehen, dass ich bisher nicht allein mit diesen Herren, sondern überhaupt mit allen Menschen wessen Standes sie auch seyn mögen, immer in Ruhe und Frieden gelebt, jedermann zu meinem Freunde zu haben gewunschen, und nie mit Jemanden einen Wortwechsel, eine Klage, Streit

oder Gehässigkeit gehabt habe; dass mir die Achtung des Militairs, der Geistlichkeit, der Civilisten und des gemeinen Volkes in den Städten und auf dem Lande zu Theil wurde. In parenthesi bitte ich hierüber alle gewesenen und gegenwärtigen Herrn Rgmts-Commandanten, die übrigen Officre, Staabs-Officre, Compagnie-Comdten, Geistliche beider Religion und das Volk nicht allein des Oguliner, sondern auch der anderen 5 Regimenter zu befragen, und sich darnach zu erkundigen. — Auch muss ich bemerken, dass jene 3 Herrn mit mir zugleich wahre Verehrer und Anhänger des Herrn Administrators gewesen seyen, bis er sie durch unüberlegte und unvorsichtige Handlungen von sich abgestossen hat.

Gewiss hätte ich mehr Ursache zu sagen, dass besonders der Herr Proto-Diakon Terkulya ein weit ergebener Anhänger des Herrn Klägers, als der meinige war. Dieser junge Geistliche hat sich auf Ankunft des Herrn Administrators mit Innigkeit und nicht ohne meine Kränkung gefreut. Er hat ihn bis zum Himmel erhoben, hat ihn als den vollkommensten Menschen gepriesen. Kurz, der Herr Administrator war sein Abgott. Dieser in der Kirche, in der Schule und in der Kanzley sehr brauchbare Geistliche hat seine Anhänglichkeit an den Herrn Administrator, seinen nunmehrigen Klägers durch seine Verwendung auch ausser dem Dienste an Tag gelegt. In welchem Verhältnisse sie gegenwärtig zu einander stehen, mag ich nicht, und es kümmert mich wenig zu wissen. Was der Herr Kläger zum mehreren Beweise, dass ich der Urheber und Leiter dieser Anklagen sey, angeführt hat, dass jene 7 Kläger, seit der Zeit, als sich die hohe U.-Commission allhier befindet, heimlich in das Kloster Gomirje gegangen seyen, um sich rücksichtlich dieses Gegenstandes mit mir zu berathen, ist eine gar grobe, wie ich sie nennen soll? — Unwahrheit, und unverzeihliche Ehrenantastung. Ich setze meine Ehre und mein Leben darauf, dass während dieser Zeit nicht einer, geschweige alle 7 bey mir im Kloster waren, und dass ich keinen dort gesprochen und gesehen habe. Denn diese Leute dürften ja nicht einen Augenblick sich von Plasky entfernen, weil sie nicht wussten zu welcher Stunde sie vor die hohe Unters.-Commission geladen werden. Ich fordere meinen Kläger auf, seine Behauptung zu beweisen.

Die einzige Wahrheit, welche mein Kläger in seiner Klage vorgebracht, und wozu er vielleicht selbst Anlass gegeben hat, ist jene, das der Feldwebel Kragulyacz und Corpral Stephan Skorupan bey meiner letzten Anwesenheit in Plasky — jedoch nicht in der tiefsten Nacht, sondern gegen 10 Uhr abends — aus dem Hause des Herrn Erzpriesters Buncsich, wo ich in Quartier war, herausgegangen seyn. Die Ursache ihres Besuches war, wie sie sagten folgende: Sie hätten bey ihrem Vorbeygehen aus der Kanzley und zurück durch zwei Abende Leute an unseren Fenstern bemerkt, die bei ihrer Annäherung entweder längst der Strasse oder durch den Kirchhof davonliefen. Dadurch aufmerksam gemacht, und doch in der Unwissenheit von der Absicht dieser Menschen, kamen sie in mein Quartier und warnten uns, wir sollen auf der Hut seyn, indem man nicht wisse, wass jene Menschen im Schilde führen dürften. Diess ist wahrhaftig alles, wass dieser nächtliche Besuch zum Zwecke hatte. Ich bitte die hohe U.-Commission auszuforschen, wer dem Herrn Kläger diese wichtige Bottschaft gebracht, und angezeigt hat, und darnach auf die niedrigen Gesinnungen unedlen, und eines höheren Priesters unwürdigen Absichten und Bemühungen meines Klägers zu schliesen.

Die Bemerkung, dass ich mit dem Feldwebel Radosch Kragulyacz in einem sehr vertrauten Umgange, gleich zwey Kameraden stehe, ist unwahr, und trift nicht mich sondern meinen Gegner, welcher den Kragulyacz durch 2 Jahre lang stets um sich hatte, ihm in Accorden, Käufen, Betreibungen des Baues, Aufmunterung der Arbeiter immer gebrauchte, täglich an seine Tafel zog, mit ihm die Spitze des Berges Um bestieg, und mit einem Worte alle Tage mit ihm war. Dieser Duzbrüderschaft hat sich der Feldwebel Kragulyacz bey mir nicht zu erfreuen; er oder ein anderer ehrliche Mann soll sagen, ob er je an meiner Tafel, oder sonst wo mit mir, ausser der Tafel des Herrn Administrators, gespeiset habe, oder sonst einen Umgang mit mir gehabt, woraus man auf die Kameradschaft und nähere Vertraulichkeit schliessen könnte.

So wie dieses Anbringen meines Herrn Klägers unwahr und sehr lächerlich ist, ebenso ist auch dasjenige worin er behauptet, dass diesen 7 Anklägern in dem Hause des Erzpriesters Buncsich mehrere Schmausereyn und Bewirtungen auf meine Veranlassung gegeben worden seyn. Hat der Erzpriester Buncsich, was mir ganz unbekannt ist und woran ich sehr zweifle, diese

Leute in seinem Hause bewirthet, so ist solches gewiss weder mit meinem Willen, noch auf meine Veranlassung geschehen. Oder hat der Erzpriester Buncsich wirklich so etwas gethan, so wird er vermutlich seine Ursache dazu gehabt, oder sich an seinem Vorgesetzten, dem Herrn Administrator löblich erspiegelt haben, welcher ihm den ganzen Sommer und die ganze Untersuchungszeit hiedurch mit einem hinreissenden Beispiele hierin vorangeht. Ich habe schon oben ad d., erwähnt, dass einige Miethlinge des H. Klägers gar nie aus der Residenz weichen; welches sie gewiss nicht thäten, wenn sie ein besonderes Interesse dabey nicht hätten. Ich bin aber weit entfernt, ihm dieses zu einem Verbrechen anzurechnen, und ihn um jene edle Gesellschaft zu beneiden: im Gegentheil bedaure ich ihn recht sehr, dass er sein Geld auf diese Art anbringt. Ich bedaure auch die, ohnehin zur Ausartung geneigten Gränzer, die, statt sich zu erbauen, noch mehr verdorben werden, auf ihre eigene Arbeiten vergessen und ihre Wirtschaft wegen ein und anderen Suf vernachlässigen. Hier wiederhole ich jenen evangelischen Spruch, dass mein Herr Kläger auf meinem Auge ein Haar, und auf seinem eigenen nicht einen Wandbaum sieht, und indem er diese Beschuldigung niederschrieb, sich selbst bei der Nase hätte nehmen sollen.

Die Behauptung, dass eine eigene Kasse zur Unterstützung der Komplotisten bestehe, begreife ich nicht, ob der Herr Kläger dieses von sich, oder von mir sagen will. Sagt er es von sich, so mag er Recht haben, und ich lasse es zu. Zielt er aber damit auf mich und meine sogenannten Anhänger, so sagt er eine Unwahrheit, eine Ungereimtheit ohne Gleichen, und ist ein tödtender Verläumder. Mich wundert sehr, dass er überdiess nicht angegeben habe, dass wir ein Münzbank errichtet hätten. Ich, der ich mit der grössten Anstrengung, nicht ohne Schweiss meines Angesichts kaum mein tägliches Brod habe; der Proto-Diakon Terkulya, der seit 3 Jahren seinen jährlichen kärglichen Gehalt und Equipirungs-Beitrag von 120 fl. ungeachtet der bestehenden Befehle Sr. Excellenz des Herrn Metropoliten von dem Herrn Administrator noch dato nicht erhalten hat; der Erzpriester Buncsich, dem sein ganzes, kaum in 200 fl. bestehendes Einkommen auf die jährlichen Badkuren kaum hinreicht, der ohne seiner wirtschaftlichen Gattin nicht ein Pfund Rindfleisch täglich zu kaufen im Stande wäre; der G.-V.-Oberlieutenant Wiczkovich, dessen Gage genau ausgemessen ist, der mit einer zahlreichen Familie, mit der Erziehung seiner Kinder belastet ist, sollen eine Kasse zur Unterstützung der Komplotisten errichten? Bei Gott, ich weiss nicht, was ich von meinem Kläger denken soll. Entweder ist er auf den Kopf gefallen, oder ist seine Einbildungskraft dergestalt erhitzt, dass er Berge gebähren hört, und in einer Mücke einen Elefanten, ja ein noch grösseres Ungeheuer sieht; oder geht seine Güte so weit, dass er ohne Rücksicht auf sein priesterliches Amt, ohne Rücksicht auf seine Würde und den erhaltenen Posten, auf dem er sitzt, ohne Rücksicht auf die göttlichen und menschlichen Gesetze, auf die einzig und allein in der Liebe gegründete Lehre Jesu, mich, seinen Nächsten, seinen Amtsgenossen, seinen Bruder, seinen Helfer, seinen einstigen Freund und aufrichtigen Verehrer gänzlich verderben und vertilgen will. — Nach diesem unmenschlichen, unchristlichen und ungereimten Anfalle würde mich nicht befremden, wenn er mich des Strassenraubes, des Mordes, des Hochverrathes und anderen grässlichen Verbrechen beschuldigen sollte. — Diese abscheuliche Klage zwingt mich Eine hohe Unters.-Commission im Nahmen der Gerechtigkeit gehorsamst zu bitten, meinen Gegner zu rechtsgiltigen Beweisen aufzufordern, und den Gegenstand auf das strengste zu untersuchen.

Welches Gewissen hat dieser Priester, als er mir und andern ein so schweres Verbrechen andichtet; da er doch unser aller Vermögens Verhältnisse, unsere Noth und Elend genau kennt, oder kennen soll? Glaubt er vielleicht, dass seiner poetischen Laune auch solche Sachen zu dichten erlaubt sey? Ich habe schon oben erwähnt, dass mein Herr Kläger seine eigene schiefe Handlungen auf mich und andre Menschen zu wälzen sucht. Er erinnert sich nicht mehr, was er im Laufe des verflossenes Sommers wider mich unternommen hat; es ist ihm entfallen, dass er Geistliche wider mich gehetzt, sie zu falschlichen Klagen angetrieben, und ihnen diese eigenhändig aufgesetzt hat. Zeuge dessen sind die zwey angehängten Stücke seines eigenen Concepts, für den Caplan Eremia Gergich. Auch ist der hohen Untersuch.-Commission der neuerliche Auftritt mit diesem Caplan noch im frischen Angedenken, um welchen er eben geschickt hatte, wahrscheinlich um ihn zur falschen Aussage vor der hohen U.-Commission zu bewegen. Er hat vergessen, wie er mich

lessen Gage
zahlreichen
der belastet
g der Kom-
s nicht, was
. Entweder
t seine Ein-
s er Berge
einen Ele-
beuer sieht;
ss er ohne
ohne Rück-
enen Posten,
if die gött-
f die einzig
Lehre Jesu,
ntsgenossen,
en einstigen
änzlich ver-
diesem un
reimten An-
enn er mich
ochverrathes
beschuldigen
zwingt mich
ahmen der
inen Gegner
n, und den
ersuchen.
ester, als er
brechen an-
nögens Ver-
enau kennt,
dass seiner
zu dichten
wähnt, dass
Handlungen
älzen sucht.
r im Laufe
unternom-
er Geistliche
hen Klagen
ndig aufge-
angehängten
den Caplan
Untersuch.-
mit diesem
um welchen
ch um ihn
U.-Commis-
wie er mich

bey Sr. Excellenz dem Herrn Metropoliten zu verschwärzen gesucht hat. Als ich nähmlich auf seinen, an alle Erzpriester und Consist.-Räthe erlassenen, hier in Originali gegen Rückschluss beyliegenden, des Lesens besonders würdigen Befehl von 30. July alten Styls, auf den 9. August beym Consistorio wegen gehabten Fieber nicht erscheinen konnte, und ihm meine Krankheit durch 2 Geistliche, die mich wirklich krank gesehen, meldete, konnte er sich nicht enthalten mich noch an demselben Sessions-Tage den 9. August, wie die beiliegende Abschrift jenes Klagschreibens lautet, bey Sr. Excellenz zu klagen, und meine Krankheit in Zweifel zu ziehen, indem er sagte:

„Er wisse nicht, ob diese (nehmlich die Vorschützung der Krankheit) bey allen (bey mir und dreyen Erzpriestern, die er aber nicht nannte) wahr sey oder ob sie nicht die Furcht zurückhielt; um nicht in den Conflict zwischen eigenen Nutzen und die Pflicht zu fallen, der Erhaltung der Selbstständigkeit der Hierarchie mit dem Gedanken und der That zuzueilen." Was ist das anderes, als mich bei meinem entfernten Vorgesetzten, der sich nicht sobald von der Wahrheit überzeugen kann, zu verläumden?

Aber kein Wunder, dass er wider mich und andere Würmer solche Anschläge sich erlaubt, wenn er sich unterstehen kann, der allerhöchsten Macht zu widerlaufende, und democratische Grundsätze unter der Geistlichkeit zu verbreiten. Man werfe nur einen Scharfblick auf seinen obangezogenen Erlass von 30. July, und auf den Schluss dieses ebenfalls gegen Rückschluss beyliegenden Befehl von 11. Novb. 1826. und man wird sich von der Wahrheit meiner Behauptung zu überzeugen, die ich vermöge meine Unterthanspflicht und der dem allerdurchlautigsten Monarchen geschwornen Treue zu sagen bemüssigt bin (dieses letzte Actenstück enthält überdies den sprechendesten Beweiss der Gehässig keit, Verachtung und Geringschätzung des Herrn Klägers gegen mich; indem er selbst bekennet, dass er sogar die dienstlichen an mich lautenden Schreiben erbreche, und selbe mir gar nicht zukommen lasse. Ein ähnliches thut er auch mit meinen Privat-Briefen wie dieses aus seinem hier sub G. zuliegenden, unter 8. Dec. 1824. an mich eigenhändig geschriebenen Briefe erhellet.)

Wenn ich diese Grundsätze meines Herrn Klägers zur Kenntniss der hohen U.-Commission bringe, so bitte ich überzeugt zu
weder aus Hass, noch aus Fe
folgung, noch weniger aus Ra
Gegner, sondern aus blosser
die ich für die höchste aller
aus Furcht vor der Verantwo
Herr Kläger noch weiter ging
gewusst und nicht angezeigt h
Zur mehreren Uiberzeugung
meinem Kläger alle seine
Ehrenantastungen so wahr, als
dass mir am jüngsten Gerüchte
verziehen werden mögen. Auc
Commission die fernere Uiberze
mir das obberührte unter 11
meinen in Dreznica fungiren
Radulovich erlassene Befehl
Art, sondern durch unschuld
Caplans, als er zur Verantwor
des Rathes bei mir erholte zu
sey. Ich erwähne dieses desw
folgungen von Seiten des H
für diesen Caplan befürchte.

Dieses ist, was ich auf
v. M. u. J. No. 41 mitgetheilt
Herrn Archimandriten und Bist
Lucian Muschitzky der hoh
Commission in Gehorsam zu e
füge nur noch die gehorsamst
mir die hier zuliegenden Orig
meinem etwa in der Zukunft
den Gebrauche gütigst remittir

Plasky, den 4. Jänner

Einer Hohen Untersuchungs-C

ge

Jos

Gomir

(Продужиће с

Далматинске с

Д. Р.

Ми смо у „Автобиографи
вића протосинђела", навели
тинских Срба, што су је
цу I. књиге повереник Мих

Овде доносимо прилоге,
ћу молбеницу.

Gespräch

Bei der Uiberreichung unserer Bittschrift zu Laibach am 27. März l. J. in die Hände S. Majestaet Franz des Ersten, mittels des bestellten Sachwalter K. Michael Georg Bessarovics Kanzelisten der Slavonisch Illyrischen Nation in Triest, Dienstag um 9 Uhr in der Früh.

Beim Eintritte vor S. Majestaet.

Bessarovics. Der treueste Unterthan E. Majestaet und Secretaere der griechisch-illyrischen Nation in Triest — versehen mit der Vollmacht eines General-Procurators der Slavonischen Nation in Dalmatien (des griechisch-morgenländischen Glaubensbekenntnisses nicht unirten) um sich mit ihrem gehorsamsten Bittgesuche, des von erheblichen Wichtigkeit für dieselbe Nation ist, den geheiligten Füssen E. M. zu unterwerfen.

Kayser. Jo, jo, das wird in der Angelegenheit des Bischofs seyn.

Bes. Ja E. M.

Kayser. Ich mache keine Proselyten — und sagt dem Bischof dass er ein unkluger Mensch ist.

Bes. Ich werde den Befehlen E. M. gehorchen.

Kayser. (Nachdem er die Bittschrift empfangen hatte) sagte: das ist zuviel.

Bes. Wenn es E. M. nothwendig ist.

Kayser übersah ohne zu lesen die Endpunkte. Beym ersten keine Entwort, beym zweiten aber sagte Er. Ich kann dies nicht thun (und wiederholte es dreymal).

Bes. E. M und wie können die Slav. ill. Nationalisten, ihre Kinder in zartem Alter zur Erziehung, Lehrern von fremder Religion zu übertragen, um in den Grundsätzen ihrer Religion unterrichtet zu werden; da es doch E. M. gleich viel ist, jene von unseren Religion, oder diese von einer andern zu bezahlen.

Kayser. Es sind hier keine fähige Lehrer von euerer Religion, und in Ungarn sind aus demselben Grund mehrere ledige Stellen.

Bes. E. M. Es sind im Karlovitzer Seminario in Syrmien, so wie wir selbst in Triest zwey Lehrer von vollkommener Fähigkeit aus jener Gegend haben.

Kayser. Jene sind viel glücklicher als die andern und wenn sie endlich nicht wollen, so lasse ich durch dieselben Lehrer die katholische Jugend erziehen.

Bes. E. M. können thun was Sie erachten.

Bessarovics erhielt die Erlaubniss und ging ab.

Der Kayser legte unsere Bittschrift abgesondert von den andern, die Ihm am nehmlichen Tage eingereicht wurden. Der Kayser durchlas auch die andern zwey Punkte nemlich den 3. u den 4. und antwortete nichts. M. G. Bessarovics m. p.

Wir unterfegtigte bestellen zu unsern und den Procuratoren der Gemeinden von Zara, Sebenico, Dernis, Kossovo, Klanacz, Teplee, Siverich, Miacich, Poluzza (Полача) Kistagnie (Кистања) und Petrova Cerkva, General Procurator den H. Stephan Vuinovics, um in unserm und wessen immer angestellten Procurator der erwähnten Gemeinden Nahmen, was immer für ein Geschäft führen, Supplique oder exhibit welcher immer Obrigkeit, geistlicher, der Hofstelle in Wien, oder zu den Füssen des höchsten Throns befördern, ja auch sich selbst vor die geheiligte Person Seiner Majestaet unsers angebethenen Souverain persönlich vorstellen zu können, um nicht nur über die Sonderheiteiten des H. Kralievics, sondern auch über alle jene Neuerungen, die unlängst von ihm eingeführt wurden, Beschwerde zu führen wie nicht minder jene Entfernung aus Dalmatien und die Anstellung der griechisch-serbisch-slavonischen nicht unirten Lehrer, statt deren aus Gallicien, die auf verschiedene Arten den griechisch unirten Glauben mit dem katholischen vereinigten, zum Unterricht der studirenden Jugend in dem Seminario zu Sebenico, welches durch die allerhöchste Grossmuth allda mildest eingeführt wurde, anzuflehen. Indem wir unserem oberwähnten General-Procurator und dem substituirten Procurator die Vollmacht ertheilen, dass er einen oder mehrere Procuratoren mit ähnlicher, oder mehr begränzten Vollmacht substituiren könne, werden wir all jenes für giltig und unwiderruflich anerkennen, was von vorerwähntem H. Vuinovics verhandelt wird, und dies unter der allgemeinen Verpflichtung in Forma.

Sebenico am 28. Dec. 1820. Natal Popovics Procurator der vorerwähnten Gemeinden, Nicolaus Knessevics Procurator derselben Gemeinden (L. S)

Es wird durch mich gefertigten Pfarrer der Kathedral-Kirche des rechtglaubigen orientalischen Ritus zu Sebenico, bezeiget, dass obengefertigte Unterschriften mit eigener Hand der H. Natal Popovics und Nicolaus Knessevics gefertigt sind, worüber ich allen Orten das unbezweifelte Zeugniss abstatten kann. (Herz потписа).

Ich unterfegtigter General-Procurator der verschiedenen Gemeinden in Dalmatien Zara, Sebe-

nico, Dernis, Kossovo, Klanac, Teplee, Siverich, Miocich, Kistagnie und Petrova Cerkva der slavo-illyrischen Nation des gr. orient. nicht unirten Glaubens, ernennt von der erwähnten Gemeinden und bestättigt durch die Vollmacht Ddt. 28. Dec. 1820. zu Sebenico, Kraft wessen bestelle ich in unsern Procurator den H. Mich. Georg Bessarovics blos zu dem einzigen Geschäfte um sich in unserm Nahmen den geheiligten Füssen unsers Allergnädigsten Monarchen Francz I. vorstellen, unsere unterthänigstes Bittgesuch Ddt. 17. Marz 1821. einhändigen, und S. Majestaet um die allergnädigste Erhörung unserer dringenden Forderungen erflehen zu können, wodurch wir vollkommen glücklich und zufrieden gestellt werden.

Triest am 20. März 1821.

Stephan Vuinovics, General Procurator, Demeter Vladislav bezeiget die obenerwähnte Unterschrift Giszolimo Popovics wie oben.

* * *

Во имја пресвјатија и нераздјелимија Троици, Отца и Сина и свјатаго Духа иже от Отца исходјашчаго, Амин!

Ми милостију божиеју братија и приложници свјатаго храма сего, зовоми Успение пресвјатија владичици нашеја богородици и присно дјеви Марији, от православнаго Греко-восточнаго несоединенаго вјеро-исповеданија обшчества Шибеничкаго. Буд бо разумјели истинитим и несумњеним знаки, да испод њекоторих тајних бо чиненија, и с художественим прљежанием, непрестано настоитеља оторгнути нас от правил нашеја матере церкве греко-восточне несоединене, и то бо по расположенију онаго, иже печетса ни наименше о законје нашем. И как бо то касаетса најдрагоцењија вешчи. Ми вси једнодушно с изрјадњејшим согласием во вса и за вса иже во настојашчем нашем непоколебимое и непогрешителное набљудение, утверђено и закључено будет, за нас и наше насљедникє, со објешчанием један за иного, вси бо за једнаго, један же за вса, под особитоју нашеју кљатвоју содержати.

1. Вседержитељу творцу и нашему свјатому вјероисповеданију от грековосточнаго несоединенаго закона, вјечное постојание.

2. Всемилостивјејшему Императору и Царју нашему Францишку первому, правое поданическое прљенчание и вјерност.

3. Без повређенија сохранение и правое наверженије правил нашеја матере церкве греко-восточне несоединене по прописаному уставу св. отец.

4. Ополчитисја всјакому бо, коего нибуд степена и достоинства, со всјаким бо дјелом и силоју: ашче би от коего ли бо јавно или тајно, у најменшу искру побужденија, супротивленије по предпоjанутим трећем члену, појавлојса с намерењем к вишеназначеном наклонењију.

5. Изабрати и назменовати три најучтивјејша лица, за наше законите полномоштнике с полном властију, иже бо во имја всјех нас могут лично или писмено представити всјаку (коего нибуд вида) вешч, в потребитое наше прошение пред височајшим властии, как церковним также и мирским, рањеже и пред самија освјашченија стопи всемилостивјејшаго Царја нашего Францишка пергаго, по взисканију обстојателствах.

6. За таковое исполнение опредељуемо (в мјесто нас) и постављаемо в крјепост пјатаго члена законитија нашеја полномоштники Г. Г. Стефана Вуиновића, Николају Кнежевића и Божу Поповића, котори бо сут полновластни с настојашчим нашим, трудитисја во имја всјех нас с правостију, вјерностију и под отданоју их закљатвоју дјело водити. Отдавши бо сушчим полномоштие, иже би једнаго либо више полномоштников узаконити возмогли за их споможествие, ашче би у најменше дјело, от коего нибуд лица произвести вознамерилосја, новое и супротивное увожденије, во правило нашеја матере церкве греко-восточнаго несоединенаго вјероисповеданија от православнаго закона.

7. По правам и утверђенијам нашим, јаже бо от предков наших установљени и от височајшија власти полно потверђени, чисто исполњавати, с оноју ревностију и прљежением, в добром чину сљедоват, колико бо за божественија храми и им вса принадлежашчија толикожде и шчадјение в правлении јежељетни Г. Г. кураторов.

8. Ми вси примамо на нас полное потверђение, по состојанију пјатаго члена, все јелика би в шестом члену именуеми наши полномоштники, в присуствију и отсуствију нашему утвредили и закључили: и одабрјаваемо в будуше за обшчу ползу нашу, објавујушчијасја во вса и за вса их таковаја дјела пот-

вердити, равњеже аки би ми лично присуствовали сушчему, которое не поговорително примамо за наше собственое.

9. За которое окончание и болшее вјеројатие, настојашчее собственими нашими подписи, и знаком честнаго креста (от особ незнајушчи писати) содружуемо, за несумњеное, ткому надлежит знати, увјерение и с приложением обичнаго печата нашеја церкви соутверждаемо.

У Шибенику 12. (24.) Марта 1820.

Сљедују собствени подписи от особ предреченаго общества. (Свега 57).

Подобно по содержанију настојашчег общество задарско греко-восточнаго несоединенаго вјеро-исповједанија потверђује. (20 потписа).

М. п. У Задру 18. (30.) Марта 1820.

Ја јеромонах Спиридон Алексијевић парох общества, греко-восточнаго несоединенаго вјероисповједанија у овом граду Задру, свидјетелствују да прежданни подписи от особ мое парохие, јесу учињени от собствене руке, и от исти потверђено у вјеру отчеса прилажем печат наше церкве.

У Задру 18. (30.) Марта 1820.

Подобно по содержанију настојашчег общество Дернишко, греко-восточнаго несоединенаго вјеро-исповједанија, потверђује (Свега 89).

Дерниш 1. (13.) Априла 1820.

Ја јеромонах Стефан Видосављевић парох общества греко восточнаго несоединенаго вјероисповједанија, у овој вароши Дернишу, свидјетелствују, да горни подписи от особ мое парохие, јесу учињени от собствене руке, и от исти потверђено у вјеру, от часа прилажем печат наше церкве.

Подобно, по содержанију настојашчег общество Кланац, села Тењу, Сиварић и Мочић греко-восточнаго несоединенаго вјероисповједанија потверђују. (Свега 28.)

Ја јерej Јоан Чоловић парох Кланца и Тења — —

Кланац Тења 4. (16.) Априла 1820.

Подобно по содержанију настојашчег общества Косовско, потверђуе. (Свега 73.)

Косово 14. (26.) Априла 1820.

Ја јеромонах Јаков Маринчић, парох общества Косовског, свидјетелствују — —

Подобно по содержанију настојашчег общества Полача, потверђуе. (Свега 23).

Полача 15. (27.) Априла 1820.

Ја јерej Антоиј Радуловић, парох общества Полаче, свидјетелствују — — —

Подобно по содержанију настојашчег общества Кистање и Ивошевци потверђуе. (Свега 27).

Кистање 15. Априла 1820.

Ја долу подписати парох общества Кистање и Ивошевци свидјетелствују

М. п. Герасим Оичикус, архиман. и парох.

Подобно по содержанију настојашчег общества Петрове церкве потврђује. (Свега 30).

Петрова црква 15. Априла 1820.

Ми долу подписати пароси Петрове церкве, свидјетелствуемо — — —

М. п. Јоаникиј Илић парох
Јаков Жежел парох.

Полно и не сумнително творју увјерение, да настојашче, от слова до слова преписано јест, от собственог подлинника (оригинала) и от мене низу подписаног тајника слово-илирическог здјешног общества православног восточног несоединеног вјеро-исповједанија, превађено точно и согласно, во всјем обретано у истину.

В Триестје 16. (28.) Марта 1821.

М. Г. Бесарович

М. п. (печат храма светог Спиридона).

Писмо

Данила Љуботине, владике карлштатког.

Д. Р.

Данило Љуботина, владика карлштатски (1713.—1739.), позван писмом митрополита Вићентија Поповића од 25. Новембра 1720. да дође на хоповски народни сабор 1. Јануара 1721., моли митрополита да ако може бити, да се сабор доцније одржи.

Преосвјашченјејшему и словесњејшему нашему господину и митрополиту Блаженјејшему Архиепископу српскому кирие кир Викентију многа љета радоватисе вашему блаженству.

Ми нижје подписати вашег блаженствиа присни и желателни ходатај прими частну грамату кое јест писали ноемврија 25. и разумехом позаради шчо нам пишете да придемо к вашему блаженству на дне обрјезанију господњу генвара 1. а сами знате и ваше блаженство како је сад амо на ових Краинских мест тешко и мучно врје-

мје, снегови велики, велики такође и воде а ми радимо и радибисмо доћи и от прежде како смо разумели о вашему мирном пришаствију. а како је и декрет изишао обшчје народа христианскаго, велми благодарилисмо господа бога кад стје тако придобили, а и ми жељимо прити ка вашему блаженствију и ка свјатому сабору, но молимо, и просимо ако би и како било возможно да бистје сад оставили собор до на прољечје док би било и лешша врјемена а сада разумее ваше свјатителство како врјемје скорбно и мучно и кад брат наш поћје и куд придје а сами за нас знатје како је нам прити но паки да не би ваше блажјенство ва зазвје било те неморе друго бити а ми чемо прити какогоћ могбудемо и просимо да би ваше блажјенство писали писмо на монастир Гомирје да би ко от калуђера пришао и кои Христиан. а ми како нам приде писмо вашего блажјенствна хошћемо сирјемити се и прити са братом нашим Никанором и прочее вашего блажјенствна свјатне молитви да будут са нами ва сегда и видети ваше блаженство ва радости и мирности. Амин. Декемврија 14. ден 1720. ва се добру чути и ва се благих ходатај вашего блаженствина манши епископ.

Данил Љуботина
карловачки и поморски стран.

Из овог се писма види, да је и сабор народни одржани 1721. на нову годину и следећих дана, одржан по претходној државној дозволи, и да је од митрополитове воље стојало, кога ће дотични дијецезан позвати на сабор.

Подједно се види, да је титула „блаженство“ давана и митрополитима, а не само патријарсима.

* * *

И Данило је Љуботина постао владиком на жељу народног сабора од 1713., приликом избора Вићентија Поповића за митрополита, као што се види из потврдне дипломе цареве од 2. Августа н. г., у којој цар Карло VI. рече: „— Notum facimus et tenore praesentium memoriae commendamus universis. Posteaquam Venerabilis, Devotus, Fidelis Nobis Dilectus Vincentius Popovich Orientalis Ecclesiae Graeci Ritus, Gentis Illyricae seu Rascianae Archiepiscopus et Metropolita. Devotum Nobis Dilectum Danielem Lubotina unanimi consensu omnium dictae Nationis ad nuperam Ecclesiasticam Electionem Deputatorum Episcopum partium Carlostadiensium et Szegniensium (сењских страна) Ritus Graeci nominavit — —“

На овај је начин постао и Григорије Димитровић (Митровић) епископом бачким, као што се види из његове потврдне дипломе од истога дана, у којој се то исто вели.

Било је дакле случајева, да су народни посланици изјављивали своју жељу, да митрополит постави тога и тога за владику, као што је био случај и са овом двојицом.

Извештај

о раду пленарне сједнице Епарх. конзисторије горњо карловачке, одржане у Плашком дана 6|19 и 7|20. априла 1906. год. под предсједништвом Његова Високо-преосвештенства Г. Епископа Дијецезана Г. *Михаила*.

Узето на знање изјашњење ј. М. П. у Јав. на тужбу Дм. и Јел. П. у предмету непријављивања једног конкубината политичкој власти. — Тужба Н. Дер. и др. против јереју Ф. П. у Р. дата истом на изјашњење. — Молба ј. М. Л. у Б. за подјељење припомоћи поднесена кр. зем. влади с препоруком. — Узето на знање, да је Г. Епископ-Дијецезан саопштио „укор“ ј. М. В. у Л. сам, јер се није одржала сједница 7|20. фебр. и исти је ослобођен од долажења поповног. — Циркулиран допис Еп. Конз. у Темишвару, да је протођакон Ђорђе Звекић иступио из правосл. вјероисповјести. — Саопштене ум. свешт. С. Јак. неке одлуке Саб. Одбора. — Упућен ј. Ђ. О. у Д. Врх. да списак даровитеља полијелеја може навјестити само у женској препарти. — Потврђен избор пароха ј. Јов. Муждеке у Слабињи; а повјеренику Ст. Мат. обрећени трошкови. — Замољена крал. зем. влада, да што брже ријеши питање награде катихети у наутичкој школи у Бакру. — Потврђен за пароха у Четврковцу јереј Н. Седлар; повјеренику Ст. Мат. обрећени трошкови. — Позвана је ј. Др. Ш. у М. да препише матице и да их за 14 дана достави овамо. — Кр. зем. влади достављено изјашњење ј. М. П. у Јав. на тужбу жупног уреда у Дивуши у предмету наводног присиљавања Марије Крижанић на прелаз у ист. правосл. вјер. из римо католичке с тим, да тужба жупног уреда није истинита. — Потврђен за пароха у Врешцу ј. Јов. Крајновић; овдашњем повјеренику У. Т. обрећен трошковник. — Јер. Др. Ш. у М. изражено „негодовање“ због неприс-

тојног звањења. — Узето на повољно знање рукоположење свршеног богослова Рад. Корања, који је постављен за адм. парох. у Мутињу. — Решена конв. фискала дата на дуплику ј. М. С. у С. — Одбијена молба Јоце Гамјаша и др. из Градусе, да се њихова парохија даде у администрацију свештенику старо-сељском. — Узет на знање извештај повјереника Г. И., да црквена оп. у Шир. К. није изабрала себи за пароха једнног компетанта ј. Л. М. у В. — Обавјештено парох. звање у Вељуну, да на основу исправе хрват. рим. кат. цркве у Johnstown-у у Америци не може дотични њеначање увести у матице, јер та исправа није видирана по надлежном аустр. уг. конзулату. — Упућен ј. Мил. Дошен у Ш. Кули да ради својих тражбина приђави ум. свештеника И. Д. и П. К. грађ. суду, јер Еп. Конзисторија није власна ставити напљену на њихову имовину. — Пријаве кр. угар. загреб. хрват. слав. VII. домбгр. окружног наловједништва дате на најзашње ј. Н. М. у Г и ј. П. О. у М. у предмету недоласка на часнички збор у год. 1905. — Најзашење протојереја М. М. у Г. за тужбу Н. П. из Г. ради наводног глобљења узето на знање. — Одговор Ур. П. уступљен ј. Др. Ш. у М. а на противодговор у предмету изнуђавања новца. — Извјештај парох. звања у Огулину, Сењу и Госпићу о обављеним функцијама у тамошњим болницама узет на знање. — Подаци о назарењима парох. звања у Плашком достављени Dr. Вл. Димитријевићу. — Тужба М. Брк. и др. из Р. уступљена ј. Ф. П. на најзашење. — Парох. звање у Грачацу обавештено о одредби кр. зем. одјела за правосуђе, којом је наложено кр. кот. суду у Грачацу, да се имаде строго држати норме у предмете позивања правосл. странака на прочиште у празничне дане. — Молба ј. Јов. Милића, адм. парох. у Клеповцу, за пресјештај с те парохије није уважена. — Извјештај протопрезвитера Стевана Косановића у Плашком о способности црквеног њеначке у Јасеници за ту дужност узет на знање. — Јер. Др. Ш. у М. позван под пријетњом суспензије, да имаде преписати матице за 1 мјесец дана; уједно му дата упутна, како ће тај посао свршити. — Извјештаји парох. звања у Госпићу и Огулину о обављеним функцијама у тамошњим казиницама узети на знање. — Тужба црква. одбора односно скупштине у Ст. селу против там. администратору ј. В. С. уступљена на најзашење. — Отпис ц. кр. зем. вијећа за Краљску достављен парох. звању у Марин-долу у предмету повишења подвозне оштете катихети у Бојанцима. — Тужба Н. и Р. Рес. у Двору у предмету одбијања од причешћа по тамошњем адм. парох. ј. М. Г. уступљена истом на најзашење. — Позвана црква. општ. у Мочилима, да пошаље 10 К за распис натечаја на там. парохију. — Најзашење ј. Р. П. у П. на анонимну тужбу у предмету наводног несвршавања св. литургије у Сиску узето на знање с тим да парох у П. удешава гледе Богослужења као и до сад. — Позвана црква. општина у Шушњару, да пошаље 10 К за распис натјечаја на там. парохију. — Савјетовано особито ј. Ј. М. у В., да плати дуг поручнику Т. К. у З. — Позван протојереј Л. В. у Т., да плати свој прилог за протопрезвитерску библиотеку. — Узето на знање рукоположење свршеног богослова и привр. катихете у Глини Јована Рапајића. — Позван је Н. И. у Ср. г., да у својој тужби јасно прецизира, какове је сроднике њеначао ј. А. М. — Упућено парох. звање у Оточцу, да никако не приступа на закључак општ. вијећа у Оточцу, да се сриједом држи сајам у Оточцу, ма пао на те дане нам или рим. кат. празник (осим норме). — Кр.зем. владе основа наредбе, којом се уређују празници под школ. годином оних средњих завода, у којима има знатан број ученика источно-православне вјероисповјести, узета на знање, с тим, да висока влада у празничне дане благоизволи уврстити и православни вел. четвртак. — Умољена кр. зем. влада, да се већ једном исплати бивш. протопр. канелана ј. Н. мл. Машића плаћа за 6 мјесеци у год. 1904. — Тужба парох. звања у К. проти срп. нар. учитељу Л. В. уступљена на звањење одашиљен Еп. Ш. Одбору. — Молба ј. Г. Живковића у Бачуги за дознаку цијеле сесионс. оштете, уступљена кр. земаљској на звањење. — Обавјештено парох. звање у Јошаку о наредби финанц. равнатељства у Загребу изданој поводом тужбе истог парох. звања у предмету звањења на правосл. празнике по органима кр. надзорништва катастралне измјере. — Одређена истрага против црква. општ. органа и других лица у Мутињу као и против ј. Ј. М. у В. ради тога, што неће никако да приме за зид. парох. тамошње ј. Р. К. те вођење исте повјерено проти М. Стакићу и ј. Г. Вурдељи. — Спроведен је на М. Ц. Савјет „уток“ ј. Вас. Ст. у Ст.-с против овд. рјешења ушљед кога није исти прикупљен у кандидацију за пароха у Бачуги. — Дата „опомена“ ј. Ј. М. у К. ради незнања у звањењу. — Ј. М. О. у Д. позван, да поднесе још један примјерак свог одговора на фискалову тужбу. — Дат неким свештеницима „укор“, а некима оштра опомена, некима похвала на рад са вашшколском младежа; уједно обновљена наредба о прилављивању вашшколских немарњака. — Нацрт иконостаса за цркву у Вељуну уступљен ј. Ник. Радмановићу ради убиљежења икона на истом. — Прикупљени полагању стечајног испита Милојко Дошен, адм. пар. у Широкој кули, Рад. Корић, а. и. у Мутињу, М. Радојичић, с. капелан у Плашком, Ј. Кравић, с. капелан у Г. Грачацу, Јов. Делић, а. и. у Доброселу, Вас. Живковић, а. и. у Влаховићу, Јов. Рапајић, катихета у Глини и Ис. Пејновић, конз. бележник у Плашком. — Умољена кр. зем. влада, да проти Сави Косановићу на Ријеци као катихети на виш. дјев. школи на Сушаку даде награду субсидијарних катихета на средњим заводима. — Достављен нацрт иконостаса ц. о. у Боројевићима. — Отглобљен са 20 К ј. У. Д. у Р. ради „обручења“ одвојеног од њеначања неких малодобника, исти јерej суђен на сношење повјеренствених трошкова. — „Утак“ Р. М и др. против рјешења конзист. у предмеђу одрјешења од оптужбе ј. Р. Л. спроведен в. д. М. Ц. Савјеру. — Није уважен „Уток“ Мих. Кнежевића у Буњићу

против лицитације столова по црквп. скупштини; други наводи против ц. скупштине достављени Адм. Одбору на званичење. — Пријава парох. звања у Глини против жупног уреда и опћ. биљ. III. ради присваја-вања М. Г. на отпадништво од православне вјере поднесена високој кр. зем. влади са свима списима на званичење. — Забрањено црквењску у Црквеном боку продавати свијеће у цркви. — На молбу парох. звања у Пајтинци замољена висока кр. зем. влада, да наџесги једну учитељску снагу у Сиску — Србина православне вјере. — Извјештај протопрезвитера Стевана Косановића у Плашком о примопредаји парохије у Мућани узет на знање и обрећен му трошковник на рачун јереја Милутина Вукелића као изгредног администратора те парохије. — Поднесен извјештај кр. зем. влади, да се не може пријемница дати учитељу К. у Слушници. — Узет на знање извјештај игумана Митрофана Вукчевића о раду катихете у Дрежници ј. М. Т с тим, да приликом годишње визитације исти игуман поднесе опет овамо извјештај о раду катихетину. — Исто тако узет на знање извјештај протопрезвитера Стевана Косановића о раду катихете у Лесковцу ј. М. В. и дат му налог као игуману Вукчевићу. — Извјештач сјеверо-америкапска Архијепископ Тихон у Сан-Франциску односно у New Jork у, да је јерej С. В. одпио собом само отпусну гравату и свједодбу о стечајном испиту. — Молба Јеке Пјевач на Читлука за проглашење њеног мужа за мртвог, уступљена вис. кр. зем. влади одјелу за правосуђе. — Оправдање ј. М. Г. у М. Г. за недолазак пред сједницу узето на знање и позван за други пут. — Обавијештено парох. звање у Бунићу о позивима кр. зем. владе у предмету отворења крчме близо цркве с тим, да не додијава својој предпостављеној власти са својим нереелним поднесцима. — Тужба становника у Бунићу против дугара В. К. уступљена кр. кот. области у Огулину на званичење. — Изражено „негодовање“ ј. М. М. у Ј. ради јавног фумигирања своје претпостављене власти. — „Замјерено“ ј. Н. С. у Ч. ради пересиектовања постојећих наредаба у предмету пријављивања ванпколских немарњака. — Извјештај о раду Епарх. Конзисторије од 1. јануара 1903. до 31. дец. 1905., састављен по конф. биљежнику, у цијелости усвојен и достављен у рукопису епарх. скупштини. — Позван је И. кл. М. у Ш., да поднесе овамо потврду суда, да је Ст. М. повукао своју тужбу против њега. — Изјашњење протопрезвитера И. М. у О. на тужбу Ст. М. у предмету наводног занемаривања званичне дужности узето на знање и обавјештен о том тужитељ и оптужени. — Умољен високо-славни Саборски Одбор, да дозначи исту плату одн. парохије у Сењу ј. Јовану Рајачићу, коју је имао и његов претходник. — Ради тога, што је вис. дост. М. Ц. Савјет повратно непосредно „уток“ ј. М. М. у Ј., рјешила је Еп. Конзисторија обратити се жалбом на Св. Арх. Синод и на црквени Сабор. — Позван је црквп. општ. предсједник у Дубици, да поднесе скупштинске односно одборске закључке у овјеровљеном преписом, како би се могло видјети, да је црквп. скупштина односно црквени одбор закључно, да се тужи тамошњи парох ј. М. О. епарх. конзисторији. — Извјештај протопрезвитера Стевана Матијевића о примопредаји парохије у Свиници и Градуси узет на знање, уједно је истом протопрезвитеру обрећен трошковник и то пола на рачун на п. општине у Свиници, а пола на рачун јереја Љуб. Бабића, као изгредног администратора парохије у Градуси. — Изречена је пресуда у бракоразводном спору супруга Г. и А. П. из Косиња и упућени су супруги на заједничко сжитије. — Донесено је осим тога случаја још 31 рјешење у бракоразводним предметима. — У овој сједници рјешено је 136 предмета.

Извештај

о раду седнице епарх. конзисторије вршачке, држане 22. јунија (5. јулија) 1906. под предсједништвом Његовог Високопреосвештенства г. епископа-дијецезана.

На молбу црквп. општине доњољупковачке, у ствари бесплатног сњежења свечареке водице и резања колача с којим је и парох сагласан одговорено, да се никакве погодбе, које стоје у противности са јасним одређењем закона не могу одобрити, па ни горња. — На тужбу Л. из Фердина и извршење црквп. одбора о препродаји столова упућен је црквп. одбор ферднички, да је поступак препродаје столова живих особа скроз некоректан, јер се противи јасној одредби правила за издавање столова у епархији вршачкој; поводом тим циркулирана су поново речена правила свима црквп. општинама. — Враћен је уток ј. Г. П. из Добрице против решења кр. шк. надзорништва торонталске жупаније уз мотивацију, да конзисторија не може уроке против одлука неавтономних власти на другу опет неавтономну власт спроводити. — Узет је на знање извештај референтов, да је на извештај срп. више девојачке школе панчевачке о овогодишњим испитима председално за повереника из духовних предмета одређен парох панчевачки Л. П. и извештај изасланика, да је испиту присуствовао и извештај М. Ш. С. послао. — Враћен је црквп. одбору мраморачком призив његов против овдашње одлуке у ствари тужбе истог одбора против пароха В. О. због напуштања парохије уз мотивацију, да је горња овдашња одлука сумарно донесена, те да против ње нема призива. — Узето је на знање, да је С. Ј. парох у Ченти превео М. безбрачну кћер О. Л. из римокатоличке у православну веру. — Извештено је матричарско звање вршачко, да је Ј. Б. пошто је лишен свешт. монашког и монашког чина стављен у ред лаика срп. прав. цркве, те да може ступити не само у грађански већ у црквени брак. — Саопћен је црквп. општини у Гају одговор министарства културе, да не може преместити са тамошње комуналне школе учитељицу Ф. Б. румункињу

пошто је она законито, путем стечаја изабрана и пошто не стоји тврдња црк. општине гајске, да не зна српски и позвана је црк. општина да изнесе ову конзисторију, стоји ли тврдња реченог минист. дописа или би требало исту новом представком опровргнути. — Одбијен је протест Ж. Е. против овдашње одлуке у ствари издавања једног стола у Перлезу уз мотивацију, да се у цркви не гледа, ко је староседелац а ко досељеник, ко има имања а ко је надничар. — Узет је на знање извештај референтов, да је на молбу магистрата варошки Вршца председијално уступљен истом у препису одпис кр. уг. минист. унутрашњих дела у ствари интернирања умоболног ј. М. П. а на молбу полиц. капетаније вршачке има јој се уступити допис реченог јереја, упућен на црк. општину вршачку уз саопћење одлуке минист. унутр. дела. — Узето је на знање саопћење Њ. Високопреосвештенства г. епископа-дијецезана, да је примио у клир оне епархије и у ман. Месињу рукоположио за ђаконе а затим презвитере свршл. богослове М. П. и П. Ј. — На молбу М. Р. и Г. Ђ. из Опова односно тужбу њихову на управитеља тамошњих држ. школа, да им смета при катихизовању и одвраћа децу од правосл. вере, умољено кр. шк. надзорништво у Вел. Бечкереку за извиђај; за повереника ове конзисторије том приликом одређен А. М. сист. парох. помоћник панчевачки. — Узет је на знање извештај референтов, да су председијално уступљени овоспарх. шк. одбору извештаји о основном школовању срп. прав. деце у оним школама, где нема срп. прав. школа, те је позвано парох. звање томашевачко, да и оно извештај сличан поднесе. — Узет је на знање извештај окр. протопрезвитера панчевачког С. С. о смрти ј. Ј. С. пароха идворског и о расположењу, које је он учинио ради опслуживања идворске парохије; поставља се за администратора идворске парохије ј. С. Ч. сист. п. п. из Сакула и расписује се на исту стечај, систем. пак место у С. ће послуживати уз целу плату и половицу прихода парох. сесије ј. Л. У. парох сакулски. — Узет је на знање извештај оптужбеног стола кр судбеног стола у Б. Ц. да је ј. Ј. С. парох у Гају због учествовања у злочину насиља против држ. власти под обтужбу стављен. — Позван је епарх. архивар, да још 6 месеци води евиденцију о списима у ствари пријаве М. Р. и др. против Н. М.коју на овдашњу молбу још нису од кр. ср. суда у Антал-фалви због апелације повраћени. — Саопћен је црк. општини у Кусићу одговор министра културе, да не може преместити са тамошње комуналне школе И. Б. учитељицу румункињу, пошто је иста по жељи саме општине кусићке тамо премештена, што потврђује и депутација која је ради тога код кр. шк. надзорништва била, у којој је депутацији био и ј. М. Ј. који се сад против исте учитељице жали, и пошто је даље неоснована тврдња црк. општине, да иста учитељица не зна српски, те је позвана црк. општина да јави, стоји ли тврдња министрова или би требало исту новом представком опровргнути; позван је ј. М. Ј. да у року од 8 дана поднесе извештај дали је био и он у депутацији, која је за П. Б. молила. — Одређено је место за зидање старчевачке цркве на т. зв. „црк. плацу“ за који се и црк. скупштина сагласила. — Удовољено је молби срп. црк. општине идворске, да се црк. слава са Благовести на Вел. Госпојину пренесе. — Повраћен је ј. В. Н. пароху ст. молдавском приподслати списак оних бракова из 1896/7. год. који нису у протокол венчаних уведени уз упутство, како да их састави и овој конзисторији поднесе. — Стављени су у писмохрану списи у ствари исправке у матицама крштених у Дубовцу и Паланци, повраћени од министарства културе, пошто је тиме, што је исто министарство узело исправке на знање, ствар свршена. — Од М. Ш. Савета послатих 270 књижица под насловом: „Најстарије срп. нар. песме“ (дар задужбине Др. Љубомира Радивојевића) раздељени сразмерно парох. звањима, ради награђивања њима добрих ђака у оним школама, где нема срп. нар. школа. — Позван је ј. А. Ђ. администратор у Лесковици, да ради затварања крчме, која је преко од цркве, премери тачно растојање од цркве до крчме и овој конзисторији резултат пошље. — Повраћене су ј. Д. Ш. пароху у Јасенови сведодбе о редовном похађању часова као катихета на мушкој грађанској и вишој девојачкој школи уз признање за његов ревностан и успешан рад. — Није узет у мериторну расправу поднесак ј. С. Ж. Ђ. админ. у Суботици, као скроз неуместан. — Учињено је расположење о вршењу парох. дужности срп. пар. колонистама у Фејертелегу. — Узета је на знање пресуда М. Ц. Савета о разводу брака између Б. Р. и С. С. из Врша упућено парох. звање да исту у матицама венчаних прибележи. — Узета је на знање пресуда М. Ц. Савета, о разводу брака између Д. М. из Борче и Ј. рођ. Т. из Опава и упућено парох. звање у Опову, да исту у матицама венчаних прибележи. — Узета је на знање пресуда Б. Ц. Савета о разводу брака између П. Ж. из Црепље и Љ. рођ. М. из Борче, и упућено парох. звање у Борчи, да исту у матицама венчаних прибележи. — Проглашује се безпредметном жалба Ј. С. из Омољице против тутора, да му је насилно сто узео, пошто је иста ствар пређашњом одлуком ове конзисторије већ решена. — Поднешен је М. Ц. Савету признп ј. Ј. М. и ј. С. Ц. пароха вршачких против овдашње одлуке у ствари замењивања у парох. дужностима окр. протопрезвитера вршачког за време катихетске визитације истог. — Узето је на знање расположење Њ. Високопреосвештенства у ствари постављања за администратора павлишког С. М. и позвана црк. општина да ради расписа стечаја пошље 24 К. — Узет је на знање закључак

црква. општине у Потпорњу о распису стечаја на тамошње парох. место, те је позвата иста општина да ради тога пошље 24 К. — Преко полиц. капетаније варошн Будимпеште одаслату пресуду ове конзисторије и уручену на достављицу без потписа, сматра се да је Н. М. примио, те се по истеку тога рока за призив има ex offo иста поднети М. Ц. Савету на више расуђење. — Решено је снега 36 предмета.

Главни Савез Српских Земљорадничких Задруга у Београду.

Главни Савез Српских Земљорадничких задруга у Београду, има част позвати, како све Земљорадничке Задруге, тако и све пријатеље њихове, на *Једанаести Конгрес Српских Земљорадничких Задруга*, који ће се састати у Пироту 23. августа о. г. у 10 часова пре подне и трајаће до закључно 25. августа о. г. Седнице конгреса држаће се у врту гостионице „Стара Планина“, а у случају рђава времена — у сали исте гостионице.

Појединости о конгресу.

Дневни Ред: А. — Општи део: 1, Призивање Св. Духа и парастос умрлим задругарима; 2, извештај управнога одбора Главнога Савеза о пословању Земљорадничких Задруга у 1905.—1906. години; 3, Избор три члана Главнога Савеза за преглед примања чланских прилога — годишњ не — (котизације) за 1906. годину и издавања, које је управни одбор на тога новца учинио; 4, Одређивање годишњине (котизације) за 1907. годину; 5, Решавање о предлозима појединих чланова Главнога Савеза, ако их буде; 6, Решавање о молбама и жалбама појединих чланова Главнога Савеза, ако их буде; Б. — Посебни део (расправе и предавања): 7, *О снажењу земље* (како се одржана земља у снази), од Г. С. М. Лозанића, ректора Универзитета, председника савеза; 8, *О семачкој тостели*, од Г. Dr. Милана Јовановића, — Батута, професора Универзитета, председника Друштва за чување народнога здравља; 9, *Туберкулоза и алкохолизам са гледишта народнога просвећивања и здравља*, од Г. Dr. Св. М. Марковића, председника Друштва за школску хигијену и народно просвећивање; 10, *О васпитању народа путем књижница и читаоница*, од Г. Влад. Д. Илића, председника Лозничкога Првостепенога Суда; 11, *Народно осигуравање*, од Г. Дим. Ј. Мијалковића, управника Првог српског друштва за осигурање „Србија“; 12, *Начела и дела, или погодбе од којих зависи истински и сестрани успех земљорадничких задруга*, од Г. Мих. Аврамовића, управника Савеза; 13, *Алкохол и његов штетни утицај на морални, материјални и физички живот човеков*, од Г. Глигорија Т. Ивановића, учитеља из Ковачевца; 14, *Има ли Млекарство будућности у Србији*, од Г. Лудвика Тејкала, стручњака за млекарство; 15. *О млекарству и млекарским задругама*, од Г. Сретена Динића учитеља из В. Шиљеговца, 16, *Из двогодишње праксе млекарења и млекарске задруге*, од Г. Војислава Качавенде, учитеља из Ковиљаче; 17, *Рад и штедња*, од Г. Милосава Сердаревића земљорадника из Кораћице.

Часови рада. Среда, 23. август, у 10 часова пре подне — отварање конгреса. — Среда, 23. август, у 11 часова пре подне — призивање Св. Духа и парастос. — Среда, 23. август, у 3 часа по подне — други састанак (предавања). — Четвртак, 24. август, у 8 часова пре подне — трећи састанак (предавања). — Четвртак, 24. август, у 3 часа по подне — четврти састанак (предавања). — Петак, 25. август, у 8 часова пре подне — пети састанак (предавања). — Петак, 25. август, у 3 часа по подне — скупштина изасланика Гл. Савеза. — Петак, 25. август, у 5 часова по подне — скупштина изасланика Земљ. Савеза.

Пословник конгреса. Члан 1. Једанаести конгрес српских земљорадничких задруга држаће се у Пироту 23, 24. и 25. августа 1906. године. Члан 2. Конгрес састављају сви чланови Главнога Савеза: земаљски и окружни савези, земљорадничке задруге, почасни и допасни чланови. Земаљски, окружне савезе и земљорадничке задруге представљају на конгресу њихови пуномоћници, који морају бити њихови задругари. Један пуномоћник не може представљати на конгресу више од једнога савеза или задруге. Члан 3. Послове конгреса руководи управа конгреса, која је састављена за председника, чланови и секретара Главнога Савеза Српских Земљорадничких Задруга. Члан 4. Управа конгреса руководи дебатама, одређује дневни ред за сваки дан понаособ, одређује састанке и може по потреби изменити часове рада и дневни ред конгреса. Члан 5. На конгресу се не сме говорити о политици, као ни о питањима, која нису на дневном реду. Члан 6. Само чланови Главнога Савеза (члан 2. овога пословника) могу суделовати у већању и решавању о питањима из „Општега дела“. Напротив, кад се већа о питањима из „Посебнога дела“, у већању могу суделовати сви учесници на конгресу — дакле и нечланови Главнога Савеза. Али право

одлуке (гласа) и о тим питањима припада само члановима Главнога Савеза. Члан 7. Један савез или задруга може послати на конгрес колико хоће задругара својих, али се за пуномоћника његова сматра само онај задругар, коме он да писмено овлашћење да га на конгресу представља. и само тај има право да у име савеза или задруге гласа. (Пуномоћници ће своја овлашћења предати једном секретару конгреса, који буде за то одређен, и од њега ће добити карту којом се гласа — гласачку карту). Сваки савез или задруга има право само на један глас на конгресу. То право употребљава пуномоћник, и то лично. Тако исто сваки почасни или дописни члан Главнога Савеза има само један глас на конгресу, који мора употребити лично. Ако је почасни или дописни члан у исто време пуномоћник кога савеза или задруге, онда он не може имати гласа и као пуномоћник, већ има само један глас. Ну кад се решава о разрешници, коју треба дати неком члану, онда члан кога се то тиче не може суделовати у доношењу те одлуке, нити сме гласати. То важи и за одлуке, које се односе на жалбе или жалбе појединих чланова. Члан 8. Како ће се о којем предлогу гласати, решиће управа конгреса.

ЛИСТАК.

Вести.

Његова Светост пробавивши неколико дана по своме повратку из Гастајна у Дољу, повратно се 7. о. м. с вечерњим возом у Карловце, дочекан и поздрављен на станици са добродошлицом од стране дворјана, свештенства, професора богословије и чиновништва код епархијских власти.

На Његовој се Светости види, да је Гастајн јако повољно утецао на здравље Његове Светости, што мора обрадовати сваког честитог Србина и поштоваоца његовог.

Храмовна слава св. успенске цркве у Вел. Бечкереку прослављене се данас на најсвечанији начин, пошто је на њу дошао на позив општине Високопреосвештени Г. епископ дијецезан *др. Георгије Летић*, којом ће прилком осветити и барјак српског црквеног певачког друштва.

Општина се побринула да што свечаније дочека свога љубленога дијецезана.

Уредник: Димитрије Руварац, протојерej.

Читуља.

† Ђорђе Марковић
парох гргуревачки.

29. је Јулија о. г. преминуо дугогодишњи и уважени свештеник гргуревачки парох *Ђорђе Марковић* у 85. години свога живота, а 60. години свештеничке службе.

Био је то један од најстаријих и најугледнијих српских свештеника у целој митрополији карловачкој.

Рођен је 1822. године у Иригу, где је свршио основне школе, гимназију у Карловцима и после свршеног шестог разреда ступи у богословију, коју је као и гимназију свршио са одличним успехом. 1846. прими свештенички чин и оде за парохијалног помоћника у Шид, где је остао до 1854. Исте године буде постављен за пароха у Гргуревцима, где је као такав остао до своје смрти.

Још као млад свештеник ради својих душевних способности, био је уважен и поштован. За време бурних година 1848. и 49. био је чланом родољубивог одбора, који је сметао пребегле српске породице из Угарске по имућним српским кућама, да не помру од глади и зиме. 1849. изабране га Шиљане, да поздрави великог српског војводу Стевана Шупљикца, који је долазио из Италије, да га поздрави у име Срба Војвођана, када прн пут ступи на земљиште велике српске Војводине.

Како га је народ ценио и поштовао, види се и по томе, што му је поклонио поверење своје да брани интересе српске цркве и народа, изабравши га за посланика на српско-народно-црквеном сабору 1881. за срез ердевички.

1882. године блаженопочивши патријарх Герман Анђелић одликовао га је за заслуге црвеним појасом.

Не само као свештеник, него је и као радник на књижевном пољу, стекао он себи глас и угледа. Писао је много на пољу богословске књижевности, тумачећи по руским и немачким изворима многе делове из св. писма, већином посланице апостола Павла. Врло их је мало издао на јавност и данас велика множина стоји у рукописима у његовој архиви. Написао је велики српско-немачки речник, који могуће надмаша све досадашње, који су до данас издани, али ради малених материјалних средстава није га ни до данас издао.

Као свештеник био је у служби својој врло реван и особити проповедник.

Нека му је лака прна земља, вјечна му памјат!*

М. В.

* Да не би био узалудан труд и оца Ђорђа, наследници би добро учинили, да грађу његову за речник, уступе срп. кр. Академији у Београду, где се ради на речнику, а богословске стварн управи карлов. богословије. Уред.

† Иларион С. Весић
АРХИМАНДРИТ

Митрополски архимандрит *Иларион С. Весић*, управник српске богословско-учитељске школе у Призрену, преминуо је 8. о. м. напрасно од удара капље у Крушевцу, где је дошао да се одмори за време школског распуста да би са још већом снагом продужио рад у неослобођеним крајевима.

Архимандрит *Иларион* је био један од наших интелигентнијих старијих калуђера, вредан радник у школи и марљив сарадник на српској књижевности. Највеће су његове заслуге за рад српски у неослобођеним крајевима, где је он постигао огромне успехе, те управо постао незаменљив у тим странама.

Српска црква изгубила је у Архимандриту *Илариону* једнога од најбољих и најодговорнијих службеника, а српска ствар на неослобођеном југу српском толико је изгубила у њему, да се тај губитак у овај мах не да никнадити, и он ће се силно осетити. За живота, који је био тако примеран, и ако је био и душом и телом одан своме светом позиву и српским идеалима, нешто је многу горку чашу баш са оне стране, са које је то најмање заслужио, али њега то није могло поколебати и он је до смртног часа свога остао на мртвој стражи Србства.

Жалимо из свег срца тај велики губитак, који нас је све задесио, и молимо се Богу за покој душе му и рај вечни. Нека је част и слава племенитом покојнику, који је показао, којим стопама треба да греде српским свештеницима! Вечан му помен у српскоме народу, који његову честиту успомену неће никад заборавити.

(„Београдске новине“).

Послате књиге на приказ.

1855.—1905. *Споменица* о педесетогодишњици свештеничке службе Његове Светости *Георгија Бранковића*, арх. карловачког, митр. и патријарха српског. Од професора *Ђорђа Магарашевића*. Карловци 8° 348.

Л. Мргод. *Бакон Авакум*, други део трилогије „У смрт“. Карловци 12° 26. Прештампано из „Бранкова кола“.

Штиво уз историју српске књижевности, прикупио *Јован Грчић*. Н. Сад 8° 448. Цена 5 кр.

Српска православна призренска богословија. *Извештај* за 1905/6. Крушевац 8° 90.

Косово, српске народне песме о бој у на Косову. Епски распоред *Стојана Новаковића* и других. XI. по ново испуњено издање. Београд 12° 70. Цена 0.50 пара.

Српска учитељска школа у Пакрацу. *Извештај* за 1905/6. Уређује управа. Карловци 8° 53.

Српска књижевна задруга у 1901.—1905 години. Извештај годишњи. Београд 12° 55.

Извештај о срп. нар. учитељској школи и срп. нар. учитељичкој школи у Сомбору за 1905/6. Приредио *Божидар Борбошки* управитељ. Сомбор 8° 63.

Летопис матице српске. Књ. 238. Н. Сад 8° 142. Цена 1 кр.

Књиге за народ из задужбине Петра Коњевића. *Уму и срцу*. Написао *Павле Аршинов I*, Н. Сад 16° 94. Цена 20 фил.

Књиге Матице Српске. Бр. 18. *Зборник историјских докумената I.*

Како се поступало са српским молбама на двору бечкога цесара аустријског последње године живота патријарха Арсенија III. Чарнојевића. Од *Радослава М. Грујића*. Н. Сад 8° 78. Цена 1 кр.

Прилози историји срп. манастира у другој половини XVIII. века од *Радослава М. Грујића*. Карловци 8° 51. Прештампано из „Богословског Гласника“.

Одговори уредништва.

Г. Матији Косовцу статистичару уреднику.

Као што је ово 84 године прошлога XIX. века, учинила узбуну не само у српском свету, него у целој васељени, и на сам светским тржаштима и у финанцијском свету, вест, да се поп *Панта пл. Поповић* повлачи са јавног — политичног поља, те су телеграфи светски и поште имали не стотине, него данима да пишта друго не телеграфишу и не шаљу друга писма, него телеграме и писма у којима се та из небуха пала вест достављала онима, који су требали за њу дознати; таку је исту узбуну учинила и из небуха пала вест у другој половине прве десетине XX. века да је г. *Мато Косовац*, статистичар-уредник, напустио и иступио из српске радикалне странке, у којој је странци од оног дана, од како ју је тим именом крстио покојни Стеван Јовић Крушевац, на све до 2. о. м. када се сазнало за његов уступ из ње, био један од најватренијих поборника — изузевши један једини случај, када је 1902. нешто рекао за своје сопродеде и садругове на дотичном месту, што му се у грех уписало код странке, а код дотичника изазвало презрење — и прешао у демократску страну.

И дочим су сироте телеграфисте и поштари проклињали оних 5—6 дана, докле не растурбине васељену ту вест и не отправише писма, у којима се опширније о њој писало; кр. угарска телеграфско-поштанска благајна слатко се насмешкала, видећи огромну своту, што је уништила од тих телеграма и писама.

Остала пак публика, а особито трговачка доста се наједала, пошто су јој многи телеграми морали да чекају на ред, а тако исто и писма, јер управа је на дотичне издала најстрожији

налог, да пре свију телеграма и писама, имају прво одашиљати оне и она, који говоре о поменутом историјском акту и факту.

Шта је побудило и нагнало г. Мату, да иступи из радикалне странке и да ступи у демократску странку; не знамо. Без сумње ће г. Мато ако не пре, а оно рећи у својим „Мемоарима“, за што већ има свога надзаваоца, који му је и поносећу своту издао а конто њих.

Доста то, да је г. Мато из оне иступио и ступио и ову. И то је акт и факт, који стоји што-но реч „црно на белом!“

Напоменули смо, да је у Земуну почео излазити *„Народни гласник“*, српски *демократски лист* за политику, просвету и привреду и у 17. бр. тога листа, шта што је написао 2. о. м. наштампан је чланак под тачним насловом *„Опет неистине“*, под којим стоји написано: Мата Косовац, статистичар-уредник.

Дотле је г. Мато такве чланке саопштавао у радикалном гласилу „Застави“, и чим је овај свој најновији чланак штампао у демократском листу; јасно је, да је напустио и своја радикалска начела и усвојио демократска, што је свакако прогрес, јер тек су мало шира демократска начела од начела српске радикалске странке.

Да ли је г. Мато то урадио као што зли језици веле, што је дошао до новаца т. ј. добио парницу, што ју је подигао против оставиоце покојног свога пријатеља Павла пл. Еремића, те из његове горко и крваво стечене оставине добио неколико хиљада, што му је нети дуговао у име неког листића, што га је г. Мато уређивао а Еремић издавао, не знамо. А што не знамо, нећемо да нагађамо.

Ако је пак из тог разлога то учинио, онда је г. Мато и тиме показао, у што су многи и дотле сумњали, да он није никад ни био прави радикал и као такав борио се за сиротињу, но да је што би рекао његов земљак Гавро кројач — познати социјазиста — прави буржоа, а као такав иступио из голаћског друштва и ступио у странку газдачку, као што је странка демократска искупљена око „Народног гласника“ земунског.

Пошто смо за своју дужност сматрали да ово напоменемо, да пређемо на ствар.

Г. Мато, и ако је од истине удаљен, као небо од земље; он се увек бори за неку истину.

Па тако исто и у свом најновијем умном саставу, што га је штампао у „Народном гласнику“ и ког је крстио „Опет неистине“, подиже своје убојно копље за истину против неистине!

Он се и у њему труди по свом начину, да дугим непоменим својим саставом превари читаоце, и да их убеди, како ми неистиниту њега нападамо, и како је он нас што по реч утукао и доказао неистиност нашег писања.

Како ми имамо мало озбиљнијег посла од посла, да поново г. Матине неистине побијамо и да доказујемо, да је све оно истина, што ми о г. Мати реосмо, нити је он у стању икада побити наше тврдње; то се не ћемо на најновија његова извртања ни осврнати.

Једино ћемо му одговорити на ова два његова навода.

Нисмо ми нехотице рекли у 15. бр. о. л. за пр. г., да је г. Мато у 45. и 46. бр. „Заставе“ за пр. г. написао чланак „У своју одбрану“, у место „У одбрану истине“, него хотимице, и то с тога, што г. Мато није у њему бранио истину, него себи.

А није је могао бранити с тога, што није ни имао повода да је брани, пошто су наше тврдње о њему биле истините.

Г. Мато је у истим чланцима бранио себе, и да се одбрани послужио се неистином.

Да ми нисмо нередовним путем дошли до оног података, о коме је говор у нашем одговору, то смо јасно рекли и доказали, а и овде велимо: ми имамо штампан извештај о поменутој седници саборског одбора, сложен по рукопису г. Матином, који је састав кад је дошао у секретаријату на коректуру, као скроз неисправан и погрешан био уништен и нов написан.

Ово је факт, ког г. Мато не може побити и ми смо га задржали с тога, што смо знали г. Мату.

У осталом, рекли смо и опет велимо: г. Мато није дорастао ни за статистичара ни за уредника листа — на ком у осталом ништа и не ради, доли што напише погрешне извештаје о раду саборског одбора —, и да он до сада ако је што и урадио на статистичком пољу, да је то неисправно и смушено, као што су му смушене и тискане за састав „Шематизма“ на широј основи. Оно нешто што је и урађено у том погледу, то су му већином урадили други. И он може још 10 година радити у свом звању, па нити ће у стању бити да уреди свој уред, нити ћемо ми икада дочи до „Шематизма“, који нам треба као кора хлеба.

Да се при грађењу нар. дома усвојило мишљење К. Милошевића, имали би бар карловачки виногради хасне од г. Мате, овако ће за његов нерад носити саборски одбор одговорност, што је *таквом* човеку поверио тако важан посао.

С овим завршујемо за сваґда разговор са г. Матом, ком у осталом желимо свако добро!

Ад К. 359./зап. 1896.

ИСПРАВАК.

Констатује се да је у стечају бр. горњи ради попуњења места пароха у Бега Св. Ђурђу, објављеном у 14. бр. „Српског Сиона“ погрешно одређен рок за поднашање молбенице до 18. (31.) августа о. г. те се исти исправља тако да је рок до 1. (14.) септембра о. г.

Епарх. конзисторија у Темишвару 10. (23.) августа 1906. године.

Председништво.

Књижевни огласи.

Изашла је нова књига из штампе:

„ВЕЛИКИ ТИПИК“

који се може добити само код издавача Српске Манастирске Штамарије по 4 круне од брошираног примерка. Укоричен 5.— К.

Српска Манастирска Штампарија.

Од администрације.

☞ Молимо поштоване претплатнике да дужну претплату подмире, и нову обнове, јер ето је наступила већ и трећа четврт 1906. г. а многи претплатници наши нису подмирили своју претплату на овај лист ни за 1905., а да не би смо морали никоме лист обуставити моле се г. г. дужници да свој дуг плате.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad бр К 1063/857 ex 1906. 67 1—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Ане Павловић рођ. Соколов из Земуна, против супруга јој Теодора Павловића сад непознатог боравишта, расписује се едикт с тим, да речени супруг Теодор у року од 90 дана рачунајући од дана првог увршћења овог едикта у новинама, конзисторији овој лично предстане или место свога садањег пребивања пријави, јер ће се иначе ова бракоразводна парница и без њега наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 10. (23.) августа 1906. год.

Председништво.

Број 651. К. в. 446. ex 1906. 2—3 65

СТЕЧАЈЕВИ.

Исписују се на парохије и то: у *Давору* VI. разреда и *Мељанима* V. разреда са роком до укључиво 16. (29.) септембра 1906.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до стављеног рока потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу 18. (31.) јула 1906. држане.

Предсједништво.

Ad бр. К 521./866. из 1906 2—2 61

СТЕЧАЈ.

На упражњено место пароха и систем. парох. помоћника — у Срп. Црњи IV. и VI. — плаћевног разреда.

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 1. (14.) септембра о. г.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 20. јунија (3. јулија) 1906 год.

Председништво.

Ad бр. К 359./пар. из 1906. 2—2 62

СТЕЧАЈ.

На упражњено место пароха — у Бега Св. Ђурђу V. — плаћевног разреда.

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 1. (14.) септембра о. г.

Из седнице епарх. Конзисторије држане у Темишвару 20. јунија (3. јулија) 1906. год.

Председништво.

Ad бр. К. 495./343. из 1906. 2—2 63

СТЕЧАЈ.

На упражњено место пароха — у Чоки VI. плаћевног разреда.

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 1. (14.) септ. о. г.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару, 20. јунија (3. јулија) 1906. г.

Председништво.

Бр. Е. К. 279. ex 1906. 2—3 60

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на парохије и то: *Хајтибу* I. плаћевног разреда у протопрезвитерату Карпно-Глинском, у *Лучанима* I. плаћевног разреда у протопрезвитерату Вилићком, у *Доброселу* I. плаћевног разреда у протопрезвитерату Кореничком, за све ове рок компетовању оставља се до 22. августа (4. септ.) 1906., те на парохију у *Г. Грачацу* I. плаћевног разреда са двије капеланије у протопрезвитерату лачком, рок компетовању оставља се до св. Преображења Господњег.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 22. јуна 1906.

Председништво.

Број К. 671/зап. 480. ех 1906. 2—3 64

ЕДИКТ.

На брачноразводну молбу Милке Поповић рођ. Сужњевић из Војаковца против мужа јој Љубомира Поповића ратара из Војаковца, сада непознатог боравишта, овим се Љубомир Поповић позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог увртења овога едикта, овој конзисторији место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају брачноразводна парница и без његова судјеловања водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу 18. (31.) Јула, 1906. држане.

Предсједништво.

Ад бр. К. 980/856 ех 1906 68. 1—3.

ЕДИКТ.

У брачноразводној парници Петра Шаркића у Борову, против супруге му Мације Шаркић рођене Аџуковић сад непознатог боравишта, расписује се едикт с тим, да супруга Маца у року од 90 дана од дана првог увртења едикта овог у новинама, овој конзисторији лично предстане или место свог данашњег пребивања пријави, јер ће се иначе ова брачна парница и без ње наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије, у Карловцима 10/23. августа 1906. године.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ. ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, прошћено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по води и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована са отвореним одушцима прошћена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 прошћена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма чује као звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

11— 3. Илустроване цртежнице и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 513. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 16.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у четвртак 31. августа 1906.

ЗВАНИЧНО.

Наредба

православног српскога светог архијерејскога синода упућена архидијецезалној и осталим епархијским конзисторијама, којом се налаже парохијским звањима (и манастирским управама), да претплаћују и држе „Српски Сион“ као званични лист архијерејскога синода; а горњим конзисторијама, да своје важније одлуке, а нарочито одлуке начелне важности, објављују у „Српском Сиону“.

Ad M. 92. ex 1904. Син. 23. ex 1906.

Обзиром на потребу, да свештенство ове православне српске митрополије стоји у непрекидној вези и додиру са званичним органом својега архијерејскога синода, као своје врховне духовне власти, одлучио је овај архијерејски синод у седници од данас, под горњим бројем, путем архидијецезанске и осталих епархијских конзисторија наложити парохијским звањима (и манастиреским управама), да годимице претплаћују и држе „Српски Сион“ као званични лист архијерејскога синода прав. срп. митрополије карловачке за духовне, црквене и јерархијске ствари; уједно пак исте конзисторије упутити, да своје важније одлуке, а нарочито одлуке начелне важности, по потреби у целини, од времена на време, у „Српском Сиону“ објављују, како би овомитрополијско свештенство и тим путем своје свештеничко знање, искуство и праксу појачало за добро саме св. цркве и поверенога народа.

О том се пречасноиста извештава знања, управљања и извршења ради.

Из седнице прав. срп. св. архијерејскога синода, држане у Карловцима 15. (28.) маја 1906. године.

Георгије с. р.
Патријарх.

Рукоположени.

По замоли Његове Светости Преузвишеног Господина *Георгија Бранковића*, православног Архиепископа Карловачкога и Митрополита и Патријарха Српскога благоизволело је Његово Високопреосвештенство Господин Епископ Бачки *Митрофан Шевић*, чино и правилно рукоположити у светоуспенскоме храму у Тителу свршенога богослова *Сретомира Ђурића* дана 15. (28.) августа 1906. за *ђакона*, а дана 16. (29.) августа и. г. за *презвитера*, који је одређен за личнога помоћника протојереју Урошу Ђурићу пароху у Винковцима.

Његово Високопреосвештенство Г. Епископ темишварски *др. Георгије Летић*, благоизволео је на Успеније пресвете Богородице 15. о. м. у велико-бечкеречкој цркви Успенија пресвете Богородице, рукоположити свршеног богослова *Душана Чонића* за ђакона.

НЕЗВАНИЧНО.

Дозвола

за држање народног сабора 1749.

Д. Р.

После смрти митрополита Исаија Антоновића († 22. Јан. 1749.) буду изаслати у Беч од епископата и народних првака народни изасланици владика пакрачки Софроније Јовановић, Јован Шевић обрстлајтнант поморшке крајине и Симеон Андреовић будимски ешкут, да по дотадашњем обичају моле, да се допусти држање сабора ради избора новог митрополита.

На њихову молбу, изиђе ово решење:

От Их римскаго императорскаго во Хунгарииже и Бохемии кр. величества Архикњагини Аустријскија Нашеја всемилостовјејшија Госпожи, восточнија церкве греческаго закона Г. Г. Епископом, клеру и Народу милостиво објављаетсја, како всевисочајше помјануто Их ц. к. величество посланија от них за просимое позволение јединаго избранија Собора в Карловце, ради јединаго новаго Архиепископа, восточнија церкве греческаго закона, епископа Пакрачкаго во Славонии Г. Софронија Јановича, поморишкија крајни обрстлајтнанта Г. Јована Шевића и вароши будимске пургера и ешкута Симона Андреовича јешче за ниње јако народнија депутирти восприиша, но обаче јакоже напред всевисочајше помјанутое их величество уже пред сим јему клеру и народу јавити дали, да во сицевих приликах, аште они что здје предлагати имут, изпомежду себе не абие о себје депутирти сјемо посилати, но прежде о сем јавитисе и всевисочајшее допушчение, јеже њекија депутирти сјемо послати смјети, подобајушче испросити долженствујут, тако хошчут они, да сие равно и в будушчее всегда хранитсја иначе бо в напред никакова такова депутација здје примитисја, припустити и послушати, но без всего наки просто натраг послатисја будет.

А понеже предименовани депутирти от Г. Г. Епископов, клера, воиственых и провинциалних данше им полномошчие јеже именем всего клера и народа допушчение за держание реченаго собора испросити, во оригинаље предложиша, и за позволение тога подобајушче просиша, тако јесу тоеже их ц. к. вел. на учиненое им того ради от своеја во илирических нареждинија дворнија депутации покорњејшее предложение всемилостивејше допустили, да они поминаеми народни собор в Карловце во Славонии празнодавати, и вместо их скоро почившаго Архиепископа Исаии Антоновича јединаго новаго митрополита изабрати могут, јакоже сего ради потребитаја на своја надлежателства отправитисја будут, да от всјех стран дишчриктов национални депутирти, обаче в мјерњејшем и прежде в сицевих приликах обично бившем чисље, т. ј. от всјакаго чина, тако клера, јако милитарскаго и провинциалнаго само по 25, и тако во всем купно 75 депутиртов к више реченому собору у Карловце без пријатствија отити пустјатсја, и јакоже их ц. к. вел. к держатисја имушчим рацким народним собором всегда от своеја всевисочајшија страни јединаго кр. комисара нареждати обичествујут, тако јесу к настојашчему своего фелдмаршалајтнанта Г. барона от Хелфрајх от особливаго на јего персону и благонравие полагаемаго милостивејшаго повјерења милостивјејше именовали, с которим при конгресу бити имушчи Г. Г. Епископи, клер и народ један нарочни ден, в котори они нарочно в многопоменутом Карловце собратисе имут, назначити, при том обаче, понеже људие от различних стран путешествовати будут, један угодни термин опредјелити, јегдаже онамо обрјашчутсја, самое избранье сјешно, и јелико скорше мошчно предузети, и за нечинати непотребних трошков, сјешњејше промовирати и к концу привести тшчатисја имут.

В прочем како при прежних, тако наиначе при посљедне бившем народном соборје за изабранье ниховог митрополита видјелосе јест, да су между тим различна

безчинија бивала, а навластито, рано скупљатисе обикши народни депутирти јешче прежде пришествиа ц. к. комисара публичне састанке др'жали, чрез оглашение у звона собор о себје самих начала и у обичној за избрание соби сабирали, и между собоју договаряли се: ашче напротив тому ничто и незапрешчатєсја, да они депутирти напред о поводје собора поразумјевутсја, сљедователње при митрополитском избрании ради кандидатов потребиту информацију возмут, и купно договоритисе могут, но обаче от нијье и в будушчее (прежде нежели на то всегда назначитисја имушчи ц. комисар тамо придет) неимут от них absolute никакове публичне скупшчине држати се, менше же на то звоном оглашати се, или у соби избранија сабиратисе, но ашче они и хотјат договаратисе, то на особ, и в тишињье и на мјестјех, котора не сут к собранију народних депутиртов или за собор нарочно опредјелена.

А како Их ц. к. вел. кромје сего јешче ва једниих и других да содержавајутсја, хотјат от горје реченаго Г. комисара барона от Хелфрајх више разумјети будут, и по том држати се имут.

Котора всемилостивјешаја резолуциа в начаље помјанутим Г. Епископом, клеру и народу за их вједомост и содержание, и такожде по тој водити се да знајут, јављаетсја, гдје в прочем всевисочајше помјанутое величество им ц. к. милостију благонаклони остајут.

Фердинанд граф от Коловрата.

Чрез ц. к. величество из депутации дворнија

У Бечу 9. Маја 1749.

Јоан Христофор от Јениш.

Кратки је садржај овог решења навео г. Милутин Јакшић у „Богословском гласнику“ I. год. стр. 174.

Софроније Раваничанин епископ Арадски.

Д. Р.

Кад се у *„Гласнику“* VI., у ком су уз архиепископе и патријархе српске почевши од св. Саве па све до Стефана Стратимировића, наведени и сви епископи карловачке митрополије, почевши од 1695. па све до 1792., за трећег епископа арадског *Софронија Раваничанина* ништа друго не рече, до ли: „Постригом из Раванице манастира“, а то је о Софронију написано за време Непадовића митрополита око 1750., дакле после 21 године од смрти његове; не види л се из тога, како су наши стари нехатни били и како су мало знали прошлост своју!

Па кад они не знадоше *тада* о њему ништа више, *како и шта* можемо ми данас после 180 година о њему шта више знати и рећи? Лепо!

А што можемо, имамо захвалити опет нашим старима, који написаше о њему бар нешто и не надајући се, да ће то послужити за грађу живота и рада Софронијева, и што се и од тога по нешто сачувало и до нас дошло.

И по тим њиховим белешкама, ми ћемо овде да допунимо оно, што је састављач поменутог састава у „Гласнику“ пропустио учинити и сазнати колико толико о животу Софронијевом.

I.

Софроније се захваљује митрополиту Вићентију Поповићу, што га је хтео поставити за епископа Костајничког.

Преосвјашченејши Г. Г. мнеже благодетељу премилостивеиши.

Вашего блаженства писмо прими, писато ноемврија 6. а к нама приде ноем. 7. в време вечерње, и в нем разумех шчо бисмо скоро к вашему блаженству у Карловце пришли. Преосвјашчени господине, ја би и прежде вашего писанија к вашему блаженству пришао, како сам био и обећао вашему блаженству, али божие посешчение прече би. Јошче идући путем од вашег блаженства те се разболех, отече ми и глава и уши и не тачију глава и уши но и вса крепост изнеможе, за то молим и просим в. б. да небисте на мене кое негодование имали, зашчо не могу ка вам прити. А шчо ми је говорио г. протопопа кир Живан и г. Петар Андреевич поради јепархие костајничке, за то захваљујем велико в. б., коисте тели ту милост на мене

сотворити, ја бих рад био и сердцем и душеју послужити богу и роду и в. б. каде бих возможно било, једно старост приходит а друго болезан моја умножава се а треће неда сиромаштво. Узети ћу туђе новце пак боим се скоро умрети, те добити ва место благослова клетву. За то молим в. б. имејте ме за то дело коначно отречена, с проигуманом Филипом за то договарали и негово преподобие рече ми поради честе мое болести, да се тога дела останем. За то просим от в. б. милост и молитву с благословением. И сим остајем

Ноем. 8. 1720. у монастиру Врднику.

Софроние јеромонах раваничанин и вашего блаженства најманши служител.

II.

Јован Поповић Текелија са свима официрима крајинским и варошанима, позивају митрополита Виђентија Поповића да им постави за арадског владику Софронија Раваничанина.

Преосвјашчени и врховни митрополите архиепископе Словено српскога сушча народа под светлости цесарској архипастиру нам милователу.

Ваше блаженство ашче ошчете от нас уведити доста у смутни како у животу тако и пред смрти нашего владике Јоанићие (Мартиновића). Он се представи 24. по поноћи (октобра 1721.) у три часа. Како му се при смрти десно наш посланик именем Михаило Чрнојевић вам може казати напространо, а у књигу неможемо вам све пописати, него која га је чувала и одчувала проклета Алба, и осам дана је лежао, а она је све била код њега, а син на врати докле ние умро, никога ние пустила и десно се је пред смрт темишварски владика и из монастира архимандрит и други кои су тамо били, наш посланик може вам казат.

Неже сам да се потрудиш и брез владике да неидеш таки метни владику Софронију Раваничанина те собом доведете и другога нећемо, ако га недоведеш после га нећеш ни метнути тако да знаш, него опет унијат бити други и докле ние у Беч отишло за заказа тада и не метну. Него ино неучини молимо вас за бога те сотворите нам пак и сами доћите ако и како можете. Хоће све да пропадне. Проче молитва вашег преосвјашченства да пребиваст со васеми нами амин.

Мца октомврна дан 28. у Араду 1721.

Желател вам добро и готови служит вазда Јован Поповић Текели со васеми официри крајински и варошчани народно скупа сви ошчи.

III.

Митрополит Виђентије Поповић јавља своме протосинђелу Василију Димитријевићу, да је царском двору препоручио Софронија Раваничанина за арадског владику.

† Викентие Божиеју милостију Архи-Епископ.

Честьејшему протосинђелу кир Василију мир и благословение господње буди с тобоју. По сих и првашње и садашне писание примили смо от вас, на првое писмо ви имели шчо отписати, такођер и сада, тачију немошчанствуемо повсегда надеемо се на бога, да би нам на даљше болше било. Прво смо били у варадинском шанцу (Новом Саду) ради Јоансвича (Виђентија) и саборно му отписали, да седи с миром и прјепоручили смо Софронна Раваничанина у цесарски двор и крајинским господином Генералом. Приходите јучер белиградски (митрополит Мојсије Петровић) и ћакон Софроние, и брани га (Виђентија Јовановића, који се отимао за епископију Арадску) белиградски како и генерал Коза и пишча хасне ние, хоће оним путем камо и Исаија, и они отидоше у шанац на част, веће не знаш, шчо ће чинити, писали смо да иде Викентие из Беча овамо, веће незнамо шчо ће учинити и ви молите се Богу и радите о чемусте нарећени да би која полза била, а шчо пишете за теготу на људи, то ми знамо и вјеруемо, али нигде ние лако, не зна се кудае теже. Тако нам се и от други страна туже, обаче буди воља божија и цесарева что ино да сатворимо. Прочее Христос с вами.

Поздравие вам и целование от свих дворни наши служешчих нам.

У Карловцима генвара (Јануара) 14. 1722.

IV.

Генерал барон Петраш моли митрополита Вићентија Поповића да не посвећује Софронија Раваничанина за владику, док не добије конфирмацију.

Много прѣпоштовани господине архиепископе.

Вашега господства књигу, по ново одабраному г. владики Софронију Раваничанину и по вашего єксари из далхиа (Даља) примио иесам, и о том шчо могли будемо нхему, (њему) ради вакант бискупше арадске код велико славнога двора цесарског помочи, очемо нежалеч трудбе учинити, али толике наша хум (ум) и одлука несте, мислеч за напридние добра, да би сте га ношче непосвечивали за бискупа, докле му неизаће од велико славнога двора конфирмација, и јер би они смили примити у кому неарност и потом сведило (од ни при непотврѣеном будуч) и труд у залуд могли метнут, а и ви би се кроз то увалили у велику немилост нхихову; на вашу молхбу (молбу) иесмо данас билобарћана из арешча пустили, и у збожном припоруком остаем.

Вама много припоштованому господину архиепископу.

У Осику на 1. феб. 1722.

B. de Petras m. p.

V.

Митрополит београдски Мојсије Петровић моли митрополита Вићентија Поповића да пошље двору репрезентацију за Вићентија Јовановића, за арадског владику, а да се мане Софронија.

Преосвјашченѣјшни Г. Г. архиепископ и митрополит. Мени прѣјеусрѣдствењејшни господин ва свјатом дусе брат.

Прве. Јесмо се из моего срдца љубазно паканили вторагo, данашњаго дневи свјатаго великаго сего поста, отпочетаго дана вчерашњаго текушчие свјатие четиредесјатнице дневи ва здрави и богу благоугодстви ва душевнем спасении да савршите, и свјатим господним страстем поклонити се и славное свјатое васкрсение Христово дочекати ваше Прѣосвјашченше, и вапред и идушча много летно желимо ви.

Второ. Како чуемо овде поради честнаго проигумена врдничкаго кир Софронна како е ишао у Осек до егове ексцеленције г. ћенерала Петраша, питати се за поставленше то јест огласити се, кои ћете га ден посвјетити га на јепископство јоанополие, и ниему допушчено.

Третие. Јешче овако проразумелисмо из бечa, кои нам пушу, и ону Презентацију коју сте из варадинскога шанца цесарскому величанству послали за конфирмацију реченаго проигумена, нису вам примили.

Четврто. Из пријателски книга разумевамо от бечa писато нам, доиста ако и небисте в. п. послали презентацију да будет конфирмација за епископат јоанополски вашему служешчому јексарху Вићентију Јоановичу, хоће се чудна велика рупа на сред општих привилегиа народни провалити, коју не буду могли никад закрпити кто, аппе би и вселена крпила.

Пето. Пишу ми да најпосле ако не би с вашом волом речени јексарх ваш јепископ јоанополски, хоће бити цесарском волом и без ваше презентације (а тко га буде посветио то незнам, него мислим ние далеко лешка (Пољска, где су унијати). Јешче се говори да многе некое чудне ствари хоће се отворити, шчосу се чиниле за много година, но незнам какве.

Того ради в. п. обзнануемо, чувено а учињено јешче невиделсам. Паки недвоим како и вам тако, или по више добри пријатели пису писали и за то, веће знате више него ми, зашчо се о вас то депендуе кога хоћете јепископа посветити, а не от мене за то вам се више хоће писати; да другојако не буде, него, вашего ради јексарха Вићентиа Јоановича да пошљете презентацију, докле не буде без ваше воље, са царскаго величества вољеју конфирмират. За то и ми вас превелико молим чините љубов божију, да божија црков то јест восточна свјатаа наша православна, имат тишину и мир колико јест нас под властију цесарског величества, да не будете после богу и народу кривци, и да се народу и нам општим које тешкост из тога не припети.

Пошљите презентацију на Вићентиа

служашчаго ви јексарха за име божие вас молим, а проигумена Софронна, проћите се за сад, бити ће и за њега колико ми овамо разумевамо, неможемо свашчо писати ви, него толико пишемо и мислимо и молимо; послушајте нас један крат за толико, хоће за велико добро општинско бити; ако ли непослушате, и за то бисте жалили ако се принета что вам супротивно, немојте никога после кривити него сами себе и оне кога слушате о свем вас; и за то слово не буди вам тешко, него разсудите и нас имајте како једнога пријатеља љубазнаго ви ва господје брата, ком остаем свагда желајући ви чести и ва сакаго добра, и себе преваручају на свјатие ви молитви, ва Христа брат ваш

у Белиграду, ферв. 6. дан 1722.

Мојсеј Петровић с. р.

VI.

Писмо митрополита Викентија Поповића митрополиту београдском Мојсију Петровићу о Софронију Раваничанину.

У писму своме од 18. Новембра 1721. јављајући му за смрт Јоаникија Мартиновића, арадског владике рече: „и ми смо от наше стране послали били владику кир Никанора (Мелентијевића) крушедолца, како су људи нам писали и зактевали, пак сад чуемо, да јегов (Јоаникијев) диакон Софроние певем чиом поуком илити масте слуша те от нас пречи, и не уздаље да ка нама дође, него све скупио, ни за бога ни за јегову душу, а и наше кое какве ствари у нега је било. — — —“

У писму од 8. Децембра 1721. рече му: „— — Прочее в. б. шчо нам пишете за наш међусобни договор, то ми са свим срдцем радисмо о свему, чему са в. б. договор имати, и хоћемо, нитићемо ми проигумну Софронију, ни ексарху Викентију без договора владичанства дати (т. ј. арадског), докле се несастанемо и недоговоримо с вашим братством, него техвамо послати и паредити какоти ексарха от наше стране у араду да се находи, проигумена кир Атанасија крушедолца, докле се промотримо и саборне се састанемо, ако бог даст у месецу Априлу, и кога будемо посветили, знаћете в. б. до то доба дочиће и Викентие и видети будемо, како са вашим братством прилику у чему нађемо и са осталим архиерејем. — —“

У писму од 9. фебруара 1722., одговара митрополит Викентије на писмо Мојсијево од 6. фебруара, у ком рече:

„По пуптови мње дејствиа Јозановича Викентиа братство ви шчо сте јуче писали, примисмо и разумесмо много различну релвцију, какоти прво пишете ваше братство, да г. генерал Петраш (осечки) не допушча посветити Софронна, и друго да се моја презентација за њега неприма у цесарскому двору; о томе обадвема буди воља божиа и његова цесарскаго вјеличествања, ми пак о тому тако писмо досле разумели, него и по други крат за обе вешчи информу от нас зактевали, шчо ваља чинити, и ми смо пишчрукцију послали, шчо је от потребе от нас било, и то на сва подужна мјеста, и то путем правим и договором остале братие архијереа, а наипаче по зактеванију и прошенију арадске краине, и ондешњега клироса по првому намењенију, како су одавно Софронна саборне нарекли, и она га епархна зактева, а пишете нам, да ако ми не пошљемо презентацију за Викјентиа Јозановича, да ће га ц. в. вољељу и без наше презентације конфирмовати, каде то тако бива, шчо ће му веће моја презентација, проти цесарске воље нитко ние вредан стати; и о тому воља божиа и цесарска, јакоже предваспоменухом, а шчо нам прети лешком, ми никога не нагонимо, него свакога своја памет заноси, како и њега у лешку и шчо најпосле прети се нам, да ако не будемо послали презентацију на Викјентиа, да буде бискуп Јеленопољски, да ће се тешка рупа провалити на сред општих привилегиа, што не може ни васељена закрпити, ми о тому нерадими, него онај ће бити кривац ако бог да и посрамлен, и пред богом и пред људма кои о тому ради, и јошче прети да ће инаке велике ствари от много година дејушчее се провидети, кое се не знаду јошче, за то тко год буде зло чинио, нека и пати, какоће и патити, и досле су многи о злу радили, пак им је зло на главу пало, копали јаму за иногa и сам ва њу западнуо,

а ми љубазни брате о тому нерадимо, него радимо и мислимо о свакому добру општчему и ми смо прежде писали и обешчали оному хрћавому ексарху Вићентију, шчо му писмо досле обешчали прво призрично владичанство за њега унапредак случи се празно, окром Јенополие и наше архиепископие, да ће бити његово, истинито текма нека нам више недосаћуе. за то ако в. б. имате љубов к нами, пишите му нека иде овамо како смо му и ми писали, теће се договорити с народом шчо год остали архијереах и свега сабора о тому договор и воља буде, и ми ћемо, толико нека иде овамо, ако ли тако он мисли шчо силом и нами да натрупуе, како му некои да речем наши ближни пријатели и повлаћују и на горе зло како се види тамо његово и наговарају, да се нами и нашим привилегиам општинским и толикому народу срамоту чини, прјемилостиви бог опога нека обличи и посрами, пред васеми људми, кои толику смутњу и конфузију чини —".

Наведено овде под VI. узели смо из „Споменика" XXXIV. српске кр. Академије из нашег чланка: „Мојсије Петровић, митрополит београдски 1713.—1730."

VII.

Писмо генерала осечког Петраша митрополиту Вићентију Поповићу за избор Софронија Раваничанина.

Много припошчовани г. архиепископе и митрополите србски.

Вашего господства книгу од 21. Феб. писапу, примио иесам, и у истој разумио вашу достојну желху (жељу) кои ју ради посвеченија ново одабранога бискупа г. Софронна Раваничанина имате, ради кои је по нашем обечаниу и јесмо веч писали славном двору цесарском, али само вашему господству добро знано јест, да тако човек немора одма одговора одозгоре добити, коие док примимо у пут вашем господству обзнанити очемо, а међу тим допустит несмиемо да бисте нхему (њему) посвеченије дали, зашчо би могао чесарски двор толико мени, колико вашему господству у немилост велику примит, него валха (ваља) чекати на премилостиву одлуку, коју чекајуч божиом препоруком остаем

Моме много припошчованом г. архиепископу и митрополиту српском

У Осику на 25. фебруара 1722.

В. de Petras m. p.

VIII.

Остоја Текелија Поповић, обркапитан поморишке крајине, пише митрополиту Вићентију Поповићу, достављајући му понуду архиђакона арадског Софронија ако га постави за арадског владику.

Преосвешчењејши и словесњејши г. г. архиепископе и митрополите Словено српски нам же милостивни благодетељу.

Особито пишем вашему преосвјашченству ако би поводно било, како јесмо се известили от писанија вашега да претендируе Викентие у Бечу позаради сега владичанства Јоанополскаго, али ми сад толико знамо ни поједном начину неможе то бити да би нам Викентие наш пастир био, ако ћемо све свое добро упустити и наше главе погубити, ми га приватити нећемо, нити ћемо га познавати за владику, а и нему смо тако у Беч писали книгу особите и у кригсрот другу.

И друго исто шчо смо чули, доисто Викентие хоће бити унијат под властију митрополита белиградскаго, и чулисмо, доисто ради дан и ношч београдски митрополит у Бечу да би Викентие био под властију негову, зато ми сви општче велимо и говоримо пред господином нашим генералом да волимо све свое изгубити имание него унита Викентиа за владику познавати, и ако онај наш неможе бити (т. ј. Софроније Раваничанин) кому јесмо дали печати, ми другога нећемо, него ваше првосватителство ви сте наш Архиепископ до наше капле крви.

И ћенерал наш Коза како видим и чуем како говорио, ја хоћу вама из повељенем царскаго величества и заповестију владику наместити от вашего грчкога закона кога цесарски двор нареди, а други ако ће и десет доити на владичество них свих хоћју изтерати, и ми смо ћенералу обрицали 200 дуката да патрон буде врдничанину, али видим слабо пријања и ради, и свакојако јесм гледав и други код нега официри испитивао, кому патронуе, али кажу му и

видим доисто нашему архидиакону Софронију и ја то видивши, дозвао сам Софронију к себи и добро трактировао да ми шчо каже, и испитивао да нијели се придао на нину страну (Архиђакон Софронијe је био код владике Јоаникија Мартиновића, који је неко време био унијат, и при смрти Јоаникијевој је покрао његову имовину, због чега га је гонио митрополит Вићентије Поповић) али се закле Божиим именем, да више него у православију остане до смрти, и друго јесам га испитивао тако, Софроние шчо би си дао господину митрополити врховному да би патрон био, и он тако рече: хоћју старога источника се држати т. ј. вашег првосвјашченства и хоћју на сваку годину г. митрополиту давати по 200 дуката до три године, и ако ме посвети да будем јенополски владика, хоћју дати 2000 форина готови, и до свое смрти да будем покорен, и ми шчо смо писали и пишемо, никако брез договора смијемо писати нашега ћенерала ни у Беч ни на друго место, того ради ваше првосвјашченство молимо, промотрите за нас шчо најболе знате, зашчо ми овци без пастира по Богу у тебе се уздамо, вићај за нас како смо међу иноверци ласно нас погазити могу ако нам пастира и поглавара они нареде по нином начину. И то сам чуо господине, да Софронију архидиакону сам наш ћенерал Коза хоће на владичество конфирмацију извадити у двору и дати, того ради ако видите да буде више конфузии и више да се отсече један пут, и ако изволите нашега архидиакона Софронију на то наместити, и ми кои се печалимо и после горега зла боимо, и ми велимо нега него кога унијата, зашчо видимо да у господина ћенерала удворен и руку слану му дае, и знамо да ние унијат, али покорен вашему првосвешченству. И молимо да би ово било потаемно да не чуе архидиакон да не буде више конфузии, и отпишите нам книгу. Сотим препоручуем се и остаем нижајши и покорњејши раб вашему првосвешченству

поморишке краине обр капитан
Остоја Текели Поповић с. р.
у Арада 1722. Марта 12.

P. S. И молимо ваше првосвешченство да буде ово потаено и да не чуе питко, теки ваша светиња и ние да зна и чуе Софроние врдничанин и више писам писао него шчо сам чуо и видио.

IX.

Остоја Текелија Поповић јавља митрополиту Вићентију Поповића, што им је писао ексарх Вићентије Јовановић и пожурује га, да им што пре постави владику.

Светејши и блаженејши врховни митрополите и архиепископе Словено Србскаго народа, намже омиловатељу.

Целование сотвораемо вашој свјатој десници јакоже своему оцу и архипастиру понизне васи народно, како оно исто писание наше шчосмо писали у офкригерот јесте и њему (Вићентију Јовановићу) приказато, како га незахтевамо ни под један начин ни њега ни другога, него онога истога у кога су наши печати, и на то нам је отписао и велико се јазби и пише нам, кое зло знате од мене и протишчуваете у кригероту, каде се нисмо нигде ни видили, а камо ли мое зло да знате, нити ви знате мога зла, нити ја вашега добра, а из тога, от селе акоћете четири владике метнути, ја немарим, него да ми излази моја плаћа шчо се належи једноме депудату (Вићентије је био посланик-изасланик народни у Бечу и благочастиви арађани, као и остала Србадија, у место да су му послали обећано, они радије бедиште унијатством и њега и митрополита Мојсија Петровића, па и њега самог као митрополита), и вели, сами ватру ложите, сами у унију духате, и паки преосвешчени господине митрополите, ону исту парију оћете имати шчое он писао, али е саде било на итости те нисмо могли послати, и друго преосвешчени господине чудимо се шчо чините от толико време за бога, оћемо овај народ да пропаднемо, оће да нас друга беда притисне, горша нежели била, него вас за бога молимо, преоните док је за времена, немојте се поманивати и велми се чудимо шчо учините о толико време, те недоћосте овамо и тога владику неостависте до саде, преоните да се тај конац откине, докле нас и свое руке писи

изгубио још више за свога живота, а један пут кад се изгуби, мучно је патраг добити и сотим се препоручујемо на ваше светие молитве како своему оцу и архипастиру, види, види, види за нас.

Датум у Араду Априла 28. лето 1722.

Остаем на служби ваш најмањи син обр-капетан Остоја Поповић Текели, скупа са остали христиани и свештеници.

X.

Народ из арадске епархие моли митрополита Вићентија Поповића да им пошаље Софронија Рајачанина за епископа.

Светејши, блаженејши митрополите врховни словено српскаго народа, намже омиловатељу.

Целование сатварамо вашој светој десници опште народно, како своему пастирју мало неизгубљено стадо и паки како видевши готовосе изгубити ако ли бог непромисли и ваше светие молитви непријетни били пред богом, то би пљаски врази васу вашу крепост погазили, али мислимо неоћиет господ тако оставити, зашто грдим господ противитсе, смиреним же дает благодет, нека ратују. И јесмо васа от светие ви десници разумели кое јесте пришло ка нам светое ви послание и парна митрополита белиградкого кир Мојсеја (писмо његово под V.) јесмо велико разумели и јесте још више писао и диакону Софронију онаку исту како и ону и он је носио пред ћенерала и чатио, и ми сада немислимо иначе, него јесмо се договарали једну стотину дуката да обречемо дишкрецие јего екселенции, али се писмо још више скупили ни јему обзнанили; а шчо ви пише Мојсеј поради ексарха Вићентиа Јовановича и претити лешком, нека иде, то је ласно од кого депендује нека онде и стои, нами никако невања ни под један начин, ни он ни други, него они исти наш паречени Совроние врдничанин, того ништемо више ни како, ако би то не било, ни никоя не ваља нами, то сви једнодушно свештеници, овицири, шпанови, кнезови, бољари мали и велики и то мићемо се купити и обрећи него се држите ваше преосвештенство и очемо и печате слати како заповедате, ако нам се ћенерал послова наши прихвати, и очемо једнодушно противчаловати у офкригсрат, аколи неоте, а ви гледајте тамо људе кои би ишли, а ми срдцем и душом хоћемо трошак дати, зашто у нас такови људи нема, кои би тиме управили, али би боље било сами да бисте управили, и кое послове управљате, да би сте могли наскоро нами обзнанивати, да и ми знамо шчо је, да се и ми крепимо, зашто ми то неоћемо никогда оставити.

И сотим се препоручујемо на светие ви молитви васи скупа от мала даже до велика.

Мца марта 2. 1722. у Араду.

XI.

Тестаменат Софронија Рајачанина владике арадског.

Ва име ода и сина и светаго духа, амин.

Ведоможе представљаем овим моим тастаментом, коега своеводно чиним и завешчавам својми усти пред сведетели ниже писати. Прве п. г. г. нашем врховном митрополиту кир Викентију потом и осталог црковног уређенија, такође и световнаго мирскаго сословиа идеже би се прилучило ови мој тастамент гледати или чатети, да има веровано бити, како аз смјерени архиереј ниже именовати остављам и обешчавам моему ученику и служитељу попу Пајсеју, после мое смрти да има имати и држати у нашему монастиру Врдинку шчо је год мое досле било, кое јест с полу самном све текао и радио, првом ћелиа јест моја с полу и попа Авакума, такође подрум и над подрумом ћелиа, и виноград, каце и хардови, то смо све на пол држали с попом Авакумом, и то мое хисе да остављам моему ученику, да има држати после мое смрти, да се у њу нитко нестаља. Потом воћњак шчое сполу са мном садио и мучно се око нега, и то негово да јест Друго шчо има мои књижица: тастамента, полууставе, стихологиа, диоптра и то остављам моему ученику, такође два креста окованта, један векши, други помањши.

Остављам моему ученику и друго ако би било по реду мрети шчо остане после мене мои халина и то да је негово. И ако би кои од братие от нашего монастира не-

годовао или противан био овом нашем тастаменту, игумен или проигумен или кои други от братие, ми се молимо да остави у миру нашега ученика. Зашчо ми јесмо доста послужили свјатому монастиру. от младенства до старости, доста путовали и доста службе монастиру сатворили, а и от сада ако нас господ бог подржи јешче кое време, хоћемо служити чим будемо могли и ако бисмо имели откуд знамо на коју бисмо остављали и монастиру и на друга места.

Дато у Араду генвара (Јануара) 12. 1725.

М. п. Софроние рaваничанин с. р.
Епископ Јованополски.

Смирени архимандрит монастира Ходошкаго Софроние Јованович с. р.

Василие јеромонах и игумен монастира Ходоша с р.

Си тастамент потврђујемо и атестируемо от пункта до пункта, како је наређено и написано, тако да се одржи.

Дато у Карловци мца генвара 24. 1725.

М. п. Викентие Поповић с. р.
Архиепископ србски.

XII.

Завет Софронија Раваничанина митрополиту Мојсију Петровићу.

Поставши митрополит београдски Мојсије Петровић 7. фебруара 1726. и митрополитом карловачким, те се под њиме сјединише обе митрополије у једну, морао му је сваки епископ дати завет писмен о своме животу и владању.

Софроније Раваничанин му је поднео овај завет.

Преосвештенејшти и словесњејшти Г. Г. патрон и Архипастир мне премилостивејшти.

Вјем подозрение мое, не само от брабие моее, Архиереов, и вашего Преосвештенства премилостивејшаго Архипастира моего. Тачију и от простаго народа и сами власти обдржешчих нас, и убојахсе слова изреченаго от господа нашего Исуса Христа, глаголушчаго: „нужда јест соблазном прити; но горе оному человјеку ким приходет“, за које сушчу ми почаствену архиерејским превисочајшим саном, но заклетви и обетиј моих изречени и у вечити кондит уписавиј, да мне богом варученују паству от васакаго лукаваго подозренија и сабазни, учителски зашчателно хоћу хранити, и сам се от васакаго порока огребати: Сад непризазним наветом от вапутар савјестију дручим јесам; а от вапе и сама ми жизан сија вазненавидена јест.

Јелма каjусе и препонизно вас архипастира моего молју, непомени зал моих, но милостив ка нам буди. Аз же обешчајусе пред господом Богом и пред вашим преосвешченством, несадејати ми сие у напред идушче врјеме ва васеј жизни моеј, но и прошалше изчистити, опредељеноју ми епитемиеју духовним отшем моим. А подозренију моему виновнују Ану удалити хоћу, не само из архиерејскаго ми дома, но и у целој јепархии богом варученаго ми необрести се јеј, заветују се и никако васпетсе јеј невазвратити. Такожде от женскаго пола никаковаго лица у архиерејскому ми дому никогда необдр'жати нити даном ни ношчију, како у нутра тако и на пољу у цјелу епископату моему, от тога опасно сачуватисе.

Ако ли би ја сие мое објете преступие, и по исто више реченому необдржао, сам себи суд своеју рукоју подписујући, да сам лишен и самаго сана архиерејскаго, такожде и пасти моее, и особито суд васприемљу по делом моим что ми год црковна правила докона. Са усрдием без никакове противности буду носити, какое ви јемца Бога представљаја, и сију доле подписатују Братију архиереје.

Дато у Карловци Марта 9. 1726. лето.

М. п. Софроние Раваничанин с. р.

Максим Гаврилович с. р.
Никифор Стефанович с. р.
епископ от Славуние.
Николај Димитриевич с. р.
свидетелствују.
Никанор Мелентиевич с. р.
Никанор Димитриевич с. р.
от Костајнаци.
хажи Јоаникие Владисављевич с. р.
Досиетеј Николич с. р.
валевски.
Софроние Томашевич с. р.

XIII.

Заостале ствари Софронија Раваничанина.

Шпецификација што по смерти покојног Софронна Раваничанина остало в резиденции Арадској ствари, по имену написате:

Триода постнаја 2, Пентикостарић 1, Октоиха московска 2, Апостол киевски 1. Диопатра 1, Октоих лвовски 1, Требник сербски 1, Псалтир влашки рукопис 1, Псалтир сербски 1, Херотонија сербска рукопис 1, Кресга оковата сребрсм 2, Ложица сребрени лоти 24 и квинтл, Кресга свјатогорска без окова 2. Потир, дискос, ложица и звјездица от сребра лота $35^1/_2$, Аер и два дарка от дамашке, Орар свилен, Епитрахил и наруквице от свиле ветхе, Свјешчника астални от туча пара 2, Чаршава астална 2, Пешкира астални добри ветхи 29, Фудрол с чашами 1, Сачака гвоздена 2, Рошчил 1, Сатаре 2, сикире 2, ашова 2, виле гвоздене, Филчана ординар 5, Ибричић за тех (теј) 1, Јастука 3, јорган 1, душека 2, чаршава 2 ветха. Појас свилен 1, Ножеви ординар пари 7, Хинтов стар и олупан 1, Кола тарна 1, Хамова питовски и каручки 8, Мутапа ветхи и ћебета подрти на конма 12, Седло форајтерско 1, Седло паорско 1, Кревета 4, Долаца 3, астала 6, столица зеленом чохом пошивени 12, Столица бјели 6, Буради вински 9, Вино у подруму акова 16, Оцта хаков 1, Купуса киселя хакова 14, Аванчић от туча 1, Квирц шофпил 1, Свјешчника момачка 2, Сланица дрвена 1, Судова бакарски ока $13^1/_2$, Калај судова фунти $76^1/_2$, Канавета 2, Лећена и ибрика 2, Јапунче чохано плавстно, половно 1, Чабра 2, Шафоља 3, Врећа 8, Ћилима 2. Маказе 1, Крест мали с зеленим каменнем 1, Соединенице от плехи 2, Пешкира паорски 13, Махрама везени и ткати 26, Коња 5.

* * *

У патријарашко-народној архиви у Карловцима нема другог спомена о Софронију Раваничанину, до ли да му је цар Карло VI. издао потврдну диплому 22. (11.) Априла 1722. и да су 8. Маја 1724. изасланици православне општине у Великом Вараду послали у Беч своја два изасланика и то викарија Пајсија и грађанина велико-варадског Габора Киворија, да моле, да се власт у црквеним и духовним стварима арадског владике протегне и над православнима у бихарској жупанији.

* * *

У „Гласу истине“ за 1887. на стр. 234. ми смо навели по једној каменој плочи, која се 1866. налазила у порти Текелијне прве у Араду, да је Софроније Раваничанин умро 1725.

А то не стоји с тога, што је Софроније био на народном сабору у Карловцима у фебруару 1726. и што је још 9. Марта и. г. потписао свој завет (XII.)

На истом месту, а по натпису на истој плочи, реклисмо да је претходник Софронијев Јоанићије Мартиновић умро 1719., што такође не стоји, пошто се из прилога II. види, да је он умро 24. Октобра 1721.

А у „Српска митрополија карловачка око половине XVIII. века“ рекли смо да је умро 18. Нов. 1721.

Историја је речене плоче описана у 95. бр. „Србобрана“ за 1866., из које се види, да су 1846. Романи путем парнице задобили цркву св. Јована у Араду, те кад су је срушили, продали су материјал једном зидару, а исти га прода једном Чивутину, који том приликом дође и до речене плоче.

Исти је узида у заход, у ком је 10 година стајала, и Срби је за 46 кр. откупише, те је сместише у порти Текелијне цркве.

Остаци речена два арадска владике пренесени су пре рушења цркве св. Јована у Гај, у српску задужбину.

Да л' се поменута плоча налази и данас у порти Текелијне цркве, не знамо, и ако се налази, умољавамо пречасног г. проту Станка Жупанског, да је разгледи и види, да л' је у истини на њој наведено, као што се у „Србобрану“ тврдило, да је Јоанићије Мартиновић умро 1719., а Софронije Раваничанин 1725.

Ако је тако наведено; онда је иста плоча доцније направљена, кад се није знало, кад су они умрли.

Ова је погрешка унесена и у „Старе записе и натписе“ од г. Љубе Стојановића.

Кад је управо Софронije Раваничанин умро, не зна још до данас — колико је нама познато —, но морао је умрети између Марта 1726. и 11. Септембра 1726. пошто је Вићентије Јовановић тада потврђен био за владику арадског.

У „Опису српских фрушкогорских манастира за 1753.“. што смо га издали 1903. спомиње се, да је у Врдинку Софроније зађаконио а за тим и запопио Филипа Димића јрм. врдничког 22. Јулија 1722.; да је у Араду 1724. Јунија 1. у арадској дворској капели, запопио Теодосија Глигоровића јрм. крушедолског; да је 1723. Јунија 9. у Врдинку зађаконио Никанора Јовановића архимандрита раковачког за ђакона; да је 1722. Маја 9. у Врдинку запопио Исаију Продановића, игумена хоповског.

Из овог се види да је Софроније Раванчанин могао бити посвећен за владику по свој прилици на Ђурђев дан 1722.

Извештај

о раду редовне седнице епарх. конзисторије. држане у Темишвару 20. децембра 1905. (2. јануара 1906.) под председништвом Преосвећеног Господина Епископа *Георгија*.

Оверовљен је без примедбе записник прошле седнице. — На основу отписа министарства просвете наређена је исправка у циркуларној наредби истога министарства о признавању вероисповести баптиста. — Узет је на знање високи отпис Њ. Светости, којим захваљује на приликом прославе педесетогодишњице свештеничке му службе, пруженим му доказима љубави. — Умољена је арадска романска конзисторија да достави овамо списе на основу, којих убира школску аукту од оногодручних ц. општина. — Узета на знање одлука С. О., којом је приномоћ из јерарх. фонда, јереју А. Бранковићу обустављена, те Пауму Марјановићу, пароху у Н. св. Ивану у течај стављена; даље јером. о. Василијану Петровићу обустављена, те јером. о. Митрофану Шољмошану адм. п. у Моноштору у течај стављена. — Позван јер. А. Стојковић, да се на администрацију му у Иванду врати. — Узето је на знање одређење предујма из епарх. фонда јер. В. пл. Војновићу, за катихизацију у Жомбољу. — Наименован је Ђ. Влаховић, окружном протопрезвитер вел. кикиндски, за повереника при избору с. парох. п. у Куману. — Позван Ђ. Страјић, окр. протопрезв. вел. бечкеречки, да на пријаву овоси. адм. одбора своје изјашњење поднесе. — Позван Ђ. Страјић, окр. протопрезв. вел. бечкеречки да списак и описање парохија и народа подручног му протопрезвитерата овамо поднесе. — Позване ц. о. у Кечи и Иванди, да поднесу скупштинске закључке, да ли желе да обаве изборе пароха са по једним компетентом. — Позван Станко Жупански, окр. протопрезв. у Араду, да јер. К. Адамовића у парохију арадгајску уведе. — Позван Ђ. Влаховић, окр. протопрезв. вел. кикиндски, да јер. Ј. Димитријевића у парохију Т. св. миклушку уведе. — Издано описање парохија и народа окр. протопрезв. темишварског на употребу Г. Зубковићу еп. бележнику. — Уступљен записник свешт. збора протопрезв. вел. бечкеречког одбору за теме на проучавање. — Едиктом позван јером. о. В. Петровић, да се у ман. Бездин врати. — Узет је на знање извештај Ђ. Влаховића. окр. протопрезв. вел кикиндског о уважању јер. Гр. Кузмановића у парохију Тиса-хиђошку. — Именован је Д. Николић за пароха у С. Крстуру. — Опуномоћен Ст. Николић, игуман ман. св. Ђурђа, да јер. Вл. В. код првога поновнога прекршаја дисципл. правила истога јереја из мнаст. отпусти. — Упућен јер. М. Думић, парох у Меленцима, да податке о кретању народа у парохији му сваке године надлежном окр. протопрезв. поднесе. — Изаслат јер. И. Алексић у Београд, да сликарске послове у там. св. храму прегледа. — Умољен епарх. админ. одбор, да против црк. општ. у Араду због противљења јој овдашњим решењима поступи. — Узет на знање извештај црк. општине у В. Бечкереку у предмету дара Стевана тзв. „Свилепог“. — Позвата црк. општина у Десци, да на молбу јер. Ј. Гавриловића, пароха там. скупштинско мњење поднеси. — Позван Ст. Алексић, сликар да ради неких објашњења у ствари израде икона за цркву у Модошу Њ. Преосвећенству предстане. — Препоручена молба „друштва св. Саве у Петрињи“. — Позван јер. В. пл. Војновић, да као катихета „Језузеума“ у Жомбољу, на тужбу истога завода своје изјашњење поднесе. — Одређено време овогодишњег стечајног испита. — Позван Ђ. Влаховић, окружни протопрезв. вел. кикиндски, да на тужбе Ж. Ранкова и др. јер. Вл. пл. В. с. п. п. на записник испита. — Поднесен уток јер. Ср. П. Јовановића, суси. пароха сирмшког високодостојном М. Ц. Савету. у дисц. поступку. — Позван Ј. Скановска из Чикага у Америци, да у допуну брачноразводне молбе му поднесе три пресуде грађ. судова у томе предмету. — Донесено више решења у брачноразводним споровима и у погледу исправака погрешних матичних уписа. — Решено свега 82 предмета.

Извештај

о раду редовне седнице епарх. конзисторије темишварске одржане у Темишвару 21. фебр (6. марта) 1906. под председништвом Преосвећеног Господина Епископа *Георгија*.

Извештен је Стојан Јакшић свршени богослов из Врањева, да му је вис. кр. уг. Минист. поделило опрост година (veniam aetatis) ради рукоположења и позван је да се што пре ради рукоположења обрати Преосвећеном Госп. Епископу и именован је уједно за адм. парох. у Печки а разрешен од дужности примања у администрацију парохије у Петрову Селу. — Узет је на знање отпис Министарски о подељењу држ. приномоћи јер. Д. Станковићу у Канаку и удовој Симеона Станковића у В. Кикинди. — Узет је на знање извештај извештачев да је по полученом опросту година свршн. богослову из Т. Хвојна Д. Замуровићу подељена у администрацију парохија у Срп. Пардању. — Извештен је свршн. богослов из Мола Милан Николајевић да му је вис. минист. просвете поделило опрост година и позван је да се што пре ради рукоположења Преосвећеном Госп. Епископу обрати; уједно је умољен Е. А. Одбор да учини нужне кораке, да се у Срп. Св. Петру што пре уведе рескрипт. плаћа свештеницима. — Позван је јер. И. Н. админ. парох. у Гаду, да поднесе сведоџбу сиромаштва у домуну своје молбе за држ. приномоћ; уједно је замерено истом јереју што је молбу своју непосредно министарству поднео. — Извештај извештачев о предмет. расположењима, као и извештај фискалов о извиђају у предмету јерарх. прашадности црквн. општине у Ход-м-вашархељу узет је на знање и опуномоћен је фискал да у тој ствари и на даље ову епархију заступа. — Обнародована је наредба министарска о употреби званичних имена места у изводима матичним и званичном дописивању. — Извештени су јереји Д. Станковић у Канаку и Ј. Михајловић у Бега Св. Ђурђу да им је вел. С. О. одбио молбу за приномоћ. — Решено је умолити славни срп. нар. Сабор за начелно решење спора ове конзисторије са вел. С. Одбором у погледу подељивања стипендија из стипенд. закладе Петра Божића, уједно је обзиром на то, што кандидат ове епарх. власти не рефлектује више на упитну стипендију получи и ужина особа, којој ју је вел. С. О. поделио, о чему су сви заинтересовани извештени. — Узет је на знање извештај Е. А. Одбора, да је одредио избор заступника за епарх. скупштину и састанак ен. скупштине за 6./19. март о. г. — Упућен је свештеник у Кечи, да Србе из афилиране Хрв. Кече у домовни протокол уведе и о њима душестаратељску бригу води. — Позвано је парох. звање у Срп. Св. Петру да извести, какав обичај влада при сахрањивању прав. цигана. — Изречена је захвала Меланији Николић рођ. Гајичић на исплати приспојбе на свој завештај и умољена је да се изјасни, жели ли, да се у капели јој приправа свештено лице по осн. писму јој. — Позвани су свештеници срп. итебејски и јер. П. М. с. п. п. вел. бечкеречки, под претњом дисциплн. поступка, да заостатак јавних терета на парох. 2. сесија срп. итебејској исплате. — Узет је на знање извештај извештачев да су искупљени подаци о религиозно-моралном животу верних ове епархије. — Одређен је избор пароха у Санаду, којем су припуштени сви компетенти. — Умољено је вис. кр уг. Министарство просвете, да између своју наредбу у погледу сведоџбе сиромаштва, којом се имају снабдевати молбе за држ. приномоћ. — Издани су фискалу на мњење списи у предмету примања мунарских становника у душепопечительство ман. Бездина. — Издани су фискалу на мњење списи у предмету наумљеног оцењења Романа од срп. прав. црквн. општине у Хрњакову. — Умољен је Преосвећени Господин епископ Дијецезан да јер. Александру Стојковићу бившем админ. парох. у Иванди изда канонички отпуст из свезе клира ове епархије; извештена је на замолбу своју срп. дух. мисија о религиозно моралном животу реченога јереја; наређено је брисање истога из каталога мирског свештенства ове епархије, а парохија у Иванди подељена је у администрацију срвш. богослову из Карловаца Марку Протићу, односно до руконоложења његова јер. Василију Петровићу пароху у Срп Св. Мартону. — Одобрен је избор јер. Драгутина Мојића за прот. помоћника у В. Бечкереку. — Изјашњење јер. М. Думића због изостанка му са свешт. збора и исповести узето је на знање али је исти унозорен, да се у случају спречености има извинити. — Учињено је расположење у погледу администрације парохије преминулога јереја Јована Удицког у Вел. Кикинди, као и у погледу исплате заостали х јавних терета на парох сесији његовој. — Узет је на знање извештај окр. прот. вел. ки киндског Ђ. Влаховића о обављеној канон. визитацији у подручним му општинама; дотични записник издан је ради сходне употребе епарх. бележнику и пожурени су остали окр. протопрезвитери да слично извештаје што пре поднесу. — Узет је на знање извештај извештачев, да је услед извештаја окр. прот. арадског по гласу којега је позван од управитеља вел. гимназије арадске да науку о вери на мађ. језику предаје, упућен исти окр. прот. да науку о вери на срп. језику предаје. — Упућен је прот. помоћник вел. кикиндски В. пл. В., да часове веронауке на дев. школи у Жомбољу тачно одржава. — Одбијен је уток Влад. Торђанског учит. у Мехали против решења окр. прот. по којем парох тамошњи као катихета срп. деце у недељи школама има право сваке исте недеље одређивати по једнога катихумена на читање

апостола. — Узет је на знање извештај о рукополагању свршт. богослова Влад. Алексића за ђакона и презвитера и о презид. наименовању и односно увођењу истога у администрацију парохије у Рудни, као и о предаји парохије арадгајске новоизабраном пароху Корнелу Адамовићу а парохије торњанске јером. Јосифу Протићу у администрацију. — Издани су фаскалу на мњење и предлог списа у предмету иступања из монашког чина јером. ман. Бездина В. П. — Узет је на знање извештај окр. прот. вел. кикиндског о предаји парохије тевиклушке изабраном и потврђеном пароху јер. Јовану Димитријевићу. — Дато је упутство пароху у Срп. Вел. Семиклушу у погледу примања у подручје срп. прав. парохије чланова прав. Романа у том смислу, да се до начелнога министарскога решења у овом питању има придржавати и управљати по наређењима 53. зак. чланка од 1868. — Потврђен је избор јер. С. Станкова за систем. парох. помоћника у Куману. — Узет је на знање извештај извештачев о президија лиоучињеним расположењима у предмету постављања администратора на смрћу јер. Милоша Николића упражњену парохију кнешку; уједно је учињено расположење у погледу поделе дотације свештеничке, — између замењника и администратора, најпосле позван је парох кетфељски јер. С. Ј. као бивши привр. администратор кнешке парохије на изјашњење због наводно нехатнога вршења парох. дужности. — Умољено је кр. уг. министарство просвете да катихетску награду у смислу раније овд. представке јер. М. Долги прот. помоћнику у стечај стави. — Узет је на знање извештај окр. прот. вел. бечкеречког, да је у срп. Елемиру тамошњим пернима приказао јер. Саву Стајића као наименованога с. п. п. — Подељен је допуст ради лечења окр. прот. великобечкеречком Ђ. Страјићу с тим да га у дужностима му јер. Ж. Стакић за време одсуства замењује. — По окр. прот. великобечкеречкоме Ђ. Страјићу поднесене проповеди и проповеднички дневници издани су Преосв. Госп. Епископу, уједно су позвани и остали протопрезвитери да проповеди и дневнике подручног им свештенства што пре поднесу. — По окр. протопрезв. вел. бечкеречком поднесени „списак свештенства и описање парохија и народа“ издан је епарх. бележнику на употребу. — Извештен парох беодрански да матичне изводе може и са интерлинеарним мађ. преводом странкама издавати. — Две непосредно овамо од јер. Испд. Николића поднесене проповеди његове издане су Преосв. Госп. Епископу, уједно је упозорен исти јереј, да их у будуће својем надл. окр. протопресвитеру подноси. — Умољен је преосвећени Госп. Епископ да предлог јер. Милоша Вашкалина с. п. п. у Врањеву за нормативну наредбу о издавању црк. столова изда на претрес свештеничким зборовима. — Одобрен је закључак ц. општине у Чоки, да се Даринка Гојковић и мужу јој уступи по један сто у цркви уз поклон од једног јутра земље св. цркви. — Затражен је од црк. општине сиришке црк. одборски закључак о издавању два црк. стола. — Спроведено је више молбеница подручних свештеника и свештеничких удовица за полученье држ. припомоћи вис. кр. уг. министарству просвете. — Одбијена је молба црк. општине у Иванди, да се за админ. парохије постави јером. М. Шољмошанов. — Одбијен је уток црк. општине арадске упућен на високодост. М. Ц. Савет у предмету попуњења места прот. помоћника и позвана је иста општина да овопредметне одлуке овдашње изврши и да поднесе инструисану молбу на вел. С. Одбор ради припомоћи за издржавање прот. помоћника. — Позван је јер. Р. Станижан админ. парох. у Бару и Толвадији, да поднесе распоред по којем ће богослужења у обе парохије обављати до краја 1906. — Издани фискалу на евент. употребу списи у деобним парницама са Румунима у црк. општинама Т. Фабрици, Срп. Вел. Семиклушу, Фенлаку, Сарароли, М. Бечкереску, Парцу, Мехали и Чакову, које је списе поднео Др. Св. Димитријевић бивши овоспарх. фискал и заступник дотичних срп. прав. црк. општина. — Одбијена је из службених разлога молба Кресте Радована на Рудне, да се јером. Јосиф Протић и даље за администратора там. парохије остави. — Узет је на знање извештај извештачев да је услед молбе председника црк. општине у Мал. Бечкереку председајално упућен окр. прот. темишварски, да у ту општину изашље прот. помоћника ради обављања укона, пошто је администратор там. парохије због болести био на допусту. — Одбијен је Уроша Топоварског и др. уток, уложен против правомоћног овд. решења којим је јер. Добривој Николић админ. парох. санадске за пароха у Срп. Крстуру наименован. Уједно је против Уроша Топонарског општ. бележника у Срп. Крстуру поднесена пријава поджуп. звању торонталском због сумњичења ове конзисторије и дражења народа против исте. — Обнародована је другостепена пресуда високодост. М. Ц. Савета у дисцип. ствари јер. Срет. П. Јовановића суси. пароха сиришког гласом које је осуђен на губитак места службе, на сношење истражних трошкова и стављен на расположење Преосв. Епископу Дијецезану, па је позван исти јереј да предујмљене истражне трошкове Ђ. Недељкову накнади и умољен је Преосвећени Госп. Епископ Дијецезан да у погледу даљег службовања реченог јереја у овој епархији у својем делокругу сходно расположење учини. — Умољена је Његова Светост да даде диспенз за склапање брака између Дионисија Бокалића и Милеве рођ. Станковић из Ђале, којима је онд. бракоразв. пресудом од 1881. год. склапање брака забрањено. — Донесено је 6 бракоразводних пресуда и обнародо-

нане су 4 другостепене бракоразводне пресуде М. Ц. Савета, — Свега је донесено 122 решења.

Извештај

о раду пленарне седнице епарх. конзисторије темишварске, одржане 20. марта (2. априла) 1906. год под председништвом високопреч. госп. архимандрита *Исака Дошена* потпредседника.

Узет је на знање допис Преосв. Госп. Епископа Дијецезана о именовању архимандрита Исака Дошена за потпредседника епарх. конзисторије. — Узет је на знање извештај извештачев, да су сви изабрани чланови ове конзисторије о том президијално извештени; уважена је оставка Дра Ранка Гранића на чланству и извештен је Лука Мајински градски сенатор у Вел. Кикинди члан заменик ове конзисторије, да услед оставке споменутога редовнога члана постаје редовним чланом конзисторијским у смислу закључка епарх. скупштине. — Извршено је заклињање присутних чланова. — Одређено је да се у 1906. години имају одржати 8 седница и то: 18. IV. (1. V.); 16. (29.) V; 20. VI. (3. VII.); 8. (21.) VIII; 5. (18.) IX; 3. (16.) X; 14. (27.) XI. и 20. XII. 1906. (2. I. 1907.) и установљена су 4 турнуса за исте седнице. — Јереји Ж. Стакић парох у В. Бечкереску и Григ. Стајић с. п. п. у Мокрину изабрани су за чланове заједничке анкете сиву одсека епарх. управе, која ће анкета имати да спреми за епарх. скупштину „Предлог за оснивање епарх. библиотеке и архиве као и за прикупљање старина за исте установе.“ — Поверено је Сави Путнику да поднесе предлог, која лица (и изван епарх. управе) да се изаберу у правно-историјски одбор, који би сакупљао потребну грађу и пословно саветом при деобним парницама. — Умољен је Преосв. Г. Епископ да у смислу решења Еп. Скупштине састави одбор за претрес „Уредбе о дотацији парох. свештенства“ и за претрес „Уредбе епархијске и црквено општинске“ изготовљених од вел. Саб. Одбора. — За чланове одбора за преписивање и оцењивање свештенички темата изабрани су: окр. протопрезвитери Јован Новаковић, темишварски и Станко Жупански арадски, и даље јереји Жарко Стакић парох велико бечкеречки, Григорије Стајић пар. пом. мокрински, Југ Станкић парох ороспаломошки и Илија Белеслијин парох фабрички. — Свега је донесено 8 решења.

Извештај

о раду редовне седнице епарх. конзисторије темишварске одржане 20. Марта (2. априла) 1906. под председништвом архимандрита *Исака Дошена* потпредседника.

Дат је обавештај министарству просвете у предм. молбе Ј. Скановског из Чикага ради разрешења брака. Молба пак истога Ј. Ск. ради дозволе ступања у нови брак одбијена је до коначнога развода првога му брака. — Спроведена је с препоруком вис. министарству молба М. Јакшића свешт. удовице за припомоћ уједно је иста упозорена да молбу има путем ове власти а не непосредно министарству подносити. — Решено је јер. Григорија Букоровића админ. пароха је у Печки тада у стање мира ставити, када именовани администратор Ст. Јакшић администрацију те парохије наступио буде. — Узет је на знање поднесен извештај извештачев да је удовици пок. јер. Милоша Николића мировина у течаји стављена. — Издани су фискалу на мњење списи, који се односе на потраживање (acta) рим. конзисторије арадске против неких српских прав. црквено општина. — Упућен је јер. А. Поповић парох најлачки да предаје науку о вери и срп. језик срп. деци у несрп. школама тамошњим. — Издан је епарх. бележник на употребу исказ јер. П. Симића с. п. п. у В. Кикинди о започетој веронаучној настави у Рацковићевој осн. школи, уједно је познат исти јер. да поднесе извештај о томе, како би се веронаука у истој школи од сада у 4 недељна часа у место досадашња 2 часа предавати могла. — Уступљени су Преосв. Госп. Епископу проповеди и проповеднички дневници неких свештеника протопрезвитерата вел. кикиндског. — Узет је на знање извештај Ст. Николића игумана манастира Св. Ђурђа, да је отпуштио из истог манастира јереја Владимира Вулишића и позван је да поднесе документован обрачун о употреби мировинске припомоћи истога јереја. Даље је позван јер. Влад. Вулишић да извести, где ће се сада стално настанити и упозорен је да ће се против њега у смислу дисциплинарних правила поступити ако се не буде владао достојно свештеничкога му чина. — Издато је упутство црквено општини Т. Кањишкој у предмету подизања капеле на тамошњем срп. прав. гробљу од стране Аврела Орпеана општ. бележника и односно у погледу осигурања и издржавања исте капеле. — Са разлога што скупштина у Кечи није прописно сазвана, уништено је решење исте, да се не задовољава једним компетентом на там. парохију јерејем Б. Грбићем, и упућена је да се у прописно сазваној скупштин. седници поново у том предмету изјасни. — Издано је упутство јером А. Јеремићу админ. марох. у Кнезу у погледу поступка при предају верних из подвлашћа романске у срп. парохију. — Дозвољено је јер. Драгутину Мојићу, да место прот. помоћника вел. бечкеречкога тек 1. маја заузети може. — Подастрте су с препоруком вис. министарству просвете молбе неких свештеника и свешт. удовица за држ. припомоћ. — Донесене су четири бракоразводне парнице. Свега је донесено 48 решења.

Извештај

о раду редовне седнице епарх. конзисторије темишварске одржане 18. априла (1. маја) 1906. под председништвом Преосвећеногa Господина Епископа *Георгија*.

Оверовљен је без примедбе записник пленарне седнице. — Уважене су оставке јер. Ивана Алексића и Др. Јов. Пачуа чланова заменика ове Конзисторије, о оставци сном. јереја на чланству у овоепарх. скупштини пак извештена је иста Е. Скупштина. — Упућен је бивши парох сиришки јер. С. П. Ј. да у манаст. св. Георгија ради покајања оде и пробави дотле, докле га Преосв. Госп. Епископ овој конзисторији ради подељења какве парохије у администрацију не препоручи; за адм. парох. у Сиригу постављен је до сталног попуњења исте парох. досадашњи заменик јером. Платон Марковић уз ужинање половине пар. берива. — На замолбу овоси. А. Одбора допуњен је текст заклетве за заклињање сведока. — Поводом извештаја окр. прот. В. Кикиндског о каноничкој визитацији у општинама подручног му протопрезвитерата, издано је истоме окр. протопрезвитеру упутство, како има саставити записник и извештај о истој визитацији, уједно су пожурени и остали окр. протопрезвитери, да што пре поднесу сличне извештаје. — Упућена су строго нека парох. звања да поднесу исправан извештај и тачне податке о религиозно-моралном стању народа. — Услед извештаја окр. протопрезвитера вел. бечкеречког да је јер. Јаков Михајловић парох у Бега Св. Ђурђу услед болести постао неспособан за вршење свештеничких дужности, позван је исти јереј да се изјасни, јели вољан примити Живана Јанкахидца свршо. богосл. из Вел. Бечкерека за личног помоћника; уједно су позвани остали окр. протопрезвитери да позову подручне им свештенике који проповеда и проповедничких дневника још поднели нису, да исте у року од 15 дана поднесу уз оправдање зашто у даном року то учинили нису. — Умољен је Е. А. Одбор да $^1/_4$ парох. берива у Срп. Пардању која би епарх. фонду имала припасти уступи црк. општини тамошњој на покриће трошкова око зидања парох. дома, пошто се има употребити и еквивалент за стан свештенички, који парох. свештеници срп. итебејски, као администратори срп. пардањске парохије не уживају. — На молбу јер. Светозара Поповића пароха у Мађ. Чанаду пристављен му је за личног помоћника Ђакон Душан Замуровић. — Одобрен је обрачун игумана Ст. Николића о употреби мировинске припомоћи јер. Влад. Вулишића за време бављења му у ман. Св. Ђурђа, и умољен је исл. С. Одбор, да мировн. припомоћ истоме јерeју са 1. мајем о. г. на његове признавање исплаћује. — Спроведене су с препорукоя вис. кр. уг. министарству молбе неколиx свештеника и свешт. удовица за припомоћ. — Извештена је црк. општина у Јозепову да столове у певници у будуће не сме издавати. — Обустављен је дисциплинарни поступак јер. Н Б. адм. парох. у Ц. Б. по пријави општ. бележника, пошто је исказом сведока оповргао тужбене наводе. — Поднесено је високодост. М. Ц. Савету на више пресуђење неколико првостепених бракоразв. пресуда. — Услед извештаја Преосв. Г. Епископа, да је наручио антимисе за подручне сп. цркве, позване су црк. општине, да по три кремничка дуката за антимис за сваку своју цркву унесу у епарх. фонд у корист *„Фонда високопреосвећеногa Господина Епископа Дра Георгија Летића за подизање свештеничкога и учитељскога подмлатка“*, којем фонду Његово Високопреосвештенство уступа чист преостататак по одбитку трошкова. Уједно су извештене општине, да ће сиромашнима бити такса на образложену молбу њихову делимично опроштена.

Свега је донесено 52 решења.

Извештај

о седници архид. епарх. конзисторије држана у Карловцима дне 24. маја (6. јуна) 1906. под председањем конзист. потпредседника архимандрита ман. Крушедола *Анатолија Јанковића*.

Узет је на знање извештај Његове Светости о рукоположењу јеромонаха ман. Раковца, о. Дамаскина Борјановића, економа у семеништу ман. питомца у Карловцима за презвитера-јеромонаха који је додељен братству ман. Шишатовца, те монаха ман. Вел. Ремете о. Евгенија Ристића за јеромонаха, који је међу тим именован економом у семеништу ман. питомаца у Карловцима.

Узето је на знање председништво расположење Његове Светости, којим је за изасланика ове конзисторије и председника при годишњим испитима из веронауке у кр. реалној гимназији земунској на место пок. окр. протопрезвитера земунског Јефтимија Вукадиновића именовао протојереја Николу Савића, администратора земунског протопрезвитерата.

Узет је на знање извештај Његове Светости, да ће се и за ову — 1906. — годину из земаљског приноса на сврхе срп. правосл. цркве 28.000 круна, и то за подручје таз. старог хрв. слав. провинцијала, а 16.000 круна за подручје, у години 1881. утеловљене, хрв. слав. војне крајине, а, осим тога, за потоње подручје и из прихода крајишке имовне узгоје и образовне закладе још 16.000 круна, а исто тако и 10.000 круна од парохијско сеоских одштета у име потпора за свештенике есентуално свешт. удове и сирочад, цркв. општине те набаву цркв. потреба и поправака парохијских цркава на исплату дозначити, те да су председништвом путем сва оповодручна парох. звања позвана, да о свему томе известе све подручне им свештенике, свешт. удове и сирочад, те их упуте, да своје молбе за ту припомоћ поднесу до 17. (30.) јуна о. г.

Извештен је одбор ман. настојателя, да је Саб. одбор њихову пријаву поднесену против адв. Др-а Бранка Илића, фискала срп. нар. црквн. фондова и заклада и нар. црквн. добара, да се истом откже пуномоћ за заступање у парници румунске православне митрополије гледе десбе срп. православ. манастира, одбио, будући да адв. Др. Бранко Илић, фискал срп. нар. црквн. фондова и заклада и не заступа саб. одбор нити коју другу интересовану страну у тој парници, а нарочито ради тога, што саб. одбор и не сматра збор ман. настојателя телом, које би имало права и било позвано, да саб. одбор позива односно упозорава, шта му ваља чинити у корист очувања интереса, на управу, руковање и надзор поверених му нар. црквн. и манастирског иметка. Подједно је саопћено одбору ман. настојателя, да је против горње одлуке саб. одбора, која је свим гласовима присутне г. г. чланова тога одбора прихваћена, уложила Његова Светост Патријарх засебно своје мишљење у том правцу, да би овај поднесак збора ман. настојателя ваљало издати на најзапшење адв. Др. Бранку Илићу, фискалу срп. нар. црквн. фондова и заклада.

Потврђен је правилно обављени избор јереја Лазара Сабољевића за пароха у Брестачу.

Узет је на знање извештај председништва конзисторијалног повереништва за полагање стечајног испита, да су се стечајном испиту одржаном дне 5. (18.) маја о г., подвргли јереји: Илија Аћимовић, адм. парохије у Маркушици, Стеван Кнежевић, адм. парохије у Рачи и Лефтимије Новаковић, адм. парохије у Ст. и Новим Бановцима и сви ти кандидати испит с успехом положили.

Упућено је парох. звање у Добановцима, да за време оправке там. парох. цркве наће какву згодну пространу собу, где ће се св. богослужења за то време, по претходном малом осветењу воде обављати.

На место пок. Авакума Стајића, окр. протопрезвитера митрокачког именован је конзисторијалним изаслаником и председником при испитима за правосл. веронауке на кр. реалној малој гимназији у Митровици окр. протопрезвитер карловачки Јован Јеремић, администратор митровачког протопрезвитерата.

У брачноразводним парницама донесено је 60 одлука.

Извештај

о раду седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима дне 20. јуна (3. јула) 1906. год. под председништвом Његове Светости, Преузвишеног Господина *Георгија*, срп. патријарха.

Узет је на знање извештај Његове Светости о рукоположењу јеромонаха ман. Мале Ремете, о. Лукијана Младеновића за презватера-јеромонаха, за тим монаха ман. Фенека о. Мирона Лазића за јеромонаха, те свршт. богослова Драгомира Глумца, који је одређен за администратора парохије у Моловину, за ђакона а затим за презватера.

Узето је на знање председништво расположење Његове Светости, којим је премештио јеромонаха о. Дамаскина Борјановића, досадањег намесника у сеченишту ман. питомаца у Карловцима, са тога места у ман. Шишатовац.

Узето је на знање и публиковано интересованим странкама 12 осуда донесених у II. инстанцији у брачноразводним парницама по Високопречасном МЦСавету, којим су све овопредметне осуде, наречене у I. инстанцији по овој конзисторији потврђене, те од којих њих 10 брак коначно разводе, дочим 2 брака у крепости одржавају.

Удовољено је молби срп. нар. црквн. школ. савета, те је, по истом послатих, 100 примерака књижица из задужбине пок. дра Љубомира Радивојевића, под насловом: „Српске народне песме, свеска I.“ расподељено парох. звањима, да их, према намени школ. савета, подели за награду оној доброј срп. правосл. деци односног места, који не похађају српске народне школе; а при свем том имала је ова конзисторија на уму нарочито она места ове архидијецезе, која леже на периферији срп. живља, нарочито на источне крајеве.

Узет је на знање и уведен у циркуларни протокол свих овоподручних парох. звања извештај епарх. конзисторије Вршачке, да је пресуда, наречена по тој конзисторији, којом је јерej Константин Лазић, бивши администратор парохије парћанске због фалсификовања меница кажњен на трајан губитак права свештенодејствовања уз лишење свих свештеничких бенефиција и по Високопречасном МЦСавету потврђена с тим додатком, да, том пресудом наречена, коначна забрана свештенодејствовања има важити само за подручја срп. правосл. митрополије карловачке.

Јерej Лазар Сабољевић, парох у Брестачу постављен је за капелана карловачког протопрезвитерата, а на његово место постављен је за администратора парохије у Брестачу Тодор Момировић, свршт. богослов из Шаренграда.

За личног капелана јерejу Спиридону Марковићу, пароху у Белегишу постављен је на паричну молбу тога јерejа и приволу там. црквн. општине јерej Георгије Недељковић, досадањи администратор парохије у Сибачу, а на његово место — за администратора те парохије — постављен је Богољуб Бошњаковић, свршт. богослов из Митровице.

Није потврђен за пароха у М. Ч. јерej Д. М., досадањи администратор те парохије, будући да се там. црквн. општина изјавила да га као једног компетента не прима, а осим тога поднело је и окр. протопрезвитерско звање у В. против тога јерejа пријаву ради разних неуредности.

На молбу протојерejа Василија Константиновића, пароха при цркви св. Ваведења у Карловцима постављен му је за личног парох. помоћника Димитрије Кошлић, свршт. богослов из Черевића.

За личног парох. помоћника протојерejу Урошу Ђурићу, пароху у Винковцима постављен је на паричну молбу његову Сретомир Ђурић, свршт. богослов. из Винковаца.

Одобрен је правилно обављени избор јереја Луке Вујанића за пароха у Винићу.

На поднесено мњење протојереја Ивана Машировића, проф. катихета на срп. вел. гимназији у Карловцима о научној основи за науку вере у земаљским вишим девојачким школама, умољене се св. архијерејски синод, као надлежни форум, да даде саставити наставну основу за I., II. и III. разред више девојачке школе у Хрватској.

Њје дозвољен јереју Сави Петковићу, пароху у Добановцима, замољени допуст ради лечења, будући да није својој молби приложио изјаву свештеника, који ће га за то време у парох. дужностима замењивати.

Расписан је стечај на упражњену парохију V. плаћеног разреда у Суботишту.

Упућена је срп. правосл. црквб. општина у Винковцима, поводом конкретног једногњеног поднеска да се ова конзисторија у погледу надавања црквб. столова држи праксе, означене у нормативној одредби Високопречасног МЦСавета од г. 1903., по којој се први црквени сто у женској препрати с десне стране не сме продавати, већ се има уступити као почасно место супрузи месног пароха, од чега су међутим искључене супруге парох. помоћника, те да је, према томе, дозвољено тој црквб. општини, да тај црквб. сто, који је сврху супруге там. пароха остао вакантан, до доласка друге пароховице може хоће надаје.

У брокоразводним парницама донесено је 37 одлука.

Извештај.

о раду сједнице епарх. Конзисторије горњокарловачке одржане дана 16. маја у Плашком под предсједништвом Његова Високопреосвештенства Г. Епископа Дабцезана Г. *Михаилла.*

Извјештај протопрезвитерског звање личког о смрти јереја Томе Мандића, пароха у Г. Грачацу узет на знање и туга за тим свештеником уведена у записник. Предмдијално расположење са парохијом у Г. Грачацу, која је дата у ужгредну администрацију ј. Светозару Зорићу, пароху у Брувну, узето на знање. — Оставка ј. Радивоја Корања на парохији у Мутмљину узета на знање, и дата у администрацију парохији у Комићу. — „Уток" ј. Н. С. у Ч. против рјешења епарх. Конзисторије у предмету неприпуштања његова у кандидацију на парохију у Свиници, сроведен в. д. М. Ц. Савјету. — Отпис кр. зем. владе у предмету одузимања од сесион. оштете пароха у Бачуан достављен ј. Г. Живковићу. — Умољена кр. зем. влада за дознаку цијеле сесион. оштете пароху у Брувну. — Изјашњење ц. општине у Крбавици на тужбу Д. Мирића у предмету лицитације стоглова узето на знање, те о том обавијештен и тужитељ и оптужени. — Ј. Н. С. у Ч. позван, да положи предујам за вођење истраге, ако му се чини овд. рјешење неосновано, којим му је дат „укор", уједно је упозорен на пристојније звање. — Обавијештена сва парох. звања, о року поднашања молбеница за подјељење новчаних потпора из земаљских средстава. — Обавијештен ум. свешт. С. Јоковић о одлуци високославног Саборског Одбора, да може своју мировину и у Америци уживати. — Тужба Ј К. из С. дата на изјашњење ј. Н. М. у С. — Извјештај парох. звања у Коларићу о поправку цркве и о свршавању Богослужења узет на знање. — Позвана ц. о. у Мочилима, да поднесе скупшт. закључак о распису натјечаја на тамошњу парохију. — Позвана ц. општина у Лучанима, да пошље потпуну таксу за распис натјечаја. — Отпис кр. зем. владе о дозначеној подвозној општи катихети за школу у Суњи достављен парох. звању у Четврковцу. — Отпис кр. зем. владе, да не може повисити број часова за обучавање дјеце у вјеровању у Лесковцу, достављен парох. звању у Лесковцу. — Упућен ј. Алекса Остојић, да тражи награду за отслуживање парохије у Жировцу од тамошњег пароха јереја Младена Остојића. — Тужбе А. Драгојловића и др. против ј. Н. Ж. као неприступне и написане против наређења дисциплинарног поступника поправене тужителима. — Извина ј. М. Г. за недолазак пред сједницу епарх. Конзисторије узета на знање. — Поцуњење мјеста дијурнисте конз. оставити Г. Епископу-Дијецезану. — Списанија свештенства и народа, поднесена по протопрезвитерским звањима у личком, вилићком, плашчанском, кириногланском, костајничко-петриньском и кореничком, похрањена међу списе. — Исо Вујновић из Дивосела проглашен за мртва, и умољена кр. зем. влада за поправак матица. — Наложено ј. М. М. у Ч., да имаде катихизирати дјецу у Видушевцу. — Поднесак о владању учитеља Д. парох. звања у Срп. М. уступљен кр. зем. влади на знањење. — Наложено ј. М. С. у Б., да будућој школ. години имаде редовито катихизирати дјецу у Таборишту. — Извештај протопрезвитера Михајила Стакића о примопредаји парохије у Комићу узет је на знање и обређени му учињени путни трошкови. — Тужба П. Ј. и др. из М. против јереја Н. Ж. у М. уступљена му на изјашњење. — Ј. Н. С. у Ч. упозорен на једну своју изјаву из год. 1902. поводом вријеђања својих претпостављених. — Примједбе на нацрт научне основе из вјеронауке у гимназијама ј. Николе Мајсторовића, професора — катихете у Госпићу, поднесене св. арх. Синоду. — Тужба Д. М. и др. из Г. Г. уступљена истом на изјашњење; ствари наведене у тужби, које се тичу црквб. општине у Г. Г. уступљене еп. адм. Одбору на надлежно званичење. — Тужба А. Д. из С. против ј. Н. Ж. у М. уступљена истом на изјашњење. — Поднесак ц. кр. „Feldsuperiorat"-а у Загребу о подацима породице Мојсија пл. Љубибратића оштампати

у „С. Сиону“ и на тај начин позвати подручно свештенство, да одговори на питања, која се у поднеску налазе. — За вођење истраге у Мутњиној одређен протојереј Мојсије Мајсторовић из Грачаца, пошто је усмено положио мандат ј. Гено Вурдеља — Уток Н. П. из Г. против овд. рјешења у предмету наводног глобљења истог Н. П. по М. М. у Г. спроведен на вис. дост. М. Ц. Савјет. — Оправдање ј. Н. М. у Г. ради неприсуствовања чланичком збору у год. 1905. достављено кр. уг. загреб. хр. слав. VII. домобранском заповједништву у Загребу. — Рјешено је у овој сједници 10 бракоразводних премета. — Донесено је у овој сједници 61 рјешење.

Извештај

о раду сједнице Епарх. Конзисторије горњокарловачке одржане дана 22. јунија 1905. у Плашком под предсједништвом Г. Епископа Дијецезана *Г. Михајила.*

Чланови епарх. Конзисторије, изабрани по епарх. скупштини, полажу на чланство заклетву и то: Петар Мајсторовић, парох у Доњанима (личким), Петар Трбојевић, парох у Јошану, Мане Оклобџија, парох у Врелу, Михајило Шумоња, парох у Залужници, протојереј Мојо Мајсторовић, парох у Клокочу, Младен Остојић, парох у Жировцу, Владимир Дујић, адм. парох. у Срп. Моравицама, Родољуб Пајић, парох у Петрињи, и Павле Драгић, парох у Блињи; Стево Обрадовић, уредник „Србина“ у Госпићу, Илија Вурдеља, трговац у Огулину, Стево Катембер, трговац у Огулину, трговац у Кореници, Станко Шакић, ум. учитељ на Удбини, Спасе Узелац, трговац у Плашком, Пајо Тишма, трговац у Кореници, Гавро Јакшић, ум. поресник у Плашком. Осим горенаведених чланова присутни су још окружни протопрезвитери: Михајило Стакић у Кореници и Стево Косановић у Плашком. Референте и биљежи привр. конз. биљежник ђакон Исак Ђ. Пејновић.

Његово Високо-преосвештенство Г. Епископ-Дијецезан Г. Михајило саопштава, да је Др. Јован Половина изабран и за члана епарх. Конзисторије и за конз. фискала и позива Др. Јована Половину, да положи један мандат, јер једно лице не може заузимати оба горе наведена мјеста. Пошто је Др. Јован Половина задржао конз. фискалство, то је и он за то мјесто положио прописану присегу. — Имена чланова епарх. конзисторије поднесена су вис. дост. М. Цркв. Савјету знања ради. — За састав „турнуса“ за обдржавање сједнице Еп. конзисторије од јула 1906. до конца јуна 1907., умољено је Његово Високопреосвештенство Г. Епископ-Дијецез Г. Михајило; уједно је усвојен предлог Г. Епископа-Дијецезана, да обзиром на ваше религиозне цијели ферије за чланове еп. Конзисторије буду света четрдесетница и да се ближи чланови позивљу у сједнице у зимско доба, а даљи у љетно и да по могућности у сваку сједницу буду позвани чланови ближи по мјесту пребивања. О дану обдржавања сједница обавјештена су пре о протопрезвитерских звања односно управе ман. Гомирја сва парох. звања, црквене општине, те сви чланови (непосредно) и конз. фискал. — Извине неких чланова за недолазак к сједници узете на знање. — Извештај протопрезвитерског звања у Глини о смрти јереја Петра Велебита, пароха у Хајтићу узет на знање, а записнички изражена туга за покојником уз устајање и уз усклик „слава му“. Президијално расположење с парохијом у Хајтићу, која је дата у узгредну администрацију јер. Алекси Муждеки, пароху у Брезовом пољу, узето на знање; умољена кр. зем. влада, да му дозначи берива са 1. јулом 1906. Протопрезвитеру Николи Ерцеговцу обређени путни трошкови око предаје парохије у Хајтићу на рачун ј. Муждеке. — Уништана ц. општина у Шушњару, да ли имаде приступан стан за свештеника, па ће се онда тек расписати натјечај на тамошњу парохију. — Тужба Ј. К. из С. против ј. Н. М. у С. дата истом на изјашњење. — „Одговор“ на фиск. тужбу ј. М. О. у Д. уступљен са свима односним списима конз. фискалу на реплику. — Отпис кр. зем. владе у предмету намјештање четврте учитељске силе рим. кат. вјероисповјести на школи у Петровом селу личком, достављен у овјеровљеном препису парох. звању у Петровом селу личком. — Упућен адм. пар. у Мувања ј. Милутин Вукелић, кад већ кр. зем. влада не може дати подвозне оштете катихети у школи у Церовнику, да позове к себи родитеље дјеце, која полазе и која ће полазити ту школу, да их упишу у школу на Војновцу. — Поводом молбе јереја Ника Седлера у Четврковцу за узгредну администрацију парохије у Градуси, позван је исти јерej, да се изјасни, да ли ће тражити подвоз, кад буде ишао свршавати св. Богослужења и кад буде ишао у школу. — Позвана је управа ман. Гомирја, да она предложи, да се премјести из Јасенка јеромонах Ал. Савић у Мариндо, као крај климатично много блажи, (јер је иста јеромонах болестан), а јеромонах Исак Влајисављевић из Мариндола у Јасенак, ако то служба дозвољава. — Тужба Ј. О. из Ж. против ј. М. О. у Ж. уступљена је истом јерeју на одговор. — Позван је М. М. у Б., да поврати црквене општини у Крб. стихар, који је замјенуо са пок. ј. Г. В. — Упитан је јерej Јосиф Рајачић у Водотечу, да ли је тамошњи црквени пјевчика за ту дужност способан. — Предлог члана епарх. Конз. Гене Вурдеље о вођењу биљежака при прелазу из једне вјере у другу, уступљен на реферади члану Епарх. Конз. јерeју Родољубу Пајићу. — Упитан је јерej Јово Драгишић, адм. парох. у Бороjевићима, да ли је тамошњи црквени пјевчика способан за ту дужност. — На-

црт иконостаса и на њем убиљежене иконе, пошто се није свидио епарх. Конз. ни технички облик, те пошто ни икона тајне вечере није на уобичајеном мјесту, уступљено је протопрезвитеру Стеванy Косановићу на повратак. — Тужба Ј. К. из С. против ј. Н. М. у С. уступљена истом на одговор. — Кр. зем. влади повраћене су матице (16 к. умрлих и 21 к. вјенчаних), које је имао преписати ј. Др. Ш. у М. — Тужба кр. зем. владе против ј. М. Л. у П. уступљена истом на одговор. — Допис епарх. Конзисторије, да је адм. пар. у П. ј. К. Л. кажњен коначно забраном свештенодјејствовања у опсегу Митрополије карловачке, циркулиран је свему свештенству. — Позван је под претњом суспензије ј. А. М. у Ср. г., да вјенча конкубинарце М. и М. Р., а ако имаде каквих тражбина од њих, да их пријави грађ. суду. — Поводом једног конкретног упита ријешено је, да се „Последовање молебна“ и осталих молитава са истом у свези не може обавити над мухамеданцем и о том је обавиштено све погранично свештенство до Босне. — Забрањено је ј. М. Г. у М., да сам себе оцјењује у тисканици списанције свештенства. — Тужба М. М. из Бр. против ј. Ј. К. у Б. дата истом на изјашњење. — Тужба жупанијске области у Г. против ј. М. Ш. у З. дата истом на изјашњење. — Молба црквр. општине у Госпићу за намјештање учитељице православне Српкиње, на тамошњој нишој дјевојачкој школи, поднесена кр. зем. влади с препоруком. — Пошто је јерej Рад Кораћ, адм. п. у Комињу, захвалио на узгредно администрирање, то је она дата ј. Јови Милојевићу, пароху у Висућу и умољена кр. зем. влада за дознаку берива са 1. јулом. — Предаја матица парох. мутањићке у руке ј. Јови Милојевићу по окр. протопрезвитеру М. Стакићу узета на знање. — Молба ј. Ј. М. у В. за дознаку берива од парохије у М. од 1. априла ов. год. није уважена. — Расписан је натјечај на парохију у Лучанима. — Замољено је кр. уг. карловачког домобранско попунбдено заповједништво, да ослободи ј. Н. М. у Г. и ј. П. О. у М од накнадног доласка на часнички привјавак. — Расписан је натјечај на парохију у Доброселу. — Позван је ј. Ј. у Г., да наведе конкретне случајеве недозвољене агитације у тамошњој парохији. — Обустављено је 50 К сесион. оштете ј. М. М. у Ј. у корист ј. Н. С. у Ч. као награда пошљедњем за опслуживање парохије прворa за 10 дана. — Обавиштен је прото-парох Сава Косановић на Ријеци, да је умољена кр. зем. влада за дознаку му награде као катихета на наутичкој школи у Бакру. — Изјашњење ј. С. З. у Г. Г. на тужбу Д. М. и др. из Г. Г. узето на знање и о том обавиштени тужитељи и оптужени. — Ј. М. С. у С. суђен је на губитак парохије у С. са 1. авг. ов. год; обавиштен је ј. М. С., конз. фискал Др. Б. С. у З.; списи сви заједно са пресудом поднесени су ex offo вис. дост. М. Ц. Савјету на званичење. — Са 1. ав. г. премјештен је ј. Јово Милић, адм. п. у Кленовцу на капеланију у Стјепан; парохија у Кленовцу дата је у узгредну администрацију ј. Анд. Зобеници, пароху у Косињу; умољен је високо Славни Саб. Одбор, да крепање капеланије у Стјепану узме накнадно на знање и одобрење; умољена је кр. зем. влада за дознаку берива. — Умољен је сјаверо-амерички архиепископ Тихон у Санфранциску односно New-Jork-у, да наложи тамошњем подручном му свештенству, да исто директно не кореспондира са овом епарх. Конзисторијом, јер на уобичајени начин кореспондирања там. свештенства може несвештено лице у ком предмету обманути ову епарх. Конзисторију. — Са 1. септ. ов. г. умировљен је болести ради ј. Милош Личина, парох у Попини; парохија у Попини даће се у узгредно администрирање са 1. септ. ов. г. (п. н. к.) ј. Сими Војводићу, пароху у Србу; умољен је вис. Славни Саборски Одбор за дозначење мировине ј. М. Личини. — Ријешено је у овој сједници 27 брачноразводних предмета. — Свију предмета у овој сједници било је 76.

Извештај

о седници епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 4/17. јула 1906. год. под председништвом Његова Високопреосвештенства Господина Епископа Дијецезана *Митрофана*.

Присутни: Од свештенства: Преч г. г. Милош М. Папић окр. прота жабаљски, Александер Тошић парох парашки, Васиљије Стојадиновић с. п. н. чурушки, и Ђорђе Павковић с. п. п. сомборски; Од световњака: др. Бранко Илић адвокат, затим Др. Тоша Гавански фискал.

Референше и бележи: В. Јанкудов к. бележник.

Узет на знање високи отпис В. Преосвећеног г. Епископа Дијецезана, да је проту Јована Бороту на његову молбу од даљег вршења духности члана и председника конзисторијалне стечајне испитне комисије за полагање стечајног испита у сврху полученa парохиског звања разрешио и на то место поставио проту сомборског Љубомира Купусаревића. — Исто тако узет на знање отпис о расположењу гледе катихизација на новосадским иновирним заводима. — Позната су подручна парохијска звања, да имају набавити осведочени Антиминс, гдегод црква неби имала од В. Преосвећеног Г. Епископа осведочени Антиминс. — Прочитане су одлуке вис. кр. уг. Министарства у ствари подарења држ. приномоћи неким свештеницима и свешт. удовама. — Исто тако отписи о стављању у течај конгруе четворици свештеника. — Публикована два отписа истог ради ректификације црквених матица парохијском звању у Жабљу и св. Успенском у Новом Саду. — Прочитано

13 коначних бракоразводних пресуда. — Разаслате су књижице „српске народне песме“ по упутству Вел. Школ. Савета дотичним школама ради даривања добре деце. — Публиковање одлуке Саб. Одбора о подарењу припомоћи двема свешт. удовама. — Публикован допис конзисторије вршачке свему подручју о правомоћно изреченој казни јереју Конст. Лазићу. — Упућено парох. звање у Ст. Врбасу, да у будуће има у предмету ректификације држ. матица на захтев полит. власти потребне изводе из црквн. матица издавати. — Позват парох. М. Грба у Парабуђу, да поднесе извештај и предлог гледе катехизирања школске деце, што похађају ходачки клостер. — На допис новосадског градског сената учињена су расположења у предмету ректификације матица Милице Мишковић удате Поповић. — Узети на знање извештаји окр. протопрезвитера о обављеним испитима на иноверним заводима на територијуму њихова подручја. — Како је решење последње седнице о пристављању л. капелана пароху Рац — милитићском постало правомоћно, то су учињена расположења за извршење истог. — Одобрен план за иконостас гробљанске капеле госпођиначке. — Дозвољено црквн. општини у Ст. Врбасу, да забрани сарањивање назарена у православно гробље, пошто имају од пол. општине већ у ту циљ одређено гробље. — Затражена дозвола ректификације матица у Сегедину и Горњем Ковиљу. — Поднесене вис. Министарству две извршене исправке црквених матица у Сегедину и Обровцу. — Један подручни парох каже опоменом због почињених неправилности око исправљања извода из црквн. матица. — Одбијена не надлежно поднесена молба лучанских униjата ради прелаза у православље. — Стављена у течај цела плата с. п. п. суботичком И. Лудајићу. — Извештена црквн. општина у Чуругу да конзисторија нема ништа против, ако се икона Тајна Вечера са иконостаса изда на 14 дана творцу сликару Ђ. Крстићу, да с ње копију сме узети. — Одбијена тужба финанс. повереника у Сегедину Румуна Стевана Брате против пароха сегединског због украћивања оцене из веронауке његовим кћерима, пошто тужитељ није хтео припадајућу награду за катехизацију да плати. — Узети на знање извештаји неких парох. свештеника о извршењу обележења у матицама венчаних, да су дотични брачни правомоћно разведени. — Донесено 7 бракоразводних пресуда гласећих на развод брака. — Парох у К. — кажњен због самовласног прекидања бденија те других преступа забраном свештенодејствовања на месец дана и учињена потребна расположења за замену у свима свешт. дужностима. — Допис Архид конзисторије гледе убележења коначног развода брака у матицама чурушким ради извршења публикован дотичном звању. — Две молбе за државну припомоћ препоручене. — Спроведен уток јер. М. Лесковца админ. парох. у Б. Брестовцу против потврде избору пароха. — Донесено свега 75 решења.

Дописи.

Велики Бечкерек, 20. Августа.

Већ од подужег времена овамо, место је наше у неописаном узбуђењу, радости и жудњи. Вел. Господина је тај радостан и значајан дан, када ће местно Српство раширених руку не само да дочека, него да се и поклони љубљеном епископу своме *Високопреосвећеном господину др. Георгију Летићу*, јер високог госта позвало је за тај дан не само овдашње срп. црквн. певачко друштво, да му освети мило знамење: Заставу њену — него и овдашња срп. црквн. општина, да јој најмилији буде гост а о храмовној слави њеној.

И са двоструког славља овога — а на догледу миле духовне поглавице своје — пошао је сваки Србин догађају овом на сусрет подигнуте главе.

Дан пред значајну ову славу нашу, стиже жељезницом високи гост у суседно нам место Срп. Елемир, окружен светлом свитом својом: г. г. *Ј. Новаковићем* и *С. Жупанским*, окр. протопрезвитерима, *Ст. Николићем*, игуманом, *др. Г. Зубковићем* синђелом и секретаром, Јакопима *Никанором* и *Татаровићем* као и са епарх. референтом Љ. *Лотићем*. По пријему свеже китe цвећа од стране једне честите Српкиње, као и након поздрава црквн. општ. председника *Богољуба Михајлова*, одвезе се Преосвећени г. Епископ у пратњи председникову и многобројних мештана на дивним четворопрежним кочијама тамошњега великосеоника Папа Гезе до св. Храма Божјег. Побожан народ, густо сабијен, са великом радошћу очекивао је мудрог Архијереја свога, да Га види и чује. И након пароховог поздрава и уобичајеног молепствија, дошао је св. Владика у порту, у срце свога народа, те му са узвишеног места од срца к срцу говорио и дивно поучио, да ће се сви честити Елемирци дуго и дуго сећати тога јединственог призора и наука лепог.

Потом је Преосвећени Дијецезан од-

сео са својом свитом у гостољубивој кући пароха *Александра Јовановића*, који му је не само дом, него и срце своје отворио, дочекавши Га у кругу своје породице не само са страхопоштовањем, него и са правим српским гостољубљем. Овде су предстала сва местна изасланства и за свако од њих имао је високи гост неколико љубазних и правих, архипастирских речи.

Већ сутра дан ујутру опажала се у Бечкереку грозничава журба. Осећало се, да је близу онај, кога смо тако жељно ишчекивали. Стицала су и певачка друштва, као и многобројни гости из ближе и даље околине. И сву ту усталасану множину света, проби око 9 часова ујутру величанствен низ од 70 кочија, које пођоше према Елемиру у сретање миљенику своме — Владици светом. На међи вароши наше поздравио је узвишеног архијереја градоначалник *др. Золтан Перишић* на мађарском и српском језику, а по том *др. Младен Паниħ*, председник црквене општине, молећи Га топло, да српским школама буде и отац и мајка. Још Га је поздравио бираним речима и домаћин — председник црк. певач. друштва: *Данило Паниħ*. На све поздраве те отпоздравио је Преосвећени Архипастир достојанствено и љубазно, како само он уме!

И сад да ти је било стати па погледати! Повратак ове свечане пратње у варош, окићену славолуцима и овим украсима а испуњену искреним одушевљењем не само местнога Српства, него и свега осталога грађанства без разлике вере и народности, — сличан је био римском тријумфу с том разликом, да је римски тријумфатор морао тек рећи: „дођох, видех и победих“, а љубљени наш Владика свети није још ни дошао, ни видео, а већ је — победио и освојио срца свију нас! Уз радостан звук звона са свих храмова Божјих, уз пуцњаву прангија и урнебесно клицање: „Живео и добро нам дошао, Владико свети!“, стигао је високи гост пред порту Св. успенског храма, где су Га четворица местних свештеника на челу са својим протом *Ђ. Страјићем* у одеждама дочекали. И овде, уз непрекидно клицање одушевљеног народа, а преко свежег цвећа, које девојке у бело обучене, радосно бацаху пред ноге Његове, — ушао је смерни Архипастир у храм Божји, да се Богу помоли и заблагодари народу своме на толиким знацима искрене љубави његове.

Кратко, језгровито, песнички — одушевљено поздравио Га је овде парох и прота *Ђ. Страјић*, на што је високи гост благодарио и благословио сав народ благословом Архијерејским, који је прожет био св. ватром одушевљења, заносним осећајем и таковом реторском вештином, какове никад чули нисмо.

По том се Његово Високопреосвештенство, уз исто тако усрдне овације, одвезло у свој стан, где му је домаћин прота *Ђ. Страјић* спремио у сваком погледу најусрднији дочек, како би високој Поглавици својој пријавио што пријатније борављење у дому своме.

По кратком одмору искупише се све конфесије, разноврсне и многобројне депутације од највиших до најнижих власти, као и разне корпорације и установе, да се поклоне Његовом Архијерејству. Са само Њему својственом љубазношћу дочекао их је све, врло многе и појединцеословно, а где је требало, поучно, утешио, охрабрио. И депутације ове, у тренутку ока, раширише још више у свима слојевима грађанства већ и онако распростро најлепше мишљење и поштовање према најодличнијем госту нашем.

Тога дана у вече отпочело је црквено славље са свечаним бденијем. Излишно је и споминати, да се у храм Божји згрнуло и старо и младо, и мушко и женско, да види свога Владику, те да Му се поклони. При целивању о св. јутрењи миропосало је Њ. Високопреосвештенство све присутне побожне Хришћане, шта више и многе иноверце, који се отимали, да Му само приступити могу целйву св. деснице.

После св. бденија отворио нам се телесним очима необичан призор, као да је сва варош пламтила у мору огњеном. Сви грађани, без разлике вере и народности,

осветлиште куће и прозоре своје, а у част Госту једва дочеканом! И Њ. Високопреосвештенство, провезавши се са свитом својом кроз улицу главну, било је сведоком ове колико спонтане, толико чак и за све нас Србе одличне овације

По вечери дође местно срп. црквено-певач. друштво са химновима под прозоре љубљеном Архипастиру своме, да га на уста вредног председника свога *Данила Паника*. као и многопојним песмама поздрави. Исту почаст и радост учинило је и добротворци својој г-ђи *А. Станковић*, која им је друштвену заставу зготовити дала у вредности од 1400 круна.

Но главно славље и радост духовна чекала нас је на саму вел. Госпојину. Већ у 8 часова ујутру орили се гласи мило. гласних звона, те позивали верне на св. службу Божју. Тâ служиће Њ. Високопреосвештенство са свом свитом својом Архијерејску литургију. На њој ће произвести за „чтеце" неколицину честитих ученика, а биће и свештеничког рукоположења, па онда ће појати вршачко певачко друштво, а све то проткано ће бити заносним миљем Архијерејског Богослужења, каквим се само православна црква одличити може.

И за тиљи часак напуни се кућа Божја побожнога света, да је један другог носио, но је ипак владао у свему примеран ред. Тâ дошли су да виде и чују, што многи свога века чули и видели нису! Жељним погледом, а побожном душом пратили су свештене обреде и достојанствено, свештељско Богослужење свога Архијереја, које им се у души уцијало.

После св. службе божје, и ако заморна, прође ипак као мио сан, пôђе св. Владика у пратњи народа свог са св. литијом кроз главне варошке улице, а по том око самога храма Божјег. Јединствен је ово призор био и свачијег се срца дојмио! Као што су чеде окупљене око матице своје, тако се и у овај мах непрегледно море од народа окупило око најмилије духовне Поглавице своје.

После свечаног ошхода, приступило је Њ. Високопреосвештенство освећењу заставе црквено. пев. друштва у самој порти на узвишењем и за то спремљеном месту. Поука, коју златоусти Владика наш овом приликом рече народу свом, саслушана је са највећом пажњом и упила му се у срце и душу, да ће је се местно Сриство дуго и дуго сећати. а са каквом је пажњом и љубављу преоусретан свуда, сведоци смо узвика једне побожне душе: „Благо мајци, која Га родила!"

Приступило се сада ударању спомен клинова у копље друштвене заставе. Међутим је Преосвећени за то осветио велелепну црквено. општинску дворану.

У 2 сахата по подне одржан је банкет у част високом госту. Поред неколико сготина чланова певачких друштава, дошли су заступници свих конфесија, жупанијских, магистратских, судских, порезних, школских и свих других власти, као и елита друштва нашег, проткана са угледним бројем свештенства, да сви скупа укажу поштовање и привржепост своју према узвишеном лицу Његовом.

Далеко би нас одвео извештај овај, када би у појединостима сликали светле моменте са ове свечаности. Доста ће бити да спеменемо одушевљену здравицу Њ. Високопреосвештенства узвишеном Владару нашем, Његовом Величанству Цару и Краљу, а исто тако и лепу здравицу светом Владици, коју му је наздравио председник црквене Општине др. *Младен Паниħ*. Обе ове здравице саслушане су стојећи, а за тим се њизало здравице, једна лепша од друге.

Колико је било свете збиље, лепоте и милине посред оволиког славља лепога нам српског православља, вредно је забележити, како се је један угледан, но помађарен Србин, заплакао и сав у сузама топио.

У 5 часова по подне пререзао је Високопреосвећени г. Епископ колач са славским кумом *Ј. Григоријевићем*, а по том провео у црквено. општ. дворани неколико пријатних тренутака у средини свога народа.

у $^1/_2$9 часова у вече слегло се, тако рећи, све Сриство у варошко позориште. Тâ даје се сјајан концерат у част најмилијем госту. А да ово славље увеличају, долетеше на братских крили Вршачко, Панчевачко, Темишварско и Ново Сељан-

ско певачко друштво. Наступило је часак ретког душевног и умеличког уживања. Нисмо позвани да оценујемо, које је друштво однело венац победе; али толико и овде можемо рећи, да су сва друштва то веће стајала на правој уметничкој висини, и да су сви скупа сами себе сплели неувели венац наше опште хвале и свестраног признања.

Трећега дана зајутра стала је на ноге друга пола бечкеречког Сриства: вредни Градинуличани наметали се међусобно, ко ће и они што сјајније, а у Храму своме, дочекати Владику светог. Зеленим грањем, живим и уметничким цвећем, сликама и бистама, као и дивним банатским ћилимовима, окитиште они своју главну улицу. Тачно у 10 часова пре подне стигао је Преосвећени са светлом свитом својом у Св. Воведенски Храм, где га је парох *Жарко Стакић* поздравио поздравом овим:

„Мио гласак, Владико свети, да долазиш у језгро народа свога, да нам са груди што боље чујеш откуцаје срдаца наших, зажегао је још већма пламен неугасне љубави наше према Теби, освећена главо наша! Те за то од реда зажелесмо сви, да Ти угледамо мудра лика Твога, да Ти сагледамо благе очи Твоје, да чујемо слатку речцу са усана Твојих, да Ти се у духу поклонимо великом и родољубивом срцу Твоме, да Ти са страхом синовским приступимо целйву свете десннце Твоје. Па ево нас, да ти се поклонимо, Владико свети, али Ти са собом не носимо никакве даре, јер њима си нас досад изобилно даровао Ти, а те даре: језик, име и олтар, које крепко штити деснница Твоја, носи на дну срца свога свако православно Сриче! А за све Твоје досађење даре прими, љубљени Владико свети, скромно уздарје: искрену и одушевљену љубав нашу према узвишеном лицу Твоме, у којој љубави и живимо и мремо.

Откада за нас знаш, Владико свети, *Ти нас, без разлике све, носиш у срцу Твом, за то и ми носимо Тебе сви у срцу свом!* Знамо, добро знамо, *да пијеш из једне чаше: и радост и жалост са народном, живом црквом својом*, па осећамо, да ће бити и Богу угодно и народу мило и великој души Твојој пријатно, кад будемо ма и за један тренутак заједно, *да и на видљив покажемо начин, е смо, Владико свети, једно стадо и један пастир!*

За то, молимо Ти се, Владико свјатејши, благослови нас благословом светим, да ојачамо у врлинама Твојим, да можемо ходити стазама Твојим, благослови нас верно одане духовне синове и кћери Твоје, а ми са своје стране молили смо се, молимо се и молићемо се свесрдно Богу великоме, да нам још за безброј година очува драгоцено здравље Твоје, да нам и одсад, као и досад, мудро и сретно началствујеш на бранику вере свете, школе Светосавске и слатког имена српског, да нам ове светиње наше под мудром управом Твојом што лепше пропоје, процвате, ославе... Господи, услиши жељења наша на многаја љета!"

На поздрав овај многе побожне душе у узбуђењу своме лиле су сузе радосннце, на што је Њ. Високопреосвештенство са апостолском ревношћу, великим знањем и умењем са дна срца свога покупио зрневље Богоданог умног бисера свога, те га просуо пред побожном паством. И дуго ће носити побожни слушаоци зрневље ово и чувати га као аманет у ово по нас тако тешко и опасно време.

По томе је Њ. Високопреосвештенство учинило високу посету своју како местном свештенству, тако и многобројним виђеним особама у месту нашем, но овде и то споменути морам, да је Преосвећени велико интересовање показао и за школе наше, које их је од реда походио све, а исто је тако *даривао и све културне установе наше са богатим даром.*

Четвртога дана у 8 часова ујутру одвезао се Преосвећени Дијецезан са свом свитом својом у Срп. Арадац, где су Га честити Арадачани одушевљено дочекали, на чему им је Владика свети и заблагодарно, поучивши их дивном речи, која је трајала дуже од 1 сахата. И овде је Њ. Високопреосвештенство инспицирало школе.

По обављеној закусци у домаћина, местног пароха *Ст. Грчића* и по усрдној овацији, коју приредиште на челу са својим свештеником а у своме храму браћа

паша Словаци — стигао је високи гост око подне у Ечку. Шака тамошњих Срба са врсним парохом својим *Светозаром Теодоровићем* учинила је све могуће, да подичи и себе и светог Владику са што сјајнијим дочеком. И заиста, не само Срби, него и једноверна браћа Романи као и Немци импозантним учешћем својим — и ако је био радан дан — осветлаше образ себи. И овде смо били сведоци праве апостолске ревности, љубави, науке и утехе, којом је Њ. Високопреосвештенство навијало душу ове шаке Срба, да истрају на мртвој стражи Сриства.

За тим је високи гост походио и романску и немачку цркву.

Након опулентног ручка, којим је домаћин парох угостио узвишеног Архијереја свога и свиту његову — тачно у три сата по подне испратише Ечкани исто тако свечано милога госта свога као и при доласку, а под Бечкереком ваљe Му до 70 кочија Бечкеречана у сретање, те Га тако сви скупа са највећом свечаношћу испратише у 4 сахата на жељезничку станицу, одакле је имало Његово Високопреосвештенство отпутовати у своју резиденцију.

Силан свет се слегао, да још једном види и испрати свога љубљеног Владику. Дирљив је то растанак био. Св. Владика се опраштa са домаћином протом, председником црк. општине, невачког друштва, благодари свима, који Му приредише овако сјајан дочек и поделује сваком без разлике Архијерејски благослов свој. Многи Му са усхићењем приступају целиву св. деснице, а за све време то овдашње црквп. невач. друштво извија песму за песмом. И већ се кроће воз а милогласна песма „Тебе Бога хвалим“ и бурни узвици: „Живио, живио!“ још једнако одјекују и изумиру за возом, који се већ у даљини губи...

* * *

И оде нам Владика свети и све прође као леп сан, али не, тај ово је јава и то јава лепа, јер ми тек сада, када Га познасмо, *сви* осећамо да сироче писмо.

Доласком Његовим електризовано је све. Устајало језеро јавног нам живота прострујало је свежијом струјом. За све, што се добру клони, добило се више љубави и воље. Заједница, она света и неодољива веза, која треба вазда да спаја народ са Архипастиром, добила је највећег полета, осетило се у свима слојевима, да је ово Архипастир, који, што казује иком, и сам својим потврђује чином, да је ово Архијерej, који и живи и мре за процват цркве и школе, за срећу народа свог.

И благо народу с таким Архипастиром, и благо Архипастиру са народом, који Га љуби! И нека се нико не дрзне грешном руком *жидати* свету везу ту, јер у *том знаку победићемо сви!* Ж.

Да чудног пријатељства!

Д. Р.

Посвећено часном Г. Јовану Магарашевићу, пароху чепинском.

Сваки њоле мислећи Србин, који не верује у чудо и немогуће ствари, а уз то је познавао нашу браћу Хрвате, уплив њиховог свештенства код њиховог пука, и код већине мишљење и држање сирам нашег народа, а поглавито сирам нашег свештенства; тај је уверен и осведочен био о томе, да никакве, па ни познате задарскоречка резолуција, нису у стању *одмах* створити искрену и трајну везу и љубав између Србаља и Хрвата.

До таке се везе и љубави може доћи — и то тек временом, постепено — само подужим договарањем, саветовањем, попуштањем и паметним не шовинистичким политичким заносом и и с једне и с друге стране.

Кад смо ми после задарске конференције и речке резолуције рекли, да ми поред свег оног братимљења, јако сумњамо у искрено пријатељство и слогу српско-хрватску; на нас се бацило душмански као на рушитеља те слоге, и човека који ради у бечком интересу, — а у данашњи дан у овом поjетично коалиционашком времену, нико не може навући већу на себе мржњу народну, него кад се за неког каже, да ради за Беч.

И не беше им ни то довољно, него ударише у велика звона и против наше јерхије, обедивши и њу, да она преко нас шири и поджива стару заваду између Србаља и Хрвата, све и јако смо ми толико пути јасно и гласно рекли, да ми за наше писање сами одговарамо.

Какву је улогу у овом играо г. Јово Магарашевић, ком ове редке посветисмо; знаће и сам

Да смо имали право, кад смо посумњали у искрену и трајну — без напоменутих услова — љубав и савез српско-хрватски, ево јасног доказа. Доказа, ком се нисмо надали да ће ће тако брзо и у овим меденим коалиционашким месецима, где се још није у самој ствари показала искреност и одржање саме коалиције, избити на површину.

А ствар је у овоме.

У 34. је бр. „Katoličkog lista“ изишао допис из Грђевца, у ком је наведена преставка кр. влади, потписана од српских православних и хрватско католичких катихета на пучким школама из беловарског црквеног котара, односно протопрезвитерата, у којој молише за неке погодности.

Не потраја дуго, а у 36. бр. и. л. изиђе др. Јурај Ценкић, жупник из Калника, те у своме допису за исту преставку рече, да се с њоме не слаже из четир разлога, и то 1.) са стајалишта начелног — 4.) ног форме.

За први разлог рече: „Чудим се веома, да католички душобрижници заједно са православнима одашиљу у погледу катекизације заједничку преставку на високу владу. Заступници свјетла — кат. — и тмине — прав. —, истине — кат. — и блудње — прав. — љубави — кат. — и мржње — прав. — просе заједнички свјетовну власт, да их потпомогне у раширењу и обезбеђењу њихове службе! Католички жупници и херетички те шизматички попови учинише коалицију у погледу катекизације! Истина, данас су у моди разне руке коалиције, али се ипак овој коалицији у стварима вјероуке чудим. — — Како то лијепо звони: за црквени котар бјеловарски...; за прото пресбитерат —, сљеде потписи“.

„Можда су г. г. увјерена, да су сачинили спис трајне вриједности, али ја држим, да би дужност била духовне области, да забрани одаслати тај скупни меморандум влади. Нека свака конфесија шаље за себе. Кад је Илија тражио огањ с неба, није се сложио с Баловим свећеницима“.

А у погледу форме рече г. Ценкић ово: „Преставка је написана одвећ понизним тоном. Ваљада за то, што је источњаци такођер састављаху“.

Ово причање г. Ценкићево пустило је уредништво без икакве примедбе, — доказ да се и ово слаже са назорима његовим, у што у осталом ми и не сумњамо, као ни у то, да као год што г. Ценкић и данас сматра нас српско-православне цркве свештенике за заступнике *тмине, блудње, мржње*, а католичко хрватске заступнике *свјетла, истине и љубави*, а наше свештенике за *јеретичке и шизматичке попове;* тако исто о њима мисле и данас многи католички свештеници.

Мисле, ал' не мају образа ил' су политични, да то јавно и исповедају, као што је имао смелости г. Ценкић да каже оно језиком — пером — што му је на срцу.

И поштo они *тако* мисле, а уз то католичко свештенство има и данас грдног уплива — поред свег „напредњачког покрета“ — код хрватског пука; за то смо ми сумњали, а и данас сумњамо и не држимо сувише много до данашњег, на брзу руку склопљеног искреног пријатељства српско-хрватског.

Да завршамо верског жупника г. Ценкића учимо, за чије би се свештенство могло рећи да је заступник тмине, блудње и мржње и да је јеретичко-шизматичко; за то није сада време да забадамо три у здраву ногу.

Једино нека прими нашу хвалу, што је рекао оно, што му браћа мање више — сама мисле, но толико су мудри да своје мисли не износе на вашар.

Нашу пак браћу свештенике, који се и преко мере ешофирају за задарско-речку резолуцију, а и по неке наше листове, упозорујемо на поменуту њјаву Ценкићеву.

Павла Ненадовића карлштатског владике

„Правила за свештенике“.

Д. Р.

Павле Ненадовић, у служби савесних архијереја Мојсија Петровића, Вићентија Јовановића и патријарха Арсенија Јовановића Шакабенте, научио се раду, те као такав, настојало је чим је постао епископом плашчанским-карлштатским, да и сам заведе што бољи ред у својој запуштеној епархији.

Од многих његових наредаба, од којих неке и донесосмо, доносимо и ову његову наредбу.

Павел, Божиєју милостију православни епископ предјелом карловачким, сенским, приморским и в Банији до воде Глине.

Благоговјејњејшим протопрезвитером, свјашченіком, діаконом и всим православним христіаном, братом и чадом љубезним от власти нашеја Архіјерејскија да испл наете повелеваетсе.

1. В недјељу и празднике, неотложно божествену ју литургију пореду да имате служити, и ни једина цр'ков своего реда служенна литургіскаго лишена да не будет и на каждој литургіи да долженствуете обоего пола народа право на себе кр'ст полагати и кланатисе учити вјерују во јединаго Бога, отче наш, Богородице дјево, десет заповести Божија и с прочими добродјетели и таинства в книзје букварје наред написани, јакоже аз в цр'кви во образ служенија вам христіане поучавах, и ни такожде непресјекомо христіане поучавати да имате, и своја дјети у Плашки в школу да пошиљут свјашченици и христіани.

2. Да се бљудете ва вашој фари да христіанскаја душа без свјатејшија таји крешченија, исповједанија и причашченија, да вашим небреженјем неби се случила преставити, но сваке недеље и празника народ да учите како се дјете роди, да зовут крестити, и како се човек на смрт поболе, да дадут звати пречастити.

3. Да се имате хранити законопреступнија браки вјенчавати, а то јест двоженство и многоженство и безаконике четвртаке, такожде по духу свјатому кумство, что јест духовное сродство и по крови сродство или насилием отјатија дјевици или вдовици. За всја сија вини да имате власти нашеја Архіерејскија на разсуждение долагати, и примивши наше расуждение потом да имате вјенчавати, подобье от ревности устављени наш приход от самокасалица цекин первјее примити и потом ашче помежду их что не буде законопреступно, да их можете вјенчавате, а от которих самокасалиц утаете примљени цекин, хошчете дат 12 дукат пене.

4. Умершаго христіанина или христіанку, или младенце обоего пола, котори дерзнут без опела и провода погребсти, да оному дому неимате служити, но да су отлучени. Ашче ли за небреженије ваше та вина отрешчетсја да нису опевати и провођени, тако онај приход опела и мртвине има се у епископат побрати, а ни того лишени и ешче пењени хошчете бити.

5. Да дл'женствуете увјешчарати Христіане, да от преставлшихсја христіан и христіанки, никоему лицу иному, цркви или монастиру первјее милостињу за душу нихову да недерзајут уписати, но мње нихову Архіереју по своеј возможности колико ко хошчет за нихову душу первјеје да упишет сарандари и проскомидне и спомени хошчутсја чиновно отслужати за нихову душу, колико кто будет усердствовао, зашчо мње от такове милостине не само хљеб отрежден јест, но за вјеру, свјашченство, закон, народ, цркве и монастире из того бранити се и ходатајствовати имам от припетствујушчисе всјаких случаев; ашче ли кто иному первјеје упишет, нека зна, да ће и на моју страну оноликo дати, а после невозбранаетсја кому хошчут милостињу давати.

6. Ви свјашченици да не дерзаете црковнаго прихода примати шчо се даде на цркву или на икону или на тас у новци, подобье во вјешчех свеће, тимиам, уље или каковолибо имјение и плод земни, да не дерзаете примати, но каштолник от кое го всјакаго љета имате рачун узети от прихода и расхода, другачие ашче кои црковни приход заузео јест или заузети хошчет, да му има на души имјенију изгорјети, дондеже непокаетсја и неповратит.

7. Калугере монастирце или буд и мирске свјашченике, котори Блажењејшаго великаго оца Патриарха нашего и моего писанија немa, таковим да недопушчаете милостини писати и у цркви служити, но у епископију ко мње отсилати да долженствујут

8. Под велику пену и трпљење ваше да неимате допушчати никоему лицу у цркви јасти, пити, бучити и необученом халином входити, оружија, клуне и сјекире у цркву носити, механу и цјесну на црковној земли при цркви да неимате допушчати под пену на црков 50 дукат, понеже сам Спаситељ Христос котори јесу јели, пили, трговали, ван из цркве с бичем

изгонио и торжишча их испрогнал јест, и за овака безаконија гњев Божиј на народ исходи да земља им роди, болести и смрти посредје их бивају.

9. Да се храните ви сами что јест законопреступно да не сотворите или ашче у вашем селу что законопреступно јавитсја, абие да имате нам огласити и котори се никогда неисповједи и непричашчуе и у цркву не ходи и псуе душу и вјеру, крст, пост и непочитуе старинега, и бие оца и матер, таке безаконике да имате уфатити и у јарам код цркве поставити, и народ с лопатицом по један крат ударити во образ другим.

10. Парохиални свјашченици котори сут оци духовни, и народје по исповједи своим духовним чадом цедулу како исповједили се сут да имаду давати и ва време јегда исповедници нагнут приступати к свјатом причашченију, да имејут руке согбени на перси и со страхом Божиим да учат их приступати к свјатим божественим и страшним тајнам Христовим, и наредник да испитает от каждаго причастника первјее исповједи цедулу, и примивше потом да сподобјает их свјатим тајнам, а котори неисповједат се, и неиме цједуле, таковаго да несподобјаете свјатим тајнам.

На конец сего да долженствуете више изложеное и вам повељеное праведно свјато хранити, собљудати и испољњати, иначе за всјакое ваше преступление имате Богу и нам отвјет дати, јеже за всјакое ваше исправление сие вам издаетсја.

Дано у Бечу 20. Ноемврна 1745.

Павел Ненадович.

Сваки фарни свјашченик да справи от калаја уљаницу со заклопцем за свјатое миро и да идет в Плашки двор и тамо от ексарха да прими. Ашче ли кои не прими, да будет на његов тешки одговор.

Ова копија у свему свега своему оригиналу сагласно јест от слова до слова. Тако ја свидјетелствуем

М. п. Данил Јакшић с. р.

Чин при воведении в звание настојателја Архимандрита, иже из једног монастира в други премјешчаетсја.

Д. Р.

Како се свечано и достојанствено из једног у други манастир уводио настојатељ-Архимандрит; види се из доле приложеног прописа и акта, који је обављен 1829. године при премештању архимандрита Синесија пл. Радивојевића месињског у Гргетег.

Исти гласи:

Имјејај от касајушчагосја Дајецезана високи налог ајејствие тое совершити, созивает первјее Собор (братски) в коем истекши на него високи налог собраному Братству публикует, таже новоповстављаеми Настојатељ, спроводитсја от келии до церкве предидушчим пред ним братијам в чиње облегченим.

Јегда же в церков дођетсја тогда ново постављеми Настојатељ начинае цјеловати икону Христа Спасителја, Богоматере и храма, Братијам појушчим: Достојно јест —. По совершении же цјеловања приходит ко Анаголии поставленој сушчеј за Анвоном прјамо Архиерејскаго стола, на нејже предварителње положени бити имут: свјатое Евангелие, честнеј крест и епитрахиљ, свјешчам пред неју горјашчим, гдје дјејствујушчее лице, которое между тјем епитрахиљ на себе возложило, јего ожидает, и абие обрашчсја к новопроизведеному облагает јего сљедујушчеју клатвоју: Во имја Отца и Сина и Св. Духа. Амин.

Аз Н. Н Архимандрит заклињајусја Богом всемогушчим, пречистоју Дјевоју Марнеју Богородицеју, честним крестом, Св. Евангелием, Свјатителем Оцем и чудотворцем Николаем, обители сеја Патроном и всјеми свјетими јако вовјерено мње Настојателское звание честно, вјерно, прилежно и совјестно отправљати, подручное мње Братство љубити, о благостојании св. Дому сего денопошчно пешчисја и вообшче св. обителиј сеју тако јакоже рабу Господњу подобает, управљати буду. Тако ми Бог помогал, преблаговословена Дјева Мариа Богородица, Свјатитељ и чудотворец Николај и вси свјати прочиј. Амин.

Потом давает јему крест и Евангеље к цјелованију стојашчим окрест Братијам.

Сему совершену, поискивает дјејствујушчи Настојатељски жезал, котори новопостављаемому Настојатељу в десњују руку отдает, со следујушчим увјешчанијем:

Прији жезл сеј, средством коего вручаетсја тебје ниње Настојателство и правление св. обители сеја да подручное тебје отсеље Братство сие по общенепознатому благоразумију твоему путеводиши по заповједем Архипастирја и владики Спаса Христа со всјаким прилежанијем и тшчанијем. Долженствуеши убо отечески утверждати Братију твоју немошчествујушчују житију их монашескому, словеси, кротким наставленијем и образом жителства твоего свјатаго их управљај, немошчи тјех сноси терпеливо, упорно ходјашчих исправљај и доброму житију упутствуј, неисправних благовремено и безвремено облича, запрети и умоли со всјаким долготерпјенијем и ученијем. На церковное правило их принуждај и сам примјером твоим предходити потшчисја, праздњијаже монахи никогда же восхотјеј видјети, ниже праздности их сносити. О строении монастирја радително промишљај по не самочино, со старци в монастирје долгољетно обитајушчими и всја подробно вједушчими совјетујсја. Јешче же должен јеси имјети попечение да всјак живушчи и труждајушчисја во св. обители сеј монах же и мирски часто свјатим покајанијем очишчает душу своју и Божествених таин общшник да бивает, всн же да живут благочестно, чисто, трезвено и безазорно.

Ви же братие должни јесте вашему Настојатељу Архимандриту Н. Н. достојнују чест отдавати, и јему повиноватисја о Господје јако чада оцу, јако ученици учитељу, без всјакаго прекословија и преслушанија, по увјешчанију Божественаго Апостола Павла: „Бретие повинујтесја Наставником вашим и покарјајтесја, тиј бо бдјат о душах ваших.“ Должни јесте к тому друг друга искрено љубити, да сицевим братољубием и искрением согласием вашим свјати сеј дом процвјетет јако маслина и крин селни и да прославитсја согласием вашим по всјуду, на общчују цјелаго рода и церкве нашеја ползи, на удоволствие же јего високопревосходителства нашего милостивјешаго Господина Архиепископа и Митрополита Стефана от Стратимировића, обшчаго нашего оца и покровителја. Амин.

И абие лицами опредјеленими новопоставлени Настојатељ воздвизаетсја трекратно, појушчим Братијам. Многаја љета.

Сим совершеним, абие Дјакон: Помилуј нас Боже и прочаја јектенија глаголет, по том новопоставленаго к Настојателском столу отводјат, дјејствујушчи и тамо јему со жезлом стојашчу, Братијам многољетствие појушчам.

Потом из церкве в келију идушчим, с Братиеју у рјаду сходјашчим, со звони, појушчим тропар свјатитеља Николаја.

Совершившу ми ниње дјејствие воведеније Пречестности вашеја во звание Настојателство свјате обители Гергетешке, не пропушчаем Пречестност Вашу сим настојателством поздравити от свег сердца моего, желећи, да всеблаги Творец дарует Пречестности Вашој долгоденствие, здравие же и всјако благополучие, да дарует вам силу и крјепост к снесенију свију тјаготи с трудним званием тим сојуженич и да настојателство ово чест ону коју сте Пречестност ваша во свјатих обителех ковилској и месичкој имени своем задобили, умножит и распространит.

ЛИСТАК.

Вести.

Његова Светост је 21. о. м. преко Земуна посетио манастир Фенек, којом је приликом свратио у цркву Јаковачку, Сурчинску и Батајничку, те се 22. повратио здраво у своју резиденцију.

Његова је Светост потпуно задовољна са управом администратора г. Корнела Зубовића, који је манастир не само оправио и довидао нужне зграде, него и знатан летећи дуг исплатио.

Високопреосвештени Г. епископ тамишварски др. Георгије Летић, бавећи се у Карловцима један дан, отишао је 26. о. м. у Пакрац код Високопреосвештеног Г. *Мирона Николића* у госте и на договор о неким повереним им од св. Арх. Синода стварима.

Седнице автономних власти. Саборски је одбор сазват у седницу за 11. Септембар.

Сазив народно-црквеног сабора. На пронесене гласове о тобожњем сазиву народно црквеног сабора, у стању смо известити читаоце, да су ти гласови неистинити. А ко је те гласове почео да растурује и који путем, ко је заинтересован за држање сабора и шта се иза кулиса радило; о томе ћемо у идућем броју проговорати коју више.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Читуља.

† Станимир Будим,
парох

У Мартинцима у Срему умро је 17. о. м. у својој 74. години парох мартиначки *Станимир Будим.*

Отац Станимир је послужио верно Богу и народу у Мартинцима пуних 47 година, и био је један од спремнијих свештеника, и грдна је штета, што се и он као и њих много и много забатално у селу, те на књигу заборавно.

Вечан спомен оцу Станумиру!

Књижевне вести.

Ушла је у штапу књига: **Омладинска књижница.** Књига четврта. **Васа Чарићевић.** *Народне јавне књижнице.* (С упутством за оснивање и руковање.) Посвећено српским учитељима. Цена 70 пот. За поштарину 10 потура. Скупљачи ако поруче бар 10 комада, добивају 20% рабата. Може са наручити код срп. манастирске штампарије у Карловцима.

Књижевни огласи.

Изишло је из штампе на ново прегледано и прерађено једанаесто издање књижице

КОСОВО

СРПСКЕ НАРОДНЕ ПЕСМЕ О БОЈУ НА КОСОВУ

епски распоред Стојана Новаковића у других.

У тој су књижици епски распоређене најлепше српске народне песме о бојн на Косову. Оне су намештене у овај ред:

I. Кнез Лазар зида задужбину; II. Турци на Косову; III. Султан Мурат цару Лазару. IV. Царица Милица и брат од заклетве. V. Цар Лазар се приволева небеском царству. VI. Милош, Милан и Иван и Косовка девојка. VII. Милош Обилић, турска војска и чадор султана Мурата. VIII. Милош Обилић обешен издајом. IX. Косовски бој. X. Васојевић Стево. XI. Гласи о боју на Косову. XII. Косовска девојка. XIII. Смрт. Мајке Југовића. XIV. Посвећење кнеза Лазара.

Пред књигом је сасвим нов предговор, у ком се расправља о постању народних песама о Косовском бојн и о њих о овој историји.

Цена је књижици пола динара (0.50.) или круне. Главна је продаја и за појединс куће и за препродавце и књижаре у трговини Јевте М. Павловића и Компаније, код Игњата Данничића и у књижници Светислава Б. Цвијановића.

Изашла је нова књига из штампе:

„ВЕЛИКИ ТИПИК“

који се може добити само код издавача Српске Манастирске Штампарије по 4 круне од брошираног примерка. Укоричен 5.— К

Српска Манастирска Штампарија.

Изашла је из штампе нова школска књига, под насловом:

ШКОЛСКА ДЕЦА

НА

СЛУЖБИ БОЖЈОЈ

УПУТСТВО

ЗА

ПРАВОСЛАВНЕ УЧЕНИКЕ СРП. ОСНОВНИХ ШКОЛА

како да у св. цркви на богослужењима суделују

Издање Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. — Цена је књизи 20 потура.

ПРАВОСЛАВНА ЛИТУРГИКА

ЗА УЧЕНИКЕ СРЕДЊИХ ШКОЛА

САСТАВИО

Александар Живановић.

Цена је књизи К 1·20 — Обраћамо пажњу г.г. православним катихетама на ову школ. књигу која је прописана као школски учебник на средњим школама.

Српска Манастирска Штампарија.

Од администрације.

☛ Молимо поштоване претплатнике да дужну претплату подмире, и нову обнове, јер ето је наступила већ и трећа четврт 1906. г. а многи претплатници наши нису подмирили своју претплату ни за 1905., а да не би смо морали никоме лист обуставити моле се г. г. дужници да свој дуг плате.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad бр. К. 1084/817. 69. 1 3.

С Т Е Ч А Ј

На упражњену православну српску парохију II. плаћевног разреда у Трнињи расписује се стечај до конца месеца септембра о. г. по ст. кал.

Компетенти имају своје прописно инструисане молбенице путем надлежног окр. протопрезитератског звања овој конзисторији до горњег рока поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 10. (23.) августа 1906.

Председништво.

Ad бр. К. 980/856 ex 1906 68. 2 3.

Е Д И К Т.

У бракоразводној парници Петра Шаркића у Борову, против супруге му Мање Шаркић рођене Аџуковић сад непознатог боравишта, расписује се едикт с тим, да супруга Мања у року од 90 дана од дана првог увртења едикта овог у новинама, овој конзисторији лично предстане или место свог данашњег пребивања пријави, јер ће се иначе ова брачна парница и без ње наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије, у Карловцима 10|23. августа 1906. године.

Председништво.

Ad бр. К 1063/857 ex 1906. 67 2—3

Е Д И К Т.

У бракоразводној парници Ане Павловић рођ. Соколов из Земуна, против супруга јој Теодора Павловића сад непознатог боравишта, расписује се едикт с тим, да речени супруг Теодор у року од 90 дана рачунајући од дана првог увртења овог едикта у новинама, конзисторији овој лично предстане или место свога садањег пребивања пријави, јер ће се иначе ова бракоразводна парница и без њега наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 10. (23.) августа 1906. год.

Председништво.

Број 651. К. в. 446. ex 1906. 3—3 65

С Т Е Ч А Ј Е В И.

Исписују се на парохије и то: у Давору VI разреда и Мељанима V. разреда са роком до укључиво 16. (29.) септембра 1906.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до стављеног рока потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу 18. (31.) јала 1906. држане.

Предсједништво.

С Т Е Ч А Ј 71 1—3

Расписује се стечај на место послужитеља код прав. срп. архид. конзисторије, који ће уједно и послужитељске дужности у Текелијиној закладу обављати. Компетовати могу само Срби прав. вере. С овим местом је скопчана плата од 65 К месечно.

Молитељи имају своје молбенице председништву архид. конзисторије до конца септембра о. г. п. ст. к. поднети. Од молилаца се захтева потпуно знање писања, читања ћирилицом и латиницом.

Осим плате има и приватних акциденција.

Архид. конзисторија у Карловци 29. августа (11. септембра), 1906. год.

Председништво

Ad бр К. 1037/849 ex 1906. 70. 1—3

Е Д И К Т.

У бракоразводној парници Савете Велимировић из Мохова против супруга јој Симе Велимировића сада непознатог боравишта расписује се за несталим супругом Симом едикт, те се позива, да у року од 90 дана рачунајући од дана првог увртења овог едикта овој конзисторији се има лично или преко свога заступника пријави или место свога боравишта означи, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без њега наставити и завршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 10. (23.) августа 1906.

Председништво.

Број К. 671/зап. 480. ех 1906. 3—3 64

ЕДИКТ.

На брачноразводну молбу Милке Поповић рођ Сужњевић из Војаковца против мужа јој Љубомира Поповића ратара из Војаковца, сада непознатога боравишта, овим се Љубомир Поповић позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог увршћења овога едикта, овој конзисторији место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају брачноразводна парница и без његова судјеловања водити и довршити.

Из седнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу 18. (31.) Јула, 1906. држане.

Председништво.

Црквени академски сликар

Павао Фабац

који је више година у иноземству радио и боравио, препоручује се овима најтоплије п. н. свештенству за приготовљење нових, као и поправке иконостаса, затим икона, као и сликања цркава у сваком слогу специално у романском и византинском за српско православне цркве.

Надаље сликање црквених застава и свих у ту струку засецајућих радња, преузима и позлатарске као и све остале које засецају у црквено украсивање.

Нацрте и трошкове шаље по жељи на увид. Цијене врло умјерене, радња скроз солидна.

Адреса: Загреб. Опатичка улица број 19.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАВРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провађено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђенаи като имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама** од кованога гвожђа. —

12— 3. Илустровани цјеловници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописа уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Нефранкована писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 528. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 17.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у петак 15. септембра 1906.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

Његово Високопреосвештенство Г. Епископ Бачки *Митрофан Шевић*, благоизволео је чино и правилно рукоположити у светољурђевском храму у Новоме Саду свршеног богослова *Николу Драгојлова* дана 7. (20.) септембра 1906. за ђакона, а дана 9. (22.) септембра и. г. за презвитера, који је одређен за личнога помоћника јереју Јовану Трифуновићу пароху у Пирошу.

НЕЗВАНИЧНО.

Захвалница

црквене општине у Даљу Његовој Светости.

Бр. п. о. 77. 1906.

Ваша Свештости,
велики добротворе наш!

Величанствена зграда српске вероисповедне школе у нашем скромном Даљу, осве-ћена је и широм отворена дечици српској. тој узданици нашој. Данас су први пут одјекнули звуци православља у храму овоме, који је позван да чува православље, а из стотине грла невине дечице изречена је хвала Вашој Светости, која својом дарежљивом руком подиже ову величанствену зграду, ценећи важну задаћу српске вероисповедне школе. Па ова хвала из чистих и непокварених срдаца дечијих, нека је највећа захвала на ово велико доброчинство Ваше Светости, јер „изъ оустъ младенецъ и сосущихъ совершиши вси хвалу“.

Ваша Свештости,
мили добротворе наш!

Црквена општина решењем својих одбора, узима себи слободу да преко свога председника Матије Кикановића и учитеља-управитеља Стевана Бенина, овим поднесе израз своје дубоке благодарности на овоме ретком и великом дару, којим сте Светости оставили спомен у нашој општини.

О свих патријараха, које је Даљ упамтио, Ви сте Светости једини, који сте Даљу и даљским Србима оно добро учинили, које је њима од преке потребе, као гладном кора хлеба.

Поколења ће се клањати видним знацима превелике љубави Ваше Светости, према народу српском; а историја ће правилно оценити рад и живот Ваше Светости.

Дечица у нашој новоотвореној школи молиће се свемоћном Творцу за живот и здравље њеног највећег добротвора, кличући са онима, који правилно са својим очима гледају на ово велико дело Ваше Светости:

Живили дуго и много — и хвала!

Никола Лалић с. р. (М. П.) Матија Никаповић с. р.
перовођа. председник.

Мисли

Никанора Грујића о особинама и мишљењу српског народа.

Д. Р.

Наспоменувши смо једном приликом, да ћемо изнети неке мисли блаженоупокојеног владике Никанора Грујића: о појединим особинама и мишљењу нашег народа, што овим и чинимо.

I. О особи нашег народа.

С почетка одма видилисмо, да близу 40000 српски породица оставља свој завичај, и прелази у ове земље.

Чудна је судба народа ма кога, који мора своју отаџбину у којој је постао, одрастао, и на коју се навикао, оставити, и нова селишта тражити, особито така селишта, која треба најпре очистити оружјем од непријатеља.

Ова је судба народу српском толико грозница била, него ли што би била ма коме другоме, што је народ српски у љубави к своме завичају, и к својим обичајима много нежнији, него ли икоји други народ.

Оно место, где се Србин родио, она поља, на којима је младост своју провео, оно дрвеће, с којим је и покрај кога је одрастао, оне брегове и долине, по којима су се одзивали гласови на песме његове, оне гробове, у којима почива пепео његови оца и праоца, и које он сваке године барем по једанпут прелива с највећом побожношћу; не сматра он тако као што су у јестеству своме, него јих сматра као знанце своје, као пријатеље и побратиме своје, као највећу светињу своју, и теже се растаје с њима, него ли други са највећим добром својим.

Народу се српском сад требало са овим свима друговима растати, и свој мили завичај оставити; и овај му је растанак у толико још тежи био, што га је овај опомињао и на некадашњу славу његову, и што је у спомену овоме на оним истим мјестима оплакивао изгубљену величину своју, на којима су предци његови у величини својој пред свјетом чувени и виђени били, и с проливеним сузама одлакшавао је тузи својој, и тражио у њима срцу надежде, која ће га поткрепљивати.

II. О црквеном животу народном.

Народ је наш најјачи био у црквеном свом животу. Његово је постојанство у вјери било као најјача стјена, о коју се је стотинама гвоздени бродова дворске политике поразбијало.

Он није своју побожност показивао трчкарањем свакидашњим у цркву, нити бројењем колико је оченаша на дан очитао, него ју је изражавао у подизању и крашењу цркви и кула, крстног свога имена, и у другим црквеним обичаима. И чим је већу цркву и већу кулу био кадар сазидати, чим је цркву изнутра и кулу споља љепше могао украсити; тим је већма изадовољно чуство побожности своје. И колико би пута на ове свједоке своје вјере и љубави к Богу погледао, толико би пута понешто снаге и јачине увјек додао постојанству своме у вјери и привржености к својој цркви.

III. О црквеним и манастирским славама.

Сваки скуп народни код цркве оживљава и утврђује у њему свјест православија, и понавља чуство народне туге за изгубљеном славом народном. Јер на таким скупштинама није само народ слушао у цркви у појању и читању славу своји светитеља; него је покрај тога научио памтити и народну славу своју, слушајући од сљепаца славна дјела народне прошлости своје. И колико се подкрепљавао у цркви у православној вјери својој и христијанској добродјетељи, прилажући од сиротиње своје на цркве и оне задужбине, у којима се он састајао; толико се већма утврђивао у свјести своје народне

прошлости, дајући милостиње кластима и сљепима, који су му издовољили срце, пјевајући љепа дјела њихови незаборављени предака.

IV. О цркви народној.

Црквени живот био је стјена, која нас је бранила од олује и вихора, који су се по развалинама нашег политичког живота, као вртлози по мору окретали, а нас са свим прогутали намјерили били.

Али црква је наша управо црква народна, која цјео живот Србина, дакле и цјео живот народа српског у својој власти држи; и што народ наш сву свјест политичнога свога живота није изгубио, а у домаћем се животу своме и међу толиким непријатељским нападајима опет одржао; то може понајвише својој народној цркви захвалити.

Она је сачувала свете остатке наши српски краљева и царева, и у њима као видним споменицима пскадашњег политичнога нашег живота сачувала је народу оно средство, којим је он бранио од заборава политичну прошлост своју.

А у домаћем животу народа сачувала је стотинама преко године прилика у побожним обичајевима, које су прилике служиле за средство народу, којим је он све околности домаћега живота свога у особитом њином народном значају задржати кадар био.

Таким је начином православна црква нашег све три струке народног живота нашег у срцу народа, једну за другу повезане држала, и осјећаји, који су се по срсима народа у околности једне струке живота подизали, односили су се увјек и на друге двје струке живота његовог. То је узрок, што је народ наш свакога онога, који га је и у најмањој околности домаћег или црквеног живота његовога непријатељски напао, за непријатеља цјелог свог народног живота држао.

V. О народним обичајима.

Наши су стари оставили нама таке обичаје, који су кадри били замјенити писану повјестницу у оскудици књижевни народни писаца; који су кадри били замјенити више стотина година слободу и самосталност народа у сужанству; који су кадри били замјенити науке и вјештине у оскудици школа; који су кадри били замјенити снагу народа у највећим напастима; који су кадри били, као вјечити неки чувари, сачувати сами својом снагом све до данашњег дана народу српском, у раздробљеном на много комада тјелу његовом, име и језик, врлине и добродјетељи народне, разговетну свјест о прошлости, разборити жељу слободне самосталне будућности, просту нарав и чисту крв српску; који су кадри били сачувати живот народни у свој цјелости својој.

VI. О слављењу крсног имена.

Наши су стари славили крсно име своје, као спомен онога дана, кога су примили вјеру христијанску; спомен је овај био заједно и спомен почетка новог живота.

Милина је била стати па слушати, како се надмећу о славама стари наши, који ће казивати љепше и вјештије у приповједкама и пјесмама побожна дјела своји светитеља; милина је било гледати, како су се стари наши надметали између себе, који ће љепшу и већу задужбину учинити о слави својој црквама манастирима, сиротињи, сљепима, кластима и богаљима; који ће свесрдније госта дочекати; који ће већма наличити милостивим срцем својим на срце светитеља, кога су спомињали.

А кад их је немилостива судба гвозденом руком својом разагнала с видела Европејског и побацала у мрачне дубоке пропасти, гдје нису могли видјети ничега другога него само то једно, да на земљи овој у невољи „нема своме без свога“; онда су почели спомињати о славама својима покрај побожни светитељски дјела, уједно и славна дјела они своји јунака, који су кадри били снагом својом ма како осветити се онима, који су као слуге ледене судбине задржавали их у пропасти, и чим се ко племенитије осветио, тим су га радије спомињали и пјевали и клањали се дјелу његовом, као народу учињеној великој задужбини.

Нигдје им није била воља тако готова угледати се на дјела своји светитеља и

јунака, као што је била готова на славама; нигдје им срце није тако заједило успоредити се са споменьаним светитељима и спјеваним јунацима, као што је заједило на славама: нигдје им није осјећала душа њихова толико туге и жалости за изгубљеном својом народном славом, као што је осјећала о славама.

Сваку је светитељску пјесму спровела суза срдачне туге и жалости: сузе су се радости и жалости сустизале, састајале и мјешале, и смјеса је ова суза блажила о славама болну душу њиову, тјешила ожалошћено срце њиово, крјепила малаксану добру вољу њиову.

Свако им је тако весеље уливало у пљенену душу, и у умекшано срце њиово толико силе, да су они кадри били и у највећем злу, добру падајући се, и пред самим душманима говорити: „теће вода, куд је текла“; а вољу је њиову тако изадвојила, да она нескрене никада са пута надежде.

VII. О песмама и приповеткама народним.

Наши су стари сачували нама у пјесмама, приповјеткама и светим остатцима велики наши предака, краљевску, царску, деспотску и сужањску прошлост нашу, — сачували су из сваке прошлости све велике догађаје на видило свјету, сачували су нам потпуну свјест некадашње наше славе српске, — и жалостни спомен прне судбине. Њиове су пјесме и приповјетке биле наше једине народне школе, у којима смо учили памтити претке своје, и судбу њиову. Ми смо сви били у тим школама, ми смо сви у тим школама слушали за краљеве и цареве, за убице царева и издаице краљева и кнежева, слушали смо за деспоте и војводе наше, слушали смо за јунаке и хајдуке наше.

VIII. О привилегијама народним.

Од времена споменутог позива — на ову страну под Црвојевићем и одзива до данас, протекло је (1861.) пуни 170 година, и у целом том простору тог времена не налази се ни једна точка, с које би могла пасти и најмања тамна сјенка на обећану и уговорену од наше стране вјерност и привржености према нашим законитим монарсима; али нема ни таке точке, на којој би могли бити осећати, да смо уживали обећану и уговорену народну слободу, невелим у пуној мери, али у оној мери, која је од све невоље, у којој смо ју заслуживали, и у којој нам се кад могло уступити то уживање у овим земљама.

А кад би ишли редом с године на годину, с месеца на месец, са седмице на седмицу, с дана на дан, не би нашли у целом том времену ни на једну годину, ни на један месец ни на једну седмицу, ни на један дан, кад нисмо стојали по уговору нашем готови, и преко уговора нашег, готовији него ли ико други с имовином и животом нашим на свесрдној услузи и вјерној служби цару и држави . . дакле кад не би били заслужили уживати народну слободу у овој мери, којој нам је обећана.

Велики и крвави домаћи и спољашни ратови водили су се толико и толико пута за то време, и колико је год било у њима битака, бојева, окршаја и оградја, ни једно то није могло доћи ни проћи и без наше беде и невоље, и без наше муке и жртве . . и нема ваљда ни једне стопе, ни једног педља земље, на коју је кад стала или пала војујућа сила државна, а да није наквашена и крвљу, није нагојена и костима наше браће и наши народни јунака.

То је славна господо српска, потпис и печат наши предака и наш, које су придавали они, и које придајемо и ми непрестано нашим привилегијама и уговорима према потпису и печату царском.

* * *

Ове смо родољубиве мисли великог родољуба српског калуђера Никанора Грујића навели из његових дела, и то из дела: „Мајска српска скупштина 1. и 3. Маја 1848. у Карловци држана“ и „Наставак народне српске скупштине 1. и 3. Маја 1848. у Карловци држане“, Београд 1848. и 1849. и из штампаног 1850. у Земуну говора његовог, што га је говорио 1. Маја 1850. патријарху Јосифу Рајачићу, и из говора његова говорена на Благовештенском сабору 1861. године.

И наведене мисли Никанорове показују *какав* је велики Србин био Никанор, као и остали сви његови списи и говори и дела; па поред свега тога, када се дала прилика, да му се народ одужи за сва она страдања и гоњења, што их је претрпео само с тога, што је био велики Србин, и да га награди и постави на место, на ком би могао много да уради за свој народ и своју цркву: народ му се одужио тиме, што му је претпоставио слабог Румуна.

А то на срећу није учинио народ, него његова интелигенција, која, за осветити се Никанору што није хтео играти онако, како су они свирали — што он није могао ни смео учинити, пошто је знао шаштo ће напослетку њихова свирка изићи, као што је и изишла —, по избору Прокопијевом, воља њен др. Светозар Милетић довикну: *овако се народ свети!*

Истина, тај народ — интелигенција — осветила се Никанору 1874. тиме, што он не седе на престо Арсен патријарха; ал у своме слепилу учини и издајство српству и цркви својој, које не би ни највећи његови душмани за милионе били у стању учинити.

Као један од хиљадама плодова оног неразмишљеног и судбоносног корака и по цркву нашу и по народ, може се узети и то, што имамо српских свештеника као н. пр. поп Јову Магарашевића, који се усудио јавно рећи: „да је суверен у православној цркви сам народ“, „да су наши манастири престали бити расадници народне свести“, и ово потоње рече пред самом славонском Шокадијом или новопеченим Хрватима, а оно прво јавно у „Застави“, што се све мирно слуша и трпи.

И не само да се *то* мирно слуша и трпи, него још налази одзива код жалосних Србаља, да се за њиме поводе, да га слушају и верују да је њему стало у истини до тога, да усрећи народ, а не виде јадници, да он све то ради из пуке сујете, а поглавито да се дочепа ма којим путем и начином саборског мандата.

Е мој Никаноре, ако си у шта могао веровати 1848.—50., ниси могао веровати и у то, да ће се наћи српских свештеника, који ће моћи и смети изустити јавно, да су српски манастири престали бити расадници народне свести, који и 1848.—50. нису ништа друго били него оно, што су и данас, и што ће бити док их траје код паметних и родољубивих Србаља, и да ће их српски народ због тих издајничких мисли, још славити, величати и слушати и поводити се на зборовима за њима.

Па како си отишао Богу на истину, и ближи си од нас престолу Божјем, моли се Богу да нас спасе и сачува од *таквих* свештеника, или као што се сами називају попова, и да нам дарује цркви и народу онакве свештенике и калуђере, какав си ти био.

Закључак синодски

од 12. Јануара 1838.

Д. Р.

По избору бачког владике Стефана Станковића (11. Новембра 1837.) за Архиепископа-Митрополита, требало је попунити исту епархију.

Ну, по дотадашњем обичају, ако је она епархија на којој је био новоизабрани митрополит, била једна од бољих епархија; обично би на њу долазио један с лошије епархије, а у њу би дошао нов.

Тако је рађено и том приликом.

Митрополит Станковић сазове за 12. Јануар 1838. епископе у Синод и у њему је ово рађено.

Понеже једногласним народнаго Собора избранием и всевисочајшим ц. к. потврђением недостоинства моего во Архиепископа Карловачкаго и Митрополита, Епархиа Ново-Садско-Бачкаја упразднена заостала, Јего же п. к. и Апостолическое величество Свјашченому Синоду чрез всевисочајше своего ц. к. Комисарја Барона от Чолић всемилостивјејше обзнанити благоизволиша, јако благоутробно дозвољајут, да, ашче би коинибуд от старших Г. Г. Епископов на Епархију чрез избрание Архиепископа упразднитисја имућчују премјешчен бити желил, Свјашчени Синод да јединое из среди своеја достојное лице того ради Јего величеству предложение сотво-

рити может. — зане Господа Архіереи всем согласитисја неможаху, кождо кромје Арадскаго, онамо сам премјеститисја желаја, оставиша дјело премјештенија сего самому Јего величеству по предварителном Преслишании Архиепископа и Митрополита; то не остаетсја ино, развје да Свјашчени Синод поступи ко избору Епископа онија Епархии вообшче, јаже всенисочајше рјешитисја имушчим премјешченијем једнаго от Господеј Епископов упразнитисја.

Каковаја же својства в таковом лицје, јемуже Епископское достоинство и званје пастирское вовјерјаетсја, взискајутсја, и без моего пространшаго о том помишанија извјестно јест Вашим Преосвјашченствам: Тјемже остает мње настојашчему синодалному собранију к таковому Архијерејскому Сану и званију между Којером Нашим, наипаче способнаја лица со с м открити, а то јест:

Јеротеја Мутибарића, архимандрита Гергетешка.

Пахомија Јовановића, архимандрита Шишатовачкаго.

Стефана Поповића Архимандрита Ковиљскаго.

Сего ради на том дјело остаетсја, да Преосвјашченства Ваша от сих једнаго, јегоже достојњејшаго званија Епископскаго судили будут, изберут, и избранаго на сем моем откровении именујут, придавше свој вотум, печат же и подпис; и приложше все старание о том, да избранје сие согласно и једнодушно, следователње Богу, и Јего ц. к. величеству, јелико болше можно. угодно будет.

В Карловиџе 12. Јануарија 1838.

Стефан Станковић с. р.
Архиепископ и Митрополит.

М. П. Ја Герасим Рац. епископ Арадски дајy мој глас Архимандриту Ковилском Стефану Поповићу бити јему Епископу онија Епархии, јаже премјешченијем старших Г. Г. Епископов упразнена појавитсја.

М. П. Ја Пантелеимон Живковић, Епископ Будимски дајy мој глас Арх. Гергетешкому Јеротеју Мутибарићу — —

М. П. Ја Јосиф Рајачић Епископ Вершачки дајy мој глас Арх. Гергетешкому Јеротеју Мутибарићу — —

М. П. Ја Георгиј Хранислав, Епископ Пакрачки дајy мој глас Арх. Ковилскому Стефану Поповићу — —

М. П. Ја Максим Манујловић Епископ Темишварски, дајy глас мој Арх. Ковилскому Стефану Поповићу — —

М. П. Ја Стефан Станковић, Арх. карловачки и митрополит дајy мој глас Арх. Ковилскому Стефану Поповићу — —

И пошто се већина изјаснила за ковиљског архимандрита Стефана Поповића, и митрополит је Станковић предложио цару пакрачког владику Георгија Хриниславa за бачког владику, што је цар и потврдио; то буде Стефан Поповић постављен за пакрачког владику, а тек посвећен 17. Септембра 1839.

А што је толико дуго времена протекло од његова избора до посвећења; узрок су биле разне интриге, пошто као што митрополит Станковић рече, сви епископи осим арадског хтедоше доћи у богату бачку епархију.

Поповић буде 1844. премештен у вршачку епархију, с које га је патријарах Јосиф Рајачић због политичног држања хтео да збаци, и 21. Јунија 1849. умро је у Бежанији и сахрањен у ман. Фенеку.

Настављење

за кураторе популарних маса сирочади из пријавора фрушкогорских манастира.

Д. Р.

Како су сие до 1848. и наши фрушкогорски манастири као и остале спахије над својим поданицима, имали јурисдикцију над својим пријаворцима; то су они управљали и масама сирочадским-пупиларним.

1808. године донели су настојатеље фрушкогорских манастира следеће настављење за руковање истих маса.

В след соборнаго нашего в' М. Гергетезје дне 30-го Дек. 1807. торжествованаго договора устросное јего Превосходителством господином Архи-Епископом и митрополитом нашим одобреное *Наставленије*, по коему маси пупиларнија всјех обшче-

жителним фрушкогорским монастирем принадлежащих мјест, расправљатисја, строитисја, счети водитисја, припадајућија лихви (интереси) собиратисја и рачуни јежегодно преданатисја имут и убо:

1.) Јегда приставленому мас пупилярних куратору, буди коим образом монастирej настојателем сирјеч или намјестником или от настојателја на сие уређденим јеромонахом, или местним кнезом и старјешинојy, или буди којим отношение имушчим лицем објављена будет смерт родителej, и родившесја пупил состојание в коем мјестје, тогда абие неожидаја на иное повељение, в место умершаго отшед, с' поразумјением и предсједанием монастирe настојателја или намјестника, или от настојателја на то определјеного лица, в присутствиј мјестнаго кнеза, кметов старјешин, и прочих втеченне имушчих, положив затвор печатнујy, вцјех вешчej, движимих сирјеч и не движимих, или како нибуд називаемих останка имјенна и состојанна дјејствителнаго и страдателнаго почивших описание по приложеному под А. образцу устроити, процјенити, и чрез више речених подписати дати, да сотворит. Таже:

2.) Долженствует куратор абие предварителним образом устроеное описание вешчej с назначением количества, возраста и пола заоставших пупил фискалу монастирском на тој конец поднести, да тој сообразно званију своему разсудит, ашче заоставшија дјети различнаго возраста сут, или сут пак сироти нераздјелених братиј, или стрицев, или ашче из јединаго, или више браков рождени сут, в' случаи, гдје дјети тако неравнаго возраста заоставши, да многиј и некиј тјех в закони возраст мајоренства доспјели сут, или в случај, в немже јединому брату или стрицу неодјелену в животје сушчу, другиј же брат, или стриц такожде нераздјелен усопшиј, сирота би по себје оставиј, в первом и другом случаи абие измежду мајоренов и пупил цјелаго имјенија споразумјением принадлежащаго монастирја раздјеленне и поравнение љубовное да сотворит, сему же љубовно не воспосљедовавшу, чрез списким суд тјех намирити да имат.

3.) Повсегда в предварителних случаех раздјеленне и поравнение сотворено, писмено устроено, и к' актам ради будушчаго доказателства приложено будет, в' случаех ординарних по устроении описанија куратор поразумително с' фискалом не отложно определив, назначив, и предварителње обнародовав ден, вција вешчи движимија, в' скотјех сирјеч и марвје, во удобностех домашних и економических, или ко препитанију и одјејанију принадлежашчих, состојашчијасја, и јаже без тшетних ради пупил сохранитисја немогут, средствием лицитацин присутствујушчим и споразумјевајушчим в' првом пунктје наставленија сего изложеним лицам, распродати, и цјену продаваемија вешчи в другују рубрику описанија протокола горје назначенаго образца ставити да имат. В смотрении пак недвижимих домов сирјеч виноградов, нив, и шливников, ливад, воћњачков и иначе вида фундов недвижимих, разсмотрјети подобает, ашче таковија с ползоју заоставших пупил, до их законаго возраста цјели и ненарушими сохранитисја могут, и долженствујут, то таковија недвижимија вешчи под аренду с' доволним безопаснем, дати всјачески потребно, и до прирашченија пупил сохранити. Во условие обаче арендаторское, паче иних случајних условии и сија нарочно примјетитисја имут:

а.) Да арендатор паче аренда, тјаготи, такожде, јакоже публичнија такожде и домашнија фундов под аренду даним вмјењаемија сносит.

б.) Дом в' немже состојании пријал јест, собственим иждивенјем сохрањавати, и во свое времја возвратити да имат.

в.) Равње же и виногради без всјакија лести и ушчерби радити ежегодно недостаток положницами исполњавати, и во оном состојании в немже пријал јест, во своје времја да возвратит.

г.) ливади в' ниви усевни преобрашчати да не дерзнет.

д.) Иждивение, кое ради содержанија пријатаго состојанија арендатором употребитисја имјеет, от аренди отбитисја неможет, безопасија же ради сих куратор кромје контракта арендателнаго писание сверху пријатих недвижимих фундов точно да устројит, и јако в таковом состојании

арендатор пријал јест, парочно подписати и признати да сотворит чрез арендатора.

4.) Новци от распродатих стварej припадшија код принадлежашчаго монастиренастојатеља хранитисја имут, обаче не за долгое времја, но точију донеђеже конечни расправак и распродание не воспосљедует, сему совршившусја, новци подзакони интерес сицевим образом да издајутсја, настојатељу монастирја или намјесинику предсједашчу, сосједјашчим заклетим старцем, в присутствии фискала, сосједание да торжествуетсја, и оному, јегоже собрание сие довољним и точију в комитаџе нашем сремстјем безопасием недвижимих сирјеч залогов снабдјене бити судит, да издајутсја прописаним образом, облигациј или обвјазателства да стројатсја, и в тјех каждија пупили новци парочно да назначујутсја; тајаже обвјазателства сообразно всевисочајшему под 10-им февр. 1806. Nr. 1.733. в' смотрении предмјета сего возпосљедовавшему в' преводјеже приложеному под Б.) уреженију да интабулирајутсја. И пријавши под лихву не само таксу за интабулацију абие положити, но и во времја во обвјазателствах изложеное собственим иждивением интерес приносити, и пупиларному мас куратору тако предавати имат, да с' собранием лихв, маси пупиларнија, ни маљејшаго иждивенија не терпјат; должнику пак таковому, кои или неби во уречено времја платил интерес, или би такови с натегују собиралсја, капитал отказатисја, и иному под лихву датисја предписаним образом да имат.

Како что принадлежашчи монастир за маси пупиларнија мјеста своего каврирати неможет, тако исто и в случаи, јегда би сам на собственија потреби новцев требовал, из пупиларнија маси под интерес закони взјати восхотјел би, никогда недозвољатсја јему своевласно но предварителње путем своим от јего Превосходителства господина нашего Архи-Епископа и Митрополита, и подручнија јему чесњејшија консистории, получив дозволение, требујушчему монастирју новцев из каси пупиларнија дати можно, обвјазателство обаче таковое непотребует потому интабулирати дати, почему довољнаја сигурност при монастирје имјестеја. Равњеже фискал монастирски вкупје с' пупиларним куратором из маси популарнија никогда под интерес новца на своја собственија облигации взјати не могут, хотја би залогом довољним снабдјени били без предварителнаго и парочнога дозволенија јего Превосходителства господина Архи-Епископа и Митрополита нашего, подручнија јему консистории и вједомости и монастире-Настојатеља принадлежашчија маси.

6.) Новцем сицевим образом под законују лихву на безопаснаја мјеста даним, в смотрении заоставших пупил разсмотрити надобно, ашче пупила от лихви капитала своего пристојно воспитаватисја может? или ни?

Познату сушчу качевству вешчи и состојанија долженствует фискал пупилам заоставшим, или от сродников, или в' лишении тјех от ших доброхотних и честних Христианов, всегда обаче с поразумјением монастире-настојатеља особениа тутори пристављати, кои от врученних себје пупилах до законаго возраста особеное воспитателное попечение носити, и јему куратору во свое времја извјестија творити долженствују. При преставлении особених туторов, особито на то тежити потребно, да пупила лицу своему таковаго тутора получит, кои ју туне из љубве христијанскија, до законаго возраста своего содержавати будет. Ово, ашче нест возможно при оних пупилах, јаже довољној масоју снабдјени сут, получити, код оних обаче, којим не знатан, либо весма мален остаток от родителеј заостал, всјачески на добно набљудавати, да поне такови убожни от особенаго тутора своего, ради соразмјерних, силам возраста своего в домје служении, одјејанием и пишчеју, до возраста своего туне снабдјевајетсја, и сицевим образом домостроителству селском да обучаетсја, мали же свој останок нерушим содержаја. Кои ополиким имјением снабдјени сут, да њемушче туне воспитанија без ушчерба капитала своего содержаватисја могут, таковому младољетну сушчу, абие с поразумјением монастиренастојатеља и фискала пристојнаја пишча да уговоритсја, одјејанием из маси своеја

от пупиларнаго куратора снабдјеваему. Мужескија сицевија пупили 12-ија години своеја досицешија долженствует куратор, искусив качество духа, и наклоности их ко обученију сходнаго силам их заната давати, что пак касаетсја женскаго пола пупил, то таковија всегда онаковим људем на воспитание, ашче возможно будет, који их не само до удадбе пристојно воспитавати и одјевати, но и без маљејшаго ушчерба капитала своего удомити будут, да повјерјајутсја, и сверху таковаго обвјазателства реверс взјавше от тјех, к' актом пупили таковија касајушчимсја приложити.

7.) Куратор долженствует превосходјашчују иждивление пупили годишнеје лихву к' капиталу причислити, и таковују разумом пункта 4 наставленија сего под интерес издавати, счети пупиларнија како всјех во обшче мас, сице и каждија пупили поособ тако строити, и водити имат, да не само времено, и без времено, јегда на взискание јего превосходителства господина Арки-Епископа и Митрополита нашего, или подручнија јему консистории, или јего превосходителством опредељаемаго лица, или манастире-настојателја, припадлежашчаго, или монастире фискала, или приставленаго тутора, или самија во возраст закониј пришедшија пупили, и желајушчија состојание маси своеја знати потребно будет, но и всегда и без всјакаго отпирания сообразно горје прикљученому всевисочајшему налогу, масу пупиларну внезапу на развидјение поднести готов должен бити имат.

8.) Понеже смјешение таковое мас, идјеже једна маса, другују пупилу в' закони возраст пришедшују, исплативаем, законом Царства не само забрањено јест, но и печалним искуством доказуетсја, да из таковаго замјешателнаго строенија мас, непорјадок, и недостаток почти всегда раждаетсја, изостает, того ради установљаетсја, да пупиларни куратор, каждија пупили масу особње строити, и пришедшују у возраст собственим јеја капиталом исплатити и намирити да имат.

9.) Всја акта при конце каждаго года с' документи точно устроени вкупе с табелоју здје приложеноју B.) ради извјешченија точно на развидјение чрез фискала своему надлежателству подносити и предавати имјеет.

10. Како во једином мјестје фрушкогорских монастиреј стално пребивати, и часто мјеста оная, идјеже пупили находјатсја приходити, испитаја, и набљудаја воспитанија и поведенија пупил, тако и в каковом состојании недвижимое имјенние и фунди пупил находјатсја и стројатсја, и примјетив лестное и ушчерное стројение домов, виноградов, шливиков, воћњаков, ливад, и пив усјевни арендатории, творимое надлежателству своему објавити, и путем своим врачевание спискати долженствует.

11.) Зане силоју пункта сего долженствует чрезвичајнија трошки творити, того ради, ово, за форспани, ово же за инаја иждивенија, на папир, восак, и прочија ситници из расправљаемих мас по количеству маси взимати, от коих обаче особени счет водити, и предавати јежегодно долженствует ктому.

12.) Понеже всја родитисја могушчија случаи описати њест возможно, того ради налагаетсја пупиларному мас куратору во всјех случаех фискалу монастиреј наших извјестија творити, и от того који кромје сего за всја маси кавирати, и отговарати долженствует, упутствованија ожидавати.

Дјелано в Карловцје, 12. Априлија 1808.

Прокопиј Болић с. р. архимандрит Раковачки.

Гаврил Стефановић с. р. архимандрит Шишатовачки.

Атанасиј Антоновић с. р. проигумен Беочински.

Софрониј Лазаревић с. р. игумен ман. В. Ремети.

Софрониј Вујић с. р. игумен манаст. Врдника

Рафаил Вујчетић с. р. игумен Кувеждински.

Герасим Атанасијевић с. р. игумен Привиноглавски.

Георгиј Веселиновић с. р. проигумен ман. Бешенове.

Макариј Георгијевић с. р. игумен М. Јаска.

Димитриј Крстић с. р. игумен М. Крушедола.

Во отсуствии игумена: Данил Јовановић с р. намјестник М. Хопова.

Во отсуствии г. Архимандрита Јосифа от Путник Димитриј Вујић с. р. намјестник М. Гергетега.

Георгиј Константиновић с. р. фискал фрушкогорских монастирej.

Зашто се није и у Угарској са Србима поступало онако насилно да приме унију, као што је чињено у Хрватској за време Марије Терезије?

Д. Р.

Од како се код нас овамо од 1850. почело да износи на видело старе листине и писма; много се што шта дознало, што се није знало до њиховог обелодањања.

Сад нам долази многа и многа ствар јасна, на што се није ни мислило: зашто је кад ово, а кад оно од стране господствујућих чињено с нашим народом.

Између таких ствари долази и питање: од куда то, да се са Србима у Хрватској *онако* жестоко и немилостиво поступало, да само приме унију, за време иладавине царице Марије Терезије, дочим су Срби у Угарском у том погледу били доста мирни.

Ко је о тој ствари премишљао, долазно је до закључка, да је то чињено с тога, што је у Угарској било протестаната.

Ну, то није био разлог. Томе је био разлог са свим нешто друго. А тај је био разлог политичан, разлог од великог значаја по аустријску политику.

А какав, то видимо из доле наведеног акта, у ком барон Енгелсхофен, 1748. царски комесар на народном сабору царици Марији Терезији са свим јасно вели: *да царско-аустријски интерес не захтева, да се насилно православни Срби нагоне да приме унију, пошто би с тим једињењем Мађари много ојачали, и корист што је царица има од њиховог несаједињења, јако би се умалила.*

Ево правог узрока горњем питању, и ово је један доказ више, да се поморишани и потишани нису 1751. одселили у Русију ради гоњења због вере, него што нису хтели бити паори, и што су хтели да остану војници, па ма се у Русији изгубили и претопили у Русе!

По смрти патријарха Арсенија Јовановића Шакабенте, († 7. Јануара 1748.), заподене се у Бечу као и оно 1726. и 1731. питање о тројној кандидацији приликом набора митрополитовог.

По дотадашњем обичају у подобним питањима, искала је под 6. фебруаром 1748. мњење дворска илирска депутација и од генерала Фрање барона од Енгелсхофена, који је био царски комесар на сабору 1744., доцније је био и 1748.

Он је на њега дао овај свој значајан одговор.

Nota aus dem Engelshoffischen Bericht Ddto 19. Feber 1748. die Wahl eines neuen Ratzischen Metropolitens betreffend.

Respectu Candidationis hätte von vielen Jahren her zwischen dem Hoff und der Nation diese Diferenz obwalthet, dass Ersterer jedesmahl auf eine dreyfache gedungen, leztere hingegen sich bloss zur Einfachen Candidation verstehen wollen, und seye es bey dieser aut casualiter aut connivendo bis anhero geblieben.

Die Ursachen, warumben die Nation die einfache Candidation zu behaubten ihn, gründet sich Einestheilss auf die in denen von waylenden Kayser Leopoldo ex 1690. confirmirten Privilegien enthaltene Worthe: liceatque vobis inter vos ex propria facultate ex Natione et lingua rasciana constituere Archi Episcopum, quem status Ecclesiasticus et Saecularis inter se eliget, Anderntheilss aber auf die Beysorge: dass der Hoff aus dreyn Einen zur Union geneignet findenden Bischoffen auswählen, oder wohl gar die vacante Dignität der Union so zu sagen zum Preyss aufsetzen möchte. So mehr um die Nation all jenes verabscheue, was eine derselben so contraire Absicht förderen könnte, so scheinbahrlich seye auch, dass der Hoff einsmahl diese drayfache Candidation als ein Mittel in dem Unionswerkh zu reussiren müsse angesehen haben.

Es komme dahero auf die Staatsfrage an, ob man die Nation zu der ihr so odiosen dreyfachen Candidation zwingen, oder dieserhalben annoch ferners dissimuliren wolle? Dem Gewissen nach wäre zwar zur Beförderung der Vereinigung beider Religionen alles beyzutragen, in Anbetracht des Souverains Nutzen hingegen seye vorträglicher solche nicht, am wenigsten aber durch

Zwangs-Mittel zu Standt zu bringen, zu mahlen durch sothane Vereinigung beyder Religionen die ungarische Nation allzuviel gestürkhet, folgsam die in der Zertrennung beider Völker bestehende Stütze des hausses Osterreich sichtbar geschwächet würde.

Thunlich wäre jedoch, dass auf die Ternam zu dringen ausserlich gezeiget, in der Thath aber derselben nicht Erfüllung gleich vormahls dissimuliert würde.

Betreffend den Nations- Congress so scheineten zwar so wohl die Privilegien, alss der hergeführte Gebrauch solchen de ordine zu erforderen, da aber ein dergleichen Congress dem Hoff ohn vorträglich sey, grosse Umkosten mache, zu deren Bestreitung kein Fundus vorhanden, noch exscindiret, in Gegentheil aber haüffige Nationschulden ohne Umtrieb zu bezahlen, den ohnedeme mit Praestationen starkh gedrükhten gemeinen Mann noch mehr zu oneriren praejudicirlich seye, alss könnte zu solchem umb so weniger eingerathen werden, alss disfahls nicht die geringste Nothwendigkeit fürwalte, zumahlen a reconti exemplo des lezt verstorbenen Ertzbischoffens ein extra Congressum erwehlt und confirmirter Ertzbischoff ebenfalss qua legitime electus et confimatus von der gantzen Nation erkennet werden müsse.

Die Wahl selbsten und die Modalität, vermög welcher die Wahlstimme an den Hoff beförderet werden könnte, sodann belangend, so könnte entweder das Subjectum worauf die Vota ausgefallen, durch ein von denen 6 Bischöffen und von dreyen aus ieglicher Nations Condition nemblich dem Clero, Militari et Civili zusamben demnach von 15 Persohnen unterschriebenes Memoriale dem Hoff entdeket, oder von jedem Bischoff seperatim in seiner Diaeces die Vota gesamblet, und mittels eines auf seines Bistumbs allgemeine Nahmen gestellten Memorial eingesendet, denen Bischöffen aber anbefohlen werden, dass sie in ihrer von zweyen deren Vornembsten aus jedem District, Regiments oder sonstiger Militär-Corps ihr schriftliches Votum obgedachten Memorial beyrüken lassen sollen; auf solche Art wurden im Banat allein 22 Stimmen zu Vortheil des Hoffes umb so gewisser profitiret, alss dortendige Gemüther ohngefehr vorläufig praepariert, und die majora für jenes Subject, zu welchem der Hoff inclinire tacite zu Wege gebracht werden könnte.

Es seye ansonsten wegen Beyziehung zur Votirung des Militaris aus dem Carlstätter Generalat kein sorderlicher Anstand, wegen deren Banalisten aber werde von denen Croathischen Ständen nicht eingestanden, dass jene, weill sie bereits von älteren Zeiten her dort ansässig seyen, an denen raitzischen Nations Privilegien den mindesten Antheil geniessen sollen, und bedörfte also dieserwegen sowohl, alss wegen deren aus der Wallachey in lezten Krieg nach Siebenbürgen sich transferirter Altgläubigen eine positive Resolution.

Übrigens aber könnte jedem Bischoffen in seiner Diaeces um die Wahlstimmen sich zu bewerben zwar erlaubet, jedoch müsste anbey befohlen werden, dass er umb sich aus allen Verdacht setzen nebst seiner primo vel secundo loco einen anderen Candidaten in Vorschlag bringe, welches dann eben tacite auf geleisse Art das Ansehen einer Candidation geben thäte, falss nun oder obgesagten masse die Vota einzuhohlen, oder einen Nations-Congress für zu wählen beliebeste, könnte der Nation zu ein oder anderen eine Termin von drey Monathen a dato resolutionis anberaumet werden.

Es stünden zwar die Bischöffe in procinctu unter sich selbst Zusammentrettung und sofort über das Wahl-Subject zu vereinigen, folgsam Ihre Majestät umb die Beangenehmung des förmlichen Congresses una cum Nationc Bittschrift anzugehen. Diese Zusammentrettung nun könnte ihnen zwar nicht verwehret, auf die Propositionen aber geantwortet, und in solcher Antwort erstens der Congress nicht eingestanden, andertens aber die Modalität wegen Einbringung der Wahlstimmen vorgeschrieben, und nach deren Einlangung und darauf ertheilten Confirmation des Erzbischoffen Diploma dem Commandanten zu Peterwaradein zugesendet, und von diesem eidlich bey einer aus der nächsten Nachbarschaft sich ergebenden Versammlung der neue Metropolit mittels extradirung des Diplomatis vorgestellet, sodann aber selben untereinstens die zu kommende Diaeces übergeben, von einer ex parte camerali hierzu verordneten Persohn hingegen der Terestral Genuss deren Erzbischöfflichen Possesionen eingeräumet werden.

Wo ansonsten diessmahl einen Commesarium ex parte regni Hungariae beyzuziehen umb so ohnnöthiger scheine, alss dass quale des Candidatens das Königreich Hungarn nicht interessiren, äuser dieser Metropolitan-Wahl aber nichts gehandlet würde.

* * *

Неко је са стране написао и то одмах у почетку, где је говор о тројној кандидацији:

Weil mich errinnere ist in ihren Privilegien disertis verbis enthalten: *dass sie sich einen erwählen können*, wird also ohne Eingriff in erstgedachte ihre Privilegia eine diessfältige Terna niemahlen von ihnen erzwungen werden mögen. Meines Erachtens kommet es dermahlen nicht mehr auf die Frage an, in denen, obschon hiebevor dabey vorsinnig Confirmationen wiederholter Privilegien man die Nation in nur wilkürlicher Giltigkeit derenselben immerhin abgespeisset, und sich auf das *non usum* gesetzet hat, bevor der lezten Confirmation alle Puncta deren Privilegien conferentialiter gar wohl und reiflich überleget worden seynd, und J. K. M. daraufhin den praehabitum usum aus solchen Zulass, anbefohlen.

У погледу држање сабора написао је:

Hierzu wäre von hieraus nicht nur keine Anleitung zu geben, sondern vielmehr soviel möglich der Congress zu decliniren und der Nation abzurathen, sollte sie aber solchen absolute verlangen, so wäre es ihnen soweniger abzuschlagen, alss es nach Absterben des lezten Metropolitens auf keine neue Wahl anzukommen hätte, sondern der ohnedeme vorfanden geweste Ippecker Patriarch von der Nation nur allein alss Oberhaubt angenohmen und J. K. M. vorgestellet werden müsste.

У погледу самог набора написао је:

Wann es sodann auf die Wahl selbsten gelanget, vermeinte es bey der vorig Modalität und der Nation darinnen freye Hand zu lassen, um sie in ihren wohlgebrachten Privilegien keinesweg einzuschrenken, indem dem hiesigen Hoff derzeit bevorstehet, einen demselben nicht anständigen Metropaliten auch die Confirmation nicht zu ertheilen, wiewohlen nicht schaden würde, unter der Hand vorläuffig diejenigen Bischöffe ihrer Nation zu insinuiren, wieder welche bey erwehnten hiesigen Hoff kein Bedenken obwaltete, und das Jnconvenienz des allenfals zu rejicirend Subjecti zu evitiren.

У погледу комесара и од угарске стране написао је:

Hierinfals bin vollkommen verstanden.

* * *

Царица Марија Терезија није усвојила предлог Енгелсхофенов, него је у тајној инструкцији даној комисару Енглесхофену у 5. §. рекла: „Одустајемо од захтева тројне кандидације, те допуштамо народу, да може кога хоће од епископа за митрополита изабрати, почем Нама пристоји право, да изабраног не потврдимо, ако нам није по вољи"; а у §. 8., „Избор, српски народ и постављање митрополита има сматрати као царску милост и као Нама самим припадајућу јурисдикциону власт признати".

Комисар Енгелсхофен осим тога је на своју руку сабору и ово објавио: „да ако за три дана не обави избор, да ће тада обазнати једну другу значајнију дворску наредбу": (Види „Српски народни и црк. народ. сабори у Угарској од 1690. — 1889." од нас, Земун 1889. стр. 16./17.

Привилегија

царице Марије Терезије Јосифу Курцбеку штампару.

Д. Р.

О томе, шта је све рађено да ми овостранн Срби дођемо до своје штампарије; писано је до сада у разним листовима и списима.

О томе смо и ми написали чланак у „Јавору" за 1893. у бр. 9., а у „Летопису" Матице српске књ. 117. написао је покојни Ђорђе Рајковић чланак као грађу за историју штампарија у Срба.

Рајковић је описао постанак и сврштак Курцбекове штампарије.

А и ми смо нешто о њој наспоменули у чланку „Захарија Орфелин" у X. књ., „Споменика" кр. српске Академије, код које је неко време био коректор Захарија.

Овде доносимо привилегију царице Марије Терезије, што ју је дала Јосифу Курцбеку.

1770. Јунија 28. упутила је банатска темишварска Администрација владици темишварском Вићентију Јовановићу Видаку следећи допис:

Hochwürdigster Wohlgebohrner Hochge-Ehrtester Herr Bischof!

Nachdeme Allerhöchst gedacht Ihre Kais. Königliche Apos. Mayestaet dem N. Ö. Landschafts und Wienerischen Universitaets Buchdruckern Joseph Kurzbeck und seinen Ehelichen Leibes Erben ein Privilegium privatium zum Druck und Verschleiss der in Illyrisch Griechisch, und andern orientalischen Sprachen aufgelegten Büchern

Allergnädigst zu verleihen geruhet haben: alss werde Euer Bischöflichen Hochwürden von sothanen Privilegio eine Abschrift zur gehörigen Kundmachung, und den weitern Ende hiemit angeschlossen, damit sonderheitlich in Ansehen der Einfuhr fremder dergleichen Büchern kein unterschleiss gestattet werde.

Womit in stetter Hochahtung verharren
Euer Bischöflichen Hochwürden
Bereitwilligste
N. N. Praesident und Räthe
in dem Temesvarer Banat

Temesvar den 28. Juny 1770.

Сама царичина привилегија гласи:

Maria Theresia

Bekennen ofentlich mit diesem Brief, und thuen kund Alermänniglich, Was massen Wir im mildester Beherzigung, dass die in Unseren Erblanden Angesiedelte Illyrische Nation, und Clerus ihre Bücher bis anhero aus mangel mit Vieller Mühe, und noch grösseren Kosten aus frembden Landen eingeführet, Uns gnädigst entschlossen, sowohl zum besten besagter Nation, als des ganzen Publici eine eigene Illyr. und anderer Oriental. Sprachen Druckerey in Unserer allhiesigen Haupt und Residenz Stadt Wienn zu errichten, und der N. Ö. Landschafts wie auch Universitaets Buchdruckerei Joseph Kurzböck gedachte Druckerey auf eigene Unkösten zu übernehmen, und derley Bücher um einen leidentlichen Preiss zu drucken sich so willfährig als behänderklaret, sohin aber Allerunterthänigst gebetten habe, Wir geruheten ihme auf sothane Druckerey in ansehung der hierauf zu machen habenden nahmhaften Auslagen, und damit er nicht etwas von anderen Buchführern, und Buchdruckern, durch die Einfuhr oder Nachdruckung solcher Büchern in deren Verschleiss gehemmet, und beeinträchtiget werde, ein Privilegium Impressorium privatimum dergestalten gnädigst zu ertheillen, dass ausser ihme Niemand einige Bücher in der Illyr. oder anderen Oriental. Sprachen, in Unseren Gesamten Erb Königreich, Fürstenthumb, und Landen einzuführen, nachzudrucken, oder zum öffentlichen Verkauf zu bringen, befugt seyn solle.

Wenn wir nun gnädiglich angesehen diese des Supplicantens Allerunterthänigste Bitte, und anbey des weiteren gnädigst zu Gemüth geführet, was für beträchtliche Unkösten derselbe auf dieses beschwerliche zum besonderen Nuzen obbemelter Illyr. Nation, und des ganzen Gemeinen Weesens gereichende Werck verwenden müsse, und wie Er an durchaus sich Unserer höchsten Gnade vor andern würdig zu machen beeyferet seye, als haben Wir aus diesen, und mehr andern Ursachen über den Uns derohalben von Leiten Unserer Illyr. Hof Deputation beschehenen gehorsamsten Vortrag in solch Allerunterthänigst Bitte gnädigst bewilliget, und sofort mit wohlbedachten Muth, guten Rath, und Rechten Wissen Ihme Joseph Kurzböck, und dessen Eheleiblichen Kindern auf obgedachte Druckerey das gebettene Privilegium Impressorium privativum auf die nachfolgende 20 Jahre gnädigst ertheilet, und verliehen.

Thun das auch, und bewilligen ihme solches aus Kays. Königl. und Erz-Herzoglichen Machts Vollkomenheit hiemit Wissentlich und in Kraft dieses Briefes also, und dergestalten, dass Er Joseph Kurzböck, und dessen Eheleibliche Kinder alle durch Unsere hierzu eigends bestelte Censur Aprobirende Bücher der Illyrisch, und anderer oriental. Sprachen ohngehindert männiglich in Unseren gesamten Erb Königreich Fürstenthum, und Landen drucken, Verlegen und Verschleyssen, ausser ihme aber Niemand, wer der auch immer seyn mag, sothane Bücher ohne seiner, und seiner eheleiblichen Nachkömlingen ausdrücklichen Bewilligen, bey Unserer höchsten Ungnade und Straf 10 Marklothiges Goldes, auch hinwegnehm, und Confiscirung alle Exemplarien nachdrucken, Auflegen, einführen, Verkaufen, oder Verschleissen könne, solle und möge.

Gebiethen darauf allen, und Jedem Unseren nachgesetzten Geist und weltlichen Obrigkeiten, jezigs und künftigen Praesidenten Unserer Länder Stellen, Land-Marschallen, Prälaten, Grafen, Freyen, Herren Rittern, Knechten, Hauptleuthen, Vögten, Pflegern, Burggrafen, Landrichtern, Burgermeistern, Richtern, Räthen, Burgern Gemeinden, und sonst allen anderen Unseren Unterthannen, und getreuen, insonderheit aber allen und Jeden befreyten, Hof und Univeritaets Buchdruckern, Buchführern, Buchhandlern, Buchbindern, und dergleichen alhier in Unserer Residenz-Stadt Wienn, und sonst aller Orthen hiemit ernst, und Vestiglich, und wollen, dass sie Vorernannten Unseren getreuen Joseph Kurzböck und dessen eheleibliche Nachkömlinge bey vorstehend Unserem Privilegio Impressorio privativo durch die Nächts folgende 20 jährige Zeitfrist allerdings ruhig und ungestört belassen, daran durchaus

ког дана Он је пак умро 13. Априла 1737. као што се види из писма владике пакрачког Ниќифора Стефановића, што га је писао митрополиту Вићентију Јовановићу у Пакрацу 22 Априла 1737., у ком му рече: „— Днес от Костајници пријахом писанија — — да Г. Епископ костајнички настојашчаго Априлиа 13. Богу дух предал јест — —". („Богословски гласник" књ. IX. стр. 243.).

Па докле тако!

Д. Р.

Ко прати осталих просвећених народа журналистику, те је сравни с нашом српском журналистиком; тај хтео не хтео, мора признати да се наша журналистика у строгом смислу речи, и не може назвати журналистиком.

И ко хоће, да је што-но реч ажуран у погледу светске политике и да се нечему лепом и корисном научи из новина; тај не ће постићи ни једно ни друго, ако чита само нашу журналистику.

А не ће то постићи с тога, што се наша журналистика скоро искључиво бави с личним протеривањима, полемикама, аутономним питањима о којима сваки надрикњига пискара, и питањима сићушне месне политике, у којој главну улогу играју поједини оштећени или увређени партизани, или да се противник било лично, било политични што већма компромитује, при чему не сме не наспоменуто остати ни у самој ђачкој младости политично њихово држање, и цео њихов живот, па врло често и неистинито наведен.

И *тако* се поступа наравно само са политично-партизанским противницима, дочим се код својих присталица превиђају и прелази преко највећих њихових погрешака и мана, и може неко бити у своме животу не само кроз покварен човек и највећи народни кожодер, него и човек који је своме народу грдне штете нанео и денунцијантску улогу играо; тај само ако се клања новосадско-загребачким сунцима, оставља се на миру, долази до избора за општинско-епархијска преставништва, па често и до саборског мандата.

И кад нам је већином *така* журналистика, не треба се чудити, што по њеном суду и у овостраном српству као и у Србији нема ни једног нијоле угледнијег човека од положаја, који није жигосан као народни противник и осрамоћен. Те дочим се неко у једном органу слави као велики Србин и заслужан муж, у другом се у исто време представља као народна издајица и покварен човек.

А тако исто догађа се и то, да се у једном страначком органу неко представља као највећа незнаница, улизица владина, силовњак и народни издајник, а кроз кратко време, тај се у истом листу уздиже као човек родољуб, дорастао за свој позив, све му се жеље испуњавају, и при изборима пактира, а то све с тога, што је прешао у њихов логор, или им може учинити услугу.

И кад се код нас *тако* данас ради и поступа; је л' чудо, што се данас слабо ко и осврће на новинарску хвалу и грдњу, и што имамо мало људи од истинског начела и уверења, што се истакоше на површину? Ваистину није!

Већина се наших људи од спреме, угледа и положаја повукла с јавног поља, не желећи бити предмет цинићним и простим нападајима несавесних несвршених сарадника и уредника, а оно нешто што се није повукло и дало занапштити, то су људи чврсте воље, који их стављају у положај, да не гледећи и не обзирући се на свакојаке па и мучке нападаје, сматрају за своју свету дужност, да своме народу по своме умељу и знању послуже, и да народ упозоре на рад појединих несавесних јавних раденика и назови народних пријатеља, који као такови често служе највећим народним противницима, и с њима се удружују.

Па не само, да ми и данас тако поступамо с појединим личностима, него тако поступамо и са самим заводима и установама народним. И њих смо увукли у своје партизанско врзино коло, па не презамо и од самих денунцијација, које их могу сластати, и бирамо неспремне и недорасле људе за места, на која би требало прве људе изабрати.

Кад би смо само хтели овде да наведемо, шта је све у овом погледу код нас учињено, и шта се чини, и то од свију наших странака, и за сваку своју тврдњу с пуним доказима изишли на среду; тек тада би се видела не само наша мизерија, него и несавесност и вапијући грех спрам народних — животних — института и установа наших, и како су нама пречи наши партизани,од свих осталих обзира и дужности.

И кад бисмо то урадили; онда би многи и

многи завеђени Србин дошао к себи и увидео, *да нама Србима и нашем јадном и жалосном стању није нико толико крив, колико ми сами.*

Јесте, ми смо сами себи највећи непријатељи, и кад човек хладнокрвно погледи шта се све код нас на све стране ради; мора да дође до уверења, да је онај један мудри Србин имао у неколико право, што је изрекао: наш је народ и то не један део, него скоро цео захватила парализа. Јер *оно*, што се код нас ради, односно не ради; то показује ваистину ненормално стање!

Ми у место да одвраћамо наш народ од безпослича и да га упућујемо на рад; ми га потрзавамо, па и у ово радно доба на зборове и повереничке скупштине, које се по целој Хрватској и Славонији одржавају и од самосталске и радикалске странке.

А зашто се исти зборови и скупштине у ово златно радено доба обдржавају, на које долазе по неколико стотина људи, који не само да напуштају код куће рад, него на зборовима троше и новац, који би се могао на много корисију циљ употребити; то не зна она зборовска светина, него то знају само страначке вође и њихови генерални штабови.

Светини се говори од Кулина бана и износе јој се пред очи, како ће протећи земљом мед и млеко, ако приступе у ту и ту странку, а наш народ, како је по себи лаковеран, и очекује, да му пада с неба мана; слуша говорнике и не разуме ни десету, нити он зна садржај њихових политичних говора, ал им кличе живео, и угледнији с радошћу се примају за чланове одбора, којима је задатак да спроведу организацију странке у своме котару!

И многи и многи од тих весељника, напушта своју кућу и вере се од села до села, уживајући у слави, што је у друштву са господом, којој је господи девета брига кад исти страћи имање, рађени „за народ“, те на његово место поставља друге, да и они прођу њиховим трагом.

Спопао би нас страх, кад би се покушала дата о пропалим нашим домаћинима, који се бавише више народским пословима, него својим. А таких мање више има у сваком нашем селу, где ћете наћи на пољаре, који су своју каријеру започели са кнештвом, а свршили је или са пољарством или говедарством.

Ко је на селу, тај ће знати, како се наш свет отима за сеоска звања, и како немилице троши и подмићује да се дочепа „положаја“, и кад га се дочепа, тај је обично готов, тај ступа из реда домаћина у ред надничара.

За карактеристику нашег народа и Немаца, навешћемо овај класичан пример. У једном чисто немачком месту у Срему, живео је један једини Србин, и Немци изабраше брата Србина да им кнежује, а они гледаше своје куће и куповаше од „паметних“ Србаља земљу, и свршетак је те комендије био то, да је Србин умро у сиротињи, те му се данас супруга мучи с децом, а Немци постадоше спахијама са српском земљом.

Ко прође и у радне дане, видеће код општинске куће силесију Србаља, дочим у немачком месту, не ће видети ни једног Немца.

Јесте светина или народ — ратарски народ — не зна, шта је право циљ народним зборовима, што се обдржавају у ово златно и скупоцено радно време. Она одлази на њих, што се нада одахнању свога стања, за које све друге криви, само не себе, а партијске вође и њихови доглавници — ил као што их називаше радикалски вођ и кум Крунослав Јовић „генерал штаблерн“ — знају, и као што доктор у пекмезу даје болеснику горке пилуле, тако исто и они говоре народу о народној користи, а пред очима им је лична корист.

Као што је од користи и берићета лепа, тиха киша, кад падне у време за економе; тако исто добро дође нашим странкама — самосталној и радикалној — у Хрватској и Славонији промена система у Угарској, која промена учини чуда и у Хрватској и Славонији, те постави на површину људе, који се никад и не надаше да ће доћи до оног угледа и уносног положаја, до ког дођоше сретним случајем и околностима.

Ну, како тај данашњи њихов положај, није баш тако чврст, да га не би могао и најмањи непријатни ветрић оборити; природно је, да се као паметни људи морају постарати, да кад дуне ветар и олуј, да га не пшчупају, или ако га и пшчупају, да има некога, који би их поново учврстио.

А тај неко, није нико други, него народ и бирачи.

С тога се дакле спрема терен за тај могући случај, и с тога се тако журајивно одржавају поверенички састанци, а вође лете на ветреним крилима с једног краја на други, заборављајући и на своје здравље.

На там повереничким скупштинама говори се наравно о свачему, само не о оном, што би

савестни српски родољуби требали говорити т. ј. да се народу каже: народе, узми се у памет и паметније живи, јер ћеш пропасти. Окани се терања политике, у чему се ти не разумеш, него гледај своју кућу и настој да умножиш своје имање, а не да га продајеш, те кад пропаднеш да се селиш у Америку.

Угледај се у свему на Немце, који на све стране напредују, дочим ми пропадамо и не мисли, да ће морски страначки програми подићи твоје економско стање, као што ти се од несавесних Србаља преставља, него ће се твоје економско стање подићи, ако ти уздаш, ушчуваш и узживиш паметно.

Ал *тако* се народу на зборовима не говори, него му се и онако велика његова маштa само распаљује, и народу се што-но реч само „куриште", и преставља: како је он господар и томе подобно, дочим ће му сутра тај народни пријатељ, ако је адвокат — а таки се данас по највише и размећу по повереничким скупштинама — у бесценје продати имање на искање каквог несавесног кожодера — каишара —, и у парницама одерати до голе душе, те рачунати му н. пр. писаћи прибор са 3—4 кр., који не кошта више од 2—3 филера, као што обичествује румски трибун и несуђени посланик.

Што је наш народ запао и допао у данашње дешператно стање, носе на души грех и многи наши адвокати, који својим говорничким даром, знадоше да светину — народ — поведу за собом и којима је главна циљ, де се брзо обогате.

Ваистину је и срамота и гријота шта раде неки назови родољуби Срби адвокати, који за неколико круна продају српске сермије, које Немци купују, и који и у најјачим стварима по 10—20, а има случајева да и до 100 рочишта обаве, само да им рачун маснији буде.

Дед народни попови, ово довикните говорницима-адвокатима, и реците им нека то ураде, да то престане, па ће се у томе много више осетити „нови курс", него у слободној штампи и томе подобном.

Лепо је рекао пре неколико година онај г. истражни судија из Загреба, што је обављао истрагу по Срему против српских адвоката: у целој Хрватској и Славонији нема таких адвоката — кожодера — као што их има Србаља адвоката у Срему.

И данас се *таким* престављају народу као народни пријатељи, а све оне проглашују за народне непријатеље, који народ уче истини, и саветују да се не поводи за себичњацима, којима је главна циљ лична корист, и који или сами или њихови очеви дођоше неправилним путем до данашњег грдног имања, те им је сада лако бебукати се.

Сад исти нападају на Куеновштину, ал кад им је требало доћи до stallum-agendum-a, знадоше Куеновштину мољакати и гласати за њих, а чим узјашише на коња, они се порадикалише.

Ми смо за време свога 40-годишњег живота у народу и праћењу народног живота, нашли само на једног увиђавног ратара, који је увидео свој смервни положај, те кад би га црквењак позвао у скупштину, одговорио би му: шта, треба варошанима — господи — опет воде да им ми паори носимо.

Тај је — покојни Панта Убавац, горњовароško-земунски ратар увидео, зашто он треба господи, и кад једном код нашег народа узбуде више Панти, који ће увидети, да су они господи нужни само тада, кад треба њиховом помоћу да се доченају положаја, а иначе их се не сећају и душмански шишају, кад им падну шака; тада се многи и многи „народни пријатељи" — адвокати — не ће тако брзо богатити и живети царски, а један по један њихов клијенат неће у суво грожђе, нити их стављати на уносне положаје.

Само ће дуго и дуго времена протећи, док народ дође до те свести, ако у опште до ње икад и дође.

Он ће се и на даље варати и поводити, данас за једним, а сутра за другим, мислећи и варајући се, да ће му бити боље.

Аранжере повереничких скупштина умолили бисмо да се мало уаму у памет, какве последице могу наступити од потрзања народа на зборове, јер народ научен на њих, срља и на социјалистичке зборове, те како му се на њима износе оне ствари, што њему боље годе, као нападање на цркву, свештенство, капитал, деобу земље и томе подобне; дај Боже, да социјалисте не постану господари ситуације, и кад то постану, због срљања, јер познато је да су вође њихове Јевреји. А ко су они, и шта им је циљ; то је бар познато!

Попове пак народне, што се истичу уз адвокате, те и они држе предавања народу и о прогресивној порези, и ако не знају, где је место да се о њојзи решава, упозорили бисмо, да не

заборави да они живе у народу, те кад њихов народ — парохијани — виде, да нису добили оно, што им се обећавало, нек не заборави, шта отуда може изићи.

А особито бисмо их упозорили, да не сладе народу „Дај", јер народ научен на тако јествиво, кад увиди, да до њега не може доћи, него да узмора сам издржавати свештенике своје, омрзнуће на њих и отићи у назарене, као што и ради.

Имате Ви браће много већег и нужнијег посла од тумачења радикалских и самосталских програма. Угледајте се на католичко свештенство, како оно чува своју веру, и како врши своје дужности.

Ми знамо једног од Вас, који држи говоре о прогресивној порези, а у цркви при јектенијама не зна да разликује множину од једнине.

А знамо њих двојицу, чији синови када их доведоше у I. разред гимназије не знадоше ништа више из катихизиса доли оченаша, а очеви су им највећи радикали.

У место, да наше свештенство држи зборове и договоре, како да се стане на пут безверју код нашег народа, оно се измотава по политичним зборовима, а не виде јадници како странци кушују српске куће и земље.

Други је циљ одбрдживању повереничких скупштина помисао, да се може скорим сазвати наш народно-црквени сабор, те како поједини свештеничко-световни саборски штребери, не смеју јавно казати, народе: ми смо рађи да нас бираш за посланике; то се удружише браћа једномишљеници, те на повереничким скупштинама држе „запосне" говоре — већином народни попови — и о автономији народно-црквеној, сладећи народу, какво ће благословено стање наступити, ако при избору посланика изаберс радикалне посланике, да на сабору заступају спасоносни радикалски програм.

Па као што светина и народ не разуме и не схваћа оно, што му се на зборовима и скупштинама говори о политици; тако не разуме и не схваћа ни оно, што му се говори о народно-црквеној автономији.

Радикали а и самосталци су метули у свој програм туште ствари, што се не дају извести, и њима су при грађењу програма лебдели пред очима једино звучећа слободоумна начела, а ни мало се нису освртали на праву корист наше цркве и да су једном и они увидели и дошли до уверења, да нас бар на овој страни једино може наша црква одржати и очувати као Србе, као што нас је одржала и очувала од Косова до данас, те да се сви окупимо око ње, и настојимо да што спремније и родољубивије свештенике узимамо и углед им и уплив у народу подижемо.

И нама није доста ни то, — а особито радикалима — што поједине свештенике наше, који и ако су много бољи од оних, које они као своје партизане уздижу, немилице нападају и грде и углед им понижавају, и то све само с тога, што нису њиховог политичног уверења, што исти хваљењци за неку срећу сматрају, а не виде јадници, да се тим нападајима руши и њихов углед, него тако поступају и са својом поглавицом црквеном Његовом Светошћу, и високопреосвештеном г. г. Епископима.

Који не ће од њих да онако игра, како му странка свира, код тог се види и најмања трунчић у оку, а који хоће, код тих се не види ни балван.

Од многих примера навешћемо само овај пример.

Недавно је издала наредбу темишварска конзисторија односно административни одбор на свештенство и општине, да свака црква има набавити нов антиминс, за који има дати по 3 дуката, те и ако би та свота имала припасти г. епископу др. Георгију Летићу, на основу § 22. 5.) Декларације од 1779.; он ју је наменуо за њиме установљени фонд „Фонд Високопреосвећеног Г. Епископа др. Георгија Летића за подизање свештеничког и учитељског подмлатка".

„Застава" је, кивна на г. Епископа због Меленаца и избора епархијских скупштинара у в. кикиндском протопопијату, једва дочекала ту прилику да нападне на њега, те да тиме парализе и ослаби оно одушевљење народно при освећењу барјаку у В. Бечкереку на велику Госпојину, и на путу од Темишвара до В. Бечкерека.

Па како је недоследна при своме нападају!

Она замера г. Епископу, што по поменутим наредбама свака црква мора узети нов антиминс, и за њега онолико много платити, који по духанској цени — рече — не стаје више од неколико круна, и да овамо од рескрипта епископима не припада поменута декларацијска такса за антиминсе.

На основу тих својих тврдњи, подвргне она потсмеху горњи фонд и поменути дар г. Епископа,

Да Ви господо хришћанска око „Заставе“ — ако међу Вама можда и има безбожника, ал има и два православна „попа“, који и ако су радикали, нису безбожници — при писању — а особито кад хоћете неког да нападнете ил' немејете — пре него што почнете писати — дрљати, и напасти на част свога противника, ако не иначе, а оно при помисли да нападнете на г. Епископа темишварског, мало већма размишљавате, је ли то хришћанска, је ли то достојанствено, мудро и политично нападати једног српског великодостојника — српског владику, и то *оваког* владику, који се сваком приликом особито при својој посети у В. Бечкереку показао као дорастао за своје узвишено место, и који је освојио срца не само српска, него и туђинска, и ком се ни у последњу управо, а ни живота приватног не може ништа замерити; Ви не бисте могли написати, односно допустити да у петковачи у бр. 149. изиђе онај чланчић: „На који начин хоће епископ Летић да постане добротвор?“

А не бисте пустили у лист, кад се већ напшао веселник да га напише, с тога, што Вас је исти чланак што-но реч посекао, да ћете се љуцки почешати и ујести за језик, кад ушчи тате ово што иде.

Поменути је веселник при писању свога чланчића ударио на г. Епископа Летића 1) што *све* цркве морају узети нов антиминс, а 2) што морају за њега платити по 3 дуката.

Какви сте Ви радикали, ми да Вама ма какве разлоге наведемо, не бисмо Вас могли разуверити, и Ви би нас због њих и немејали и нагрдили по свом обичају.

Ал' пошто ми Вас врло добро знамо, то Вас бијемо Вашим сопственим оружјем, због чега нас тако и мрзите — ми се међу тим молимо Богу, да нам само памет не обрне, да тражимо и Вашу хвалу, као што је траже из себичних интереса многи и многи, који су Вас некад жешће од нас нападали.

Дакле чујте господо хришћанска.

Држимо, да нам не ћете хтети, а ни моћи опонирати, да се са основом не може замерити *оно* Темишвару, што се није замерило Вршцу, и да је Темишвару било слободно чинити оно, што је било слободно Вршцу.

Вама је бар слободно завирити данас у протокол седница административног одбора у Вршцу, те кад у њега завирате, наћи ћете на бр. 808. ех 1899. у ком се ово вели:

„Његово Високопреосвећенство, госп. Епископ-дијецезан Гаврил јавља, да су наручени нови антиминси готови — — решено је (у седници од 5. октобра):

Предлог усвојити и наредити, да све црквене општине без разлике имају за нов антиминс под личном одговорношћу председника овамо послати 8 fl. a. вр. и 3 царска дуката; при чему имају г. г. свештеници антиминсе по жељи Његов. Високопр. г. дијецезана однети за 14 дана надлежним окр. протопрезвитерима, а г. г. окр. протопрезвитери изволеће те антиминсе лично Високопреосвећ. г. Епископу предати. О том г. протопрезвитере знања, а преко њих свештенство равнања и црк. општине безусловног извршења ради известити.

Читао и издао:

М. П. Јанковић,
епарх. бележник.“

И кад *овако* стоји са антиминсима; онда једну мање, памет у главу, па прво добро промозгајте шта ћете и о чему ћете шта писати.

Напоменути нам је још и то, да је г. Епископ Летић одустао да поменута свота уђе у његов фонд, него ће ући у фонд епархијски.

Ово ради Вашег знања, а Вас ћемо молити, да нас известите, куд је уништао новац од продатих антиминса у вршачкој епархији.

А не треба заборавити ни то, да су мање више сва г. г. протопрезвитери известили г. Епископа, да су у свима црквама антиминси стари, и да је речено, да сиромашније општине не ће морати платати целу горњу своту, односно да ће сасвим сиромашне добити их бадава.

Освећење зграде

нове српске народне вероисповедне школе у Даљу.

У недељу 27. пр. м. по ст. календару слегао се у Даљу силан свет после службе божје, да присуствује освећењу велелепне зграде срп. нар. вероисповедне школе.

Одустало се од велике свечаности, која је требала бити приређена уз присуство представника црквених и световних власти, понајвише због нетактичног држања неких дволичних људи у селу, који су закукузали лако веран свет да се према ономе, који је Даљу подигао велелепну школску зграду, покаже

неблагодаран. Али ово ровење људи, који у исто време кађе и нашем властелинству и лаковерном свету, није могло задржати трезвене људе, да у великом броју не присуствују овој тихој и скромној свечаности, и тиме да одаду благодарност великом добротвору Даља, Њ. Светости Патријарху Георгију.

Сама свечаност, као што рекосмо, била је скромна и тиха. После св. службе божје осве̏ћена је школска зграда, пререзан је колач и одала се достојна пошта Њ. Светости, који је ову школску зграду подигао, и др. Милану *Максимовићу*, земаљском посланику и управитељу дањског властелинства, који се трудио да се ова зграда што веледепније подигне. Том приликом говорио је преч. г. Милош *Рајачић*, стари парох дањски, и г. Стеван *Бенин*, нови учитељ и управитељ дањске срп. нар. школе, чије говоре доносимо ниже у целости.

Говор преч. г. Рајачића гласи:

Многоштовани зборе! Освануо је за озу српску опћину ванредно значајан и прерадостан дан. За чиме су наши мештани годинама и годинама узаман жудили — остварило се. Пред нашим, радосним сузама орошеним очима стоје, ето, величанствени двори просвете, наша, српска вероисповедна школа — вековна задужбина штедре и дарежљиве деснице Његове Светости, Преузвишенога Господина Георгија Бранковића, српског Патријарха.

Места у спахилуку патријараха српских, Дањ, Борово и Белобрдо, од како се оно год. 1874. укинуше наше вероисповедне школе, не имадоше таких својих школа. Деца се наша учише кроз толики низ година у школама комуналним. Тек је садашњи дарежљиви мецена просвете нам народне и верске, Патријарх Георгије Бранковић обратио и на ову страну најживљу пажњу. После подигнуте вероисповедне школе у Беломбрду, ево је и у нашем милом Дању подигао ову красну зграду трошком од кунних 80.000 круна. А стоји уједно и утешно обећање мудре Поглавице наше свете Цркве, да ће, ако Бог да живота и здравља — што нека би Му свеблаги Творац подарио још на много година — на пролеће и у Борову саздати вероисповедну школу, као што вам овом приликом могу саопћити и најаву Његове Светости, да ће по времену и мештанску нам цркву као и звона обновити дати.

Па ево, љубезни моји Дањци и наставници, ми ово вероисповедно школско здање, које Свети Патријарх овој црк. општини за културни развитак наше школске деце подиже и основа, посветисмо данас првом просветитељу и Архиепископу Сави, као патрону свију наших српских културних завода. А нашем светом Патријарху Георгију Бранковићу, као оснивателју овог вероисповедног школског здања, нека буде, као правом последователју првог Просветитеља, пред Богом и пред људима синовља благодарност, попраћена са: Живео Свети Патријарх Георгије! те живио управитељ овога властелинства велеможни г. Др. Милан Максимовић! И напокон буди велико признање и захвалност и в. кр. земаљској влади, нарочито одјелу за богошговље и наставу, која нами благонаклоно одобри вероисповедну школу покрај још оне потпоре, коју је нами годишње од 4000 к. ова пол. управна општина за издржавање наше вероисповедне школе вотирала.

Приказујем вам уједно, љубезни моји, овде предстојеће учитеље ове вероисповедне школе наше, који ће по својој задаћи трудити се, да школску младеж нашу по уставу школском изобразе, да као права Сричад напредују у светој нам вери прадедовској и народности српској.

У то име кличемо: да Бог поживи и наше учитеље ове вероисповедне школе, као и чланове црк. општине и школског одбора, који нас до 4000 правосл. душа у нашем великом и одличном месту Дању у свима автономним просветним односајима верно заступају.

Најзад пак још једном помолимо се Богу Саваоту, да живи Његова Светост Преузвишени Господин Георгије Бранковић, Патријарх српски и наш дарежљиви Добротвор! Живео!“

Говор управитеља школе г. Бенина гласи пак овако: „Поштовани скупе! Данас је освануо велики и значајан дан по дањске Србе. Данас се предаје у руке наше зграда, која ће за мало дана оживити напуњивши се Сричићима, уданицом нашом. Можда сад у први мах и не појимате, од какове је важности ово по нас; али док оберемо први плод, казаће вам се и само. За сада да вам је запитати ону голу сиротињу српску по Банату, она би вам најбоље протумачила значај данашњег дана. Та сиротиња, која се стисла око трошних јадних својих школских здања; која од уста својих

откида и дели последњи залогај, да би могла одржати своју народну школу и тиме сачувати децу своју од туђинског јарма, — та би сиротиња, пред оваким дивним здањем, капу скинула и дубоко захвалила ономе, који је од своје добре воље и љубави према просвети народној подигао то здање, и даровао народу своме. Па ако не ви, али деца ће ваша знати достојно да оцене ово дело Његове Светости срп. Патријарха Георгија, која ће из овог здања, из ове школе, изаћи спремни за живот и тешку борбу животну.

Драга браћо! Ово вам је, поред цркве, матица, око које ваља да се сви окупимо; ово је штит наше будућности, ког ваља да добро чувамо. Улазећи у ову народну тврђаву, оставимо напољу све међусобне несугласице; отресимо се себичних мисли, жеља и намера, па уђимо као браћа, као синови једне мајке, и чувајмо овај опћи дом свој! Ми, учитељи ваше деце и учитељи ваши, стојимо орни и вољни, да посао свој приграмимо; помозите нас и ви, па да нас види Бог и људи!

У тој нади *здрави* и весели били!*

Сутра-дан изаслала је црквена опћина свог председника г. Матију *Кикановића* и учитељ-управитеља г. Стевана *Бенина*, да у име опћине лично захвале Њ. Св. срп. Патријарху Георгију, и да предаду писмену захвалницу црквене опћине. (Захвалницу смо донели напред. Уред.)

Осим овога, закључила је црквена опћина, да преко изасланства поздрави и захвали и г. др. Милану *Максимовићу*, земаљском посланику и управитељу властелинства, који је после Њ. Светости највећи добротвор ове школе.

Нека је и од наше стране хвала Њ. Светости, и г. др. Максимовићу, који својим добрим делима најбоље показују, колико љубе свој народ. А где су дела, речи су излишне! Живели!

Даљ 7. (20.) септембра 1906. §.

Извештај

о раду седнице епарх. конзисторије темишварске, одржане 16. (29.) маја 1906. под председништвом високопречасног Госп. *Исаха Дошена*, архимандрита бездинског, потпредседника епарх. конзисторије.

Узета је на знање извина члана Л. Мајинског из В. Кикинде због недоласка му у седницу и оверовљен је без примедбе записник пленарне седнице од 20. марта (2. априла). — Отпис вис. министарства просвете у погледу подељења држ. припомоћи неким свештеницима и свешт. удовицама узети су на знање, и извештени су о истима интересанти. — Узет је на знање извештај Преосв. Госп. Епископа Георгија о рукоположењу срп. богослов М. Николајевића за ђакона и презвитера, те је наређено да се исти јереј уведе у списак мирског свештенства ове епархије, и упућен је окр. прот. арадски, да му администрацију додељене му 2. парохије у Срп. Св. Петру прописно преда. — Враћен је црк. општини сиришкој непотврђен статут за наплату црк. утвари при погребима и парастосима на измену. — Узето је на знање саопштење Преосвећеног Госп. Епископа о рукоположењу срп. богослова Душана Замуровића за ђакона и презвитера и извештај окр. прот. арадског, да је истом јереју поверио привремену управу парохије мађ. чанадске и остављен је и на даље за дминистратора те парохије, извештај пак истог окр. прот. о смрти пароха мађ. чанадског јер. Свет. Поповића узет је с болом у души на знање. — По потреби службе разрешен је срп. богослов М. Протић од дужности примања у администрацију ивањанске и постављен је за администратора исте парохије јереј Ненад Барачки админ. парох. у Црној Бари, за администратора црнобарске парохије пак постављен је јер. Сретен. П. Јовановић бивши парох сиришки. — Позван је админ. парохије у Ђиру и Толвадији Р. Станижан да поднесе распоред по којем ће богослужења у св. храмовима ђирском и толвадијском преко целе године обављати. — На основу поднесеног извештаја окр. прот. темишварског извештен је сходног поступка ради овоепарх. админ. одбор, да у црк. општинама у Рудни и Кнезу нема парох. дома и да је стање храмова у неким општинама протопрезвитерата темишварског лоше и позвана су нека парох. звања да известе, шта је узрок постојећу дивљих бракова и шта је учињено до сада и шта би требало чинити да исти бракови и св. црквом благословљени буду и да се постојање дивљих бракова спречи. — Потврђен је избор јер. Миливоја Поповића админ. парох. фенлачког за пароха у Санади и наређена је предаја парохије санадске истоме; администрација фенлачке парохије у оскудици свештенства поверена је преп. братству манаст. Бездина. — Упућен је окр. прот. великокикиндски, да од администрације срп. крстурске парохије јер. М. Перића разреши и управу исте парохије новопостављеном пароху јер. Добривоју Николићу преда. — Узет је на знање извештај известиочев, да је по решењу епарх. скупштине президијално поднесена представка св. архијерејском Синоду ради успостављања комисије за преглед и одобравање св. икона за цркве и домове верних. — Узет је на знање извештај известиочев да је президијално под-

несена св. архијерејском Синоду представка у предмету протумачења односно преписачења 27. §. 43. зак. чл. из 1895. у погледу вероисповести оне деце, чији родитељи не припадају ни једној примљеној или законом признатој вероисповести — Упозорен је јереј П. С. парох у Т. Б. да је безусловно дужан у цркви објавити одбором одређени дан држања црк. скупштине. — Извештен је јереј Ал. Стојковић свештеник у Барбертону у Америци да му се не може удовољити молби да се стави у стање мира, пошто није више у свези клира ове епархије. — Одбијен је уток црк. општине арадске против овдашњег решења, којим је а limine одбијен уток исте општине у предмету попуњења места протопрезв. помоћника. — Позван је јереј М. Н. парох дињашки, да се постара за личног помоћника или поднесе молбу ради полученља мировинске припомоћи. — Поднесено је 5 бракоразводних пресуда. Свега је донесено 84 решења.

Извештај.

о раду седнице епарх. конзисторије вршачке' држане 24. јулија (6. августа) 1906.

Узет је на знање извештај референтов о извини члана ј. В. Р. и позива заменика Б. П. — Узето је на знање изјашњење ј. В. О. пароха мраморачког на тужбу А. М. из Мраморка у ствари сахране његова унучета. — Умољено је високо кр. уг. министарство културе за исправак у матици крштених при цркви св. Оца Николаја у Вршцу из год. 1892. бр. 113. — Одбијена тужба из Д. И Свињице против ј. Г. Г. администратора тамошњег с разлога, што конзисторија не може узети у обзир тужбу против свештеника од компромитованих лица — Спроваља се вис. кр. уг. министарству културе изводи из исправљене матице крштених при загајичкој срп. прав. цркви. — Анулиран је скупштински закључак црк. општине загајичке о издавању једног црк. стола, пошто је столове издавати компетентан црк. одбор а не скупштина. — На молбу кр. среског суда у Алибунару, да му се изађу списи у ствари тужбе А. Б. против Г. П. из Добрице одговорено, да су исти списи још код М. Ц. С. ј. Г. П. и дата дозвола, да може Т. Д. из Добрице тужити цивилном суду. — Спроведена високосл. саб. одбору молба Л. Б. за прнпомоћ. — На пријану окр. протопрезвитера вршачког Б. П. умољен епарх. адм. одбор, да казни председника а школ. одбор учитеља В. Маргитског, што се приликом каноничке визитације његове огрешише о дужно поштовање претпостављене власти. — На молбу С. Н. из Панчева, да јој се уручи првостепена бракоразводна пресуда одговорено, да конзисторија остаје при пређашњем свом решењу. — Извештена је црк. општина златичка о одговору поджупанског звања крашо-северинске жупаније у ствари одређења места за сахрањивање странаца у Златици. — Списак прав. срп свештенства протопрезвитерата бело-црквапског и извештај о канон. визитацијама и испитима из вероиауке стављен у писмохрану те позвано окр. протопрезв. звање вршачко, да и оно исте поднесе. — Саопћен је црк. оцењивач вршачкој одговор сената вароши Вршца у ствари интерпирања ј. М. Т. — Узета је на знање одлука Е. Ад. Одбора у ствари издавања плате ј. К. Л. — Узет је на знање извештај стечајно-испитног поверенства, да су ј. А. М. парох, пом. избишки и С. С. ђакон вршачки положили стечајни испит. — Позвана је црк. општина луговетска да распише стечај за пароха. — Повраћена јер. С. Д. пароху парћанском молба, којом компетује на место с. парох. помоћника у Томашевцу. — Издато је упутство парох. звању вршачком о дозвољеној исправци матице крштених при храму св. оца Николаја и успенија св. Богородице. — Публикована је пресуда Митр. црк. савета, којом је потврђена овдашња одлука у ствари тужбе М. Д. против ј. В. Н. из Ст. Молдаве. — Публикована је пресуда Митр. црк. савета, којом је одбијена молба управе ман. Војловице, да не мора платити потраживање ј. П. Г. — Ј. Б. Д. пароху фердинском на његову жалбу против решења конзисторијалног одговорено, да није његова ствар, да поучава конзисторију шта спада у њен делокруг, те да се таких поднесака у будуће клони. — Умољено је поджупанско звање у Лугошу, да даде затворити крчму, која се налази у близини цркве у Лесковици. — Узет је на знање извештај референтов, да је на место пароха у Павлишу председијално стечај расписан. — Позвато је парох. звање марковачко, да уведе у срп. матицу један случај рођења, забележен у румунским матицама. — Поверено је протопрезв. капелану вршачком ј. М. П. катихизовање на вршачким комуналним и женској грађ. школи уз разрешење од тога ђакона С. С. — Издата захвалница архидијецезалној конзисторији черновичкој на послатом шематизму, исти стављен у архиву. — Узето на знање и извештено парох. звање у Доњој Ђупкови о накнадном иматрикулирању Ж. М. у тамошњој матица крштених. — На поднеске Е. пл. Р. решено, да конзисторија остаје при пређашњем свом решењу, т. ј. да му се ако се експктаулним путем не пријави, има куратор поставити. — Присутнени су избору за пароха у Вел. Средишту компетенти ј. А. М. лични п. пом. из Избишта, ј. Г. К. адм. парох. из Вел. Средишта и ј. М. Г. парох из А. за повереника при избору одређен протопрезв. Б. П. — Узет је на знање извештај референтов, да је председијално упућена епарх. конзисторији темишварској молба ј. О. Д. протопрезв. капелана панчевачког, којом компетује на место, пароха у Сиригу. — Умољено поново кр. уг. министарство културе, да уклони И.

Б. румункињу са учитељичког места у Кусићу. — Изречено је у начелу стављање у мир ј. Ј. П. пароха у Црв. цркви, те је умољен високосл. саб. одбор, да му мировљ. припомоћ од 1. јануара 1907. потпира. — Уништен је избор личног помоћника у Врачевгају, пошто црк. општини нити то право припада, нити јој је исто конзисторија уступила, те је узето на знање расположење Њег. Високопреосвештенства у тој ствари. — Узето је на знање саопћење Њ. Високопреосвештенства г. епископа дијецезана о рукоположењу за свештеника свршл. богослова М. И. из Иланџе, те се исти поставља за администратора у Луговету, уз разрешење од те дужности ј. С. В. намесника ман. Златице, коме се поверава у администрацију парохија златичка; ј. С. Љ. администратор златички премешта се у Јабуку за администратора, а ј. А. К. адм. јабучки у мир. — Изабран је одбор за прославу 10 годишњице архијерејске службе Њ. Високопреосвештенства г. епископа-дијецезана Гаврила. — Издата је на изјашњење ј. Д. С. протопрез. помоћнику белоцркванском тужба ј. П. Ј. личног помоћника врачевгајског и окр. протопрезвитера белоцркванског К. Ц. — Има се обновити поступак у ствари Н А. пошто је епарх. фишкал Др. К. Х. речене списе изгубио. — Решено свега 37 предмета.

Изакулисна радња.

Д. Р.

Обећали смо да ћемо проговорити коју о изакулисној радњи у погледу сазива нашег народно-црквеног сабора, што овим и чинимо.

Познато је да се по нашем устројству сабор има сазвати редовно сваке треће године, и то у време између ускрса и духова, а ванредно по потреби. Потребу ванредног састанка пресуђује сам сабор или саборски одбор или председник саборски.

Како је истекао рок посланицима мајског сабора од 1902. још прошле године; то је Његова Светост као председник у своје време пријавио држање редовног сабора. Те како ни до Новембра м. г. није стигло превишње решење; то је саборски одбор умолио Његову Светост да изволи по ново учинити претходну пријаву Његовом Величанству за држање редовног сабора већ и с тога, да би се могао изабрати нов саборски одбор.

А кад је пређашња угарска влада на основу претходног решења Његовог Величанства известила саборски одбор, да није одобрено држање сабора; то је саборски одбор у свом заседању од 12. (17.) Јунија о. г. својим путем потражио да се сабор састане у ванредно заседање 15. Октобра.

Није непознато, да поред свег тога што наши радикали носе звучно име „радикала“, те би већ по самом смислу те речи и поједини чланови радикалске странке, а камо ли воље њене и влада њихова „саборски одбор“ ако ништа друго, а оно требали да буду самостални, а никако под ма чијим туторством, јер иначе би били робови, а не радикали; у самој ствари не само да поједини њени чланови немају своје воље, нити је смеју имати, него је немају ни њене воље, па ни сама њихова влада.

Сви они зависе и сви су они под туторством свога „вождa“, који их све држи под својом гвозденом руком и командом, и не да им мрднути, нити ништа урадити без његова знања и одобрења.

А да је сва раликалска странка пуцила „вождова“, између осталога то се најбоље види из тога, што ни саборски одбор не **сме** ни једну ствар да реши, док прво не да свој пристанак „вожд“.

За ове четири године од како је на влади радикалски одбор, није он ваљда ни 2 седнице одржао, а да у Карловцима за цело време његовог заседања, није био „вожд“, и „влади“ давао упутства, те се врло често догађало, да се за време саме седнице заподело какво ново питање, о ком није било претходног договора код кир Мите, те чланови не смедоше га узети у претрес, него га одложише до сутра, и тек како је „вожд“ рекао, тако су га морали решити.

Истинитост ове наше тврдње, ако не и јавно, а оно у себи морају нам признати и сами радикали и то од простих рёдова до највећег генералисима.

И нама су људи, којима се може и мора веровати, не једном казали, да је и самим неким члановима саборског одбора и њиховим заменицима догрдила диктатура „вождова“, и да се у самој странци у неколико пута покушавало, да је сврже, *но не имадоше за то шетье.*

И кад **ово** не смедоше да учине ни сами чланови „владе“; онда је напетину за потсмех кад неки од њих народу држе предавања о томе, како је наш народ демократски народ.

Јадно му демократство, кад се поводи за странком, која нема своје воље, него је води један човек.

А демократство нашег народа види се и у томе, што је годинама и годинама при изборима посланика трчао за паприкашом, због чега се за бираче у румском котару и рече у „Застави", да иду за паприкашом као марва на вашар и солило, и бирао за посланике на земаљске саборе баш *оне*, против којих су радикалске вође и листови бацали дрвље и камење, и представљали их као народне издајице, што му није ни мало сметало да бира радикале на народно-црквени сабор, а сад, кад је наступила „нова суђаја", постадоше људи демократе.

Добро би учинили они који данас народу ласкају са његовим демократством, да буду мало смернији; јер наступи ли „стара суђаја", што није не „возможно", видеће, како ће данашње њихове демократе поново трчати на старих маџарона паприкаш.

И кад је дакле неопходна потребница, да данас води — и то у правом смислу речи — радикалну странку „вожд", а он — као што је познато — пати од болести, која у медицини нема свога назива, него која се по српски зове, „увртно чово у своју главу, да он мора оборити патријарха Георгија"; је ли чудо, што кад је увидео, да му не испада план са руком, што га покуша са својим највернијима преко својих нових пријатеља грофа Арведа Телекије, др. Алађара Бале и Јожике Мајера, да поради на другом плану, шат му исти оживотвори његову „фиксу идеју".

„Испод жита" летошње министеријално поклонство не упали, поред свега заузимања пештанских радикалских патрона. И кад ово не упали; онда се морала радикалија, која је с нестрпљењем очекивала над Његове Светости по обећању „вождовом", завратити са вешћу, како ће се у половини октобра састати народно-црквени сабор.

Ово нас потсећа на тактику Јотину, који је стотинама пути завариво своје верне, како ће бити овог — оног дана посвећење Германово.

Радикали су пак у истини желила сабор, и то стога, што држаше за подесно ово ровито политично стање, самосталци су пак били томе противни, јер им је пре среће сређење политичних односаја, а и нису још уређени.

Како је „вожд" са својим новосатским мудрим доглавницима и новим пријатељима углавно, на који начин да се верни известе о бити имајућем сабору, нека говоре дела њихова.

Да се „Власи не сете", објавише преко „Будимпештанског Хирлапа", да ће се наш сабор састати у Октобру.

Тобожњи извештач „Заставин" из Б. Пеште, надовеза на тај глас, како исти лист стоји у најтешњој вези са министром просвете грофом Апоњијем, те се не може — рече — замислити, да би баш он донео такву вест, кад не би била истинита. Колико сам се — рече — могао известити, дознао сам и ја да је та вест истинита.

Наравно, човек је тај „Заставин" извештач од високог положаја, те може сазнати како и муве лете у соби министрової, *а овамо у дотичном министарству није ни помишљано на наш сабор.*

Оно даље што је „Заставин" пештански (!) извештач надовезао, удешено је за радикале „Заставине", ил што би „Нови Србобран" рекао да није у „цвр стом" пријатељству са „Заставом" теліше, и једино је значајно у њему то, да се истрчао и одао, те сад знамо да је 29. Маја ишло саборско радикалско поверенствено изасланство, у ком је наравно био и вожд и други министар, да га моли, да уклони Његову Светост, ако је нова влада рада, да је моћна радикалска странка подупире, као што је и пређашњу Селову, код које је стекла њено високо благоволење, што је наравно „Застава" пређутала, као и одговор — тућ — министров, који врло добро зна и њену јачину и да је она „billiger zu haben".

Речено изиђе у бр. 146. „Morgen-blata" 13. Августа, а у вечерњачи бр. 168., напомену уредништво, како пештански листови доносе вест, да „домољубиви Срби — а то су радикали, које као такве престављају Маџарима њихови нови пријатељи — желе за комесара грофа Шандора Хадика, који познаје српске ствари и који ужива опште поверење.

Те чинећи се безазленима, како код „Заставе" тобоже не знају, који су се то српски кругови заинтересовали за Хадика, као што им није ни познато да се он бавно проучавањем српских ствари, а да би се својим вернима представили као родољуби и чувари крваво стечене народне автономије, изјавише своје уверење, да би се наш сабор могао састати и без комесара, као што се састаје и румунски.

Не види ли се и из речи „уверење" пятомост наших радикала, који у место да онако по радикалски загрмише против изашиљања коме-

сара у данашње доба слободе, они питомо изражују своје уверење, да га не би требало шиљати на сабор. О фарисеји једни!

А што су они тако у том питању питоми, узрок је то, што је њих баш комесер и довео на данашњи бар за неке вождове тако уносни положај, да морају од угојености на својим положајима, да иду у скупоцени Мариенбад, дочим се њихови бирачи спасују ликом и брсте коров (ову су фразу употребљавали србијански радикали, док се нису увалили у меке столице, у чему им и наши следе).

Јесте, њих је комесар уздигао, они су му чинили хоноре што није чинио ни један до — мајски сабор, пратили га и свако му добро при растанку пожелели, и ако их је он скрао, те су постали мекши од памука и морали да онако играју танца керевиза, као што им је он које посредно, а које непосредно свирао, и чим се хтедоше показати мушкима — а то покушаше у два пута, за што се дознаде преко једног новопеченог мантијашког радикала —; на ускик „ladet“, постадоше јагањци и тако се не распаде хвалъена и предсказивана бомба.

На кад су данашњи наши радикани љубитељи комесара, против којих је сирома Милетић свог снажног гласа подизао у толико и толико прилика, а није се задовољно са питомим изразом уверења, што у осталом нашим радикалима ни мало не смета, да славе четрдесетодишњицу „Заставе“, којом ће приликом уздизати Милетића, *и ако они нису Милетићевци по своме раду*, ал „вожду“ и генералима треба Милетићеве фирме за своје верне, јер од Милетићевог сала они се и погоднје; јели чудо, што жељни сабора, хтедоше да „подиђу“ меродавнима тиме, што преко својих пријатеља новим најбоље погодну личност за комесара и то у лицу грофа Шандора Хадика, прво што би им и он био пријатељ на препоруку својих нових пријатеља, друго што је исти у пријатељству са министром унутрашњих дела грофом Андрашијем, те као такав могао би им остваривати њихове жеље, ако не и ону главну „вождову“, а оно друге њихове жеље, иже њест числа, а треће што не би било од штете ни по њега самог, јер би му се тиме не само подигао углед и положај, те и каријера отворила, него би му морао и „стари“ бити благодаран, што би тобоже уздржавао радикале од нападаја.

И о овом се трећем не стиде у пријатељском друштву разговарати, и ако се зна, да ће они и од сада, као и до сада бити мекани као памук, и да је њихово само слушати, а не заповедати, као што је овај верни своме попи рекао: ваше је само мироносати.

Ми немамо среће познавати грофа Шандора Хадика, и што смо дознали о њему и његовим односајима, дознали смо од радикала. И као што многи има повода да узвикне: сачувај ме Боже од пријатеља, тако исто има повода да узвикне и он.

Па као што рекосмо да се у министарству није ни помишљало на састанак нашег сабора у овој години, што су у осталом знали и они око „Заставе“; они по свом начину бацише кривицу на Његову Светост и у томе, и ако свако приликом телале својим верним, како он нема никаквог угледа код владе.

Да се види у осталом у овој работи покварености радикалских старешина, навешћемо *како* су они и покварени и наивни, навешћемо следеће:

У 196. бр. вечерњаче од 17. Августа у чланку *„Патријарх Бранковић и велики жупан Зака“*, ког је написао *Истинко* у Вршцу 14. Авг., у ком је вршачки Истинко не само гадно денунцирао мађарској влади великог жупана Заку, него и обедно и њега и Његову Светост, како су они „радили и рукама и ногама да не буде народно црквеног сабора, а ако га већ мора бити, то да постане комисар Зака“, и то им рече није упаљало, ма да је отац Георгије трчао чак у Гастајн кућу да приволи грофа Карачоња, да овај преко свога шогора Андрашија то спроведе. Њихове се наде изјаловиште и сабора ће бити и без њихове воље, те се и наш сабор спасао незгодна кр. комесара који би ометао рад сабору за љубав патријарху Георгију.“

Кад се помисли, да Његова Светост није имала ни нужде ни повода, да каже и једне речи о бити имајућем сабору, и да је ишао у Гастајн лека ради, а уз то да су баш радикалске воће перорисали са Хадиком као сродником Андрашијевим; онда се тек види покварености вршачког Лажова а не Истинка.

Бадава не рече мудри Швабо: „Wie der Schelm ist, so denkt er.“

А зашто се не да сабор, то се наведе својим верним у бр. 154. јутарњаче од 24. Августа у уводном чланку: „Зашто није сазван наш народно-црквени сабор“, тобоже писан опет

у Б. Пешти — на извору — 28. Августа — дакле на 4 дана по излази његовом у „Застави".

И да би неистина која се у њему наводи, изгледала као истина, и како је чова од угледа, те има приступа и код самог министра, рече како се он испитивао за узрок, и дознавши га, износи га читаоцима „Заставе".

Па шта се могло мислити, чим се прочитао наслов чланка, тако је то у њему и речено, т. ј. да је и томе крив патријарх.

А ствар је по памети пишчевој у овоме. Саборски је Одбор још 1903. нашао тобоже преко свога ревизора — који је управо за то и постављен — на неке грдне проневере патријархове, с којима се још од 1903. прети, које у истини и не постоје, јер ако се може проневером назвати и оно, што надлежно тело реши, онда би свака нова влада своје претходнике могла окривити проневерама, те „како тобоже министар председник није могао да разуме из записника шта је и како је, то је затражио од патријарха извештај у тој ствари".

Због тога, није се могао тобоже састати сабор као што се требао састати 2. (15.) окт.

А кад наспоменемо, да је и то све проста неистина, измишљена у Н. Саду да се кривица на измишљену неистину о тобожњем састанку сабора баци на Његову Светост; онда се види поштена изакулисна радња наших радикала, који су и том својом работом показали како су мали и ниски и како нису достојни да се називају последователи Милетићева, који је из све душе своје мрзио на неистину и денунцијације.

Забораснемо напоменути и то, како „Застава" пештански извештај вече и то, како мађарски листови рекоше, како је саборски одбор тужио патријарха влада због проневера, а саборски одбор — рече — није га ником тужио.

Саборски одбор није, аг' да л' то није учинио ни онај, који је јачи и од саборског одбора, што писац мора знати; то не рече. А у осталом то нам није ни нужно, пошто ми и без њега знамо шта се све иза кулиса ради, и ко какву улогу.

Пештанским радикалским патроцима довикујемо само то, да мало припазе на себе, јер их нико тако не срамоти и не беди себичним цељима, као радикали. Позор!

ЛИСТАК.

Вести.

Епископска конференција. Код Његове Светости одржана је 31. Августа и 1. о. м. епископска конференција, у којој су присуствовала сва Високопреосвештена Г. Г. Епископи карловачке митрополије.

Циљ је конференцији била, да се изабере питомци за богословски семинар, и изабрани су у I. годину ови питомци: — *За архиђијецезу:* Теодор Славкаменац и Владимир Хранисављевић; — *За бачку дијецезу:* Ђорђе Дејановић и Драгутин Шевић; — *За будимску дијецезу:* Стеван Ђурђевић и Милан Ковачевић; — *За вршачку дијецезу:* Драгољуб Димић и Славко Ракић; — *За горњокарловачку дијецезу:* Ђурађ Витас, Раде Врањић, Миле Јасика, Никола Зорић, Стојан Жарковић, Стеван Пејић, Рафајло Перић; — *За пакрачку дијецезу:* Душан Зебић, Милан Јовановић, Адам Марин, Алексије Марковић, Душан Обрадовић, Антоније Осмец; — *За темишварску дијецезу:* Лазар Арсенин, Георгије Живковић, Ђорђе Лазић и Димитрије Тешић.

Поводом расписаних објава у листовима, пријавило се почетком школ. год. свега 43 молитеља за пријем у богосл. семинар. Управитељ семинара, г. др. Владимир Димитријевић, презентовао је свеколике ове молбенице, по својој дужности епископској конференцији, те тиме отпадају инсинуације „познатих", као да је он самовласно неке „штрајкаче новосадске" од компетовања одбио.

Када се од 43 компетента само 25 питомаца прими, са свим је природно, да је 18 молилаца одбијено, а не само три новосадска абитуријента.

Осим овог избора, бавила се конференција и другим текућим стварима, и Г. Г. Епископи повратили су се у своје резиденције.

Свети архијерејски Синод у седници својој од 15 (28). маја 1906. бр. М. 723. ех 1906. Син. 7. ех 1906. донео је у предмету учења мађарског језика у богословском семинару одлуку, да се почетком ове школске године има поставити способан наставник за предавање службеног државног језика и то у најмање шест часова седмично. Његова Светост благоизволео је одлуком бр. М. 434. ех 1906. за наставника мађарског језика именовати г. *дра Владимира Димитријевића*, патријаршијског протосинђела и управитеља богословског семинара.

На молбу управе богословског семинара, да се, с обзиром на непрекидано време, што питомцима остаје

за учење, сбављање посведневнога јутрења и вечерње врши у подеснија доба, — упућен је управитељ, да се у погледу часова обављања јутрења и вечерња претходно споразуме са ректором богословије и с окр. протопрезвитером и парохом св. Николајевске (саборне) цркве, и да по том поднесе Његовој Светости овопредметно извешће и предлог.

Уважена је молба Душана Милановића, свршеног богослова треће године и семинарског питомца, да се, с обзиром на то, што он, контрахаваши две године, ступа у четврту годину, а у семинару се васпитава за сада само прве три године — отпусти из богословског семинара, с тим, да реверсом утврђене обавезе истога питомца остају у крепости, те је управа семинара упућена, да има о томе држати евиденцију, ако исти бивши питомац не би у своје време испунио обавезе.

Споразумно с Високопреосвећеном Господом Епископима је Његова Светост под бр. М. 466. ех 1906. за другога префекта у прав. срп. богословском семинару постављен г. *др. Јоакима Чупића* свога свињела и вишредног професора богословије.

Седнице автономних власти. Архидијецезални административни одбор сазван је у седницу за 18. о. м. а конзисторија за 19. о. м.

Митрополијски црквени савет сазван је пак за 20. о. м. у седницу.

То је свест и дисциплина! Политички листови јављају, како су недавно у Конгу људождери појели римокатоличког мисионара фратора Анђела.

Анђело је још пре свога поласка међу дивљаке могао бити уверен, да ће га та судба постићи, ал он је као прави свештеник и покоравајући се својој власти, која га тамо шиље, отишао ипак тамо, да им проповеда науку христову.

И кад ово сравнимо са свешћу и појмању дужности неких наших богослова, који вољу годинама по свршетку богословије беспослени седети, него ли ићи у Славонију и Хрватску, и ако који тамо на нужде и залута, тај све и сва употребљује, да се поврати у свој завичај; ва истину морамо очајавати о својој будућности.

Испратница умрлих свештеника. У митрополији карловачкој умре годишње око 10-20 свештеника. Ми у „Сиону“ јављамо за сваки такав случај, ма којим путем за њега сазнали. Но већином саопћимо само жалосни догађај. А радо би смо сваког брата свештеника и ми од своје стране испратили до студеног гроба ма и краћим животописом и цртањем рада и заслуге дотичнога свештеника — трудбеника у винограду Господњем. Свака капља зноја око верског и просветног унапређења нашега народа, коју парочито парохијско свештенство наше тако нообилно, а пред светом често непримећено доприноси на жртвеник нашег живота — вапи да се забележи непрезаним словима. То је заслужно спомен самога дотичнога брата дивжника. А то све треба и остало свештенство да сазна, како би се сви могли угледати на пример покојнога свога сабрата, те у томе налазили побуде, да и сами орно и вољно делају на бољитку духовне своје пастве.

С тога молимо и овом приликом наше свештенство, да нам не само јављају за сваки случај смрти у редовима свештеничким, него да нам саопће и важније врле особине и заслуге његове, како би га дакле и ми у братској љубави до гроба му испратити и спомен му у овом листу достојно забележити могли.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Прослава

Јована Стерије Поповића

Браћо и сестре!

Наступиле су такове прилике, које су нас нагониле, да прославу 100-годишњице рођења и 50-годишњице смрти Јована Стерије Поповића, оца српске драме, одложимо за 16. (29.) и 17. (30.) септембар ове године.

Уверени смо да ово одлагање неће ни најмање помутити оно одушевљење, са којим се многи спремају да узму учешћа у овој великој културној прослави српског народа.

Прослава ће тећи овим редом:

У суботу 16. (29.) септембра ове год. дочек гостију, а у вече прва свечана престава. Српска народна позоришна дружина приказаће „Тврдицу“ или „Кир-Јању“ од Јована Стерије Поповића. После представе упознавање у гостионици код Париза.

У недељу, 17. (30.) септембра о. г. после литургије у саборној цркви парастос Стерији, затим свечана седница у великој дворници српске црквене општине, у којој ће о слављенику говорити г. Стојан Новаковић, председник краљевске српске академије наука из Београда.

После седнице биће освећење спомен-плоче на кући, у којој је рођен Јован Стерија Поповић. За тим ће се изаћи на српско-православно гробље вршачко, где ће се осветити обновљени надгробни споменик. Том приликом декламоваће се песма Стевана Вл. Каћанског „На гробу Јована Стерије Поповића“. Доцније ће се објавити ко ће говорити.

У један час по подне биће банкет.

После банкета свираће музика пред саборном црквом и епископским двором.

У вече свечана представа београдског краљевског српског народног позоришта, које ће најпре приказати апотеозу од Драгутина Илијћа, а по том „Злу жену“ од Јована Стерије Поповића. После представе игранка.

У понедељак 18. септ. испраћај гостију.

Молимо браћу и сестре, који желе доћи на ову прославу, да нас известе, хоће ли учествовати и на банкету.

Пријаве се примају до 10. (23.) септ. о. г.

За дужност своју сматрамо да напоменемо, да ће се цео чист приход ове прославе употребити на подизање споменика Јовану Стерији Поповићу у Вршцу. За то молимо све српске установе и родољубе дата, да се овом приликом сете Стеријиног споменика, па да приложе у ову племениту сврху. Ово је прилика да обезбедимо подизање споменика великом Србину и књижевнику, Јовану Стерији Поповићу.

Још једном молимо браћу и сестре, да дођу на ову прославу. Ми их чекамо раширеним рукама.

Уредништва српских и словенских листова молимо, да овај проглас одштампају у својим листовима, на чему им у напред захваљујемо.

Вршац, 27. августа 1906.

Мита Клицин
тајник

Др. Марко Ранчин
председник

Одговори уредништва.

Ч. Ј. у М. Није овде ово дана одржан коњски вашар, јер овдашњи су вашари и онако слаби, тек ако се по неколико свиња и коња дотера на вашар, који никако нису згодни за банатске равнице. Познати банатски поп хандлер коњски није овамо долазио да „хандлује“ с коњима, него је био зван на важан договор, на ком је требало дознати и за његово мудро мњење, као и подобне му браће за Бачке и Срема.

У осталом прошла су она златна времена за његова хандловање.

Иначе, српско Вам поздравље!

Г. Ј. — у Митровици. Не верујте да се избор Ваше проте не обавља с тога, што тобоже треба прво обавити избор трећине скупштинара, којима је истекао рок, те који као такови не би могли учествовати у његовом избору.

Истина, то је за осуду, што једна општина, као што је Ваша не респектује постојећи закон. Но поштo и по самој наредби данашњег саборског одбора од 25. Септембра 1903. Ад. бр. С. О. 7055/2002. ех 1903. црквена је скупштина, ма да је истекао мандат једне трећине скупштине, потпуна, и није „крња“, те је као такова власна обављати послове својега автономног делокруга, изузимајући обављање избора црквеног одбора, односно половине одборника и школског одбора, (Види 20. бр. „Митрополијског гласника“ за 1903.) и пошто је не давно и сама новосадска црк. скупштина у којој је такође истекао рок 1/3, обавила избор 2 учитељице за вишу женску школу, а 2 за основну; то се могао одавно обавити и код Вас избор проте.

Могао се и требао се обавити. А што се није обавио, то је учињено на два уврока, која ако су и супротна, у интересу им је, да се скорим не обави.

Како пак наше уредбе налажу, да се и избор проте има обавити за 3 месеца, и како никакве стварне препоне томе не стоје на путу; меродавни треба да настоје на томе, да се то питање не отеже у недоглед, и да се за нечију љубав и рачун не рескептује постојећи закон.

Рекосмо за сада ово, а ако устреба, изићи ћемо с истином на среду, за што се и с једне и с друге стране одуговлачи са изборм.

ПОЗИВ НА УПИС
НА ПЕТНАЕСТО КОЛО КЊИГА
СРПСКЕ КЊИЖЕВНЕ ЗАДРУГЕ.

Петнаесто редовно коло књига Српске Књижевне Задруге за 1906. годину, штампано је и делом већ укоричено, тако да ће разашиљање књига задругарима почети *тачно 1. октобра* ове године.

У петнаестому колу ови су списи:

1. **Јелисавета,** драма Ђуре Јакшића.

2. **Лазарица**, песме о бој на Косову, од Сретена Ј. Стојковића.

3. **У часовима одмора,** приповетке Светозара Ћоровића.

4. **Знаменити Срби Муслимани,** од Миленка М. Вукићевића.

5. **Свет,** комад у четири чина од Бранислава Ђ. Нушића.

6. **Госпођа Бовари,** роман Густава Флобера, у преводу Душан Л. Ђокића.

Управа Српске Књижевне Задруге при спремању књига овога кола водила је озбиљнога рачуна о свима досадањим жељама и напоменама Задругиних чланова, нарочито о онима које су исказане на последњој скупштини, те је број

штампаних табака у овоме колу од 100, 110, па и 115 штампаних табака, колико је било у ранијим колима, смањен на *осамдесет;* али је зато у овоме колу шест одабраних списа из наше и стране књижевности, и што ће нарочито обрадовати и повереннке и задругаре, књиге ће бити још у првој половини месеца октобра у рукама Задругиних чланова.

При спремању књига петнаестога кола. Задругина је управа морала овако поступати већ и тога ради, што је било преко потребно, да се уштедама и уредњим прикупљањем задругарских улога обезбеди нашој Задрузи опстанак и даље напредовање, да се задруга сачува невгода у које је у последње доба била запала, што се је при спремању књига увек рачунало на већи одзив задругара, те су штампана већа и скупља издања, но што се то могло чинити по стварноме одзиву задругара према појединим колима.

И повереници и задругари, надамо се, појмиће прилике у којима се налази Српска Књижена Задруга, а које су створено и искрено изнете у Извештају за 1904. и 1905. годину (који се шаље повереницима, како би се и сами, а и њихови задругари, боље обавестили о стању у Задрузи), и неће зажалити ни труда, а ни времена, него ће и они са своје стране учинити све што могу, да одзив нашега народа према овој установи нашој буде за најкраће време бар двогуб и такав, да наша Задруга дође у могућност, да својим задругарима даје опет и више књига и много више штампаних табака у једноме колу.

Већ досадањи одзив задругара за петнаесто коло даје права Задругиној Управи, да се се сме с правом надати овом већем одзиву задругара и усрдњој помоћи повереника. Јер кад се упореди стање Задругине благајнице на дан 31. децембра 1905. године са стањем које је било на дан 15. августа ове године (дакле у 1905. години за 12 месеца, а у овој години само за $7^1/_2$ месеца), види се да је Задругина благајница примила:

	у 1905. год.	у 1906. год.
за наредно коло .	19504· дин.—	26254·— дин.
за ранија кола . .	2838.— дин.	5178.— дин.
за Забавник	143.50 дин.	3162·— дин.
за Чика-Јовине књиге	106 70 дин.	110 15 дин.
за књиге ранијих кола	321·40 дин.	709·20 дин.

Дакле у овој години за $7^1/_2$ месеца примљено је по свима партијама више но што је примљено у прошлој години за целу годину, а, с друге стране, издаци у овој години по свима су партијама знатно смањени.

Куплење задругарских улога треба повереници да почну **одмах** и сав покупљени новац да пошљу **искључиво** благајници Српске Књижене Заруге, или непосредно *у Београд*, или, ако је коме то удесније, *у Земун* (Zemlin, poste-restante).

Ко не пошље задругарске улоге најдаље до 25. септембра ове године, неће моћи да добије књиге у првој експедицији, која ће почети тачно 1. октобра. *Зато треба похитати с купљењем и слањем покупљених задругарских улога.*

Као што је повереницима Задругиним познато, задатак је Српске Књижевне Задруге да ради на томе, да се ваљана српска књига што више рашири у нашем народу, допирући и тамо, куда иначе српска књига врло ретко долази, или је никако и нема. Сасвим је природно, да пршење овога задатка Задругина поглавито зависи од заузимљивости Задругиних повереника. Задругина управа има дужност да одабере што боље списе, да их одене у што боље српско рухо да их на време спреми; али повереници су ти, који треба да буду посредници између Задругине управе и задругара, да попуне и рашире Задругина издања и покупе *и на време пошљу* Задругиној благајници задругарске улоге, те да тако помогну и задругиној Управи у управљању Задругом и српским читаоцима, да лако добију ваљану српску књигу.

Ко би се желео примити дужности повереника Задругина, да у својој околини прикупи задругаре, нека се обрати Задрузи, па ће добити потребна упутства за рад.

Управа.

Позив на претплату.

Уза све тешкоће и уза сав немар наше публике издавађу и даље свој лист **Гласник** (до сада Илустровани Гласник), те позивам српску публику, да ме претплатом помогне. Лист улаза сада у трећу годину; један број се на захтев свакоме на углед шиље. Цена је листу на целу годину за Аустроугарску четири круне, за Србију, Црну Гору и друге земље четири круне и педесет филира. Како је до сада силна вересија подгризала живот листу и како му је цена мала, од сада се на њега може претплатити само на целу годину, а на вересију се неће слати никоме. Своје пријатеље и пријатеље српске књиге молим, да се заузму за скупљање претплате; а све оне што дугују, скупа блиску три хиљаде круна молим, да чим пре дуг пошаљу, јер није лепо примати лист а не платити га. Адреса је за претплату: Glasnik, Novi Sad, Ugarska.

др. Каменко Суботић
уредник.

Књижевни огласи.

Изашла је нова књига из штампе:

„ВЕЛИКИ ТИПИК“

који се може добити само код издавача Српске Манастирске Штамарије по 4 круне од брошираног примерка. Укоричен 5.— К.

Српска Манастирска Штампарија.

Изашла је из штампе, и може се добити код потписате управе књига:

ОПИС

СРПСКИХ ФРУШКОГОРСКИХ МАНАСТИРА 1753.

Приопштио: **Димитрије Руварац.**

Књига је штампана на лепом белом папиру и има 488 стр.

Цена је књизи увезаној у платно — сва — 5 Кр., а неувезаној 4 Кр.

Управа српске манастирске штампарије

ПРАВОСЛАВНА ЛИТУРГИКА

ЗА УЧЕНИКЕ СРЕДЊИХ ШКОЛА

САСТАВИО

Александар Живановић.

Цена је књизи К 1·20 — Обраћамо пажњу г.г. православним катихетама на ову школ. књигу која је прописана као школски уџбеник на средњим школама.

Српска Манастирска Штампарија.

Од администрације.

☛ Молимо поштоване претплатнике да дужну претплату подмире, и нову обнове, јер ето је наступила већ и трећа четврт 1906. г. а многи претплатници наши нису подмирили своју претплату на овај лист ни за 1905., а да не би смо морали никоме лист обуставити, може се г. г. дужници да свој дуг плате.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad бр. К 1063/857 ex 1906. 67 3—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Ане Павловић рођ. Соколов из Земуна, против супруга јој Теодора Павловића сад непознатог боравишта, расписује се едикт с тим, да речени супруг Теодор у року од 90 дана рачунајући од дана првог увршћења овог едикта у новинама, конзисторији овој лично предстане или место свога садањег пребивања пријави, јер ће се иначе ова бракоразводна парница и без њега наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 10. (23.) августа 1906. год.

Председништво.

Број 720./К. в 528. ex 1906. 1—2, 74.

СТЕЧАЈ.

Исписује се на мјесто парохијског помоћника у *Вел. Писаници* са плаћом VI. разреда, 400 К сесионалне отштете, станом у нарави са баштом, 4 хвата дрва и 200 К за пероводство и рачуноводство о црквеној оцјени.

Молитељи имају своје прописно обложене молбе надлежним путем до стављеног рока потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, 23. августа (5. септембра) 1906. држане.

Предсједништво.

Ad бр. К. 1716/317. ex 1906. 1—3, 77

СТЕЧАЈ

на упражњено место протопрезвитератског капелана у *Ст. Бечеју*. Компетенти имају своје ваљано инструјисане молбенице потписаној конзисторији поднети до 1. (14.) новембра 1906. год. укључно.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 5. (18.) септембра 1906. године.

Митрофан с. р.

Епископ.

Ad бр К. 1820/324. ex 1906. 1—3, 78.

СТЕЧАЈ

на упражњену парохију у *Рац Милитићу* VI. плаћ. разреда. На месту што ће га заузети изабрани свештеник, налази се сада и лични помоћник, с којим ће се поступити према §-у 20. 1. Б. прев. краљ. рескрипта од 10. августа 1868. Рок пријаве до 1. (14.) новембра 1906. укључно, до којега рока се имају послати путем надлежне власти молбенице потписаној власти.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 5. (18.) септембра 1906. године.

Митрофан с. р.

Епископ.

Ad бр. К. 1084/817. 69. 2 3.

СТЕЧАЈ.

На упражњену православну српску парохију II. плаћевног разреда у Трнињи расписује се стечај до конца месеца септембра о. г. по ст. кал.

Компетенти имају своје прописно инструисане молбенице путем надлежног окр. протопрезвитератског звања овој конзисторији до горњег рока поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 10. (23.) августа 1906.

Председништво.

Ad бр. К. 980/856 ex 1906 68. 3 – 3.

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Петра Шаркића у Ворову, против супруге му Мање Шаркић рођене Аџуковић сад непознатог боравишта, расписује се едикт с тим, да супруга Мања у року од 90 дана од дана првог увртења едикта овог у новинама, овој конзисторији лично предстане или место свог данашњег пребивања пријави, јер ће се иначе ова брачна парница и без ње наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије, у Карловцима 10/23. августа 1906. године.

Председништво.

Ad бр. К. 1901./808. ex 1906. 76, 1—3

СТЕЧАЈ

на ђаконско место у *Сомбору* са правом уживања плате од годишње 1200 круна и евентуалних штоларних прихода. Компетенти имају своје ваљано инструјисане молбе поднети овој конзисторији путем надлежности до 1. (14.) новембра 1906. укључно.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 5. (18.) септембра 1906. године.

Митрофан с. р.
Епископ.

ДРАЖБА. 1—1 75

Дана 5. (18.) октобра о. г. продаваће се у манастиру *Беочину* од овогодишње шумске сече око 16 јутара на јавној дражби у 2 сата после подне.

Дрво је раст, буква и липа, за техничку употребу од прве врсте.

Жаобина 500 Круна.

Управа манастира Беочина.

СТЕЧАЈ 71 2—3

Расписује се стечај на место послужитеља код прав. срп. архид. конзисторије, који ће уједно и послужитељске дужности у Текелијиној закладi обављати. Компетовати могу само Срби прав. вере. С овим местом је скопчана плата од 65 К месечно.

Молитељи имају своје молбенице председништву архид. конзисторије до конца септембра о. г. п. ст. к. поднети. Од молилаца се захтева потпуно знање писања, читања ћирилицом и латиницом.

Осим плате има и приватних акциденција.

Архид. конзисторија у Карловци 29. августа (11. септембра), 1906. год.

Председништво

Ad бр. К. 122./зап. ex 1906. 1—2, 72.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај ради сталнога попуњења парохије IV. плаћевног разреда у Шиклушу. Овој парохији припада као филијал новоустројена печујска општина, у којој ће парох веронаучитељске и душепопечитељске дужности у тамошњој казниони вршити.

Молитељи имају своје ваљано инструисане молбе путем надлежних претпостављених власти конзисторији овој до 1. (14.) новембра 1906. год. поднети.

Из седнице епархијске конзисторије будимске, држане у Сентандрији 5. (18.) септембра 1906. г.

Председништво.

Број 719./К. п. 571. ex 1906. 1—3, 73.

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу *Стевана Јагодића*, млинара из Говеђег поља, парохије ужаничке, котара Дароварског, против супруге му *Паве Јагодић, удове Шарац* из Доње Обријежи, сада непозната боравишта у Америци, овим се Пава Јагодић позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог увртења овога едикта овој конзисторији мјесто пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају без њезиног суђеловања бракоразводна парница водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, 23. августа (5. септембра) 1906. године држане.

Предсједништво.

Ад бр. К. 1437/849 ex 1906. 70. 2—3

Е Д И К Т.

У бракоразводној парници Савете Велимировић из Мохова против супруга јој Симе Велимировића сада непознатог боравишта расписује се за несталим супругом Симом едикт, те се позива, да у року од 90 дана рачунајући од дана првог увртења овог едикта овој конзисторији се има лично или преко свога заступника пријави или место свога боравишта означи, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без њега наставити и завршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 10. (23.) августа 1906.

Председништво.

Црквени академски сликар 2—4

Павао Фабац

који је више година у иностранству радио и боравио, препоручује се овима најтоплије п. н. свештенству за приуготовљење нових, као и поправке иконостаса, затим икона, као и сликања цркава у сваком слогу специално у романском и византинском за српско православне цркве.

Надаље сликање црквених застава и свих у ту струку засецајућих радња, преузима и позлатарске као и све остале које засецају у црквено украсивање.

Нацрте и трошкове шаље по жељи на увид. Цијене врло умјерене, радња скроз солидна.

Адреса: Загреб. Опатичка улица број 19.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена и тако имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

13— 3. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 551. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. **Број 18.**

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у суботу 30. септембра 1906.

ЗВАНИЧНО.

Произведени и рукоположени.

Његово Високопреосвештенство, Г. Епископ Будимски *Лукијан Богдановић*, благоизволео је у Бати 15. о. м. произвести *Јована Бешлика* за протопрезвитера мохачког, досадашњег пароха у Бати, а рукоположити *Златоја Поповића*, ђакона сентомашког за презвитера, који је одређен за администратора у Бати.

Његово Високопреосвештенство Господин Епископ Вршачки *Гаврило Змејановић*, благоизволео је произвести у Вршцу за протопрезвитере 17. о. м. *Василија Богосављевића*, пароха баванишког, а 18. о. м. *Марка Радосављевића*, пароха перлеског.

Окружница

православног српског св. архијерејског Синода упућена архидијецезанској и осталим епархијским конзисторијама у предмету уређења односаја између јеромонаха управитеља манастира и манастирске братије у духовно-црквеном и дисциплинарном погледу.

Ad M. 264./син. 61. ex 1906.

Поводом представке архидијецезанске конзисторије у предмету уређења односаја између јеромонаха управитеља манастира и манастирске братије у духовно-црквеном и дисциплинарном погледу, донео је овај архијерејски Синод у седници својој од данас под горњим бројем ову одлуку:

„Савезно са овопредметним одредбама „Правила за монахе у опсегу православне српске митрополије карловачке“, која су прописана овдашњом одлуком и наредбом од 29. марта 1899. под бр. М. 196./Син. 23. ex 1899. изрећи, да сва права и дужности манастирског настојатеља припадају и тако званим манастирским управитељима, који се постављају између јеромонаха за привремене администраторе на управу манастира, изузевши некоја, више чисто права, која су спојена са сталним настојатељством односно са игуманским чином, као што је: споминање у Храму Божјем о богослужењима, давање благослова оном, који ће свршавати богослужење, стајање у столу настојатељском, примање светог евађеља о малом входу ради целивања; ну привр. манастирски управитељи у својем манастиру предходе код богослужења свештеницима, који стоје са њима на истом (презвитерском) степену; одлуку ову окружницом саопћити архидијецезанској и осталим епархијским конзисторијама са налогом, да о истој известе управе и братства подручних манастира знања, управљања и строгог извршења ради“.

О том се пречасноиста знања и извршења ради извештава.

Из седнице прав. срп. светога архијерејскога Синода, држане у Карловцима, дана 20. маја (2. јунија 1906. године.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНО.

Максим Секулић
архимандрит бездински.

По белешкама † Илариона и допунама Д. Р.

У разговору с нашим покојним братом Иларионом, дошли смо једном приликом на разговор о Максиму Секулићу, архимандриту бездинском, те ме је упозорио, да ако што нађем о њему, да прибележим, јер и он купи грађу о њему.

Средивши његову и своју прикупљену грађу о њему, приступамо опису живота, рада и страдања Максимова.

По својеручном запису Максимовом „В лето миробитна 7258. от рождества же Христа Спасителя мира 1750. месеца Марта 28. числа, индикта 13. круга солнечнаго 6., лунагоже круга 7., летнаго круга 19., основания 3., епакти 18., царствујушчаго летнаго слова Ц, при благополучном царствовании Римских цареј и Императоров Г. Францишка I. и Г. Марии Терезии, правителствујушчу тогда Архиепископском престолом Г. Павлу Ненадовичу в Карловце сирмијском, родилсја ја от родителеј благочестивих и православних отца именем Симеона и магере Ружи, в предјеље сирмијском обрјетајушчемсја мјестје Ириг зовомом, сушчем в подкрилии Фрушкиа Гори.

Здје неостављају ја новизну написати, сие слишал ја от родителеј моих. Родихсја више означеиаго дне в познеј вечер, и понеже слаб сиј, крестили мене абие, и до полуношчи здрав бих: от полуношчи же наидоша на мене Богиње тоја ношчи, и чрез 47 днеј и ношчеј нитко плачушча не слишал мене.

Приспјевшу ми в возраст, дадоша ме учити се ту у Ригу код некоего свјашченика именем Живана, славено-сербских писмен.

В летах јуности моеја разнијми недуги страдах, јако грозницеју тако и сердобољом не мало времене проведох, а потом случајно поплашившесја коња, и мене с коли сотроша толико, да не бје во мње цјелости от ног до глави, и једва в живих стахсја. Један крат, јако дјете неспајушчее из чего падение может посљедовати и смерт, тровахсја с сичаном и велики тогда вред себи нанесох, јако и близ смерти бјех, но Божиеју помишчију остахсја в живих. (Из овог се види, да су се жене још у Максимовом детињству мазале сирћиком.)

1760. Преспјевшу же 1760 лету, вдаша мја родители мои в монастир Ремету, не далече от мјеста моего рожденија, и врушиша некоему јеромонаху Авраму, но в лето 1761. преставившемусја тому јеромонаху, пријат мја тогдашни обители тоја Игумен Г. Атанасиј Исаиљевич, код коего посљедше једиадесет лет пребих".

Други својеручни запис Максимов гласи: „По возведении бившаго монастира Бездина архимандрита Г. Герасима Адамовича на престол Епископии великаго књажества Трансилвании, по закгевании високопреосвјашченејшаго и високодостојнејшаго Г. Петра Петровача, православнаго епископа темишварскаго и Липовскаго, с дозволением јего Екселенции Г. Мојсеја Путник, Архиепископа и митрополита карловачкаго, премјешчен бих јако Архимандрит в мон. Бездин из мон. Раковца сушчаго во Сармии, хотја и не по воље моеј било таковое премјешчение, обаче хотје послушниј син показатисја оцу и благодетељу моем горје помјапутом Г. Епископу.

Моеже рождение Срем, варош Ириг, рожден сиј 1749. Марта 28. числа, (овде је Максим погрешно ставио 1749. у место 1750.) от онуди в мон. Ремету сушчиј в Сремје в фрушкој горје придох лета 1760. гдје и книги славенској учихсја у старца моего игумена же бившаго Реметскаго Г. Атанасиа Исаиљевича; потом в 1764. Окт. 28. числа постригох се в чин монашески Г. Данилом Богдановичем, бившем тогда Арх. Митрополитским Ексархом а потом

Архимандритом Крушедолским и ту в постризје моем подобајушчија монастирскија проходје служби до љета 1775. в то љето благословути Г. Епископ Карлштатски тогда бивши Петар Петрович благоизволил пријати мја в службу своју придворнују, код коего бавихсја до љета 1784. Тогоже љета пак в монастир возвратихсја, гдје по преставленији игумена Г Данила Марковича в 1787. Марта 14. во игумена поставлен бих Г. Архиепископом Мојсеом Путником, 1788. Марта 25. в Архимандрита Раковачкаго произведен бих. Љета 1789. јакоже предписах горе в по последних днех 7. Јулија мјесјаца опредјелен бих во Архимандрита Бездинскаго, гдје и пришел и правленије монастирско пријах того љета Августа 26. числа.

Назнаменовавјі сие в мон. Бездиње 12. Ноемврија 1789. Максим Секулич, пострижник Реметкси, Архимандрит Бездински. Бог да управит жизнь моју на возвишеније и пользу сеј свјатој обители и братству на утјеху, молитвами пречистија своеја матере".

У „Протоколи општежителнаго монастира Ремети в немже записујутсја собори братски", записано је о избору Максимову за игумана ово:

„В општежителном монастирје Ремети 14. дне мца Марта 1787. љета, слеђујушчаја дјелана:

1. По високсму Налогу от Превосходителства Г. Арх. и Митрополита, купноже и по опредјеленију честњејшаго Консисторијума вчерешњаго дне, т. ј. 13. текушчаго мца Марта учиненом, изшедшим нам долуподписаним в мон. Ремету и братству долу подписаним собрану бившу, во первих објавлено им јест, како от Прев. Г. Арх. и Митр. Архипастирски не токмо о нуждном чиноправљенији сјатија сеја обители во општче, но и от самих внутр живушчих Јеро и Монасјех миру, тишини и благостојанији пекушчесја, в место почившаго игумена Данила Марковича († 21. фебруара 1787.) за настојателя и игумена Јеромонаха Максима Секулича наименовати и потвердити, једно зато изволили јесу, что во монастирје сем болшаго и способшаго кромје јего њест, друго что таковом о нему и цјелому братству непшчевание јест, да он о благостојании монастира и цјелаго братства најболје пешчисја, и братство признајушче јего способности, и над прочими преимушчество, за своего настојателя јего примити, почитовати и в нуждних всјаких случајех јему повиноватисја будет. Каковују наредбу и вољу Их Прев. низу подписаное братство услишавше, со всјаким усердием и охотоју Јеромонаха и собрата своего реченаго Максима Секулича, за дјејствителнаго Игумена признали, пријали и јему должнују чест повинование отдавати себе готових бити објавили и сицевим начином он Јеромонах Максим за Игумена дјејствителнаго избран, оглашен и потвержден, во потвержденије же болшее јего настојателства и полученаго достоинства.

2. Јему Игумену Максиму ључи, печати, протоколи и всја к внутрењему и вњешнему правленију нуждаја инструмента и наставленна вручена суг, а по сему

3. Пространо устми Архимандрита Плевицки от страни Их Ексцеленции и честњејшаго Консисторијума увјешчан јест, како новопоставлени Игумен, о точном набљуденију и исполненију должностеј званна своего; тако и всја присутствујушчаја братија, во опште и по особ наставлена сут поразумјетисја со своим настојателем у свему имати се љубов међусобнују, мир, согласне и всјакују ревност к благостојанију општему нужднују имати, и во дјејствиах своих познавати.

Сему же окончану бившу:

4. Времја божественој литургији приспјело и тако по божественој служби, јектенијам и молитвам обичним совершеним бившим, новопоставленому Игумену не само жезал правленна, и наставленна вручен, но он в среди церкве, присутствујушчем братству и народу, здје ./· писмено прикљученују клатву положил, и сице в лице церкве кљатвоју Богу и обители сеј објазалсја, да он всјаки пункт званна своего, честно, точно, вјерно и безазорно исполњати хошчет. А занеже

5. Произведением Јеромонаха Максима, аки заклетаго старца во Игумена, в место јего качество заклетаго старца Јеромо-

*

наха Синесију Плачића постављен и приставлен јест.

Дјелано дне, мца и љета како горје.

Д. Плевицки с. р.
Архимандрит Гергетешки.
Стефан Новаковић с. р.

(Ово је онај Стеван Новаковић, што је имао у Бечу штампарију и издавалац Рајићеве историје. Морао је у то време бити гост или митрополитов или Плевицков, те је као такав био присутан при инсталацији Максимовој, као и оно Андрија Вујни, управитељ карловачке гимназије 1812. при избору Герасима Мићевића за игумана у Пакри. (Види о. л. бр. 11. за 1905.)

Максим Секулић с. р.
Игумен Реметски.
Арсеније Љубинковић с. р.
Намјестник Реметски.
Синесије Јеромонах с. р.
Софроније Лазаревић с. р.
Теофан Монах с. р.

Игуман Максим није дуго остао као игуман у ман. Ремети, него је као што видесмо већ 25. Марта 1788. постављен био за архимандрита Раковачког, а 7. Јулија 1789. премештен буде за архимандрата у Бездин на своју несрећу.

Видели смо, да је Максим као Јакон отишао у горњокарловачку епархију владици Петру Петровићу у „приднорну службу".

Максим је својеручно записао на рукописној књижици: „Поученије о таинствах — —" ово: „1775. љето марта 22. у вторник в 8. час дне изишал сам из монастира у службу Г. Епископу Петру Петровићу, карштатскому, и пребил код Јего Преосвјашченства не мало 9 љет и возвратихсја в монастар".

„1775. Маја 3. дња.

Преосвјашченјејшаго Г. Епископа Петра Петровића иншителација бист Маја 3. и там президиро Г. Генерал Горецки, генералие карштатске, а от духовни персона кои су у присуствију били Г. Архимандрит Теофил Алексиевић гомирски, и он јего заклињал, кое все благополучно окончато от их ц. к. величества и весело там онај дан проведено било, а к тому сутрашним днем разишла се сва Господа".

„Сего љета и мјесјаца в служби Г. Епископа диаконској бил сам, а у овој прилики Г. Генерал трикрат мене вопросил, и обећање дао, что би послушание јему учинил, и дар велики примал би на вјек; ја јего Ексцеленции на то дајсам отговор, невозможно во вјеки, а и своего синовца посилал толико крат что би реч дал, но не попустилеја јест говорити много". (т. ј генерал је хтео, да му Јакон Максим дојављује, шта се ради у двору владичином, што је он од себе одбио).

Максима је произвео владика Петровић за јеромонаха, и као такав је отправљао за 6 година службу бележничку у конзисторији, за што је примио из „неприкосновеног фонда" на основу дворског интимата од 6. Јунија и 7. Септембра 1785. године 900 фор. (Види „Српски народни фондови" од др. Милоша Рајића стр. 44).

Повративши се Максим у В. Ремету, буде изабран за заклетог старца, а по том за игумана као што напоменусмо.

Познавајући владика темишварски Петар Петровић, који је 1784. премештен био из Карлштата у Темишвар, Максима као спремног калуђера и савесног човека, израдио је да је као архимандрит дошао у Бездин, и како је Петровић, као референт код илирске дворске канцеларије, био више у Бечу, него у својој резиденцији; то га је у управи заступао архимандрит Максим од почетка Јулија 1791. па све до половине 1798., о чему је Максим извешће митрополита писмом својим од 12. Јулија 1791., ког овде под I. доносимо.

Из времена те Максимове администрације, дошла су до наших руку два његова писма писана владици Петровићу, која наводимо под II. и III.

Око половине 1798. допадне сирома Максим велике беде и зла.

У то су време царствовале у темишварској епархији денунцијације, у којима је имао удела и потоњи архимандрит Павао Кенђелац, који је својим немирним духом много бриге и невоље задавао тадашњој јерархији.

За Кенђелца је владика вршачки Јосиф Шакабент у своме писму од 18. фебруара 1801. митрополиту Стратимировићу рекао ово: „По моему познијешему мњењију за Кенгелца најболше би било, за болшее подчинение и поправление прави јего, у један монастир архимандрие сремске премјестити, како би близу Архиепископие, и всегда пред очима Ексцеленције ваше бил, и вјашчшим ауторитетом и властију вашеју доводиоби се в неисправних во исправление и подчинение — и тако би вес мјатеж в монастирјех банатских против јего двигнулся и утолил, и он би временем своим благополучен и добрим архимандритом бил, и здјелалсја, а ваша би Ексцеленциа могли јединаго от своих питомцев у Бездин за архимандрита уредити, само Кенгелца от Темишвара и епархии темишварскија отдалити. Ексцеленциа ваша добро учинисте что Кенгелца у монастир Бездин на покајание отслати, да се мало памети сјети — поправит — и калугерскому житију навикнет, ибо он в монашествје ни един ден в монастирје непровел — само да га нисте за простаго јеромонаха настојателу подложили, зане он не от псевдо Епископа во архимандрита произведен, но от законаго диецезана и брата нашего; правда что ја причини незнам, за коју Ексцеленциа ваша тако с Кенгелцем учинитсја, буди јему по наредби вашеј — ја јего и паки в милост и покровителство будушчее Екс. вашеј, за љубов Блаженопочившшаго Брата Нашего, а Кенгелцева Благодјетела препоручају —“ (Руконис).

По смрти Максимовој († 12. Марта 1800.) владика је Петровић хтео Кенђелца да премести из Сент-Ђурђа за архимандрита бездинског, ког је против воље митрополита Стратимировића произвео за архимандрита, због чега је између њих вођена велика преписка, с тога је митрополит по смрти Петровићевој († 23. Дец. 1800.) отправио Кенђелца као простог јеромонаха у Бездин.

У погледу тог спора између митрополита и Петровића, и заузимања Шакабентина за Кенђелца, рече Павле Авакумовић арадски владика, у своме писму митрополиту: „— — Ја и надахсја да Г. Епископ вршачки касателно Кенгелца, да га примити не хошчет, тако одговорити будет; а что он алегира да правилни Епископ јего Кенгелца во Архимандрита произвел, то видитисја да он Г. Епископ вершачки мјешаст достоинства хијерархии со степени свјашченства, ибо њест едино звание Архимандрита, Игумена, Протосингела и Протопресвитера, с степеними свјашченства, диакона, пресвитера и Епископа, свј бо степени неизгладими сут. В прочем и мое би мњение било јего Кенгелца кромје других узроков, и за то јеже удалити всјакија прочија раздори из Темишварскија Епархии дигнути; обаче на јегда састанемсја с вашеју Ексцеленцијеју по далше видимому и искуситисја имушчеј вешчи мњение мое сказати буду. Он Кенгелац ишчет от мене ишчанцеју калугерску всевисочајшему двору преданују на отговор что би он в первих на њу отговорил, а по том би ја изсљедовал, мњу аше би височајшаја мјеста јему на отговор дати хотјели, то би в первих јему на отговор дали, и таже с одговором јеговим мње за извидјение би послали; и за то Екс. вашу љубезњејше прошу совјет ми что скорше дати, јако в том поступити, о чем и отговор от Ваше Екс. ожидати буду —.“ (Рукопис).

Овде споменута ишчанција калуђерска, такође је било дело Кенђелчево.

Нашавши се Кенђелац у процепу, а жељан славе и власти, потпише својеручно реверс 29. Августа 1801. у Темишвару, да ако га поставе за владику у Ердељу, да ће и сам, а и своју паству — Влахе — превести у унију.

Тај реверс Кенђелчев доспе доцније у руке Стратимировићеве, те повукавши га на одговор, признаде на писмено у синоду пред више епископа, да је он потписао поменути реверс, нашто буде обложен казном црквеном на седам година. (Види: „Што се и како се и с које се стране досле покушавало, да се и код нас оснује

Семинарија

за кандидате свештеничког чина?“ од Илариона на стр. 35.

Наспоменути нам је, да је и наш познати „Јединац“ неки праунук Кенђелчев,

и знајући то, не треба да се чудимо, што се праунук изметнуо на прамдеду.

Рекссмо, како је Максим око половине 1799. допао велике беде и зла, а овде велимо да се та беда и зло састојало у томе, да је он лажно био денунциран, да је увређено цара, због чега буде стављен у затвор, у ком је и умро.

У „Протоколи сосједанија конзисториалнаго дне 30. Јунија 1799. в Темишварје державаго“, рекло се:

„Nro. 246.

Прилагаетсја к протоколу сему писание на Јего високоблагородие Г. Михаила от Зомбори славнаго комитата Темишварскаго Администратора и в предмјетје денунциации против Г. Архимандрита Бездинскаго Максима Секулича, милостивјејше опредјеленаго краљевскаго комисара под числом 9. Јулиа сего года по римскому, в том от страни консисториума сего отпушченое, во јеже би сја вишеречени под денунцијацијеју обрјетајушчијсја Г. Архимандрит Максим Секулич, до тоље, донељеже далшее всевисочајшее Рјешение в дјеље воспоследовати будет, сјемо во арест дицезалниј предати, неменшеже и в сљед милостивјејшаго Рескрипта Деклараториума §. 53., јакоже и всевисочајшија Резолуции под 21. Јануариа 1798. года Nro 1568. истекшија, два члена консисториална при извиђении предкоснутаја денунциации присуствовати имушчија, отсјуду взискатисја имјело би. Повнегда обаче предпомјанути Г. Администратор и краљевски комисар от Зомбори, на таковое писание никаковим отвјетом консисториум сеј удостоивши вишеречениаго Г. Архимандрита в комитатски прости арест за злодјеев опредјелени поставил, того ради, далшиј рекурс на Јего Свјетлост Г. Палатинуса консисториум сеј покорњејше учинити за нужно благоразсудил, јегоже концепт равње протоколу сему прилагаетсја“.

„Служит за вједомост и Јего Превосходителству Г. дицезалному епископу о всјех прикључившијсја по должности покорњејшее извјестие поднести“.

Данас се у архиви темишварске конзисторије не налазе споменута два акта у овом записнику.

Стеван Авакумовић, владика горњокарловачки и придворни саветник код кр. угарске канцеларије, у своме писму од 12. Јулија 1799. писатом у Бечу митрополиту Стратимировићу, рече: „— — Два неугодна случаја извољесте ми овом приликом ваше Превосходителство објавити. За Секулича и за диакона из Бођана. Први воистину страшан и важан, ашче реченаја изреченијем судејским потверждена будут. Други пак при сицевих обстојателств, могао је запста изостати, мало је зар и тако ушљувака“.

„Од Кенђелца свее могуће, еле, ја га дотле, докле га ваше Превосходителство не признате за архимандрита, не признаем. Ах Боже мој! велику је с њим инквизицију учинио Г. Епископ темишварски како за клер, тако и за себе, још ће мало треба, пак ће га се и сам куртализавати, али не ће моћи. — —“ (Рукопис)

Максим је из Темишвара одведен био у Будим у затвор, где је у болници за окривљенике умро 12. Марта 1800., и не дочекавши пресуде. Умро је дакле под сумњом.

Он који је мрзио денунцијанте и одбио понуду генерала карлштатског Горецког, да му денунцира своја благодјеја владику Петра Петровића, дочекао је то, да буде од несавесне сабраће денуциран, да допадне затвора и да умре у затвору под сумњом. Ваистину, грозна судбина сиротог архимандрита Максима Секулића, коју су судбину многи и многи дочекали.

По извешћу о прегледу Фрушкогорских манастира од 1772., Максим је знао и латински. (Види „Starine“ VIII. код описа В. Ремета стр. 7.)

Максим је био посланик на народном сабору 1790. у Темишвару.

„У „Беседи“ за 1869. II. делу штампани су шест писама архимандрита ковиљског Јована Рајића Максиму, с којим је Рајић у великом пријатељству био и ког је из љубави називао „милим Мачком“.

Из истих се писама види, да је Максим био од интелигентнијих калуђера, који се бавио и читањем.

У писму своме од 19. Јануара 1797. рече Рајић Максиму: „— Г. карлштадски

упокоисе о Господје (Генадије Димовић † 20. Дец 1796.), и оста Лика удова; недвоим да се неће скоро за другога удавати, и већ има просилаца, као што чуем. Инди и ти не дјемај, јављај се где треба, небил твоја биљч. Кукурек с брда више ожените ме, љубичица руку дае отведитеме, гледај нато делом да отгонеиеш. Ја то желим дочекати".

У то доба није ни Рајић на сам Максим могао помислити, каква га једна „митра" очекује и како ће скончати.

Из писма Рајићевог од 30. Нов. 1794., у ком одговара Максиму на његово писмо, види се, да је Максим као управитељ — заменик владичин — епархије, морао имати тешких часова и да је био незадовољан, те пошто га је Рајић соколио да не клоне духом, рече му: „Осем снега ево теби лен и добар рецепт: Буди прво исправан пред твоејуу совјестиљу чинећи дужност, пак узми једну центу терцијенија, а другу молчанија, и све то скувај у котлу добросердечија, и привијај свако јутро на ране. а особито кад осетиш да заболи. Вјерују ми хоћеш се излечити. Јер леншег и спасителнег лека на ту рану нејма Probatum est".

Овде ћемо навести поменута три писма Максимова, писана митрополиту Стратимировићу.

I.

Високопреосвјашченејши и Високодостојнејши Г. Архи-Епископ и Митрополит, Мње Господине и Архипастирју Милостивејши!

Невозстављају Вселокорњејше извјестие поднести В. В. јако мој Принципал Г. Епископ Петровић, сего текућчаго мца 10. числа после пол два о втором часу, от здје одделилсја в Виену: Коториј мене благоизволил здје в Темишварје с честнејшим Консисториумом на команди во Епархии своеј оставити.

Сего ради предањејше Себе Архипастирској Молитви усмјеливајуса препоручити, во ежеби В В. взором своего человјекољубија па мене благоизволили призрјети, и аиче когда требовал би в какових либо случајах, и в дјељах Консисториалних Рјешенија, да би тогда Милостиво и благонаклоно моему недоумјенију таковое не отрекли.

Јестли В. В. в чем мене, и к службам каковим способна обрјашчете, и милостиво благоизволите ми наложити тују исполњати; Предањејше увјерају В. В. јако с тисјашчу радостеј готов к таковом исполненију обрјашчуса.

На конец мене Архипастирској милости и благонаклонству с совершењејших Страхопочитанием приручају изумирају

В. В. Предањејши слуга
Максим Секулич с. р.
Архимандрит Бездинскиј.

В Темишварје 12. Јулиа 1791.

II.

Високопреосвјашченејши — —

Ја ових дана могаосам разумјети, да хоће се изаслати из Двора њека Комисиа по монастири, но совершено незнам будетли во всјех Епархиах та Комисиа проходила, или точију по фрушкогорских монастирej: зато усућујем се покорњејше просити В. В. естли то истина, и шта ће истраживати от монастира, да ако би и к нам дошла, да се знамо к вопросам тоја приуготовити. Како разумјех от брата Архимандрита Месићскаго Василиевича, да су непостојани фрушкогорски калугери 50 пунктова предложили високославној Илирическој Дворној Канцеларии, между коими, да су представили да се може на жертву Народњега Семинариума давати она сума новаца, шчое от собора прописана*; Ништа мање, непостојанства ради бездјелника фрушкогорских калугеров, ако би ова Комисиа започела и до нас овамо би дошла; исповједам В. В. јако моемо верховному повелителју и отцу, хоћу их онако живо представити и с пробама јасно доказати пихова неваљалства, да се сами не би боље на огледало могли видити, зашчое веће њеких конфузиашев фрушкогорских довољно

* Вредно би било, било у Пешти било у Бечу изнаћи овај предлог фрушкогорских калуђера, пошто је познато, да је Стратимировић 1791. спровео молбу фрушкогорских и банатских манастира, да се ослободе од наметнутог им прилагања за издржавање Семинарије, или да им се бар одпусти што од одређеног износа, што је пак илирска дворска канцеларија одбила с негодовањем, напоменувши им, да су се они добровољно обвезали на то прилагање. (Види Илирјсново о „Семинарији" на стр. 17.)

зла, какова они свјету представљају, пак чрез онакове невађанце, зашчо да честити и почтени људи страдају; не хвалећи мое братство, по истину говорим, да ја небн мога најпоследнега калугера пашучу дао, за нѣколико фрушкогорских, кое ја познаем, калугеров, и ја доволно писам вредан благодарити моему творцу, шчое мене, између конфузиаша фрушкогорских изпеса, и у овакови рај, жизни овога маловременаго свјета послао, развје самаго зида Реметскаго жал е мене, а не шчо у Ремети неживим. (Ej, сирома Максиме да си знао, шта те чека у „рају"!)

Представљам покорњејше В. В. на милостивјејше Рјешение, мое сумњение: Високославна Илирическа Канцелариа налажет что би в пред никакову суспензацију Консисториум немогла свјашченству, без објављенна Канцелариј учинити и закључити, но всегда протокол Консисториалнаго закључена слати Канцелариј, откуду и ожидати потврежденна. А будући у овој Епархии весма много находитсја узроков за кое мора Консисторна суспендирати свјашченика, противо јего погрјешности, сада обаче, јављати сваки случај канцелариј не малое число свјашченства би се под подозрјение у очи мирске власти бацило, што је чести Клера и Народа вредително; оставити пак свјашченика безпутно ходјашчаго без наказанна, хоће у горше ступити зло, а притом чујући свјашченици онакови ко злу склони, да Консисториум њему песме без вједомости Канцелариј ништа учинити, хоће сасвим побеснити и и со всјем ни најмање непризнавати за духовни суд Консисториум. Ја с краткостију моего ума у овому пункту ништо недосежем друго, него власт духовнаго суда очито отимљесе, и само једно празно и недјејствено име Консисториума нам остављају, јербо руке Консисториума допушчају имати, но ими ничто недјејствовати, очи имати, но жмурити, уста имати, но на них локот метути, и со всјем цјело тјело увезати жељезним ужами; дакле и имја Консисториума ние от потребе имати, а после нека Канцеларна сама цитира к себи у Беч свјашченике отговаратисе на ништанције противо них даеме. Ја незнам шча ће ми послѣдовати, али сам са совјетом честњејшаго Консисториума доста противо овога пункта отговорио, и представио да овај пункт ние добро промишљен, мишљећи када се именује Духовни суд, а духовној персони налагање једнога шчрафа, оно да по ветри пелети, него у тајности да и остане, и немислим даће ми примити за добро; но шчоћу му ја, друго рећи незнам ван шчое право, ако ми за будалаштину приме, они знаду, акоими пензион узеше нећу ни жалити, ерга писам ни имао, а аколи ме от Консисториума отлучише, фала им буди, писам користи никакове ни имао; а ја ћу у Бездин пак безбрижние живити, дакле ништа ми зло неможе сљедовати. Ej сирома ја шчо се морам срдити и себи јести самога, жалим воистину да сам се овако касно родио и у невреме.

В прочем мене милости, человјекољубију и благопаклонству смирењејше вручају, и с глубочајшеју преданостију пребивају и јесм.

В. В. Предањејшни слуга
Максим Секулич с. р.
Арх. Бездински.

В Темишварје 10. ферв. 1792.

(Ово писмо показује Максима као великог мислиоца и Србина, и као такав наравно да није могао стећи љубави код господствујућих и није чудо, што је допао беде и невоље.)

III.

Ваше Превосходителство — — —

Всепокорњејше прошу В. В. не прогњевати се нам Јереа Јакова ради, что он на перву заповјест непристављен бил на своју в Чанад парохију, чему ја отњуд не бјех причина, но и тако недожидавши вториа заповјести, хотја и без вједома консисториалних Господеј Асесоров, писах чанадском Протопресвитеру, приставити јего к парохиј, он же Ј. Јаков отишао био В. В., коем по возвращении јавих приставление.

Повторителње оправдание мое творју о оклеветании Јереа Константина Поповича, из Епархие Арадскиа сушчаго, ако би ја

јего непријал в собратство в монастирје моем, зато что он Влах јест: се бист само измишљена лаж; но јаже и прежде во оправдание мое писах, тое и нинье повторају, сие ест да число довољно братства имеју, а хотјаби и не било число братства, опет опаковоју богомерскују пијаницеју не би рад умножавати число братиј; когда би хотјелосе мени пут предвзјати, и у јего парохију отити, јего невољаства из-ъедити, имали би шчо В. В. читати; но несудим вредно бити за једну пијаницу трошка путнаго творити, уповају јако П. В. мене повјерити будут. Из близ сушчаго места гдје Ј. Константин парохом бил, свјашченик и сосјед јего, пореду все житие его мње сказал: а ние онако како отпустителное писание Г. Епископа Арадскаго гласит: Перво јако он Ј. Константин чрез безмјерное свое пиянство и у пианству немирност, не точију со своими парохијани в злом пожитку бил, но и с вармеђском Господом у толико уплео се био, да га веће ние могуће било терпити; сада еден пункт остављам кои ние за перо и папир, но от уст требаоби јавити. Второ јако он ходил у В. Варад поунијатитисе, но егда свое непристојное и неваљало намјерение Епископу унијатскому јавно, тогда вопрошен био, может ли село свое у унију привести, отвјетновао да может, и тако от Епископа унитскаго отслат натраг да и своју бившу парохију преобратит у унију, немогшиже того сотворити, и савершено в смјетение пришедши, начал искати монашескаго житиа. Да он у монастиру Ходошу, по описанију Г. Епископа, мјеста неимјеет, зато что число полно јест, и то ние тако, но знајући јего Г. Епископ, јакоже и Г. Архимандрит ходошки, не хотјели га примити по отбацили далше, и другим на врат, а јегда би он не бил пианица, и неваљао, он би био ходошанин. Ето описаниа Јереа Константина.

Јегда обоја сија покорњејшје извјествују, тогда себе милости Архипастирској с целованием свјатиа десници отдал јесм

В. В. Покорњејши слуга
Максим Секулич с. р.
Арх. Бездински.

В Темишварје 19. Окт. 1797.

* * *

У „Стари српски записи и натписи“ од Љубе Стојановића у II. књ. наведен је овај запис Макимов: „1788. В то время многе монастире Тѣрци попалише и шпѣстошиша, и запалише монастиръ Воливчѣ, храм архістратиговъ, близъ града Ѓѣдника, яко 2 сата, и того насилія разбѣже се братиа, и здѣ во монастири Ремети близъ иґѣменъ его Герасимъ Фер. 10. при иґѣменѣ тояже шбит. Маѳимъ Секѣличѣ.“

Овај се запис налази данас у Пражкој библиотеци Б. бр. 22., ког је из фрушке горе однео Павле Јосиф Шафарик.

* * *

Како је после смрти Максимове остало готовине 1595 фор. 49½ кр., то се заподело питање, ко да је наследи, т. ј. или да припадне манастиру, или његовим синовцима и нећацима, који су је потраживали.

Па како ни у декаратурији од 1779. не беше говора о оставини настојатељско-калуђерској, изишла је тим поводом норма а потом интимат, по ком калуђери настојатељи могу располагати само са оном сволом, коју су имали пре него што су дошли у манастир и покалуђерили се, а иначе, остаје све манастиру, која норма и данас у том погледу важи.

Norma.

Quoad Substantias Monachorum et Archimandritorum ex usu et praxi Ecclesiae Orientalis observari solita.

Repraesentatis ddto 30. May 1808.

Sub 16. Februari anni currentis Nro 3316. dignabatur Celsitudo Vestra Caesareo Regia mihi de benigna mente Regia benigno gratiose intimare, ut cum Maximi Szekulics de crimine laese Majestatis lite conventi, sed ante latam Sententiam in Aresto demortui Bezdiensis condam Arhimandritae ex fratre et sorore nepotes sequestratam ejusdem Substantiam sibi extradandam ordinari supplicent, in defectu normae manipulandarum per decedentes Archimandritas relictarum Substantiarum, praesertim cum Cleri G. n. u. R. Substantiae de praescripto Regulamenti Illyrici juxta peculiaria et a norma pro Clero

Latini Ritus defixa diversa principia pertractari debeat, ego super usu et praxi in similibus casibus hactenus observata relationem submitterem.

Quare attioribus his ordinibus debite obsecuturus non intermitto diam ex sensu Archiepiscopalis Metropolitani Appellatorii Consistorii, quod his diebus celebratum fuit, et quocum ego tenores benigno gratiosi Intimati comunicandos esse existimavi, humillime referre: quod quemadmodum citato benigno Regulamento Illyrico ac Rescripto Declaratorio de anno 1779. Archi et Episcopis hujus ritus tantum de una medietate propriae suae substantiae disponere admissum est, dimidia pars vero altera in Bonum fundi Nationalis illyrici cedat, ita quoad Archimandritas seu Abbates Monasteriorum hujus Ritus hactenus semper in usus et praxis obtinuerit, quod cum illi adinstar Romano-Catholicorum Abbatum peculiari aliquo a Monasterio cui praesunt diverso beneficio ad personam minime gaudeant, verum ut Praepositi Monasteriorum et Monachorum cum his in Comunione bonorum vivant, hinc licet quidem ante ingressum ad Monasterium cuilibet de substantia sua disponendi facultas in salvo maneat, post ingressum nihilominus, pro eo ac juxta disciplinam Monasticam nemo Monachorum quidpiam proprii habere, sed si quid etiam acquisiverit, in comune acquisivisse censetur, Archimandritarum aeque ac Monachorum remanssae post mortem substantiae ad manipulationem concernentis Monasterii pertineant, eique cedere soleant.

Cujusmodi Principium ad casum praesentem tanto magis applicabile evadit, quod notorium sit, mentionatum Archimandritam Szekulics adhuc qua puerum pauperem et egenum ad Monasterium susceptum, ibique usque dum ad edendum votum admissus fuisset educatum extitisse, et hinc rationabiliter concludi possit, eum propterea de ultima dispositione neque cogitasse, cum sciverit Monachos facultate testandi destitui. In reliquo etc.

Stephanus Stratimirovics m. p.

Intimatum ddt. 29. Jan. 1811. Nro 490.

Dignabatur Sua Majestas Sacratissima, erga Remonstrationem, per Comittatum Temesciensem circa obligatoriales super 1595 fl 49½ kr per Monasterium G. R. n. u Bezdiense Archimandritae olim Maximio Szekulicz extraditas, ac de praesenti in cassa mentionati Committatus Temesciensis depositas, sub dato 7. May 1810. isthuc factam, clementer resolvere, ut, cum substantiae post fata sive Monachorum sive etiam Archimandritarum G. R. n. U. remansae indiscriminatim concernenti Monasterio cedere soleant, attactae Obligatoriales praefato Monasterio Bezdiensi, in quo supramentionatus olim Archimandrita Maximius Szekulics votis religiosis obstrictus vivebat, extradentur. Quae altissima Resolutis Regia Comittatui quoque Temesciensi ab hinc sub hodierno nota reddita, Excellentiae Vestrae reflexe etiam ad Remonstrationem ejusdem, quoad Substantiam quaestinati Archimandritae isthuc sub 30. May 1808. factam, pro notitia suique directione praesentibus intimatur.

Неприлике

Лукијана Мушицкога у Плашком.

Д. Р.

(Продуженье)

Други одговор Мушицков

Zufolge des verehrtesten Auftrages vom 14. December l. J. No 35. habe ich auf die vorgelegten Klagepunkte folgende Einrede zu unterbreiten.

Ad. 1. Es ist nicht wahr, dass die meisten Consistorien ausser meinem Praesidio und dem Notaer blos aus zwei Consistorial-Beisitzern, (die die hiessigen sind) bestehen. Diese Unwahrheit nöthigte mich die Consistorial-Protocolle durchzublättern. Ich fand dabey im ersten Jahre meiner Administration (1824.) nur vier solche Fälle. In zwei folgenden Jahren kommen zwar mehrere solche Fälle vor, aber sie traten meistens in dem Winter und Erntemonaten ein, wo die entfernteren Beisitzer, zur Session nicht kommen konnten, oder auch desswegen, weil die zu verhandelnden Gegenstände von minderer Wichtigkeit waren, für welche man die entfernteren Beisitzer zu rufen nicht nöthig fand. Hingegen sind mehrere Consistorial-Sitzungen in Beisein mehrerer Beisitzer, als selbst das Consistorial-System fordert, und

etliche Mahl in Beisein aller Erzpriester gehalten worden. Ich habe im Consistorio den Grundsatz aufgestellt, dass alle Erzpriester nach der ihnen obliegenden Pflicht Consistorial-Beisitzer sein müssen, und zwar aus dem Grunde, weil sie grössere Theile der Diöces mittelbar verwalten, von einen bis zwei Tausend Häuser, von dreizehn bis zwanzig Tausend Seelen in ihren erzpriesterlichen Distrikten als kirchliche Vorsteher zu besorgen haben, und über alle Angelegenheiten ihrer Districte wahre und aufrichtige Referenten dem Consistorio sein müssen, wozu sie mit Eid belegt, sohin mit der Würde eines Consistorial-Beisitzers bekleidet sein müssen. Aus diesem Gesichtspunkte ausgehend habe ich vier Districtual-Erzpriester, die von meinem Administrations-Antritte keine Consistorial-Beisitzer waren und vier vice-Erzpriester Sr. Excellenz dem Herrn Metropoliten zu Assessoren vorgeschlagen, und mein Grundsatz ist durch die Ernennung der Vorgeschlagenen von Seite Hochdesselben bestättigt worden. Die Assessores besonders die Erzpriester sind verbunden auch dann, wenn sie den Consistorial-Sitzungen nicht beiwohnen, ihre Ansichten zum Behuf ihrer Districtual-Leitung oder der ganzen Diöces, wenn sie solche haben dem Consistorio schriftlich mitzutheilen. Ich als Praeses forderte mehrere Mahle alle Erzprirster auf, über manche wichtige Consistorial-Gegenstände ihre Meinungen mitzutheilen und sie thaten es. Wenn nun das Praesidium des Concistorio so verfuhr; wenn es im Monathe December, Januar, Juli, August, die entternteren Beisitzer schonte; wenn es vertrauend auf die Festigkeit seiner Grundsätze, auf das unwandlbare Streben nach Gerechtigkeit — auf die gesammelte Erfahrung von allen Angelegenheiten der Diöces; wenn es, sage ich, Gegenstände, mögen sie auch wichtigeren Inhalts gewesen seyen, mit zwei Beisitzern und dem Notaer verhandelte und Beschlüsse und Verfügungen machte, denen keiner von den abwesenden Assessoren Beipflichtung versagt haben würde, so konnte daraus kein Nachtheil für die Verwaltung der Diöces entspringen, wie diess der treue und wackere Anhänger des Complots mittelst dieses Klagpunktes zu beweisen wünschte. Der Klagführende ist offenbar der Consistorial-Notär Terkulja, weil er in seinem Thun und Lassen keine Grundsätze hat und fremde Grundsätze nicht zu erkennen vermag, nicht zu schätzen weiss, so kann er nicht begreifen, dass nicht so wohl Mehrheit der Beisitzer und den blossen Bejahungen derselben („virtus indocta"), als vielmehr der pünktlichen Befolgung der canonischen Weisungen, der allerhöchsten Verfügungen, wie auch der Kraft grosser vielumfassender, deutlicher Grundsätze der allgemeinen Wohlfahrt („ars et peritia") im Kirchensprengel seine glückliche Leitung, zu verdanken habe.

Ich weiss nicht ob der verstorbene Bischof v. Miokovič aus diesem Gesichtspunkte hinsichtlich seiner Consistorial-Sitzungen ausgegangen sei oder nicht, genug, es ist die reine von den jetzigen Consistorial-Assessoren ausgesagte und bestätigte Wahrheit, da, dass er das Consistorium im wahren Sinne desselben genommen, fast nie gehalten habe. Die ungewöhnliche Form seiner Consistorial-Protocolle bestättigt dieses. An der Stirne seiner sogenanten Consistorial-Beschlüsse, steht die trockene Aufschrift, Actum dann und dann ohne Bennenung des Praesidio und seiner Beisitzer. Seine eigene Beschlüsse und Machtsprüche liess er durch den Notär abschreiben und nachgehends durch die so den Nahmen der Consistorial-Beisitzer führten, nach beliebiger Zahl unterfertigen. Meine hierin getroffene Zurückführung zum Vorgeschriebenen konnte dem geringen Krittler dem ebenso unbilligen, als incompetenten Beurtheiler nicht genügen, indem jene aus wichtigen Gründen, wie gesagt, dann und wann eine Ausnahme litt. Wohlan! auch diese soll in Zukunft von mir nicht geduldet werden. Theils um den feindlichen Vespen keine Nahrung zu geben, theils um mich dem Consistorial System ganz zu bequemen wird möglichst gesorgt werden, dass die vorgeschriebene Zahl der Assessoren künftigen Consistorial-Berathschlagungen beiwohnen könne.

Die Anklage des Notaers Terkulja, dass ich die Consistorial-Beschlüsse und Verfügungen abzuändern und ungiltig zu machen pflege, ist bloss ein Beweis seines lügenhaften und verleumderischen Charakters, seines boshaften Willens mich zu kränken, indem er mit den gierigsten Klauen seines wildgestimmten Gedächtnisses alle Consistorial-Sitzungen von drei Jahren schadenfroh durchwühlte, und nur zwey Fälle herauszuheben im Stande war, mit denen er gegen mich zu wüthen gedenk, ohne Zweifel, gleich den wüthenden Wellen des Meeres, die den einsamen Ruderer im Nahen zu verschlingen drohen.

Die Fälle sind mit dem Pfarrer Michael Opačić

und dem titular-Erzpsiester Wuinović. Mit dem ersten hat es diese Bewandniss. Unter 3. August l. J. Nr. 165. wurde es im Consistorio beschlossen, ihn aus Rücksicht seiner dürftigen Lage aus der ärmeren Pfarre zu Skrad nach Klokocs als die nächste zu ihm zu übersetzen. Bald darauf entstanden in der Gemeinde zu Klokocs Spaltungen. Ein guter Theil derselben drang mehrmal beim Consistorio darauf, ihn ja nicht nach Klokocs zu senden. Man sah sich bemüssigt ihn wieder zu Skrad um so mehr zu belassen, als die Berichtigung seiner verbrannten Tauf-, Trau- und Sterbe-Protocolle v. Jahren 1819. — 1824. die man einem nach Skrad zu ernennenden Pfarrer hat anvertrauen wollen, von ihm bequemer und genauer bewerkstelligt werden könnte, und sich eine Möglichkeit zeigte etwas später auf die Verbesserung seines Zustandes Rücksicht nehmen zu können. Hierbey obschon man einen Caplan auf die Klokocser Pfarre zu ernennen befunden hat, liess man dieselbe, nicht ohne Grund einstweilen unbesetzt, und gewärtigte die baldige Berichtigung der Protocolle des Skrader Pfarrers. Es glückte auch demselben solche nach drey Monathen zwar nicht ganz, gleichwohl grossen Theils zu Stande zu bringen, nicht minder die in Hinsicht seiner Person getrennten Pfarrlinge zu Klokocs für sich einzunehmen, wie auch achtungswürdige Anempfelungen von seinen vornehmen Gönnern zu erhalten. Der Zusammenfluss dieser günstigen Umstände und Verhältnisse setzte mich in Stand den durch den Drang der Umstände zu Gunsten der Pfarrgemeinde abgeänderten Consistorial-Schluss, ohne weitere Besorgniss für dieselbe Gemeinde, um zu Gunsten des Skrader Pfarrers Michael Opačić, dessen Betriebsamkeit den erwähnten Zusammenfluss der Verhältnisse beförderte, im Einverständniss mit den Consistorial-Beisitzern unter 20. November l. J. Nr. 258. auf die vorige Stelle der Gerechtigkeitsansicht zurück zu führen, und durch eingeleitete Installierung des Opačić auf die Klokocser Pfarre fest zu setzen.

Wenn ich dieser Darstellung den mich hierin leitenden Grundsatz hinzufüge, dass eine Pfarre dem Pfarrer eine Volksschule seye und seyn müsse; dass mir mehr gelegen seyn müsse um die Fortschritte einer solchen Schule in religiöser und moralischer Hinsicht, als um die weinerlich gebetene Vermehrung des Gehalts eines minder fleisigen und wachtsamen Lehrers; dass die vollziehende Gewalt des Consistorial-Praeses und respective eines Administrators im ledigen Bisthume, wenn sie im Laufe der Vollziehung der Beschlüsse auf Hindernisse stosst, die entweder gar nicht, oder einstweilen nicht gehoben werden können, eine Abänderung in den Beschlüssen machen können und müsse, um die Klugheit des Consistoriums nicht zu compromittiren (sapientis est mutare cosilium. Cic.), um die natürlichen Rechte der Pfarrgemeinde, die ihren Religionslehrer zahlt, nicht zu beeinträchtigen; dass der Bisthumsadministrator für die gerechteste Verwaltung des Bisthums hafte und nicht einzelne Beisitzer; so darf ich hoffen, dass Eine löbl. Commission in meiner Verfahrungsart hinsichtlich des Opačić keine Wilkührlichkeit und Eigenmächtigkeit in der Abänderung des Consistorial-Schlusses finden werde.

Wenn der Notär Terkulja, der alle die Schwierigkeit, des in der Opačićischen Angelegenheit obwaltete, mit Augen sah, überhaupt einen Sinn hätte zur Auffassung gesunder Grundsätze, und insbesondere jener in Hinsicht des in Rede stehenden Falles; wenn er einen Funken humanen Geistes in sich hätte, so würde er mich mit dieser unbilligen Anklage und feindlichen Kränkung verschont haben. Er verräth den boshaften Willen per fas et nefas Mängel in der Bisthumsadministration zu suchen, — er, der sein zwey Klafter breites Zimmer in der Ordnung zu halten nicht im Stande ist, dessen Grundsätze mit den Plaschkaner Winden gleiche Beständigkeit haben.

Was der zweite Fall mit dem titul. Erzpriester Wuinović anbelangt, gebe ich folgende Erklärung:

Das Kostajniczer Erzpriesterthum war bald nach meinem Administrations-Antritte, und zwar am 29. Feber 1824. erledigt geworden. Nicht lange darauf insinnierten sich drey Bewerber um dieses Erzpriesterthum: der erwähnte titulāre Erzpriester Johann Wuinović, und zwey vice-Erzpriester Stefan Čučković, Pfarrer zu Petrinja und Emmanuel Pricza, Pfarrer zu Dubica. Ich bestrebte mich sie näher zu kennen. Als ich glaubte eine hinlängliche Kenntniss von ihren intellectuellen und moralischen Eigenschaften erlangt zu haben, berief ich zur vorzunehmenden Wahl eines unter denselben alle Erzpriester auf den 29. Oktober derselben Jahres. Es kamen Archimandrit Rajačesić und 7 Erzpriester. Der alte Thomas v. Budisavljević blieb aus. Der Archimandrit Rajacsić, als mein Widersacher und Gevater des Wuinovićschen Hauses, bearbeitete vor der Session die

Erzpriester, den Korjeniczer ausgenommen, zur Seite des Wuinović. Diess hatte er um so leichter bewirken können, als die persönlichen Eigenschaften des Wuinović den Beisitzern unbekannt waren. Davon wurde ich unter der Hand in die Kenntniss gesetzt. Man kam zur Session und schritt zur Wahl. Vergebens hatte ich den höheren Standpunkt gewiesen, aus dem man die erzpriesterliche Würde betrachten müsste; vergebens den Zeitgeist und seine Fortschritte, den begonnenen Strom der Cultur der glücklichen Mitbewohner der Monarchie gezeigt; vergebens die persönlichen Eigenschaften der Candidaten vor die Augen gelegt und auf die ersteren Ansichten applicirt; vergebens mein Leidwesen darüber geäussert, dass die zwey ersten Candidaten Wuinović und Cenesković in dieser rein militärischen Diöces der deutschen Sprache unkundig sind, sobald ich die Vota einzusammeln anfing, alle nach der Reihe, jenes des Korjeniczer Erzpriesters ausgenommen, fielen für den Wuinović aus. Ich erwiederte, dass ich von meiner Seite ihren Votis nicht beistimmen könne, und dass ich für gut errachte diese Wahl ein anderes Mahl wieder vorzunehmen, indessen diene die Verschiebung den Beisitzern zur Erhaltung grösserer Kenntniss von ihren Eigenschaften. Dies that ich auch deswegen, weil ich in eben dem Augenblicke, als ich die Einseitigkeit der Stimmen sah, den Entschluss fasste, das Kostajniczer Erzpriesterthum seiner Grösse wegen in zwey zu theilen, in welchen Falle dann der eine erzpriesterliche District dem Wuinović zu fallen dürfte. Diess ist die Ursache, warum ich die Wahl des letzteren weder zur Bestättigung Sr. Excellenz dem Herrn Erzbischofe und Metropoliten vorgelegt, noch die Einprotocollirung derselben zugelassen habe. Indem ich die Realisirung derselben verschoben habe, falsch ist es, dass ich sie eigenmächtig ungiltig gemacht habe. Indessen suchte ich die Materialien zur Realisirung des gefassten Entschlusses das Kostajniczer Erzpriesterthum in zwey zu zertheilen. Zu diesem Zwecke ist der angemessene Consistorial-Schluss unter 2. September 1823. N 159. gemacht worden. Die Gründe dessen sind in der Beilage a.) entwickelt worden. Von der Wahl bis zur vorgeschlagenen Theilung des Erzpriesterthums sind volle zehn Monathe verstrichen, und der Wuinović reklamirte durch diese ganze Zeit seine Wahl nicht. Das Consistorium aus allen Beisitzern bestehend, machte bei der Theilung des Erzpriesterthums gar keine Erwähnung von jener gewesenen Wahl, vielmehr sprach es laut, dass die Theilung des Erzpriesterthums bei dessen Vacatur vom bequemsten bewerkstelligt werden könne. Das Consistorium hat also durch die vorgeschlagene Theilung des Erzpriesterthums gewesene Wahl selbst ungiltig gemacht und anerkannt, dass der Wuinović kein wirklicher Erzpriester sey, sonst hätte es die Theilung nicht vorschlagen können. Die Anklage also des Notärs Terkulja und etwa seines Mithelfers ist boshaft und verleumderisch gegen mich, beleidigend gegen das ganze Consistorium, frech, unsinnig und toll, da er sie nach der hohen Orts genehmigten und öffentlich gewordenen Theilung vorbringt.

Wer diese zweyen erzpriesterlichen Districte vielfältigen Nutzen schaffende und für die Analen der Karlstädter Diöces merkwürdige Begebenheit, die ich durch die in dem Zeitraume von der vermeinten Ernennung des Wuinović zum wirklichen Erzpriester bis zur Theilung des Erzpriesterthums gesammelte Erfahrungen und beachtenswerte Bemerkungen herbey gezogen habe, nicht zu achten weiss, der kann vielweniger so viele andere nützliche Verfügungen, die ich zum Wohl der Diöces getroffen habe, anerkennen. Wer den bösen Willen an den Tag legt, dass er lieber wünschen möchte, jene Begenbenheit wäre nie zu Stande gekommen, der verräth den nämlichen bössen Willen in Hinsicht hundert anderer Schritte, die zur Besserung, zur Vervollkommnung des Ganzen gethan worden sind. Wer den edlen Muth besitzt den vielfärbigen, angenehmriechenden und stolz blühenden Nelken den Untergang zu wünschen, und denselben vorzubereiten, weil er den, der sie gepflanzt, genährt hat, hasst, wird der den anspruchlosen, frommen Veilchen als Schutzgenossen desselben Gärtners ein besseres Schicksal gedeihen lassen.

Ich stelle gehorsamst dem weisen Ermessen Einer löbl. Commission anheim, ob ein solcher Wütherich in der Umgebung eines patriotischen Beförderers der Volkscultur geduldet werden dürfe, ob er selbst, und seine Mithelfer, bei dem bösen Willen die geistliche Behörde der Diöces in den wichtigsten Angelegenheiten derselben zu kränken, und ihr, wenn sie zum Zwecke der allgemeinen Wohlfahrt schreitet, Hindernisse zu legen, der Diöces nicht gefährlich seyen; ob bloss die Autorität eines Administrators solchem Unfuge Einhalt zu thun im Stande seye. Wenn die Guten bloss aus Liebe zur Tugend sich scheuen Übles zu thun,

so müssen die Bösen durch Furcht davon abgehalten werden.

Oderunt peccare boni virtuti amore,
Oderunt peccare mali formidine poenae.

Der aufwieglerische, complotgebärende Geist hat sich mit seinem niedrigen Anhange mitten in Plaschky dem Sitze der bischöflichen Residenz zum allgemeinen Ärgerniss des Bisthums, zu Medusenshaupt gestaltet. Seine Absicht ist sich der schwachen, gesunder Prinzipien unempfänglichen Gemüther zu bemeistern, das Consistorium desorganisirt zu sehen Den meisten Glaubensgenossen der Diöces ist es bekannt, wie viel Anstrengungen es mich kostet das Ruder desselben ungeachtet der mich umgebenden Umtriebe so handzuhaben, dass die Diöces keinen Nachtheil aus jenen fühle. Wie es einem Schiffscapitän zu Muthe ist, der in die Kenntniss gesetzt ist, dass sein nächster Matrose als Mitglied eines auswärtigen Complots gegen ihn, sich auf alle erdenkliche Art bestrebt sein Ansehen, seine Autorität zu schwächen, und zu untergraben ihn öffentlich verleumden, seine Enthebung sorgfältigst zu befördern, so ist es mir zu Muthe, wenn ich das nämlich gegen mich vom Consistorial Notär Terkulja erfahre.

Ich habe in meiner Beantwortung unter 22. Dezember l. J. auf die 12 Punkte etliche Unter-Officire und Gränzer Einer löbl. Commission angezeigt, die Beweise liefern können, das der Protodiacon Terkulja der werkthätigste Anhänger des Complots-Stifters gegen mich seye. Hier erlaube mir Eine löbl. Commission speciell anzuführen, was er sich gegen mich mit Wort und That erlaubt hat. Dies hat den nächsten Zusammenhang mit diesem ersten Klagpunkte.

Dieser selbst ist nicht anderers, als ein Document seiner Bosheit gegen mich, wie sich Eine löbl. Commission aus dem bisher Gesagten sattsam wird überzeugt haben. Hierin liegt eigentlich die Ursache meiner ausführlichen Beantwortung auf die Anklagspunkte und meiner Excursion in derselben auf offensive Waffen gegen meine Feinde, weil ein jeder ihrer Punkte eine ungeheure Bosheit gegen mich enthält, und, um diese evident zu beweisen, auch andere Arten ihrer gegen mich ausgeübten Bosheit angegeben werden müssen.

a) Der Protodiacon Terkulja sagte gleich nach dem Ausbruche des Complots gegen mich im Monathe Maj bei meiner kurzen Abwesenheit von Plaschky zum Corporalen Theoder Skorupan: wenn ich ihn, d. i. den Administrator, ergreife, ich werde ihn wie gebratenes Fleisch auffressen.

b.) Vor den Gränzern Nikola Ralić, Rade Dokmanović und Nikola Terbović, sagte er im M. September l. J. der Muschitzky ist ein grösserer Esel, als derjenige, der das Wasser in die Residenz trägt. Und ihr seyd Esel, wenn ihr es ihm nicht saget.

c.) Im Monathe Sept. l. J. nachdem ich kaum mit vieler Mühe und Verdruss ausgemacht hatte, dass er das Consistorial-Zimmer, in welchem er bis dahin gewohnt hatte, ohne Verzug räumen und sich in ein anderes zubereitetes Zimmer im unteren Stocke habe begeben müssen, hat er sich vor den Corporalen Damjan Strika, Thodor Vukelić und Stojan Knežević dagegen beschwert und mit den ihm gewöhnlichen bäuerischen Gebärden geschrien: es habe wenig gefehlt, dass er mich damahls nicht aus dem oberen in den unteren Stock durch das Fenster geworfen habe.

d.) Im Einklange mit der Verleumdung der ersten Klagschrift sub. A. als herrschte in der Erhaltung des Fundus instructus eine Verwirrung hatte, hatte er ausgesprengt: es seyen manche Stücke vom bischöflichen Ornat, der unter meiner Aufsicht steht, gestohlen worden. Diesen seinen verläumderischen Versuch können Milosch und Thodor Wukelić und mehrere andere, die mit demselben um darüber verständig zu werden, zu mir am 17. Juli kamen, bezeugen.

e.) So wüthend gegen mich beseelt und grimmig über die Hindernisse, die dem Complote, dessen Anhänger und Hauptmithelfer er ist, von Freunden des allgemeinen Wohles gelegt werden, sprach er auf der öffentlichen Strasse zu den Corporalen Thodor Skorupan und Damjan Strika, dann dem Gefreiter Radosch Schupicza: Ihr hindert unsere Absichten. Aber ich werde euere Unteroffs-Stöcke bald zerbrechen.

f.) Der Gränzer Wasil Schumonja kann auch Zeugenschaft ablegen, wie er von Terkulja gegen mich bearbeitet wurde.

g.) Er Protodiakon Terkulja scheint einen Agenten des Archimandriten Rajacsić zur Beförderung seines Complots, abgegeben haben. Während dessen, als der Archimandrit Rajacsić im J. 1825. 8 Monathe lang von Pfaschky abwesend war, und hin und her durch die Diöces lief, vermutlich in der Absicht, die jetzt ins Licht gekommen ist, mich aber theils Berufsgeschäfte, theils die Unternehmung das Clerical-Convict zu

errichten immer allhier fesselten, bestrebte sich der Protodiacon, alle die nach Plaschky zu mir kamen, zu bereden, auf meine Anfragen: wie es im Innern der Diöces geht, ja Nichts zu entdecken. Davon hatte mich auch der gute Schirokokulaner Pfarrer aus dem Licaner Erzpriesterthume Georg Marić in die Kenntniss gesetzt.

Bei sehr vielen und besonders vornehmeren, als Erzpriestern, Officieren, die mich zu besuchen nach Plaschky kamen, suchte er durch lügenhafte Plaudereien und boshafte Verläumdungen mein Ansehen zu schwächen, meine Ehre und Verdienste zu beschmälern. Zeugen dessen sind der Kiriner Erzpriester Gabriel Popović, und unter den Herrn Officieren, die zugleich bei mir im Monathe July l. J. waren, die Herren Hauptleute v. Budisavljević, Demić, Szekulić, Oberlieut. Njegovan und Lieuten. Raschković. Alle äusserten ihr Befremden, wie ich den Protodiakon im Hause dulden könne und riethen mir denselben wegzuschaffen.

h.) Wie er Protodiacon Terkulja als Actuar des Consistorii, mit der Würde eines Assessors nicht bekleidet, folglich als Untergeordneter des Consistorii, im strengen Sinne genommen, sich wider mich als Praeses desselben allerhand Unfug erlaubt hat, so hat er sich an das Consistorium überhaupt, als eine geistliche Behörde oft aus Frechheit und Charaklerlosigkeit versündigt, indem er nach gehaltenen Sitzungen ausgeposaunt hatte, was einzelne Beisitzer in wichtigen Angelegenheiten gesprochen hatten. Wegen solcher unbesonnenen Ausposaunung, die manigfaltige Unannehmlichkeiten und Verdrüsslichkeiten zwischen den Assessoren und Partheyen nach sich zog, erklärte sich mir der Korjeniczer Erzpriester Johann Pricza, er wünschte, so lange Terkulja Notär bleibt, dem Consisrorio nicht beyzuwohnen.

Die zwei Eingangserwähnten Fälle mit Opačić und Wuinović müssen hierorts kurz reassumirt werden. Sie berechtigten, nach der von mir auseinder gesetzten Bewandtniss ihrer Angelegenheiten, weder den einen, noch den anderen zur gerechten Klage. Dem ersteren konnte dann erst geholfen werden, als alle die Hindernisse gehoben wurden, die der Concertrirung der Wünsche sowohl von Seite der Klokocser Gemeinde, als von seiner als Pfarrers und von Seite des Consistoriums mithin sowohl von Seite der Lehrlinge, als von Seite des Lehrers und von jener des Consistorial-Praeses als Schulaufsehers im Wege lagen.

Für den zweyten wurde so gesorgt, dass, in dem ihm durch die Theilung des grossen Erzpriesterthums, das ohnehin nicht ihm gehörte, geringere Beneficien blieben, auch er mit geringerer Last behaftet werde, mit grösserem Nutzen für den District, mit grösserer Ehre für sich das Amt führe.

Im ersten Falle ist allseitige Befriedigung mit vieler Anstrengung erwirkt, im zweyten ist das gemeinschaftliche Wohl des ganzen grossen Erzpriesterthums dem Wohle eines einzelnen Individuums vorgezogen, und diess durch die nach den Grundsätzen der allgemeinen Wohlfahrt benutzte Vacatur des Erzpriesterthums auf immer währende Zeiten bewärkstelligt worden.

Sowohl der erste, als der zweite Fall, ist nicht erst im Werden, sondern beide sind schon geschehen. Wass will also der Kläger mit seiner Beschuldigung?

Setze man den Fall, der doch nicht ist, ich hätte in den Angelegenheiten des Opačić und Wuinović den Consistorial Schluss eigenmächtig abgeändert und ungiltig gemacht, wird er, wenn er bisschen Logik im Kopfe und Sinn für Gerechtigkeit hat, nicht einsehen, dass daraus für den Opačić und für das früher bestandene Kostajniczer Erzpriesterthum, dessen Wohl als des Ganzen beachtungswerthes ist, als jenes des Wuinović, als eines Theiles, nichts Nachtheiliges entsprungen, vielmehr für das letztere, wie auch für die Bisthumsverwaltung viel Gutes erwachsen sey. Wenn diess so ist, wo von ihn auch die zwey ersten Menschlichen Sinne belehren können, so muss er einräumen, dass allen diesen Verhältnissen nur durch höhere Grundsätze, und grössere Anstrengung Genüge geleistet werden konnte.

Dieser Widersacher des Consistoriums und dessen Grundsätze gleichen dem tollboshaften Matrosen, der nicht einmahl weiss, was eine Magnetnadel heisse und die Leitung und die Richtungen des Steuermannes bekrittelt und belacht.

Gehorsamst ersuche ich Eine löbl. Commission dieser Weitläufigkeit der Rede gefällige Rücksicht ertheilen zu wollen. Die böse Absicht meiner Gegner, die mich umgeben das Consistorium auf eine tückische Art zu desorganisiren und die Ursache der Desorganisation auf mich zu wälzen, zwingt mich alle ihre Schritte zu verfolgen, und die Summe ihrer Bosheit ans Licht zu bringen.

Nicht der Terkulja allein, der Unbesonnene, der Charakterlose, der Agent des Rajacsić, son-

dern er Rajacsić selbst, als doch Primarius-Assessor, rügt, wie ich glaubwürdig vernommen habe, zu meinem Nachtheil und zur Schwächung des Consistoriums, der Bisthumsverwaltung mithin meiner Administration, jenen Fall mit Wuinović. Dieses seine Verfahren stimmt überein mit der gegen mich in der Klagschrift sub A. vorgebrachten Beschuldigung einer Verwirrung in der Bisthums-Administration. Er weiss wohl, dass er nicht im Stande sey diese zu beweisen, wenn es ordentlich im Consistorio zugeht. Nun bestrebte er sich jene in diesem aufzusuchen. Wie gerne würde er Beispiele von dieser aufgehäuft haben, wenn er solche hätte auffinden können. Indem sowohl er, als seine Anfänger Verwirrung in ihren Herzen, in ihren Leidenschaften und in ihren Grundsätzen herumtragen, sind sie theils desswegen, theils aus Neid ausser Stand die höheren Bedürfnisse der Diöces aus wahrem Gesichtspunkte zu betrachten. Wenn sie einmahl diesen aufgepasst haben durch den Drang fremder Grundsätze, so verlieren sie ihn nachher aus Unbeständigkeit ihrer eigenen Grundsätze, die Summe der rückgängigen Fürgange in ihren Gemüthern und Grundsätzen zeigen sie öffentlich indem sie nach der Theilung des Kostajniczer und der Errichtung des Petrinjaner Erzpriesterthums wofür sie im Consistorio durch gute Grundsätze des Praesidii geleitet, ihre Stimmen gegeben haben, abermals jene um zehn Monathe früher gewesene aber nicht realisirte Wahl des Wuinović zum wirklichen Erzpriester in Erinnerung bringen, und zu bedauern scheinen, dass das früher bestandene grosse Kostajniczer Erzpriesterthum nicht in den Händen eines einzigen Vorstehers sey. Diese Gleichgüligkeit des ersten Beisitzers und des Notärs gegen das Allgemeinnützige der in der Rede stehenden Verfügung, und ihre rückgängige Stimmung hat den eigennützigen Glinaer Erzpriester Stefan Meangjia zur Zurücknahme seines in Consistorio gegebenen Wortes in Betreff der vier cedirten Pfarren seines Erzpriesterthums zum Behuf des neuereirten Petrinjaner Erzpriesterthums verleitet.

Man hegt aber auch einen gegründeten Verdacht, dass denselben meine Widersacher angestiftet hätten. Neue Widerwärtigkeit, neuer Kampf für das Praesidium des Consistorii! Ohne höhere Unterstützung und Macht muss es unterliegen.

Es bleibt mir aus diesem ersten Klagpunkte noch jene Beschuldigung zu beantworten, als hätte ich das Votum informativum dem Notär Protodiacon Terkulja abgenommen.

Ein Consistorial-Notär ist vermög des Consistorial-Systems mit der Würde eines Assessors nicht bekleidet, ist kein Assessor, mithin hat kein eigentliches Votum. Seine Bestimmung ist bloss sich als Aktuarius des Consistoriums gebrauchen zu lassen, und die Consistorial-Registratur zu besorgen. In einer Consistorial Sitzung, in der die vorgeschriebene Zahl der Beisitzer gegenwärtig ist, ist das Votum im strengen Sinne genommen, von Seite des Notärs ganz entbehrlich. In dem hiesigen Consistorio, in Fällen, wenn es schwach besetzt war, erlaubte man dem Notär Terkulja das Votum, insoweit, als er dessen vermög seines unbeständigen Charakters fähig war. Öfters hatte er dasselbe auf eine freche Art aufgedrungen. Als er in Rücksicht dessen in der Sitzung unter 1. 23. April v. J. die Mass der Grobheit und Frechheit überstieg, wurde er scharf objurgirt. Aus Trotz resignirte er auf der Stelle sein Amt. Ich nahm seine Resignation an. Seit jener Zeit wurde er qua talis nur geduldet.

Was die Information betrifft, die der Notär Terkulja in der Sitzung über manche Gegenstände geben dürfte, so war dieselbe überhaupt genommen, überflüssig, indem ich vor der Session über alle Gegenstände, die vorgenommen werden mussten, die erforderlichen Notizen theils selbst aufsuchte, theils durch ihn Notär aufzusuchen liess, und so immer vollständiger Kenntniss über die vorzunehmenden Gegenstände ins Consistorium zu kommen pflegte. Dieselben Notizen wie auch im nöthigen Falle den Zusammenhang der gegenwärtigen mit den früheren Acten von den Beisitzern hersagen. Frei stand es ihm auch mit seinen besonderen Informationen auf die Visitation Einfluss zu haben. In diesem Sinne ist ihm das sogenannte Votum informativum nicht abgenommen worden. Wie sollte ich ihm dies abnehmen, wodurch er mir als Praeses und den Beisitzern Erleichterung verschaffen konnte. Wohl aber muss ich bemerken, dass sich unser Notär bei diesfälligen Votis informativis, nach seinem Charakter sehr oft anmassend und ungebührlich benommen habe.

(Продужиће се.)

Извештај

о седници срп. прав. митрополитско црквеног Савета, држаној у Карловцима дне 20. и 21. септембра (3. и 4. октобра) 1906. под председништвом Његове Светости преузвишеног госп. *Георгија*, патријарха српског.

Присутни су били чланови МЦСавета: преосв. госп. Лукијан, епископ будимски, даље преч. г. г.: протопрезвитер Јован Борота, јереји Јован Јовановић и Михаило Медаковић, те г. г. Др. Стеван Павловић и Лаза Обреновић. — Одсутни су били: преосв. госп. Гаврило, епископ вршачки, који је извинио свој изостанак, и г. Др. Ника Максимовић. — Бележио је г. Др. Лаза Секулић, срп. нар. црквн. тајник.

У овој је седници донесена 51 одлука, од којих 33 у бракоразводним парницама, код којих су скоро свугде пресуде првостепеног духовног суда потврђене, негде са незнатнијим изменама, а у једном случају, у парници Д. Ј. рођ. Т. из П. против С. Ј. из К., у којој је конзисторија изрекла одржање брака у крепости, разрешен је брак на основу неодољиве међусобне мржње, а поводом призива стране Т.

Од осталих одлука споменућемо најважније: Узета је на знање одлука прав. срп. св. архијерејског Синода од 19. маја 1906. год., којом св. Синод није нашао услед замолбе МЦ. Савета за потребно, да протумачи §. 44. Дисциплинарних правила за мирско свештенство од 1899. год., у предмету вршења послова у новчаним заводима од стране свештених лица. — Одбијен је уток А. витеза М. из В. против одлуке епарх. конзисторије бачке, којом је наређено држање парастоса само у суботње дане, јер МЦСавет не може у овој ствари донети начелну одлуку, пошто то спада у делокруг св. арх. Синода. — Одбијен је уток Р. М. из С. П. и потврђена конз. одлука, којом су призивач и другови одбијени са својом тужбом против Р. Л., пароха у С. П. и осуђени на сношење истражних трошкова. — Одбијен је а limine уток Н. П. из Г. и потврђена конз. одлука, којом је призивач одбијен са својом тужбом против М. М., пароха у Г., због наводног клеветања, јер је ова ствар решена сумарним путем, а против таквих конз. одлука редовно нема правног лека. — Одбијен је уток привр. управног одбора црквн. општине у Беловару и потврђена односна конз. одлука, којом су бенефиција беловарске парохије у целости подељена тамошњем свештенству пошто нема сталног пароха, јер ко врши официју, има права да ужива и с тим спојена бенефиција. — Поводом утока црквн. одбора у Мраморку против конз. одлуке, којом је одбијена тужба А. Г., председника тамошње црквн. општине, против пароха В. О., затражиће се претходно од надлежне конзисторије овопредметни списи. — Уважен је уток Ј. М. и С. Ц., свештеника у В., и разрешена конз. одлука, којом је истим свештеницима наређено замењивање тамошњег окр. протопрезвитера — за време протопрезв. визитације — без отпитете, те је решено, да такову замену нису дужни свештеници, који имају своју службу, без награде вршити тим мање, што окр. протопрезвитер има капелана, а ако нема, онда може конзисторија од случаја до случаја учинити расположење за замењивање протопрезвитра, дочим се за замењивање парох. дужности има сам протопрезвитер постарати. — Одбијен је уток М. Л., администратора парохије у Б. Б., и потврђена конз. одлука, којом је одобрен избор С. П., личног капелана у К., за пароха у Б. Б. — Поводом конз. пресуде, којом је М. С., парох у С., осуђен на одбитак парохије, вратиће се односни списи конзисторији на допуну и с позивом, да среди и инротулира списе, те да у будуће увек уз списак подноси списе, нарочито у дисциплинарним предметима. — Поводом утока И. Ј. и др. из К. разрешена је конз. одлука, којом су утеготељи одбијени са својом тужбом против Св. Ј., пароха у К., те ће се позвати конзисторија, да реченом пароху због занемаривања дужности одреди сходну казну. — Потврђена је конз. пресуда, којом је јеромонах Н. М. због крајне ренитенције и непоштовања својих законитих власти лишен свештеничког чина. — Одбијена је а limine жалба Ј. С. из О. што му је додељени црквн. сто насилно од тутора одузет и другом лицу предат, пошто такав предмет спада у компетенцију конзисторије и црквн. одбора, који га уз надзор конзисторије коначно решава. — Уважен је уток А. С., бившег администратора парохије у И., и разрешена конз. одлука, којом је исти разрешен парох. дужности и брисан из клира епархије темишварске, те је конзисторија упућена, да истом јереју даде најпре отхлебење и службу, и да тек онда може против њега поступати, ако има основа, и приступити решењу његове молбе за умировљење.

Борба Срба са унијаћењем Румуна у Вел. Варадској Епархији.

Рад. М. Грујић.

Српски епископи арадски, а нарочито они од Софронија Раваничанина и Вићентија Јовановића имају великих заслуга за очување православља међу Румунима у бившој старој Епархији Вел. Варадској. Они су енергичним и пожртвованим архипастирским радом својим спасли знатан део Румуна од уније, која је тамо у то доба, као и пре и после тога, свом силом спроваћана и народу натурињана.

Неколико података, из Митроп. Патријаршког Архива, из доба Митрополита Павла Ненадовића, доста јасно карактеришe нам ту тешку борбу српске јерархије.

Први овде приложени акат показује опрезност и разборитост Митрополита Павла Ненадовића при шиљању архимандрита Мојсија Путника, у Вел. Варадску Епархију на истрагу, поводом тужбâ и сплетака римокатоличког и унијатског свештенства код двора царског на православни народ и свештенство. — Та инструкција издана је архимандриту 31. Маја 1754. г. И он је морао наскоро за тим отићи у Вел. Варад, да изврши поверени му задатак. Али је он тамо само кратко време био, као што се уверавамо на прилога под II. и још других неких аката у Архиви, — те се по свој прилици не свршена посла повратио у Карловце.

Но у лето 1755. г. би одређена од царског двора нарочита комисија, да испита ове верске распре у Вел. Варади. И ми из писма Архим. Путника Митрополиту Павлу у Беч, послатог из Карловаца 27. Октобра 1755. г. сазнајемо, да је Архим. Мојсије, са својим пратиоцем Силвестром Раковчанином, тога дана кренуо на пут, да присуствује тој комисији, као делегат Митрополитов.

У другом једном писму свом из Вел. Варада, од 9. Нов. 1755., јавља Архим. Мојсије Митрополиту, да је одмах сутра дан по доласку своме у Вел. Варад (5. Нов. и. г.) отишао генералу De Ville и представио се. Овај му је том приликом рекао, да је мандат царски о поновној комисији добио, али не може рад отпочети док не дође председник комисије генерал Хадик; још му рече: да се сад више не ће комисија држати у кући бискупа Форгача, него у жупанијској згради. „Овдешна Господа већ окрнише рогове“ — вели Мојсије — што је одређена комисија, јер сâм генерал De Ville вели, да су та господа хтела, да се комисија још за 3 године одгоди. — Из писма истог архимандрита од 10 Децембра 1755. из Вел. Варада сазнајемо, да комисија још не беше отпочела свој посао, јер сваког дана очекују долазак Хадиков и актуара Колера. Хадик је известио генерала De Ville, да је већ богажу своју послао. — Дознајемо даље како се дан пре тога разнео по Вел. Вараду глас, да је арадски епископ Синесије умро, те се противници православља радују и „сиромахе Влахе буне.“ 16. Децембра и г. честита архимандрит Мојсије Митрополиту Божић и жели: „да Бог буде побједитељ оних, који војују на цркву источну и православни наш народ.“

Прилог под III казује нам како је митрополит Павле Ненадовић, божићне посланице своје народу и свештенству шиљао и у Вел. Варадску Епархију, да се прочитају по сним парохијалним црквама на румуњском језику; а уједно сазнајемо како су аустријске војене власти чиниле сметње оним српским војницима, који су долазили из „Нове Србије“ у Русији, да походе своје рођаке у Ћесаревини.

Из свих ових писама, а нарочито још из писма архимандритова од 16. Јануара 1756. г. јасно се уверавамо, како су дворске власти силно оклевале са изашиљањем комисије и ако је она већ одређена била. — У овом нашем писму јавља архимандрит митрополиту, да се генерал De Ville повратио са маневра, те и ако је већ 20-ти римски прошао Хадика нема, нити хофдепутација шиље актуара Колера. Стога је отишао De Vill у и питао га што је то с комисијом? Овај му је одговорио да и сам не зна шта да ради; — ваљда се ко противи. Показао му је 2

писма Хадикова, где му у једном пише, да ће 20. Јануара за цело доћи, а у другом, како се већ и спремио и коње пред собом у колима имао, а „богажу“ већ два дана у напред послао, али је морао остати, јер је оног часа из Беча добио поруку, да актуар Колер, са протокола и потребним списима још није ни кренуо из Беча, — те тек кад актуар приспе у Вел. Варад, онда ће он кренути. — Девиљ је, вели после тога одмах писао поново барону Бартенштајну и послао му оба писма Хадикова, те га замолио да пожуре, ако се што тајно неради, јер се већ приближује пролеће, па ће бити као и прошле године, пошто људи одлазе тада на послове своје и господске. Архимандрит је уверен, да противници нешто тајно раде, јер бискуп Форгач тријумфује и разглашује по народу, да од комисије неће бити ништа; а овога месеца кад је по обичају сабрао протопопе и попове издајници је био него до сад при дообитошње плаће, те ко је до сад од протâ добивао 30 фор., сад је добио 40, а од свештеника сваки доби место 6 — 10 фор. Јавља још, да се тога ради околни свештеници страшно „прелцајутъ“, те се и народ обмањује обећањима и плашењем, тешко му полази за руком да разувери оне, који му долазе на савет. Боји се, ако не буде заиста комисије, да ће бити „лесть послѣдняя горша первыя.“

Немам за сад података по којима би дознао, шта је после било.

I.

Инструкција

Нашему Архимандриту Кир Мојсеју Путнику в Епархију Велико Варадекују посилајемом.

Понеже их цесарокралеи: величеству от Славнаго бихарскако комитета чрез високослав. кралеи. намјестнический Совјет Мажарскиј на концу прошлога 1753-го лета в том тужба предложена бист, да в њеких селах тогожде бихарскаго комитата људије к уније прежде пријепившијеја настављењем Епископа нашего Арадскаго и Јего ексарха не само от уније отпали јесу, но и между ими от 16 и 17 лет бивше и им служивше унијатске свјашченике насилно из селах изжали јесу. И за сицевоје поступленије их всевисочајше помјанутоје цесаро краленскоје величанство јединим својим под 1-м марта сего лета по новом календару на нас посланим всевисочајшим рескриптом повељела слово и отвјет изискати с поразумјенијемже уже помјанутаго комитата бихарскаго исте истеране унијатске свјашченике, паки у иста мјеста, одкуд су изгнани, повратити, и нашим ондјешним јединовјерним Христијаном огласити, да они с таковим поступком велико противљајутсја всевисочајшему цесарокраленскому указу, наиначе јегда резолвирати изволишта, да присутствије онакових унијатских свјашченикова нетворит, да су сви Христијани у селу унијати. На које ми абије јешче под 9 м Марта тогожде лета по нашему календару преосвјашченому госп. Епископу Арадскому исту всевисочајшују заповјед сообшчивше ослонихом ондјешним у бихарској вармеђи задержајушчимсја заповједаноје објавити, јакоже и отвјет јего нам даном исполнено бити пријазком. Обаче повраштеније оњех изгнаних унијатских свјашченикова предузети се чрез нас не могло, занеже често поминајемиј комитат, кромје повељеног с нами поразумјенија сам тоје предузел. И како может бити он под тјем покривалом људем ину неку силу сотворити хотјел и људи свјашченике унијатске примити не хотјели:

Тако и предложил паки противу наших Христијан их цесарокраљев: величеству тужбу новују и јакоже мним сицевују, јакоже и нам между тим сообшчил, от којего нам здје копију за извјестије посилајем по No 1. За то их цесарокралеи: величество паки вторим от 10-о Маја рескриптом објавиште нам своје не малоје негодованије, разумјенше, да не само, по заповједаному они истерани свјашченици нису у прва своја мјеста повраштени, но да јешче и из оних мјест, гдје су се били сакрили пребивати, јесу наново изгнани — повељевајушче нам прежђујуу нашу наредбу повторити и от тјех тужбах слово и отвјет изискати, јакоже все то

из копиах немецким, славенским и влашким језиком разумјети можно под № 2.

Того ради и за подањејшеје довлетвореније всевисочајшему цесаро краљев. указу наређујетсја в начаље речениј Архимандрит Мојсеј в Епархију Велико Варадскују, и

1-во. Да по пријатији сеја Инструкцији, купно с даним јему толмачем раковачким намјестником Силвестром в тујужде Велико Варадску Епархију и села комитату бихарскому подлежашчаја пођет, и

2-ро. Ондјешним нашего православија Христијаном само (немјешајасја в унијати ни мало) цјелују от започетка сеја Инштрукција до 1-го здје пункта описанују хисторију представит и објавит, и на нас пришедшиј цесарокраљев. Указ здје в копији влашким јазиком под No 2-м положенији јасно огласит и скажет, како их цесаро краљев: велич: велико негодују, что јесу се усудили унијатске попове из селах, гдје су кои били, истеривати, и што су се заповједи царској им чрез вармеђу бихарску објављеној противили, и не само истераним унијатским поповом у села повратити се нису допустили, но и с оружијем, и другима вредителнима орудији (како под No 1.) против вармеђских офицјера стали; а оне истеране попове јешче и из оних села, гдје су се били пребивати сокрили даље истерали. И да их величество остро претет, да ће принуждени бити ошчрим поступком исполнити, шчо се наши Христијани нису добрим начином исполнити покорили, а над свим тим, да их цесаро кралев: величество јесу Милостивјејше објавили, да заради тога, шчо су гдје у селу унијатски свјашченици, неће цело село под унију пасти но јест нашим Христијаном слободно у својем православију стојати и силе на унију не бојати се. За то да се покоре високочајшој царској заповједи им чрез вармеђу и чрез овиј на нас пришадшиј указ оглашену за повраштење истераних унијатских попов, и да се у унијате конашно ни мало не мјешају, но са својима православними свјашченици да живе у својем благочестију и миру, зашто би другојачије у велику царску немилост упали. По том

3-тие. У којем селу обрјашчет он Архимандрит, да су људи унијатске попове истерали, то опасно да забележит име селу и у којем дишчрикту, и под коим хершофтом, и от њих да испита:

1-во. Јестли их кто, и кто наговорил да истерајут унијатског попа, и како је кому попу име и презивак и от колико љет они попови им служе, и јесули људи знали, да су попови унијати, или су се тајили до садашњег времена пред људима, и кад су га истерали; је су ли онде у мјесту били нашего закона људи; је су ли њуди от оних унијатских попова на унију натеровани били, и како су от поповах, или от вармеђских, или хершофтских офицјера насиловани били, шчо су претерпјели.

2-ро. Јестли истина, како је вармеђа их цесаро краљев: величанству предложила, да су она села от куд су попови истерани унијатска, и људи унијати били.

3-тие. Шчо је прави узрок био, те су попове унијатске истерали.

4 то. Јестли им чрез вармеђу царска заповјед оглашена, да попове унијатске истеране пак у село пусте; и како су им публицирали и шчо су им говорили, или им да нису говорили, да от унијатских попова служе се и на их службе у цркву да идут, а им православнии свјашченици неће се дати.

5-то. Јестли истина, да су људи пред солгабирова с оружијем и прочими вредителними оружији около 500 главах изишли. И не само, да нису унијатске попове у своја села примити хотјели, но јешче некојего неистераног оставшег попа онога часа и на очи солгабирову са женом и дјецом на кола натоварили и протерали. И да скажут, како је томе попу име и прозивак, и јестли от прежде он унијат био; тко га је запопио и тко му је онде парохију дао, и како се зове село где је поповао или је беа парохије стајао; и имали у оних сели унијата и колику, откуду ти унијатски попови истерани.

3-ће. Јесу ли они наши Христијани оне истеране попове унијатске, пак на ново из оних селах, гдје су се били утајали и сакрили, истерали, или нису, и гдје се сад они попови находе и тако

4-то. Всја сија пункти и что на их људи отговарали и изказивали будут, он Архимандрит в чиновнић протокол вјерно и обстојателно с основанијем да записујет, и шчо год људи тужили се будут за какону им твориму силу и на унију усилованије всја шпецифице, и кому что, когда, от кого и како учињено. Како по том во возвращченни својем нам в' томже протоколје их отвјети изказованија пока зати возмогл будет, занеже онаја их цесаро кралев: величеству послатисја имут; а да

5-то. Сије испитание легчаје и безопасно совершити, и всјуду свободно проходити может, да јест јему здје под No 3. препорука с обављенијем, да он на царскић указ посилаетсја за сим дјелом.

6-то. Ашче ли же би от цјеле вармеђе или којего вармеђскаго офицјера или херштофтскаго пеомтера или от римскаго свјашченства сему дјелу каково возбрањеније или препетстније положило се, и нехотјели би сего Архимандрита на нашу сију препоруку, или пасош, припустити, тако да протестирујет и атестацију ишчет, како нису га припустили, и тако сјемо к нам, да повернет се, обаче

7-мо Во испитанији, да не пријемлет ни от вармеђа, ни от херштофта, ни от римскаго клера кого в сосједанијe, но ашче би закгевали, да јавит, како тоје развидјеније их цесаро кралев: величество нам, а ми јему само повјерили јесми. А

8-мо. В прочаја каковаја либо дјела и наредбе, или разговоре и поученија или ино что кромје здје шпецифицираних в пустити се власти не имат, ни да дерзнет. Но все тихо и мирно, и кромје всјакаго пристрастија да совершујет. И

9-то. Народ нашего благочестија да уњешчаје, да у унијате ни свјашчене ни мирске не мјешаују се, но в својем законье благочестивом со своими једино вјерними свјашченици да пребивају и живут, а унијате у миру да остават пребивати, гдје се кои находјат. Зашчо ашче пакн таковоје дрзнут, то от их цесаро кралев: величества великују немилост и кашчигу на себе навести будут.

10 то. При сицевом изслеђованију горје речених пунктов и тужб, да испитует ондје, ашче гдје римскић клер, или унијати, или вармеђски, или херштофтски офицјери којего нашего свјашченика от парохије двигли, или на села истерали јесу; и ашче обрјашчетеја, то испитует како имја селу оному, под ким херштофтом јест, и како имја и прозивак оному свјашченику нашему парохије лишеному, или под силу истераному, и кто јего запонил, и колико љет при парохији стајал, и когда су га у кои дан, месјаца и љета с парохије двигли, кто јего двигал, и јестли на јего мјесто унијатски поп, и кои по имену и прозивку постављен, и јесу ли они људи у селу сви нашего закона, или сви унијати, или наши и унијати помјешани. — Дано в Митрополији Нашеј в Карловце 31 о Маја 1754-о года.

М. П. Павел Ненадович.

(Ориг. — М. П. А. К.).

(Свршше се.)

Уредник: Димитрије Руварац, протојереј.

Јавна благодарност.

Пресветла госпођа генералица *Јермила Николић* по роду *Обреновић* из Новог Сада изволела је поклонити Манастиру Ковиљу **Мирослављево Еванђеље** у дивот изданју блажене успомене Краља Александра I.

Потписани узима себи слободу, да племенитој дародавателци и овим путем изрече на том лепом дару своју најтоплију благодарност.

Манастир Ковиљ, 24. септ. (7. окт.) 1906.

Георгије Видицки
архимандрит с братством.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad бр. К. 1715/317 ex 1906. 2—3, 77

С Т Е Ч А Ј

на упражњено место протопрезвитератског капелана у *Ст. Бечеју*. Компетенти имају своје ваљано инструисане молбенице потписаној конзисторији поднети до 1. (14.) новембра 1906. год. укључно.

Из седнице спарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 5. (18.) септембра 1906. године.

Митрофан с. р.
Епископ.

Ад бр. К. 1820/324. ех 1906. 2—3, 78.

С Т Е Ч А Ј

на упражњену парохију у *Рај Милитиву* VI. плаћ. разреда. На месту што ће га заузети изабрани свештеник, налази се сада и лични помоћник, с којим ће се поступити према §-у 20. 1. Б. прев. крал. рескрипта од 10. августа 1868. Рок пријаве до 1. (14.) новембра 1906. укључно, до којега рока се имају послати путем надлежне власти молбенице потписаној власти.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 5. (18.) септембра 1906. године.

Митрофан с. р.
Епископ.

Ад бр. К. 1084/817. 69. 3 3.

С Т Е Ч А Ј

На упражњену православну српску парохију II. плаћевног разреда у Трњињи расписује се стечај до конца месеца септембра о. г. по ст. кал.

Компетенти имају своје прописно инструисане молбенице путем надлежног окр. протопрезитератског звања овој конзисторији до горњег рока поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 10. (23.) августа 1906.

Председништво.

Ад бр. К 1188 $\frac{119_2}{975}$. 85, 1—3

С Т Е Ч А Ј

Расписује се стечај на једно пароч. место II. разреда евентуално на једно системизовано пароч. помоћ. место IV. разреда у *Мартинцу*. Рок стечају до конца новембра п. ст. к. Компетенти имају своје правилно инструисане молбенице путем протопрезвитерског звања овој конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 19. септембра (2. октобра) 1906.

Председништво.

Ад бр. К 659/481. ех 1906. 1—2, 81

С Т Е Ч А Ј

На упражњено место пароха у *Маб. Чанаду* VI. плаћевног разреда.

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији 2. (15.) новембра 1906.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 8. (21.) августа 1906.

Председништво.

Број 720./К. з 528. ех 1906. 2—2, 74.

С Т Е Ч А Ј.

Исписује се на место парохијског помоћника у *Вел. Писанци* са плаћом VI. разреда, 400 К сесионалне отштете, станом у нарави са баштом, 4 хвата дрва и 200 К за перовођство и рачуноводство у црквеној општини: са роком до укључиво 8. (21.) октобра 1906.

Молитељи имају своје прописно обложене молбе надлежним путем до стављеног рока потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, 23. августа (5. септембра) 1906. држане.

Предсједништво.

Број 848. ех 1906/К. з. 637. 1—3, 79.

Е Д И К Т

На бракоразводну молбу *Милке Јанковић* рођ. Вудраговић из Шаговине, парохије медарске, котара новоградишког, против супруга јој Михаила Јанковића из Доње Богићеваца, сада непознатога боравишта, овим се Михаило Јанковић позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог увртења овога едикта, овој конзисторији место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају без његова суђеловања бракоразводна парница водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 19. Септембра (2. Октобра) 1906. г. држане.

Предсједништво.

Број 719./К. з. 571. ех 1906. 2—3, 73.

Е Д И К Т.

На бракоразводну молбу *Стевана Јагодића*, млинара из Гонеџег поља, парохије ужаничке, котара Дарворског, против супруге му *Паве Јагодић, удове Шарац* из Доње Обријежи, сада непозната боравишта у Америци, овим се Пава Јагодић позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог увртења овога едикта овој конзисторији место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају без њезиног суђеловања бракоразводна парница водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, 23. августа (5. септембра) 1906. године држане.

Предсједништво.

Ад бр. К. 566./459. из 1906. 1—2, 80

С Т Е Ч А Ј

На упражњено место пароха у *Гаду* VI. плаћевног разреда

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 2. (15.) новембра 1906.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 8. (21.) августа 1906.

Председништво.

Ad број К. 1215./1016. ex 1906. 82, 1—3

Е Д И К Т.

На бракоразводну молбу Дамјана Јовића из Купинова, против супруге му Милице, сада непозната боравишта, овим се речена Милица позива да у року од 90 дана, рачунајући од првог увртења овога едикта у новинама овој конзисторији или сама лично предстане или место пребивања свога пријави јер ће се у противном случају против ње поведена бракоразводна парница и без њеног суделовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 19. септембра (2. октобра) 1906.

Председништво.

Ad број К 1268. и 1319/1015 ex 1906. 83, 1—3

Е Д И К Т.

На бракоразводну молбу Теодора Николића из Маркушице против супруге му Данице рођ. Мишић, сада непозната боравишта овим се речена Даница позива да у року од 90 дана, рачунајући од првог увртења овог едикта у новинама овој конзисторији или сама лично предстане или место пребивања свога пријави јер ће се у противном случају против ње поведена бракоразводна парница и без њеног суделовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима дана 19. септембра (2. октобра) 1906.

Председништво

Ad број К. 1320/1014 ex 1906. 84, 1—3

Е Д И К Т.

На бракоразводну молбу Стевана Ненадовића из Београда против супруге му Евгеније, сада непозната боравишта, овим се речена Евгенија позива да у року од 90 дана, рачунајући од првог увртења овог едикта овој конзисторији или сама лично предстане или место пребивала свога пријави, јер ће се у противном случају, против ње поведена бракоразводна парница и без њеног учествовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима дана 19. септемара (2. октобра) 1906.

Председништво.

Ad бр К. 1901./308. ex 1906. 76, 2—3

С Т Е Ч А Ј

на ђаконско место у *Сомбору* са правом ужавања плате од годишње 1200 круна и евентуалних штоларних прихода. Компетенти имају своје ваљано инструјисане молбе поднети овој конзисторији путем надлежности до 1. (14.) новембра 1906. укључно.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 5. (18.) септембра 1906. године.

Митрофан с. р
Епископ.

С Т Е Ч А Ј 71 3—3

Расписује се стечај на место послужитеља код прав. срп. архид. конзисторије, који ће уједно и послужитељске дужности у Текелијином закладу обављати. Компетовати могу само Срби прав. вере. С овим местом је скопчана плата од 65 К месечно.

Молитељи имају своје молбенице председништву архид. конзисторије до конца септембра о. г. п. ст. к. поднети. Од молилаца се захтева потпуно знање писања, читања ћирилицом и латиницом.

Осим плате има и приватних акциденција.

Архид. конзисторија у Карловци 29. августа (11. септембра), 1906. год.

Председништво

Ad бр. К. 122./вак. ex 1906. 2—2, 72.

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се стечај ради сталнога попуњења парохије IV. плаћевног разреда у Шиклушу. Овој парохији припада као филијал новоустројена печујска општина, у којој ће парох вероучитељске и душепопечитељске дужности у тамошњој казиони вршити.

Молитељи имају своје ваљано инструисане молбе путем надлежних претпостављених власти конзисторији овој до 1. (14.) новембра 1906. год. поднети.

Из седнице епархијске конзисторије будимске, држане у Сентандрији 5. (18.) септембра 1906. г.

Председништво.

Ad бр К. 1 37/849 ex 1906. 70. 3—3

ЕДИКТ.

У брачноразводној парници Савете Велимировић из Мохова против супруга јој Симе Велимировића сада непознатог боравишта распису се за несталим супругом Симом едикт, те се позива, да у року од 90 дана рачунајући од дана првог увршћења овог едикта овој конзисторији се има лично или преко свога заступника пријави или место свога боравишта означи, јер ће се у противном случају она брачноразводна парница и без њега наставити и завршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 10. (23.) августа 1906.

Председништво.

Црквени академски сликар 3—4

Павао Фабац

који је више година у иностранству радио и боравно, препоручује се овима најтоплије н. н. свештенству за приуготовљење нових, као и поправке иконостаса, затим икона, као и сликања цркава у сваком слогу специално у романском и византинском за српско православне цркве.

Надаље сликање црквених застава и свих у ту струку засецајућих радња, преузима и позлатарске као и све остале које засецају у црквено украсивање.

Нацрте и трошкове шаље по жељи на увид. Цијене врло умјерене, радња кроз солидна.

Адреса: Загреб. Опатичка улица број 19

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАВРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђени као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

14— 3. Илустровани цјековници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћени писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 551. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 19.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 15. октобра 1906.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

Његово Високопреосвештенство Г. Епископ Вршачки *Гаврило Змејановић*, благоизволео је у св. николајевској цркви вршачкој рукоположити свршеног богослова *Јована Максина* 17. (30.) септембра о. г. за јерођакона, а 18. септембра (1. окт.) о. г. за презвитера. Исти јерej одређен је за администратора парохије у М. Жаму. 27. септембра (10. окт.) т. г. рукоположио је свршеног богослова *Стевана Токина* за јерођакона, а 28. септембра (11. окт.) т. г. за презвитера.

Извештај

о раду светог архијерејског Синода митрополије карловачке у седницама од 14./27. маја до 24. маја (6. јуније) 1906. године.

У овом званичном органу донесено је опширно извешће о отварању седница св. архијерејског Синода, које су почеле дне 14. (27.) маја о. г., (Види бр. 9. „Српског Сиона“ стр. 443—446.)

Седнице су потом продужене и трајале су са малим прекидом до 24. маја. Донесено је преко осамдесет одлука. Исте се односе на правни круг архијерејског Синода обзиром на врховни државни надзор и уређење на правни одношај његов према државној власти; на расправљање питања, која се тичу свих православних верних у нашој држави и односно монархији; на православну српску богословију нашу у Карловцима; на богословски семинар наш; на решавање питања о састављању, одобравању и штампању веронаучних књига за православне ученике Србе у разним наставним заводима; на питање о постављању епископа посвећења уз митрополита-патријарха; на разна питања и предлоге епархијских конзисторија и друга. Ми ћемо изнети овде главније одлуке.

Узето је на радосно знање, да је Његово ц. и ап. кр. Величанство благоизволило у милости примити најпонизнију изјаву верности и оданости архијерејског Синода поднесену из новембарске седнице 1903. — Исто је тако узето на повољно знање, да је Његово ц. и ап. кр. Величанство благоизволило најмилостивије примити изјаву најдубље и најтоплије захвалности архијерејског Синода на премилостивој одлуци, којом је Његово Величанство дозволи употребе једне трећине ка-

матног прихода закладе великог народног добротвора Саве Текелије омогућило архијерејском Синоду, да оствари установу прав. српског богословског семинара.

На отпис преузв. г. кр. уг. министра председника, да представку архијерејскога Синода, управљену Његову ц. и ап. кр. Величанству у предмету олучења могућности за расправљање и коначно решавање предмета, који спадају у делокруг архијерејскога Синода као и ради стављања ван крепости установе таковзване „екстрајудицијалне комисије“, установљење § ом 15. одс. IV. конзисторијске системе од 5. априла 1782., не може подастрти на превишње место са разлога у отпису наведених — одлучено је, да се поднесе нова представка.

Узета је на новољно знање како прев. одлука Његова ц. и ап. кр. Величанства, којом је најмилостивије потврђен избор архимандрита Дра Георгија Летића за прав. српског епископа темишварскога и поверено преузв. г. кр. уг. министру богочасти и јавне наставе, да одбије против горњега избора поднесену притужбу протосинђела Дра Е. Радића; тако расположење Његове Светости г. патријарха, која се односе на почасно на посвећење, устоличење и оглашење новога епископа.

Поводом писменог поздрава преосвећене господе епископа ове митрополије, поднесеног Њ. Светости о дану *педесетогодишње службе свештеничке*, када су Његовој Светости предали и белу панакамилавку и који поздрав овако гласи: „Ваша Светости, Преузвишени Господине! У благодарности српам преблагог Творца, који равна судбом Христољубивог народа српског и који је Вашу Светост поставио за првопрестолника овопределне наше православне српске Митрополије и за Патријарха српског, са срцем пуним најискренијег признања за свако добро дело, које је Ваша Светост, за славу Богу, за добро цркве и за корист народа замислила, потпомогла и извела са најгоплијом захвалношћу за велике подвиге и жртве Ваше Светости за духовну просвету у цркви нашој и народу, које је Ваша Светост крунисала презнаменитим делом подизања православног српског богословског семинара уз богословско училиште у Карловцима, приступају данас о дану Ваше Богом благословене педесетогодишње службе свештеничке пред Вашу Светост, у Христу браћа Ваша епископи целе Митрополије наше, пред престо првопрестолника Својега поздрављајући Вашој Светости дан ретке славе.

Бог, који је благом десницом својом водио Светост Вашу кроз све дане живота и службе, који је Светост Вашу довео на престо патријарашки, који је био штит и помоћ Вашој Светости у свакој прилици и на сваком делу, Он нек и у напредак не ускрати Светости Вашој милости своје велике.

А да би и ми на данашњи дан и на видљив начин пред црквом и народом засведочили љубав нашу братску спрам Ваше Светости и благодарност Нашу српску за велика и добра дела Ваше Светости, једнодушно Вас молимо, да изволите као заслужан првосвештеник наш украсити главу своју *белом панакамилавком*, коју Вашој Светости као дар љубави и благодарности наше поднашамо. У Карловцима у очи св. оца Николаја 1905.“ (Долазе потписи шесторице преосв. господе епископа: пакрачког, горњокарловачког, вршачког, будимског, бачког и темишварског); донео је архијерејски Синод ову одлуку:

„Овај архијерејски Синод слажући се потпуно са жељама израженим у горњем, а нарочито и са начином давања израза љубави братске и благодарности према Његовој Светости, са предавањем видљива дара, беле панакамилавке Његовој Светости, изјаве те и чиње с одобрењем на знање узима и одређује, да се ово у седнички записник уведе.“

Архидијецезанској горњокарловачкој и пакрачкој конзисторији је саопћен отпис в. кр. хрв. слав. далм. зем. владе одела за б. и н. у предмету умножавања одавде одобрених образаца за православне иконе.

Узето је на знање, да су на три новокрејирана *војносвештеничка места*, на која се имају постављати свештеници из клира прав. српске митрополије карловачке, превишњим расположењем постављени и то;

1.) на место духовнога професора II. разреда у пештадијској кадетској школи у Каменици јеромонах Гедеон Критовац; 2.) на место војеног душепопечитеља II. разреда у Бечу Димитрије Јанковић, сист. парохијски помоћник осечки и 3.) на место исто таквог душепопечитеља у Грацу Стефан Обрадовић, парох из Вере.

Саопћено је вирсоз. г. митрополиту буковинском, да је наш св. архијерејски Синод већ учинио кораке код угарскога зем. сабора, да се уз стављање ван крепости назива „грчко-источни“, узакони назив наше Вере по догматичком учењу нашем, наиме са речи: „*православна*“ а црква наша: „*православна српска*“.

На два дописа прав. румунске митрополије, да се ступи у преговоре за мирно решење питања о „*деоби*“ *српских православних манастира* ове митрополије, одлучено је исте дописе као беспредметне у писмохрану ставити, пошто је иста рум. митрополија међутим у 1905 ој години подигла редовну тужбу против наше митрополије ради деобе манастира односно ради уступања некојих српских манастира Румунима и са својом тужбом (због ненадлежности дотичнога суда) и одбијена.

Одређена су три члана архијерејскога Синода да на темељу списа проуче питање о конституисању *тзв. ойћег архијерејскога Синода* трију православних митрополија у Аустро-Угарској у смислу превишње одлуке Његова Величанства од 16. септембра 1864. године — и да по прочуењу поднесу своје извешће и предлог у истом питању.

За ректора прав. српске богословије у Карловцима постављен је и на даље три школске године (1906/7—1908/9.) досадањи ректор протопрезвитер Јован Вучковић, редовни професор богословије.

Изречено је коначно умировљење професора богословије Милутина Јакшића због болести.

Узети су на знање разни извештаји управе богословског училишта о истом наставном заводу.

Модификован је штатут о устројству прав. срп. богословског училишта у Карловцима од 1897. Нови штатут ступио је на снагу почетком шк. године 1906|7. Савезно са новим штатутом установљен је, по новој подели наст. предмета, *број катедара у богословији*, којих сада осим помоћничких предмета има девет, на које се постављају пет редовних и три ванредна професора и један доцепат са платама од год. 3600 К, 3000 К и 2400 К уз станарину од год. 600 К за прве и друге (ректор 800 К), и петогодишње доплатке од год. 300 К за редовне професоре.

На потакнуто питање о претварању прав. срп. богословског училишта нашега у духовну академију или у *самосталан богословски факултет*, одлучено је да се засада остави стање, какво јесте.

На замолбу срп. н. ц. саборског одбора, да се у овом наставном заводу системизује засебна катедра за *народно-црквено автономно право* наше митрополије са засебним наставником, одговорено је, да је у богословијском штатуту у довољној мери састарано о предавању нц. авт. права и то у вези са прав. црквеним правом.

Поводом конкретне молбе изрекао је св. архијерејски Синод, да се *ректорски доплашак* не може урачунати у мировину, пошто се ректор по одредби богословијског штатута поставља привремено на три године.

Најпосле је савезно са овим наставним заводом расписан поново стечај на стипендијско место са год. 1200 К за *изображавање професора богословије* на терет срп. нар. црквп. клирикално-школског фонда.

Узета су на знање извешћа о отварању *богословскога семинара у Карловцима*, почетком шк. год. 1904|5., а нарочито разположења Њ. Светости г. патријарха у погледу на пропис 1.) правилника за службено особље, даље 2) за кућни и дисциплинарни ред за питомце богословског семинара, 3) правилнике за послужитељско особље и 4) прописника за храну; даље извешћа о постављању привремених управитеља истом заводу; о приходима, из којих се издржава овај завод; финалисани су рачуни за годину 1904|5., утврђен је предрачун за шк. годину 1906|7. У вези са питањем о издржавању богословског семи-

*

нара, учинио је споразумно са Њ. Светости и св. архијерејски Синод потребне кораке, да се безусловно употребе на издржавање богословског семинара приходи свих оних извора, који су одређени на изображавање свештеничких кандидата.

Узета су на знање сва расположења Његове Светости г. патријарха, која се односе на окончање дисциплинарне ствари семинарских питомаца, поникле услед немира у семинару око среде месеца марта 1906. год.

Најпосле се има споменути код овога завода, да је св. архијерејски Синод, увиђајући потребу, да питомци богословског семинара, као будући свештеници, ваља да знају *службени државни језик*, одредио, да у оквиру семинарскога живота имају сви питомци учити мађарски језик односно у истом се усавршавати, па су према том учињена и сходна расположења, да се тај циљ постигне.

Пошто је преосв. г. епископ бачки захвалио на председништву *анкетнога поверенства за израду вероучевних шк. књига*, то је ово председништво поверено преосв. г. епископу темишварском и издани су му сви овопредметни списи.

Издани су на проучење и предлог горњем поверенству за израду вероучевних удбеника списи, који се односе на молбу кр. уг. министарства б. и ј. н. да се за једнога прав. гимназиста, који не зна српски, напише удбеник за веронауку на мађарском језику и на представке панчевачких срп. свештеника као вероучитеља у там. државним школама у предмету изнесе садање наставне основе за прав. ученике Србе у државним школама.

Умољено је в. ц. и кр. заједничко војено министарство, да се *инспицијама војених наставних завода веронаука* предаје на матерњем језику питомаца; а у исти мах учини и такво расположење, да Срби ученици кадетских школа буду смештени у ону војену школу, где је Србин вероучитељ (тако звани Geistlicher Professor).

Поднесена је представка в. кр. уг. министарству б. и ј. н., да уваживши овд. представку од 1903. године, те ставивши ван крепости своје овопредметне наредбе, да се *хонорари за предавање веронауке* исплаћују вероучитељима *у државним средњим школама* у Белој Цркви, Вршцу и Панчеву, ако вероучитељи предају веронауку на мађарском језику, учини расположење, да се прав. српским вероучитељима у горњим наставним заводима, који веронауку предају српским језиком, законито одређени им и заслужени ну задржани хонорари без запреке исплате и у будуће исплаћују.

Поднесена је истом министарству представка, да се српској прав. деци у *државним основним школама* за *светковање* одреде ови празнични дана: Нова година, Богојављење са Крстовим даном и св. Јованом, Св. Сава, Три Јерарха, Сретење, Благовести, Ђурђевдан, Ивањдан, Петровдан, Мала Госпојина, Св. Димитрије, Арханђел Михаило, Ваведеније, Св. Никола, Први и други дан Божића, Велики Петак, друга дан Ускрса, Спасовдан и други дан Духова.

„*Научна основа за средње школе*“, коју је прописала в. кр. хрв. слав. далм. зем. влада, одео за б. и н., колико се тиче веронауке наставе, устуљена је горе-споменутом анкетном поверенству нашем на проучење и предлог, а уједно је затражено од срп. народног школског савета, да прикаже св. архијерејском Синоду наставну основу за веронауку у срп. народним основним школама.

На идуће три школ. године (1906/7—1908/9.) постављено је *испитно поверенство за оспособљење прав. срп. вероучитеља за средње школе* у митрополији карловачкој и то у особама: Јована Вучковића богословијског ректора као председника, Милана Ћирића, окр. протопрезвитера новосадског, као потпредседника и Саве Теодоровића вероучитеља у кр. вел. реалној гимназији земунској, Ивана Машировића вероучитеља у срп. вел. гимназији карловачкој и Александра Живановића вероучитеља у средњим школама осечким као чланова.

Поводом напомене и управо жеље в. ц. и кр. заједничког војеног министарства, да се *стари календар изједначи са новим за православне војнике* (који су у активној

службе) бар за оно време, док су у активној служби и односно да се смањи број празника за православне војнике за тај случај, ако се не би са надлежне духовне стране пристало, да православни војници светкују своје празнике са римокатоличима, када православни празници не падају у исти дан са римским — изјавио је св. архијерејски Синод, да не може пристати на то, да се било календари изједначе, било пак да прав. војници Срби светкују православне празнике са римокатоличима (по нов. кал.), него да прав. војници могу светковати само по пропису своје цркве, што је ујемчено и прев. рескриптом декларатором (1779. год.). Уједно је пријављено, које празнике имају светковати прав. војници Срби. У овом обзиру је допсано и в. кр. уг. министарству за земаљску обрану.

Саопћено је срп. народном школском савету становиште архијерејског Синода у потакнутом питању изашиљања *духовних повереника за усмене испите зрелости и испите за учитељско и учитељичко оспособљење* у срп. учитељским и учитељичким школама и то за предмете: веронауку, црквенословенски језик, појање и црквено правило, као и у погледу на делокруг таквих духовних повереника.

Саопћено је школском савету стање ствари у обзиру на примену одредбе тачке 3. §-а 19. саб. устројства од 1875. о саслушању школског савета приликом установљавања научне основе за прав. српску богословију.

На питање школског савета, који се *празнице имају светковати, а који се могу светковати у српским вероисповедним (народним) школама*, одговорено је истом, да се морају светковати сви заповедни празници наше свете цркве; а могу се установати такви дани, који су у којем пределу или месту од значаја тако да се од старине празнују, нарочито пак храм цркве (ако већ није заповедни празник) завстни дани и др.

Узет је на знање поступак и расположење Његове Светости г. патријарха као и поступак прсосв. г. епископа будимског у ствари пријављеног прелаза некојих житеља места Изе из грчкоисточне у православну веру.

Мериторно решавање питања о постављању *епископа посвећења* уз свагдањега митрополита и патријарха српскога, одложено је због разних тешкоћа до онога времена, када се исто буде могло у целини штатутом нормирати.

На молбу митрополитског црквеног савета, да архијерејски Синод *протумачи §. 44. дисциплинарних правила од 1899.* за прав. срп. мирско свештенство наше митрополије, по којем свештенику није дозвољено мимо своје парохијско звање примити још и друге какве службе, нарочито код новчаних завода — одговорено је, да нема потребе за тумачење тога §-а, јер је тај § сам по себи јасан; у осталом је примећено, да надлежни форуми имају по својем уверењу применьивати позитивне законске одредбе, док су исте у крепости.

Издат је налог — путем конзисторија — парохијским звањима и ман. управама, да претплаћују и држе „*Српски Сион*“ као звап. лист архијерејског Синода; уједно су упућене конзисторије, да своје важније одлуке, а нарочито одлуке начелне важности, објављују у „Српском Сиону“. (Објављено у 16. бр. „Срп. Сиона)“.

На молбу архидијецезанске конзисторије, да се изда опћа наредба за целу митрополију, у погледу *времена, кад се има светити богојављенска водица*, одговорено је, да се има одржати стање како је сада; а ако би било потребно какво упутство, то ваља изискати упутство и односно наредбу од својега дијецезана.

Није уважена молба, да се донесе начелна одлука *о сахрањивању самоубијца*, него је изречено, да се има поступати по црквеним прописима у овом погледу с тим, да свештеник, ако не зна, како да поступи односно ако не зна, да ли је самоубијство, има обратити надлежном епископу за упутство.

На молбу, да се за све епархије ове митрополије штатутом уреди питање издавања односно *подељивања црквених столова*, решено је, да се привремено уређење овога питања оставља појединим епархијским кон-

зисторијама са одобрењем надлежног епископа дијецезана.

На молбу једне конзисторије да се донесе начелна одлука, да ли се сме, или не сме допустити *фотографско снимање икона* са иконостаса освећење цркве, одговорено је, да са духовне стране нема том никакве сметње.

Дозвољена је *организација монашкога удружења* у митрополији карловачкој и установљен је штатут за исту организацију; о том су извештени и Њ. Светост г. патријарх и преосв. господа епископи.

Поводом приспелих молби узета је у расправу ствар црквене јурисдикције над православним Србима у Сев. Америци, и учињено је расположење, да се автентично установе сви односи тих прав. Срба.

На жалбе одбора манастирских настојатеља ове митрополије за *заштиту манастира и интереса* њихових против спц. саб. одбора, одговорено је, да се ова ствар, према садањем авт. правном стању, може мериторно решити приликом нове авт. организације; а када то буде, тада ће свакако св. архијерејски Синод узети у обзир: црквеноправни положај, тегобе и оправдане жеље монаштва и настојати, да му се права не крње, тегобе отклоне и оправдане жеље по могућности испуне.

По окончаној расправи о питању, да се *Свето Писмо* добро *на српски* преведе, одлучено је, да се такав превод и изради. Тај је посао поверен нарочитој комисији; ну претходно се имају на чисто извести још нека питања нарочато о материјалној страни.

Донесена је одлука у питању давања диспензе од сметње трећега ради *склапања четвртога брака.*

Поводом представака епархијских конзисторија вршачке и темишварске, да се учине кораци на надлежном месту ради издања наредбе, да тзв. назарени даду своју децу крстити, јер хришћанска настава је без крштења управо немогућа, поднеће се овопредметна представка в. кр. уг. министарству б. и ј. н.

Умољена је в. кр. хрв. слав. далм. зем. влада, одео за б. и н., да се и *ћирилицом* штампају све оне тисканице, које земаљске области прописују било да их парохијска звања испуњавају, било да им служе као подлога за унутарње званичење њихово.

Привремено је нормирано питање о *уређењу односаја између јеромонаха управитеља манастира и манастирске братије.* (Објављено у „С. Сиону“ бр. 18.)

Учињено је расположење, да се састави анкета са задатком, да подробно претресе питање *о иконама*, које поједини православни Срби набављају за своје домове.

Услед молбе наставника за црквено појање у српској вел. гимназији новосадској, да архијерејски Синод узме у расправу и реши *питање о правилном и лепом појању у нашим храмовима*, поверен је овај предмет преосв. г. епископу будимском Лукијану на проучење и предлог.

Састав јер. Дим. Витковића, катихете средњих школа у Загребу: „Српска православна црквена година за српску младеж“, уступљена је анкетном поверенству за састав вероучевних књига на преглед, оцену и предлог.

Није одобрена збирка протојереја В. Николајевића под именом: „Практични свештеник или питање и одговори из пастирске праксе“; ну писац може свој састав издати мимо архијерејског Синода, јер би тим допринео нашој оскудној богословској књижевности.

Није уважена молба Г. П.—а за повратак чина и достојанства.

Наредбе

светог архијерејског Синода.

I.

Ad број К. 1176./916 ex 1906.
Ad М. 78. ex 1905./Сим. 11. ex 1906.

Пречасној Архидијецезалној Конзисторији

у Карловцима.

Услед молбе епархијске конзисторије пакрачке од 21. марта 1900. бр. 403/126. обратио се био овај архијерејски Синод (1902.) вис. кр. хрв. слав. далм. земаљској влади, одељу за богоштовље и наставу са молбом, да висока влада учини расположење, да се под

14. (26.) новембра 1898. бр. М. 448. ех 1899. Његовом Светости г. патријархом српским одобрени обрасци за православне иконе умноже и потребан број отписака од сваког обрасца достави Његовој Светости г. патријарху на даљу званичну употребу наиме у ту сврху, да се тако обрасци доставе дотичним епарх. конзисторијама, да се могу код епархијске конзисторије приликом одобрења икона код нових иконостаса потребна упоређења чинити могу; —

Висока је кр. зем. влада на то уз навод својих разлога одговорила, да не може удовољити тој молби. На то се овај архијерејски Синод новом представком (1903.) обратио високоистој кр. зем. влади у овом предмету, ну висока иста влада је одговорила отписом од 24. фебруара 1905. бр. 6606. ех 1904., да јој није могуће уважити овд. молбе истичући нарочито као препреку право властитости дотичних сликара.

Ово се саопћава пречасној истој уз доставу преписа последњега владина отписа као и прилога тога отписа у овој ствари ради званичнога знања и употребе.

Из седнице прав. срп. св. архијерејског Синода држане у Карловцима 15. (28.) маја 1906. године.

Георгије с. р.
Патријарх.

II.

Ad бр. К. 1236/945. ех 1906.

Пречасној Архидијецезалној Конзисторији

у Карловцима.

На тамошњи молбу од 31. августа 1905. бр. К. 989/821. ех 1905., да се за све епархије ове митрополије штатутом уреди питање издавања односно подељивања црквених столова, донео је архијерејски Синод ову одлуку:

„Архијерејски Синод оставља привремено уређење овога питања појединим епархијским конзисторијама са одобрењем надлежнога епископа дијецезана".

О томе се пречасноиста извештава знања и управљања ради.

Из седнице прав. срп. светог архијерејског Синода држане у Карловцима 19. маја (1. јуна) 1906. године.

Георгије с. р.
Патријарх.

III.

Ad бр. К. 1234/948. ех 1906.

Пречасној Архидијецезалној Конзисторији

у Карловцима.

На тамошњу молбу од 21. октобра 1904. бр К. 1073/892., да се изда опћа наредба за свећење богојављенске водице, одговара се пречасноистој, да овај архијерејски Синод није нашао оправдана разлога за издавање такве опће наредбе, него је одлучно, да се има одржати стање, какво је сада; а колико би било потребно какво упуство у том питању, то ваља затражити такво упуство и наредбу од својега дијецезана.

О томе се пречасноиста знања и управљања ради извештава.

Из седнице прав. срп. светог архијерејског Синода држане у Карловцима 19. маја (1. јуна) 1906. године

Георгије с. р.
Патријарх.

IV.

Ad бр. К. 1235/944. ех 1906.
М. 343. ех 1905./Сан. 36. ех 1906.

Пречасној Архидијецезалној Конзисторији

у Карловцима.

Уз повратак под .. са тамошњим извешћем од 22. јунија (5. јулија) 1905. г. бр. К. 697./603. ех 1905. уступљене овамо представке прав. срп. парох. звања у Осеку ради донашања начелне наредбе у погледу сахрањивања самоубијца — извештава се пречасноиста, да св. архијерејски Синод не налази за сада разлога, да у овом питању донесе начелну одлуку или наредбу, већ нека се поступа по црквеним прописима у овом погледу с тим, да се свештеник, ако не зна како да поступи, односно ако незна, да ли је самоубијство, има се обратити надлежном епископу-дијецезану за упутство.

Из седнице срп. прав. светог архијерејскога Синода, држане у Карловцима 19. маја (1. јуна) 1906. године.

Георгије с. р.
Патријарх.

Ad бр. К. 1102./730. ex 1906.

У Загребу 4. коловоза 1906.

Бр. III. 3444. ex 1906.

Наредба

Кр. хрв. слав. далм. земаљске владе, одјела за богоштовље и наставу од 4. коловоза 1906., којом се прописује *црквено-словенски часловац и псалтир* за младеж грчкоисточне вјероисповјести у нижим пучким школама.

На приједлог предсједништва православнога српског архијерејског синода у Карловцима од 17. сриња 1906. број М. 371. и на основу установа §§. 6. и 101. закона од 31. листопада 1888. о уређењу пучке наставе и образовања пучких учитеља у краљевинама Хрватској и Славонији, налази кр. хрв. слав. далм. земаљска влада одјел за богоштовље и наставу, књижице под натписом *„Црквено-словенски часловац за православну дјецу народних основних школа III. разреда. Саставио Мита Нешковић*, кр. жуп. школ. надзорник. Цијена 18 ф.“ и *„Црквено-словенски псалтир за православну дјецу народних основних школа IV. разреда. Саставио Мита Нешковић*, кр. жуп. школ. надзорник. Цијена 18 ф.“ као уџбенике одобрити, те за употребу у опћим пучким школама припустити, па се друге сличне књиге употребљавати не смију.

То се проглашује знања ради.

Пречасној архидијецезалној конзисторији

у Карловцима

знања ради односно на цијењени допис од 17. сриња т. г. број М. 371.

За бана

Милан Роjц с. р.

НЕЗВАНИЧНО.

Једна пресуда конзисторијална од 1750. године.

Д. Р.

За време митрополисања Павла Ненадовића, постојао је у Карловци духовни суд — Конзисторија.

Ко су његови чланови били 1750. год., види се доле.

Овде доносимо једну значајну његову пресуду, из које се види, каквих је било у то доба калуђера.

Ista гласи:

Преосвјашченејшим — —

Понеже на повељение вашего високо Преосвјашченаго Господства ми долуименовати престасмо в резиденции Карловачкој и духовному Консисторияуму представисмо первјее преподобнаго Проигумена фенечкаго Давида, за оних 20 дуката, и нам пресудствујушчим показа живое доказателство, т. ј. два друга Смајина како устмено тако и на писму свидјетелствујут, сирјеч: Михаило и Јеремија да проигумен речени јест истино дал нима троицу 20 дуката. А понеже сицева доказателства имјеет, и јако свјашченику по 25. правилу св. Апостол повељено не ротитисја и кљатисја, разсудихом, да Смаја может и должен јест јему проигумену платити 20 дуката.

Друго: Игумена Нила кувеждинскаго испитахом за јегово дјејание и тако сам пред нами сказал, да в глубокују ношч на самују сиропустнују недјељу изшел из монастира, и по прњавору калугера Јоанкия тражећи, и от своего отца обтуженаго сина, бил се јему перваја кривица. Друго: у тому случају невина два человјека избил. Трећа: Прњаворскаго кнеза кућу запалио, и с пушком по прњавору (опившисја вином и гњевом) ходио. Четверто: калугерице и кнежеву жену и цинцара Атанасина жену, псовао и тукао, и под арест чрез тују ношч метнуо. Пето: кнежева малога сина код ована спавајушча избио. Шесто: вративши се из прњавора једнога цинцара с пушком јеговом био, и пушку о јего искривио. Между коими и многа неудобства в сију ношч јесу дјелалисја.

За котораја преслушителнаја дјејанија опредељаем наше мњение и судим: да речени игумен Нил, чести и сана игуменскаго лишен будет, такожде и из монастира в други премјештитсе. Ашче бо он настојатељ сице творит, что подчињени јему творити будут. Но обаче понеже јего первое (!) погрјешение нињe јавилосја јест, аки человјек плот посјај прегрјеши за сие на

милостивјејшее разсуждение, и богатују милост В. П. возлагаем. Он же игумен под задержанием зде во резиденции до полученија от В. П. резолуции, остает.

Третие: Серафиму диакону беочинскому иже објешчание свое прежде јест дал, да скитне, самоволства из монастирја изхожденија без вједомости игуменскија, и прочаго јего перваго злочинија престанет, но он много горше первих начат творити. У послушенију игумена своего небивати скитатисе, на дјело никаковое неходити, официром комитатским отходити, и пред ними (јеже всего горше јест) чин монашески порочити, коего Серафима преподобни игумен Прохор духовному суду, обтужил јест с таковим окончанием, да ни јединим начином јего хошчет имјети в монастирје, судихом (понеже неприходит во изцјеленије) иноческаго чина чужда бити, и аки гнили уд отвержена. Јегоже наказавше жезлом њеколико крат, изгнахом из сеја епархии и в Бачкују страну превезше отправихом.

Которое все по правилах свјатих апостол и свјатих отец разсудихом (!) и В. П. извјествуем по указу и должности нашој, и тако потписуемсја, остајушче в. П. нижајши раби

В Карловце Марта 23. 1750.

Јеромонах Арсеније ексарх
Леонтиј јеромонах игумен крушедолски
Захарија јеромонах игумен хоповски
Атанасиј игумен реметски
Јефтимиј Радосављев капелан

О

прелазу владике нишког Георгија Поповића на ову страну.

Д. Р.

По свршетку несретног рата између Аустрије и Турске, морао је 1739. с патријархом Арсенијем Јовановићем прећи на ову страну и владика нишки Георгије Поповић, који је доцније 13. (24.) XII. 1745. постао епископом Темишварским и као такав умро 15. феб. 1757.

Овде наведено уверење показује не само кад је Георгије Поповић посвећен био за владику нишког, него и још неке ствари односеће се на његово епископовање и прелаз:

Исто гласи:

На требованије по своеј јему вишње Преосвјашчејшејшаго Г. Митрополита Нишкаго Георгиа Поповича. Ми на концу потписатиј кромје всјакаго, чрез наговор усилованије, мазду, или инимчим могушчаго бити пристрастна, савестију Нашеју Христијанскоју признаем, вједаем, и на сваком мјесту једнапут за свагда свидјетелствуем, да по внегда пред сим честно речени Митрополит Нишки Г. Георгиј Попович љета 1735. Августа 5. посвјашчен, и на епархију сад речену Нишку поставивсе, јест от своего предшесора Г. владике такожде Нишкаго Јоаникиа учињенији код много Турака долг, застао и затекао на епархии, что је он свјатопочившиј Г. Јоаникиј за своју страну, за награждение у Нишу и Прокупљу цркве, за спискатое по капиах допушчение ради здания сих церквеј, и прочиа епархиалскиа и церковниа потреби потрошил задужив се.

Занеже убо под властију турскоју от древности и сад обичај и употребление јест, да иже от Архиереов гдјелибо епископат и епархију прииман, и долг на неј обрјетшијсе дужан, и свагда принужден будет не само на себе прииматиј, но и плаћати; тако и он Пр. Г. Митрополит Попович прииман Нишкују епархију с принадлежашчими, принужден јест бил 1. Марта 1737. от турскаго чифутина Елиасафа именем 5635 турских талира на две побашка облигације у зајам узети, третијуже облигацију за пет љет на сад поменуту суму с пет хиљада талира турских подвезати се и затекши се от предшесора своего стари долг плаћати, за епархијске и церковне потребе, и от наше наметнути кафтан употребити, иждити и на епархију своју толико задужити се.

Признаем ктому и свидјетелствуем, да злата, сребра или вешчеј и утвареј церковних, ниже Г. Г. Блажењејшиј Патриарх, ниже он доспоречени Г. владика Нишки, ни ва време изступление из Турске, ни

пак после кадгод от церкве Нишке отели, или узели нису, знајући, да и халину себје и своим једва от паглости к себје ограбиште.

Много паче истина јест, да по изшествију их на вјерност царску у ове христианске стране, у Нишу и Матеевци к епископату надлежашчи домови, воденице, виногради, и прочи грунтови, и на них сва мобилна, или словом цела епархија остала у руку садашњаго новаго архиепископа, когори сва та садржава и ужива, и епархију, јешче никому непредан берет, он убо по обичају чѣфутину и платити должен. Јако тако и между прошадшују ратију от Турака обајешеваго Архијереја самоковскаго, и прочих всјех умирајушчих, долг оставшијсе, насљедници платиште, и један по другом настојашче плаћају, от епархии, равно убо и сего, странам турским, и епархии своеј, за коју и на коју задужилсе ради разстојанија, аки умершаго, долг да плаћају насљедници обичајно јест.

И сие јест јеже ми пред Богом и вјсјеми људми аки бивши страп турских, нарочито и преџела Нишкаго, и обичаев и уставов наипаче во оваковних приликах бивајушчих очевјестни вједатели, свидјетелствуем, знаем, вједаем и исповједуем, у болшее вјерођатие при именах нечате, и кр'стове доложивше

В Карловци 22. Нов. 1742.

М. п. Николае Савич, протопоп пазарски, пињеже земунски

М. п. Андреј Јоанович пововарошки, пињеже прижки протопоп

М. п. Живо Поповач, протопоп пришченски

М. п. Драгутин протопоп сенчки

+ Поп Филип, парох грачански

М. п. Хажи Јоан Рашкович

М. п. Атанасиј от Рашкович обршчер

М. п. Маринко Филиповић кнез пишки

+ Раша Стојковић житељ пишки

+ Стојко Јоанович, житељ пишки

+ Николај Јоанович, житељ пазарски

+ Ђуро Јоанович „ „

+ Кузман „ „ „

+ Станко „ „ „

М. п. Јоан Ковачевич „ „

+ Павле Љубисављевић „ „

+ Јоан Николич „ „

Абшид Сави даскалу.

Д. Р.

Како по прелазу нашег народа на ову страну, када се почеше заводити школе под Митрополитима Мојсијем Петровићем и Вићентијем Јовановићем међу Србима не беше спремних људи, да уче ђаке црквеном пјенију; то их они доводиште већином из Хиландара и других св. горских манастира.

Тако је за време патријарховања Арсенија Јовановића Шакабенте био даскал Сава Марковић учитељ пјенија, из св. горе Атонске.

По избору последника патријархова, Исаије Антоновића зажели Сава повратити се у свој манастир, и том приликом издаде му Исаија овај отпуст-абшид.

Понеже сеј почтенј Сава Маркович, которнј при Блаженопочившем предшесорје Нашем Г. Патриарсје Арсении Јовановичје в службје јако прото-псалт и учитељ дјетеј јему повјерених в церковнаго художнаго пјенна науџе бил, покорњејше предложил Нам. и јавил објет свој, во јеже в свјатују гору Атонскују путешествовати, и свјатим оним мјестом и почивајушчим в них угодником Божим поклонитисја, просја Нас смирено за свидјетељство. Того ради Ми на сицево јего прошенне и за не лишити јего по објету намјеренна по гласу сеја Грамати благословљаем и допушчаем јему, во свјатују Гору Атонскују путешествовати, свидјетелствуем јего Саву Марковича при помјанутом прешесорје Нашем во реченој јего службје честно, добро и полезно послужива, препоручајушче јего к'к туди идушчаго, так и назад повраишчајушчаса, да би имјел свободни пропуст без задржанна.

Дано в катедрје Нашој Арх. Митрополитској в Карловције 3. Септ. 1748.

Исаија Антонович с. р.

Неприлике

Лукијана Мушицкога у Плашком.

Д. Р.

(Продужење)

Други одговор Мушицков.

Ad. 2.) Dieser Klagpunkt rührt augenscheinlich von Protodiacon Terkulja und Archimandriten Rajacsich. Von jenem unmittelbar, von diesem als Organ mittelbar. Gegen den letzteren gilt diess: quod quis peralium facit, per se fecisse videtur. Das Wiedersprechende und Lügenhafte karakterisirt sowohl das Organ als dessen Werkzeug. Der Klagpunkt enthält vier Beschuldigungen gegen mich:

a.) Dass ich *alle Handlungen des verstorbenen Bischofen v. Miskovich in jeder Beziehung tadele.*

Diese nächsten Clienten des Verstorbenen wollen hier seine treue und wackere Vertheidiger scheinen, aber sie schaden Seiner Ehre dadurch mehr. Ihre Lüge gegen mich zwingt mich zu sagen, was ich sonst ewigem Stillschweigen übergeben möchte. So sehr mir jener Spruch — de mortuis nihil nisi bene — heilig ist, und ich mir jenes andere — homo sum, nihil humani a me alienum esse puto — eingedenk bin, so muss ich doch manches auf Rechnung seiner inconsequenten Vertheidiger zur Sprache bringen.

b.) Die hier in der Beilage befindliche und mit der Hand des Terkulja geschriebene Praenotation, die ich auf seinem Tische am 5./17. Oktober v. Jahres gefunden habe, lautet in der Übersetzung so: *Auf die Beschimpfungen gegen den Versrorbenen. Vielleicht aus diesem Anlasse tadelt auch dieser Administrator.* Hier bezeuget mein Kläger, der ungebetene und im moralischen Sinne waffenunfähige Vertheidiger des Verstorbenen schrittlich, dass derselbe von einigen (wer weiss die Zahl) geschimft werde. Er sagt zwar, dass ich ihn auch tadele, aber er modificirt selbst und schwächt mein Tadeln, indem er zugleich von mir spricht, dass ich ihn (zwar) auch tadele, aber *vielleicht* aus Anlass der Beschimpfungen, die andere gegen den Verstorbenen ausstossen. Mit dem Zusatze *vielleicht* spricht er mehr für mich, als gegen mich. Indem er in seinem Gewissen weiss, dass er mir kein böses Herz, keine Tadelsucht zuschreiben darf, so konnte er sich in dem Augenblicke seiner einst zu meinem Schaden dienensollenden Praenotation („notat et designat — ad caedem“) nicht anders (ja! auch der Bösewicht mit dem Dolche in der Hand zittert in dem letzten Augenblicke seiner Missenthat) als schonend, lieber zweifelnd als um etwas mehr über die Ursache meines gerügten Tadelns äussere.

Ich *solle* also die Handlungen des verstorbenen Bischofen v. Miskovich *tadeln!* Wohlan! Wer hat mich dazu veranlasst? Wer hat mir seine tadelswerthe Handlungen entdeckt? Ich wusste bei meiner Ankunft von seinen Handlungen nicht. Jene Handlungen, die den grössten Tadel vor dem Richterstuhle der Moralisten verdienen müssen, entdeckten mir die Zöglinge des Verstorbenen selbst, seine nächsten Clienten selbst. Diese sind Rajacsich und Terkulja. Nun komme ich in die Collision der Pflicht gegen mich und einer solchen, gegen meinen Nächsten. Der letztere fesselt, nach seiner Würde, meine ganze Aufmerksamkeit auf sich. Aber zugleich kommen andere Rücksichten vor die Augen. Er — der Bischof — ist todt und ich lebe. Wenn ich die Pflicht gegen mich einer solchen gegen die Ehre des Verklärten hintansetze, so kränkelt mein Leben; wenn ich die erste der letzteren vorziehe, so werden die Manen des Oberhirten, dessen Stelle ich provisorisch verwalte, gekränkt. Beide sollen zufrieden gestellt werden. Durch Opfer von Seite des Boshaften, die mich zum Kampfe gewaltig hinreisten, und durch das Gelübde von meiner Seite zur Abtragung seiner moralischen Schulden, die er unter dem seiner Leitung anvertraut gewesenen Volke hinterlassen hat, nach Kräften beizutragen, sollen die Manen besänftiget, und mein Leben von politischen Kränkeln durch Äusserung der Wahrheit gerettet werden.

Der Archimandrit Rajacsich hat mir gleich im ersten Monathe (März) nach meiner Ankuft (26. Febr. st. novi 1824.) die eben so unvermuthete als unverlangte Eröffnung gemacht, dass er Hundert Weibspersonen, theils junge Weiber, theils Mädchen mit Finger zeigen könne, die zu seinem Principalen, ohne sich durch seine Bedienten melden zu müssen, freyen Zutritt gehabt haben. Bald darauf entdeckten mir andere Clienten, dass ihme Bischofen die Dirne Jelena Merkonich (la fille de joj de Plaschky) nachdem sie sich lange Zeit zu einer zauberischen Zeitvertreiberin hatte brauchen lassen, zu einer grausamen Parze geworden seye, indem er auf ihr zudringliches und anhaltendes Begehren des verdienten Lohnes, in Zorn gerathen von heftigen Convulsionen er-

griffen und nach einer Stunde vom tödlichen Schlag gerührt worden war.

Im Monathe July anno 1824. als der gewesene Sekräter des verstorbenen, Miletich von Wien nach Carlstadt kommend mich zu besuchen nach Plaschky kam, beim Mittagmahle sagte, der verstorbene Bischof hat ebenfalls beim Mittagmahle sich so verlauten lassen: „Ich schäme mich, dass mich eine serbische Mutter geboren hat," haben die Clienten — Rajacsich und Terkulja — diess nämliche behauptet. Wenn sie das letztere nicht gethan hätten, so hätte ich jener fremden Aussage nicht geglaubt. Wenn nun jene Worte und Handlungen des verstorbenen Bischofen, der an der Spitze der Geistlichkeit von 500 Individuen stand, mit der heiligen Obliegenheit ihrem moralischen Streben nach wahrer Tugend mit seinem eigenen Lebenswandel Schwung zu geben, der einem Volke von 180 000 Gläubigen des griechisch nicht unirten Ritus, oder morgenländisch katholischen Kirche vorstand, das als moralisch perfectibeln Wesen bestehend, ebenso auf dem Felde der Sittsamkeit Blumen eines schöneren bürgerlichen Lebens zu pflücken vermag, wie es im Stande ist auf dem Felde des Kampfes für den allerhöchsten Thron, für sein Vaterland, im Angesichte der Welthelden, Lorbeeren zu pflücken und mit demselben ihre blutbespritzten Helme zu schmücken, der einem solchen Volke in geistlichen Sachen vorstand, mit der schuldigsten Pflicht sich dessen moralische Kultur aufrichtig und eifrig angelegen seyn zu lassen, wenn, sage ich, jene einen jeden Serben empörende Worte, wenn jene Handlungen des verstorbenen Bischofs der serbischen Nation bekannt seyn würden, wie sie mir durch seine eigene Zöglinge bekannt gemacht worden sind, so trage ich kein Bedenken zu behaupten, dass dieselbe insgesamt sich zu seinem Tadler aufwerfen würde. So würde sich eine jede fremde Nation, bei Anhören jener Worte gegen ihn benehmen. — Wenn sich der Oberhirt eines Volkes schämt aus demselben entsprossen zu seyn so ist es sonnenklar, dass er sich um dessen Cultur gar nicht, oder unter heuchlerischen Form bekümmern werde. Wenn ich also jene Worte und jene Handlungen paar Mahl rügte und den Wunsch laut äusserte, dass nie mehr eine serbische Mutter einen solchen gebäre, der sich seiner Nation irgendwo schämen würde, geschweige erst am Ruder der Diöces, so glaube ich, dass mich selbst die Manen des Verstorbenen nicht verurtheilen können, indem sie von der Hülle der Gebrechlichkeit befreyt, das Erhabene der zu einer immer grösseren Vervollkommnung steigender Menschheit, im Stande der Verklärung, genauer einzusehen und der oberen Welt, dazu Glück zu wünschen vermögen. Das Verdammnissurtheil gegen mich wegen jenes Tadelns darf meines Erachtens nur den verworfensten Menschen gegönnt werden.

Aber meine Feinde klagen mich an, ich hätte alle Handlungen des Verstorbenen getadelt. Sie sagen damit allzuviel, und eben desswegen dürfen sie keinen Glauben verdienen, denn entweder sind alle seine Handlungen tadelnswerth, oder nur manche, das erste ist moralisch unmöglich, also lügenhaft ist die Beschuldigung, umsomehr, als ich heutigen Tages nicht alle seine Handlungen kenne. Das zweyte räumen sie selbst ein, indem sie mir von der einen Seite selbst einige von seinen Handlungen als tadelnswerth bekannt machten, wie die benannten, und einige andere von der anderen Seite offen bezeugen, wie es aus der obigen Praenotatien des Terkulja zu ersehen ist, dass manche seiner Handlungen von anderen geschimpft werden. Was mir vor Tadeln seiner Handlungen zugerechnet werden kann, ist sehr wenig, und fast nichts eigenes, indem der *boshafte* Terkulja *selbst* nicht mehr rücksichtlich dessen gegen mich praenotiren durfte, als dass ich *vielleicht* aus Anlass äusserer Beschimpfungen gegen den Verstorbenen von meiner Seite denselben auch tadele.

Jene Beschuldigung dass ich die Handlungen des letzteren in *jeder Beziehung* tadele, würde dann wahr seyn, wenn ich die Stirne vom Genück nicht unterscheiden könnte, entweder aus Blödsinnigkeit oder aus Bosheit. Diese Schlussfolge können sie mir, wenn sie noch so boshaft wären, nicht zuschreiben, also die Beschuldigung ist eine Lüge, vor der sie selbst erröthen müssen. Auch der grössten Männer Charaktere lassen Licht und Schatten blicken. Auch eine einzelne Handlung kann zwei Seiten haben. Wenn die eine Tadel verdient, kann die andere Lob verdienen. Meine Feinde sind nicht geübt, im Unterscheiden moralischer Seiten. Dieses wollen sie mir auch nicht zulassen. Wie der Schelm ist, so denkt er. Auf diese allgemeine Beschuldigung, dass ich *alle Handlungen des verstorbenen Bischofs tadele*, hätte ich, weil sie Nichts specielles vorbringt, wie auf eine grundlose Denun-

ciation mit bloser Verneinung antworten können; doch um allen Verdacht von mir zu entfernen, habe ich aufrichtig geantwortet.

Ich werde meine Aufrichtigkeit hierin noch mehr an den Tag legen, und tadeln, was meine Feinde nicht im Stande sind zu Tadeln. Die quadrata rotundis mischen, die gegen das Wahre und Falsche, Schöne und Hässliche, Erhabene und Niedrige in gleichem Masse gleichgültig sind, können nicht tadeln.

Ich habe getadelt, aber auch aufgehört zu tadeln, dass der gottseelige Herr Bischof v. Miokovich sehr viele unfähige, ungeschickte und zum erhabenen Zweck unbrauchbare Individuen in den geistlichen Stand aufgenommen, die Aufgenommenen nicht gehörig cultivirt habe. Ja wahrlich, wenn ein patriotisch gesinnter Zuschauer solche Arbeiter auf dem geheiligten Felde dieser Diöces antrift, wenn er in Betrachtung nimmt, dass der gottseelige Diöcesan schuldig war anstatt jener, geschickte, fähige und brauchbare Arbeiter in das nämliche Feld auszusenden, so kann er nicht umhin behaupten, dass der Diöcesan gleichsam moralische Schulden unter dem Volke seiner Diöces hinterlassen hat, die von den Nachfolgern oder den Stellvertrettern abgetragen werden müssen, wenn die Ehre des Schuldners einigermassen geschützt, und das Wohl des Volkes beherziget und gewürdigt werden soll.

Da ich nicht lange nach meiner Administrations-Antritte unternommen hatte die swey letzteren Zwecke zu befördern, so wird man mich, wie ich hoffe, von dem Vorwurfe eines feindlichen Tadels lossprechen. Eben desswegen habe ich das Vernachlässigte getadelt, das Übel gerügt, um jenes zu verbessern, dieses nach Thunlichkeit zu heben. 142 Individuen unter dem Clerus dieser Diöces sind noch am Leben, die durch den gottseligen Herrn Bischof v. Miokovich in den geistlichen Stand, wie die Tabelle c. in der Anlage zeigt. Die Diakonen und Capläne erheischten gleich Anfangs meine besondere Aufmerksamkeit und Sorge. Das an ihnen Vernachlässigte musste und muss noch immer nachgeholt, das Mangelnde ersetzt werden. Alle müssen durch die practische Schule passiren. Die moralischen Ansichten dieser Schule stellt die Tabelle d. dar.

b.) Die zweyte Beschuldigung dieses zweyten Klagpunktes ist, dass ich die Clienten des verstorbenen Bischofs v. Miokovich verfolge. Diese Beschuldigung ist ganz unbestimmt. Kein Client ist mit Nahmen genannt, der angeblich verfolgt worden seyn soll, daher lässst sich auch nichts Bestimmtes darauf antworten. Auch weiss ich nicht in welchem Sinne meine Gegner das Wort *Clienten* nehmen. Verstehen sie darunter die besonderen Günstlinge des verstorbenen Herrn Bischofs v. Miokovich, oder einen Theil der gesammten Diöcesan-Geistlichkeit, der durch denselben Bischofen in den geistlichen Stand aufgenommen worden ist. In was diese Verfolgung soll bestanden seyn, wird auch nicht gesagt. Ich kann nicht umhin diese Beschuldigung für eine blosse Lüge zu erklären, und meine Gegner an den Spruch zu erinnern: Factum alleganti incumbit probatio. Doch auch bei diesem Angriff meiner Gegner darf ich mich nicht passive halten. Ich darf getrost behaupten, dass die gesammte Diöcesan-Geistlichkeit übe haupt in mir ihren Freund und einen wohlthätigen Freund habe. Ich bin mir einer starken und unwandelbaren Liebe zur Gerechtigkeit eines unbestochenen Strebens nach derselben bewusst.

Getrosst kann ich die gesammte Geistlichkeit, an deren Spitze ich zu stehen die Ehre habe, auffordern, irgend einen ungerechten Schritt, den ich gethan hatte, aufzufinden. Den eine solche Gerechtigkeitsliebe beseelt, der kann keiner Verfolgung empfänglich seyn. Der Theil der gesammten Geistlichkeit, der vom verstorbenen Bischofen in den geistlichen Stand aufgenommen worden ist, erfuhr hierin keine Ausnahme. Im Gegentheil wurden alle jene, die in Rücksicht der erforderlicher Cultur auf einer sehr niedrigen Stuffe stehen, von meiner besondern Sorge überzeugt, ihnen nach dem Masse der mir zu Gebothe stehenden Mittel zu ihrer Vervollkommnung aufzuhelfen. Bey dieser Bewandtniss der Verhältnisse zwischen mir und der Geistlichkeit, der ich vorstehe, rührt die in Rede stehende Beschuldigung augenscheinlich von demjenigen, die sich im engsten Sinne als Günstlinge des verstorbenen Bischofs v. Miokovich achten, die aus Antrieb des beleidigten Stolzes, des gekränkten Eigennutzes zu meinen grausamen Feinden geworden sind. Und derer sind nur drey in der ganzen Diöces: Archimandrit Rajacsich, sein Schwager der hiesige Erzpriester Bunesich und seyn Kloster-Bruder Simon Terkulja. Nur diese drey halten sich in ihrem unbefugten Anmassungen und eigennützigen Absichten bloss durch die Stelle, die ich behaupte, bezeinträchtigt Der Stolz und Eigennutz

verfolgte sie selbst in ihren Innersten seit meinem Administrations-Antritte; dem Rajacsich war meine Administration ein steter Dorn im Auge; sein Schwager stellte sich den Vortheil lebendig vor, den er gegenwärtig bei der Administration eines dritten vermissen muss, und, wenn sich die Lage der Dinge nicht anders gestaltet, lange oder auf immer vermissen werde; sein Klosterbruder *Simon* sah mit grimmigen Augen sich den *Weg zur Abtey gesperrt*, solange der Ra acsich in derselben bleibt. Um diesen inneren Furien nicht Opfer zu werden, fingen sie früh an sich ihres Grolles gegen mich zu entledigen. Von jener Zeit an bis zur gegenwärtigen benahm ich mich passive. Was der Rajacsich nach seiner eingeborenen List und Verschmitztheit heimlich und tükisch that, um meine Ehre und Ansehen zu untergraben, das that sein Klosterbruder Simon offen und grob. Gleichsam ringen musste ich mit ihm um das Pflichtschuldige von ihm zu erhalten. Auch den Schwager des Rajacsich, den localen Erzpriester musste ich manchmal mit vieler Mühe mittelst wiederholten christlichen Weisungen zur Vollführung des Pflichtmässigen antreiben. Diese drey bildeten gleichsam eine Triumvirat, der einem jeden meiner Schritte in den allgemeinnützigen Bestrebungen theils mittelbar, theils unmittelbar erschwerte; das schwer Errungene boshaft bekrittelte. Bis nun tröste ich mich gegen diesen Triumvirat, wie der Apostel der Völker gegen seinen Widersacher, seine Worte repetirend: „Alexander der Kupferschmied hat mir viel Übels erwiesen: Gott vergelte ihm nach seinem Verhalten. (2. Thim. 4. 14.). Jetzt aber da ich erfahren habe, dass meine den Triumvirat bildende Feinde weit grausamer sind, als jener Kupferschmied von Apostelzeiten, darf ich mich nicht mit Seufzern trösten, sondern ausrufen muss ich mit dem Persius: Semper ego flebo ut inultus puer? Auf die Beschuldigung, dass ich die Klienten des verstorbenen Bischofs folglich sie, meine Feinde, als die ersten Clienten desselben verfolge, will es mir nicht genügen mit der Sprache des Lamms Aesopi zu antworten: „Die Gefahr und das Loos jenes Schuldlosen mag ich nicht erwarten. Mir will es nicht genügen mit zusammen gelegten Händen meinen Feinden zu rufen: Ihr verfolget mich, nicht ich euch. Auch nicht weiter will ich reteriren. Fasst drey Jahre bin ich vor den Angriffen dieser ungerechten Feinde reterirt, mit Panzer der Geduld auf der Brust. Nun will ich Stich halten. In der Mitternachtsstunde, da ich dieses schreibe, rufen mir die Manen des Horaz: „Summe superbiam quaesitam meritis." Ich habe sie bis nun nicht verfolgt, weil ich hoffte, dass sie sich bekehren und von ihrer Wuth absteben werden. Da ich aber sehe, dass sie auch ferner, als ihnen die lange getragene Maske vom Gesichte niedergerissen, ihr Schild durchgebohrt, ihre Lanzen zerbrochen worden sind, bald mit den Trümmern dieser Waffen zu fechten sich anschicken, bald mit barbarischen Fäusten drohen, so finde ich mich nothgedrungen noch manche Data vor das Allerhöchste Tribunal der Gerechtigkeit, mit dem Allerunterthänigsten Flehen um Allerhöchstväterliche Anordnung zu bringen, damit sie meine Feinde weder mir, so sehr sie es wünschen, nach der Diöces, deren Cultur ich mit ganzer Hingebung zu befördern begann, schaden können. Sie haben mir zwar bis nun in vieler Rücksicht geschadet, aber diesen Schaden setze ich in die Zahl der übrigen physischen und moralischen Übel der Welt, und wie ich mich mitten unter diesen der Forschung Gottes kindlich anvertraue, eben so hege ich in tiefster Demuth die beruhigende Hoffnung, dass Seine Majestär unser allergnädigster Kaiser und Vater mich in Allerhöchst — Ihren Schirm zu nehmen, und meinem beunruhigten Gemüthe Ruhm, und meiner auf eine empörende Art angetasteten Ehre volle Genugthuung allergnädigst verschaffen geruhen werden.

Gleich wie ich mir selbst nicht geborn bin, sondern drey Theile meines Lebens andern, als meiner Familie, meinen Freunden, meinem Vaterlande, — nach billigem Masse zu weihen schuldig bin, eben so bestrebe ich mich um die Rettung meiner Ehre nicht bloss für mich. Sehnsuchtsvoll erwarten dieselbe meiner bis einmahl Hundert vierzig Seelen starke Familie im Tschajkisten Bataillon meine bis fünf Hundert gewesenen Clerical-Schüler, die in dem Erzbischöflichen Clerikal-Institute zu Karlowitz meinen Unterricht binnen zehn Jahren genossen, und doppelt so viele meiner übrigen Freunde, mein Vaterland, wo — ich geboren bin — und wo ich jetzt wirke. Dieses letztere, im eingeschränckten Sinne der Diöces der ich provisorisch vorstehe, erheischt von mir einen Bericht (im moralisch-patriotischen Sinne genommen) über die Lage, in der sich der bischöfliche Sitz dieser Diöces, der Sitz des Diöcesan-Consistoriums befindet, über den Kampf,

in dem ich begriffen bin, über die Gegner und Widersacher, mit denen ich zu thun habe.

Das tiefer denkende Publikum dieser Diöces kann auf keine Art einen kalten Zuschauer eines Schauspieles abgeben, dass die Aufmerksamkeit der Allerhöchsten Stellen an sich gezogen hat. Die Überzeugung, die sich die hiesige Gemeinde durch zuverlässige Data, durch unwiderlegbare Gründe verschaft hat, dass bloss drey Männer — triumviri — Rajacsich, Buncsich, Terkulja, sich gegen mich auf eine grausame Art empört haben, mit der Absicht mich von der Administration zu stürzen, um ihre respectiven Vortheile von derselben zu ziehen — diese Überzeugung verbreitet sich schon durch die Diöces, und ersetzt völlig einen schriftlichen Bericht über die tragische Lage der Dinge zu Plaschky. Dieser niedrige Triumvirat will seinen eigenen Nutzen von meinem Sturze ziehen. Dieser ist frech genug um im Angesichte der Diöces zum Ärgerniss aller Wohlgesinnten, alle erdenklichen Ränke, theils unmittelbar, theils mittelbar gegen mich auszuüben. Dieses unerhörte Verfahren veranlasst und berechtigt zugleich das Publicum der Diöces allenthalben die strengsten Urtheile gegen sie auszusprechen, mehrere Data und Erfahrungen, die zur Kenntniss ihrer Charaktere dienen, zur Sprache zu bringen. Ich erachte für notwendig über manches, was ich über diesen unredlichen und boshaften Triumvirat glaubwürdig vernommen habe, Eine löbl. Commission in Kenntniss zu setzen. Gleichwie diese demaskirten Triumviri garstige Gestalten in den Kirchen annalen dieses Ritus vorstellen werden, eben so sollen sie einen jeden redlichen Patrioten an ihre Älteren und Anverwandten in Rücksicht ähnlicher Charaktere errinnern. Der Vater des Archimandriten Rajacsich der erst im Jahre 1823. gestorben ist, soll der zügellosseste Geistliche in der Diöces unter den unruhigsten gewesen seyn; soll mit seinem Sohne, dem Geistlichen, sehr uneinig gelebt und immer mit ihm gehadert haben, so dass es manchmal auch bis zur Schlägerei gekommen sey. Das letztere findet nun auch zwischen seinem Bruder, dem Pfarrer, der einer der unruhigsten ist und seinem Neffen statt. Von seiner Schwester, der Gemahlin des Erzpriesters Buncsich habe ich schon an einem Orte gesagt. Von ihm Archimandriten Rajacsich wird hierin jenes behauptet: Non procul a stipite poma cadunt. Er soll seiner lockeren Sinnlichkeit, manche widrige Folgen gefühlt haben. Auch mag es daher rühren, *dass seine Finger in der ersten Hand, besonders zwey, mittelst welcher man sonst den Segen giebt, contract geworden sind.* O! wenn doch diese Contraction seinen Ehrgeitz um etwas hemmen könnte! — Wie viel würde er nicht von seiner natürlichen Bosheit verlieren! Eine vornehme Person versicherte mich, der verstorbene Bischof habe sich vor ihm oft bitterlich über manche Bosheit des Rajacsich beklagt, die ihm viele Kränkungen verursacht hätte. Vermuthlich wird die daraus hervorgegangene Abneigung des Bischofen gegen ihn Ursache gewesen seyn, dass der erstere, als er im Jahre 1814. nach Wien ging und da fast ein ganzes Jahr blieb, die Administration des Bisthums nicht ihm Archimandriten Rajacsich, sondern dem verstorbenen titulären Erzpriester und Carlstädter Pfarrer übergeben habe.

D e vorzüglichsten Günstlinge des verstorbenen Bischofs Rajacsich, Buncsich, Terkulja — beschuldigen mich, dass ich seine Clienten verfolge. Sie sind hierin einer boshaften Verleumdung überwiesen worden. Aber hierorts soll näher gezeigt werden, wie der erste dieser Günstlinge Rajacsich sich kein Gewissen daraus gemacht irgend einen Clienten des Seeligen seinem Zwecke aufzuopfern. Jene Beylage in meiner Beantwortung von 22. December v J. sub. D. stellt ein Beispiel dar, wie er den vice Erzpriester Johann Budisavljevich, bei dessen Ernennung zum Pfarrer bloss der boshaften Absicht mich bei höheren Behörden zu verläumden, aufopfern wollte.

Beliebe Eine löbl. Commission aus den Beylagen sub e, f, g, h, i, k, l, m, die anempfolenen Verdienste des vice Erzpriesters Budisavljevich einsehen, welche das Consistorium unter 8./20. December 1824. berechtigten, ihn einer Pfarre zu würdigen. Blosse gewohnte Verleumdung des Rajacsich ist es, wenn er sich öffentlich den Argwohn, sohin die Beschuldigung erlaubt *dass der vice Erzpriester Budisavljevich durch blosse Ränke die Pfarre zu Mulitich erschliechen habe.* Eigentlich nur fünf Caplüne und auch diese minder billig konnten sich bei jener Gelegenheit beschweren, dass sie präterirt worden sind. Sobald Stufen des Ranges vorgezeichnet sind, und darauf bei der Beförderung der Capläne Rücksicht genommen wird, kann keines Unrecht geschehen, wenn dabei das fromme, untaugliche Alter auch präterirt wird. Dass sich der Rajacsich des alten Caplans Peter Kossanovich nicht aus Eifer für die Gerechtigkeit, sondern bloss um mich zu

kränken, angenommen hatte, ist daraus sichtbar, dass dieser Caplan kaum seinen Namen, wie die Beilage sub n. beweiset, aufschreiben kann. Dass aber der benannte vice Erzpriester sich der ihm gegebenen Pfarre würdig gemacht und der von ihm gehegten Erwartung entsprochen habe, bezeugen die Zeugnisse sub o, p, g.

Der erste Haupthelfer der Rajacsichischen Absicht — das zweyte Blatt in Klee — der Erzpriester Bunesich erinnert den patriotischen Zuschauer seiner täglichen und nächtlichen Schritte zum Ziele mir zu schaden, an seinen Bruder Daniel, der als Mitglied einer Räuberhorde 1823. sein Grab unter dem Galgen gefunden hat, an seine Schwester und Schwestertochter, von denen nach dem Vielen, was von ihnen gesagt worden ist, sich kurz sagen lässt: matre turpi, turpior filia.

Der zweyte Haupthelfer des Rajacsichischen Complots — das dritte Blatt im Klee — Simon Terkulja, einst mein Clerical Schüler durch drey Jahre im Erzbischöflichen Clerical-Institute zu Karlovitz, erinnert an seinen Vater, den Pfarrer, der mit dem verstorbenen Bischof Process geführt; an den Anverwandten, Oberlieutenannt Terkulja, der im bekannten Processe vom 1815. für den sträflichsten anerkannt worden ist.

So viel auf die Beschuldigung, dass ich die Clienten des verstorbenen Bischofs verfolge. Ihre eigene böse Thaten sind es, die sie verfolgen. Das Garstige ihrer Charaktere wird noch garstiger durch die Erinnerung an jene ihrer Ältern und Anverwandten. Die Annalen dieser Diöces werden sie auch jenseits des Grabes verfolgen. Der Held des Complots gegen seinen Amtsbruder wird im kirchlichen Sinne ein Beyspiel hinterlassen, das jenem gleicht, wenn ein barbarisch frecher Bräutigam durch Mord eines anderen Liebhabers, sich dessen Verlobten mit Gewalt aufdringen will. Der gemeinschaftliche Geist dieser Diöces ist erwacht, ist auf die neuaufgestellte moralische Missethat aufmerksam geworden. Dieser rüstet sich in Zukunft einen jeden Frechen, der sich erdreistete, sich mit ungeweihten Händen gewaltsam in die Arme der geheiligten Braut Christi aufzuwerfen, vor die Schranken der oberen Kirchenbehörde zu ziehen. — Die dritte Beschuldigung des zweyten Klagpunktes, dass ich den verstorbenen Bischof v. Miokovich in Gegenwart von Zeugen, einen Pseudo-Bischof genannt und die vierte Beschuldigung, dass ich selbst die Rechtmässigkeit seiner Weihe bezweifelt hätte, ist eine blosse Lüge, deren nur meine Feinde fähig sind. Ich sehe, und zwar ohne Bewunderung, weil ich ihren lügenhaften Charakter schon kenne, dass sie unter andere unredlichen Mitteln zu ihrem Vorhaben auch diess aufgenommen haben: audacter mentiri. Gott vergelte ihnen nach ihrer Lüge!

„In Gegenwart von Zeugen!“ Zweifelsohne werden sich meine Feinde: Rajacsich, Bunesich, Terkulja — einer oder zwey unter ihnen, zu diesen Zeugen aufwerfen. — Sollten jene nicht seyn, so bitte ich Eine löbl. Commission, den Ankläger zu nöthigen, dass er die Zeugen nahmhaft mache, vor denen ich mich jenes Ausdruckes bedient, und Rechtmässigkeit der Weihe bezweifelt haben sollte. Ich wusste, dass er rechtmässig zum Bischof erwählt worden war. Ich war als Erzbischöflicher Archidiakonus Augenzeuge seiner Weihe zum Bischof, war in dieser Eigenschaft bei der Function. Wie sollte ich nun unter diesen Umständen die Rechtmässigkeit seiner Weihe können bezweifelt haben? Vermuthlich stellen sich meine Feinde in dem Augenblick ihrer Wuth gegen mich alle ihre Lüge wie Dolche. Wie die letzteren ihnen wünschenswerth seyn dürften, so lieb ist ihnen die erstere und stehet ihnen schnell zu Gebothe. Merkwürdig sind ja meine Feinde sowohl in ihrem Vorhaben, als in den Mitteln zu denselben! „Audax Japeti genus!“

Wenn ich bedenke, wie im Plaschky ein physischer Brudermord zwischen zwey Wukasse um ein Jahr vorangegangen ist, wie zwey Lattase bedungene Mörder, Gajo der ältere und Mile der jüngere, jener mittelst eines Pistolen-Schusses, dieser mittelst eines später versetzten Messerhiebes auf den zur rechten Zeit gegebenen Wink des Ilia Wukas dem männlich schönen Stefan Wukas, das süsse Leben abnahmen; wenn ich meinen innern Sinn von dieser tragischen Scene abwende, und um mich herumblicke, so sehe ich die nähmliche Vorbereitungen zur beabsichtigten Scene eines moralischen Brudermordes. Ich sehe einen Ilia Wukas mir gegenüber, zwey Lattasse um mich her, alle drey (leider) in priesterlichen Kleidern. Ich kann nicht umhin, sowohl jene, als diese mich wirklich umgebende Scene hierorts in der Anlage sub r., in paralellen Umrissen darzulegen.

Ad 3.) Hier kann ich mich nicht enthalten auszurufen: Dii boni! thut man nichts, so ist man soviel als inutile pondus terrae; thut man viel, so zieht man sich Neider auf den Hals von allen Seiten. — Wo in den Beschuldigungen

gegen mich nur ein Wort von Schulden sich hören lässt, da ist schon die Stimme des schwarzen Neides gleichsam ein Zischen einer Schlange, einer Natter! Wie war die bischöfliche Residenz vor meinem Administrations-Antritte beschaffen? Ganz zerrüttet Hatte sie Stallung, Schupfen? Keine. War denn ein Gebäude zur Einführung der Clerical-Schule? Keins. Habe ich diesem Mangel abgeholfen? Ja. Die Residenz ist hergestellt, Stallung und Schupfen sind erbaut. Das Gebäude zur Einführung der Clerical-Schule ist errichtet; es bildet im Convict zum bequemen Lehr-Saale, zur geräumigen Unterkunft, zum wohlfeilen Unterhalt für 36 Cleriker.

Wer hat mir bei Besorgung aller dieser Anstalten *unmittelbar* geholfen? Kein Mensch. Die Neider entfernten sich. So lange das Convict im J 1825. gebaut wurde, war der Rajacsich ganz abwesend. Wie viel haben mich dieselben gekostet? Mehr Mühe und Aufopferung von meiner Seite, als im Gelde selbst.

Nun wittern die Neider überall Schulden. Ihr Magen kann den Gramm nicht verdauen, der ihnen das Allgemeinnützige, dessen sie nicht die Urheber, nicht Theilnehmer sind verursacht. Sie wüssten auch, zweifelsohne meinen sie etzt, das runde Ei auf dem glatten Tische aufrichten und stehend machen. Aber diess ist schon spät für sie, ich bin ihnen hierin vorangegangen. Nun wollen sie sich revangiren, und schreien Schulden! Wohlan! ich werde sie auch hierin bald zum Schweigen bringen! Meine Rechnungen über die Intercalar-Proventen, die ich bald Sr. Excellenz dem Herrn Erzbischofen und Metropoliten unterlegen werde, werden genügend darstellen, dass ich die bei der hiesigen Residenz vorgenommenen Bauten nicht mit Schulden bewirkt habe. Der gesammte Clerus dieser Diöces wird bald von mir vernehmen, dass das neuerrichtete Clerical-Convict ihm durch meine Verwendung zum Geschenk komme. Er wird bald vernehmen, dass die Spaarkasse der Cleriken schon 100 f. CMz. sohin ein fruchtbringendes Capital enthalte, dessen Bestimmung dahin zielt, den Cleriken in den Theuerungszeiten den Unterhalt zu erleichtern. Bald werden sowohl die hohen Stellen, als auch das gesammte Publikum dieser Diöces in die angenehme Kenntniss gesetzt werden, dass der ganze Diöcesan-Clerus einen Fond, dessen Bestimmung ist für nun die Unterhaltung der Clerical-Schule, später die Versorgung der Wittwen der Geistlichen, von mehr als 700 fl CMz. gegenwärtig in Obligationen besitze. Auch die eingeführte Centralschule, als eine den Mange der Nationalschulen ersetzende Anstalt, sohin ein allgemeinnütziges Vehikel der Volksbildung, hegt die gegründete Hofnung bald einen zu ihrer Unterhaltung nöthigen Fond zu erhalten. Sobald die unter 26. Oktober v. J. zur Einsammlung desselben unterthänigst angesuchte Bewilligung anlangt, ist er schon errungen. Die Stimmung zu fortschritten der Volkscultur ist allgemein rege geworden. Mein Bestreben zum Wohl dieser Diöces und eine allgemeine Übersicht meiner Administrativen Verwaltung derselben, stellt die Tabelle sub s. dar.

So sehr sich auch meine Feinde alle Mühe geben, das von mir entworfene Gebäude der Verwaltung dieser Diöces sammt mir niederzustürzen, so sehr hoffe ich, dass es sowohl von hohen als allerhöchsten Stellen eine Beherzigung und Unterstützung verdienen werde. Unter diesen mächtigen Schirme allein wird es gedeihen und alle erforderlichen Vollkommenheiten erhalten können. Unter diesem wird der Architect ruhig, beharlich, unermüdet in seinem Werke arbeiten können, eingedenk, dass er am Tempel der menschlichen Glückseeligkeit arbeitet. Nicht widriges wird abhalten, abschrecken.

„Justum et tenacem propositi virum
Non civium ardor prava jubentium
Mente quatit solida."

Die unter ihm Arbeitenden werden zu ihrem Verdienstlohn die Dienenden zu ihrem Dienstlohn gelangen. Der für das allgemeine Wesen arbeitet, um es zu bereichern, nicht um bereichert zu werden, der will, der darf nicht schuldig bleiben. Der Protodiacon Terkulja, dem zur Nothdurft nichts abgehet, wird alsogleich sein Salar erhalten, sobald er das Consistorial-Protocoll und Registratur seit $4\frac{1}{2}$ Jahren seines Notariats in Ordnung und Richtigkeit gebracht haben wird. Keiner meiner Domestiquen verliess meinen Dienst unbezahlt. Während dem Dienste erhalten sie nach Bedarf kleinere Summen. Kein Grenzer, der eine Forderung an mir hatte, ist unbezahlt geblieben.

Ad 4. Dieser Punkt ist bloss eine Verleumdung. An religiösen Gebräuchen habe ich kein jota geändert.

Plasecsky, am 18. Jänner 1827.

Lucian Muschiczky m. p.
Archimandrit u. Carlstädter Bisthums-Administrator.

(Продужиће се.)

Борба Срба са унијаћењем Румуна у Вел. Варадској Епархији.

Рад. М. Грујић.

(Свршетак.)

II.

Високопревосходителњејшиј, преимушчественејшиј и преосјашченејшиј етс.

Вашему Високопреосјашченству моје-му же господ. милостивејшему отцу и благодјетељу со сим малим писанијем објавити неостављају, но прекорњејше во извјестије и вједомост за здјешниј православниј Христијанскиј народ Екселенцији Вашеј творим, да из милости преблагаго Спаситеља Нашего Исуса Христа и Вашего Високодостојства свјатими и Богоуслишателними молитвами, до сад јешче в мирности и тишине обрјетајутсја, никто их сад тако ненасилствујет, непокостјат, непретјат, незатворјајут, не бијут, ни укоравајут кроз закон, како что су от прежде сними наши противници творили и удручавали овиј убогиј народ кроз своје благочестије и то јест от тол престало, от како је здје, от их цесаро кралев: велич: наређена Славна комисија била. Само да ови наши супостати то гласе народу в говоре и сами господствујушчи, да комисаја будет паки на ново овамо по римском календару Септемврија I-о прити; но кажу владика Арадскиј у Варад Великиј никогда не будет прити, зашчо сказујут, да је здјешњиј римскиј Епископ Форгач Пал сад у Вијење и тамо код их Цесарскаго и Кралев: Величества тако испросили доконал, да госп. наш Архијереј ондје непридет. И тако наши Христијани то слушајут и врло се плаше, да их непреласте како год ови врази отступници. Тако спромаси наши Вдаси непрестано сваке седмице ко мње прихождајут и опасно с приложанијем о всему распитујут хошчетли бити један крат веће конец сему дјелу, које ма нак их благими речма настављамо, да пребудут в терпенију и благопостојанстве во вјери православној тверди и непоколебими, и Богу премилостивому крјепко и с усердијем да мољатсја; а бесједах противне страпе да не саблажњавајутсја, нити да вјерујут, что противници блудословљат, понеже нима јест обично против нас злословити. Так) их довољно поучим и наставим, а по том они идут кијждо во своја си. И веће се не чудим страним сељаном, да се сумњавају, него овим здјешним нашим варошавом чудим, да су врло мало верни и малодушни; сумњајутсја, да неће остати се у своjему православију мирни и своjего законаго Епископа здје имати. Того ради прекорњејше В: П: мољу, что би послали здје-шњему народу једно поучателноје и утје-шителноје писаније, да во церквах прочтено будет. Аштче Ваша Ексел. заповједите нам вјем милостиво послати, како ли воља будет у том и разсужденије тако да будет.

Такођер В: Е:, здјешнии наши Христијани обоих варошиј жители прекорноје мољат, оне тужбе и које каква писанија что су дане чрез преосвјаченаго нашего госп. Епископа вашеј Ексел. изручили, јесули предложене, гдје се пристојат, и хо-тећи бити каква полза за та писма. И паки просјат от Екс: В: милостиваго со-вјета и отговора что ће они творити за њихово дјело; кад је здје бил госп. отац архимандрит Мојсеј, доста су се наши терговци молили и препоручивали њиховој пр: да би вашој Ексел. напомјанули, да их не заборавите, него и за их Ваша Ексел. промотреније да имате, зашчо недоумјејут, что да творјат. понеже су искључени из 12 и из 24= и от наших у Таначу ни једног не има, како су дојако били и како им привилегија гласит, чо су сви у Таначу Немци и Мађари. И со сим вручају себје у високчајшују Архипастирскују милост и јесам Вашеј Екселенции

Во Великом Варадје 12. Јулиа 1755. г.

прекорњејше рубишче повержено и подножије

Јеромонах Методиј Петрович.

(Ориг. — Мит. П. А. К.)

III.

Високопреосјашченејшиј, превосходителњејшиј Милостивејшиј Господине, госп.!

Вашего Високопрео. Екселенции Милостивоје под 22-о вчера истекшаго месјаца отпушченоје писаније, радосно чрез наро-чниј от Арада оказион покорњејше воспри-

јах. Из којего, а најпаче ради привагнутаго привјетствија празднико̀в здјешнему народу Епархији сеја, в парочитих мјестах во церкви, прежде на влашкиј јазик преведше, наредбу устроити какоће прочитавтисја, подањејше сотворих. И данас, т. ј. во праздник обрјезања Господња в здјешној Велико Варадској веленцској цркви, храмје свјатих Архистратиг прочитати будем, а прочаја преписавше с видимирањем посилајем једино в дишчрикт зовомиј кампију варадску, друго в дишчрикт Лунку, бркво и бистру; третије в дишчрикт берзо-крижкиј; четвертоје в дишчрикт белонешскиј; пјатоје же в дишчрикт покмезевскиј.

Вчера код госп. Генерала де Вилле јесам биł и о дјеље сем и начатију комисији, не менше же и собрании господеј комисиров, разговор довољниј имао јесам. Тако сказао ми, да госп. Генерал Хадик уже у путу јест и 20 г сего по римскому цјело будет прити овамо; и такођер ради актуарируса да јест писао их Ексел. госп. барону Бартињтајну, во јеже би ускорили јего послати овамо, како би и дјело зачатиса могло 23-го тогожде по римскому; а госп. генерал де Виљ данас походит к доброцску премустрати рајгарске неке регименте и паки возвратитисја будет 19 г по њихову сего месјаца; иже и творити Вашој Ексел. своју понизну службу и радујетсја да с' частно уже во своја присијели јесте.

Доволно днеј прошло јест, да здје из Росије једин мајор, капитан и барјактар с неколико унтерофицира и гемајни пришли јесу, Генерала Хорвата корпсе. И тако мајор и капитан имјевши пасоше оваго царства, безбједно јесу транспасирали тамо к Футогу и отонуду у Беч, а барјактар именом Максим, Тодора Шербића рођениј брат, здје госп. Генералом де Вилом јест заустављен, со всјеми унтерофицирми и гемајни, будући да нису имјели пасош овога царства, по само от Генерала Хорвата, и као под арестом здје сут до далшаго уређенија за њи. Зане госп. Генерал де Виљ имјејет от их цесаро кралев: величества за онаковија росијскаго царства жители заповјед вопрашити их куд идут и за чим. И от истога барјактара Шербића разумео јесам, да онај Павел дијакон далекиј побјегшиј, у Новој Сербији јест, и у њихову дому биł, гдје и заостал јест по отшествији јего из Росије овамо.

Прочитав Милостивјејшиј постскрипт зјело дивимсја немогушч постигнути какве би и коими тако лиџи, тај мој несрећниј и разврашчениј брат Авраам зазорне корешпенденције водиз; за котороје данас јему пишем и врло претим да онакових дјела останетсја, от коих в напаст такову пасти могушч јест. — В прочем же мене во високоју милост етс.

Из Вел. Варада 1-о Јануара 1756.

Подножије
Мојсеј Архимандрит.

(Ориг. — М. П. А. К.)

Писмо Венедикта Краљевића.

Д. Р.

Венедикт Краљевић владика далматински, пошто је постао немогућан у својој епархији кад се дознало, да је склоњен унији, после убиства унијатског каноника и градског заповедника, мораде 1822. напустити епархију, те отиде прво у град Виченцу, за тим у Падову, где је уживао целу плату епископску, а напослетку дође у Млетке где је од 1829. живео са пензијом од 3000 фор. све до своје смрти 1. фебруара 1862.

Владика је Краљевић ипак до своје смрти остао православан, што је признао и у свом тестаменту, а као такав добио је од руског цара Николе драгоцену награду, а од грчког краља Ота орден Спаситеља.

Сахрањен је у цркви св. Ђорђа, а на гробном камену изрезано му је по жељи његовој: „Ѧ Венедиктъ Краличичь, первый архіепископъ православной церкви въ Далмаціи, чаю воскресенія мертвыхъ и жизни вѣдущаго вѣка. Аминь. (Срп. далм. Магазин 1863.)

Овде наведено писмо је писао Спиридону Алексијевићу, који је по бегу Краљевићевом постао 23. Маја 1823. викаром-намесником — далматинске епархије и као такав управљао њоме све до

постављања Јосифа Рајачића за епископа 24. Јунија 1829.

Исто гласи:

Оче Спрдшне!

Една флшіонъ у очію украшіо ми е отвѣтствовати наше ѿ 13. (25.) Декембріа близъ прошлога, скоимъ высте мене высше изъ ласкателства, нежели из искреносты прошастіи Праздника и ново лѣто честитовали, іа вамъ захвалюемъ пуно, и желимъ да всеправедни Богъ, кои есть сердцевѣдацъ свѣма дарѣе нама оно что вы мене желите.

Изъ Шибеника еданъ мой и вашъ пріятель пише и шалѣ ми копію ѿ Шибпликe писате на 1. тек. Јанвуаріа, когосте вы учинили, и послали Шибеничаномъ и нашъ далѣ да ю подпишѣ с' коіомъ ищете дрѣгаго Епископа из Угаріе; Равнимъ начиномъ истіи пріятель шалѣ ми и копію ѿ писма Митрополитовогъ ѿ 20. Окт. п. г. с' коимъ вы преписѣ водите. Одъ ови дѣла митрополитова и вама видисе количосте разѣмный и паметніи оба двога! Ништа w томе, мене есть драго, да самъ познао конечно мерскомъ и Богохѣлногъ Лицемерствомъ вашомъ!..

Кто се прѣжи гдѣ неможе стиѣи остае празномъ шакомъ, и много кратъ и Гладанъ! и кто прескакѣе много колаца у Еднога ће се напослѣе убостиѣе!... Скакаите горе скаканте ваше е полѣ, но закратко!

У Падови 27. Јанѣаріа (8. феб.) 1828.

Есамъ вашѣкъ
Краљевиѣкъ т. р.

У исто је време писао митрополит Стратимировић архимандриту и администратору будимске епархије Стевану Станковићу, из Беча 6. Новембра 1828. писмо, у ком му је рекао.

Честньејши Архимандрит
Нам Љубезни!

Присланое Нам писание Јеромонаха Спиридона Алексиевича, викара Епископскаго в Далмации, исправно получихом, и јему нуждни на тое, в смотрении препоручаемаго Николая Плавши отвјест подахом.

Тојужде приликоју не пропустихом реченаго Јеромонаха навјестити, јако Ми в прешедшују среду, т. ј. 31. окт. т. љ. на аудијенцији, из уст самаго Јего Свјешченьејшаго Величества услишахом, а потом и от иних висохих достовјерних му, от Јего Величества слишавших, увјерихомсја, јако бивши в Далмации епископ Венедикт Краљевић, епископское звание свое реситнирал, и от Јего Величества, ради снабдјенија своего пенсију получил јест.

Јешче же и сие томуже Јеромонаху, во утјешенне јегово, и цјелаго народа благочестија нашего, во Далмации сушчаго, објавихом, јако Ми Јего Величеству ради дополненија упразденаго Епископата Далматинскаго, всепокорњејше прошение Наше паки предахом, и способнаја за Архиерејское достоинство лице представихом.

О чем и вас сим увједомљајушча, с благоволением пребиваем

благохотњејши.

На препоруку Стратимировићеву је постао епископом далматинским Јосиф Рајачић, потоњи митрополит.

Извештај

о раду седнице Архид. Конзисторије држане у Карловцима дне 10. (23.) августа 1906. под председништвом Његове Светости преузвишеног Господина *Георгија*, српског патријарха.

Узет је на знање извештај Његове Светости, да је президијалним својим расположењем јеромонаха ман. Врдника-Раванице о. Генадија Бугарског премештно из тога манастира у ман. Беочин.

Узето је на знање, те су путем окр. протопрезвитерских звања извештене све овоподручне црквене општине, да је висока кр. хрв. слав. далм. земаљска влада, одео за богоштовје и наставу на предлог председништва православног српског ев. архијерејског Синода, а у смислу установа §§. 6. и 101. зак. од 31. октобра 1888. о уређењу пучке наставе и образовању пучких учитеља у краљевинама Хрватској и Славонији одобрила књижице под натписом „Црквено словенски часловац за православну дјецу у народних основних школа III. разреда саставио: Мита Нешковић, кр. жуп. школски надзорник дијена

18 фил.“ и „Црквено словенски псалтир за православну дјецу народних основних школа IV. разреда, састављо Мита Нешковић, кр. жупан. школски надзорник цијена 18 фил.“, те их као удбенике на оним пучким школама прогласила, уз тај додатак, да се друге сличне књиге на тим школама употребити не смеју.

Уважен је по Високопречасном Митрипол. Црква. Савету уток Николе Чизмића и др. из Бингуле, уложен против решења ове конзисторије у предмету избора пароха у Бингули, те је овоконзисторијална одлука, којом је тај избор потврђен ван крепости стањења и наређено, да се на исту парохију стечаj распише и даље по закону поступа.

Достављена је срп. правосл. црква. општини у Попинцима одлука Високопречасног М. Ц. Савета којом је уток те црква. општине, уложен против решења ове конзисторије у погледу поделе једног црква. стола, по том М. Ц. Савету а Шимше одбијен, будући да конзисторијална решења у предмету поделења црква. столова не подлеже утоку према одлуци М. Ц. Савета од год. 1903. број М. 608/М. Ц. С. 157. потврђеној и преузв. кр. уг. министром председником 6. фебруара 1905. под број 609./М. П. Н. ех 1904. (М. 37./М. Ц. С. 2. ех 1905), што је и у званичном листу ове митрополије „Срп. Сиону“ бр. 8. од год. 1905. објављено.

Извештен је јереј М. М. парох у М., да му Високославни Саб. Одбор није уважио молбу за поделење новчане припомоћи у сврху лечења с разлога, што су средства за дељење припомоћи у ту сврху врло ограничена, а уз то се оваке припомоћи имају у првом реду подељивати остарелим и оболелим свештеницима, а молитељ је још млад и тек скоро рукоположен.

На упит управног одбора жупаније сремске, упућеног овамо поводом једног конкретног случаја у том питању, којом је законском установом нормиран одношај манастира и њихове управе према жителима прњавора обзиром на душобрижничке дужности у оне, а вероучитељске напосе, одговорено је тој области, да манастирско свештенство у погледу душобрижничких дужности у оне, а вероучитељских напосе стоји према ман. прњаворцима у истом том односају као и парохијско свештенство тј. да катихетске дужности има ман. управа одредивши извесног брата бесплатно вршити.

Узет је на знање извештај окр. протопрезвитерата митровачког о смрти јереја Георгија Марковића, пароха у Гргуревцима, те је поводом тога администратором исте парохије именован јереј Милорад Вукајловић, досадањи лични помоћник тога умрлог пароха.

Изабран је за вероучитеља на нижој кр. реалној гимназији у Митровици од предложених компетената Григорије Микић, свршени богослов из Мартинаца.

Поводом упита срп. правосл. парох. звања у Попинцима, од када се има рачунати епитимија изречена у бракоразводној пресуди за несагласну супругу, која је пресуда и Високопречасним М. Ц. Саветом потврђена, извештено је то парох. звање, да се та епитимија има рачунати од правомоћности те бракоразводне пресуде односно од дана уручења пресуде М. Ц. Савета дотичној супрузи.

На молбу срп. правосл. парох. звања у Прогару за упуство у погледу издања крсног листа некоме, о којем међутим нема података, да је игде крштен, упућено је то парох. звање, да ту особу, будући, да постоји темељита сумња, да ли је исти крштен, крсти и по том истога у матице крштених тога парох. звања уведе.

Поводом конкретног једног поднеска српског правосл. парох. звања у Сусеку, умољена је кр. жупанијска област у Вуковару, да силом своје власти на том поради, како би се сви они, који у подручју те парохије у дављем браку, живе, венчали, или да их ако се неће венчати или каква законита запрека за ступање у брак на путу стоји, полицијским путем растави.

Расписан је стечај на управљену парохију II. плаћев. разреда у Тршићу.

У бракоразводним парницама донесено је 95 одлука и 9 осуда.

Извештај

о раду седнице епарх. конзисторије будимске, држане у Сент-Андрији 5./18. септембра 1906. године под председништвом Њег. Високопреосвештенства Г. епископа *Лукијана Богдановића*.

Новоизабрани члан Др. Александер Димшић полаже заклетву. — Позваће се подручна парохијска звања и управа манастира Грабовца, да се претплаћују и држе „Срп. Сион“ као званични лист св. архијерејског Синода. — Узима се на знање, да су подручни свештеници и свештеничке удовице добиле државне припомоћи. — Известиће се министарство богочасти и јавне наставе о исправци матице крштених у Сент-Андрији. — Узето је на знање през. публиковање министарских отписа о стављању у течај допуне свешт. плате на другу половину 1906. г. свештеницима у Чобанцу, Шумберку и Дуна Сечују. — Узето је на знање през. публиковање мин. отписа, да је јереј Владимир Белеслин, парох у Мађар Бојн именован за домобранског капелана у резерви. — Узето је на знање през. публиковање одлуке саборског одбора о дарованој припомоћи из удовичког фонда удовици пок. јереја В. Мастановића. — Узето је на знање през. публиковање одлуке саборског одбора јерeју Светозару Бољарићу о полученој награде за вероначучну наставу у износу од 2·0 круна. — Узето је на знање през. публиковање одлуке саборског одбора о стављању у течај припомоћи ј. Јовану Пачаризу као пароху сентандрејском.

— Узета је на знање одлука саборског одбора, да се извештај о раду конзисторије у „Срп. Митроп. Гласнику“ има ради штампања слати. — Поделиће се путем подручних вероучитеља 50 примерака књижице „Српске Народне Песме, свеска 1. најстарије песме“ срп. прав. деци, која не похађају срп. народне школе. — Примљен је са благодарношћу „Пематизам“ прав. источне архидијецезе буковинске за 1906. г. — Узето је на знање уручење молбе ј. Димитрију Рајићу адм. у Ст. Београду, којом је компетовано на парохијско место у Сомбору. — На пријаву архидијецезалне конзисторије карловачке против рим. кат. свештеника у Биљи ради неоваштеног крштења двоје прав. деце, позвање се ј. Цветко Милић, парох у Дарди на извештај. — Публиковаће се дотичне пресуде о коначној забрани свештенодејствовања јереја Константина Лазића бившег адм. парохије нарђанске. — Новоустројена печујска срп. прав. општина адхибирина је привремено шиклушкој парохији, и душепопечитељство и катихизација у тој парохији поверена је привремено јереју Вл. Белеслином пароху мађарбојском. — Узето је на знање обајашњење на упит штатистичког звања, зашто је тако велика разлика у броју братства манастира Грабовца између 1904. и 1905. године. — Узето је на знање през. уведење Радивоја Бикара у звање пештанске парохије и упућен је окр. протопресвитер, да инвентар о парохијском звању овамо поднесе. — Узета је на знање уплата пристојбе од стране ј. Радивоја Бикара, Јеромонаха Доситеја Курјаковог и јереја Исидора Бошњака у епарх. фонд приликом избора њиховог за пароха односно одликовања са црквеним појасем и пожуриће се јереј Владимир Белеслин, да исту пристојбу као новоизабрани парох у епарх. фонд уплати. — Узето је на знање, да је през. извештен престолнички сенат и министарство богочасти и јавне наставе о промени у лицу пештанскога пароха са молбом, да подручне им заводске управе известе, да је за срп. правосл. школску децу у 4.—10. округу за вероучитеља нови парох, јереј Радивоје Бикар постављен. — Узет је на знање извештај о смрти јереја Светозара Бољарића и изражаће се удовици саучешће ове конзисторије. Администрација батосечко-доњо-ланске парохије поверава се до даље наредбе братству манастира Грабовца и позваће се општина да ради расписа стечаја на своју парохију поћуће пристојбу од 20 круна. О смрти истога јереја известиће се саборски одбор са молбом да удовици мировину у течај стави. — Узето је на знање през. расположење, да је услед оставке јереја Светозара Бољарића за катихету у печујским, капошварским, бољхадским и чургувским учевним заводима јереј Вл. Белеслин именован. — Известиће се игуман Андријан Станишић, да Екатарину Михајловић не може у цркви венчати све донде, док не докаже, да је правоможном пресудом М. Ц. Савета од мужа свога развенчана. — Расписаће се стечај ради сталног попуњења парохијског места у Срп. Тимошу, када општина пристојбу за стечај попуће. — Дато је упутство ј. Славку Николићу гледе поступка око исправљања црквених матица. — Упутиће се Славко Николић, да своје потраживање на пок. протопрезбитеру Г. Бољарићу Дру Тодору Андрићу саопшти. — Узет је на знање извештај о пријему Славке Шерег из Печуја у прав. веру. — Узето је на знање, да је молба ј. Д. Мијатовића у Бану ради припомоћи на лечење саборском одбору през. са препоруком поднешена. — Узето је на знање през. публиковање три бракоразводне пресуде ове конзисторије као и то, да су исте пресуде М. Ц. Савету на више пресуђење поднесене. — Неће се поднети молба јеромонаха Лукијана Михајловића адм. парохије у Вемену ради получења државне припомоћи, пошто је исти прошле године добио казну: писмени укор. — Узет је на знање извештај црквене општине у Вемену, да је са садашњим администратором задовољна и да не жели нов стечај ради попуњења парохије. — Јеромонах Спиридон Спасић постављен је за личног парохијског помоћника оболелом пароху, протојереју Радославу Андрићу у Херцог Сулошу. — Расписаће се стечај ради сталног попуњења парохијског места у Шиклушу (са Печујем). — Препоручиће се „Именик места“ ради набаве подручним парохијским звањима и један примерак се има набавити за епарх. канцеларију, тако исто и један примерак књиге: Болдижара Ередеки. — Разаслаће се „Споменица о педесетогодишњици свештеничке службе Његове Светости, преузв. Г. Георгија Бранковића, архиепископа карловачког, патријарха и митрополита српског“ оним парохијским звањима, која ту књигу још добила нису. — Одбијен је призив Коломана Арваји Ђаја из Сент Андреје против решења црквеног одбора у погледу једног стола у саборној цркви. — Донеесне су три бракоразводне пресуде. — Издаће се молба односно тужба Аркадије Дворњића из Бана против ј. Д. Мијатовића пароха, овоме на изјашњење. — Узет је на знање извештај о иступању Доре Бриклер рођ. Влашкалић из прав. у ев. реф. веру. — Потврђен је избор протопрезватера мохачког у лицу Јована Бешлића пароха батског и тужба против конзисторије због принуштања избору ј. Ј. Бешлића за протопрезватера поднеће се М. Ц. Савету са потребним објашњењем на надлежно решење. — Бакон Златоје Поповић на Сентомаша постављен је за адм. парохије батске и дуна адоњске. — Има се умолити Његова Светост, да на расположење стави 3 јеромонаха за привремено опслуживање парохија у Сигет Чину, Батосеку и Шиклушу, те се умољава Његово Високопреосвештенство, да иста места през. попуни.

Извештај

о раду седнице епарх. конзисторије вршачке од 18. септембра (1. октобра) 1906. године.

Упућено је парох. звање у Ченти на исправак у матици крштених тамошњег храма од 1882. под т. бр. 64. — Издат је окр. протопрезвитеру панчевачком С. С. на мњење предлог ј. О. Д. протопрезв. капелана панчевачког о „Уверењу" за женихе и невесте. — Спроведен је Митроп. Цркв. Савету на надлежно решење уток Ђ. Ж. и молба М. П. из Старчева у стварн зидања тамошње цркве. — Припуштени су избори за пароха у Павлишу ј. С. М. администратор павлишки и ј. Б. Д. парох фердинки, а одбијен је ј. Р. С. парох ђирки пошто је по истеку рока за компетовање молбу послао. — Уступљени су ради разашиљања парох. звањима и црк. оцињама 30 комада „Споменица о педесетогодишњици свешт. службе Њ. Светости", послатих од проф. Ђ. М., епарх. адм. одбору. — Узета је на знање и саопћена заинтересованим јерејима одлука С. О. о одбијању молбе ј. Ј. Ј. адм. маложанског и ј. А. К. адм. јабучког за припомоћ из нар. фондова, и о подељењу изнимно припомоћи из истих фондова ј. Г. К. адм. парох. у Вел. Средишту, као администратору Марковачком. — Узет је на знање извештај ц. оцињне натинске, да за сада неће стечаj за пароха да расписује уз напомену, да према овдашњој одлуци има 400 К. годишње свештенику издавати. — Умољено је кр. уг. министарство култуса за исправак у матици крштених у Гају од 1890. под т. бр. 34. — Уступљени су на изјашњење привр. управном одбору у Иланди утоци Н. и А. Ј. из Иланде у погледу издавања једног црк. стола. — Узет је на знање извештај референтов, да је молба ј. С. Д. којом компетује на место катихете на учит. школи у Сомбору президијално одаслата Ш. Савету. — Узета је на знање и саопћена одлука Саб. Одбора о давању припомоћи, коју црквб. оцињна парњанска из нар. јерарх. фонда ужива ј. С. Д. тамошњем администратору. — Стављен је у архиву на употребу списак срп. прав. свештенства протопрезвитерата вршачког, достављен од окр. протопрезв. вршачког Б. П. — Ради недозвољеног кортешовања при избору пароха у Вел. Средишту, одређена је на лицу места истрага. — Припуштени су избору за пароха у Идвору компетенти ј. Ј. М. протопрезв. капелан у Н. Саду, С. А. адм. парох. идворске, С. Ж. парох у Плочици и С. Ј. свеш. парох. пом. у Ченти; за поверенике одређен С. С. окр. прип. панчевачки. — Уступљено је С. С. окр. прип. панчевачком, као председнику стечајно-испитне комисије молба ј. Д. С. привр. капелана белоцрквапског ради одређења дана за полагање испита. — Враћен је призив А. М. из Мраморка против овдашње одлуке у ствари тужбе реченог А. М. против ј. В. О. поднесену, пошто је иста одлука сумарним путем донесена а против таковнх обично нема места призиву. — Нису припуштени избору пароха у Потпорњу ј. Ј. Ј. адм. маложамски ради тога што је умировљен и ј. С. Љ. адм. златички, што је молбу после рока послао; припуштени су ј. Г. К. адм. великосредишки и ј. А. М. лични парох. пом. избишки; за поверсника одређен окр. прип. вршачки Б. П. — Узет је на знање извештај референтов, да је молба М. В. пароха у М. Маргити којом компетује на место пароха у Бега Ст. Ђурђу, президијално уступљена епарх. конзисторији темишварској. — Наређен је исправак у матици крштених у Ченти од 1874. т. бр. 108. — Уступљене су ј. В. О. пароху мраморачком 2 тужбе председништва црк. оцињне мраморачке. — Одобрен је план иконостаса и стил послатих икона црк. оцињне ђаркаждинске уз препоруку, да више уметничке иконе, па ма и мањи број набаве. — Узета је на знање одлука С. Одбора о стављању у течај мировање Јелени удовој јереја Јована Стојаковића пароха идворског уз напомену, да има 29.80 К. у име дуга исплатити. — Узета је на знање одлука М. Ц. С. о потврди овдашње одлуке о једномесечном одлучењу ј. Г. П. пароха добричког од места службе и одбијању утока реченог јереја у тој ствари, те је одређено да исту спитивају има одржати у Ман. Златици; парох. дужности у Добрици обављаће за то време ј. Б. Д. парох фердински. — Изјашњење ј. Д. С. прир. помоћника белоцрквапског на пријаву окр. протопрезв. белоцрквапског К. Ц. издато реченом окр. протопрезвитеру на обраложење. — Узета је на знање и циркулирана свима подр. парох. звањима и ман. управама одлука св. арх. Синода о држању „Српског Сиона" као званичног органа св. Синода, те је умољен адм. одбор, да упути црк. оцињне, да исти лист за парох. звања претплати; примљен је предлог окр. протопрезвитера вршачког Б. П. да се представком умоли св. Синод, да „Срп. Сион" као званичан свој орган носи на себи званичан а не новинарски изглед, те да из редова „Срп. Сиона" нспадне препирање личних ствари. — Узет је на знање извештај референтов, да су президијално уступљени Др. Б. И. фишкелу, срп. пар. фондова списи у ствари потраживања Др. Е. Р. од управе ман. Месића у своти од 8400 К у име настојатељске плате му од 1901—1906. год. — Позвана је црк. оцињна златичка да састави списак рест. парохијала и овоепарх. ад. одбору ради ексекутивног истеривања пошље. — Наређен је исправак у матици крштених у Долову од 1888. год. т. бр. 5. — Уступљена је на изјашњење ј. Г. П. пароху добричком жалба председништва црк. оцињне добричке у ствари незаконитог наплаћивања реченог јереја за породичне изводе. — Уступљено је на изјашњење ј. П. Н. и М. Р. паросима доловачким жалба Г. Р. из Долова у погледу незаконитог наплаћивања за матрикуларне изводе. — Узета је на знање одлука С. О. о шпљању

званичних извештаја о раду конзисторије у Срп. Митр. Гласник. — Узет је на знање извештај референтов, да је молба ј. Ј. П. пароха црквено-црквинског за умировљење на молбу реченог јереја председијално повучена од С. О. — Удовољено је молби ј. А. М. личног помоћника избиљског за подастирање молбе му С. О. за повишење улога у свешт. удов. мировински фонд. — Умољен улога у свешт. удов. мировински фонд. — Умољен је исправак у матици крштених и умрлих при цркви св. оца Николаја и Успенија пресв. Богородице у Вршцу. — Узето је на знање саопћење Њ. Високопреосвештенства о рукопроизведењу за протојереје В. Б. пароха и протонамесника из Баваништа и М. Р. пароха перлеског и о рукоположењу за ђакона и презвитера Ј. М. свршн. богослова из Борче, који је одређен за адм. парохије у М. Жаму. — Циркулирана је подручном свештенству измена овдашње одлуке о свештенику као поротнику. — Узет је на знање звештај окр. протопрезвитера вршачког и панчевачког о испитима из катихизиса, црквн. слов. читања и појања, те су издане окружнице о предавању веронауке у повторним школама, о предавању црквн. слов. језика и појања од стране вероучитеља тамо, где те предмете учитељи не предају, о састављању проспекта у 2 прим. за испит из веронауке, црквн. слов. читања и црквн. појања, о установљењу дневника предавања. Даље је закључено, да се поново циркулира наставна основа уз упутство вероучитељима, да имају цело, њоме прописано градиво предавати и најзад познане су црквн. општине, да са катихетом воде бригу о томе, да сви ученици добију прописане и потребне уџбенике. Неки су вероучитељи и учитељи због успеха похваљени, а неки због неуспеха опоменути. — Решено свега 42 предмета.

Извјештај

о укупној сједници прав. срп. епарх. конзисторије пакрачке, држаној 21. марта (3. априла) 1906. под предсједањем Његовог Високопреосвештенства Господина Дијецезана нашег *Мирона*.

Новоизабрани чланови епарх. конзисторије пакрачке положили заклетву. — С. Г. парох у К. и Ј. П. кр. судб. пристав у Д. захваљени на чланству. — Установљен је распоред, по ком ће г. г. чланови долазити у сједнице до априла 1907. — Изабрани су четир члана епарх. конзисторије у повјереништво за трећестепени покушај мирења несагласних супруга.

Извјештај

о трећој редовној сједници прав. срп. епарх. конзисторије пакрачке, држаној 21. марта (3. априла) 1906. под предсједањем Његовог Високопреосвештенства Господина Дијецезана нашег *Мирона*.

Узет је на знање допис вис. кр. зем. владе о припомоћи за издржавање умсболног свештеника М. Ј. — Узет је на знање допис вис. кр. зем. владе и сбавјештење су п. о. у протопрезвитератима Б. и Н. Г. гледе давања градивног дрва за крстове на гробљима. — Расписан је стечај на три питомачка мјеста по стипендијске закладе М. и А. Булић. — Наложено је парох. звањима у Г. и К. да се забиљежи у матицама крштених код Р. Ј. и М. М. и Д. М. додатак о њихову повакоњењу. — Препоручене су вис. кр. зем. влади три свешт. удовице за припомоћ. — Позван је П. Б. парох у В. Б. да поднесе овамо своје оправдање зашто није војном министру поднио уједење. — Узет је на знање привремени отпуст јерон. Г. М. из В. Р. из архидијецезе, да може опслуживати парохију у Л. — Јерej П. Б. парох у В. Б. кажњен је новчаном глобом од 25 К. ради занемаривања канцеларијских дужности. — Позван је П. Б. парох у В. Б. да поднесе овамо считовање ради занемаривања катихетске дужности. — Наложено је парох. звању у К. да одмах изда задружном повјеренику у В. тражена родослова. — Умољена је вис. кр. зем. влада да осморици задарских богослова укине клаузулу гледе намјештења на парохије изнад IV. разреда. — Предлог о равноправности правосл. благдана са римокатол. издат је на мишљење члановима Др. Н. Р. и о. А. П. из З. — Умољен је св. архијер. Синод да исходи, да се ћирилицом штампају за парох. звања извјеснице, изваци за стањеву, ушколовање и т. д. — Позвати су Ј. М. парох у Г. и др. А. Ђ. лијечник у Г. да конкретније известе кад, и одакле, чијим је знањем и одобрењем пок. Раде Лопашић одније срп. привилегије и старе листине и гдје се исте сад налазе. — Позвата су парох. звања да Србуље у колико их има у црквама, споразумно са црквеним општином саопће овамо у епарх. архиву на сачуваље. — Препоручено је свештенству да набавља за школе икону св. Саве са дјецом и народом. — У дисциплинарном предмету против С. Б. дати су преслушати још неки свједоци. — Узето је на знање наравнање између јеромон. М. Р. и јеромон. М. И. — Позват је јером. Д. К. адм. парохије у С. Г. на извјештај за што годишњи прилог није манастиру уплаћивао. — Препоручена је високосл. Саб. Одбору молба А. Н. свештеничке удовице из В. ради припомоћи. — Препоручена је високој кр. зем. влади молба А. Т. свештеничке удовице из Н. П. ради припомоћи. — Узета је на знање отпрема статистичких упитница а уједно позвата су парох. звања у В. Б., П., Т. и Б. да дужности својој одговоре. — Осим тога ријешено је више предмета мање важности, а брачноразводних предмета беше 25.

Извештај

о четвртој редовној сједници прав. срп. епар. конзисторије накрачке, држаној 18. априла (1. маја) 1906. под предсједањем Његова Високопреосвештенства Господина Дијецезана нашег *Мирона*.

Новоизабрани чланови епарх. конзисторије ове В. М. парох из М. и Ј. К. парох из П. положили заклетву. — Позвани су М. Л. умир. парох у Д. Р. и П. Б. парох у В. Б. ради саслушања усменог укора у мајску сједницу. — Наложено је парох. звању у Г. Б. да у матицама вјенчаних код Н. и Ј. И. забиљежи додатак о разводу брака. — Узет је на знање допис вис. кр. зем. владе, да је подијелила трима свештеничким удовицама приномоћ, свакој од 100 круна. — Узет је на знање распоред овогодишњих визитација протопрезвитерата вођинског. — Узето је на знање списание народа за 1905. и остали поднесци годишњи протопрезвитерата новоградишког. — Узет је на знање извјештај о одржаном стечајном испиту са јерејем Љ. Т., администр. парохије у К. — Позван је јеромонах Т. У. адм. парохије у П. на очитовања гледе некатихизирања дјеце у Л. и Р. — Упућено је парох. звање у К. како има уважати у матице крштених кад дијете, које по нужди крсти свјетовњак, умре а да није то крштење допуњно свештеник миропомазањем, а како, ако остане живо, па се крштење то допуни и миропомазањем. — Препоручена је молба М. Н. свешт. удовице из П. висикосл. С. Одбору ради получења годишње приномоћи. — Узета је са изразом жалости на знање смрт пароха и окр. протопрезвитерата беловарског Ј. Ш. и по водом тим предана је администрација протопрезвитерата П. Б. пароху у Н. П. а администрација парохије Н. М. привремен. парох. помоћнику у Б. уз помагање Р. Г. катихете у Б. — Јереју С. Т. пароху у Б. подијељен је допуст у сврху лијечења. — Упућен је јерej Ђ. Г. парох у Л. да се ради награде за катизихирање школске дјеце у Н. обрати надлежној политичкој власти. — Препоручена је молба Љ. Б. свештеничке удовице из П. висикосл. С. Одбору ради приномоћи. — Узет је на знање закључак скупштинске сједнице у м. да данашња администрација парохије М. остаје све дотле, док се парохија не узмогне попунити. — Обавијештена је ц. о. у Ш. о безуспјешном испису стечаја на мјесто пароха. — Осим тога ријешено је више предмета мале важности а бракоразводних предмета беше 21.

Извештај

о петој редовној сједници прав. срп. епарх. конзисторије накрачке, држаној 24. маја (6. јуна) 1906. под предсједањем Његова Високопреосвештенства Господина Дијецезана нашег *Мирона*.

Новоизабрани члан епарх. конзисторије ове П. Т. вијећник кр. судбеног стола у П. положио је заклетву. — По трећи пут позван је М. Л. умир. парох у Д. Р. да у јунској сједници предстане пред епарх. конзисторију ову ради саслушања усменог укора. — Обавијештена су овополручна парох. звања знања и даљег обавјештења ради свештенства, свештен. удовице и сирочад у ствари приномоћи од вис. кр. зем. владе из земаљских прихода — Позван је јерej П. Б. парох у В. Б. на очитовање за што није поднио оправдање своје гледе неподнесене свједодбе о војничкој погодности, а даље за што није о одласку своме у С. и повратку из С. кући извјештај овамо поднио. — Наложено је парох. звању у О. да забиљежи у матицама вјенчаних код М. и Д. О. додатак о разводу њихова брака. — Наложено је парох. звању у С. Ј. да забиљежи у матицама вјенчаних код М. и А. Т. додатак о разводу брака. — Обавијештени су путем парох. звања у Б. наше.лници пок. окр. протопрезвитера Ј. Ш. у Б., да је обустављена покојникова сесионална отштета. — Наложено је парох. звању у П. да забиљежи у матицама вјенчаних код М. и М. Г. додатак о разводу њихова брака. — Извијештен је кр. кот. суд у Ч. да су списи казнене парнице С. Б. пароха у Л. против Ђ. М. овдје још потребни. — Позван је окр. проторезитер А. З. у В., да изађе у К., да саслуша Ђ. М. зашто није послао на овостр. налог и на две пожурнице тражена радословија и да он односна радословија сачини и овамо пошље. — Узета је са изразом жалости на знање смрт пароха и окр. протопрезвитера новоградишкога К. Т. а уједно је предана администрација протопрезвитерата В. М. пароху у М., администрација парохије новоградишке и даворске С. В. личном капелану покојникову. — Припуштен је Ј. М. парох у Д. избору пароха у Ш. — Узети су на знање распореди овогодишњих црквених визита. — Подијељен је допуст јерeју А. Б. пароху у Г. у сврху лијечења. — Узето је на знање списание народа протопрезвитерата вођинског за 1905. — Узето је на знање извјешће П. Б. администр. протопрезвитерата у Б., да је уредно дан за заједничку исповијест и братски сабор протопрезвитерата беловарског и уједно познати су и остали протопрезвитери и адм. протопрезвитерата, да извјесте, јесу ли и кад су одредили заједничку исповјест и братски сабор. — Препоручена је молба јерeја М. Л. умир. пароха у Д. Р. висикосл. С. Одб. ради новчане приномоћи. — Позват је А. Б. парох у Г. да се изјасни, је ли вољан од почетка школ. године 1906/7. преузети катихизацију школ. дјеце у Р. — Поднесено је висикосл. С. Одбору на уважење молба Ј. Т. свешт. удовице, ради дознане припадајуће јој мировине. — Позвата је ц. о. у И. да одмах намири С. Б. пароху у Л. обрећени му повјеренствени трошак. — Обавијештена је ц. о. у Д., да епарх. конзисторија ова нема на располо-

жењу свештено лице којим би тамошњу парохију попунило. — Испитан је стечај на парохију V. разреда у Г. — Препоручена је молба А. М. свешт. удовице у Ч. високосл. С. Одбору ради повчане помоћи. — Позван је јерej М. П. парох у Р. да поднесе овамо своје очитовање на тужбу М. и др. из Ж. — Суспендован је јерej Т. И. адм. парохије Г. С. и половине свих берива а уједно забрањено му је вршење свакога свештенодјејства. — Припуштени су полагању отечајног испита Ј. С. администр. парохије у Б. Н. К. адм. парохије у Сро. К. и Н. М. администр. парохије у Б. — Наложено је парох. званима да набаве „Закон од 17. свјечња 1906. о вјерозаконским односима". — Изаслан је П. Б. администр. протопрезвитерата беловарскога за конз. повјереника при испитима из вјеронауке на гимназијама у В. и Б. — Осим тога ријешено је још више предмета мање важности а бракоразводних предмета било је 30.

Извештај

о шестој редовној сједници прав. срп. епарх. конзисторије накрчк., држаној 22. јуна (5. јула) 1906. под предсједањем Његова Високопреосвештенства Господина Дијецезина нашег *Мирона*.

Новоизабрани чланови епарх. конзисторије јерej Т. С. парох у С и др. К. М. лијечник у Н. Г. положили заклетву. — Изречен је усмени укор јерejима М. Л. умир. пароху у Д. Р. и П. Б. пароху у В. Б. ради неудовољавања својих дужности. — Поново је умољена вис. кр. зем. влада, да укине клаузулу код осморице задарских богослова, а сад свештеника ове епархије, да могу бити намјештени само на три посљедња плаћења разреда парохијске службе. — Наложено је парох. звању у Б. да забиљежи исправак у матицама крштених код С. Г. А. — Наложено је парох. звању у П. да унесе М. Г. у матице крштених — Обавијештено је парох. звање у Н. Г. да је вис. кр. зем. влада обустављену сесионалну оштету пок. пароха и окр. протопрезвитера К. Т. ставила у стечај администратору парохије С. В. у Н. Г. — Обавијештено је парох. звање у Г. С. да је вис. кр. зем. влада обуставила половину сесионалне оштете јерejу Т. И. адм. парохије у Г. С., коју је ставила у течај јеромон. Ф. Т. — Наложено је парох. звању у К. да на крсним листовима дјеце М. исправи погрјешку. — Наложено је парох. звању у Г. Б. да исправи на вјенчаном листу Н. И. и Ј. В. погрјешку. — Позвато је парох. звање у С. Г. да поднесе пријаве своје од 29. септ. 1901. бр. 52. да је римокатол. жупник у Б. Г. о. А. неозаконјено крштено ванбрачно дијете А. Д. — Позван је јерej Ђ. О. парох у К. на очитовање ради занемаривања катихетске дужности на школи у Д. — Наложено је парох. звању у Б. да има домовни протокол у што краћем року надопунити или нови основати. — Узет је на знање допис епарх. конзисторије Вршачке, да је К. Л. кажњен коначном забраном свештено дјејствовања и свих бенефиција свештеничких у Митрополији Карловачкој. — Узета су на знање извјештаји прав. срп. богосл. училишта и семинара у Ср. К., кр. проф. и катихете Ј. П. из З. и Р. Г. катихете из Б. о религиозно моралном владању и напретку православних ученика у шк. години. 1905./6. у гимназијама З. и Б. — Кажњен је јерej Н. Г. парох у М. двонедељним одлучењем од мјеста службе, које има провести у манастиру Љ. — Узета је на знање предаја парохије Л. јеромонаху Г. М. — Подијељен је двонедељни допуст јерejу Ђ. Г. пароху у Л. — Подијељен је допуст С. С. окр. протопрезвитеру у П. ради лијечења. — Узета је на знање предаја парохија у Г. С. јеромонаху Ф. Т. — Подијељен је допуст Ј. К. пароху у П. — Узет је на знање извјештај ц. о. у Ч. да се за вријеме малања тамошње парох. цркве црквене утвари похране у парох. канцеларији, а богослужење да се обави у С. — Обавијештено је парох. звање у Н. С. да не смије прије отпочети са оправцима, док нацрт није одавде одобрен. — Упућен је јерej П Б. парох у В. Б. да одсад редовно удовољава војничким дужностима својим. — Очитоване П. Б. пароха у В. Б. ради одсуства његова на св. Николу за овај пут узети на знање обзиром на дату ријеч, да ће одсад дужностима својима тачније удовољавати. — Повраћене су ц. о. у М. приложене четир престолне иконе с тим, да прије смештања истих на иконостас њеке исправке и допуне учини. — Испитан је стечај на парохију у В. З. — Замољена је вис. кр. зем. влада, да свједоџбе о испиту зрелости за прав. ученике потписују мјесни прав. свештеници. — Узет је на знање извјештај М. П. пароха у Р. уз упутство, да се чин освећења жита има бесплатно обављати. — Узет је на знање извјештај парох. звања у Г. да ће мјесне тамошње цркве св. Ђурђа почети 1. јула о. г. — Исписати стечај на мјесто парох. помоћника у В. П. кад ц. о пошље пристојбу за испис стечаја. — Узет је на знање извјештај В. Ј. пароха у В. о катихетском раду на гимназијама у В. и К. и дјевојачкој школи у В. — Није уважена молба јерejа Љ. Т. адм. парохије у К. за полагање поновног стечајног испита. — Осим тога ријешено је још више предмета мање важности; узета су на знање ријешења у бракоразводним парницама, од којих је високопреч. М. Ц. Савјет 8 потврдио а 1 није! осим тога било је бракоразводних предмета 32.

ЛИСТАК.

Вести.

Архидијецезална епархијска скупштина сазвана је по решењу административног одбора од 9. (22.)

октобра за 30. Новембар (13. Децембар) ове године у Ср. Карловце.

Избори ће се за скупштину обавити 15. (28.) и 16. (29.) Новембра у седиштима дотичних протопопијата.

Народно школски савет, сазван је за 19. о. м. у напредну седницу.

Напредњачка омладина. На *Фрање Јосифа* свечуилиште у Загребу, обављена је 6. о. м. инсталација ректора магнифика г. др. Анте Бауера, професора богословског факултета.

Том су приликом хрватски ђаци, и то напредњачка омладина, којој је страници орган „Pokret“ — читаоци ће се наши сећати *шта* је и како је говорио наш поп Јово Магарашевић на скупштини напредњачкој у Валпову —, демонстрирали против поменуте инсталације, која се демонстрација и у томе састојала, да су викали: „Abzug ректор у мантији!“

Кад се узме, да је и др. Бауер члан коалиције, и да нета омладина као што рече уредништво „Katoličkog lista“ нема ништа „против Бауера као човека, заступника, академичара и професора, него против свештеника Бауера, мантијаша Бауера, попа Бауера и против професора богословље др. Бауера“; дочим омладина брани своју демонстрацију тиме, „да се богословски факултет нема у опште сматрати као саставни део највишег учевног завода у земљи и да богословија није савршена знаност“; онаће право уредништво „Kat. lista“ што је добацило напредњачкој омладини, да су они оне разлоге навели за опсежиту простоту, и да не следоше нашћи с правим разлогом. „Ви се — рече — чувате да не рекнете, да сте против Бога, вере, цркве и свештенства, али бадава вам посао — одавају вас ваша дела, а особито демонстрација од 6 о. м. открила је сву вашу голотињу“.

„Ако пак — рече — ви остајете код тврдње, да сте поменуте разлоге озбиљно навели, онда ми за вас нпадемо овај озбиљан одговор: „Децо, књигу у шаке, особито логику и дијалектику, па учите; настојте да бар јасне појмове добијете у оним стварима, који су предмет знаности, кад већ нисте кадри досегнути до знаности. Срамота је бити нгноранат; жалосно би било, да хрватско свеучилиште одгаја овакове незналице, какове вас одаје онај ваш оглас — testimonium paupertatis напредних академичара.“

Овако је о вери и богословији 1874. говорила у Београду и радикална омладина тадашњем министру просвете Филипу Христићу, подвикнувши му: нарастиће и нама крила! (т. ј. да ће они већ знати одавонити веру, кад стуне у јавност).

Иста је београдска омладина одржала своју реч те је вера у Србији спала што-но реч на пуду.

Како ће у Хрватској бити, то ће време показати.

Жалосно је пак то а и кажњиво, да има и српских свештеника, који су солидарни са хрватским напредњацима и ако се зна, *како* они писле о јерархији и свештенству.

Ал, код нас може бити све, па може и то!

Регула Немет! Познати карловачки Пепа Кнежевић, који је пре кратког времена умро, ког су сви карловачки ђаци познавали, имао је неколико својих изрека, међу којима беше и ова: Регула Немет!

Њом је Пепа хтео да каже: благословен Швапа. Он зна увести, завести и одржати ред.

Наш народ такође сматра Немца као човека, који је у стању увести ред и научити сваког реду, па за то за невољало дете и каже: Научиће тебе Швапа реду!

Не ћемо да се упуштамо у истинитост поменуте Пепине односно нашег народа изреке, него ћемо да наведемо једну чињеницу, која потврђује Пепину пареку.

Православни Срби у Далмацији немају своје црквено-народне автономије.

Њу врши и наступа влада, и да је то њено вршење много и много и боље и православније од нашег автономног уређења; доста је да наведемо само то, да су у Задру и Котору конзисторије устројене по учењу наше цркве, а не по лутеранском као наше, и да су њени чланови куд и камо спремнији и савеснији од многих наших, које „народ“ бира, те многи служе више на подсмех него на углед.

У Далмацији одређује влада и плату нашем свештенству и оно је прима из државне благајне уредно.

Како су до сада биле плате доста мале, то је влада предложила царевинском већу закон о повишици — плати — православног свештенства, ког је финансијски одбор усвојио, те ће га скорим усвојити и цар. веће.

По том ће закону задарски свештеник имати плате 2000 К, на парохијама преко 3000 душа 1800 К, а на остала места 1600 К. Парохијско свештенство добија после прних 5 година службе повишицу од 100 К, после других 5 опет 100 К, а за тим после сваких 10 година до четрдесете укључно по 200 К.

Свештеници, који постану физично немоћни да врше активну службу, добијају пензију, и то ако нису навршили 10 година службе 1000 К годишње, до 20 год. 1200 К, до 30 год. 1400 К, до 40 год. 2000 К. Ова последња пензија може на предлог

конзисторије бити повишена на 2200, односно на 2400 К.

Дотација поменута и пензије, подмирила ће се из државних средстава, онако исто као што се из државних средстава издаје дотација за епископе, за конзисторије, за градње црквa и парохијских домова, за богословски завод и семениште.

Ово је — рече уредништво „Гласника православне далматинске цркве“ — овако данас, а то ће исто бити док Далмација буде припадала земљама, које су заступане у царевинском већу у Бечу. А сада ми питамо: ко би подмиривао све ове огромне трошкове за православну цркву и свештенство у задарској и которској епархији, да се сутра Далмација придружи трансилванском делу монархије? На ово ће морати добро, и врло добро да промисле они политични људи, који данас очајном живошћу раде, да се Далмација одели од земаља заступаних у царевинском већу.“

Ко ће, народ, као и у карловачкој митрополији где има свештеника, који месецима и годинама морају да чекају на ону своју уду годишњу плату од 800 кр. а после 40—50 годишње службе добијају припомоћ — милостињу — од 800 кр., а осим ње, ако су Моловићеве — Крајновића — странке, добију неку краку и за лечење односно тобожње лечење.

Обмана и подвала. На упит с многих страна, јављамо нашим читаоцима, да је од почетка до свршетка на пештини основан уводни чланак у 188. бр. „Заставе“ јутарњег броја под насловом: „И опет напад на народно право.“

У св. архијерејском Синоду није било ни споменa о намени досадашњег начина избора патријарха, и кад га није било, није ни могао ни један г. г. епископ онако се цинични изразити о Његовој Светости.

А што је она намишљена работа ушла у лист; о том ће бити говора у „Савременим чланцима.“

Уредник: **Димитрије Рузарац**, протојереј.

Књиге Српске Књижевне Задруге.

XV. коло књига Српске Књижевне Задруге (за ову годину) готово је и разнишље се задругарима. У XV. су колу ови списи: *Јелисавета*, драма Ђуре Јакшића; *Лазарица*, песме о бој на Косову, од Сретена Стојковића; *У часовима одмора*, приповетке Светозара Ћоровића; *Знаменити Срби Муслимани* од Миленка М. Вукићевића; *Госпођа Бовари*, роман Густава Флобера, с француског превео Душан Л. Ћокић, и *Свет*, комад у четири чина, од Бранислава Ђ. Нушића.

Књиге се шаљу за сада само оним задругарима, чије је задругарске улоге примила задружина благајница до 25. септембра ове године, као што је то било објављено у позиву на на упис.

Чланови добротвори, који станују у Београду, а желе одмах добити књиге, моле се да пошљу за књиге у стан Задругин.

Задругина Управа, дајући ове године књиге на време, моли поверенике и све пријатеље Задругине да похитају с купљењем задругарских улога, и да сав покупљен новац одмах шаљу непосредно Задругиној благајници, како би могли добити књиге на време за своје чланове.

Управа

Српске Књижевне Задруге.

Одговори уредништва.

Богослову у Месту. На ваше умствованје о наредби Св. архијерејског Синода, да се има учити и мађарски језик у богословији, во первих, упућујемо Вас на белешку у 200. бр. „Србобрана“, која гласи:

„*Чеси учите немачки!* Под тим натписом доноси „Hlas Naroda“ чланак у ком позивље Чехе, да уче њемачки. Лист вели, да је у своје вријеме издана лозинка, да се не учи њемачки, јер да ће Нијемци за 50 година и онако постати Чеси. Тих је 50 година прошло, а очекивање се није испунило. Лист с тога предлаже, да се њемачки уведе као облигатан предмет у чешке школе, али да за то чешка дјеца смију ићи само у чешку школу. И „Čas“ позивље Чехе, да уче њемачки, па вели: Ми морамо с њемачким језиком устати против Нијемаца. — „Narodni Listy“ виде у том, што њемачко школско вијеће позивље Нијемци, да уче чески, само нам'јеру, да Нијемци истисну Чехе из уреда“.

На умствованје Ваше, да онима из Славоније и Хрватске не треба знање мађарског језика, одговарамо вам само то: зар мало има и самих Личана који одлазе на парохије у Угарску, а да не говоримо о Сремцима, који су преплавили вршачку и темишварску епархију.

А да је данас сваком српском свештенику у Угарској нужно знање мађарског језика; то нам бар не ћете моћи не признати.

Погледајте румунске свештенике који, одреда знају и немачки и мађарски, и којима је то знање добро дошло, те на сабору угарском играју знатну улогу.

И ми и Хрвати држалисмо за неко родољубље, што не учимо мађарски, које нам се родољубље осветило и таме, да од 40 посланика из Хрватске и Славоније на угарском сабору, ни зна тако рећи ни један мађарски, те на сабору стоје мутави и неми, и спали су на то, да им

један Дрохобецки буде уста, преко кога изјављују своје жеље браћи Мађарима.

С тога, хвалите Бога што Вам се подала прилика, да можете бадава научити мађарски језик, кад већ нисте у гимназији научили никаквог језика, јер ће Вам врло добро доћи колико толико његово знање, и од њега ћете имати и много већу корист, него од учења јеврејског језика, од кога и оно нешто мало што научите — с врло малим изузетком — још у богословији заборавите, и ми познајемо многе, који су га учили, ал данас не знају ни читати јеврејски.

Књижевна објава.

Изашла је из штампе II. књига мојих „Проповиједи и екскорти на недељна јеванђеља преко цијеле године са диспозицијама на главније мисли тих јеванђеља.“

Цијена јој је 4 круне, а с поштарином 30 путура више. Књига обухваћа на 331+IV стране велике осмине проповиједи на недељна јеванђеља од 9. недјеље по Духовима до недјеље о митару и фарисеју — 29 проповиједи и 127 опширно разрађених диспозиција на поједине еванђеоске мисли. Књига се може добити само код мене.

У Осијеку.

свешт. Александар Живановић,
кр. професор

Послате књиге на приказ.

Споменица двадесетопетогодишњег рада (1880.—1905.) добротворне задруге српкиња Новосаткиња. Написао: *Аркадије Варађанин*, перовођа друштвени. Н. Сад 8° 132.

Правила срп. прав. богословског семинара у Карловцима. Карловци 12° 31.

Историја српске књижевности, састављо *Јован Грчић* II. издање. Н. Сад 8° XI. и 368. Цена 4 круне.

Катихезе за I. разред основне школе, написао парох *Владимир Милутиновић*, отштампано из „Богословског гласника“. Карловци 8° 59. Цена 1 круна.

Српска Књижевна Задруга у 1904. и 1905. год. Годишњи извештај. Рад XII. скупштине, именик добротвора, оснивача и улагача, регистар оснивача. Београд 12° 142.

Правила српске књижевне задруге с додатком. Пословник о раду задругину и издавања српске књижевне задруге. Београд 12° 38.

Књижевне новине. Год. VII. за 1906. издање браће Поповића. Н. Сад 4° 120.

Извештај народно-црквеног тајника о раду срп. прав. народно-црквеног саборског одбора у години 1905. Карловци. 8° 82.

Вођ по светом еванђељу. Са картом Палестине из доба Христова. С руског допунио ђакон *Милан Н. Милутиновић* кандидат богословља. Београд 8° 120. Цена 2 динара-круне. Препоручујемо што топлије ову књижицу нашем свештенству.

Утисци с пута кроз српску Далмацију и Црну гору. Спевао Сима Станојевић Забалкански. Н. Сад 16° 8. Цена 10 пот.

Извештаји управног одбора и књижевног одељења и одбора Матице српске о њихову раду 1905.—6. Н. Сад 8° 24.

Извештаји изасланика Матице српске о свом разгледању и проучавању различитих сиротишта ради удешавања сличног завода, задужбине Марије Трандафилке у Н. Саду. Н. Сад 8° 40.

Јавна захвала

Његовом Високопреосвештенству Господину Господину

Др. Георгију Летићу,

православном српском Епископу темишварском и т. д.

Из ванредне седнице црквено-школског Одбора котфељског од 3./16 от Септембра 1906. год. једнодушно и једногласно решено осим писмене захвале путем претпостављених власти и путем јавних органа изрећи најтоплију благодарност на скупоцено обновљеном светом Јеванђељу милодаром љубљеног нам Архипастира са жељом, да онај вечни Архијереј прошеди небеса, укрепи добротворну свету десницу нашег Архипастира, подржи га здрава и многољетна на дику и понос свете Цркве наше и нашег милог српског православља.

У *Кетфељу*, 16. Септембра 1906.

Светолик Јовановић парох. — *Павле Петров* црквени председник.

Коста Матијатов. перовођа.

Књижевни огласи.

Изашла је нова књига из штампе:

„ВЕЛИКИ ТИПИК“

који се може добити само код издавача Српске Манастирске Штампарије по 4 круне од брошираног примерка. Укоричен 5.— К.

Српска Манастирска Штампарија.

Код Српске Манастирске Штампарије може се добити I књига

ЕКСХОРТЕ

У НЕДЕЉНЕ И ПРАЗНИЧНЕ ДАНЕ

Од протопрезвитера ИВАНА МАШИРЕВИЋА.

Књига ова похвално је оцењена у „Богословском Гласнику“, „Срп. Сиону“, „Бранкову Колу“, „Нов. Васпитачу“ итд.

Књига се ова препоручује свештенству, учитељству, родитељима и васпитачима, а особито ученицима средњих школа, за које може бити ова књига врло леп дар.

Цена је *1 круна 50 нов.*

Ко пошаље новац за књигу пош. упутницом, добија књигу franco поштом.

Српска Манастирска Штампарија

у Ср. Карловцима.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ад бр. К. 1820/324. ex 1906. 3—3, 78.

С Т Е Ч А Ј

на упражњену парохију у *Рац-Милитићу* VI. плаћ. разреда. На месту што ће га заузети изабрани свештеник, налази се сада и лични помоћник, с којим ће се поступити према §-у 20. 1. Б. прев. краљ. рескрипта од 10. августа 1868. Рок пријаве до 1. (14.) новембра 1906. укључно, до којега рока се имају послати путем надлежне власти молбенице потписаној власти.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 5. (18.) септембра 1906. године.

Митрофан с. р.

Епископ.

Ад бр. К. 106/зап. ex 1906. 1—2, 87

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се стечај на упражњену парохију батосечко-доњонаноску VI. разреда са седиштем у Батосеку.

Изабраном пароху повериће се администрација сигетварске парохије. Молитељи имају своје ваљано инструисане молбе путем претпостављених им власти од 17. (30.) новембра 1906. год. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије будимске, држане у Сентандрији 5. (18.) септембра 1906.

Председништво.

Број 848. ex 1906./К. з. 637. 2—3, 79.

Е Д И К Т

На бракоразводну молбу *Милке Јанковић* рођ. Вудраговић из Шаговине, парохије медарске, котара новоградишког, против супруга јој Михаила Јанковића из Доње Богићеваца, сада непозната боравишта, овим се Михаило Јанковић позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог увртења овога едикта, овој конзисторији место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају без његова судјеловања бракоразводна парница водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 19. Септембра (2. Октобра) 1906. г. држане.

Предсједништво.

Број 719./К. з. 571. ex 1906. 3—3, 73.

Е Д И К Т.

На бракоразводну молбу *Стевана Јагодића*, млинара из Говеђег поља, парохије ужаничке, котара Дарворског, против супруге му *Паве Јагодић, удове Шарац* из Доње Обрежје, сада непозната боравишта у Америци, овим се Пава Јагодић позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог увртења овога едикта овој конзисторији место пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају без њезиног судјеловања бракоразводна парница водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, 23. августа (5. септембра) 1906. године држане.

Предсједништво.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 1—1, 86

У недељу 22. октобра (4. новембра) о. г. по подне у 3 сата издаваће се гостијона звана код „Кар Мате“ на јавној дражби на три године под закуп. Гостијона се налази на најлепшем месту, преко пута патријаршке резиденције и састоји се из једанаест соба, две кујне, подрума, камаре, шупе, штале, соба и кујна за млађе и врло пространог дворишта.

Дражбени услови могу се дознати код председника.

Из седнице црквеног одбора, држане у Ср. Карловци 24. септембра 1906.

Председништво.

Ад бр. К. 1188. 1191/976. 85, 2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно пароx. место II. разреда евентуално на једно систематизовано парох. помоћ. место IV. разреда у *Мартинцу*. Рок стечају до конца новембра п. ст. г. Компетенти имају своје правилно инструисане молбенице путем протопрезвитерског звања овој конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 19. септембра (2. октобра) 1906.

Председништво.

Ад бр. К. 659./481. ex 1906. 2—2, 81

СТЕЧАЈ

На упражњено место пароха у *Маџ. Чанаду* VI. плаћевног разреда.

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији 2. (15.) новембра 1906.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 8. (21.) августа 1906.

Председништво.

Ad број К. 1320/1014 ex 1906. 84, 2—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Стевана Ненадовића из Београда против супруге му Евгеније, сада непозната боравишта, овим се речена Евгенија позива да у року од 90 дана, рачунајући од првог увртења овог едикта овој конзисторији или сама лично предстане или место пребивања свога пријави, јер ће се у противном случају, против ње поведена бракоразводна парница и без њеног учествовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима дана 19. септемара (2. октобра) 1906.

Председништво.

Ad бр. К. 1901./808. ex 1906. 76, 3—3

СТЕЧАЈ

на ђаконско место у *Сомбору* са правом уживања плате од годишње 1200 круна и евентуалних штоларних прихода. Компетенти имају своје ваљано инструјисане молбе поднети овој конзисторији путем надлежности до 1. (14.) новембра 1906. укључно.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 5. (18.) септембра 1906. године.

Митрофан с. р.
Епископ.

Ад бр. К. 566/459. ex 1906. 2—2, 80

СТЕЧАЈ

На упражњено место пароха у *Гаду* VI. плаћевног разреда

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 2. (15.) новембра 1906.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 8. (21.) августа 1906.

Председништво.

Ad број К. 1215./1016. ex 1906. 82, 2—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Дамјана Јовића из Купинова, против супруге му Милице, сада непозната боравишта, овим се речена Милица позива да у року од 90 дана, рачунајући од првог увртења овога едикта у новинама овој конзисторији или сама лично предстане или место пребивања свога пријави јер ће се у противном случају против ње поведена бракоразводна парница и без њеног суделовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 19. септембра (2. октобра) 1905.

Председништво.

Ad бр. К 1716/817. ex 1906. 3—3, 77

СТЕЧАЈ

на упражњено место протопрезвитерског капелана у *Ст. Вечеју*. Компетенти имају своје ваљано инструјисане молбенице потписаној конзисторији поднети до 1. (14.) новембра 1906. год укључно.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 5. (18.) септембра 1906. године.

Митрофан с. р.
Епископ.

Бр. Е. К. 509. ex 1906. 88 1—2

СТЕЧАЈ.

Расписује се натјечај на парохију у Водотечу првог плаћенног разреда са сист. капела нијом у протопрезвитерату вилићком.

Компетенти имају своје ваљано инструјисане молбенице поднијети овој епарх. конзисторији до 8. новембра (по стар. кал.) 1906. године.

Из сједнице епарх. конзисторије горњо-карловачке, држане у Плашком 28. септ. 1906 год.

Предсједништво.

Ad број К. 1268. и 1319|1015 ex 1906. 83. 2—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Теодора Николића из Маркушице против супруге му Данице рођ. Мишић, сада непозната боравишта овим се ре чена Даница позива да у року од 90 дана, рачунајући од првог увршћења овог едикта у новинама овој конзисторији или сама лично предстане или место пребивања свога пријави ер ће се у противном случају против ње поведена бракоразводна парница и без њеног суделовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима дана 19. септембра (2. октобра) 1906.

Председништво

Црквени академски сликар 4—4

Павао Фабац

који је више година у иностранству радио и боравио, препоручује се овима најтоплије н. н. свештенству за приготовљење нових, као и поправке иконостаса, затим икона, као и сликања цркава у сваком слогу специално у романском и византинском за српско православне цркве.

Изађе сликање црквених застава и свих у ту струку засецајућих радња, преулима и позлатарске као и све остале које засецају у црквено украсивање.

Нацрте и троншкове шаље по жељи на увид. Цијене врло умјерене, радња скроз солидна.

Адреса: Загреб. Опатичка улица број 19.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или поље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

16— 3. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Поједини бројеви 40 филира.

Уплатама, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 610. 1906.

Ванредан број.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 20.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 29. октобра 1906.

ЗВАНИЧНО

М. 580.
ex. 1906.

ПРЕВИШЊА ДОЗВОЛА
за сазив
Српског Народноцрквеног Сабора.

Његово Царско и апостолско краљевско Величанство благоизволило је превишњом одлуком Својом од 4. новембра ове године најмилостивије дозволити, да се православни српски народноцрквени сабор у току 1906. године сазове.

Рукоположени.

Његово Високопреосвештенство Г. Епископ темишварски *др. Георгије Летић*, благоизволео је рукоположити у св. Вазнесенском храму у Темишвару 21. о. м. *о. Никанора Савића*, јерођакона ман. Св. Георгија за презвитера — јеромонаха — одређеног за администратора парохије у Моноштру, а свршеног богослова *Стевана Теодоровића* за ђакона; 22. о. м. истога ђакона за презвитера, одређеног за администратора у *Фенлаку* и свршеног, богослова *Милана Пекарића* за ђакона а 23. о. м. за презвитера, одређеног за администратора у *Црној Бари*.

23. о. м. благоизволео је Г. Епископ осветити антиминсе нове за целу епархију.

По замолби Његове Светости Преузвишеног Господина *Георгија Бранковића*, православног Архиепископа Карловачког и Митрополита и Патријарха Српског благоизволео је Његово Високопреосвештенство Г. Епископ темишварски *др. Георгије Летић* у св. николајевској карловачкој цркви 26. о. м. рукоположити монаха *др. Максимилијана Хајдина* за јерођакона, који је до-дељен као подбележник код архидијецезалних епархијских власти.

Окружница епархијске конзисторије пакрачке о обилажењу парохијана.

Ад број К. $\frac{841.}{\text{зап. } 559.}$ ех 1906.

Свему часном и пречасном свештенству парохијском оба реда и мирском ванпарохијском Богом чуване прав. срп. епархије пакрачке.

На овогодишњим братским саборима имало је свештенство да расправи најважније питање свештонопастирског рада, боље рећи суштину тога рада, а то је питање гласило: „Дужност свештеника обилазити парохијане своје свагда (благовременнѣ и безвременнѣ) и свуда као пастир добри и учитељ благи“. Питање ово имало је изнијети слику свештеничког рада у прошлости и садашњости у обилажењу парохијана, времену и приликама тога обилажења, те начину вршења душепопечења обилажењем према разноврсним потребама парохијана.

Сврху горњег задатка добро је уочио братски сабор протопрезвитерата бјеловарског захтјевајући, да референти у будуће при обради темата обрате пажњу своју више на практичне моменте. У том правцу израдили су теме и референти протопрезвитерата новоградишкога и вођинскога, док је референат пакрачкога протопрезвитерата промашио сасвим задатак. Али оно, што су пропустили референти, имали су *братски сабори* да надопуне, а у овој прилици није то било тешко, јер је требао сваки члан братског сабора, па и онај најмлађи, да изнесе само један примјер из свога пастирског живота и рада, да га у појединостима прикаже, како би братски сабор могао на основу праксе доњијети и резолуције а по готову кад га референат изневјери.

Поднесени пак записници братских сабора, изузимајући донекле записник братског сабора бјеловарског, не потврђују да су братски сабори дужности својој потпуно удовољавали. За то се и овога пута свештенству ставља у дужност, да о заданом питању не само размишља него и чита књиге, које о заданом питању расправљају, а по готово *Св. Писмо*, у ком ће за свако питање наћи авторитативног одговора. Узимати пак једноставно на знање расправу референтову и усвојити предложене резолуције, то је свакако најлакша работа, али није за похвалу. А по

готово се имају поред референта спремати и размишљати о заданом питању предсједници братских сабора — окружни протопрезвитери, којима добро долази и то, што се израђене расправе њима подносе најмање осам дана пред братске саборе, те могу за времена уочити, у ком би се правцу имала повести у братском сабору расправа, да се питање исцрпно расправи и реферат са предлогом надопуни. И само исцрпно расправљано и пастирском праксом освијетљено питање може донијети плода, служити подлогом даљег успјешног свештенопастирског рада, а млађима руководством у почетном раду њиховом. За то епарх. конзисторија ова захтјева и овога пута, да сви свештеници учествују у рјешавању заданих темата и очекују, да ће свештенство добро схватити оправданост тога захтјева и удовољавати тој дужности својој.

На основу пак израђених расправа, закључака братских сабора и данашњега свештенопастирскога рада овоподручнога парохијског свештенства у правцу заданог питања, налази епархијска конзисторија ова подручно си парохијско свештенство упутити, опоменути и умолити како слиједи:

1. Послије тачнога вршења у одређено вријеме Богослужења са проповједу, катихизовања школске младежи, удовољавања по требнику потребама појединих парохијана, долази одмах дужност духовног руковођења и управљања паствe у њезином богоугодном хришћанском животу, која се врши обилажењем паствe свагда и свуда као пастир добри и учитељ благи. Та је грана пастирскога рада на жалост напуштена, а ако се гдје и врши, не врши се као стална пастирска дужност, него припадом. За то је епархијска конзисторија овогодишњим заданим питањем имала намјеру, да свештенство подсјети на ту врло важну дужност његову и на вршење исте опомене.

2. Сваки свештенопастир дужан је *познавати* своју паству. Не може се рећи, да свештенопастир познаје паству своју тим, што ју виђа на сокаку, у цркви на Божић и веће празнике, на исповиједи једном или ни једном, што зна да се овај зове Петар, онај Паво; овај је богат, онај сиромах; овај је ратар, онај занатлија; овај ожењен, онај неожењен; овај жив онај мртав. Оваково се познавање тиче тијела, а Спаситељ је поставио нас, да чувамо душе. Душа паствe треба да је свештенопастиру отворена и позната. Коме су душе познате, рећиће: Петар не долази у цркву, Паво се не исповиједа; овај је сребролубив, онај одан пијанству; овђје је нестало вјере, овђје се укоријенила псовка и грдња; овај се усељио у нову неосвећену кућу, онај умро без исповиједи и т. д. И кад свештенопастир буде тако познавао паству своју, тада ће по заповијести Господњој да слабе кријепи, болне лијечи, рањене завија, одагнане натраг доведе, изгубљене потражи, и моћи ће са Пастиреначеником Господом Исусом Христом рећи: азъ есмь пастырь добрый: и знаю моя, и знаютъ мя моя . . . и дшѣ мою полагаю за овцы.

3. Да си свештенопастир прибави потребно знање о својој паствi, мораће заћи кроз повјерено му стадо, кроз виноград Господњи, и упознавати у душу сваког свога парохијанина. За то је сваки свештенопастир дужан, чим дође на ново мјесто службовања, обићи сву парохију своју, походити све своје парохијане, идући из куће у кућу тако, да не смије мимоћи ни најбједније колибице најсиромашнијега парохијана свога. Ту разговарајући ш њиме о свјема потанкостима „полученій житейскихъ“ и сазнавши све што му је о њима знати потребно, згодно ће прећи, тако, да тај прелаз не буде сувише нагао, на религиозно-морални живот његов и цијеле породице његове, водећи сам о том вјешто разговор, док не сазна о том све, што уопће ваља да знаде. Обилазећи и касније у више наврата тако парохијане своје, стећи ће свештенопастир потпуно повјерење цијеле паствe своје у толикој мјери, да ће они видјети у њему свагда пастира свога доброга, коме

ће се радо повјеравати у свакој невољи, тузи и бједи, која их у животу овоме стигне, очекујући у свакој таковој прилици од њега савјета и поуке.

4. Вршећи дужност пастирског посјећивања треба свештенопастир увијек да има на уму као примјер Пастиреначеоника Господа нашега Исуса Христа и његове апостоле, као што нас св. Апостол Павле и позива: молю же васъ подобни мнѣ бывайте, якоже азъ Христѣ. Руководећи пак при пастирским посјетама парохијане своје, треба да свагда придобија срца, љубав и повјерење паствe: унутрашњим искреним саучешћем; разумном, чедном снисходљивошћу, штедећи и трпљиво исправљајући погрјешке; племенитошћу и некористољубивом услужношћу и правом хришћанском побожношћу.

5. Кад је свештенопастир, обишавши све парохијане, добио приближну слику њихова религијозно-моралнога стања, тада ће обраћати пажњу своју на поједине овце своје „и шедъ искати заблѣждшей“. Љječник тјелесни не иде к болеснику, док га не позову к њему; али љječник душевни мора сам потражити онога који пати од тешке грјеховне болести. Свештенопастир не смије мимоићи ни куће својих непријатеља, који можда једва чекају прилику, да му нанесу увреду. Свештенопастир у таковима ће приликама само тјешити, опоминьати и умољавати, а нипошто приговарати и свађати се. Људе треба пустити да се изговоре и никада се неразилазити с њима у срдби. Оне пак парохијане, које је тешко наћи код куће, треба потражити на мјесту њихова рада. Па и на самој шетњи треба свештенопастир да употреби прилику, да запита овога шта раде његови на дому, онога за што је снужден или весео, читајући му са лица његово душевно расположење.

6. При обилажењу кућа у парохији својој ваља да свеђенопастир поучава не само домаћина и главу породице, већ и сваког појединог члана породице, и послугу, уопће свакога укућанина. Само треба при томе пазити, да се не приговара родитељима пред дјецом, да се не упућују старији пред млађима, да се не карају господари пред слугама.

7. Руководећи парохијане своје у религијозно моралном правцу, има свештенопастир да састави себи програм рада свога и увијек да има пред очима циљ, који жели постићи. У том програму треба да видно мјесто заузима религијозно морално васпитање дјеце. Осим што ће давати парохијанима добар примјер васпитањем своје дјеце, свештенопастир треба при пастирској посјети својој да послужи родитељима и савјетом. Такови савјети и напомјене треба да се односе на наставу дјеце у вјери, на њихово кућевно васпитање, на редовно шиљање дјеце у цркву и надзор да се дјеца и код куће редовно Богу моле, а родитељи да у томе дјеци предњаче добрим примјером и да се чувају гадних ријечи, псовке, срдње и грдње. Особито треба да се нађе свештенопастир у помоћи, гдје су родитељи изгубили властитом кривњом власт над дјецом својом, тако да су иста пошла злим путем. Но осим преко родитеља може свештенопастир и непосредно утјецати на дјецу, коју ће сваким даном на улици сретати. При том сретању дјеца ће свјештеника поздравити, гдјегдје и руци приступити, и ту прилику не треба свештенопастир да пропусти, а да дјеци коју ријеч не рече, не запита их за име, да ли се знаду Богу молити, јесу ли им родитељи здрави и т. д. Не ријетко мораће дјецу покарати, ако нађе гдје се туку, муче животиње или друго што скриве. У таквим случајевима мора да је довољна појава његова, да се кривци разбјегну, а погрешно би, ако би их хтио творно реду научити. Кажњавање треба родитељима или школи препустити.

8. Брини свештенопастиревој потпада и брачни живот његове паствe. Посјете своје не треба свештенопастир да употреби у ствари брака на проводаџилук. Ако је упитан за савјет, нека даде опћените упуте према прописима цркве, али за то више треба да води бригу о животу брачних парова, а особито ново-

вјенчаних. Колико би се бракова од расставе сачувало, а не би дошло ни до конкубината, да су свештенопастири за времена водили бригу и несагласне често пута без икаква повода и разлога супруге савјетовали и мирили. За то треба да се свештенопастир увијек распитује о брачном животу својих парохијана, и гдје дозна да тај живот не тече како то црква прописује, тада да их зове преда се а и на дому посјети, те мир и љубав по могућности успостави. Конкубинати не могу се доста пута из разних узрока силом развађати, него је много боље и пробитачније да и ту ријеч пастирева живо дјелује и убиједи грешника о тежини њихова гријеха и тешким посљедицама па да сами или напусте конкубинат или се позаконе.

9. Обилазећи тако парохију своју и учећи појединце свакога парохијана свога, не смије свештенопастир да пропусти, а да се не распита за узроке, за што појединац није био на којем Богослужењу или уз пост за што није приступио св. тајни покајања. Слушајући разнолике изговоре, моћи ће свештенопастир просудити уколико су исти оправдани и према томе поучавати. Свака пастирева посјета, сваки његов разговор са парохијанима ма гдје био, треба да се сврши са позивом да му парохијани предстојећег богослужења дође у храм Божји, а ако је пост, да га и к трапези Господњој позове.

10. Поред руковођења пастве у њезином богоугодном хришћанском животу, у колико му вријеме дозвољава, треба да је свештенопастир пастви својој најбољи пријатељ и савјетник и у свјема другим односајима живота њезина. Стога он обилазећи парохијане своје, треба да их сваком згодом упућује и у хигијенским здравственим правилима, да им казује и тумачи и права и дужности, што их они имају као чланови уставне државе, а особито да их подучава и упућује у напредној рационалној економији и привреди.

11. А свештенопастир мора обилазећи своје парохијане обратити сву пажњу своју и томе, да сваком згодом води рачуна шта његовим парохијанима служи за лектиру, па наће ли штогод што би по мнијењу његову могло нашкодити религиозно моралном напредовању његових парохијана, то ће такову лектиру по могућности гледати да забрани, а уједно узнастојати да међу вјерне рашири и протури што више дјела доброга и побожнога садржаја.

12. Напошљетку треба свештенопастир да буде постојан у поучавању и да не клоне духом, кад види, да се одмах прве његове поуке не примају срца оних, које поучава, него треба стрпљиво да поучава даље, догод му мука не донесе жељенога плода, имајући свагда на уму ријечи Апостолове: настой благовременно и безвременно, увещевай, запрети, умоли со всякимъ долготерпѣніемъ и ученіемъ (II. Тим. 4, 2.) „Душа пастирева треба да је удиљ у брзи, да је будна и да се преноси на крилима љубави из куће у кућу вјерних“, пише један пастир, а други: „Једне морамо загријевати као брижна кокош нејачад своју крилима; над другима облијетати као сиворао над орлићи кад их учи слободном полету к небу“. А и овога пута ставља се свештенству на срце вођење „пастирскога дневника“, јер о пастирским посјетама треба водити биљешке, с ким је и о чему разговор вођен, са каковим резултатом, а такове биљешке могу бити од користи у даљем практичком пастирском раду и психолошком пресуђивању оних, које посјећујемо.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије, у Пакрацу, 23. августа (5. септембра 1906. држане.

Подпредсједник:

Саво Стојаковић

окр. протопрезвитер и парох пакрачки.

НЕЗВАНИЧНО.

Неприлике

Лукијана Мушицкога у Плашком.

Д. Р.

(Продуженье)

Трећи одговор Мушицков.

An

Eine Löbliche Untersuchungs Commission

zu

Carlstadt.

Auf die mir unter 10. Jänner l. J. Nro 48. mitgetheilten Anschuldigungen, habe ich die Ehre folgende Beantwortung zu unterlegen.

Ad 1. Diese Angabe erkläre ich für Verleumdung, und die Bestättigung der Angabe für Anstiftung von Seite meiner Gegner. Wenn ich wirklich dem Grenzer Jovan Skorupan mit meinem spanischen Rohr einen Hieb über den Rücken versetzt hätte, so hätte er, nach der Gewohnheit der Grenzer, mich ohne Verzug der hiesigen Compagnie, oder dem Löbl. Oguliner Regiment verklagt, oder, wenn er diess aus irgend einer Rücksicht damahls unterlassen hätte, so hätte er sich doch unter dem Volke beschwert, und ich hätte seine Beschwerde von irgend wem gehört, was aber der Fall nicht war. Er hätte sich nach zwey Jahren und res, ective im hergangenen Sommer, als ich aus Anlass der gegen mich gemachten Anschuldigungen durch die hiesige Compagnie alle Hauswirthe derselben auffordern liess, ihre Forderungen oder sonstige Beschwerden wenn sie solche gegen mich hätten, bekannt zu machen, beschwert, was er aber nicht gethan hat. Er hätte sich während der ersten sieben Wochen, als sich Eine löbl. Commission hier befindet, beschwert, was er aber nicht that. Es lässt sich also eine gegründete Schlussfolge machen, dass ihn einer von meinen Gegnern, oder irgend einer von deren Anhängern dazu angestiftet haben müsse. Um sich dagegen zu schützen, müsste er Zeugen angeben, die auf keinen Fall bei so vielen Arbeitern fehlen dürften. Nun gibt er keine Zeugen an. Wenn also die Bestättigung, auf die sich der Ankläger beruft, keinen Grund hat, mithin keinen Glauben verdient, so kann seine Angabe nichts anders als Verleumdung seyn. Hätten meine elenden Ankläger, die jene Beschuldigung vorgebracht haben, als hätte ich die Schüssel mit dem Essen vor den Arbeitern mit dem Fusse umgeworfen, einen, der sich von ihnen hätte bestechen oder bereden lassen, auffinden können, wie sie auch wirklich einen solchen aufgesucht haben, so würde dieser schwache Mann jenem Jovan Skorupan gleichen. Wenn Lattasse um den blutigen Lohn den Wukas umbrachten, warum sollte ich nicht, dachte etwa Jovan Skorupan, diese geringe Verleumdung gegen Vergeltung, dazu noch zu Gunsten meines Domorodacz (Patrioten) gegen *den stockfremden Mann* auf mich nehmen, zumal wenn mich ein Priester dazu beredet? Die Möglichkeit des letzteren Falles ist ausser allen Zweifel. Hat doch Peter Durus für ein listiges Stratagem, eigentlich eine kleine Lüge, 1 f. 20 xr CM. bekommen. Wohl der Gemeinde, wo die Lehrer solche Moral predigen! Und sollte dem Besudelten genug seyn sich zu reinigen, ohne den losen Buben, der ihn besudelt hat, zu verfolgen? Welcher Trost für die Moral, wenn das Laster straflos ist? Wenn die Gemahlin des hiesigen Erzpriesters, Schwester des Rajacsich, den resignirten Corporalen Theodor Wukelich, den ich im J. 1825. bei der Reparation der Residenz zum Aufseher machte, auf das sorgfältigste frägt, an Verschiedenes erinnert, ob er nicht gesehen oder von irgend einem gehört habe, dass ich jene Schüssel der Arbeiter mit dem Fusse umgeworfen hätte, sollte der Verdacht gar grundlos seyn, dass der Ehemann dieser Frau mit seiner freygebigen Hand, die den Durus beglückte, den Jovan Skorupan zu jener Gefälligkeit vermocht hätte, zumal wenn man bedenkt, dass er dem Grenzer Nicola Ralich, als seinem Günstlinge, (wie mir derselbe aus Mitleid selbst erzählte) den Auftrag ertheilt, unter dem Volke auf das sorgfältigste auszuspähen, ob ich nicht dies und jenes gesprochen hätte? Ich hoffe, dass mir Eine Löbl. Commission nicht verargen werde, dass ich die Schritte dieses Tartüsten, der doch an einem Altar mit mir den Gottesdienst verrichten will, der im Consistorio mit mir berathschlägt, so genau verfolge.

Ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones;
Ut te ipsum serves, non exper gisceris?

Aber warum so weitläufig? Weil ich mit den Schlangen zu thun habe, die sich im Grase zu verbergen trachten. — Welches Glück für den Bisthums-Administrator, wenn er mitten im Drange der Geschäfte solche Jagd anzustellen genöthigt

wird! Heil dem Consistorio, wo der nächste Beysitzer dem Präses Grube gräbt!

Ad 2. Hier sind augenscheinlich die Kläger der Erzpriester Bunesich und der Consistorial-Notär Terkulja, zwey Lattasse meines Wukasses. Im geringen Bestreben nach Aufsuchung der Anschuldigungen, die sie gegen mich vorbringen könnten, kamen sie durch Rückerinnerung an das, was sich in einer Consistorial-Sitzung vor beiläufig zwey Jahren mit dem Pfarrer Klarich zugetragen hat. Eben diess erinnert mich auch an jenes, was ich zur Beförderung der Selbstbildung für die gesamte Geistlichkeit gleich im ersten Jahre meines Administrations-Antrittes zu thun für nöthig gehalten habe. Meine Feinde reissen einen Ring aus der ganzen Kette heraus. Wer aber A. sagt, muss auch B. sagen. Weil doch meine Feinde in dergleichen Folgerung rücksichtlich moralischer Grundsätze nicht geübt, sohin dem Verstande als dem Willen nach ohnmächtig sind, so will ich es thun. Und dieses streitende Zusammentreffen derselben mit mir dürfte den Titel führen: Si vis pacem, para bellum. Ich habe die Ehre gehabt Einer Löbl. Commission gleich den ersten Tag, als mir die ersten Beschwerde-Punkte zur Beantwortung gegeben worden, zu sagen, dass diese dahin zielen, nicht nur mich selbst zu kränken, mein Ansehen und Ehre zu untergraben, sohin mich ganz mit Schimpf und Schande zu bedecken, und der Administration unwürdig darzustellen, sondern auch aus Neid und Bosheit das Gute, was ich bewerkstelliget habe, zu verdunkeln, dem Fortschritte ins bessere Hindernisse zu legen, mich unter der zum Wohl der Diöces auf meine Schulter freywillig unternommenen Bürde, eben nach dem dieselbe grösstentheils besiegt worden ist, und noch ein Theil derselben zu besiegen übrieg blieb, zu unterdrücken, mithin die Diöces in rückgängigen Zustand zu bringen; zu sagen habe ich die Ehre gehabt, dass meine mir bevorstehende Rechtfertigung und Verteidigung gegen boshafte Angriffe nicht bloss meine eigene, sondern auch die Sache der Diöces sey, indem meine Widersacher nicht Freunde des allgemeinen Wohles, sondern ihres eigenen Nutzens sind, und diess von der einen, von der andern Seite aber öffentliche Hinderer der zum besseren begonnenen Fortschritte. Diess liegt am Tage; denn sie haben zur Erreichung ihrer eigennützigen Absichten die garstigsten Beyspiele von Ränken, Tücken, Bosheit öffentlich aufgestellt; ihre Anhängor und Werkzeuge, damit sie den Urheber der Umtriebe gegen mich nicht entdecken; zum falschen Eide verleitet. Welche Wunde der Moralität! Welche Scandalisation! *Aus diesen Ansichten habe ich mir den Weg zu meinen Beantwortungen eingeschlagen.* Meinen Feind ergriff ich gleichsam in flagranti bei den Armen, und lasse ihn nicht eher aus, bis die höhere Macht das Recht über ihn nicht spricht. Dieses bin ich meiner Ehre, um sie zu retten, und meinem Amte schuldig als Steuermann des heiligen Schiffes dasselbe durch Straflosigkeit der aufrührerischen Matrosen der Gefahr nicht Preis zu geben. Ein starker Beweggrund stimmt mich sowohl zu wünschen, als auch gehorsamst zu bitten, damit dieser Weg auch vom hochlöblichen Hofkriegsrathe hochgeneigtes beherziget werden möchte. Zu diesem Behufe bitte ich zugleich Eine Löbl. Commission, womit Löblicherselben gefällig seyn wolle, sich aus den Materialien meiner Rechtfertigung von der Richtigkeit meiner Ansichten, und der Nothwendigkeit des von mir in der Beantwortung eingeschlagenen Weges zu überzeugen, und beydes in dem Hauptberichte in ein gehöriges Licht setzen zu wollen. Die Angriffe meines Hauptfeindes des Abten Rajacsich, und meine Retorsien bilden ein moralisches Duell. Dieses ist für die angegriffene Person weit gefährlicher als das physische. Die Absicht des Rajacsich ging dahin, sowohl meinem moralischen als politischen Leben unheilbare Wunden zu zufügen. Ich musste mich bestreben, aus dem Gesichtspunkte der Stelle, die ich bekleide, der Lage in der ich mich befinde, ausgehend, nicht nur soviel heilsame Pflanzen aus dem Felde meiner Verdienste einzusammeln, wie viel derselben zu dem Ende nothwendig sind, damit aus ihnen zur Heilung meiner gedachten Wunden auf das Geheiss der höchsten Gerechtigkeitsbehörde Saft und Pflaster zubereitet werden könne, sondern auch alle die Giftpflanzen, aus denen sich der Rajacsich die Dinte für die Klagschriften gegen mich zubereitete, einsammeln zu lassen, die gesammelten zur officiellen Schau zu bringen, um die Priester der Nemesis zu bewegen, jene dem Schlunde der Rajacsichischen Bosheit zur Nahrung zu geben, um ihn dadurch zur Bekehrung zu bringen, unschädlich und menschlicher zu machen. — Die Absicht des Rajacsich ging dahin, mich nicht nur zu einem gemeinen Plaschkaner, mithin Dorfpfarrer herabzuwürdigen, sondern sogar einem solchen hintansetzen, sich selbst aber in der Voll-

kommenheit nach seinem Dünkel über Capella, Welebit, Belolassicza zu erheben. Ich wurde genöthigt diesen frechstolzen Goliath an der Stirne zu klopfen: „Γνῶθι σεαυτόν“. Indem er mich zwey Thatsachen vorzubringen, die es evidentklar machen, wie ich mich, mit Aufopferung meiner Gesundheit, und meines besseren Wohlstandes, bestrebt habe, einen festen Grund dazu zu legen, um auf dem Felde der Religion und Moralität dieser Diöces unfähige, ungeschickte, und untüchtige Arbeiter, deren es leider sehr viele gibt, bald oder wenigstens einst mit fähigeren, geschickteren, und tüchtigeren zu ersetzen, so zwang er mich auch in seiner eigenen Person zu beweisen, dass ein Geistlicher, Priester, Prediger, mit einer einseitigen intellectuellen Bildung, ohne sich mit der moralischen gepaart, ohne sich mit festen Maximen der Tugend gestärkt zu haben, zu einer Missgeburt, zu einem Ungeheuer auszuarten im Stande sey, und dass er im Amte, das er führt, erstlich ein guter Mensch seyn müsse. Indem er mich in der ersten Klagschrift einen stockfremden Menschen nennt, zwang er mich von der einen Seite unzweifelhafte Data an verschiedenen Orten meiner Beantwortung darzureichen, aus welchen es erhellet, dass mir alles, was dieser Diöces am meisten Noth thut, innigst bekannt sey („Barbarus hic ego sum, quia non intelligor illis“) und dass ich alle Kräfte angestrengt habe, ihre moralische Wehen in ein beruhigendes Wohl umzuwandeln: zu dem hierin viel Besprochenen und Bewiesenen möge wie ein Beitrag die anliegende Uebersicht des wohlthätigen Einflusses dienen, den die von mir eingeführte National-Centralschule in alle Pfarren der ganzen Diöces verbreitet hat. Stumm werden in Zukunft die Kirchen nicht seyn, wenn der Priester am Altar um Beistand Gottes für das Volk anflehet. — Von der anderen Seite aber zwang er — der Rajacsich – mich ungeheuchelt (das Gegentheil kenne ich nicht), unerschrocken (diess flösst mir meine gerechte Sache ein) alle seine boshafte Machination gegen mich zusammen zustellen, alle seine sonstigen Blössen zu zeigen, woraus es klar zu entnehmen ist, dass er sich selbst in seinem innern Gemüths-Boden fremd ist. Wäre er manchmahl in sich selbst zurückgetreten, hätte er in der Anwendung der Mittel zu seinem in der Rede stehenden Zwecke der Stimme seines Gewissens Gehör gegeben, so hätte er sich nicht so stark vergalloppirt. In der heissen Begierde mich von der Administration niedergestürzt zu sehen, verlor er die gesunde Beurtheilung, als er Seiner Majestät, unseren allergnädigsten Kaiser den Allerhöchstdesselben Weisheit und Gerechtigkeit empörenden Vorschlag machte, damit jenes in einem Tage bewirkt werden möchte.

So musste ich, um vor seiner Bosheit nicht als Opfer zu fallen, jeden seiner Angriffe gegen mich mit gegenseitigen Hieben, wie es im Zweykampfe geschieht, zurück werfen.

List und Tücke nahm er sich zu Secundanten, Wahrheit und Gerechtigkeit erwählte ich zu den meinigen. Sich seiner ungerechten Sache wohl bewusst, erkühnte er sich nicht in Person auszutreten. Er rüstete gegen mich gemiethete sieben Mitkämpfer. Als ich laut aussprach, dass ich mit diesen elenden Creaturen, so von ihren eigenen Mitbewohner ihrer Sittenlosigkeit und erlittenen schimptflichen Strafen wegen verachtet werden, zu kämpfen meines Charakters unwürdig halte, so schickte er gegen mich seinen Schwager, den hiesigen Erzpriester Raphael Buncsich, und Klosterbruder Simon Terkulja, wackere und treue Kämpfer mit dem Auftrage, ihre Köcher gegen mich ganz auszuleeren. Ihre letzten Pfeile scheinen in diesem Klagpunkte zu seyn. Selbige scheinen auch scharf und giftig zu seyn; aber in der That machen sie mir keine Wunde. Nur macht es mir Schwierigkeit des letztern zu beweisen. Und hier dringt mich das Gemüth die Bemerkung aus meiner eigenen Erfahrung zu machen, dass zwischen Roheit und Bosheit ein jeder Schritt zur Civilisation und Besserung jenem der sie herbeyzuführen trachtet, theuer zu stehen kommen.

Alles was ich vom Eingange in die Beantwortung des zweyten Klagpunktes bis nun gesagt habe, ist wie eine Einleitung zu etwas Wichtigerem. Nun aber folgt hier das Halstuch des Ljeskovaczer Pfarrers Nicolaus Klarich: Ich sagte im Anfange, dass meine Feinde damit einen Ring aus der ganzen Kette reissen. Zur Bildung des Clerus dieser Diöces gehört auch der äussere Anstand. 300 Individuen bilden den Clerus, – eine Gesellschaft, die vermög ihres höheren und ein flussreichen Amtes sowohl im Körper als im Anzuge eine Anständigkeit haben müsste. Auf beides hatte man wenig Rücksicht genommen. Mit Gebrechen des Körpers sind mehrere Individuen des Clerus zu sehen; als: einaugige, starkschielende, hinkende, sehr kleine und unansehnliche, mit contracten Fingern. Die Farbe der Kleider

bey Vielen verschieden; der Schnitt derselben fast bey einem jeden anders; das Halstuch sehr dick und unter dem Kienbacken auf Art eines grossen Knopfes gebunden. Diese Unförmlichkeit macht einen widrigen Eindruck auf den Zuschauer eines reineren Geschmackes. Ich fand für nöthig dem Klerus eine Weisung zur Regulirung dieser Unförmigkeit zu geben. Bey der Gelegenheit, als der ganze Klerus vor dem Consistorio gleichsam eine moralische Revue passirte, ermangelte ich nicht nebst der Rüge der moralischen Mängel auch diese Verschiedenheit und Unförmigkeit der Kleider vorzuhalten. Ich empfahl den Herrn Erzpriestern sorgfältig darauf zu sehen, damit nach und nach eine anständige Gleichförmigkeit in dem Anzuge eingeführt werde. Am nachlässigsten hat sich hierin der hiesige Erzpriester Bunesich gezeigt. Er selbst beobachtet wenig das Standesmässige im Anzuge: öfters wird er auf der Strasse gesehen nur in der oberen Toga, manchmal auch ohne diese einhergehen. Nun nach gedachter Weisung, nach vorangegangener Beobachtung dessen, wie sich hierin der Erzpriester Bunesich benimmt, kam der Pfarrer Nicola Klarich ins Consistorium mit einem dicken Halstuch, das einem Handtuch oder Umschlag ähnlich aussah. Dieser Anblick konnte mir eben so gefallen, wie es einem Hauptmann gefallen könnte, wenn er am Paradeplatze einen Soldaten bemerkte, der anstatt des vorgeschriebenen Halsbandes ein anderes, und dazu ein unförmliches Halstuch um den Hals hätte. Ich komme zum Pfarrer Klarich. In ihm erblicke ich einen Geistlichen, von dem ich durch vornehme, alles Vertrauen verdienende Personen (deren Namen ich hier nicht compromittiren darf) vernommen habe, er pflege, wenn er in den Kreis der sich belustigenden kömmt, sich um den Kopf einen türkischen Turban machen, und dann die türkische Art Gott anzubethen zum Gelächten der Zuschauer, nachzuahmen. In ihm erblicke ich einen untergeordneten Geistlichen, der sich der rücksichtlich des Anzuges gegebenen Weisung nicht fügen will; der ein grobdickes Halstuch um den Hals hatte, aus dem er, nach dem ertheilten Befehle, zwey hätte machen sollen. Was blieb mir übrig? Nichts als ihm in der That zu zeigen, was er aus seinem Halstuch machen müsse. Der Kragen, der wegen des dicken Halstuches nicht geknöpft werden konnte, war offen. Ich löste den Knopf des Halstuches auf, und nahm dasselbe herunter. Ich suchte mit dem Augen die Scheere, in der Absicht, ihm anschaulich zu zeigen, wie er aus seinem Halstuch zwey machen könnte und sollte. Wenn ich die Scheere auch in der Hand gehabt hätte, so hätte ich das Halstuch doch nicht in zwey Theile getheilt. Darauf liess ich den Pfarrer das Halstuch um den Hals binden und schickte ihn, nachdem der ihn betreffende Gegenstand abgethan war, weg. Der Erzpriester Bunesich sagte zu mir mit einem imponirenden Ton, dass sey ungeziehmend. Ich antwortete ihm: So ist es, wenn Sie als Erzpriester ihre Untergebene nach dem, was empfohlen und aufgetragen wird, nicht zurecht weisen wollen. Selbst Sie vernachlässigen öffentlich das Standesmässige im Anzuge. Unwahrheiten sind es in dieser Angabe, dass ich den Pfarrer Klarich bey der Brusst gepackt und gerüttelt, dass ich dem Erzpriester beantwortet habe, dass es ihm im ähnlichen Falle auch so ergehen werde. Diese Unwahrheiten bestättiget der Pfarrer Klarich zu Gunsten des Erzpriesters und besonders deswegen, weil er ihm seine Excessen, deren es leider mehrere und grobe gibt, durch die Finger schaut. Die unwandelbare Treue meines Amtes legt mir die strengste Nothwendigkeit auf, hier Orts manche beherzigungswerthe, auf der zuverlässigen Erfahrung gegründete, Eröffnungen zu machen. Der gesammte Klerus dieser Diöces benöthigte eine feste und unnachlässliche Handhabung, eine strenge Disciplin. Der grössere Theil zeigt unzweydeutig, und offen einen starken Hang zur Sinnlichkeit, und als Folge dieses eine Weichlichkeit; einen tückischen Hang zur Unsubordination, eine Gefühllosigkeit für das Schöne und Hohe in der Moral. Alle diese drey Hauptcharakterzüge treffen hier zu Plaschky stark zusammen. Die Stärke dieser Züge ist der weichlichen Nachsicht der vorigen Diöcesanamtsführung zuzuschreiben. Die Quelle dieses Übels ist im bischöflichen Sitze der Diöces, im Sitze des Consistoriums. Weh der Diöces, wenn diese Quelle nicht bald verstopt wird. Und ich behaupte auf meine Ehre, und laut darf ich im Angesichte der Diöces behaupten, dass die daraus fliessende Gefahr für die Diöces nicht mehr grösser seyn könne. Denn jene Charakterzüge, die an sich selbst bösartig sind, hat der böse Wille noch gefährlicher gemacht. Alles dieses trifft sich im hiesigen Erzpriester Bunesich und dem Protodiacon Terkulja. Zur Behauptung des Gesagten könnte ich mehrere Data von beyden anführen. Ihre Exemplification verbreitet widrige

Wirkung. Nun ist leicht zu erklären, wie sich der obgedachte Pfarrer Klarich erkühnen konnte, sich im vorigen Fasten und eben vor Weihnachten in einem Hause zu Plaschky mit Fleischspeisen bewirthen zu lassen.

Ad 3. Sowohl in der Angabe, als der Aussage des Caplans befindet sich viel Falsches. Der wahre Fall war so: am 11. August v. J. kam zu mir der Caplan Jeremias Gergich und brachte das hier in Originali beyliegende von seinem Vater, dem Tobolicher Pfarrer, Gabriel Gergich, unterzeichnete Bittgesuch, worin dieser bittet, womit seine Pfarre seines hohen Alters wegen seinem Sohne, dem gedachten Caplan Jeremia, übergeben werden möchte. Bey dieser Gelegenheit erzählte er mir, dass er mehrmahls zu mir, um seine Aufwartung zu machen, gekommen wäre, wenn er hierin nicht durch den Erzpriester Bunesich und auch durch den Archimandriten Rajacsich und Protodiacon Terkulja gehindert worden wäre. Ich wollte darüber von ihm ein Zeugniss haben, und befahl ihm solches zu verfertigen. Weil aber das von ihm verfertigte Zeugniss weder die gehörige Form, noch die Richtigkeit der Sprache hatte, so hatte ich den nähmlichen Inhalt nur in eine andere Form gebracht und richtiger ausgedrückt.

Das Falsche sowohl der Angabe als der Aussage des Caplans widerlegt das Bittgesuch des alten Pfarrers Gergich selbst. Dieser brauchte keine Klagschrift; ich auch nicht. In seinem Bittgesuche brauchte ich keinen kläglichen Zusatz, desswegen liess ich mich keinen hineinsetzen. Das Bittgesuch war zu seinem Zwecke vollständig und ich nahm es an, wie es auch hier stehet. Das Zeugniss, das ich vom Caplan über das von ihm erzählte verlangte, musste ein Ganzes für sich seyn, wie es auch verfasst worden war.

Jenes, das der Caplan Jeremia Gergich spricht, als hätte ich verlangt, dass er eine schriftliche Anzeige von jener Hinderung mache, und sein Bittgesuch ohne diesen Zusatz nicht annehmen wollen; als wäre er deshalb nothgedrungen diesen Klaggegenstand in sein Bittgesuch aufzunehmen; als hätte ich, weil das von ihm verfasste Bittgesuch nicht gut aufgesetzt war, das Concept zu demselben verfasst, verräth ein schwaches Gedächtniss. Er zeigt damit, dass er binnen fünf Monathen vergessen hat, was zwischen mir und ihm vorging, indem er lauter Widersprüche in der Sache vorbringt.

Wozu hätte ich gebraucht, dass er eine schriftliche Anzeige von jener Hinderung mache, dass er klage? Mir geziemte es zu klagen. Um einst klagen zu können, brauchte ich bloss das Zeugniss von ihm. Damit er Caplan Jerem. Gergich die Pfarre seines Vaters erhalten könnte, war es nöthig, dass sein Vater auf dieselbe schriftlich resignire, dass er diessfalls um seinen Sohn bitte. Nun dieser hat beydes gethan. Was träumt also der Caplan Jeremia immer von seinem Bittgesuch; dass er nothgedrungen war den Klaggegenstand in sein Bittgesuch aufzunehmen; dass ich das Concept zu seinem Bittgesuch veranlasst habe? Sein Bittgesuch war ja unnöthig und überflüssig. Der Arme wollte etwa *Zeugniss* sagen, und blieb bey der fixen Idee von Bittgesuche! Wie er den Tittel jenes Aufsatzes vergessen hat, so hat er auch den Inhalt desselben vergessen. Er sprach damals von drey Hinderern, jetzt von einem. Wenn er hiermit als ein Mann von Ehre nichts verliert, ich verliere gewiss nichts, zumal da es hier im Hause bekannt ist, dass seit einem Jahre die Geistlichen des Plaschkaner Protopresbyterats sich sehr selten bey mir zeigten. Das ist doch etwas mehr als ein Zeugniss eines wackelmüthigen Caplans, der rechts und links auf die streitenden Partheyen schauet. Doch aber verdient es bekannt zu werden, wie diess Zeugniss herauskam. Das war der Pater Simon, der Argus des Hauses, der, nachdem er meine Schriften durchwühlte, unter demselben ein abgerissenes Stück vom Concept jenes Zeugnisses erhaschte. Opulenta praeda! Dieses Stück soll der Archimandrit Rajacsich seiner Rechtfertigung, dass er nicht der Urheber des Complots gegen mich ist, beygelegt haben. Ich vergönne es ihm. Es kann ihm noch kein Revange seyn für sein eigenhändiges Substratum der Klagschrift gegen mich, die er für Corbavieus Capläne an das hohe hierländige General Commando hatte expediren wollen.

Plaschky am 23. Jänner 1827.

Lucian Muschiczky
Archimandrit u.
Karlst. Bisth. Admin.

(Продужиће се).

О цркви модошкој и сликарима њеним

од 1746.—1906. год.*

Ова је црква 8. (21.) августа 1905. г. порушена од женске цркве до олтара и у том делу са $3^1/_2$ метера подужена и изнова зидана.

У старој цркви над улазом у средњег дела храма у женску цркву стајао је запис, у којем је између осталих забележено: „создашесѧ сей хра҃мъ во имѧ ст҃аго ц҃ра Николая ѦѰМС-го потомъ потщашесѧ . . . . . ѦѰМС: Мц҃а Іюля 11: день Зо҃графи: Недѣлко Шѣрканъ Поповичъ; Василїй Діяконъ Гюргїй сїя вс҃ю Ѳеодоръ 1755.“ У олтару с леве стране жртвеника било је записано: „Сей олтарь платно Станко . . . . Помини Гди зо҃графи: Недѣлко Шѣрканъ; іеродіаконъ Василїе: Гюргїе: Ѳеодоръ: 1752.“

Из ових записа дознаје се, да је та црква 1746. год. зидана, за тим сликана и 1755. год. свршена.

Сликарски се рад тај састојао из икона по свима зидовима, своду и иконостасу, који је сазидан био. На иконостасу је осим тога стајао и крст за записом: „Сей крістъ, и Двери, и иконе велике платн Гюргїе Гаѣанскїи въ модошкой цркви 1752. лѣта.“ На жртвенику су била двокрилна врата, на којима је насликано Благовести, Давид и Соломон и 4 евангелиста, а на Благовестима стајало је записано: „Писа Шѣрканъ“. У женској цркви су смештене биле две иконе, Спаситељ и Мајка Божја, на којима је записана 1752. год. Из ових се пак записа види, да су на иконостасу осим крста намештене биле и царске двери, које су касније премештене у олтар, где су као врата на жртвенику служиле и две престолне иконе, које су после и то по свој прилици 1838—41. год. у женску цркву пренете.

Ове, и иконе на дверима рађене су по старом византијском стилу, на позлаћеној основи и прве представљају Спаситеља и Мајку Божју, где у богато ишараном и позлаћеном оделу, на престолу седе и истоветне су са целивањем иконама у цркви чаковачкој, где је исти сликар до 30 комада израдио. Иконе по своду и зидовима рађене су лошије и са мање труда и исте су као у манастиру Бездину, где је свод и зидове зацело тај исти сликар радио, која је тамо у књизи приложника манастирских, на једном листу и икону Заведења насликао и своје име на њој записао.

Сви ови радови уметничке вредности немају, али као старине и сада већ ређи споменици црквеног сликарства нашег из прве половине XVIII. века заслужују, да се спомињу.

Сликари су тих радова, као што се види из записа над улазом у женску цркву, Недељко Поповић Шербан, јеромонах Василије, Георгије и Теодор. Глава пак тог сликарског друштва био је Недељко Поповић Шербан, уз кога се она тројица зацело само техничком страном радова занимали, што доказује истоветност начина код свију тих радова, од којих се лепотом и већом савесношћу у изради разликују само оне, на којима се Недељко Поповић Шербан сам потписује.

Вредно је споменути, да се у записима цркве модошке исти сликар већином Недељко Шербан потписивао, а на иконицама се цркве у Чакову свугде Недељко Поповић потписује. Према томе могло би се држати, да су Недељко Шербан и Недељко Поповић два сликара. У цркви модошкој, над улазом у женску цркву нађени запис, где је Недељко Поповић Шербан потписан, доказује, да је Недељко Поповић и Недељко Шербан један исти сликар.

Од његових радова сачуване су две престолне иконе, старе двери са својим иконама и још две иконе, које су са зида старе цркве скинуте и узидане у олтару, где се за успомену чувају.

Опако, као што је 1755. год. иконостас и црква изнутра намештена била, стајала је све до 1812. год. Тада је прављен трон богородичин, на којем је стајало записано: „Сѣмъ тронъ кнстъ ктиторъ Г: Саѣка Ѣаковачкїи. л. w ρ. χ. 1812.“ Овај је трон ремек-дело иконорезарства, а са таком вештином и у истом стилу рађене су

* И опет умољавамо браћу свештенике, тако и остале љубитеље старина, да нам доставе, ко је сликао иконе у појединим црквама и код појединаца — по кућама — најстарије иконе, и шта знају о појединим сликарима. Уред.

и царске двери, владичин трон, певнице и столови, које је зацело један исти вештак радио, на се из тога закључује, да је све то заједно са богородичиним троном 1812. год. рађено и да су те године и старе царске двери пренете у олтар, где се и сада као врата на жртвенику налазе.

Иконе, које су уз овај рад сликане, биле су Благовести на царским дверима, Мајка Божја и Поздрав Маријин на богородичином трону, св. Јован Златоуски на владичином трону, и Спаситељ на горњем месту. Ко је ове иконе сликао, нигде није забележено, али исп речујући рад сликара из онога доба, може се за највероватније држати, да их је Жива Чолаковић радио. Он је живео у Сри-Ст.-Мартону, где је 1846 год. у 60. години живота умро. Између осталих сликао је и цркву у Делиблату. Радио је по обрасцима, по којима су Михаило Бокорић, Димитрије Поповић и многи сликари из онога доба радили. Због тога је тешко рад његов од ових распознати. Био је бољи сликар, него Недељко Поповић, мање више раван Бокорићу, а слабији од Димитрија Поповића. Од његових икона у новој цркви нема више ни једне; неке су уништене, а неке прерађене тако, да се оригинал не може познати.

На једној престолној икони било је записано: „Молевао Павлъ Петровичъ 1839. академическій живописецъ," а на Тајној Вечери: „Сіи иконы ктиторъ бывшій Влачко Петровъ и Ѳодій Гигичъ жители Модошки 1841." И ова је икона рад Павла Петровића са још 5 престолних икона и иконом св. Саве и Симеона Мироточца на северним и јужним дверима. Из ових записа закључује се, да је тим иконама изнова украшен иконостас од 1839—1841. год., када су и северне и јужне двери прављене, којих пре тога није било.

Престолне су иконе рађене у богато изрезаним и позлаћеним оквирима и намештене су биле по две с десне и леве стране царских двери а по једна с десне стране јужних и с леве стране северних двери, а старе су престолне иконе зацело онда у женску цркву пренете.

Иконорезачки посао из тога доба рађен је богато, али у погледу вештине не може се ни упоредити са тим послом из 1812. год.

Иконе, које су тада сликане, као што је споменуто, радио је Павле Петровић Он је био Данијелов ученик. О њему говоре, да је био из Темишвара и да је у свет отишао, од куда се о њему ништа више није дознало. Престолне је иконе сликао по обрасцима Данијеловим и оне су му дешње, него остале, које је по свој прилици самостално радио. Судећи по овима, он је међу Данијеловим ученицама један од слабијих био. Од његових икона задржана је за успомену Тајна вечера.

Докле је црквена општина модошка своју цркву изнутра споменутим радом намештала и уљепшавала, дотле је с њоме споја, због рђаво сазидане основе увек бриге и непривилике имала, тражећи непрестано начина, да грдне пукотине на своду и зидовима, особито у олтару, у даљем развијању заустави, на што је силан новац трошила, па је већ 1852. год материјал и све потребно спремила, да нову цркву сазида. Што је онда пропуштено, учињено је пре годину дана, када је црква у оном делу, где је на нездравом земљишту зидана, порушена и од женске цркве до олтара изнова зидана и прилозима верних изнутра тако украшена, да јој у околини равне нема. При томе задржани су из старе цркве неки иконорезачки послови, који су, као што је напред споменуто, од праве вештачке вредности и 4 оквира са старог иконостаса, а остало је све изнова рађено.

Свод и иконостас сликао је Стеван Алексић, академски сликар. У раду своме на своду сликао је он у мањем исто, што и у саборној цркви у Нов. Саду, а штета је, што у овом послу није могао због краткоће рока — свега од 14 дана — нову композицију пружити. На иконостасу на сликао је 4 престолне иконе: Спаситеља, Мајку Божју, св. Јована Крститеља и св. Николу; на царским дверима Благовести, на северним и јужним дверима св. Арханђела Михаила и св. великомученика Георгија; над царским дверима Тајну вечеру, над северним и јужним дверима Рођење, и Васкрсење Христово, на средини иконо-

стаса св. Тројицу, над њом Распеће, Мајку Божју и Јована Богослова.

Међу овим радовима највише хвале Мајку Божју, св. Јована Крститеља, св. Ђурђа, Васкрсење и Рођење Христово и Тајну вечеру.

Најпосле израдио је за успомену и парох ове цркве, Иван Алексић 6 икона и то: св. Саву на владичином трону, Мајку Божју (преграђена) и Поздрав Маријин на богородичином трону, Распеће на жртвенику, св. Саву и Христа с децом на ђачком барјаку. —м—

ЛИСТАК.

Вести.

Крсна слава Његове Светости. Као сваке године, од како је сео на патријарашки престо Његова Светост; тако је и ове године свечано прослављена у патријарашком двору крсна слава Његове Светости, домовна слава и дворске капеле посвећене спомену св. Димитрија.

У очи празника одслужено је у капели бденије, а на сам празник св. литургија под начелством г. архим. крушедолског Анатолија.

На бденију је присуствовао Високопреосвештени Г. Епископ темишварски Георгије, а на литургији Њег. Светост, дочим је Г. Епископ Георгије одслужио св. литургију у саборној цркви.

Пре свете литургије честитало је крсну славу Његовој Светости мирско и монашко свештенство из Карловаца, заједно са више настојатеља фрушкогорских манастира, и словослов високопречасни г. архимандрит крушедолски Анатолије, дао је израза свештенства оба реда, што је свемилостиви услишао молитве њихове досадашње, те се нада и моли, да и у будуће их услиша, те да и до године узмогу пред собом гледати Његову Светост и честитати му крсну славу, пожелевши Њег. Светости и на даље сваку срећу, живота и здравља.

Његова Светост захваливши се промислу Божјем на досадашњем животу и здрављу, благодарио је оданом му свештенству на честитци, са надом, да ће промисао Божји и на даље услишати и његове и њихове молитве и жеље, да до године у бољем здрављу дочека своју крсну славу, те пожелно да и они сваки појединн дочека у здрављу своју крсну славу.

После св. литургије честитале су Његовој Светости крсну славу грађани карловачки и месне власти и друштва.

У 1 сахат после подне била је у двору свечана тафла, на којој је учествовало преко 50 особа које из Карловаца, а које са стране. Од странних је био зет Његове Светости високоблагородни г. др. Милан пл. Максимовић, народни посланик са породицом, др. Лаза Костић из Сомбора, др. Арновљевић из Београда, Стева В. Поповић из Будимпеште и још њих неколико.

Кад је дошло време здравицама, устаде Његова Светост, те подиже чашу у славу Божју и спомен свога, своје породице, патријарашког дома и капеле патрона, захваливши се промислу Божјем и свом светитељу св. Димитрију, што су га и до сада одржали у животу и здрављу, те изразивши и своју молбу, наду и жељу своје по плоти деце, духовних синова, сродника, поштоваоца и пријатеља, да га одрже и на даље у животу и здрављу, те да до године у бољем здрављу дочека своју крсну славу, захвали се свима присутнима, пожелевши им сваку срећу.

Високопреосвештени Г. Епископ бачки Митрофан, захвално се Његовој Светости, и поздравно му славу, пожелевши му дуга живота, да узмогне још дуго управљати крмом црквеном и да може продужити низ својих добрих дела и доброчинстава.

Римокатолички месни жупник пречасни г. Вилим Бич. наздравио је Његовој Светости у име своје и својих жупљана крсну славу, а г. Стева В. Поповић захвално се у бираним речима Његовој Светости на најновија два његова доброчинства, на подигнутој школској згради у Даљу, којој нема равне у Срнству, и на поклону куће српским соколашима.

После тога су се званице повукле у споредне собе, где се подуже остало у разговору и забави.

Сазив народно-црквеног сабора. На основу превишње дозволе, сазвао је Његова Светост Преузвишени Г. српски Патријарх Георгије, за 10. (23.) Децембар у напредно заседање народно-црквени сабор.

У идућем броју донећемо у том погледу наредбе Његове Светости.

Уредник: Димитрије Руварац, протојереј.

Читуља.

† Надвојвода Ото. Његово ц. и кр. Височанство надвојвода *Ото*, синовац Његовог Величанства нашег премилостивог краља *Франца Јосифа I.*, после кратког боловања испустио је 20. о. м. своју племениту душу у 42. години свога живота.

У знак жалости како на патријарашком двору, тако исто и на свима јавним овдешњим зградама, истакнуте су биле црне заставе све до погреба, а смрт је његова била оглашена великим звоном у овдешњим црквама.

Његова Светост благонаклоног је Његовом Величанству изразити учествовање своје и својих верних у големој жалости, што је задесила смрт блаженоупокојеног надвојводе Отона Његово Величанство и царско краљевску породицу.

Вечан спомен надвојводи Отону!

У Винковцима је умро 16. о. м. умировљени пароx островска *Јован Јанковић*, ком нека је вечан спомен!

У Дуњаји у вршачкој епархији умро је у 71. години свога живота парох дуњајски *Никола Милошевић*, који је 46 година верно послужио Богу и народу, ком нека је вечан спомен!

Припослано.

Г. **М.** у **Д.** Баш си се подетио. Смејао сам се твом чуђењу и страху од оне дреке сеоског магарца твога суседа.

Та ти бар знаш, да тамо где има магараца, да они рикањем својим јављају браћи својој или промену времена, или ако учествују са рикањем, да ће се нешто крупно догодити.

Твој страх у неколико извињује та околност, да тамо, где су били земљотреси, магарци су први претсказали својим учестањем рикањем и узрнућењем несрећу.

Тако исто насмејали смо се и твоме чуђењу и недоумицању, што ишаш магарца твога суседа да се завлачи у чкиљ и коров, кад знаш да су ти травни шпецијалитети најмилије и право место његово, јер магарац држи да се не види и не познаје на њих, а не зна, да ни у њима не може уши сакрити, а да и не говоримо о његовој дивној песми, од које и лавови страхују.

У твоме крају бар не може бити земљотреса, да се бојиш, као што би смо имали повода да се ми побојавамо на овом брдовитом месту, да смо плашљиви као што си ти, све и кад би смо чули из близине рикање оног сеоског магарца твога суседа.

Буди дакле миран и спокојан, па и ти узвикни са оним богаташем јеванђеоским: „јажд, пиј и весели се“ и од сада, као и до сада, а остави магарца твога суседа да се по вољи нарикаче.

Књижевни огласи.

Код Српске Манастирске Штампарије може се добити I. књига

ЕКСХОРТЕ

У НЕДЕЉНЕ И ПРАЗНИЧНЕ ДАНЕ

Од протопрезвитера ИВАНА МАШИРЕВИЋА.

Књига ова похвално је оцењена у „Богословском Гласнику“, „Срп. Сиону“, „Бранковој Колу“, „Нов. Васпитачу“ итд.

Књига се она препоручује свештенству, учитељству, родитељима и васпитачима, а особито ученицима средњих школа, за које може бити ова књига врло леп дар.

Цена је *1 круна 50 пот.*

Ко поштаље новац за књигу пош. упутницом, добија књигу franco поштом.

Српска Манастирска Штампарија

у Ср. Карловцима.

Изишла је из штампе, и може се добити код потписате управе књига:

ОПИС

СРПСКИХ ФРУШКОГОРСКИХ МАНАСТИРА 1753.

Приопштио: **Димитрије Руварац.**

Књига је штампана на лепом белом папиру и има 488 стр.

Цена је књиги увезаној у платно — сва — 5 Кр., а неувезаној 4 Кр.

Управа српске манастирске штампарије

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad број К. 1320/1014 ex 1906. 84, 3—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Стевана Ненадовића из Београда против супруге му Евгеније, сада непозната боравишта, овим се речена Евгенија позива да у року од 90 дана, рачунајући од првог увртшења овог едикта овој конзисторији или сама лично представе или место пребивања свога пријави, јер ће се у противном случају, против ње поведена бракоразводна парница и без њеног учествовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима дана 19. септембра (2. октобра) 1906.

Председништво.

Ad бр. к. 2187/866. ex 1906. 1—2, 90

СТЕЧАЈ

на упражњено место општинског ђакона у Сентомашу. Плата је 1000 круна годишње у готову и 3 ланца 1471/2200□ хвати земље, ва коју ће земљу ђакон порезу плаћати. Компетенти имају своје ваљано инструјисане молбе путем надлежности овој конзисторији до 26. новембра (9. децембра) о. г. укључно поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке држане у Новом Саду 9. (22.) октобра 1906.

Митрофан с. р.
Епископ.

Ад бр. К. 828/588. из 1906. 1—2, 91

СТЕЧАЈ

на упражњене парохије 6. плаћевног разреда у *Нађфалу, Соки, Станчеву, Краљевцу, Фењу* и *Петровцселу*.

Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 17. (30.) децембра о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 3. (16.) октобра 1906. године.

Председништво.

Ad бр. К 828/588 из 1906. 92 1—2

СТЕЧАЈ

На упражњено место пароха у *Иванди* 5. плаћевног разреда и на место сист. парох. помоћника у Срп. Св. Петру 4. односно 6. плаћевног разреда.

Компетенти имају прописно инструсане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 17. (30.) децембра о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 3. (16.) октобра 1906. године.

Председништво.

Ad бр. К. 106/зап. ex 1906. 2—2, 87

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњену парохију батосечко-доњонанеску VI. разреда са седиштем у Батосеку.

Изабраном пароху повериће се администрација сигетварске парохије. Молитељи имају своје ваљано инструсане молбе путем претпостављених им власти од 17. (30.) новембра 1906. год. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије будимске држане у Сентандрији 5. (18.) семтембра 1906.

Председништво.

Ad бр. К. 1188. 1102/975. 85, 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно парох. место II. разреда евентуално на једно систематизовано парох. помоћ. место IV. разреда у *Мартинци*. Рок стечају до конца новембра п. ст. к. Компетенти имају своје правилно инструсане молбенице путем протопрезвитерског звања овој конзисторији поднета.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 19. септембра (2. октобра) 1906.

Председништво.

Број 848. ex 1906/К. з. 637. 3—3, 79.

ЕДИКТ

На бракоразводну молбу *Милке Јанковић* рођ. Будраговић из Шаговине, парохије медарске, котара новоградишког, против супруга јој Михаила Јанковића из Доњи Богићеваца, сада непозната боравишта, свим се Михаило Јанковић позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог увршћења овога едикта, овој конзисторији место пребављишта свога пријави, јер ће се у противном случају без његова судјеловања бракоразводна парница водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 19. Септембра (2. Октобра) 1906. г. држане.

Предсједништво.

Бр. Е. К. 509. ex 1906. 88 2—2

СТЕЧАЈ.

Расписује се натјечај на парохију у Водотечу првог плаћевног разреда са сист. капеланијом у протопрезвитерату вилишком.

Компетенти имају своје ваљано инструјисане молбенице поднијети овој епарх. конзисторији до 8. новембра (по стар. кал.) 1906. године.

Из сједнице епарх. конзисторије горњо-карловачке, држане у Плашком 28. септ. 1906. год.

Предсједништво.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 89. 1—1.

У недељу 5. (18.) новембра о. г. у 3 сата по подне продаваће се на јавној добровољној дражби црквено општинска кућа број 837 и $841\frac{1}{3}$ за готов новац.

Из седнице црквеног одбора држане у Ср. Карловцима 22. октобра (4. нов.) 1906.

Председништво.

Ад број К. 1215/1016. ех 1906. 82, 3—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Дамјана Јовића из Купинова, против супруге му Милице, сада непозната боравишта, овим се речена Милица позива да у року од 90 дана, рачунајући од првог увршћења овога едикта у новинама овој конзисторији или сама лично предстане или место пребивања свога пријави јер ће се у противном случају против ње поведена бракоразводна парница и без њеног суделовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 19. септембра (2. октобра) 1906.

Председништво.

Ад број К. 1268. и 1319/1015 ех 1906. 83, 3—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Теодора Николића из Маркушице против супруге му Давице рођ. Мишић, сада непозната боравишта овим се речена Давица позива да у року од 90 дана, рачунајући од првог увршћења овог едикта у новинама овој конзисторији или сама лично предстане или место пребивања свога пријави јер ће се у противном случају против ње поведена бракоразводна парница и без њеног суделовања наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима дана 19. септембра (2. октобра) 1906.

Председништво

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ. ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, прозвучено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем
од мене изнађена и много пута одликована
са отвореним одушкама прозвучена звона,
која су у горњем делу — као зволина — са отвором у виду фигуре 2 проширени као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у горњу слободно стојеће звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

16— 3. Илустровани цензеници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, а на четврт године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За страни земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајне плаћа се 10 филири од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 629. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 21.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у уторак 31. октобра 1906.

ЗВАНИЧНО.

Позив

Његове Светости преузв. господина патријарха српскога, упућен преосвећеној господи епископима митрополије карловачке, да дођу на сабор као вирилни чланови срп. нц. сабора.

Православни архиепископ карловачки, митрополит и патријарх српски.

М. 580|ex 1906.

Ваше Преосвећенство!

Његово царско и апостолско краљевско Величанство благоизволело је превишњом одлуком Својом од 4. новембра ове године најмилостивије дозволити, да се православни српски народноцрквени сабор у току 1906. године сазове у Карловце у онај дан, који буде потписани одредио.

Услед горе хваљене превишње одлуке одредио сам за сазив српског народноцрквенога сабора дан *10. (23.) децембра 1906. год.*

Саопштавајући В. Преосвећенству како превишњу одлуку, о којој сам високим отписом преузвишеног господина кр. уг. министра-председника од 8. новембра о. г. бр. 5396|М. П. И. известан, тако и своје расположење у погледу на дан сазива народноцрквенога сабора и чинећи у исто доба потребне одредбе, да

се заступници како свештеничкога, тако и световнога реда за овај сабор у смислу изборнога реда од 29. маја 1871. изберу и упуте, да на сабор у Карловце благовремено дођу, — имам част уједно Ваше Преосвећенство на темељу §-а 2. саборског устројства, потврђенога прев. одлуком од 14. маја 1875., братољубно позвати, да на овај сабор такође благовремено доћи изволите.

Препоручен топлим молитвама Вашег Преосвећенства са братском љубављу и поздравом јесам Вашег Преосвећенства

У Карловцима 27. октобра (9. новембра) 1906. год.

искрени брат

ГЕОРГИЈЕ, с. р.
Патријарх.

Наредба

Његове Светости преузвишеног господина патријарха српскога упућена господи епископима, као председницима епархијских административних одбора у предмету сазива српског народноцрквеног сабора.

Православни архиепископ карловачки митрополит и патријарх српски.

М. 580
ex 1906.

Ваше Преосвећенство!

Његово царско и апостолско краљевско Величанство благоизволило је превишњом одлуком Својом од 4. новембра ове године најмилостивије дозволити, да се православни српски народноцрквени сабор у току 1906. године сазове у Карловце у онај дан, који буде потписани одредио.

Услед горе хваљене превишње одлуке одредио сам за сазив српског народноцрквеног сабора дан *10. (23.) децембра 1906. год.*

Саопштавајући Вашем Преосвећенству како превишњу одлуку, о којој сам Високим отписом преузвишеног господина кр. уг. министра-председника од 8. новембра о. г. бр. 5396/М. П. II. извештен, тако и своје расположење у погледу на дан сазива народноцрквеног сабора, позивам Ваше Преосвећенство као председника епархијског административног одбора, да ради избора заступникâ како свештеничкога тако и световнога реда за овај сабор у смислу изборнога реда, потврђенога превишњом одлуком од 29. маја 1871. год. према одредби §-а 11. исте уредбе као и сходно одредби §-а 15. исте уредбе на темељу *фактичнога* стања броја душа. потребна расположења одмах учинити и изборне одборе упутити изволите, да имена и карактер изабраних заступникâ Вашем Преосвећенству одмах по избору јаве, како би и Ваше Преосвећенство мени најмање 10 дана пре састанка сабора саопћити могло и да изабране заступнике, снабдевши их сходно §-у 30. изборнога реда једним примерком изборнога записника, као веродајницом, упуте, да у Карловце на сабор благовремено дођу.

У *Карловцима* 27. октобра (9. новембра) 1906. год.

Георгије с. р.
Патријарх.

Рукоположени.

По замолби Његове Светости Преузвишеног Господина *Георгија Бранковића*, православног Архиепископа Карловачког и Митрополита и Патријарха Српског благоизволело је Његово Високопреосвештенство Г. Епископ темишварски *др. Георгије Летић* у дворској капели 29. о. м. произвести пароха шидског *Миливоја Милошевића* за презвитера, а 22 ученика IV. године богословије за чтеце.

НЕЗВАНИЧНО.

Слава Арсенију Црнојевићу

српском патријарху!

27. о. м. пре 200 година, испустио је у Бечу своју племениту и мученичку душу патријарах српски — српски Мојсије — Арсеније III. Црнојевић.

Као што Исус Христос, као што рече: не имађаше где подклонити своје главе; тако исто и патријарах Арсеније, „и ако му је цар Леополд I. диплому својом од 4. Марта 1695. уступио на издржавање своје цео поменски и сремски дистрикт с тим, да по својој вољи у манастиру Ораховици или Врднику — Раваници — резиденцију своју подићи може, — он се није настанио ни у Ораховици нити у Врднику, нити је имао праве резиденције своје за трудног свога живота у Угарској, већ је пребивао краће или дуже време у Светој Андрији, у Ковину на острву Чепељу, у Сирчу у Славонији или у Срему, или у Сечују у Барањи, а понајвише проводио је на путу, обилазећи своје верне по многим крајевима расејане, **или тражећи помоћи и заштите цркви и народу своме у Бечу**". (Види у Шематизму архидијецезе Сремско-карловачке за 1884. Иларионов чланак: „Кратки исторички нацрт Епископата у опште и на посе Сремско-Карловачке Архидијецезе").

И у тражењу помоћи и заштите цркви и народу своме у Бечу; затече га у њему и смрт 27. Октобра 1706. (Истина у Гласнику VI. вели се, да је Арсеније умро 28. Окт., но то је погрешно, пошто је он умро 27. Окт. Види „Српски Летопис" књ. 198. 103. стр.)

О прелазу патријарха Арсенија на ову страну све до скора се погрешно писало и многи су му замерали, што је прешао и напустио своју резиденцију у Пећи; ну, сад је доказано, да је он околностима нагоњен био да пређе на аустријску страну, а околности су донеле, да је и он са народом морао да пређе на ову страну и да се населе у крајевима, у којима и данас живимо.

Ко је и *какав* је био црквени а и народни поглавар патријарах Арсеније, о томе не ћемо да пишемо и спомињемо ништа друго, него само то, да се њему има захвалити што данас имамо у карловачкој митрополији још 6 епископија — некад смо имали и више — и што је наш народ остао у Срему и Славонији,

Хрватској и Угарској православне вере, а поглавито, што данас у Пакрацу не седи унијатски владика, као што је седео, него српско православни, а да и не говоримо о борби његовој због православија са римском јерархијом и у Угарској и у Троједници.

У свим тим борбама види се не само велики дух, него и велики родољуб, који није знао ни за какве опасности, нити је жалио ни новца ни труда.

А њему и једино њему имамо захвалити, што данас наши митрополити-патријарси уживају црквено-народно добро даљски спахилук.

Каквих је он љутих невоља и борби имао и са аустријским дворским ратним саветом, и са дворском комором, и са тајном царском и угарском канцеларијом и угарским властима због кршења народних привилегија; о томе сведоче уз остало и данас сачувани списи у бечким и пештанским архивама, који нам, као што врло згодно рече г. Радослав М. Грујић: „јасно показују очинско старање патријарха Арсенија о народу своме — у оно претешко доба нашег политичко-религиозног живота под Аустро-Угарском". (Види „Зборник" историјских докумената I., где је исцрпно описано потоње старање Арсенијево за свој народ, а подједно и шта је све искао и тражио за свој народ и шта му је извојевао.)

Навршило се ево управо 200 година од дана смрти мученика-родољуба патријарха Арсенија III. Црнојевића, и за целих тих дугих година, није се никада нашла српска рука да што ђаво напише за њега — истина, било је по некад претераних српских шовиниста, који из шовинизма и незнања, замераше му што је прешао на ову страну.

Ну, тима се може то њихово писање у неколико извинити тиме, што они не познаваше доба и прилике српског народа 1688.—1690. године.

Данас пак нашло се српских пера, који му замерају, што није погазио своју реч дату цару Леополду и Јосифу за време Ракоцијева устанка, жале, што је он био вођа народни у то доба и у опште, што је јерархија предводила и заступала народ.

Да пак није било од штете по српски народ отуда, доказ је то, што су они поред свих оних силних гоњења и непогода за последњих 200 година ипак очували народ у његовој вери и сачували му језик и народност, и створили данашње грдне фондове, од којих нам данас живи и автономија и школа.

Како ће и шта ће бити и са црквом и са народом и језиком му, и фондовима, кад једном „народњаци" узбуду имали улогу наших митрополита-патријараха, време ће показати.

Ми пак знајући, шта је све патријарах Арсеније III. Црнојевић урадио и за цркву и народ, кличемо му: **Слава!**

Д. Руварац.

Автобиографија

Георгија Хранислава, владике бачког.

Д. Р.

У књизи „Записној" општежителнаго манастира Раковца у Срему, заведеној 1763. за време митрополита Павла Ненадовића, налази се на 123.—134. стр. ова автобиографија Георгија Хранислава, бившег архимандрита раковачког, а потоњег владике пакрачког, а за тим бачког.

Високопречестьејшаго Г. Георгија Хранислава, Архимандрита и бившаго дјејствителнаго Настојатеља Раковачкаго, памјат здје в Протокоље Ч. монастирја Раковца не суети и велехваленија ради, но токмо

за потребнују историческују вједомост сему Монастирју и посљедујушчему с. обители Раковачкија Братству нуждују, пером истини утверждаетсја.

Георгиј Храпислав, Арх. и биншиј дјејствителни Настојатељ Ч. монастирја Раковца, дне 8. Ноемврија 1775. љета родисја в привилегираној вароши Румје, славному Комитату Сремскому подлежашчеј, от благочестивих православнаго вјеговисповједанија восточнија Христови церкве Греконеунитскија законо бракосочетанних Родителеј, Павла и Алки, Первенец. Крешчисја в томже вјероисповједании и миром свјатим помазасја чрез Парохиалнаго свјашченика Јоакима Филиповича, в церкви Румској, храма св. вознесенија Господња, дне 9. Ноемврија 1775. и дано бист во сјатом Крешчении младенцу имја Гавриjа, восприменик же бист Константин Гавриjлович, житељ иришки.

Кромје Пјеступов и воспитателеј домашних, Јереа Пантелеимона Храпислава, Пароха Румскаго, и Тимотеа Ивановича, прежде воведенија нормалних училишч бившаго тако зовомија сјатотропическија Румскија школи, стараго учитела, иље Нормалнаго Наставника, Диакона Василиа Крестича, ово в древних Румских школах и чтењем книг находившијасја Библиотеки Славенскија, овоже тшчанием новаго Нормалнаго Кралевскаго Директора Стефана Вујановскаго, и предреченаго Пароха, Јереа Пантелеимона Храпислава, Славенскому књижеству добрје навикшаго и искуснаго. При сем Наставниције от љета 1781. до 1786. от самих начатков познанија писмен на дшиције, с таковим ума даром, толь охотно и трудољубно добрим ученија подвигом подвизашесја, јако јему между прочими соученики своими в Катихисисје, Библическоj Истории, чтении церковних книг, пјении, правиље церковном, красно и Диктандо писании, Аритметиције, Граматиције јазика Славенскаго со Синтаксиjу, упражненијах Грађатических и Синтактических, роководстве к чесности (das Lesebuch), хождении в церков, всегда первое мјесто содержаш. Школје Нормалноj Румскоj Славено-Сербскоj, в неjже по њечесому Њемецки и Латински читати, скланьати и сопрјагати научисја, с Римокатолическими, јаже в Румје биша, под Дирекциеjу Стефана Вујановскаго смјешаноj, от љета 1787. до 1792. приватнаго в Латинском јазиције учителја Дошена, в Њемецком и Латинском Аксентиа Поповича ордирнарнаго и Петра Бугарскаго, четвртија Нормалнија школи отмјенаго Професора получи. Под сим посљедним Катихисису, Библическоj Истории и Натуралноj, Граматиције Њемецкоj и Синтаксиси с њемецким писмосочинением и прочими практическими упражнении в стиље, Географии, начатком латинскаго језика и Геометрии, Рисовоjу (Zeichnen), к демостроенију и икономическим планом относјашчемуся, Аритметиције, Красно и Диктандо писанију, руководству к честности со одержанием перваго мјеста между Соученики толь постојаним трудољубием учашесја, јако јему и за штипендиум височајшим Дикастеријам препоручену бити.

Из мјеста рожденија, с јупошеским сердечним на сјатиј Божиј промисл упованием, и благодијејушчу јему Дједу своему, помјанутому Пантелеимону Храпиславу, Архимандриту Крушедолскому, Ч. АЕМ. Епархиалнаго Консисторнума Карловачкаго и Сл. Комитата Сремскаго Табули Судејскија Сосједателу, љета 1796. в Божје усопшему, года 1792. отлучивсја от нињешниja Матере своеја, прешел в Карловац Сремскиј, идјеже безсмертним и величајшаго обшчаго благодарења достојњејшим трудом и подвигом Јего Високопревосходителства, Милостивјејшаго Госп. Архиепископа и Митрополита, Стефана Стратимировича от Кулпин, Гимназии Карловачкоj начало и основание мудрејше, и Богоугодњејше полагашесја. Здје при Јоање Грос, Професорје и Директорје начинајушчијасја Гимназии Карловачкија, Ренија Граматику Латинскуjу, Њемецкоjу и упражненијами в стиље Латинском и Њемецком, Ауторами Класическими, Историеjу Унгарии, Географиеjу Матиа Бел, прилежњејше занимајасја, предмети всја, јакоже и Христианское наставленис, превосходно соверши, и слово увјешчателное, предсловутим Професором Латински сочиненое, в церкви катедралноj ко учашчејсја

јности Карловачкој о дни Пасхи тогоже љета в присуствии Јего Високопревосходителства младиј витија речи удостоисја.

По Гросје. в Новосадскоj Кралевскоj Гимназии 1793. Тому Грегуш, взрјаднаго четвертија Граматикалнија школи професора стјажа, учасја по Алвару синтакси Латинскоj и краткоj Поетиције, Ауторов класических толкованиjу, Аритметиције, Географии, Истории Унгарии, Истории Натуралноj, упражњајасја в стиље Латинском и средствием Syntaxis ornatae. Љета 1794. от Професора Андреа Мандича в школје I. Humanitatis похвално настављаем биваше в начатцјех Периодологии и Риторики с практическими в слозје Латинском упражнениjами, и разностиjу стила прозаическаго, Логики, Физики, Истории Унгарии и Натуралниja, Географии, Древностеj Римских по Nienport, Аритметиције; љета 1795. во II. Humanitatis школје от директора Гимназии Н. Садскија, Матеа Данг, таже Римокатолическаго Капелана НСадскаго Тугут, краткое времиа, на конец Емерика Данича обучалсја Риторије по Соарезју и Поетиције, Авторов класических, Риторов и Пинт толкованиjу, Геометрии Практическоj, Juri naturae, Географии, Истории Унгарии, Аритметије и Митологии по Holle, ктому упражњалсја в слозје латинском с разностиjу стила прозаическаго и Поетическаго, во всјех сих школах Гимназии НСадскија первенствујушчаго Превосходства знаки заслужив, даже и первиja Еминенции, јакоже типом изданаја класификациа II. љета Humanitatis 1794./5. доказует.

После краљевскија Гимназии НСадскија, презјелно вождељем Богом даниj себје ума талант возрастити, ум сирјеч вјежествами развити, просвјетити, сердцеже ко свакому честному и доброму дјелу Христианскому средством тјех привикнути, и тако себе ближним на славу Божиjу всегда полезна сотворити, во велико-Варадскоj Академиj Кралевскоj 1796. года I. Љета философии слишатељ бје Joana Непомуцена Ваш, Каноникуса великоварадскаго и Кралевскаго Диштриктуалнаго Продиректора и Професора: Истории, философии и Логики; Јосифа Керестури: Истории прагматическија Унгарии, Мађарскија Литературии и Кесареj Римских; Франца Штајндл Алгебри и Матези со заслугаjу превосходства первенствујушчаго. Второго љета философии 1797. слишаше Штајндла Архитектуру Идротехницју, Идраулику или Матезим adplicatam; Адама Томчани Физику и Икономију земљедељческу, реченаго Joana Ваш Метафизику и философиjу моралну со знаком перваго из всјех наук сих превосходства. Всја философскија Науки јавно зашчишчаше. О мажарском јазиције и Литературје под Валентином Зомбори от Тарца, јазика Унгарскага и Литературии Професором, с усиљехом первиja класи приљежаше.

В Кр. Универзитетје Пештанском продолжив учение свое приватно слишаше Естетику Лудовика Шедиуса, Дипломатику Швартнера в факултетје философическом; во факултетје же Јуридическом јавно и порјадочно I. љета прав 1798. превосходно оконча Јус Натури, Публикум Универсале и Gentium у Антонна Демин; II. љета прав 1799. Јус Цивиле Романум и Криминале у Г. кр. Конзилиара Јосифа Штур; III. љета прав 1880. Јус Еклисиастикум у Матеа Анг. Марковича. Јус Унгарикум у Емерика Келемен; IV. љета прав 1801. статистику у Адалберта Барич, вјежества Политическаја, т. ј. Полициjу, науку Комерциалнуjу и финанциалнуjу с Теориеjу стила курналнаго у Јосифа Ревицки.

Из Пештанскога кр. Универзитета во виенски ц. к. Универзитет 1. Новембриа пришед, многиja Науки философскиja приватно у разних Професоров слишаше. Приватно из Аустриjскаго Права от Георгиja Шајдлаја, тогоже во виенском Универзитетје Професора, испитан первуjу класу получи.

В Престолном Градје Виење от 19. Дек. 1801. до 1. Јулиа 1804. у Павла Кисел от Бендекфалва, Агента унгарскаго Дворнаго и Сл. Комитатов земплинскаго, Липтовскаго, Сцепускаго и Туроцкаго Сосједатеља бившаго, тшчаливјејше снабдјел себе практикоjу в дјелех политических и судејских, пред височајшими Дикастериами текушчих, отправљал и должности Соли-

цитатора, непропушчал обаче деноношно благоображати себе разними вјежествами и благонравием ученому человјеку нуждними, ухљебленију же и полезному званију способ(ш)ествујушчими, прилежа паки о мажарском и француском јазиције.

Сице помошчију Божиеју руководим и ревностиљеше приуготовљаја себе, да би в извјестности будушчаго своего опредје ленија и состојанија сиј, отличнују способност ко коему нибуд звању себје присвоил, чесден и полезен ближним бити могл, в Карловачкују Гимназију на мјесто покојнаго Humaniorum славнаго Професора Јоана Лазаревича, от Јего Високопревосходителства, Милостивјејшаго Г. Архиепископа и Митрополита Стефана от Стратимировича от Кулпин шчедрјејшаго отца, Благодјеја високаго, мудрјејшаго Наставника и Мецената своего, позван јест, и ту от 19. Јулиа 1804. до конца 1812 љета школскаго, осм убо љет и 40 днеј, с Директором Гимназии и Професором школ Хуманитатис Андреем Волни, во обје школе Humanitatis премјенително ходја, преподаваше јуности в I. школе Humanitatis, Риторику с практическими упражненијами в прозје Латинској, Њемецкој и Славено Сербској, јаже трудољубно испрашаше, класическија автори, Историју древнују универсалну и Древности Греческија и Римскија, а во II. школе Humanitatis, По сим, класическија Автори, с практическими прозаическими упражненијами јаже такожде испрашаше, Историју новују универсалну и Митологију. В професорстве типом издал 1808. рјечи надгробнија, кромје иних поетических сочинении своих прежде, а и посље сего наченше от 1798. печатаних, јакоже на Јего Висок. Г. Епископа Карлштадскаго Стефана Авакумовича, на смерт Пречестнејшаго Г. Архимандрита Ковилскаго Јоана Рајича, и високоблагороднаго Г. Јосифа от Стратимировић, рожденија Текели.

По неизследимому Божију Промислу, из милости Јего Високопревосход. часто поминаемаго и јему незабиваемаго милостивјејшаго Ј. Архиепископа и Митрополита, ступив в духовни чин, дне 6. Окт. 1812. на день сл. Апостола Томи, в Катедралној церкви Карловачкој от Јего Висок. во АЕМ. Диакона 31. Јану. рија 1813. во АЕМ. Протодиакона, 21. Новембрија 1814. во церкви Карловачкој св. Воведенској во АЕМ. Архидиакона произведен бист, дне 16. Јануарија 1816. в Ч. монастирје Крушедоље, идјеже кости Дједа јего Благодјеја преднохваљаног Преч. Г. Арх. Крушедолскаго Пантелеимона Храниславa, почивајут. в Монаха* Преч. Г. Арх. Крушедолским Димитрием Крестићем, на представление Надлежателству от тогоже писмено сотворено. с именем Георгиа пострижел. Дне 5. Окт. 1817. шчастјем обрадованија вјероподанническим на амвоне Катедралнија церкве Карловачкија решчи многољетствие лично присуствовати всемилостивјејше благоизволившему всепресвјетљејшему и Державному Императору и Краљу нашему Францу I. Дне 2. Јунија 1818. на сошествие св. Духа от Јего Висок. милостивјејшаго Г. Арх. и Митр. во Пресвитера рукоположен, 21. Ноем. 1818 в церкви Карловачкој св. поведенској во АЕМ. Протосинкела, 28. Ноем. 1821. во св. обители Раковачкој, в храмје св безсребреников и чудотворцев Косми и Дамиана, по високому налогу Јего Висок. чрез Јего Високопреосвјашченство Г. Епископа Пакрачкаго и вдовствујушчија Епархии Арадскиј Администратора Јосифа от Путник, во Архимандрита Раковачкаго и дјејствителнаго Настојатеља чино произведен бист.

Во всјех сих степенех чина Духовнаго от љета школскаго 1813. даже до конца 1827. убо шјатнадесјат љет, обучаше Клирики, из разних Богоспасаемих Епархии нашего Благочестија приходјашчија в Карловачких Клирикалних школах Граматиџе јазика Славенскаго по своему рукописному сочинењу, Риторицје и Омилитицје јазика Славенскаго, книжеству краснорјечија Славенскаго с практическими упражненијами, раз мјењију витиј церковних, Педагогицје, котори предмети прежде него преподавани не биша, такожде по своему собственому рукописному сочинењу, школској Методје, Догматицје, Богословии Мо-

* Ето, и Хранислав се одмах није закалуђерио, и ако је био врло човек кад се обукао.

Па нашто се не би и данас тако радило. Уред.

ралној, Катихетиције Богословии Пастирској, Истории церковној, Хронологии, нарочноже изобрстевшју св. Пасхи, Толкованију св. Евангелии, и практическому в славенском стиле Проповједеј и Омилиј сочиненију, јаже им непрестано управљаше.

От 12. Ноем. 1812. до 1821. пријатогоју обложен, не токмо Арх. Консисторијума Карловачкаго, но и Пречестнејшаго АЕМ. Апелаторијума Нотарије бје, таже звање Ч. Консисторијума Сосједателя с пријатогоју получив разнија Консисторијалнија Комисии совершаше, не менше и при Пречестнејшем Апелаторијумје упражднено мјесто Апелаторијалнаго сосједателя Архимандрита јешче во Протосинкелстве допољаше. От 28. Авг. 1826. Јего Висок., милостивејшим Г. Арх. и Митр. Стефаном Стратимировичем от Кулпин, поставлен бист Репрезентантом Ч. АЕМ. Епархијалнаго Консисторијума Карловачкаго и Ч. Ч. монастирej фрушкогорских на Конгрегациах сл. Комитата Сремскаго, јегоже и Асесором 1828. от Јего Ексц. Г. грофа Елца, обергешпана тогоже Сл. Комитата Сремскаго, наименован бје, во коем Качествје и кљатву тогда положив, колико и коль усердно и способно в сем разсужденији св. обителем послужи, Протоколи тјехже показујут.

Трајушчу времени Архимандритства и Настојателства своего в. Ч. мон. Раковџе колико и како трудилсја да би св. обитељ Раковачкују в цвјетушчее состојание привел, и Братство всегда в добром порјадџје содержал, колико и како дјејствовал в смотрении репарации св. обители Раковачкија, покрова от мједи на церков, назагденија винограда и шливиков, снабдјенија подрума с вјашчшим числом буради, даже и окованими, обновленија и возвишенија корчми при дромје твердим материјалом, Ректификации Ант Ч. Мон. Раковца Регулации Пагении и леса Монастирскаго на порјадочнаја сјечења, защишчења прав монастирја сего противу неправедних нападателеј и во безопасне поставленне, снабдјенија дому с разними потребними вешчми, акта тогоже Ч. монастирја, Протоколи, Счети годишчни и Инвентариум освидјетелствовати могут.

На конец Јего Висок. Г. Еп. Пакрачкому Јосифу от Путник, в Богоспасаему Епархију Темишварскују всевисочајше премјешчену, високопречестнејшим Г. Георгиј Хранислав, Архимандрит Раковачки, дне 7/19. Декемврија 1828. љета во Епископа Пакрачкаго от всепресвјетљејшаго и Державнаго Императора и Краља Нашего Франца I. всемилостивјејшје наименован и 24. Јануарија 1829. в Катедралној Цркви Карловачкој во Архијереа Богоспасаемија Епархии Пакрачкија от Јего Висок., милостивјејшаго Г. Арх и Митр. Стефана Стратимировича от Кулпин прописаним образом рукоположен јест.

В М. Раковџе 15. Јунија 1829

Георгиј Хранислав с. р.

Никодим Димович с. р.
заклети старец.

Теофил Ковачевич с. р.
заклети старец.

Антониј Стефанович с. р.
Намјестник.

* * *

Георгије Хранислав буде 26. Маја 1839. премештен у Бачку епархију, где је и умро 22. Јунија 1844.

По смрти Стефана Станковића митрополита († 31 Јулија 1841.) управљао је Хранислав карловачком митрополијом.

О Храниславу има и данас доста анекдота и њега су држали многи за особењака, ну, пре ће бити, да је он био и сувише мудар, те се силом правио смешним.

Хранислав је био врло чуваран.

Клирикални је фонд наследио из оставине Хранислављеве 31.374·26 кр., а толико је исто наследио и неприкосновени фонд. Свега је дакле износила његова оставина народу 62.748·52 кр.

А колико је остало иза патријарха Јосифа Рајачића, владика народних Арсенија Стојковића, Теофана Живковића и Никанора Поповића?!

На то нека одговоре меродавна господа код народних фондова.

* * *

По овој је Автобиографији у обширнијем изводу навео покојни Ђорђе Рајковић животопис Хранислављев у 10. и 12. бр. „Бршљана“ за 1885. годину.

Одговори
на питања из пастирске праксе

Прикупио: Васа Николајевић.*

I.
Односно богослужења.

1. Како се обавља благослов хлебова на бденију?

На бденију благосиљају неки свештеници хлебове, пшеницу, вино и уље онда, кад изговарају речи: самъ благослови хлѣбы сія, пшеницѫ ..., *а неки опет тада, кад изговарају:* ꙗкѡ ты єси благословлаѧй .... *дочим при произношењу горњих речи само показују руком на хлеб и остало. Како мора бити?*

Служебник наш сходно типику наређује поводом молитве над хлебовима, пшеницом, вином и уљем следеће; .... вземъ единъ хлѣбъ знаменаетъ имъ прочыѧ хлѣбы... Єгда же глаголетъ: самъ благослови, тогда десницею указаетъ на подложенныѧ хлѣбы, пшеницѫ, вїно и єлей. Као што видимо, о благослову нема овде ни спомена, а ни касније код речи: ꙗкѡ ты єси: ....

Но и ако служебник ради краткоће своје, и нема никаквог прописа о томе благослону, ипак има о њему спомена на другим местима. Тако н. пр. *св. Симеон солунски* спомиње о њему и казује. у ком се моменту треба обавити. Он вели: „Говорећи речи: Господи Іисусе Христе Боже нашъ, благословивыи пѧть хлѣбовъ... чини свештеник једним хлебом знак крста над остала четири, чиме показује, да је то исто свршио и Христос узевши у своје руке пет хлебова. *По том поломивши хлеб благосиља их крстообразно руком*, и сведочи тим, да их Христос благосиља исто, као и пшеницу, вино и уље и запечаћује то говорећи: ѹмножи сія во ...., јер као што је написано, Он сам отварајући руку испуњује благоволењем све што је живо, и ову молитву завршује приличним славословљем: ꙗкѡ ты єси благословлаѧй: .... *(Симеон солунски: Разговор о свештенодејствима и тајнама црквеним. Одговор 306.)*

Упоредимо ове речи са наредбом у служебнику: указѣтъ десницею, а Симеон: *положивши хлеб благосиља*. Шта значи ово? Не може друго значити већ једино то, да је показивање десницом на хлеб, пшеницу, вино и уље уједно и благосиљање. Према томе, кад се у том моменту врши благосиљање, треба на предложене ствари показивати не пруженим прстима, већ сложеним „имаголовно", т. ј. онако, као што се увек слажу, кад се благосиља. Сетити се треба, како су предложени предмети на петохлебници поређани, и тад знадемо, да ће се, показујући на њих редом руком на којој су прсти имаголовно сложени, учинити знак крста, а све се то, уз призивање имена Христова и захтева за благослов.

Благосиљање на овај начин, и у моменту кад се изговарају речи: самъ благослови хлѣбы сія, пшеницѫ, вїно и єлей, обавља *грчка* црква, као што сведоче и речи св. Симеона а и *руска*, као што нас уверавају „*Пензенске епархијалне вједомости*". (Сводъ 15.) Па тако се и треба и мора да свршује и у *српској* цркви.

Друкчије и не може бити. У целој молитви, која се том приликом чита, једино је у наведеним речма потпуна формула за благослов исто као што је и код водоосвећења великог: самъ .... ѹсвѧти водꙋ сію. Оно касније ꙗкѡ ты єси благословлаѧй .... није формула за благослов, већ славословље. Да те речи нису формула за благослов, најбоље доказује то, што се у тој реченици не спомиње *изречно* ништа што би се имало благословити. Реч благословлаѧй доказује нам, да се у овом моменту ништа не благосиља, и да не треба руком благосиљати уз ове речи, пошто у овој прилици свештеник не благосиља *све на свету*, већ само хлеб, пшеницу, вино и уље. (Све ово вреди и за благослов над колачном).

Речи св. *Симеона солунског*, које допу-

* У извештају о седницама св. Архијерејског Синода од Маја о. г. штампаног у 19. бр. о. л. рекло се: „Није одобрена збирка протојереја В. Николајевића под именом „Практични свештеник или питање и одговори на пастирске праксе"; ну писац може свој састав издати мимо архијерејског Синода, јер би тим допринео нашој оскудној богословској књижевности".

На жељу г. Николајевића, ми ћемо у овом листу штампати његовог практичног свештеника, и на њега отштампати у засебну књигу, с тога понављамо сву браћу свештенике да учине своје евентуалне примедбе, које ако увојимо штампаћемо и њих на своме месту. Уред.

њују и разјашњују одредбу *служебника; праксса* у другим црквама православним и сами *склон* молитве, све то налаже свештенику, да благослови онда, кад говори: **самъ благослови хлѣбы сіи, пшеницѣ, вино и елей.** Благослов у другом ком моменту, није ничим оправдан, нити му има места.

(Истина 1885. бр. 6. стр. 91.)

У вези са овим при речима: **и умножи сіи во...** доноси „*Руководство для сельскихъ пастырей*“ и „*Сводъ*“ стр. 16. ово: треба у манастиру: „**и умножи сіи во скитѣи жительи сей**“; у граду: „**во градѣ семъ**“; у селу: „**во вси сі**“, а у архијерејском двору: „**во всечестнѣмъ домѣ семъ**“, говорити.

(Мој велики Типик стр. 32.)

2. Може ли се на литургији „преждесвященныхъ“ чинити спомен за упокојене чланове цркве?

„Истина“ у свом 7. (13.) броју од г. 1886. доноси на горње питање овај одговор. Једино онај напутак у архијерејском чиновнику, да после појања „**да исправится молитва моя**“: долази јектенија: **Рцемъ вси...** и остало, као на литургији св. Јована Златоустог све до „**помолитеся оглашенiи господеви**“. — може назвати стављено питање. Кад се прочита овај напутак, те се затим погледа, шта имају наши службеници у литургији св. Златоустог између „**Рцемъ вси... и помолитеся...**, тад лако можемо пасти на мисао, да се на пређеосвећеној литургији може чинити спомен за мртве, јер се у литургији св. Златоустог између споменутих јектенија, налазе и јектенија за мртве. Да лако можемо пасти на такву мисао, али лако се можемо уверити о нетемељитости њеној.

У самој литургији св. Златоустог јектенија за мртве није безусловни саставни део. Пре њих има оваква примедба: **аще ли бѣдетъ ѳ вспшихъ приношнiи**, што значи, да су та јектенија уметнута ту само за извесне случајеве, да су дакле могла бити и нештампана на том месту, исто као што нису ни у великим и сугубим јектенијама штампана она, која се по потреби у њих умеђу. Према томе споменути напутак архијерејског чиновника не мора се протезати и на јектенија за мртве.

Кад наша св. црква учи, да ради опроштења греха упокојених чланова цркве треба приносити безкрвну жртву, тад она под том жртвом разумева *потпуну* литургију; литургија пак са пређеосвећеним дарима није потпуна литургија На њој не бива *принооса* (*Лаодик.* сабора правило 24.), већ само се пређеосвећени дари *предлажу* вернима за причест (види у литургији **преждесвященныхъ** другу *нажњу* после приноса). Зато црква није одредила ни опћи спомен за мртве никада на дан, кад се не би могла обављати потпуна литургија. Она је у време св. четрдесетнице наредила, да се опћи спомен мртвима држи три пута (види *Типик* код друге суботе вел. поста), па од та три пута ни један не пада на дан, кад би се по правилу морала служити литургија са пређеосвећеним дарима, већ сви падају на дан, кад се мора служити потпуна литургија.

Да црква неће да се спомен мртвих чини у дане, кад се служи литургија са пређеосвећеним дарима, сведочи нам и *Валсамон* у тумачењу своме на 51. правило лаодикијског сабора. На дотичном месту вели се, да се по смислу тог правила не спомињу мртви кроз целу четрдесетницу, осим суботе. (*Синтагма* књ. III. стр. 219.). Услед тога има и наш Типик ову одредбу: **Ꙗкѡ аще бѣдетъ братъ нашимъ ѿити ко Господѣ во святыхъ сихъ днехъ** (т. ј. у време св. четрдесетнице), **посредѣ седмицы не выкаютъ третiи егѡ, даже до Пятка вечера, тогда во совершаетсѧ панихѵ́да егѡ. подобнѣ и въ Сбботѹ литѵ́ргiа егѡ. Во градѣшюю же Сбботѹ выкаютъ девятины егѡ.** (*Типик* код сиропусне Недеље).

Из свега што смо навели следи, да се споменути напутак архијерејског чиновника никако не може односити на јектенија за мртве, и да се на литургији са пређеосвећеним дарима не може чинити спомен за упокојене чланове цркве.

(Продужиће се).

О
брачним парницама.

Д. Р.

Из извештаја о седницама наших конзисторија, види се, како је у свакој седници предузето 20—30, а гдекад и више брачних предмета, а расправљено толико и толико бракова. А из извештаја о седницама митрополијско црквеног савета, да је коначно разведено обично преко 30 а и више бракова.

Из овог се види, да ће и наше конзисторије скорим достићи српијанске конзисторије, где се по 100—300 бракова годишње разведе, те је лако било неким председницима саградити куће са 4 стана са 4 собе, ил што рекао један наш пријатељ: 4 са по 4.

Ко је пак завирио у записнике седница конзисторијалних из прошлог века и то све до Рајачићева патријарховања; тај је видео, да су тада биле врло ретке брачне парнице, и да се по 10—20 година водила таква једна парница.

Од Рајачића, а особито од Машировића овамо, све се већма множио број брачних парница, и то од оно доба, како су и наше конзисторије узеле за разлог разводу брака и неодољиву мржњу, који разлог наша црква не признаје.

Усвојивши и тај разлог за развод брака, рапидно су се множиле брачне парнице код наших конзисторија, и где не беше каквог другог и јачег узрока разводу брака, ту се узимало за повод неодољива мржња, ког је било лако изнаћи и доказати.

Да се види, како су скрупулозно конзисторије поступале и тамо, где је био црквом признати разлог разводу брака за време Стратимировићево, навешћемо следећи допис његов, ког је писао владици пакрачком Кирилу Живковићу, који гласи:

Преосвјашченејши и високодостојнејши Г. Епископе, мње, во Христје Брате Љубезнејши!

Неки от Наших Господеј Епископов и тјех конзисторији разрјешенје брачнаго союза вини ради прељубодјејанија и после движенија брачнаго патента, такови поступак крајњеј нуждје и невзискујушчеј, дозволјали; сего ради Јего ц. к. величество средствием Интимата под 16. Јун. ѣ. т. N. 12523. от славнаго мјестобљуститељног Совјета изданого, мње всемилостивјејше наложити изволјели јесу, в том понизное извјестие поднести: Дозволјајут нашеја цркви канони помјанутија ради вини *брачнаго союза разрјешенје?*, и како в Јего ц. к. величества Државах в сицевих винах пашаја церков прежде изданија брачнаго патента поступати обиче?, јест ли сирјеч вини ради прељубодјејанија разрјешенје токмо от сожитија, или от союза брачнаго мјесто имјело?

За удовлетворитја сицевому високчајшему уређенију слеђујушчаја, обаче об ширние покорњејше предложих: да сирјеч нашеја матере церкви св. канони во древнаја онаја времена, јегда и граждански закони прељуботворци смерти, или сеј сходњеј казни подлагали, установљенни, таковија вини ради брачни союз разрјешити сознволјевали; јегда обаче граждански закони от строгости своеја против такових преступников отступили, ни церков нашја из самаго повода прељубодјејанија разрјешенје от союза брачнаго недозволјевала, и да напаче в посљедних стољетијах наша церков развје в особених и онаковних токмо случаех (мимо турецких предјелах, гдје и днес и из самаго повода прељубодјејанија брачни союз разрјешаетсја) јегда прељубодјеј (напаче же жена) казнеју тјашкоју и смерти сходнеју обложен, или коих ради церков древне брак разрјешити обиче, умножил, или страни невинија жизн во опасности била, или каковаја инаја великаја напаст сљедовати могла, разрјешенје от союза брачнаго из прељубодјејанија недозволала.

А в ц. к. државах прежде брачнаго патента, аше прељуботворец прегрјешенје свое и предзјатием против живота супруги невинија не возвисил, или в турецкија земли убјегши, мухамеданское невјерие непријал, каковиј догађаи не многи случилисја, разрјешенје от союза брачнаго мјесто неимјело.

Во сообразии коего, а и от овјета, в сем предметје от блаженопочившаго Предшесора моего в љето 1787. вишим надле-

жателством поднешенаго, в слѣдующих мое покорнѣйшее мнѣние изложих: во јеже бисја обикновени до нинѣ нашеја церкви в свщенних винах поступак и в будуштее потвердил, обаче всјакое, при дисцезалних консисторијах слѣдованое, и из вини прељубодѣјанија разрјешение от сојуза брачнаго заключившее. рјешение, прежде тогожде дјејствителнаго исполненија, да не бисја чрез, из не весма важних негли узроков слѣдованое, во таковој вине от сојуза брачнаго разрјешение ко уничтоженију св. тајни брака повод дал, или что таја вина от стран апелирана била, или ни, всегда Архиепископо Митрополијскому Нарицателному Консисторијуму на свиште развидјение поднесло.

В прочее со всјаким почитанием јесм
Преосвјашченства вашего
В Даље 21. Ноем. 1795.

покорнѣјшиј слуга
Стефан от Стратимирович с. р.

„Послаћу В. П. други пут копију мое репрезентанције, сада немам времена а велика је.“

Ну, није данашњим силним брачним разводима узрок само то, што је признато за развод брака и неодољива мржња, него уз њега постоје и други узроци.

Од многих, који се могу и смеју навести, томе је узрок и то, што ми немамо одређеног и тачног писменог реда и поступка, него за наше конзисторије важи и данас онај препотопски судски поступак од 1782., који је удешен према тадашњем земаљско-судском поступку угарском.

С тога је скоро код сваке наше овопределне — ил што би рекли Србијанци отачествене — конзисторије други поступак, и како се код њих гдекојих ради вашарски, поред неспремних чланова конзисторијалних, а често и бележника, који се често мењају; то знају понајбоље неки фишкали конзисторијални, који, док се не науче на постојећи шлендријан, не могу довољно да се начуде, како се олако решавају животна питања по поједине породице.

Крајње је већ време, да једном и наше конзисторије дођу до савременог судског поступка, кад сви наши досадашњи сабори при грађењу својих статута за конзисторије, стављаше: досадашњи судски поступак задржава се до даље наредбе, и ако многи и рефенти, а да не говоримо о члановима сабора и не знадоше какав је исти поступак.

Даљи је узрок данашњим силним брачним парницама и то, што има много наших свештеника, који водећи брачне парнице заслужују — што би рекли Србијанци — лепе паре, те да до њих дођу, наводе и уче сами странке из своје парохије, да поведу брачну парницу, и да ће им они израдити да се разведу, у место да настоје, да кад дочују да се који брачни парови не слажу, да их мире.

Многи је од таквих тако дрзак, да сам својеручно странкама пише и тужбу и даје званична уверања, дочим многи дају својој деци, па и женској, да их преписују, и не помишљајући каквих све бљутавштина нема у тужби.

Има веселника, који су због прављења таквих тужаба не само у своме месту, него и у околини изишли на глас, те им свет иде као неком чудотворцу.

Каквих ту нема обећања, а подједно и неистина, како они имају с том и том особом веза, и како и њима већи део морају дати, што све иде на омаловажавање наших власти; то се по себи разуме.

А тим веселницима особито су акције скочиле и приход се увеличао, од како наше конзисторије растављају и оне бракове, где су обе или једна странка биле римокатоличке вере, па обе ил једна прешће у нашу веру. Е, то су им добре моруне и на њих је многи веселник пишман.

С тога би требало мало боље припазити на те хиџене, јер исти, као свештеници, чији је позив и дужност, да мире где виде несугласност између брачних супружника, а не да их наговарају и уче, да им они бракоразводну парницу састављају, не заслужују другога од тога имена.

А има на жалост и самих чланова конзисторијалних, који се тим нечасним послом баве, и којима савест допушта, да се у седницама заузимају, да се тај и тај брак разведе, и ако су једном или другом

супружнику правили бракоразводну тужбу, и кад им се жеља испуни, да им писмено или телеграфски честитају срећан исход.

Да се доцније странци преставља како је врло тешко ишла ствар, и да он не беше у седници, тешко би шта од посла било, а странка сирота, усиљава се, те господину што већу јабуку даје.

И на ове би веселнике требало мало боље припазити и при полагању заклетве упозорити их на светињу заклетве и тајне већања у седницама.

Требало би и на помирителне комисије, коју установу устројство конзисторијално од 1782. не познаје, мало боље припазити и које се све поставити за чланове и председнике и одредити тачно време т. ј. колико времена има протећи од другог покушаја измирења до трећег, те не дати повода говору „и сумњи, да и ту може Петар или Павле помоћи.

У опште, треба једном са досадашњим шлендријаном раскрстити и увести и код брачних парница савремени поступак, а оне, који наводе на покретање парнице и који се пристрасно понашају, по осведочењу строго казнити.

Срамота је, као што смо одавна чули од једног бившег римокатолика, ког је наша конзисторија растављала за неколико сахата, т. ј исти је тог и тог дана прешао у 9 сахати из јутра у нашу веру, те и ако је исти био удаљен од Карловаца 8 сахати, а железница тада још не беше, он је тог истог дана до подне растављен био, а за три дана и од апелаторије, да је за сву ту незаконитост платио једном господину 100 фор., а члановима сваком по 10 фор.

Ово треба да учинимо већ и с тога, што се у Србији одавно поговара, да би требало одузети од конзисторија решавање брачних парница, и пренети их на светске судове, — а за што, то се не крије — што ће се данас сутра и учинити, те се бојати да и код нас не поникну такви гласови.

С тога се не играјмо с ватром, и мало боље припазимо на чврстоћу везе брачне. Немојмо је брзо и без врло великих узрока и повода раскидати.

Да је свему реченом доста кривица и до самог привременог устројства наших епархијских власти, по коме може бити и већином бивају за чланове духовних судова — конзисторија — бирани и онакови, чија се заслуга и спрема састоји једино у томе, што су чланове те и те странке, која је задобила већину; то је бар јасно.

Ал шта ћемо, кад ми и такво уређење, које не постоји ни код једне друге православне цркве, називамо „крвљу стечено право“, и нама су пречи „наши људи“, него сви други обзири.

С тога се не треба ни чудити, што је код нас онако, а није онако, како би могло бити и требало да буде и у том погледу.

Много званих а мало избраних.

Д. Р.

Ако онако потраје, дочекаћемо да ће свако ијоле наше веће место имати своје новине.

Како се у свету држи да је штампа — новине — девета сила у свету, што у истини и јесте, од како је Јеврејн у своје руке узеше; то да је среће, поред силних наших новина — листова и листића —, требало би да је она водиља код нашег народа и да му буде учитељ у свему што је добро, племенито и корисно.

Требало би, ал на жалост она није то.

Она је мање више — изузимо политичне листове, који најпаче иду у народ и народ их чита — највећи деморализатор народни, који народ одвраћа од паметног посла, а учи га и уводи га у партајичну борбу, борбу при којој се не бирају средства да се противник осрамоти и утуче.

Узимо скоро од реда наше политичне листове, на ћемо у њима врло кад — ретко — наћи што поучно и паметно за народ, него наћи ћемо у њима дугачке политичке чланке, који се отежу као гладна година, и ако би се оно, што је речено у 3—4 дугачка ступца могло рећи у 5—10 редака, све кад би и стојало оно, о чему се у чланку расправља, што пак није увек случај.

Уредници пл сарадници узму ма какав незнатан предмет, пл какву луду комбинацију, па удри расправљај на дугачко и на широко, а сироти читаоци — особито сеоски — читају

у сласт или стричу пишчеве мисли, те и они се онда упуштају у претресање, како ће Руја учинити ово или оно, како ће се Шваби напрамити илундре и томе слично.

Па као што су им обично дугачки чланци водени и празни, тако су им и дописи, у којима се описују најнезнатнији сеоски догађаји, при чему се обично не пропушта да се не бадрџне или не оцрни противник, белешке, и у опште више пута нема човек из целог листа да се чему паметном научи, а жене schon gar немају има баш ништа да науче.

А да је памети и среће, како би се дало много паметног и корисног написати у нашим политичним листовима и за људе и за жене.

И да се тако радило и ради, ми бисмо вапстину данас са свим друкчије стајали.

Ал шта ћемо, кад су се вође наших странака на дугачко и на ширико свађали и препирали — и то што-но реч ђаволски и не бирајући средство— о програмима морским, који нису вредили ни луле дуване, све да и не говоримо о њиховој неиспедљивости поред наше слабости, расцепканости, покварености, те свађајући се о њима, пропуштали смо оно лепо златно време, које наше комшије „луде Швабе" знадоше у своју корист употребити, те се размилиле по српским селима, присвојивши себи многу српску земљу, и не само да смо га пропуштали у непаметном раду и животу, него и многог и многог ратара скренусмо са правог пута и уведесмо га у врзино коло, у ком ће за извесно свабати шеве и данас сутра постати швапски надничар и слуга.

Ко прати ове учестане зборове и повереничке скупштине наших радикала и самосталаца, те види и зна какав је сеоски живот, што се потписано на позиву, а многи се и без пристанка и питања стављају на позиве, и какви се људи бирају у сеоске одборе, са задатком да провађају страначку организацију и какви се неписмени људи бирају за известитеље; тај не може довољно да се начуди и нађиви несавесности страначких вођа.

И кад човек — родољуб — у том страначком бунилу види, да се нашао један паметан Србин и то ратар Младен Видовић, који је уочио праву опасност по наш српски народ, те предузео, да залуталој лаконерној браћи отвори очи и да је поучи ономе, што је дужност била наше интелигенције; том се појаву сваки Србин — родољуб — из дна душе мора обрадовати, и дозвикути му: свала брате Младене и Бог те поживео!

Младен Видовић, ратар написао је и ово дана издао брошурицу под насловом: „*О социјалистима*", писма Младена Видовића ратара, са овим насловима: 1. Шта говоре социјалисте и шта хоће, 2. Зашто се социјалисте непречавају, 3. На што ће изићи ако пођемо за социјалистама, 4. Шта кажу социјалисте за порез и друге терете, а што каже српска странка, 5. Због чега облеђу социјалисте око нас?, 6. Шта српска странка тражи за народ да се народ помогне, 7. Могу ли сами закони човеку помоћи на макар бити најбољи?, 8. Могу ли нам помоћи закони и удружења, ако живот наш не преудесимо и поправимо?, 9. Како нас социјалисте уче да живимо?, 10. Може ли нам бити прави пријатељ онај, који не верује у Бога у душу?, 11. Подела земље, 12. Социјалисте лажу!

Ми ћемо из истих писама навести читаоцима нашим 10. писмо, а наши политични листови требали би да их све прештампају.

(Свршиће се)

ЛИСТАК.

Вести.

Избор посланника у Архиђецези обавиће се по закључку арх. административног одбора 23. нов. (6. дец.).

Реци ми, док ти писам казала! Нека је знано, да „патријархов двор" није задржавао држање сабора, него су његово држање ургирали радикали, а за што, то се зна као и све њихове изкулисне радње и намере, и наде бити имаћеће управитеља даљског спахилука, радикалског покровитеља. Само чекајте мало. Све ће јарко сунце објавити!

Радосна вест. Да би радикалска управа доказала своју љубав и поштовање према професорима, изабрала је за чланове средњше управе професоре карловачке гимназије гг. Милана Недељковића и Светислава (Славка) Котаровића.

И треба и заиста је и нужно да и два професора буду у средњшој данашњој радикалској управи са српско-православне гимназије.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Књижевни огласи.

Спремно сам за штампу, у другом издању, три своје књиге из области нереса назаренске:

НАЗАРЕНСТВО
његова историја и суштина,

према овом издању од год. 1894. у свему прерађено и допуњено; цена 4 круне;

Зашто се у нас назаренство шири и како би то могли спречити,

расправа о савременима нам верским, црквеним, друштвеним и економним приликама; цена 3 К;

Један разговор с назаренима,

за народ написано расматрање настранога назаренског учења о дечјем крштењу; цена 50 фил.

Ове ће се књиге на финој канцеларијској хартији и са свим новим ћирилским словима штампати само у онолико примерака, колико се с овим путем још претплатника јавило буде, те их доцније у књижарском промету неће бити. — Рок претплати до св. Николе.

Уједно се у мене може добити још и мој *Зборник Проповеди*, у коме су омилије редом на св. Јеванђеља од друге недеље после Духова па до нед. Закхеове, цена 4 К; као и ове брошуре: *„Побожни“*, цена 40 фил.; *У назаренској скупштини*, цена 20 фил.; *Како је наш деда-Живан оставио назаренство.*

Књиге се могу наручити или уз поштанско подувеће, или уз готов новац, у потоњем случају, одавде наплаћеном поштарином. — Наруџбину молим на моју адресу:

Срем. Карловци (Karlóca, Szerém m.), 1. (14.) нов. 1906.

Владимир Димитријевић,
назр. протосавјео.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ад бр. к 2187|866. ех 1906. 2—2, 90

СТЕЧАЈ

на упражњено место општинског ђакона у Сентомашу. Плата је 1000 круна годишње у готову и 3 ланца 1471|2200□ хвати земље, на коју ће земљу ђакон порезу плаћати. Компетенти имају своје ваљано инструисане молбе путем надлежности овој конзисторији до 26. новембра (9. децембра) о. г. укључно поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке држане у Новом Сиву 9. (22.) октобра 1906.

Митрофан с. р.
Епископ.

Број Е. К. 328. ех 1906. 1—3, 95

ЕДИКТ.

Овим се обавјештава *Стана Цвијановић* непознатог боравишта, да је њезин муж *Станко*, покренуо против исте бракоразводну парницу код ове Еп. Конзисторије, на се позива, да се у року од 90 дана рачунајући од дана првог увршћења овог едикта у „Српском Сиону“ пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога, на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без ње и на њезину штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 24. августа 1906.

Предсједништво

Број Е. К. 254. ех 1906. 1—3, 93

ЕДИКТ

Овим се обавјештава *Михајло Добрић*, сада непознатог боравишта, да је његова жена *Савка* покренула против истог бракоразводну парницу код ове Епархијске Конзисторије, на се позива, да се у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увршћења овог едикта у „Срп. Сиону“ пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без њега и на његову штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 28. септембра 1906.

Предсједништво.

Ад бр. К. 828|588 из 1906. 2—2, 91

СТЕЧАЈ

на упражњене парохије 6. плаћеног разреда у *Нађфалу, Соки, Станчеву, Кральевцу, Фењу* и *Петровцелу*.

Компетенти имају прописно инструисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 17. (30.) децембра о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 3. (16.) октобра 1906. године.

Председништво.

Ад бр. К 828|588 из 1906 92 2—2

СТЕЧАЈ

На упражњено место пароха у *Иванди* 5. плаћевног разреда и на место сист. парох. помоћника у Срп. Св Петру 4. односно 6. плаћевног разреда.

Компетенти имају прописно инструисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 17. (30.) децембра о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 3. (16.) октобра 1906. године.

Председништво.

Број Е. К. 478. ех 1906. 1—3. 76

ЕДИКТ.

Овим се обавјештава *Никола Мандарић* непознатог боравишта, да је његова жена *Сока* покренула против истог брачноразводну парницу код ове Еп. Конзисторије, па се позива, да се у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увртења овог едикта у „Срп. Сиону“ пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога, на законит начин опуномоћенога заступника, јер ће се иначе речена парница и без њега, а на његову штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 24. августа 1906.

Предсједништво.

Број Е. К. 555. ех 1906. 1—3, 94

ЕДИКТ.

Овим се обавјештава *Љубица Комадина* сада непознатог боравишта, да је њезин муж *Драгић* покренуо против исте брачноразводну парницу код ове Епархијске Конзисторије, па се позива, да се у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увртења овог едикта у „Српском Сиону“ пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без ње и на њезину штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 28. сепг. 1906.

Предсједништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ. ФАБРИЦИ 1.

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, прозвучено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са створеним одушкама прозвучена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђенаи као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

17— 3. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 645. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 22.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у среду 15. новембра 1906.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

Његово Високопреосвештенство Г. Епископ Дицезан горњокарловачки *Михаило* благоизволио је свршеног богослова *Николу Шакића* чино и правилно рукоположити дана 14. септ. ов. год. за ђакона, а дана 17. септ. о. г. за презвитера, који је одређен са 1. окт. о. г. по нов. кал. за администратора парохије у Врепцу, јер је тамошњи парох јереј Јован Крајновић добио шестомјесечни допуст за прелаз у Америку; дана 24. септ. о. г. свршеног богослова *Николу Трбојевића* за ђакона, а 28. септ. о. г. за презвитера којему је дата у администрирање I. и II. сиет. капеланија у Дрежници са 1. окт. о. г. по нов. кал.; дана 8. октобра о. г. свршеног богослова *Симеона Омчикуса* за ђакона, а 15. окт. о. г. за презвитера, које му је дата у администрацију I. и II. сиет. капеланија у Плашком са 1. новем. о. г. по нов. кал. Сва три горе наведена рукоположења свршена су у катедралној епископској цркви Ваведенија Пресвете Богородице у Плашком.

НЕЗВАНИЧНО.

Одговори на питања из пастирске праксе

Прикупио: Васа Николајевић.

(Продужење.)

Тако »*Истина*«. А »*Весник српске цркве*« у свесци својој за Јануар и Фебруар 1896. страна 38.* Београд, доноси сасвам противно „*Истини*“ овај одговор:

Устав православне цркве врло јасно казује, у које се дана за време св. вел. поста свршава литургија св. Јована Златоустог и Василија великог, а нигде не казује односно литургије и друге дане вел. поста, на случај, ако би ко захтевао, да се над умрлим одслужи св. литургија пре погребавања. А то се може десити, и у другом свету н. пр. руском, то се дешава врло често. Желећи да задовоље верска осећања своје побожне пастве, архипастири руске цркве снисходе у понеким случајевима и дају разрешење, да се над умрлим одслужи литургија св. Златоустог и у оне дане, када се она строго по уставу не би могла одслужити.

* и г. 1897. стр. 746.

(Указ св. Синода 1857. 28. Јан. и 1861. 18. Марта. Види Сводъ страна 34.). Но овакви су случајеви врло ретки. И зато у подобним случајевима сматрају да је згодније учинити помен умрлога на дан његова погребовања на литургији пређеосвећеној, која се служи сваког дана вел. поста, осим Суботе, Недеље, Понедељника и Уторника прве седмице великог поста. Пређеосвећена литургија правосл. цркве није само просто опште богослужење, као што је јутрења, вечерња и т. д но је то богослужење евхаристично, чијој цељи установе, реду и суштини ни у колико не противуречи такво помињање.

Као узрок да се установи нарочито свршавање божанствене литургије у вел. посту, служила су висока осећања радости о Богу Спаситељу, којом су се одушевљавали стари хришћани при учешћу у тајни св. евхаристије, која се није слагала са временом покајања и скрушеним расположењем духа, какво је у данима поста. „Ако је пост време жалости, говори Митрополит Леонтије (11. в.). а божествена је литургија време радости то су оци наши добро и достојно духа, који живи у њима, установили не свршавати божествену литургију у дане поста". Но „како је служба ова страшна и света, спасавајућа за цео свет, потребна од свега најпре, то није умесно, а ни оправдано оставити цело време вел. поста без ње : . . . За време четрдесетнице установили су св. оци Суботом и Недељом свршавати св. жртву, а у друге дане пређеосвећену".(Симеон солунски „о литургији пређеосвеш. дарова" Москва 1850.). Следствено да се установљавањем пређеосвећене литургије имала намера, да се из пуне литургије уклони или изостави све оно, што у њој служи за верне као извор духовнога славља, а да их опет не лиши преко целе седмице спасавајућих плодова евхаристич не жртве. То се несумњиво даје видити из тога, што је названа литургијом, а у главном — из њеног „чинопослѣдованіа".

Чин пређеосвећене литургије у суштини је онај исти, што и литургије св. Златоустог и Василија вел., само што у њој нема проскомидије и освећења св. дарова. Јектеније, молитве пред пренашањем св. дарова на престо, појање „Нынѣ силы небесныя": место херувимске песме, молитве пред причешћем, читање молитве господње, причешћивање, заамвона молитва и т. д., све то како по својој садржини, тако и по самом поретку, којим се врши, јасно напоминје на пуну литургију. И кад се пређеосвећена литургија свршава по чину литургије Златоустове, оће ли се свештеник тешко или смртно огрешити, ако руковођен чином последње, дода још где треба и јектенију за умрлог, кога ће по свршетку пређеосвећене опојати? На пређеосвећеној литургији уносе се молитве за оглашене и за оне, који се припремају за крштење (къ просвѣщенію), и онда зашто се не би могли и за оне верне, чија се телеса налазе тада у храму, — или им се само помен чини —? Устав изречно забрањује свршавати на нихиде (парастосе) у првој седмици вел. поста, до свршетка вечерње у Петак, а тако исто и страсне Недеље, а дозвољава да се врши опело у то време. Осим тога кратка молитва за умрле сваки се чита на пређеосвећеној литургији, када се говори сугуба јектенија.

Да би се што боље претставила истоветност пређеосвећене литургије са другима двема, оставља се на њој пређеосвећени агнец у целини. Са великом почашћу и поклонима као „жертвѣ таинѣю", преноси га црква са пређеосвећеника на престо и наговештава, да ради њега : „нынѣ силы небесныя съ нами невидимо служатъ". Да ли се и после тога може питати, да ли ће Бог примити молитве наше учињене на пређеосвећеној литургији за умрле, и сравњивати их по сили и дјејству са онима, какве уносимо на осталим службама црквеним? Овде с нама невидљиво служи сва небесна војска. А осим тога Господ наш Исус Христос заповедио је својим сљедбеницима, да моле Бога оца у име његово, и својим божанским речима зајемчио је, да ће таква молитва бити *чувена* и уважена: „аминь, аминь глаголю вамъ, аще что имате просите w отца во имя мое, дастъ вамъ". (Јован 16. 28.). На пређеосвећеној литургији ми приносимо

своје молитве за умрле не само ѳ имени господни", но још и са предложењем на св. трапези самога Господа нашег Исуса Христа у *виду* пређеосвећеног агнца (јагњета), који је заклан ради нашег спасења, и који и сад и увек посредује за нас.

Никољски (Пособіе: Петроград. 1888. четврто издање на страни 466.) наводи, да се може на пређеосвећеној литургији чинити помен мртвима, позивајући се на архијер. чиновник. (види наш Типик на стр. 74.). И *Малцев* протојерej у свом на немачки језик преведеном „Liturgikon"-у (службенику) на страни 183. издање у Берлину 1902. вели да се може на литургији пређеосвећених дарова чинити помен мртвима.

Ко од свих ових има право? Ми се слажемо с овима последњима, и чинимо помен мртвима на пређеосвећеној.

3. Кад се износи плаштаница на Велики Петак и када се на Ускрс уноси у олтар?

У Уставу нашем није ништа споменуто о изношењу плаштанице из олтара, нити о уношењу исте у олтар. Једино је у њему описан начин, како се плаштаница на вел. Суботу у јутру подиже из гроба, и обноси око цркве за знак, да је Господ и онда, док је у гробу лежао, дјелао као побједитељ.

Ћутање Устава о стављеним питањима надокнађује нам живо предање и пракса наше свете цркве.

И код нас и у руској цркви (бугарској и грчкој) износи се плаштаница и полаже у гроб на вел. Петак на вечерњи тада, кад се пође „слава" на стиховње, наиме песма: „Тіи ѳдѣющагеся". . . те се удеси тако, да пренос из олтара у гроб и смештање исте у гробу буде готово до односног тропара, који се пред гробом пође. („Благообразный Іосифъ". . .) (*Поученіе правосл. церкви о спасеніи міра II. стр. 290. Смолодовић, литургика, стр 263*). Пракса ова потпуно одговара смислу споменуте песме, што је најбољи знак, да збиља се тад треба плаштаница износити.

На Ускрс пак уноси се плаштаница у олтар тада, кад се пође тропар канона велико Суботног: Егда снизшелъ Есн къ смерти: (*Поученіе* II. стр. 233.). И у овом је пракса, коју од предака примисмо, са свим оправдана. Канон велико суботни пође се по Уставу на сами Ускрс пре ускршње јутрење, т. ј. на изласку времена, за које је тјело Господње у гробу лежало. После тога канона и тропара му зворике се одмах из олтара радостан глас: Воскресенія твоя Христе Спасе!, а дотле мора бити плаштаница већ у олтару. Најзгодији је дакле тренутак, да се унесе тада, кад се канон споменутим тропаром завршује.

Истина 1886. стр. 226.

Овако исто одговара на стављена питања и *Никољски* (Пособіе стр. 583.), додав, да се плаштаница после износа на вел. Петак и пред унос на Ускрс најпре окади унакрст. О томе говори опширно и наш Типик на стр. 302. и 306.

4. Може ли православни свештеник, кад нема свога храма, свршити литургију у протестантској цркви или у каквој приватној дворани?

Где ће се свршавати св. литургија, о томе су се црквена правила тачно изразила. Неспоминући односна правила саборна, доста је обратити пажњу на сами Требник, да се добије правилан појам о својствима места, на којима се св. литургија свршавати може. И прво својство таквога места јесте, да оно мора бити православним Епископом освећено, односно с његовим благословом може га осветити и његов заменик. Само на таковом месту може православни свештеник свршити св. литургију. На другом коме месту обављавати св. литургију православни свештеник, сам по себи несме. А ако би било потребе, да је сврши ван храма, кога је Епископ, односно његов заменик, осветио, тад мора за то добити претходно дозволу свога Епископа. Таква је одредба 31. правила VI. васионског сабора, које вели: *„клирици, који свршивају службу . . . у молитвеним одајама, што се по кућама налазе, наређујемо, да чо имају чинита са приволом месног Епископа; и за то који клерик не буде на*

овај начин што чувао, нека буде свргнут". Као што се види, месни Епископ може дотичну дозволу дати, а може је и не дати. То зависи од његове увиђавности и од околности, које захтевају, да се св. литургија ван освећеног храма сврши.

Кад протестантска општина уступа зграду, у којој се она обично моли Богу, православнима на употребу, тад је ми за онај мах можемо сматрати као *привашну* зграду. И православни Епископ може дозволити, да се у њој сврши св. литургија, ако је потреба и ако се при томе може очувати у свему светиња православнога обреда, и спокојство савести оних, који ће са православним свештеником св. литургији присуствовати.

Истина 1886. стр. 485.

Ми бисмо овоме свему имали да додамо, да православни свештеник мора пре свега, пре него што ће отпочети св. литургију да служи, осветити водицу, т. ј. свршити чин малог освећења воде, и дотично место освећеном водом пошкропити.

5. Може ли се прекинути започета литургија и у ком случају?

Литургија кад је једном започета, треба да се по прописаном реду и сврши. Но може наступити случај, да се већ започета литургија и прекине. Сви такви случајеви побројани су у „Извѣстіи ѹчительномъ". По њему има у главноме четири случаја, у којима се започета литургија мора, односно може, прекинути. Тако: 1. Ако је свештеник пре освећања дарова опазио, да хљеб из кога је извађен агнец, није приличан за тајну тјела Христова, а другога хљеба, који би за евхаристију прикладан био, у тај мах нема, тад му се заповеда „*абіе да престанетъ слѹжити*" „*У допунама учителн. извјестију*" упућује се свештеник, да у таквом случају, чим је опазио споменути недостатак, одмах узгласи: „*Слава тебѣ Христе Боже*": те за тим да изговори отпуст. — 2., Ако се свештеник који литургише, пре освећења дарова разболи тешко, те му није могуће даље служити, или ако умре „*слѹжба ѳстаѳлметсѧ и престанетъ*". У том случају прописује се, да се има обавити друга потпуна литургија, а неосвећени дари имаду се после литургије посебно употребити. 3., Ако свештеник пре *великог входа*, односно пре освећења дарова буде позван да крсти или исповеди болесника, код кога је опасност, да би могао на брзо умрети, тад му се налаже, да се има к болеснику упутити, те ако на време још у цркву приспети може, треба да настави литургију на ономе месту, где је прекинуо. Не може ли пак још тога дана довршити започету литургију ради удаљености болесника или другог ког важног узрока, тада да *ѹставитъ літѹргисати*", те обавивши сутрадан потпуну литургију, да на жртвенику употреби засебне дарове, који су остали од прекинуте литургије. 4., Литургија се прекида по сили нужде тада, кад би у време службе напали на цркву непријатељи, који би били у стању извршн руглу тајну тјела и крви Христове. У томе случају свештеник треба без обзира на то, да ли су дари освећени или не, употребити их. Тиме је наравно дотична литургија прекинута. Злонамеран нападај на самога свештеника, ватра или друга каква елементарна непогода не овлашћује свештеника да литургију прекине. Ако њему лично, а не тајни тјела и крви Христове, опасност прети, он је обвезан истрајати; за случај пак какве елементарне непогоде, мора покупити часне даре у антиминс, те извршивши из цркве наставити литургију онде, где је у цркви застао.

У ова четири случаја, сме се започета литургија прекинути.

6. На литургији, која се служи саборно, да ли онај, који началствује изговара речи освећења или сви служећи?

По учењу православне цркве сви који служе са архијерејем или другим којим старијим свештеником, саслужници су његови, и служе заједно сви Господу умом, речју и тјелом, и сви подједнако учествују у принашању бекрвне жртве онако, као што служе Господу, по вођењу Исаије, анђели на небу, без обзира

на више или ниже њихове чинове. И премда архијерej у својој служби претставља слику Исуса Христа, али он за то не претставља самога Христа, те служио он, или други старији свештеник са млађима, сви они приносе жртву, јер су за то удостојени, али онај који приноси жртву и који се на жртву приноси, то је сам Христос. Он је сам архијерej и сам Он сретењем нас приноси и приноси себе Богу и Оцу; нити се икакво свештено лице може одделити при свршавању најсветије жртве, као да он једини у њој има силу и важност, а остали, који с њим саборно служе, да тога немају. — Ове лепе мисли о праву при саборном свршавању свете литургије свих свештеника, истакнуте су биле у своје време у *„Пермским вjедомостима“ (1880.)*. А потврду њихову налазимо у синодалном архијерejском чиновнику литургије, у коме читамо ово: „вѣдателно же, ꙗкw мѣстоблюститель сїѧ Господнѧ словеса: пріимите ꙗдите . . . . и пiйте ѿ нея вси . . . . глаголати надъ хлѣбомъ й вїномъ всѣмъ сослужащимъ кѫпногласно, тихимъ гласомъ, но єдино слово съ архiереемъ: й ниже єдинымъ словомъ предварити комѹ йли ѹстатити архiерея, но ꙗкw йзъ єдиныхъ ѹстъ всѣмъ кѫпно рещи. Подобнѣ кѫпногласно же глаголати всѣмъ тайно надъ дiскосомъ: „И сотвори сiе хлѣбъ сiй . . . . такожде и надъ чашею: а вже во чаши сей“...

Одговор је на стављено питање сасвим јасан и одлучан: да при саборном служењу са архијерejем или којим старијим свештеником, сви служећи почињући од речи Господњих: „пріимите ꙗдите: па до преломивъ дѣломъ тѣмъ свѧтымъ“, говоре исте, и то начелствујући на глас, а сви остали под глас у једно исто време. *Истина* 1887. стр. 201.

О томе говори и „Йзъясненїе ученiемъ ѿ слѹжбѣ ѿтправленїя й совершенїя свѧтыхъ дарwвъ“, и *Николски (пособіе 1888.* страна 432.), који се такође позива на архијер. чиновник.

7. Кад више свештеника саборно служе без ђакона, шта ће који говорити?

У нашој цркви свештеници су при трапези сви једнаки. У свештенодејству учествују они једнако, па ма колико да их је ту без разлике на године, и на виши или нижи степен. И најстарији и најмлађи врши једну те исту службу. Посредством свих укупно приноси се Спас на жртву Оцу. У томе приносу сви свештеници, који служе, имаду једнак удео, једнако достојанство. Нема ту дакле ни млађег ни старијег.

Али наш служебник говори ипак: первый, ктoрый и т. д. свештеник, кад их више служи. Истина је. И врло добро говори о првом, другом, трећем и т. д. свештенику. Пошто у служби треба сви да учествују, а не могу сви у један мах све у глас говорити, то им се улоге деле, те нешто говори један, нешто други, нешто трећи и т. д. Са свим је пак природно, да ред тај тече по старешинству или достојанству, да млађи неће пред старијега. Али у самоме богослужењу уступање то млађега старијему не значи ништа. Тако се требају схваћати речи Служебника: први, други, трећи и т. д.

Према изложеном не може млађи говорити јектенију, а старији возглас, јер би то значило, да се један свештеник деградује на степен ђаконски, а то несме бити.

Шта ће који од служећих свештеника говорити, не стоји у нашим црквеним књигама. Пракса појединих цркава може у томе бити различна и јесте различна. Но не би требала бити различна, бар у једној те истој цркви. И у нашој цркви у томе нема једнообразности. С тога неће бити безкорисно, ако овде изнесемо на углед праксу руске цркве, која је бар донекле основана на указима светога Синода руске цркве.

Прокомидисање обавља обично најмлађи служећи свештеник, који и *кади* пре почетка литургије. Најстарији или *први* одпочиње литургију, и говори прву јектенију с возгласом. *Други* говори прву малу јектенију с возгласом, а *трећи* опет другу малу јектенију са дотичним возгласом. На малом входу *први* носи еванђеље и говори Премудрость прости и после Йкw свѧтъ: После трисветога говори *дру-*

ги: вонмемъ, *први*: миръ всѣмъ, *трећи*: премудрость. Пред читање апостола говори *други*: премудрость и вонмемъ, и *кади* за време читања из апостола. Пред читањем еванђелија говори *први*: миръ ти, *други* премудрость, а после отпојеног аллилія говори *други* премудрость прости услышимъ..... *први*: миръ всѣмъ, и ѿ Н. сватаго Еваггелія чтеніе, *трећи* вонмемъ. После еванђелија, које чита *први*, говори *исти* и сугубу јектенију; *други*: помолитеся: *трећи*: Елицы оглашеніи: *први*: паки и паки с возгласом, и *кади*. На великом входу *први* узима путир и дискос, и спомиње христољубиви род и императора, *други* носи крст спомиње царску породицу, *трећи* носи копље и ложицу и спомиње Епископа, и *први* завршује споминање, полаже путир и дискос на престо, покрива их и кади. *трећи* затвара двери и навлачи завесу. Затим *други* говори јектенију: Исполнимъ молитвѣ: са возгласом, *први*: миръ всѣмъ, и све остало до и да вѣдѣгъ милости: ту наставља *трећи*: всѣ святыя помянѣвши: *први* говори: И сподоби насъ: После причести *први* узима путир и говори: Со страхомъ божіимъ: Спаси Боже: Всегда нынѣ и: . а *други* прости пріимше: с возгласом, за време кога *први* полаже еванђелије на антиминс, *трећи*: Съ мыромъ йзыдемъ. Господѣ помолимся. и чита заамвону молитву; *први* говори: Благословеніе господне: и отпуст. *(Хојнацкій: практичн. руководство для священнослужителей*, Москва, 1883. вып. I. гл. IV. отд. 6. ст. §. 121. и глава дополнит. Д. у вып. II. стр. 98.).

Истина 1888. стр. 79.

По *службенику бечког издања од 1854.* говори на вел. входу *први* свештеник почетак и спомиње цара, *други* спомиње Епископа, *трећи* свашшнички и монаш. чинъ; *четврти*: ктитори и приложи. и *први* завршује. (види наш *Типик* стр. 62.).

8. Неспреман ђакон за службу, а мора да служи, учествује ли у свима дјејствима свете литургије?

На ово питање пастирске праксе даје нам најбољи одговор: „*Руководство для сельскихъ пастырей*“ од г. 1888. бр. 16. Ђакон ступајући као саслушалац великог и страшног свештенодјејства — приношења бескрвне жртве, — мора бити проникнут чувством најдубље смирености и свести о томе, колико је недостојан, да учествује на св. трапези Господњој. Ово чувство и ова свест особито мора бити при њему тада, кад приступа св. трапези без прописане спреме. И због овога, ако и нема прописа одређених, како има ђакон да поступа у оваквим случајевима, ипак по осећају побожности пред величином светиње, усвојено је црквеним обичајем, да ђакон, који се није како треба спремио за службу, не сме осим св. причешћа, учествовати у неким одређеним дјејствима при св. литургији. А та дјејства јесу: 1. Он не чита са свештеником пред царским дверима „начинательныя молитвы“ пре проскомидије; 2. Не обраћа се пред „Благословенно царство“ свештенику с речма „время сотворити“, него тихо му се обраћа са „Благослови владыко“, па добивши благослов од свештеника и пољубивши му руку, полази на амвон ради узгласа: „Благослови владыко“, и ради јектеније; 3. После великог входа не обраћа се свештенику за молитву о себи, а тако исто ни свештеник к њему, него онако, као у почетку литургије проси благослов са речма: „Благослови владыко“, и добивши прости благослов од свештеника, одлази на своје место ради даљега свештеношењења. 4. На узглас свештеника „повѣдныя пѣсни“: не подиже он звездицу, него то чини свештеник. 5. Тако исто и при освећењу св. дарова не приступа к св. трапези, нити подиже св. даре на узглас: Твоя ѿ твоихъ: него то чини сам свештеник, а он тек после освећења св. дарова кади док се поје: достойно есть; 6. Не приступа к св. трапези у време причешћа свештеника, не сабира честице у св. путир, него и то све чини свештеник. Осим тога у неким местима бива и то, да ђакон који служи без прописане спреме, не износи св. даре после причешћа и не узглашује: „Со страхомъ божіимъ:“ — Од оваквога начина поступања, који је ушао у обичај црквени из чувства побожности к

великом и страшном свештенодјејству, несме одступати ни један ђакон, који без прописане спреме, учествује при свршавању св. Литургије

Истина, 1888. стр. 319.

9. Могу ли свештеници при саборном служењу, осим начелствујућег, служити св. литургију а да се не причесте?

По правилу црквеном (Апост. прав. 8.) свештенослужитељи су дужни причешћивати се на свакој литургији из бојазни, да за неиспуњење тога *„без благословеној причини“*, (великог, стварног и оправданог узрока) не би били удаљени из заједнице црквене. Приступајући овој страшној тајни неопходно је нужно, да се за исту припремимо достојно по изложеном начину (види „Извѣстіе учително“).

На тај начин правила црквена, и ако допуштају, да се свештеник не причести у случају *„благословеној вини“*, опет не дозвољавају служити без припреме. У пракси бива, да се повекад дозволи ђакону служити без припреме, но за свештеника такво одступање нема апсолутно никаквог основа, јер свечаност богослужења не састоји се само у великом броју оних, који служе, већ на првом месту у општој чинности — поретку и благољепију службе. А може ли се назвати служба чина и благољепна, кад се крши једно од најглавнијих правила црквених? Тако *„Весник српске цркве“ од г. 1898. стр. 174.*, а тако говори и *„Богословски гласник“* књига VIII. св. 5. стр. 561.

И *„Гласник правосл. далмат. — истр. епархије“ од г. 1894. на стр. 59.* доноси овај одговор на стављено горе питање: Није дозвољено свештеницима, да учествују служењу св. литургије без причешћа. Овакав одговор строго се слаже са црквеним прописима. Ако је за прва три века хришћанства и за верне, који су присутни били свршивању евхаристије, обвезно било примање св. причешћа (ап. прав. 9.), то се још више тражити мора од оних, који тајну св. евхаристије обављају. — Има додуше случајева, кад се са каквог особитог важног узрока може учинити изнимка. У „Извѣстіе учително.“ у служебнику указују се сви разни случајеви, при којима свештеник може, да се не причести, али у истом се прописује, да ако се свештеник — изузев указане особите случајеве — не причести божествене тајне „тяжкую согрѣшитъ и извержетіе подлежитъ.“ Свако одступање од наведених прописа саставља собом такву новотарију, која се по језику црквених прописа назива „безчинѣмъ“.

И *архидијецезална конзисторија карловачка* одлуком својом од 1. Августа 1886. к. 495. налаже свештеницима, да кад саборно служе, сваки од њих приступити има св. причешћу, дакле да спреман за служење св. литургије бити мора. Шта више *иста је* одредбом својом од 15. Априла, 1856. наложила свему архид. свештенству, да онде, где у једној парохији а при једној цркви више свештеника има, а само чредни служи, ипак сви остали морају бити спремни за служење св. литургије, да за случај нужде, могу у свако доба литургију свршити, или прекинуту даље наставити.

(Продужиће се).

Сазив српског народно-црквеног сабора.

Д. Р.

Од 1864/5. године, које се године почело радити на грађењу наше црквено-народне аутономије, до данас је прошло 42 године, за које време одржано — управо — сазивано 9 сабора и обављено 9 избора саборских посланика, а потрошено на саборисање око 700—800.000 кр., а да и не спомињемо, колика је грдна свота потрошена око одржања разних зборова и конференција и из саме изборе.

И за то дуго време и толико утрошени новац, **ми још не изградисмо своју црквено-народну автономију.**

Ми још и данас немамо статута за избор митрополита-патријарха, немамо синодског уређења, немамо поступка за конзисторије и митрополијско црквени савет, пословног реда за народно црквени сабор (онај што га имамо, то је за народни привилегијски сабор), о руковању са црквено-народним и манастирским имањем, о уређењу народних централних вла-

сти, о мировинском фонду за свештенике и учитеље, а да и не говоримо о јадним и непотпуним привременим уређењима епархијских власти и о другим уређењима, у којима има много и много не само површности и непрактичности, него и супротности, нити једнан принцип у њима влада.

А не мамо их и така су нам и што их немамо скоро сва уређења с тога, што су се наши сабори, у којима су скоро сами адвокати били, свађали и препирали било са црквеним јерархом, било са државном влашћу, а при доношењу разних уређења радило се на брзу руку, без дугог промишљања и узимало се већином од лутерана, као што је н. пр. уређење општина и епархија.

С тога се не треба ни чудити, што не веје један принцип у нашим уређењима, која за то нису рађена у једно време.

И кад је оно 1897. хтела и јерархија и круна, а пре тога 1892. већина саборска да се једном донесе целокупно уређење наше црквено-народне автономије, као што га имају и Румуни у Угарској и Лутерани, те саборски одбор и изготовио једноставан — целокупан — статут — прозвани из подсмеха „јединственим“ —; тада се што но реч дигла и хала и врана, против њега. А што је најкарактеристичније то је то, да се не само против њега писало по новинама — наравно без стварне критике, него онако фрасасто по нашем обичају —, него су се држали и народни зборови и поједине варошке и сеоске црквене скупштине ограђивале се против доношења једноставног статута, и ако нису ни знали, шта се све у њему налази.

Њима су народне вође, које су увиделе, да би им се њиме избило из руку главно средство за кортешовање, навели два три §§., која су народу омилеза, како се смера, да се они одузму, те зазвонили на узбуну, на што је наш народ брз, без да су народу рекли и главну и управо најглавнију његову добру страну, т. ј. да се наша автономија изучне испод туторства владиног.

И што је најжалосније то је то, да се 1897. није имало толико смелости те довикне и у сабору, не ћемо да знамо о једноставном статуту, не треба нам, него најпре згодну извину у томе, не ћемо да нам се прописује дневни ред, и да њега узмемо пре свега у претрес.

А 1902. могоше пристати на прописан дневни ред управо маршруту, изречену тобоже о задатку сабора.

А како је била згодна прилика и 1892. и 1897. да се што-но реч изради и дозида са свим наша црквено-народна автономија, којом се приликом могло и требало све оно у постојећим уређењима исправити што је непрактично и шкодљиво, и изменити односно допунити са практичним и корисним.

Други народи настоје на томе, да имају у целини законе и уређења за поједине државне гране и установе; а ми се Срби бојимо и одупиремо се да дођемо до целокупног уређења наше црквено-народне автономије, изграђене од једних људи и једном духу — принципу, у једном статуту — књизи, него волимо да их имамо у 10—20 статутића и уређења у неколико принципа.

Или може бити, то је код нас отуда, што се у последње време почело на широко и на дугачко причати, како смо ми Срби демократски народ.

Ако се пак и та наша црта може назвати демократском; не знамо шта се може назвати непаметном!

И да су се бојали једноставног устројства и радили против њега људи, који не знају шта је кодификација закона; не би се томе паметан човек ни чудити могао.

Али је за чуђење, сажаљење и осуду то, што су томе били противни и радили против кодификације и довршења наше црквено-народне автономије људи стручњаци, правници и одветници, и то не само млади него и средњи и стари, који су добро знали од какве је благодети кад има кодификованих закона, створених у једном духу — принципу.

А што су се томе одупирали и били противни узрок је лежао у томе, што су се бојали да се том приликом не одузме од народа „крваво стечено“ право, да посланике за сабор бира: заједнички народ са свештенством и то како световне тако и свештене.

Јер као год, што је некад влада имала ослонца у 25 милитарних посланика у сабору, тако су исто и наше политичне странке, које су свој рад пренеле у народно црквени сабор, напустивши политично поље, које није тако безопасно а и ни уносно, као што је црквено, имали у њима ослонца, пошто су и њих на

основу изборног реда бирали по својој вољи, без обзира на глас свештенства, које треба у сабору да заступају.

Наши прваци на сав мах вичу и заглушне нам уши од њихова викања: ништа о народу без народа, те ко се од свештенства усуди да подвикне: ништа о свештенству без свештеника, тај се жигоше као народни издајица, настражњак и томе подобно.

И то је без сумње знак и доказ демократизма наше!

Ако има још где у свету сабора, који носи име народно-црквени, да се у њему чује само глас народа, а не и цркве, ево наше главе!

Јер оних 25 свештеничких посланика, који по устројству саборском у сабору седе, ти се овамо од 1872. с врло малим изузетком, не могоше сматрати као преставници цркве и свештенства, него као преставници странки, који су се у свему морали покоровати партијској дисциплини и радити и гласати онако, како им је странка заповедала.

И у томе њиховоме држању и лежи што би рекао г. др. Л. Костић трагичност наше демократизма, а подједно и свести код оних наших свештеника, који се дадоше бирати као страначки кандидати и радити на саборима не по својој памети и дужности, него по страначкој дисциплини и туђој памети.

Једино се што би рекли правници може узети за олакшавајућу околност то, што су наше странке, желећи имати мамелуке, бирали већином најлошије и најнеспремније свештенике, које су стављали као против-кандидате против нашим најспремнијим и најугледнијим свештеницима, те кад је код једног избора побеђио један Севан Моловић архимандрита Илариона Руварца, тада је изишао у „Браник“ телеграм, како је свест народна код избора победила!

А *шо* се рекло с тога, што је *то* захтевао партијски интерес и дисциплина, који нас је и до данас, а који ће нас и од сада још већма упропашћивати, док нас једном са свим не доведе до пропасти народне и презирања код осталих паметних народа.

Пољаке је довео до ропства њихов „veto“, а нас ће довести до пропасти наше странке и страначки обзири, при чему по неке вође играју и надајничку и недостојну улогу, и то народ и његова покварена и неродољубива интелигенција не види, него се за њима поводи и ласка јој што су под барјаком таквих издајника народних.

Наше су дакле народне вође и прваци овамо од 1872. — од првог избора по изборном реду од 1871. — сматрали и сматрају за најважније народно право (које они називају „крвљу стечено право“, и ако за његово донашање није се пролила ни једна кап крви, ал је доста приливено — управо попијено — чокотове водице —), да народ заједно са свештенством бира и световне и свештеничке кандидате, због чега су као што рекосмо врло често долазили — бар од свештеника — по најлошији и најнеспремнији свештеници.

Па и ако су овамо од 1872. на свима одржаним саборима до данас имали народњаци — прво народно-слободоумна а после радикално самостална странка — огромну већину, поред свег тога, што се у прогласима народу довикивало: „народе, твојој је народно-црквеној автономији одзвонило, ако не изабереш за посланике ове од нас препоручене кандидате“, што је наш сирома народ мислећи да је и у истини тако, а не имајући појма о самој автономији, и бирао препоручене кандидате и то скоро већином саме адвокате, па често и оне, за које није чуо, и који тамо где су и где их знаду, не би добили ни 10 гласова, једногласно, за које су наравно гласали и народни попови, као што је било 1902. у вршачкој епархији; нису наши сабори не само ништа за народ извојевали, нити се и један други њихов закључак потврдио, до ли ове две мировинске уредбе, т. ј. 1.) за удовице и сиротну децу срп. православног свештенства и 2.) за народне чиновнике и професоре.

А што су случајно оне потврђене, то се има захвалити Његовој Светости Преузвишеном Г. Патријарху Георгију, који је својим утицајем у згодној прилици знао задобити превишњу потврду.

Остали су закључци саборски и предлози, осим одлуке о избору епархијских власти одлазили што-но реч под купус.

А одлазили су с тога, што не беше ни родољубља нити увиђавности код страначких вођа, који бојећи се за своју популарност, не

смедоше отступити од начела изреченог и донесеног по некад и у расположеном стању од њиховог творца.

За пример навешћемо само један класичан доказ, који јасно показује, како се код нас лакомислено поступало и радило.

Покојни др. Илија Вучетић, многогодишњи вођа слободоумне народно-либералне странке, и најбољи познавалац наших автономних уредаба, 1885. Августа 14. приликом свога избора за посланика саборског у Н. Саду рече и ово: „— — Много чујемо да се говори: да од народа зависи све, и да је наша народно-црквена автономија у нашим рукама. Ово не стоји. Народ је ево учинио своју дужност, изабрао је скоро све привржене видовданских (у Сомбору) одлука, послао је за заступнике на сабор с веома незнатним изузетком све саме поборнике автономије, те по томе кад би једино од народа зависило све, и кад би автономија била у нашим рукама, то би већ сад постигнуто било. Но на жалост, није тако. Народ је истина учинио своје; али сад тек наступа онај главни и тежи задатак, што га имају изабрани заступници да изврше, и ту се ја слабом успеху надам".

„У свима питањима наше автономије има два фактора, два чиниоца, који решавају, а то су: народ заступљен у своме сабору с једне, и државна власт с друге стране. Тек ако се та два чиниоца спораузуме, ако државна власт одобри оно, што сабор сврши, онда може бити успеха од рада саборског".

„Народ заступљен у сабору и државна власт лакше би се спораузмели, и од рада саборског могли би се надати успеху, кад не би био неки трећи, који се ту испречио између народа и државне власти, те не да доћи до спораузма. Тај трећи, то је данашња фактична поглавица наше цркве (Герман патријарх). Ја не држим да га ми можемо отклонити; али ако успемо ма у толико, да га можемо учинити безопасним по нашу автономију, и да његов уплив сузбијемо, онда ће се моћи постићи спораузм између та два чиниоца при решавању наших автономних ствари, и тек онда би могли нешто учинити за обезбеђење и унапређење наше народно црквене автономије" („Српско коло" бр. 66. за 1885.).

Ово рече Вучетић при своме избору, а не хтеде или не сметде то начело изрећи и у прогласу упућеном „милом" народу за изборе, него се у њему рече, како је народ господар у автономију, те с тога му се и препоручило да бира за посланике само ове челик карактере и познаваоце автономних установа.

У поменутом своме говору Вучетић добро и исправно рече, да је и влада фактор у нашој автономији, ал заборави или не хтеде или не сметде рећи, да је у њојзи фактор и јерархија, коју је и сама државна власт признала за фактора. Ако није хтела да помоћу народа постигне нешто, на што јерархија не би пристала, она је у свакој прилици питала и њу за њено мњење о чему би се могло више примера навести.

Необорима је дакле истина, да у погледу наше народно-црквене автономије постоје три одлучујућа фактора, од којих је државна власт најодлучујући, пошто од ње зависи потврда или непотврда сваког саборског закључка.

А што је дотле дошло, и што је данашњим даном **таква** наша автономија, — коју још 1875. Милетић назваде „укљештеном" —, томе су криве наше народне вође и адвокати — посланици —, који сматраше наше саборе за најзгоднији место, да у њима покажу своју мудрост и ученост држањем дугих — већином шупљих — говора, и непознавањем нити стварн нити прилика, те тражећи сувише много, не добише ни ништа или добише врло мало.

Румуни за шест недеља изградише *праву* автономију, и када оно 1870. један посланик рече: дај да израдимо и ми нашу автономију по румунском устројству, тада др. Ј. Суботић одговори: Румуни треба да се уче од нас, а не ми од њих.

А данас узалуд зовемо за румунском автономијом!

А што је у целој досадашњој радњи наших сабора — овамо од 1872. — најжалосније, то је то, да се наше странке не стидеше здружити се и са државном влашћу против јерархије, и волеше њојзи попустити и признати јој нека права, него јерархији, која је тражила црквом призната јој права.

И они то чинише поред свег тога, што је још 1870. блажене памети пакрачки владика Никанор Грујић довикнуо народњацима у сабору, који хтедоше градити народно-црквену автономију на основу државних закона: „Не

стављајмо је господо на тај темељ, него је ставимо на много сигурнији темељ т. ј. на народно-црквени. Ви велите, да је државним законима гарантована наша народно-црквена автономија, али ја се бојим и тога, што у њима има и ствари, које се нама не допадају, и питање је, хоће ли нама законодавац допустити, да кажемо, шта примамо, а шта не примамо, и шта је по нашем — саборском мишљењу добро, а избацити што нам не годи. А кад се ставимо на наш рођени темељ, не може нам нико стати на пут; можемо држати сабор кад год нам је воља".

Народњаци, не хтедоше послушати мудри савет Грујићев, него ставише се на темељ државних закона, те с тога и не имадосмо од то доба ни у прописаном времену сабора, а да и не говоримо о њиховој јадној улози и нерепектовању њихових закључака, што се све могло уклонити, да је било мало више памети и увиђавности, те да се правио мир и погодба са оним фактором, с којим га је требало правити т. ј. са јерархијом, којој је свакако преча и црква и народ, него туђинским променљивим владама.

И ако се имало и много времена и горког искуства, да су наше и воље и странке могле увидети, где запиње и где и шта треба радити, да се једном дође до трајног уређења наших народно-црквених ствари, и да по досадашњим и данашњим нашим установама на све стране пропада нам и црква и школа па и народ, једном речи ако смо ради добра и живота и напретка и цркви и школи и народу, да морамо другу памет узети и другим животом почети живети; то се све није хтело увидети и признати, него се ударило старим путом, који нас је и довео до данашњег очајног стања. Те како по Богу имамо три странке, то је свака у својим прогласима своме „милом" народу ударала да свира у старе жице и позивала га, да само њене присталице изабере за посланике, и то наравно већином адвокате, и ако их и то само њих изабере, биће берићета, а ако изабере које друге, ало и по народ и по цркву!

А да се прво приближило јерархији и с њоме се ставило у договор, **како** да се дође једном до трајног мира у цркви, уређења паметног а подједно и до реда; то ником од народних вођа-првака страначких није ни падало на памет, нити је сматран тај корак за нуждан и за потребан.

А и како би, кад наше странке имају пречег посла да пребацују вођама других странака, како су учинили смртан грех и тиме, што одлазе у патријарашки двор на ручак и што љубе Његову Светост у руку, а ови то одбијају од себе с поносом, како то нису чинили ни до сад, а не ће чинити, ни од сада!

На како што се до сада радило пред изборе саборске, **тако** се ево ради и сада за идући сабор, што је сазван за 10. децембар о. г.

Све наше странке и страначке вође, сматрали су да није ни потребно да ступе с јерархијом у какав договор и преговор — а по њиховој памети и нашто, кад она по њиховој памети није никакав одлучујући фактор, и кад су код нас данас тако десператне прилике, да се то сматра за ванредан грех доћи у додир са јерархијом —, те да је бар упитају, **шта** да се ради на предстојећем сабору.

Радикална је странка — њен саборски одбор — израдила бар неке што би рекли Србијанци с брда с дола скупљене предлоге, без да је при њиховом грађењу јерархија учествовала, а остале странке, у колико се зна, немају ништа спремљеногa.

А у колико се зна, није ни јерархија готова са својим предлозима, јер једноставни статут од 1897. не може се сматрати за њен статут, прво с тога, што је њега донео саборски одбор, а не свети архијерејски синод или скуп епископа, а друго, што у њему има доста наређења, која јерархија не може као своје усвојити и на њих пристати.

У својим предлозима **мора** она захтевати за себе она права, без којих се она не може звати јерархијом. И ако их не може извојевати, она ће задржати своја права и не напуштајући их својевољно, уступати сили, и чекати време, да их извојује. А дотле ће с болом у души да гледи, као што мора и данас да чини због напуштања јерархијских права од стране својих претходника, каква се чуда и покори чине на народно-црквеном автономном пољу.

На кад чаша народно-слободоумна (либерална) и самостална странка немају ништа спремљеногa за сабор, а нема још ни јерархија, него је једино спремила нешто радикална; на

неће се и нехотице питање: па ко је онда настојао на томе, да се сазива народно-црквени сабор и то у ово зимње доба, које је неподесно не само за само обављање избора изборника и посланика, који се неће ни моћи свугди по закону ни обавити, него је у заказано доба за сабор не могуће многим свештеничким посланицима напуштати на дуже времена парохију, а да и не говоримо о томе, да је у Карловцима немогуће наћи 75 сталова за посланике?

Ко, па ко други, него радикална странка!

Њој се журило — а за што, то је друга ствар — и исплао јој је за руком, да су меродавни предложили круни и без претходног договора са председником Његовом Светости, да се сабор сазове у течају ове године, у сред зиме — кад му време није!

Шта се мисли на самом сабору радити, и да л су што радикали преко својих пријатеља углавили са меродавнима у Пешти; ми не знамо, нити хоћемо да верујемо у оно, што се све о томе говори.

А и зашто да смо љубопитни, кад ће то јарко сунце објавити, а снег ће показати свачији траг.

Сабор је дакле сазван, и то је чињеница с којом се мора рачунати, као и то, *да за расправни сабор није ништа спремљено*, јер ваљда се не ће моћи веровати још и у то, да ће се допустити и да се може и сме допустити, да наши сабори и на даље доносе којекакве привремене уредбе и одлуке.

Ако је меродавнима стало до реда и у нашој црквено-народној автономији, — у што не можемо сумњати —; онда се мора једном она уредити на сасвим другом основу, него на ком је склопљена данашња автономна зграда, на којој има рада од свакојаких градитеља и грађе и материјала.

Она се мора подићи солидно, од једних градитеља и једне грађе и материјала.

Крпежа и крпљења је било и сувише.

За престојећи сабор наше странке раде из петних жила. Програми се народу пресмамљавају, кандидати се истичу и уздижу а противкандидати заједно са противном странком грде, нападају и омаловажавају. Народу се обећавају куле и градови и како ће протећи по земљи Србиновој мед и млеко, ако се само предложени њини кандидати изаберу, и то направо потећи ће од Даља и манастира, јер тек не може се захтевати од народа да он издржава своју автономију.

Доста је од њега, што ју је „крвљом“ својом извојевао!

Јерархија ћути и гледа чудо и покор, који је достигао врхунац.

А нашто да и она што ради и да истиче своје кандидате, *кад је наш народ, заведен од несавесних вођа, подељен у странке и неприступачан сваком паметном савету.*

Она ће своју реч и то мушку реч рећи тамо и тада, кад устреба и своје становиште изнети, које не ће бити њено лично становиште, него становиште источно православне цркве, којој је оснивалац сам Исус Христос.

Доста је било и расправљања и кокетирања и попуштања, време је једном да се каже и одлучна.

А дотле будимо стрпељиви, те пустимо још ово кратко времена до отварања сабора „народне и црквене пријатеље“ да се размеђу са својим пријатељством и спрам народа и цркве, а пошто се једном отвори, тада ћемо их запитати за јуначко здравље и видети на делу њихову љубав и спрам народа и спрам цркве, а уједно и њихово или јунашгво или кукавичлук, кад им се подвикне попут оног цинцара: једи га бре печеног, јер ћеш га јести сутра куваног!

А дотле живи били па видели!

Извјештај

о седмој редовној сједници прав. епарх. конзисторије пакрачке, држаној 18. (31.) јула 1906. под предсједавањем Његова Високопреосвештенства Господина Дијецезана нашег *Мирона*.

Узета је на знање класификација слушалаца прав. богосл. завода у Задру. — Узет је на знање допис више владе у предмету вјерозаконске припадности Б. В. — Узет је на знање допис зем. владе, да се расправа у предмету вјерозаконске припадности М. С. води код кр. жуп. области у О. — Остало се при овостраној одлуци, да се брисање Д. С. из матице не забиљежи и поново се тражило од зем. владе, да Д. С. остане припадницом правосл. вјере, јер су с тиме и родитељи споразумни. — Удовољено замолници више владе и наложено парох. зва-

њу у Б. да у матицама вјенчаних код Г. Т. и Ј. рођ. П. забиљежи додатак о разводу њихова брака. — Позван је јереј П. Б. да у року од 8 дана поднесе очитовање о свом занемаривању катих. дужности на основној школи у В. Б. — Благодарношњу је примљен и похрањен у архиви „Шематизам“ прав. ист. архијеп. конзисторије буковинске у Черновици. — Упућено је парох. звање у В. П. да дупликате матица концем године по ст. кал. надлежној полит. области подноси. — Узет је на знање избор Р. К. срп. богослова из Р. за подбиљежника код епарх. власти пакрачких. — Узет је на знање нацрт за сликање парох. цркве у Н. С. и о том је обавијештена кр. кот. област у Б. — Саопћено је кр. кот. области у П. да је пресуда у брако-разводној парници Г. В. и М. К. својеодобно страни издана. — Узет је на знање извјештај Ј. П. кр. проф. и катихете у З. о напретку и владању правосл. ученика кр. реалне гимназије с њом спојене више трговачке школе у шк. год. 1905./6. — Упућено је парох. звање у Н. Г., да удова Ј. Т. има да се искаже епарх. конзисторији овој судбеном одлуком, да је власна подићи неисплаћену пок. јој супругу приномоћ. — Поднесена је с препоруком С. Одбору молба С. С., окр. прот. у П. као скрбника умоболног јереја М. Ј. ради подјеле мировинске приномоћи између штићеника и његове супруге с дјецом. — Узет је на знање извјештај Д. В. катихете у З. о свом вјероучитељском раду шк. год. 1905./6. у кр. зем. средњим и стручним женским заводима у З. — Уступљена је архидијецезалној конзисторији молба Г. М. адм. парохије у Б., да му манастир Б. плати дужну дијурну. — Исписан је стечај на мјесто пароха у М. и Д. — Уступљена је кр. жуп. области у О. пријава парох. звања у Д. и С. М. да се на потоњу В. омогући прелаз из Д. у С. М. и Р. и из Д. у Б. ради точнијег вршења свештенопастирске дужности. — Узет је на знање извјештај парох. звања у В. П. да му није познато боравиште М. М. рођ. К. — Обратило се на зем. владу с молбом за сходну одредбу да се иконе за иконостас М. што прије доврше. — Достављени су исправљени крсни листови дјеце М. зем. владе. — Није узето на знање оправдање јереја Ђ. О. пароха у К. ради занемаривања катихетских дужности. — Извештена је земаљска влада о накнадном уносу у М. Г. матице крштених. — Упућено је парох. звање у З. да може превести у правосл. вјеру В. В. земљомјера из С. на основу записника, којим се посвједочава, да је код кр. кот. области у С. очитовао у присутности два свједока своју намјеру, да жели прећи у прав. вјеру. — Наложено је П. Б. адм. протопрезвитерата Б. да одмах спроведе извиђење у ствари пријаве парох. звања у Н. против тамошњег парох. помоћника М. Т. ради неприступања владања у ц. о. сједници. — Достављен је зем. влади пренос пријаве парох. звања у С. Г. у предмету вјеросаконске припадности Л. Д. из Д. В — Обратило се на зем. владу с молбом за одредбу накнадног уноса Ђ. Ђ. и Е. П. из Ц. у матице вјенчаних. — Дозвољено је, да се капелица у О. преда управљању уз достојно похрањење црк. утвари, сасуда итд. — Препоручена је молба К. Н. из С. М. зем. влади за приномоћ. — Узет је на знање извјештај, који је поднио А. П. из З. као овостран повјереник при испитима на свима зем. заводима у З. — Позвано је парох. звање у К., да родословље задруге Б. надопуни и у року од 48 сати удовољи замолници кр. кот. области у В. — Уступљен је извјештај о историји школовања у Г. С., који је саставио Ж. И. адм. парохије дру М. Б. Т. као прилог списима за фискалну акцију против истога. — Обавијештени су Д. В. и др., да се њиховој молби, да се адм. парохије у Г. С. јереј Т. М. усп. стави и да му се плата у течај стави, не може удовољити, пошто се исти тешко огријешио о дисциплину. — Позвани су предходно Л. К. и др. да положе епарх. конзисторији овој износ од 25 К. ради провађања истраге против јереја П. Б. пароха у В. Б — Позван је јереј Т. С. парох у С. да поднесе овамо очитовање што није служио службу на Иван-дан. — Приступљен је М. Ц. парох у Л. избору пароха у Г. а у једно је позвана ц. о. у Г., да у сједишту парохије нађе сходно стан за свештеника. — Одзчено је да се кандидација за избор пароха и протопрезвитера у Н. Г. за сада не обави, него се преставком обратити на Њ. Светост, да и сам од своје стране препоручи зем. влади на уважење овострану представку гледе брисања клаузуле осморици задарских богослова. — Подијељене су три стипендије из закладе М. и А. Булића. — Исписан је стечај на једно питомачко мјесто из закладе блаженопочившег епископа Н. Грујића. — Узет је на знање поступак фискалов и један примјерак тужбе саопћен је оптуженоме јереју Т. И.

на одговор у року од 30 дана. — Дата је путем кр. кот. области у Д. овршним путем глоба од 25 К. од јереја П. Б. пароха у В. Б. утјерати у корист свешт. удов. мирод. фонда. — Бракоразводних ствари било је 24, и једна пре суда М. Ц. Савјета.

Извјештај

о осмој редовној сједници прав. срп. епарх консисторије пакрачке, држаној 23. авг. (5. септ.) 1906. под предсједавањем Његова Високопреосвештенства Господина дијецезана нашега *Мирона*.

Новоизабрани кон. подбиљежник Р. К. свршен је богослов из Р. положио заклетву. — Новоизабрани чланови еп. конз. М. С. парох у В. П. и В. Ј. парох у В, положили заклетву. — Узет је на знање допис св. архијерј. Синода у предмету образаца за сликање икона на иконостасима. — Објављен је налог св. архијер. Синода свим парох. звањима и манастирским управама, да се претплаћују на „Српски Сион“ као звичајан орган св. архијер. Синода. — Зем. влада одобрила је А. Т. свешт. удовици из К. и К. Н. свешт. сироти у С. М. припомоћ, првој 200 К. а другој 100 К., а такође и В. Ј. пароху у В. припомоћ од 100 К. — Достављен је грађ. одбору у Ђ. операт за градњу прав. срп. капеле у Ђ. да саопћи овамо евентуалне примједбе на операт. — Узет је на знање допис зем. владе, да је обуставила исплату сесионалне отштете пок. И. М. пароху у В. З. — Узет је на знање допис зем. владе, да је издала одредбу кр. жупобласти у П. у предмету повратка једног дијела јамчевине подузетнику Ф. П. за црк. св. Ане у В. а такође и допис исте, да је издала одредбу грађ. одсјеку тамошњем, да сликар И. Д. има свој посао извршити до 10. сент. о. г. — Удовољено је замолби зем. владе о забиљежби исправка у крсним листовима дјеце М. — Позвано је парох. звање у Б. да извијести: је ли против одлуке кр. кот. области у Б. у предмету вјенчања М. К. од грчкотр. свештеника, уложило уток. — Није удовољено молби зем. владе, да се одреди брисање А. В. из матица крштених парохије н. с. — Узета је на знање одлука С. О. да је обустављено пок. пароху и окр. протопрезвитеру К. Т. издавану му припомоћ од 800 К. за издржавање капелана и ц. о. у Д. припомоћ од 200 К., те да је последњу ставио у течај адм. парохије у Д. јереју С. В. — Узета је на знање одлука С. О. којом се ставља у течај мировина Ј. Т. супрузи пок. пароха и окр. протопрезвитера н. г. К. Т. — Узете су на на знање одлуке С. О., којима су подијељене припомоћи из мирод. фонда за удовице и сирочад и то: А. Н. свешт. удовици из В., М. Н. свешт. удовици из П., Љ. Б. свешт. удовици из П., А. М. свешт. удовици из Ч. у износу свакој од 120 К., а молба М. Л. ум. пароха у Д. Р. није уважена. — Узет је на знање извештај Д. В. катихете у З. о вјероучитељском раду шк. год. 1905./6. — Поново је умољен кр. кот. суд. у Ч. да преслуша неке свједоке у дисциплинарном предмету С. Б. пароха у Л. — Узета је на знање уплата износа за тискање стат. извјештаја парох. и протопр. звања, коју су уплатили П. Б. адм. протопр. Б. и В. М. адм. протопр. н. г. и пожурени су и остали протопрезвитери и адм. протопрезвитера да га што пре уплате. — Подијељен је тронедељни допуст В. С. пароху у С. — Примљено је од протепр. звања у П. и Н. Г. 9 К. за књижице „Закон од 17. свјечња 1906. о вјероисп. односима у Хрватској и Славонији. — Исписан је стечај на мјесто парох. помоћника у В. П. — Повраћен је јереју, Н. Г. пароху у М уток против овостр. одлуке, којом је кажњен двонедјељним одлучењем од мјеста службе, као закашњен. — Узет је на знање извјештај парох. звања у К. у предмету надопуне родословија задруге Б. из К. — Враћено је зем. влади надопуњени вјенчани лист Г. Т. и Ј. П. — Обавјештена је ц. о. у Н. Г. да ће потребна одредба у предмету надопуне „црквене скупштине и избора пароха и окр. протопрезвитера усмјерити чим стигне рјешење у предмету права компетовања и оних, који за сада не могу получити парохије изнад IV. разреда. — Обавјештен је управни одбор у Б. да ће се стечај на мјесто пароха и окр. протопрезвитера исписати, кад епарх. административни одбор пакрачки извијести епарх. консисторију, да је избор нове скупштине обављен и потврђен. — Упућен је С. Т. парох у Б., да се мати његова Ј. Т. супруга пок. и окр. протопрезвитера н. г. нпа легитимирати са уредбеном исправом да је власна подаћи неисплаћену покојном јој супругу припомоћ. — Опомиње се Т С. парох у С. ради пропуштеног на Иваљдан богослужења. — Препоручена је молба јереја С. Т. умировљ. свештеника у П. Г. зем. влади за припомоћ. — Закључено је узети у

обзир, колико се буде могло, предложене од јереја М. С. пароха у В. П. књиге приликом прве наруџбине књига за протопрезитерску библиотеку. — Није уважена молба јереја М. С. пароха у В. П., да се носе у цркву само мртваци из средњег дела В. П. — Узет је на знање извјештај јереја Ј. М. пароха у Г. П. да је примио администрацију парохије у В. З. а уједно и распоред богослужења. — Упућено је парохијско звање у П. како да уведе у матице крштених од римокатоличког свештеника крштено незаконито дијете удове С. рођ. Л. — Узет је на знање извјештај парохијског звања у Л. да је опћ. заступство у Н. закључило, да се прав. свештенству за катихизацију школске дјеце у Н. као и досада 50 К. за подвоз даје. — — Позван је администратор парохије у Ј. јер. Г. Б. да тражени извјештај о школовању правосл. српске дјеце у тамошњој парохији поднесе у најкраћем року. — Умољен је мјесни епарх. административни одбор, да своту у износу од 21 К. 80 п. ради повјереничких трошкова С. Б. пароху у Л., овршним путем од ц. о. у И. утјера. — Одобрени су нацрти икона за парох. цркву у Г. П. уз неке измјене. — Узет је на знање извјештај парох. звања у Д. у предмету прелаза Ј. Б. из Д Б. из римокатоличке у православну вјеру. — Поново је исписан стечај на мјесто пароха у Г. — Препоручена је молба Е. Г. богослова у С. К. — високој влади за новчану припомоћ. — Позван је С. В. администратор парохије у Н. Г. на очитовање зашто није служио службу 20. авг. о. г. у П. С. — Узет је на знање безуспјешни испис стечаја на парохију у В. З., а тако исто на једно питомачко мјесто из закладе блаженопочившег епископа Н. Грујића.

Одавде је сједница настављена под предсједањем пречасног госп. Саве Стојановића, окр. протопрезитера пакрачког.

Донесена је одлука на извјештаје протопрезитерских звања о прописно одржаној исповиједи свештеничкој и братских сабора о. г. у свима протопрезитератима и издана свештенству о кружница. — Осим тога ријешено је још неколико предмета мање важности. — Бракоразводних ствари било је 37, а девет је пресуда са свима парничним списима поднесено високопречасном Митрополијском Црквеном Савјету на потврду.

Извјештај

о деветој сједници прав. срп. епарх. конзисторије пакрачке, држаној 19. сент. (2. окт.) 1906. под предсједавањем Његова Високопреосвештенства Господина Дијецезана нашег *Мирона*.

Јереј К. М. парох у К. положио заклетву. — Обавијештени су свештеници из задарске богословије, да при евентуалном комплетовању на парохије III., II. и I. разреда имају молбеницама приложити разријешење од постојеће клаузуле. — На замолбу С. Одбора одлучено је извјештаје о раду епарх. конзисторије ове достављати и уреднишгву „Срп. Митр. Гласника". — Издана је пресуда развода брака Љ. К. и И. А. у овјеровљеном препису опћ. поглаварству у З. — Извјештен је епарх. адм. одбор пакрачки, да овлашћени окр. протопрезитери не присуствују испитима из вјеронаука на комуналним школама, него приликом инспекција парохија посјећују и школе ради надзора катих. рада свештенства. — Н. К. адм. парохије у С. К., Н. М. адм. парохије у Б и Ј. С. адм. парохије у Б положили стечајни испит. — Уважена је у начелу молба ц. о. у Б., да житељи фил. села З. могу о свом трошку подићи себи капелу. — Позвана је ц. о. у М. да поднесе на ревизију иконе дванаест св. апостола — Упућено је парох. звање у С. о прописаној удаљености баштије од цркве. — Није за сада уважена молба јерем. С. В. адм. парохије у Ч. да се премјеста из Ч. на другу парохију. — Обавијештен је М. С. и др. из Ш. да епарх. конзисторија ова нема на расположењу свешт. лице, којим би могла повјерити адм. парохије у Ч — Позваће је ц. о. у Б. да у цркв. скупштини донесе распоред богослужења за фил. цркву у К. — Узети су на знање безуспешни исписи стечаја на мјесто пароха у М. и Д. — Р. Б. наставник срп. више дјевој. школе у С. повукао је своју молбу за ухљебљење у епархији овој. — Позвано је парох. звање у К. да си код равнотељства мале реалне гимназије у К прибави податке колико је уписано православне дјеце у школу и шта је до сад учињено у предмету катихизирања. — Обављена је кандидација за избор пароха и окр. протопрезитера у Н. Г. — Бракоразводних предмета било је 24. — Осим тога ријешено је још више предмета мање важности.

Прилози о унији.

Д. Р.

I. О унији поученије.

Стеван Станковић потоњи митрополит, још као архимандрит ораховички и управитељ пакрачког владичанства за време администрације пакрачког владике Јосифа Путника арадским владичанством, издао је следеће поученије о унији.

„Је ли икад тко на свету Христианин за то закон свој оставио, што је когод неправедно от њега што узео? Или што му је тат коње, или вола украо? Или што га је разбојник на путу или код куће његове поробио? Јесу ли праотци ваши православни закон свој измениили кад су их Готи, Татари, Турци и други народи варварски пазили, сјекли и на колац набијали, и голе до коже свлачили?

Нису ли паче у свом чистом евангелском закону прибјежиште и утјеху тражили и налазили?

Јесу ли њи могли икаковa земаљска објешчанија от свете вере њине отвући? Јесте ли ви унуци и праунуци они добри отаца?

Други кажу, да их спахие њихове удручавају. Возљубљени! И о том много би имао с вама говорити, да се не боим, да ћу внимание ваше уморити. Но на кратко вам то кажем.

Ви законе урбаријалне имате. Ви сте дужни земљедерщем вашим данак по њима давати. Ја не могу мислити, да ће кои от ове Господе шта више от вас узети желити, него оно што њему по урбаријуму пристои. Ви треба да знате да и он жели, да се и његова њива посре, посие и пожање, и да му неможе мило бити, ако ви на уречене дане от посла његова изостанете, ако му на време порцију и други дан неотдате

Што је пак вјера крива, ако спахија ваш со страгостију свое от вас ишче? Макар ви кога драго закона били, ви ћете опет под истим спахијом остати, и њему што је његово отдавати морати. Погледајте само мало око себе, пак ћете видити, да и Немци и Мажари кои један закон са самим премилостивим царем и отцем нашим исповједају, да су велим и они, као и ви под спахијом, да му као и ви и по оној истој мери работају, десетак и сваки други данак дају, и плаћају.

Видите дакле, да је велика будалаштина, за то, што спахија свое ишче и не ће вам да поклони, закон свој и веру праотаца наши остављати.

Трећи кажу да вам се различна обећања чине, да у други закон прећете, да ће сваки кои у нови закон пређе, добити толико и толико дара; да ће добити новаца у зајам, да ће се раздјелити спахијски иберланди, или барем, да ћете их по оној такси уживати, коју за изразе плаћате, ако више марве имате, него што урбаријум са собом доноси. Још веле и то, да ћете пред сваким судом више части, и поштења, и преимућства имати, да ће вас као унијате премилостиви крал наш већма миловати и љубити.

Сва ова и друга обећања јесу празно шарено јаје, с коим се мала деца варају, јесу пуке лажи, о коима цар наш ништа незна, *и кое вам нико јавно публицирати несме.* Тко је тај, кои те дарове даје? Тко је тај кои те зајмове обећава? Тко може спахији његове иберланде узети и другом дати? Или, кто му може цјену поставити, пошто ће он ланац земље продавати?

Нисте ли чули, кад депутација от славне вармеђе у кое село изиђе, да оне, коису се напред јавили, у нови закон прими, да г. вицишпан свима јасно каже, да се немају надати никаквом дару, да ће они от сад као и до сад порцију и работу сл. вармеђи, сваки данак и десетак свом спахији једнако плаћати, и давати. једним словом да се никаквој привременој користи надати имају. Није ли то доста чути на уста првог вармеђског чиновника, да су свака потајно макар от кога учињена обећања пе лажи и превари основана, само за уловити проста и незлобни народ.

Зашчо они, кои праотеческу вјеру своју не остављају, пред комесом не ишчу, да изиђе на среду тај, кои то обећање даје?

и да обећања та пред депутацином вармеђском потврди?*

А што говоре, да ће унијати пред судом преимућство имати, и њеко особито призрјевние, то такови апостоли, хулу на наше судове и на наше судије међу, и слабо им чест чине. Правида се начертава и молује са свезаним очима, и тако она никог не види, нити на лице гледи. Сви су пред њом једнаки. Тако и закони наши земаљски нису једни за Мађаре, а други за Словаке, трећи за Немце, четврти за Влахе, нити су други за унијате, а други за неунијате. За све су једни закони, сви смо пред њима једнаки. Свагде ће суд по закону прописаном судити, и тако с гвожђем, батином и арестом, разбојника и убицу с вешалама казнити, био он когаму драго закона.

А што се тог тиче, да ће премилостиви цар оне, кои от закона свог отступе, већма миловати и љубити, то треба да знате, да он има више от 30 милиона поданика различни нација, а још различитих закона и вјероисповједања; да су сви ови поданици, коемудраго вјере, његова чада, и он је свију милостиви и благи отац, кои све једнако љуби, с том само разликом, што добре и покорне већма милује, него оне, кои зло чине, и кои се власти от њега постављеној противе; да он представља лице Божје на земљи и међу своима народима; и да он по примјеру Божјем као праведни отац свима једнаку праведу и милост дјели. Он као мудри владатељ све нације свое и нивое законе почитује, права и привилегие сваког брани; и ни једну, макар она како мала и незнатна била, у ономе, што се вјере, закона и језика тиче, ни најмање не вређа, нити вређати допушча.

Он сваком народу свое даје, и драговољно допушча, да сваки творца небесног на онај начин слави и хвали, а и о Богу онако вјерује, како су га његови отци и праотци славили и хвалили.

Не верујте дакле благочестиви христијани ако вам кто вели, да нас цар наш не љуби, или да би нас већма миловао, кад би вјеру нашу оставили; невјерујте никаковим објешчанијам, која вам се јавно не чине; јербо да су та објешчанија истинита и цар би то не тајно и не испод руке, но јавно преко власти мирске и духовне на знање дао.

Немојте се лакомислено играти са законом, са совјести вашој и с драгоцјеним праотаца нашн аманетом.

П. Писмо Стевана Станковића, владике будимског и мандатара митрополитског у Темишвару.

Владика будимски и администратор темишварски Стеван Станковић, писао је из Темишвара 12. Септембра 1833. Марку Лазаревићу, Стратимировићевом експедитору и доглавнику ово писмо.

Љубезнејшн Пријатељу!

От Вас и о Вам, от како смо се растали, ни гласа, ни послушанија. Или код куће нисте, кад толике молчите.

Ја сам овде сад у великом труду, бризи и подвигу.

Прокласти унијати, и им поборствујушчи, и посљешествујушчи чине нам многе пакости, и с понуждением и привуждением простоте на унију, посмјејателну врбовку проводе. И не знам, како ћу се противу толике силе и нападенија већ да браним. Пак ми опет мој во Христје брат верховачки (Максим Манујловић) и то аки завиди. Навалује једнако и гледи само да што скорие овамо дође, и овде водвори се, непомишљајући, да ће се скоро наситити. За то, кад тако хоће и жели, то сам и ја рад, да му се скоро с пута, наче же отсјуду уклоним, тако негли с концем сего во своја си возвратити се мислим, и по тому више што ми је то није уже на моју вољу и произволение оставлено, а при том и надежди не имам, да би инсталација Манујловићева тако скоро слеловати могла, будући да дипломе от Хофкригсрата нема.

Због унијатски историја нуждно ће бити да когод от нас устмено са самим царем говори, иначе за нашу церков може бити велико зло, и штета презјелна.

* Како се данас нашем народу — наравно поверљиво — слади, да ако радикали продру код избора, да ће они израдити да се подели народу манастирска земља и Дах; не би с горег било, да се при самом избору упита радикале: хоће ли то бити? Уред.

Ово се већ даље овако подносити неможе. Бесни спахиа Подбански хотео ономад пуцати на нашег свјашченика, и прети, да ће га убити ако не учини мјесто своему љубимцу новому унијату Мунћану, кои сад као бесан у једној хаљини с дугачким појасем по Темишвару шпацира, и от Кевира не отступа. Кратко да рекнем, кромје Добре и Кевира, ми сад овде от Јермена већи немамо непријатеља. Они вичу, кои најмање заслуга имају, несостављајући овде ни н. ције, нити солдата у воинству имајући ни ништа.

Овом приликом и паки Вам препоручује оно сироче из фамилне Путника благородне. Његова ексцеленција скоро су ми обећали, да ће га у конвикт примити, да имат тамо препитание туне, и ви сте ми казали, да се само тамо пошаље, да в том отњуд дификултета бити неће. Он је из Арада уже послан, и већ је тамо, хотја да ја за то управ ни знао, нити коју препоручио да га доведе. Гладајте убо и настојте да се тамо учити и препитавати може; грјехота би бо било да пропадне и тако један и посљедни те знамените фамилие мужески отрасл.

Мој синовац тамо возвраштјаја сие приносит. Он отуду отходит у Пешту ради продолженија наука. Киша нам досади и додија.

Прочее с љубовију и отмјеним почитанием остају Ваш непремјени пријатељ

Станковић с. р.

III. Писмо Самуила Маширевића јеромонаха.

Самуило Маширевић јеромонах потоњи патријарах, написао је поменутом Марку Лазаревићу 9. Априла 1834. следеће писмо.

Благородни Господине,

Благодјетељу мој Милостиви! Хотја да је Њиово Преосвјашченство (епископ Максим Манојловић) извјестие свое о Галши Њиовој Ексцеленции из Арада сотворио, ничим менше и мени је из Арада обстојателно све што је ко отвраштенију Галшана от уније чинио, писати дао, с тим нарочитим придодатком, да ја то исто Благородие вашему сообштим, како би до високија вједомости Њиове Ексцеленције и оно дошло, што је негди у извјестију Г. Епископа изостало.

Г. Епископ као што сам Благородију вашему писао, отишао је у Арад данас недеља дана, и чувши тамо, да не само Галшани, но и Вилагошани у надежди полученија блажнега и бољега урбаријума, к пријатију уни готовесе, сам сутра дан, т. ј. у вторник со Архимандритом и Лукачеком отдасе у Галшу. Предварително обаче посјети на путу стојашчи Вилагош, гди код једног трговца множество народа собранаго слово простре, и от народа увјерение получи, да они о пријатии уни немисле, но сосједи их Галшани. Исти тај дан посјети и Галшу, и код проте народ скоро собравшисја с толикоју ревностију учити и совјетовати почне, да је прота плакао, а при всем том мали числом Галшане своом тим доволни биша, јербо већа их част дерзко изјаснила се јест, да желанију и намјерењију их никакови предјел положитисја неможет, и они поболшавше стања свог ишчушче, тверди и непоколебими остају. Бадава је Г. Епископ трудио се им доказати, да је суетна их надежда, и да објешчанија им сотворена, исполнити се не ћеју, ибо они вожда и мушче касираног онаго учитеља Николаа Сележана, с височајшом лармом и виком из авлие противе изиђу, и на сокаку јавно совјешчанија нова творити начну, силом на страну своју и оно мало число сожитеља свои вукући, кои су се словом епископовим отвратити видили.

По преношчении ту, у среду врату се у Арад, и чувши у четвертак, да су њеки свјашченици ушјатски из великог Варада дошли, депутацију за списание несрећника от вармеђе искати имушчи, одма Г. Епископ пише вицишпану, искајући, да у ту депутацију лица како мирска, тако и свјашченическа и от нашег закона изаслана буду. В сљед овог у петак држана је конгрегација партикуларна само тога предмета ради, у којој је Г. Епископ дјело наше изрјадно бранио.

Членови депутације јесу ови: Фашко фицишпан, презес, камерални префект Марковић, Петр старии Черњевић, вице фиш-

кал Кочуба и Петр Ванк солгабиро, ово су нашег исповједанија, и велики као што чуем унијатов непријатељ, потом велики Нотарош Legale Testimonium и вел. фишкал. От стране нашег клера, Рац и Жуљањи професор с вилагошким протом; унијатски попови: Ердељи, Добра, брат или нећак овдашњег Добре и њеки Рац

Депутација је у суботу изишла, а наши свјашченица још у петак на вече отишли су у Галшу, добивши наставленје, јер сам ја Њиове Ексцеленције писмо у том призрјењу Г. Епископу писано, онај исти дан, кои је сјемо присајело, то јест у среду Штафеталитер посло. — Писмо мени ово јавившее јест от суботе пре подне, и вели: от данашњега дана зависиће битие наше цркве у Галши. Даље пише ми се, да зло то, на подобие куге но многим разсјејано јест мјестима, и сваког магновенија печалние и печалние проносу се вјести. Прота Тот — варадски у то исто време дао релацију, да се село Жулинце, с парохом кои је и намјестник купно, писмено декларирало, да ће унију примити. Legale Testimonium, кое је у мјесту, на ову декларацију, одма нашу затвори и запечати цркву, оставшим у вјери своеј 30 домом, и второму пароху. У другом пак селу сосједном Говеждина 5 домова со парохом примјеру Жулинцев посљедовали су. Г. Епископ тако је тронут, да је у опасности здравие изгубити, сви су опечаљени, видећи цркве наше предстојашчу пропаст. У Жилишчу комитат ние хотео депутацију изслати, ибо Епископ унијатску такову искао је само у Галшу.

Новјејше извјестие Тот-варадског проте јест, да се и онај втори парох у Жулици из страха да не изгуби парохију, записао у унију. Оба та свјашченика позвао је Г. Епископ у Арад, но сумња се, да ће ду позиванију јего повиновати се Влашки корифеи арадски виду се у сему цркве наше волненију задовољствие, побједу и довлетворение имјети.

О свему овому Г. Епископ писајући ми за консисторијум, на кои он доћи не може, буне ради сушче тамо, с тјем извјестити ме милостиво дао јест, да ја ово вашему Благородију сообшчим, кое и твојим, и милостивој благонаклоности вручен, с всјаким високопочитанием остаем

Благородија вашего

В Темишварје 9. Априлиа 1834.

благодарњејши и покорњејши
Самуил Машировић с. р.

Већ сам био запечатио писмо, и дође ми солгабиро Папхази говорећи, да је Галша примила унију кромје 40 домова, и да су ови оставши најбоље газде, кои су церков зидали, плачевно гледали предание цркве свое унијатом.

Господине бједно је стање цркве наше овде, неће бити добро, ако се препона какова унијатом не мете, да с лажом веру своју не распространају. Сад су отишли да приме и Жулицу.

* * *

Марко Лазаревић о коме је говор напред, био је код митрополита Стратимировића, тако моћан и силан, да се сваки онај, који је што хтео постићи код митрополита, морао обратити прво Марку и задобити његово благоволење.

А он своја благоволења није „бадава“ давао.

Како се о његовом упливу мислило н. пр. 1832. види се из овог писма, ког је писао нашем оцу Васи његов школски друг и редак пријатељ све до смрти сзоје Јаша Живановић, потоњи главни секретар српског Савета у Београду.

Пре тога навешћемо повод овом писму.

Наш је отац био 1831/32. протин капелан у Митровици.

Кад се упразнила једна парохија у Митровици, постане наш отац администратор исте.

Како је наш отац за време колере у Митровици био тако куражан, да су сви митровачки попови и прота утекли, а он сам остао, те је без икаквог страха обављао и по вароши и у шпиталу парохијске дужности, а уз то био и изврстан певац и весељак; то су га Митровчани јако заволели и настајали да он постане њихов парох, што се пак није дало постићи.

А зашто, не знамо. Можда се није хтело или није могло дати оно, што је тре-

бало дати „Господару“, као што се предлагало у писму, које овако гласи:

Љубезни Вајуне!

Ево ти одговора на твоје последње писмо. То је све нека шпекулација, што се теби Администрација до далшаго развидјенија вручава, но ти ћеш морати сад поступати овако. Тешко би сам Синђелију добио, или писао амо, или макар у персони дошао, и молио и плаћао et cetera, јер ту мора бити нека шпекулација. Него, кад ти добри људи већ плаћају за Синђелију, а ти их, ако можеш умоли, да се они потруде амо сами доћи и искати Синђелију. Наравно нек Господару (Марку) што даду, ал он ће им израдити код Његове Ексцеленције.

Како ће пак они говорити код Господара то ће и сами знати, ако ли не знају, а ти их научи н. пр. да они нарочно тебе као свог жеље (наш је отац био митрополитин), и никога другога неће. Макар двоица нек дођу а макар и један, пак нек донесе писмено, гди их има више подписано, јер иначе ће ти исласти тешко. А ја мислим, да ће они ту багателу учинити за тебе, јер иначе за час може стићи ти опредјеленије Конзисторијало, да имаш овамо или онамо ићи, а на твоје мјесто посилаетсја ини.

Тако гледај, те ускори. Ако ли најпосле ти људи не би хотјели ни под кои начин амо долазити, а ти начини инстанцију, па нека се ови доста подпише, — немој сам инстанцију писати, но подај је преписати — па дођи амо, благодари с чим можеш Господару, инстанцију предај, па шат и тако изиђе, но оно би било боље. То је све што ти сад совјетовати знам, сад ради, како можеш, само скоро нечекај нимало.

Поздрави ми твоју Пошу а моју Снају, и твоје синове, а ја јесам као и досад

твој искрени
Јаков Живановић с. р.
професор.

У Карловцу (цима) 19. Новембрија 1832.

Од нашег пријатеља г. проте Васе Константиновића, добили смо ове две белешке о „Господар“ Марку Лазаревићу, које овде доносимо.

1.) Митрополит Стеван Стратимировић, који је умро 1836. г., познавао је сво подручно му свештенство врло добро, и за цело време свог архипастирског деловања, трудио се својски да што боље позна стање и околности свога народа, исто се тако брижно старао да сваког појединог свештеника у народу му, потпуно позна и с' њиме по некад и поразговара, што је од особите вредности по ондашње прилике било, и што је врло лепе користи по цркву и народ имало. Те као што је то митрополит увек радо чинио, тако је тим и дозвано до тога, да је многог ваљаног свештеника чешће радо код себе гледао, па појединце и к' себи призивао. Ово је много значило, и знатну корист имало.

Деси се једном да је био код њега стари поп Васа Јефремовић из Каменице, ког је он јако ценио и уважавао, па између осталога, у разговору са Митрополитом, рећи ће поп Васа: Ваша Екселенција, ви знате да је наш народ врло радознао, па се и за све радо и често разбира, те ми се пре кратког времена нешто десило, што не могу претајити, а да вам не исповедим.

Поп Васа каменички уживао је код Митрополита велико и ретко поверење.

Митрополит на то: Па реци ми шта ти се десило?

На које овај у смерности својој рече: У поверљивом једном кругу мојих старијих парохијана вели један од тих, да Ваша Екселенцоја, што год чини и ради, све то бива преко господара Марка, па додаде још и ово: Е дакако и не могу велики људи све сами знати па и чинити без своје околине, која је врло нужна уз њих, само је грехота за Екселенцију ако он то не зна, да исти господар Марко, све што се из двора учини, он за то скупо наплаћује, а за себе и своје, те да је тај Господар Марко као јаблан исрсио се, а неда да топлота сунца пада благо на загрејану њиву, него својом себичношћу, ускраћује миле зраке, својом сенком, својом себичношћу.

Екселенција је разумео поп Васине речи.

Неко време је заћутао, пак ће онда рећи у свој озбиљности: Толико времена имам уз себе верног човека, ја га нисам кадар довољно наградити, жао би ме било да под своју старост нужду и оскудицу трпи; ако и више приштеди, заслужио је, праведно је да се и оснажи.

Сад је опет пао Васа разумео речи Митрополитове, те настави други разговор.

2) Кад је Митрополит Стратимировић 1836. г. умро, онда је наскоро именован био за администратора српске митрополије Стеван Станкоаић владика бачки.

И кад је први пут у двор као такав дошао, пред двором су га дочекали дворјани и више отмјених грађана, у намери да га као новог домаћина ту сад поздраве и добродошлицом одликују.

Кад се сиђе владика и љубезно се са свима поздрави, а он пође степеницама горе у собе и сви присутни с' њим.

Пређе преко неколико степеница и у пола, окрене се, и онда ће пред свима, који су за њим ишли ово рећи:

И данас као увек, кад сам у ову кућу покојном Екселенцији долазио, осећам неки немир и страх, јер он је заиста такав човек био, да смо се сви од њега имали нечег бојати, тако пође даље а они сви за њим у синодалну собу, где кад приседну он у среди међу њим, окрене се Економу двор ском, па рекне:

Колико је покојни Митрополит све нас у неком страху знао одржавати, толико је био већи страх и бојазн за многе, и многе, његов саветник Марко Лазаревић, што заиста није било добро, нити је оправдано било, толико поверења поклонити човеку, који је много и много пута то присвојено поверење покојног Митрополита знатно на штету употребио.

Присутни охрабрени у нечем, тим владичиним речима, почну појединце своје приметбе ређати, но владика у овом свечаном трепутку, да би прекинуо све, весело нагласи:

Мир блажене упокојеним предцима нашим, надајмо се да ће милостиви Бог излити свој обилати благослов на нас и на сву нашу сиету кућу.

Владика, после Митрополит Стеван Станковић, и ако је кратко време седео на митрополитској столици, свагда је с' највећим пијететом говорио и проповедао о Митрополиту Стевану Стратимировићу, и често његова узор-дела узносио, а особито хвалио његову црквеност и благочешће.

Марко је поболевши се опасно, напустио Карловце и отишао рођеном брату своме пароху у Ст. Бановцима Димитрију, код кога је и умро, а сахрањен је у порти.

У зиду црквеном ужљебљена је мраморна плоча, на којој је по тврдњи г. пароха г. Николе Пујаковића овај запис:

„Овде у недру опште матере наше земље, почивају останци раба божја Марка Лазаревића, кој одъ родителя своји Георгія и Варваре 18 а априлія 1793 рођен свершн Гимназијалне и Богословске науке съ великимъ успѣхомъ, и одъ Њиове Ексцеленције Господина Стефана Ѳ Стратимировићъ Архи-Епископа и Митрополита карловачкогъ, прво у Кулпинъ за воспитателя своегъ унука Милоша, а затимъ одъ туда у свою А. Е. Митрополитску придворну Канцеларію за Експедитора премештенъ бы, гди до саме смрти свое за 18 лѣта важно званіе свое вѣрно отправлюћи, престави се многимъ, и особито прѣснымъ своимъ на велику тугу и жалостъ 18-а Јѣнія 1836. лѣта у 44-ои годиѣ старостѣ свое, коему и братъ његов Димитрій, вѣчномъ љубвомъ тронутъ неутѣшно сузе лиюћій вѣчный овай постави споменъ! Вѣчна мѣ памятъ! Лакка земльица“.

Неприлике

Лукијана Мушицкога у Плашком.

Д. Р.

(Продужење)

Haupt Uibersicht.

Uiber die in Folge der allerhöchsten Entschliessung Seiner Majestät des Kaisers und Königs vom 24. May und 5. August 1826. aus Anlass der von der grichisch nicht unirten Gemeinde zu Plaschky, gegen den Karlstädter Bisthums - Administrator Archimandriten Lucian Muschiczky hergebrachten Klage detto 21. März 1826. und einer bald darauf eingelangten, mit dem Namen *Simeon* unterzeichneten ähnlichen Beschwerde detto 2. April 1826.,

dann einer abermahligen, an den Hochlöblichen k. k. Hofkriegsrath unterlegten, und mittelst der hohen vereinten Banal-Warasdiner-Karlstädter General-Kommando Praesidial-Verordnung vom 19. September v. J. No 211. zur gleichmässigen Erhebung der Kommission zugekommenen anonymen Denunziation detto 15. July v. J. durch den zur Intervenirung bestimmten mitgefertigten General-Brigadier, und dem von Sr. Excellenz dem gr. N. u. Herrn Erzbischofen und Metropoliten von Stratimirovich, hiezu an seiner Stelle delegirten mitunterzeichneten Orahoviczer Archimandriten und Pakraczer Bisthums-Verweser vorgenommene Untersuchung.

Zur Grundlage sind die obberührten hier sub a., b. und c. beyliegenden drey Klagschriften genommen, und die Untersuchung am 10. November 1826. zu Plaschky mit dem angefangen, dass die in besagten drey Klagschriften enthaltenen Anschuldigungen, dem beklagten H. Bisthums-Administrator Muschiczky im Auszuge, laut Anlage d. mitgetheilt wurden, um solche umständlich zu beantworten.

In Erwartung dieser Beantwortung, wurde das sub c. anliegende Untersuchungs-Protokoll, unter Beyziehung des in jeder Hinsicht geschickten und besonders vertrauten Lieutenants Rastich des Szluiner Gr.-Regmts in der Eigenschaft als Kommissions-Aktuar, angefangen, und mit Ausnahme der Sonn und Feyertage, die Erhebung fortgesetzt.

Bevor man aber zur Berichterstattung der, durch die sogestaltig bewirkte Untersuchung, erhobenen Resultate schreitet, ist es nothwendig, um den Gesichtspunkt zur Beurtheilung des Ganzen, anzuzeigen — einen kurzen Umriss von dem dermahligen Zustande der Sachen, in der Karlstädter gr. n. u. Diöces, von der dadurch herbeygeführten Erschwerniss einer genauen erschöpfenden Untersuchung, und zum Theil von den darin verflochtenen Personen, vorangehen zu lassen.

In dem Orte Plaschky als dem Bischofssitze bestehen zwey entgegengesetzte Partheyen unter dem Volke, die eine für — die andere gegen den nunmehrigen H. Bisthums-Administrator Muschiczky. Zu der letzteren bekennen sich, ausser den, in der oben sub a. zuliegenden Hofbeschwerde, unterschriebenen sieben Individuen, nur noch einige wenige Menschen aus dem gemeinen Gränzstande öffentlich, und in Geheim dürfte ihre Zahl auch sehr gering seyn. Dagegen ist offenbar ein grosser Theil des Klerus gegen den Muschiczky, und die Zahl seiner geheimen Gegner in diesem Stande, dürfte nicht geringer, als jene seiner offenbaren Wiedersacher seyn. Zu der andern, nemlich für den Bisthums-Administrator Muschiczky gestimmten Parthey, kann man, ausser der übrigen in der Diöces befindlichen, und die Mehrzahl ausmachenden Geistlichkeit, den grössten Theil des Gränz-Volkes in Plaschky selbst, und der nächsten Umgebung rechnen weil sich diese verderbliche Spaltung, zum Glücke nicht weiter im Grenzvolke verbreitet hat, und die übrigen entfernteren Landesbewohner hiebey partheylose und gleichgültige Zuschauer abgeben. Da aber nach dem Inhalte der Allerhöchsten Orts vorgekommenen Anschuldigungen, wider den H. Bisthums-Administrator Muschiczky, nur in dem Orte Plaschky die Erhebung möglich war, so ist zur grossen Erschwerung des Untersuchungs-Geschäftes, bey den oben geschilderten Partheyungen beynahe unmöglich gewesen, einen ganz unbefangenen Zeugen dort zu erhalten, welcher von einer oder der andern Parthey, nicht in Geheim belehrt, unterwiesen, oder bearbeitet geworden wäre.

Ausser diesem, einige Weitläufigkeiten verursachten Hindernisse, war die absichtlich scheinende, und in einem scharfen Kontraste mit der sonst natürlichen leicht erregbaren Lebhaftigkeit stehend — ermüdende Langsamkeit, des H. Bisthums-Administrators Muschiczky, in Beantwortung der ihm mittelst der obigen Anlage d. zugestellten Anschuldigungs-Punkte, und bezugsweise der, auf sein mehrfältig mündliches, und zulezt laut Beylage f. schriftliches Ansuchen vom 18.30 November v. J. in Abschrift mitgetheilten obigen Klag- und Denunziations Beschwerden, Ursache, dass die Untersuchung nur langsam fortschreiten konnte, nachdem derselbe die diessfällige hier sub G. anliegende Beantwortung respektive Vertheidigung, erst nach mehrmaliger mündlichen, und dreymaligen schriftlichen Betreibung, wie die dem Untersuchungs-Protokoll (22. Bogen) angeschlossenen Beylagen F., G. und H. beweisen, unterm 22. Dezember der Untersuchungs-Kommission einreichte. Seine Absicht hinbey war, wie es scheint, die Schritte seiner vermutheten Gegner, vorzüglich des H. Gomirjer Archimandriten Rajacsich, Erzpriester Buncsich und Protodiakon Terkulja, zu beobachten, wie dieses sowohl aus seiner oben sub g. angezogenen Vertheidigungsschrift, als den beyden hiezu als Nachtrag gehörigen, nachgefolgten Zuschriften vom 24. und 25. Dezember 1826. welche hier sub h. und i. anverwahrt werden, und welche mit etwas zu stark aufgetragenen Farben, gegen die erstbenannten sprechen — deutlich hervorleuchtet.

Nach dieser nothwendig erachteten Präliminar-Schilderung, übergeht man nun zur möglichst kurzen Darstellung der, durch die vorgenommene Untersuchung sich ergebenen Resultate.

Man hatte alle Ursache zu glauben, dass die, wider den Bisthums-Administrator Muschiczky, Allerhöchsten und hohen Orts vorgekommenen, im Ganzen sich ähnlichen Klag- und Denunziationsschriften aus einer und der nemlichen Quelle geflossen seyn. Aus diesem Anlasse wurden die, in der oben sub a. anliegenden, im Namen der Plaschkaner Pfarrgemeinde, Sr. Majestät unterlegten Klagschrift detto 21. März v. J. unterzeichneten 7 Individuen abermals vernommen, um möglichenfalls den Verfasser dieser, — und der nachgefolgten zwey anonymen Klagschriften zu entdecken. Ihre diessfälligen Aussagen sind im Untersuchungs-Protokoll (vom 1. bis 4. Bogen) enthalten. Sie gestehen sämmtlich das besagte Hofbittgesuch — wobey sie auch nunmehr verbleiben — unterschrieben, und davon Wissenschaft gehabt zu haben, jedoch nach der Aussage der unbelesenen Gränzer Wasil Wullich und Wujo Peshut, nicht nach dem voll n Inhalte; ferners, dass sie hiezu von der Gemeinde weder aufgefordert, noch ermächtigt wurden, und bloss durch die bemerkte Unzufriedenheit und Murren des Volkes bey kirchlichen Versammlungen, über die seltenen Kirchenbesuche, und andere geistliche- und Religions-Verabsäumnisse des H. Bisthums-Administrators veranlasst wurden, in Geheim und ohne jeder fremden Mitwissenschaft Klage zu führen. Uiber diesen Punkt berufen sich einige dieser Kläger, auf mehrere andere Gränzer, welche durch ihr Murren die veranlassende Ursache zu diesen Klagen waren, die aber in ihrer Aussage (8. Bogen) grösstentheils dieser Angabe widersprechen.

Auf die später unterlegten Allerhöchten Orts zugekommenen anonymen Klagschriften, läugnen diese 7 Kläger, jeden Einfluss oder Mitwissenschaft genommen zu haben. In allen übrigen Punkten sind sie, entweder mit dem von ihnen unterschriebenen und eingesandten Hofbittgesuche selbst, oder unter sich im Widerspruche.

In Betref des Verfassers dieser Klagschrift wird nunmehr angegeben, dass solche der verstorbene pensionirte Unterlieutenant Stosich zu Ogulin, nach dem Entwurfe des Feldwebels Kraguliaz und Gerba, Korporalen Stevan Skorupan, und Waldaufseher Lazo Gerba (sämtlih belesen) verfast haben soll. Sie behaupten ferner, dass sie diesem Verfasser versprochen hätten, ihn nicht zu entdecken, da er aber nun todt seye, so könnten sie ihm ohne ihrem Worte nahe zu tretten, dieses eingestehen.

Da aber Lieutenant Stosich nach dem sub k. beyliegenden vom Oguliner Regiment abgeforderten Todtenscheine, noch unterm 19. März v. J. gestorben, das besagte Hofbittgesuch aber vom 21. März nemlichen Jahrs datirt ist; so wurde der Feldwebel Gerba und Korporal Stevan Skorupan, als diejenigen, welche den Entwurf zur Verfassung dieser Bittschrift nach Ogulin getragen haben sollen, über diesen Wiederspruch (9. Bogen) abermals vernommen, welche im Ganzen bey ihrer früheren Angabe nemlich: das pensionirter Lieutenant Stosich der Verfasser seye — verbleiben. Nach dieser Aussage des Feldwebel Gerba fällt der Zeitpunkt der Verfassung dieser Bittschrift durch den mehrerwähnten Lieut. Stosich, zwischen 16. und 19. März 1826. welches aber nach der, vom Oguliner Gränz-Regiment abverlangten, hier sub l. angeschlossenen Krankengeschichte dieses Offiziers, höchst unwahrscheinlich erscheint, und nur zur Maskirung des eigentlichen in der Person des Archimandriten Rajacsich vermutheten Verfassers, als Deckmantel angegeben seyn dürfte. Diese Vermuthung bestärcken noch nachfolgende Gründe:

1. Die Widersprüche der 7 Kläger wegen den Verfasser: indem der Gränzer Todor Kraguliacz (3. Bogen) aussagt, dass er noch bey der, durch Herrn Obersten und Oguliner Rgmts-Kommandanten von Rukavina zu Josephsthal am 16. May v. J. vorgenommenen diessfälligen Untersuchung angegeben habe, dass nach Erzählung des Korporalen Stevan Skorupan, der Lieut. Stosich der wahre Vertasser ihrer Klagschrift seye, welches aber in dem Diensttfälligen hier sub m. beyliegenden Aufnahms-Protokoll nicht enthalten ist. Ferners gibt der Kläger Korpral Stevan Skorupan, Feldwebel Rados Kraguliacz, und Gränzer Wujo Pessut an, dass sie, bey ihrer späteren Vernehmung durch den Generalen Feldmarschallieutenant v. Stanisavljevics zu Primislie, in Betref des nemlichen Gegenstandes, den verstorbenen pensionirten Lieutenant Stosich, als den eigentlichen Verfasser angegeben hätten, wo in dem diessfälligen hier sub n. anruhenden, so klar erweisslichen Berichte des besagten H. Feldmarschallieutenants vom 12. August v. J. angeführt wird, dass die vernommenen 7 Kläger sich erklärt hätten: „Die alleinig und gemeinschaftlichen Verfasser der Klagschrift zu seyn", und wo vom Stosich gar nichts erwähnt ist. Endlich, dass die in Rede stehende Klagschrift zu der Zeit durch den Lieut. Stosich

verfasst worden seyn, wie der Feldwebel Gerba, wegen Erhalt der Postkambiaturistens-Stelle zu Czer,e eine Bittschrift, respektive das in der Expedition aus Verstoss zurückgebliebene und vom Regiment abgeforderte Zeugniss (vide 9. Bogen) zum Regiments-Kommando nach Ogulin trug; wo aus dem Expeditions-Protokoll der Plaschkaner Kompagnie zu ersehen ist, dass dieses Gesuch mit dem gewöhnlichen Ordounanz Kurs eingeschickt, und kein zurückgebliebenes Zeugniss laut der Anlage o. abverlangt wurde.

2. Die von den 7 Klägern allerhöchst Sr. Majestät unterlegte Klagschrift vom 21. März v. J. selbst indem schon der Styl derselben nur einen in der heiligen Schrift bewanderten Verfasser voraussezt; weit entfernt aber, dass der pensionirte Lieutenant Stosich der nur einen trockenen fast gemeinen Konzept hatte, der Verfasser seyn sollte. Uibrigens kommen in dieser Klagschrift Angaben vor, wovon weder Lieutenant Stosich noch einer von den 7 Klägern, eine Kenntniss haben konnte; und jezt noch kann keiner von den 7 Klägern alle Beweggründe dieser Klagschrift, und die Ursache ihrer Anführung genau angeben. Denn welchen Einfluss und Wissenschaft können gemeine Gränzer und einige Unterofficieren, in die Angelegenheiten der Bisthums Administration, in die Konsistorial-Geschäfte, in die Verwendung der bischöflichen Einkünfte haben? Woher können selbe, die frühere Kloster-Verwaltung des nunmehrigen Bisthums-Administrator Muschitzky, und seinen ihm diessfalls vorausgegangen seyn sollenden Ruf können, und woher wissen, dass bey einer schnellen Uibergabe der Administration, Unodrnungen sich zeigen dürften, und die Uibergabe nicht so schnell, und nicht in einem Tage erfolgen könne, wie dieses bey der Uibernahme des Muschiczky vom Ra acsich geschehen sey? Alle diese Data können keinem der 7 Kläger ohne Einfluss des Archimandriten Rajacsich bekannt seyn. Selbst die Bitte dieser 7 Individuen, den Archimandriten Rajacsich zum Bischofen in Plaschky zu ernennen ist eine fernere Vermuthung für diese Schlussfolge.

3. Die in dem mitgehenden Untersuchungs-Protokoll (vom 4. bis 7. Bogen) vorkommende Aussagen des Korporalen Damjan Strika, Nikola Schumonia, und des Waldaufseher Lazo Gerba (der selbst einer von den 7 Klägern des Muschiczky, und um desto glaubwürdiger ist) dann des Korporalen Todor Skorupan (8. u. 9. Bogen) und des Klerikal-Lehrers Lazar Michaelevich (11. Bogen) rechtfertigen die volle Vermuthung, dass der Archimandrit Rajacsich, der Verfasser der ersten Klagschrift a. seye, wobey der Gränz-Verwalt.-Oberlieut. Wiczkovich, und der Schwager des Rajacsich — Plaschkaner Erzpriester Buncsich unter Mitwissenschaft des Protodiakons Terkulja, Einfluss genommen haben dürften, nachdem der ausgeschriebene Korporal Nikola Schumonia in seiner Aussage gesteht, dem Korporalen Damjan Strika noch mit Ende März, folglich noch bevor das von den 7 Klägern an Sr. Majestät unterm 21. März unterlegte Hofgesuch, zur Untersuchung das erstemal zurücklangte — erzählt zu haben, dass er es vom Korporalen Stevan Skorupan, der diese Klagschrift eigenhändig geschrieben hat — wisse, dass der Archimandrit Rajacsich eine Klage gegen den Administrator Muschitzky verfasst habe, welche durch ihn Skorupan und noch andere zwey unterschrieben, und an Sr. Majestät unterlegt worden wäre.

Bey den später unterlegten zwey Denunziationen b. und c. scheint es, dass der Archimandrit Rajacsich wohl davon Wissenschaft genommen, und selbst mitgewirkt habe, ohne jedoch der eigentliche Verfasser zu seyn. Eher dürfte der Verfasser von diesen Denunziationen der Gränz-Verwaltungs-Oberlieutenant Wiczkovich im Einfernehmen mit dem Erzpriester Buncsich und Protodiakon Terkulja, welche Beyträge dazu geliefert haben — seyn; welches sowohl aus dem Styl, und den darin angeführten Reskripten, Verordnungen und Regiments-Befehlen, welche letztere als im Präsidial-Wege erflossen, nur zur Wissenschaft der Kompagnie-Officiere gelangen, (vidi Nota 20. Bogen des Unters. Protokoll) — als auch selbst aus dem, zwar stark verstellten Schrittzuge, der mit dem Namen Simeon unterzeihneten, oben sub b. beygelegten Denunciation detto 2. April 1826. — mit vieler Wahrscheinlichkeit geschlossen werden kann, und welche Vermuthung, die im Untersuchungs-Protokoll (Bogen 11.) vorkommende Aussage, der Oberlieutenants-Wittwe Martha Terbovich und ihres Sohnes Normal-Schüller Joseph, dann jene des Nikola Schumonia (6. Bogen) noch mehr erhöhen.

Dass Erzpriester Buncsich und Protodiakon Terkulja dabey kräftig mitgewirkt haben dürften; folgert auch hieraus: dass in ihren Aussagen (vom 14. bis 18. dann von 27. bis 30. Bogen) beynahe alle Punkte der Klagschrift s wohl, als der späteren Denunziationen nicht nur (oft im Widerspruch mit andern Zeugen) bestättiget, sondern

auch noch andere erbitterte, einige selbst unwahr befundene — Anschuldigungen, gegen den Bisthums-Administrator Muschiczky vorgebracht worden, und dass in diesen Denunziationen Punkte vorkommen, welche nur die tägliche Umgebung des Administrators Muschiczky wissen und beobachten kann. Gegen den Protodiakon Terkulja insbesondere, in Bezug auf diese Vermuthung, sind noch die Aussagen des Oberlieut. Stanisavlivich (12. Bogen) und Lieutenant Csoporda (33. Bogen) wegen einem geforderten Zeugnisse, dann die Aussagen des Korporalen Theodor Skorupan, Damjan Strika und Gefreiter Rados Schupicza (23., 24. und 25. Bogen) und jene der 3 Gränzer Rallich, Dokmanovich und Terbovich (36. Bogen) vorgekommen, wodurch sich derselbe nicht nur als Muschiczky's offener Gegner darstellt, sondern selbst durch die ausgestossenen groben Injurien sehr sträflich macht.

Da nun auch die Tendenz und Absicht der beiden Denunziationen, die nemliche und ganz gemeinschaftliche mit der ersten Klagschrift sub a. ist; so ergibt sich von selbst, in wie weit sich der Archimandrit Rajacsich auch hierin als Werkzeug zur Beschleunigung des Sturzes von seinem Amts Bruder Abten Muschiczky, verfänglich gemacht haben dürfte.

4. Gibt auch der Herr Abt und Bisthums-Administration Lucian Muschiczky in seiner sub g. angezogenen Vertheidigungsschrift noch mehrere Data an, durch welche er den Beweiss herzustellen sucht, dass der Archimandrit Rajacsich sein eigentlicher Ankläger und Gegner, unter Mitwirkung des Erzpriester Buncsich, Protodiakon Terkulja und Gränz-Verw. Oberlieut. Wiczkovich seye, — die in der ersten Klagschrift unterschriebenen, grösstentheils in einer regen Verwandschaft unter einander stehenden — 7 individuen des Gränzstandes aber, bloss zu diesem Zwecke angeworbene, und verführte Werkzeuge wären. Diese Anschuldigungen des Muschiczky wurden im Auszuge, dem Archimandriten Rajacsich, da er Krankheitshalber nicht mündlich vernommen werden konnte, laut der im Untersuchungs-Protokoll (22. Bogen) enthaltenen Bemerkung zur Einrede mitgetheilt, worüber sowohl, als über die in Bezug dieser Anschuldigungen weiter vorgenommene Untersuchung, und daraus hervorgegangenen Ergebnisse, im Verfolg dieses Berichtes fernere Rede sein wird; nun aber werden zuerst die, in den ursprünglichen drey Klag- und Denunziations-Schriften gegen den Bisthums-Administrator Muschiczky vorkommenden Klagpunkte (nach den oben sub d. beyliegenden Auszuge geordnet) samt den darüber erhobenen Resultaten beleuchtet. Diese bestehen in folgenden:

1. Dass der Bisthums-Administrator Muschiczky durch die zwey Jahre seiner Administration, vor der unterlegten ersten Hofbeschwerde, nur zweymal die Messe gelesen, nicht gepredigt habe, noch durch andere Geistlichen hat predigen lassen; und überhaupt selten in die Kirche gekommen seye, dafür aber sich mit unnöthigen Bauten abgibt.

Dieser Anklagepunkt, dass er selten die Messe gelesen und gepredigt habe, und nicht jeden Sonn und Feyertag in die Kirche kömmt, ja oft zu 6. 8 bis 10 Wochen nicht in die Kirche gekommen seye, hat sich nicht nur durch Vernehmung der 7 Kläger, sondern auch der übrigen in Loco befindlichen Geistlichkeit, als: Erzpriester Buncsich (17. Bogen), Protodiakon Terkulja (14. Bogen), Pfarrer Petar Wukellich, Kaplan Milosch und Joseph Wukellich (19. Bogen) und auch mehrere andere Gränzer, als wahr bestätiget. Der Beklagte selbst, läugnet dieses in seiner oben sub g. beygelegten Vertheidigungsschrift nicht, führt aber zu seiner Entschuldigung an, dass er Krankheitshalber, und auf Berathen der Aerzte, wie die von ihm producirten 3 Zeugnisse beweisen, diese theuere Pflicht unterlassen musste, um zu seiner Gesundheit zu gelangen.

Der Vorwurf dass er sich mit unnöthigen Bauten abgegeben habe, ist übrigens ungerecht, da die von ihm, an der bischöflichen Residenz und dazu gehörigen Nebengebäuden bewirkten Baulichkeiten, sich auf erfolgte höhere Bewilligung fussen; und die Erbauung eines sogenannten Klerikal-Konviktes, welcher zum Zweck, die Bildung angehender jungen Geistlichen hat, — ist als ein früher nicht bestandenes nothwendiges Mittel, die Volks-Cultur zu befördern, — eine gemeinnützige, und in ihren anhoffenden guten Folgen, wohlthätige Einrichtung.

2. Dass die Gränz-Arbeiter bey den verschiedenen Baulichkeiten nicht gleicht bezahlt werden, sondern zu ein halbes Jahr auf ihr Geld warten müssen; und demnoch, entweder den ausbedungenen Lohn nicht ganz bekommen, oder hinbey die grössten Grobheiten erdulden müssen.

Ausser dem Gränzer Todor Kraguliacz (einem der 7 Kläger) welcher einen ausständig sein sol-

lenden Holzlieferungs-Lohn an den Bisthums-Administrator Muschiczky anspricht, hat sich dieser Punkt nicht bestätiget; und die — auf die diessfalls abgegebene Aussage des Feldwebel Radosch Kraguliacz (4. Bogen) und des Gränz-Verwaltungs-Oberlieutenant Wiczkovich (21. Bogen) vernommenen Gränzer Simat Wezmar, Luka Werzeil, Wasil Wezmar und Jovan Ferkovich, bestättigen die Angabe nicht. Bloss der Protodiakon Terkulja in seiner Aussage (14. Bogen) schliesst aus dem, dass er und die Hausdienerschaft das gebührende Salarium nicht erhalten haben, dass auch andere für ihre geleisteten Arbeiten nicht bezahlt worden wären; und der Erzpriester Buncsich in seiner Aussage (17. Bogen) betheuert selbst gesehen zu haben, dass Administrator Muschiczky jene Leute, die ihren verdienten Arbeits-Lohn zu verlangen kommen, mit Schimpfwörtern wegjagt, ohne jedoch einen solchen spezielen Fall anführen zu können. Da aber sowohl der Erzpriester Buncsich als Protodiakon Terkulja, in Hinsicht des Muschiczky nach dem vorhergehenden, als nicht unbefangen angesehen werden müssten, und kein spezieler Fall angeführt wird, um sich von der Rechtheit ihrer Angaben überzeugen zu können, so fällt diese Anschuldigung mit Bezug auf die oben benannten, mehr unbefangenen Zeugen ganz hinweg.

3. Dass der Bisthums Administrator Abt Muschiczky oft an den grössten Feyertägen nicht nur in die Kirche komme, sondern auch am Geburtsfeste Sr. Majestät unsers Kaisers, solche nicht besucht habe, dennoch aber an solchen Tägen spazieren fahren oder zu Fuss gehen konnte.

Dass der H. Abt Muschiczky an mehreren grossen Feyertagen nicht in der Kirche war, und selbst am Geburtstage Sr. Majestät dieses zu thun unterliess, hat sich vollkommen bestätiget; die Ursache dieser Vernachlässigung seiner geistlichen Pflichten, soll in seiner — wie oben erwähnt — durch ärztliche Zeugnisse erwiesenen Kränklichkeit liegen, durch welche er bemüssigt war, Vormittags im Bette zu bleiben. Dass er aber Nachmittags, der frischen Luft wegen, öfters spazieren gegangen, oder gefahren seye, dürfte als eine Nothwendigkeit zur Begründung der Gesundheit nicht auffallen.

Die über diesen Punkt, von dem Feldwebel Elias Gerba (2. Bogen) abgegebene Aussage, dass H. Bisthums-Administrator Muschitzky im verflossenen Jahre, nicht einmahl am Geburtsfeste Sr. Majestät in der Kirche war, dass er aber am nemlichen Tage nach Plaveha-Draga (eine Stunde Entfernung von Plaschky) zum H. Oberlieutenant Stanisavlievich zum Mittagsessen gefahren seye, ist durch Vernehmung des besagten Oberlieutenants Stanisavlievich (12. und 13. Bogen) in Bezug auf das Leztere, wiederlegt worden.

4. Dass der Bisthums Administrator Muschiczky bey den vorgenommenen Bauten einige Tausend Gulden verwendet, und noch beträchtliche Schulden gemacht habe, indem er von den Pfarradministratoren die Anstellungs-Taxen (Syngelia) abgenommen, solche aber beim Bauen verwendet, und nicht S. E. dem H. Erzbischofen eingesendet habe, wodurch die betrefenden Geistlichen verkürzt seyn sollen.

Uiber die beim Bau und Reparation der bischöflichen Residenz zu Plaschky, gehabten Auslagen und sonst verwendeten Gelder, hat der H. Bisthums-Administrator Muschitzky die baldige Einsendung der Rechnungen, an S. E. den H. Erzbischofen zugesichert In Betref der sein sollenden Schulden, hat sich bey der Untersuchungs-Kommission ausser dem Protodiakon Terkulja (14. Bogen) zwar Niemand mit einer Forderung gemeldet, jedoch gelangte man indirekte in die Kenntniss, dass einige Meisterschaften für die — von ihnen zu verschiedenen Herstellungen — theils in der bischöflichen Residenz, und theils in dem abgedachten Konvikt, gelieferten Arbeiten noch Forderungen haben. Auf gleiche Weise musste man vernehmen, dass der H. Bisthums-Administrator, einigen Bürgern der nächsten Städte Karlstadt und Zengg, für mehrere zu seinem Hausbedarf gelieferte Artikeln — und selbst der Hausdienerschaft den Lohn — schulde. Indessen hat sich Niemand diessfalls beschwert, und selbst wenn dieser Fall auch eingetretten wäre, so gehören solche Gegenstände nicht hieher, sondern zu dem Verfahren im ordentlichen Rechtswege.

Uiber die Beschuldigung wegen den, von den Pfarradministratoren eingebrachten und verwendeten Anstellungs-Taxen, wurde erhoben dass diese — vor Einsendung der ersten Klagschrift, nur von drey Pfarradministratoren nemlich: Podchucha, Budisavlievich und Diakovich einkassirt wurden. Uiber die geschehene Einkassirung der Syngelia-Gebühren von den zwey ersteren, hat

der H. Bisthums-Administrator Muschiczky, laut seiner Aüsserung Sr. E. dem H. Erzbischofen sogleich die Anzeige, wegen Uebersendung der diessfälligen Dekrete gemacht; der letztere Vice-Erzpriester Diakovich (vidi 34. und 35. Bogen) hat selbst um Verzögerung seiner definitiven Anstellung gebethen. Seit der unterlegten ersten Klagschrift aber, sind laut Untersuchungs-Protokoll (36. Bogen) in dem verflossenen Jahre 1826. von 6 Pfarradministratoren die Anstellungs-Taxen erlegt worden, ohne dass selbe bisher die Dekrete erhalten hätten, deren baldige Uebersendung von Karlowitz jedoch, auf das diessfalls von Seiten des Konsistoriums gemachte Einschreiten, in Balden erwatet wird. (Продужиће се.)

Па докле тако!

Ad бр. E. 1780. II. 496. ex 1906.

Славном

уредништву „Српског Сиона"

у Ср. Карловцима.

Поводом чланка у 17. броју „Српског Сиона" од о. г. стр. 491. „Па докле тако" донео је овај одбор у седници својој од потписаног дана и под горњим бројем одлуку, коју имамо част славном том уредништву у прилогу под „/" с том молбом доставити, да је у цењеном своме листу на истом месту и под истим насловом, на ком је месту и под којим је насловом споменути чланак изишао, одштампати изволи.

Из седнице епарх. адм. одбора вршачког, држане у Вршцу 18. (31.) октобра 1906. год.

Гаврил
епископ.

ИЗВОД

из записника седнице епарх. админ. одбора, држане у Вршцу 18. (31.) октобра 1906.

Бр. 656.
E. 1780. II 496. ex 1906.

Епархијски ревизор рачуна, Милош Станковић као рачуновођа епархијски уз приказ 17. бр. „Српског Сиона" од 15. септембра о. г., у којем је на 487. страни угледао света чланак под насловом „Па докле тако", написан од Д. Р., који позивајући се на одлуку свог одбора од 1899. г. бр. 808., у којој се између осталог наређује: „да све црк. општине без разлике имају за нов антиминс под личном одговорности председника овамо послати 8 фор. а. вр. и 3 царска дуката" пита, „куд је уништио новац од продатих антиминса у вршачкој епархији?" — — подноси засебно вођене рачуне о примању и издавању новца за антиминсе из г. 1899—1902. и на истих склопљену билансу, из којих се јасно види, на што је сваки потура од примљеног новца на антиминсе употребљена.

По прегледању приказаног рачуна и биланса буде једногласно закључено:

Извештај епарх. ревизора рачуна и њиме приказани рачуни као исправни узимају се на знање. За доставу ове одлуке има се умолити уредништво „Српског Сиона", да ову одлуку у своме листу на истом месту и под истим насловом, на ком је месту и под којим је насловом изишао чланак „Па докле тако", одштампа.

Читао и надао:

Патријарашки синђел,
Стефан Николић
епарх. бележник.

ЛИСТАК.

Вести.

Седнице автономних власти. Саборски је одбор сазван за 16. о. м. у редовно заседање.

Његова је Светост у течају прошле седнице у два маха одлазио у Будимпешту. Први пут ради догонора о престојећем сабору, а други пут да се захвали Његовом Величанству на премилостиво дарованом му узвишеном ордену великог крста Леополдова реда, од кога је био премилостиво примљен у аудиенцију 13. о. м., кад се дина здраво и повратио у своју резиденцију.

Монашки Сабор. Одбор манастирских настојатеља сазвао је монашки сабор на дан 28. Новембра (11. Децембра) о. г. у Карловце (Семениште манастирских питомаца) у 9 сахати пре подне са следећим дневним редом: 1.) Призивање св. Духа. 2.) Отварање Монашкога Сабора. 3.) Верификација изборних чланова и конституисање сабора. 4.) Избори према §. 16. тачци 7. статута. 5.) Извештај изасланика одбора ман. настојатеља. 6.) Евентуални предлози, који се имаду председнику одбора манаст. настојатеља 24 сахата пре састанка писмено поднета.

Избор свештеничких чланова за епархијску скупштину Архидијецезе сремско-карловачке. У карловачком протопопијату су изабрани: Анатолије Јанковић, архимандрит и Сергије Попић игуман;

пароси: Георгије Максимовић, Георгије Гњатић, Радослав Марковић и Сима Аранички.

У земунском: протојереј Сава Теодоровић, пароси: Спира Мауковић, Јефрем Белегишанин и Јефта Матић.

У митровачком: Митрофан Павловић, игуман, и пароси: Влада Обрадовић, Ђорђе Коларовић, Пера Аранички, Ђорђе Иванић и Илија Шукановић.

Ко је изабран у вуковарском, не знамо.

Може ли се системизовани парохијски помоћник дати бирати за члана црквеног одбора и примити се тог избора? Овако је ставио питање на нас један благочастиви општинар једне црквене скупштине на вршачке епархије, а подједно и исказао своје мњење да он држи, да не може, и то у толико пре, што није једногласно изабран за одборника као што би по аналогном избору пароха за председника морао бити изабран, него са $^1/_3$ гласова и то је изабран под грађанским именом, без свог паслова.

Да *се може* дати бирати на *оилкав* начин један системизован пар. помоћник, и примити се *таког* избора, то је дотични веселник показао да може.

Али је питање, да ли *тај* избор и важи?

Ми велимо да не важи, и да је не само ништав, него ако вршачка конзисторија хоће да буде праведна, она ће уништење самог избора, треба да даде веселнику и мало поуке, да пригази не само на свој углед, него и на постојећи закон.

А *такав* је избор ништав с тога, што је законодавац у §. 34. II. В. кр. рескрипта од 10. Авг. 1868. јасно рекао, да су само пароси по своме звању вирилни чланови одбора, а остали одборници да се имају бирати по § 35 на чланова скупштинских.

Поито је пак по §. 14. I. Б. и системизован помоћник вирилан члан скупштински, то он не може ни бити биран за члана црквеног одбора, него могу за чланове бити бирани само изабрани скупштинари.

Исто тако не могу бити свештеници изабрани на световне изборнике за бирање чланова за епархијску скупштину и посланике за сабор, а тако исто не могу бити изабрани преко одређеног броја за чланове епархијске скупштине, на тако исто ни сабора.

Свештенству је одређен свугда број, и преко тог броја, не могу бити ни бирани.

Нове српске земљорадничке задруге основане су у *Батајници*, Телеш *Павлишу* и *Станчеву*, (та мишкој жупанији), *Тарди* (барањској жупанији).

Уредник: Димитрије Руварац, протојереј.

Одговори уредништва

Пр. г. проти Милошу М. Папићу. Кад ме већ називате стручњаком у полемици, у чему ми нико није раван, а себе лајиком, који није дорастао да се са мном упушта у полемику, те од страха не знадосте ни то, да *оно*, нашто Ви мени одговористе у 228. бр. „Заставе", није нашло у 19. бр. „Српског Сиона", о чему ћете се бар сада моћи уверити, него са свим засебно; што се онда упустисте у полемику!

И кад не хтедосте седети с миром, и прогутати ону невину шалушицу, а подједно и помислити, та може он имати и горчијих шалула, јер смо ми не једном рекли, да не треба у једрадед сан баруг испуцати; онда поред снег нашег поштовања спрам Вас, као старијег човека, — а не као рђавог и превртљивог политичара, који је био и Милетићев човек, и Германовић, и бранилија а сад радикал — хтели не хтели, морамо да Вам *само нешто* одговоримо.

Оставићемо све друго на страну, а позабавићемо се само на кандидацију Вашу од 1885.

Кад је средишни одбор народне слободоумне странке — Милетићеве — у своме прогласу од 27. Јулија 1885 кандидирао за жабаљски срез *Мишу Димитријевића* и *проту Јована Бороту*, а бирачима речено: „— — дужни сте да их и изаберете, јер само ће се тако испунити жеља народна и само тако да очува оно, што је у озбиљној опасности"; кад је у „Српском колу" у бр. 65. за 1885. штампан телеграм, у ком се рекло: „Из Шајкашке. У жабаљском срезу изабран је Миша Димитријевић са 105 гласова против др. Стеве Павловића, кандидата клерикалне странке, који је добио једва 49 гласова, а од свештенства прота Јован Борота са 102 гласа против Милоша Папића, који је добио 88 гласова", а у телеграму из Ст. Бечеја: „Присутни 127 бирача једногласно изабрали за нар. посланика Исидора Дебељачког за световног а проту Јована Бороту за свештеничког" (жабаљски и ст. бечејски срезови бирају заједнички свештеничког посланика); онда оче и брате Милоше оно Ваше правдање, причање и сравњење, да су Вас бирали без Вашег питања и пристанка, није ништа друго него жалосна сведоџба Ваше наивности.

На питање: „да ли могосте бити у једно и исто време и народњак и клерикалац?", одговарамо Вам оче прото тиме, ина људи који што-но реч у једни опанци два цара служе, ал Ви г. Милоше не бесте

1885. народњак, а да не бесте, то сте сами изјавили.

А то сте изјавили у овој изјави у 56. бр. Јотиног „Српског народа“ 1883.

Изјава.

На чланак под „Нови Сад 13. Августа“ у 125. броју „Заставе“, где се описује, како је текла конзисторијална седница 11. Августа т. г. примљена сам овим изјавити, да је исти чланак не само без мога знања написан, но и на велику штету моју написан.

Шта је тога дана у конзисторији рађено и јели и о мени реч водила се, ја незнам. Али доста то, да је далеко од мене и сама помисао, да у чему год високопреосвештеног господина епископа нашег сумњичим, да ми он сметње чини, да до своје цели дођем. Шта више ја га за свога добротвора сматрам и пуно сам уверен, да свака реч његовог високопреосвештенства о мени, само на добро се моје клони.

Одбијам и то, да Његова Светост тако злурада може бити, да икоме, а камоли једном капелану, који једва своју децу лебом рани, о глави ради.

Нека ме изволи дакле у будуће бар „Застава“ поштедити са својом одбраном, јер тиме само мени и необринутој породици мојој штету наноси.

Ово молим и с тога, што сам ја давно већ рад уверен о доброј страни онога, што сам досад чинио, јер дочим су други тако чинећи до своје цели долазили, ја сам свагда крњаво пролазио. А зашто, нека они сами кажу.

Држим да је и оволико доста, да се разумемо, да нисмо више на једном путу.

У Жабљу 18. (30). Августа 1883.

Милош М. Папић.
систем. капелан.

(Крајње је време, да се г. Милош М. Папић отресе људи, који су толико несреће народу починили, и толике народне породице упропастили. Ми се надамо, да ће сви свештеници, који су за несрећи залутали били, примеру овом следовати. Нека г. Милош М. Папић буде веран сан српске православне цркве; веран служитељ божијега олтара; добар пастир који и речи и делом, својом палицом опасног вука од стада гони: па му неће заслужена награда изостати. У. „С. Н.)

Да сте седели с миром, не бисмо ово изнели, онако имате захвалити данашњем своме радикалству, да Вас и данашње покољење види, да Ви не бесте увек Милетићевац.

Ви сте 1881—2. били народњак, и поред свег наваљивања и од Вашег оца, не хтедосте пиневерити и гласати за Германа. Ал 1883. ступисте у коло нечастних, и ако се сећате, знаћете: каквим сте име ном себе назвали 1888. приликом прославе Германове, кад Вас неки хтедоше позвати за Ваше тадашње држање.

Кад сте се и како сте се повратили прво у слободоумну — бранковачку — странку, а по том прешли у радикалну странку, знамо и то, и знајући то, знамо, да би боље било по Вас, да се нисте упуштали у брањење данашњих радикала, јер Ви не знате ни то, да је баш Милетић истерао са збора данашњег „вожда“ радикалског, а истерао га је с тога, што није одобравао његов социјалистички правац.

Завршите г. Милоше у 54. бр. „Заставе“ од 1881., којој је у то време био одговорни уредник сам др. Светозар Милетић, те ћете у њој наћи на опис бирачког збора српске слободоумне народне странке, који је одржан у Н. Саду 5. Априла 1881., у ком се опису рекло и ово: „*Јаша Томић* најављује да у угарском сабору нема демократске странке; тражи од народних посланика стварање странке, која се за хлебац брине, и која би у демократском духу од свију странака најдаље ишла“.

„*Др. Милетић* очитује примедбу, да предговорник стоји на социјалистичком темељу; да је овај збор сазван на договор странке, која стоји на слободоумном демократском основу, да је предговорнику просто, са својим једномишљеницима зборове под својом и њином одговорности држати, али да присталице друге какве, конзервативне или социјалистичке странке немају право, и пута, умешати се у круг и збор ове слободоумне народне странке, и договору јој сметати. *Говорнику нема у овоме збору места*“.

Радикалски је „вожд“ био дакле 1881. социјалиста, што је у ствари и данас, а зашто је после привидно промењу боју и постао радикалом; то је бар јасно, као што је јасно и то, да је остао и на даље социјалиста, не би никад био *оно*, што је данас т. ј. сунце, око ког се и велике и мале звездице радикалске окрећу.

Правоучење. Не плаши се оче и брате Милоше у оно, што не знаш и не дај се употребљавати за прање прица.

Г. Ј. у М. Та ко се још осврће на писање налоштаја! Зар не познајете тога не човекомрсца, него светомрсца и пакосника, који да пљуне у 12-такињу најлепшег вина, морало би се у буњкурџи превртути.

Пустите га нек чова ужина у писању, морском вицловању и псовању и својих добротвора, а доцучерашњих једномишљеника, кад већ не ужива у раду паметном и дужном.

Данашње његово пецкање и и псовање својих добротвора, најбољи је доказ, да не стоје „горе“ њихове акције добро, јер он је барометар, који живу добија од горе.

Књижевни огласи.

Као 114-то издање Задужбине И. М. Коларца изашла је књига:

СТОЈАНА НОВАКОВИЋА

БАЛКАНСКА ПИТАЊА

и

МАЊЕ ИСТОРИЈСКО ПОЛИТИЧКЕ БЕЛЕШКЕ

о

Балканском полуострву.

У књизи су тој чланци историјско-политичке садржине, писани у току времена од 1886—1905., штампани у своје време у часописима, гдекоји без имена писчева. Има их пак који се у овој књизи први пут штампају. Највећи део тих чланака је у мањој или већој вези с отвореним питањима данашње српске политике на Балканском Полуострву, а сви доприносе к објашњењу те политике било путним белешкама и размишљањима, било историјским белешкама и расправама. Раније штампани чланци у овој су књизи прегледани или допуњени. Пошто данашњи политички положај Балканског Полуострва потиче из Берлинског Уговора, нису нимало застарела ни разматрања оних чланака, који су писани пре више година. За лакшу употребу књиге додан је *Кључ* (регистар) који ће олакшати тражење појединих предмета.

У књизи су ову чланци:

1. *С мора на Вардар.* Путне белешке из 1886. год., 2. *Два дана у Скопљу.* Путне белешке из 1905. године., 3. *Под зидинама Цариграда.* Прилог к поређењу народних обичаја. Балканског Полуострва. 4. *Бруса.* Путне белешке из Мале Азије с погледом на заметак Турског Царства и потоњих му освајања на Балканском Полуострву., 5. *Царица Мара.* Историјске црте из XV. века, с погледом на прве односе к Турцима и Бугарима, после пропасти старе државе српске. 6. *Црква Пантократорова (Зејрек-Џамија) у Цариграду.* Успомене о борављењу Ст. Дечанског и Ст. Душана у Цариграду. 7. *Џамија Соколовић-паше у Цариграду.* Успомене о славном великом везиру Мехмед-паши Соколовићу, родом Херцеговцу., 8. *Насеље Београђана од 1521. године у Цариграду.* Успомене на прву турску освојења Београда. 9. *Бугарске школе по Македонији.* Извештај о стању и средствима бугарског културног рада по Македонији 1885. год. 10. *Законодавство и владаоци српски XIV века и народности у Македонији.* Белешке о македонском националиаму XIV века. 11. *Балканско Полуострво* и етнографски спорови српски, грчки и бугарски. Чланци, који сами хватају на 100 страна, у којима се с разних страна расматра и претреса главна садржина Балканског Питања. 12. *Цариградска Патријаршија и православље.* Чланци којима се доказује право да свака епархија има епископе своје народности. 13. *Црква и школа у националној пропаганди на Балканском Полуострву.* 14. *Нов грчки спис о Македонији.* 15. *Српске и бугарске расправе поводом једног бугарског списа о Хиландару.* 16. *Једна статистика средње Македоније.*, 17. *Епархијалници Рашко-Призренске и Скопске Епархије* за 1899. год.

У већини чланака претресају се савремене претензије српских противника на Балканском Полуострву, и покушава се да се у политичка балканска питања унесе што више трезвености, умерености и истинитог познавања положаја и питања његових.

У последњем се чланку износе истинити српски подаци о стању Призренске и Скопске Епархије у моменту, када је у њима настајала власт српских националних пастира.

Књига износи пуних 35 табака велике осмине (559 страна), штампана је врло укусно, и цена јој је само три динара (или три круне).

Главна је продаја и за поједине купце и за препродавце и књижаре у трговини Јефте М. Павловића и комп., код Игњата Даничића и у књижарници Светислава Б. Цвијановића.

Онима који би за шест књига послали новце непосредно г. Стојану Новаковићу (Ресавска улица, 19) даће се на шест књига седма и књиге ће се послати одмах плаћеном поштом. Цена 3.50 К. (са поштарином).

Изашао је из штампе цепли календар

Свој Своме за годину 1907.

Овај је календар уређен за пропагисање на чела Свој Своме. Трговцима, који поруче педесет комада или више, штампа се бесплатно на последњој (4-тој) страни корица реклама, коју при поручбини треба да пошљу. Фирмама шиље се на захтев један примерак бесплатно. Срби ширите календар Свој Своме! Цена је једноме 10 новчића. Адреса: Гласник, Нови Сад.

Изашла је из штампе, и може се добити код потписате управе књига:

ОПИС

СРПСКИХ ФРУШКОГОРСКИХ МАНАСТИРА 1753.

Приредио: Димитрије Руварац.

Књига је штампана на лепом белом папиру и има 488 стр.

Цена је књиги увезаној у платно — сва — 5 Кр., а неувезаној 4 Кр.

Управа српске манастирске штампарије

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Број Е. К. 254. ех 1906. 2—3, 93

ЕДИКТ

Овим се обавјештава *Михајло Добрић*, сада непознатог боравишта, да је његова жена *Савка* покренула против истог бракоразводну парницу код ове Епархијске Конзисторије, па се позива, да се у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увртења овог едикта у „Срп. Сиону" пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без њега и на његову штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 28. септембра 1906.

Предсједништво.

К 795/615. из 1906. 1—3, 99

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно упражњено место у стипендијској завади Петра Божића са стипендијом од годишњих 400 Круна.

На ту стипендију могу конкетовати Срби источно-православне вере, припадници епархије темишварске, који се уче у карловачкој српској великој гимназији, на којој академији или на којем универзитету.

Првенство имају оснивачеви рођаци, ако су источно-православне вере.

Са потребним сведоџбама о свршеним наукама, о имовном и здравственом стању, као и са крштеним листом молиоца снабдевене молбенице ваља поднети овој конзисторији до 17. (30.) децембра 1906. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару дана 3. (16.) октобра 1906. год.

Председништво

Број Е. К. 328. ех 1906. 2—3, 95

ЕДИКТ.

Овим се обавјештава *Стана Цвијановић* непознатог боравишта, да је његов муж *Станко*, покренуо против исте бракоразводну парницу код ове Еп. Конзисторије, па се позива, да се у року од 90 дана рачунајући од дана првог увртења овог едикта у „Српском Сиону" пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без ње и на њезину штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 24. августа 1906.

Предсједништво

Број Е. К. 576. ех 1906. 97 1—2

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на парохију у *Шаканлијама* (у протопрезвитерату Костајничком.) III. плаћеног разреда

Рок компетовању оставља се до св. Николе ове године.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 19. октобра 1906.

Предсједништво.

Број Е. К. 555. ех 1906. 2—3, 94

ЕДИКТ.

Овим се обавјештава *Љубица Комадина* сада непознатог боравишта, да је њезин муж *Драгић* покренуо против исте бракоразводну парницу код ове Епархијске Конзисторије, па се позива, да се у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увртења овог едикта у „Српском Сиону" пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без ње и на њезину штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 28. септ. 1906.

Предсједништво.

Број Е. К. 478 ех 1906. 2—3, 96

ЕДИКТ.

Овим се обавјештава *Никола Мандарић* непознатог боравишта, да је његова жена *Сока* покренула против истог бракоразводну парницу код ове Еп. Конзисторије, па се позива, да се у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увртења овог едикта у „Срп. Сиону" пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога, на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без њега, а на његову штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 24. августа 1906.

Предсједништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

КЊИГОВЕЗНИЦА

СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ

У СР. КАРЛОВЦИМА.

Јављамо свима, а нарочито сл. управама манастирским, да је наша **књиговезачка радионица** снабдевена са свима машинама и материјалом, као и све велике модерне књиговезнице у престоницама, и да смо у стању, израђивати све послове књиговезачке и коричарске на потпуно задовољство.

Српска Манастирска Штампарија

Покушајте и препоручите производе

Видрине творнице храњива

у Прагу VIII (Крањ Чешка.)

ценовник бадава.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провађено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована са отвореним одушкама провађена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провађени као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или моље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

18— 3. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За страни земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 672. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 23.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у четвртак 30. новембра 1906.

ЗВАНИЧНО.

Одликовани.

Његово Високопреосвештенство Г. Епископ-Дијецезан вршачки *Гаврило Змејановић* одликовао је *Божидара Поповића* окружног протопрезвитера вршачког надбедреником а јереја *Јована Поповића* пароха у Ботошу и *Душана Радуловића* сист. пароха, помоћника у Панчеву црвеним појасом. Јером. *Сави Вуловићу*, намеснику ман. Златице пак дозволио је, да носи камилавку од кадифе.

О предавању другог језика осим српског у основним школама.

К. 1385./1091. ex 1906.

Кр. земаљ. влада одео за богоштовље и наставу дописом својим од 13. листопада о. г. бр. 3.—5826. моли ову конзисторију за извештај, да ли би ова конзисторија имала што против тога, да овоподручни свештеници предају у основним школама друге језике осим српског уз награду, и ако неби имала против, моли, да јој се пошаље исказ оних свештеника, који осим српског знају друге језике.

Решено је:

известити кр. земаљ. владу, да ова конзисторија нема против тога ништа, да овоподручни свештеници који осим српског или хрватског знају који други језик, предају у пучким школама дотични језик уз примерну награду, те исказ тих свештеника, који осим српског или хрватског језика знају још који језик по протопрезвитер. извештају саставити и високој кр. земаљ. влади доста ити. О одлуци овој путем протопрезв. звања известити све подруче свештенике ради знања и равнања.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 10. (23.) октобра 1906. године.

Георгије с. р
Патријарх.

Збор свештенства протопрезвитерата арадског.

Под председањем окружнога протопрезвитера арадског, Високопречасногa господина Станка Жупанскога, одржан је збор свештенства протопрезвитерата арадскога у Сарaволи дана 19. октобра (1. новембра) 1906.

Ред, распоред и начин, како се имаду

одржати зборови свештенички, прописан је у епархији темишварској решењем пречасне епархијске конзисторије бр. К. 303.160. ех 1005. и број К. 315 /237. ех 1906.

Према овим високим решењима, одржан је овогодишњи свештенички збор.

Присутни су били ови свештеници; Андрија Путић, парох у Срп. Чанаду; Михајло Путник, парох у Срп. Св. Петру; Југ Станикић, парох у Ороспамошу; Милан Димитријевић, парох у Турској Кањижи; Александар Грујић, парох у Варјашу; О. Митрофан Шољмошанов, адм. парохије у Темеш Моноштору; Јефта Петровић, парох у Батањи; Петар Аграма, парох. у Срп. Вел. Ст. Миклошу; О. Јосиф Протић, адм. парохије у Сарароли; О. Арсеније Путић, адм. парохије у Ходмезевашархељу; Михајло Пандуровић, сист. пар. помоћник у Батањи; Александар Поповић, парох у Наћлаку; Душан Чудић, парох у Бали; Миливоје Поповић, парох у Санаду; Сава Јосић, адм. парохије у Наћфали; Душан Замуровић, адм. парохије у Мађар Чанаду и Милан Николајевић, адм. пар. у Срп. Св. Петру.

На призивању Духа Светога служио је окружни протопрезвитер уз асистенцију свештеника Јефте Петровића, Александра Поповића, Миливоја Поповића, и Милана Николајевића.

Многобројном искупљеном народу лепу је проповед „О раду и штедњи" изговорио Јефта Петровић.

Св. тајну покајања обавили су над свештенством Андрија Путић, Михајло Путник и Југ Станикић.

По призивању Духа Светога скупило се свештенство у дворани српске вероисповедне школе. Председник збора, високопречасни Станко Жупански проглашује зборску седницу отвореном. Као прву и најважнију тачку дневног реда износи на прочитање посланицу Високопреосвећеног Господина Епископа Георгија, упућену „пречасном и часном парохијском свештенству, својим милим у Господу сарадницима по подручним парохијама Богом спасаване епархије темишварске". Ова прекрасна посланица саслушана је са највећом пажњом и одушевљењем. Збор једногласно најављује: саслушане савете и науке примити и пастирском деловању своме настојати тако поступати; уједно једногласно закључује, да се Високопреосвећени Епископ Георгије писмено поздрави, у коме поздраву да се нарочито истакне благодарност и одданост Високопреосвећеном Георгију. Уједно је закључено, да се најпонизније замоли, да свака свештеник добије споменуту посланицу.

Обичај је до душе, да се рад и деловање личности на високом положају хвали и велича без обзира, да ли је тај рад то и заслужио. Али рад и деловање Високопреосвећеног Георгија тако су јасне чињенице, да их свако као добре и племените уочити мора. Нека приступи к њима са каквим ко већ намерама хоће, па ако је само мало здрава разума, ма и најмање уњђавности, мораће видети и признати, да су раду и деловању томе побуде чисте, средства праведна, а сврха племенита. Није овде сада ни место а тако исто ни прилика, да у свој опширности говоримо о раду Високопреосвећеног Георгија. Забавићемо се мало око споменуте Његове посланице, како би и други и чули и знали, са каквом љубављу приступа своме свештенству Високопреосвећени Георгије; са колико је искуства и знања и топлине осећаја састављена ова посланица. Ево јој у кратко садржине:

Високопреосвећени Георгије пријатно се осећа у души својој, када год види свештенство своје сакупљено у име Господње, а особито када је оно искупљено при исповести и у свештеничким зборовима, што је корисно како за само свештенство, тако и за епархијску управу, која се често пута може да послужи са добро промишљеним саветима свога свештенства. Да би свештенички састанци што боље одговарали сврси својој, потребито је усавршавање њихова уређења. И Високопреосвећени Георгије допринеће од своје стране усавршавању тих састанака.

За тим долазе споразумно с епархијском конзисторијом опажања Високопреосвећеног о свештеничкој исповести и о раду свештеничких зборова у прошлој 1905. години.

Пре свега ставља на душу свештенству своме, да свету тајну покајања по савести прима, јер је св. Тајна покајања „она знаменита установа, која је једино кадра да човека пред Богом оправда, да га у врлини утврди, да га од греха очува, да га у дужностима поучи и да га у утеши у очајним приликама.“ У опште све оно, што је у овом погледу о исповести у посланици овој изложено, требало би од речи до речи преписати, јер је то тако лепо и разложно и свестрано. Разабире се из посланице и то, да ће се донети дефинитивна наредба о уређењу зборова и исповести свештеничких.

Нарочито истиче Високопреосвећени, да се свештенство у прошлој години одликовало многобројним посећивањем зборова и примањем св. Тајне покајања, што служи на похвалу свештенству. Лањско зборисање спомиње се као доста живо и родно, „у чему се нарочито одликује врело и ожбиљно зборисање свештанства у арадском протопрезвитерату“. „Нема сумње“ — говори се у посланици — „да ће ти зборови све даље напредовати и да ће се временом вођење њихово моћи сасвим поверити једној уређеној организацији свештеничкога удружења у епархији. А да би се до тога дошло, ваља свештенство наше да размисли о том и покрене то питање, и то за сада, само за епархију нашу. Епарх. управа имала би тада у свештенству свог организованог помоћника, саветника, а народ будног и снажног чувара“.

За тим се спомињу некоје резолуције појединих зборова из прошле 1905. године, које су на знање узете и епарх. конзисторији на усвајање предложене. Признаје се надаље, да је више од половине свештенства израдило своје саставе и уредно их предало. Високопреосвећени води, докле се питање свештеничке кондујите дефинитивно не реши — нарочито списак о изради састава, проповедању и ревности свештенства и то ће Њему послужити за мерило оцене једнога дела рада свога свештенства. О великој увиђавности и дубоком познавању способности човечје сведоче ове речи Високопреосвећеног Георгија: „Код израде те цениће се највише уредност, марљивост и савесност, која сваком треба на расположењу да стоји, мање пак научна спрема и ерудиција, које не може свако имати“.

Овом пригодом даје мудри Архијереј неколико искрених савета за живот и рад свештенички.

У овим тешким временима по св. цркву и свештенство, мора црква сву своју снагу показати, а „снага цркве лежи у стваштенству. Свештенство мора разумети време, у којем живи. Оно мора свуда уносити луч хришћанске правде и истине“.

„Задатак свештенства нашега“ — рече — „јесте огроман, али није несавладљив, кад Господ снажи, помаже и олакшава. Треба нам жива и разумна вера, која брегове покреће, па да живот народа нашега понесемо у висине недогледне. Све остале врлине, потребне данас извираће из живе вере, као свето одушевљење, ревност апостолска, мученичка пожртвованост, хришћанско тражење и праштање, храброст, светосавско родољубље.“

Без те живе вере, коју непрастано развијати треба, успеха ни у ком послу не може бити. „Вера је дар благодати. Њу морамо заслужити и измолити и то дуготрајним и истрајним радом својим.“ Најважније је средство за то осим св. Тајне покајања и причешћа у првом реду молитва када год се угреби, искрена, пуна љубави и наде у Бога, љубави према ближњима, одушевљења, радости и задовољства са позивом својим и т. д. Дубоко размишљање о светим истинама, света лектира, посведневно богослужење јача веру.

„За усавршавање душе своје препоручујем Вам још и вођење духовног дневника, где ћете сваки дан бележити напредовање или назадовање душе ваше

у религ. моралном погледу, затим рад наш у парохији, успех и неуспех, и т. д. Тај дневник биће вам искрени пријатељ коме ћете се дневно искрено поверити. Он ће вас чувати од зла и побуђивати на добро. Он ће вам бити помагач о исповести вашој."

Нарочито препоручује Високопреосвећени свештенству савесно проповедање слова Божјег. У погледу вежбања и усавршавања у проповедању даје особито практичне савете. Тако: „Они који немају храбрости, да на Амвон ступе, нека се вежбају пред децом, пред којом се неће устручавати. Деца су жива школа за почетнике; пред њима ће почетници стећи неопходне врлине проповедничке, ако се ревно вежбају, а то је да говоре јасно и просто без накита."

Нека настоји свештеник, саветује Високопреосвећени Георгије, да прибави себи вештину катихизовања, а где је год могуће нека у српским народним школама узме катихизовање сасвим у своје руке. И у другим пословима нека је свештенство ревносно. Тако, у канцеларијским пословима; у месној црквеној управи. Послушајте само ове речи Високопреосвећеног: „Истина, ту ће имати свештеник много јада, али свештеник мора бити кротак, не сме примати ништа к срцу, него има увреде трпељиво сносити и увреде праштати. Велика је, погрешка, кад свештеник бучним речима хоће да чува свој углед; углед се не чува бучним речима, него делима. Нека свештеник буде у седницама месне црквене управе, и нека се мишљењем и саветом својим не намеће сувише, него послужи сваком онда, кад је том време и кад управа принуђена сама тражи. А говорити треба очински, благо. Свештеник нека стоји увек на становишту закона, и нека увек законито становиште брани и заступа, а кад га не послушају, нека се не жести." У овим је ево речима свакоме свештенику показан пут и начин, како му се владати треба у пословима месне црквене управе. Онако радећи, другачије ће свештеник мислити о неуспесима својим на овоме пољу.

По речима Високопреосвећеногa Георгија свештеник је позван, да помаже добре покрете, који унапређују живот народни. Нека нарочито пази на свештено и служитељску службу своју; нека служи предано и одушевљено. Нека потпомаже оснивање певачких друштава, јер лепо појање привлачи народ на богослужење. „Свештенство нека учи али науку своју животом, нека поткрепи". Живот свештеников у породици нарочито нека је примеран у сваком погледу. Нека се чува од сребролубља; нека пости; нека показује жртве и самопрегорења, јер све то чисти и челичи душу његову.

„Дивну ону и значајну посланицу завршује овако: „... трудите се да снагу своју развијате, и непрекидно савршенству тежите. Велика снага је у вама. Дајте да ју пробудимо и развијемо за славу Божју и корист народа, краља и отаџбине. А ја вас уверавам, да ћу се за нас увек Богу молити, да нас Господ на добар пут наведе, и Дух свети на добром путу одржи ...."

Посланицу Високопреосвећеногa Георгија због тога смо опширније приказали, како би и она браћа свештеници, који нису на збору присуствовали, бар у главнијим потезима што о томе сазнали, а и свима другима добро ће доћи, јер ће ова посланица пуним правом може сматрати драгоценим прилогом пастарском богословљу. И желети би било, да у овој целини угледа света, у колико би то Високопреосвећени Георгије дозволио, а нама нека изволи опростити, што смо ово о посланици објавили, јер је учињено у доброј намери, а то нам је једини изговор.

Прочитана посланица саслушана је, као што већ рекосмо, са највећом пажњом и примљена је одушевљено.

Затим, као друга тачка дневнога реда, чита јереј Милош Челекетић реферату на тему „У чему да се огледа заједнички рад парохијског свештенства и срп. нар. учитељства у народно црквеној служби, и како да се потребна хармонија за тај рад негује и у унапређује?" Споменута реферада буде једногласно примљена као

добро, свестрано и јасно обрађена, на чему је референту од стране збора нарочито признање и благодарност исказана.

Јереј Милан Димитријевић чита рефераду на тему: „Како да се омогући успешно растуривање књижица за народ садржаја религиозно-моралног, историјског и у опће за народни живот потребног?“ И она је реферада једногласно усвојена као добро и исцрпно обрађена и од стране збора је референту изречена благодарност и признање.

Од важнијих предмета и усвојених предлога споминемо ове:

Изабрани су Милош Челекетић, Милан Димитријевић и Миливоје Поповић, да проуче и у року од два месеца дана своје мишљење о „Уредби о дотацији, правима и дужностима српскога православнога свештенства у српској православној митрополији карловачкој“, објављеној решењем Високославног Саборског Одбора број С. О. 1903. зап. ех 1904., поднесу Високопреосвећеном Епископу Георгију.

На предлог Душана Чудића, а уз неке надопуне Југа Станикића, изабран је сталан зборски одбор свештенства протопрезвитерата арадског, који ће на питање појединих свештеника у пословима служења и пастирске праксе одговоре давати, а и о важнијим пословима предлоге чинити, који имаду свима свештеницима на мишљење и евентуалне примедбе саопштени бити, а после најпонизније пречасну епарх. конзисторију замолити, да те предлога благоизволи у обзир узети и евентуално им обавезну силу дати. Тако је на пр. пр. додељено томе зборском одбору, да сачини предлог у погледу појаца, црквењака, црквених слава и т. д.

На предлог Милана Димитријевића једногласно је решено, да се пречасна епарх. конзисторија замоли, да се заузме, да славни епарх. адм. одбор свештенству за похађање зборова реши накнаду фактичних издатака, а не, као досад паушално 10 круна.

На предлог Југа Станикића решено је замолити пречасну епарх. конзисторију, да реши, да богојављенску водицу свршавају само свештеници, а ако су они запречени, да ни деца онда не носе богојављенске водице.

* * *

И сами су свештеници приликом овога и прошлога збора спазили, да му је куд и камо милије зборове посећивати, прописане задатке израђивати, расправљати и саветовати се. Сами су и узрок тој лепој појави нашли. Добра воља, љубав и одушевљење Високопреосвећеног Епископа Георгија је узрок томе, а поуздана је заступника у уважењем томе послу, нашао, високопречасног проту Станка Жупанског.* Перовођа.

* Само среће, да су се изводили код нас одржавали овакви зборови. Ну, кад нису досад, треба их од сада увести у свима епархијама. Уред.

Овака нам треба интелигенција!

Д. Р.

Као год што се обрадује путник, који по неколико сахати путује по шуми, те уморан и жедан једва наиђе на извор хлађане водице; тако се исто морао обрадовати и сваки онај Србин, који гледајући својим очима више од 40 година, каква се чуда, лудости и покори учинише и чине у нашем народу на црквено народном пољу, кад угледа једва једном паметног човека, који имаде и увиђавности и смелости, да довикне своме народу у митрополији карловачкој: *стој народе, нисмо добрим путем ишао, ићи другим путем!*

Четрдесет и две године ми читамо и слушамо и гледамо шта се све није писало, говорило и радило, и то и од званих и од незваних, и паметних и непаметних, и поштених и непоштених, о уређењу наше црквено-народне автономије.

И сви скоро од реда у том су јако грешили и непаметно радили, и ако нас тај њихов рад стаје до 800000 Круна.

А тако се радило и стаје нас поменути рад толико с тога, што се у почетку 1868. после IX. зак. чл. угарског сабора пошло погрешним путем, т. ј. није се хтело разумети и знати, да нам је тим

чланком дата автономија у стварима цркве и просвете, а не и за политичне ствари.

Ми то нисмо хтели разумети и знати, него смо хтели пренети у црквено-народни сабор и политику, због чега смо га и назвали народним сабором, и пословни ред према томе и донели, који и данас важи, и ако је данашњи сабор народно црквени а не народни сабор.

Ну, и ако нам се није дозволило, да можемо на народно црквеном сабору расправљати и политичне ствари, ми смо томе хтели доскочити тиме, што су наше политичне странке пренеле свој рад у народно-црквени сабор, и са политичког страначког гледишта удешавали су рад саборски, што је допринело, да се ретко који рад саборски потврдио. Ал то нас није ни мало опаметило да почнемо друкчије — паметније радити.

Нама су били програми страначки пречи од паметног рада и користи и по цркву и по школу и просвету народну, а кад уз то наспоменемо, да су се код нас овамо од 1872. до данас бирали и посланици народни за сабор и за сва автономна тела једино и то велимо једино по политичко страначким обзирима; онда се не треба ни мало чудити, што код нас није данас друкчије!

Ако икоји народ на свету може рећи: проведосмо 42 године у лудо и у тартање потрошили преко 800000 кр.; то може рећи наш народ у митрополији карловачкој.

А што то може рећи, томе су криви и за то носе одговорност и пред народом и пред Богом и пред повесницом наша интелигенција, која у место да је према народним потребама и приликама рад свој удешавала, она је летела по ваздуху и својим несмишљеним и нерадољубивим радом неопрестиму и ненакнадиму штету учинила нашем народу и довела нашу црквено-народну автономију до данашњег стања и овог чуда и покора!

И ако се икоја установа може назвати врзиним колом, може се назвати наша автономија врзиним колом, у којој већ од пеколико година главну улогу игра један Јаша Томић!

Па кад поред свега тога, што данас сви паметни и родољубиви Срби увиђају, да су наши досадашњи сабори радили којешта, а то увиђају и они, који су главну улогу играли у њима и били главни фактори при грађењу данашњих наших установа, које су створиле данашње стање, од ових других нико нема толико родољубља и смелости да јавно призна и каже народу: народе, опрости нам, ми смо се својим досадашњим радом јако огрешили и теби и цркви и просвети народној, а огрешили смо се стога, што нам је при нашем раду увек била водиља наш политично-партијски интерес, те увидевши нашу погрешку, повлачимо се са јавног поља, а подједно ти мењемо на срце, да бираш за престојећи сабор са свим друге људе, људе препознате у сваком погледу, без обзира на политичне странке.

Од њих не ће то нико да призна и каже, ал се нашао детић, који је увидевши досадашњи рад наших сабора, јавно народу рече истину.

А тај је детић г. др. Јоца Лалошевић, адвокат из Сомбора, који у свом програмном говору, ког овде доносимо, рече оно, што му овамо од 1869. нико од световњака не рече.

Г. Лалошевић рече у њему ово:

Ако ћемо да будемо искрени и непристрасни, морамо признати, да се је на нашем народно-црквеном и школском пољу доста пропустило и доста занемарило. Непобитна нам факта доказују, да нам црквени и школски живот за последњих тридесет-четредесет година, не да није напредовао, *него је баш на против приметно пошао у натраг. Срце се стеже у сваког искреног и родољубивог Србина, када види какав је грозан неред и какво се је чудо и покор угњездило у наш црквени автономни живот.* Што смо ми на овом пољу за последњи десетак година починили, то је прави вандализам, и ја сам тврдо уверен, да ће доћи време, када ће се са највећом осудом спомињати ово наше вечито, детињасто и ситничарско страначење, које ми до душе у свом уображењу називамо борбом за народна права, јасан и непобитан доказ, да у нами нема ни трунка родољубља, нема ни трунка озбиљности, и моралне садржине, већ само страсти, слепе и гадне страсти.

То нас је уређено зло наше навело, да и у црквени и школски живот наш, где би требала да влада братска љубав, искрена слога и свагда помирљиви дух, да и у тај црквени и школски живот наш увучемо пуко страначење

те да се место мирна, корисна и плодоносна рада, вечито боримо око тога, хоће-ли ова, или она странка доћи на крмило. Ето то и једино то смо радили пуних 40 година дана, а време је међу тим муљевитом брзином прохујало, и ми данас стојимо исто тако беспремни, исто тако несређени, исто тако без крова и сигурна прибежишта, као што смо стојали и пре 40 година. Па докле ћемо тако? Зар ми још ни данас не увиђамо, да не лежи будућност иностраног српског народа у томе, да-ли ће победити радикали, либерали или клерикали, него једино у томе, да ли ћемо знати да спасемо школе наше и да их удруженом силом и сложним радом подигнемо на ону висину, на којој ће одговорити свима савременим захтевима? Зар ми још ни данас не увиђамо да угрожену нашу црквено-школску автономију нећемо обезбедити тиме, ако се међу собом вечито свађамо и инатимо, него једино тиме, ако се сложно и удружено боримо против онога, који нам то наше, законом ујемчено право неће да призна?

Јер како стојимо управо са нашом црквено-школском автономијом? Каже се, да је имамо, а у истини се пак државне власти уплеле у сам организам наше цркве и школе, те не само да не штите то наше, законом ујемчено право, него баш оне спречавају ту автономију и оне врше функцију главног и меродавног органа црквеног. Прва и најглавнија би нам задаћа дакле била, да се ослободимо од те незаконите државне окупације, да извојујемо потпуну самосталност цркве и автономије наше и да постигнемо већ једном, да бар у својој рођеној кући, коју смо стекли и коју одржавамо својом муком, својим трудом и својим трошком, да бар у тој кући ми сами будемо господари. А можемо-ли то постићи? Можемо, јер будемо-ли се за то сложно борили са законом у руци, успех ће на нам бити неизоставан. XX. зак. чланак од године 1848. јасно нам каже, да је наша црква исто тако слободна, као и калвинска, лутеранска или румунска. Тај закон веже и државне власти, на тај се закон позивају с дана у дан сви чланови и данашње владе, тај закон треба дакле да употребимо и ми за снажно оружје у борби за самосталност цркве наше. Јер кад се признаје и штити слобода управе калвинске и лутеранске цркве, мора се признати исто то и нашој цркви, ако се не мисли да се ногом гази тај XX. зак. чланак од год. 1848. и ако се не мисли да се отворено и јавно призна, да у нашој отаџбини не влада равноправност и не влада закон, него само сила и воља моћних.

Јест, тим би законом у руци могли постићи, да нам се у нашу народно црквену автономију не мешају државне политичке власти, али би онда ваљало да се на црквено-автономном пољу и ми клонимо сваке политике. Но догод се ми на пољу црквено-автономном делимо у радикалне, самосталне и либералне странке, дакле у странке које имају и политичке циљи и политичке програме, дотле ћемо се узаман борити за потпуну самосталност наше цркве, јер не ћемо моћи спрати са себа сумњу, да ми и на том пољу тежимо за неким политичким циљима. Погледајте само на нашу браћу Мађаре! И они се деле у снажне политичке партије; ту вам је четрдесет осмашка Кошутова странка, ту вам је била Бањфијева нова и Тисина либерална странка, али кад су чланови тих њихових странака, дошли на њихове протестантске конвенте и црквене саборе, ни покушаја нису учиниле, да се и ту групишу у Бањфијеву, Тисину или Кошутову странку, него су свагда као најискренији пријатељи и најрођенија браћа сложно радили око унапређења своје цркве. Па ето они су себи извојевали автономију, а ми и поред нашег силног хвалисања и силних наших китњастих декламација, још је и данас немамо, и будите уверени не ћемо је никада ни имати до год се будемо и на нашем народно црквеном сабору, делили у радикалне, либералне, самосталне или друге какове партије.

Ето то је узрок, што ја не ћу да припадам ни једној нашој странци, него сам намеран, да радим ван странака, слободан од сваке партијске везе, ли као родољубив Србин, који воли школу и цркву своју и коме на срцу лежи бољитак народа свога.

Обележио сам ову идеју, које ћу се у раду мом свагда непоколебиво придржавати. Допустите сад, да вам обележим и оно становиште које би на сабору у појединим важнијим питањима заузео. Не зна се у напред, шта ће бити програм рада сазваног народно-црквеног сабора, но ипак је лако могуће, да ће се приступити претресу оних предлога, које је саборски одбор још године 1904. израдио, и са којим се тобож мисле коначно средити наше црквено автономне прилике. Искрено вам морам признати, да ја те предлоге у тој форми, како их је саборски одбор израдио, нити ћу потпомагати, нити ћу их примити. Ко је ма и летимице прочитао те површне, неисцрпне и вашарске елаборате, тај се је морао уверити, да се њима у нашем црквеном автономном животу не би пошло ама ни са кораком унапред. Смешним се ситничарењем описује и наређује у њима све оно што је споредно и што је само формално, а *са свим се забораваља на оно што је битно и најважније.* Саборски је одбор нашао за преко потребно да нареди, како ће морати сваки бирач при гласању, да засуче рукаве, да у сваку изборну кутију тури песницу, па после да отвори руку и да докаже, да је изборну куглицу заиста спустио у једну од изборних кутија, *али није нашао за потребно, да бар и једном речицом овначи односај наших автономних власти, према државнима, и да повуче ону границу, коју државне власти не ће моћи никад ни у ком случају прекорачити.* Саборски је одбор нашао за по-

требно, да по старом отрцаном шаблону таксативно наброји све оно на што треба да „пазе“, о чему треба да „воде бригу“ појединн општински, епархијски и митрополијски одбори и органи, *али ни са једном речицом не наређује, шта ће бити онда, ако ти одбори и органи не ће; не могу или не знају да „пазе“ и да „воде бригу“.* Поред ових предлога и овакових уредаба могле би се даље и даље слободно мешати државне власти у наш автономни живот исто тако, као што су то чиниле и до сада; поред тих предлога и таковних уредаба би и на даље појединн одбори и органи решавали и радили исто тако без икакве дисциплинарне одговорности, просто по свом ћефу, или по партијским интересима, као што то чине и сад. Па зове ли се то у ред довести наше автономне послове, зове ли се то искорените оно зло, које нам ето хоће већ да угуши цео наш црквено-автономни живот?

Но не могу одобравати те поврпне предлоге већ ни зато, што се њима наше школско питање, питање, које је данас по нас од највеће важности и од чијег успешног решења зависи цео наш народни опстанак, не решава ама ни приближно. Не само да нам се у тим предлозима не обезбеђује и не осигурава она слобода у школама, која нам је 35. и 44. зак. закључима од год. 1868. законом ујемчена, него се на против, баш широм остављу отворена врата државним властима и њиховој одвећ агресивној културној политици. Па зар се ми наопако са таковим забавим уредбама мислимо да браимо од оне силне навале на наше школе, која од дана у дан постаје све јача и јача; зар се тако мисли осигурати опстанак, развитак и напредак наших школа? Не, тим и таковим би се уредбама само смртна пресуда потписала и тако већ болесним школама нашим.

Што се тиче уредбе о дотацији свештенства, држим за потребно да нагласим, да сам ја за подизање досадање дотације не само свештенства, него и осталих автономних радника наших, а особито пак учитеља и професора. Јер ако мислимо и желимо, да стечемо исто тако добре радене снаге, ка што их имају народи око нас, ако мислимо да одржимо успешно утакмицу са њима, онда је са свим природно, да морамо и ми наше снаге бар исто тако и наградити. Ја дакле налазим за потребно да се наће пута и начина како би се све ове потпуно оправдане жеље, испунити могле, но отворено најављујем, да предлог саборског одбора у погледу дотације свештенства никако не би могао примити. *Ја сам најодлучнији противник сваке врсте секуларизације и сваког конфисцирања свештеничких добара. Не вала се ватром играти, јер се можемо луто, врло луто опећи. А особито пак не вала подгревати питање одузимања митрополијских добара, сад, кад се и на државном политичном пољу све јаче и јаче осећа нека нова, млада али зато врло снажна струја, за секуларизацијом свих црквених добара.*

Драга браћо бирачи! Ето, како вам, којим путем мислим ходити и како мислим ђадити, ако ми повереље ваше положи у руке мандат. А сад вас молим, да онај, који мисли да је овај мој програм ма у најмањој мери неуместан, ма и у најмањој мери некористан, нека гласа отворено за другог кандидата, али ко увиђа да се досадањим нашим слепим странчарењем не да ни до чега доћи, ко увиђа, да се ни слогом или овим мојим путем може успех појћети, ко увиђа да је оно што сам вам рекао заиста тако, тога молим да гласа на нашу страну. Не молим мене ради, него га молим ли зато, што је грех, Богу вапијући је грех: увидети да је нешто корисно и добро, па ипак силом рушити и кварити то.

И поред *оваког* програма, продрео је ипак у Сомбору ратар Нова Машић, радикал.

Да смо весели!

Обновљени храм и учитељски стан и нова школа у Чобанцу.

Било је то једном прошле године после седнице епарх. конзисторије у Сент-Андрији при епископској трпези, да се говорило о судбини нашега народа у крајевима око Будима и Сент-Андреје. Са болом у души се спомињало, како наш народ у тим крајевима бројно опада, услед чега му све теже пада издржавање цркве и школе своје.

Да неби великих родољуба: *Евгена* и *Пе тронеле Думче* и браће *Петра* и *Веселина Душе*, који подигоше веледелне и свима прописима одговарајуће, модерне школске зграде, — они у Калазу, ови у Помазу, — сад већ не би било у тим местима српске вероиспов. основне школе, јер подржавање вероисповедних школа ваљда нигде у целој Угарској није заузимало толике мере, као баш у помашком политичком срезу — разуме се заслугом бившег надсолге.

Калашка и помашка школа је с те стране обезбеђена за сва времена. Али ту је још једна, куда и камо сиромашнија и по правосл. срп. душама много мања општина, у убавом Чобанцу, чија школска зграда већ одавно није одговарала ни најскромнијим захтевима оних старих, а камо ли нових школа; и недостаци те школске зграде опажали су се тим више, што се недавно близу ње подигоше читаве палате за државну школу и учитељске станове.

Па и храм Божији давно, а може бити

и никада још. не беше обновљен, због чега је већ прокисавао, а унутрашњост његова без икаква украса, сва чађава и пођ од обичних и кроз толико година већ издубљених цигала никако не одговараше узвишеној сврси, којој има да служи. Народ је и сам то увидео, али у сиротињи својој ни помислити није могао на задање нове школе и на темељну обнову цркве.

Родољубива будимпештанска српска академска омладина дознавши, каква опасност прети чобаначкој школи због лошег школског здања, а да даде видљива израза своје будне свести и жарке љубави према српској вероисповедној школи, ставила је себи за задатак, да средствима, којима она располаже, као приређивањем забава и прикупљањем добровољних прилога, набави потребан новац за подизање нове школске зграде у Чобанцу. Ово родољубиво дело наше омладине достојно је сваке хвале.

Омладина је на ту циљ скупила око 2000 круна. Но са том свотом се још ништа није могло почети и тешко да би се више и скупило, када знамо, да се у нас доста тешко даје, а врло често и са свију страна се иште.

Поред оваких околности, наш са добра и племенита срца свугде познати високопреосвећени Г. епископ *Лукијан Богдановић* горњом приликом ослови при трапези својој добротвора наших школа Г. Евгена Думчу, да он даде у Чобанцу школу саздати, а он (епископ) ће цркву темељно обновити и украсити дати. Ове од племенита срца потекле речи доброга архипастира, нашле су одзива у племенитом срцу нашег опште познатог добротвора г. Думче, и дирљив призор беше за све присутне гледајући свога архијереја и добротвора наших школа, како дају руку један другом у знак, да примају један другога поврху.

Што се тада речима свршило, то се ове године делом остварило.

Поред темељне оправке целе спољашности храма, кров је сасвим на нова покривен, а изнутра пођ од цигала замењен је плочама од цемента; неспретно састављени и разне величине столови су изједначени и укусно обојадисани заједно са целим намештајем и опремом од дрвета; иконе су очишћене и обновљене, а иконостас, епископски сто и трон матере Божије су дивно и богато обновљени и украшени. Али од свега највећма обраћа на се пажњу побожнога посматрача пластички, уметно израђени сликарски посао на своду са иконама: са. Тројице и св. Евангелиста: Марка, Матеја, Луке и Јована. Овај посао је извршио честити сликар Јосиф Курбен из Будимпеште, који је и у новосадској саборној цркви орнаментални део сликарскога посла извршио. Цела ова обнова стала је високопреосв. г. епископа Лукијана равно 4000 круна. Велика му хвала на том великом дару и Богу милом делу!

Сад се у обновљеном и дивно украшеном храму приноси безкрвна жртва и моли се Богу за *долгоденствено и мирно живље и здравље* великога ктитора храма, епископа Лукијана, којој се молитви придружује цео народ будимске епархије, да узмогне остварити све своје узвишене смерове око одржања и унапређења подручних му општина и пастве. Сада већ са поносом пролазе чобанчани поред помашке цркве, и кад им помазније о храмовној слави у госте дођу, поносом ће их водити у храм на молитву и службу Богу, јер се и њихов храм тако блиста, као помашки.

Добротвори Г. Евген и Петронела Думча подигли су на простору између старе школске зграде и храма на слободном месту модерну зграду са школском двораном и једним одељењем за смештење огрева, које би се у случају потребе, да се школска дворана мора повећати, придодати могло садашњој школској дворани, а пред улазом у школску дворану направљена је пространа лепа веранда. И потребни намештај су ови добротвори набавили за нову школску дворану, те је сада ова школа снабдевена свачим, што се у једној модерној школи захтева, пошто је за ту школу потребна учила високопреосвећени г. епископ Лукијан још пре неколико година из својих средстава набавио, када је та учила набавио и поклонио свима школама у будимској епархији, у којима су оспособљени учитељи или учитељице намештене, а потребна учила нису имале.

Добротвори ови немају од срца порода, а милостиви Бог у племенита срца њихова усадио је толику љубав према невиној малој сирчади, да се и ова школа може сматрати као плод те њихове племените љубави. Нека их Господ наш Исус Христос, од кога су они најлепши пример љубави према деци узели, одржи у потпуном здрављу још дуго, да узмогу као и до сада, тако и од сада доброчинства

своја ради одржања и напретка овдашњег српства чинити. Зграда ова и намештај стаје их преко 4000 круна. Велика им хвала!

Академска омладина ставила је на целу згодна школске зграде у Чобанцу сакупљени новац еларх. школском одбору будимском на расположење у износу од 1921 кр., која је своја заједно са каматама изнела 1953 кр. 59 ф. Овом свотом је темељно обновљена, пречачена и са једним метером подигнута стара школска зграда, која сада у целости служи за учитељски стан. Тај је стан сада тако лепо и удобно уређен, да спада међу најлепше учитељске станове у целој митрополији нашој. Евала свесној и родољубивој омладини нашој, која је омогућила, да се поред обновљеног храма и нове школе и учитељски стан могао направити

Освећење обновљеног храма обавио је сам ктитор, вирпосв. г. епископ Лукијан дана 11. (24.) септембра 1906. године уз асистенцију целог околног свештенства, а у присуству многобројног народа из места, из Помаза и из Сент-Андрије и изасланика политичких власти, а после тога је одслужио архијерејску св. литургију, на којој је у дугачкој беседи — пуној савета добра и брижна оца поучио присутни народ у сваком правцу живота његовог.

Величање архијерејске литургије у обновљеном храму увеличало је и складно појање академске омладине, другог добротвора чобанчке школе, коју је омладину управитељ Текелијина завода, наш опште љубљени и речити Чика Стева на ову ретку славу довео, а не мање је увеличавала архијерејску литургију и та околност, што је високопр. г. епископ Лукијан на истој рукоположивео новога окр. протопрезвитера мохачког, сина оних крајева, г. Јована Бешлића на степен протојереја, и руположио бившег гентомашког ђакона, г. Златоја Поповића за презвитера, који је постављен за администратора батске и дуна-ердељске парохије.

После освећења храма освећена је и нова школска зграда, коју је присутни добротвор црквеној општини предао. После тога је црквена општина свом љубљеном архипастиру, највећем ктитору свога храма, тако и г. Евгену Думчи, своме великом добротвору, предстала и топло благодарила за њихова велика доброчинства, која је ради вечитог споменa на спомен плочама, које су у храму и на школској згради смештене, укратко описала.

Ово је без сумње најсветлији дан био у животу ове мале општине, којој желимо, да се добивеним даровима: ревним похађањем св. храма и управљањем свога живота онако, како што се у св. храму проповеда, и вредним шиљањем деце своје у школу много користи, чиме ће најлепше плодове искрене благодарности своје према великим добротворима својима показати, а они ће увек задовољно рећи, да је вредно било толике материјалне жртве за њу принети.

С. Ч.

Много званих а мало избраних.

(Свршетак.)

Само 10. писмо Младена Видојевића гласи:

10. Може ли нам бити прави пријатељ онај, који не верује у Бога и душу?

Кад би вође социјалистичке истински осећали нашу беду и невољу, они би нас морали одвраћати од онога, што нас најјаче убија, а не да нас увлаче у још јачу беду само зато, да преко нас постигну оно за чим иду. А зар и може имати правог, братског осећаја за нас онај, који не верује у Бога и у душу? Зар онима, који су Христа разапели, могу бити мили они, који у Христа и његову цркву верују?

Баш у том се види да нас вође социјалистичке хоће да заведу, да нас после баце у још већу беду, што хоће да нас отргну од Бога, од Христа и од цркве и да убију пред нама углед наших попова, као да су они криви нашој невољи.

Ја нисам поп, па да о томе умем много казати, али колико сам читао историје, знам да је свуда и у свако доба пре Христа радник био роб, с којим се поступало као да је каква ствар, а не човек. Наша вера је укинула ропство. Вера чува раднику његово лично и човечанско право и брани га од неправде са сваке стране. Вера учи да смо пред Богом сви једнаки и да послодавац мора радника као своја брата сматрати. И кад нас неко понижава, ми се у борбя за погажена наша права увек на веру позивамо и њоме се бранимо. Вера је нас до данас одржала као народ и очувала и ми ћемо с њоме најпре и најсигурније наша права наоружавати.

Да се одрекнемо вере каку социјалисте. А у чему ће радници имати јемства, да ове социјалистичке вође неће радняке завести и обманути, кад они немају вере и савести која би их гризла са неваљалством, које уче? Баш и ове социјалисте увек ничу, као велике капиталисте раднике у своју сопствену корист немилице иси-

савају. И воље социјалистичке су од крви и меса као и капиталисте. Кад капиталиста исисава радњике, јер нема Бога ни душе, ако и ми сви не будемо имали Бога и душе. на што нас социјалисте упућују, онда ћемо сви ми један другог исисавати колико год ко може, јер кад се не морамо обзирати на савест, на Бога и душу, од кога ћемо зазирати?

Социјалисте хоће да убију углед наших попова, па веле, да попови гуле народ. Од свих попова разних вера, што у нашој држави има, наши попови имају најмању плату, а ови по мањим селима управо једва на крај излазе. Социјалисте не познају наше прилике, па говоре Бог те пита о које чему, што у нас није. Шта се нас тиче како је код других можда вера? У нас се плаћа парохијал по порезу и плаћају највише имућнији, сваки према стању, а све што је главно у нас је бесплатно као: крштење, венчање, сахрана.

Наши су попови с нама делили увек и добро и зло. Они су увек били с народом и за народ. Док је српски народ био под Турцима, попови се увек били на оградњу за народна права. Они су народ соколили да не клоне и очували га. Кад смо се овамо преселили, и ту су наши попови морали да подносе разне муке и понижења у обрани за народ, јер су нас овде волели само онда, кад су нас требали, а иначе су увек ишли за тим, да нам наша права укину, да се не можемо овде као народ развијати. И ја и данас кад устајемо сви за наша права, с нама су и управо воде нас наши попови. Ко има чисту памет, ко бар нешто разуме и зна, тај ће знати куд смерају социјалисте, кад хоће да нас отргну од наше вере. Није то привина да нам се на веру напада. На српски су нарад кроз векове нападали силни непријатељи, да га од његове вере и цркве отргну и српски је народ све те напаѓаје са својим поповима одбио. То нас је и очувало. Зар да оставимо нашу веру и цркву за то, што нас тако уче и подбадају на то солијалисте? Да после раде с нама шта хоће.

Посвећење

Јована Георгијевића за епископа осечког.

Д. Р.

Преосвјашченѣјшия Г. Епископ о Христе брате Љубезна!

По соборном Вашего Преосвјашченства јако и всјех прочих Г. Архиереев избрании и вотумах, и такожде в призрѣнии наших вседневних о дјелех народних обшчих попечении коих ради о епархијских должностех партикуларних точно досезат неможем, вчера в ден успенија Пресвјатија Богородици честњејшаго архимандрита Г. Јоана Георгиевича освјатихом во епископа, нареше јего на Богоспасаемиј Град Осек и јему надлежашчија веси, јако да дотоље должности епархии нашеја возпољњает, дондеже и Господеј Архиереев о нем изречени вотуми возпољњаетсја.

Сие вашему Преосвјашченству за извјестие јавити хотјехом, пребивајушче

Вашему Преосвјашченству

Благ желател

Арсеније с. р.
Патријарх.

В Карловџе Августа 16. 1746.

Г. Будимском Епископу Василију Димитријевичу.

Георгијевић је потврђен 15. Јулија 1750. за епископа вршачког, 27. Августа 1769. буде изабран за митрополита и као такав је умро 12. Маја 1773., а сахрањен је у Крушедолу.

ЛИСТАК.

Вести.

Седнице автономних власти. Народно-школски Савет сазван је за 2. Децембар у седницу.

27. о. м. одржао је арх. административни одбор своју пленарну седницу, а 28. арх. конзисторија своју пленарну седницу и школски одбор.

Архидијецезална епархијска Скупштина која ће се у Срем. Карловцима дана 30. Нов. (13. Дец.) 1906. у дворани вел. гимназије карловачке у десет сахати пре подне састати, отпочеће са овим програмом: 1. Призивање св. Духа у саб. цркви $^1/_2$ 10 сахати. 2. После призивања састанак скупштинара у гимназијској дворани. 3. Избор председника по старешинству. 4. Избор перовође по младости. 5. Избор пасланствд, које ће Његову Светост патријарха као Председника по достојанству у скупштину позвати. 6. Отварање скупштине. 7. Предаја вероница. 8. Избор верификационог одбора. 9. Избор одбора за шкрутинију. 10. Извештај верификационог одбора. 11. Конституисање скупштине. 12. Подношење извештаја, предлога и других поднесака. 13. Избор одбора за дневни ред. 14. Извештај одбора за дневни

ред и утврђење дневнога реда. После подне или сутра дан продужење седнице по установљеном од скупштине дневном реду

Избор свештеничких чланова за опар. окупштину Архидијецезе сремско карловачке. У последњем броју погрешно је наведено, да је у карловачком протопопијату изабран и Георгије Гњатић. Он није изабран, него Васа Латинкић

У вуковарском протопопијату изабрани су: протојереји Лазар Богдановић и Урош Ђурић; пароси: Душан Магарашевић, Влајко Станисављевић, Мирко Булић и Драгутин Протић.

Избор Митровачког прота. Пошто при избору прота митровачког није ни један кандидат добио прописани број гласова $^2/_3$, то је конзисторија на основу §. 61. П. Г. кр. рескрипта од 10. Авг. 1868. именовала протојереја и професора катихету карловачке гимназије г. *Ивана Машировића* за прота митровачког.

Да је ово била власна конзисторија учинити, и ако је г. Машировић најмање гласова при избору добио, то је признао и сам „вештак и тумач“ наших црквено-народних установа г. др. Ж. Миладиновић у своме „Тумачу“, где је рекао: „— па тада конзисторија може именовати између дотичне двојице или тројице и онога са најмање гласова, јер се такав избор без $^2/_3$ гласова има сматрати као кандидација од стране општине“. (147. стр.)

Ми честитамо митровачком протопопијату што ће у г. Машировићу добити примерна и спремна прота.

Некад и сад. Да се види, како се некад мислило и држало, **какве** свештенике треба шиљати на сабор народни, изводимо доиста митрополита Јосифа Рајачића од 18. Апр. 1848.

„Во смотрении убо избранија Депутиртов на свјашченическаго чина сеја Нашеја Архидијецези Благоговјејнству Вашему налагајем, да довнешними обичним начином собравшеја во Ирије, иможе и прочи протопрезвитери са касајушчијеја свјашченством, упутствовани суг, дне 6. Маја о. г. два такова Депутирта, иже ријежествами, способностију, кудростију и разумјенијем настојашчаго духа времене отликујушчеја во дјељех и дјејемих Собора дјејствителное участија со изискујемих уваженијем ријети и Архидијецезалное Наше свјашченство со честију на Соборје заступати могут; између себе набрати и нуждними полномоћчијами снабдјенх на два дна прежде гореназначенаго за Сабор срока сјемо во Карловац послати непропустите“.

А данас? Данас архидијецезу заступају на сабору радикалски попови: Данјан Прерадовић, Павле Зековић, Јован Магарашевић и шестошколац из пакрачке епархије Јован Јовановић.

Па знате ли ко је н. пр. гласао и кортешовао за Прерадовића у Карловцима? Нико други до ли професор историје карловачке гимназије г. Милан Недељковић, а уз њега гласали и професор Светислав Коларовић и учитељ гимнастике Павле Милушевић, поред свег тога, што им је било врло добро познато, да је Данјан био месечни „гост“ беччински, као и за што је био.

Ех проклета партијска дисциплино и српска осветo!

Богословско Књижевно Друштво „Слога“ у Ср. Карловцима. Богословско књижевно друштво „Слога“ у Ср. Карловцима одржало је 23. септ. (6. окт.) 1906. год. своју другу ванредну седницу, на којој је изабран овај управни одбор: председник: Душан Ђурђев богосл. IV. год.; потпредседник: Светислав Брадваровић богосл. III. год.; I. тајник: Симеон Попов богосл. III. год.; II. тајник: Стеван Сандер богосл. II. год.; благајник Милан Милованов богосл. IV. год.; књижничар: Љубомир Петровић богосл. II. год.

„Удружење Срба богослова у Черновцима“. Срби слушаоци богословског факултета на универзитету Черновачком основали су ове године друштво које је циљ, да унапређује просветне интересе својих чланова, да се стручно образује у богослов. наукама и васпита у хришћанском, српско православ. духу. Друштво има и своју засебну Читаоницу. Управни одбор за 1906—07. год. овако се конституисао: председник П. В. Маркачевић, Drnd. theol.; потпредседник Мил. Л. Поповић, st. theol.; тајник Моја Стојков, st. theol.; II. тајник Лаза Марковић, st. theol.; благајник Гаврил Сремчевић, st. theol.; ревизор Ник. Марковић, st. theol.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Послате књиге на приказ.

Стојана Новаковића, **Балканска питања** и *мање историјско политичке белешке* о *Балканском полуострву* 1886—1906. Издање задужбине И. М. Коларца. Београд 8° 559 стр., цена 3 К.

Извештаји епархијских управних власти православне Архидијецезе карловачке о своме раду од 1890. до 1903. Карловци 8° 54 стр.

Ивана Машировића. **Мишљење и предлог** о научној основи и о уџбеницима за науку вере у средњим школама. Карловци 8° 17 стр.

Календар 1907. година II. *Свој своме.* Написао Spectator II. Сад, 16° 23 стр. и 10 стр. огласа. Цена 20 хел. За Змајев споменик 10%.

О социјалистама, писма Младена Видовића ратара. Карловци. 8° 23 стр.

Ко је крив? или како је текла борба за успоставу законитог реда у темишвареско-градској срп. црквеној општини. Написао Др. *Светозар Ди митријевић*, члан поменуте општине. Темишвар, 12°. 63. Цена 1 К. Чист приход намењен је: српском учитељском конвикту у Н. Саду.

О садржају ове књижице — или управо о нашој мизерији по црк. општинама, проговорићемо идућом приликом.

Мачвански програм сељачке слоге. Београд 16° 24.

Преглед стања свију фондова и задужбина под управом Матице српске за г. 1905. Н. Сад 4° 35.

Преглед молилаца за расписана стипендијска места поднесен ради избора главној скупштини Матице српске г. 1906. Н. Сад 4° 9.

Извештај о ученичком владању и успеху ученика прав. призренске богословије за 1905—6. год. Крушевац 8° 90.

Извјештај о српском прав. богословском училишту у Рељеву код Сарајева за 1905—6. год. Састављено протопрезвитер Михајло Лалић управитељ. Сарајево. 8° 29.

Летопис матице српске књ. 239. св. V. за 1906. Н. Сад 8° 118. Цена 1 круну.

Књиге за народ из задужбине Петра Коњевића. *Два брата* превео с руског *Н. Николајевић* Н. Сад 16°. 47. Цена 20 хел.

Нови листови. 1.) *Народна мисао*, пол. лист излази у Нишићу. Издаје га одбор. Одговорни уредник *Јован Поповић* професор. Излаза недељно једанпут. Цена на годину 12 круна

2.) *Слога*, народно демократски лист самосталне странке. Излази у Митровици. За уредништво одговара *Лука Тошаловић*. Излази сваке недеље. Цена 8 круна.

3.) *Народни свештеник*. Излази у Загребу. Одговорни уредник *Само Ратковић*. Излази 1. и 16. сваког месеца Цена 6 круна.

Извештај о стању срп. нар. црквених фондова и заклада за 1905. стојећи под управом саборског одбора. Карловци 4° 132.

Статут православног монашког удружења у митрополији карловачкој. Карловци 16° 15.

Извештаји епархијских власти епархије накрачке о раду за 1902.—1905. Карловци 8° 51.

Летопис матице српске. Књ. 240. св. VI. за 1906. Н. Сад 8° 121. Цена 1 Круну.

П о з и в.

Рјешењем високе крал. хрватско-славонско-далматинске земаљске владе у Загребу од 24. априла 1906. број 23831 допуштено је потписанима *скупљање прилога за подизање цркве на развалинама негдашњег манастира Марче.*

Како је народ православни српски у овоме крају и сиромашан и малобројан, то му није могуће, да ту своју жељу и потребу, а и дужност цијелога српског народа, сам испуни, него се с одбором за ту цркву поновно обраћа овијем свему народу српском православном с молбом за прилоном.

Нема Србина, не би га бар смјело бити, коме није позната дуга вјековна, па и крвава борба српског народа у овоме крају за своју свету прадједовску вјеру православну, за права и светиње своје.

На Србима се овога краја, на тврдој вјери и љубави наших предака за своје светиње сломила и уморила сила наших противника. Овај дакле крај одмијењен крвљу и жртвама, али и задужи благодарношћу остали српски народ.

Та благодарност треба да дође видна признања у цркви св. арханђела Михаила и Гаврила на развалинама манастира Марче, која ће црква бити: света најљепши и најдостојнији споменик мученштву наших предака, а и потребан дом молитвени народу нашем из оближњих села.

Молимо за то сав српски народ и искрене пријатеље његове да нам притеку у помоћ прилозима својима, за подигнуће те цркве. — Нека тако буде то спомен права, задужбина свега српског народа, у којој ће се у славу Божју служити служба Божја и чинити спомен српским борцима, који се борише и крв лише за одбрану и очување св. Православља, српских права и светиња; гдје ће се подизати глас побожне молитве Богу и Србима свецима за спас и очување св. православља, за срећу и напредак народа српског.

У то име Бог нам помагао, па да дјело замишљено угледамо изведено у славу св. православља, а на част српског народа.

Имена прилагача биће објављена и сачувана у посебној књизи — спомена ради — у цркви Марчанској.*

У *Беловару*, 21. октобра 1906.

Томо Бегоевић
контролор.

Дионисије Север
надшумар.

* И код уредништва овога листа могу се прилози дати. Уред.

Књижевни огласи.

Изашло је из штампе **„Православни свештенички календар за 1907. годину"**, (Ручна књига за парохијско свештенство, година I.), који сам као администратор парохије у Сенаду покренуо, са овим садржајем (осим календарског дела): 1.) Шта је сваком православ. хришћанину нужно да зна из области своје цркве (о црк. празницима, дани у које се забрањује свршавање тајне брака, владалачки дани, Срби свеци,

о светим литургијама, кратак типик месечним редом); 2.) Црквени достојанственици у правосл. српству 1906. г.; 3.) Српски манастири: 4.) Највише автономне власти у митрополији карловачкој; 5.) Проф. збор богословског училишта карловачког; 6.) Законске повластице свештеничког сталежа; 7.) Књиговање матрикуларних извода; 8.) Кратка историја митрополије Карловачке; 9.) Нормативне наредбе епарх. власти темишварских у изводу; 10.) Нормативне наредбе епарх. власти архидијецезалних; 11.) Кратак преглед кр. привилегија и наредаба, државних закона, министарских наредаба и автономних уредаба, које се односе на постанак и развитак прав. срп. цркве у Угарској; 12.) Шематизам свега парохијског и делом манастирског свештенства и власти крајем 1906. год. у митрополијама срем. карловачкој и бањалучко-бихаћкој. Осим тога доноси календар на првом месту лик Њ. В. г. епископа-дијецезана темишварског Др. Георгија Летића. Обим календара је стр. XII. и 117. Цена му је 1 Круна. Претплатити се може код мене.

У Српском Кретуру (Szerbkeresztur, Toront. m.) 10. (23.) новембра 1906.

Јереј Добривој Николић
парох и уредник календара.

Спремио сам за штампу, у другом издању три своје књиге из области јереси назаренске:

НАЗАРЕНСТВО

његова историја и суштина,

према првом издању од год. 1894. у свему прерађено и допуњено; цена 4 круне;

Зашто се у нас назаренство шири и како би то могли спречити,

расправа о савременима нам верским, црквеним, друштвеним и економним приликама; цена 3 к;

Један разговор с назаренима,

за народ написано расматрање настранога назаренског учења о дечјем крштењу; цена 50 фил.

Ове ће се књиге, на финој канцеларијској хартији и са свим новим цицеро словима, штампати само у онолико примерака, колико се и овим путем још претплатника јавило буде, те их доцније у књижарском промету неће бити. — Рок претплати до Нове Године.

Уједно се у мене може добити још и мој *Зборник Проповеди*, у коме су омиљеје редом на св. Јеванђеља од друге недеље после Духова па до нед. Закхејеве, цена 4 к; као и ове брошуре: „*Побожни*“, цена 40 фил.; *У назаренској скупштини*, цена 20 фил.; *Како је наш деда-Живан оставио назаренство*, цена 50 ф.

Књиге се могу наручити или уз поштанско поузеће, или уз готов новац, у потоњем случају, одавде наплаћеном поштарином. — Све ове књиге заједно стају 10 круна. — Наруџбину молим на моју адресу:

Срем. Карловци (Karlóca, Szerém m.), 1. (14.) нов. 1906.

Др. Владимир Димитријевић,
патр. протосинђео.

Код Српске Манастирске Штампарије може се добити 1 књига

ЕКСХОРТЕ

НЕДЕЉНЕ И ПРАЗНИЧНЕ ДАНЕ

Од протопрезвитера ИВАНА МАШИРЕВИЋА.

Књига ова похвално је оцењена у „Богословском Гласнику“, „Срп. Сиону“, „Бранкову Колу“, „Нов. Васпитачу“ итд.

Књига се ова препоручује свештенству, учитељству, родитељима и васпитачима, а особито ученицима средњих школа, за које може бити ова књига врло леп дар.

Цена је *1 круна 50 нов.*

Ко пошиље новац за књигу пош. упутницом, добија књигу franco поштом.

Српска Манастирска Штампарија
у Ср. Карловцима.

Изашла је из штампе, и може се добити код потписате управе књига:

ОПИС

СРПСКИХ ФРУШКОГОРСКИХ МАНАСТИРА 1753.

Приредио: **Димитрије Руварац.**

Књига је штампана на лепом белом папиру и има 488 стр.

Цена је књизи увезаној у платно — сва — 5 Кр., а неувезаној 4 Кр.

Управа српске манастирске штампарије.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Број Е. К. 254. ех 1906. 3—3, 93

ЕДИКТ

Овим се обавјештава *Михајло Добрић*, сада непознатог боравишта, да је његова жена *Савка* покренула против истог бракоразводну парницу код ове Епархијске Конзисторије, па се позива, да се у року од 90 дана, рачунајући од дана

првог увртења овог едикта у „Срп. Сиону“ пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без њега и на његову штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 28. септембра 1906.

Предсједништво.

Број Е. К. 576. ex 1906. 97 2—2

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на парохију у *Шакањмјама* (у протопрезвитерату Костајничком) III. плаћевног разреда.

Рок компетовању оставља се до св. Николе ове године.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 19. октобра 1906.

Предсједништво.

Број Е. К. 555. ex 1906. 3—3, 94

ЕДИКТ.

Овим се обавјештава *Љубица Комадина* сада непознатог боравишта, да је њезин муж *Драгић* покренуо против исте бракоразводну парницу код ове Епархијске Конзисторије, па се позива, да се у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увртења овог едикта у „Српском Сиону“ пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без ње и на њезину штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 28. септ. 1906.

Предсједништво.

Број Е. К. 478. ex 1906. 3—3, 6

ЕДИКТ.

Овим се обавјештава *Никола Мандарић* непознатог боравишта, да је његова жена *Сока* покренула против истог бракоразводну парницу код ове Еп. Конзисторије, па се позива, да се у року од 90 дана, рачунајући од дана првог увртења овог едикта у „Срп. Сиону“ пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога, на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без њега, а на његову штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 24. августа 1906.

Предсједништво.

Ад бр. К. 2638/400. ex 1906. 1— 2, 100

СТЕЧАЈ

на новокрејирано свештеничко место системизираног парох. помоћника IV. плаћевног разреда у Кању. Молитељи имају своје ваљано инструјисане молбенице овој конзисторији поднети најдаље до 27. децембра 1906. (9. јануара 1907.) године укључно.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 15. (28.) новембра 1906. год.

Митрофан с. р.
Епископ.

К 795/615. ва 1906. 2—3, 99

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно упражњено место у стипендијској закладе Петра Божића са стипендијом од годишњих 400 Круна.

На ту стипендију могу компетовати Срби источно-православне вере, припадници епархије темишварске, који се уче у карловачкој српској великој гимназији, на којој академији или на којем универзитету.

Првенство имају оснивачеви рођаци, ако су источно-православне вере.

Са потребним сведочбама о свршеним наукама, о имовном и здравственом стању, као и са крштеним листом молиоца снабдевене молбенице, ваља поднети овој конзисторији до 17. (30.) децембра 1906. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару дана 3. (16.) октобра 1906. год.

Предсједништво.

Број Е. К. 328. ex 1906. 3—3, 95

ЕДИКТ.

Овим се обавјештава *Стана Цвијановић* непознатог боравишта, да је њезин муж *Станко*, покренуо против исте бракоразводну парницу код ове Еп. Конзисторије, па се позива, да се у року од 90 дана рачунајући од дана првог увртења овог едикта у „Српском Сиону“ пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога, на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без ње и на њезину штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 24. августа 1906.

Предсједништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

КЊИГОВЕЗНИЦА

СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ

У СР. КАРЛОВЦИМА.

Јављамо свима, а нарочито сл. управама манастирским, да је наша **књиговезачка радионица** снабдевена са свима машинама и материјалом, као и све велике модерне књиговезнице у престоницама, и да смо у стању, израђивати све послове књиговезачке и коричарске на потпуно задовољство.

Српска Манастирска Штампарија

Покушајте и препоручите производе

Видрине творнице храњива

у Прагу VIII (Крађ Жешка.)

ценовник бадава.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИЈ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излунало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем
од мене изнађена и много пута одликована
са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђенаи као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма надјачаваје са звуком других по старој системи лиених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или поље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

1—9 3. Илустроване ценовнице и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Непечатна писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 699. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 24.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у петак 15. децембра 1906.

ЗВАНИЧНО.

К. 1868/1175. ех 1906.

Лишење свештеничког чина Николе Марковића.

Срп. прав. епархијска конзисторија пршачка дописом својим од 17. (30.) октобра 1906. број Е. 1738/I. 135. ех 1906. извештава да је високопреч. митропол. црква. Савет пресудом својом од 20. септембра (3. октобра) т. г. бр. М. 457./МЦС. 107. ех 1906. потврдно и пресуду те конзисторије од 17. (30.) октобра 1905. бр. Е. 2148./I. 50. ех 1905., којом је јеромонах Николај Марковић, бивши парох у Алибунару и администратор парохије у Банашишту због крајње рецидивације и непоштовања својих законитих власти лишен свештеничког чина.

Решено је:

о чему све овоподручне ман. управе те путем овоподручних окр. протопрезитерских звања сва срп. православ. парох. звања известити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 24. новембра (7. децембра), 1906. године.

Георгије с. р.
Патријарх.

О монашкој школи у Хиландару.

К. 1812/1159. ех 1906.

Његова Светост преузвишени Господин Георгије српски Патријарх отписом својим од 27. октобра 1906. на молбу управе и братства ман. Хиландара ради сходног расположења доставља ово саопћење: „У светој српској Лаври Хиландару основана је прошле године монашка школа са задатком, да спреми а и образује хиландарску омладину у богословској струци, како би се за прав. срп. цркву обезбедио опстанак том манастиру, ну како је мален број младића, који стоје на расположењу тој манастирској управи, а неминовна је потреба, да се број истих увећа; то управа са братством манастира Хиландара моли, да се обавани онима, који се желе посветити Богу и Цркви, да их Лавра Хиландарска матерински зове да дођу, а она ће их примити, спремити и удостојити монашког позива и сана, само нека ваља да су предани томе позиву с тим додатком, да није никаква сметња, ако је младић неписмен, јер онде може добити сву спрему за тај позив.

Што се тиче пута до Свете Горе (Атона) односно до Хиландара, дотичнима ће бити на руци кр. српски конзулат".

Решено је:

путем окр. протопрезв. звања о горњем известити сва подручна парох. звања с позивом, да о томе у својој парохији обавану.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 24. новембра (7. децембра) 1906.

Георгије с. р.
Патријарх.

ПОСЛАНИЦА

Дра Георгија Летића

епископа темишварског, приказана свештенству свога подручја, сакупљеном на протопрезвитератским зборовима од ове године.

Бр. 282. прев. 1906.

ГЕОРГИЈЕ,

по Божјој милости епископ темишварски и т. д.

пречасном и часном парохијском свештенству, својим милим у Господу сарадницима по подручним парохијама Богом спасаване епархије темишварске, шаље архијерејски благослов и поздрав.

Угодно је архипастирској души мојој, кадгод видим свештенство своје сакупљено у име Господње по протопрезвитератским срезовима око тако потребног и корисног посла, као што су свештеничке исповести и свештенички протопрезвитератски зборови.

На тим освећеним састанцима дата је могућност свештенству, које је свесно свога правога позива, које дише духом живе вере хришћанске и има истинскога смисла богословскога да се у св. тајни покајања опрости од греха, који у току целе године дана буду оптеретили душу његову, и да, примивши у тој тајни благодат оправдања и освећења, јача душу своју за борбу са разним искушењима, пороцима, страстима и невољама света овога. Осим тога дата је прилика свештенству да се на тим саставцима у братској љубави посаветује о разним питањима, која засецају у разнолику службу његову, па да тако себе усавршујући послужи епископу и епархијској управи својој добро промишљеним саветима својима.

Да би пак ови састанци што боље одговарали сврси својој, потребно ће бити непрекидно усавршење њихова уређења. Ради тога је то питање издато већ прошле године на израду и зборско претресање свештенству свих подручних протопрезвитерата епархије наше.

Како у израђеним тематима, тако и у зборским одлукама сакупљено је о томе лепо градиво, које ће послужити епарх. Конзисторији нашој да то питање што боље уреди, што ће се у своје време свештенству објавити. Но ваља ми овде споменути да је наша Конзисторија у окружници својој од 18. априла (1. маја) бр. К. 315./237. из 1906., којом је одредила предмет писмених радња за израду и зборско претресање за ову годину, већ усвојила неке оправдане жеље зборова у овој ствари.

Па да бих и сам допринео усавршењу тих састанака, сматрао сам за потребно да се овом приликом са овом посланицом јавим свештенству свом, сакупљеном на зборовима, те да му, споразумно са нашом Конзисторијом, нека опажања своја поглавито о свештеничкој исповести и о раду свештеничких зборова у прошлој години изнесем.

Пре свега мећем на душу свештенству своме да свету тајну покајања по савести прима. У разноврсној служби парохијској свештеник навлачи често на себе многе грехе не само услед неисправнога вршења својих дужности, него још више услед пропуштања дужности својих, које су огромне и по броју и по садржини својој. Осим тога свештеник треба да се дотиче светиње, да врши пајсветије радње, и да послужи народу као узор што савршенијега живота. Свештеник мора дакле још више живо радити на усавршењу своје личности, која се мора уздизати над обичном средином својом. Од свих пак средстава за лично религ.-морално усавршење, по психолошким чињеницама, призната је од свих добрих познавалаца душе човечје тајна св. покајања. То је она знаменита установа, која је једино кадра да човека пред Богом оправда, да га у вршни утврди, да га од греха очува, да га у дужностима поучи, и да га утеши у очајним приликама. И зато, Драги Моји! пригрлите ту установу као прву и најсветију дужност према самом себи, и ширите ју примером својим код верних својих, код којих је та узвишена установа понижена у последње време до просте форме без садржине и живота! Затворите се у самоћу, Мили Моји!, предстаљте књигу живота свога од последње ваљано обављене исповести своје, и прибележите све оно што мислите да Вас терети пред Богом и његовим судом неумитним! Изаберите на збору по вољи духовника себи, сперите искрено проклетињу са душе своје у сузама истинскога кајања и у чвр-

стом заветовању на што сјајнији и благотворнији живот свој у напредак!

Чули смо, Драги Моји! некоје гласове са зборова да би се некоји свештеници радо пред својим епископом исповедали. Ову ствар прихваћам радо, и стојим на расположењу у свако доба не само сваком оном свештенику, него и верном из народа, који би терете душе своје пред архијерејем својим изнети хтео. Али да се таква пракса за правило прогласи, држим за нецелисходно, пошто услед тога може лако да страда најбитнија страна исповести, а то је искреност, што се не сме допустити. Неки би пак хтели да се обавезност годишње исповести остави на савест сваком, када и где хоће ко да ју изврши. У том погледу, истина, мора свако признати да је вршење исповести у првом реду ствар савести, пошто се ваљано примање ове свете тајне понајвише не да прописима изнудити нити спољашњом влашћу надзирати. Па ипак је Црква у својим Црквеним Заповестима, спољашњом влашћу својом обавезним прописала периодично годишње исповедање уз постове, у болести и на самрти за све верне своје. Према томе је обавеза исповести не само ствар савести, него и предмет спољашње дисциплине црквене. Сваки члан наше Цркве има се у извесна времена исповедати, и Црква има о том надзор водити. Надзор је пак олакшан тиме, што се обављеном исповешћу сматра само она исповест, у којој је разрешење получено, даклем у којој је духовник стекао уверење да се грешник искрено покајао. Па када се за све верне прописује обавеза периодичних исповести, зар да се та иста обавеза не наложи бар једаред у години свештенику, који треба да је „светлост света и со земље“? Зар само свештенику да се пусти са свим на вољу ова најсветија обавеза, када знамо да је свештеник строзитељ светих тајна и орган благодати Духа Светога, који свагда мора у чистоти блистати? Зар ће свештенство у народу изгубити поштовање, ако се примети да се и оно исповеда, као што неки у својим радовима споменуше? Зар вршење најсветијих дужности може понижавати некога? Или зар народ треба да држи свештенство безгрешним? Није ли то фарисејство, против којега је Господ наш одлучно устајао?... Против тих и таких предрасуда ваља смело устати, и баш због тога ваља исповести свештеничке као и до сада обављати, јер ако се укорени нпр. мишљење да исповест шкоди угледу свештеникову, не ће је ни остали делови нашега народнога тела ни како вратити. Још мање стоји она тврдња једнога свештеника да вршење исповести има смисла само пред примањем светога причешћа, те када се то не чини пред сваким причешћем свештениковим приликом богослужења, не мора се уопће чинити. Ако је вођење записника зборског тачно, и ако тврдња горња постоји, онда се тај свештеник огрешио о учење своје цркве, и пао у заблуду некога страног учења. Но ми не можемо да замислимо да је горња тврдња у оном смислу изречена, и вољни смо веровати да су непотпуни изрази узроком оном смислу, који се горњој тврдњи приписује.

На основу свега тога резолуција к.-ског збора од 16. (29.) септ. 1906. бр. 5., којом се тражи да се укине обавеза заједничких свештеничких исповести, не може се уважити нити од потписаног нити од Конзисторије наше, него се очекује од свештенства да ће ту установу што савесније пригрлити, на спасење своје и стада свога.

Да ли пак да се исповести оделе од зборова, да ли да се врше по утврђеном „огледалу“, и да ли да се после исповести служи света литургија, на којој би свештенство примало и св. тајну евхаристије, и др. што предлаже свешт. збор а.-ског протопрезвитерата од 11. (24.) X. 1905. бр. 6., решиће се када се донесе нова наредба о уређењу зборова и исповести свештеничких.

Не могу пропустити, да овде не истакнем, да се наше свештенство у прошлој години одликовало у уредном посећивању зборова својих и у примању св. тајне покајања, што служи на похвалу свештенству и на радост и утеху нама.

Овде се истиче и то да је лањско зборисање било доста живо и родно, у чему се нарочито одликује зрело и озбиљно збо-

рисање свештенства у а-ском протопрезвитерату.

Нема сумње да ће ти зборорови све боље напредовати и да ће се временом вођење њихово моћи ваљада поверити једној уређеној организацији свештеничкој у епархији или митрополији.

Епарх. управа имала би тако у свештенству овом потпуно организованог помоћника, саветника, а народ будног и снажног чувара.

Што се тиче појединих одлука зборских, некоје су од њих узете на знање и предложене Конзисторији на усвојење као 1. свешт. збора вел. к-ског од 13. (26.) маја 1905. бр. 5. „О језику, на коме ваља издавити фамилијарне листове“; 2. Истога збора од 16. (29.) новембра 1905. бр. 9. на темат „О назаренима и о одбрани од њих“, 3. Истога збора бр. 7. на темат „О суботарима и о одбрани од њих“, 4. Б-кога пр. збора од 26. септембра (9. октобра) 1905. бр. 15. „О заштити правосл. типова св. икона на дому и у цркви“, 5. Истога збора бр. 17. „О наплати матичн. извода, издатих у сврху склапања грађан. брака“, 6. Истога збора бр. 18. „Да се од Саб. Одбора за сваког свештеника изиште по један примерак предлога за нову уредбу о дотацији свештенства“, 7. А-ског протопр. збора од 11. (24.) X 1905. бр. 9. на темат „О сеоби у Америку и о узроцима тога“, 8. Истога збора бр. 12. на темат „О моди и раскошу“, 9. Истога збора бр. 15. „Да се учини приступачном епарх. библиотека свему свештенству“, 10. Т-ског св. збора од 20. октобра (3. новембра) 1905. бр. 8. на темат „О уређењу цркв. и манастирских слава“, (уз некоје измене). 11. Истога збора бр. 10. на темат „Ко даје свештенству дозволу за служење у страној парохији, а ко у страној епархији“? (уз некоје измене.)

Остале одлуке зборова из прошле и пређашњих година од мање вредности узете су на знање, а оно од веће вредности и донесене на темате, узете су у свестрано претресање, те ће се на њих одлука у своје време предложити. У колико Конзисторија наша усвоји предлоге на сада наведене резолуције, биће свештенство за сваки случај редовним путем окружницом извештено.

Што се тиче израде радња, више од половине свештенства израдило је своје саставе, и уредно их је предало. Потписани води како о тим саставима, тако исто и о саставима проповеди и ревности свештенства око тога нарочити списак, који ће му послужити као мерило за оцену једнога дела рада свога свештенства — и догле док се питање свештеничке кондуите дефинитивно не реши. Код израде те ценике се највише уредност, марљивост и савесност, која сваком треба на расположењу да стоји, мање пак научна спрема и ерудиција, коју за сада не може свако имати. Са тематима највластице хоће се да добије мањење од свега свештенства за појединa питања за тим да се свештенство на рад побуди, и на послетку да се сам рад зборски живљим и родњим учини тако, што ће се на зборовима расправљати о оним питањима, о којима је свештенство већ код израде тема довољно размишљало.

Примећује се и то, да се записници зборски не воде уредно и у свему по овоодносним конзисторијским прописима, што би за будуће желети било.

А сада, Моји Моји! примите овом приликом — од архијереја свога неколико искрених савета за живот и рад Ваш!

Сви ми знамо да су данас по Цркву и свештенство врло тешка времена. Зло се јавља у новим и све опаснијим облицима, и шири се свуда. Чак се увлачи и у недра црквена, на нас онде бије. Опажа се да човек неприметно поново отпада у погаништво. Стара борба између добра и зла наставља се у новим вековима у страховитим размерима. Некадашњи помоћници и сарадници Цркве, дом, школа и држава као да хоће да напусте свети савез са Црквом, а да пођу самосвојним путем. Изгледа да Црква треба сама да прихвати борбу са новим погаништвом, и да га уз помоћ Божју својим моћним средствима сломије, и свет наново покрсти. И зато Црква мора у новом добу нову снагу своју показати, на савремени живот своје благодарне зраке изливати, да би развратан којим свет у новије доба пође, облагоро-

дила, себи прилагодила, допекле где треба и з. уставила, а где ваља, напред га гурнула.

Снага Цркве лежи у свештенству. Свештенство мора разумети време, у којем живи. Оно мора свуда уносити луч хришћанске правде и истине. Оно је светлост за свет. Ако оно не светли, у свету тама настаје. Оно је со земље, која свет чува од трулежа и која живот зачињава. Ако она изветри и обљутави, на што нам је тада?

Задатак свештенства нашега јесте огроман, али није несавладљив, кад Господ снажи, помаже и олакшава. Треба нам само жива и разумна вера, која брегове покреће, па да живот нашега народа понесемо у висине недогледне. Све остале врлине, потребне данас, извираће из живе вере, као свето одушевљење, ревност апостолска, мученичка пожртвованост, хришћанско трпљење и праштање, храброст, светосавско родољубље...

Свештенство мора непрекидно радити на том да ту живу веру у души својој усади и развије. Ваља му сву снагу прикупити и све подобности своје уложити — да се задобије та сила, која треба да нас препороди, да нас одухотвори и широм народа као узоре у свему пронесе.

Без те силе свештенство је слика мртва, без живота и полета, без снаге и рода. Оно се замара код сваког сукоба са злим. Оно губи одушевљење код најмањег неуспеха. Оно очајава код најмањега удара у животу. Да једних оних војника Спасових, који га се одричу на сваком кораку због побуда себичних, самољубља, сујете, претеране брижности за дом свој на штету Цркве! и т. д.

Вера је дар благодати. Њу морамо заслужити и измолити, и то дуготрајним и истрајним радом својим. Најважније средство за то јесте, осим достојнога примања св. тајана покајања и причешћа, у првом реду *молитва*. Када год уграбите времена, Мили Моји! повуците се у самоћу, те се предавајте искрено молитви. Гледајте да помоћу згодних молитава сваки дан будите у духу своме искрене осећаје вере, љубави према Богу и Његовим светињама, наде на Бога, љубави према ближњима, одушевљења, радости и задовољства са позивом својим и т. д. Као свака снага, ако се не занавља, не стаје, тако и вера, ако смо је икад имали, ако се дневно не подхрањује и не оживљава у молитви, губи се услед нових утисака, који се дневно гомилају у души нашој, и верске утиске, ако се дневно не учвршћују, хоће да претрпају и избришу. Зато ни један дан да не прође без неке привреде за живу веру Вашу! Сумњу одбацујте мушки, а верске истине пригрљавајте, о њима дубоко размишљавајте, сладите се тима мислима и тима осећајима, и чините тако у себи разне завете и племените одлуке на свако добро дело! Узмите н. пр. покајнички псалам, те га пробајте онако из срца у себи изговорити, па да видите какова се снага већ улива у душу вашу! Изберите сваки дан по једно згодно чтиво на пр. псалам, место из св. Писма, из живота светих, из Правосл. Исповедања, делова из Литургије, разних молитава из Требника и т. д. — те посветите један сахат, да се на том чтиву духовно усавршавате, да о свакој речи и реченици размишљате, и на томе у себи осећаје будите!

Драги Моји! На срце вам мећем да посведневна богослужења и ради горње сврхе уредно обављате. Сваки боговетни дан нека се разлеже у цркви молитва за стадо Ваше! Сваки дан нека је душа Ваша обузета сфером вере и Цркве! Из те средине благотворне по душу свештеникову не мојте ни дана једнога да изостанете! Сваки дан подпаљујте онде кандило вере Ваше! На свакидашњим богослужењима, где сте понајвише сами, можете најбоље зарањати се у смисао јектенија, песама и молитава, у значај икона и радња, те онде дневно духовне вежбе вршити, развијати побожне осећаје, чинити побожне завете за живот свој, давати рачуна о прошлом дану, као и о напретку душе ваше и живота вашега. Тако ћете сваки дан излазити из цркве оснажени, охрабрени и пуни истинскога одушевљења и племенитих намера. Под тим утисцима остаћете цео дан, и они ће Вас од искушења цео дан штитити.

За усавршење душе своје препоручујем Вам још и вођење духовнога дневника, где ће те сваки дан бележити напредовање или

назадовање душе своје у религ. моралном погледу, затим рад Ваш у парохији, успех и неуспех, и т. д. Тај дневник биће вам искрени пријатељ, коме ћете се дневно искрено поверавати. Он ће вас чувати од зла и побуђивати на добро. Он ће вам бити помагач у исповести Вашој.

Тако радећи сазнаћете у вери све дужности своје. Оне ће се тада открити саме пред очима Вашим. Оне ће бити исписане на срцу Вашем. Савест ће Вам њих диктовати, и црквена управа имаће тада само да прима добре гласове, а епископ само да се моли и захваљује Богу за Вас и рад Ваш. Све ћете тада и знати и моћи, и уживаћете највећу насладу у раду свом.

Радите тако и умножавајте своје таланте! Време је озбиљно, и ко не куни, расипа, а ко не напредује, назадује!

Од особите је важности у служби свештеничкој, проповедање слова Божјега. Учитељска служба даје снагу и помоћ служби свештенослужитељској и пастирској. Проповедање је цркву основало, умножило, и оно ће је и одржати. Познато је то да није сваки рођен говорник, али уз довољно труда и мара може сваки онолико постићи, колико је за службу довољно. Наши свети оци наслагали су у ризницу свете Цркве богато градиво за назидавање, из које ћемо науку вадити и народу делити. Они пак, који немају храбрости, да на амвон ступе, нека се вежбају пред децом, пред којом се не ће устручавати. Деца су жива школа за почетнике. Пред њима ће почетници стећи и друге неопходне врлине проповедничке, а то је, да говоре јасно и просто, без накита. У тој школи ће се почетник сигурно усавршити, па ће имати велику радост од сазнања тога да и он може учити. Ваља науку Христову једном већ свуда да почнемо редовно проповедати, усавршење пак доћи ће временом и вежбањем. Но проповедање слова Божјег није само обична дужност, него је и нужда и неопходна потреба. Та је дужност зато заповест Цркве, која проповед заповеда под теретом смртнога греха и најстрожијих канонских казни. Ако дакле свештеник дуже времена остави саму себи своју паству, да пропада гладна и жедна истинске науке, и да сама себи веру стварa, и себе по свом нахођењу спасава, он чини смртни грех, те и ако се и извије испод спољашње црквене дисциплине, за душе пропалих му оваца, тражиће се од њега рачуна на другом праведном и неумитном суду, суду Божјем. А грех са нерада на том пољу изазива неизмерне последице, те се једва може поправити и опростити.

Ако свештенство хоће да при проповедању сеје семе на родну њиву, па да донесе по стотину, нека и опет потражи децу, јер је позната изрека педагога: ко хоће род човечански да препороди, нека се на децу обрати. Деца су сигурна земља, која увек рода донесе. Осим тога деца ће бити временом старешине, па како буду васпитана у детињству, такови ће људи бити. Свештеник нека се стара и труди да прибави себи вештину катихизовања и ради тога ће добром катихизацијом не само створити од деце добре православне хришћане, него ће тако и свештенички лик урезати у душу човечју тако, да се тај лик оданде никад избрисати не ће. Добро катихизована деца лако ће испуњавати трећу заповест црквену: свештеничка лица поштовати. Ако пак свештеник не потражи децу, он не ће имати касније људи, који ће га поштовати, јер га не ће знати, а не може се поштовати оно, што се не познаје. Кад деца при катихизовању добро и са добре стране познаду свештеника, она ће у њему за цео век гледати од Бога посланога анђела, па ће га поштовати и не ће га вређати. Нека свештеник, где год је могуће, узме катихизацију у српским народним школама са свим у своје руке, а где није то могуће, нека бар једном у седмици по старом обичају суботом на катихизацији присуствује. Само тим начином може свештеник стећи добру и одану паству. Катихизовање је посао анђела хранитеља, и свештеник кад предано катихизује, он је сарадник анђела хранитеља, јер ови анђели онде невидљиво с њима раде, и рад њихов увапређују.

Нека свештенство обрати своју пажњу и на свештено-служитељску службу своју. Нека види и остали народ да све-

штеник служи предано и одушевљено, па ће огањ одушевљења и на њега прећи, те се не ће осећати у цркви хладно и досадно, него ће се загрејати и заинтересовати за богослужење и радо, у цркву долазити.

Замислите увек, Мили Моји! пред ким сте и чега се грешним рукама дохватате, па ће те знати и осетити, како нам се треба при богослужењу понашати! Будите верним углед за понашање у цркви, јер у нашим црквама није све у реду како би требало да буде!

Како лепо појање привлачи народ и цркву, то треба потпомагати оснивање певачких друштава где их нема, и помагати одржавању њихову, где их има.

И у другим пословима нека свештенство буде ревносно! У званичењу треба да је свештенство уредно, нека увек има на уму, да ће за вршење својих дужности Богу одговарати, јер сам Бог бдије над пословима, који се у Цркви и за Цркву врше. Све што је добро нека нађе ватрена пријатеља и поборника у свештенику! Особито нека одржава свештенство најбоље односе са српским народним учитељима, којих је посао благодетан, јер они првом наставом буде разне способности у деци, и полажу тиме основе за њихово напредовање и спасење.

Не треба напуштати ни месне црквене управе. На том пољу има свештеник да врши велику црквену мисију. Истина да ће ту имати свештеник много једа, али он мора бити јак, пожртвован и кротак, те се не сме жестити него има увреде трпљиво сносити и праштати. Велика је незгода, кад свештеник бучним речима и насилним средствима хоће да чува свој углед; углед се најмање чува бучним речима, него само исправним делима. Нека свештеник буде у седницама месне црквене управе, и неке се мишљењем и саветом својим сувише не намеће, него нека послужи саветом онда кад је томе време, и кад управа, принуђена, сама то узтражи, и то очински, прелано и благо! Свештеник нека стоји увек на становишту закона, правде и истине, а кад га не послушају, нека не губи воље, јер је дужност своју учинио. Тамо пак, где му добрих савета његових никако не примају, нека за време, као апостоли, отресе прах с ногу својих, али зато на другом пољу удвострученом снагом нека ради, док угледа себи не извојује.. Треба помагати и добре друштвене покрете, који унапређују живот народни, као н. пр. покрете народне привреде. Особито ће добро утецати на паству, када види свештеника где ради на привредном пољу старајући се да му паства до леба дође, јер ништа жалосније нема, него кад паства види свештеника само онда, када има од ње што да тражи. Ако свештеницн помогну народу да до леба дође, народ ће радо давати, кад се од њега не само за цркву и школу, него и за свештеника што потражи.

Речи лете, а примери вуку и носе. Свештенство нека учи, али науку своју животом нека поткрепи. Живот свештеников нека наличи животу Спаситељевом! Тиче се особито свештеника она реч Спаситељева: тако нека се светли светлост ваша пред људима, да виде добра дела ваша, и прославе Оца вашега, који је на небесима! Свештеник мора дакле да буде видело свету, које ће свима светлити и све загревати. Народ инстинктивно много тражи од свештеника, јер га не држи за са свим обична човека. Свештеник губи углед чим учини најмањи крив корак, који би световном човеку мало пашкодио, јер се свака и најмања мрља види на мантији. Баш због тога један свештеник, ако је врстан, диже углед целом свештенству; као што један руши углед целом сталежу, ако је млак и нехатан, јер се због једнога Јуде вичe ни све свештенство. Апостоли и њихови ученици више су животом, него учењем и чудесима у хришћанство обратили.

И породичан живот свештеников нека буде углед свима. Црква више тражи у том погледу од свештеника, него од световњака. Тако Црква не дозвољава други брак свештенику, чувајући да се у породицу свештеникову не увуче растројство и тражећи од свештенства углед у уздржљивости. А у том обзиру код нас не стоји добро, јер баш многа свештеничка деца, показују особине рђавог хришћанског васпитања. Жалостна је појава, ако

свештеник наш не може да очува углед свој у својој рођеној кући, јер баш из кућа свештеничких излазе многи неверни синови Цркве своје. Свештеник нека се зато заложи свом снагом, да своју децу хришћански васпита, па ће онда стећи право да и паству своју васпитава. И право је тако, јер је много лакше свештенику у својој кући, на својој деци, где урођена љубав помаже, начела хришћанске вере остваривати, него на пастви својој. Па и супруге наших свештеника имају вишу дужност него супруге других људи. Нека дакле супруга свештеникова буде достојна другу своме! Нека му буде верна сарадница, па ће прво себи стећи спасење, а потомству благослов у наследству оставити.

Додајем и ово: среброљубље је смртни грех, а има га код неких свештеника. Но треба да зна свештеник, да је то најмрскији порок пред народом. Наше свештенство понајвише служи у сељачким парохијама, а сељак врло цени новац, јер га тешко заслужује. Ако га свештеник за малу работу оглоби, он мора за то дуго да кулучи, па га то јако боли, и лако губи веру у моћ Хришћанства. Истина, да ко олтару служи, од олтара треба да живи, али ипак треба имати мере, и такта у примању награде.

Свештеник мора показати жртве и самопрегорења. Он мора н. пр. пабљудавати пост, јер ако то не ради, он ће са свим очито показати, да је слабији него паства његова. Нека сваки дан са радошћу доче-кује жртве, непријатности и неприлике, и подноси их са сладошћу! Врло је добро за свештеника навикнути се на жртву, на тешкоће и невоље, јер га оне за живот челиче, као гвожђе ударци чекића, осве-ћујући га заслуге и углед му прибављају. Не треба заборавити, да је најславније доба Цркве доба гоњења њезина. То нам је доба дало најбоље угледнике. У њима је Господ очигледно протумачио начела пожртвованога живота хришћанскога.

Створите себи још стална хришћанска начела, и за та мушки војујте! Будите борци и задивите свет! Не дајте дану да прође, да нисте у добру напредовали и добро учинили!

Узмите ове речи к срцу! Немојте рећи да епископ не живи у народу, па не зна прилика, у којима свештеник живи. Знам ја многе угледне пастире духовне, који су имали још теже прилике, па да су опет силом вере и помоћу Божјом много могли. Па и ви ћете моћи, само се заверите, да ћете то хтети, на снагу своју развијајте, и непрекидно савршенству тежите! Велика снага је у вама. Дајте да ју пробудимо и развијемо за славу Божју и корист народа, краља и отаџбине! А ја вас уверавам, да ћу се за Вас увек Богу молити, да Вас Господ на добром путу води и одржава.

Примите на Ваш данашњи дан мој архијерејски благослов!

У Темишвару на Преображење Господње 1906. године.

Горе споменути смирени епископ

Георгије с. р.

НЕЗВАНИЧНО.

Свештенички покрет.*

„*Велики покрет свештенства*“ — то је најновија жалосна вест, коју труби у 231. броју „Заставе“ један удови свештеник у име 154 удових других свештеника у нашој многоискушаваној поменој цркви митрополије карловачке.

Не може човек да се довољно начуди

* Пуштајући у лист овај чланак оца Калимаха без икаквих измена, приметити нам је, да је он написан пре него што је писац и могао сазнати за расположење на архид. епархијској скупштини мирског свештенства против калуђера.

Ово наводимо, да се писцу не би могло пребацити, да је свој чланак написао у срдитој немоћи против мирских свештеника.

У погледу самог покрета свештеничког о питању поновног венчања удових свештеника, држимо и сами да је неумесно подношати молбу у том погледу у нашем народно-црквеном сабору.

Могла се молба поднети св. Архијерејском Синоду, да он настоји код осталих православних цркава, да се и исто питање изнесе пред васељенски сабор, заједно са другим многим горућим питањима, ако се у опште може доћи до васељенског сабора источно православне цркве, и ако би исти *смео* то питање решити у корист удовог свештенства. Уред.

тој смелости, да поред јасних одређења Апостолског 17. правила, које гласи: „*Ко се* после крштења *двапут женио* или је суложницу држао, *неможе бити ни епископ ни презвитер ни ђакон, нити у опште у именику свештеничком*“, и VI. васељенског сабора 6. правило, које вели: „Пошто је у Апостолским правилима казано, да од оних, који су неженьени ступили у клир, само се штеци и поји могу женити, чувајући то, и ми *наређујемо, да од сада никаквав ни иподакон ни ђакон ни презвитер после свога рукоположења не сме ступити у брачну везу*“ —, може и сме бити оне грешне помисли, коју онако страсно исказује поменути чланкописац кад тражи, да се нашим сиротим удовим свештеницима дозволи, да могу у други брак ступити.

Сумњамо у смелост наших свештеника удоваца, да ће са својим часним именима хтети бриљирати на једној молби, било упућеној пар. црив. сабору било архијерејском нашем синоду, и изложити се опасности, да буду већ ради пирамидалног незнања и непознавања прописа и учења св. православне цркве, на поновно изучавање богословије по манастирима размештени, где ће им се у посту и молитви угасити ревность стрѣлы лѣкарскую, и плети йхъ костанїа оутолйти, а манастирски живот можда омилити, што би за наше манастире добит била, јер би одједном добили 154 бар формално квалификована калуђера. Можда наши свештеници удовци свако мудрују: Но на то је одговор, да свака молба мора носити не само печат пристојности, већ ма и најслабији знак изгледа на могућност повољног решавања.

Не може се молити оно, што се у напред мора знати, да се не може испунити, да се не сме испунити.

Не сме се молити тако, да се молитељ претставља као крајња незналица, јер ако вреди она, да непознавање закона не извињава, то овде заиста вреди.

Не сме се молити оно, што кад би се испунило, поткопало би чистоћу начела, у овом случају обстанак наше помесне цркве као православне, која би постала не само шизматична, већ и јеретична, јер уштрб питање није само у канонима јасно одређено, већ је и у св. Писму јасно исказано (I. Тим. 3, 2—13; Тит. 1, 5—6.)

Не сме се молити оно, што ни васељенски сабор не би могао дозволити, а још мање синод једне помесне цркве самовласно и ненадлежно смео изменути.

Не сме се молити оно, што кад би се одобрило, било би поготово власфисање.

Не сме озбиљан човек молити немогуће ствари, јер ако данас наши свештеници удовци и шињма неудовци моле св. синод наш, да им дозволи, да се други пут могу женити, истим правом могу сутра наше женске задруге молити, да се благодат из св. тајне свештенства и на женску главу низведе, мудрујући са сличним незнањем, да кад женска може бити калуђерица зашто да не може бити и свештеница.

Тражити, да се дозволи свештенику удовцу да може ступити у други брак, јест један непромишљен корак, који за собом мора повући казну бар за зачетника те грешне замисли, која међу осталима има и ту неумесну мотивацију: „та живимо у XX. столећу“ — као да су свештеници удовци пре XX. векова у другом положају били него данашњи!

Примити ту и остале мотивације значи обедити свете Оце од пре толко векова, да су кратковиди били, да су са незнањем таково важно питање онако решавали као што су га решили, значи порицати богодухновеност васељенским саборима.

Па смели то бити, може ли то бити у нашој цркви док она носи печат православља?

У погледу црквене управе стадисмо већ једном ногом на протестанско земљиште, сада треба према уводном чланку „Заставе“ бр. 253. да станемо још и другом ногом у погледу учења црквеног на протестанско станиште и онда је протестанска пропаганда без великог труда и напора учинила већи успех у нашим слојевима нашег народа, него што је то учињено са назаренством у нижим слојевима.

Пошто се и богослужења слабо или никако посећују, то као да ће плевелосејатељи и несвесно угасити у нашој митрополији воштаницу православља, а запалити лојаницу протестантизма, на срамоту нашу,

а на жао осталог православног света, којем тобож требамо, према чланку „Заставе“ а свакако од истог удовца свештеника, са нашим познатим слободоумљем да предњачимо.

Жалосно предњачење, у ствари право назадњачење у мрак јереси.

Заиста жалосна појава!

Чланкописац „Заставин“, који као да не признаје да у православној цркви, црква тумачи св. Писмо а не појединац као код протестаната, овако мудрује: „у св Писму се вели, да свештеник треба да је *само једне жене муж, но то незначи*, да се не сме двапут женити, него значи да у један и исти мах не сме да је муж више жена“.

И ако имаде растумачено то место самим васељенским сабором баш у горе споменутим канонима, ипак смело истиче своје тумачење над црквеним и не помишљајући зар, да ће се одмах наћи не један лаик па рећи: у св. Писму *забрањено је само свештеницима да имаду истодобно више жена, а нама вернима није*, зато хајд да направимо молбу на св. синод, да нам дозволи многоженство, т. ј. да у исти мах можемо имати више венчаних жена, та то је и код наше браће мухамеданаца, а брат је мио па ма које вере био, зато треба у интересу српства, да правимо православну пропаганду баш са многоженством међу нашом браћом мухамеданцима, како би и они временом могли доћи на наш сабор у Карловце.

Заиста жалосне појаве!

Упитна грешна молба не спада ни пред наш нар. црквени сабор, ни пред наш св. синод, она би могла бити адресирана само на васељенски сабор.

Па би ли васељенски сабор исту молбу по молиоце повољно могао решити?

Одговор је само један и то, да је не би по молиоце повољно могао решити, јер би утерао у лаж решења претходних васељенских сабора, те би морао отпасти православно учење о богодухновености васељенских сабора.

Јесу ли на то помишљали наши свештеници удовци и сви они неудовци, који их мисле са молбом потпомоћи?!

О блажене сени покојних попадија, утичите на ваше вами „до гроба њиховог“ верне удовце, да кад већ не могу без жена бити, да се закалуђере, те да бар свештеничка сирочад остану у нашој цркви поштођена од познате топле љубави маћеха.

Калуђер Калимах.

О освећењу цркве модошке.

Прошло је 2 године, од како је црква модошка затворена, те се у њој престала богослужења свршавати. За то време читава је година требала, док се чланови црквене опћине сложише, да своју цркву подуже, преправе и украсе и за тим је још једна година прошла, док се посао тај као што треба и лепо израдио. Нема сумње, да заслуга око тога припада свесној црквеној опћини модошкој, која је том послу велике жртве принела, а мора се признати, да је у томе велике заслуге стекла и мудра управа епархије темишварске, која је видећи неслогу код чланова те опћине, најпосле истој наложила, да своју цркву онако оправи, као што је и учињено и наредила, да се рад око сликања икона, као строго уметнички посао, повери правом уметнику, а никако, да се путем дражбе изда. У великој неслози, која је онда у црквеној опћини владала, тај је налог толико потребан био, да су га сви чланови једва дочекали и одмах усвојили, па је и рад око цркве на скоро за тим отпочет и благодарећи особито оном делу налога, који се икона тиче, тако наведен, да се њиме и црквена опћина и висока управа епархије темишварске и носити може.

У таковим околностима природно је, да су свршени послови око преправке те цркве испунили с великом радошћу и задовољством и црквену опћину модошку и управу епархије темишварске, па је прва својој радости израза дала једнодушном жељом, да јој њену цркву сам Преосвећени г. Епископ темишварски освети, а друга у особи Његова Преосвећенства г. др-а Георгија Летића ту жељу са очинском радошћу прихватила и дан освећења за 5. (18.) новембра т. г. одредила.

Преосвећени г. Епископ приспео је у Модош железничким возом из Темишвара 4. (18.) новембра, у суботу у вече, у $5^1/_2$ часова, са својом свитом, у којој беху високопречасни г. Исак Дошен, архимандрит бездински, високопре-

часни г. Јован Новаковић, окружни протопрезвитер темишварски, високопреподобни г. Стеван Николић, игуман светођурђевски, високопречасни г. др. Георгије Зубковић, бележник епархије темишварске и часна г. г. Јован Татаровић, ђакон мокрински и Душан Чонић, ђакон темишварско-градски. Са Његовим Високопреосвећенством изволео је доћи и г. барон Ђура Рајачић, поседник у Фољи.

На железничкој станици почео се већ одмах после подне силан свет искупљати, тако да се ту сав није могао ни сместити, него је улицу, која од станице до места води, запремио и жељно чекао, да високог госта види. После поздрава од стране г. Штајнбах Антала, котарског предстојника и г. Владе Паункића, којима је Преосвећени г. Епископ одговорио, крену се високи гост са станице на четвороврежним колима г. Чавоша Беле, спахија чавошког, кроз сјајно осветљену и заставама искићену варош, па је уз главу месног пожарничког друштва и праћен мноштвом кола, коњаника и силног народа дошао пред цркву, где га је месни парох са суседним свећеницима дочекао. Ушавши у цркву, после прописаног молебствија, поздрави парох Његово Преосвећенство добродошлицом, особито се захваљујући на труду Његову, којим је и са своје стране много допринео, да је та црква добро оправљена и тако лепо украшена и на великој љубави, којом је Преосвећени г. Епископ црквену општину и народ одушевљавао, дошавши да цркву његову сам освети. На то је Његово Преосвећенство изволело одговорити у подужем говору, у којем је изнесен низ најузвишенијих осећаја према цркви, нар ду и просвети њиховој, захваљујући се на великим жртвама, које је српски православни народ овдашњи својој цркви принео и изражујући своју радост, што му се дала прилика, да дело труда и жртава његових сам благословити и осветити може. После тога је одслужено бденије, на којем је Његово Преосвећенство изволело кадити и при целивању народ помазивати.

После одслуженог бденија и обеда у парохијском дому, разместила је свита Његова Преосвећенства по кућама гостољубивог грађанства модошког, па је и Преосвећени г. Епископ за тим отпочињу, да би велики чин освећења цркве сутрадан одморан обавити могао.

Ма да је у овом срезу за 7. (20.) новембар, тј. трећи дан после освећења цркве модошке одређен био избор посланика на државни сабор, па се овде већ од наколико дана пре живо радило у корист појединих кандидата, — долазак је Преосвећеног г. Епископа народ овдашњи тако обрадовао и занео, да је тај дан искључиво св. цркви својој и пажњи према љубљеном Епископу посветио. Ово заиста служи на част Србима модошанима, који тиме показаше, да су свесни Срби и хришћани, па и народу нашем из целе околине, који је тога дана сваки рад око избора на страну оставио и овамо пожурио да епископа види и многобројним својим присуством ретку свечаност ове црквене опћине у пуном смислу сјајном учини.

У недељу, када ће се освећење обавити, освануо је један од најлепших дана јесењих, па се већ рано из јутра опажала необична врева по иначе мирним улицама модошким, а када је око 9 часова Преосвећени г. Епископ у цркву пошао, дочекан је већ на пијаци, а особито у порти од силне светине, која се цело до подне доласком разних изасланстава непрестано умножавала, тако, да се за њих по гостионицама и приватним кућама већ ни места није могло наћи.

Чин освећења трајао је до 10 часова, па је онда отпочела архијерејска литургија, на којој присуствоваху сви представници месних верисповести, власти, корпорација и без разлике вере и народности готово сва интелигенција из места и околине, којом је црква уз старијих верних тако напуњена била, да је младеж са многима, који су касније дошли, напољу остати морала. На јектенија је врло лепо и складно одговарало месно певачко друштво до читања евангелија, а после хор српске народне позоришне дружине, која је од црквене опћине за ту свечаност нарочито позвана била. На крају литургије, која је до $12^1/_2$ часова трајала, изговорио је Преосвећени г. Епископ прекрасну беседу, која је са највећом пажњом саслушана и са лепих и народу нашем тако потребних поука својих на верне силан утисак учинила.

Одмах после литургије изволело је Његове Преосвећенство примити подворења месних верисповести, власти, корпорација и разних изасланстава из места и околине, од којих је месни срески суд са целим особљем, а котар-

ски предстојник са изасланствима свију општина свога котара Његовом Преосвећенству представио, тако, да је и тај део програма скоро $1^1/_2$ часа трајао.

После подне у $2^1/_2$ сата одвезао се Преосвећени г. Епископ у пратњи месног пароха, у хотел „Загреб“, где је одржан свечан обед, на којем беху преко 150 особа. Том приликом наздравио је Преосвећени г. Епископ Његову Величанству владару нашем, а Иван Алексић, парох месни у име своје и црквене општине Преосвећеном господину Епископу, на после одговора Његова Високопреосвећенства наздравио је Ранков Лајош, римокатолички свећеник модошки у име вероисповести, власти и корпорација опет Његову Преосвећенству, на што је Преосвећени г. Епископ на мађарском језику одговорити наволео. Пошто је још котарски предстојник наздравио свити Његова Преосвећенства, буде трпеза подигнута, после чега се Преосвећени г. Епископ натраг у парохијски стан одвезао.

У вече, у 6 часова приређена је Његову Преосвећенству бакљада под водством г. Штајнбах Антала, котарског предстојника и Шандора Димитријевића, грађанина модошког. Дошавши до стана, поздрави Преосвећеног г. Епископа Шандор Димитријевић као високог и најмилијег госта целог грађанства модошког, на што је Његово Преосвећенство подуже и врло лепо одговорити наволело.

После 8 часова отпочела је свечана представа српског народног позоришта у великој дворани хотел „Загреба“, којом је приликом изигран „Бајдо“ и на коју је и Његово Преосвећенство дођи наволело. Представа је тако посећена била, да нити је та дворница толиког света у себи кад сместила, нити је српско народно позориште, по казивању управитељевом, од дугог времена тако посећену представу имало. Осим знатне материјалне користи, понела је вредна дружина српског народног позоришта одавде и велику моралну корист, оставивши у овдашњој српској и страној публици уверење, да стоји на висини праве уметности и да заслужује, да ју наш свет сваком приликом потпомаже и опстанак њен осигура.

У понедељак, 6. (19.) до подне у 9 часова прегледао је Преосвећени г. Епископ у присуству искупљеног народа цркву, а за тим 2 школе овдашње, у којима је испит одржао и децу сходним речима поучио. После тога изволео је и канцеларију црквене општине прегледати и присутне одборнике у праву и дужностима својим, особито с погледом на добро и тачно књиговођење поучити, те је за тим учињено посете општина који су му као представници вероисповести, власти и корпорација подворење чинили, посетивши том приликом и римокатоличку цркву модошку.

После обеда у парохијском дому учињено је Преосвећеном г. Епископу са свитом својом и месним римокатоличким свећеником посету спахији г. Бали Тавошију, где је у гостољубивом дому његовом најсрдачније дочекан и угошћен био.

Пошто је Његово Преосвећенство благоизволело обдарити месну сиротињу, српску црк. општину, месно српско певачко друштво, ватрогасце и глазбу његову, кренуло се у пратњи котарског предстојника, месног и завошког римокатоличког свећеника, представника власти овдашњих и многобројног народа из парохијског дома железничкој станици, од куда се у 7 часова у вече за Темишвар натраг пратио, понесавши одавде уверење о високом поштовању и одушевљу, који народ овога места и околине према Њему осећа, а оставивши у народу нашем и иновернома најлепшу и никад незаборављену успомену о боравку своме у овом месту. —ћ.

Писмо

Стефана Стратимировића проти земунском Јефти Ивановићу.

Д. Р.

Отче Прото! Вјеројатно је да је Патријарх *Кирил* (т. ј. Кирил VI. патријарах цариградски 1813—1818.) онаковим путем, како што сказует Г. Пр. *Агатангел* со престола своего снити принужден бил.

Равњеже и сказание о збитијам во *Антиохијској* церкви истино бити видитсја.

Но њест вјеројатно да ово Антиохијско поведение једино и тожде јест с опим, в публичних ѣедотех нѣколико крат, точно и равно о цркви и ѣерје между нашими и Римскими сбившејсја, повјетствовано бити, но Г. Епископ то негли

невједает, ниже имјел досеље случај о том извјестителја: Ибо тој предмет и француском двору уже представлен бист, и јешче не окончан јест. Тако даним угодним временем непропусти о тому извјестителја и мене увједомити.

Також прошу ја извјестителја от Г. Епископа *Агатангела* 1.) патријарси нињешњи Антохијски, Јерусалимски и Александријски, живутли истино и самолично во своих им Патријаршиах: Антиохији, Јерусалиму и Александрији, или в Константинополе?, и ашче последњеје, то по којеј причиње? 2.) Сут ли ниње каковија школи в *Димотикје*? Гдје најважнија школи находјатсја в Турских предјелех?

Ако Г. Брат Агатангел мој совјет требовал или по нем поступити хотјел, Ја совјетујем да он најболје и всјачески своје вниманије тамо обратит, да сваки који во свјашченство прити желает, научит јасно и добро читати часловац, псалтир, служебник и прочија практическија книги, које по истиње бити может, а јегда со сим готов будет, које за некојико љет исполнитсја — онда токмо да о даљших јестли јему возможно будет печетсја.

Сие зато совјетовати повод прилики, что вси отуду в сих љетех сјемо пришедши, и свјашченици и калугери незнајут ничего појати, читати, тако да је стидно, како они вмјесто чтенија брбљајут.

Мњу јако то њест великија тјаготи дјело, ашче токмо јединаго человјека имјејет, иже би свјашченство желајушчих, чтенје задавал, прослушавал их, и упутствовал, то би легко во дјејствије правестиса могло — да не внимлет ни то, что сја они убожеством извињајут и немогут тамо учитисја. Пуст да просјат и учатсја, он токмо да о тому бдет.

Отдајући Вас милости Божијеј

у Карловци 1. Марта 1819.

Стефан Стратимировић с. р.

П. п.

О оному скаредному случају во *Фенцје* монастирје — и други њеки повједаша ми — о коему сам не знајући што ми дјелати.

Но непропусти јегда по оних предјелех проидеши — добро извјеститисја, јест ли истина, да су се људи, совсјем почти, чрез того человјека а јего поводом и чрез других злое и скаредное поведение от монастира отвратили? и да тамо нитко непријходит? — и во обшче како јест тамо? јави ми искрено, да ашче возможно јест, за раљеје увраћевание положу — или ашче њест со всјем тако зло тамо, да поне горшија прекрашчу.

Мени сказујут, да се онај бирташ на Краку у подрум сакрио био и тако по том разшед с оним посилса и борилја — и пр. било како му драго, рад би знати, можетлисја тамо вешч уталожити или како то уклонити или покрити требујет.

Извештај

о раду седнице епар. конзисторије вршачке од 17. (30.) октобра 1906.

Узета је на знање извина члана ј. С. М. пароха брестовачког, да не може седници присуствовати и извештај референтов, да је Његово Високопреосвештенство опуномоћило за свог заменика окр. протопрезвитера вршачког Б. П., на место пак ј. С. М. позван је ј. Д. Ш. парох јасеновачки. — Упућен је ј. М. В. парох маломаргитски да тражени записник о предаји парох. сесије у Добрици романској епархији карансебешкој, потражи код кр. среског суда алибунарског, јер истог у епрх. архиви нема а ни ова конзисторија не зна броја истог судског списа. — Позвата је маложанска црква. опћина, да исплати потраживање ј. Ј. Ј. адм. администратора тамошњег. — Уступљена је Њ. Високопреосвештенству г. епископу дијецезану на решење молба ј. Ј. М. прав. румунског свештеника јабучког, да буде примљен у клир срп. прав. епарх. вршачке и као такав да буде постављен за пароха у Орешцу уз молбу конзисторије као пропратницу, да исту молбу одбије, јер исти нема потребну квалификацију и не зна српски. — Упућен је ј. А. Ђ. администратор лесковачки у погледу држања часова катихизације. — Умољено је кр. уг. министарство културе за исправак матице крштених у Алибунару из 1881. п. бр. 5/390. — Уступљена је на најшњење ј. С. А. адм. идворског тужба М. А. и М. В. из Идвора у року од 8 дана. — Ј. С. Љ. адм. јабучком подељена је опомена ради тога, што није предстао окр. протопрезвитеру ради увађања у парохију, већ исту сам у администацију

примио од пређашњег администратора. — Молба Љ. М. председника ц. о. великомаргитске, којим моли, да му се опрости казне, што није дечекао окр. протопрезвитера вршачког приликом каноничке визитације истог, уступљена је епарх. адм. одбору. — Упућено је председништво ц. о. јарковачке, да у име дуга ј. Н. М. тамошњег пароха управи м. Војловице, уканчује од плате реченог јереја 4 К месечно и шаље управи до коначне исплате дуга му. — Узет је на знање извештај референтов, да је саопћена ј. О. Д. прир. капелану панчевачком одлука епарх. конзисторије темишварске о прекинутом избору пароха у Сирчу. — Умољено је кр. уг. министарство културе да исправи односно клаузулу у матици крштених у Сакулама под т. бр. 96. од 1883. — Уступљена је на њашњење ј. Е. Ђ. админ. парохије у Д. Љупкову пријава поджупанског звања крашо-северинске жупаније, да није састављен тачан списак војних обвезника. — Саопћена је управама подручних манастира одлука св. арх. синода о уређењу односаја између јеромонаха управитеља манастира и манастирске братије у духовно-црквеном и дисциплинарном погледу. — Позван је Љ. Б. на Ужице да пошље овој конзисторији извод из матице венчаних пре решења молбе му за развод брака. — Подељена је ј. П. Н. пароху доловачком опомена због пређања парохијама пре § 9. дисц. правила за свештенство. — Достављена су према молби архидијецезалној конзисторији „правила за издавање столова“ у овој епархији. — Узето је на знање, да је парох. звање чешанско прешло из римокатоличке у православну веру Ј. кћер Ј. и Е. Смартек из Ченте. — Два преписа из исправљене матице крштених у Долову, достављају се поджуп. звању у вел. Бечкереку и кр. уг. министарству културе. — Није узето на знање њашњење ј. Г. П пароха добричког на тужбу Ј. Ј. из Добрице у погледу наплаћивања за фамилијарне изводе, те је ј. Г. П. позван да Ј. Ј. врати 4 К. — Узет је на знање извештај Њ. Високопреосвештенства г. епископа дијецезана о рукоположењу С. Т. сврш. богослова за ђакона и презвитера. — Узет је на знање извештај референтов, да је председништво дат одговор Др. Б. И. фискалу нар. фондова у погледу рачуна М. Месића за год 1892 — 95. ради подизања парнице против Е. Р. — Потврђен је једногласан избор ј. С. М. за пароха у Павлишу. — Није удовољено молби ј. Г. П. пароха добричког у погледу наставка поступка у спору му са Т. Д. пошто су сви списи уступљени кр. ср. суду алибунарском; признав истог јереја на Њ. Кр. и Ап. Величанство против одлуке М. Ц. Савета, којом је осуђен на једномесечну епитимију, враћа му се уз мотивацију, да конзисторија не може спроваћати прописе против највиших автономних органа, за доказ своје болести, да неможе епитимију издржати, позива се да поднесе лечничку сведочбу. — Позван је црквени одбор срп. прав. н. општине у Иланџи да поново нада један сто држећи се том приликом неодступно „правила за издавање столова у вршачкој епархији.“ — Позват је Др. К. Х. да до 1. (14.) пов. т. г. састави нацрт за представку на министра културе ради стављања у течај хонорара катихетама средњих школа. — Разведен је брак између Ј. Т. из Панчева и Р. С. из Болобрешке и списи са пресудом спроведени су М. Ц. Савету на више расуђење. — Узето је на знање њашњење ј. М. Р. и П. Н. из Долова у погледу пријаве Г. Р. из Долова, да се за изводе матрикуларне дају наплаћивати са разлога, што је исто у споразуму са црквеним општином учињено те се упућују, да у будуће имају само за оне функције наплаћивати за које према закону права имају. — Позвата су парох. звања, која још нису историју срп. вероисп. школа поднеле, да исте у року од 8 дана поднесу. — Повраћена је пријава председништва црквене општине храмоначке против ј. В. О. пароха тамошњег у стварн канцеларијског паушала и самовољног наћења 200 К на брагајне земљорадничке задруге у име плате му, на поновно њашњење ј. В. О. — Достављају се преписи исправљене матице крштених у Ченти поджупанском звању торонталске жупаније и кр. уг. министру културе; исто тако доставља се реченом министру још један случај исправка матице крштених у Ченти. — Потврђен је једногласни избор ј. Г. К. администратора великокрсдинског за пароха подпорањског. — Упућен је ј. А. М. лични парох. помоћник у Избишту, да поправи погрешке у матицама тамошњим, на које га је упозорио окр. протопрезвитер вршачки приликом канон. визитације, на тужбе пак ј. М. Д. протонамесника и пароха тамошњег позван је иста јерој. да у року од 14 дана пошље своје њашњење. — Узет је с одавањем дужног пијетета на знање извештај окр. протопрезвитера вршачког о смрти и погребу админ. орешачког ј. Ј. М. те је умољен високосл. саборски одбор за стављање утечај удовица мировине од дана смрти покојниковс. — Стављени су у писохрану списи о исправним матицама у Вршцу из 1883 и 1894. год., поправљени од кр. уг. министра културе те је познато парох. звање вршачко, да о спроведеном исправку извести заинтересоване. — Подељена је дозвола ј. М. ј. пароху

кусићком да може тужити због клевете и увреде части Т. С. из Кусића. — На молбу своју постављен је ј. Ј. М који је одређен био за администратора малошаикског, за администратора у Борчи, ј. П. Г. администратор борчански за администратора у Кајтасову а ј. Т. С. админ. кајтасовачки за админ. марковачког. — Узета је на знање и достављена је ј. Н. М. сада уреднику листа „Претеча“ у Б. Пешти одлука М. Ц. С. којом је потврђена овдашња пресуда о разчишћењу му. — Узета је на знање одлука М. Ц. Савета којом потврђује овдашњу пресуду у ствари развода брака Ј. А. из М. Маргите, и Д. рођ. К. из Фердина и саопћена је странкама као и парох. звању фердинском ради убележења тога у матици венчаних. — Узета је на знање одлука М. Ц. С., којом потврђује овдашњу пресуду у ствари развода брака Ј. Ј. из Омољице и Д. рођ. Ј. из Омољице и саопћена је странкама као и парох. звању и Омољици ради убележења развода у матици венчаних. — Поднети су М. Ц. Савету сви списи у ствари утока ц. одбора храмоорачког против одвашње одлуке у ствари тужбе ц. одбора против тамошњег пароха ј. В. О. — Узето је на знање и саопћено Ј. С. из Омољице расположење М. Ц. Савета о падавању једног црки. стола. — Пошто се ј. А. М. лични парох. помоћник набшки одрекао већине при избору пароха у Вел. Средишту, те пошто је ј. Г. Кошутић изабран на два места за пароха, позват је да се најасни које место задржава; на незабрано место постављене се одмах по пријему најашњења ј. С. Т. за администратора. — Решено је свега 44 предмета.

Неприлике

Лукијана Мушицкога у Плашком.

Д. Р.

(Продужење)

5-tens Dass sich der Bisthums-Administrator Muschiczky höchst anmassender Ausdrücke gegen die Person Seiner Majestät des Kaisers bedient hätte, nehmlich: dass Sn. Majestät bey Allerhöchst Ihrer Durchreise, zu Szombor in der gr: n: u: Kirche, einen Geistlichen gefragt hätte, ob die grichiesche Kirche auch ein Ewangelium besitze; dass daher Sn. Majestät die g: n: u: Religion verachten, und auf das griechische Kreuz gerade spucken; und dass die griechischen Klostergeistlichen nicht verbunden sind, ihre Kopfbedeckung vor dem oesterreichischen — wohl aber vor dem russischen Kaiser abzunehmen.

Uiber diesen wichtigen Punkt, wurden die damahls bey der Tafel des Bisthums-Administrator Muschiczky anwesenden Offiziere, Hauptmann v. Budisavlievich, Obrleut: Stanisavljevich, Lieutenant Csoporda und Fähnrich Stalrich, dann Klerikal-Lehrer Lazar Mihaelevich (11. 12. 13. und 14. Bogen) vernommen, welche aber in ihren Aussagen die obigen Ausdrücke vom „Kreuzspucken“ und „Ewangelium“ gehört zu haben, läugnen, und nur zugeben, dass zwischen dem Bisth: Administrator Muschiczky, und dem auch beim Tische anwesenden Protodiakon Terkulja ein Wortwechsel über den feyerlichen Anzug der Bischöfe, in Gegenwart Sr. Majestät des Kaisers, entstanden seyn, welcher zur Veranlassung: das Zusammentreffen der Bischöfe Putnik und Miokovich —, bey der Allerhöchsten Durchreise Sr. Majestät unsers Kaisers — zu Novska im Gradiscaner Regmt., und ihren damaligen verschiedenen Anzug — hatte. Von dem russischen Kaiser behaupten die vorstehenden, soll mit keinem Worte erwähnt worden seyn. Bloss der Oberlieut: Stanisavljevich gibt in seiner diessfälligen Aussage (12. Bogen) an, dass er bey dieser Gelegenheit vom „Ewangelium“ etwas reden gehört habe, ohne sich weiter diessfalls besinnen zu können. Dagegen behauptet der Protodiakon Terkulja (14. und 15. Bogen) dass Muschiczky bey der nemlichen Gelegenheit, die oben berührte Anekdote, dass nemlich Sn. Majestät der Kaiser, den gr: n: u: Geistlichen zu Szombor gefragt hätten: ob diese Kirche auch ein Evangeliumbuch habe — erzählt hätte; so wie auch, dass Muschiczky gesagt habe: dass es unklug von den Bischöfen wäre, im Mönchsgewande vor unseren Kaiser zu kommen, der hierauf nicht gewöhnt seye; wohl aber könnten und müssten selbe vor dem russischen Kaiser in diesem Anzuge erscheinen; ohne hiebey etwas von Abnahme der Kopfbedeckung zu erwähnen.

Ganz verschieden von allen Vorstehenden, behauptet der Erzpriester Rafael Buncsich in seiner Aussage (17. 18. und 30. Bogen) dass am nemlichen Tage, wo diese Rede bey der Tafel des H: Bisthums-Administrator Muschiczky geführt wurde, der Nachwittags zu ihm (Buncsich) zum Besuch gekommene Hauptmann Budisavlievich, in Gegenwart des mitgekommenen Lieutenants Csoporda und des Protodiakon Terkulja — ihm alle obige unanständige Ausdrücke, deren sich der Bisthums-Administrator Muschiczky gegen Sr. Ma-

jestät ungebührlich bedient haben soll, nemlich: vom Evangeliumbuch zu Szombor, vom Kreuzspucken, und von der Abnahme der Kopfbedeckung eines Klostergeistlichen der gr. n. u. Ritus vor dem russischen — nicht aber vor dem österreichischen Kaiser, erzählt habe. Man hielt für nothwendig den Hptmann Budisavljevich und Lieut. Csoporda abermahls vorzurufen. und ihnen diese Aussage des Erzriesters Buncsich vorzuhalten; welche aber dem ungeachtet, nach ihrer im Untersuchungs-Protokoll (32. und 33. Bogen) enthaltenen Angabe, diese Behauptung des Buncsich gerade zu läugnen, und im Ganzen bey ihren früheren Aussagen verbleiben.

Dieser wichtige Punkt blieb im Wiederspruche, und konnte nicht weiter aufgeklärt werden.

6 tens Dass der Bisthums-Administrator Muschiczky jedermann, der nicht zur griechisch nicht unirten Religion gehört — verachte, und über andere Religionen schimpfe.

Dieser Punkt hat sich nach der Aussage des Hauptmanns Draševovich (26. Bogen) — und selbst des Protodiakons Terkulja (15. Bogen) und Erzpriesters Buncsich (18. Bog.) als seiner Gegner — nicht bestättiget.

7-tens Dass Muschiczky an gebothenen Feyertagen, an der bischöflichen Residenz habe arbeiten lassen.

Auch dieser Punkt hat sich nicht bestättiget, ausgenommen am Feste der Heiligen Paraskeva, welches in diesen Lande ohnehin kein gebothener Feyertag ist.

8-tens Das in der ökonomischen Administration des Bisthums, in der Verwaltung und Erhaltung des Fundus Instruktus, und in den Rechnungen über die Einkünfte, die grösste Verwirrung herschen solle.

Uiber diese Beschuldigung werden die an Sn. Exc. de: Metropoliten, bald zu unterlegen zugesicherten Rechnungen, über die Interkalar-Proventen die beste Evidenz verschaffen. In Betreff des ohnehin kargen Fundus Instructus, hat man sich die Uiberzeugung verschaft, dass alles in gehöriger Ordnung besteht.

9-tens Dass Bisthums-Administrator Muschiczky den unerlaubten Umgang des Hptmann Draševovich, mit einer gewissen Anna Buretich aus Freundschaft geduldet hätte.

Diese — nach ihrem Inhalte gar nicht hieher gehörige, ungereimte Beschuldigung fällt dadurch weg, dass der Hptmann Draschenovich, so wie die besagte Anna Buretich, zur römisch-katholischen Religion gehören, und in dem Orte Plasky selbst, ein katholischer Pfarrer befindlich ist, dessen Pflicht es gewesen wäre, dissfalls,, wenn seine Ermahnungen nichts gefruchtet hätten, gehörigen Orts, Vorsiellungen zu machen. Indessen ist auf den Antrag des Oguliner Regmts, um allen weiteren Folgen vorzubeugen der dieses unerlaubten Umganges beschuldigte Hpmann Draševovich. durch das hohe Banal-Warasdiner-Karlstädter Generalkommando, aus Plasky in eine andere entferntere Station übersetzt worden.

10-tens Dass Muschiczky einer Menage auf der Arbeit gewesener Gränzer — die Schüssel mit Esswaren, mit. eigenem Fusse umgestossen hätte.

Dieser Vorfall bethenert Protodiakon Terkulja (15. Bogen) von dem Erzpriester Buncsich und seiner Frau vernommen zu haben, welchen beiden es der, bey der Arbeit zur Aufsicht bestellt gewesene resignirte Korporal Teodor Vukellich erzählt zu haben soll. Der Erzpriester Buncsich bestättiget das nemnliche in seiner Aussage (17. Bogen) ohne die Betreffenden welchen dieses wiederfahren seyn soll, benennen zu können. Aber der darüber (21. Bogen) vernommene resignirten Korporal Theodor Vukellich läugnet diese Angabe, und behauptet, von diesem nie geschehene Vorfalle, nie ein Wort, weder dem Erzpriester Buncsich noch sonst Jemanden erzählt zu haben. Dieser Gegenstand bleibt demnach auch im Wiederspruche.

11-tens Dass der Bisthums-Administrator Muschiczky sich erlaubt hätte, in den an die Geistlichkeit erlassenen Cirkularien, die römisch-katholische Kirche zu beleidigen.

Die dem Untersuchungs-Prokolle bey der Aussage des Erzpriesters Buncsich (18. Bogen) beygelegten 4 Stück Cirkularien in der slavischen Kirchensprache des griechischen Ritus, mit serbischer Schrift, geben hierüber die nähere Auskunft. Wenn auch der Bisthums-Administrator Muschiczky in seiner sub g. bereits allegirten Vertheitigungsschrift, den in diesen Circularien gebrauchten Ausdruck *„päbstliche Kirche“* synonym von „Römisch-katholisch“ genommen zu haben, angibt; und sich desselben bloss in diesem Sinne, nach seiner Angabe, in einem der herausgegebem Cirkularien bedient haben solle, so sind die andre in den benannten 4 Cirkularien enthaltenen Ausdrücken, in welchen auch das Wort „päbstliche

Kirche“ nicht einmahl sondern öfters vorkömt, von der Art, dass daraus wenigstens eine Unanständigkeit des Ausdruckes hervorleuchtet. Die Ausdrücke „*Dass wir unser bleiben und nicht in ein fremdes Volk umschmelzen*“ und „*unsere Feinde (Gegner oder Wiederseher)*“ zeigen, — gering gesagt, von einem gewissen unduldsammen Kastengeiste. (Наставиће се.)

Отварање

српског народно-црквеног сабора.

У недељу 10. о. м. у $^1/_2$12 сахати дошавши Његова Светост патријарах Георгије са високопреосвећеном Господом Епископима, осим Епископа Мирона, који због болести не могаше доћи, и патријарашко-народним тајником г. др. Лавом Секулићем у нову саборску дворану, буде поздрављен од посланика и публике са усклицима: живео!

Неки радикални посланици, који оно 1902. чим чуше да улази кр. повереник Бела Талијан, њихов искрени пријатељ и „доброжелатељ“, поскакаше на ноге лагане, и промукоше од клицања живео; најбоље за добро, мудро и пристојно, да свету на видику остану седећи на своме месту, када Његова Светост улажаше у саборску дворану.

Кад узмемо, какве су наше прилике, вапстину је чудно, што се није нашао и који радикални попо да не устане.

Они без сумње хтедоше тим својим неустајањем, што је код свију незасељених партизана и образоване публике изазвало чуђење и осуђење, показати присутном своме народу, који је дошао са свију страна, *како* треба дочекивати своју црквену старешину, те да и они дошавши кући *тако* дочекују своје старешине, једино са изузетком проте Боже Поповића, ком морају одавати достојну част кад дође у њихову средину, ако нису ради да их тужи због непоштовања, као што је оно тужно председника и учитеља в.-маргитског, што се огрешише о дужно поштовање претпостављене власти. (Извештај седнице конз. у 17. броју о. л. за о. г.) Наравно прота је Божа нешто више од српског патријарха!

По изданом програму, а и по досадашњем обичају, а и самој пристојности и увиђавности, требало је Његову Светост као председника саборског, да допрати изасланство саборско.

Ну, како радикали у свом клубу у ком има 3 проте и 11 попова, а из саме архидијецезе 3, једногласно закључише, да не учествују у изасланству — да је изаслан кр. комесар, отимали би се, као и оно 1902. —, а самосталци који су истина одредили били, ко ће од њих учествовати у изасланству, очекујући да неко предложи, да треба Његову Светост допратити; то Његова Светост дође међутим и без изасланства, што је немило дирнуло многе и многе, и због чега су се морали стидети од туђинаца, који су се смешкали том поступку српском.

Да ће ово саопштење ожалостити на страни све истините синове православне цркве и нашег народа, дочим ће обрадовати наше непријатеље, који једва чекају да се могу алурадо насмејати нашем пркосу, нетактичности и неваспитању; то је бар јасно!

Ми се овамо хвалимо са демократизмом, и ако смо до јуче дочекивали и испраћали (као оно војводе радикалске 1902. Белу Талијана) кр повереника, па и оне, који су нам многи црн комад у торбу бацили; а сад, кад смо дочекали, да можемо без њих саборисати, ми тобоже као демократски народ, не ћемо да дочекујемо свога патријарха и тако рећи једног великодостојника, који има и срестава и уплива на најмеродавнијем месту, а овамо виновници тог поступка облеку и праве савезе и са сиђушном господом, па и оном, који су нас до јуче — а и данас у себи — називали странцима, и замерали што владика не зна мађарски

И за једну и другу немилу појаву, једино носе кривицу они, који у тим стварима хтедоше се јунацима показати, а у ствари осрамотише не само себе, него и наш народ.

Код нас се врло често говори, како онај народ, који не зна да поштује своје велике људе, није народ и не заслужује да се уврсти у број осталих изображених народа, а нашим радикалима, којима је вођа и узор један Јаша Томић, један Ђура Цвејић, један Коста Таушановић, све познате величине, њима је српски патријарах Његова Светост Георгије, ком не давно даде Његово Величанство један од највећих ордена; ког архијереји карловачке митрополије одликоваше белом камилавком; ком приликом његове 50. годишње прославе свештеничке службе поздравише стотинама нај-

одличнијих и наших људи и туђинаца и наших црквених општина; ког српски владаоци одликоваше највећим орденима; ког град Карловци и Сомбор изабраше за свога почасног сугрђанина и који као прави царски тајни саветник има у свако доба приступа код Његова Величанства, и чије се мњење и глас поштује код највиших државних фактора, као н. пр. приликом онако срећног решења о српским манастирима у парници са Румунима, а да и не спомињемо остале многе важне ствари, где је он подизао свога мушкога гласа у корист своје цркве и народа; — њима је српски патријарах Његова Светост Георгије тако мала и незнатна особа, да је може свако радикалче по својој вољи чападати и омаловажавати.

Како се у „Застави“ пише о Његовој Светости, доста је да наведемо само овај навод.

У 260. у ком се уредник до миле воље налагао — оно писање не може се друкчије назвати него лагање —, како посланици из средишне канцеларије нису позвани у седнице, као да није званично објављено, кад ће се сабор отворити, као и то, шта ће се све на дан отварања сабора радити; како је патријарах био намеран да никако и не отвори сабор, јер је тобоже влада све његове предлоге одбила па и постављање погодне му особе за кр. повереника, као да га је могао отворити без владиног обавештаја, да се не ће шиљати кр. повереник, за кога је речено, да ће се доцније поставити, него да он отвори сабор, што и врапци по кровови знају, чије је то масло било, да се тако радило и за што није изаслан кр. повереник; како су по обављеном одржању призивање св. Духа, повратили посланици и народ у саборницу, и ако је призивање обављено тек у уторак 12. о. м.; како је само један глас на галерији викнуо тихо патријарху живео, а за тим и Валеријан Прибичевић, и ако су и многи радикали и из публике викали му живео; како се публика, која је запамтала шта је било 1902. између патријарха и Васе Мијачевића чудила, кад га је видила да је прешао патријарху, и испитивала да види да л је у истини Васа, и грдна је штета што не рече, да се томе већма чудила, него кад је видила о епархијској скупштини, како није братимство др. Јован Радивојевић-Вачић, власник „Народног гласника“ са калуђером Валеријаном Прибичевићем, братом уредника „Новог Србобрана“, које је не једном онако на пасје име изгрдио, или како се воље радикалске слатко и весело разговарају и шале са високопреосвећеним г. епископом вршачким Гаврилом, ког су 1897. називали просто Габором и т д.

А шта да кажемо тужан на ове речи: „Кад је пролазио патријарх улицом од двора до саборнице, била је улица пуна света. Али се не захори ни једно живео. Нико се не окршташе на оца Георгија. Многи окренуше главу, као да су онуда провели кола ђубрета“.

Чуј српски народе, и запамти потомство, шта и како написа о српском патријарху и народном добротвору о Његовој Светости Георгију, у негдашњој Милетићевој „Застави“, један Јаша Томић.

И поред таког писања, има на жалост нашу и срамоту и српских свештеника не само ван сабора, него и у сабору, па и из архидијецезе, па и чланова нове конзисторије, који могу Јашу сматрати за свога вођу, а „Заставу“ за свој лист, ког уредније читају, него свето писмо.

Заузевши Његова Светост председничко место, саопшти, како је дошло до састанка сабора, те даде преко патријарашко-народног тајника др. Лазе Секулића прочитати отпис министра-председника прво на мађарском, а за тим на српском језику, а по том и телеграм његов, у ком му јавља, да се не ће изаслати кр. повереник, те умољава Његову Светост, да сабор отвори, на што Његова Светост прогласи за отворен сабор.

Члан саборски Васа Мијачевић, даје ову изјаву: „Самостална странка, саслушавши отпис крал. уг. министра председника о дозволи и осталом гледе сазива нар. црк. сабора, изјављује, да се читање отписа у мађарском оригиналу, противи државно-правном положају краљевина Хрватске и Славоније, као и установама срп. нар.-црк. аутономије о пословном језику српском, те тражи да се ова протуаконитост у будуће одстрани.“

Др. Красојевић изјављује: „Поводом тим што су аутентични отписи текстова министра председника прочитани на мађарском језику, а из разлога што је званичан језик овога сабора српски језик, изјављујемо као и до сада, да сматрамо српски текст ових отписа аутентичним“.

За тим Његова Светост одређује за перо-

веће најмлађе чланове др. Душана Поповића и др. Бранка Вујића, а посланици предадоше своје вероввице по азбучном реду, којом су приликом неки посланици поздрављени били са живео и то већином од публике.

На сабор су сви посланици дошли осим Евгена Думче и Стеве Калембера.

Секретар др. Л. Секулић прочита приспеле протесте и то против избора белоцрквапског, I. плаичанског, старо-бечејског, вел. бечкеречког, пакрачког, кикиндског, темишварског и мокринског.

Његова Светост позове сабор да изабере верификациони одбор, те прекида седницу на 10 минута, да се посланици договоре.

Како је то договарање дуже потрајало, и кад су се посланици повратили у сабор, рече Његова Светост, како је време одмакло, а он је стар, то затвара седницу и заказује идућу за сутра.

И у овој умесној најави Његове Светости назреше неки народни пријатељи „опструкцију“, а не сматрају за осуду, што Њ. С. мораде више од $^1/_2$ сахата чекати на договор — неспоразум — страначки.

У осталом и 1879. није први пут да обављен избор верификационог одбора.

* * *

„Застава“ рече, како радикалска најава — не треба сметнути с ума, да се у самој најави Красојевићевој не вели као у Мучевићевој, да је то најава радикалне странке, а за што и то се зна т. ј. да се не замери странка својим „пријатељима“ — стоји на ширем становишту. Пословни језик сабора је српски, те и сад и увек морамо сматрати само српски текст као аутентичан“.

Како се „Застава“ онако на сумње уређује, те се не обазре на оно, што је пре било и како се радило, навешћемо јој нешто, што баца тавну сенку на данашње држање радикалско.

1898. прочитао је у Руми 22. Новембра посланик румског среза др. Ђура Красојевић свој говор пред бирачким зборои, у ком је рекао и ово: „Ја сам пак нарочито тражио још и то, да се у првој саборској седници протестује против читања рескрипта на мађарском језику. Овај мој предлог буде усвојен и клуб повери мени, да у име његово протест поднесем“.

„Пред отварање сабора одржана је још једна клупска седница, у којој сам прочитао нацрт протеста, који овако гласи:

„У име својих 65 другова и у име своје протестујем и ограђујем се против читања рескрипта на мађарском језику, те изјављујем да ми из разлога, што је званични језик овог славног сабора српски језик, те из разлога, што на територијуму краљевина Хрватске и Славоније нема места званичној употреби мађарског језика — не признајемо мађарски, него сматрамо аутентичним српски текст највишег рескрипта“.

„Молим, да се ова ограда дословце уведе у записник, а што се тиче говора кр. комесара, који већина саборских посланика није разумела, то предлажем, да преко њега пређемо на дневни ред“.

„Кад сам овај протест прочитао, настаде граја међу посланицима осталих двеју странака и већина закључи, да се протест ублажи. Ми нисмо одмах на ово хтели пристати, али да се не би на првом кораку разбили, то смо попустили и тако је дошло до познате ограде г. барона Живкокића“.

(Види додатак „Застава“ у броју од петка 27. Новембра 1898.)

А Живковићева ограда гласила је: „Жалимо, што прва реч на овом сабору није пала на оном језику, који прописује саборски пословник“, те на питање Њ-гове Светости, да „пошто немамо још перовођа, који би ову најаву увели у записник, ако желите, могу је доставити кр. комесару“, на што Живковић одговори: „Не налазим то за нужно“.

У подлистку „Заставином“ у 98. бр. од 1897. „Саборске смесице“, рече „Саборџија“ и ово: „— Много што шта омакло јој се (публици) у оном тихом говору. Али за то се није омакла и она *тиха* жалба барона Јована Живковића, због мађарског језика у нашем сабору. На питање патријархово: жели ли барон, да се о овој жалби извести званично комесар, одговорио је: не, не. Је ли то доста?“

„Кад је непријатељ ушао у двориште и ударио својим буздованом у кућу да нам је раскопа — сме ли се на то бунити?“

„Бадава су се трудили, да се све тихо ради и говори. Ако народ није могао да чује што се шапутало, чуо је оно што је најважније. Кр. рескрипт је *најгласније мађарски*

прочитан. Лаубе вели: Дирати народу у *језик* значи дирати у *срце*".

„А глас народа био је последњих посланичких избора тако силан и јак, да очекује исто такав одјек у сабору, ако не и удвостручен. Услед тога је и она забринутост с једне стране, с друге озбиљност, а с треће узнемиреност".

Овако се 1897. мислило и писало у радикалској „Застави", а данас! Данас не сме да писне о дирању у језик и име српско, данашњи Красојевић, који има смелости да у делегацијама грми на босанску управу и бечку политику, не имаде смелости да се огради у име своје и радикала не против читања рескрипта краљевског, него отписа министрових на мађарском језику у српском сабору, и да не признаје за аутентичан мађарски текст, него да признаје српски.

Његова је изјава изречена у I. седници саборској мекша и питомија и од саме изјаве барона Живковића од 1897., јер дочим овај рече: *жалимо*, што није пала прва реч на српском језику; он у њојзи не рече ни то, него: пошто је пословни језик овог сабора српски, то сматрамо за аутентичан српски текст министрових отписа, те не сиђе реци ни оно, што је рекао 1902. „па према томе нема места званичној употреби мађ. језика".

Уз то је изрекао и једну пирамидалну наивност — да не кажемо шта друго —, као да могу постојати два аутентична отписа.

Та као многогодишњи правник и посланик, требао је или он, или ко од оних силних адвоката радикалних да зна, да се свугди у подобним приликама сматра за аутентичан текст оригинал, а не превод. Једино потврђен рад нашег сабора не сматра се за оригинал, него немачки или мађарски текст.

Да чују остали паметних народа правници поменуту Красојевићево-радикалну наивност и незнање; заиста би добили чудан појам о нашим правницима, те се не би чудили многом и многом што се код нас ради.

Изјава Муачевићево-самосталска на против носи на себи обележје правничко.

И **ово** доказује, како је тешко курјаку навући овчију кожу на себе, јер чим је навуче, изазива смеј код осталих.

Нема ту ништа господо радикалска од нашег шеврдања и служења Богу и мамону.

Ви сте своју трку свршили, и можете се јуначити пред својим партизанима, да сте ви продужиоци Милетићевих начела, код паметног сте света обрали бостан, а код својих пријатеља играте и сувише једну улогу. Можете им вући воду, ал поиграти не ћете у сватовима!

А у 100. бр. „Заставе" 1897. рече уредништво у наслову: „*Мађарски језик у српском сабору*" ово: „Није данас први пут, да смо то доживели (да комесар говори мађарски), а ако се буде тражило непрестано попуштање, не ће бити ни последњи. Сабор се огрђивао против оваке повреде и до сад па и данас. Али то остаје у — записнику. Сме ли се при том остати? Ми Срби имамо посланика на пештанском и загребачком сабору, и не само да очекујемо од њих, него и захтевамо да на мероданном месту у сабору подигну свој глас против увлачења мађарског језика у наш сабор".

Како је хвала Богу г. Красојевић посланик на оба сабора; то треба да покрене у Пешти то питање или он сам, или г. др. М. Мушицки који зна мађарски говорити.

Дела господо загризите Ви у ту јабуку, кад не смедоше Кујеновци и Тисинци.

И учините ли то, скинућемо Вам капу до земље црне; не учинилите, нисте ни Ви бољи од њих, и онда се може и над Вама употребити она народна: Ругала се тигањица лонцу!

ЛИСТАК.

Вести.

Избори чланова епархијских власти у Архидијецези карловачкој, обављени су у епархијској скупштини, одржаној у Карловцима 30. нов — о којој ћемо идућом приликом донети извештај, — и изабрани су за чланове конзисторије:

а) Свештеници: Паја Зековић, Антоније Апостоловић, Лазар Богдановић, Владимир Обрадовић, Радослав Марковић, Сава Теодоровић, Сима Аранички, Јован Бута, Илија Шумановић, Урош Ђурић. — б) Световњаци: Др. Душан Поповић, Миша Анастасијевић, др. Лаза Николић, др. Милош Николајевић, др. Владимир Чобанић, др. Жарко Миладиновић, др. Миливоје Бабић, др. Јован Радивојевић-Вачић.

За чланове административног одбора:

Сава Петковић, Миливоје Милошевић, Јефта Матић, Ђорђе Коларовић, Ђорђе Иванић, Ђорђе Максимовић, Евгеније Дамјанов, Милан Младеновић, др.

Лука Ристић, Јован Татић, др. Младен Лисавац, Јован Ђуричић-Биорац, др. Светислав Новак, Жарко Станић, Лава Обреновић, Паја Стојшић, Никола Јанковић, Коста Теодоровић, др. Емил Костић, Васа Муачевић, Стеван Веселиновић. Александар Поповић, Ђорђе Петровић, др. Милош Мојић.

За чланове школског одбора:

а.) Свештеници: Васа Латинкић и Јован Бута. — б.) Учитељи: Евгеније Кротин и Богдан Ђурђевић. — Остали чланова: Радивоје Врховац, Паја Марковић, Радован Малушевић, Милан пл. Будисављевић, Стеван Бенин, Богдан Глумац, Милош Грујић, Жарко Благојевић, др. Душан Гајић, др. Лава Поповић.

Избори ови и **овакви** обављени су под девизом: *не ћемо калуђере нити клерикалце*, те је тако многи весељак ушао у одсеке, који пити је достојан, нити има нужне спреме.

У обављеној жупанијској скупштини бихаркске жупаније у В. Варађу 6. о. м. гроф Стеван Тиса, бивши председник угарског министарства рекао је, како се у жупанији догодило нешто, што до сада никада не беше, а то је — рече — да се унела политика у управу жупанијску од стране великог жупана.

Дакле паметни и мудри људи и политичари увиђају да је то велико зло, уводити политику и у жупанијску управу, а наши самосталци са њиховим младим поповима, који жељни славе и власти и с ђаволом би се удружили, да то постигну, уводише политику — и то своју луду политику — и у одсеке епархијских власти, одсеке, који не траже никакког посла с политиком, него са управом епархијском.

Наши млади самосталски попови, којима оними политика већма и од цркве и школе, на епархијској скупштини при избору чланова за епархијску управу, заборавише на све друге обзире, него имадоше пред очима једино ту помисао и жељу, да кад им се пода ла згодна прилика да могу ући у одсека и да као такови могу доћи и до црвеног појаса и протојерејства, да је и употребе, те не питаше себе: да ли има заслужнијих, старијих и спремнијих свештеника и калуђера од нас.

На то све не помишљаше ни они сами, нити њихове световне воће којима служе, те ако је икада, оно је овај избор показао, да је неоправдана била вика на пређашњу јерархију, да је до пре рескрипта постављала за чланове конзисторија неспремне свештенике.

Онако неспремних и извиканих попова, каквих има неколицина међу новоизабраним члановима конзисторије; није до пре рескрипта било **никада** у конзисторији архидијецезалној, и да могу устати из својих гробова стари митрополити-патријарси и чланови и видели, каквих све нема чланова, а во првих једног поп Јову Магарашевића, који је раскинео међу шокадијом барјак против клерикализма у цркви и против манастира српских; морали би поново лећи у гробове своје.

И ми још имамо образа и смелости да се хвалимо са неким напретком!

Српска Књижевна Задруга. — Јавља се повереницима и задругарима да је администрација испратила књиге XV. кола сама за које су уплате стигли Задругиној благајници. Позивају се задругари, који књиге још нису примили, да то одмах јаве Задрузи, да би она учинила потерницу за књигама. Рок је за рекламације задругара до чл. 9. тач. н) Правилника месец дана, јер после Задруга више не може узети у поступак рекламације.

У исти мах јавља се повереницима и задругарима, да Задруга улоге за XV. коло прима и даље све до краја своје рачуске године.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Одговори уредништва.

Земунцима. Хвала на телеграму у ком нам јависте, да је народна свест победила, и да нам није испало за руком — а шта, то не рекосте.

Не знамо, да ли то учинисте да заштедите неколико хелера, држећи, да ћемо ми већ знати што ви прећутасте, или то учинисте из страха, што није не могуће, кад знамо јунаштво наших данашњих воћа, који „во времја“ оно употребише за своје протесте у место печата свога, дугме, због чега их овде и називаше и зову дугметарима.

Кад ви сматрате у победи Бабићевој победу народне свести; то је доказ да су нам поменути телеграм послали они исти Земунци, који су сматрали победу свести народне и у избору Коче Петровића и Пашотa Морфе за градоначелнике, у избору Јована Јовановића-Јанаћа за посланика на народно-црквеном сабору, именовању Германа Анђелића за патријарха и томе подобних стварих.

А ми, као год што нисмо сматрали победу народне свести у поменутим изборима и именовању, него смо са својим једномишљеницима радили и били противни њима, ма да нам такво наше држање уписивасте у грех, и наложени бесмо гоњењу, време је пак доказало, да је оно наше држање било умесно

и оправдано; тако исто не сматрамо ми ни избор г. Бабићев за победу свести народне, што ће такође тек време показати, ко има право.

А не сматрамо је с тога, што је г. Бабић као млад адвокат жесток члан радикалне странке, странке, која са својим начелима не ће бити у стању нашу народно-црквену автономију нити доградити, нити изадати. А ако би јој исшло за руком, да је она по свом начину доради или изада; *но скупу би је цену морала купити.*

Какву би пак црква и народ имао користи од **тако** купљене автономије; о томе говорити још сада, није време.

Српски родољуб може само слутити о нашој будућности у том случају, слутити и зепети, а подједно и молити се Богу, да сачува од тога и цркву и народ.

Ко ће бити посланик земунски, у то се ми нисмо мешали. А ако се може узети за мешање и онај наш III. „Савремени чланак“, ког смо и у Земун, као и у друга места послали; е онда имате право, што нам у телеграму рекосте, да нам није успело за руком, да не буде радикал изабран.

Иначе, знајући давашње прилике земунске, нисмо хтели ни у шта да се мешамо, а да смо дошли на избор, знајте, да би се и избор посланика и избор изборника за избор свештеничког посланика обавио по закону.

Нама је у истини жао, да у Земуну, најзећем граду у Архидијецези, где је толика интелигенција, да се под председништвом једног др. Владе Никољића могао **онако** незаконито обавити и избор посланика и избор изборника, и не можемо довољно да се начудимо и г. Бабићу, да га бар он није упутио **како** их треба обавити.

Наиме, председник изборни није смео одредити пре почетка избора време, кад ће се избор закључити, пошто има избор трајати све дотле, докле бирачи долазе на гласање, а кад једном престану долазити, има се избор закључити.

1902. радикалска је већина уништила избор и у В. Бечкереку и у В. Кикинди само због тога, што је председник заказао време завршетку гласања, и при поименичном гласању, први је гласао баш г. Бабић, да се исти избори униште.

1902. рекао је др. М. Мушицки: „да заказивање завршетка изборног чина може сурвати нашу автономију у понор пропасти“.

Ако г. Бабић устане да из **онако** обављеног свога избора повуче конвенцију — на коју се радикали тако радо позивају —; он ће сам захтевати да му се избор уништи.

А то би требао г. Бабић да учини и као демократа, да је и у истини то, и он не би ни смео примити мандат од устарабарског одбора, и да су данас прилике код нас, као оно што беху 1879. избор његов не би сабор ни оверио, као што није те године оверио избор вршачки др. Ђорђе Милосављевића једино због тога, што је по записнику III. сед. бр. 18. „исти избор обавио привремено именовани црквени одбор вршачки (а такав је одбор обавио и Бабићев избор), дакле такови орган, који законом прописаног основа нема и тиме сам избор незаконитим постао“.

1879. сабор је уништио избор Милосављевићев, и ако је Јапа Томић напада исти сабор због његове попустљивости.

Треба знати, да против избора Милосављевићева није било протеста, него је верификациони одбор на своје побуде предложио да се уништи његов избор, што је сабор и усвојио, и ако је Милосављевић био велика присталица народне странке.

А пошто би данас тако што урадио радикалски клуб и странка са својим партизаном!

У осталом и сам г. Бабић не сматра привремени одбор у Земуну за законит, што је показао и као члан верификационог одбора на арх. епарх. скупштини, у чијем се извештају рекло:

„Избор у Земуну и ако је препоран, јер општина није организована, изабрани тамо скупштинари нека се пак оверe, док сабор ово питање мериторно не реши“.

Не учини ли то, ако је већ примио мандат, заборавивши на сличне случајеве од 1902.; онда, е онда — — —.

Ми г. Бабића само потсећамо на радикалско и своје држање од 1902., о чему се може уверити и из „Заставе“ од 1902.

Избор изборника обављен је пак цедуљицама: дакле тајним гласањем, дочим се по §§. 7. 39. „Изборног реда“ од 29. Маја 1871. имао обавити **усмено**.

Док смо ми били у Земуну, и док се слушао наш глас, **тада** није рађено **онако** као што је рађено код последњег избора, а под „новим курсом“.

И кад г. Бабић не знаде, или не хтеде знати за **постојеће уредбе**, врло је слаб изглед, да ће он бити у стању доградити и изадати нашу автономију, за чије се дограђивање и изађивање захтева мало другчијег и знања и спреме а и стишаности.

Ну, кад ви сматрате победу народне свести у

изабору Бабићевом; уживајте сада, а ни ћемо не уживати, него лити сузе, ако се и овог пута у народно-црквеном сабору узбуде радило као и до сада по страначким обзирима, због чега нам је и дошла и црква и школа до данашњег јадног стања, а не по потреби и жеље и народа и прилика.

Позив на претплату.

Од 1. Јануара 1907. ступа „*Српски сион*“ у име Божје у XVII. годину.

За ових XVI година свога излажења имао је „*Српски сион*“, а особито овамо од 1903. године да надржи много нападаје, међу којима је било и законих, који су били упорени и смерали на његово уништење.

Ну, хвала Богу и власнику његовом, Његовој Светости Преузвишеном Господину српском Патријарху Георгију, и Високопреосвећеној Господи Господи Епископима — св. Архијерејском Синоду —, „*Српски сион*“ не само да је остао у животу, него је проглашен за званичан лист православног српског Архијерејског Синода Митрополије карловачке за духовне, црквене и јерархијске ствари, ког имају сва парохијска звања и манастирске управе држати.

„*Српски сион*“ од нове године доноси ће све важније одлуке и наредбе пречасних конзисторија, а особито од начелне важности у целини, даље уз одликовања и рукоположења и сва промене и смртне случајеве у свештенству у епархијама, те према одлуци св. Архијерејског Синода од 15. (28.) Маја ове године, наведеној у 16. бр. учтиво умољавамо и позивамо сва пречасна парохијска звања и управе манастирске, да се изволе претплатити на „Српски сион“.

Поједно их умољавамо, да изволе тачно назначити, под каквом ће се адресом лист слати и где је последња пошта.

По жељи многих претплатника а и по показаној потреби, „Српски сион“ излази ће од 1. Јануара 1907. год. сваке недеље једанпут на досадашњем формату, а са досадашњом ценом, т. ј. за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину по 8 Круна, за Србију и Црну гору по 10 Круна.

Ко жели имати потпуне бројеве за 1903., 1904., 1905. и 1906. годину, може их добити по 8 Кр. годину.

Поштоване дужнике и за ову 1906. годину и за прошле године учтиво умољавамо, да нам изволе дужну претплату намирити, те да не праве на себи ни нама непотребне трошка.

У Карловцима у почетку Децембра 1906.

Уредништво и Администрација „СРПСКОГ СИОНА“.

Књижевни огласи.

Изашла је на штампе књига, коју је потписани — према закључку Епархијске Скупштине у Задру 20. фебруара 1902 — приредио под насловом:

Збирка Закона, Наредаба и Рјешења Црквене, Грађанске и Школске Власти,

које се тичу Цркве, Црквене Администрације и Школе у Далматинско-Истријској Епархији.

У овој су Збирци по одсецима материјама, које су распоређене азбучним редом као: Библиотеке, Биљеговина, Брак и т. д., наложени тачно — негдје у кратко, а негдје у цјелини — сви закони, наредбе и рјешења, која су равне државне, грађанске и школске Власти у Аустрији издале, а која се односе на свакдањи живот њерских Задруга, нарочито пак Српске Православне Цркве у Аустрији, а тако и све окружнице и наредбе, које је црквена Власт на основу канона Цркве издала за српско-православно Свештенство, Школе, Црквена Туторства, Закладе и Установе Далматинско-Истријске Епархије.

Књиги, која износи XX и 548 страна вел. осмине, цијена је 6 круна.

У Метковићу (Далмација,) 15. окт. 1906.

прото **Љубомир Влачић.**

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad K. 1333/1130 ex 1906. 101 1—3

Е Д И Т К.

На бракоразводну молбу Боривоја Јовковића из Острова, против супруге му Софије, сада непозната боравишта, овим се речена Софија позива, да у року од 90 дана рачунајући од дана првог увртења овог едикта овој конзисторији или сама лично предстане или место пребивања свога пријави, јер ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње наставити и довршити.

Из седнице архид. Конзисторије, у Карловцима 10. (23.) октобра 1906. држане

Председништво.

Ад бр. К. 2638/400. ех 1906. 2—2, 100

СТЕЧАЈ

на новокрејирано свештеничко место системизираног парох. помоћника IV. плаћеног разреда у Кању. Молитељи имају своје ваљано инструисане молбенице овој конзисторији поднети најдаље до 27. децембра 1906. (9. јануара 1907.) године укључно.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 16. (29.) новембра 1906. год.

Митрофан с. р.
Епископ.

Број 1053 К. з. 756. ех 1906. 103 1—2

СТЕЧАЈ.

Исписује се на мјесто пароха у *Чечавчу* са плаћом V. разреда, а роком до укључиво 15 (28.) јануара 1907.

Молитељи имају своје прописно обложене молбе надлежним путем до стављеног рока потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 23 новембра (6 децембра) 1906 г. држане.

Предсједништво.

Број 1105 и 1108 К. з. 762. ех 1906 104 1—2

СТЕЧАЈ.

Исписује се на мјесто пароха у *Мелањима*, са плаћом V. разреда, а роком до укључиво 15. (28.) јануара 1907.

Молитељи имају своје прописно обложене молбе надлежним путем до стављеног рока потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, 23 новембра (6 децембра 1906. г. држане.

Предсједништво.

К. 795/615. из 1906. 3—3, 99

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно упражњено место у стипендијској закладе Петра Божића са стипендијом од годишњих 400 Круна.

На ту стипендију могу компетовати Срби источно-православне вере, припадници епархије темишварске, који се уче у карловачкој српској великој гимназији, на којој академији или на којем универзитету.

Првенство имају оснивачеви рођаци, ако су источно православне вере.

Са потребним сведоџбама о свршеним наукама, о имовном и здравственом стању, као и са крштеним листом молиоца снабдевене молбенице, ваља поднети овој конзисторији до 17. (30.) децембра 1906. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару дана 3. (16.) октобра 1906. год.

Председништво.

Ад бр. К. 904./641. ех 1906. 102 1—2

СТЕЧАЈ

На упражњено место црквено општинског ђакона у *Вел. Кикинди* са којим местом је скопчана годишња плаћа од 800 круна и уживање једне сесије 30 јутара à 1600 □ хвати и 5 ланаца т. зв. иберландске земље à 2000 □ хвати, на које земље је дужан уживалац, порезу, еквивалент, долмарину и све остале јавне терете плаћати, дочим откуп за 5 ланаца иберландске земље плаћа црквена општина.

Компетенти имају прописно инструисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторије до 7. (20.) јануара 1907. године

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 14. (27.) новембра 1906.

Председништво.

„Српски Сион“ излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Нешлањена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 759. 1906.

СРПСКИ СИОН

Год. XVI. Број 25.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 31. децембра 1906.

ЗВАНИЧНО.

ГЕОРГИЈЕ ПРВИ

ПО БОЖЈОЈ МИЛОСТИ И ВОЉИ НАРОДА СРПСКОГ ПРАВОСЛАВНИ АРХИЕПИСКОП КАРЛОВАЧКИ, МИТРОПОЛИТ И ПАТРИЈАРХ СРПСКИ, ЊЕГОВА Ц. И АП. КР. ВЕЛИЧАНСТВА ФРАНЦА-ЈОСИФА ПРВОГА ПРАВИ ТАЈНИ САВЕТНИК, АВСТРИЈСКИХ ИМПЕРАТОРСКИХ ОРДЕНА ЛЕОПОЛДА ВЕЛИКОКРСТНИК И ГВОЗДЕНЕ КРУНЕ ПРВОГА СТЕПЕНА КАВАЉЕР, КРАЉЕВСКИХ СРПСКИХ ОРДЕНА: БЕЛОГА ОРЛА И СВ. САВЕ ПРВОГА СТЕПЕНА И КЊАЖЕВСТВА ЦРНОГОРСКОГА ДАНИЛОВА РЕДА ПРВОГА СТЕПЕНА ВЕЛИКОКРСТНИК и т. д.

ВИСОКОЧАСНОМ, ПРЕЧАСНОМ И ЧАСНОМ ПРАВОСЛАВНОМ СРПСКОМ СВЕШТЕНСТВУ ОБОЈЕГА РЕДА И ПОБОЖНОМ ПРАВОСЛАВНОМ СРПСКОМ НАРОДУ, БОГОХРАНИМЕ АРХИДИЈЕЦЕЗЕ КАРЛОВАЧКЕ ПРЕЉУБЕЗНОЈ ПАСТВИ СВОЈОЈ ДУХОВНОЈ, ШАЉЕ УСРДНИ ПОЗДРАВ И ПАТРИЈАРАШКИ БЛАГОСЛОВ.

„Слава въ вишнихъ Богу, и на земли миръ во человѣцѣхъ благоволеніе.“ Лука 2. 14.

Како је лепо, како је торжествено, љубазна децо моја духовна, божићње јутро, када широм наше богохраниме Митрополије по варошима и селима одјекују умилна брујања звона са црквених кула, позивајући верне на молитву, а ви са свих страна хитате светој цркви, молите се топло Богу и поздрављате се узајамно умилним, српским, красним поздравом са: »Христос се роди. — И одпоздравом: ваистину роди.«

Слика је то и прилика оне ноћи презначајне, када се пред задивљеним пастирима витлејемским отворише небеса и указа им се сјајан збор анђела, благовјестника Божјих, јављајући им за рођење Спасителјево, и певајући песму величајну: „Слава въ вышнихъ Богу, и на земли миръ въ человѣцѣхъ благоволенїе.“

Каква благословена ноћ, које се родио Богочовек, који ће једном за свеукупне грехе палога човечанства принети на Голготи жртву мукотрпну; каква чудесна ноћ, кроз коју се таму заблиста небесна светлост залуталоме роду људском, а кроз нему се тишину захорише небесни одјеци анђеоског весеља и раздраганости.

И достојно је, и праведно је заиста, што се и ми радујемо и веселимо на данашњи дан, са рођења Господа и Спасителя нашега у вертепу витлејемском. А ја бих се још и већма радовао и веселио, када бих се барем у овим богоданим старачким годинама уверио, да је широм, патријарашкоме старању повереног ми народа завладао уједно и сам благослов анђеоског славопоја: „Слава въ вышнихъ Богу и на земли миръ: въ человѣцѣхъ благоволенїе.“

Да љубазна децо моја духовна, нека је Слава на висинама Богу, јер је Он толико заволео грешни свет овај, да је јединца Сина свог послао с неба на земљу, да нам покаже пут, који води са земље на небо. Приступите само љубазна децо моја у духу вертепу витлејемском, и ви ће те се уверити, да онде у немоћима детињим, у загрљају преблагословене дјеве Богоматере почива Избавитељ и Спаситељ рода човечијега. Не држи Он истина још десницу чудотворну, да запрети узбурканоме мору Тиверијадском, да се стиша; или да ускрсне младића пред капијама града Наина; нити поражава грешнике; нити позива грешнике на покајање; нити храбри бедне и невољне божанственим уверењем, да ће у Њега наћи утехе и охрабрења. Али већ сад пастири хитају из поља у вертеп, те падају ничице пред Њим; и мудраци са далеког Истока журе се онамо, вођени трептајућом звездом небесном, те Му као цару над царевима, као Првосвештенику по чину Мелхиседекову и као Пророку великоме, приносе на дар злато и ливан и смирну кличући сви скупа одушевљено и раздрагано: „Слава въ вышнихъ Богу.“

Нека би љубазна децо моја духовна, и вас загревала спасоносна вера хришћанска, како би и ви вазда пуни поуздања могли погледати на сводове небесне, кличући у синовњој преданости: *Слава Оцу нашем на небесима. Слава Творцу свемогућеному*, свемудроме и свеблагоме, који је топле молитве наших предака услишао, те је народ прародино и петстољетна горка искушења и мукотрпне патње прекужио, ал у вери својој посрнуо није. *Слава Богу* милостивоме што и дан данашњи по целом православном свету па и у Мојој богохранимој Архидијецези засведочавају непоколебљиву веру народа мога, умилни гласи стихира по Фрушкогорским Манастирима и парохијским светим Храмовима по целоме Срему. Па дај Боже да и у будуће на сва времена, старо и младо, богато и убого, па и нејака дечица ваша по домовима вашима при чесници медној и божичној свећи уздижу срца своја небесноме Пастиру стада духовног, са захвалним ликовањем: „Слава въ вышнихъ Богу.“

„И на земли миръ.“ — До рођења Спасителјева у Витлејему грешни род људски живљаше међу собом у неодољивој мржњи и крвиште се међу собом народи у ратовима убилачким. Човечанством беху овладале дивље страсти, срце сваког појединца, без вере, љубави и наде разриваше злоба, пакост, мржња, завист и жеља за осветом. Ал када се родио Спаситељ, о коме још старо заветни Пророк Исаија проричаше, да ће бити „Књаз мира.“ (IX. 6.) тада по читавоме шару земаљскоме завладаше дух помирљивости, чега ради анђели небесни и славословише „и на земли миръ.“

Па када је Господ наш Исус Христос рођењем својим подарио свету жељно очекивани мир тако, да у то доба по целом свету нигде не беше ратовања; ко ли би се међу вама љубазна децо моја могао противити, да у срце своје прими дивотни мир божићњега нам празновања? — То имајте вазда на уму, да сте ви сви одреда

деца једнога нам Оца небеснога, те да сте међу собом браћа рођена! — Љубите се дакле и поштујте се, као што се добра и честита браћа воле, љубе и поштују! — Нађели се међу вама таких, чија срца трује стара каква пакост и злобан гњев; или раздвојених негдашњих пријатеља, или завађених супруга, или суседа у међусобном раздору. О! деце моја духовна, постидите се свега тога о данашњем празнику пред својом небеском браћом, пред Анђелима Божјим, па послушајте како они и вама довикују: „И на земли миръ“

Пружите један другоме руке, ради братског измирења, мирбожајте се добри људи! Јер само ако у срцу сваког појединца завлада дух помирљивости и љубав искрена; само ће тада и моћи уједно и међу људима завладати благоволење.

„Въ человѣцѣхъ благоволенїе“ кличу Анђели врх поља витлејемских. — Суревњивост и охолост делила је и тада људе, те не само да ратоваху једни народи против других, него и у крилу једних те истих народа беше заћевица, које сејаху непријатељство и у поједине породице, и на странке и партаје цепаху браћу рођену и прелазиште с родитеља на децу као неко кобно наслеђство.

Па на жалост нашу и сваког искреног родољуба нашег, ето тих жалосних и судбоносних појава и у крилу народа српског. Спасоносна вера Хришћанска тежи, да срца свију нас споји неразкидљивом везом заједништва и братимства над којим би се топлота небеснога мира лелујала пуна благослова и процвата и сваког напредка по цркву и народ; а овамо народ наш још увек стоји утаборен у противничке странке, и још никако да превлада у њега жељена слога, још никамо да га споји и уједини међусобно братимљење, и узајамно благоволење.

Немојте љубазна деце моја и на даље том опаком стазом ићи, јер она води црној и горој омрази међусобној и расулу и пропасти народа и цркве. Него се помолимо сви скупа из дубине душе наше Богу Саваоту, да нас не остави саме себи, него да и нас и народ наш у љубави безграничној изведе на прави пут, као што оно и народ избрани изведе из четрдесетогодишњег лутања по пустињи у земљу обећану. — Јер ћемо само тада моћи и ми спокојно и с пуним правом пристати уз свехваљени славопој: „Слава въ вышнихъ Богу и на земли миръ, во человѣцѣхъ благоволенїе.“

У то име поздрављам и благосиљам вас љубезна деце моја духовна благословом патријарашким и просим у Бога, да како данашњи светли празник »Рождество Христово,« тако и све друге наступајуће празнике и свечане дане проведете заједно са свима својима у потпуном здрављу, миру и задовољству. Амин!

Дано у патријарашкој резиденцији нашој у Сремским Карловцима 1906. године од рождества Христова, а патријарашта нашега седамнајесте.

Горепоменути смирени Патријарх

ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ,

ГОВОР

ПОСЛЕ КОНСТИТУИСАЊА САБОРА

Његове Светости Преузвишеног Господина

ГЕОРГИЈА БРАНКОВИЋА

ПАТРИЈАРХА СРПСКОГ

Држан у седници саборској 13. (26.) Децембра 1906.

Славни Саборе!

Православни српски народноцрквени сабор, који је по нашем саборском устројству заступство православних верних српске митрополије у нашој отаџбини, сазван је и састао се ево на свој рад.

Какав је задатак и рад српског народноцрквенога сабора, то знате из земаљских закона и наших автономних уредаба; а имао сам среће и сам у више маха предочити славним саборима, какав их задатак и рад чека, нарочито о саборима 1897-е и 1902-е године. У свакој тој прилици сам наглашавао, да је задатак тежак. А да је то наглашавање потпуно мотивирано и оправдано, ваља погледати на скоро четрдесетогодишње подвиге наших сабора до данас.

Али колико је задатак и рад славнога сабора тежак по себи, још га тежим чине друге прилике. Хоћу да кажем, да је још тежи, што се тај рад обавља посред силне страначке жестине, задахнут је таквом жестином, па и горчином, а то не може бити пробитачно за онај задатак или управо за оне задатке, које славни сабор хоће и треба да реши.

Сви знамо, јер смо, тако рећи, сви сведоци жестоке, и прежестоке борбе на народноцрквеном автономном пољу.

А то је штетно, па и — опасно.

Јер, славни саборе, ово поље не подноси жестине, него се од нас очекује, и го́ре, и до́ле да расправљамо и расправимо своје ствари: мирно, трезвено, достојанствено и без сваке страсти, те се према том ваља да држимо: умерености и предусретљивости, а поврх свега објективности и обазривости, јер се само тако може урадити, што је *добро* за нашу народноцрквену автономију. А тога нам *добра* много треба, јер неприликâ имамо и премного.

Ја сам, истина, како 1897-е, тако и 1902-е године нагласио штетност тога, ако не пазимо, како ћемо поступати. Али ми изгледа, да се ни данашње прилике не разликују много од тадањих. Или се противности изгладиле?

Дао би Бог! Али изгледа, да постоје као и досле — а то није добро.

Јер шта значи то?

Значи, да су прилике такве, да ће и рад славнога сабора бити сличан раду прећашњих сабора.

А шта су радили и како и колико су радили пређашњи сабори? Сви знамо, шта су и како су радили и колико су могли радити. Ми можемо рећи, да су радили, како су најбоље умели и колико су могли. Тако ми држимо. Али се рад саборски не пресуђује са сваке стране на једне исте очи. Ако ми кажемо, да смо добро радили, да смо радили, колико смо могли; има и друго мишљење, које није сугласно са тим нашим мишљењем.

У том погледу сам слободан обратити пажњу славног сабора на једно констатовање, једну тврдњу.

У својем говору, који је држао у седници српског народноцрквеног сабора 30. маја (12. јунија) 1902. године, тадањи преузвишени господин краљевски повереник, споменуо је, уз разне, по наше автономне прилике не баш угодне чињенице, и ово: »..... Сва су ова несумњива факта проузроковала то, да *сабори.... нису имали за тим, да изађу лека невољама*, које су се показале и да исправе недостатке, који се појавили....«

Шта ћемо рећи на ово? Ја мислим, да можемо ово рећи:

Да су наши сабори ишли за тим, да нађу лека невољама и да исправе недостатке — то се не може просто порећи; само је то жалост, што се није довољно *успеха* постигло; а то значи, да или сабори нису погодили прави пут и начин, или нису имали могућности или снаге, да произведу и постигну успех; или је пак било и од једнога и од другога у већој или мањој мери.

Али то *ми* тако пресуђујемо. Међутим видимо, да се са друге стране, и то са тако одличне и високе стране, ово питање друкчије посматра.

Зато сам увек истицао, да морамо бити опрезни у својем поступању: *не лакаи, кад треба да смо одлучни; а опет не претерани, кад нам је потребна сва опрезност!*

На ево и данас је опет настао час, који ће нас ставити на пробу: да ли смо као прави родољуби и верни синови наше свете Цркве, у себи раичистили све, да потпуно објективно ствари пресуђујемо и решавамо? Да их решавамо и решимо, бар у главном делу тако, да се зарадује том наша света мати Црква и наш народ српски, чији синови и ћери ту своју свету Цркву поштују и љубе од колевке до гроба... Да их решимо тако, да не дамо маха несретној жестини, која није нигде добар саветник, него увек оставља за собом тежак траг: горчину, па и мржњу. Да не дамо тој стихији места у својем опхођењу и раду, него само **слози,** за којом чезнемо сви; али због не великих, а често и због сасвим незнатних ствари, не можемо до ње да дођемо.

Ја, славни сабори, немам друге јаче жеље, него да видим, да *из наше консолидације, те сложнога рада нашега, изађе уређење наше народноцрквене автономије.*

Ту слогу пак ја не могу друкчије замислити, него као споразум свих заинтересованих фактора; а то су: црквена јерархија, верни или народ и државна власт.

Овде морам одмах нагласити мишљење и уверење, да се у првом реду и пре свега ваља да постигне слога између прва два фактора. То је *језгра слоге: споразум јерархије и народа.* Државна власт, као трећи надлежни фактор, долази тек у обзиру на уређење правних односаја автономије према држави. Ако споразум прва два фактора буде искрен и здрав, то ће из таквога споразума и поникло дело, а то је

устројство наше народноцрквене автономије, бити без сумње здраво и — трајно. Онда ће истом престати већ скоро укорењене тзавице, па ће настати *миран развитак у автономији,* а то је оно, за чим сви тежимо и треба да тежимо.

Више не ћу да морим пажњу славнога сабора, него ћу завршити речима:

Дај, Боже, да се у овом новом народном дому, у овој новој саборници, где ће одсада српски народноцрквени сабори саборисати, постигне и то што пре оно, што није нама, и односно нашим саборима испало за руком за скоро 40 година дана!

У то име дакле, нека је срећан, Богом благословен и успешан рад наш, који се клони на добро цркве, црквене Јерархије и народа српског, а на задовољство Његова Величанства нашега премилостивога Господара цара и краља Франц-Јосифа првог, кога Милостиви Бог, нека још дуго поживи! — Живио! —

Карловци, 13. (26.) Децембра 1906.

МИРОН,

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ

СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЕПАРХИЈЕ ПАКРАЧКЕ ЕПИСКОП,

аустријско-императорског ордена гвоздене круне II. степена каваљер,

благочастивом и благовјерном клиру и народу богохраниме епархије своје мир и благослов моли од свемогућег и милостивог Бога и Спаса Исуса Христа, а од смирености своје шаље архипастирски поздрав и братеско цјеливање.

На глас Анђела Божјих, да се родио у Витлејему Спаситељ, потекоше одмах у вертеп пастири из поља, и нађоше у јаслама младенца Христа, а мудраци са истока пођоше за сјајном над Витлејемом звијездом, и дођоше у вертеп, да се поклоне Христу, и да Му принесу дарове своје богате и сјајне.

И пастире из поља, и мудраце са истока, вукло је у вертеп срце, пуно скромности, а са срцем и душа пуна побожности.

Мјесто Анђела Божјих, објављује даном данашњим свијету, како Рождество Христово, тако и остале преко године Празнике Црква Христова, и позива нас, да приступамо Христу; а мјесто звијезде витлејемске, блиста на цркви, по сили спасења и од сунца сјајнији крст Христов, и опомиње нас, да се клањамо Распетоме на крсту, и да Му приносимо дарове вјере своје чисте, и наде своје тврде, и љубави живе и нелицемјерне.

А шта и како ми, на позиве те и опомене одговарамо? Да ли се журимо Христу, као што се пожурише пастири витлејемски, да ли се клањамо Христу, као што се поклонише мудраци источни, и да ли Га дарујемо као што Га дариваше они, богато и сјајно?

Нема сумње, да заостајемо у свему томе и за пастирима витлејемскима, и за мудрацима источнима.

А зашто да заостајемо?

Сиротиња обично се изговара невољом својом, од које, вели, неможе право да разазнаје гласа који ју зове, да иде Христу, а изговара се и теретом својим, под којим, по рачуну њеном, одвећ се тешко и мучно корача за Христом. А госпоштину нашу ил' заноси свијета овога мудрост, за којом иде као за дугом шареном, и тако неможе да уочи на цркви крста Христова сјај, ил' ју брига таре, за свијета овога богатством, па јој недостаје времена да распитује за Христа, или јој неда гордост, да приклони главу своју под јарам Христов и пође за Христом.

А света мати Црква наша зове нас и зове све с реда, па ипак поред *много званих, мало је изабраних!*

Мало зато, што би могло бити куд и камо више код данашњега стања нашега, код данашњега знања нашега, и напретка, до кога смо дошли до данас. Јер ми смо данас куд и камо јачи стањем од пастира витлејемских, ми смо већ давно претекли знањем мудраце са истока, ми смо напретком у свима гранама и привреде наше и вјештине разне отскочили далеко и испред најбољих од оних што први потекоше Христу, и што Му се први поклонише са даровима својима.

Кад помислимо само, колико је све и какова рада нагомилано данас по варошима, па већ и по селима нашима, колико по друмовима и путевима од камена и жељеза, колико опет по ријекама и морима, по којима се плови данас и вуче као и по друмовима тврдима; кад помислимо, да се нијесмо данас ограничили само на земљу и воду, него да разгонимо већ и по небу облаке, да ловимо по облаку муње, да шаљемо по муњи гласове, да у восак звуке биљежимо; кад помислимо на све што смо већ учинили и што канимо још учинити, онда нам се глава чисто заврти са толикога нашега напретка, о коме стари наши ни снивали нијесу.

А шта истом да кажемо о богатству нашем, што се намножило у свијету тако, да му нема броја ни рачуна!

Па ипак покрај такова стања нашег, напретка и богатства данашњег, ми нити идемо Христу и за Христом онако, као што су ишли прости пастири витлејемски, и славни мудраци са истока, нити имамо данас онога блаженства, што су га имали и уживали ти пастири и мудраци о првоме у Витлејему Божићу, и ако је скоро двије хиљаде година, од како знамо и славимо Рождество Христово, Богојављење Господње, Његов Васкрс и Вазнесење Његово.

А зашто тако? Само зато, јер поред свега што данас имамо, ипак немамо и онога, што је пастире оне и мудраце водило Христу, немамо простоте пастира оних, немамо скромности мудраца оних, немамо побожности њихове којом су Христу ишли, клањали Му се, и дарове своје приносили, а немамо тога свега зато, јер је стање наше и знање, напредак и богатство загушило у многоме од нас добар дио простоте, скромности и побожности еванђелске, без које се тешко полази Христу и за Христом, још теже ужива блаженство, а најтеже добива царство небесно.

Код ђедова наших свега је тога било куд и камо више, него ми што данас имамо, било је код онога »који оре па сироте храни, и сироте и рђа и мрава,« било је код оне самохране мајке, што је пород свој подизала »у зло доба у гладне године, на преслицу и десницу руку«, било је у оне љепоте дјевојке, која је знала, да »није вила да збија облаке, већ ђевојка да гледа преда се«, било је и међу српском господом ришћанском, која поштеноме раду и труду поштено одаваху признање, у глас говорећи: »просто да си Неманићу Саво, проста душа

твојих родитеља, проста душа, а честито тјело. Што носили свијетло вам било, што родили све вам свето било!«

Јест, код нас, а у доба старо, било је много више еванђелске скромности и простоте, умјерености и чистоте, па се радосније и побожније појало по црквама и кућама нашима **Рождество Твое Христе Боже наш**. Данас нам је понестало свега тога много и много. Понестало код орача и копача, па нема сада чиме да сироте храни; понестало код домаћице наше, па нам се иметак немилице харчи; понестало код дјевојке наше, па јој залуд сва љепота њена, понестало и код жене, створене, да мужа блажи, а не да тражи са мужем залих заћевица, срцу пијавица.

Нестајање тијех еванђелскијех добродјетељи чути је и виђети и код самих прејемника светога Саве, код браће протопоп Неђелка и онога ђакона Јована, код оних глава мудрих, што читају књиге староставне, код дружине Рада неимара и честитог слуге Ваистине. А да и не спомињемо српску госпоштину, подијељену и дан данас у четир табора!

Прости, добри роде српски, ријечима овима! Прости, што ти долазе управо данас. Прости у име Онога, који се родио данас, и с којим је дошла на свијет Истина и Милост. Прости, а уједно и допусти, да се својски запитамо, да ли се заиста удаљисмо од скромности и простоте, од умјерености и чистоте еванђелске.

Уочимо за овај пут само оно, што нам је некако најближе, најочевидније, и узмимо за примјер тијело своје, и рецимо по души: да ли смо скромни, да ли умјерени у потребама тијела својега?

Ми знамо да се иште од нас, да се небринемо сувише за оно, ***што ћемо јести, или што ћемо пити, или у што ћемо се обући***. То знамо сви па ипак шта радимо? Толико се удаљујемо у јелу од скромности, и у пићу од умјерености, и трошимо на јело и пиће толико, да многа кућа наша, земља и сермија оде, што но се вели, кроз грло, и да многи људи наши постају напоштетку туђе слуге, маљеви у рукама туђима, а ни броја се незна онима, којима сувише јело и пиће, искварио здравље тијела и душе.

Трошимо у светак, трошимо у петак, трошимо кад имамо, трошимо и кад немамо. Недржимо као што треба да држимо, постове што их прописује Црква, ни постове, што их прописују закони о здрављу, а ни оне разне постове, на које нас опомиње, сад слаба зарада, сад опет друга немавштина наша.

Недјељама, о свецима и празницима, мјесто да се молитвом и добрим дјелима Богу приближимо и одужимо, многи се баш у дане те још више задужују Богу и људима. А то све због неумјерености клете. Боже прости, као без душе и савјести!

Нисмо скромни у јелу, а нисмо ни у одијелу.

Раскош у одијелу, отео је данас маха, да задаје страха свакоме, ко има очи да види, куда нас води такозвана мода наша.

Некада, а томе јако давно није, син је капут очев носио и поносио се њиме, а унука дичила се кићеном баке своје капом. А данас имамо дјеце мале, која потроше на своје одијело више, него што су прије трошили родитељи на одијело своје , и цијеле куће своје!

Мода, чим краће траје, скупља је; а траје обично јако закратко, па зато скрајању и прекрајању хаљина по моди, никада краја ни конца, као да нам је дух ослабио баш у томе тако, да неможе никако изнаћи кроја, који би трајао годинама и годинама.

А није л' нам дух ослабио ни у томе, као што Богу хвала и није, онда је још жалосније, да се код здрава духа нашега и разума, дајемо на промјене, које

су на штету укусу и здрављу доста пута, а скоро свагда на штету иметку који би могли употребити на ствари много боље, пре и паметније, а тиме и олакшати стање наше, на које се толико тужимо, да нам смета поћи Христу и за Христом.

Та помодна ношња, која је до недавна мучила само варошане и варошанке, мучи данас и сељане и сељанке. Место свога красноога народноога рува, почимају већ и села да се угледају на вароши и да туђе платно и сукно купују и кроје, не по крају своме, него по крају туђем. Тако се већ и села наша почимају и рувом однарођивати, бјежати свој од свога, па онда и од Бога!

Како годи оку нашем и срцу, кад видимо, још овдје онђе, о празницима у Цркви, народ наш сељачки обучен у чисто народно руво, што му је домаћа њива његова и овца дала, а опрела, откала и сашила, дјетету свом и брату, ђеверу и вољу, мила маја и сеја, снаја и љуба, да носи руво као милошту, као мирисљаву из њедара јабуку.

Годи свакоме видјети народ у народном руву свом, а како би истом годило, кад би ма преко љета, у народној цркви нашој видјели и српске свештенике наше, и ђаке са чирјацима у рипидама, обучене у одежде и стихаре од народног платна скројене, и мавезом народним извезене. Не би л' и тиме дошао ближе свој своме, а сви скупа Богу, коме је мио народ, скроман и побожан.

Није томе давно, кад су господа наша носила сурке и душанке скројене по крају народном, а више мање и од сукна једнака, па се и у томе видила донекле заједница наша народна, видило да држи свој са својим. При томе се и заштедило у трошку, времену и миру.

И у доба новије видимо, Богу хвала, овдје онђе господје српске и госпођице, да носе бар овда онда, руво наше народно, у доказ скромности своје и свијести народне. Свијетао им за то српски образ пред свијетом!

Живити и носити се просто, скромно, једноставно, не значи ићи унатраг, него вратити се скромности, чистоти и простоти еванђелској.

Ићи у натраг несмијемо, јер стајати на једном мјесту, већ је што и пропадати, а камоли унатраг ићи. Али, вратити се еванђелској скромности, чистоти и простоти, не само да смијемо, него управо морамо, ако нећемо још више да множимо муке наше и невоље, које нам ето недају данас већ ни право главе дићи, ни својски унапријед поћи, недају ни чути гласа Анђела Божјих и Цркве наше, ни уочити на Њој спасоносни крста Христова сјај, недају потећи Христу и претећи и пастире витлејемске и мудраце са истока.

Не дакле натраг, него напред! Ближе Христу, ближе еванђелској чистоти и простоти, ближе свјетлости ума и разума Божјега!

У простом сељачком народу нашем, има и данас појенша, у што би се и господа могла угледати, као у непомућено још чистоте и простоте еванђелске врело, и могла би снагу своју занављати на врелу том народном.

А тако и господа имају много штошта, у што би се опет морао народ наш сељачки угледати као у напредне, Богом благословене течевине, ако нам неће народ да заостане и пропане у опћој утакмици, која немилице прегази и појединца човјека и читаве народе, који неће, или немогу да корачају са другима унапријед.

Нека је то свима нама озбиљна опомена, да се својски и свагда обазиремо један на другога, и да не смећемо с ума никада ону нашу умну, народну, да нема своме без својега!

Као што су се нашли у Витлејему, око Христа, пастири из поља, и мудраци, владаоци са истока, тако треба да се нађемо и данас и свагда око Христа и

са Христом и ми сви без разлике, мали и велики, богати и сиромашни, мудраци и сељаци. А нађи се око Христа и са Христом можемо само тако, ако се што више вратимо евангељској скромности, чистоти и простоти, у којој ћемо и лакше и боље, и чути и разумјети, а по томе и послушати ријечи Христове: *„Ако се неповратите и небудете као дјеца, неможете ући у царство небесно*, даље, *који хоће међу вама да буде први, да вам буде слуга*, и *Господари! будите праведни са слугама, знајући да и ви имате господара на небесима*, а *слуге! слушајте господаре своје, и служите добровољно, знајући да сваки за добра дјела прима од Бога наплату био слуга или господар*, по том *бринеш се и мучиш за много што шта, а само је једно потребно* Јер и *за одијело што се бринете та погледајте на љиљане у пољу... ни Соломун у свој слави својој необуче се као један од њих!*

Немојте да живите само за се, и да се бринете само о себи, него живите и за друге, и брините се о њима, јер благо милостивима, благо онима, који су чистога срца, јер ће Бога видјети!

Науке, напретка и богатства имамо, Богу хвала, и данас доста, само према науци, напретку и богатству, да имамо и скромности, чистоте и простоте евангељске, наука би наша, напредак и богатство вриједило и нама и ближњима нашима сто пута више, него што вриједи овако, а царство Божје, било би у нама, међу нама, и свуда око нас унаоколо.

Зато браћо свештеници од оба реда, учите повјерени вама народ скромности, чистоти и простоти евангељској. Учите не само ријечима, него животом и дјелима, јер црква је Христова живот и рад у славу Бога и за добро ближњега свога.

Свештеницима будите у помоћи, ви скромни учитељи народни, да се и на пољу томе виде добра дјела ваша.

Осим на свештенике и учитеље обраћам се и на вас изабранике, одборнике и скупштинаре правосл. срп. црквене општина наших, и на сваког брата и добра јунака, и молим све најљубезније: пожалите и помозите, да се што прије зановимо сви скромношћу, чистотом и простотом евангељском, и зановљени тако, да се што прије и што више приближимо, и што боље духом и истином поклонимо рођеноме на данашњи дан Господу Исусу Христу, Учитељу и Спаситељу нашем. Амин.

У **Пакрацу**, пред Божић 1906. године.

Гореспоменути смирени епископ

МИРОН с. р.

Рукоположени.

Његово Високопреосвештенство г. епископ дијецезан вршачки *Гаврил Змејановић*, благоизволио је свршеног богослова и привр. подбележника епархије темишварске *Богдана Новаковог* дана 3. (16.) децембра т. г. у Делиблату за ђакона а дана 6. (19.) децембра т. г. у саборној цркви вршачкој за презвитера; свршеног пак богослова *Николу Дабића* 6. (19.) децембра т. г. у саборној цркви вршачкој за ђакона а 7. (20.) децембра т. г. опет у саборној цркви вршачкој за презвитера рукоположити.

НЕЗВАНИЧНО.

Изабрани посланици за српски народно-црквени сабор.

У архидијецези.

Световни: — Ср. Карловци: Др. Ђорђе Красојевић. Земун: Др. Миливоје Бабић. Румски срез: Др. Младен Лисавац. Ердевички срез: Др. Александар Рокнић. Ст. пазовачки срез: Др. Мита Стојковић. Митровачки срез: Др. Миша Михајловић. Дањски срез: Др. Милан Максимовић.

Свештенички: — Ср. Карловци и старопазовачки срез: Дамјан Прерадовић. Земун и митровачки срез: Паја Зековић. Румски срез: Јован Магарашевић. Дањски срез: Лаза Богдановић. Ердевички срез: Јован Јовановић.

У бачкој дијецези.

Световни: — Нови Сад: Др Славко Милетић. Сомбор: Новак Машић, Ст. паланачки срез: Кузман Милановановић. Ст. бечејски срез: Др. Живко Продановић. Стапарски срез: Др. Бранко Вујић. Суботички срез: Др. Владислав Манојловић. Жабаљски срез: Др. Мита Мушицки.

Свештенички: — Нови Сад и ст. паланачки срез: Др. Јован Радивојчев. Ст. бечејски и жабаљски срез: Прота Милош Папић. Сомбор, стапарски и суботички срез: Александер Тошић.

У будимској дијецези.

Световни: — Мохачки срез: Ђока Космајић. Свето-андрејски срез: Евген Думча.

Свештенички: — Мохачки срез: Стеван Михалџић. Сент андрејски срез: Велимир Недељковић.

У темишварској дијецези.

Световни: — У темишварском срезу: Др. Сава Путник. У В. Кикинди: Др. Михајило Полит. У мокринском срезу: Љубомир Лотић. У врањевачком срезу: Др. Љуба Павловић. У Вел. Бечкереку: Јоца Григоријевић. У модошком срезу: Тоша Рајић. У вел. с. миклушком срезу: Др. Бранко Илијћ. У арадском срезу: Пера Лунгулов.

Свештенички: — У вел. Кикинди и темишварски срез: Миливоје Радовић. Мокрински и врањевачки срез: Глиша Стајић. Вел. Бечкерек и модошки срез: Паја Милин. Арадски и в. с. миклушки срез: Јован Гавриловић.

У вршачкој дијецези.

Световни: — Вршац: Др. Марко Ранчин. Панчево: Др. Стева Јовановић. Вршачки срез: Др. Жарко Миладиновић. Белоцрквански срез: Др. Коста Хаџи. Ујмански срез: Мита Клицин. Ковински срез: Др. Светислав Новак. Црепајски изборни срез: Др. Јован Радивојевић-Вачић. Перлески срез: Жива Витолић.

Свештенички: — Вршац, вршачки и ујмански срез: прота Божидар Поповић. Панчево, црепајски и перлески срез: Мита Шајић. Белоцрквански и ковински срез: Владимир Ристић.

Пакрачка дијецеза.

Световни: — Пакрачки срез: Др. Богдан Стојановић. Новоградишки срез: Др. Никола Ђурђевић. I. Беловарски срез: Буде Будисављевић. II. Беловарски срез: Јован Бањанин. Слатински срез: Др. Перо Белобрк.

Свештенички: — Пакрачки и новоградишки срез: Сава Стојаковић. I. и II. Беловарски срез: Михајло Соларић. Слатински срез: Вељко Лукић.

Горњо-карловачка дијецеза.

Световни: — Петрињски срез: Др. Душан Пелеш. Костајнички срез: Др. Лаза Поповић. I. Глински срез: Лаза Обреновић. II. Глински срез: Милан Будисављевић. I. Слуњски срез: Васа Мучевић. II. Слуњски срез: Светозар Прибићевић. II. плашчански срез: Др. Душан Поповић. Оточки срез: Др. Јован Половина. Кореницки срез: Стеван С. Калембер, Госпићски срез: Стеван Обрадовић. Доњо грачански срез: Др. Милан Мандић. Заједнички загребачко карловачко моравичко речки: Др. Богдан Медаковић. I. плашчански срез: Радивоје Врховац.

Свештенички: — Петрињски и костајнички срез: Родољуб Пајић. Два глинска среза: Младен Остојић. Карловачки заједнички два слушьска и плашчански срез: Валеријан Прибићевић. Други плашчански, оточки и коренички срез: Михајло Медаковић. Госпићки и дољнограчански срез: Петар Крајновић.

Проматрање на нар. црквн. сабору.*

Народно црквени сабор отворен је у недељу, 10/23. децембра око 11 сахати пре подне. Сабор је отворио Његова Светост, Патријарх Георгије публиковавши пре тога отпис кр. уг. министра председника, којим је Његова Светост, Патријарх српски извештен о Превишњој дозволи сазива сабора у мађарском изворном слогу и у српском преводу као и депешу истога министра, којом се Његова Светост, Патријарх извештава да се овом приликом не изашње на сабор краљ. повереник, те се Патријарх умољава, да сабор отвори. Том је приликом изјавила срп. самостална странка, да читање министарскога отписа на мађарском језику сматра за повреду државно правног положаја Троједне краљевине и уредаба нар. црквн. автономије и да захтева да се та повреда у будуће отклони. А српска радикална странка изјавила је, да сматра српски превод истих отписа за аутентичан текст. Такове и тима сличне изјаве чиниле су таз. народне странке скоро на сваком сабора и ако овом приликом у знатно блажијем тону. Без обзира на то, да ли су такве изјаве оправдане или нису, обзиром на ту околност, да наше највише автономне власти мирно примају сва дописивања државне владе угарске, управљена на њих на мађарском језику, и да се чак ни држ. законом XLIV. зак. чл. од г. 1868. гарантованих им права о употреби српскога и мађарског језика упоредо у својим дописивањима на владу не служе; извесно је; да се те народне повреде не могу уклонити простим изјавама. Истина, да у изјави самосталне странке стоји и то, да она захтева отклањање те повреде, но захтев једне странке не веже ван ове никога, а предлога за саборску одлуку у тој изјави нема, нити је на ту изјаву икаква одлука по тој страници тражена, што се међутим у неконституисаном сабору није ни могло учинити, те је, дакле, онај део о захтеву те странке могао слободно изостати. За спречење тих наводних повреда, потребна је изрична допуна или декларација пословника у том питању, која би меродавна била барем у оном случају, када се сабор од природног му председништва отвара, а, у случају отварања сабора кр. повереником, ако та допуна не би помогла, отворен је пут представкама и молбама.

Па, поред свега тога, остаје отворено питање, да ли се државна влада, која стоји изван наше автономије и, коју не морају везивати једнострано донесена наређења наше највише автономне власти, има служити нашим автономним пословним језиком у вршењу највишега надзора у име Његовог Величанства у пословима наше автономије, нарочито, када се узме у обзир, да XLIV. зак. чл. од 1868 год. не наређује државној влади, да се у том случају не може служити државним језиком. Позивање на пословник имало би вредности само у том случају, да је то питање у пословнику изречно нормирано и да је тај пословник Његово Величанство установним путем одобрило.

Упада, међутим, у очи, да је остало неопажено оно место у министарском отпису, у којем се рок сазива сабора скучава на време „у току 1906 године“. По нашем мишљењу, право одређења рока за састанак сабора, спада без икаква ограничења у делокруг наше автономије, у овом случају у делокруг Митрополита Патријарха. Истина да у §. 9. саб. устројства стоји, да се сабор сазива уз пријаву и после добивеног одобрења од Његовог Величанства, но то ограничење не може ићи тако далеко, да државни надзор одређује сам рок састанка сабора.

Карактеристично је уједно и то, да је страначки орган данашње сабор-

* Пуштамо ова посматрања нашег штованог сарадника без икакве измене. На неке ствари у сабору, и ми ћемо се код самог извештаја осврнути. Ова промаграња су требала наћи у 2а. броју. Уред.

ске већине, у својим вестима од пре неколико седмица са задовољством пропратио ону повреду автономије, сматрајући је као личну ствар неповерења према данашњем Патријарху. Још горе излази ова ствар, ако је истина, да је та странка уплиисала на донашање такове одлуке о састанку сабора у току ове године, хотећи опет наводно, да пашкоди личности Патријарховој, па ма и по цену права своје нар. цркв. автономије.

Баш овогодишњи састанак саборски, изненада и у незгодно, зимско доба, најјасније доказује, колико је оправдано да права одређења рока, за састанак сабора остане у нашем автономном делокругу. Избори за сабор обављени су на брзу руку и у зимско доба, са највећим тешкоћама и — по свој прилици, — уз слабије учешће народа; а сабор се састао у незгодно доба пред највеће празнике, услед чега ће се морати на брзо, одгодити и поново састати за обављање журних текућих послова, чиме се свађују на пар. црквс. фондове непотребни двоструки путни трошкови.

Овде такође морамо нагласити још једну врло важну околност, која не сме неопажена остати. Код сазива овогодишњег сабора, изгубљено је из вида једно врло важно црквено начело, које, барем на црквеном пољу, има ако не више, а оно бар толику вредност као разна друга политичка и парламентарна начела, која се у нашем атономном животу непрекидно заступају и пресађују. Народно црквени сабор сазван је у време великога божићњег поста, када наше свештенство има у својим парохијама најважније дужности да обавља, спремајући народ проповедима и тајнама исповести и причешћа за што савршенији морални живот, — а световни посланици, канда имају такође да вежбају себе и своје породице у верским и црквеним дужностима својим. Међутим, пост је разрушен овом приликом, те видимо не само световњаке него и свештенике приморане, да то време на страни пробављају и то по гостијонама и на, често раздражљивим, клупским и саборским седницама, у којима може да страда љубав према ближњем и она душевна концетрисаност, коју уз часно време поста црква од својих верних тражи.

Већ код отварања самог сабора учиниле су наше странке једну велику погрешку. Акт отварања сабора, који је овом приликом припуштен автономном делокругу, понижен је на тај начин, што странке нису нашле за добро да природног свог председника, који је тек овом приликом дошао до давно жељеног права вршења свога природнога делокруга отварања сабора, свечано, депутативно у саборницу допрати и тиме привржености за своја автономна права видно манифестује, дочим је отварање сабора по краљевском повереннику узеличавано највећем сјајем и почастима. Радикална странка учинила је ту омашку по клупском договору своме, а самостална странка из недовољне обазривости, када се по јавним гласилима наших странака свагда тврдило, да изазивање краљ. повереника значи неповерење према раду саборском, према којем би тобоже потребно било превентивне мере за штићење државних интереса по краљ. повереника и када је познато, да се код отварања заседања и мањих автономних тела председници истих, који су по положају нижи од Митрополита Патријарха, дочекују врло свечано, онда је пропуштање те дужности према највишој црквс. поглавици у највишем автономном телу нашем права саблазан.

Овде морамо споменути једну врло немилу појаву, која данашње наше јавне прилике, најбоље карактеришне. Поговара се наиме, да неки политички дилетанти озбиљно раде на томе, да се Митрополит Патријарх овом приликом онемогући на свом положају, ма и драстичним средствима и по цену достојанства патријарашке столице, сабора, цркве и народа. Али у то нико не верује, пошто је то клизава стаза и опасан прецеденс, који је од недогледних последица, као што нам и пример велике цркве у Цариграду, у којој се према разним политичким приликама збацују и намештају највише црквене поглавице сведочи. Не верује се у то ни због тога што се држи, да већина саборска не ће

више на коцку метати давно жељени споразум са јерархијом парочито, без наде на успех у том погледу против воље епископата, који је своју привржености уз своју поглавницу у више прилика видљиво показао и који не може допустити, да се судство над митрополитом Патријархом пренесе из његова јерархијског, у автономни делокруг.

Извештај

о раду редовне седнице епархијске конзисторије темишварске, одржане 20. јунија (3. јулија) 1906. под председништвом Преосвећеног Господина Епископа *Георгија*.

Оверовљени су без примедбе записници од прошле 3 седнице. — На основу дозволе министарске наређено је више матичних исправака. — Узета су на знање саопштења вис. министарства просвете о подељењу држ. припомоћи неким свешт. удовицама. — Примљене су са благодарношћу књижице (50 ком.) Српске нар. песме св. 1. (Дар задужбине др. Љуб. Радивојевића) и издане окр. протопрезвитерима арадском и темишварском, да их српској деци, која похађају несрпске школе у протопрезвитератима ни, а у споразуму са катихетама поделе. — Поделена је администрација парохије српскопардањске јереју Бранку Милошевићу прот. помоћнику у Ст. Бечеју. — Публикована је подручни парох. звањима и манаст. управама пресуда преч. конзисторије пршачке, потврђена од високодост. МЦСавета о забрани свештенодејствовања и лишења свештеничких бенефиција јер. К. Л. бившег администратора парохије парћанске. — На замолбу сл. овоепарх. Школ. Одбора препоручено је свештенству обојега реда да потпомаже акцију „Привредника“ око смештања шегрта, да се претплати на лист „Привредник“, и да води бругу парочито духовну, око шегрта привредникових. — Расписан је стечај на место пароха у Чоки. — Затражен од свештеника најчачког испрпиши извештај о катихизовању срп. деце у несрп. школама у Нађлаку. — Узет је на знање извештај окр. прот. тем. о предаји парохије иванђанске јереју Н. Барачком. — Узет је на знање извештај окр. прот. арадског да је привремену администрацију црнобарску поверио свештеницима јошеновачким и т.-кањишком. — На молбу окружних протопрезвитера великобечкеречког и великокикиндског решено је приставити им замснике у пршењу протопрезвитерских дужности. — Узет је на знање извештај окр. прот. вел. кикиндског о предаји парохије срп-крстурске пароху Добривоју Николићу, и извештај му, да је упутио председника црк. општине српско-крстурске, да учини кривичну пријаву због сметања богослужења против оних лица, која су проузроковали неред приликом увођења јереја Д. Николића, и умољен је г. министар просвете, да упути поджупана торонталског да против бележника срп. крстурског дисциплинарно поступи. — Расписан је стечај на упражњену парохију у Бега Св. Ђурђу, а привремена администрација те парохије поверена је парох. свештенству у В. Бечкереку. — Препоручена је овоподручном свештенству књига Ал. Сатмарија на Д. Ковина „A negyedik osztályú kereseti adó ismertetése“. — Расписан је стечај на место пароха у Немету и Рудни, систем. парох. помоћника у В. Кикинди и ђакона у Темишвару. — Наређен је избор пароха у Кечи. — Расписан је стечај на место пароха и систем. парох. помоћника у Срп. Црњи. — Извештена је црквена општина у Фенлаку, да се до уведења рескриптуалне плаће свештеничке не може расписивати стечај на место тамошњега пароха, препоручено је истој општини да рескрипт. плаћу што пре уведе. — Спроведено је неколико молбеница свештеничких за држ. припомоћ вис. министарству просвете. — Поверена је привремена администрација парохије нечканске свештеству батањском. — Одобрено је питомцима стипендијске закладе Петра Божића Милану Јагодићу и Богдану Јовановићу да стипендију и у 1906./7. школској години уживају. — Упозорена је црк. општина мехалска, да распоред празничних богослужења има пароха а не председништво црк. општине установљавати. — Публиковано је 13 другостепених бракоразводних пресуда М. Ц Савета те су уједно наређени исправци у односним матицама венчаних. — Свега је донесено 86 решења.

Извештај

о раду седнице епархијске конзисторије темишварске одржане 8. (21.) августа 1906. под председништвом Преосвећеног Господина Епископа *Георгија*.

Оверовљен је без примедбе записник прошле седнице. — На основу дозволе министарске наређено је неколико матичних исправака. — Узет је на знање извештај вис. министарства просвете о подељењу држ. припомоћи неким свештеницима и свешт. удовицама. — Публикована је одлука вел. СОдбора о стављању у течај мировине удовици пок. јер. Милоша Николића из Кнеза. — Поднесен је Његовој

Светости затражени извештај о отпусту јереја Ал. Стојковића из свезе клира ове епархије. — Узет је на знање извештај известиочев, да је на основу отписа всл. СОдбора преандјално расписан стечај на упражњено питомачко место у стипендијској закладе Петра Божића. — Узето је на знање саопштење Преосвећеног Господина Епископа Георгија, да је одликовао правом ношења црвеног појаса јер. Петра Агрину пароха срп. вел. сентиклушког. — Узет је на знање извештај сл. овоепарх. Школ. Одбора да је по замолби овдашњој упутио на расправљање среским учит. зборовима тезат: „У чему да се огледа заједнички рад парох. свештенства и срп. нар. учитељства у нар. црк. служби и како да се потребна хармонија за тај рад негује и унапређује?“. — Умољен је сл. овоепарх. АОдбор да учини потребно расположење ради што скоријег увођења рескриптуалне плаће свештеничке у М. Бечкереку. — Издати су извештаји и исказ о завршном катихизовању у несрп. школама у епархији на прочење епарх. бележнику Др. Георгију Зубковићу патр. сиг. ђелу. — Извештена је управа више девојачке школе у Жомбољу, да се вероиаука има на срп. језику предавати. — Од неких свештеника поднесене проповеди и проповеднички уступљени су Преосвећеном Господину Епископу. — Сви 8 компетента на парохију сиришку припуштени су избору, који је остављен in suspenso до решењу дисциплинарне ствари јер. Срет. Јовановића. — Подастрт је високодостојном МЦСавету уток јер. Ал. Стојковића против отпуста му из свезе клира ове епархије. — Спроведене су с препоруком вис. Министарству просвете молбе неких свештеника и свештеничких удовица за припомоћ. — На молбу црк. општине гадске расписан је стечај на тамошњу парохију. — Извештена је црквена општина у Гаду, да се не може удовољити захтевима тамошњих прав. Румуна да се свака 3. служба Божја на румунском језику служи и да се за наставни језик у српској верозак. школи уведе и румунски језик и дато је упутство у погледу убирања црквеноопштинских прииноса од Румуна. — Уништена су 2 решења црквеног одбора турскобечејског којима су надавани налози тамошњем пароху и уиоворена је црк. општина да она није надлежна власт пароху, те нема права истому надавати налоге, већ у колико исти не би вршио своје дужности има га овој конзисторији пријавити. — Наређен је извиђај на лицу места у Срп. Крстуру због „сметања богослужења“ приликом увођења у звање пароха Добр. Николића. — Упућен је окр. протопрезвитер арадски, да прегледа за цркву у Торњу набављени иконостас и иконе. — Позван је на најашњење јер. Срет. П. Јовановић суси. парох. сиришки због званичног дописивања и употребе старог парох. печата. — На молбу црк. општине у Маћ. Чанаду расписан је стечај на тамошњу парохију. — Донесене су 3 првостепене бракоразводне пресуде. — Узето је на знање неколико исправака у матицама венчаних поводом разрешених бракова. — Свега је донесено 90 решења.

Извештај

о раду седнице епархијске конзистарије темишварске одржане 12. (25.) септембра 1906. под председништвом Преосвећеног Господина Епископа *Георгија*.

Оверовљен је без примедбе записник седнице ове конзисторије од 8. (21.) Августа о. г. — Узет је на знање извештај вис. министарства просвете о подељењу држ. припомоћи неким свештеницама и свешт. удовицама. — Издат је на основу одлуке св. Архијер. Синода налог свима подручним парох. звањима, да се имају преплаћивати на „Српски Сион“ званичан лист архијерej. Синода. — Публиковане су одлуке всл. СОдбора о подељењу припомоћи неким свештеничким удовицама. — Закључено је у ствари подољења стипендије из закладе Петра Божића остати при раније овдашњој одлуци, а против решења всл. СОдбора поднети у своје време представку високом срп. прав. нар. црк. Сабору. — Позван је овоепарх. бележник, да у смислу отписа всл. СОдбора извештаје о седницама овоепарх. власти и уреднишгву „Срп. Митроп. Гласника“ почињући од 1. јануара 1907. г. слати има. — Узет је на знање извештај сл. овоепарх. админ. Одбора о снижењу парохије немешке из 5. у 6. плаћ. разред. — Позван је парох арадгајски, да поднесе извештај о катихизовању деце у тах. несрпским школама. — Од всл. СОдбора достављених 5 примерака „Предлога за уредбу о дотацији, правима и дужностима свештенства у срп. прав. митропол. карловачкој, уступљени су окр. протопрезвитератским зборовима на претрес, с тим да своје примедбе писмено овамо упутити имају. — Умољен је др. Светозар Димитријевић за обавештај, да ли је и шта у ствари оцепљења дубокопадашких Срба прав. вере од романске јерархије у своје време предузимао и да овопредметне списе колико би се код њега налазили овамо поднесе. — Издати су Високопреосвећеном Господину Епископу Георгију пропов. дневници и проповеди поднесени од неких свештеника, а извине неких свештеника због неизраде тема и проповеди

узете су на знање. — Узети су на знање и овоепарх. бележнику уступљени извештаји и искази о завршном катихизовању у свима Темишварским и В. Семиклушким школама. — Препоручене су вис. кр. уг. министарству молбе неких свешт. удовица за држ. припомоћ. — На основу предлога арадског протопреув. постављен му је за заменика јер. Петар Агрима парох. парох. в. семиклушке. — Узет је на знање извештај Станка Жупанског окр. прот. арадског о спроведеном обрачуну између пароха и адм. парохије у Срп. Сентпетру. — Узети су на знање извештаји Ст. Жупанског окр. прот. арадског о спроведеном обрачуну парох. берива и предаји парох. звања у Сланду М. Поповићу пароху у М. Чанаду јер. Душану Замуровићу админ. пар. и у Фенлаку јером. М. Јосићу. — Разрешен је по молби својој јером. А. Јеремић админ. парох. кнешке и на његово место за админ. парохије кнешке одређен јереј А. Стојковић. — Узет је на знање извештај Ђорђа Влаховића окр. прот. в. кикиндског о прав. срп. душама у местима где нема срп. прав. парохија, па су уједно и остали протопревитери позвати, да таке извештаје поднесу. — Узети су на знање извештаји пароха из Меленаца и Беодре, о религиозно моралном стању там. народа и познани су и нека друга парох. звања, да сличне извештаје поднесу. — Узети су на знање, и Високопреосвећеном Господину Епископу Георгију уступљени „Списак срп. прав. парохсвештенстваˮ и „описање срп. прав. парохије и народаˮ у протопрезвитерату арадском и под претњом дисципл. поступка пожурен Ђ. Ст. окр. протопреув. в. бечкеречки да такова „описањаˮ и „спискеˮ што пре поднесе. — Узет је на знање извештај Др. С. Путника ен. фискала о питању јерарх. припадности ходиезевашархељске цркв. општине. — Издата су братству ман. Беодина упутства за поступак у погледу прелаза срп. прав. становника манарских у парох. подвлешње ман. Беодина. — Изабран је одбор за обрану цркв. општина од Румуна. — Упућена је црквена општина у Петровуселу, да ускрати плаћање закупа румунској арад. прав. епархији. — Подељена је стипендија из закладе Петра Божића Љ. Думићу медицинару. — Припуштени су избору за пароха у Бега Св. Ђурђу сви пет компетената. — Припуштени су избору за сист. пар. помоћника у Срп. Црњи оба компетента. — Позвате су црквене општине у Нежету, Срп. Црњи, Рудни и Чоки да се изјасне, желе ли обавити избор пароха са једним компетентом. — Разрешен је по потреби службе јерођ. Н. Савић привр. ђакон темишварски и постављен је на исто место привремено јерођ. Д. Чонић, а избору су припуштена оба компетента. — Издата је наредба о сахрањивању цигани у Срп. Сентпетру и Перјамошу. — Одобрен је распоред богослужења у Ђиру и Толвадији. — Затражено је књижење овоен. Шк. Одбора о поступку при катихизацији некрштене деце и умољени су управни одбори жупаније торонталске, чанадске и тамишке да нареде да свако дете приликом уписивања у општ. школу има сведоџбом над. свештеника доказати којој вероисповести припада. — Због оскудице у свештенству није се могао на молбу своју јером. П. Дошен парохије петровоселске разрешити. — Изаслат је у ман. Св. Ђурђа овоен. бележник ради навијања погрешног убележења у там. матици. — Одбијена је молба јер. Ал. Поповића ради премештаја му са парохије сочанске. — Изречено је на питање црквеног општине темишварске, да је протопрезитерски помоћник уједно и лични помоћ. протопрезитера као пароха. — Упућена је црквена општина у Модошу да пожури са оправком св. цркве. — Затражена је министарска дозвола за матичне исправке у појединим општинама. — Одређена је истрага против јереја А. П. из С. — Донесене су 4 првостепене бракоразводне пресуде. — Увето је на знање неколико исправака у матицама венчаних поводом разрешених бракова. — Свега је донесено 67 решења.

Извештај

о раду седнице епарх. конзисторије, одржане у Темишвару 3. (16.) октобра 1906. год. под председништвом Високопреосвећеног Господина Епископа Дијецезана *Георгија*.

Оверовљен је без примедбе записник седнице од 12. (25.) септембра о. г. — Узета је на знање вис. одлука св. архијерејског Синода о уређењу односаја између јеромонаха управитеља манастира и манастирске братије, па је горехваљена одлука управама овоподручних министра достављена. — Узет је на знање високи отпис кр. уг. министра о подељењу припомоћи И. Н. админ. парохије гадске. — Узета је на знање одлука високодостојног Митроп. Савета о примању јереја Александра Стојковића у свезу клира ове епархије и одређен је против истога јереја дисципл. поступак због самовласног продужавања допуста и др. — Узет је на знање извештај испитне комисије за стечајне испите о полагању стечајног испита Душана Замуровића, Милана Николајевића, Живана Јанкаидца и Стојана Јакшића. — Расписан је стечај на парохије у Наћфали, Иванди, Станчеву, Краљевцу, Петрову Селу, Соки, Фењу и

Срп. Св. Петру. — Затражен је извештај о катихизацији деце у месрпским школама од парох. звања у Т. Кањижи и Т. Св. Миклушу. — Наређено је и узето на знање више матичних исправака. — Умољен је Високопреосвећени Господин Епископ Дијецезан Георгије, да изволи подручном свештенству сходне наредбе приликом пренашања земних остатака Фрање Ракоција II. и другова му издати. — Извештен је Д. Б. учитељ у Т. о томе, који су празнични дани одређени као феријални за све ученике неверопсповедних школа. — Узет је на знање извештај Станка Жупанског окр. протопрезвитера арадског о учињеном обрачуну између умировљеног администратора печканског Григорија Букоровића и Јефте Петровића пароха батањског као новопостављеног привр. администратора парохије печканске. — Постављен је за заменика протопрезвитеру темишварском Јовану Новаковићу на предлог његов јер. Илија Белеслијин парох фабрички. — Узет је на знање извештај Станка Жупанског окр. протопреза. арадског о прегледу новог иконостаса у Торњи. — Узет је на знање извештај Ђорђа Влаховића окр. протопрезвитера вел. кикиндског о одржаној исповести и збору подручног му свештенства, те су поднесене овамо теме уступљене са записника истога збора одбору за прописивање и оцењивање тема. — Позван је Ђура Страјић окр. протопрезв. вел. бечкеречки, да новопостављеног администратора парохије Срп. Парданске, јереја Бранка Милошевића у дужност уведе. — Наређено је више матичних исправака. — Упућена је црк. општина у М. да потребне оправке на сп. храму тамошњем изврши и да набави служабник и суд за „теплоту", парох пак исте општине Св. Ј. упућен је да домовни протокол допуни и уредбени записник заведе. — Уступљени су поднесени проповедничке дневници и проповеди Преосвећеном Господину Епископу Дијецезану Георгију. — Узет је на знање извештај Јована Новаковића о увођењу у дужност ђакона Д. Ч. у Т. услед чега је за администратора парохије моношторске одређен јерођакон Никанор Савић, а јером. Митрофан Шољмошанов у манастир Бездин упућен. — Постављен је за администратора парохије фенлачке Стеван Теодоровић сврш. богослов. — Није удовољено молби црк. општине у Кинеу, да јој се остани и на даље досадашњи тамошњи администратор парохије јером. Арсеније Јеремић, пошто је исти сам молио, да се од администрације разреши. — Расписан је стечај на једно стипендијско место на задужбине пок. Петра Божића. — Одбијена је молба Гене Сербу и др. у Гаду, да се у срп. вер. школи предаје а у цркви служи и на румунском језику. — Пожурен је Ђура Страјић окр. протопрезвитер вел. бечкеречки да поднесе извештај о учињеном обрачуну парох. берива у Б. Ст. Ђурђу. — Подељена је опомена јереју Св. Ј. на К. ради занемарења и нехатног вршења свештеничких дужности и непристојног тона у званичењу. — Подељен је писмени укор и осуђен на половину истражних трошкова јереј Ј. П. у С. Н. због проузроковане јавне саблазни. — Решено је више брачноразводних предмета. — Свега је решено 48 предмета.

Народно-црквени сабор.

Друга је седница саборска одржана 11. (24.) Децембра о. г.

Ако је у средству било лаковерних људи, који су не познавајући људе и прилике, веровали у искрен споразум радикала и самосталаца, углављен на архидијецезалн ј епархијској скупштини; ти су се већ код I. а још више код II. седнице саборске уверили о противном.

По „морском" споразуму писменом, склопљеном 30. Нов. о г. у Карловцима и потписаном и од изабраних радикал. посланика др. Ђорђа Красојевића, др Јована Радивојевића-Вачића, др. Маше Михајловића и др. Милоја Бабића „обвезала се ова г. г. да ће на престојећем сабору свом силом радити на томе, да дође до компромиса између радикала и самосталаца на праведној основи „респективе на паритету", самостални, кад су видили, да поменута господа или не хтедоше или не могоше код своје странке извести своје обећање већ код прве ствари, код верификације; они захтеваше, да им се бар према броју својих партизана уступи 6 места у одбору верификационом, нашто радикалска странка не хтеде пристати.

Она им даваше само 5 места и то да они бирају које хоће, а не самостални (са свим парламентарно!), на што самостални не хтедоше пристати, и тако после подуже дебате у којој учествоваше од самосталаца Буде Будисављевић, Светозар Прибићевић и Вељко Лукић, а од радикала др. Мита Мушицки, и пошто изабрани самостални одбише избор, буде свих 15 чланова са 41 гласом од радикалаца изабрани за чланове верификационог одбора, и то: др. Никола Ђурђевић, прота Божа По

повић, др. Александар пл. Рокнић, др. Миливоје Бабић. Мита Клицин, прота Милош Папић, др. Жарко Миладиновић, др. Светислав Новак, др. Јован Радивојчев, Јоца Јовановић, Влада Ристић, др. Влада Манојловић и др. Славко Милетић

Будисављевић је изјавио у име странчине жаљење, што је радикална странка мимошавши парламентарни принцип и резон, према коме свака странка треба да буде заступљена сразмерно својој снази у саборским одборима, изабрала у вер. одбор мање посланика од сам. странке, него што јој по броју припада, и то не оне, које је наш клуб предложио.

Др. Мушицки изјавивши, како је рад. странка као већина, из своје побуде решила да у вер. одбор уступа самосталцима 5 места, како би сам. странка могла вршити контролу, предложи, да се изјава сам. странке са сажаљењем узме на знање, а на место 5 сам. да се других 5 бирају.

Прибићевић изјавивши, да сам. странци није до тога стало, да ли да добију 5 или 6 чланова, него да парламентарни принципи дође до израза, рече, криво је и непарламентарно становиште Мушицково, да саборска мањина треба да има само контролу у саб. одборима. Принцип је парламентаризма и демократије, да свака странка по броју својих партизана уђе у одборе, и питање страначко не може се схватити као питање предусретљивости и куртоазије, него је право, абсолутно и несумњиво право сваке странке, да у саб. одборима буде заступљена према својој страначкој снази у сабору.

Одбацивши од своје странке одговорност и бацајући кривицу на рад. странку, што она изазива својим непарламентарним поступком неспоразуме, жали, што она заборавља на своју дужност, да загарантује успех позитивног рада на овом сабору, који би према данашњем политичном положају и значају данашњег забора био могућ.

Пошто су др. Жарко Миладиновић и Мушицки покушали да оправдају поступак своје странке, што им није могло испасти за руком и после умесних и неумесних упадица говорницима, при чему се обесиртио — управо осрамотио — посланик поп Дамјан Прерадовић са својим упадом на тардњу Будисављевићеву, да и ако је сам. странка у мањини према рад., да она заступа већину српског народа — „а колико та већина плаћа“, на што му згодно Будисављевић добаци: „Тиме што нам пребацујете, колико плаћамо, ви као члан рад. демократске странке, на делу показујете, какав сте ви демократа!“ (Да је поп Дамјан ћутао, не би му се добацило: „Нека ћути гробљански поп“), и после тврдње Будисављевићеве: „Хвала вам лепо, ваше милости не требамо, с тога избор откланамо“; буду још 5 рад. у одбор изабрани, и тако је вер. одбор састављен из самих радикала.

Верификациони је одбор изабрао себи за председника проту Божу Поповића, а за известиоца др. Миливоја Бабића.

Наспоменути нам је, да је у II. седници осим избора вер. одбора, одмах по прочитању и оверовљењу I. сед. записника Васа Муачевић поднео ову изјаву: „На згради нашег сабора, у којем је заступана и престављена читава српска православна Карловачка митрополија, вила се је српска народна застава, те хрватска земаљска и угарска земаљска застава, а вила се је и црно жута застава за териториум бивше војене Крајине, која је стајала под централистичком војном управом“.

„Са развојачењем Крајине и утеловљењем крањевинама Хрватској и Славонији, односно једног дела њеног крањевини Угарској, изгубило је извешавање црно-жуте заставе своје оправдање, те не стоји у складу са данашњим државо-правним устројством“.

На допуну др. Јована Радивојевића-Вачића, да се црно жута застава скине са народног дома, где се држе седнице саборске, буде једногласно предлог Радивојевићев усвојен, и застава се скине са нар. дома.

Кад се помисли да је војена Крајина још 1874. утеловљена Хрватској и Славонији, и да од тога доба поред свег тога, што се увек вила и црно-жута застава на дворани, где се народно-црквени сабор држао, а и г. Муачевићу није ово прва дана је посланик, па се лепо трпила поред осталих застава и црно-жута застава; онда се и у тој појави види и осећа нов курс, који захтева прекид свака везе и успомене на Беч.

Неприлике

Лукијана Мушицкога у Плашком.

Д. Р.

(Продужење)

12-tens Dass Bisthums-Administrator Muschitzky gedrohet hätte, dass alle diejenigen, welche das Hofgesuch gegen ihn eingereicht haben, scharf gestraft würden.

Die diessfalls vernommenen sieben Ankläger behaupten in dieser Hinsicht, bloss von der Gegenparthey im Volke, welche die dem Untersuchungs-Protokoll *sub A* anliegende Bittschrift zu Gunsten des Bishums-Administrator Muschiczky, gegen diese Kläger, beim hohen Banal-Warasdiner-Karlstädter General-Commando unterlegte und von dem Kompgnie-Offizier, vorzüglich Hptmann Draženovich und Oberlieut: Stanisavljewich scheel angesehen, und nicht gelitten zu seyn; und unterfingen sich das vermessene Verlangen vorzubringen, dass alle Offiziers von der Kompagnie transferirt werden möchten.

Die vom Gr: Verw: Oberlieut: Wiczkovich in seiner Aussage (20. Bogen) in Betref einiger Drohungen des Hptmann Draženovich vorgekommene Ausgabe, hat sich durch die Vernehmung der Zeugen, auf welche er sich beruft, nemlich Nikola Dokmanovics und Nikola Jakschich (22 Bogen) nicht bestättiget

Es ist aber nicht nur möglich, sondern nach geschöpfter Uiberzeugung vollkommen wahr, dass beyde Teile, allerley Umtreibe zur Vergrösserung ihrer Partheyen angezettelt, und durch allerhand geheime und künstlich ausgestreute Gerüchte und Drohungen, die Gegenparthey einzuschüchtern getrachtet haben, um durch dieses Mittel den eigenen Anhang zu vermehren. Kurz, es bestehen Spaltungen in dortigen Volke, welche nothwendig bald gehoben werden müssen.

Im Laufe der Untersuchung über die obigen 12 Klagpunkte, respektive über die drey zur Grundlage dienenden Klagschriften — kommen vorzüglich bey Vernehmung des Protodiakons Terkulja und Erzpriester Buncsich (vom 14. bis 18. Bogen) noch einige Anschuldigungen wider den Bisthums-Administrator Muschiczky vor, welche im Auszuge mittelst *sub p.* beyliegender Zuschrift Nro 35. vom 14. Dezember v. J. demselben zur Erstattung der Einrede mitgetheilt wurde.

Diese erst unterm 19. Jänner d. J. der Untersuchungs-Kommission zugekommen, — mit einem dem angeklagten Administrator ganz eigenen exaltirt-poetischem Schwunge geschriebene, — weitläufige und lesenswerthe Einrede, wird hier zur Einsicht *sub q* anverwahrt.

Das darüber aus der vorgenommenen Untersuchung, mit Beziehung auf die obige Einrede des Muchiczky, hervorgehende Resultat bestehet im Folgenden:

Durch die Aussage des Protodiakon Terkulja, Erzpriester Buncsich und Luxaich (von 14. bis 19. Bogen sowohl, als auch durch eigene Uiberzeugung der Kommission (vide Bemerkung 32. Bogen) ist erwiesen, dass die Konsistorial Geschäfte nicht allerdings in der besten Ordnung sind, dass die Konsistorien öfters nur aus dem Präses, 2 Beysitzern und den Notär bestehen, und dass ein paar Konsistorial Beschlüsse nach der Hand, durch den H. Bisthums-Administrator Muschiczky ohne Rückfrage der übrigen Konsistorial-Beysitzer, abgeändert wurden. Der H. Bisthums-Administrator giebt auch dieses in seiner diestfälligen Einrede zu, und führt mehrere Entschuldigungsgründe, als veranlassende Ursachen für sein Benehmen an.

Uiber den zweiten Punkt — die Anschuldigung des Protodiakon Terkulja gegen Muschiczky, dass er die Handlungen des Verstorbenen Bischofs Miokovich tadle, seine Klienten verfolge, und die Rechtmässigkeit deren Weihen bezweifle, äuserst sich Muschiczky in einem pikanten Style, und führt die Ursachen an, durch welche er veranlasst wurde, mehrere Handlungen der Verstorbenen bitter zu tadeln; vermeint aber zu gleicher Zeit, die übrigen in diesem Punkte enthaltenen Anschuldigungen.

Der dritte Punkt dieser Anschuldigungen des Protodiakon Simon Terkulja gegen den Bisthums-Administrator Muschiczky, betrift unberichtigte Forderungen an den Letzteren. Derselbe ist grösstentheils oben im 4. Punkte über die Schulden, beantwortet worden. In Betref der angesprochenen Forderung des Protodiakon Terkulja äusserst sich Muschiczky, dass sobald Terkulja die Konsistorial-Protokolle und Registratur seit $4\frac{1}{2}$ Jahren seines Notariats in Ordnung gebracht haben wird ihm auch sogleich sein Salarium ausbezahlt werden würde.

Der 4-te Punkt, von den Gränzern Stevan Jovetich, Laza und Gajo Momchilovich (8. Bogen) vorgebracht, dass seit der Administration des Bis-

thums durch Muschiczky, in der Osternacht die Kirche zugesperrt, und ihnen die Möglichkeit dadurch benommen wurde, nach früherer Gewohnheit, in dieser Nacht ihre Andacht zu verrichten; hat sich schon durch die Vernehmung der Ortsältesten und Hauswirthen (9 und 10. Bogen) wiederlegt, und wird vom Bisthums-Administrator Muschiczky in seiner Einrede, als unwahr erklärt.

Des Zusammenhanges wegen, werden auch hier die weiteren durch spätere abermahls nothwendig gewesene Vernehmung des Protodiakons Terkul a und Etzpriester Bunesich (27. bis 30. Bogen) vorgekommenen Anschuldigungen, wieder den Bisthums-Administrator Muschiczky, welche demselben mittels der Beylage *r.* vom 10. Jänner d. J. Nro. 48. im Auszuge zur Beantwortung zugestellt wurden, und worüber die sub *s.* aufruhende Einrede detto 23-ten Jänner d. J. erfolgte — beleuchtet.

Der erste dieser Anschuldigungs-Punkte, dass Bisthums-Administrator Muschitzky, dem beim Stallbau auf der Arbeit gewesenen Gränzer Jovan Skorupan einen Hieb über den Rücken versetzt habe, ist durch die Vernehmung dieses Gränzers (30-ten und 31-ten Bogen) bestättiget; durch den Bisthums Administrator Muschitzky aber, in seiner diesfälligen Beantwortung, als unwahr in Abrede gestellt worden.

Uiber den zweiten Punkt — dass Muschiczky den Leskovaczer Pfarrer Nikolaus Klarich, dessen Anzug ihm missfiel, in einer öffentlichen Konsistorial-Sitzung das Halstuch vom Halse gerissen, und solches hat zerschneiden wollen; — ist der besagte Pfarrer Klarich (31. Bogen) vernommen, und hat diese Angabe bestättiget; die nemliche Angabe bestättigte auch der zur Zeugenschaft geforderte Pfarrer Sava Illich, in seiner (32. Bogen) zu Protokoll abgegebenen Aussage. Der H. Administrator Muschiczky in seiner oben *sub s.* angeschlossenen Aeusserung, sucht diese Thatsache lakonisch, jedoch nicht untreffend zu entschuldigen; läugnet aber solche nicht.

Die dritte Anschuldigung, dass Muschitzky dem Kaplan Jeremija Gergich eine Klagschrift selbst aufgesetzt hätte, um sich beim Konsistorium zu beschweren, dass er durch den Archimandriten Rajacsich, Erzpriester Bunesich und Protodiakon Terkulja gehindert wird, seine persönliche Aufwartung bei dem H. Bisthums-Administrator Muschiczky zu machen — hat sich durch Vernehmung des besagten Kaplans (28. 29. Bogen) bewährt. Auch ist ein abgerissenes Bruchstück dieses, von Muschiczky eigenhändig geschriebenen Koncepte:, der vom Archimandriten Rajacsich unterlegten Beantwortung vom 4. Jänner d. J. wovon im Verfolg dieses Berichtes noch die Rede sein wird, als Anlage sub *C* beygeschlossen worden.

Merkwürdig in ihrer Art, ist die darüber vom Bisthums Administrator Muschiczky, über diesen Punkt abgegebene persiflierende Aeusserung.

Die übrigen vom Protodiakon Terkulja gegen Muschiczky vorgebrachten Beschuldigungen, dass Muschiczky Teophan Milankovich und Gränzer Thodor Schumonia zu bereden, und anzustiften gesucht hatte, gegen ihn Terkulja ein falsches Zeugniss vor der Kommission abzugeben, hat sich durch Vernehmung des besagten Milankovich und Schumonia (31. Bogen) als unwahr erwiesen.

Die bereits oftmahl erwähnte *sub g* angeschlossenen Vertheidigungs-schrift samt den nachgelolgten oben beygelegten Zuschriften *h.* und *i.* des Bisthums-Administrator Muschiczky, in welcher derselbe den Archimandriten Rajacsich als seinen Gegner und Ankläger unter Aufführung mehreren Daten beschuldigt, und die auf diese Anschuldigungen vom Rajacsich abgeforderte Aeusserung, erheischten noch einige Vernehmungen, um soviel möglich, sich von der Aechtheit ihrer Angaben zu überzeugen. Das darüber Erhobene wird hier zur hohen Einsicht beygerücket.

Der Bisthums-Administrator Abt Muschiczky beschuldigt den Archimandriten Rajacsich, als seinen vermeintlichen geheimen Ankläger, ausser mehreren minder wichtigen Punkten: dass Rajacsich schon früher, eine Denunciation gegen ihn, an den H. Erzbischofen und Metropoliten zu Karlowiz unterlegt habe, wofür er strenge verwiesen worden wäre; welche Angabe jedoch der Archimandrit Rajacsich in seiner *sub t* hier beyliegenden Aeusserung, unter Beybringung eines — auf Befehl Sr. E. des Metropoliten, durch dessen Proto-Syngel an ihn erlassenen Briefes, wiederlegt. Hierüber dürften demnach Sn. E. der H. Erzbischof, die beste Auskunft zu geben im Stande seyn.

Ferners legt der Bisthums-Administrator Muschiczky zu seiner Vertheidigungsschrift, eine von dem Archimandriten Rajacsich eigenhändig verfasste Klagschrift bey, welche — aus Anlass der Ernennung des Kaplans und Vize Erzpriesters

Iohann v. Budisavljevich zum wirklichen Pfarrer, — die übrigen älteren und durch Budisavljevich übergangenen Kapläne des Korbawier Erzpriesterthums, und vorsonderlich die beiden Kapläne Kossanovich, hohen Orts hätten einreichen sollen, welches aber nicht gechehen seye. Muschiczky beschuldigt aus dieser Ursache den Rajacsich, der Aufwieglung, welche jedoch Lezterer in seiner Aeusserung läugnet, dennoch aber des ihm vorgewiesenen Konzept, als seine Schrift erkennet, mit dem Vorgeben, dass durch die Beförderung des Budisavljevich zum Pfarrer, den übrigen sonst verdienten älteren Kameraden, und besonders dem Kossanovich ein Unrecht geschehen seye, wodurch er — theils aus Mitleiden über das, den beiden Kaplänen Kossanovich, Vater und Sohn, geschehene Unrecht, und theils auf instündiges Flehen des in Karlstadt befindlichen Basil zweiten Sohnes des alten Kossanovich sich bewogen fand, diese Schrift für die beiden Kossanovich, nicht aber für die Korbavier Kapläne zu verfassen, damit selbe ihr Recht höheren Orts suchen können.

Die *sub u* hier anruhende schriftliche Erklärung der im Range — (vor dem zum Pfarrer beförderten Johan v. Budisavljevich) älteren Korbavier Kapläne, bestättiget auch die diessfällige Angabe des Archimandriten Rajacsich.

Der Bisthums Administrator Muschiczky beschuldigt ferners den Rajacsich, dass er ein anderes Bittgesuch an Sn. Majestät (wovon eine Abschrift seiner Vertheidigungsschrift *sub E.* beygelegt worden ist) verfasste, in welchem um seine Ernennung zum Bischofen in Plasky gebeten wird; dieses Bittgesuch sollte von mehreren Gränzern verschiedener Rgmtr, in Geheim unterschrieben, und allerhöchsten Orts eingeschikt werden. Die Besorgung dieser Unterschriften soll der Erzpriester Szlavnich über sich genommen, aber nur 3 Gränzer der Kerstinianer Kompagnie dazu bereitwillig gefunden haben, sodann soll dieser Erzpriester das besagte Gesuch durch zwey Kapläne in die Lica geschikt haben, um die weiteren Unterschriften dort zu besorgen. Der H. Gomirjer Archimandrit Rajacsich läugnet in seiner Einrede, dass er einen Einfluss bey Verfassung dieses Bittgesuches genommen habe.

Aus der diesställigen Vernehmung des Erzpriesters Szlavnich (34. Bogen) zu dessen Sohne der Archimandrit Gewatter ist, geht aber hervor, dass diese Bittschrift auf sein Ansuchen, der dermahlige Stabs-Auditor zu Temesvar, — damahls Hptmann Auditor beim Szluiner Regmt — Adam Jovanovich, ohne jeden Einfluss des Abten Rajacsich verfasst habe, welche Szlavnich durch den Kaplan Wuchkovich abschreiben, und durch drey Gränzer der Kerstinianer Kompagnie unterschreiben liess, sodann aber durch den Kaplan Wuchkovich in das Ottochaner und Likaner Regiment an den Erzpriester Luxaich und Kaufmann Gajo Omchigusz zur Besorgung weiterer Unterschriften abschikte, wo dieses Bittgesuch, vermuthlich weil sich niemand mehr hiezu verstehen wollte — liegen blieb. Diese Angabe bestättiget die beiden (35. 36. Bogen) vernommenen Geistlichen, Kaplan Gabriel Wuchkovich und Diakon Jacob Sivkovich.

Wenn auch der Erzpriester Szlavnich jeden Einfluss des Archimandriten Rajacsich bey Verfassung, und beabsichteter Einsendung dieses Gesuches läugnet, so erscheint diese Angabe dennoch unwahrscheinlich, und um so mehr verdächtig, als diese in Geheim geschmiedeten Umtriebe, und Unterschrift-Werbungen bey gemeinen Gränzern, zu einer Zeit geschah, wo bereits eine Klage wieder den Bisthums-Administrator Muschiczky, Allerhöchsten Orts unterlegt worden war.

Die Anschuldigung des Muschiczky gegen Rajacsich, dass er eine geheime Aufforderung an alle Erzpriester erlassen hätte, womit selbe in einem eigenen Bittgesuche bey Sr. Majestät, um Entternung des Muschiczky und um Ernennung des Rajacsich zum Bisthums-Verweser einschreiten sollten, läugnet der Rajacsich ebenfalls. Die hier *sub V* zuliegende Erklärung von mehreren Erzpriestern, wiederlegt auch die diessfällige Anschuldigung des Bisthums-Administrators Muschiczky.

Eben so werden die — in den als Nachtrag zu seiner ersten Vertheidigungsschrift unterlegten, sub *h.* und *i.* beygeschlossenen Zuschriften des Bisthums Administrator Muschiczky enthaltenen weiteren Anschuldigungen, nemlich: dass die 7 Ankläger seit der Zeit als sich die Untersuchungs Kommission in Plasky befindet, in das Kloster Gomirje zur Berathschlagung mit Rajacsich heimlich gegangen wären; dass diese 7 Kläger bey dem Erzpriester Bunesich öfters mit Speise und Trank bewirthet würden; — und dass selbst eine eigene Kasse zur Unterstützung der Komplotisten bestehe; — von Rajacsich in seiner Einrede sowohl, als vom Erzpriester Bunesich (29. und 30. Bogen) dann von den beiden Klostergeistli-

chen Gerbich und Mamula (welche in ihren Aussagen — 37. und 38. Bogen des Untersuchungs-Protokolls — zugleich eine jämmerliche Beschreibung des Gomirjer Kloster Zustandes, und dessen ökonomischer Verwaltung machen —) — geläugnet. Indessen bleibt die über den letzten Punkt zu Protokoll abgegebene Aussage des Korporalen Damjan Strika und Gemeinen Fasulier Petar Durus (25. und 26. Bogen) immer für Muschitzky's Behauptung vortheilhaft.

Die Anwesenheit der 2 Kläger Feldwebel Radoss Kraguliacz und Korporal Stevan Skorupan eines Abend in dem Hause des Erzpriester Buncsich, zu der Zeit als Archimandrit Rajacsich (während der Anwesenheit der Untersuchungs-Kommission zu Plasky) dort war — wird vom Rajacsich nicht geläugnet, aber ihren Erscheinen eine andere Absicht unterlegt.

Dagegen behauptet der H. Gomirjer Archimandrit Rajacsich in seiner oben sub t. allegirten Aeusserung, dass der Bisth.-Administrator Muschiczky schon mit Verdacht gegen ihn erfüllt, die hiesige Bisthums-Administration angetretten habe, und unter einer verlarvten Freundschaft stetts Mittel und Wege gesucht habe, ihm zu schaden und ihn bei Sr. Ex. dem H. Metropoliten zu verschwärzen. Zum Beweis dieser Angabe, legt er ein Fragment eines verrissenen eigenhändigen Aufsatzes des Administrators Muschicsky — welchen er im Namen des Kaplans Eremia Gergich, um sich über den Archimandriten Rajacsich, Erzpriester Buncsich und Protodiakon Terkulja beim Konsistorium zu beschweren — verfasst hatte, seiner obberührten Aeusserung bey. Aus gleicher Absicht werden dieser Aeusserung die Anlagen *D.* und *E.* beygelegt, um zu beweisen, dass Muschiczky, ihn bey Sr. E. dem Metropoliten wahrheitswürdig verklagte. Mittels diesen Beylagen *D.* und *E.* so wie mit der weiteren sub *F.* will Rajacsich zugleich den Beweiss liefern, dass Muschiczky, (wie er sich ausdrückt) der allerhöchsten Macht zu wiederlaufende und demokratische Grundsätze unter dem Klerus zu verbreiten suche; welche allerdings, so wie die vom Rajacsich seiner obigen Vertheidigungsschrift beygelegten 15 St. Original Briefe, :wovon einige unbedeutende Einladungen, andere aber — besonders Nro 8. 9. und 10.: meistens mystischen Inhaltes sind, — manches zu denken geben.

Als Gegenstück zu Muschiczky's Beschuldigung gegen Rajacsich, Buncsich und Terkulja, führt Rajacsich in seiner Vertheidigung an, dass gerade Muschiczky derjenige seye, welcher durch allerley Machin tionen, durch Bestechungen und tägliche Schmaussereyen, seine Parthey zu vergrössern, und für seine Behauptungen und Anschuldigungen, Zeugen zu werben sucht. Auch behauptet Rajacsich, dass nicht durch ihn oder einen anderen Konsistorial-Beysitzer, sondern durch den, beim Bisthums-Administrator Muschiczky im Hause befindlichen Klerikal-Lehrer Michaelovich, der das volle Zutrauen des Muschiczky geniesst, und zugleich solches missbraucht, — die im Konsistorium verhandelten Gegenstände, sogleich zur öffentlichen Kenntniss gebracht würden; die diessfalls vom Rajacsich angeführten Zeugen, Erzpriester Meangya und Vize-Erzpriester Csuchko vich, sind zu Protokoll (36. Bogen) vernommen, und habe diese Angabe bestätigt.

Aus allem vorstehenden wolle die gnädigste Uiberzeugung genommen werden, dass in dieser Diözes vorzüglich in dem Orte Plasky, und dem ganzen Klerus, eine beunruhigende, durch allerhand gegenseitige Machinationen in geheimer Gährung unterhaltene Spaltung besteht, welche nach unserer unvorgreiflichen Meynung, nur durch definitive Besetzung des Bisthums, — da diese Würde, die Grund-Ursache des Streites zu seyn scheint — und Entfernung der Ruhestörer, vollkommen gehoben werden kann.

Zum Schlusse werden allhier die Konduit-Listen und Strat-Extrakte jener gegen Muschiczky zuerst aufgetrettener 7 Kläger, auf ausdrückliches Verlangen desselben, *sub x* gehorsammst beygelegt.

Karlstadt am 9 Februar 1827.

Br. Weyder m. p.
Generl. Maj.

Sztankovics m. p.
Abt zu Orahovicza, als
Erzbischöflicher Delegierter.

(Продужиће се).

ЛИСТАК.

Вести.

Архијерејска служба. Први дан Божића одслужио је у саборној цркви архијерејску службу Високопреосвећени Г. Епископ темишварски др. Георгије Летић, а поздрав Његове Светости про-

читао је високопречасни Г. архимандрит професор богословије Иларион Зеремски.

Пред св. литургију предстало је месно свештенство оба реда Његовој Светости, те је у место његово поздравио арх. Зеремски Његовој Светости празник, нашто се Његова Светост захвалила.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Позив на претплату.

Од 1. Јануара 1907. ступа „*Српски сион*“ у име Божје у XVII. годину.

За ових XVI година свога излажења имао је „*Српски сион*“, а особито овамо од 1903. године да издржи многе нападаје, међу којима је било и таквих, који су били уперени и смерали на његово уништење.

Ну, хвала Богу и власнику његовом, Његовој Светости Преузвишеном Господину српском Патријарху Георгију, и Високопреосвећеној Господи Господи Епископима — св. Архијерејском Синоду —, „*Српски сион*“ не само да је остао у животу, него је проглашен за званичан лист православног српског Архијерејског Синода Митрополије карловачке за духовне, црквене и јерархијске ствари, ког имају сва парохијска звања и манастирске управе држати.

„*Српски сион*“ од нове године доноси ће све важније одлуке и наредбе пречасних конзисторија, а особито од начелне важности у целини, даље уз одликовања и рукоположења и све промене и смртне случајеве у свештенству у епархијама, те према одлуци св. Архијерејског Синода од 15. (28.) Маја ове године, наведеној у 16. бр. учтиво умољавамо и позивамо сва пречасна парохијска звања и управе манастирске, да се изволе претплатити на „Српски сион“.

Подједно их умољавамо, да изволе тачно назначити, под каквом ће се адресом лист слати и где је последња пошта.

По жељи многих претплатника а и по показаној потреби, „Српски сион“ излази ће од 1. Јануара 1907. год. сваке недеље једанпут на досадашњем формату, а са досадашњом ценом, т. ј. за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину по 8 Круна, за Србију и Црну гору по 10 Круна.

Ко жели имати потпуне бројеве за 1903., 1904, 1905. и 1906. годину, може их добити по 8 Кр. годину.

Поштоване дужнике и за ову 1906. годину и за прошле године учтиво умољавамо, да нам изволе дужну претплату намирити, те да не праве ни себи ни нама излишног трошка.

У Карловцима у почетку Децембра 1906.

Уредништво и Администрација „СРПСКОГ СИОНА“.

Књижевни огласи.

Црквени сликар (иконограф-живописац) и *портретиста*

БРАНКО А. КУЗМАНОВИЋ

у Земуну

бесплатно израђује предрачуне и трошковнике за целокупно унутрашње оправке цркава, а за нове и нацрте.

На захтев црквених општина, шаље сведоџбе о довршеним радовима по црквама од појединих општина где је радио, као и од цес. и кр. Жеан Дирекције за израђење државно војничке капеле.

Првог Јануара 1907. године ступа у двадесету годину

„НОВИ ВАСПИТАЧ“

Орган са педагошку књижевност.

Овај лист најстрожије се свагда држао и држећи се начела објективности, расправљајући педагошка питања, која се односе на народну основну школу и учитељство. А та објективност му је и допринела многе препоруке од српских и хрватских листова, без разлике струке и политичког правца чији број износи око 20.

Уз то је „Н. В.“ одликован и препоруком вис. кр. зем. владе у Загребу.

Лист излази један пут месечно у свескама од два табака са два додатка. Годишња му је цена *6 круна*, коју претплату ваља слати на адресу потписаног власника.

Беловар (Хрватска) Децембра 1906.

М. Нешковић
кр жуп. школ надзорник.

Изашла је нова књига из штампе:

„ВЕЛИКИ ТИПИК“

који се може добити само код издавача Српске Манастирске Штамарије по 4 круне од брошираног примерка. Укоричен 5 — К

Српска Манастирска Штампарија.

ПРАВОСЛАВНА ЛИТУРГИКА
ЗА УЧЕНИКЕ СРЕДЊИХ ШКОЛА

САСТАВИО

Александар Живановић.

Цена је књизи К 1·20 — Обраћамо пажњу гг. православним катихетама на ову школ. књигу која је прописана као школски уџбеник на средњим школама.

Српска Манастирска Штампарија.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad K. 1333/1130 ex 1906. 101 1—3

ЕДИТК.

На бракоразводну молбу Боривоја Јовковића из Острова, против супруге му Софије, сада непозната боравишта, овим се речена Софија позива, да у року од 90 дана рачунајући од дана првог увршћења овог едикта овој конзисторији или сама лично предстане или место пребивања свога пријави, јер ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње наставити и довршити.

Из седнице архиеп. Конзисторије, у Карловцима 10. (23.) октобра 1906. држане

Председништво.

Ад бр. К. 904./641. ex 1906. 102 1—2

СТЕЧАЈ

На упражњено место црквено општинског ђакона у *Вел. Кикинди* са којим местом је скопчана годишња плаћа од 800 круна и уживање једне сесије 30 јутара à 1600 □ хвати и 5 лаваца т. зв. иберландске земље à 2000 □ хвати, на које земље је дужан уживалац порезу, еквивалент, долмарину и све остале јавне терете плаћати, дочим откуп за 5 лаваца иберландске земље плаћа црквена општина.

Компетенти имају прописно инструисане молбе поднета надлежним путем овој конзисторије до 7. (20.) јануара 1907. године

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 14. (27.) новембра 1906.

Председништво.

Број 1051 К. з. 756. ex 1906. 103 1—2

СТЕЧАЈ.

Исписује се на место пароха у *Чечавцу* са плаћом V. разреда, а роком до укључиво 15 (28.) јануара 1907.

Молитељи имају своје прописно обложене молбе надлежним путем до стављеног рока потписаној конзисторији поднијети.

Из седнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 23 новембра (6 децембра) 1906 г. држане.

Председништво.

Број 1105 и 1108 К. з. 762. ex 1906 104 1—2

СТЕЧАЈ.

Исписује се на место пароха у *Мелнику*, са плаћом V. разреда, а роком до укључиво 15. (28.) јануара 1907.

Молитељи имају своје прописно обложене молбе надлежним путем до стављеног рока потписаној конзисторији поднијети.

Из седнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, 23 новембра (6 децембра 1906. г. држане.

Председништво.

„Српски Сион“ излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Појединн бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 17. 1907.

САВРЕМЕНИ ЧЛАНЦИ

I.

ОД

Д. Р.

У Срем. Карловцима Српска Манастирска Штампарија 1906.

РАДИКАЛИ — ЛАЖНИ МИЛЕТИЋЕВЦИ

ПОСВЕЋЕНО

ДР. АНТАЛУ КАЛМАРУ.

Да би јубиларни број „Заставин“, поред оних сјајних анонса — међу којима има и чивутских, а овамо се телали „Своју своме“, па и позив на исељавање у Америку — које покупи десна финансијска рука вршачки Коста Лера, изгледао што шареније, а у ствари да се слави уз Милетића и „вожд“; написао је и један попа —*р*—*т*, који из пуке смерности не хтеде са својим часним именом изаћи на сред, а не из бојазни и срамоте, чланак под насловом: „*Кобац позоба семе. — Орао кликће*“, у ком хтеде појка изнети радикалији утпјске своје са сабора од 1885., које је утпјске он понео и сачувао из тога времена.

Писац није изишао са именом, али се и без тога зна чији је „нећак“ и где је одрастао, и нема сумње да га је морао написати „после подне“. А какав је он у то време, то знају његови другови и парохијани.

Исти је појка био у то време богослов-омладинац, те редовно ишао с друговима на сабор.

Од каквог је јаког калибра исти појка, може се видети и из тога, што он овамо рече, како се „о моћ народну, о ту чврсту стену, скршила моћ једнога силника — Германа —“; „рад је намет патријарха наишао на буру у српском народу. Све што је било родољубивије и свесније, „све што српским духом дише“, сав овострани српски народ са младом генерацијом своје интелигенције, прима од свог силовитог великодостојника бачену — рукавицу“, а одмах затим: „Она снажна, народна Милетићева странка, од које постаде данашња наша велика српска радикална странка (да л' поне поцрвени, кад ово написа!), спаде на врло мален број народних заступника у сабору. Ако се не варам (те још како иде!), једва да их је било 4—5, ама све „јунака бираније“.

Е иде, кад си заборавио, или што би рекао „вожд“, да нису под његовим туторством један од „проневољење наше интелигенције“, ево чуј и ти а и твоја братија, какво је стање било 1885.

А ово што следује, износимо из заборава на видело и за љубав данашњег нашег млађег нараштаја, који не зна за стање 1885., те сазнавши га, нека пресуду изрече: *какво* име заслужује и поменути иде „Заставин“, а и само њено уредништво, које се не стиди извртати историчну истину за љубав „вождову“.

Тă Милетић је из дна душе мрзио лаж, и сад се усуђују они, који живе од лажи и извртања, представљати као његови последователи. Ваистину дрскост велика!

Дакле чујте.

Кад је администратор Герман Анђелић био именован за патријарха, посланици чланови народне странке, скупише се 7. Јануара 1882. на договор, шта да се ради, и под председништвом др. Михаила Полита гласаше њих 20 посланика за полагање мандата, а 22 за неполагање.

Међу онима, који беху за полагање, били су: др. Св. Милетић, др. М. Полит, Васа Ђурђевић, Миша Димитријевић, Каменко Јовановић, др. Илија Вучетић, Милош Папић.

Из овог се јасно види, да потоњи — данашњи „Браников-ци“ беху у најозбиљније доба уз Милетића.

Од тога доба па све до сабора 1885. на угарском и хрварском сабору браниште мушки народна права у погледу слободног избора патријарха Васа Ђурђевић и др. Ника Максимовић, први на хрватском и угарском сабору, а други на угарском.

А тако је исто и у „Застави“ за то време не само под уредништвом Милети-

ћевим, него и Милана Ђорђевића, Мише Димитријевића и Тоше Бекића чињено.

У том су добу изишли и наши чланци — за време уређништва Тоше Бекића — „О постављању Германа за администратора и именовању за патријарха“ у 16. 17. и 18. бр. за 1884. и други у тој години. А тако исто у 1885. и 1886. за време уређништва Јаше Томића изишло је неколико наших чланака против Германа.

Нека је напоменуто овде и ово.

У „Истоку“ за 1880. изишли су наши чланци: „Администратор Герман и црквени канони“, који су отштампани и у књижици.

Први је чланак из „Истока“ отштампан био и у „Застави“, а остало Милетић није смео да штампа. Тако није смео да штампа ни оне поменуте наше чланке, што их је после Бекић штампао.

После затвора, постао је Милетић бојажљив и јако се бојао.

Од 1882. до 1885. није био сазиван наш сабор.

Кад се дознало, да ће се те године одржати сабор, одржана су три народна збора, и то: у Загребу, на ком је учествовао и др. Ђ. Красојевић и солидаран био са донесеним одлукама, у Сомбору и у Руми.

На сва та три народна збора донесене су одлуке, да се очува и прошири народно-црквена автономија, да се протестира против именовања Германова и да се с њиме не мири.

На основу тих програма, поставила је народна странка заједничке кандидате, који су били и изабрани, и тако су изабрани скори сви народњачки кандидати сем 2—3 Германовца.

Треба знати, да се као Германов кандидат у жабаљском срезу кандидовао данашњи радикални прота, а тада поп-Милош Папић против проте Јована Бороте народњачког кандидата, но срећно је пропао.

И тако, из овог се види, да интелигенција и сарадници Милетићеви, нису ни 1885. изневерили програм народне странке-Милетићеве —, ал га је те године изневерио данашња радикалска чеденка прота Милош Папић, који у јубиларном броју описа избор Милетићев 1881., а пређута потоњи кукавичлук шајкашки, који после тога све до прошле године бираше владине кандидате, а и данас не би га изабрали, да се хтело.

Да су се Шајкаши и после болести Милетићеве, држали чврсто Милетићевих начела; могли би се и они, а и други их хвалити и узносити као земљаке Милетићеве, овако: једну мање о њиховој свести!

Наука је Христова почела напредовати и ширити се онда, кад Њега није било на земљи, а ширише је Његови Апостоли. Где беше та „нова омладина“, — Томић и Нанчић — да одржи и поврати дух Милетићев!

На сабору је 1885. донесена акламацијом адреса, у којој се изјавило не само жаљење што је именован Герман, него и то, како народни сабор под њиме није у стању по цркву и народ поспешно делати, те је Њ. В. умољено да благоизволи наредити, да се закони и осветитане Њ. В. уредбе најтачније извршују, те да се именовањем митрополита-патријарха суспендовано право српског народа на слободан избор митр. патр. успостави.

Ову је адресу усвојио и румски посланик Јаша Томић и не само да ју је просто одобрио и усвојио, него за њу рече у 165. бр. „Заставе“ 1885. у V. чланку „Сабор у неглижеу и фраку“ ово: „Нема ни једног саборског посланика, који не порасте макар са по прста, кад је реч о саборској адреси. Има и раштa!“

Из реченог се дакле са сим јасно види, да је до 1885. народна странка — Милетићева — била сложна и држала се оних начела, којих се држао и Милетић и да је просто неистина, што се у „Застави“ народу радикалском сваки час телали, како су Милетићева ученици изневерили Милетићева начела, те се вршачке социјалистичке перјанице Томић и Нанчић подухватише, да продуже Милетићев рад и правац.

Таман момци за деверство! Као да је српском свету врана појила мозак, те заборавио да је Милетић био највећи противник социјализма, због чега је „ножда“ и изјурио из седнице.

Кад је после акламацијом усвојене адресе 1885. у V. седници од 20. Септ.

Миша Димитријевић у име 15-рице поднео пређан предлог: „Сабор стојећи на становишту изражепом у адреси поднесеној Њ. В., а с друге стране осећајући живу потребу, да своје послове око уређења и консолидовања нар. црк. автономије, неодложно предузме — приступа своме законом раду уз ограду против тога, да се могу отуд извлачити икакви закључци на признање у адреси наглашеног данашњег фактичног стања“, те кад је Томић видео, да је огромна већина за тај предлог, тада је он предлагао, да се не ради ништа док не стигне одговор на адресу.

После Томића је одмах говорио Паја Јовановић Србобранац, који је такође био за то, да се не ради ништа док не стигне одговор на адресу.

Паја је у том свом говору — који баш није онако виспрем био, као што га „Заставин“ попа преставља — рекао и ово: „— — Свему нар. црквп. апарату нашег народа укочени су точкови, а кривац свему том јесте Герман и његови заштитници у мађарском министарству, који се с нашим најдрагоценијим светињама титрају. Ми имадемо њиву — то је наша автономија на којој хоћемо да оремо. Закључци наши то би било сјеме, које би имало плодом за добробит нашег народа уродити, ал је ту кобац који то сјеме граби и неда му никнути — тај је кобац Герман Анђелић“. (Председник опомиње говорника, да се у будуће не служи таким изразима.)

Из овог се види, да је „Заставин“ попа истину рекао, да је Паја Јовановић назвао Германа кошцем. Као што данас сваки иоле интелигентнији Србин мора знати, да је успоредба Пајина била абсурдна, јер тек кобац не једе семе; тако су се њој и тадашњи посланици смејали, и како је Паја имао обичај да је чешће тим именом Германа називао, то су га посланици прозвали Кобчевић. А како је доцније дошао и до имена Динарчић, и то се зна, т. ј. ми старији, а данашња — управо „Заставина“ — омладина не зна.

Јесте, ово је истина! Ал неистина је што рече „Заставин“ попа: „Другом приликом (а прво је навео говор Томићев посланика румског, ком ваљда из скромности не хтеде и име навести, те тако верни и не звају, да је Томић тај румски посланик, кога попа назва „младим, одушевљеним и неустрашимим борцем за народно право, па полаже свој мандат и својим меким гласом, бираним речима пуним одушевљења заноса, здравим мислима и разложима у лепом, дугом и језгровитом говору образложи свој поступак.“) Паја Јовановић-Србобранац говори, а све сина жешћу за жешћом. Наједаред у највећем узбуђењу окрете се председничком месту, где је седео намет-патријарх, те брате, рече јасно и разговетно: Ви нисте патријарх, ви сте комесар у мантији, па одма додаде: ми посејемо семе, ал ви сте кобац, који позобље то семе.“ И застаде Паја, чисто да одане од тешке жестине. За часак настаде у сабору тајац, у том устаје намет-патријарх. Усправи се, колико је год пусто висок био, очима љуто пресеца Пају, издиже руку и заусти нешто да каже, али се у то подиже бура у сабораници. Речи му се изгубише у гласи, он затвори седницу и потеже к вратима. Но не лези враже! Паја полети за њим и би на доглед толикоме свету дошло до великог скандала да Пају другови не за држаше.“

Неистина овог причања попе „Заставина“ потврђује се овим непобитним чињеницама: Паја је Јовановић у V. сед. 20. Септ. 1885. говорио одмах иза Томића — дакле не другом приликом.

Оно Пајино о концу, није Пајо изговорио окренувши се Герману, пошто је Герман 1885. само отворио сабор, а затим и у осталим седницама није он ни председавао, нити присутан био, него је председавао потпредседник др. Илија Вучетић, који га је као такав и опоменуо, да се не служи онаким изразима.

А што је главно, није Пајо „полетио“ на Германа том приликом т. ј. 20. Септ. 1885. него је то било идуће 1886. и то овако.

У Ш. седници 27. октобра 1886. председавао је Герман.

Кад је дошло до сукоба између Германа и већине саборске, која хтеде — њих 51 — да се прочита њихова резолуција, што Герман не хтеде допустити, за-

хтевајући да се иста њему прво уручи — што је сасвим умесно било, — те кад перовођа др. Богдан Медаковић, као са борски перовођа заноче да је чита, председник рече: „Не дозвољавам. Одузимам вам реч. (Гласови: То је самовоља. Председник позива на мир — али узалуд, вика са свих страна). Прекидам и закључујем седницу.

За тим председник патријарах пође из дворане.

Павле Јовановић (изишав пред патријарха): Да имате мрве родољубља, не би сте седели овде!

Патријарах: Дâље! Нâтраг!“

На тај узвик Германов, мој ти се Пајо повуче, јер би осетио Германов жезао.

У осталом Пајо није био никакав јунак, што показује и његов придев „њушнути,“ који такође има своју историју, што данашњој радикалској омладини није такође познато.

Нису дакле „Заставин“ попе другови задржали Пају, јер је Пајо „пуруњуо“ кад је видео разјарена Германа са жезлом у руци, него су другови задржали једног другог господина — данашњег самосталца — који је мало друкчије момак од Паје.

И кад *овако* стоји ова ствар, зар вас „Заставин“ попо, не беше стид и срам што изврнусте истину и то онда, кад хтедосте да величате Милетића, који је мрзео лаж.

Да пређемо на „прваја“. После говора Пајина, устао је Ђорђе Ђурковић, те се изјасниво против предлога Димитријевића и другова, предлажући да се просто без икакве ограде приступи раду.

Др. Младен Јојкић изјавио се против предлога и да се причека на одговор на адресу. Васа Муачевић за предлог.

Васа Ђурђевић је у подужем говору побијао Томићеве разлоге за нерад, и гласао за предлог.

Др. Б. Медаковић за предлог.

Миша Димитријевић је у подужем говору бранио свој предлог и побијао противне разлоге.

Председник стави на гласање Димитријевићев предлог, кога већина прихвати.

У VI. седници од 21. Септ. прочита се представка Јаше Томића, у којој он као заступник румског среза са мотивацијом подноси оставку.

Томићевом примеру не следова ни један други посланик, па ни ердевички, који је на румском збору јавно изјавио: 9) тачка закључка: Г. Сгево Моловић парох иришки, изјављује, да ће се држати сомборских закључака, *и са г. Јашом Томићем раме уз раме ићи*, на **манар га то и живота стало.** — Народ с одобравањем кличе му бурно: Живео!“ (Овако је верно наведена ова 9) тачка по 117. бр. „Заставе“ за 1885. чији је уредник у то доба био Томић).

И таком попи, који је имао образа поред свог радикализма да се вере по манастирима, молећи настојатеље да га исхране из зиме, не смета ни мало, да држи трогательно-распињујуће говоре по Срему на радикалским зборовима, и у њима износи којекакве неистине на самосталце, што чини можда и с тога, што он овамо од 1902. као радикалски штипендиста редовно грицка јерархијски фонд, и ако не би имао право на грицкање.

Како је 1885. на сабору Томић био за то, да се не ради док не стигне одговор на адресу, а већина да се ради; то је дошло до расцепа између њега и Милети Ђеве — народне странке.

Да данашње поколење, које слабо зна за прошло, а да га сазна, за то се и не интересује, те не знајући га, верује у трабунање радикалско, како су Милетићева начела по његовој болести напустили његови ученици и сарадници, навешћемо разлоге, зашто је већина била за продужење рада.

Миша Димитријевић је у своме завршном говору, за свој и својих другова предлог рекао ово: . . .

„Морам да одговорим на приговоре неких предговорника. Неки од њих мотивују своје становиште против мога предлога, позивом на жељу њихових бирача. Лепо је, што се обазиру на жеље и расположај самога народа. И ја сам то навикао чинити, и како сам скоро у непрестаном додиру са својим бирачима, трудио сам се, да дознам како мисле. Из многог пак општења с њима, нисам могао да поцрпим то уверење, да су ме послали овамо да не радим, нити ико од вас, господо моја, може рећи, да наш народ неће да ми овде радимо. То би по све жалосно било. Јесте, наш народ послао нас је овамо да

залечимо отровне ране и повреде наше аутономије, а нарочито ону главну повреду. И ми смо се зависта прво за тим леком обазрели и донели једнодушне прекјучерњу адресу. Тим смо учинили своју дужност. И можемо се надати, да ће се наша праведна захтевања испунити. Но сад наступа и друга дужност. Али се каже, да ми, приступајући овој другој својој дужности, бришемо сунђером оно, што смо јуче рекли. Вели се, да нисмо досљедни, јер смо јуче говорили једно а данас говоримо друго. То, господо моја, не стоји, јер ми и данас у овоме моме предлогу стојимо на оном истом становишту, које смо у адреси заузели, и то се у предлогу сасвим јасно и отворено каже, шта више улазе се чак и ограда, да нико не може по нас штетне правне конзеквенције отуда извлачити. Вели се, да ми немамо жестоког противника у нашој рођеној кући, са којим се неда радити. То и ја врло добро знадем, да немамо жестоког противника, али баш зато, би ли, питам, оправдано било, да ми, који смо поверењем целога народа овамо се стекли, који смо са народним мандатима у руци дошли овамо, који дакле по томе на законитом темељу стојимо, да ми, велимо, сами себи тај законити темељ испод ногу извучемо, да се као највиши форум српскога народа одавде разиђемо, и да ово поље, ову нашу кућу том нашем противнику, који за себе мандата народног нема, напустимо. Напротив, патријотска нам дужност налаже, да баш овде останемо. Г. Томић сам признаје, да је адреса светао чин. То је један корак наше победе. А да потпуну победу извојујемо, треба да останемо, те да корак по корак освајамо. А најлакше нам је борити се овде, где ми на законитом темељу стојимо. Јер ова наша автономија није спахилук једне личности, него је то крвава тековина нашег народа и ми, који смо поверењем нашег народа овамо послани, ми смо господари од те тековине, па зар ми као господари да то народно добро напуштамо, и то баш ником другом, но баш нашем противнику за љубав. Но ако ми овде на овоме своме рођеном земљишту останемо, и ту се до последње капи узборимо, онда ћемо зависта у средину самога народа, у крило самих бирача са светлим образом и поносним челом повратити смети. А кад неби ни најнужније послове посвршавати хтели, како би се пред нашим бирачима правдали, који у тешким народно-црквеним невољама баш од овога сабора лека траже. И пред самом владом изгледали би смешни, јер ја незнам с каквим би образом састанак новог сабора журили, кад би нам влада на то одговорити могла: „па ви сте имали сабора, али сами не хтедосте радити.“ — Господо моја! Само на овај начин одговорићемо своме позиву, само на овај начин испунићемо своју велику дужност, и само тако моћићемо жељама и потребама, јадима и невољама нашега народа задовољити. С тога препоручујем нека сл. сабор мој предлог усвоји. (Живио!)“

И кад се ово зна, не може се народној странци пребацити изневерење Милетићевих начела.

Видећи прваци народне-Милетићеве странке, који су и за време затвора Милетићева и његове болести водили главну реч у духу Милетићевом, да им вршачке социјалисте подмећу ногу, и хоће да их истисну из седла; закључише да покрену свој лист „Браник“.

У позиву на претплату рокоше за његов програм ово: „Српско коло“, стало је уз нечију сабора, за чији је леђи већина, нашег народа. Но пошто ово баш у овом тренутку престаје излазити и не стаје га са браника народних права; то на место његово ступа и излази „Браник“.

„Браник“ не само да заузима место „Срп кола“, него он баш излази и ниче из самога крила српске народне слободоумне странке, јер овај нови лист није приватно, спекулативно подузеће, већ је покренут у намери, да ономе духу и правцу, у коме је радила српска нар. слободоумна странка више од 20 година овамо, јасна и потпуна израза даде, и да се све оне растурене снаге по народу, које се тим радом одушевљавале, и које се данас њиме загревају, око једног огњишта сложног и родољубивог рада прикупи“.

„Ђуди, који су данас искупљени око покретања овог подузећа, нису испуштали из својих руку нит традиције срп нар. слободоумне странке. С том нити у руци, желе они да испреплету и наставе свој даљи рад“.

„Темељ, на коме је почивала срп нар. странка, то је *бечкеречки програм*“. (Бечкеречки је програм дело Милетићево. Уред).

„Српска нар. слободоумна странка стављала се била у погледу државноправног односаја земаља угарске круне према другој половини монархије на становиште мађарске странке независности. И ако се њојзи замерало због тога, ми ипак изјављујемо, *да стојимо на становишту потпуне независности Угарске.* — Слободна независна Угарска дакле ни својом унутарњом ни спољашњом политиком не може бити противник народностима, наиме пак српској народности, коју данас Немачка преко

Аустрије у мрежу своје политике хвата".

„У погледу питања народносног, заступаћемо мисао о равноправности народности и радићемо на томе да се ова завета и оствари, а у тој цељи неговаћемо заједницу међу свима народностима Угарске".

„Погледом на троједну краљевину, заступаћемо свакојако државну заједницу Хрватске и Славоније са Угарском, признавајући правима државно политичну индивидуалност са засебним политичним земљиштем и засебном политичном народношћу. Према овоме биће мо за што шире аутономију краљевина Хрватске и Славоније".

„Што се пак посебице српског народа у Хрватској и Славонији тиче, ту ћемо се заузимати за политичну равноправност овога са хрватским народом. Ова равноправност треба да добије свога израза не само на пољу просвете, него и на пољу судства и државне администрације".

„Уврштењем овог задатка у свој програм, раширујемо и допуњујемо бечкеречки програм срп. нар. слободоумне странке".

„— — биће мо за то да се и у пређолитавским земљама спроведе државно устројство у слободумном духу, а на основу начела народности".

„Далмација, да у заједници са краљевинама Хрватском и Славонијом заузме место у оквиру земаља круне св. Стевана".

„У погледу дефинитивног уређења државноправног односаја Босне и Херцеговине заступаћемо право самоопредељења речених земаља. До дефинитивног уређења овога односаја пак потпомагаћемо све оне тежње, које иду за тим, да се тамошњи односаји у духу оног народа уреде, нарочито да се аграрно питање, у интересу целокупног становишта реши".

„Но не само у погледу горњих двеју покрајина, него у погледу осталих источних земаља, руководиће нас начело, које је добило своја израза у девизи: *Исток источним народима.*"

„У опште пак браниће мо и заступаћемо начела уставне слободе и код нас и на страни, у свима државама и међу свима народима. Радићемо за развитак државних установа у демократском духу, и по томе бићемо за демократско начело децентрализације."

„Имајући на уму грдне терете, које данас сви народи Европе и у крви и у новцу подједнако сносе, борићемо се за олакшице у овоме погледу".

„Као синови ове земље обратићемо особиту бригу и пажњу на сва унутарња земаљска питања, која засецају у административну и судску организацију, а поглавито на она, која засецају у економну и финансијску страну државне управе."

„А што се нарочито питања наше срп. нар. црк. автономије, тог животног питања српског народа у земљама уг. круне тиче, — стојимо и стајаћемо на становишту привилегија и закона који нам потпуну неокрњену автономију гарантују".

„Нарочито пак, стојећи на становишту сборске адресе, тежићемо и заузимаћемо се, да се данашње вавредно стање у нашем народу и у нашој цркви прекине, и да се са чела његог уклони личност, која не само да није правилним путем дошла на данашње своје место, него која се у свакој прилици показала као најжешћи противник нар. црк. автономије, служећи се противу исте свим могућним и јавним и тајним средствима. И осим овога сузбијаћемо и сваку другу навалу на нашу автономију, ма с које стране она долазила."

„Неговању материјалних интереса и дизању благостања народног, том најмучнијем предуслову сваког душевног напретка, посветићемо особиту бригу."

Кад сад знате за програм „Бранико в", а уз то, да су људи око њега водили ону жестоку борбу и од именовања Германа за администратора, па све до покретања „Браника", и то већином без Милетића, који је по доласку из затвора почео да побољева умом, и да је овај програм донесен много доцније иза „кикиндског програма" (први је донесен у половини марта 1884. а овај 1. октобра 1885.), и да је у озом програму речено све оно, што се радикали сетише да ставе у свој програм тек по паду Тисином а наступању Кошутовом; онда се види цинизам „вождов" и његових приврженаца, међу којима има на жалост и доста младих све-

штеника, који се усудише и у јубиларном броју бацити каменом на либералну странку, као да је она 1884. издала Милетићева начела, а од њих ни стотинити не зна његова начела нити бечкеречког програма.

А шта тек да кажемо на цинизам младог новосадског пароха попа Тоше Милића (који своје место има захвалити сваком другом пре, него „Заставиним“ протекторима, који су се из петних жила упели да не буде изабран, и који је и пред нама и усмено и писмено осуђивао њихов рад, а одобравао наше држање), који у одежди над гробом Милетићевим — који је као рекосмо мрзио из све душе **лаж** — похвали нову омладину, (подразумевајући без сумње Томића и Нанчића, вршчане, као што и у његовим жилама тече вршачка крв, због чега је без сумње и сам **такав**,) која је продужила Милетићев рад, кад су га пријатељи изневерили, и која је тај рад допунила према захтевима времена (без сумње је мислио питање хлеба, због ког је 1881. морао „вожд“ да лети из Милетићеве скупштине!).

И не беше веселнику довољно ни то, него још рече и то, како се та омладина (мислио је радикале, јер она омладина од 1884. та је сад већ више остарина) на његова уста заверава, да ће високо држати заставу и да ће служити само користи народа (?!)

Истину да кажемо, нама се окренула соба, кад смо прочитали у 179. бр. „Заставе“ импровизиран говор Милићев, кад већ прота Божа Поповић „не мораше доћи“ да говори и рекли: е ту престаје всјак глагол!

Рано си се млади поп Тошо почео препоручивати за противство, сад само не знамо да ли за новосатско или жабаљско. Ако си за прво, прота је још здрав човек, а ако за друго, и ако је прота још здрав човек, већ је други брат идући са последњег збора генералштабског, једном бившем радикалу понудио противство, а још раније показао у правој боји.

У јубиларном броју изнео је „вожд“ све и сва против својих противника, а све у своју славу и корист, само није изнео „народу“: *како* је и *зашто* је допало њему уређивање Милетићеве „Заставе“, и да ли ју је могао, да је само хтео примити пре њега Тоша Бекић потабилитељија, и зашто је одузето било уређивање од Мише Димитријевића.

На та питања наравно да он не ће одговорити, ал на њих би знали други одговорити, а понајбоље г. Бекић, који је недавно као уредник „Заставе“ 1884. у 75. бр. „Народности“, у погледу доласка „нове омладине“ (Томића и Нанчића) рекао — упамтите сви данашњи радикали —: „А кад је настао кикиндски покрет, наручито као се осетило, да вел. жупани тадашњега министра — председника Тисе, у потаји и јавно рове и буне против тога покрета (Тиса а особито главном шефу полицаја Јакелфалушиу није се допао кикиндски програм због његове реалности и што би многи и многи велики господин изгубио заслугу, јер се не би могло за Србе рећи да су издајници и сматрати их за фолгфрај, над којима се могао сваки истресати. То је и нагнало г. др. С. Касапиновића да суделује при његовом грађењу, јер су Срби панчевци жестоко гоњени били од којекаквих помађарених чивучића. Безазлени Срби дадоше се од славољубивих и себичних јармација навести на танак лед, те сами испунише жељу Тисину. Уред.); онда се на команду тадашњега вел. жупана Ормоша, а по упутству вршачког *тате лоџрула* — оца лопова — (др. Милосављевића), те ђакеле (Томић и Нанчић) измиліле из свога ништавила и стале клеветама најниже врсте дражити прости свет против новог правца и његових вођа“.

„Чим су те специје на миг *тата лоџрула* измиліле у јавности, данашњи „Браниковци“ не да се нису против њих борили, него су се одмах с њима слизали, да се одупиру људима новога правца кикиндског“.

„А онај међу њима који је данашњега вођу радикалског и његовог присног друга Нанчића, два пропала ђака, дочекао у Н. Саду раширених руку, пригрлио на своје патрицијске груди и пуједао на нови правац и људе тога праца, обричући им брда и долине — главом тај делија билисте ви г. др. Политу. Ви и ваши новосадски

компањони у експлоатисању кадавера некадашње Милетићеве странке пригрлиште, мазиште и пуспралиште из све снаге тај елемент, коме данас довикујете да га је избацио Милетић пре тога из своје скупштине".

„Један од најмеродавнијих Кикиндјана рекао је пред нама четворицама, који смо сви у животу, *да су др. Полит и његови новосадски компањони направили данашње радикале, а данашње надрисоцијалисте salonfähig*".

„А знате ли, кад је дошло међу вама доиста до борбе?"

„Тек онда, кад су вас та „социјалистичка" дерлаг скроз познала, те видела, да сте ви и ваша странка, како они онда рекоше, *једно велико ништа*, и да они сада могу и *без вас*".

„Онда су они постали *радикали, а ви либерали*."

И сад кад знате ово, а да је све ово истина, то знамо и ми а и многи други Срби; онда и опет довикујемо: једну мање! Не размећите се, јер видите *од кога и како* сте постали радикали.

Једино имамо да исправимо причање г. Бекићево у томе, да „нова омладина", и ако су се међу собно и називали радикалима, нису то име смели и јавно упо требљавати.

Тек је Крунослав Јовић 1891. истакао то име на чело „Застави". Не знамо, дали они то не сведоше чинити због тога што у 69. бр. „Српског кола" за 1898. у чланку: *„Српска народна слободоумна странка* — и **„радикали"** Brutus на пренесене гласове, као да код нас постоји нека радикална странка, рече и ово: „— Морамо констатовати пре свега, да код нас, у овостраних Срба *радикалне странке* никад није ни било, а да такве ни данас нема. *Наш народ и не зна шта је то радикализам.* (Данас зна, јер га и „попови томе уче и тумаче — наравно у незнању погрешно, јер и сами не знају шта је он, и да уз и поред њега и њих не би ни било — радикалске програме. Уред)"

„Наш политички положај какав је данас, такав је био увек од 200 год. овамо. Ми смо од вајкада па и данас у том положају, да морамо сву своју снагу уложити за одржање имена српског, народности српске и вере прадедовске. *Ми смо од вајкада па и данас у офензиви.* У одбрани пак, дакле у негативном правцу — радикализму нема ни места. Дакле већ по нашем политичком положају, радикализам ни логично не би имао смисла. *Радикализам иде за преуспројством из корена*, наш положај пак диктира нам, да очувамо оно што имамо."

„И није нам то име досад нико натуривао. Називали су нас омладинцима,, велико-Србима, милетићевцијанерима, која су имена значила толико као *велеиздајник*, и т. д, али радикалима никад досад".

„Оштрина је тих израза отупила, зато се наши непријатељи труде, да начине нов крив појам, па да са речи *„српски радикалци"* исто тако страше миољубиве грађане ове земље, као са „омладинцима".

„Ми према оваковој „доброј и поштеној" намери, морамо отворено и јасно исповедати, да српско нар. слободоумна странка, — није се претурила ни у опортунитетску „народну странку", нити пак у *„крволочну"* радукалну странку.«

„Под заставом — српске пар. слободоумне странке искупио се данас цео српски народ. Са том заставом ући ће грдна већина посланика у народно црквени конгрес. Под „радикалном заставом није биран ни један, — јер таква застава до сад није ни развијена — под том заставом дакле не ће ни један посланик ни ући".

И од то доба па све до 1890. није код нас овде било радикала и први је Крунослав Јовић развио радикалну заставу. под којом је те године ушло у сабор 11 рад. посланика, и он је 1891. ставио на чело „Застави" радикалску фирму. Па кад се зна *ко* је био Јовић и *ко* га је послао; онда је јасно, зашто је и по чијем је упутству он то чинио.

И ако вам је мило, да носите тај назив, ви се господо хришћанска зовите „радикалима".

Данас се многи и млади и стари радикаки размећу, како су они очували и одржали Милетићеву „Заставу". А где бесте мајчини синови онда, кад не могосте наћи другога уредника него једног светског про-

бисвета Крунослава Јовића, који Вам беше кум, те Вас прекрсти од цеп купше слободоумне странке, радикалском странком и стави тај џимер на чело „Застави“, дочим „Застава“ за време Милетићево не пошаше на челу никаквог обележја.

„Нова се омладина“ размеће како је она прихвативши Милетићев барјак, знала до данас сачувати светлу „Заставу“.

Да је и та хвала прост хукбуг, доста је да напоменемо само то, да докле је био Милетић при себи, нашло се увек у правом смислу речи одговорних уредника, а од како „Застава“ дошаде у руке „нове омладине“, беху њени уредници и ове „познате европско-азијатске величине“: Васа Милутиновић, Андрија Плавшић, Ђорђе Бакаловић, Милан Поповић, Милош Писаревић, Никола Маленчић, Тоша Грујић!

Ко је пак био Крунослав Јовић и његов друг Антун Стражечић, може се видети и из тога, што кад је пукла тиква између њих и радикала, последњи им је довикнуо: „Мислите ви, да сам ја спавао, док сам м-ђу вама био? Варате се! Добро сам ја све мотрио“, услед чега се окуражи Павле Злојутру, да напише у 156. бр. „Заставе“ од 1893. у подписку чланка: „*Је ли био шпијун?*“, у ком га оцрта као шпијуна, који је знао вући за нос радикалну странку и у Н. Саду и у Сомбору.

Да се нема „нова омладина“ поносити са својим продужењем правца Милетићевог види се и из тога, што је она тако била немоћна, да све до прошле године није могла ни једног свога човека послати у угарски сабор, а у тројединчки до ове године. А што их је и сада послала, има захватити другим приликама, а не свести народној и своме угледу.

И кад је и у томе *тако*, што се сада хвалити са башахидским и шајкашким изборима. Оне је изборе обавио народ док не дође на површину нова омладина, чија је заслуга ли у томе, да је учинила расцеп и чини га у нашем народу, чиме чини само услугу „трећему“. А зато је и послата.

И млади поп Тоша изрече над гробом Милетићевим, како ће „нова омладина“ и на даље радити као и досада. На здравље поп Тошо!

* * *

Наши барнум-овци око данашње „Заставе“ телале својим вернима, како су уз прихваћање у своје руке „Заставе“ продужили рад Милетићев и не стиде се представљати Милетића као великог пријатеља Мађара, што им безазлени помађарени Калмар, Бала и Мајер и сродна братија повероваше.

У непознавању прошлости, председник радикалне странке г. др. Ђорђе Красојевић рече у здравици својој, која још не изађе у целини — не знамо, зашто се „Застава“ плаши или стиди, да наведе све здравице и говоранције и бар угледније учеснике у прослави, као што смо ми радили приликом прославе Његове Светости, или ће опис прославе посебно издати, што ће братија око „Заставе“ лепе паре донети —, како треба изабрати одбор за издавање Милетићевих дела.

Он то рече с тога, што ни он не зна рад Милетићев, јер као што смо једном приликом рекли, велимо и овде: да радикали не смеју изнети у целини рад Милетићев. Прво с тога, што би народ увидео, да они нису продужили рад Милетићев, а друго Милетић би изишао у сасвим другом виду, него што га они представљају.

Милетић није био сталан и конзеквентан политичар, он је из екстрема у екстрем падао.

Радикали су једном већ позивали наш свет на прилагање за издавање Милетићевих дела. Свет се одазвао, и скупљен је новац тобоже дат Милетићу, а у ствари су исплаћене менице — чије и какве, то је друга ствар — на којима су се налазили потписи неких генерала радикалских.

Ако наш свет узбуде и опет лаковеран; поновиће се историја „Братства“.

А да радикали данашњи не смеју штампати Милетићева дела још и с тога, што би обрали бостан код данашњих својих пријатеља, које варају, навешћемо овде само три наводя, који показују: ко је био Милетић и какав је био пријатељ Мађара. У 1. бр. „Заставе“ за 1871. Милетић као

уредник написао је чланак: „*Савез Славена и Романа напрам Мађара*“, под мотом: „Један за све — сви за једнога“ на ново лето 1871., у ком рече и ово: „— — Ми одбацујемо теорију „једне политичке народности“ у једној држави, јер практика исте у Угарској води „помађарењу остали племена“.

„Мађари немају право, да се њина народност на даље шири и политички грунује, него докле она генетично компактно допире.“

„Држава и земља није „мађарска“ него „угарска“. Круна је такође „угарска“ и владатељ је „мађарски краљ“ Мађарима, осталим племенима и народима краљ, кнез или војвода по имену племена, који се тиче.“

„*Ми хоћемо дакле: српску војводину у Угарској онакву какву је конгрес од 1861.* означио, или какву нов конгрес према околностима, које се усљед пруско-француског рата *за нас најбоље окрећу* за правичну нађе, *и политичну свезу војводине са троједном краљевином*“.

„Мађари све више и више показују, да не ће братинске свезе са другим народима него да хоће да господаре, и политичним их хелотима — робљем своје народности начине“.

„Крајње је дакле време, да се остале народности сложе *на заједничку политичку акцију. Клин с клином*“.

„— — а међутим да се идеја ова публицистично и друштвено свестрано претресе, и грађа спреми за: *Савез Славена и Романа, напрама Мађара*“.

Да Милетић није био противник српске војводине, као што барнумовци телале показује и I. тачка бечкеречког програма, ког је донео Милетић, у којој се вели: да се срп. посланици на уг. сабору имају својски заузети, како би се закључци срп. пар. сабора од 1861. пред уг. сабор на дневни ред ставили и претресли, — а исти је донео ново уређење војводине.

О савезу Мађара са балканским народима, рекао је Милетић у 22. бр. „Заставе“ за 1871. и ово: „— — С таким народом савеза бити не може. Далеко им лепа кућа од источних народа. Да нас Бог сачува да ми с њима намећемо савез са нашом браћом преко.“ „Савез с Мађарима, то је гола фраза, у којој ни трунка истине нема. Немојмо ни противнике варати, тим више, што они добро знају, како стоје са источним народима. „Ми“, нема у Мађара оног смисла, који би му ми дати рад. „Ми“ у Угарској — то су „Мађари“. Мађарска влада и слобода, Мађари и равноправност, — то је contradictio in adjecto, то је као око и песница, као ватра и вода“.

Навешћемо још Милетићево мишљење о федерацији у Угарској.

Он је написао три чланка о њојзи у „Застави“ за 1871. бр. 27. 28. и 31., у којим рече и ово: »— — Немађарски народи у Угарској изишоше мађарском народу од г. 1860. са поверењем на сусрет.“

„Они поред свега памгивања немачко-аустријске владе не само да не отештаваше Мађарима положај и борбу противу Беча, него их већином у тој борби потпомагаше.“

Милетић наведе и разлоге за такво држање.

Наши „Заставаши“ и њихови нови пријатељи — наравно од рода Аврамова — телале на основу овог мишљења Милетићевог, како је он био пријатељ Мађара 1860.

Ал не наведоше, шта је и како је мислио Милетић, кад је видео, да су се преварили у свом очекивању и надању народности, ил као што рече: „ни у Турској није тако“.

И кад они и то не наведоше, навешћемо то ми.

Пошто је навео, како је у Угарској централизација у законодавству и управи за очевидно чување, подкрепљење и ширење мађарског елемента, мађарског народа, мађ. народности, мађ. просвете и културе, рече: „томе молоху мора да се жртвује интерес толики милијона немађарских народа, интерес праве слободе — —. Ту жртву ми принети нисмо дужни, и *нећемо* да је принесемо.“

„Ми дакле хоћемо општинску автономију, хоћемо државну федерацију у Угарској — — федерацију која се оснива на једнаком праву свију народа, и од тих народа насељени области у Угарској.“

„Хоћемо другим речима децентрализацију, автономију не само административну, него и законодавну. — — Хоћемо федерацију Угарске, или Мађарске, Словенске и Ердеља, и конфедерацију са троједном краљевином и Војводовином."

Исповедате ли Ви г. г. радикалска ова начела данас, која су новијег датума од оних, кад је и Милетић био одушевљен за Мађаре.

Ви се данас одричете српске војводовине и бацате анатему на оне, који за њу раде, а поред свега тога имате образа, да се хвалите како сте Милетићева последници, и наводите ми изјење Милетићево од 1860., а прећуткујете ово од 1871. и занепушите се говорећи о савезу између Мађара и источних народа.

* * *

Из реченог се јасно види да су наши радикали прости политични шпиндлери, јер овај наш назови радикализам, то је најординарнији хумбуг, кукавичлук, завариване, трговање, и има ли још где радикала да се бави искључиво црквеним стварима, створен од политичних пустолова, који не могавши нигде просперирати, најоше подесна земљишта у Н. Саду, те да би до цели и хлеба дошли, почеше народу причати како су они Милетићеви последователи и продужиоци његова рада, дочим су они одавна обесили о клин његова начела и супрот њима раде, а Мађаре заваравају, како је Милетић био велики пријатељ Мађара.

Неистина је и једно и друго!

Ко је слеп и невољао, нек им верује и нек се за њима поводи.

Поштен човек и Србин не може с њима и за њима ићи, него или слеп код очију или незналица, а од интелигенције само онај који је рачуницма.

Да *то* увиђају и многи радикали, доказ је то, што на прославу не дође од бољих скоро нико. Та кад ни сам прота Божа и др. Никола Ђурђевић не дођоше да држе објављене говоре, па ни карловачки војвода; онда је и то доказ да се почиње ведрити.

А да се дуго не чека на тај час, сваки би члан ијоле интелигентнији нашег друштва требао да помисли на наш бедни народ, који се вара и силом тера да пропадне, па да на његово место дође Немац из Чивутин, уместо да га обавештава да престане један-ном од дугог живота. Немац купује земљу, а Србин политизира!

Интелигенција наша пак која је већином постала интелигенцијом штипендијама, не треба да смеће с ума, шта су завештачи наших штипендија мислили и имали на уму, кад су их установљавали, те да је крајње време, да буду вође народне у правом смислу и добру, а не да га залуђују.

Рекосмо, и спасосмо своју душу!

СРПСКО-ХРВАТСКА КОАЛИЦИЈА — ВРБОВ КЛИН!

Од склопљене резолуције између мађарских и хрватско-српских опозиционараца на Реци, која би имала и којој се приписивао не само политични и државноправни преображај и одношај у Хрватској и Славонији, и њихов спрам Угарске, него и почело причати и писати читаве бајке о „бити имајућој" слози хрватско-српско-мађарској, и о слози и љубави између Србаља и Хрвата, и то се о томе писало толико, да читаоци наших новина почеше већ нестрпељиви бивати и питати се: та шта је и каква је та слога српско-хрватска, и српско-хрватско-мађарска, и где су јој плодови?

А та питања стављаше себи с тога, што они не видеше и не виде и на делу *искажу* знатну и стварну промену, него чују само неко обећање у лепим речима, а од искрене и праве љубаве између Србаља и Хрвата, такође не виде ништа друго, до ли час-по бадрцање од стране неких хрватских коалиционашких листова и показивање, како они схваћају српско-хрватску слогу.

Од српске пак стране види се неко пренемагање и устезање отвореног писања, шта управо Срби у Хрватској и Славонији желе, као што оно писаше до речке резолуције.

У место *тако* отвореног писања и ради чистих рачуна, народ се заварава на зборовима с празним речима и обећањима, како се прво морају обезбедити политична права, и кад се то учини, пређи ће се остварењу српских жеља и захтева.

Прост народ — светина, као и свака светина, која није у стању да просуди и обичне ствари, а камо ли тако крупне, ве рује и пљеска и више живео „народним људима“ — међу којима има и познатих народних кожодера —, и ако нема ни појма о ономе, што му се говори.

Разумнији пак, знајући досадашње држање хрватских политичара у подобним приликама, сумњају не само у искреност речке резолуције, која се од српско-хрватских резолуционаша народу представља као неки пакт — уговор између Мађара с једне, а Србаља и Хрвата с друге стране, и уздизање до неба као мудар политичан акт. А кад овамо, кад се загрмило с меродавне мађарске стране и рекло: речка резолуција није ништа друго, него збирка извесних хрватских и далматинских жеља, која није могла никада постати ни пакт ни уговор, него је остала једностран израз хрватско-далматинских аспирација — о Србима нема ни спомена —, који нема обвезне снаге ни за кога, дакле ни за мађарску коалицију (Види 73. бр. „Народности“); наши политичари — бар они око „Србобрана“ оборише своја копља, те сад мање „парадирају“ са речком резолуцијом.

Па као што се показало, да је речка резолуција врбов клин за остварење жеља српско-хрватских код меродавних политичара, и то пре него што се и приступило остварењу тих жеља; тако је исто врбов клин и она нада, што се претпостављаше, да ће наступити права слога и љубав између Србаља и Хрвата, и то такође пре, него што су Срби и покушали изрећи своје жеље.

А да је она у истини врбов клин, нека послужи и ови докази.

Ми смо навели у 16. броју, како мисли угледни хрватски жупник г. др. Јурај Ценкић о нашој вери и нашем свештенству.

Том приликом рекли смо и то, да *онако* о њима не мисли само г. Ценкић, него и већи део хрватског свештенства.

И где, то признаде и г. Дикановић жупник у Циглени, који написа у 38. бр. „Katoličkog Lista“ ову белешку у вестима. *„(Велечењем г. др. Јурју Ценкићу, жупнику калничком на знање.)* Грђевачка представка о уређењу катекизације на селу није потписаному, а нити икоме другом од браће сукоторана била позната дотле, док није била отискана у „Кат. листу“ и то у бр. 34. 23. коловоза. Како је дошао на то г. жупник грђевачки и тко га је овластио писати у име цијелога когара, не зна се. Ради тога је пренагао суд господ. жупника калничкога, а и неоправдан. Он жигоше браћу своју и потвара ради коалирања са скизматичким поповима у послу катекизовања. Г. М. Ј. није писао представке у име котарског свећенства, већ у име своје. Римокатоличко свећенство не смије имати са скизматицима никакве комуникације у ствари вјере, па како би могло стварати коалицију у најважнијем дијелу дух. пастве као што што је обука у вјери. А г. једних нас дух. пастира, кад смо тако неуки и сдаби!? Нема друге браћо, него у Калник да се ојачамо и расплачимо на срцу г. Ценкића. Ако хоће г. жупник калнички да знаде, колико браћа бјеловарчани имаду са скисматичким свећеницима овдје борбе и неприлика да обране н. пр. светост женидбе, да омогуће прелаз у кат. цркву и т. д., нека се изволи обратити на дух. стол у Загребу. Он ће му показати сијасет молба и притужба, па ће другачије о њима судити у јавности, а тако нека суди и о њиховом послу катекизовања.“

Па кад се зна, *какав* уплив има хрватско свештенство код хрватског пука, а да о ничему другом не говоримо; питамо, може ли се замерити оним Србима, који сумњају у искрену и праву слогу између Србаља и Хрвата све дотле, док се прво не углаве главне тачке, што Срби у Хрватској и Славонији имају и морају искати и добити. Наравно, да при томе, Срби морају бити не само родољубиви, него и мудри, те да не ишту и оно, што се не може добити и на што немају права, као

и оно, од чега немају никакве користи, а било би штетно по саму слогу.

И дотле, док се то не уради и не постигне, могу се донети сто речних резолуција, па ће све остати просте папирне резолуције, као и досадашње.

Вредно је напоменути, како мисли о коалицији српско-хрватској члан напредњак г. др. Бертић, који рече г. др. Ј. Радановићу: „Ми с смо с вама коалицију склопили само да срушимо Куенов систем, а одношај између Срба и Хрвата није још решен, тај се тек има решити. Ми не признајемо посебно права Срба у Хрватској домовини".

„Сваки поштен Хрват овако мисли". „Ти ваши другови — напредњаци — немају никаквог утецаја у политици, а ми који имамо мисимо овако." (34. бр. „Народног гласника."

С тога, пречистимо пре свега и свега све рачуне с браћом Хрватима, а не чекајмо прво уређење политичких односаја и слобода, јер ћемо и опет доћи — као и до сада — zu kurz!

Истина, појединцима ће бити добро у задобијеном речком резолуцијом положајима, ал народ не ће имати жељеног мира, него ће и на даље имати да се бори за оживотворење својих жеља.

Чист рачун, дуга љубав!

Вама је слободно.

Не једном се у нашим опозиционим листовима пребацивало, што наш народ приликом доласка у своју средину свога дијецезана чини велике „параде".

А „Србобран", у своме 138. бр. доноше белешку под насловом *„Скромни архијерej"* у којој ово рече: „Како се у нас архијереји дочекују са помпом и весељем, колико се грдно троши и пређерује у толикој мери, да изгледа е је циљ доласка архијереја част и весеље, а не канонска визитација и контрола — хоћемо да изнесемо како у Русији схваћају неки архијереји свој позив: Епископ Орловски Серафим пред путовање по својој епархији издао је ову наредбу: Ускоро почећу своја путовања по градовима и селима. Мислим да је потребно, да напоменем сеоском свештенству моје епархије, да сам врло строг у питању гостопримства. Ја никако нећу да допустим, да се на мене и моју пратњу троше повци ни лични — сопствени, а још мање црквени. Ја сам привикао на сваштa у животу и само једно не могу да поднесем: несмислено удварање. С великим признањем примам прост дочек под једном погодбом, да на столу ништа не буде купљено из вароши, осим чаја и шећера. Нећу ни додирнути закуску која је ли због мене купљена, и држаћу се чврсто своје речи. Млека, јаја, прна хлеба и чаја има у сваког у селу; најпосле још ка) неку раскош дозволићу да може бити на столу купуже чорбе и каше, то врло радо једем и на томе сам као Рус одрастао". Заиста скроман архијерej".

Скромност епископа Серафима, ва истину је за похвалу, и ми смо увек били за то, и бићемо: да не само г. г. епископи, него и сви калуђери и свештеници треба смерније да живе у сваком погледу. А не би шкодило ни осталим нашим сталежима да смерније у свему живе.

А и зато смо, да се осим великих градова, где смо помешани са странцима, те где треба показати им наше поштовање спрам црквених поглавица, каноничне визитације обављају без великих помпи и парада.

Ми се слажемо с писцем чланка: „Уређене српске владике", што га је написао А. В-ћ у 213. бр. „Бранике", у ком је рекао: „— Истина ми држимо, да се у таквим приликама и сувише велика помпа развија, тако, да се права смер тих канонички визитација изгуби у бакладама, банкетима, посетама, подворењима, и владика често и не види матрикуле, нити се може удубити у прегледање општинске и парохијске администрације, зашто је управо и дошао,

јер га дочек и с тиме скопчане параде и функције тако заморе, да му после није ни до чега. По нашем мњењу канонићке визитације морају бити скромније и главни смер им мора бити баш сама визитација, а не помпезне параде и бакљаде. А с друге стране такав свечан дочек стаје оног сиротог свештеника, кога та част западне, силних новаца, јер хајде што мора дочекати епископа, али уз њега иде и свита од 5—6 људи, па онда у почаст високога и отменога госта, мора позвати и мештане, те тако тај сиромах свештеник мора по 2—3 дана хранити по 20—30 особа, и то богатије, но што он обично са својом породицом живи, те му тако архијерејска посета место радости, постаје прави терет, јер трошак за исту често откида он од себе и своје породице. Исто то важи и за црквене општине, и ако тај терет општине лакше сносе, али и оне издају у таким приликама силан новац на дочек, на илимунације, бакљаде, барут, ручкове и т. д. што без нужде и озбиљне потребе само умањује општинску благајну. А блага реч архијерејска која том приликом и свештенику и општини у део падне, пружа можда мелема на душу, али празнину џепа и касе није у стању испунити".

На ово умствовање — које као што рекосмо усвајамо и одобравамо — имамо приметити само ово: истина, дочек свога владике приликом канонићне визитације стаје лепу свотицу новаца дотичног свештеника, код кога одседне, али не треба заборавити ни то, да како су данашњим даном наше високопреосвећене г. г. владике доста добро наплаћене, да они мање више свугди надокнаде издатак и свештенику и општини, првоме што богато награде децу где их има и млађе, а другој што богато учине прилог или цркви или месној сиротињи.

У осталом, нема данас код нас бар у дољним крајевима тако сиромашног свештеника или општине, које не би могле нешто и жртвовати на дочек свога владике. Па кад се проте „свечано" дочекују, за што се не би могли и владике!

Ну, да се и тај приговор отклони, и ми бисмо били за то, да се канонићне визитације обављају без великих помпи, и да се тачно и савесно обави визитација, јер није баш велики број окружних протопрезвитера, који савесно обављају своје визитације, те дијецезан и не може знати право стање у својој дијецези.

Кад би се сазнало, како се строго обављају канонићне визитације, узео би се мало боље у памет и парох и прота а и општина, те би све мање било радикала и попова и општина. Не давно је један бешеновчанин довикнуо своме попи на страначком збору: да тако говориш у цркви, као овде, боље би урадио. А и многи би радикалски председници и гутори цијукнули и дошли с оне стране браве.

Али ако ико, оно Ви господо самостална и радикалска, не можете с основом и правом пребацивати нашим епископима, што их народ при њиховом доласку свечано дочекује.

А не можете с тога, што Ви допуштате, да народ Ваше прваке с помпом дочекује. Та ко се не сећа оног помпезног дочека радикалских кандидата по Угарској, па и оног разбацивања цвећа у сред зиме пред „вожда" и „дофена".

Па не излази ли ово последње време скоро у сваком броју и „Заставе" и „Србобрана" опширни описи, како народ с помпом дочекује и испраћа народне мњенике, а један се народни попо у Глини тако том приликом раздрагао, да је у свом восторгу довикнуо кандидату — не Србину — „Благословен грјади во имја Господње", и ако је исти братац још не давно — пре коалиције — био највећи противник српству у Хрватској и Далмацији.

У осталом, радикалски саборски одбор за ове 4 године своје владавине, издао је грдне своте из фонда на оправке и зидање епископских зграда, и то не ваљда за љубав Харминца и његових патрона, него да и видно покаже, да је и он за то, да наши епископи имају пристојне резиденције.

Да ли је који весељник том приликом и мало „лизнуо меда"; то не спада овамо. Главно је, да је он у том погледу био и сувише издашан, издашнији него сви досадашњи саб. одбори.

Жеља радикалска да наши епископи што сјајније живе, огледа се и у писму покој-

ног добротвора радикалског и г. Матиног Паје пл. Еремића, који у писму своме од 3. феб. 1901. једном свом вршачком пријатељу за Високопреосвећеног Г. Епископа вршачког Гаврила Змејановића рече ово: „— — Ко је њему крив кад он 200 дана у години пости, ни рибе не једе па ни подвоз не држи. Тиме се није похвалио, но само снизио. Ми напротив Срби плаћамо Епископа са 12.600 фор. па тражимо да нас достојно и репрезентује, пошто ми друге Аристократије немамо, те желимо да наши Епископи, при свакој прилици српски народ репрезентују. Много се даде раздати, а сиротињу нитко не ће нахранити".

И кад овако стоји, питамо: ко да Вам угоди?

Противно Вам је ако Епископ живи сјајно, а противно Вам је и то, ако живи испоснички у манастиру смерно и просто, а своју плаћу раздаје сиротињи.

Противно Вам је, ако Епископи не чине каноничну визитацију, а противно Вам је ако је чине и ако их народ том приликом као своје црквене поглавице сјајно дочекује.

А Вама је слободно народ потрзати на зборове, приређивати излишне прославе и наводити народ да троши новце на којешта.

Када је оно патријарах Герман прославио своју 40. годишњицу, тада му се „Застава" исмејала, тврдећи како је то бесмислица и палило прослављати 40. годишњицу.

А радикалима је слободно прослављати 40. годишњицу излажења „Заставе" и водити на њу безазлен свет, који нити зна ко је био Милетић, нити каква је била она његова „Застава" од 1866. и ова данашња, чија се разлика у осталом види и у ординарном папиру њеном, да га равног нема у српској журналистици, нити зна циљ праву њене прославе.

Ако се „вожд" мислио прославити прославом 40.годишњице „Заставе", а њена је прослава ли његова замисао, коју је прогласио вернима без питања и одобрења генералног — штаба, а овој, као што је слаб, није смео да му опонира; он се у томе љуто преварио.

Није се њоме прославио прво с тога, што је у опште бесмислица славити 40. годишњицу; друго, што је шкандалозно изашао јубиларни број и што се тиче папира и штампе, а особито слика које су испод сваке критике; што је његов садржај сувише мршав и доста неистинит у навађању факата, а четврто, што је само прослава испала са свим мизерно, јер на њу је дошло нешто „народа", што се има захвалити српској браћи, који у бесење дођоше до ваљe, а можда је припомогао и фонд намењен за достојно заступање српства, као и онда кад је требало спасти нечију „главу", да је не узвисе, али од оних, који су били уз Милетића при покретању „Заставе", који су били њени уредници и сарадници, од тих није дошао нико, до г. Гига Гершић, који и ако је данас и сам радикал — по имену —, ал није толико остарио и заборавио постао, да не види каква је данашња „Застава" спрам Милетићеве, и какви су били Милетићеви сарадници, спрам данашњих сарадника.

Ал' пошто г. Гиги ово последних 10—20 година није прошло, да је учинио нешто што није требао учинити и постао код радикала Mädchen für alles, те не једном примао на себе и сувише одвратну улогу, због чега је и изгубио сваки углед код паметног света; не може му се замерити ни долазак његов на прославу „Заставину".

САВРЕМЕНИ ЧЛАНЦИ

II.

од

Д. Р.

У Сремским Карловцима Српска Манастирска Штампарија 1906./646

И ОНИ ЈОШ ПРЕТЕ!

Као што је оно народни песник *Филип Вишњић*, — ком нека је слава и хвала док је Срспства —, започео песму своју о устанку у Србији с речма:

„Боже мили чуда големога,
Кад се шћаше по земљи Србији,
По Србији земљи да преврне,
И да друга настане прилика,
Ту кнезови нису ради кавге,
Нит су ради изелице Турци,
Ал је рада сиротиња раја;

тако је исто завапио Високопреосвећени Г. епископ вршачки *Гаврило Змејановић*, видећи *шта* вршачки радикали раде од како им дође поп Божа да протује и *како* га игноришу: *па да шта сам ја овде! Не дам се ја прегазити!*

Тај мушки узвик тако је распалио вршачке радикале, да у први мах не знадоше шта да мисле, јер није то шала увредити др. Марка Раичина, тог јунака који и ако на двобој позиваше патријарашког синђела, за то ипак може и сме да седи на председничкој столици; ту величину и знаднца наших автономних уредаба, што у осталом није ни чудо, кад се зна, да му је десна рука величина и сила, који ведри и облачи у вршачкој епархији Мита Клицин, изналазник „буковинске автономије", и проту Божу Поповића, ком није смео казати ни један Харминц *„да га има у цењу, и кад му покаже десетицу, да ће му све учинити"*, пардон, рекао је то за њега *јавно*, ал је прота Божа — по „Заставиној" тврдњи поднео тужбу против Харминца, и суђење ће им бити о кукову дну, а дотле били живи па видели.

Ох, ако једном пукне тиква између генералштаба радикалског и предузимача Харминца, за ког сам пређашњи председник Пера Попадић рече, да су му **морали дати** оправку новосадске цркве и да их је љуто натоциљао, јер у место 130.000 К, коштa их оправка око 240.000 К, — ох, ала ће засмрдити у држави радикалској, који ће смрд захватити и патрона Харминцова.

Како је вршачке радикале јако заболело, што је г. епископ показао само свој мали прст, и њиме затресао, од чијег треса попадаше као крушке, (— а шта би било и шта ће бити, кад једном тресне целом руком, као оно 1897., када се у целој вршачкој епархији не нађе ни једног свештеника да се смеде истаћи за кандидата, а данас су момци скоро сви од реда радикали —), види се из ове белешчице вршачког радикалског листића „Родољуба" (Вршчани и родољуби, који своје родољубље показаше и приликом прославе Штерине са својим онако хладним и негостољубивим дочеком.

Позиваше људи Срспство на прилоге за Штерин споменик, а кад овамо, оно у списку приложника нема ни једног правог вршчана.

Врло згодно рече за њих један наш пријатељ: то су људи опаки и цинцари, — ја сам се просто дивно тврдичлуку и негостопримству Вршца о Штериној прослави).

„Родољуб" донесе ову белешчицу:

„*Спрема се да слави.* Његово Преосвећенство епископ г. *Гаврило* спрема се да слави десетогодишњицу свога епископовања у Вршцу. *Несрећна ирирода његова* као да ће покварити ту смерану славу. Његово понашање о Стерпјиној прослави и *она брука*, коју је у четвртак о крављеву годовну *учинио у цркви*, очито говоре у корист нашој слутњи. *Срамота је то од једнога српскога црквеног великодостојника*, да затвори врата својих дворова, који су народним новцем обновљени и украшени, пред таким високим и чувеним гостима, какве смо их имали у Вршцу. *А још је већа срамота*, што је високопреосвећени г. епископ одвратио свога друга високопреосвећеног г. епископа новосадског, да не долази у Вршац на прославу. За ону пак *бруку у цркви* немамо речи да је опртамо. Кад се *један епископ*, чувар божјег олтара, *пред самом часном трпезом разгоропади* као какав *бесан тигар* и ту, у „свјатаја свјатим", *уличпи расирављи мирске стварп* и *просипа своју жуч*, — то је онда *брука* која *нас запрепашћује*. Таким поступањем г. епископ нарушава сам своје достојанство и свој углед. А у очи славе свога десетогодишњег епископовања таким својим понашањем шкоди и опет само — себи".

У овој се дакле белешци — којој је по свој прилици кумовао Мита Клицин — г. епископу мало прети онако из далека и

наговештује, да може бити калос мерос — да баш не кажемо српски израз — од наумљене прославе његове десетогодишњице, *за коју се г. епископ спрема да је прослави.*

Е, стани мало вршачки „Родољубе“!

Дакле г. епископ се спремао, да прослави своју 10. годишњицу свога епископовања?

По тврдњи „Родољубивој“ тако изгледа, и то се у поменутој његовој белешци јасно вели. А шта је у самој ствари?

Ево, шта је!

Ко познаје г. епископа Змејановића, знаће, да је он противник парадама и да он воли смеран испоснички живот у миру и тишини, и да је не једном изразио своју жељу, да би најволио, да му је резиденција у манастиру.

И као *такав*, није он, знајући каквих је првих дана имао и шта је све претрпео у Вршцу, ни помишљао на прославу своје десетогодишњице, које време у осталом и не чини у животу човечјем епоху, нити се она до најновијег времена и славила. Њено је слављење из новијег времена, времена које је жељно парада, а оскудно озбиљног рада.

Он дакле није помишљао на њено прослављање, ал су на њу помишљали и сковали у својим главицама вршачки радикали, да њоме постигну још веће благоволење код г. епископа, те да узмогну и на даље терати своју ћуд и освету над нерадикалима, а себе и своје једномишљенике уздизати и награђивати.

У седници конзисторијалној од 24. Јулија, на предлог радикалски, изабран је одбор за поменуту прославу.

Из овог се дакле види, да је прослава 10. годишњице господина епископа Змејановића поникла у главама радикала. А зашто, рекли смо.

У осталом, све ако радикали вршачки због најновијих „догодовштина“, за осветити се г. епископу Змејановићу, и одустану од своје намере и не изврше свој закључак; нек не мисле, да ће се г. епископ Змејановић срдити.

Шта више, ми смо уверени, да ће њему још милије бити, јер он добро зна, да је просто фарисејство и полтронство радикалско ista прослава.

А ми велимо, не само фарисејство и полтронство, него и атак на образ српски, и то такав, ког су могли само вршачки радикали учинити.

Паметан наш свет, који што би рекао војвода карловачки г. др. Миша Михајловић, није весло сисао, зна добро и памети је, *како* су ти данашњи „епископобубиви“ Вршчани дочекали г. епископа Змејановића и *шта* су против њега писали и *како* су се спрам њега понашали и то све дотле, *док им није дао неограничену власт у вчархији, у намери, да се доведе до абсурдности данашња наша автономија*, на што се — баш у Вршцу — не ће дуго ни чекати.

И кад се све то зна, онда заиста радикала вршачки морају имати и суваше дебелу кожу, а да се усуђује предлагати прославу 10. годишњице г. епископа Змејановића.

А да види данашње поколење, које је тако заборавно и не памти, шта се и учи догодило, изнећемо овде само **нешто** од онога, што се с радикалне стране писало и тврдило о г. епископу Змејановићу.

У 164. бр. „Заставе“ за 1896. у подлистку под насловом: *„Мало Шпаније у Вршцу“* (у белешци под * рече писац: „У овом подлистку дотакнути догађаји су посве истинити“.), под којим је потписан: Pater peccavi, рече се и ово: „— Испанија сасвим одговара нашој „шпанији“! Тако имаде у нас у Вршцу „шпана“, а над „шпаном“ „Феишпана“ и т. д. Српска ствар, српски интерес, српски понос и образ за нашег Габор-пиштека исто су што и — шпанска села у Шпанији!

Но не вели наш народ узалуд: Сачувај нас боже од пријатеља, од непријатеља сачуваћу се и сам, а ја велим: сачувај нас боже од којекаквих барата (Барата уредника „Temervarer Zeitung a“), шпана (епископа Змејановића) и Феишпана (Елемир Палфија вел. жупана), од осталих ћемо се лако сачувати.

Е па да не рекнете по души, да Вршчани нису сасвим сретни и пресретни са својим — Габор-пиштеком?“

„Ах Габоре, Габоре, куда си залутао?“

Пошто је писац за тим подвргао потсмеху неке тардње г. еп. Змејановића изговорене тобоже у школи, што га је одало, да је писац Мита Клицин учитељ, рече: „— кад нам је Бог дао 12000 фор. годишње плате, а са платом иде и звање, а коме Бог да звање том ће дати нешто и звања и памети, ма и у мањој мери, слободно је у томе мало и шантати! Па онда кажу зли језици, да наш Габор незна бог зна колико словенски, а тако ни црквеног обреда, те ће доста воде Дунавом протећи док се црквени обреди како-тако за њега прилепе. Па сад се питам ја како-ли су то св. оци наши бирали, кад нам Габор буд-што не зна географију, незна ни оно друго, што и последњи поп зналде! А ја све мислим, мора да су св. оци кад су бирали Габора — како оно у Вуковој збирци слично стоји — тада сви зарили главе у земљу, где но трска растијаше, па из свег грла повикали: „У цара Трајана уши од магарца!“, јер бога ми није то ништа чудно, што сад деца мала у Вршцу праве од трске свирало, непрестано свирају: „У цара Трајана уши од магарца“.

»Ох Габоре, Габоре твоје се име далеко расчуло!«

Пошто је за тим веселник навео како је Габор вршачким школама поломио двоје ногу, исприча како се одједаред нашао на вршачкој пијаци, а у уши му продире ево овај пијарски (епископов) разговор: „Шта хоће Цвејић?“ — (ово је узор радикалац, чију је слику пре две године донео „Рад“, познат и с тога, што је неких 6000 фор. — кауцију — држао, управо трошио безкаматно у своме џепу, и тек их повратио на енергично искање владичино, због чега је и попикла на њега повика). Он је дон Кижот и његов син, то је балаваџ, показаћу ја њему, ко је Мађарон! (Тада су радикали називали оне Србе, који су били за слогу са Мађарима — Мађаронима, а данас денунцирају Мађарима оне, који то нису). Та „Застава“, „Браник“, „Србобран“ и већ како се зову те дрљаније, то су све дроњци! Мене је црква овамо послала, да вас браним од Назарена и Румуна, а не као што др. Полит и Вучетић раде, који ни испред носа не виде, већ са Румунима шурују. Онај др. Гаврило и није Србин, већ је Влах, а онај у Загребу њушнути Паја боље да држи његов нос за његовим послом. Ја њу те повинаре све корбачем по глави! И ти људи воде српски народ, ти људи који никаквог пошеног алата ни заната не знају, већ само зијају. Али ја не слушам њих, јер сам ја већи Србин од њих свију. А што ја волем Мађаре, то је опет чиста ствар, јер су Мађари наши отворени и искрени пријатељи, и уз то частољубиви као и ми“. — ? И тако — рече — још дуго и дуго разлагаше наш „велики Србин, а мени се смучи на тај призор са — пијаце.“

„Ох Габоре, Габоре твоје се име и на тој пијаци — обесмртило!“

Те ставивши веселник себи питање, од куд све оне промене за $^3/_4$ године у Вршцу, дође и на помисао: „Или ће га знати, можда само paralysis progrehsiva (једна врста лудила) јер не вели наш народ узалуд: од луда поша, луда и молитва!“

А свој је подпистак закључио с речима: „Ти боже знаш најбоље! Молимо ти се: не воведи нас во искушеније, но избави нас од — лукаваго“.

А пре тога рече вршачки »Родољуб« у 161. бр. „Застава“ за и. г. у чланку: „*Како је у Вршцу?*“, и ово: „Од како је у Вршцу за вел. жупана послат познат Србождер, душманин српски Еленир Палфи, од тада су за овдашње Србство наступиле тешке — врло тешке прилике, (тада је Вршчанима био несносан Србождер — Мађар, а сада им је несносан Србин Зака, што није велики Мађар у данашњем смислу — Кошутовац, због чега су га и у „Застави“ нападали), које су још више погоршане доласком познатог мађарског слуге, Габора Змејановића, за вршачког епископа. Овај је обећао Палфију све и сва, — само да дође до владичанске митре. — Друго се шта и не може очекивати од човека, који нема никакве способности за епископа, који да се није умео улагивати Мађарима, не би никад ни метнуо на се епископску митру. Нити има богословског — нити другог каквог знања; просто

се брука кад што говори. — — — а за Габора и не питајте! Тај је баш дозлогрдио. (За тим навађа „Родољуб“ Змејановићево мађарство, ком Мађари вичу: Осана! и како га мађарски листови називају „hazafias püspök“, како су написали на славолуку му: „Isten hozta“, што се тада сматрало за издајство и грех, а данас за врлину те нашим радикалима расте перје, кад их побратим Јожика Мајер у „Хатарер-у“ назива „мађарофилском радикалном странком“).

Описујући — по свом начину — инсталацију Змејановићеву, преће на мржњу Палфијеву на Србе и особито на челик родољуба Цвејића, те рече: „За постигнуће ове цели (да Цвејића обезоружа) у Палфијевим је рукама најбољи мађ Габор, који се по несрећи српског народа, дочепао епископске митре као потпуно недостојан. Шта можете да мислите о томе Габору, кад он и онда кад зна да Палфи отворено ради на уништењу српских школа, прима овог у свој двор и части се?! Та пређашњи Српски епископи истерали би таког душманина из свог двора! Шта да кажемо, кад Срби приликом инсталације поздрављају српског епископа, а он излази на балкон окружен самим Мађарима, које народ из дна душе мрзи, а свештенство му стоји иза леђа?! Па и данас исти Палфи не заповеда само по двору, већ и по читавој дијецези вршачкој.“

Описавши — опет по свом начину — збацивање Цвејићеве скупштине и одбора, рече: „Истина је, да ће наше црк. општ. ствари трпити ућрба, али је и то истина да ће Габору ово недело пресести. Чаша стрпљења је препуњена. За годину дана није у Вршцу нико више чуда починио — него Габор. Та ми не добисмо владику, него душманина! — — Ово је већ грозна глупост, коју само Габор и његове скутоноше могу учинити. Овако се бесамртно обрукати — само Габор уме. — Ej глупости, твоје је име Габор! — —“.

„Ето тако стоје ствари у Вршцу — но ова борба с Габором није локална; она има већег значаја, јер се овде бори мађарско насиље са српском свешћу. А том Габору, који сад у вршачкој дијецези жари и пали у корист мађарске идеје, намењена је већа улога: он по жељи Мађара ваља да постане патријарх, а тада ће цела митрополија имати с њима посла. За то назимо сви врло добро. Габор је најопаснији непријатељ српском народу — од кога ће имати, велике штете, ако му конце за времена још не смрси. Вршчани пак не могу оваковом владици — душманину руку љубити! Они га презиру узвиком: даље сатано од нас!“

Тим благословом завршн „Родољуб“ свој чланак.

Да се види, како су се даље развијали љубавни односаји између вршачких радикала спрам г. епископа Змејановића, навешћемо овде и пресуду „Народног суда о епископу Гаврилу Змејановићу“, штампану у 19. бр. „Заставе“ за 1897.

По њој је одржан у Вршцу 26. Јануара и. г. народни збор, на ком је присуствовало преко 1200 вршачких Срба, и донесено је на њему ово решење:

„Обзиром што је епископ Змејановић у цркви с амвона вел. жупана г. Ел. Палфија (карактеристично, што одаје такође демократизам нашег народа, ког је недавно пронашао др Никола Ђурђевић, да се за вел. жупана вели г., а за епископа просто епископ!) приликом његове инсталације поздравио, што је противно духу и канонима наше цркве, јер он није ни светска ни црквена крупносана глава, шта више исти је као посланик гласао и радио, да се црк. реформе у нашој домовини уведу — с тога му се може с правом рећи, да је своју званичну дужност према својој цркви пренебрегао и тиме своју заклетву погазио;

обзиром што је приликом алибунарске стогодишње прославе еп. Змејановић својим сервилним понашањем према солгабировој тамошњем, свој високи положај и углед понизио и тако доказао, да није дорастао за тако високо место, какво сад заузима;

обзиром што је као председник еп. школске власти по наше школе убитачан и неповољан извештај дао државном шк. надзорнику Шебести-у;

обзиром, што је у том извештају зло-

намерно оптужио школски одбор, да се исти његовим налозима одазвати није хтео гледе одржања светковине и истицања мађарских застава, што је послужило за основу држ. надзорнику, да је могао оптужити наше вер. школе и њезине органе као непатриотичне и нелојалне, с којих је разлога представништво вршачко одрекло даље издржавање школа из варошких извора;

обзиром, да је оног истог дана када је држ. надзорник поднео поменути предлог, како њега тако исто и више чланова управног одбора који су гласали за његов предлог, у Месиђу частио и угостио, што је доказ, да народ српски у њему неможе више имати вере, да ће он наше светиње и тековине чувати и од зла бранити, те да се чување наших автономних тековина некоме другом повери;

обзиром, што је месну црквену скупштину и одбор без истраге и законитог прописа под утицајем туђих ушлива скинуо;

обзиром што је приликом избора за уг. сабор јавно кортешовао за поједине кандидате, који су за црквене реформе гласали, па и свештенству заповедио да то ради, чиме је оборио како углед и достојанство епископско, тако и нашег свештенства, а цркву своју врзиним колом начинио;

обзиром, да он јавно дату реч небројено пута није одржао, чиме је дао повода, да се у народу пољуља вера у његово свештенство па и саму цркву, која такве архипастире има;

обзиром, да се према јавној штампи и њезиним преставницима, као и према многим угледним људма у народу непристојним изразима служи, што никако једном епископу не доликује;

обзиром, што он мимо наређења епар. власти своју власт злоупотребљује задржавањем утока Ђуре Цвејића управљен на Саборски одбор у ствари вршачке црквене општине;

обзиром, што наше автономне законе гази, јер себи присваја она права, која му не припадају, а то у цели, да оне, који му сметају, може гонити, као што суспензија проте Стојадиновића и пароха Малушева сведочи;

обзиром, што он ускоч нашој автономији на мађарском језику, ког и незна, званични и тако кардинално право наше автономије у силу Бога вреја, шта више својим потчињезим свештеницима одобрава, кад у цркви нецрквене песме на ма мађ. језику певају;

обзиром, што је он за мнуду годину дана у нашој општини такав хаос створио, какав досад још нико запамтио није и обзиром на то, што је уништио наш грађански мир и уназадио народни живот; то према свему речепом, *овај збор доноси ову резолуцију*:

1. Једнодушно осуђује досадањи рад еп. Г. Змејановића; 2. једнодушно закључује, да се против еп. Змејановића на надлежним местима због гажења автономних закона и недостојног држања његова оптужбе поднесу; 3. за извршење ових закључака бира се одбор, који ће оптужбу против еп. Змејановића сачинити и од васколког грађанства потписати дати и затим приуготовити, да се исте оптужбе једном великом депутацијом на надлежном месту поднесу; 4. да у овом правцу по целој епархији вршачкој што живљу агитацију развије; 5. умољавају се сва уредништва наших независних листова, да ову резолуцију уз мотивацију донесу.“

Је л' овако било господо радикалска 1897?

Ако се ви не сећате, сетиће се можда глава радикалска др. Бранко Илић, који је био перовођа на истом збору.

Шта је даље следовало, и зашто су радикали изасланство саборског одбора, да изврши, шта је то у Вршцу, навали С. О. хајдучким одбором, а у сабору се изачуђавали, да је С. О. смео изашиљати изасланство; то нек остане за други пут ако устреба.

И кад је 1897. овако стајао однос вршачких радикала спрам г. еп. Змејановића; може л' се други заључак извести него ова]: ако је у истини стајало све оно, што се у обелодањеној резолуцији рекло и навело за г. еп. Змејановића, онда између радикала и г. еп. Змејановића није могло доћи до искреног измирења а још мање, да би могли и смели закључити да се прослави његова 10. годишњица.

Г. еп. Змејановић, знајући све и ово овде наведено, и много друго што-шта, могао је са осмехом сажаљења пристати на умишљену прославу, сећајући се пријатељства оног човека, ком је змија ујела дете, од чега је дете и умрло, и змије, којој је исти отац осекао сикиром реп.

Умишљена радикалска прослава 10. годишњице г. еп. Змејановића очито показује, да је нашим радикалима шмарн сва и сва, осим личне користи.

Да они имају поноса, они после *оваког* свога поступка спрам г. еп. Змејановића, и *оваког* писања против њега, не би смели ни имати симе додира, а камо ли, да помишљају на прославу његове 10. годишњице.

По њиховим моралним појмовима може неко бити најгори човек, ако само слуша њих и допушта им да чине шта хоће; тај преко ноћ постаје и мудар и дорастао и пријатељ народни. А може неко бити најбољи, ако их не слуша, тај је изрод.

У паметном и поштеном свету то не иде.

Стога ми с једне стране одобравајући поступак г. еп. Змејановића, што је дао повода вршачким радикалима, да не изведу свој закључак у погледу прославе његове десетогодишњице, с друге стране нам је жао, што се не ће дати прилика вршачким радикалима да их човек може видети, да ли би поцрвенили говорници и поздрављачи, знајући шта су писали и радили против њега, и шта би и какав би разлог навели, што су данас *овакви*, а што су од 1896.—1899. били *онакви*, и шта би радили, кад би и од данашње деце по неко засвирало: у цара Трајана магареће уши?

Е, то нам је ваистину жао!

ЦРКВЕНИ РАДИКАЛИЗАМ И ЛИБЕРАЛИЗАМ.

Посвећено **Н. Н.** у **Ш.**

Питаш нас: шта је то радикализам и либерализам на црквеном пољу?

Да си млад свештеник, те да не знамо да имаш све године „Српског Сиона“; не бисмо се ни мало чудили томе твоме питању.

Ал знајући, да ти имаш све године; чудимо му се.

Па кад си већ толико заборован, да не памтиш, шта си кад где читао, а ћеш да завириш у њега, да нема шта у њему о томе питању, и ако ти нису досадиле парохијске дужности; ми ћемо поред наших послова да те упутимо, у којој ћеш години и у ком броју наћи одговора на твоје питање.

Но, да те не трудимо и не рометимо твоју сеоску — што би рекао онај брица — уживацију, ми ћемо ти не само олакшати и само тражење, него и навести, шта је у њему било штампамо о горњем питању.

А ово чинимо и за другу браћу, а особито млађу браћу, која нису прочитала оно што ћемо навести, а немају „Срп. Сион“ из наведених година.

Дакле чуј.

У бр. 21. за 1897. у чланку *„Наше опозиције“*, што га је написао тадашњи уредник преч. г. прота Јован Јеремић, рече и ово: „— — — Нити радикалној, нити либералној странци, *као таквима*, нема места у сабору. Јер у том сабору нема смисла ни радикализму ни либерализму. На сабору нашем ради се о цркви и школи, о фондовско фундацијоној управи нашој — и о нормирању односаја наше автономне цркве и народно-црквене автономије према државној власти.“

„Има ли, ма и у једном од ових послова, радикализам и либерализам, као таков свој разлог, свој смисао? Нема.“

„У питањима цркве поричемо и радикалној и либералној страни, *као таквима* сваку компетенцију и квалификацију. Јер — радикализам је негација и Бога и вере и цркве; а либерализам је протест против Бога и вере као што црква о њима учи; либерализам је протест против цркве и њезиног сакраменталног карактера, протест против њене слободе и независности. У питању школе тако исто, јер је радикализам и либерализам негација религиозног и вероисповедног правца у школи."

„Да, радикализам је негација цркве, за њега црква и не постоји, јер за њега не постоји ни Бог, ни Христос као Бог и божански оснивалац њен".

„Да, либерализам је протест против цркве као божанске установе. Либерализам је тежња: цркву потчинити људским прохтевима, а скренути је и дићи са темеља вечног и божанског."

„А да је истина ово што рекосмо о њима, сведочи радикализам и либерализам властитим делима по целоме свету где год шири свој барјак. И у Француској и у Немачкој, и у Аустрији и у Италији."

„А кад је тако, није ли онда грозна ироније и најочигледнија опасност дозволити, да се у наш сабор уноси барјак радикализма и либерализма? Зар наш народ и наше свештенство може онда, и зар смеме — ако је цркви својој и народу добру рад — бирати на наш сабор људе, који с тим барјаком завитлавају?"

„Зар ће наш народ и његово свештенство и његово учитељство дозволити — — зар још и потпомоћи — да им цркву и школу уређују и организују људи испод таких барјака?!"

„Таково устројство цркве било би разнашање крова, кидање стубова, разваљивање темеља црквеног, било би — рушење цркве."

„Такво устројство школе било би уништење њезиног хришћанског васпитног задатка, уништење Светосавске школе српске!"

„Па мисле ли наше опозиције узети на себе те херостратске послове на предстојећем нам сабору? Ако мисле, зашто им онда у руци барјаци радикализма и либерализма? Ако мисле, зашто онда не кажу народу своме и пашем — шта хоће и шта желе у име свога радикилизма и либерализма? Зашто онда атеизам, безбоштво и непријатељство према вери и цркви Христовој, које лежи у радикализму и либерализму, прикривају и маскирају борбом „за автономију", „за права народна"? Зар автономију цркве мисле осигурати рушењем саме цркве? Зар се права народна у цркви проширују — разваљивањем цркве?"

„*С истином на среду*, велимо сад ми. Истину ваља говорити своме народу. То је родољубље. А говорити о модерним дуткама, разметати се на смешним већ фразама, и набацивати се са шупљим „бомбама" — лаж је. То је обмањивање народа свога. То може бити рентабл и корисно „страници" и страначкој агитацији, али је такова работа кобна за цркву и народ наш и за њихову автономију, а у опреци је и са најблежим родољубљем и моралом."

„Ако наше опозиције верују у своје радикалске и либералске принципе, морају изводити и њихове конзеквенције. Јер фирма радикализма и либерализма без тих принципа и њихових конзеквенција, значи — лаж. Ако их желе изводити, онда — на среду пред народ с тим принципима и њиховим конзеквенцијама."

„Наше опозиције: или морају своје радикалске и либералске барјаке савити и оставити их за политична поља, или морају рећи народу шта на тим барјацима пише кад се они носе у цркву и школу. И онда нека народ пресуди: хоће ли цркву без крста и јерархије, а школу без иконе и катихизиса, или хоће цркву и школу — какву је дао светитељ Сава."

„Црква са радикализмом и либерализмом не може дозволити ништа заједничког. Црква би престала бити црква, кад би се са радикализмом и либерализмом ма у ком погледу ухватила под руку, или им ма и један прозор свој отворила, ма и један ћошак им уступила. До год хоћемо да смо у цркви и да цркву сачувамо, не смемо радикализму и либерализму признати никаквог права на њу. Тако исто морамо одрећи квалификацију и надлежност ма и

у спољашњој организацији црквеној свакоме — ко ту организацију хоће да спроводи у име радикализма и либерализма.“

А да још боље сазнаш, шта је радикализам кад си већ забораван, а уз то и лењ — навешћемо ти још и ово причање г. Јеремићево, што га је навео у 45. бр. „Српског Сиона“ за исту 1897. год.

Он у њему за радикализам рече ово: „Ако радикали у најновијем наређењу Саборског Одбора, гледе сазива епархијских скупштина уз нове изборе, виде узурпацију неког права, које С. О. не припада и неко ограничење права епархија — њима није ни замерити. Они и не могу видети што умни људи виде. Њиховој игноранцији — знаћеш вађда шта значи ова реч, те не ћеш морати презати свога рињу, да идеш сиву, да га питаш, шта она значи, као оно покојни поп Ж. што не знаде шта значи швиндлер, којим га именом назваде зет, те кад дознаде њен значај, окреса новој богословији — па макар била маскирана и доктринама, а специјално гледе тумачења наиме автономних закона, видокруг је тако узан, поглед тако мутан, да их човек само — сажаљевати мора. Радикали су у том погледу misera plebs, без разлике сви, који су досада у питању еп. скупштина покушавали — да нешто кажу. За њих је најбоље да се ограниче на фразе, грдње и агитације за коју ништа друго и не треба. То је област њихових духова, у томе су мајстори. То им радо признајемо. А какво је данас време и какав је укус већине данашњега друштва, тиме и могу једино долазити до „својих“ успеха. Чим се појаве на светлост истине и знања, они су спржени. Мрак је њихово царство.“

Ето, сада знаш шта је то радикализам и либерализам у цркви.

Па ако хоћеш и ти под твоје старе дане — као неке твоје комшије — да ступиш под радикалски барјак, као што се и писац овде наведеног 1902. дао брати од радикала за посланика на народно-црквеном сабору, и то за њега се упеше најжешће радикалске вођводе, — а *шта* радише и *како* се понашаше на изборе, *како* је обављен исти избор, то ти добро знаш, јер си видео својим очима *шта* се радило и чудио чудом невиђеним, да су радикалне челенке поред *онаког писања* о њима, за њега могли кортешовати —; а ти мој брајко ступај у радикалско коло и пљуни на свој предживот, као што су и многа наша братија пљунула, и ради и ти на пропасти наше цркве, за чим се управо и иде и што је главна циљ радикалска, што ће и постићи ако и надаље узбуде и наше свештенство у своме слепилу и личној користи и слави потпомагало их и јавно и тајно.

Не могу, а да те не упозорим, пре него што се одлучиш, ком ли ћеш се царству приволети, да завириш и у 46. бр. „Српског Сиона“ за 1899., у ком ћеш наћи на „Ексхортацију у недељу сиропусне недеље“, што ју је изговорио гимназистама карловачке гимназије тадашњи богослов а данашњи катихета у беловарској гимназији г. Радослав М. Грујић, у којој рече и ово: „— — На измаку овог гордог века егоизма, у ком царује махом себични интереси, где се света и истинита вера заборавља, а лажна пропагира, где је узвишена љубав изгубила свој првобитни идеални значај, где је нада, та утеха несретног човештва преврнула се у грозно очајање, свет је огрезао у злу. Са уста и дела многих шири се гигантским кораком као црна куга, атеизам и неверa, са свим својим природним пратиоцима: неморалом, развратом, социјализмом, анархизмом, нихилизмом, и осталим жалосним последицама, на већ отровном струјом својом захвата и ниже слојеве друштва човечјег. Страсти су силно узбуркане. Све данашње друштво, као да је у некој несвестици. А лажни учитељи софизмима својима и дрским извртањем истине, не могоше изабрати згоднији час за експлоатисање народне масе.“

Кад је тадашњи млади богослов био у стању да провиди тадашње светско — па и код нашег народа — стање, те у свом младачком одушевљењу позвао своје младе слушаоце — гимназисте — „да живе у најбољем друштву, јер народна пословица вели: „с ким си, онаки си“, и да читају само добре књиге, које чисте, дижу, држе

и шире ум и срце, штите од зла светског утицаја и дају прав и здрав правац карактеру; које могу да ужегу у младом срцу пламен најсветије љубави спрам свега онога, што је добро, лепо и узвишено, да распале одушевљење и даду снази и радњи нов правац и да ће им оне оплемењити срце и вољу своју тако, да ће свагда кадри бити ступити у народ свој као прави учитељи и просветитељи његови"; моћи ће и ти, а и сви мислећи и поштени Срби увидети, да је на жалост данас и у свету, а и код нашег народа још много горе стање, него што беше 1899

А код нашег је народа горе с тога, што лажни учитељи од 1899. својим софизмима и писањем што је народу говело, знадоше и својим положајем овамо од 1902. умножити број својих присталица и то не само код простог народа, него и једног дела назови интелигенције и доста знатног дела свештенства, а особито млађег.

Куд то пак води; то можеш и сам просудити. У осталом видиш, како „напредујемо", не у напретку, него у назатку и како се и твоја околина прореше-тала — Немцима и Словацима, а прореше-таће се још већма, ако се народ и аранжери народних зборова не опамете, и не оставе ратара на миру да ради своју земљу, а да се не вере по зборовима и да ратар изводи програме, о којима нема ни појма.

Истина, она омладина, којој је богослов Грујић 1899. говорио поменуте речи, још није сва ступила у јаван живот, те се не може за њу ни рећи, да ј' су оне на њу утецале и да ј' их се сећа и придржава у животу.

Ај' има и другова Грујићевих — коп-школара — који су исте речи његове у оно време прочитали, који су их из његових уста и чули, који су данас у јавном животу, те и ако су одрасли у оном добу у богословији, у ком се и г. Грујић у њој научио, да *онако* мисли о своме узвишеном позиву, што се у њој и данас учи; ипак многи и на њих и на учење у богословији какви треба да буду у јавном животу са свим заборавише, што се види из тога, да многи од њих запливаше уз струју радикалску, и да се поводе за лажним учитељима и њиховим софизмима, која струја све хоће из темеља да преврне, па и саму цркву да стера са њеног светог учења, и која са свим у супрот ономе ради, чему је г. Грујић своју младу браћу учио, какви треба да буду у животу.

А изгледало је, да је и сам г. Грујић био пошао тим путем, бар се тако тврдило с радикалне странке, *што је он пак одлучно од себе одбио, у што ми и верујемо*; јер ако ико, он после *онако* дивних мисли и одушевљења, не би требао ни смео, да ступи у коло радикалско, и сва његова братија с нама заједно морају се обрадовати, што се он одао и душом и срцем на књижевно поље, на ком ће моћи своме народу много више користити и лепше име стећи, него терањем бесмисленог политике.

Камо среће, да се и многи наши млађи свештеници, који се одликоваше као добри ђаци, одаоше на књижевно поље, у место што играју јадну, недостојну и жалосну улогу у страначким таборима.

Исти ће имати кад да се кају за пропуштено време у тартањ, а још више кад донесе прави плод данашње наше политизирање, те их савест почне гристи, да су и они томе допринели добар део.

Та зар се браћа не сећају, да је у „Застави" једном приликом писано, како је радикалство само етапа социјализму, што је пре неки дан и један млади радикалац рекао: прво народ мора бити сав радикал, па ће се онда лако посоцијалистити, а шта је главна циљ социјалиста, то је јавно речено у 17. бр. „Народног гласа", у ком се рекло: „Нама је стало до тога, да се црква, вера, брак, држава, цело друштво данашње што више компромитује, и где год нам се укаже прилика ми то чинимо".

С тога се обраћамо — не из какве себичне користи, или по чијем наговору — такој браћи и са молбом и са саветом, да пођу другим путем ићи, да са започетог пута сиђу док је време, и ко има спреме и дара, да оброба своју снагу на књижевном пољу, а да остави политично поље онима, који за књижевност немају ни смисла ни спреме, а имају сврака.

Нисмо ми мој Н., као што знаш затуцани клирикалац, којих код нас данас и нема, нити смо то икада били, те да смо ми због тога противни радикалима.

Не, ми смо у истини мало већи слободњаци, од свију наших и радикала и либерала и самосталаца, и то с тога, што смо ми човек од реда и закона.

Нама је закон светиња и с тога волимо онога, који се држи закона и коме је пречи закон од личног пријатељства или себичног интереса.

Таки да смо сви, то би био највећи радикализам, који би нас једини могао спасти.

На жалост, код нас је Србаља врло мало *таквих* људи. Нама је пречe све и сва него закон, те с тога нам и иде тако!

И пошто је код нас тако, с тога смо и уверења, да ми нисмо за слободу и да нама треба туторства и то јаког туторства.

Имаш очи и уши, те си чуо и видео, шта се ради и у твојој околини између радикала и самосталаца.

Да су наши радикали и у истини прави радикали, те да у истини и исповедају радикалска начела, и извршују их; ми би им се поклонили и ако не би ступили у њихово коло, јер ступајући у њихово коло, прво би смо морали обесити мантију о клин.

Ал наши су радикали само по имену радикали, они су лажни радикали, као што су лажни и Милетићевци.

Да се изнесе радикакски програм пред праве радикале на западу, ови би их исмејали и забранили да носе то име да га не срамоте.

Наши назови радали све до пада Тисин г, беху мањи од маковог зрна и не могаше као што знаш ни у Тројединци ни једног свога посланика прогурити, а у твоме срезу не нађе радикаски кандидат ни толико једномишљеника, да би могао бити истакнут за кандидата.

А сада се људи осоколише и пројуначише. Сад од једанпут изникоше стотинама радикала!

И не стиде се вође радикалске поносити и дичити, како се свест народна пробудила и позивати верне, да не примају у своје друштво кукавице, него јунаке, који су у стању стати на мегдану, и ако данас нема никакве опасности, нити места јуначенју, пошто је данас други курс, ког нису радикали створили, него друге прилике.

Јест, данас нема места јунашству, а кад је било, онда су се данашњи радикали показивали као праве кукавице, које је и сама „Застава“ називала мрвом, пошто иду на паприкаш и вино владиноваца као мрва на солило.

Ми се добро сећамо, како су се понашали изборници карловачког котара — — бешчани, чортановчани и крчединци —, а данас су људи од реда радикали.

И као што је данас у њему, тако је мање више и у другим котарима.

Сад сам ти рекао, што сам ти имао рећи, и кад прочиташ речено, уверен сам, да се не ћеш под старе дане дати завести од струје, која је овладала нашим народом и захватила и добар део нашег свештенства.

У то име српско ти поздравље!

MAJD VISSZEREZZÜK!

ПОСВЕЋЕНО ШАЈКАШКОМ ПОСЛАНИКУ НА УГАРСКОМ САБОРУ

Г. ДР. МИТИ МУШИЦКОМ.

Омиљена је тема радикалских вођа како су они продужиоци Милетићева рада и његових идеја, дочим су „Бранковци“, Милетића још за живота напустили, те да не беше „нове омладине“ — Томића и Нанчића —, данас би Српство мртвим сном боравило!

И радикалија са „проневаљаћеном“ ин-

тедигенцијом верује у то њихово хваљисање, које их је подигло на површину и одржава је на површини.

Радикалском народу се не може у осталом толико у томе ни замерити, јер он не зна ни шта је било јуче, ни шта се догађа данас, а камо ли да зна, шта се догађало пре 20—30 година, и шта може наступити после 20—30 година и на што иде и какве ко цељи и намере има што ради час овако, час онако.

Народ зна по чувењу само за Милетићево име, кога он себи преставља као неког другог Краљевића Марка, *те да је он данас у животу, да би све и сва било друкчије.*

И несавесне и себичне вође радикалске знајући за тај култ Милетићев, користе се њиме.

Јесте, народу се радикалском не може замерити, што он верујући у вође радикалске, који му се престављају као продужиоци рада и идеја Милетићевих и свашта му обећавају, за њима се поводи, слуша их, и поводећи се за њима и слушајући их, поставља их на врло меке столице, на којима се тако неки погоднше и угојаше, да морају да траже најскупље купке, које имају то својство, да дебели омршаве за време, док не дођу кући и почну старим животом живети.

Они се погоднше, и то тако, да кад дођу у Карловце у седницу, и без мерења могу се оценити да мало не сваки од њих тежи преко 100 кила, и ко их год види на окупу, мора да се за њима осврне и узвикне заједно са оним јадним Сремцем, ког браћа радикали очерупаше до голе душе, који видећи их онако уранѣене, узвикну: о госпо му тане, ко их урани тако! Ё виде чудо што ме онај најдебљи дебелко онако очерупа!

А народ, који их постави на „угојничка сједалишта“, на којима су и други седели мало дуже од њих, па се ни палик не угојше као они, што је најбољи доказ, да не знадоше *онако* на њима седети као они; тај народ чачка зубе иза посног пасуља и купуса, и гледа како му народни пријатељи за неколико круна продају сермију, и теши се тиме, да ће и њему бити боље, док се једном почне делити дањски спахилук и манастирска добра, као што му вође анно 1902. обећаваше, а у прикрајку и данас обећавају.

И помисао на *то* деленье, многог веселника који допадне у руке радикалских генерала — адвоката —, све ако га и одеру до голе душе, теши и храбри се, да ће се све то накнадити поменутом деобом, јер многи и многи не знајући, *колика* су поменута добра, нити зна *како* би се делила она, све кад би се дошло до деобе, и колико би на њега допало, мисли и држи, да би на њих свакога допало бар 2—3 фртања. И живећи у тој обмани и лудом уверењу; не треба се чудити упливу радикалских вођа код нашег простог народа, који не знајући ни за појам Србина, прекрсти се у радикале и пописи се тим именом, држећи тврдо, да ће му „сванути“ кад наступи радикалско царство, које му се тек у будућности преставља, и чекајући на њега као Јевреји на месију, један по један српски посед одлази у немачке руке, а пријатељи народни — адвокати — сваким даном све то дебљи и богатији.

Срећа још то, што по дебелој памети радикалских вођа — кад су они дебели, није чудо, ако им је и памет дебела — што нам Немци нису ни мало опасни, и „што смо ми Срби упућени на њи и што нам у овим крајевима наши економски, културни и политички интереси морају бити *заједнички*“, те је онда свеједно, било неко имање у српским, а било у немачким рукама.

Истина, паметни људи и људи који виде даље од носа, сматрају поменуту тврдњу за издајничку и опасну тврдњу, изречену у незнању и себичности да се помоћу Немаца дође до мандата; ал то је радикалским вођама шмари што други говоре, и они ће се од те не неосноване тврдње одбранити код својих верних, што ће само рећи: то је куеновштина!

Чудна је та новоскована реч „куеновштина“, коју сковаше самосталци, а радикали је прихватише оберучке.

Нема на свету те тинктуре, којом се могу опрати свакојаке мрље на човеку,

као што се њоме могу опрати своје мрље, а на другог пришити.

Ако се шта каже и докаже за ког радикала, да је то и то урадио, они онда одмах потегну са куеновштином, и „народ“ верује да је неистиниту тврдња, без да мисли, је ли довољно само рећи куеновштина, а не мало јачим доказима потврдити, да не стоји противничка тврдња.

Хоће ли се на неког нешто да добаци и умали његов углед и утиц, или да се чија тврдња омаловажи, која се не може побити; опет куеновштина чини своје.

И што је — што би рекао Јоаким Вујић — merkwürdig, ту реч данас употребљују већином они, који су за време куеновштине не само били мањи од маковог зрна, него који су помоћу куеноваца и дошли до данашњих својих уносних положаја.

Ми знамо неке, који су носили барјак куеновцима при изборима, и за њима каскали, а данас бацају на њих дрвље и камење!

И то је у њиховим очима карактерно и достојно интелигентног човека! И то им не смета ни мало, да се бацају блатом, погрдом и денунцијацијом на људе, који су као поштењени морали бити куеновци.

Народу се не може замерити, што он верује радикалским вођама, да су они последоваоци Милетићева рада и начела, ал се мора замерати „проневаљаној радикалској интелигенцији“ и вођама, што они том својом тврдњом народ обмањују, те њоме чине само забуну у народу.

Ми смо у чланку: „Радикали — лажни Милетићевци“ навели три примера, из којих се види, да данашње радикалне вође са својим „вождом“ не исповедају Милетићева начела.

На оне наше тврдње, и то не просте тврдње, него онакве, које се не могу побити, ново-радикални лист „Народни гласник“, мислио је, да их је побио и да се оне дају побити простом тврдњом, да су и оне кујеновштина и уз то пафлетска, а ми да служимо пропалом Куеновом режиму и његовим пропалим величинама.

Ако радикали, не могући паметним разлозима побити наше тврдње, прибегавају омиљеној речи куеновштина; ми немамо нужде да се бранимо од те њихове јадне одбране. А немамо с тога, што ми нисмо никад имали каквих веза са куеновштином, јер политика није наше поље ни била, ни ће бити, и из нашег досадашњег писања могао се сваки поштен човек — Србин уверити, да ми не пишемо по команди. Што пак као што рече „Народни гласник“ „нападамо“ и пишемо против радикала, то не чинимо ми услед „подстицања више јерархије, и да ми вучемо тамиће пропале Куеновштине“, него то чинимо с тога, што ми познавајући историју нашег народа и овамо од 1860. до данас и на политичном и црквено просветном пољу, за своју свету дужност сматрамо да нашем народу отварамо очи, *да се не поводи за којекаквим штреберима и себичњацима, који му свакојаке неистине износе за истину, и да га упућујемо на прави пут.*

И ни један поштен човек и Србин, коме је стало до Срспва не ће моћи замерити што то чинимо, нити се „Српском спону“ може такво наше писање уписати у грех.

Нашим је политичким листовима слободно, да нападају јерархију и свештенство, које им не кади, да извргу науку Христову; а јерархији и свештенству да није слободно бранити се од нападаја, и народу предочити, *какви* су људи нападачи и *зашто* то чине.

О, ала сте слатки!

Рекосмо, како смо у чланку „Радикали — лажни Милетићевци“ навели три примера, из којих се види, да наши радикали друкчије мисле и раде од Милетића.

Овде ћемо да наведемо још један пример који такође показује, да су они натуљци спрам Милетића и да се не могу назвати његовим последоваоцима.

Долази питање о српској застави.

Да се види, да су и у том питању данашњи радикали натуљци спрам Милетића доста је да наведемо само то, да се они очамо некидаше доказујући, како Хрвати треба да узаконе на сабору српску заставу у Тројединци, а о српској застави у Угарској и не шумињају, као да у Угарској не живи око 500.000 нашег народа,

те кад се захтева српска застава у Тројединици, зашто да се не тражи и не иште и за Угарску?

Милетић пак и његова гарда не чињише тако.

Министар угарски унутрашњих дела гроф Ђула Сапарија забранио је 1874. истицање српских и румунских застава и у опште свију других, сем земаљске, услед чега су узапћене биле српске заставе у Н. Саду у српској читаоници, једна у Уздину, једна српска и румунска у Араду.

На то је поднео посланик шајкашки др. Лаза Костић — чедо шајкашко као и Милетић и Мушицки — интерпелацију у седници од 15. фебруара и. г. на министра Сапарија, у којој га је упитао, на ком је основу он то чинио, кад је у чл. XXI. од 1848. говор само о земаљској застави.

Кад је министар одговорио, да је поменуту забрану издао на основу постојећег закона, и да је он забрано не само српску и румунску заставу, него и све друге осим народне, Милетић, стојећи пред бележничком трибуном довикну: „Добро, добро, само терајте тако и даље!“. (Ларма: На ред, На ред! На место!)

Сапари: „И терањемо, допустио ми то г. заступник ил недопустио“.

Милетић: „Повратићемо их (Majd visszaszerezzük)! „Дуготрајан буран покрет. Гувљање: На ред!)

Кад је на питање председниково, кућа — сабор — узела на знање одговор министров на Костићеву интерпелацију, устаде Коломан Тиса — (у то време он не беше још министар) и рече: „Пошто је један члан ове куће изрекао: „Ми ћемо ји натраг освојити“ (Majd visafoglaljuk!), то умољавам г. председника, да позове тог заступника, да се изјасни, шта је под тим разумео.“

Милетић рече: „Г. заступник К. Тиса, није оне речи цитирао, којима сам се ја служио. Он је рекао „viszafoglalni“ (натраг освојити), а ја сам употребио реч „viszaszerezni“ (повратити). Који су око мене били чули су да сам тако рекао, (гласови: истина је!). Јест, казао сам „повратићемо ји“; ако треба то да разјасним, могу рећи, да сам ја и у досадањем а и у будућем своме деланју увек ишао, а и ићи ћу само путем уставне слободе. Под речи „повратићемо ји“ писам разумевао силу ил бог зна какав начин, већ сам мислио уставни пут. (Гласови: добро је!) Српски народ, или ако вам се допада народност, служи се већ два столећа том заставом, она је припозната као народна, њена је боја и грб уједно грб и боја заставе српске патријаршије, та је застава стајала под закрилјем Његова Величанства, а српски народ молиће Њ. В. да српску заставу и српски народ у своју заштиту узме“. (Велика ларма.)

Од овог доба до данас навршило се управо 32 године.

Како у Угарској наскоро наступила Тисина владавина, како је Милетић затвором био скран, како су не само у шајкашкој него и иначе били бирани владини људи за посланике; а српска Атина помоћу радикала, тих вајних Милетићевих последоваоца бирала је и једног Вишонтаја, за учињену услугу „вожду“; не треба се чудити, што на угарском сабору није било покрећано питање о Српској застави.

Ну, како је данас наступило братимљење између радикала и кошутоваца, и како је „Заставу“ спопала пена доказујући својим вернима, како су кошутовци велики пријатељи Србима и како ће им све и сва учинити за једну — што би рекао кир Герас — чес(то шајкашки посланик г. др. Мита Мушицки не треба да часи часа, него нека испуни узвик Милетићев „Majd visszaszerezzük“!, те нек поднесе предлог, да се Сапаријева забрана од 1874. у погледу застава стави ван крепости, те народностима допусти да уз земаљску заставу могу и своје заставе истицати, а особито Србима, који су под својом заставом дошли овамо и 200 година је без зазора истицали, као што рече Милетић.

Дела г. Мушицки учините *ово*, ако сте у истини Милетићев последоваоц. Учините то ако иком, а оно Милетићу за љубав, јер ће дух његов увидети, да је имао за кога и подносити оне муке и гоњења, која Ваши пријатељи тако често потрзају и навађају, и ако не ће и немају петље, да

и они буду мученици за ону идеју, за коју је Милетић био гоњен и страдао.

Иначе опростите нам, што ћемо ми — Вас и Вашу братију сматрати за просте швиндлере и рачунџије, који својим кукавичлуком само срамотите име Милетићево.

Оставите сиротог Милетића бар у гробу на миру, јер је и срамота и грехота народу се престављати, како Ви заступате и продужујете Милетићев рад, а овамо сте саме кукавице, који баш у супрот Милетићевим начелима и раду радите.

Да устане сирома Милетић из гроба, па да види, *каква* му је „Застава“, *како* се у њојзи пише и *каква* политику терају радикали, тобожњи његови послодаваоци; морао би се одмах повратити у гроб да не гледи *то* чудо и покор.

И ми смо за слогу са мађарским народом, а не са којекаквим кривоносцима, који кшефтују са својим партијотизмом и који су до јуче били наши највећи јавни противници — што су и данас у потаји —, ал нам се не може замерити, што ми држимо, да прво треба да смо на чисто с тиме: шта ми можемо и на што имамо право да тражимо од Мађара — наравно да у својим жељама не смемо бити сувише претерани, те искати *данас* и оно, што се *некад* могло искати.

И тек кад узбудемо с тиме на чисто, онда може бити између нас и Мађара праве љубави и слоге. Иначе ћемо једно другог варати, као што сад радикали чине.

С једне стране варају Мађаре, како су они велики пријатељи мађарског народа, а с друге стране пред народом денунцирају као Мађароне оне, који се држе Мађара, као што су чинили са посланицима из Тројединце на угарском сабору.

Ако Мађарима буде, што искупљени око „Заставе“ радикали обмањују Мађаре својим мађаронством и тобожњим ширењем слоге између Мађара и Србаља, због чега их „Хатарер“ и назва „мађарофилском српском радикалном странком“, а овамо се народу престављају као носиоци Милетићевих начела; на част им.

Само не треба Мађари да смеју с ума, да Срби знају *ко* је био Милетић и *како* је он мислио о Мађарима.

С тога не би шкодило, да ставе своје пријатеље мало на пробу, те да им довикну: *признајте јавно, да Ви осуђујете Милетићеву политику и да сте Ви присталице данашње наше политике*, па ћете их видети како ће се превијати и савијати. и *ко* ће онда ићи за њима.

Не учините ли то, они ће Вас и на даље као што раде и данас варати и обмањивати и Вас и свој народ.

Исправак. У I. Чланку на страни 9. у 3. реду од горе, у место „— па и данас у офензиви“, требало је доћи: „— па и далас у дефензиви“.

САВРЕМЕНИ ЧЛАНЦИ

III.

ОД

Д. Р.

У Сремским Карловцима Српска Манастирска Штампарија 1906. | 699

Куд си залутао Србине!

I.

И ако није време месојеђско, кад се од кратког времена и код нас по градовима и селима приређују шаљиве забаве, а весела момчадија преобучена с образином на лицу уз свирку и бубањ иде по градовима и селима, те изводи којекакве шаљиве — више луде — преставе, на „увеселење" светине; код нас се од кратког времена на све стране приређују страначки зборови и повереничке скупштине, које много личе на месојеђске шаљиве опходе.

Дочим се у месојеђским опходима искупи весела момчадија у једној биртији, те се одатле крене опход од рогља до рогља, где се изводе разне шаљиво-луде преставе, а ко је највећи шаљивчина, држи бев репа и ушију говор, коме светина „френетички" тапше и виче „живио"; наши се страначки зборови по негде отпочињу овако.

На заказани дан, који се више пути објави народу и у страначким новинама и другим начином, кад се искупи довољан број учесника „бити имајућег" зборa, пође се од попиног стана на збор, те напред иде заставник, под заставом „попа" — који је оставио цркву и школу што-но реч на батини, те није чудо, што многа поповска деца кад дођу у Карловце у гимназију, не знају ни вјерују, а и како ће знати, кад им очеви од силног кортешовања и не досневају да се брину и за децу своју, — а за њима народ.

Дошавши тако са свију страна народ у место, где ће се збор одржати, у заказани час, пође се с барјацима а под њима „попови" уз пуцњаву црквених прангија, на станицу, да се дочекају мили гости и воље страначке.

И допративши тако миле госте у биртију — а и где би на другом месту, кад је то најпогодније место, а бирташи су највећи кортеши —, ко би други и могао отворити страначки збор, него опет „попа", који каквим цитатом Његошевим, који тако исто „пасује" за отварање збора, као песница на око, отвара збор, проговоривши уз то још неколико „паметних" речи, на што му народ, а уз народ и интелигенција — која је у себи не једном помислила од луда попа, луд и поздрав — „френетички" узвикнула: живио!

За тим очитавши кратку молитву, збор отпоче појати: „Благословен јеси Христе Боже наш".

Кад се и то свршило, приступа се конституисању збора, те се бира обично по два председника и по неколико перовођа, при чему се наравно узима обзир и на „попове."

Кад је и то учињено, онда се обично одашиље телеграм Његовом Величанству, у коме се изриче израз верности и оданости, јер то упаљује код народа, који је у истини одан и веран Његовом Величанству, своме љубљеном краљу; прочитају телеграми и мудри и луди, и наступају говори.

Говорници су обично адвокати — ти највећи пријатељи и бранноци народни, чији док једном рачуни изађу на видело у једној књизи, задивиће се Европа, да и у данашњем добу и у уставној држави може бити и **таквих** људи и да се народ **може** за њима поводити —, који по сахат-два што-но реч млате сламу, говорећи народу фразе, које народ и не разуме, ал за то им ипак кличе „френетично" живио, особито кад дођу до автономне теме, те почну „ударати" по калуђерима и патри-

јарху, и народу говорити, како ће они т. ј. њихова странка, кад уздоље на власт, одузети Даљ и манастирска добра, и дати их народу.

Да *тако* прилику не може пропустити и по који народни „поп“, те да народу не довикне, да је у нашој цркви неограничени господар сам народ, да од патријарха треба одузети Даљ, а од калуђера манастирску земљу, и дати народу; то се разуме.

И кад се и та жалосно-шашава комендија свршила, приступи се читању страначког програма, а народ и не имајући појма о ономе, што се у њему вели, „френетичко“ кличе: То хоћемо! То нам треба! Усвајамо! (Та где је на свету народа, — а уз то где је већина напита — који не би викао: пристајемо да нам се подели Даљ и манастирска добра, укидање стајаће војске, да се не плаћа порез на омања имања и приходе, да се укине варошка потрошарина и монопол дувана и уведе слободно пециво ракије, да се порез може наплаћивати од малога газде после жетве и т. д.).

Пошто је *тако* „народу“ прочитан и протумачен програм, и једнодушно од „народа“ усвојен, те изабран одбор, који ће имати да заступа странку, у који улазе штогод реч и куси и репати, узима реч „поп“ председник, те захваливши се збору на издржљивости, — заиста је велика издржљивост, слушати на врућини клепарање познатог и. пр. румског народног пријатеља од сахат и више —, реду и одушевљењу, а говорницима на говорима, затвара збор, а народ отпочне у глас појати: Усликнимо с љубављу Светитељу Сави...

Председник је затворио збор, а народ се не разилази, а не разилази се с тога, што хоће да види народног миљеника, свога „вождa“.

За тим се отпочиње заједнички ручак, здравице почну здравице гонити, пиво се и вино немилице конаби, а гостионичар промукао од викања: живио, а у себи се смешка и вели: дај Боже, још који *овакав* збор!

Народ с „поповима“ изљубивши се са народним вођама, неко посрћући а врло ретко ко прав, полази кући са бучећом главом, сањајући целу ноћ о „збившим“ се, устаје сутра мамуран и неспособан за посао, и по где-који од њих у себи вели: о мај, а што ја полуди те одох на збор, на ком сам дао и потрошио и пропустио у нераду онако леп јучерашњи дан, а ни данас нисам за рад.

Они пак, који се „мукте“ наједоше и напише, наравно да и они помишљаше: о да се хоће скорим још који збор одржати!

После одржаног таког збора, на ком је присуствовало неколико стотина људи, нешто жена и девојака, и то људи, од којих не зна ни њих петорица од стотине читати и писати, и који живе и данас оним животом, каквим је наш народ у Срему, Бачкој и Банату живео пре 200 година, па и земљу обрађује још и данас дрвеним плугом, те када се оно пре 2 године одржа у Славонији скупштина земљорадничких задруга, наши ратари из доњих крајева, не могоше се довољно начудити, у каквим страћевима живи наш народ и како ради земљу — у страначким листовима писало се на широко и на дугачко, како се сваки, које био на збору у Н. могао уверити, да је наш народ у табору наше странке, и како ће данас сутра наша странка бити сила, те моће говорити у име народа.

А кад овамо, а оно и код овогодишњих избора за троједнички сабор, та странка у целој Хрватској и Славонији, **не продре ни са једним својим кандидатом**, па ни у оном котару, у ком је одржан збор странке, на ком је углављен нов програм (треба знати, да иста странка скоро сваке године доноси нов програм), а у Срему **само са двојицом**, од којих је један продрео услед „вишег“ налога — погодбе из Пеште, а други више као поштен човек, а не као страначар, и што се хтело бирати нов човек. Ну, и та двојица не проговорише — сем неких пословица, ни речи у сабору, а питање је хоће ли и проговорити.

А што тако једно као оно на Косову Јанко прође, узрок је то, што су неке њихове главешине играле дволичну улогу, а друго, што народ познавајући неке предложене кандидате, не хтеде никако бирати.

Румски „пријатељ“ народни, ког странка у неколико изборних котара кандидова, не могаше нигде продрети, па не ће никад нигде у Срему ни моћи продрети.

Моћи ће продрети за народно-црквени сабор у вршачкој дијецези, само га је странка и кандидирала, где га народ не познаје, а мора да слуша заповед „вождову“, а у Срему ће не би дошао до мандата.

Да се уз то ударало на друге две странке,

пребацујући једној, како је води Н. Н. који не зна ни за што друго, до ли за себе, и ако исти на угарском сабору својим говорима у којима мушки брани права свога народа, дочим њихови говорници не смеју ни да пишу, а другој да њеним вођама не би требало поверити ни стадо оваца, а камо ли народ, који су готови да се на сваки удруже, само да чине непријатеље њиховој странци, а о користи народа не воде ни мрве рачуна и страст им је удавила родољубље, — и ако су вође исте у друштву с хрватским вођама, оборили кућепоштину, и навојевали својој странци тродупло чланова у сабору од њих, те који и у сабору воде главну реч, дочим њена два посланика играју врло смерну улогу, не проговоривши до сада ни о једном питању ни речи.

Пардон! Један је избацио до сада два вица — пареке, које су изазвале код галерије „френетичко плескање“, а код паметних сажаљење.

Рекосмо **какви** су људи били окупљени на описаном страначком збору — који је збор буди речено одржан 18. Септ. 1903. у Окућанима у Славонији —, на ком је збору углављен радикалски програм тако звани „окућански програм“, који су га у име целог српског народа у Угарској и Хрватско-Славонији и за цео народ донели. И то њихово учествовање, прозвало се „народном вољом“ и **они** су на њему представљали цело Српство.

Заступљена шака, већином напите светине из околине окућанске, која као што рекосмо не зна ништа даље од носа, с неколико штреберских попова, који милошћу мађарског министра метнуше на себе мантију, — то је **народ** и његова се воља **мора** слушати. А када оно у румском котару, где има мало друкчијих паора, не хтедоше гласати на злоогласеног у румском котару др. Жарка Миладиновића; тада се народ назвао марвом, који иде за паприкашом као овца на сољило.

А учесници окућанског збора слабо и нису бирали увек кућеновце, и летили на њихов паприкаш, заједно с „поповима“!

Кад је председник страначки при ступању на тле окућанско избацио отрцану и лажну радикалску фразу „Све за народ и с народом, а ништа о народу без народа“ — дочим је њихов принцип, да оном „народу“, који не зна даље од носа, своје умотворе и закључке поднашају тобоже на одобрење, како би се само могли хвастати, како *оно*, што они раде и заступају није њихова воља, него народна —; зар је тешко било радикалским вођама и „вожду“ од то доба без стида и срама тепалити и позивати се, како је „окућански програм“ српски народ усвојио и донео!

Ако је **оно и онаква** шака људи — већином напитих и залуђених — на окућанском збору, представљала српски народ; онда не било тога народа!

Та где је још у свету било, да напити људи — паори —, који су познати са свога нерада, незнања, доносе политичне програме, који не знају даље од носа, а да знају шта то значи: „Држава је ради држављана и то ради свију подједнако. Држављани су дужни све чинити, што је потребно за одржање и напредак државе, али је и држава дужна осигурати право на опстанак и право на свестрани мирни развитак свима држављанима и свима својим народима. Државни строј треба положити на широке основе демократизма, а мисао водиља мора бити слобода и правда, братимство и једнакост“; има појма о XII. зак. чл. 1867.; о основним законима; о XXX. од 1868., XXXIV. од 1871. и VII. од 1848.; о самосталности земаља круне св. Стевана; о финансијским односима Хрватске и Славоније према Угарској; о непосредном законодавству у уставним, војним и финансијским питањима.

У целом образованом свету доносе програме страначке први људи, па тако је радио и Михетић, а његови лажни последници, чијег је „вожда“ истерао 1881. из страначког збора због његовог социјализма, данашњи јадни радикали, доносећи смушене демагошке програме, те имајући у себи ипак нешто стида и срама, не смедоше признати и рећи „Ми пароси: Павле Пајић, Саво Стојковић, Јован Јовановић, Јован Магарашевић, адвокат др. Александар Рокнић, др. Младен Лисавац, др. Жарко Миладиновић доносимо овај програм, ког крстимо „радикалским програмом“; него сазваше на збор неколико стотина паора, који се прво поткрепише мученицом, те онда на све четир стране света прогласише како је српски народ искупљен на збору у Окућанима донео овај програм, те на основу том лажном бацају дрвље и камење на све оне, који га не прихваћају и који нису радикали.

Да се види **какав** је тај хваљени најновији радикалски програм, навешћемо чуда ради само нешто из њега.

У њему се рече под А. „Настојаће радикална странка да се основним законима утврди, да се у монархији призна слобода и равноправност свију вероисповести и свију народа као народа. И да им се уједно и културни развитак њихов, као би слободни, просветни и напредни могли учествовати у раду за слободу, просвету и напредак".

А какви су радикалски прваци на делу? Ево, какви су!

Мађарски министар не допушта, да се српска сомборска препарандија сме називати српском, којим се именом од свога постанка до данас називала (скоро 100 година), и да препаранди морају толико научити мађарски, да могу све предмете на мађарском језику предавати.

На што рекоше у сабору угарском на то радикалски посланици? **Ништа**, они не проговорише о томе ни речице, него устаде у одбрану тог животног српског питања и то мушки устаде др. Михајило Полит, — Полит, за кога радикали рекоше: „Он не зна ни шапта, до ли за себе".

А радикали озлојеђени на такво његово држање, а признавајући свој кукавичлук, да умале значај Политова говора, и да се умиле својим новим пријатељима, поставише му у Кикинди против-кандидата никог другога, доли неког Миту Барминца, *који је имао част бити осуђен од кр. курије на годину и по дана робије због простог злочина и који је и издржао*, чиме би им се нови пријатељи могли похвалити, како не мисли *онако* и српски народ, као што мисли и Полит, јер га због оваког говора не хтедоше бирати његови изборници за српски народно-црквени сабор, него изабраше једног бившег робијаша.

И ову гадну улогу да се у Кикинди изиграо Полит, те тиме да се радикали додворе „горе" уседоше на себе чланови саборског одбора др. Миша Михајловић, др. Жарко Миладиновић и др. Славко Милетић, ал прођоше као Јанко на Косову!

Врло се згодно рече о тој жалосној и презирања достојној роботи радикалској у „Бранику": „Заиста је жалосно, да се код нас приликом разних избора у автономном нам животу почиње да одомаћује обичај, бирати за изборнике и скупштинаре људе, који су били због *злочина* кажњени, што је жалостан знак времена. А то се увело од оног доба, од кад је демон нашег народног и политичког живота Јаша Томић ступио на површину јавног деловања."

Да наши радикали радо одликују људе, који су по неколико година одлежали на робији, показали су 1903. у Земуну приликом избора за епархијску скупштину, при чему је председавао човекоубица, и као такав је био изабран и за члана скупштинског.

И онда поред онако кукавичких својих посланика на угарском сабору, имадоше радикали смелости и образа, да кажу у своме поменутоме програму, како ће они радити на томе, да се у смислу њених начела уставним путем измени XII. зак. чл. уг. сабора од 1867. и XXX. од 1868, односно XXXIV. од 1871.; да се наводе што већа самосталност земаља круне св. Стевана; да се промену финансијски односи Хрватске и Славоније према Угарској!

Да смо весели! Таман је то она у стању постаћи са својих *онаквих* неколико посланика, каквих данас има у угарском и тројединчком сабору.

Тим тачкама и многим другим у своме окућанском програму, радикалска се странка показала само смешном пред паметним светом. А тако се исто праве смешнима и сви они попови, адвокати, мерници, доктори медицине и остала интелигенција, која може такве лудопусте фразе усвојити за свој програм и варати наш безазлени народ, да их је она у стању и извести.

II.

Ну, нема у радикалском програму само ових лудо — пустих фраза. Има у њему и ових: „Радикалска ће странка радити на томе, да се укине горњи дом (што сами Мађари не ће), и стајећа војска, (што такође Мађари не ће, него траже своју стајаћу војску — хонвиде); да се узакони бесплатно лечење; да ће бити противни

да се Босна и Херцеговина не анектирају (ух страшан јеси Господи. Због тог Европа и не сме да допусти Аустро-Угарској да их анектира. А без тога би оне биле давно анектиране); да ће живо радити на томе, да се данашње зле прилике економске промену — поправе (само ти народе иди у радно доба на радикалске зборове, и троши новце, па ћеш тражити Америку, као што и тражиш); да ће се заузимати за задругарство; да се ослободе од порезе сва она ситна имања и приходи, да се укину посредне порезе на животне намирнице и укине варошка потрошарина, (а грдне трошкове варошке сносиће наравно тада Брико!) монопол дувана (ах, **та** вреди за народ!) и уведе слободно пециво ракије (ах, **та** вреди за окућанску околину, још више); да закон заштити неуке од преваре (адвокатима ће наравно и даље бити слободно шишати своју Србадију и за просту интабулацију узимати по 200—300 К, као што раде народни пријатељи из саборског одбора, који иду на руку Швабама да са српским новцем узимају српску земљу); да се државни порез од малих газда сме побирати само после жетве (и **та** ваља за народ); да се не сме пичија покретност и непокретност продати у бесцење на првој дражби (адвокатима је наравно слободно, и они смеју искати продају некретности за неколико круна, која вреди 1000—2000 и више К); да се укине ђумручка заједница с Аустријом (коју ни сами Мађари не траже озбиљно.)

Да се још стављало у програм: сваки радикал добија 20 јутара манастирско-дољске земље, ил још боље, како онај искушљени народ на збору окућанском пије „љубитељ раду" — као што беше љубитељ пићу покојни поп Лале, што рекао један буковчанин за њега —, што се види и по њему и кући му и земљи му, да се стављало: ни један радикал не ће морати ништа радити, него има само зипути кад огладни, па ћеду му печене шеве улетати у уста, а уз то сваки дан има примити 20 К, 10 литара вина и 2 литре ракије; е онда ваљда не би било Србина, који не би био радикал!

Ну, шалу на страну, па прозборимо још ову истину.

Кад код нас има интелигентних људи и то попова, адвоката, доктора медицине, мервика, међу којима има велики број, који су уживали штипендије разних добротвора, који откидаше од уста да створе народу паметну и родољубиву интелигенцију, који се могу рачунати у странку радикалску, која је *могла и онакве лудости и глупости* стављати у свој програм и сматрати оне полупијане пауре из окућанске околине, да су они дорасли и власни били правити онај програм, те да је сваки издајица, који није присталица радикалска; онда сваки паметан српски робољуб мора очајавати о Србству и његовој будућности.

А мора о њој још већма очајавати, кад види да и два професора са српске карловачке гимназије, и то један професор историје, недавно ступише у радикалску странку и дадоше се бирати за чланове средишње управе, т. ј. да шире њена начела.

Професори, и присталице **онаког** програма, жалосна нам мајка!

А још жалоснија нам, кад се зна, **ко је** вођа радикалски.

До сад су се у гимназији карловачкој износили ђацима за узор највећи римски и грчки родољуби, а од сад ће се износити за узор Јаша Томић, др. Жарко Миладиновић, прота Божа, поп Јова Магарашевић и њему подобни попови.

Да смо весели! Превркните се кости Сабовљеве и Стратимировићеве у гробовима, што су се родили детићи, који ће Вам аманет изводити.

Сад нам је појмљиво, што је млађе покољење, које је свршило гимназију у Карловцима у последње време, **тако идеално**, те јатомице ступа у радикалско коло, немарећи ни за цркву, ни за ништа друго, доли за своју личну корист, а да и не говоримо о поносу.

О трећем назови професору, који се за 100 кр. годишњег квинквенала порадикалио, те постао њен најжешћи присталица, није вредно ни речице проговорити, јер он и онако нема уплива на васпитање душевно ђачко, него на телесно развијање.

Пардон! Радикали рекоше у своме програму, да ће њихова странка потпомагати земљорадничке задруге.

То рекоше — написаше — а какви су на делу, доказ је то, што је њихов саборски одбор покренуо био парницу против управа манастира Бездина и Св. Ђурђа, што дадоше манастирску земљу земљорадничким задругама, а не њиховом љубимцу и панчевачкој сили шустеру Петру Милорадовићу — прозваном др. Чизми —, коју парницу наравно и изгубише невештином свога морског фишкала др. Бранка Илијћа, — прозиваемог др. Соса.

Из овога се, а још више се види из тога, што је исти др. Чизма узео (или језици веле у друштву с неким радикалским панчевачким члановима саборског одбора) — под закуп и земљу ман. Војловице, коју по скупе новце издаје туђинцима, а не хтеде је дати српским земљорадничким задругама са пристојним добитом, а не са 100% хасне.

А овамо се знаде ставити у програм, да се из земаљских средстава купују ситнија и крупнија добра која долазе на продају, те уступе у својину потребним земљоделцима онога краја, који ће куповину отплаћивати уз јефтину камату у многогодишњим оброцима.

Фарисеји! Држава треба да ради *овако*, а Ваши богаташи, не треба! Њима је слободно дерати народ!

И као што је рађено са Војловичком земљом, и као што се хтело учинити и са Бездинском и Св. Ђурђевском, тако би се радило и са земљом осталих манастира, кад би стајало до радикала да је они издају, т. ј. узимали би их под закуп њихови богаташи, сад било у друштву са вођама, или сами, у Банату др. Чизма, а у Срему н. пр. радикалски крезус и познати добротвор и „бесплатан“ жирант свој околини румској Јован Ђуричић Бијорац.

А ти народе добићеш од манастирске земље — све и ако дође до „мораш“ издавања — оне парцелице по гудурама и бившим винограднма, што није за велике закупнике.

Да збиља, мал не заборависмо на ово. Радикали ставише у свој програм и ово: „Радикалска ће странка настојати на томе, да се манастирска добра издају под закуп, или да се поверавају стручњацима у економији, који ће их унапредити знањем и искуством“ (н. пр. а la Коста Лера и њему подобна братија, којих је врло велики број, и који не могу да дочекају тај сретни час).

Овако рекоше радикали у своме програму, а како рекоше вође радикалске — чланови саборског одбора — у своме „Нацрту за манастирску уредбу“ што је спремише за сабор?

Ево, шта рекоше!

У §. 21. б) да старешина манастирски чини предлоге манастирском братству, ман. надзорнику, и главној управи ради унапређења манастирске економије, г) нази да ман економат врши своје послове уредно и на време и према господарској основи“, дакле да **може** и сам манастир радити земљу, а да је **не мора** дати под закуп.

И тек по §. 28. може, а не мора, главна управа по својој увиђавности и на хођењу одустати од тога, и дати земљу под аренду.

На српски речено, узбуде ли већина радикалска у главној управи, те свидили јој се управитељ, и буде ли „чинио“ своје, оставиће се на миру, да управља економијом. Не буде ли, иде земља под аренду.

А да видиш народе јадни, да тебе вође и кортеши радикалски лажу и варају, обећавајући ти манастирску земљу, ево ти доказа.

По § 29. њиховог нацрта „издавање манастирских земаља врши се лицитацијом“, на коју наравно може доћи сваки, па и несрбин, те ко да највише, тог ће бити земља.

А да је ти на јавној дражби не ћеш моћи добити јефтино; то је бар јасно!

Добиће је др. Чизма, Бијорац и богати чивути, и кад је они уздобију; тек онда ћеш ти око манастира, знати пошто је ока шљива.

Немој мислити, да ћеш моћи смети као што данас радиш, правити штету, коју ти калуђери кроз прсте гледе, нити ћеш моћи као што си досада добијао, од калуђера жита, меса, масти, дрва.

Ово запамти добро, и ако **овако** не уз-

буде, кад дође до издавања манастирске земље под аренду, ради с нама шта хоћеш.

За ову нашу тврдњу стојаћемо увек главом својом на биљези.

У осталом, Богом те и св. Јованом заклињемо, приликом предстојећих избора упитај јавно радикалне вође и кортеше, и то пре обављеног избора и њих и кандидата: реците нам јасно и јавно — као што нам у потаји говорите —, да ако радикална странка задобије на сабору већину, да ће настојати, да се народу — задругама а не којекаквим богаташима издаје земља манастирска јефтино.

А још их упитајте, је ли истина и може ли бити и то, да се од данашњег патријарха Његове Светости Георгија, за његовог живота одузме Даљ и да се даде народу — задругама — а не којекаквим богаташима, под аренду.

Упитајте их, па ће те видети шта ће Вам одговорити, и ако Вам одговоре и на друго питање: да може бити и да ће они то израдити, а Ви им слободно пљуните у лице и довикните: што лажете лажови и што варате један народ којекаквим немогућим обећањем.

Један народе! Навршило се равно 216 година, како су наши стари, нагоњени приликама прешли на ову страну под свој им патријархом Арсенијем Црнојевићем.

И од то доба све док нису „народњаци", осетивши што би рекли Србијанци „мекоту" код народних фондова и манастира, сматрао је наш народ своје митрополите-патријархе за народне старешине и браниоце и цркве и народа, који су у истини то и били, као што нам сведочи наша историја.

Ну, овамо од 1868. када нам угарски сабор донесе IX. зак. саб. чл., по ком даде православнима — Србима и Румунима — у Угарској право, да могу на својим народно-црквеним саборима уређивати своје црквено-народне ствари; хтедоше народни прваци заузети место патријархово.

И како је 1869. започела борба између народњака и јерархије — патријарха и владика —, траје она и дан данас.

Од тога је доба одржано до данас 13 сабора (заседања), на које је потрошено око 800.000 кр. народног новца, и за толико дуго времена и саборисања, није скоро ништа учињено т. ј. донесено је много уредаба, но мало је која одобрена. А није одобрена с тога, што су народне вође биле тврдоглави, те су мислили, да се даде главом зид разлупати. и да су они јачи и од државе и јерархије.

Они су искали све и сва, а добили су врло мало.

Навешћемо ти да видиш, каква ти је јадни народе, твоја данашња народно-црквена автономија, коју твоји прваци називају *„крвљу стеченом аутономијом"*, и ако није за њу ни капи крви проливено. Проливено доста српске крви ал за ону автономију, која је по привилегијама дана патријарху, а не народу, јер наши су стари врло добро знали, да ће је они боље очувати, као што су је и очували, него народ.

Аустријска влада није могла ни једно патријархово право одузети јер су они и митрополити били што-но реч момци, због чега су као што се наводи у једном савременом спису и отровани били у Бечу т. ј. патријарах Арсеније Црнојевић и патријарах Арсеније Шакабента.

И видећи аустријска влада, да преко митрополита-патријараха не може ништа постићи, поче давати права народним саборима, који једно по једно право отимаше од јерархије, а после га од народа узеде влада за себе.

И поред силног и скупог саборисања и силних адвоката у њима — бивало је сабора, где је више од $^2/_3$ од световњака био сам адвокат — ево чуј, шта је твој љубимац Милетић рекао за нашу автономију: „Саборско је устројство оно основно правило, по ком ће се, као што сам уг. закон каже, наша црк. народна автономија вршити. Круг автономије не зависи само и додајемо, не зависи толико од броја и важности предмета, које обухвата, колико од тога, докле допире моћ органа автономије у стварању и вршењу автономних установа".

„Ако се без чијег одобрења никаква установа створити, без чијег потврђења

никакав, нарочито главан орган поставити не може, или ако решења тих органа „могу у последњој“ линији падати под нож уништења од стране друге вапрквено-народне власти; то је онда вредност таке автономије врло проблематична“.

„Наша је автономија заиста у кљештама, дакле је укљештена. Никаква уредба, па ни така, која се не дотиче круга ни државне, ни јерархијске власти, не може се створити без потврде власти. Избори скоро сви, а нарочито начелних особа, потпадају потврди“.

„Оба краја автономије и постанак установа, и органа, и завршетак њине радње, у рукама је државне власти“. („Застава“ бр. 60. 1875.).

Радикали у своме програму рекоше: Радићемо на томе, да наш нар. црквени сабор уз оправдани државни надзор може доносити сам себи уредбе без икакве даље потврде“, а њихова одговорно-уставна влада саборски одбор донесе у својој предложеној сабору: „Митрополијској уредби“ у §. 16. ово: „— — Сабор нарочито доноси:

а) уредбе, које се тичу уређења парохија, протопрезвитера и епархија,

б) уредбе које се тичу устројства црк. општина, епархијских и митрополијских власти, епархијских скупштина и сабора,

в) уредбе о дотацији нар. свештенства, манастирског братства, протопрезвитерата, епископа и митрополита-патријарха,

г) уредбе виших и нижих школа,

д) уредбу о избору митр.-патријарха и епископа,

ѓ) уредбе о судском поступку и уредбе о дисциплинарној власти над општинским и епар. автономним властима,

ж) уредбе о управи, контроли и употребљавању срп. нар. црк. добара, фондова и заклада,

з) уредбе о оснивању нових манастира и укидању оних, који постоје.

Све поменуте уредбе и одредбе саборске ступају у живот, кад их Његово Величанство потврди.

А што оно рече Милетић за **такво** уређење?!

Одговорите господо радикалска!

Може ли бити већег кукавичлука и лагања народа од **онога** што предложише у „Митрополијској уредби“, и што ставише у своме програму!

Кукавице и лажови! Срам Вас било!

Радикали говоре народу, како патријарх и владике имају велике плате, те дочим данас епископи имају плате око 24.000 кр., радикалски им одбор у своме предлогу „О дотацији свештенства“ стави плату од 50.000 кр.

Шта велиш јадни народе на овај „галантшат“! Ти машеш и вртиш главом, а *како би* тек вртео, кад би знао и за прави узрок тога галантшага!

И за **такву** автономију позивају те јадни народе да се поводиш за људима, којима је земаљски бог, а подједно и тиранин Јаша, који не трпи ничијег мњења поред свога; човек коме није ништа свето; човек који царски живи од лудости народне и покварености српске интелигенције.

Погледај јадни народе мало и на предживот његових апостола, па ћеш видети, да међу њима играју главну улогу и онакови људи, којима је јавно добачено, да се даду подмитити за 20 круна; којима је било одузето право адвоцирања, односно који су кажњени били због глобљења; који су кажњени били због оскврнућа светога гробља; којима је јавно добачено, да од народа поверене им положаје експлоатишу у своје егоистичне сврхе, те који тако рећи до јуче не имадоше ни за 2 кр. кредита, а данас се шетају по најскупљим плацима и живе царски, а и како не ће, кад они онима, који им падну шака рачунају само за писаћи материјал **З К**, и ако исти не вреди ни 3 новчића.

Ти се данас јадни народе поводиш за таквим вођом и генералима, који ево што-но реч запенушише се, нападајући на нашу црквену поглавицу и наше признате људе, а то све с тога, да будеш и на даље луд, те да изабереш за посланике **оне** и само **оне** које ти они препоручују, и ако међу њима има што-но реч и куси и репати.

А што се тако грчевито упињу да то постигну и што се и с ђаволом здружују, те им није ништа ни свето, узрок је томе

чуј прво што се њихове војводе и генерали погоњише тако, да хоће да попуцају, те траже плиџе у којима се мршави, па им је жао напустити тако лепе положаје, а друго, што се они боје, да ако дођу други на њихово место, да ће похватати њихове марифетлуке и изнети, како су и себе пајлаћивали и своје људе.

Ту лежи зец!

Знај јадни народе, да покваренији партаје у српству није било од како је почела уставност, од данашње радикалске странке.

Нико није тако и нико тако не лаже, као што она ради, пити се служи **онаким** срествима против својих противника.

Њен је саборски одбор н. пр. донео одлуку, да само онај свештеник може добити припомоћ из народног фонда, који је у служби, који је сирома а болестан, те да са добијеном припомоћи **мора** ићи у џиџу, како би оздравио и постао способан за службу.

А коме је он давао припомоћ: своме партизану умировљеном пароху Стеви Моловићу, и то сваке године редовно, Дамјану Прерадовићу, пароху на I класи, поп Гени Вурдељи у Бешенову, који није ни ишао у џиџу, поп Пери Крајновићу, сараднику „Заставе“, и њима подобнима. А који су требали те припомоћи, ти је нису добијали.

Они су с том припомоћи умножавали своју странку са „пошовима“, који се не стиде за 100—300 круна пљунути на браћу и отићи у коло нечастивих.

Они другим странкама пребацују, како се здружују и с ђаволом, а сами склапају с њима савезе и пријатељство, као што су склопили 1902. и савез с протом Јеремићем, који им је **онако** горопадну буквицу очитао и рекао **какви** су.

Они се јуначе и испрсују, а кад су оно 1902, увидели, да им не би били ни привремено потврђени изабрани код фондова чиновници и фишкали, ако не прогласе за сталног чиновника и архивара Ђуру Бекића, а они се по достављеној им заповести од бившег шефа тајне полиције у Земуну покојног Добошевића преко перовође мајског сабора, паправше луди, те пљунуше на саборски закључак, и рекоше, да је и он био у оном броју сталних чиновника, но да је перовођа испустио његово име, **што је било просто лаж**.

И не само то, него му признадоше и оне године, што је провео у привременом својству, а и које није ни служио.

А то је све чињено с тога, да им уредник „Народности“ буде наклоњен код угарске владе.

И за љубав те наклоности, њихови потпредседници сабора и саборског одбора, не само да одлазише на договор кр. комесару, него га и испраћше до Н. Сада у плен паради.

Они овамо на сва уста вичу, како калуђери харају, поред свег тога, што их за 4 године своје владавине, не ухватише у крађи, а овамо поред свег тога, што је и пређашњи саборски одбор, а и њихов најстрожије забранио настојатељима правити без одобрења више власти дугове, кад је дошло до признања учињеног дуга од покојног игумана Прибино-главског, који је задужио манастир са 14000 кр. без одобрења и без да је увео у рачунске књиге ту своту, и ако управа не хтеде га признати, саборски га одбор на предлог „несебичног“ др. Жарка Миладиновића, без претходне судске одлуке одобри и упути управу да га исплати, што ова не ће учинити.

А **то** је **тако** учињено с тога, што је на једној меници потписан и др. ~~Мита~~ Стојковић, — ~~то је радикалски кандидат за ст. пазовачки срез, у ком га нико и не познаје.~~ Бомба радикал.

Није ли то попут оне народне: на курјака зика, а лисице поједоше месо!

А чућеш јадни народе и још више *оваковних* ствари, а особито о „несебичности“ др. Жарка Миладиновића, који је пишман да хвата манастирске допове. Само стрпљења!

Радикали хоће већ да промукну дерући се: ништа о народу, без народа, а кад овамо, а они скоро саме адвокате и то наравно воће ставише за кандидате саборске, а од народа — паора — ни једног. А ти мој јадни народе бирај и сада, као и досада којекакве пропалице, о којима никад ниси ни чуо.

Покушај истаћи своје људе — поштене паоре — у место непознате и гладне господе из белог света, па ћеш видети, како ће те и опет називати марвом и стоком, као оно што називаше Србе из румске околине

Ено, у Земуну истакоше грађани за кандидата једног од првих својих трговаца, у Новом Саду економа, а у Карловцима архитекта, те пошто ови нису радикали, дигоше дрвље и камење на оне, који их истакоше.

И карловачки војвода, — назван умесно од „Бранника“ радикалски вандрокаш —, који у место да врши своју дужност, а он лети по зборовима, те како га је Бог обдарио језиком, говори телићима дуге говоре, који у њега блену, као теле у шарена врата, имаде смелости да каже, како Влада Николић нема спреме за посланика, а његов кандидат Красојевић тобоже има, чији говор у саборима до данас још не чусмо.

Некад је наш народ шиљао у саборе и грађане угледне, а данас се сами адвокати отимају и хоће да покрају вратове ко ће ући у сабор. Ал за то нам иде тако добро и за то и потрошисмо стотине хиљаде на њих, а све у лудо.

Ко од тебе јадни народе има очи, а уз то душу, Бога и поштења, тај се мора згадити, кад види, како наши адвокати, попови и друга интелигенција склана пријатељство са најгорим злошем сеоским, како га уздиже на површину, а то све с тога, да се помоћу њиховом одржи у данашњим златним положајима.

Не веруј јадни народе, није наша црква у опасности, нити њој прети каква опасност од кога. Прети јој од радикала безверних, који да нема грдних фондова, стечених и остављених од патријараха и владика, они се неби се ни обзирали на цркву, као што се иначе не обзиру, него је у опасности радикалски положај, јер све што је у српству боље и честитије, про видило је њихов шеретлук и опсенарство.

Ну, ако ти су пречи од цркве и народне користи радикали, а ти гласај за њихове кандидате, а ако није, а ти им онако по мушки подвикни: **даље од нас сотоне,** као што им довикнуше свесни Кикинђани.

Ово, што ти рекосмо овде, рекосмо ти у твоју корист и добро наш јадни народе. Срце нас и душа боли, кад видимо, како има заслепљених, а још више неваљалих српских синова, који заведени сотоном, иду нечастивим путем.

А знај и то, да све што ти рекосмо, **да је сушта истина, коју смо у стању свугди и свагда и доказати.**

Рекосмо и спасосмо душу своју, а теби јадни народе Бог и душа!

Како право, онако здраво!

А сад да и теби наша радикалска интелигенцијо коју проговоримо.

Сваки паметан човек, мора признати, да је интелигенција позвана да буде вођ народу, и где то није, тај је народ готов. Прост народ није у стању да води политику, и ако се сам себи остави, овладаће њиме неваљалци и довешће га до пропасти.

С тога, треба и наша интелигенција да буде вођ народу нашем у јавном животу.

Ну, каква је н. пр. наша радикалска интелигенција?

Ево, каква је!

Може ли се назвати она интелигенција родољубивом, која у место да чува свој народ и да га упућује да паметно живи, да чува своју дедовину и да је не продаје туђину, она прост народ с једне стране дере где год може, што је најбољи докав то, да су скоро све радикалске вође — адвокати — у Срему за кратко време стекли грдни иметак, а с друге стране одвраћају га од рада и наводе на пропаст.

Или, зар се може друкчије назвати позивање народа — ратара — у највеће радње доба на зборове, на којима се једни исти говорници продуцирају и млате сламу, којом приликом народ не само да дангуби, него и троши новац.

Питамо све поштене Србе, је ли то паметно, је ли то поштено и родољубиво, не само у новинама простачки нападати, црнити и денунцирати своје противнике, него то исто чинити и пред народом?!

И то чини она интелигенција, која се за љубав личне користи, бацила каменом на народни идеал и светињу, на српску вој-

водину од 1848. и борце народне из 1848/9. године; која је бацила анатему на патријарха Арсенија Црнојевића, што се није придружио Ракоцију, и постао неверан своме цару; — која нема петље да држи зборове по Угарској, те да протестира, што се не ће да призна српско име у Угарској.

Па како у нашој радикалској интелигенцији има врло велики број који су се као што рекосмо ишколовали и постали господом помоћу штипендија, што их оставише разни српски родољуби; питамо их, није ли то грехота и срамота радити оно, што многи од њих ради, и понизити се тако, да се поводе за људима од кова једнога Јаше, Миладиновића, проте Боже, поп Магарашевића, и њима подобне браће?

Ваистину јесте!

Зато им довикујемо „memento“, и не смећите с ума, речи Змајевих: „тешка је то клетва народ свој издати, која и на невину унучад пада“.

Немојте да Вам се деци довикује: и његов је отац био Јашиновац, а да ће то бити највећа пруга, то ће кратка будућност показати!

Ђ610
4769

В. бр. 4845

Српски Сион

ЗВАНИЧАН ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ И ЈЕРАРХИЈСКО-ЦРКВЕНЕ СТВАРИ

СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ

ГОДИНА XVI.

1906.

Поклон
ЈОЦЕ ВУЈИЋА из Сенте
УНИВЕРЗИТЕТ. БИБЛИОТЕЦИ
У БЕОГРАДУ

ВЛАСНИК

ЊЕГОВА СВЕТОСТ ПАТРИЈАРХ

Георгије Бранковић

УРЕДНИК

протојереј ДИМИТРИЈЕ РУВАРАЦ.

Библиотека
ЈОЦЕ ВУЈИЋА
у Сенти

СР. КАРЛОВЦИ
СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА
1906.

САДРЖАЈ.

ЗВАНИЧНИ ДЕО:

Архијерејске посланице: Божићње посланице: Његове Светости Патријарха Георгија 665.; високопреосвећене Г. Г. епископа: Мирона пакрачког 670; Гаврила вршачког 1; Лукијана будимског 3; Митрофана бачког 5. и Георгија темишварског 8.

Говор Његове Светости Патријарха Георгија говорен 12. Декембра у српском народноцрквеном сабору 668.

Посланица др. Георгија Летића епископа темишварског, приказана свештенству сакупљеном на протопрезвитератским зборовима 1905. године, 642.

Наредбе св. Архијерејског Синода, 534. 535.

Наредба кр. зем. владе о „Црквено-словенском часловцу“ и „Црквено-словенском псалтиру“, 536.

Решење о примању иностраних поданика у православне руске академије 65.

Диплома Његовог Величанства Фрање Јосипа I. за преузвишени Леополдов ред великог крста Његовој Светости преузвишеном Г. Патријарху Георгију Бранковићу, 129.

Закон од 17. Јануара 1906. о вероисповедним односима, 209.

Раздиоба потпора грчко-источним црквеним општинама, парохијалном свештенству, свештеничким удовицама и сиротама за 1906. 225.

Основа наредбе кр. хрв. слав. далм. зем. владе од 6. травња бр. II. 584. о уређењу празника у средњим заводима где има знатан број ученика грчко-источне вере, 226.

Наредба архидијецезалне конзисторије о ступању у живот интерконфесионалног закона од 17. Јануара 1906., 227.

Наредба архидијецезалне конзисторије у погледу женидбе малодобника, 228.

Окружница архидијецезалне конзисторије у погледу одлуке кр. земаљске владе у предмету давања помоћи по управним областима при оврси одлука надлежних области законито признатих цркава, 321.

Окружница архидијецезалне конзисторије да је Константин Лазић, бивши администратор парохијанске парохије кажњен забраном свештенодејствовања у митрополији карловачкој, 322.

Наредба св. Архијерејског Синода да сва парохијска звања и управе манастирске имају држати званичан лист „Српски сион“, 441.

Окружница св. Архијерејског Синода о односају између јеромонаха управитеља манастира и братије у духовно-црквеном дисциплинарном погледу, 505.

Пресвиња довола за сазив српског народноцрквеног сабора, 561.

Окружница епархијске конзисторије пакрачке о обиљежењу парохијана, 562.

Позив Његове Светости упућен високопреосвећеној господи епископима карловачке митрополије, да дођу на сабор као вирилни чланови српар. црк. сабора, 577.

Наредба Његове Светости упућена високопреосвећеној господи епископима, као председницима епархијских административних одбора у предмету сазива српског нар. црк. сабора, 578.

О предавању другог језика осим српског у основним школама, 626.

О монашкој школи у Хилендару, 642.

Лишење свештеничког чина Николе Марковића, бившег пароха у Алибунару, 641.

Унапређени, одликовани и рукоположени: 14, 33, 65, 97, 131, 161, 193, 257, 289, 321, 353, 409, 441, и 442, 473, 505, 529, 562, 579, 593, 625, 674.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО:

Извештаји.

Извештај седница светог Архијерејског Синода: 529.

Српског митрополијског црквеног Савета 22, 279, 521.

Извештаји конзисторијалних седница:

Архидијецезалне: 59, 121, 122, 150, 151, 219, 250, 252, 280, 456, 457, 548.

Бачке: 24, 25, 26, 220, 335, 336, 460.

Будимске: 153, 549.

Вршачке: 173, 174, 221, 337, 364, 433, 494, 551, 554, 653.

Горњо-карловачке: 151, 152, 431, 458, 459.

Пакрачке: 23, 24, 173, 552, 553, 604, 606 607.

Темишварске: 123, 124, 452, 453, 455, 456, 493, 678, 679, 680.

Извештај седница административног одбора Вршачког: 181.

Чланци.

Из чланка „К питању о црквеној реформи“ од Н. Каптерова М., 14.

О назаренима у Надању. Душан Петровић, 33, 144, 184, 228.

Мудрост фишкала српско-народних фондова за „ужу“ Угарску. Д. Р. 51.

О мојој наставној основи за православну вероучну обуку у нижим основним школама. Светозар Дујановић, 72.

Какви су радикали на писању, а какви су на делу? Д. Р. 81.

Мудрост §-лије „Заставиног“ на Темишвару, Д. Р. 88.

Дајте нам једном Шематизам! Д. Р. 107.

Др. Бранку Илићу. Д. Р. 108.

Још једна незаконитост саборског одбора, Агатон, 117.

Уде среће! Д. Р. 120.

Историја преговора саборског одбора са настојатељима у погледу градње штатута за управу и контролу манастирских добара. Одбор манастирских настојатеља. 135.

Школа и народно здравље. Драгоје Драгојевић. 146.

О манастирским рачунима и сувишцима. Д. Р. 148.

Како економски стојимо? Драг. Драгојевић, 169.

Табла и таблице помоћнице катихетике у основној школи. Владимир Милутиновић, 175.

Порекло назива „назарен“. Верски правци, који се називаше тим именом. Др. Влада Димитријевић, 246, 275, 289.

Сме ли парох вршити још какво споредно звање? — ? 298.

Зашто то? В. М. 346.

Хвала Богу. Д. Р. 347.

Па докле тако! Д. Р. 487.

Изакулисна радња. Д. Р. 495.

Слава Арсенију Црнојевићу српском патријарху! Д. Р. 579.

О брачним парницама, Д. Р. 587.

Много званих, а мало избраних, Д. Р. 589, 634.

Сазив српског народно-црквеног сабора. Д. Р. 599.

Овака нам треба интелигенција! Д. Р. 629.

Свештенички покрет. Калуђер Калиник 648.

Проматрање на нар. црквеном-сабору. 676.

Исторично.

Прилози односаја наших са Румунима у XVIII. веку. Радослав М. Грујић, 19, 45, 67, 102, 131, 161, 193, 232, 258, 293, 322, 365.

Два писма ковинског игумана и проигумана, Д. Р. 22, 42.

Прокопије Поповић, Д. Р. 41.

Манастир Крушедол, Сава Петковић 43, 166, 203, 216.

Два писма патријарха Арсенија III. Црнојевића, Димитрије Витковић, 73, 113.

Калуђери манастира Каленића и других манастира у Хопову. Д. Р. 238.

Резолуције царице Марије Терезије митр. Вићентију Јовановићу Видаку. Д. Р. 248.

Дозвола митр. Стевана Стратимировића Павлу Јовановићу. Д. Р. 250.

Синђелија митр. београдског Дионисија Поповића Д. Р. 257.

Записник епископске конференције 24. Апр. 1875. Д. Р. 261, 302.

Патријарх Рајачић и кнез А. Карађорђевић. Д. Р. 265.

Синђелије за пароха и протопреса. Д. Р. 266.

Неприлике Лукијана Мушицког у Пашком. Д. Р. 268, 310, 333, 394, 417, 514, 539, 566, 613. 655, 683.

Манастир В. Ремета Д. Р. 277.

Извод турских свиђетелств ман. Хопову, Д. Р. 279.

Описаније основанија ман. Хопова и Крушедола Д. Р. 299.

Боко которска епископија и Кипријан Станојловић, Арх. Г. В. 307.

Декрет царице Марије Терезије од 29. Авг. 1752. Д. Р. 308, 359.

Покушај унијаћења Срба у Комарану, Димитрије Витковић, 338.

Манастир Раковица и Ремета, Д. Р. 340.

Потврдне дипломе за митр. Вићентија Поповића Д. Р. 355.

Записи о смрти неких српских архијереја, Д. Р. 362.

Не смемо! Д. Р. 371.

Како је дошао ман. Хопово до пустаре на Мељешу? Д. Р. 373..

Дневни ред за синодске седнице 1755. Д. Р. 374

Закључак нар. сабора 1748. о администрацији Висариона Павловића, Д. Р. 375.

Путовање патријарха Арсенија III. Црнојевића у Хрватску, Димитрије Витковић, 385.

Синђелије за Пајсија митр. ваљевског и Герасима хворничког, Д. Р. 391.

Стеван Стратимировић, Д. Р. 392.

Салва гвардија ман. Прабиној глави, Д. Р. 392.

Заклетва протопрезитерска. Д. Р. 393.

Разни печати у ман. Раваници и Манасији, Л. Богдановић 399.

Летопис старца игумена хоповског Ћирила, Д. Р. 401.

Захвалница владике Никанора Грујића Бечкеречкој општини, Д. Р. 404.

Приложак о егзарху Герасиму Радосављевићу, Л. Богдановић, 405.

Преставка Уроша Милутиновића св. Арх. Синоду, Д. Р. 409.

Прилози за историју народног сабора 1744. Д. Р. 413.

Два писма владике карлштатског Мојсија Мијковића, др. Августин Бошњаковић, 416.

Далматинске ствари Д. Р. 427.

Писмо Данила Љуботине, владике карлштатског, Д. Р. 430.

Дозвола за држање нар. сабора, 1749. Д. Р. 442.

Софроније Раванчанин, епископ Арадски, Д. Р. 443.

Правила за свештенике од Павла Ненадовића, Д. Р. 466.

Чин при воведении в званије настојатеља Архимандрита, иже из једног монастира в' други премештаетсја. Д. Р. 468.

Закључак синодски од 12. Јануара 1838, Д. Р. 477.

Наставление за кураторе популарних маса сирочади из пређавора фрушкогорских манастира. Д. Р. 478.

Зашто се није и у Угарској са Србима поступало онако насилно да приме унију, као што је чињено у Хрватској за време Марије Терезије? Д. Р. 482.

Привилегија царице Марије Терезије Јосифу Курцбеку штампару, Д. Р. 484.

О дану и години смрти неких владика. Д. Р. 486.

Максим Секулић архимандрит бездински, по белешкама † Илариона и допуњава Д. Р. 506.

Борба Срба са унијаћењем Румуна у В. Варадској епархији, Рад. М. Грујић, 522, 546.

Једна пресуда конзисторијална од 1750. Д. Р. 536.

О прелазу владике нишког Георгија Поповића на ову страну, Д. Р. 537.

Абшид Сави даскалу, Д. Р. 538.

Писмо Венедикта Кнежевића, Д. Р. 547.

О цркви водошкој и сликарима њеним од 1746—1906, М. 571.

Автобиографија Георгија Хранислава, владике бачког, Д. Р. 580.

Прилози о унији, Д. Р. 608

Посвећење Јована Георгијевића за епископа осечког, Д. Р. 635.

Писмо Стевана Стратимировића проти земуиском Јефти Ивановићу, Д. Р. 652.

Разно.

Неистине и денунцијације, Д. Р. 26.
Опроштајна беседа у пештанској цркви, др. Влада Димитријевић, 39.
Наставна основа за вероначелну православну обуку у пучким школама у Хрватској, 70.
Слово говорено у Земуну на ново лето 1849. † Никанор Грујић, 75.
Слово на св. Саву 1849. † Никанор Грујић, 97.
Утисци са епархијске бачке скупштине,? 172.
Матине статистичке таблице, И. П. 179.
Говор Д. Руварца на погребу проте земунског Јефте Вукадиновића, 198.
Одлука високе кр. Курије у манастирској парници. 213.
Отварање св. Арх. Синода, Д. Р. 443.
Завршни рачун „Епарх. фонда" епархије темишварске за 1905. 282.
Високопреосвећени г. др. Георгије Летић, темишварски епископ на каноничним визитацијама у својој епархији, —и—, 329.
Писмо једном свештенику српском, Н. Н. 353.
Нов радикалски штипендиста, Д. Р. 377.
Главни савез српских земљорадничких задруга у Београду, 435.
Да чудног пријатељства! Д. Р. 465.
Захвалница црквене општине у Даљу Његовој Светости, 473.
Мисли † Никанора Грујића о особинама и мишљењу српског народа, Д. Р. 474.
Освећење зграде нове српске народне вероисповедне школе у Даљу. §. 491.
Одговори на питања на пастирске праксе Васа Николајевић, 585, 593.
Па докле тако! 619.
Збор свештенства протопрезитерата арадског, Перовоћа, 625.
Обновљени храм и учитељски стан и нова школа у Чобанцу, С. Ч. 632.
О освећењу цркве модошке, — ћ. 650.
Отварање срп. нар. црквеног сабора, Д. Р. 657.
Изабрани народни посланици за српском нар. црк. сабору, 675.

Некролози.

Јереј Владимир Грујић, Марко Протић, 27.
Ђорђе Радак, Д. Р. 60.
Др. Герасим Петрановић, Д. Р. 214.
Окружни прота Јован Штековић, Д. Р. 223.
Тома Мандић, најстарији унук Светко, 255.
Милош Николић, М. Д. 281.
Прота Адам Муждека, Д. Р. 381.
Ђорђе Марковић, М. Б. 436.
Иларион С. Весић, београдске новине, 437.
Станимир Будим, Д. Р. 470.
Надвојвода Ото, Д. Р. 574.

Читуља.

94, 284.

Књижевни огласи и позив на претплату.

30, 62, 158, 191, 206, 254, 316, 317, 439, 470, 500, 501, 502, 557, 558, 574, 591, 622, 637, 638, 663, 687.

Књижевност.

28.

Послате књиге на приказ.

158, 186, 206, 254, 315, 381, 437, 557, 636.

Вести.

29, 61, 92, 125, 154, 205, 223, 252, 283, 315, 350, 378, 406, 436, 469, 498, 551, 572, 590, 619, 635, 660, 686.

Дописи.

16, 92, 170, 461.

Одговори уредништва.

61, 94, 156, 186, 285, 380, 437, 500, 556, 574, 620, 661.

Јавна благодарност.

61, 190, 525.